

गीतोपनिषद्
Bhagavad-gīta
kāda tā ir

Viņa Dievišķā Žēlastība
A.Č. Bhaktivēdānta Svāmī Prabhupāda
Starptautiskās Krišnas apziņas biedrības dibinātājs-āčārja

ar sākotnējo sanskrita tekstu,
transliterāciju, vārdiskajiem tulkojumiem,
pantu tulkojumiem un sīkiem skaidrojumiem

Veltīta
ŠRĪLAM BALADĒVAM VIDJĀBHŪŠANAM,
kurš uzrakstīja lielisko
Vēdāntas filozofijas komentāru
«Govinda-bhāšju»

Gauranga.lv

Saturs

Ievadvārdi....3
Priekšvārds....5
Ievads....7
PIRMĀ NODAĻA – Kurukšētras kaujas laukā....24
OTRĀ NODAĻA – Gītas apskats....43
TREŠĀ NODAĻA – Karma-joga....88
CETURTĀ NODAĻA – Pārpasaulīgās zināšanas....112
PIEKTĀ NODAĻA – Karma-joga – darbošanās Krišnas apziņā....140
SESTĀ NODAĻA – Dhjāna-joga....157
SEPTĪTĀ NODAĻA – Zināšanas par Absolūtu....184
ASTOTĀ NODAĻA – Kā sasniegt Visaugstāko....208
DEVĪTĀ NODAĻA – Visnoslēpumainākās zināšanas....225
DESMITĀ NODAĻA – Absolūta varenība....251
VIENPADSMITĀ NODAĻA – Visuma veidols....276
DIVPADSMITĀ NODAĻA – Garīgā kalpošana....307
TRĪSPADSMITĀ NODAĻA – Daba, baudītājs un apziņa....319
ČETRPADSMITĀ NODAĻA – Materiālās dabas trīs īpašības....340
PIECPADSMITĀ NODAĻA – Augstākās Personības joga....354
SEŠPADSMITĀ NODAĻA – Dievišķas un dēmoniskas dabas....368
SEPTIŅPADSMITĀ NODAĻA – Ticību iedalījums....382
ASTOŅPADSMITĀ NODAĻA – Atsacīšanās pilnība....395
Skaidrojošā vārdnīca....430

Ievadvārdi

Bhagavad-gīta daudzkārt izdota un lasīta atsevišķi, taču sākotnēji tā ir Mahābhāratas, senās pasaules vēstures sanskrita eposa daļa. Mahābhārata vēstī par notikumiem, kas risinājušies pirms pašreizējā Kali laikmeta. Šī laikmeta sākumā, apmēram pirms pieciem tūkstošiem gadu, Kungs Krišna izstāstīja Bhagavad-gītu savam draugam un bhaktam Ardžunam.

Viņu sarunas – viena no diženākajām filozofiskajām un reliģiskajām sarunām, kādas vien pazīst cilvēce – notika īsi pirms brāļu kara sākuma. Šis karš notika starp simts Dhritarāštras dēliem un viņu brālēniem Pāndaviem, Pāndu dēliem.

Dhritarāštra un Pāndu bija brāļi no Kuru dzimtas, kas aizsākās ar valdnieku Bharatu, kurš agrāk valdīja pār visu Zemi. Arī Mahābhāratas nosaukums radies no viņa vārda. Dhritarāštra, vecākais brālis, bija piedzimis akls, tāpēc troni, kas pienācās viņam, mantoja jaunākais brālis Pāndu.

Pāndu nomira jauns, un par viņa pieciem dēliem – Judhišthiru, Bhīmu, Ardžunu, Nakulu un Sahadēvu – rūpējās Dhritarāštra, kas pēc Pāndu nāves pārņēma valdīšanu. Tāpēc, Dhritarāštras dēli un Pāndu dēli uzauga kopā viena valdnieka ģimenē. Gan vieni, gan otri kara mākslu apguva pie skolotāja Dronas un saņēma padomus no godājamā dzimtas vectēva Bhīšmas.

Tomēr Dhritarāštras dēli, it īpaši vecākais Durjodhana, neieredzēja un apskauda Pāndavus. Arī aklais un ļaunais Dhritarāštra gribēja, lai karaļvalsti mantotu viņa dēli, nevis Pāndu dēli.

Tā Durjodhana ar Dhritarāštras piekrišanu kala plānus, kā nogalināt jaunos Pāndu dēlus, un tos no daudzajiem slepkavības mēģinājumiem paglāba tikai tēvoča Viduras un brālēna Kunga Krišnas rūpīgā aizsardzība.

Kungs Krišna nebija parasts cilvēks, Viņš bija pats Visaugstais Dievs, kas atnāca uz Zemi un spēlēja prinča lomu kāda tā laika dinastijā. Šai lomā viņš bija arī Pāndu sievas un Pāndavu mātes Kuntī jeb Prithas brāļadēls. Un, tā kā Viņš bija gan radinieks, gan mūžīgais reliģijas aizstāvis, Viņš svētīja un aizsargāja taisnīgos Pāndu dēlus.

Taču galu galā viltīgais Durjodhana izaicināja Pāndavus uz kauliņu spēli. Šajā liktenīgajā spēlē Durjodhana un viņa brāļi ieguva šķīsto un uzticīgo Draupadī, Pāndavu sievu, un apvainojošā kārtā centās viņu izģērbt visu valdnieku un prinču acu priekšā. Draupadī no kauna izglāba tikai Krišnas dievišķā iejaukšanās, taču blēdīgajā kauliņu spēlē Pāndavi zaudēja. Viņiem bija izkrāpta valsts, un pašiem uz trīspadsmit gadiem bija jādodas trimdā.

Atgriezušies no trimdas, Pāndavi prasīja Durjodhanam atdot valsti, kas viņiem pienācās, taču Durjodhana atteicās to darīt. Pieci Pāndavi bija prinči, un viņu pienākums bija valdīt, tāpēc viņi lūdza dot kaut piecus ciemus. Bet Durjodhana lepni atbildēja, ka nedāvās viņiem ne zemes gabaliņu, kur atdatu iespraust.

Līdz šim brīdim Pāndavi bija visu pacietuši. Bet nu mērs bija pilns, un karš likās neizbēgams.

Visas pasaules valdnieki sašķēlās divās nometnēs. Vieni nostājās Dhritarāštras dēlu pusē, bet otri Pāndavu pusē. Pats Krišna kļuva par Pāndu dēlu ziņnesi un devās uz Dhritarāštras galmu, lai aicinātu uz mieru. Viņa lūgums tika noraidīts, un karš kļuva neizbēgams.

Pāndavi, cilvēki ar visaugstāko morāli, atzina Krišnu par Dieva Augstāko Personību, turpretī bezdievīgi Dhritarāštras dēli neatzina. Un tomēr Krišna bija ar mieru piedalīties karā tā, kā to vēlējās katra no pusēm. Būdams Dievs, Krišna pats nebija ar mieru cīnīties, taču deva pusēm iespēju izvēlēties: vieni varēja izmantot Krišnas karaspēku, bet otri – ņemt pašu Krišnu par padomdevēju un palīgu. Durjodhana, politiskais ģēnijs, izmantoja izdevību iegūt Krišnas karaspēku, bet Pāndavi savukārt gribēja savā pusē pašu Krišnu.

Tā Krišna kļuva par Ardžunas kaujas ratu vadītāju un ņēma savās rokās teiksmainā strēlnieka kaujas ratu grožus. Šai vietā sākas Bhagavad-gīta: kaujas laukā viens otram pretī stāv divi cīņai gatavi karaspēki, un Dhritarāštra noraizējies jautā savam rakstvedim Sandžajam: «Ko viņi darīja?»

Apstākļi ir skaidri; vēl tikai jāpasaka daži vārdi par tulkojumu un komentāriem.

Gandrīz visos Bhagavad-gītas tulkojumos ir atmesta Krišnas personība, lai dotu vietu tulkotāja uzskatiem un filozofijai. Mahābhāratas saturs tiek apskatīts kā neparasts mīts, un Krišna kļūst par poētiskas izteiksmes līdzekli, caur kuru savas domas izteicis kāds nezināms ģēnijs, var arī, labākajā gadījumā, Viņš kļūst par mazsvarīgu vēsturisko personību.

Taču, ja uzklausām pašu Bhagavad-gītu, tad redzam, ka tās mērķis un būtība ir Krišnas persona.

Šis tulkojums, kā arī komentāri virza lasītāja uzmanību uz Krišnu, nevis prom no Viņa. Šajā ziņā «Bhagavad-gīta kāda tā ir» ir vienreizēja. Vienreizējs ir arī tas, ka šādā veidā Bhagavad-gīta kļūst pilnīgi pastāvīga un skaidra. Lasot Gītu, atcerēsimies, ka Krišna ir tās teicējs un galamērķis, un šī diženā un svētā grāmatu mums atklāsies patiesā gaismā.

Izdevēji

Priekšvārds

Sākotnēji es uzrakstīju «Bhagavad-gītu kāda tā ir» tādu, kādu jūs to redzat tagad. Diemžēl, izdodot to pirmoreiz, sākotnējais teksts tika saīsināts, un tajā palika mazāk par 400 lappusēm, nebija arī ilustrāciju un lielākās daļas Šrīmad Bhagavad-gītas pantu izskaidrojumu. Citās savās grāmatās – Šrīmad Bhāgavatamā, Šrī Īšopanišadā un citās – vispirms esmu devis sākotnējos pantus, pēc tam to angļisko transliterāciju, sanskrita-angļu vārdiskos tulkojumus, panta tulkojumus un izskaidrojumus. Tas padara grāmatu autentisku un zinātnisku un tās jēgu skaidri redzamu. Tāpēc manuskripta saīsināšana mani īpaši neiepriecināja. Taču vēlāk, kad pieprasījums pēc «Bhagavad-gītas kāda tā ir» krietni pieauga, daudzi zinātnieki un bhaktas lūdza mani izdot grāmatu sākotnējā veidā. Šajā izdevumā esmu centies pasniegt šo diženo gudrības grāmatu ar nesaīsinātiem paramparas skaidrojumiem, lai Krišnas apziņas kustība kļūtu vēl pārliecinošāka un lielāka.

Krišnas apziņas kustība ir īstena, vēsturiski autoritatīva, dabiska un pārpasaulīga, jo balstās uz «Bhagavad-gītu kāda tā ir». Tā pamazām kļūst par pašu populārāko kustību pasaulē, īpaši starp jauniešiem. Par to arvien vairāk un vairāk interesējas arī vecāka gadagājuma ļaudis. Vecāko paaudzi mūsu kustība ieinteresēja tik ļoti, ka manu skolnieku tēvi un vectēvi dod mums jaunu iedvesmu, kļūstot par mūsu lielās biedrības, Starptautiskās Krišnas apziņas biedrības, mūža locekļiem. Losandželosā pie manis nāk daudzi tēvi un mātes un pateicas par to, ka es izplatu Krišnas apziņas kustību pa visu pasauli. Vairāki no viņiem ir teikuši, ka Amerikai laimējies, jo es esmu uzsācis Krišnas apziņas kustību tieši tur. Bet patiesībā īstais kustības tēvs ir pats Kungs Krišna, jo tā ir sākta ārkārtīgi sen un atnākusi līdz mūsdienu sabiedrībai pa mācekļu pēctecības ceļu. Un, ja man ir kādi nopelni, tad par to jāpateicas nevis man, bet gan manam mūžīgajam garīgajam skolotājam, Viņa Dievišķajai žēlastībai Om Višnupādam Paramahamsam Parivrādžakāčārjam 108 Šrī Šrīmad Bhaktisidhāntam Sarasvatī Gosvāmī Mahārādžam Prabhupādam.

Mans vienīgais nopelns varbūt ir tas, ka esmu centies pasniegt Bhagavad-gītu tādu, kāda tā ir, neko neliekot klāt. Pirms manas «Bhagavad-gītas kāda tā ir» gandrīz visos Bhagavad-gītas angļu izdevumos autori bija centušies sasniegt kaut kādus savus mērķus, bet mēs, izdodot «Bhagavad-gītu kāda tā ir», esam centušies atklāt Dieva Augstākās Personības, Krišnas mērķi. Mūsu uzdevums ir parādīt Krišnas gribu, nevis kāda pasaulīga prātotāja – politiķa, filozofa vai zinātnieka gribu, jo par spīti visām viņu zināšanām tiem par Krišnu ir visai maz sajēgas. Kad Krišna saka: man-manā bhava mad-bhakto mad-jādžī mām namaskuru, tad mēs, atšķirībā no tā saucamajiem zinātniekiem, neapgalvojam, ka Krišna un Viņa iekšējais gars ir dažādi. Krišna ir absolūts, un nav nekādas starpības starp Krišnas vārdu, Krišnas veidolu, Krišnas īpašībām, Krišnas spēlēm utt. Krišnas absolūtumu ļoti grūti saprast tam, kas nav Viņa bhakta un paramparas (mācekļu pēctecības) loceklis. Parasti tā saucamie zinātnieki, politiķi, filozofi un svāmī, kuru zināšanas par Krišnu ir visai nepilnīgas, rakstot komentārus Bhagavad-gītai, cenšas nostumt Viņu malā vai pat pilnīgi iznīcināt. Šādus neautoritatīvus Bhagavad-gītas komentārus sauc par Mājāvāda-bhāšju, un Kungs Čaitanja ir mūs brīdinājis attiecībā uz neautoritatīviem cilvēkiem. Viņš teica: «Kas centīsies saprast Bhagavad-gītu no mājāvādī redzes viedokļa, tas izdarīs rupju kļūdu. Šī kļūda novedīs pie tā, ka maldinātais Bhagavad-gītas apguvējs noteikti noies no garīgās vadības ceļa un nespēs atgriezties mājās pie Dieva.»

Mūsu vienīgais nolūks ir pasniegt «Bhagavad-gītu kāda tā ir», lai vadītu maldu saistīto tās apguvēju pretī mērķim, kuru piepildīt Krišna atnāk uz šo planētu reizi Brahmas dienā jeb reizi katros 8 600 000 000 gados. Šis mērķis norādīts Bhagavad-gītā, un mums tas jāpieņem tāds, kāds tas ir, citādi nav nekādas jēgas censties izprast Bhagavad-gītu un tās teicēju – Kungu Krišnu. Pirmoreiz Kungs Krišna teica Bhagavad-gītu Saules dievam pirms vairākiem simtiem miljonu gadu. Mums tas jāatzīst un Bhagavad-gītas vēsturiskā nozīme jāsaprot, nevis tulkojot to pēc sava prāta, bet gan balstoties uz Krišnas autoritāti. Skaidrot Bhagavad-gītu pretrunā ar Krišnas gribu ir vislielākais apvainojums. Lai neizdarītu šo apvainojumu, jāsaprot, ka Kungs Krišna ir Dieva Augstākā Personība, kā to no Viņa saprata Ardžuna, Viņa pirmais māceklis. Šāda Bhagavad-gītas izpratne dod īstenu labumu un, kā norāda autoritātes, nes svētību sabiedrībai, ļaujot tās locekļiem piepildīt savas dzīves sūtību.

Krišnas apziņas kustība sabiedrībai ir būtiski nepieciešama, jo tā dod iespēju sasniegt dzīves augstāko pilnību. Kā to izdarīt, visā pilnībā izklāstīts Bhagavad-gītā. Diemžēl, pasaulīgie ķildnieki izmanto Bhagavad-gītu, lai īstenotu savas dēmoniskās tieksmes un maldinātu cilvēkus, neļaujot tiem pareizi saprast vienkāršos dzīves principus. Ikvienam ir jāzina, cik varens ir Dievs Krišna; ikvienam ir jāzina, kādā stāvoklī atrodas dzīvās būtnes. Ikvienam jāzina, ka dzīvās būtnes ir mūžīgi kalpi, un, ja tās nekalpo Krišnam, tad viņām nākas kalpot maldiem trijās materiālās dabas īpašībās un bez gala griezties dzimšanas un nāves ritenī. Tam pakļauti arī tā saucamie atbrīvotie mājāvādī prātnieki. Šīs zināšanas veido diženu zinātni, un katrai dzīvai būtnei jāuzklausa tā sevis pašas labad.

Cilvēku lielāko daļu, it īpaši Kali laikmetā, ir apbūrusi Krišnas ārējā enerģija, un viņi maldīgi uzskata, ka cilvēks, pilnveidojot materiālās ērtības, var kļūt laimīgs. Viņi nezina, ka materiālā jeb ārējā daba ir ļoti stipra, ka ikvienu stingri saista materiālās dabas nepārkāpjamie likumi. Dzīvā būtne ir laimīga neatņemama Dieva Kunga daļiņa, un tāpēc tai dabīga ir tieša kalpošana Dievam Kungam. Maldu apburtie cilvēki cenšas kļūt laimīgi, kalpojot saviem jutekļiem un dažādos veidos apmierinot tos, bet tas nemūžam nepadarīs viņus laimīgus. Cilvēkam nevis jāgādā bauda saviem materiālajiem jutekļiem, bet gan jāapmierina Dieva Kunga jutekļi. Lūk, kāda ir augstākā dzīves pilnība. Dievs Kungs to vēlas, un Viņš to prasa. Šis Bhagavad-gītas galvenais jautājums ir jāizprot. Krišnas apziņas kustība šo, galveno jautājumu, māca visai pasaulei, un, tā kā mēs neapgānām «Bhagavad-gītas kāda tā ir» jautājumus, tad ikvienam, kas no Bhagavad-gītas apgūšanas vēlas gūt kādu labumu, jāizmanto Krišnas apziņas kustības atbalsts, lai tiešā Dieva Kunga vadībā praktiski izprastu Bhagavad-gītu. Tādēļ mēs ceram, ka cilvēki no šādā veidā pasniegtās «Bhagavad-gītas kāda tā ir» iepazīšanās gūs lielu svētību, un uzskatīsim, ka mūsu centieni vainagojušies panākumiem pat tad, ja arī tikai viens cilvēks kļūs par tīru Dieva Kunga bhaktu.

A. Č. Bhaktivēdānta Svāmī

1971. gada 12. maijs

Austrālija, Sidneja

Ievads

om agjāna-timirāndhasja gjānāndžana-šalākajā
čakšur unmīlitam jēna tasmai šrī-guravē namah

šrī-čaitanja-mano-'bhīštam sthāpitam jēna bhū-talē
svajam rūpah kadā mahjam dadāti sva-padāntikam

Es piedzimu visdziļākajā tumsībā, bet garīgais skolotājs ar zināšanu lāpu atvēra man acis. Es pazemīgi noliecos pie viņa pēdām.

Kad pienāks tas brīdis, kad Šrīla Rūpa Gosvāmī Prabhupāda, kas deva mums svētību piepildīt šajā materiālajā pasaulē Kunga Čaitanjas gribu, dos man patvērumu pie savām lotospēdām?

vandē 'ham šrī-guroh šrī-juta-pada-kamalam šrī-gurūn vaišnāvāmš ča
šrī-rūpam sāgradžātam saha-gana-raghunāthānvitam tam sa-džīvam
sādvaitam sāvadhūtam paridžana-sahitam krišna-čaitanja-dēvam
šrī-rādhā-krišna-pādān saha-gana-lalitā-šrī-višākhānvitāmš ča

Es pazemīgi noliecos pie sava garīgā skolotāja un visu vaišnavu lotospēdām. Es pazemīgi noliecos pie Šrīlas Rūpas Gosvāmī un viņa vecākā brāļa Sanātanas Gosvāmī lotospēdām, kā arī pie Raghunāthas Dāsas un Raghunāthas Bhatas, Gopālas Bhatas un Šrīlas Džīvas Gosvāmī lotospēdām. Es pazemīgi noliecos pie Kunga Krišnas Čaitanjas un Kunga Nitjānandas lotospēdām, kā arī pie Advaitas Āčārjas, Gadādharas, Šrīvāsas un citu Kunga Čaitanjas līdzgaitnieku lotospēdām. Es pazemīgi noliecos pie Šrīmatī Rādhārānī un Šrī Krišnas, kā arī Viņu pavadoņu Šrī Lalitas un Višākhas lotospēdām.

hē krišna karunā-sindho dīna-bandho džagat-patē
gopēša gopikā-kānta rādhā-kānta namo 'stu tē

Mīļais Krišna, Tu esi visu cietēju draugs un visa radītā avots. Tu esi gopī valdnieks un Rādhārānī mīlētājs. Es pazemīgi noliecos Tavā priekšā.

tapta-kāncana-gaurāngi rādhē vrindāvanēšvari
vrišabhānu-sutē dēvi pranamāmi hari-prijē

Es noliecos Rādhārānī priekšā, kuras ķermenis ir līdzīgs izkausētam zeltam, un kura ir Vrindāvanas valdniece. Tu esi valdnieka Vrišabhānu meita, un Tu esi ļoti dārga Kungam Krišnam.

vāncchā-kalpatarubhjaš ča kripā-sindhubhja ēva ča
patitānām pāvanēbhjo vaišnavēbhjo namo namah

Es pazemīgi noliecos visu vaišnavu, Dieva Kunga bhaktu priekšā. Viņi spēj piepildīt ikviena vēlmes, gluži kā vēlmju koki, un viņi ļoti jūt līdzi kritušajām dvēselēm.

šrī-krišna-čaitanja prabhu-nitjānanda
šrī-advaita gadādhara šrīvāsādi-gaura-bhakta-vrinda

Es noliecos Šrī Krišnas Čaitanjas, Prabhu Nitjānandas, Šrī Advaitas, Gadādharas, Šrīvāsas un citu bhakti sekotāju priekšā.

harē krišna harē krišna krišna krišna harē harē
harē rāma harē rāma rāma rāma harē harē

Bhagavad-gītu sauc arī par Gītopanišadu. Tā ir Vēdu zināšanu būtība un viena no vissvarīgākajām Upanišadām Vēdu rakstos. Angļu valodā Bhagavad-gītai sarakstīti daudzi komentāri, un var rasties jautājums, vai nepieciešams vēl viens. Ko es varu teikt par šo izdevumu? Nesen kāda amerikāniete lūdza, lai es iesaku viņai kādu no Bhagavad-gītas angļu tulkojumiem. Amerikā, protams, ir daudz Bhagavad-gītas angļu izdevumu, taču, cik esmu redzējis, ne tikai Amerikā, bet arī Indijā nevienu, stingri runājot, nevar nosaukt par autoritatīvu, jo gandrīz katrā no tiem komentētājs ir paudis pats savu viedokli, nemaz neatklājot Bhagavad-gītas īsteno garu.

Bhagavad-gītas gars dots pašā Bhagavad-gītā. Ja mēs gribam lietot kādas noteiktas zāles, tad mums jāpilda norādījumi, kas rakstīti uz etiķetes. Zāles nedrīkst lietot, kā ienāk prātā vai kā ir ieteicis kāds draugs. Tās jālieto saskaņā ar recepti vai ārsta norādījumiem. Arī Bhagavad-gīta jāsaprot un jāpieņem tā, kā norāda pats tās teicējs. Bhagavad-gītu pavēstīja Kungs Šrī Krišna. Un katrā Bhagavad-gītas lappusē Viņš saukts par Dieva Augstāko Personību, Bhagavānu. Protams, ar vārdu «bhagavāns» dažkārt apzīmē jebkuru varenu personu vai varenu padievu, un arī šeit vārds «bhagavāns» norāda, ka Kungs Šrī Krišna ir dižena personība, taču mums ir jāzina, ka Kungs Šrī Krišna ir Dieva Augstākā Personība, kā to apstiprina visi lielie āčārjas (garīgie skolotāji) – Šankarāčārja, Rāmānudžāčārja, Madhvāčārja, Nimbārka Svāmī, Šrī Čaitanja Mahāprabhu un daudzas citas Indijas Vēdu zināšanu autoritātes. Arī Pats Kungs Bhagavad-gītā apliecina, ka Viņš ir Dieva Augstākā Personība, un uz to norāda arī Brahma-samhita un visas Purānas, it īpaši Šrīmad Bhāgavatama, ko sauc par Bhāgavata Purānu (krišnas tu bhagavān svajam). Tāpēc mums jāsaprot Bhagavad-gīta tā, kā ir norādījusi Pati Dieva Personība.

Gītas ceturtajā nodaļā (4.1.–3.) Dievs Kungs saka:

imam vivasvatē jogam proktavān aham avjajam
vivasvān manavē prāha manur ikšvākavē 'bravīt

ēvam paramparā-prāptam imam rādžaršajo viduh
sa kālēnēha mahatā jogo naštah parantapa

sa ēvājam majā tē 'dja jogah proktah purātanah
bhakto 'si mē sakhā čēti rahasjam hj ētad uttamam

Šeit Dievs Kungs stāsta Ardžunam, ka šī joga, Bhagavad-gīta, vispirms tika mācīta Saules dievam, bet Saules dievs to izskaidroja Manu, Manu to mācīja Ikšvāku, un šādā veidā pa mācekļu pēctecību, no mutes mutē, jogas mācība tika nodota cauri laikiem. Taču laika gaitā tā tika pazaudēta. Tāpēc Dievam Kungam bija jāmāca tā no jauna, šoreiz Ardžunam Kurukšētras kaujas laukā.

Dievs Kungs saka Ardžunam, ka atklāj šo visaugstāko noslēpumu viņam tāpēc, ka Ardžuna ir Krišnas bhakta un Viņa draugs. Tas nozīmē, ka Bhagavad-gīta ir grāmata, kas īpaši domāta Dieva Kunga bhaktām. Ir trejādi pārpasaulnieki – gjānī, jogi un bhaktas, jeb impersonālisti, meditētāji un tie, kas ar mīlestību kalpo Dievam Kungam. Šeit Dievs Kungs Ardžunam skaidri norāda, ka tagad Ardžuna kļūst par jaunas paramparas (mācekļu pēctecības) pirmo locekli, jo vecā pēctecība ir pārtrūkusi. Tādēļ Dievs Kungs gribēja nodibināt jaunu paramparu, kas nestu to pašu gudrību, ko nesa Saules dieva mācekļu pēctecība, un Viņš gribēja, lai šo mācību no jauna sludinātu Ardžuna. Krišna gribēja, lai Ardžuna kļūtu par autoritāti Bhagavad-gītas izpratnē. Mēs redzam, ka Bhagavad-gīta tika mācīta tieši Ardžunam, jo viņš bija Dieva Kunga bhakta, tiešs Krišnas māceklis un tuvs Viņa draugs. Tāpēc arī Bhagavad-gītu vislabāk saprot tie, kuri šai ziņā līdzīgi Ardžunam. Tas ir, lai vislabāk saprastu Bhagavad-gītu, cilvēkam jābūt Dieva Kunga bhaktam, kam ir tiešas attiecības ar Viņu. Līdzko cilvēks kļūst par Dieva Kunga bhaktu, viņam tūlīt izveidojas tiešas attiecības ar Dievu

Kungu. Tas vispār ir ļoti sarežģīts jautājums, taču īsi var teikt, ka bhaktam var būt vienas no piecām attiecībām ar Dieva Augstāko Personību:

1. Bhakta var būt pasīvs.

2. Bhakta var būt aktīvs.

3. Bhakta var būt draugs.

4. Bhakta var būt tēvs vai māte.

5. Bhakta var būt mīlošs laulātais draugs.

Ardžuna bija Dieva Kunga draugs. Protams, starp šo draudzību un draudzību materiālajā pasaulē ir milzīga atšķirība. Tā ir pārpasaulīga draudzība, kāda nevar būt kuram katram. Protams, ikvienam ir noteiktas attiecības ar Dievu Kungu, un šīs attiecības atmodina pilnveidošanās garīgajā kalpošanā. Taču tajā stāvoklī, kādā esam pašlaik, mēs esam aizmirsuši ne tikai Visaugsto Kungu, bet arī savas mūžīgās attiecības ar Viņu. Ikvienai būtnei no daudziem jo daudziem dzīvo būtņu miljardiem un triljoniem ir noteiktas un mūžīgas attiecības ar Dievu Kungu. Tās sauc par svarūpu. Ar garīgo kalpošanu šo svarūpu var atjaunot, un šo līmeni sauc par svarūpa-sidhi – būtnes dabīgā stāvokļa pilnību. Tātad, Ardžuna bija bhakta, un viņa attiecības ar Visaugsto Kungu bija draudzība.

Jāatzīmē tas, kādā veidā Ardžuna pieņēma Bhagavad-gītu. Tas aprakstīts desmitajā nodaļā (10.12.–14.):

ardžuna uvāča
param brahma param dhāma pavitram paramam bhavān
purušam šāšvatam divjam ādi-dēvam adžam vibhum

āhus tvām rišajah sarvē dēvaršir nāradas tathā
asito dēvalo vjāsah svajam čaiva bravīši mē

sarvam ētad ritam manjē jan mām vadasi kēšava
na hi tē bhagavan vjaktim vidur dēvā na dānavāh

«Ardžuna sacīja: Tu esi Dieva Augstākā Personība, augstākā mājvieta, vistīrākais, Absolūtā Patiesība. Tu esi mūžīgais, pārpasaulīgais, sākotnējā personība, nedzimušais un vislielākais. To saka arī visi diženie gudrie – Nārada, Asita, Dēvala un Vjāsa, un tagad Tu pats to vēsti man. Krišna, es ticu, ka viss, ko Tu man saki, ir patiesība. Kungs, Tavu personību nespēj apjēgt ne padievi, ne dēmoni.»

Noklausījies Bhagavad-gītu no Dieva Augstākās Personības, Ardžuna atzina Krišnu par Param Brahmu, Augstāko Brahmanu. Ikviena dzīvā būtne ir Brahmans, bet augstākā dzīvā būtne jeb Dieva Augstākā Personība ir Augstākais Brahmans. Param dhāma nozīmē, ka Viņš ir augstākā visa esošā mājvieta jeb balsts, pavitram nozīmē, ka Viņš ir tīrs, un Viņu neskar materiālie sārņi, purušam nozīmē, ka Viņš ir augstākais baudītājs, šāšvatam – sākotnējais, divjam – pārpasaulīgais, ādi-dēvam – Dieva Augstākā Personība, adžam – nedzimušais, vibhum – vislielākais.

Kāds var iedomāties, ka Ardžuna glaimoja Krišnam tāpēc, ka Krišna bija viņa draugs. Taču, lai Bhagavad-gītas lasītājiem nenāktu prātā šādas domas, Ardžuna nākamajā pantā slavinājumu pamato, sakot, ka Krišnu par Dieva Augstāko Personību atzīst ne tikai viņš, bet arī tādas autoritātes kā Nārada, Asita, Dēvala un Vjāsadēva. Šīs ir diženas personības, kuras sludina Vēdu zināšanas, nesagrozot tās, un to atzīst visi āčārjas. Tāpēc Ardžuna saka Krišnam, ka atzīst par pilnīgu patiesību visu, ko Viņš saka. Sarvam ētad ritam manjē – «visu, ko Tu saki, es atzīstu par patiesību.» Vēl Ardžuna saka, ka izprast Dieva Kunga personību ir ļoti grūti, ka Viņu nezina pat diženie padievi. Tas nozīmē, ka Dievu Kungu nespēj izprast pat tādas personības, kas ir dižākas par cilvēkiem. Kā tad lai cilvēks izprot Kungu Šrī Krišnu, nekļūstot par Viņa bhaktu?

Tāpēc Bhagavad-gīta jāuzņem ar uzticību un mīlestību. Lasītājs nedrīkst domāt, ka viņš līdzinās Krišnam, ka Krišna ir parasta personība vai pat ļoti izcila personība. Kungs Šrī Krišna ir Dieva

Augstākā Personība. Tātad, saskaņā ar Bhagavad-gītas un Ardžunas, cilvēka, kurš cenšas izprast Bhagavad-gītu, izteikumiem, mums vismaz teorētiski jāpieņem, ka Šrī Krišna ir Dieva Augstākā Personība, un tad pazemīgā garā mēs spēsim izprast Bhagavad-gītu. Ja cilvēks Bhagavad-gītu nelasa pazemīgi, tad to saprast ir ļoti grūti, jo Bhagavad-gīta ir liels noslēpums.

Kas tad īsti ir Bhagavad-gīta? Bhagavad-gītas mērķis ir atbrīvot cilvēci no materiālās esamības tumsības. Ikvienam no mums ir daudzas grūtības, un arī Ardžuna bija nonācis grūtībās, jo viņam bija jācīnās Kurukšētras kaujā. Ardžuna uzticēja sevi Šrī Krišnam, un tāpēc tika pavēstīta Bhagavad-gīta. Ne tikai Ardžuna, bet arī ikviens no mums materiālās esamības dēļ ir raižu pilns. Visa mūsu esība noris neesības gaisotnē. Patiesībā mēs esam radīti, lai nebaidītos no neesības. Mēs pastāvam mūžīgi. Bet, tā vai citādi, mēs esam nonākuši asatā. Vārds «asat» norāda uz to, kā nav.

Tik daudz cilvēku cieš, bet tikai nedaudzi no viņiem vēlas zināt, kāds ir viņu stāvoklis, kas viņi ir, kāpēc viņi atrodas šajā neērtajā stāvoklī utt. Kamēr cilvēks nesāk jautāt, kāpēc viņš cieš, kamēr viņš neapjēdz, ka nevēlas ciest, bet gan vēlas tikt vaļā no visām ciešanām, tikmēr viņu nemaz nevar uzskatīt par cilvēku. Cilvēks sākas tad, kad viņa prātā rodas šādi jautājumi. Brahma-sūtrās šos jautājumus sauc par brahma-džigjāsu. Athāto brahma-džigjāsā. Ja cilvēks neuzdod jautājumus par Absolūta dabu, tad jebkura viņa darbošanās uzskatāma par neizdevušos. Tāpēc tie, kas ir sākuši jautāt, kāpēc viņi cieš, no kurienes viņi ir atnākuši un kurp viņi dosies pēc nāves, var vislabāk izprast Bhagavad-gītu. Patiesam māceklim arī dziļi jāciena Dieva Augstākā Personība. Un Ardžuna bija šāds māceklis.

Kungs Krišna atnāk tādēļ, lai cilvēkiem no jauna parādītu īsteno dzīves mērķi, kad viņi to ir aizmirsuši. Un arī tad no daudziem jo daudziem cilvēkiem, kas atmostas, varbūt tikai viens ir gatavs apjēgt savu stāvokli, un Bhagavad-gīta ir pavēstīta šādam cilvēkam. Patiesībā mūs visus ir aprijusi neziņas tīģeriene, taču Dievs Kungs ir ļoti žēlīgs pret dzīvajām būtnēm, it īpaši cilvēkiem. Un tāpēc arī Viņš teica Bhagavad-gītu un ļāva savam draugam Ardžunam kļūt par mācekli.

Ardžuna bija Kunga Krišnas draugs, tāpēc viņš bija pāri jebkādai tumsībai, tomēr Kurukšētras kaujas laukā Ardžunam tika uzsūtīta neziņa, lai viņš uzdotu Kungam Krišnam galvenos dzīves jautājumus, un lai Kungs tos varētu izskaidrot, dodot svētību nākamajām cilvēku paaudzēm, un parādītu, kā jādzīvo. Cilvēkam jādarbojas saskaņā ar Kunga Krišnas norādījumiem un jāīsteno cilvēciskās dzīves sūtība.

Bhagavad-gīta dod piecu pamatpatiesību izpratni. Vispirms tiek mācīta zinātne par Dievu, bet pēc tam izskaidrots dzīvo būtņu, džīvu, dabīgais stāvoklis. Pastāv īšvara, vadītājs, un džīvas, dzīvās būtnes, kuras tiek vadītas. Ja dzīvā būtne apgalvo, ka pār viņu neviens nevalda, tad tā ir ārprātīga. Dzīvā būtne tiek vadīta visādā ziņā, vismaz saistītajā dzīvē. Tātad, Bhagavad-gītā ir stāstīts par īšvaru, augstāko valdnieku, un par džīvām, dzīvajām būtnēm, pār kurām Viņš valda. Apskatīta arī prakriti (materiālā daba), laiks (visa Visuma jeb materiālās dabas izpausmes pastāvēšanas ilgums) un karma (darbība). Visuma izpausme ir pilna dažādas darbības. Visas dzīvās būtnes veic dažnedažādas darbības. No Bhagavad-gītas mums jāuzzina, kas ir Dievs, kas ir dzīvās būtnes, kas ir prakriti, kas ir kosmiskā izpausme, kā to vada laiks un kāda ir dzīvo būtņu darbība.

Bhagavad-gīta parāda, ka no šīm piecām pamatlietām Visaugstais Dievs jeb Krišna, jeb Brahmans, jeb augstākais vadītājs, jeb Paramātma – sauciet kā gribat – ir visaugstākais. Dzīvās būtnes pēc īpašībām ir tādas pašas kā augstākais valdnieks. Piemēram, Dievs Kungs vada visu darbību, kas risinās materiālās dabas Visumā – tas tiks izskaidrots tālākajās Bhagavad-gītas nodaļās. Materiālā daba nav neatkarīga. Tā darbojas Visaugstā Kunga vadībā. Kungs Krišna saka: majādhjakšēna prakritih sūjatē sa-čarāčaram – «šī materiālā daba darbojas Manā vadībā». Redzot, kādi brīnumi notiek kosmiskajā dabā, mums jāzina, ka aiz šīs kosmiskās izpausmes ir kāds, kas to vada. Ja nebūtu vadības, tad nekas nevarētu izpausties. Uzskatīt, ka vadītāja nav, ir bērnišķīgi. Piemēram, bērns var domāt, ka automobilis ir liels brīnums, jo tas var braukt, un to nevelk ne zirgs, ne arī kāds cits dzīvnieks, bet jebkurš saprātīgs cilvēks zina, kā automobilis iekārtots. Viņš zina, ka aiz visiem mehānismiem stāv cilvēks, kas to vada. Gluži tāpat Visaugstais Kungs ir tas vadītājs, kura vadībā viss darbojas. Bet

džīvas jeb dzīvās būtnes, kā mēs to redzēsim tālākajās nodaļās, Dievs Kungs atzīst par savām neatņemamajām daļiņām. Zelta puteklītis arī ir no zelta, okeāna ūdens pilīte arī ir sāļa, un arī mēs, dzīvās būtnes, kas esam neatņemamas daļiņas no augstākā vadītāja, īšvaras jeb Bhagavāna, Kunga Šrī Krišnas, esam apveltīti ar visām Visaugstā Kunga īpašībām, tikai to mums ir ļoti maz, jo mēs esam niecīgas īšvaras, pakļautas īšvaras. Mēs cenšamies valdīt pār dabu, cenšamies valdīt pār kosmosu un planētām. Tieksme valdīt mūsos ir tāpēc, ka tā ir arī Krišnā. Mēs tiecamies būt materiālās dabas kungi, taču jāatceras, ka mēs neesam augstākie valdnieki. Tas ir izskaidrots Bhagavad-gītā.

Kas ir materiālā daba? Arī tas izskaidrots Bhagavad-gītā – tā ir zemākā prakriti, zemākā daba. Par dzīvo būtni teikts, ka tā ir augstākā prakriti. Prakriti vienmēr tiek vadīta, vienalga, vai tā ir zemākā, vai augstākā. Prakriti ir sievišķā, un pār to valda Dievs Kungs, tāpat kā vīrs valda pār sievu. Prakriti vienmēr ir pakļautā, vadītā, un pār to valda Dievs Kungs. Viņš valda gan pār dzīvajām būtnēm, gan pār materiālo dabu. Saskaņā ar Gītu dzīvās būtnes, kaut arī tās ir neatņemamas Visaugstā Kunga daļiņas, uzskatāmas par prakriti. Uz to skaidri norādīts Bhagavad-gītas septītajā nodaļā. Aparējam itas tv anjām prakritim viddhi mē parām/džīva-bhūtām. «Šī, materiālā daba ir Mana zemākā prakriti, bet pāri tai ir cita prakriti – «džīva-bhūta», dzīvā būtne.»

Materiālā daba pati ir veidota no trijām īpašībām: skaidrības, kaislībām un tumsības. Pāri šīm īpašībām stāv mūžīgais laiks, un, sajaucoties šīm dabas īpašībām mūžīgā laika vadībā un ietvaros, rodas darbība, ko sauc par karmu. Šī darbība tiek veikta kopš neatminamiem laikiem, un mēs baudām savas darbošanās augļus un ciešam no tiem. Pieņemsim, ka es, smagi un ar saprātu strādājot, ar darījumiem esmu sakrājis daudz naudas. Tad es esmu baudītājs. Bet, kad kādā darījumā pēkšņi visu savu naudu zaudēju, tad es esmu cietējs. Gluži tāpat it visur savā dzīvē mēs baudām darbības augļus vai ciešam no tiem. To sauc par karmu.

Bhagavad-gītā izskaidrots, kas ir īšvara (Visaugstais Kungs), džīva (dzīvā būtne), prakriti (daba), kāla (mūžīgais laiks) un karma (darbība). No šiem pieciem mūžīgi ir Dievs Kungs, dzīvās būtnes, materiālā daba un laiks. Prakriti izpausme var būt laicīga, taču tā pastāv. Daži filozofi apgalvo, ka materiālās dabas izpausme nepastāv, taču saskaņā ar Bhagavad-gītas filozofiju jeb saskaņā ar vaišnavu filozofiju tas tā nav. Pasaules izpausme netiek uzskatīta par neesošu, tā tiek uzskatīta par īstu un laicīgu. Tā tiek salīdzināta ar mākoni, kas peld debesīs, vai arī ar lietus sezonas atnākšanu, kas baro graudaugus. Līdzko beidzas lietus sezona un līdzko aiziet mākonis, lietus barotā labība izkalst. Gluži tāpat materiālā izpausme noteiktā laika sprīdī tiek radīta, kādu laiku pastāv un tad izgaist. Tā darbojas prakriti. Taču šis ritenis griežas mūžīgi. Tāpēc arī prakriti ir mūžīga, tā nav neesoša. Dievs Kungs par to saka: «Mana prakriti.» Materiālā daba ir Visaugstā Kunga savrupā enerģija, un arī dzīvās būtnes ir Visaugstā Kunga enerģija, taču tās nav savrupas, bet gan mūžīgi saistītas ar Viņu. Tātad Dievs Kungs, dzīvā būtne, materiālā daba un laiks ir savstarpēji saistīti un mūžīgi. Bet karma nav mūžīga, kaut arī tās sekas var nākt no ļoti seniem laikiem. Mēs kopš neatminamiem laikiem ciešam un baudām savas darbības augļus, tomēr karmas jeb darbības augļus var mainīt, un šī maiņa ir atkarīga no tā, cik pilnīgas ir mūsu zināšanas. Dažāda ir mūsu darbošanās. Neapšaubāmi, mēs nezinām, kāda veida darbošanās var atbrīvot no visas šīs darbošanās iedarbībām un sekām, bet arī tas ir izskaidrots Bhagavad-gītā.

Īšvara, Visaugstais Kungs, atrodas augstākajā apziņā. Arī džīvām jeb dzīvajām būtnēm ir apziņa. Gan dzīvā būtne, gan materiālā daba tiek sauktas par prakriti, par Visaugstā Kunga enerģiju, bet no šīm divām tikai džīvām ir apziņa. Otrai prakriti nav apziņas. Lūk, kur ir atšķirība. Tādēļ arī džīva-prakriti tiek saukta par augstāku, jo džīvai ir apziņa, kas līdzīga Dieva Kunga apziņai. Taču Dieva Kunga apziņa ir augstākā apziņa, un neviens nedrīkst apgalvot, ka džīvai, dzīvajai būtnei, arī ir augstākā apziņa. Lai cik pilnīga arī nebūtu dzīvā būtne, tai nekad nevar būt augstākā apziņa, un teorija, kas apgalvo, ka būtne var sasniegt augstāko apziņu, ir maldīga. Būtnei var būt apziņa, bet tā nekad nevar būt pilnīga apziņa vai augstākā apziņa.

Tas, ar ko atšķiras džīva no īšvaras, ir izskaidrots Bhagavad-gītas trīspadsmitajā nodaļā. Dievs Kungs, tāpat kā dzīvā būtne, ir kšētra-gja, apzinošs, taču dzīvā būtne apzinās tikai savu ķermeni,

turpretī Dievs Kungs apzinās visus ķermeņus. Viņš dzīvo ikvienas dzīvās būtnes sirdī, tāpēc apzinās katras džīvas domas. To mums nevajag aizmirst. Izskaidrots arī tas, ka Paramātma, Dieva Augstākā Personība, kas mīt ikvienā sirdī, ir īšvara, vadītāja, un dod dzīvajai būtnei norādījumus, lai tā darbotos, kā pati vēlas. Dzīvā būtne aizmirst, kas jādara. Vispirms tā nolemj noteiktā veidā darboties, bet pēc tam sapinās pati savas karmas darbībās un pretdarbībās. Aizejot no viena veida ķermeņa, tā ieiet cita veida ķermenī, tāpat kā mēs uzvelkam un novelkam drēbes. Pārceļošanas gaitā dvēsele cieš no agrāk izdarītām darbībām un pretdarbībām. Darbību var mainīt, ja dzīvā būtne ir skaidrībā un ar skaidru saprātu apjēdz, kā tai jādarbojas. Ja viņa to dara, tad visas agrāk izdarītās pretdarbības un darbības var tikt mainītas. Tātad karma nav mūžīga. Tāpēc arī mēs teicām, ka no minētajām piecām lietām (īšvaras, džīvas, prakriti, laika un karmas) četras ir mūžīgas, bet viena – karma – nav mūžīga.

Lūk, kādā ziņā īšvaras augstākā apziņa ir līdzīga dzīvās būtnes apziņai: gan Dieva Kunga, gan dzīvās būtnes apziņa ir pārpasaulīga. Apziņa neveidojas matērijā. Tas būtu kļūdains uzskats. Bhagavad-gīta neatzīst teoriju, ka apziņa attīstās noteiktos apstākļos no matērijas savienojumiem. Materiālo apstākļu iespaidā apziņa var atspoguļoties nepareizi, tāpat kā gaisma, kas iziet caur krāsainu stiklu, var izskatīties krāsaina, taču uz Dieva Kunga apziņu matērija neiedarbojas. Kungs Krišna saka: majādhjakšēna prakritih. Kad Krišna atnāk uz materiālo Visumu, matērija Viņa apziņu neietekmē. Pretējā gadījumā Viņš nevarētu runāt par tādiem pārpasaulīgiem jautājumiem, par kādiem Viņš runā Bhagavad-gītā. Neviens neko nevar pateikt par pārpasaulīgo valstību, ja viņa apziņa nav brīva no materiālajiem sārņiem. Tāpēc Dieva Kunga apziņa nav materiāli piesārņota. Bet mūsu apziņa pašlaik ir materiāli piesārņota. Bhagavad-gīta māca, ka mums šī materiāli piesārņotā apziņa ir jāattīra. Tīrā apziņā mūsu darbība tiks savienota ar īšvaras gribu, un tad mēs būsim laimīgi. Mums nebūt nav pilnīgi jāpārtrauc darboties. Gluži otrādi – mums sava darbība ir jāšķīsta, un tīru darbību sauc par bhakti. Bhakti darbība izskatās pēc parastas darbības, taču tā ir nepiesārņota. Cilvēkam, kas nekā nezina, var likties, ka bhakta strādā tāpat kā jebkurš cits, taču šāds maz zinošs cilvēks nesaprot, ka bhaktas vai Dieva Kunga darbību neaptraipa netīra apziņa vai matērija. Tāda darbība stāv pāri trijām materiālās dabas īpašībām. Taču mums jāzina, ka šobrīd mūsu apziņa ir piesārņota.

Kamēr mēs esam materiāli piesārņoti, mūs sauc par saistītiem. Neīstā apziņa izpaužas tādējādi, ka mēs sevi uzskatām par materiālās dabas radītiem. To sauc par neīsto «es». Kas ir iegrimis ķermeniskajā dzīves izpratnē, tas nespēj aptvert, kādā stāvoklī viņš atrodas. Bhagavad-gīta tika pavēstīta, lai atbrīvotu cilvēkus no ķermeniskās dzīves izpratnes, un Ardžuna pieņēma šo izpratni, lai no Dieva Kunga uzklausītu Bhagavad-gītu. Cilvēkam ir jāatbrīvojas no ķermeniskās dzīves izpratnes, un tas ir pirmais, kas pārpasaulniekam jādara. Kas vēlas atbrīvoties, sasniegt atbrīvi, tam pirmām kārtām jāsaprot, ka viņš nav šis materiālais ķermenis. Mukti jeb atbrīve nozīmē brīvību no materiālās apziņas. Arī Šrīmad Bhāgavatamā ir pateikts, kas ir atbrīve. Muktir hitvānjathā-rūpam svarūpēna vjavasthitih – mukti nozīmē atbrīvi no materiālās pasaules piesārņotās apziņas un atrašanos tīrā apziņā. Visi Bhagavad-gītas norādījumi vērsti uz to, lai atmodinātu šo tīro apziņu, un tāpēc arī mēs Bhagavad-gītas beigās varam lasīt, ka Krišna Ardžunam jautā, vai tagad viņa apziņa ir attīrījusies. Būt tīrā apziņā nozīmē darboties saskaņā ar Dieva Kunga norādījumiem. Lūk, kāda ir tīras apziņas būtība. Apziņa mums jau ir, jo mēs esam neatņemamas Dieva Kunga daļiņas, taču mūs var piesaistīt zemākas dabas īpašības. Turpretī Dievu Kungu, kurš ir Visaugstākais, tās nekad neskar. Lūk, ar ko Visaugstais Kungs atšķiras no mazajām atsevišķajām dvēselēm.

Kas ir šī apziņa? Šī apziņa ir «es esmu». Kas tad es esmu? Piesārņotā apziņā «es esmu» nozīmē: «Es esmu kungs pār visu, ko redzu. Es esmu baudītājs.» Pasaule griežas tāpēc, ka ikviena dzīvā būtne sevi uzskata par materiālās pasaules kungu un radītāju. Materiālajai apziņai domāšanā ir divas daļas. Viena ir tā, ka es esmu radītājs, un otra ir tā, ka es esmu baudītājs. Taču patiesībā Visaugstais Kungs ir gan radītājs, gan baudītājs, un dzīvā būtne, kas ir Visaugstā Kunga neatņemama daļiņa, nav ne radītāja, ne baudītāja. Viņa ir tā, kura sadarbojas. Viņa ir radītā un baudītā. Piemēram, mašīnas daļa sadarbojas ar visu mašīnu, ķermeņa daļa sadarbojas ar visu ķermeni. Rokas, kājas, acis utt. ir ķermeņa daļas, taču tās nav īstenās baudītājas. Baudītājs ir kuņģis. Kājas pārvieto, rokas gādā ēdienu, zobi košļā, visas ķermeņa daļas darbojas, lai apmierinātu kuņģi, jo kuņģis ir galvenais, kas

baro visu ķermeni. Tāpēc viss tiek dots kuņģim. Koks tiek barots, ja laista tā saknes, ķermenis tiek barots, barojot kuņģi. Lai ķermenis būtu vesels, visām tā daļām jāsadarbojas un jābaro kuņģis. Gluži tāpat Visaugstais Kungs ir baudītājs un radītājs, un mēs, pakļautās dzīvās būtnes, esam domātas, lai sadarbotos un iepriecinātu Viņu. Šī sadarbība patiešām palīdzēs mums tāpat kā ēdiens, ko saņem kuņģis, palīdz visām ķermeņa daļām. Ja pirksti domās, ka viņiem jāēd pašiem, un ka barība nav jādod kuņģim, tad tie rūgti vilsies. Radīšanas un baudas centrs ir Visaugstais Kungs, bet dzīvās būtnes ir tās, kam jāsadarbojas. Sadarbojoties tās bauda. Šīs attiecības ir arī saimnieka un kalpa attiecības. Ja apmierināts ir saimnieks, tad apmierināts ir arī kalps. Arī Visaugstajam Kungam jābūt apmierinātam, lai gan arī dzīvās būtnes tiecas būt materiālās pasaules baudītājas un radītājas, jo šāda tieksme ir Visaugstajam Kungam, kas radījis izpausto kosmisko pasauli.

Tāpēc Bhagavad-gītā teikts, ka pilnīgo veselumu veido augstākais valdnieks, pārvaldītās dzīvās būtnes, kosmiskā izpausme, mūžīgais laiks un karma jeb darbība, un tas viss tur ir izstāstīts. Visas minētās daļas kopā veido pilnīgo veselumu, ko sauc par Augstāko Absolūto Patiesību. Pilnīgais veselums un pilnīgā Absolūtā Patiesība ir pilnīgā Dieva Personība Šrī Krišna. Visas izpausmes rada Viņa dažādās enerģijas. Viņš ir pilnīgais veselums.

Gītā izskaidrots arī tas, ka bezpersoniskais Brahmans ir pakļauts pilnīgajai Augstākajai Personai (brahmano hi pratišthāham). Sīkāk par Brahmanu stāstīts Brahma-sūtrās, kur tas salīdzināts ar saules stariem. Bezpersoniskais Brahmans ir Dieva Augstākās Personības mirdzošais starojums. Bezpersoniskā Brahmana apzināšanās ir absolūtā veseluma nepilnīga apzināšanās, un to pašu var teikt arī par Paramātmas izpratni. Piecpadsmitajā nodaļā parādīts, ka Dieva Augstākā Personība – Purušotama ir augstāka gan par bezpersonisko Brahmanu, gan par daļējo Paramātmas apzināšanos. Dieva Augstāko Personību sauc par sač-čid-ānanda-vigrahu. Brahma-samhita sākas ar vārdiem: īšvarah paramah krišnah sač-čid-ānanda-vigrahah/anādir ādir govindah sarva-kārana-kāranam. «Govinda, Krišna ir visu cēloņu cēlonis. Viņš ir pirmcēlonis, un Viņš ir pats mūžības, zināšanu un svētlaimes veidols.» Bezpersoniskā Brahmana apzināšanās ir Viņa «sat» (mūžības) iezīmes apzināšanās. Paramātmas apzināšanās ir «sat-čit» (mūžīgo zināšanu) iezīmes apzināšanās. Bet Dieva Personības, Krišnas apzināšanās ir visu pārpasaulīgo iezīmju: «sat», «čit» un ānandas (mūžības, zināšanu un svētlaimes) apzināšanās pilnīgā vigrahā (veidolā).

Ne visai saprātīgi cilvēki Augstāko Patiesību uzskata par bezpersonisku, taču Viņš ir pārpasaulīga persona, un to apstiprina visi Vēdu raksti. Nitjo nitjānām čētanaš čētanānām. (Katha Upanišada 2.2.13.) Mēs visi esam atsevišķas dzīvas būtnes, un mums ir sava individualitāte, un arī Augstākā Absolūtā Patiesība galu galā ir persona, un Dieva Personības apzināšanās ir visu pārpasaulīgo iezīmju apzināšanās pilnīgā veidolā. Pilnīgais veselums nav bezveidīgs. Ja Viņš būtu bezveidīgs, ja Viņam trūktu kaut kas tāds, kas ir kādai citai lietai, tad Viņš nevarētu būt pilnīgais veselums. Pilnīgajā veselumā jāietilpst visam – gan tam, ko mēs pazīstam, gan tam, ko mēs nepazīstam, citādi tas nevar būt pilnīgs.

Pilnīgajam veselumam – Dieva Personībai ir bezgalīgi spēki (parāsja šaktir vividhaiva šrūjatē). Tas, kā Krišna ar šiem dažādajiem spēkiem darbojas, arī aprakstīts Bhagavad-gītā. Jutekļiem uztveramā pasaule jeb materiālā pasaule, kurā mēs atrodamies, arī ir sevī pilna, jo divdesmit četras pamatvielas, kuru laicīgā izpausme ir materiālais Visums, saskaņā ar sānkhjas filozofiju ir pilnīgā veidā sakārtotas tā, lai radītu absolūti visu, kas nepieciešams Visuma uzturēšanai. Nekas nav lieks, un nekā netrūkst. Izpausmei ir savs laiks, ko nosaka augstākā veseluma spēki, un, kad tas paiet, tad, saskaņā ar pilnīgā veseluma pilnīgo kārtību, laicīgā izpausme tiek iznīcināta. Mazajām un pilnīgajām vienībām – dzīvajām būtnēm – dotas visas iespējas apzināties pilnīgo veselumu, un visu veidu nepilnības rodas tikai no nepilnīgām zināšanām par pilnīgo veselumu. Un Bhagavad-gīta satur pilnīgas Vēdu gudrības zināšanas.

Visas Vēdu zināšanas ir nekļūdīgas, un hinduisti atzīst tās par pilnīgām un nekļūdīgām. Piemēram, govs mēsli ir dzīvnieku izkārnījumi, un saskaņā ar smriti jeb Vēdu norādījumiem pēc pieskaršanās dzīvnieku izkārnījumiem ir jānomazgājas, lai šķīstītos. Taču Vēdu rakstos govs mēsli atzīti par attī-

rošiem. Var likties, ka tā ir pretruna, taču šī patiesība tiek pieņemta, jo tā ir Vēdu norādījums, un tik tiešām – pieņemot to, cilvēks nekļūdās, jo tagad arī mūsdienu zinātne ir atzinusi, ka govs mēsli ir antiseptiski. Tātad, Vēdu zināšanas ir pilnīgas, jo tās stāv pāri jebkurām šaubām un kļūdām, un Bhagavad-gīta ir visu Vēdu zinību būtība.

Vēdu zināšanas nav iegūstamas ar pētījumiem. Pētījumi ir nepilnīgi, jo mēs pētām ar nepilnīgiem jutekļiem. Mums jāpieņem pilnīgās zināšanas, kas atnāk, kā teikts Bhagavad-gītā, pa paramparu (mācekļu pēctecību). Zināšanas mums jāsaņem no pareizā avota mācekļu pēctecībā, kura sākas ar augstāko garīgo skolotāju, pašu Dievu Kungu, un kura zināšanas tiek nodotas tālāk pa garīgo skolotāju ķēdi. Ardžuna, māceklis, kas uzklausīja Kungu Šrī Krišnu, pieņēma visu, kā tas bija teikts, bez ierunām. Nedrīkst pieņemt vienu Bhagavad-gītas daļu, nepieņemot citu. Mums jāpieņem Bhagavad-gīta bez jebkādiem iztulkojumiem, neko neatmetot un neko pēc savām iegribām nepieliekot. Uz Gītu jāraugās kā uz vispilnīgāko Vēdu zināšanu sniegumu. Vēdu zināšanas nāk no pārpasaulīgiem avotiem, un pirmos to vārdus teica Pats Dievs Kungs. Vārdus, ko teicis Dievs Kungs, sauc par apaurušēju, kas nozīmē to, ka šie vārdi atšķiras no laicīgās pasaules cilvēka teiktiem vārdiem, kas pakļauti četriem trūkumiem. Materiālās pasaules cilvēks 1) noteikti kļūdās, 2) noteikti pakļauts maldiem, 3) viņam ir tieksme krāpt citus un 4) viņu ierobežo nepilnīgi jutekļi. Kam ir šie trūkumi, tas nespēj dot pilnīgas ziņas par visuresošām zināšanām.

Vēdu zināšanas nenāk no šādām trūkumu pilnām būtnēm. Sākumā tās tika ieliktas Brahmas, pirmās radītās būtnes sirdī, un Brahma savukārt tās deva saviem dēliem un mācekļiem tādas, kādas viņš tās bija saņēmis no Dieva Kunga. Dievs Kungs ir pūrna, visupilnīgs, un Viņš nekad nevar tikt pakļauts materiālās dabas likumiem. Tāpēc mums jābūt pietiekami saprātīgiem un jāzina, ka Dievs Kungs ir visa, kas vien Visumā ir, vienīgais īpašnieks, un ka Viņš ir sākotnējais radītājs, Brahmas radītājs. Vienpadsmitajā nodaļā Dievs Kungs tiek uzrunāts par prapitāmahu, jo Brahma ir pitāmaha, vectēvs, un Dievs Kungs ir vectēva radītājs. Tāpēc neviens nedrīkst sevi saukt par kaut kā īpašnieku, cilvēkam jāpieņem tikai tas, ko Dievs Kungs ir nolicis kā viņa daļu viņa uzturēšanai.

Ir doti daudzi piemēri tam, kādā veidā mums jāizmanto Dieva Kunga dotās lietas. Tas izskaidrots arī Bhagavad-gītā. Sākumā Ardžuna nolēma necīnīties Kurukšētras kaujā. To viņš pats bija izlēmis. Ardžuna Dievam Kungam teica, ka nespēs baudīt karaļvalsti, ja būs nogalinājis pats savus radiniekus. Šis lēmums bija ķermeniskās dzīves izpratnes radīts, jo Ardžuna domāja, ka ķermenis ir viņš pats, un viņa ķermeniskie radinieki jeb ķermeniskie izvērsumi ir viņa brāļi, brālēni, sievas brāļi, vectēvi utt. Tāpēc viņš gribēja apmierināt ķermeņa prasības. Dievs Kungs pavēstīja Bhagavad-gītu, lai mainītu šo priekšstatu, un galu galā Ardžuna nolēma klausīt Dievu Kungu un cīnīties, un teica, karišjē vačanam tava – «darīšu, kā Tu saki.»

Cilvēki šai pasaulē nav radīti, lai plēstos kā suņi un kaķi. Cilvēkiem jābūt saprātīgiem, jāapjēdz cilvēciskās dzīves svarīgums un jābeidz dzīvot kā dzīvniekiem. Cilvēkam jāapjēdz savas dzīves mērķis, un šo mērķi dod visi Vēdu raksti, bet būtību – Bhagavad-gīta. Vēdu raksti domāti cilvēkiem, nevis dzīvniekiem. Dzīvnieki var negrēkojot nogalināt citus dzīvniekus, bet, ja cilvēks savas nevaldāmās garšas apmierināšanai nogalina kādu dzīvnieku, tad viņam jāatbild par dabas likumu pārkāpšanu. Bhagavad-gītā skaidri teikts, ka saskaņā ar dažādām materiālās dabas īpašībām darbība var būt trejāda: skaidrībā, kaislībās un tumsībā. Gluži tāpat ir arī trejādi ēdieni: ēdieni skaidrībā, kaislībās un tumsībā. Tas viss ir skaidri aprakstīts, un, ja pareizi izmantosim Bhagavad-gītas norādījumus, tad visa mūsu dzīve kļūs šķīsta un galu galā varēsim sasniegt to mērķi, kas ir ārpus materiālajām debesīm (jad gatvā na nivartantē tad dhāma paramam mama).

Šo mērķi sauc par sanātanas debesīm, mūžīgajām, garīgajām debesīm. Materiālajā pasaulē mēs redzam, ka viss ir laicīgs. Viss rodas, kādu laiku pastāv, rada kaut kādus blakus produktus, sarūk un izzūd. Tāds ir materiālās pasaules likums, vienalga, vai runa ir par ķermeni, kādu augli vai kaut ko citu. Taču viņpus šīs pasaules ir cita valstība, par kuru mums ir ziņas. Šo valstību veido cita daba, kas ir sanātana, mūžīga. Par džīvu arī ir teikts, ka tā ir sanātana, mūžīga, un vienpadsmitajā nodaļā par Dievu Kungu arī ir teikts, ka Viņš ir sanātana. Ar Dievu Kungu mums ir tuvas attiecības, un, tā

kā mēs visi – sanātana-dhāma jeb debesis, Augstākā Personība sanātana un sanātanas dzīvās būtnes – pēc īpašībām neatšķiramies, tad Bhagavad-gītas mērķis ir atjaunot mūsu sanātanas nodarbošanos jeb sanātana-dharmu, kas ir dzīvās būtnes mūžīgā nodarbošanās. Uz laiku mūsu nodarbošanās ir izmainījusies, taču šo darbību var šķīstīt, ja mēs atmetam visu laicīgo darbošanos un sākam darīt to, ko nolicis Visaugstais Kungs. Lūk, ko sauc par tīru dzīvi.

Gan Visaugstais Kungs, gan Viņa pārpasaulīgā mājvieta, gan arī dzīvās būtnes ir sanātana, un, ja dzīvās būtnes ir kopā ar Visaugsto Kungu sanātana mājvietā, tad tā ir cilvēciskās dzīves pilnība. Dievs Kungs pret dzīvajām būtnēm ir ļoti labs, jo tās ir Viņa dēli. Kungs Krišna Bhagavad-gītā saka: sarva-jonišu ..aham bīdža-pradah pitā – «Es esmu visu tēvs.» Patiešām, saskaņā ar dzīvo būtņu dažādo karmu, tām ir dažādi ķermeņi, bet šeit Dievs Kungs norāda, ka Viņš ir visu šo būtņu tēvs. Tāpēc arī Dievs Kungs atnāk, lai sauktu atpakaļ visas kritušās, saistītās dvēseles, sauktu viņas atpakaļ uz sanātanu, mūžīgajām debesīm, lai sanātanas dzīvās būtnes varētu atgūt savu mūžīgo sanātanas stāvokli un mūžīgi varētu būt kopā ar Viņu. Lai sauktu atpakaļ saistītās dvēseles, Dievs Kungs atnāk dažādos iemiesojumos Pats, vai sūta savus tuvos kalpus kā dēlus vai savus pavadoņus jeb āčārjas.

Tāpēc sanātana-dharma nav nekāda sektantiska reliģija. Tā ir mūžīga dzīvo būtņu darbība attiecībās ar mūžīgo Visaugsto Kungu. Sanātana-dharma, kā jau bija teikts iepriekš, ir dzīvo būtņu mūžīgā nodarbošanās. Šrīpāda Rāmānudžāčārja vārdu sanātana skaidroja: «Tas, kam nav ne sākuma, ne gala», tāpēc, runājot par sanātana-dharmu, mums jāpieņem Šrīpādas Rāmānudžāčārjas autoritāte un jāsaprot, ka sanātana-dharmai nav ne sākuma, ne gala.

Vārds «reliģija» nedaudz atšķiras no sanātana-dharmas. Reliģija nozīmē ticību, bet ticība var mainīties. Cilvēks var kaut kam ticēt, bet pēc tam mainīt savu ticību un pieņemt citu, taču sanātana-dharma ir tāda darbība, kas nekad nemainās. Piemēram, ūdens vienmēr ir šķidrs, un uguns vienmēr ir karsta – tās ir neatņemamas īpašības. Arī dzīvajai būtnei nekad nevar atņemt viņas mūžīgo darbību. Sanātana-dharma vienmēr ir saistīta ar dzīvo būtni. Tāpēc, runājot par sanātana-dharmu, mums jāpaļaujas uz Šrīpādas Rāmānudžāčārjas autoritāti un jāsaprot, ka tai nav ne sākuma, ne gala. Tas, kam nav ne sākuma, ne gala, nevar būt sektantisks, jo tam nevar būt nekādu robežu. Sektantisku ticību pārstāvji maldīgi uzskata, ka arī sanātana-dharma ir sektantiska, bet, ja mēs šo jautājumu apskatīsim dziļāk un apsvērsim to mūsdienu zinātnes gaismā, tad varēsim ieraudzīt, ka sanātana-dharmu pilda visi pasaules cilvēki, visas Visuma dzīvās būtnes.

Ne-sanātana reliģiskai ticībai cilvēces vēsturē var sameklēt sākumu, bet sanātana-dharmai tāda sākuma nav, jo tā vienmēr ir kopā ar dzīvo būtni. Kas attiecas uz dzīvajām būtnēm, autoritatīvas šāstras norāda, ka dzīvā būtne nedzimst un nemirst. Gītā teikts, ka dzīvā būtne nekad nav dzimusi un nekad nenomirst. Viņa ir mūžīga un nesagraujama, un turpina dzīvot arī pēc sava laicīgā materiālā ķermeņa nāves. Lai saprastu jēdzienu «sanātana-dharma», vispirms jāsaprot reliģijas jēdziens, kas ietverts sanskrita vārda saknē. Ar vārdu «dharma» apzīmē to, kas pastāvīgi pavada noteikto priekšmetu. Siltums un gaisma vienmēr pavada uguni – ja nav siltuma un gaismas, tad nevar runāt par uguni. Gluži tāpat mums jāierauga, kas ir dzīvās būtnes būtiskā daļa, kas vienmēr pavada dzīvo būtni. Šī pastāvīgā pavadone ir viņas mūžīgā īpašība – mūžīgā reliģija.

Kad Sanātana Gosvāmī jautāja Šrī Čaitanjam Mahāprabhu par to, kas ir ikvienas dzīvās būtnes svarūpa, tad Dievs Kungs atbildēja, ka dzīvās būtnes svarūpa jeb dabiskais stāvoklis ir kalpošana Dieva Augstākajai Personībai. Pārdomājot šos Kunga Čaitanjas vārdus, mēs viegli ievērosim, ka ikkatra dzīvā būtne pastāvīgi kalpo citām dzīvajām būtnēm. Viena dzīvā būtne dažādos veidos kalpo citai un tādējādi bauda dzīvi. Kā kalps kalpo saimniekam, tā dzīvnieks kalpo cilvēkam. A kalpo saimniekam B, B kalpo saimniekam C, C kalpo saimniekam D, utt. Mēs redzam, ka draugs kalpo draugam, māte kalpo dēlam, sieva kalpo vīram un vīrs sievai, utt. Ja mēs šādā garā pētīsim tālāk, tad redzēsim, ka jebkura dzīvās būtnes darbošanās ir kalpošana kādam. Politiķis izklāsta tautai savu programmu, lai pārliecinātu cilvēkus par savu spēju kalpot. Vēlētāji par šo politiķi nodod savas vērtīgās balsis, uzskatot, ka viņš ļoti labi kalpos sabiedrībai. Veikalnieks kalpo pircējam, un amatnieks kalpo

kapitālistam. Kapitālists kalpo ģimenei, un ģimene kalpo valstij, jo tāda ir mūžīgās dzīvās būtnes mūžīgā tieksme. Tā mēs redzam, ka neviena dzīvā būtne nav brīva no kalpošanas citām dzīvajām būtnēm, un tāpēc droši varam secināt, ka dzīvo būtni vienmēr pavada kalpošana, un ka tā ir dzīvās būtnes mūžīgā reliģija.

Un tomēr, cilvēki, atkarībā no laika un apstākļiem, uzskata, ka viņi pieder noteiktai ticībai un sauc sevi par hinduistiem, musulmaņiem, kristiešiem, budistiem vai kādas citas sektas piekritējiem. Šādi apzīmējumi nav sanātana-dharma. Hinduists var mainīt savu ticību un kļūt par musulmani, musulmanis var mainīt ticību un kļūt par hinduistu, kristietis var mainīt savu ticību utt. Taču reliģijas maiņa nekad neietekmē mūžīgo nodarbošanos – kalpošanu citiem. Gan hinduists, gan musulmanis, gan kristietis jebkuros apstākļos ir kāda kalps. Tādējādi sludināt kādu noteiktu ticību vēl nenozīmē sludināt sanātana-dharmu. Sanātana-dharma ir kalpošana.

Patiesībā mūsu attiecības ar Visaugsto Kungu ir kalpošana. Visaugstais Kungs ir augstākais baudītājs, un mēs, dzīvās būtnes, esam Viņa kalpi. Mēs esam radīti Viņa baudai, un, piedaloties Dieva Augstākās Personības mūžīgajā baudā, mēs kļūstam laimīgi paši. Citādā veidā mēs nevaram būt laimīgi. Nav iespējams būt laimīgiem neatkarīgi, tāpat kā neviena ķermeņa daļa nevar būt laimīga, ja tā nesadarbojas ar kuņģi. Dzīvā būtne nevar būt laimīga, ja tā pārpasaulīgi un ar mīlestību nekalpo Visaugstajam Kungam.

Bhagavad-gīta neatzīst dažādu padievu pielūgsmi un kalpošanu viņiem. Septītās nodaļas divdesmitajā pantā teikts:

kāmais tais tair hrita-gjānāh prapadjantē 'nja-dēvatāh
tam tam nijamam āsthāja prakritjā nijatāh svajā

«Tie, kuru saprātu nolaupījušas materiālās vēlmes, uztic sevi padieviem un saskaņā ar savu dabu pilda padievu godināšanas likumus un ierobežojumus.» Šeit ir skaidri pateikts, ka tie, kurus vada iekāre, godina padievus un nevis Augstāko Kungu Krišnu. Minot Krišnas vārdu, mēs nedomājam kaut kādu sektantisku vārdu. Krišna nozīmē «augstākais prieks», un ir apstiprināts, ka Visaugstais Kungs ir visa prieka krātuve. Mēs alkstam prieka. Ānanda-majo 'bhjāsāt (Vēdānta-sūtra 1.1.12.). Dzīvās būtnes tāpat kā Dievs Kungs ir pilnas apziņas, un tāpēc viņas tiecas būt laimīgas. Dievs Kungs ir mūžam laimīgs, un, ja dzīvās būtnes ir kopā ar Dievu Kungu un sadarbojas ar Viņu, tad arī tās kļūst laimīgas.

Dievs Kungs uz materiālo pasauli atnāk, lai atklātu savas laimes pilnās spēles Vrindāvanā. Kad Kungs Šrī Krišna bija Vrindāvanā, tad visas Viņa spēles ar ganiņiem, ar draudzenēm, ar citiem Vrindāvanas iedzīvotājiem un ar govīm bija laimes pilnas. Visi Vrindāvanas iedzīvotāji domāja vienīgi par Krišnu. Krišna pat atrunāja savu tēvu Nandu Mahārādžu no padieva Indras godināšanas, jo gribēja parādīt, ka cilvēkiem nav nepieciešams godināt nevienu padievu. Viņiem jāgodina tikai Visaugstais Kungs, jo viņu galamērķis ir atgriešanās Dieva Kunga mājvietā.

Kunga Krišnas mājvieta aprakstīta Bhagavad-gītas piecpadsmitās nodaļas sestajā pantā:

na tad bhāsajatē sūrjo na šāšanko na pāvakah
jad gatvā na nivartantē tad dhāma paramam mama

«Manu augstāko mājvietu neapgaismo ne Saule, ne Mēness, ne uguns, nedz arī kāda mākslīga gaisma. Kas to sasniedz, tas nekad vairs neatgriežas materiālajā pasaulē.»

Šai pantā aprakstītas mūžīgās debesis. Mūsu priekšstats par debesīm ir materiālistisks, un mēs par tām domājam saistībā ar Sauli, Mēnesi, zvaigznēm utt., taču šajā pantā Dievs Kungs norāda, ka mūžīgajās debesīs nevajag ne Sauli, ne Mēnesi, ne arī jebkāda veida elektrību vai uguni, jo garīgās debesis jau apgaismo brahmadžoti, stari, kas nāk no Visaugstā Kunga. Mēs sūri un grūti pūlamies, lai sasniegtu citas planētas, bet saprast Visaugstā Kunga mājvietu nepavisam nav grūti. Šo mājvietu sauc par Goloku. Brahma-samhitā (5.37.) tā brīnišķīgi aprakstīta: goloka ēva nivasatj akhilātma-bhūtah. Dievs Kungs mūžīgi mīt savā mājvietā Golokā un tomēr Viņam var tuvoties arī no šīs pa-

saules. Lai tas būtu iespējams, Dievs Kungs ierodas šeit un izpauž savu īsteno veidolu, sač-čid-ānanda-vigrahu. Kad Viņš šo veidolu atklāj, tad mums vairs nav jācenšas iedomāties, kāds Viņš izskatās. Lai atturētu mūs no tāda veida prātošanas, Dievs Kungs atnāk un atklāj sevi tādu, kāds Viņš ir – kā Šjāmasundaru. Diemžēl nelgas izsmej Dievu, jo Viņš atnāk pēc izskata līdzīgs mums un spēlējas ar mums kā cilvēks. Taču tādēļ mēs nedrīkstam uzskatīt, ka Dievs Kungs ir viens no mums. Ar savu visvarenību Dievs Kungs nostājas mūsu priekšā savā patiesajā veidolā un atklāj mums savas spēles, kas ir tādas pašas, kā Viņa mājvietā.

Garīgo debesu mirdzošajos staros peld neskaitāmas planētas. Brahmadžoti izplūst no augstākās mājvietas, Krišnalokas, un nemateriālās ānanda-majas, čin-majas planētas peld šajos staros. Dievs Kungs saka, na tad bhāsajatē sūrjo na šāšanko na pāvakah/jad gatvā na nivartantē tad dhāma paramam mama. Kas nonāk šajās garīgajās debesīs, tam vairs nav jāatgriežas materiālajās. Materiālajās debesīs, pat ja mēs nonāktu uz augstākās planētas (Brahmalokas), nemaz jau nerunājot par Mēnesi, dzīve vienalga būtu tāda pati – būtu dzimšana, nāve, slimības un vecums. Ne uz vienas materiālā Visuma planētas mēs nebūsim brīvi no šiem četriem materiālās esamības pamatnoteikumiem.

Dzīvās būtnes ceļo no vienas planētas uz otru, taču ar mehāniskiem līdzekļiem mēs nevaram aizlidot, kur vien gribam. Ja mēs gribam nokļūt uz citām planētām, tad ir noteikts paņēmiens, kā to izdarīt. Arī par to ir pastāstīts: jānti dēva-vratā dēvān pitrīn jānti pitri-vratāh. Lai dotos starpplanētu ceļojumā, nav nepieciešami nekādi mehānismi. Gīta māca: jānti dēva-vratā dēvān. Mēnesi, Sauli un augstākās planētas sauc par Svargaloku. Planētas iedala augstākajās, vidējās un zemākajās. Zeme pieskaitāma vidējām. Bhagavad-gīta pavēsta, ka nokļūt uz augstākajām planētām (Dēvaloku) var pavisam vienkārši: jānti dēva-vratā dēvān. Tikai jāgodina noteiktās planētas padievs, un tā var nonākt uz Mēness, Saules vai kādas augstākās planētu sistēmas.

Un tomēr Bhagavad-gīta neiesaka mums doties ne uz vienu materiālās pasaules planētu, jo pat uz Brahmalokas, visaugstākās planētas, ja mēs uz turieni ceļotu ar kaut kādiem mehāniskiem līdzekļiem, kas prasītu četrdesmit tūkstoš gadus (un kas gan varētu nodzīvot tik ilgi), ir tās pašas materiālās neērtības – dzimšana, nāve, slimības un vecums. Bet, kas grib doties uz visaugstāko planētu Krišnaloku vai kādu citu garīgo debesu planētu, tas nesastopas ar šīm materiālajām neērtībām. No visām garīgo debesu planētām viena ir augstākā, un to sauc par Goloku Vrindāvanu, kas ir sākotnējās Dieva Augstākās Personības Šrī Krišnas mājvietas sākotnējā planēta. Bhagavad-gītā par visu to ir pastāstīts, un no tās norādījumiem mēs esam uzzinājuši, kā atstāt materiālo pasauli un uzsākt patiešām svētlaimīgu dzīvi garīgajās debesīs.

Bhagavad-gītas piecpadsmitajā nodaļā dota patiesā materiālās pasaules aina. Tur ir teikts:

ūrdhva-mūlam adah-šākham ašvattham prāhur avjajam
čhandāmsi jasja parnāni jas tam vēda sa vēda-vit

Šai pantā materiālā pasaule salīdzināta ar koku, kura saknes aug uz augšu, bet zari uz leju. Mēs esam redzējuši koku ar saknēm uz augšu – tādu koku var redzēt upes vai ezera malā. ūdenī atspoguļotie koki izskatās apgriezti otrādi. To zari stiepjas uz leju, bet saknes uz augšu. Gluži tāpat materiālā pasaule ir garīgās valstības atspulgs. Materiālā pasaule ir tikai īstenības ēna. Ēnā nav ne īstenības, ne realitātes, taču ēna ļauj saprast, ka pastāv kāds pamats, realitāte. Tuksnesī nav ūdens, taču mirāža vedina uz domām, ka ūdens vispār pastāv. Materiālajā pasaulē nav ūdens, nav laimes, taču patiesās laimes īstais ūdens atrodams garīgajā valstībā.

Dievs Kungs norāda, ka garīgo valstību var sasniegt šādi (Bg.15.5.):

nirmāna-mohā džita-sanga-došā
adhjātma-nitjā vinivritta-kāmāh

dvandvair vimuktāh sukha-duhkha-samgjair
gaččhantj amūdhāh padam avjajam tat

Šo pada avjaju jeb mūžīgo valstību var sasniegt tikai tas, kas ir nirmāna-moha. Ko tas nozīmē? Mēs visi tiecamies pēc apzīmējumiem. Viens grib būt «kungs», otrs grib būt «valdnieks», trešais grib kļūt par prezidentu, ceturtais par bagātnieku, valdnieku vai vēl par kaut ko citu. Kamēr vien esam pieķērušies šiem apzīmējumiem, tikmēr mēs esam pieķērušies ķermenim, jo šie apzīmējumi attiecas uz ķermeni. Bet mēs neesam ķermeņi, un šī apjēga ir pirmā garīgās apzināšanās pakāpe. Mēs esam saistīti ar trijām materiālās dabas īpašībām, taču, garīgi kalpojot Dievam Kungam, mēs varam atbrīvoties no tām. Bez pieķeršanās garīgajai kalpošanai atbrīvoties no materiālās dabas īpašībām nav iespējams. Apzīmējumi un pieķeršanās rodas no mūsu iekāres un iegribām, mūsu vēlēšanās valdīt pār materiālo dabu. Kamēr vien mēs tieksimies valdīt pār materiālo dabu, nebūs nekādas iespējas atgriezties Visaugstā Kunga valstībā, sanātana-dhāmā. Mūžīgo valstību, kas nekad netiek iznīcināta, var sasniegt tikai tas, kuru nemaldina neīsto materiālo baudu vilinājums un kurš vienmēr kalpo Visaugstajam Kungam. Tāds cilvēks viegli var sasniegt augstāko mājvietu.

Citā Gītas vietā (8.21.) teikts:

avjakto 'kšara itj uktas tam āhuh paramām gatim
jam prāpja na nivartantē tad dhāma paramam mama

«Avjakta» nozīmē «neizpausts». Mums nav izpausta pat visa materiālā pasaule. Mūsu jutekļi ir tik nepilnīgi, ka mēs nespējam redzēt pat visas materiālā Visuma zvaigznes. Vēdu rakstos daudz stāstīts par visām planētām. Mēs tam varam ticēt un varam neticēt. Vēdu rakstos, it īpaši Šrīmad Bhāgavatamā, aprakstītas visas svarīgās planētas, kā arī garīgā valstība, kas atrodas viņpus materiālajām debesīm. Par garīgo valstību teikts, ka tā ir avjakta, neizpausta. Cilvēkam jātiecas un jāilgojas nokļūt šai augstākajā valstībā, jo, kas to sasniedz, tam vairs nav jāatgriežas materiālajā pasaulē.

Var rasties nākamais jautājums – kā nonākt šajā Visaugstā Kunga mājvietā? Par to pastāstīts astotajā nodaļā. Tur ir teikts:

anta-kālē ča mām ēva smaran muktvā kalēvaram
jah prajāti sa mad-bhāvam jāti nastj atra samšajah

«Kas nāves brīdī, atstājot ķermeni, atceras Mani, tas tūdaļ sasniedz Manu dabu. Par to nav nekādu šaubu.» (Bg.8.5.) Kas nāves brīdī domā par Krišnu, tas arī aiziet pie Krišnas. Ir jāatceras Krišnas veidols; kas aiziet no ķermeņa un atceras šo veidolu, tas noteikti nokļūst garīgajā valstībā. «Mad-bhāva» nozīmē Augstākās Būtnes augstāko dabu. Augstākā Būtne ir sač-čid-ānanda-vigraha, tas ir, Viņas veidols ir mūžīgs, pilns zināšanu un svētlaimes. Mūsu pašreizējais ķermenis nav sač-čid-ānanda. Tas ir «asat», nevis «sat». Tas nav mūžīgs, tas ir nīcīgs. Tas nav «čit», zināšanu pilns, tas ir pilns tumsības. Mēs neko nezinām par garīgo valstību, un arī par materiālo pasauli mēs zinām visai maz – šeit ir tik daudz kā mums nepazīstama. Turklāt mūsu ķermenis ir nirānanda – tas nav pilns svētlaimes, bet gan pilns ciešanu. Visas ciešanas, ko mēs saņemam šai materiālajā pasaulē, nāk no ķermeņa, taču tas, kas atstāj ķermeni domājot par Kungu Krišnu, Dieva Augstāko Personību, tūlīt iegūst sač-čid-ānandas ķermeni.

Arī materiālajā pasaulē ir noteikts veids, kā aiziet no šī ķermeņa un saņemt citu ķermeni. Cilvēks nomirst tad, kad ir nolemts, kādu ķermeni viņš saņems nākamajā dzīvē. To nolemj augstākā vara, nevis pati dzīvā būtne. Atkarībā no tā, kā mēs savā mūžā esam darbojušies, mēs vai nu ceļamies, vai grimstam. Šī dzīve ir gatavošanās nākamajai. Ja šajā dzīvē mēs spēsim sagatavoties, lai paceltos uz Dieva valstību, tad, aizgājuši no materiālā ķermeņa, mēs noteikti saņemsim garīgu ķermeni – tādu pašu, kāds ir Dievam Kungam.

Iepriekš tika paskaidrots, ka ir dažādi pārpasaulnieki – brahma-vādī, paramātma-vādī un bhaktas —, un kā tika minēts, brahmadžoti (garīgajās debesīs) ir neskaitāmas garīgās planētas. Planētu tur ir daudz, daudz vairāk nekā visā materiālajā pasaulē kopā. Tiek lēsts, ka materiālā pasaule ir apmēram viena ceturtā daļa no visa radītā (ēkāmšēna sthito džagat). Šai materiālajā daļā ir daudzi miljoni un miljardi Visumu ar triljoniem planētu un sauļu, zvaigžņu un mēnešu. Bet visa materiālā pasaule ir tikai daļa no visa radītā. Lielākā daļa ir garīgās debesis. Kas vēlas saplūst ar Augstākā Brahmana

esamību, tas tūlīt pārvietojas uz Visaugstā Kunga brahmadžoti un tādējādi sasniedz garīgās debesis. Bhakta, kas vēlas būt kopā ar Dievu Kungu, nonāk uz kādas no neskaitāmajām Vaikunthas planētām, kur viņu uzņem Visaugstais Kungs kādā no saviem pilnīgajām četrroku Nārājanas izvērsumiem, kuriem ir dažādi vārdi, kā, piemēram, Pradjumna, Anirudha un Govinda. Tāpēc mūža beigās pārpasaulnieki domā vai nu par brahmadžoti, vai par Paramātmu, vai par Dieva Augstāko Personību Šrī Krišnu. Visos gadījumos viņi nokļūst garīgajās debesīs, taču uz Vaikunthas planētām vai Golokas Vrindāvanas planētu nonāk tikai bhakta, kas tieši saskaras ar Visaugsto Kungu. Vēl Dievs Kungs piemetina: «Par to nevar būt nekādu šaubu.» Tam ir stingri jātic. Nevajag atmest to, kas nesaskan ar mūsu iedomām; mums jābūt ar tādu attieksmi kā Ardžunam: «Es ticu visam, ko Tu saki.» Tāpēc nav jāšaubās, ja Dievs Kungs saka, ka tas, kas nāves brīdī domā par Viņu kā par Brahmanu, Paramātmu vai Dieva Personību, noteikti nokļūst garīgajās debesīs. Nevar būt ne runas par neticēšanu tam.

Bhagavad-gīta (8.6.) arī izskaidro vispārīgo principu, kas ļauj ieiet garīgajā valstībā tam, kas domā par Visaugstāko nāves brīdī:

jam jam vāpi smaran bhāvam tjadžatj antē kalēvaram
tam tam ēvaiti kauntēja sadā tad-bhāva-bhāvitah

«Kādu esamības stāvokli cilvēks atceras atstājot ķermeni, tādu stāvokli viņš noteikti arī sasniedz.» Vispirms mums jāsaprot, ka materiālā daba ir izpausme vienai no Visaugstā Kunga enerģijām. Višnu Purānā (6.7.61.) ir attēlotas visas Visaugstā Kunga enerģijas:

višnu-šaktih parā proktā kšētra-gjākhjā tathā parā
avidjā-karma-samgjānjā tritījā šaktir išjatē

Visaugstajam Kungam ir neskaitāmas un dažādas enerģijas, kuras mēs nespējam aptvert, taču diženi un mācīti gudrie, atbrīvotas dvēseles, ir izpētījuši šīs enerģijas un iedalījuši tās trijās daļās. Visas enerģijas nāk no višnu-šakti, tas ir, tās ir dažādi Kunga Višnu spēki. Pirmā enerģija ir para, pārpasaulīga. Kā jau tika paskaidrots, arī dzīvās būtnes pieskaitāmas šai enerģijai. Citas enerģijas, materiālās enerģijas, atrodas tumsībā. Nāves brīdī mēs varam vai nu palikt materiālās pasaules zemākajā enerģijā, vai arī pāriet garīgās valstības enerģijā. Tāpēc Bhagavad-gītā (8.6.) teikts:

jam jam vāpi smaran bhāvam tjadžatj antē kalēvaram
tam tam ēvaiti kauntēja sadā tad-bhāva-bhāvitah

«Kādu esamības stāvokli cilvēks atceras atstājot ķermeni, tādu stāvokli viņš noteikti arī sasniedz.»

Savā dzīvē mēs esam raduši domāt vai nu par materiālo, vai arī par garīgo enerģiju. Kā var novērst domas no materiālā un pievērst garīgajam? Ir tik daudz dažādas literatūras, kas piepilda mūsu domas ar materiālo enerģiju – laikraksti, žurnāli, romāni utt. Mūsu domas, kas ir iegrimušas šajā literatūrā, jāpievērš Vēdu rakstiem. Tāpēc arī diženi gudrie uzrakstījuši tik daudz Vēdu rakstu, kā, piemēram, Purānas. Purānas nav izdomājumi, tās ir vēsturiski darbi. «Čaitanja čaritāmritā» (Madhja līla 20.112.) ir šāds pants:

mājā-mugdha džīvēra nāhi svatah krišna-gjāna
džīvērē kripāja kailā krišna vēda-purāna

Aizmāršīgās dzīvās būtnes, saistītās dvēseles neatceras savas attiecības ar Visaugsto Kungu un ir iegrimušas domās par materiālu darbību. Lai pievērstu viņu domas garīgajām debesīm, Krišna-dvaipājana Vjāsa ir devis ļoti daudz Vēdu rakstu. Vispirms viņš sadalīja Vēdas četrās daļās, tad izskaidroja tās Purānās, un cilvēkiem ar vājākām domāšanas spējām viņš uzrakstīja Mahābhāratu. Mahābhāratā dota arī Bhagavad-gīta. Nākamais darbs, Vēdānta-sūtras, ir visu Vēdu rakstu kopsavilkums, un, lai dotu cilvēkiem norādījumus nākotnei, Šrīla Vjāsadēva uzrakstīja dabīgu Vēdānta-sūtru skaidrojumu – Šrīmad Bhāgavatamu. Mums vienmēr jānodarbina savs prāts ar Vēdu rakstu lasīšanu. Kā materiālisti nodarbina savu prātu, lasot laikrakstus, žurnālus un dažādu citu pasaulīgu literatūru, mums jāpievēršas Vjāsadēvas dotajai literatūrai, un tādā veidā mēs varēsim nāves brīdī

atcerēties Visaugsto Kungu. Tas ir vienīgais ceļš, kādu ierosina iet Dievs Kungs, un Viņš saka, ka panākumi ir droši: «Par to nav nekādu šaubu.»

tasmāt sarvēšu kālēšu mām anusmara judhja ča
majj arpita-mano-buddhir mām ēvaišjasj asamšajah

«Tāpēc, Ardžuna, vienmēr domā par Mani, Krišnu, un tajā pat laikā pildi savu nolikto pienākumu un cīnies. Ar darbību, kas veltīta Man, ar prātu un saprātu, kas vērsts uz Mani, tu noteikti sasniegsi Mani.» (Bg.8.7.)

Krišna neiesaka Ardžunam tikai atcerēties Viņu un mest pie malas savu pienākumu. Nē, Dievs Kungs nekad neliek priekšā neko nepraktisku. Lai uzturētu ķermeni, cilvēkam šai materiālajā pasaulē ir jāstrādā. Cilvēku sabiedrība saskaņā ar darbu ir sadalīta četrās sabiedriskās dzīves kārtās – brāhmanos, kšatrijos, vaišjās un šūdrās. Brāhmaniem – saprātīgajiem jeb inteliģencei ir viens darbības veids, kšatrijiem jeb pārvaldītājiem ir cits darbības veids, un arī tirgotāji un strādnieki katrs pilda savus pienākumus. Lai kas arī cilvēks sabiedrībā nebūtu, vai viņš ir strādnieks, tirgotājs, pārvaldītājs vai zemnieks, vai pat ir augstas kārtas skolots cilvēks, zinātnieks vai teologs, lai uzturētu dzīvību, viņam ir jāstrādā. Tāpēc Dievs Kungs saka Ardžunam, ka nevajag atteikties pildīt pienākumu – vajag pildīt pienākumu un atcerēties Krišnu (mām anusmara). Ja cilvēks, cīnoties par pastāvēšanu, neatceras Krišnu, tad viņš nespēs atcerēties Krišnu nāves brīdī. Arī Kungs Čaitanja iesaka atcerēties Krišnu. Viņš saka: kīrtanījah sadā harih – cilvēkam vienmēr jādaudzina Dieva Kunga vārds. Dieva Kunga vārds neatšķiras no Viņa paša. Tāpēc Kunga Krišnas norādījums «atceries Mani» un Kunga Čaitanjas norādījums «vienmēr daudzini Kunga Krišnas vārdu» ir viens un tas pats. Te nav nekādas atšķirības, jo Krišna un Krišnas vārds ir viens vesels. Absolūta līmenī norāde un tas, uz ko norāda, neatšķiras. Tāpēc mums jācenšas atcerēties Dievu Kungu vienmēr, divdesmit četras stundas diennaktī, daudzinot Viņa vārdu un veidojot savu dzīvi tā, lai vienmēr varētu atcerēties Viņu.

Kā tas iespējams? Āčārjas dod šādu piemēru. Ja precēta sieviete mīl citu vīrieti, vai arī, ja vīrietis mīl kādu sievieti, kas nav viņa sieva, tad šī pieķeršanās uzskatāma par ļoti stipru. Kas ir tā pieķēries, tas allaž domā par savu mīļoto. Precēta sieviete, kas mīl citu vīrieti, vienmēr domā par satikšanos ar viņu, pat ejot mājas soli. Patiesībā viņa dara mājas darbus vēl rūpīgāk, lai vīram nerastos aizdomas par viņas pieķeršanos. Gluži tāpat mums vienmēr jāatceras augstākais mīlētājs Krišna un tajā pašā laikā labi jāpilda materiālie pienākumi. Šeit nepieciešama stipra mīlestība. Ja mēs ļoti stipri mīlēsim Visaugsto Kungu, tad varēsim pildīt savus pienākumus un tajā pašā laikā atcerēties Viņu. Taču mums šī mīlestība ir jāattīsta. Piemēram, Ardžuna vienmēr domāja par Krišnu, vienmēr bija kopā ar Viņu un tai pašā laikā bija karavīrs. Krišna neieteica viņam mest pie malas karošanu, iet uz mežu un meditēt. Kad Krišna Ardžunam stāstīja par jogu, tad Ardžuna teica, ka nespēj ar to nodarboties.

ardžuna uvāča
jo 'jam jogas tvajā proktah sāmjēna madhusūdana
ētasjāham na pašjāmi čančalatvāt sthitim sthirām

Ardžuna sacīja: «Madhusūdana, Tevis aprakstītā joga man liekas neizpildāma un nederīga, jo mans prāts ir nemierīgs un svārstīgs.» (Bg.6.33.)

Bet Dievs Kungs saka:

joginām api sarvēšām mad-gatēnāntarātmanā
šraddhāvān bhadžatē jo mām sa mē juktatamo matah

«Bet no visiem jogiem tas, kas ar lielu ticību vienmēr mīt Manī, sevī domā par Mani un ar pārpasaulīgu mīlestību vienmēr kalpo Man, tas jogā ir visciešāk saistīts ar Mani, un tas ir visaugstākais. Tā Es uzskatu.» (Bg.6.47.) Tātad, ja cilvēks vienmēr domā par Visaugsto Kungu, tad viņš reizē ir vislielākais jogs, gjānī un bhakta. Tālāk Dievs Kungs saka Ardžunam, ka viņš nedrīkst necīnīties, jo ir kšatrijs, bet, ja Ardžuna cīnoties atcerēsies Krišnu, tad viņš spēs atcerēties Krišnu arī nāves brīdī. Lai tas būtu iespējams, cilvēkam pilnīgi jāvelta sevi pārpasaulīgajai mīlestības pilnajai kalpošanai Dievam Kungam.

Patiesībā mēs darbojamies nevis ar ķermeni, bet gan ar prātu un saprātu. Un, ja saprāts un prāts vienmēr ir vērsti uz Dievu Kungu, tad dabīgi arī jutekļi kalpo Viņam. Pavirši raugoties, jutekļi darbojas tāpat, taču apziņa ir mainījusies. Bhagavad-gīta māca, kā gremdēt saprātu un prātu domās par Dievu Kungu. Šī gremdēšanās dod iespēju nonākt Dieva valstībā. Ja prāts kalpo Krišnam, tad dabīgi arī jutekļi kalpo Viņam. Lūk kāda ir šī māksla, un tas arī ir Bhagavad-gītas noslēpums – pilnīga gremdēšanās domās par Šrī Krišnu.

Mūsdienu cilvēki ir daudz pūlējušies, lai nokļūtu uz Mēness, taču nav īpaši centušies pilnveidoties garīgi. Ja cilvēkam vēl palikuši gadi piecdesmit ko dzīvot, tad viņam šis īsais laika sprīdis jāizmanto, lai mācītos atcerēties Dieva Augstāko Personību. Šī mācīšanās ir bhakti ceļš (Bhāg.7.5.23.):

šravanam kīrtanam višnoh smaranam pāda-sēvanam
arčanam vandanam dāsjam sakhjam ātma-nivēdanam

Šie deviņi paņēmieni, no kuriem vieglākais ir šravana, Bhagavad-gītas klausīšanās no cilvēka, kas apzinājies sevi, pievērsīs mūsu domas Augstākajai Būtnei. Tas ļaus atcerēties Visaugsto Kungu un pēc aiziešanas no šī ķermeņa iegūt garīgu ķermeni, kas ir piemērots, lai būtu kopā ar Visaugsto Kungu.

Tālāk Dievs Kungs saka:

abhjāsa-joga-juktēna čētasā nānja-gāminā
paramam purušam divjam jāti pārthānučintajan

«Ardžuna! Kas meditē uz Mani kā uz Dieva Augstāko Personību, prātā vienmēr atceras Mani un nenovirzās no ceļa, tas noteikti sasniedz Mani.» (Bg.8.8.)

Paņēmiens nav īpaši grūts, taču tas jāmācās no pieredzējuša cilvēka. Tad vigjānārtham sa gurum ēvābhigačchēt. Jāiet pie tāda cilvēka, kas jau to pielieto. Prāts lidinās no viena priekšmeta uz otru, bet mums jāmācās to vienmēr vērst uz Visaugstā Kunga Šrī Krišnas veidolu, vai uz Viņa vārdu. Prāts pēc savas dabas ir nemierīgs, tas skraida šurpu un turpu, taču to var nomierināt, vēršot uz Krišnas vārdu. Tādā veidā jāmeditē uz parama purušu, Dieva Augstāko Personību garīgajā valstībā, garīgajās debesīs un jāsasniedz Viņš. Ceļi un līdzekļi, kā sasniegt augstāko apzināšanos, augstāko mērķi, ir doti Bhagavad-gītā, un durvis uz šīm zināšanām ir atvērtas ikvienam. Nevienam nav aizliegts ieiet pa tām. Domājot par Krišnu, pie Viņa var aiziet visu šķiru cilvēki, jo klausīties un domāt par Viņu spēj ikviens.

Tālāk Dievs Kungs saka (Bg.9.32.–33.):

mām hi pārtha vjapāšritja jē 'pi sjuh pāpa-jonajah
strijo vaišjās tathā šūdrās tē 'pi jānti parām gatim

kim punar brāhmanāh punjā bhaktā rādžaršajas tathā
anitjam asukham lokam imam prāpja bhadžasva mām

Tātad Dievs Kungs saka, pat tirgotājs, pagrimusi sieviete vai strādnieks, vai pat zemākie cilvēki var sasniegt Visaugstāko. Nav vajadzīgs augsti attīstīts saprāts. Ikviens, kas pieņem bhakti jogas principu un uzskata Visaugsto Kungu par dzīves augstāko vērtību, augstāko un galējo mērķi, var nokļūt pie Dieva Kunga garīgajās debesīs. Ja cilvēks pieņem Bhagavad-gītā dotos principus, tad viņš var padarīt savu dzīvi pilnīgu un uz visiem laikiem atrisināt visus dzīves jautājumus. Tāda ir visas Bhagavad-gītas jēga un būtība.

Beigās jāsaka, ka Bhagavad-gīta ir pārpasaulīga grāmata, kas jālasa ļoti rūpīgi. Gītā-šāstram idam punjam jah pathēt prajatah pumān – ja cilvēks pareizi seko Bhagavad-gītas norādījumiem, tad viņš var atbrīvoties no visām dzīves ciešanām un bažām. Bhaja-šokādi-vardžitah. Cilvēks atbrīvosies no visām bailēm šajā dzīvē, un viņa nākamā dzīve būs garīga. (Gītā-māhātmja 1.)

Ir vēl arī cita priekšrocība:

gītādhjājana-šīlasja pranājama-parasja ča
naiva santi hi pāpāni pūrva-džanma-kritāni ča

«Ja cilvēks ļoti patiesi un nopietni lasa Bhagavad-gītu, tad ar Dieva Kunga žēlastību viņš tiek atbrīvots no agrāk paveikto slikto darbu pretdarbībām.» (Gītā-māhātmja 2.) Dievs Kungs Bhagavad-gītas beigu daļā (18.66.) aicina:

sarva-dharmān paritjadža mām ēkam šaranam vradža
aham tvām sarva-pāpēbhjo mokšajišjāmi mā šučah

«Atmet visu veidu reliģijas un uztici sevi vienīgi Man. Es tevi atbrīvošu no visu grēku pretdarbībām. Nebaidies.» Dievs Kungs pilnīgi uzņemas atbildību par cilvēku, kas uztic sevi Viņam, un aizsargā to no visām grēku pretdarbībām.

malinē močanam pumsām džala-snānam dinē dinē
sakrid gītāmrita-snānām samsāra-mala-nāšanam

«Cilvēks var dienu no dienas mazgāties ūdenī, bet, ja viņš vienreiz nomazgājas svētajā Bhagavad-gītas Gangas ūdenī, tad viņš pilnīgi attīrās no visiem materiālās dzīves sārņiem.» (Gītā-māhātmja 3.)

gītā su-gītā kartavjā kim anjaih šāstra-vistaraih
jā svajam padmanābhasja mukha-padmād vinihsritā

Bhagavad-gītu ir pavēstījusi Dieva Augstākā Personība, tāpēc nav pat nekādas vajadzības lasīt citus Vēdu rakstus. Tikai uzmanīgi un pastāvīgi jāklausās un jālasa Bhagavad-gīta. Šai laikmetā cilvēki tik ļoti ir iegrimuši pasaulīgā darbībā, ka nemaz nespēj izlasīt visus Vēdu rakstus. Un tas arī nav nepieciešams. Pietiek ar vienu šo grāmatu – Bhagavad-gītu, jo tā ir visu Vēdu rakstu būtība, un it īpaši tāpēc, ka to ir teikusi Dieva Augstākā Personība. (Gītā-māhātmja 4.)

Ir teikts:

bhāratāmrita-sarvasvam višnu-vaktrād vinihsritam
gītā-gangodakam pītvā punar džanma na vidjatē

«Kas dzer Gangas ūdeni, tas iegūst atbrīvi. Ko tad lai saka par to, kas dzer Bhagavad-gītas nektāru? Bhagavad-gīta ir Mahābhāratas būtības nektārs, un to ir teicis Pats Kungs Krišna, sākotnējais Višnu.» (Gītā-māhātmja 5.) Bhagavad-gīta nāk no Dieva Augstākās Personības mutes, bet Ganga plūst no Viņa lotospēdām. Protams, nav nekādas atšķirības starp Visaugstā Kunga muti un lotospēdām, taču nav grūti saprast, ka Bhagavad-gīta ir vēl svarīgāka par Gangas ūdeni.

sarvopanišado gāvo dogdhā gopāla-nandanah
pārtho vatsah su-dhīr bhoktā dugdham gītāmritam mahat

«Gītopanišada, Bhagavad-gīta, kas ir visu Upanišadu būtība, ir kā govs, un Kungs Krišna, slavenais ganiņš, slauc šo govi. Ardžuna ir kā teliņš, un zinātnieki un bhaktas ir tie, kas dzer Bhagavad-gītas nektārsaldo pienu.» (Gītā-māhātmja 6.)

ēkam šāstram dēvakī-putra-gītam ēko dēvo dēvakī-putra ēva
ēko mantras tasja nāmāni jāni karmāpj ēkam tasja dēvasja sēvā

Šodien cilvēki ļoti vēlas, lai būtu vieni svētie raksti, viens Dievs, viena reliģija un viena nodarbošanās. Tāpēc ēkam šāstram dēvakī-putra-gītam – lai ir tikai vieni svētie raksti, vieni kopīgi raksti visai pasaulei – Bhagavad-gīta. Ēko dēvo dēvakī-putra ēva – lai visai pasaulei ir viens Dievs – Šrī Krišna. Ēko mantras tasja nāmāni – un viena himna, viena mantra, viena lūgšana – Viņa vārda daudzināšana: Harē Krišna, Harē Krišna, Krišna Krišna, Harē Harē/Harē Rāma, Harē Rāma, Rāma Rāma, Harē Harē. Karmāpj ēkam tasja dēvasja sēvā – un lai ir tikai viens darbs – kalpošana Dieva Augstākajai Personībai. (Gītā-māhātmja 7.)

Mācekļu pēctecība

Ēvam paramparā-prāptam imam rādžaršajo viduh (Bg.4.2.). «Bhagavad-gīta kāda tā ir» saņemta pa mācekļu pēctecību:

1. Bhagavāns Šrī Krišna
2. Brahma
3. Nārada
4. Vjāsadēva
5. Madhvāčārja
6. Padmanābha
7. Nrihari
8. Mādhava
9. Akšobhja
10. Džajatīrtha
11. Gjānasindhu
12. Dajānidhi
13. Vidjānidhi
14. Rādžēndra
15. Džajadharma
16. Purušotama
17. Brahmanjatīrtha
18. Vjāsatīrtha
19. Lakšmīpati
20. Mādhavēndra Purī
21. Īšvara Purī (Nitjānanda Prabhu, Advaita Āčārja)
22. Šrī Krišna Čaitanja Mahāprabhu
23. Rūpa Gosvāmī (Svarūpa Dāmodara, Sanātana Gosvāmī)
24. Raghunātha dāsa Gosvāmī, Džīva Gosvāmī
25. Krišnadāsa Kavirādža Gosvāmī
26. Narotama dāsa Thākurs
27. Višvanātha Čakravartī Thākurs
28. (Baladēva Vidjābhūšana) Džaganātha dāsa Bābādžī
29. Bhaktivinoda Thākurs
30. Gaurakišora dāsa Bābādžī
31. Bhaktisidhānta Sarasvatī Thākurs
32. Viņa Dievišķā Žēlastība A.Č. Bhaktivēdānta Svāmī Prabhupāda

PIRMĀ NODAĻA – Kurukšētras kaujas laukā

1. PANTS

धृतराष्ट्र उवाच
धर्मक्षेत्रे कुरुक्षेत्रे समवेता युयुत्सवः ।
मामकाः पाण्डवाश्चैव किमकुर्वत सञ्जय ॥ १ ॥

dhritarāštra uvāča
dharma-kšētrē kuru-kšētrē samavētā jujutsavah
māmakāh pāndavāš čaiva kim akurvata sandžaja

dhritarāštrah uvāča – valdnieks Dhritarāštra sacīja; dharma-kšētrē – svētceļojuma vietā; kuru-kšētrē – vietā, kuru sauc par Kurukšētru; samavētāh – sapulcējušies; jujutsavah – gaidot kauju; māmakāh – mūsu (dēli); pāndavāh – Pāndu dēli; ča – un; ēva – noteikti; kim – ko; akurvata – viņi darīja; sandžaja – Sandžaja.

Dhritarāštra sacīja: Sandžaja, ko darīja mani dēli un Pāndu dēli, sapulcējušies svētceļojuma vietā Kurukšētrā, kur viņi gribēja cīnīties?

SKAIDROJUMS: Bhagavad-gīta ir plaši pazīstams darbs garīgajā zinātnē, un tā kopsavilkums ir «Gītā-māhātmja» («Gītas slavinājums»). Tajā teikts, ka Bhagavad-gīta jālasa ļoti uzmanīgi tāda cilvēka vadībā, kurš ir Šrī Krišnas bhakta, un jācenšas izprast bez savtīgiem tulkojumiem. Bhagavad-gītas izprašanas piemērs dots pašā Bhagavad-gītā – Bhagavad-gīta jāsaprot tā, kā to saprata Ardžuna, kurš klausījās Gītu tieši no Dieva Kunga. Ja kādam uzsmaida laime saprast Bhagavad-gītu no šīs mācekļu pēctecības locekļa bez savtīgiem tulkojumiem, tad viņam vairs nav jāapgūst Vēdu gudrība, un viņš ir pāri visiem pasaules svētajiem rakstiem. Bhagavad-gītā atrodams gan tas, kas ir citos svētajos rakstos, gan tas, kā citur nav. Tā ir Bhagavad-gītas īpatnība. Gīta ir pilnīga garīgā zinātne, jo to ir tieši teikusi Dieva Augstākā Personība Kungs Šrī Krišna.

Jautājumi, par kuriem runāja Dhritarāštra un Sandžaja, kā aprakstīts Mahābhāratā, veido šīs diženās filozofijas pamatu. Šī filozofija tika pavēstīta Kurukšētras kaujas laukā, kas ir svētceļojuma vieta kopš Vēdu laikmeta neatminamiem laikiem. To teica Dievs Kungs, kad Viņš pats bija atnācis uz šo planētu, lai dotu cilvēcei norādījumus.

Vārds «dharma-kšētra» (vieta, kur notiek reliģiskie rituāli) ir svarīgs, jo Kurukšētras kaujas laukā Ardžunas pusē bija Dieva Augstākā Personība. Dhritarāštra, Kuru tēvs, ļoti šaubījās, vai viņa dēli gūs galīgu uzvaru, un tāpēc jautāja savam rakstvedim Sandžajam: «Ko viņi darīja?» Dhritarāštra zināja, ka gan viņa dēli, gan viņa jaunākā brāļa Pāndu dēli bija sapulcējušies Kurukšētras laukā ar noteiktu apņēmību cīnīties. Un tomēr Dhritarāštras jautājums ir svarīgs. Viņš negribēja, lai brāļi un brālēni izlīgtu, un viņš gribēja būt drošs par savu dēlu likteni. Tā kā kaujai bija jānotiek Kurukšētrā, kas Vēdās nosaukta par pielūgsmes vietu pat debesu iemītniekiem, Dhritarāštra bija ļoti nobažījies par svētās vietas ietekmi uz kaujas iznākumu. Viņš labi zināja, ka šī ietekme būs labvēlīga Ardžunam un pārējiem Pāndu dēliem, jo tie visi pēc savas dabas bija tikumīgi. Sandžaja bija Vjāsas mā-

ceklis, un tāpēc ar Vjāsas žēlastību viņš, atrazdamies Dhritarāštras istabā, spēja redzēt, kas notika Kurukšētras kaujas laukā. Tāpēc arī Dhritarāštra jautāja viņam par to, kas notika kaujas laukā.

Gan Pāndavi, gan Dhritarāštras dēli nāca no vienas ģimenes; un šeit atklājas Dhritarāštras prāts. Par Kuru viņš tīši sauca tikai savus dēlus, Pāndu dēliem nenovēlēdams ģimenes mantojumu. No tā mēs varam saprast, kādas bija Dhritarāštras attiecības ar viņa brāļa Pāndu dēliem. Rīsu laukā nezāles tiek izravētas, un arī šeit jau no paša sarunas sākuma redzams, ka reliģijas laukā, Kurukšētras laukā, kur klāt ir pats reliģijas tēvs Šrī Krišna, tādas nezāles kā Dhritarāštras dēls Durjodhana un citi tiks izravēti un tādi viscaur reliģiozi cilvēki kā Judhišthira un viņam pakļautie karotāji ar Dieva Kunga svētību uzvarēs. Lūk, ko no vēsturiskā un Vēdu viedokļa nozīmē vārdi «dharma-kšētrē» un «kurukšētrē».

2. PANTS

सञ्जय उवाच
दृष्ट्वा तु पाण्डवानीकं व्यूढं दुर्योधनस्तदा ।
आचार्यमुपसङ्गम्य राजा वचनमब्रवीत् ॥ २ ॥

sandžaja uvāča
drištvā tu pāndavānīkam vjūdham durjodhanas tadā
āčārjam upasangamja rādžā vačanam abravīt

sandžajah uvāča – Sandžaja sacīja; drištvā – redzējis; tu – bet; pāndava-anīkam – Pāndavu kareivjus; vjūdham – pulkos kārtotus; durjodhanah – valdnieks Durjodhana; tadā – tad; āčārjam – skolotājam; upasangamja – pieiedams; rādžā – valdnieks; vačanam – vārdus; abravīt – sacīja.

Sandžaja sacīja: Valdniek! Apskatījis Pāndu dēlu pulkos izkārtoto karaspēku, valdnieks Durjodhana piegāja pie sava skolotāja un teica:

SKAIDROJUMS: Dhritarāštra bija akls kopš dzimšanas. Diemžēl viņam trūka arī garīgas redzes. Dhritarāštra labi zināja, ka viņa dēli ir tikpat akli garīgā ziņā kā viņš pats, un tāpēc bija drošs, ka tie nekad nesapratīsies ar Pāndaviem, kuri bija dievbijīgi no bērna kājas. Tomēr viņš bija noraizējies par svētceļojuma vietas ietekmi, un Sandžaja saprata, ko domāja Dhritarāštra, jautādams par notikumiem kaujas laukā. Tādēļ Sandžaja gribēja uzmundrināt izmisušo valdnieku, tā liekot saprast, ka Dhritarāštras dēli par spīti svētās vietas ietekmei netaisās ne uz kādu izlīgumu. Sandžaja teica valdniekam, ka tā dēls Durjodhana, apskatījis Pāndavu karaspēku, tūlīt devās pie virspavēlnieka Dronāčārjas, lai ziņotu par redzēto. Lai gan Durjodhana ir saukts par valdnieku, apstākļi bija tik nopietni, ka viņam tomēr bija jāiet pie virspavēlnieka. Durjodhana bija labs politiķis, taču pat viņa spīdošā diplomāta prasme nevarēja noslēpt bailes, ko viņš juta, redzot Pāndavu pulkus.

3. PANTS

पश्यैतां पाण्डुपुत्राणामाचार्य महतीं चमूम् ।
व्यूढां द्रुपदपुत्रेण तव शिष्येण धीमता ॥ ३ ॥

pašjaitām pāndu-putrānām āčārja mahatīm čamūm
vjūdhām drupada-putrēna tava šišjēna dhīmatā

pašja – raugi; ētām – šo; pāndu-putrānām – Pāndu dēlu; āčārja – skolotāj; mahatīm – lielo; čamūm – karaspēku; vjūdhām – kārtotu; drupada-putrēna – no Drupadas dēla; tava – tava; šišjēna – mācekļa; dhī-matā – ļoti gudrā.

Mans skolotāj, paraugies uz Pāndu dēlu lielo karaspēku, ko tik meistarīgi izkārtojis tavs gudrais māceklis Drupadas dēls.

SKAIDROJUMS: Durjodhana, lielais diplomāts, gribēja norādīt uz Dronāčārjas, diženā brāhmana virspavēlnieka kļūdām. Dronāčārjam bija politiskas nesaskaņas ar valdnieku Drupadu, kurš bija Ar-

džunas sievas Draupadī tēvs. Nesaskaņas beidzās ar to, ka Drupada izdarīja lielu ziedošanu un saņēma svētību, ka viņam būs dēls, kurš spēs nogalināt Dronāčārju. Dronāčārja to labi zināja, taču, būdams augstsirdīgs brāhmans, viņš nekavējās Drupadas dēlam mācīt visus kara mākslas noslēpumus. Dhrištadjumna gāja pie viņa apgūt kara zinības, bet tagad Kurukšētras kaujas laukā Dhrištadjumna nostājās Pāndavu pusē un izkārtoja viņu karapulkus. Šo mākslu Dhrištadjumna bija iemācījies no Dronāčārjas. Durjodhana norādīja uz šo Dronāčārjas kļūdu, lai viņš kaujā būtu modrs un nelokāms. Durjodhana gribēja pateikt arī, lai Dronāčārja kaujā nesaudzētu Pāndavus, kuri bija viņa mīļākie skolnieki. Ardžuna bija viņa vismīļākais un visizcilākais māceklis. Durjodhana arī brīdināja, ka saudzība kaujā var novest pie sakāves.

4. PANTS

अत्र शूरा महेष्वासा भीमार्जुनसमा युधि ।
युयुधानो विराटश्च द्रुपदश्च महारथः ॥ ४ ॥

atra šūrā mahēšv-āsā bhīmārdžuna-samā judhi
jujudhāno virātaš ča drupadaš ča mahā-ratah

atra – šeit; šūrāh – varoņi; mahā-išu-āsāh – vareni loka šāvēji; bhīma-ardžuna – Bhīmam un Ardžunam; samāh – līdzīgi; judhi – kaujā; jujudhānah – Jujudhāna; virātah – Virāta; ča – arī; drupadah – Drupada; ča – arī; mahā-rathah – dižens karotājs.

Tur ir daudz varonīgu strēlnieku, kas cīņā līdzinās Bhīmam un Ardžunam: diženie karotāji Jujudhāna, Virāta un Drupada.

SKAIDROJUMS: Ja arī Dhrištadjumna nebija īpaši nopietns kavēklis Dronāčārjas ārkārtīgi lielajai kara mākslas prasmei, bija daudzi citi, no kuriem vajadzēja bīties. Pēc Durjodhanas domām, viņi bija lieli klupšanas akmeņi uzvaras ceļā, jo katrs no tiem bija tikpat grūti uzveicams kā Bhīma un Ardžuna. Viņš zināja Bhīmas un Ardžunas spēku un tādēļ salīdzināja viņus ar citiem.

5. PANTS

धृष्टकेतुश्चेकितानः काशिराजश्च वीर्यवान् ।
पुरुजित्कुन्तिभोजश्च शैब्यश्च नरपुङ्गवः ॥ ५ ॥

dhrištakētuš čēkitānah kāširādžaš ča vīrjavān
purudžit kuntibhodžas ča šaibjaš ča nara-pungavah

dhrištakētuh – Dhrištakētu; čēkitānah – Čēkitāna; kāširādžah – Kāširādža; ča – arī; vīrja-vān – ļoti varenais; purudžit – Purudžits; kuntibhodžah – Kuntibhodža; ča – un; šaibjah – Šaibja; ča – un; nara-pungavah – varonis starp cilvēkiem.

Arī Dhrištakētu, Čēkitāna, Kāširādža, Purudžits, Kuntibhodža un Šaibja ir diži un spēcīgi varoņi.

6. PANTS

युधामन्युश्च विक्रान्त उत्तमौजाश्च वीर्यवान् ।
सौभद्रो द्रौपदेयाश्च सर्व एव महारथाः ॥ ६ ॥

judhāmanjuš ča vikrānta uttamaudžāš ča vīrjavān
saubhadro draupadējāš ča sarva ēva mahā-rathāh

judhāmanjuh – Judhāmanju; ča – un; vikrāntah – varenais; uttamaudžāh – Utamaudža; ča – un; vīrja-vān – ļoti stiprais; saubhadrah – Subhadras dēls; draupadējāh – Draupadī dēli; ča – un; sarvē – visi; ēva – noteikti; mahā-rathāh – diženi kaujas ratu karotāji.

Tur ir varenais Judhāmanju, ļoti stiprais Utamaudža, Subhadras dēls un Draupadī dēli. Viņi lieliski cīnās kaujas ratos.

7. PANTS

अस्माकं तु विशिष्टा ये तान्निबोध द्विजोत्तम ।
नायका मम सैन्यस्य संज्ञार्थं तान्ब्रवीमि ते ॥ ७ ॥

asmākam tu višištā jē tān nibodha dvidžottama
nājakā mama sainjasja samgjārtham tān bravīmi tē

asmākam – mūsu; tu – bet; višištāh – īpaši spēcīgi; jē – kas; tān – tos; nibodha – ņem vērā; dvidža-uttama – labākais no brāhmaniem; nājakāh – vadoņus; mama – manu; sainjasja – karavīru; samgjā-artham – lai zinātu; tān – tos; bravīmi – saku; tē – tev.

Vislabākais no brāhmaniem, ļauj ziņot par vadoņiem, kuri būs prasmīgi mana karaspēka vadītāji.

8. PANTS

भवान्भीष्मश्च कर्णश्च कृपश्च समितिंजयः ।
अश्वत्थामा विकर्णश्च सौमदत्तिस्तथैव च ॥ ८ ॥

bhavān bhīšmaš ča karnaš ča kripaš ča samitim-džajah
ašvatthāmā vikarnaš ča saumadattis tathaiva ča

bhavān – tu pats; bhīšmah – vectēvs Bhīšma; ča – un; karnah – Karna; ča – un; kripah – Kripa; ča – un; samitim-džajah – kas vienmēr uzvar kaujā; ašvatthāmā – Ašvathāma; vikarnah – Vikarna; ča – arī; saumadattih – Somadatas dēls; tathā – kā arī; ēva – noteikti; ča – arī.

Te esi tu, Bhīšma, Karna, Kripa, Ašvathāma, Vikarna un Somadatas dēls Bhūrišrava. Jūs vienmēr uzvarat kaujā.

SKAIDROJUMS: Durjodhana min tos izcilos karotājus, kuri nepazīst sakāves. Vikarna ir Durjodhanas brālis, Ašvathāma ir Dronāčārjas dēls un Saumadati jeb Bhūrišrava ir Bāhlīkas valdnieka dēls. Karna ir Ardžunas pusbrālis; viņš piedzima Kuntī, pirms viņa bija apprecējusies ar valdnieku Pāndu. Kripāčārjas dvīņu māsa apprecējās ar Dronāčārju.

9. PANTS

अन्ये च बहवः शूरा मदर्थे त्यक्तजीविताः ।
नानाशस्त्रप्रहरणाः सर्वे युद्धविशारदाः ॥ ९ ॥

anjē ča bahavah šūrā mad-arthē tjakta-džīvitāh
nānā-šastra-praharanāh sarvē juddha-višāradāh

anjē – citi; ča – arī; bhavah – lielā skaitā; šūrāh – varoņi; mat-arthē – manis dēļ; tjakta-džīvitāh – gatavi atdot dzīvības; nānā – daudziem; šastra – ieročiem; praharanāh – apbruņoti; savē – visi tie; juddha-višāradāh – pieredzējuši kara zinātnē.

Par mani gatavi atdot dzīvības arī daudzi citi varoņi. Tie visi ir labi apbruņoti ar dažādiem ieročiem un pieredzējuši kara zinātnē.

SKAIDROJUMS: Kas attiecas uz citiem – Džajadrathu, Kritavarmu un Šalju – visi viņi bija gatavi ziedot dzīvības Durjodhanas dēļ. Citiem vārdiem sakot, bija jau nolemts, ka visi viņi Kurukšētras kaujā kritīs, jo nostājušies grēcīgā Durjodhanas pusē. Pats Durjodhana, protams, bija pārliecināts par uzvaru, jo kopā ar viņu bija tik daudz varenu draugu.

10. PANTS

अपर्याप्तं तदस्माकं बलं भीष्माभिरक्षितम् ।
पर्याप्तं त्विदमेतेषां बलं भीमाभिरक्षितम् ॥ १० ॥

aparjāptam tad asmākam balam bhīšmābhirakšitam
parjāptam tv idam ētēšām balam bhīmābhirakšitam

aparjāptam – neizmērojams; tat – tas; asmākam – mūsu; balam – spēks; bhīšma – vectēva Bhīšmas; abhirakšitam – labi aizsargātiem; parjāptam – ierobežots; tu – bet; idam – tas viss; ētēšām – Pāndavu; balam – spēks; bhīma – Bhīmas; abhirakšitam – rūpīgi sargāto.

Mūsu spēks ir neizmērojams, un mūs pilnīgi aizsargā vectēvs Bhīšma, bet Bhīmas rūpīgi sargāto Pāndavu spēks ir ierobežots.

SKAIDROJUMS: Šeit Durjodhana novērtē abu pušu spēkus. Viņš uzskata, ka viņa karaspēks ir bezgala stiprs, jo to vada vispieredzējušākais virspavēlnieks – vectēvs Bhīšma. No otras puses, Pāndavu spēki ir ierobežoti, jo viņus vada mazāk pieredzējušais virspavēlnieks Bhīma, kurš Bhīšmas priekšā liekas mazs un nenozīmīgs. Durjodhana vienmēr ienīda Bhīmu, jo zināja, ja viņu kāds nogalinās, tad tas noteikti būs Bhīma. Bet tajā pašā laikā Durjodhana bija pārliecināts par savu uzvaru, jo viņa pusē bija Bhīšma, daudz labāks virspavēlnieks. Durjodhana tādēļ uzskatīja, ka noteikti uzvarēs kaujā.

11. PANTS

अयनेषु च सर्वेषु यथाभागमवस्थिताः ।
भीष्ममेवाभिरक्षन्तु भवन्तः सर्व एव हि ॥ ११ ॥

ajanēšu ča sarvēšu jathā-bhāgam avasthitāh
bhīšmam ēvābhirakšantu bhavantah sarva ēva hi

ajanēšu – stratēģiskajās vietās; ča – arī; sarvēšu – visur; jathā-bhāgam – kā dažādi izkārtoti; avasthitāh – atrodaties; bhīšmam – vectēvam Bhīšmam; ēva – noteikti; abhirakšantu – palīdziet; bhavantah – jūs; sarvē – visi; ēva hi – noteikti.

Tagad jums visiem no savām kaujas vietām jāatbalsta vectēvs Bhīšma.

SKAIDROJUMS: Pēc tam, kad Durjodhana bija cildinājis Bhīšmas cīņas prasmi, viņam ienāca prātā, ka citi varētu padomāt, ka viņus uzskata par mazāk svarīgiem, tāpēc Durjodhana, kā vienmēr būdams diplomāts, ar minētajiem vārdiem centās stāvokli labot. Durjodhana uzsvēra, ka Bhīšmadēva neapšaubāmi ir vislielākais varonis, tomēr viņš ir vecs vīrs, tāpēc ikvienam īpaši jāpadomā, kā viņu no visām pusēm aizsargāt. Bhīšmadēva var aizrauties ar cīņu kādā vienā vietā, un ienaidnieki var to izmantot. Tāpēc ļoti svarīgi, lai citi varoņi neaizietu no savām kaujas vietām un neļautu ienaidniekam izjaukt ierindu. Durjodhana skaidri zināja, ka Kuru uzvara ir atkarīga no Bhīšmadēvas. Durjodhana bija pārliecināts, ka Bhīšmadēva un Dronāčārja viņu pilnīgi atbalstīs kaujā, jo tie nebilda ne vārda, kad Ardžunas sieva Draupadī sauca pēc palīdzības, kad viņu visu virspavēlnieku acu priekšā gribēja izģērbt. Durjodhana zināja, ka abi šie virspavēlnieki mīl Pāndavus, taču cerēja, ka tie šo mīlestību aizmirsīs, kā tas jau bija noticis azarta spēļu laikā.

12. PANTS

तस्य सञ्जनयन्हर्षं कुरुवृद्धः पितामहः ।
सिंहनादं विनद्योच्चैः शङ्खं दध्मौ प्रतापवान् ॥ १२ ॥

tasja sandžanajan haršam kuru-vriddhah pitāmahah
simha-nādam vinadjoččaih šankham dadhmau pratāpavān

tasja – viņa; sandžanajan – pieaugošais; haršam – prieks; kuru-vriddhah – Kuru ciltstēvs (Bhīšma); pitāmahah – vectēvs; simha-nādam – skaņu, līdzīgu lauvas rēcienam; vinadja – skandinot; uččaih – ļoti skaļi; šankam – gliemežnīcu; dadhmau – pūta; pratāpa-vān – drošsirdīgais.

Tad varenais un drošsirdīgais Kuru dzimtas ciltstēvs, kaujinieku vectēvs Bhīšma skaļi pūta gliemežnīcu. Tā skanēja kā lauvas rēciens, un Durjodhanas sirdī ielija prieks.

SKAIDROJUMS: Kuru dzimtas ciltstēvs juta, kas notiek viņa mazdēla Durjodhanas sirdī, un aiz dabiskas līdzjūtības centās viņu uzmundrināt, skaļi pūšot gliemežnīcu un apstiprinot, ka viņš ir stiprs kā lauva. Bhīšmadēva ar gliemežnīcu (Višnu simbolu) savam nomāktajam mazdēlam Durjodhanam netieši pavēstīja, ka viņam nav nekādu cerību uzvarēt, jo otrā pusē ir Visaugstais Kungs Krišna. Un tomēr viņam bija jāvada kauja un jāliek lietā visi spēki.

13. PANTS

ततः शङ्खाश्च भेर्यश्च पणवानकगोमुखाः ।
सहसैवाभ्यहन्यन्त स शब्दस्तुमुलोभवत् ॥ १३ ॥

tatah šankhāš ča bhērjaš ča panavānaka-gomukhāh
sahasaivābhjahanjanta sa šabdas tumulo 'bhavat

tatah – pēc tam; šankhāh – gliemežnīcas; ča – un; bhērjah – lielas bungas; ča – un; panava-ānaka – mazas bungas un vara bungas; gomukhāh – ragi; sahasā – pēkšņi; ēva – noteikti; abhjahanjanta – vienlaicīgi ieskanējās; sah – tā; šabdah – kopīgā skaņa; tumulah – dārdoša; abhavat – kļuva.

Pēc tam, pēkšņi ieskanējās visas gliemežnīcas, bungas, taures un ragi, radot pērkonīgu dārdoņu.

14. PANTS

ततः श्वेतैर्हयैर्युक्ते महति स्यन्दने स्थितौ ।
माधवः पाण्डवश्चैव दिव्यौ शङ्खौ प्रदध्मतुः ॥ १४ ॥

tatah švētair hajair juktē mahati sjandanē sthitau
mādhavah pāndavaš čaiva divjau šankau pradadhmatuh

tatah – pēc tam; švētaih – baltiem; hajaih – zirgiem; juktē – aizjūgtos; mahati – lielos; sjadanē – kaujas ratos; sthitau – esošie; mādhavah – Krišna (laimes dievietes vīrs); pāndavah – Ardžuna (Pāndu dēls); ča – arī; ēva – noteikti; divjau – pārpasaulīgās; šankau – gliemežnīcas; pradadhmatuh – skandēja.

Lauka otrā pusē baltos zirgos iejūgtos kaujas ratos stāvēja Krišna un Ardžuna un pūta savas pārpasaulīgās gliemežnīcas.

SKAIDROJUMS: Pretstatā gliemežnīcai, ko pūta Bhīšmadēva, Krišnas un Ardžunas gliemežnīcas ir nosauktas par pārpasaulīgām. Pārpasaulīgo gliemežnīcu skaņa nozīmēja, ka otrai pusei nav nekādu cerību uzvarēt, jo Krišna bija Pāndavu pusē. Džajas tu pāndu-putrānām jēšām pakšē džanārdanah. Uzvara vienmēr ir tādu cilvēku pusē, kādi ir Pāndu dēli, jo ar viņiem ir Kungs Krišna. Un, lai kur būtu Dievs Kungs, Viņam blakus ir arī laimes dieviete, jo tā nekad nepamet savu vīru. Tāpēc Ardžunu sagaida laime un uzvara, kā uz to norāda pārpasaulīgā skaņa, kas nāk no Višnu jeb Kunga Krišnas gliemežnīcas. Turklāt kaujas ratus, kuros sēdēja abi draugi, Ardžunam bija uzdāvinājis uguns dievs Agni, un tas nozīmē, ka šie kaujas rati vienmēr ved pretī uzvarai, lai kur arī ar tiem nebrauktu visās trijās pasaulēs.

15. PANTS

पाञ्चजन्यं हृषीकेशो देवदत्तं धनञ्जयः ।
पौण्ड्रं दध्मौ महाशङ्खं भीमकर्मा वृकोदरः ॥ १५ ॥

pāncadžanjam hrišīkēšo dēvadattam dhanandžajah
paundram dadhmau mahā-šankham bhīma-karmā vrikodarah

pāncadžanjam – gliemežnīcu Pāncadžanju; hrišīka-īšah – Hrišīkēša (Krišna, Kungs, kas vada bhaktu jutekļus); dēvadattam – gliemežnīcu Dēvadatu; dhanam-džajah – Dhanandžaja (Ardžuna, bagātību iekarotājs); paundram – gliemežnīcu Paundru; dadhmau – pūta; mahā-šankham – briesmīgo

gliemežnīcu; bhīma-karmā – Neparastu varoņdarbu veicējs; vrika-udarah – negausīgais ēdājs, Bhīma.

Kungs Krišna pūta gliemežnīcu Pāncadžanju, Ardžuna – Dēvadatu un Bhīma, neremdināmais ēdājs un dižu varoņdarbu veicējs, pūta briesmīgo gliemežnīcu Paundru.

SKAIDROJUMS: Šajā pantā Krišna tiek nosaukts par Hrišīkēšu, jo Krišna ir visu jutekļu īpašnieks. Dzīvās būtnes ir neatņemamas Viņa daļiņas, un tāpēc arī dzīvo būtņu jutekļi ir neatņemama Viņa jutekļu daļa. Impersonālisti nespēj izskaidrot, kas ir dzīvo būtņu jutekļi, tāpēc vienmēr cenšas aprakstīt dzīvās būtnes tā, it kā tām nebūtu jutekļu, it kā tās būtu bezpersoniskas. Dievs Kungs, kas mājo visu dzīvo būtņu sirdīs, vada to jutekļus. Taču Viņš vada jutekļus atkarībā no tā, cik lielā mērā būtne uztic sevi Viņam. Tīra bhaktas jutekļus Viņš vada tieši. Šeit, Kurukšētras kaujas laukā, Dievs Kungs tieši vada Ardžunas pārpasaulīgos jutekļus, un tāpēc Viņš nosaukts par Hrišīkēšu. Dievam Kungam ir daudz darbu, un tāpēc arī daudz vārdu. Piemēram, Viņu sauc par Madhusūdanu, jo Viņš nogalināja dēmonu Madhu, Viņu sauc par Govindu, jo viņš dod prieku govīm un jutekļiem, Viņu sauc par Vāsudēvu, jo Viņš atnāca kā Vasudēvas dēls, Viņu sauc par Dēvakī-nandanu, jo viņš pieņēma Dēvakī par savu māti, Viņu sauc par Jašodā-nandanu, jo Viņš Vrindāvanā ar savām bērnības rotaļām darīja prieku Jašodai, Viņu sauc par Pārtha-sārathi, jo Viņš vadīja sava drauga Ardžunas kaujas ratus. Un gluži tāpat Viņu sauc par Hrišīkēšu, jo Viņš Kurukšētras kaujas laukā deva norādījumus Ardžunam.

Ardžuna šai pantā nosaukts par Dhanandžaju, jo viņš palīdzēja vecākajam brālim iegūt bagātības, kad valdniekam vajadzēja samaksāt par dažādām ziedošanām. Gluži tāpat Bhīmu sauc par Vrikodaru, jo viņa ēstgriba bija tikpat varena kā viņa varoņdarbi, piemēram, dēmona Hidimbas nogalināšana. Pāndavu pusē gliemežnīcas pūta dažādas personības, arī pats Kungs, un šīs skaņas iedvesmoja karavīrus uz cīņu. Otrai pusei tādu priekšrocību nebija, ar viņiem nebija ne Kunga Krišnas, augstākā noteicēja, ne laimes dievietes. Tāpēc viņi kauju jau bija zaudējuši, un par to vēstīja gliemežnīcu skaņas.

16.–18. PANTS

अनन्तविजयं राजा कुन्तीपुत्रो युधिष्ठिरः ।
नकुलः सहदेवश्च सुघोषमणिपुष्पकौ ॥ १६ ॥
काश्यश्च परमेष्वासः शिखण्डी च महारथः ।
धृष्टद्युम्नो विराटश्च सात्यकिश्चापराजितः ॥ १७ ॥
द्रुपदो द्रौपदेयाश्च सर्वशः पृथिवीपते ।
सौभद्रश्च महाबाहुः शङ्खान्दध्मुः पृथक्पृथक् ॥ १८ ॥

anantavidžajam rādžā kuntī-putro judhišthirah
nakulah sahadēvaš ča sughoša-manipušpakau

kāšjaš ča paramēšv-āsah šikhandī ča mahā-ratah
dhrištadjumno virātaš ča sātjakiš čāparādžitah

drupado draupadējāš ča sarvašah prithivī-patē
saubadraš ča mahā-bāhuh šankhān dadhmuh prithak prithak

ananta-vidžajam – gliemežnīcu Anantavidžaju; rādžā – valdnieks; kuntī-putrah – Kuntī dēls; judhišthirah – Judhišthira; nakulah – Nakula; sahadēva – Sahadēva; ča – un; sughoša-manipušpakau – gliemežnīcas Sughošu un Manipušpaku; kāšjah – Kāšī (Vārānasī) valdnieks; ča – un; parama-išu-āsah – lielais strēlnieks; šikhandī – Šikhandī; ča – arī; mahā-ratah – kas viens var cīnīties pret tūkstošiem; dhrištadjumnah – Dhrištadjumna (valdnieka Drupadas dēls); virātah – Virāta (princis, kas deva patvērumu Pāndaviem, kad viņi slēpās); ča – arī; sātjakih – Sātjaki (tas pats Jujudhāna, Kunga Krišnas kaujas ratu vadītājs); ča – un; aparādžitah – neuzvarētais; drupadah – Drupada, Pāncālas valdnieks; draupadējāh – Draupadī dēli; ča – arī; sarvašah – visi; prithivī-patē – ak, valdniek; sa-

ubadrah – Abhimanju, Subhadras dēls; ča – arī; mahā-bāhuh – stiprām rokām; šankhān – gliemežnīcas; dadhmuh – pūta; prithak prithak – katrs atsevišķi.

Valdnieks Judhišthira, Kuntī dēls, pūta gliemežnīcu Anantavidžaju, Nakula un Sahadēva pūta Sughošu un Manipušpaku. Diženais strēlnieks Kāšī valdnieks, varenais karotājs Šikhandī, Dhrištadjumna, Virāta, neuzvaramais Sātjaki, Drupada, Draupadī dēli un pārējie, mans valdniek, arī stiprinieks Subhadras dēls, visi pūta savas gliemežnīcas.

SKAIDROJUMS: Sandžaja valdniekam Dhritarāštram ļoti taktiski norāda, ka viņa nesaprātīgā politika – krāpt Pāndu dēlus un censties nosēdināt valdnieka tronī savējos – nav īpaši slavējama. Zīmes jau skaidri rādīja, ka lielajā kaujā visa Kuru dzimta ies bojā. Sākot ar vectēvu Bhīšmu un beidzot ar mazdēliem – tādiem kā Abhimanju un citiem, kā arī daudzu pasaules valstu valdniekiem – visi bija kaujas laukā, un visu stundas bija skaitītas. Pie visa tā vainīgs bija valdnieks Dhritarāštra, jo viņš atbalstīja savu dēlu politiku.

19. PANTS

स घोषो धार्तराष्ट्राणां हृदयानि व्यदारयत् ।
नभश्च पृथिवीं चैव तुमुलोभ्यनुनादयन् ॥ १९ ॥

sa ghošo dhārtarāštrānām hridajāni vjadhārajat
nabhaš ča prithivīm čaiva tumulo 'bhjanunādajan

sah – šī; ghošah – skaņa; dhārtarāštrānām – Dhritarāštras dēlu; hridajāni – sirdis; vjadhārajat – plosīja; nabhah – debesis; ča – un; prithivīm – zemes virsa; ča – arī; ēva – noteikti; tumulah – troksnī; abhjanunādajan – atbalsojās;

Visu gliemežnīcu skaņas saplūda rēkoņā, kas satricināja debesis un zemi un plosīja Dhritarāštras dēlu sirdis.

SKAIDROJUMS: Kad gliemežnīcas pūta Bhīšma un citi karotāji, kas bija Durjodhanas pusē, tad Pāndavu pusē sirdis nenodrebēja. Tādi gadījumi nekur nav pieminēti, taču šajā pantā teikts, ka Pāndavu gliemežnīcu skaņas plosīja Dhritarāštras dēlu sirdis. Tas notika tādēļ, ka Pāndavi paļāvās uz Kungu Krišnu. Kas radis patvērumu pie Visaugstā Kunga, tam nav jābaidās pat no vislielākajām nelaimēm.

20. PANTS

अथ व्यवस्थितान्दृष्ट्वा धार्तराष्ट्रान्कपिध्वजः ।
प्रवृत्ते शस्त्रसम्पाते धनुरुद्यम्य पाण्डवः ।
हृषीकेशं तदा वाक्यमिदमाह महीपते ॥ २० ॥

atha vjavasthitān drištvā dhārtarāštrān kapi-dvadžah
pravrittē šastra-sampātē dhanur udjamja pāndavah
hrišīkēšam tadā vākjam idam āha mahī-patē

atha – tad; vjavasthitān – esot; drištvā – skatoties uz; dhārtarāštrān – Dhritarāštras dēliem; kapi-dvadžah – tas, kura karogā bija Hanumāna zīme; pravrittē – gandrīz; šastra-sampātē – šaujot bultas; dhanur – loku; udjamja – paceļot; pāndavah – Pāndu dēls (Ardžuna); hrišīkēšam – Kungam Krišnam; tadā – tad; vākjam – vārdus; idam – šos; āha – teica; mahī-patē – ak, valdniek.

Šajā brīdī Pāndu dēls Ardžuna, sēžot kaujas ratos, kuru karogu rotāja Hanumāna attēls, pacēla loku un gatavojās raidīt bultas. Ak, valdniek! Palūkojies uz Dhritarāštras dēliem, kas stāvēja kaujas ierindā, Ardžuna teica Kungam Krišnam šādus vārdus.

SKAIDROJUMS: Kaujai tūlīt bija jāsākas. No iepriekš teiktā var saprast, ka Dhritarāštras dēli nejutās visai droši, negaidīti ieraudzījuši savā priekšā lieliski izkārtotos Pāndavu spēkus, kurus kaujas laukā tieši vadīja pats Kungs Krišna. Hanumāna attēls Ardžunas karogā ir vēl viena uzvaras zīme,

jo Hanumāns bija kopā ar Kungu Rāmu, kad Rāma cīnījās pret Rāvanu, un Kungs Rāma uzvarēja. Tagad, lai palīdzētu Ardžunam, kaujas ratos kopā ar viņu bija gan Rāma, gan Hanumāns. Kungs Krišna ir pats Rāma, un kur ir Kungs Rāma, tur noteikti ir arī Viņa mūžīgais kalps Hanumāns un Viņa mūžīgā dzīvesbiedre Sīta, laimes dieviete. Tāpēc Ardžunam nebija iemesla baidīties no ienaidniekiem. Un vēl vairāk – viņam blakus bija pats jutekļu Kungs, Kungs Krišna, lai dotu norādījumus. Ja Ardžuna kaujā nezinātu ko iesākt, tad viņš varētu saņemt vislabākos padomus. Dievs Kungs savam mūžīgajam bhaktam bija radījis vislabākos apstākļus, un tā bija drošas uzvaras zīme.

21.–22. PANTS

अर्जुन उवाच
सेनयोरुभयोर्मध्ये रथं स्थापय मेच्युत ।
यावदेतान्निरीक्षेहं योद्धुकामानवस्थितान् ॥ २१ ॥
कैर्मया सह योद्धव्यमस्मिन्रणसमुद्यमे ॥ २२ ॥

ardžuna uvāča
sēnajor ubhajor madhjē ratham sthāpaja mē 'čjuta
jāvad ētān nirīkšē 'ham joddhu-kāmān avasthitān
kair majā saha joddhavjam asmin rana-samudjamē

ardžuna uvāča – Ardžuna sacīja; sēnajoh – karaspēku; ubhajoh – abu; madhjē – starpā; ratham – kaujas ratus; sthāpaja – lūdzu noliec; mē – manus; ačjuta – ak, nemaldīgais; jāvat – kamēr; ētān – visus viņus; nirīkšē – apskatu; aham – es; joddhu-kāmān – cīņu gribot; avasthitān – sastājušies kaujas laukā; kaih – ar kuriem; majā – man; saha – kopā; joddhavjam – jācīnās; asmin – šajā; rana – cīņas dēļ varas; samudjamē – mēģinājumā.

Ardžuna sacīja: Ak, nekļūdīgais! Lūdzu izved manus kaujas ratus starp abiem karaspēkiem, lai es varu redzēt tos, kas alkst cīņas un ar kuriem kopā man būs jācīnās šajā lielajā kaujā.

SKAIDROJUMS: Lai gan Kungs Krišna ir Dieva Augstākā Personība, Viņš savā bezcēloņu žēlastībā pakalpoja savam draugam. Krišna vienmēr mīl savus bhaktas un nekad nepamet tos, tāpēc Viņš šeit ir nosaukts par nekļūdīgo. Krišna bija kaujas ratu vadītājs, un tāpēc Viņam bija jāpilda Ardžunas pavēles, un, tā kā Krišna tās nevilcinoties pildīja, Viņš tiek uzrunāts par nekļūdīgo. Krišna kļuva par sava bhaktas kaujas ratu vadītāju, taču Viņš joprojām bija visaugstākais. Viņš ir Dieva Augstākā Personība, Hrišīkēša, visu jutekļu Kungs. Dievs Kungs un Viņa kalps vienmēr ir ļoti mīļi viens pret otru, un viņu attiecības ir pārpasaulīgas. Kalps vienmēr ir gatavs pakalpot Kungam, un arī Kungs vienmēr meklē izdevību pakalpot kalpam. Dievam Kungam ir lielāks prieks, ja Viņa kalps Viņam pavēl, nekā, ja Viņš pats kādam pavēl. Dievs visu vada, un viss ir pakļauts Viņam, neviens nav augstāks par Viņu un nevar Viņam pavēlēt. Bet, ja Dievam Kungam pavēl tīrs bhakta, tad Kungs gūst pārpasaulīgu prieku, kaut arī Viņš vienmēr un visos apstākļos ir Kungs.

Ardžuna bija tīrs Dieva Kunga bhakta, tāpēc negribēja cīnīties ar saviem brāļiem un brālēniem, taču Durjodhanas stūrgalvības dēļ, kurš nekad nepiekrita nekādiem miera piedāvājumiem, viņš bija spiests piedalīties kaujā. Tāpēc Ardžuna gribēja redzēt galvenās personas, kas bija kaujas laukā. Lai gan te vairs nevarēja būt ne runas par miera līgšanu, Ardžuna vēlējās redzēt viņus vēlreiz, redzēt, cik ļoti viņi gribēja šo bezjēdzīgo karu.

23. PANTS

योत्स्यमानानवेक्षेहं य एतेत्र समागताः ।
धार्तराष्ट्रस्य दुर्बुद्धेर्युद्धे प्रियचिकीर्षवः ॥ २३ ॥

jotsjamānān avēkšē 'ham ja ētē 'tra samāgatāh
dhārtarāštrasja durbuddhēr juddhē prija-čikīršavah

jotsjamānān – tos, kas cīnīsies; avēkšē – vēlos redzēt; aham – es; jē – kas; ētē – tie; atra – šeit; samāgatāh – sanākuši; dhārtarāštrasja – Dhritarāštras dēlam; durbuddhēh – ļaunprātīgajam; juddhē – cīņā; prija – labu; čikīršavah – vēlot.

Ļauj man skatīt tos, kas ieradušies karot, lai izpatiktu ļaunprātīgajam Dhritarāštras dēlam.

SKAIDROJUMS: Nevienam nebija noslēpums, ka Durjodhana ar nelietīgiem paņēmieniem gribēja piesavināties Pāndavu valsti, un viņam palīdzēja tēvs Dhritarāštra. Tāpēc arī visi, kas bija nostājušies Durjodhanas pusē, nebija ne par matu labāki. Ardžuna vēlējās redzēt viņus kaujas laukā pirms cīņas un paskatīties, kas tie ir. Ardžuna negribēja slēgt ar viņiem mieru. Vēl Ardžuna gribēja novērtēt pretspēku, ar ko viņam būs jācīnās, kaut gan par uzvaru viņš nešaubījās, jo blakus bija Krišna.

24. PANTS

सञ्जय उवाच
एवमुक्तो हृषीकेशो गुडाकेशेन भारत ।
सेनयोरुभयोर्मध्ये स्थापयित्वा रथोत्तमम् ॥ २४ ॥

sandžaja uvāča
ēvam ukto hrišīkēšo gudākēšēna bhārata
sēnajor ubhajor madhjē sthāpajitvā rathottamam

sandžaja uvāča – Sandžaja sacīja; ēvam – tā; uktah – uzrunāts; hrišīkēšah – Kungs Krišna; gudākēšēna – Ardžunas; bhārata – ak, Bhāratas pēcteci; sēnajoh – karaspēku; ubhajoh – abu; madhjē – starpā; sthāpajitvā – novietoja; rathottamam – visbrīnišķīgākos kaujas ratus.

Sandžaja sacīja: Bharatas pēcteci! Pēc Ardžunas lūguma Kungs Krišna izveda lieliskos kaujas ratus starp abu pušu karaspēkiem.

SKAIDROJUMS: Šajā pantā Ardžuna nosaukts par Gudākēšu. «Gudākā» ir miegs, un to, kas ir uzvarējis miegu, sauc par gudākēšu. Vēl miegs nozīmē tumsību. Tātad Ardžuna bija uzvarējis gan miegu, gan tumsību, jo viņš bija Krišnas draugs. Ardžuna bija dižens Krišnas bhakta un nespēja ne uz mirkli aizmirst Krišnu, jo tāda ir bhaktas daba. Gan nomodā, gan miegā viņš nekad neaizmirst Krišnas vārdu, veidolu, īpašības un rotaļas. Nepārtraukti domājot par Krišnu, bhakta var uzvarēt gan miegu, gan tumsību. Lūk, ko sauc par Krišnas apziņu jeb samādhi. Krišna ir Hrišīkēša, ikvienas dzīvās būtnes jutekļu un prāta vadītājs, tāpēc viņš saprata, kādēļ Ardžuna gribēja izbraukt kaujas ratus starp karaspēkiem. Krišna to izdarīja un teica sekojošus vārdus.

25. PANTS

भीष्मद्रोणप्रमुखतः सर्वेषां च महीक्षिताम् ।
उवाच पार्थ पश्यैतान्समवेतान्कुरूनिति ॥ २५ ॥

bhīšma-drona-pramukhatah sarvēšām ča mahī-kšitām
uvāča pārtha pašjaitān samavētān kurūn iti

bhīšma – vectēva Bhīšmas; drona – skolotāja Dronas; pramukhatah – priekšā; sarvēšām – visu; ča – arī; mahī-kšitām – pasaules vadoņu; uvāča – sacīja; pārtha – ak, Prithas dēls; pašja – paskaties; ētān – uz visiem tiem; samavētān – sapulcējušies; kurūn – Kuru dzimtas locekļiem; iti – tā.

Bhīšmas, Dronas un visu citu pasaules valdnieku priekšā Dievs Kungs sacīja: Pārtha, palūkojies uz visiem Kuru, kas te sanākuši.

SKAIDROJUMS: Krišna ir Virsdvēsele visās dzīvajās būtnēs, tāpēc Viņš saprata, kas notiek Ardžunas prātā. Šai sakarībā vārds Hrišīkēša norāda, ka Viņš visu zina. Attiecībā uz Ardžunu nozīmīgs ir vārds Pārtha, Kuntī jeb Prithas dēls. Kā draugs, Krišna gribēja Ardžunam pateikt, ka bija ar mieru vadīt viņa kaujas ratus, jo Ardžuna ir Krišnas tēva māsas Prithas dēls. Bet ko Krišna gribēja teikt ar vārdiem: «Palūkojies uz Kuru?» Vai to, ka Ardžuna negrib cīnīties? Vai tad Krišna kaut ko

tādu varēja sagaidīt no savas tantes Prithas dēla? Te Krišnas draudzīgajā jokā atklājas, ka Krišna zināja, ko domā Ardžuna.

26. PANTS

तत्रापश्यत्स्थितान्पार्थः पितॄनथ पितामहान् ।
आचार्यान्मातुलान्भ्रातॄन्पुत्रान्पौत्रान्सखींस्तथा ।
श्वशुरान्सुहृदश्चैव सेनयोरुभयोरपि ॥ २६ ॥

tatrāpašjat sthitān pārthah pitrīn atha pitāmahān
āčārjān mātulān bhrātrīn putrān pautrān sakhīms tathā
švašurān suhridaš čaiva sēnajor ubhajor api

tatra – tur; apašjat – viņš redzēja; sthitān – stāvam; pārthah – Ardžuna; pitrīn – tēvus; atha – arī; pitāmahān – vectēvus; āčārjān – skolotājus; mātulān – mātes brāļus; bhrātrīn – brāļus; putrān – dēlus; pautrān – mazdēlus; sakhīn – draugus; tathā – arī; švašurān – sievastēvus; suhridah – labvēļus; ča – arī; ēva – noteikti; sēnajoh – karaspēkos; ubhajoh – abos; api – arī.

Ardžuna abu pušu karaspēkos ieraudzīja tēvus, vectēvus, skolotājus, mātes brāļus, brāļus, dēlus, mazdēlus, draugus, arī sievastēvus un labvēļus.

SKAIDROJUMS: Ardžuna kaujas laukā redzēja dažādus radiniekus. Tur bija tādi cilvēki kā Bhūrišrava, kas bija viņa tēva laikabiedri, tur bija vectēvi Bhīšma un Somadata, skolotāji Dronāčārja un Kripāčārja, tēvoči no mātes puses Šalja un Šakuni, brāļi, piemēram, Durjodhana, dēli (Lakšmans), draugi (Ašvathāma), labvēļi (Kritavarma), utt. Ardžuna redzēja arī pulkus, kur bija daudz viņa draugu.

27. PANTS

तान्समीक्ष्य स कौन्तेयः सर्वान्बन्धूनवस्थितान् ।
कृपया परयाविष्टो विषीदन्निदमब्रवीत् ॥ २७ ॥

tān samīkšja sa kauntējah sarvān bandhūn avasthitān
kripajā parajāvišto višīdann idam abravīt

tān – visus tos; samīkšja – redzējis; sah – viņš; kauntējah – Kuntī dēls; sarvān – visādus; bandhūn – radiniekus; avasthitān – atrodamies; kripajā – līdzcietības; parajā – augstākās; āvištah – pārņemts; višīdan – žēlabās; idam – tā; abravīt – runāja.

Kad Kuntī dēls Ardžuna redzēja visus šos radus un draugus, viņu pārņēma līdzjūtība, un viņš teica:

28. PANTS

अर्जुन उवाच
दृष्ट्वेमं स्वजनं कृष्ण युयुत्सुं समुपस्थितम् ।
सीदन्ति मम गात्राणि मुखं च परिशुष्यति ॥ २८ ॥

ardžuna uvāča
drištvēmam sva-džanam krišna jujutsum samupasthitam
sīdanti mama gātrāni mukham ča parišušjati

ardžuna uvāča – Ardžuna sacīja; drištvā – redzot; imam – visus šos; sva-džana – radiniekus; krišna – ak, Krišna; jujutsum – cīņas noskaņojumā; samupasthitam – klātesot; sīdanti – dreb; mama – mani; gātrāni – locekļi; mukham – mute; ča – arī; parišušjati – izžūst.

Ardžuna sacīja: Dārgais Krišna, redzot savā priekšā cīņas alkstošos draugus un tuviniekus, es jūtu, ka mani locekļi trīc un mute kļūst sausa.

SKAIDROJUMS: Ikvienam, kas patiešām mīl Dievu Kungu, ir visas labās īpašības, ar kurām apveltītas dievišķas personības un padievi, turpretī tam, kas nav bhakta, nav šo dievišķo īpašību, lai cik augstas nebūtu viņa materiālās īpašības, izglītība un kultūra. Ardžuna bija bhakta un tāpēc, redzot kaujas laukā radiniekus un draugus, viņu pārņēma līdzcietība pret šiem cilvēkiem, kas bija nolēmuši karot savā starpā. Ardžuna vienmēr rūpējās par saviem karavīriem, bet tagad viņš juta līdzi pat pretējās puses karotājiem, zinādams, ka tie neizbēgami ies bojā. Domājot par to, viņa locekļi sāka trīcēt un mute izkalta. Ardžuna bija itin pārsteigts, cik ļoti visi vēlas cīnīties. Gandrīz visa dzimta, visi asinsradinieki bija atnākuši cīnīties ar viņu. Tas pārsteidza tādu bhaktu, kāds bija Ardžuna. Kaut arī tas šeit nav minēts, bet nav grūti iedomāties, ka Ardžunam ne tikai trīcēja locekļi un izkalta mute, bet aiz līdzcietības arī lija asaras. Tas nenotika tādēļ, ka Ardžuna būtu vājš, bet gan tādēļ, ka viņam bija mīksta sirds, kas ir tīra Dieva Kunga bhaktas pazīme. Tāpēc ir teikts:

jasjāsti bhaktir bhagavatj akinčanā
sarvair gunais tatra samāsatē surāh
harāv abhaktasja kuto mahad-gunā
mano-rathēnāsati dhāvato bahih

«Tam, kas ir stingrs Dieva Personības bhakta, ir visas labās padievu īpašības. Bet tam, kas nav Dieva Kunga bhakta, ir tikai materiālas īpašības, kas ir maz ko vērtas. Tas ir tāpēc, ka viņš darbojas tikai prāta līmenī un viņu noteikti pievelk materiālās enerģijas mirdzums.» (Bhāg.5.18.12.)

29. PANTS

वेपथुश्च शरीरे मे रोमहर्षश्च जायते ।
गाण्डीवं स्रंसते हस्तात्त्वक्चैव परिदह्यते ॥ २९ ॥

vēpathuš ča šarīrē mē roma-haršaš ča džājatē
gāndīvam sramsatē hastāt tvak čaiva paridahjatē

vēpathuh – ķermeņa drebēšana; ča – arī; šarīrē – uz ķermeņa; mē – mana; roma-haršah – matu celšanās stāvus; ča – arī; džājatē – notiek; gāndīvam – Ardžunas loks; sramsatē – slīd; hastāt – no rokām; tvak – āda; ča – arī; ēva – noteikti; paridahjatē – deg.

Viss mans ķermenis dreb un mati ceļas stāvus. Loks Gāndīva krīt ārā no rokām un āda kvēlo.

SKAIDROJUMS: Ir divējāda ķermeņa drebēšana un divējāda matu celšanās stāvus. Tas var būt lielā garīgā ekstāzē, vai šausmīgās materiālu apstākļu radītās bailēs. Pārpasaulīgās apzināšanās līmenī nav baiļu. Šajā gadījumā Ardžunu pārņēmušas materiālas bailes – bailes par dzīvību. Par to var spriest arī no citām pazīmēm: Ardžuna ir tik ļoti uztraucies, ka viņa slavenais loks Gāndīva krīt ārā no rokām, un, tā kā deg Ardžunas sirds, tad deg arī viņa āda. Un tas viss ir dzīves materiālas izpratnes dēļ.

30. PANTS

न च शक्नोम्यवस्थातुं भ्रमतीव च मे मनः ।
निमित्तानि च पश्यामि विपरीतानि केशव ॥ ३० ॥

na ča šaknomj avasthātum bhramatīva ča mē manah
nimittāni ča pašjāmi viparītāni kēšava

na – ne; ča – arī; šaknomi – es spēju; avasthātu – stāvēt; bhramati – aizmirstot; iva – it kā; ča – un; mē – mans; manah – prāts; nimittāni – cēloņus; ča – arī; pašjāmi – es redzu; viparītāni – tieši pretējo; kēšava – ak, dēmona Kēšī nogalinātāj (Krišna).

Es vairs nevaru nostāvēt. Es aizmirstos un prāts man mulst. Ak, Krišna, Kēšī dēmona uzvarētāj! Es paredzu vienas vienīgas nelaimes.

SKAIDROJUMS: Ardžuna aiz uztraukuma pat nespēja nostāvēt kaujas laukā. Prāta nespēkā viņš aizmirsās. Ja cilvēks ir pārlieku pieķēries materiālām lietām, tad viņš nonāk šādos mulsinošos apstākļos. Bhajam dvitījābhinivēšatah sjāt (Bhāg.11.2.37.). «Tādas bailes un prāta līdzsvara zudums piemeklē tos, kas pārāk pieķērušies materiāliem apstākļiem.» Ardžuna kaujas laukā paredzēja tikai sliktas beigas – pat uzvarējis ienaidnieku, viņš nebūtu laimīgs. Svarīgi ir vārdi «nimitāni viparītāni». Ja cilvēks redz tikai cerību sabrukumu, viņš sāk domāt: «Kāpēc es vispār esmu šeit?» Visi domā tikai par sevi un savu labumu. Neviens nedomā par Augstāko Patību. Pēc Krišnas gribas Ardžuna izrādīja neziņu par īsteno pašlabumu. Mūsu īstenais pašlabums ir Višnu jeb Krišnas labums. Saistītās dvēseles to aizmirst, tādēļ cieš materiālās sāpes. Ardžuna domāja, ka uzvara kaujā sagādās viņam tikai sāpes.

31. PANTS

न च श्रेयोनुपश्यामि हत्वा स्वजनमाहवे ।
न काङ्क्षे विजयं कृष्ण न च राज्यं सुखानि च ॥ ३१ ॥

na ča šrējo 'nupašjāmi hatvā sva-džanam āhavē
na kānkšē vidžajam krišna na ča rādžjam sukhāni ča

na – ne; ča – arī; šrējah – labu; anupašjāmi – es paredzu; hatvā – nogalinot; sva-džanam – savus tuviniekus; āhavē – kaujā; na – ne; kānkšē – es vēlos; vidžajam – uzvaru; krišna – ak, Krišna; na – ne; ča – arī; rādžjam – karaļvalsti; sukhāni – tātad laimi; ča – arī.

Es neredzu nekāda labuma no savu tuvinieku nogalināšanas šajā kaujā. Dārgais Krišna! Es nealkstu ne uzvaras, ne karaļvalsts, ne laimes.

SKAIDROJUMS: Ja saistītā dvēsele nezina, ka viņas īstenais pašlabums ir Višnu (jeb Krišna), tad tā pieķeras ķermeniskām attiecībām un cer, ka tās atnesīs laimi. Ar šādu neziņas pilnu dzīves izpratni dvēsele aizmirst pat materiālās laimes cēloņus. Liekas, ka Ardžuna ir aizmirsis arī kšatriju morāli. Ir teikts, ka pēc nāves uz ārkārtīgi spēcīgo un mirdzošo sauli var aiziet divu veidu cilvēki – kšatriji, kas nomirst kaujas laukā, tieši pildot Krišnas pavēles, un cilvēki atsacīšanās dzīves kārtā, kuri pilnīgi veltījuši sevi garīgai attīstībai. Ardžuna negrib nogalināt savus ienaidniekus, nemaz jau nerunājot par radiem. Viņš domā, ka radinieku nogalināšana nenesīs dzīvē nekādu laimi, un tāpēc nevēlas cīnīties, tāpat kā cilvēks, kas nav izsalcis, nevēlas gatavot ēdienu. Tagad Ardžuna ir zaudējis visas cerības un nolēmis iet uz mežu, lai kļūtu par vientuļnieku. Taču viņš ir kšatrijs, tāpēc, lai dzīvotu, viņam vajag valsti; kšatriji nevar nodarboties ar kaut ko citu. Ardžunam nav valsts. Vienīgā iespēja to iegūt ir cīņa ar brāļiem un brālēniem, no tēva mantotās valsts atkarošana, bet to Ardžuna negrib darīt. Tāpēc viņš domā, ka labāk ir atmest visas cerības un iet mežā un kļūt par vientuļnieku.

32.–35. PANTS

किं नो राज्येन गोविन्द किं भोगैर्जीवितेन वा ।
येषामर्थे काङ्क्षितं नो राज्यं भोगाः सुखानि च ॥ ३२ ॥
त इमेवस्थिता युद्धे प्राणांस्त्यक्त्वा धनानि च ।
आचार्याः पितरः पुत्रास्तथैव च पितामहाः ॥ ३३ ॥
मातुलाः श्वशुराः पौत्राः श्यालाः सम्बन्धिनस्तथा ।
एतान्न हन्तुमिच्छामि घ्नतोपि मधुसूदन ॥ ३४ ॥
अपि त्रैलोक्यराज्यस्य हेतोः किं नु महीकृते ।
निहत्य धार्तराष्ट्रान्नः का प्रीतिः स्याज्जनार्दन ॥ ३५ ॥

kim no rādžjēna govinda kim bhogair džīvitēna vā
jēšām arthē kānkšitam no rādžjam bhogāh sukhāni ča

ta imē 'vasthitā juddhē prānāms tjaktvā dhanāni ča
āčārjāh pitarah putrās tathaiva ča pitāmahāh

mātulāh švašurāh pautrāh šjālāh sambandhinas tathā
ētān na hantum iččhāmi ghnato 'pi madhusūdana

api trailokja-rādžjasja hētoh kim nu mahī-kritē
nihatja dhārtarāštrān nah kā prīthih sjādž džanārdana

kim – kamdēļ; nah – mums; rādžjēna – karaļvalsts; govinda – ak, Krišna; kim – kam; bhogaih – baudu; džīvitēna – dzīve; vā – vai; jēšām – tiem; arthē – kuru dēļ; kānkšitam – to gribētu; nah – mēs; rādžjam – valsti; bhogāh – materiālas baudas; sukhāni – visu laimi; ča – arī; tē – visi tie; imē – šie; avasthitāh – atrodas; juddhē – kaujas laukā; prānān – dzīvības; tjaktvā – atdodot; dhanāni – bagātības; ča – arī; āčārjāh – skolotāji; pitarah – tēvi; putrāh – dēli; tathā – kā arī; ēva – noteikti; ča – arī; pitāmahāh – vectēvi; mātulāh – mātes brāļi; švašurāh – sievastēvi; pautrāh – mazdēli; šjālāh – svaiņi; sambandhinah – radinieki; tathā – kā arī; ētān – tos; na – nekad; hantum – nogalināt; iččhāmi – es gribu; ghnatah – nogalināts; api – pat; madhusūdana – ak, dēmona Madhu nogalinātāj (Krišna); api – pat; trai-lokja – triju pasauļu; rādžjasja – karaļvalsti; hētoh – pret; kim nu – ko tad; mahī-kritē – par Zemi; nihatja – nogalinot; dhārtarāštrān – Dhritarāštras dēlus; nah – mūsu; kā – kāds; prīthih – prieks; sjāt – būs; džanārdana – ak, visu dzīvo būtņu uzturētāj.

Ak, Govinda! Ko gan mums dod valsts, laime un pat dzīvība, ja tie, kuru dēļ mēs varētu tās vēlēties, tagad stāv kaujas laukā? Ak, Madhusūdana! Kad manā priekšā stāv skolotāji, tēvi, dēli, vectēvi, mātes brāļi, sievas tēvi, mazdēli, svaiņi un citi tuvinieki, kas gatavi atdot dzīvību un bagātības, es negribu nogalināt viņus, kaut arī tie var nogalināt mani. Ak, visu dzīvo būtņu uzturētāj! Es negribētu cīnīties ar viņiem, pat ja saņemtu par to visas trīs pasaules, nemaz jau nerunājot par šo Zemi. Kāds prieks gan tiks mums, ja nogalināsim Dhritarāštras dēlus?

SKAIDROJUMS: Ardžuna uzrunā Kungu Krišnu par Govindu, jo Krišna dod visu prieku govīm un jutekļiem. Ar šo svarīgo vārdu Ardžuna norāda, ka Krišnam būtu jāsaprot, kas var apmierināt Ardžunas jutekļus. Taču Govindam nav jāapmierina mūsu jutekļi. Bet, ja mēs centīsimies apmierināt Govindas jutekļus, tad mūsu jutekļi būs apmierināti paši par sevi. Materiālā līmenī visi grib apmierināt savus jutekļus, visi grib, lai Dievs pildītu viņu iegribas. Dievs Kungs apmierina dzīvo būtņu jutekļus tik, cik tās ir pelnījušas, bet ne tik, cik tās grib. Bet, ja mēs ejam pretējo ceļu – cenšamies apmierināt Govindas jutekļus un nedomājam par saviem —, tad ar Govindas žēlastību visas mūsu vēlmes tiek apmierinātas. Šeit Ardžunas dabiskajā līdzjūtībā daļēji atklājas, cik ļoti viņš pieķēries ģimenei un radiem. Tādēļ Ardžuna nav gatavs cīnīties. Ikviens vēlas savas bagātības parādīt radiem un draugiem, un Ardžuna baidās, ka visi viņa radi un draugi kaujas laukā tiks nogalināti un pēc uzvaras viņam vairs nebūs ar ko dalīties bagātībās. Tā mēdz spriest materiālajā dzīvē. Taču pārpasaulīgā dzīvē ir citādi. Bhakta vēlas apmierināt Dieva Kunga vēlmes un, ja Dievs Kungs gribēs, tad bhakta, lai kalpotu Dievam Kungam, pieņems jebkuras bagātības, bet, ja Dievs Kungs negribēs, tad viņš nepieņems ne grasi. Ardžuna negribēja nogalināt savus radiniekus, un, ja arī būtu kāda vajadzība tos nogalināt, tad Ardžuna vēlējās, lai to izdara Krišna pats. Šajā brīdī Ardžuna nezināja, ka Krišna vēl pirms kaujas viņus ir nogalinājis, un viņam tikai jākļūst par ieroci Krišnas rokās. Tas atklāsies nākamajās nodaļās. Kā jau Dieva Kunga bhakta, Ardžuna nevēlas atmaksāt saviem ļaunajiem brālēniem un brāļiem, bet Dievs Kungs bija nolēmis visus viņus nogalināt. Dieva Kunga bhakta neatmaksā ļaunu ar ļaunu, taču Kungs nespēj paciest, ka bhaktam kāds nelietis dara pāri. Dievs Kungs var piedot tam, kas ir bijis slikts pret Viņu pašu, bet nekad nepiedod tam, kas ir nodarījis pāri Viņa bhaktam. Tādēļ Dievs Kungs bija nolēmis nogalināt neliešus, kaut arī Ardžuna gribēja tiem piedot.

36. PANTS

पापमेवाश्रयेदस्मान्हत्वैतानाततायिनः ।
तस्मान्नार्हा वयं हन्तुं धार्तराष्ट्रान्सबान्धवान् ।
स्वजनं हि कथं हत्वा सुखिनः स्याम माधव ॥ ३६ ॥

pāpam ēvāšrajēd asmān hatvaitān ātatājinah
tasmān nārhā vajam hantum dhārtarāštrān sa-bāndhavān
sva-džanam hi katham hatvā sukhinah sjāma mādhava

pāpam – grēkiem; ēva – noteikti; āšrajēt – jānāk pār; asmān – mums; hatvā – nogalinot; ētān – visus šos; ātatājinah – apdraudētājus; tasmāt – tāpēc; na – ne; arhāh – klājas; vajam – mums; hantum – nogalināt; dhārtarāštrān – Dhritarāštras dēlus; sa-bāndhavān – un draugus; sva-džanam – tuviniekus; hi – noteikti; katham – kā; hatvā – nogalinot; sukhinah – laimīgi; sjāma – kļūsim; mādhava – ak, Krišna, laimes dievietes vīrs.

Mēs kritīsim grēkā, ja nogalināsim tos, kas mūs apdraud. Tādēļ mums neklājas nogalināt Dhritarāštras dēlus un mūsu draugus. Ak, Krišna, laimes dievietes vīrs! Ko gan mēs gūsim un kā būsim laimīgi, ja nokausim savus tuviniekus?

SKAIDROJUMS: Kā norāda Vēdas, ir sešu veidu uzbrucēji: 1) indētājs, 2) mājas dedzinātājs, 3) tas, kas uzbrūk ar nāvējošu ieroci, 4) laupītājs, 5) tas, kas atņem zemi un 6) tas, kas nolaupa sievu. Šādi uzbrucēji nekavējoties jānogalina, un tas nav nekāds grēks. Jebkurš parasts cilvēks tos nogalinātu, taču Ardžuna nebija parasts cilvēks. Viņš pēc dabas bija svētais un kā svētais arī gribēja izturēties pret uzbrucējiem. Taču tāds svētums kšatrijam neder. Kaut arī cilvēkam, kas vada valsti un atbild par to, ir jābūt svētam, viņš nedrīkst būt gļēvulis. Piemēram, Kungs Rāma bija tik svēts, ka vēl tagad cilvēki vēlas dzīvot Kunga Rāmas valstī (rāma-rādžā), taču Viņš nekad nebija gļēvulis. Rāvana uzbruka Rāmam un nolaupīja Viņa sievu Sītu, bet Kungs Rāma deva Rāvanam tādu mācību, kāda pasaulē vēl nebija redzēta. Taču nedrīkst aizmirst, ka Ardžunas gadījumā uzbrucēji bija īpaši – Ardžunas vectēvs, viņa skolotājs, draugi, dēli, mazdēli, utt. Tādēļ arī Ardžuna domāja, ka viņus nedrīkst sodīt tā, kā soda parastus uzbrucējus. Turklāt svētiem cilvēkiem ieteikts piedot citiem. Šis norādījums ir daudz svarīgāks par jebkuru politisku nepieciešamību. Ardžuna uzskatīja, ka labāk piedot tuviniekiem, kā tas pieklājas ticīgam un svētam cilvēkam, nekā nogalināt viņus aiz politiskiem iemesliem. Viņš uzskatīja, ka nav vērts nogalināt tikai laicīgas ķermeniskas laimes dēļ. Galu galā karaļvalsts un prieki, ko tā dod, nav mūžīgi – kāpēc tad likt uz spēles savu dzīvību un mūžīgo atpestīšanu, nogalinot savus tuviniekus? Vēl zīmīgi, ka Ardžuna uzrunā Krišnu par Mādhavu, laimes dievietes vīru. Viņš grib teikt, ka Krišnam, kurš ir laimes dievietes vīrs, nevajadzētu aicināt viņu darīt to, kas var galu galā atnest nelaimi. Taču Krišna nevienam nekad neatnes nelaimi, nemaz jau nerunājot par Viņa bhaktām.

37.–38. PANTS

यद्यप्येते न पश्यन्ति लोभोपहतचेतसः ।
कुलक्षयकृतं दोषं मित्रद्रोहे च पातकम् ॥ ३७ ॥
कथं न ज्ञेयमस्माभिः पापादस्मान्निवर्तितुम् ।
कुलक्षयकृतं दोषं प्रपश्यद्भिर्जनार्दन ॥ ३८ ॥

jadj apj ētē na pašjanti lobhopahata-čētasah
kula-kšaja-kritam došam mitra-drohē ča pātakam

katham na gjējam asmābhih pāpād asmān nivartitum
kula-kšaja-kritam došam prapašjadbhir džanārdana

jadi – ja; api – pat; ētē – tie; na – ne; pašjanti – redz; lobha – alkatības; upahata – pārņemtām; čētasah – sirdīm; kula-kšaja – ģimenes nogalināšanā; kritam – darītu; došam – sliktu; mitra-drohē – strīdos ar draugiem; ča – arī; pātakam – grēcīgas pretdarbības; katham – kāpēc; na – ne; gjējam – zināt; asmābhih – mums; pāpād – no grēkiem; asmān – šos; nivartitum – pārtraukt; kula-kšaja – dzimtas sagraušanu; kritam – darīt; došam – noziegums; prapašjadbhih – no tiem, kas spēj redzēt; džanārdana – ak, Krišna.

Džanārdana! Tie alkatības pārņemtām sirdīm nesaredz grēku izdeldēt dzimtu un naidoties ar draugiem. Bet kādēļ tad mums, redzot ģimenes sagraušanas grēku, jāpiedalās šajos grēka darbos?

SKAIDROJUMS: Kšatrijs nedrīkst atsacīties no cīņas vai no spēles, ja viņu uz to izaicina sāncensis. Tādēļ Ardžuna nedrīkstēja atteikties cīnīties, jo viņu izaicināja Durjodhanas puse. Ardžuna domāja, ka pretinieki varbūt ir akli un neredz izaicinājuma sekas. Pats viņš redzēja, kāds ļaunums var izcelties, un tāpēc nespēja pieņemt izaicinājumu. Saistības noteikti jāpilda, ja tās nes labus augļus, bet, ja sekas ir sliktas, tad saistības var nepildīt. Apsverot visus šos «par» un «pret», Ardžuna nolēma necīnīties.

39. PANTS

कुलक्षये प्रणश्यन्ति कुलधर्माः सनातनाः ।
धर्मे नष्टे कुलं कृत्स्नमधर्मोऽभिभवत्युत ॥ ३९ ॥

kula-kšajē pranašjanti kula-dharmāh sanātanāh
dharmē naštē kulam kritsnam adharmo 'bhibhavatj uta

kula-kšajē – iznīcinot ģimeni; pranašjanti – tiek iznīcinātas; kula-dharmāh – ģimenes paražas; sanātanāh – mūžsenās; dharmē – reliģija; naštē – sagrauta; kulam – ģimene; kritsnam – visa; adharmah – bezdievība; abhibhavati – pārveido; uta – ir teikts.

Ja dzimta iet bojā, tad izzūd mūžsenās ģimenes paražas un pārējie ģimenes locekļi kļūst bezdievīgi.

SKAIDROJUMS: Varnāšramas kārtība dod daudzus reliģijas tradīciju principus, kas palīdz ģimenes locekļiem pilnveidoties un nonākt pie garīgām vērtībām. Vecākie ģimenes locekļi atbild par to, lai visi ģimenē šķīstītos – no pašas dzimšanas līdz nāvei. Bet, ja vecākie nomirst, tad šķīstīšanās paražas ģimenē var zust, un pārējie, jaunākie ģimenes locekļi, var augt bezdievīgi un zaudēt garīgās atbrīves iespēju. Tāpēc vecākos ģimenes locekļus nekādā gadījumā nedrīkst nogalināt.

40. PANTS

अधर्माभिभवात्कृष्ण प्रदुष्यन्ति कुलस्त्रियः ।
स्त्रीषु दुष्टासु वार्ष्णेय जायते वर्णसङ्करः ॥ ४० ॥

adharmābhibhavāt krišna pradušjanti kula-strijah
strīšu duštāsu vāršnēja džājatē varna-sankarah

adharma – bezdievībai; abhibhavāt – gūstot pārsvaru; krišna – ak, Krišna; pradušjanti – izvirst; kula-strijah – ģimenes sievietes; strīšu – no sieviešu; duštāsu – pagrimuma; vāršnēja – ak, Vrišni pēcteci; džājatē – rodas; varna-sankarah – negribēti pēcnācēji.

Krišna! Kad ģimenē valda bezdievība, tad sievietes kļūst netiklas. Vrišni pēcteci! Izvirstot ģimenes sievietēm, rodas negribēti pēcnācēji.

SKAIDROJUMS: Labi iedzīvotāji sabiedrībā ir miera, pārticības un garīgās pilnveidošanās pamats. Varnāšramas reliģijas principi ir izveidoti tā, ka sabiedrībā pārsvarā ir labi iedzīvotāji, kas palīdz valstij un dzimtai kopumā garīgi pilnveidoties. Lai sabiedrības locekļi būtu labi pilsoņi, tās sievietēm jābūt šķīstām un uzticīgām. Bērnus maldināt ir ļoti viegli, un ļoti viegli pagrimst sievietes. Tādēļ gan bērniem, gan sievietēm vajadzīga vecāko ģimenes locekļu aizsardzība. Ja sievietes ir dievbijīgas un pilda reliģiskos pienākumus, tad viņas nemēdz pārkāpt laulību. Kā teica Čānakja Pandits, sievietes lielākoties nav īpaši saprātīgas, tāpēc viņām nevar ticēt. Tādēļ sievietēm, saskaņā ar ģimenes tradīcijām, vienmēr jāpilda reliģiskie pienākumi, tad viņas būs šķīstas un uzticīgas un viņu bērni būs labi varnāšramas sabiedrības locekļi. Ja varnāšrama-dharmas nav, tad sievietes var brīvi darboties un saieties ar vīriešiem, viņas pārkāpj laulību, un var rasties negribēti pēcnācēji. Laulību pār-

kāpj arī bezatbildīgi vīrieši, un tādējādi negribētie pēcnācēji pārpludina sabiedrību un rada kara un sērgu briesmas.

41. PANTS

सङ्करो नरकायैव कुलघ्नानां कुलस्य च ।
पतन्ति पितरो ह्येषां लुप्तपिण्डोदकक्रियाः ॥ ४१ ॥

sankaro narakājaiva kula-ghnānām kulasja ča
patanti pitaro hj ēšām lupta-pindodaka-krijāh

sankaro – šādi negribēti bērni; narakāja – dzīvi padara par elli; ēva – noteikti; kula-ghnānām – tiem, kas nogalinājuši ģimeni; kulasja – ģimenei; ča – arī; patanti – krīt; pitarah – senči; hi – noteikti; ēšām – tiem; lupta – pārtraukta; pinda – ēdiena; udaka – un ūdens ziedojumu; krijāh – izpildīšana.

Negribēti pēcnācēji pārvērš dzīvi par elli gan pašai ģimenei, gan arī ģimenes tradīciju iznīcinātājiem. Šādu samaitātu ģimeņu senči krīt, jo tiem vairs netiek ziedots ne ēdiens, ne ūdens.

SKAIDROJUMS: Saskaņā ar auglīgas darbības likumiem un ierobežojumiem ģimenes senčiem pastāvīgi jāpiedāvā ēdiens un ūdens. Šo ziedojumu izpilda, godinot Višnu, jo Višnu piedāvāta ēdiena pārpalikumu baudīšana atbrīvo cilvēku no visiem grēku darbiem. Var gadīties, ka senči cieš no dažādām grēku pretdarbībām; dažkārt senči nevar pat iegūt rupjo materiālo ķermeni un ir spiesti dzīvot smalkos ķermeņos, būt rēgi. Un kad pēcnācēji senčiem piedāvā prasādu ēdienu, tad senči tiek atbrīvoti no rēgu dzīves vai kādas citas ciešanu pilnas dzīves. Šāda palīdzība senčiem arī ir ģimenes tradīcija, un tiem, kas nedzīvo bhakti dzīvi, šādi rituāli ir jāpilda. Bhaktam to darīt nav nepieciešams. Kas garīgi kalpo, tas var no visām ciešanām atbrīvot simtiem un tūkstošiem senču. Tas ir teikts Bhāgavatamā (11.5.41.):

dēvarši-bhūtāpta-nrinām pitrīnām
na kinkaro nājam rinī ča rādžan
sarvātmanā jah šaranam šaranjam
gato mukundam parihritja kartam

«Kas radis patvērumu pie Mukundas, atbrīves devēja lotospēdām, kas atmetis visas saistības un visā nopietnībā nostājies uz garīgās kalpošanas ceļa, tam nav pienākumu un saistību ne pret padieviem, gudrajiem un visām dzīvajām būtnēm, ne pret ģimenes locekļiem, cilvēci un senčiem.» Šīs saistības tiek pildītas pašas par sevi, garīgi kalpojot Dieva Augstākai Personībai.

42. PANTS

दोषैरेतैः कुलघ्नानां वर्णसङ्करकारकैः ।
उत्साद्यन्ते जातिधर्माः कुलधर्माश्च शाश्वताः ॥ ४२ ॥

došair ētaih kula-ghnānām varna-sankara-kārakaih
utsādjantē džāti-dharmāh kula-dharmāš ča šāšvatāh

došaih – grēku dēļ; ētaih – visu šo; kula-ghnānām – ģimenes iznīcinātāju; varna-sankara – negribēto bērnu; kārakaih – cēloņu; utsādjantē – tiek iznīcināti; džāti-dharmāh – sabiedrības plāni; kula-dharmāh – ģimenes tradīcijas; ča – arī; šāšvatāh – mūžsenās.

Ģimenes tradīciju grāvēju grēks rada negribētus pēcnācējus un izposta mūžsenos sabiedrības un ģimenes labklājības pamatus.

SKAIDROJUMS: Sabiedrības plāni četrām sabiedrības kārtām kopā ar ģimenes labklājības darbību, kā to dod sanātana-dharma jeb varnāšrama-dharma, izveidoti tā, lai cilvēki galu galā varētu sasniegt atbrīvi. Tāpēc, ja bezatbildīgi sabiedrības vadītāji lauž sanātana-dharmas noteikumus, tad sabiedrībā rodas haoss, un cilvēki aizmirst dzīves mērķi – Višnu. Tādi vadītāji ir akli, un, kas tiem seko, tie noteikti nonāk haosā.

43. PANTS

उत्सन्नकुलधर्माणां मनुष्याणां जनार्दन ।
नरके नियतं वासो भवतीत्यनुशुश्रुम ॥ ४३ ॥

utsanna-kula-dharmānām manušjānām džanārdana
narakē nijatam vāso bhavatītj anušušruma

utsanna – izpostīts; kula-dharmānām – to, kuriem ir ģimenes tradīcijas; manušjānām – šādu cilvēku; džanārdana – ak, Krišna; narakē – ellē; nijatam – vienmēr; vāsah – vieta; bhavati – kļūst; iti – tā; anušušruma – es esmu dzirdējis no mācekļu pēctecības.

Ak, Krišna, cilvēces uzturētāj! No mācekļu pēctecības es esmu dzirdējis, ka ģimenes tradīciju neievērotāji uz visiem laikiem nonāk ellē.

SKAIDROJUMS: Ardžuna balstās nevis uz paša pieredzi, bet gan uz autoritāšu vārdiem. Tas ir īstais ceļš, pa kuru saņemt patiesās zināšanas. Mēs nevaram pacelties līdz patieso zināšanu līmenim, ja mums nepalīdz īstais cilvēks, kas jau apguvis šīs zināšanas. Varnāšramas iekārtā cilvēkam pirms nāves jāveic noteikti rituāli, lai izpirktu nodarītos grēkus. Tam, kas vienmēr grēko, ir jāizmanto šis grēku izpirkšanas paņēmiens, prājaščita. Kas tā nedara, tas noteikti par grēkiem nonāks uz elles planētām, kur pavadīs ciešanu pilnus mūžus.

44. PANTS

अहो बत महत्पापं कर्तुं व्यवसिता वयम् ।
यद्राज्यसुखलोभेन हन्तुं स्वजनमुद्यताः ॥ ४४ ॥

aho bata mahat pāpam kartum vjavasitā vajam
jad rādžja-sukha-lobhēna hantum sva-džanam udjatāh

aho – ak, vai; bata – cik dīvaini; mahat – lielus; pāpam – grēkus; kartum – izdarīt; vjavasitāh – esam nolēmuši; vajam – mēs; jat – jo; rādžja-sukha-lobhēna – karaliskas laimes alkstot; hantum – nogalināt; sva-džanam – tuviniekus; udjatāh – cenšamies.

Cik dīvaini, ka mēs gribam izdarīt tik briesmīgus grēkus! Alkstot karaliskas laimes, mēs esam gatavi nogalināt savus tuviniekus.

SKAIDROJUMS: Ja cilvēks ir savtīgs, viņš var pastrādāt tādus grēkus kā brāļa, tēva vai mātes slepkavība. Pasaules vēsturē tam ir daudz piemēru. Bet Ardžuna, svēts Dieva Kunga bhakta, nekad neaizmirst morāles principus un rūpējas, lai tādas lietas nenotiktu.

45. PANTS

यदि मामप्रतीकारमशस्त्रं शस्त्रपाणयः ।
धार्तराष्ट्रा रणे हन्युस्तन्मे क्षेमतरं भवेत् ॥ ४५ ॥

jadi mām apratīkāram ašastram šastra-pānajah
dhārtarāštrā ranē hanjus tan mē kšēmataram bhavēt

jadi – pat ja; mām – mani; apratīkāram – bez pretošanās; ašastram – bez pilna apbruņojuma; šastra-pānajah – tie ar ieročiem rokās; dhārtarāštrāh – Dhritarāštras dēli; ranē – kaujas laukā; hanjuh – nogalinātu; tat – tas; mē – man; kšēma-taram – labāk; bhavēt – būtu.

Tad labāk, ja nepretojos un esmu bez ieročiem, un mani kaujas laukā nogalina apbruņotie Dhritarāštras dēli.

SKAIDROJUMS: Saskaņā ar kšatriju cīņas principiem neapbruņotam ienaidniekam, kurš necīnās, nedrīkst uzbrukt. Taču Ardžuna bija nolēmis necīnīties pat tad, ja ienaidnieks viņam šādā neizdevīgā stāvoklī tomēr uzbruktu. Viņš nedomāja par to, cik ļoti pretinieki grib cīnīties. Tas tādēļ, ka Ardžuna bija dižens Dieva Kunga bhakta un viņam bija mīksta sirds.

Gauranga.lv

46. PANTS

सञ्जय उवाच
एवमुक्त्वार्जुनः संख्ये रथोपस्थ उपाविशत् ।
विसृज्य सशरं चापं शोकसंविग्नमानसः ॥ ४६ ॥

sandžaja uvāča
ēvam uktvārdžunah sankhjē rathopastha upāvišat
visridžja sa-šaram čāpam šoka-samvigna-mānasah

sandžajah uvāča – Sandžaja sacīja; ēvam – tā; uktvā – teicis; ardžunah – Ardžuna; sankhjē – kaujas laukā; ratha – kaujas ratu; upasthē – sēdeklī; upāvišat – apsēdās atkal; visridžja – noliekot malā; sa-šaram – kopā ar bultām; čāpam – loku; šoka – žēlabām; samvigna – bēdām; mānasah – prātā.

Sandžaja sacīja: To kaujas laukā teicis, Ardžuna nometa bultas un loku un bēdu pārņemts noslīga sēdus.

SKAIDROJUMS: Skatoties uz ienaidniekiem, Ardžuna kaujas ratos bija piecēlies kājās, bet žēlabu pārņemts viņš atkal apsēdās un nolika malā loku un bultas. Šāds labs un līdzjūtīgs cilvēks, kas garīgi kalpo Dievam Kungam, var saņemt zināšanas par patību.

Tā beidzas Bhaktivēdāntas skaidrojumi Šrīmad Bhagavad-gītas pirmajai nodaļai, kas vēsta par notikumiem Kurukšētras kaujas laukā.

OTRĀ NODAĻA – Gītas apskats

1. PANTS

सञ्जय उवाच
तं तथा कृपयाविष्टमश्रुपूर्णाकुलेक्षणम् ।
विषीदन्तमिदं वाक्यमुवाच मधुसूदनः ॥ १ ॥

sandžaja uvāča
tam tathā kripajāvištam ašru-pūrnākulēkšanam
višīdantam idam vākjam uvāča madhusūdanah

sandžaja uvāča – Sandžaja sacīja; tam – Ardžunam; tathā – tā; kripajā – līdzcietības; āvištam – pārņemtam; ašru-pūrnākula – asaru pilnām; īkšanam – acīm; višīdantam – žēlabās; idam – šos; vākjam – vārdus; uvāča – sacīja; madhu-sūdanah – Madhu nogalinātājs.

Sandžaja sacīja: Redzot Ardžunu līdzcietības pilnu, nomāktu un asarām acīs, Madhusūdana, Krišna, teica:

SKAIDROJUMS: Materiāla līdzcietība, žēlabas un asaras liecina par īstenās patības neapzināšanos. Bet līdzjūtība pret mūžīgo dvēseli ir sevis apzināšanās. Šajā pantā svarīgs ir vārds «Madhusūdana». Kungs Krišna nogalināja dēmonu Madhu, un nu Ardžuna gribēja, lai Viņš nogalina maldu dēmonu, kas pārņēmis Ardžunu un neļauj pildīt pienākumu. Neviens nezina, kad ir jābūt žēlsirdīgam un kad nē. Bezjēdzīgi skumt par slīkstoša cilvēka drēbēm. Cilvēku, kas iekritis neziņas okeānā, nevar izglābt, glābjot viņa virsdrēbes – rupjo materiālo ķermeni. Kas to nezina un skumst par drēbēm, ir šūdra – tas, kas skumst bez iemesla. Ardžuna bija kšatrijs, un šāda uzvedība no viņa puses bija negaidīta. Taču Kungs Krišna spēj izkliedēt nezinoša cilvēka žēlabas, un tāpēc Viņš dziedāja Bhagavad-gītu. Šajā nodaļā augstākā autoritāte Kungs Šrī Krišna māca mums apzināties sevi, izpētot materiālo ķermeni un garīgo dvēseli. Šī apzināšanās ir iespējama, ja cilvēks darbojas bez pieķeršanās darbības augļiem un patiešām saprot, kas ir īstenā patība.

2. PANTS

श्रीभगवानुवाच
कुतस्त्वा कश्मलमिदं विषमे समुपस्थितम् ।
अनार्यजुष्टमस्वर्ग्यमकीर्तिकरमर्जुन ॥ २ ॥

šrī bhagavān uvāča
kutas tvā kašmalam idam višamē samupasthitam
anārja-džuštam asvargjam akīrti-karam ardžuna

šrī bhagavān uvāča – Dieva Augstākā Personība sacīja; kutah – no kurienes; tvā – tev; kašmalam – netīrība; idam – šīs žēlabas; višamē – šai pārbaudes stundā; samupasthitam – uznākušas; anārja – cilvēki, kas nezina dzīves īsto vērtību; džuštam – tā dara; asvargjam – tas neved uz augstākajām planētām; akīrti – negodu; karam – rada; ardžuna – ak, Ardžuna.

Dieva Augstākā Personība sacīja: Dārgais Ardžuna! No kurienes tevī šie sārņi? Tā rīkoties nepiedien cilvēkam, kas zina dzīves jēgu. Tā var krist negodā, nevis nonākt uz augstākajām planētām.

SKAIDROJUMS: Krišna un Dieva Augstākā Personība ir viens un tas pats. Tāpēc Kungs Krišna visā Gītā ir saukts par Bhagavānu. Bhagavāns ir Absolūtās Patiesības visaugstākais līmenis. Absolūto Patiesību var izprast trijās pakāpēs – kā Brahmanu jeb bezpersonisko un visucaurstrāvojošo garu, kā Paramātmu jeb Visaugstākā vienuviet esošo aspektu, kas atrodas ikvienas dzīvās būtnes sirdī, un kā Bhagavānu jeb Dieva Augstāko Personību, Kungu Krišnu. Šrīmad Bhāgavatamā (1.2.11.) šis uzskats par Absolūto Patiesību izskaidrots tā:

vadanti tat tattva-vidas tattvam jadž gjānam advajam
brahmēti paramātmēti bhagavān iti šabdjatē

«Absolūtās patiesības zinātājs izprot Absolūto Patiesību trijās pakāpēs, kas visas ir vienādas. Šīs pakāpes izpaužas kā Brahmans, Paramātma un Bhagavāns.»

Šos trīs dažādos Dieva redzējumus var paskaidrot ar piemēru par Sauli, kuru arī var redzēt trejādi – kā saules starus, Saules virsmu un pašu Saules planētu. Tas, kas pēta saules starus, ir tikai iesācējs saules apguvē. Kas izzinājis Saules virsmu, tas jau pagājis soli tālāk. Un tas, kas var iekļūt Saules planētā, ir visaugstākais. Parastos Saules apguvējus, kam pietiek ar saules staru izpēti – kā tie caurstrāvo visu un bezpersoniski žilbinoši mirdz – var salīdzināt ar tiem, kas spēj saprast tikai Absolūtās Patiesības Brahmana iezīmi. Tas, kas ir aizgājis tālāk, spēj izprast Saules virsmu un to var salīdzināt ar zināšanām par Absolūtās Patiesības Paramātmas iezīmi. Un tas, kas spēj ieiet Saules planētas sirdī, var tikt salīdzināts ar to, kas izprot Augstākās Absolūtās Patiesības personisko iezīmi. Tāpēc bhaktas jeb pārpasaulnieki, kas izpratuši Absolūtās Patiesības Bhagavāna iezīmi, ir visaugstākie pārpasaulnieki, kaut arī visi, kas cenšas izprast Absolūto Patiesību, nodarbojas ar tiem pašiem jautājumiem. Saules stari, Saule un tas, kas notiek Saules iekšienē, nevar tikt atdalīti viens no otra, un tomēr šo dažādo daļu pētnieki nepieder pie viena līmeņa.

Sanskrita vārdu «bhagavāns» ir izskaidrojis diženā autoritāte Parāšara Muni, Vjāsadēvas tēvs. Par Bhagavānu sauc Augstāko Personību, kam pieder visas bagātības, viss spēks, visa slava, viss skaistums, visas zināšanas un spēja no visa atsacīties. Ir daudzas ļoti bagātas, ļoti varenas, ļoti skaistas, ļoti slavenas, ļoti mācītas un ļoti nepieķērušās personas, taču neviens nevar apgalvot, ka viņam pieder visas bagātības, viss spēks, utt. visā pilnībā. To var teikt tikai Krišna, jo Viņš ir Dieva Augstākā Personība. Nevienai dzīvai būtnei, arī Brahmam, Kungam Šivam un Nārājanam nevar būt tik daudz varenību kā Krišnam. Tāpēc arī Brahma-samhitā pats Kungs Brahma secina, ka Kungs Krišna ir Dieva Augstākā Personība. Nav neviena Viņam līdzīga vai augstāka par Viņu. Viņš ir sākotnējais Kungs jeb Bhagavāns, Viņu sauc par Govindu, un Viņš ir visu cēloņu augstākais cēlonis:

īšvarah paramah krišnah sač-čid-ānanda-vigrahah
anādir ādir govindah sarva-kārana-kāranam

«Daudzām personībām ir Bhagavāna īpašības, bet Krišna ir visaugstākais, jo neviens nevar pārspēt Viņu. Viņš ir Augstākā Persona, un Viņa ķermenis ir mūžīgs, pilns zināšanu un svētlaimes. Viņš ir sākotnējais Kungs Govinda, un Viņš ir visu cēloņu cēlonis.» (Brahma-samhita 5.1.)

Bhāgavatamā aprakstīti daudzi Dieva Augstākās Personības avatāri jeb iemiesojumi, bet par Krišnu ir teikts, ka Viņš ir sākotnējā Dieva Personība, no kuras rodas daudzi jo daudzi avatāri un Dieva Personības:

ētē čāmša-kalāh pumsah krišnas tu bhagavān svajam
indrāri-vjākulam lokam mridajanti jugē jugē

«Visi šeit uzskaitītie Dieva avatāri ir vai nu Augstākā Dieva pilnīgie izvērsumi vai pilnīgo izvērsumu daļas, bet Krišna ir pati Dieva Augstākā Personība.» (Bhāg.1.3.28.)

Tādēļ Krišna ir sākotnējā Dieva Augstākā Personība, Absolūtā Patiesība, Virsdvēseles un bezpersoniskā Brahmana avots.

Dieva Augstākās Personības klātbūtnē Ardžunas žēlošanās par tuviniekiem ir neiederīga, un tāpēc Krišna pauž izbrīnu ar vārdu kutah, «no kurienes». Šāda netīrība no tāda cilvēka puses, kas ir civilizēts cilvēks – ārietis, ir pilnīgi negaidīta. Ārietis ir cilvēks, kas zina dzīves vērtību un kura civilizācija balstās uz garīgu apzināšanos. Cilvēki, kurus vada materiālistiska dzīves izpratne, nezina, ka dzīves mērķis ir Absolūtās Patiesības, Višnu jeb Bhagavāna izpratne, viņus saista materiālās pasaules ārējās iezīmes, un tāpēc tie nezina, kas ir atbrīve. Tos, kam nav zināšanu par atbrīvi no materiālajām važām, sauc par neāriešiem. Kaut arī Ardžuna bija kšatrijs, viņš tomēr negribēja pildīt noliktos pienākumus un cīnīties. Par šādu gļēvulību ir teikts, ka uz to ir spējīgi tikai neārieši. Tāda novirzīšanās no pienākuma nedz palīdz iet uz priekšu garīgajā dzīvē, nedz arī dod iespēju kļūt slavenam šajā pasaulē. Kungs Krišna neatzīst šo Ardžunas tā saucamo līdzjūtību pret tuviniekiem.

3. PANTS

क्लैब्यं मा स्म गमः पार्थ नैतत्त्वय्युपपद्यते ।
क्षुद्रं हृदयदौर्बल्यं त्यक्त्वोत्तिष्ठ परन्तप ॥ ३ ॥

klaibjam mā sma gamah pārtha naitat tvajj upapadjatē
kšudram hridaja-daurbaljam tjaktvottištha parantapa

klaibjam – nespējai; mā sma – ne; gamah – padodies; pārtha – Prithas dēls; na – ne; ētat – tas; tvaji – tev; upapadjatē – piedien; kšudram – niecīgo; hridaja – sirds; daurbaljam – vājumu; tjaktvā – atmetot; uttištha – celies; param-tapa – ak, naidnieku soģi.

Prithas dēls, neļaujies šim pazemojošajam vājumam. Tas nav tevis cienīgi. Met pie malas zemisko sirds nespēku un celies, naidnieku soģi!

SKAIDROJUMS: Ardžuna šeit uzrunāts par Prithas dēlu, bet Pritha bija Krišnas tēva Vasudēvas māsa. Tāpēc Ardžuna bija Krišnas asinsradinieks. Ja kšatrija dēls atsakās cīnīties, tad viņš ir kšatrijs tikai vārda pēc, un, ja brāhmana dēls darbojas bezdievīgi, tad viņš ir brāhmans tikai vārda pēc. Šādi kšatriji un brāhmani ir bezvērtīgi savu tēvu dēli, tādēļ Krišna negribēja, lai Ardžuna kļūtu par bezvērtīgu kšatrija dēlu. Ardžuna bija Krišnas vistuvākais draugs, un Krišna pats viņu vadīja kaujas ratos, taču, neskatoties uz visu to, ja Ardžuna pamestu kaujas lauku, tas būtu briesmīgs kauns. Tāpēc Krišna norāda, ka šāda attieksme Ardžunam neder. Ardžuna varētu strīdēties, ka viņš atsakās cīnīties aiz augstsirdības un cieņas pret Bhīšmu un radiniekiem, taču Krišna tādu augstsirdību uzskatīja par sirds vājumu. Šādu viltus augstsirdību neatzīst neviena autoritāte. Tāpēc šāda augstsirdība vai tā dēvētā nevardarbība tādiem cilvēkiem kā Ardžunam, kurus tieši vada Krišna, ir jāatmet.

4. PANTS

अर्जुन उवाच
कथं भीष्ममहं संख्ये द्रोणं च मधुसूदन ।
इषुभिः प्रतियोत्स्यामि पूजार्हावरिसूदन ॥ ४ ॥

ardžuna uvāča
katham bhīšmam aham sankhjē dronam ča madhusūdana
išubhih pratijotsjāmi pūdžārhāv ari-sūdana

ardžunah uvāča – Ardžuna sacīja; katham – kā; bhīšmam – Bhīšmam; aham – es; sankhjē – kaujā; dronam – Dronam; ča – arī; madhusūdana – Madhu nogalinātāj; išubhih – bultām; pratijotsjāmi – uzbrukšu pretī; pūdžā-arhau – kas godināmi; ari-sūdana – ak, ienaidnieku nogalinātāj.

Ardžuna sacīja: Ak, naidnieku veicēj, ak, Madhu nogalinātāj, kā lai es kaujā ar bultām šauju uz Bhīšmu un Dronu, kuri ir manas godināšanas vērti?

SKAIDROJUMS: Cienījami un augstāki cilvēki kā, piemēram, vectēvs Bhīšma un skolotājs Dronāčārja vienmēr ir jāgodina. Pat ja viņi uzbrūk, tiem nedrīkst stāties pretī. Pieklājība prasa necīnīties ar viņiem pat vārdos. Pat ja viņi ir skarbi, tiem nedrīkst skarbi atbildēt. Kā gan Ardžuna varēja viņiem uzbrukt? Vai Krišna kādreiz uzbruka savam vectēvam Ugrasēnam vai skolotājam Sāndīpani Muni? Tie ir daži iebildumi, kādus Ardžuna izteica Krišnam.

5. PANTS

गुरूनहत्वा हि महानुभावान्
श्रेयो भोक्तुं भैक्ष्यमपीह लोके ।
हत्वार्थकामांस्तु गुरूनिहैव
भुञ्जीय भोगान्रुधिरप्रदिग्धान् ॥ ५ ॥

gurūn ahatvā hi mahānubhāvān
śrējo bhoktum bhaikšjam apīha lokē
hatvārtha-kāmāms tu gurūn ihaiva
bhundžīja bhogān rudhira-pradigdhān

gurūn – augstākos; ahatvā – nenogalināt; hi – noteikti; mahā-anubhāvān – diženas dvēseles; šrējah – labāk; bhoktum – baudīt dzīvi; bhaikšjam – ubagojot; api – pat; iha – šai mūžā; lokē – šai pasaulē; hatvā – nogalinot; artha – ieguvumus; kāmān – vēloties; tu – bet; gurūn – augstākie; iha – šajā pasaulē; ēva – noteikti; bhundžīja – jābauda; bhogān – baudāmais; rudhira – asinīm; pradigdhān – aptraipīts.

Labāk ubagot, nekā dzīvot uz diženu dvēseļu, manu skolotāju dzīvības rēķina. Pat ja viņi vēlas pasaulīgus ieguvumus, pat tad viņi ir mani skolotāji. Ja viņi tiks nogalināti, tad visi mūsu prieki būs slacīti asinīm.

SKAIDROJUMS: Saskaņā ar rakstiem, no tāda skolotāja, kas dara neglītus darbus un zaudējis izšķiršanas spēju, ir jāatsakās. Bhīšmam un Dronam nācās nostāties Durjodhanas pusē, jo viņš tos materiāli atbalstīja, tomēr tiem neklājās tā darīt finansiālu apsvērumu dēļ. Šai gadījumā Bhīšma un Drona bija zaudējuši skolotāju godu. Taču Ardžuna uzskatīja, ka viņi ir un paliek augstākas personības, un baudīt materiālus labumus pēc viņu nogalināšanas nozīmētu baudīt priekus, kas slacīti asinīm.

6. PANTS

न चैतद्विद्मः कतरन्नो गरीयो
यद्वा जयेम यदि वा नो जयेयुः ।
यानेव हत्वा न जिजीविषाम-
स्तेवस्थिताः प्रमुखे धार्तराष्ट्राः ॥ ६ ॥

na čaitad vidmah kataran no garījo
jad vā džajēma jadi vā no džajējuh
jān ēva hatvā na džidžīvišāmas
tē 'vasthitāh pramukhē dhārtarāštrāh

na – ne; ča – arī; ētat – to; vidmah – zinām; katarat – kas; nah – mums; garījah – labāks; jat vā – ja; džajēma – uzvaram; jadi – ja; vā – vai; nah – mūs; džajējuh – uzvar; jān – tie, kurus; ēva – noteikti; hatvā – nogalinot; na – nekad; džidžīvišāmah – mēs negribēsim dzīvot; tē – viņi visi; avasthitāh – atrodas; pramukhē – priekšā; dhārtarāštrāh – Dhritarāštras dēli.

Mēs arī nezinām, kā ir labāk – uzvarēt viņus vai tikt uzvarētiem. Ja nogalināsim Dhritarāštras dēlus, tad dzīve zaudēs jēgu. Nu viņi stāv mūsu priekšā kaujas laukā.

SKAIDROJUMS: Ardžuna nezināja, vai cīnīties un izdarīt iespējams nevajadzīgu vardarbību, pat ja cīņa ir kšatrija pienākums, vai arī atteikties no cīņas un dzīvot ubagojot. Ja viņš neuzvarētu ienaidnieku, tad ubagošana kļūtu par viņa vienīgo iztikas avotu. Arī uzvara nebija droša, jo uzvarēt varēja gan viena, gan otra puse. Pat ja Ardžunu gaidītu uzvara (un taisnība bija viņa pusē), un Dhritarāštras dēli kristu cīņā, tad bez viņiem dzīvot būtu ļoti grūti. Šajos apstākļos arī tā būtu sakāve. Visas šīs Ardžunas domas noteikti pierāda, ka viņš bija ne tikai dižens Dieva Kunga bhakta, bet arī ļoti izglītots cilvēks, kas pilnīgi valda pār savu prātu un jutekļiem. Tas, ka Ardžuna gribēja dzīvot ubagojot, kaut gan bija dzimis valdnieku ģimenē, arī norāda uz viņa atsacīšanās spēju. Ardžuna bija patiešām tikumīgs, kā uz to norāda šīs īpašības un ticība Šrī Krišnas (viņa garīgā skolotāja) vārdiem. No tā var secināt, ka Ardžuna bija atbrīves cienīgs. Kamēr cilvēks nevalda pār jutekļiem, tikmēr nav iespējams pacelties līdz zināšanu līmenim, un bez zināšanām un bhakti nevar sasniegt atbrīvi. Ardžunam bija daudz lielisku materiālo īpašību, un bez tām viņam bija arī šīs iepriekšminētās īpašības.

7. PANTS

कार्पण्यदोषोपहतस्वभावः
पृच्छामि त्वां धर्मसम्मूढचेताः ।
यच्छ्रेयः स्यान्निश्चितं ब्रूहि तन्मे
शिष्यस्तेहं शाधि मां त्वां प्रपन्नम् ॥ ७ ॥

kārpanja-došopahata-svabhāvah
priččhāmi tvām dharma-sammūdha-čētāh
jač čhrējah sjān niščitam brūhi tan mē
šišjas tē 'ham šādhi mām tvām prapannam

kārpanja – nožēlojama; doša – vājuma; upahata – mocīts; svabhāvah – sevī; priččhāmi – prasu; tvām – Tev; dharma – reliģijas; sammūdha – apjucis; čētāh – sirdī; jat – kas; šrējah – vislabākais; sjāt – var būt; niščitam – skaidri; brūhi – saki; tat – to; mē – man; šišjah – māceklis; tē – Tavs; aham – es; šādhi – māci; mām – mani; tvām – Tev; prapannam – uzticējis sevi.

Es vairs nezinu, kas man jādara, esmu zaudējis visu nosvērtību un mani moka nožēlojams vājums. Lūdzu, saki, ko man vislabāk darīt! Nu es esmu Tavs skolnieks, dvēsele, kas sevi uzticējusi Tev. Lūdzu, māci mani!

SKAIDROJUMS: Dabā iekārtots tā, ka visas materiālās darbības rada neziņu un apjukumu. Mēs apjūkam ik uz soļa, tāpēc mūsu pašu interesēs ir iet pie īstena garīgā skolotāja, kas var vest mūs pretim dzīves mērķim. Visi Vēdu raksti iesaka doties pie īstena garīgā skolotāja un atbrīvoties no neziņas un apjukuma, kas rodas, mums nemaz tos nevēloties. Tie ir kā meža ugunsgrēks, kas uzliesmo pats, neviena neaizdedzināts. Gluži tāpat apstākļi šai pasaulē ir tādi, ka mēs apjūkam, to nemaz nevēloties. Neviens negrib ugunsgrēku, bet ugunsgrēki tomēr ir, un arī mēs negribot apjūkam. Tādēļ Vēdu gudrība māca, ka mēs varam atbrīvoties no apjukuma un neziņas un apgūt dzīves jautājumu atrisināšanas zinātni, tikai ejot pie garīgā skolotāja, kas nāk no mācekļu pēctecības. Tiek uzskatīts, ka tas, kam ir īstens garīgais skolotājs, zina visu. Tāpēc nevajag dzīvot materiālā apjukumā, vajag iet pie garīgā skolotāja. Lūk, ko māca šis pants.

Kurš cilvēks ir materiāli apjucis? Tas, kurš neizprot dzīves jautājumus. Brihad-āranjaka Upanišadā (3.8.10.) apjucis cilvēks aprakstīts šādi: jo vā ētad akšaram gārgj aviditvāsmāl lokāt praiti sa kripanah. «Sīkstulis ir tas, kas dzīves jautājumus neatrisina būdams cilvēks un kas aiziet no šī ķermeņa kā suns vai kaķis, nesapratis sevis apzināšanās zinātni.» Cilvēciskais dzīvības veids ir visvērtīgākais, kas vien dzīvajai būtnei var būt, to var izmantot, lai atrisinātu dzīves jautājumus. Tāpēc tas, kas nepareizi izmanto šo izdevību, ir sīkstulis. Bet ir arī brāhmani, kas ir pietiekami saprātīgi, lai izmantotu šo ķermeni visu dzīves jautājumu atrisināšanai. Ja ētad akšaram gārgi viditāsmāl lokāt praiti sa brāhmanah.

Kripanas jeb sīkstuļi izšķiež laiku, pārlieku pieķeroties ģimenei, sabiedrībai, valstij, utt., un dzīvo ar materiālistisku dzīves izpratni. Cilvēks parasti pieķeras ģimenes dzīvei – sievai, bērniem un citiem ģimenes locekļiem, jo tie ir viņa «ķermeņa radinieki». Kripana domā, ka spēj aizsargāt savas ģimenes locekļus no nāves, vai arī, ka sabiedrība spēj glābt no nāves viņu pašu. Ģimenes locekļiem pieķeras arī zemākie dzīvnieki, arī viņi gādā par saviem bērniem. Būdams saprātīgs, Ardžuna zināja, ka viņa apjukumu radījusi pieķeršanās ģimenes locekļiem un vēlēšanās pasargāt tos no nāves. Ardžuna zināja, ka viņam jāpilda pienākums un jācīnās, tomēr nožēlojama vājuma dēļ viņš nespēja to veikt. Tāpēc Ardžuna lūdz Kungu Krišnu, augstāko garīgo skolotāju, galīgi izlemt visu. Viņš vēršas pie Krišnas kā māceklis. Viņš vairs negrib runāt kā draugs. Skolotāja un mācekļa sarunas ir ļoti nopietnas, un nu Ardžuna grib ļoti nopietni runāt ar garīgo skolotāju, ko ir pieņēmis. Tāpēc Krišna ir Bhagavad-gītas zinātnes sākotnējais garīgais skolotājs un Ardžuna ir pirmais māceklis, kam tiek dota Gītas izpratne. Par to, kā Ardžuna apgūst Bhagavad-gītu, pastāstīts pašā Gītā. Un tomēr nesaprātīgie pasaulīgie zinātnieki skaidro, ka nevajag pakļauties Krišnam kā personai, bet gan «nedzimušajam, kas ir Krišnā». Nav nekādas atšķirības starp Krišnu iekšpusē un Krišnu ārpusē. Un, kas to neapjēdz, tas ir vislielākais muļķis Bhagavad-gītas apguvē.

8. PANTS

न हि प्रपश्यामि ममापनुद्या-
द्यच्छोकमुच्छोषणमिन्द्रियाणाम् ।
अवाप्य भूमावसपत्नमृद्धं
राज्यं सुराणामपि चाधिपत्यम् ॥ ८ ॥

na hi prapašjāmi mamāpanudjād
jač čhokam uččhošanam indrijānām
avāpja bhūmāv asapatnam riddham
rādžjam surānām api čādhipatjam

na – ne; hi – noteikti; prapašjāmi – es redzu; mama – manu; apanudjāt – var iznīcināt; jat – kas; šokam – žēlabas; uččhošanam – izžūšanu; indrijānām – jutekļu; avāpja – sasniedzot; bhūmau – uz Zemes; asapatnam – bez sāncenša; riddham – plaukstošu; rādžjam – karaļvalsti; surānām – padievu; api – pat; ča – arī; ādhipatjam – valdīšanu.

Es nekādi nespēju aizdzīt bēdas, kas laupa manus spēkus. Tās neremdēs pat plaukstoša karaļvalsts šīs Zemes virsū, kurai nebūs sāncenšu un kurā es valdīšu kā debesu padievs.

SKAIDROJUMS: Lai gan Ardžuna izteica tik daudzas gudras domas, ar reliģijas principu un morāles zināšanām, mēs redzam, ka bez garīgā skolotāja Kunga Šrī Krišnas viņš nespēja atrisināt pats savu jautājumu. Ardžuna saprata, ka šīs tā saucamās zināšanas neder, lai atrisinātu viņa jautājumus, kuru dēļ viņš bija pilnīgi zaudējis spēkus. Ardžuna nespēja izkļūt no apjukuma pats, bez tāda garīgā skolotāja kā Kungs Krišna. Akadēmiskās zināšanas, izglītība, augsts stāvoklis utt. nepalīdz atrisināt dzīves jautājumus. Palīdzēt var tikai tāds garīgais skolotājs kā Krišna. Tāpēc var secināt, ka garīgais skolotājs, kas pilnīgi apzinās Krišnu, ir īstens garīgais skolotājs, jo viņš var atrisināt dzīves jautājumus. Kungs Čaitanja teica, ka tas, kas labi apguvis Krišnas zinātni, ir īstens garīgais skolotājs, neatkarīgi no viņa sabiedriskā stāvokļa.

kibā vipra, kibā njāsī, šūdra kēnē naja
jēi krišna-tattva-vēttā, sēi 'guru' haja

«Nav svarīgi, vai cilvēks ir vipra [Vēdu gudrībā augsti skolots zinātnieks], vai viņš ir zema dzimuma, vai arī ir atsacīšanās dzīves kārtā, ja viņš ir apguvis Krišnas zinātni, tad viņš ir pilnīgs un īstens garīgais skolotājs.» (Čaitanja čaritāmrita», Madhja līla 8.128.) Tātad, ja cilvēks nav apguvis Krišnas apziņas zinātni, tad viņš nekādā gadījumā nevar būt īstens garīgais skolotājs. Tas teikts arī Vēdu rakstos:

šat-karma-nipuno vipro mantra-tantra-višāradah
avaišnavo gurur na sjād vaišnavah šva-pačo guruh

«Mācītais brāhmans, kas labi zina visus Vēdu zinību jautājumus, neder par garīgo skolotāju, ja viņš nav vaišnavs jeb Krišnas apziņas zinātnes pratējs. Taču cilvēks, kas dzimis zemas kārtas ģimenē, var kļūt par garīgo skolotāju. ja viņš ir vaišnavs, t.i., apzinās Krišnu.» (Padma Purāna)

Materiālās esamības jautājumus – dzimšanas, vecuma, slimību un nāves jautājumus – nevar atrisināt, sakrājot daudz mantas un attīstot ekonomiku. Daudzās pasaules valstīs ir pārpārēm dažādu labumu, ir daudz bagātību un ekonomika ir attīstīta, un tomēr arī tur ir materiālās dzīves problēmas. Cilvēki dažādos veidos meklē mieru, taču to var sasniegt tikai tad, ja caur īstenu Krišnas pārstāvi, cilvēku, kas ir Krišnas apziņā, uzzina, ko par to saka Krišna vai Bhagavad-gīta un Šrīmad Bhāgavatama, kuras veido Krišnas zinātni.

Ja ekonomikas attīstība un materiālās ērtības varētu atbrīvot cilvēku no raizēm, kas saistītas ar piederību ģimenei, sabiedrībai, tautai vai cilvēcei, tad Ardžuna neteiktu, ka pat karaļvalsts bez sāncenšiem, kurā viņš valdītu kā debesu padievs, nespētu atbrīvot viņu no bēdām. Tāpēc Ardžuna meklēja patvērumu Krišnas apziņā, un tas ir īstais ceļš uz mieru un saskaņu. Ekonomisko attīstību un varu pār pasauli jebkurā brīdī var pārtraukt kāda dabas katastrofa. Arī pacelšanās uz augstākajām planētām, kā, piemēram, cilvēki tagad cenšas sasniegt Mēnesi, var tikt pārtraukta vienā acumirklī. Bhagavad-gīta to apstiprina: kšīnē punjē martja-lokam višanti. «Kad dievbijīgo darbu augļi beidzas, tad būtne no augstākās laimes virsotnes krīt zemākajā dzīves stāvoklī.» Tā ir krituši daudzi šīs pasaules politiķi. Tādi kritieni tikai liek cilvēkam vēl vairāk bēdāties.

Tāpēc, ja gribam uz visiem laikiem tikt vaļā no bēdām, mums jārod patvērums pie Krišnas, kā to centās darīt Ardžuna. Viņš lūdza Krišnu noteikti atrisināt viņa jautājumu, un tas ir pareizais Krišnas apziņas ceļš.

9. PANTS

सञ्जय उवाच
एवमुक्त्वा हृषीकेशं गुडाकेशः परन्तपः ।
न योत्स्य इति गोविन्दमुक्त्वा तूष्णीं बभूव ह ॥ ९ ॥

sandžaja uvāča
ēvam uktvā hrišīkēšam gudākēšah parantapah
na jotsja iti govindam uktvā tūšnīm babhūva ha

sandžajah uvāča – Sandžaja sacīja; ēvam – tā; uktvā – sakot; hrišīkēšam – Krišnam, jutekļu valdniekam; gudākēšah – Ardžuna, tas, kurš uzveicis visupakļaujošo tumsību; parantapah – ienaidnieku sodītājs; na jotsja – necīnīšos; iti – tā; govindam – Krišnam, jutekļu prieka devējam; uktvā – sakot; tūšnīm – kluss; babhūva – kļuva; ha – noteikti.

Sandžaja sacīja: To pateicis, Ardžuna, naidnieku soģis, sacīja Krišnam: «Govinda! Es necīnīšos» un apklusa.

SKAIDROJUMS: Dhritarāštra droši vien bija ļoti priecīgs, uzzinot, ka Ardžuna negrib cīnīties un taisās atstāt kaujas lauku, lai kļūtu par ubagu. Taču Sandžaja viņu atkal sarūgtināja, norādot, ka Ardžuna spēja nogalināt savus ienaidniekus (parantapah). Ardžuna gan kādu laiku bija viltus bēdu pārņemts, jo bija pieķēries ģimenei, taču uzticēja sevi Krišnam, augstākajam garīgajam skolotājam, un kļuva par Viņa mācekli. Tas norādīja, ka Ardžuna drīz atbrīvosies no viltus bēdām, kuras radās no pieķeršanās ģimenei, un viņu apskaidros pilnīgās zināšanas par patību jeb Krišnas apziņa, un tad viņš noteikti cīnīsies. Tādējādi Dhritarāštras prieki būs īsi, jo Ardžuna, Krišnas apskaidrots, cīnīsies līdz galam.

10. PANTS

तमुवाच हृषीकेशः प्रहसन्निव भारत ।
सेनयोरुभयोर्मध्ये विषीदन्तमिदं वचः ॥ १० ॥

tam uvāča hrišīkēšah prahasann iva bhārata
sēnajor ubhajor madhjē višīdantam idam vačah

tam – viņam; uvāča – sacīja; hrišīkēšah – jutekļu valdnieks, Krišna; prahasan – smaidot; iva – kā; bhārata – ak Dhritarāštra, Bharatas pēcteci; sēnajoh – karaspēku; ubhajoh – abu pušu; madhjē – starpā; višīdantam – noskumušajam; idam – šādus; vačah – vārdus.

Ak, Bharatas pēcteci! Tad Krišna abu karaspēku vidū smaidot teica bēdu nospiestajam Ardžunam:

SKAIDROJUMS: Saruna notika starp diviem tuviem draugiem – Hrišīkēšu un Gudākēšu. Kā jau draugi, viņi abi bija vienā līmenī, taču viens no viņiem vēlējās kļūt par otra skolnieku. Krišna smaidīja tāpēc, ka Viņa draugs gribēja kļūt par Viņa mācekli. Krišna ir visa Kungs, tāpēc Viņš vienmēr ir augstāks pār visiem, taču Viņš ir ar mieru kļūt par sava bhaktas draugu, dēlu vai mīlētāju, ja tas to vēlas. Bet, kad Ardžuna Viņu pieņēma par garīgo skolotāju, tad Viņš tūlīt pieņēma šo lomu un runāja ar savu skolnieku kā garīgais skolotājs – nopietni, kā tas vajadzīgs. Te redzams, ka skolotāja un mācekļa saruna notika atklāti, abu karaspēku priekšā, un visi guva no tās labumu. Tātad, Bhagavadgītas saruna nav domāta kādai noteiktai personai, sabiedrībai, kopībai, bet gan visiem – to vienādi var klausīties gan draugi, gan ienaidnieki.

11. PANTS

श्रीभगवानुवाच
अशोच्यानन्वशोचस्त्वं प्रज्ञावादांश्च भाषसे ।
गतासूनगतासूंश्च नानुशोचन्ति पण्डिताः ॥ ११ ॥

šrī bhagavān uvāča
ašočjān anvašočas tvam pragjā-vādāmš ča bhāšasē
gatāsūn agatāsūmš ča nānušočanti panditāh

šrī bhagavān uvāča – Dieva Augstākā Personība sacīja; ašočjān – nav bēdu vērts; anvašočah – bēdājies; tvam – tu; pragjā-vādān – mācīta cilvēka vārdus; ča – arī; bhāšasē – runājot; gata – zaudētu; āsūn – dzīvību; agata – nezaudētu; āsūn – dzīvību; ča – arī; na – nekad; anušočanti – nebēdājas; panditāh – mācītais.

Dieva Augstākā Personība sacīja: Tu runā kā mācīts cilvēks, bet sēro par to, kas nav bēdu vērts. Gudrie nebēdājas ne par dzīvajiem, ne par mirušajiem.

SKAIDROJUMS: Dievs Kungs tūlīt pieņēma skolotāja lomu un norāja savu mācekli, netieši nosaucot viņu par nejēgu. Viņš sacīja: «Tu runā kā mācīts cilvēks, bet nezini, ka gudrais – tas, kas zina ķermeni un dvēseli, nebēdājas par ķermeni, lai kāds arī tas būtu – dzīvs vai miris.» No tā, kas teikts nākamajās nodaļās, kļūs skaidrs, ka zināšanas nozīmē zināt matēriju un garu, kā arī matērijas un gara valdnieku. Ardžuna iebilda, ka reliģijas principi ir svarīgāki par politiku un sabiedrību, bet nezināja, ka zināšanas par matēriju, dvēseli un Visaugstāko, ir vēl svarīgākas par reliģiskām formulām. Tā kā Ardžunam šo zināšanu nebija, viņam nevajadzēja izlikties par augsti mācītu cilvēku. Ardžuna nebija augsti mācīts, tādēļ bēdājās par to, kas nebija bēdāšanās vērts. Ķermenis ir dzimis, un ir nolemts, ka šodien vai rīt tas ies bojā, tāpēc tas nav tik svarīgs kā dvēsele. Kas to zina, tas ir patiešām izglītots, un viņam nav iemesla bēdāties, lai kādā stāvoklī arī nebūtu materiālais ķermenis.

12. PANTS

नत्वेवाहं जातु नासं न त्वं नेमे जनाधिपाः ।
न चैव नभविष्यामः सर्वे वयमतः परम् ॥ १२ ॥

na tv ēvāham džātu nāsam na tvam nēmē džanādhipāh
na čaiva na bhavišjāmah sarvē vajam atah param

na – nekad; tv – bet; ēva – noteikti; aham – Es; džātu – kādā laikā; na – ne; āsam – biju; na – ne; tvam – tu; na – ne; imē – visi šie; džana-adhipāh – valdnieki; na – nekad; ča – arī; ēva – noteikti; na – ne; bhavišjāmah – pārtrauksim būt; sarvē vajam – visi mēs; atah param – turpmāk.

Nekad nav bijis tā, ka nebūtu bijis Manis, Tevis vai visu šo valdnieku, un nekad nebūs tā, ka no mums kāds pārstās būt.

SKAIDROJUMS: Vēdās, Katha Upanišadā kā arī Švētāšvatara Upanišadā ir teikts, ka Dieva Augstākā Personība uztur neskaitāmas dzīvās būtnes atkarībā no tā, kā katra no šīm būtnēm darbojas un kādas pretdarbības par to saņem. Šī pati Dieva Augstākā Personība ar savām pilnīgajām daļām arī mīt katras dzīvās būtnes sirdī. Tikai svētie, kas redz vienu un to pašu Visaugsto Kungu gan iekšpusē, gan ārpusē, var patiešām sasniegt pilnīgu un mūžīgu mieru.

nitjo nitjānām čētanaš čētanānām
ēko bahūnām jo vidadhāti kāmān
tam ātma-stham jē 'nupašjanti dhīrās
tēšām šāntih šāšvatī nētarēšām

(Katha Upanišada 2.2.13.)

Tā pati Vēdu patiesība, kas dota Ardžunam, tiek dota visiem pasaules cilvēkiem, kas izliekas par ļoti izglītotiem, bet patiesībā jēdz visai maz. Dievs Kungs skaidri norāda, ka Viņš pats, Ardžuna un visi valdnieki, kas sanākuši kaujas laukā, mūžīgi ir atsevišķas dzīvās būtnes, un ka Kungs mūžīgi uztur visas atsevišķās dzīvās būtnes – gan saistītās, gan atbrīvotās. Dieva Augstākā Personība ir augstākā atsevišķā persona, un Ardžuna, Dieva Kunga mūžīgais pavadonis, un arī visi valdnieki, kas bija sapulcējušies, ir atsevišķas un mūžīgas personas. Viņi ir bijuši atsevišķi jeb individuāli pagātnē un arī nākotnē viņi mūžīgi būs personas. Viņu individualitāte bija pagātnē un tā vienmēr turpinās pastāvēt nākotnē. Tāpēc nav jābēdājas ne par vienu.

Šeit Kungs Krišna, visaugstākā autoritāte, neatbalsta mājāvādī teoriju par to, ka atsevišķā dvēsele, ko tagad atdala maijas jeb maldinājuma pārklājs, pēc atbrīves saplūdīs ar bezpersonisko Brahmanu un zaudēs savu individuālo esamību. Šeit netiek atbalstīta arī teorija par to, ka par individualitāti var runāt tikai saistītā stāvoklī. Krišna šeit skaidri norāda, ka arī nākotnē turpinās pastāvēt gan Dieva Kunga, gan visu citu individualitāte, kā to apstiprina Upanišadas. Šis Krišnas izteikums ir autoritatīvs, jo Krišnu nav iespējams maldināt. Ja individualitāte nebūtu patiesība, tad Krišna to tik ļoti neuzsvērtu – pat attiecībā uz nākotni. Mājāvādī varētu strīdēties, ka individualitāte, par ko runā Krišna, ir nevis garīga, bet gan materiāla. Ja mēs pieņemtu, ka individualitāte ir materiāla, kā tad varētu runāt par Krišnas individualitāti? Krišna apliecina, ka Viņš ir bijis individuāls pagātnē un būs individuāls arī nākotnē. Viņš ir apstiprinājis savu individualitāti tik daudzos veidos, un par bezpersonisko Brahmanu ir teikts, ka tas ir pakļauts Krišnam. Viņš vienmēr ir bijis garīga individualitāte. Ja Krišnu uzskata par parastu saistītu dvēseli, kas ir individuālā apziņā, tad Viņa Bhagavad-gītu nevar atzīt par autoritatīviem svētajiem rakstiem. Parasts cilvēks ar četriem cilvēciskajiem trūkumiem nespēj mācīt neko tādu, kas būtu klausīšanās vērts. Gīta stāv augstāk par šādu literatūru. Nevienu laicīgo grāmatu nevar salīdzināt ar Bhagavad-gītu. Ja Krišnu uzskata par tādu pašu cilvēku kā mēs, tad Gīta zaudē visu nozīmi. Mājāvādī strīdās, ka šajā pantā minētā dažādība domāta parastā nozīmē un attiecas uz ķermeni. Taču iepriekšējā pantā šāda ķermeniska izpratne jau nosodīta. Kā gan Krišna, nosodījis dzīvo būtņu ķermenisko izpratni, varēja no jauna izteikt domas ķermeniskā līmenī? Tāpēc varam teikt, ka individualitātei ir garīgs pamats, un to apstiprina tādi diženi āčārjas kā Šrī Rāmānu-

dža un citi. Daudzās Gītas vietās skaidri teikts, ka šo garīgo individualitāti izprot Dieva Kunga bhaktas. Kas apskauž Krišnu, Dieva Augstāko Personību, tie nespēj patiešām izprast diženos svētos rakstus. Ja nebhakta lasa Gītas mācību, tad to var salīdzināt ar biti, kas no ārpuses laiza medus burku. Nav iespējams sajust medus garšu, kamēr burka nav atvērta. Arī Bhagavad-gītas mistiku spēj saprast tikai bhaktas, neviens cits nespēj to nogaršot, kā teikts ceturtajā nodaļā. Tie, kas neieredz Dieva Kunga esamību, nespēj pat pieskarties Gītas būtībai. Tāpēc mājāvādī dotais Gītas izskaidrojums cilvēku var pilnīgi novest no patiesības ceļa. Kungs Čaitanja aizliedza mums lasīt mājāvādī rakstītos komentārus un brīdināja, ka tas, kas pieņem mājāvādī filozofisko izpratni, zaudē iespēju saprast īsto Gītas mistēriju. Ja individualitāte attiecas uz empīrisko Visumu, tad zūd jebkāda vajadzība pēc Dieva Kunga mācības. Tas, ka atsevišķās dvēseles un Dievs Kungs vienmēr ir atšķirīgi, ir mūžīga patiesība, un to apstiprina Vēdas, kā iepriekš minēts.

13. PANTS

देहिनोऽस्मिन्यथा देहे कौमारं यौवनं जरा ।
तथा देहान्तरप्राप्तिर्धीरस्तत्र न मुह्यति ॥ १३ ॥

dēhino 'smin jathā dēhē kaumāram jauvanam džarā
tathā dēhāntara-prāptir dhīras tatra na muhjati

dēhino – iemiesotā; asmin – šajā; jathā – kā; dēhē – ķermenī; kaumāram – bērnību; jauvanam – jaunību; džarā – vecumu; tathā – tāpat; dēha-antara – ķermeņa pāreju; prāptih – iegūst; dhīrah – mierīgais; tatra – par to; na – nekad; muhjati – nemaldās.

Kā iemiesotā dvēsele šajā ķermenī pāriet no bērnības uz jaunību un vecumu, tā nāves brīdī viņa pāriet citā ķermenī. Cilvēku ar skaidru un mierīgu prātu šādas izmaiņas nemaldina.

SKAIDROJUMS: Katra dzīvā būtne ir individuāla dvēsele, un tā maina savu ķermeni ik mirkli, dažkārt izpauzdamās kā bērns, dažkārt kā jaunietis un dažkārt kā vecs cilvēks. Tomēr visos trijos ir viena un tā pati garīgā dvēsele, kas nemainās. Šī atsevišķā dvēsele nāves brīdī pilnīgi nomaina ķermeni un pāriet uz citu ķermeni. Tā ka ir pilnīgi droši, ka nākamajā reizē tā saņems citu ķermeni – materiālu vai garīgu, tad Ardžunam nebija iemesla bēdāties par nāvi – ne par Bhīšmas nāvi, ne par Dronas nāvi, par kuriem viņš bija tik ļoti noraizējies. Ardžunam drīzāk vajadzēja priecāties, ka viņi vecos ķermeņus apmainīs pret jauniem, tā atjaunojot savu enerģiju. Ar jaunu ķermeni mēs saņemam jaunas iespējas baudīt un ciest, atkarībā no darbošanās iepriekšējā dzīvē. Tāpēc Bhīšma un Drona, cēlas dvēseles, nākamajā dzīvē noteikti saņemtu garīgus ķermeņus vai vismaz ķermeņus debesu valstībā, kur varēs baudīt augstākos materiālos priekus. Tāpēc jebkurā gadījumā nebija par ko skumt.

Ikvienu cilvēku, kas pilnībā zina, kāda ir atsevišķā dvēsele, Virsdvēsele un daba – gan materiālā, gan arī garīgā – sauc par dhīru jeb cilvēku ar ļoti mierīgu un skaidru prātu. Šādu cilvēku ķermeņu maiņas nekad nemaldina.

Mājāvādī teorija par dvēseles vienību nevar tikt pieņemta, jo dvēseli nevar sacirst gabalos, atsevišķās daļiņās. Tāda Visaugstā saciršana dažādās atsevišķās dvēselēs padarītu Viņu sašķeļamu jeb mainīgu, kas ir pretrunā ar Augstākās Dvēseles nemainīguma principu. Kā teikts Gītā, Visaugstā atsevišķās daļiņas pastāv mūžīgi (sanātana) un tās sauc par kšaru: tas ir, tām ir tieksme krist materiālajā dabā. Šīs daļas vienmēr ir un paliek daļas, arī pēc atbrīves atsevišķā dvēsele ir daļa. Taču pēc atbrīves tā mūžīgi dzīvo zināšanās un svētlaimē kopā ar Dieva Personību. Virsdvēseles jeb Paramātmas klātbūtni katrā atsevišķajā ķermenī var salīdzināt ar atspulgu. Virsdvēsele atšķiras no atsevišķās dzīvās būtnes. Kad debesis atspīd ūdenī, tajā ir redzama saule un mēness, un arī zvaigznes. Zvaigznes ir dzīvās būtnes, saule un mēness ir kā Visaugstais Kungs. Atsevišķo daļiņu, garīgo dvēseli pārstāv Ardžuna, un Augstākā Dvēsele ir Dieva Personība Šrī Krišna. Viņi nav vienā līmenī, kā tas būs redzams ceturtās nodaļas sākumā. Ja Ardžuna būtu tādā pašā līmenī kā Krišna, un Krišna nebūtu augstāks par Ardžunu, tad viņu skolotāja un skolnieka attiecības zaudētu jēgu. Ja viņus abus

maldinātu ārējā enerģija (maija), tad nebūtu nekādas jēgas vienam no viņiem mācīt otru. Tad šī mācība būtu bezjēdzīga, jo maijas ķetnās neviens nevar būt autoritatīvs skolotājs. Visi apstākļi norāda, ka Kungs Krišna ir Visaugstais Kungs, un ir augstāks par dzīvo būtni Ardžunu, kurš ir maija maldināta un aizmirsusies dvēsele.

14. PANTS

मात्रास्पर्शास्तु कौन्तेय शीतोष्णसुखदुःखदाः ।
आगमापायिनोऽनित्यास्तांस्तितिक्षस्व भारत ॥ १४ ॥

mātrā-sparšās tu kauntēja šītošna-sukha-duhkha-dāh
āgamāpājino 'nitjās tāms titikšasva bhārata

mātrā-sparšāh – jutekļu uztvere; tu – tikai; kauntēja – ak, Kuntī dēls; šīta – ziemu; ušna – vasaru; sukha – laimi; duhkha – un sāpes; dāh – dod; āgama – atnākot; apājinah – aizejot; anitjāh – laicīgs; tān – tos; titikšasva – tikai centies paciest; bhārata – ak, Bharatas dzimtas pēcteci.

Kuntī dēls! Laime un ciešanas uz laiku atnāk un noteiktā laikā aiziet, tāpat kā atnāk un aiziet ziema un vasara. Bharatas pēcteci! Tās rada jutekļu uztvere, tāpēc jāmācās tās paciest ar mierīgu prātu.

SKAIDROJUMS: Lai labi izpildītu pienākumu, cilvēkam jāiemācās paciest pārejošā prieka un bēdu atnākšanu un aiziešanu. Kā norāda Vēdas, agri no rīta jāmazgājas arī māghas mēnesī (janvārī-februārī). Tajā laikā ir ļoti auksts, taču tam par spīti cilvēks, kas ievēro reliģijas principus, tomēr peldas. Arī sieviete gatavo ēdienu karstā virtuvē pat karstākajos vasaras mēnešos – maijā un jūnijā. Pienākums ir jāpilda, neskatoties uz laika apstākļu radītām neērtībām. Gluži tāpat cīņa ir kšatrija reliģiskais princips, un, kaut arī var iznākt tā, ka jācīnās ar kādu draugu vai radinieku, tomēr nedrīkst nepildīt nolikto pienākumu. Lai iegūtu zināšanas, jāpilda noliktie reliģisko principu likumi un norādījumi, jo tikai ar zināšanām un bhakti cilvēks var atbrīvoties no maijas (maldu) ķetnām.

Šeit svarīgi ir arī divi veidi, kādos Krišna uzrunā Ardžunu. «Kauntēja» norāda uz viņa dižciltīgo asinsradniecību no mātes puses, bet «Bhārata» norāda uz tēva puses radinieku varenumu. No abām pusēm Ardžunam būtu bijis jāmanto kaut kas dižens, un šāds mantojums uzliek pienākumu ar atbildību veikt savu darbu, tādēļ viņš nevar izvairīties no cīņas.

15. PANTS

यं हि न व्यथयन्त्येते पुरुषं पुरुषर्षभ ।
समदुःखसुखं धीरं सोऽमृतत्वाय कल्पते ॥ १५ ॥

jam hi na vjathajantj ētē purušam purušaršabha
sama-duhkha-sukham dhīram so 'mritatvāja kalpatē

jam – kam; hi – noteikti; na – nekad; vjathajanti – netraucē; ētē – šīs; purušam – cilvēkam; purušarišabha – ak, labākais starp cilvēkiem; sama – vienāds; duhkha – ciešanās; sukham – un laimē; dhīram – stingrs; sah – viņš; amritatvāja – atbrīves; kalpatē – cienīgs.

Labākais starp cilvēkiem [Ardžuna], patiesi atbrīves cienīgs ir tas, kuru nesatrauc ne laime, ne ciešanas un kas saglabā mieru un noteiktību abās.

SKAIDROJUMS: Kas stingri apņēmies sasniegt augstu garīgās apzināšanās pakāpi un spēj vienādi paciest ciešanu un laimes uzplūdus, tas katrā ziņā pelnījis atbrīvi. Varnāšramas iekārtā ceturtais dzīves posms – atsacīšanās dzīves kārta – prasa lielu pacietību. Bet tas, kas grib padarīt savu dzīvi pilnīgu, par spīti visām grūtībām noteikti pieņem sanjāsu. Grūtības parasti rodas tādēļ, ka jāsarauj ģimenes saites un jāpārtrauc attiecības ar sievu un bērniem. Bet, kas spēj šīs grūtības pārvarēt, tas noteikti noiet līdz galam garīgās apzināšanās ceļu. Arī Ardžunam, pildot kšatrija pienākumus, Krišna iesaka izturēt līdz galam, pat ja cīnīties ar ģimenes locekļiem un citiem mīļiem cilvēkiem ir grūti. Kungs Čaitanja pieņēma sanjāsu divdesmit četru gadu vecumā, un Viņa jaunā sieva un māte, kas

bija jau gados, palika bez apgādnieka. Un tomēr augstākā mērķa labad Viņš pieņēma sanjāsu un stingri pildīja augstākus pienākumus. Lūk, kā var atbrīvoties no materiālās verdzības.

16. PANTS

नासतो विद्यते भावो नाभावो विद्यते सतः ।
उभयोरपि दृष्टोन्तस्त्वनयोस्तत्त्वदर्शिभिः ॥ १६ ॥

nāsato vidjatē bhāvo nābhāvo vidjatē satah
ubhajor api drišto 'ntas tv anajos tattva-daršibhih

na – nekad; asatah – nepastāvīgajam; vidjatē – ir; bhāvah – pastāvēšana; na – nekad; abhāvah – mainīgas īpašības; vidjatē – ir; satah – mūžīgajam; ubhajoh – abu; api – patiešām; drištah – redzot; antah – secinājumu; tu – patiešām; anajoh – par tiem; tattva – par patiesību; daršibhih – redzētāji.

Tie, kas redz patiesību, ir secinājuši, ka nepastāvīgais [materiālais ķermenis] ir laicīgs, bet mūžīgais [dvēsele] ir nemainīgs. To viņi secinājuši, izpētot abus.

SKAIDROJUMS: Mainīgais ķermenis ir nepastāvīgs. To, ka ķermenis dažādu šūnu darbībās un pretdarbībās mainās ik mirkli, atzīst mūsdienu medicīna. Tā ķermenis aug un noveco. Bet dvēsele pastāv mūžīgi, tā nemainās, mainoties ķermenim un prātam. Lūk, ar ko gars atšķiras no matērijas. Pēc savas dabas ķermenis ir vienmēr mainīgs, bet dvēsele ir mūžīga. To atzīst visi patiesības redzētāji – gan impersonālisti, gan personālisti. Višnu Purānā (2.12.38.) ir teikts, ka Višnu un Viņa mājvietas pašas sevi apgaismo un pastāv garīgi (džjotīmši višnur bhuvanāni višnuh). Vārdi «pastāvošais» un «nepastāvošais» attiecas tikai uz garu un matēriju. Tā uzskata visi, kas redz patiesību.

Šai vietā Dievs Kungs sāk mācīt neziņā apjukušās dzīvās būtnes. Atbrīvoties no neziņas var, atjaunojot mūžīgās attiecības starp godinātāju un godināmo, un tādējādi saprotot atšķirību starp Dieva Augstāko Personību un Viņa neatņemamām daļiņām – dzīvajām būtnēm. Augstākā dabu var izprast, kārtīgi izprotot sevi. Atšķirību starp sevi un Visaugstāko var saprast kā daļas un veseluma atšķirību. Vēdānta-sūtrā, kā arī Šrīmad Bhāgavatamā Visaugstākais ir atzīts par visa izplūstošā avotu. Šīs izplūsmes iedalāmas augstākajās un zemākajās. Kā tiks paskaidrots septītajā nodaļā, dzīvās būtnes pieder augstākajai dabai. Lai gan enerģijas avots un enerģija neatšķiras, enerģijas avots tiek uzskatīts par Augstāko, bet enerģija jeb daba – par pakļauto. Tādēļ būtnes vienmēr ir pakļautas Visaugstajam Kungam, tāpat kā kalps ir pakļauts saimniekam un skolnieks – skolotājam. Šīs skaidrās zināšanas nespēj saprast tas, ko apmājusi tumsība. Lai tumsību pārvarētu un dotu gaismu vienmēr un visām dzīvajām būtnēm, Dievs Kungs māca Bhagavad-gītu.

17. PANTS

अविनाशि तु तद्विद्धि येन सर्वमिदं ततम् ।
विनाशमव्ययस्यास्य न कश्चित्कर्तुमर्हति ॥ १७ ॥

avināši tu tad viddhi jēna sarvam idam tatam
vināšam avjajasjāsja na kaščit kartum arhati

avināši – neiznīcīgs; tu – bet; tat – tas; viddhi – zini to; jēna – kura; sarvam – viss ķermenis; idam – šis; tatam – caurstrāvots; vināšam – iznīcināšanu; avjajasja – neiznīcīgā; asja – tā; na kaščit – neviens; kartum – darīt; arhati – nespēj.

Zini, ka tas, kas caurstrāvo visu ķermeni, ir neiznīcināms. Neviens nespēj iznīcināt nemirstīgo dvēseli.

SKAIDROJUMS: Šis pants vēl skaidrāk atklāj īsteno dvēseles dabu, kas caurstrāvo visu ķermeni. Nav grūti saprast, kas ir tas, kas caurstrāvo visu ķermeni: tā ir apziņa. Ikviens apzinās ķermeņa priekus un sāpes – vai nu ar kādu ķermeņa daļu, vai arī ar visu ķermeni. Apziņas izplatīšanos ierobežo noteiktais ķermenis. Viena ķermeņa priekus un bēdas cits ķermenis nejūt. Tāpēc katrs ķermenis ir noteiktas individuālās dvēseles iemiesojums. Dvēseles klātbūtnes pazīme ir individuālā apzi-

ņa. Par dvēseli ir teikts, ka tā ir tik liela kā desmittūkstošā daļa no mata galiņa. Švētāšvatara Upanišada (5.9.) to apstiprina:

bālāgra-šata-bhāgasja šatadhā kalpitasja ča
bhāgo džīvah sa vigjējah sa čānantjāja kalpatē

«Kad mata galiņu sadala simts daļās un katru šo daļiņu sadala vēl simts daļās, tad katra daļiņa ir tik liela kā dvēsele.» Tas pats teikts arī šajā pantā:

kēšāgra-šata-bhāgasja šatāmšah sādrišātmakah
džīvah sūkšma-svarūpo 'jam sankhjātīto hi čit-kanah

«Pastāv neskaitāmas garīgās atomiskās daļiņas, kuras ir tik lielas kā desmittūkstošā daļa no mata galiņa.»

Tāpēc individuālā daļiņa – garīgā dvēsele – ir garīgs atoms, kas mazāks par materiālajiem atomiem, un ir neskaitāmi daudz šādu atomu. Niecīgā garīgā dzirkstele ir materiālā ķermeņa pamats, un garīgā dzirkstele ietekmē visu ķermeni tāpat kā zāļu iedarbība. Garīgās dvēseles strāva ķermenī izpaužas kā apziņa un tā ir dvēseles klātbūtnes pierādījums. Nav vajadzīga nekāda izglītība, lai saprastu, ka, atņemot no materiālā ķermeņa apziņu, iegūst mirušu ķermeni, un šo apziņu ķermenī nevar atjaunot ne ar kādiem materiāliem līdzekļiem. Tāpēc apziņa nerodas ne no kāda materiālu kombināciju daudzuma, bet gan no garīgās dvēseles. Mundaka Upanišadā (3.1.9.) vēl sīkāk paskaidroti atomiskās garīgās dvēseles izmēri:

ēšo 'nur ātmā čētasā vēditavjo
jasmin prānah pančadhā samvivēša
prānaiš čittam sarvam otam pradžānām
jasmin višuddhē vibhavatj ēša ātmā

«Dvēsele ir atoma lielumā, un to var uztvert ar pilnīgu saprātu. Atomiskā dvēsele peld piecu veidu gaisa dvašās (prānā, apānā, vjānā, samānā un udānā), tā atrodas sirdī un ietekmē visu iemiesotās būtnes ķermeni. Kad dvēsele šķīstās no piecu veidu materiālās gaisa dvašas piesārņojuma, tad atklājas tās garīgā ietekme.»

Hatha-jogas mērķis ir ar dažādiem sēdēšanas vingrinājumiem savaldīt piecu veidu gaisa dvašas, kas apvij tīro garīgo dvēseli. Tas tiek darīts nevis kādu materiālu labumu dēļ, bet gan lai atbrīvotu sīko dvēseli no materiālās gaisotnes važām.

Tātad, šāda atomiskās dvēseles uzbūve atzīta visos Vēdu rakstos un to arī praktiski var sajust jebkurš saprātīgs cilvēks. Tikai neprātim var ienākt galvā, ka atomiskā dvēsele ir visucaurstrāvojošā višnu-tatva.

Atomiskā dvēsele savu ietekmi var izplatīt pa visu ķermeni. Kā teikts Mundaka Upanišadā, katras dzīvas būtnes sirdī ir atomiska dvēsele, bet tā kā materiālistiskie zinātnieki ar saviem līdzekļiem nespēj uztvert dvēseli, tad daži no viņiem muļķīgā kārtā apgalvo, ka tās nemaz nav. Atsevišķā atomiskā dvēsele noteikti atrodas sirdī kopā ar Virsdvēseli un tāpēc visa enerģija, kas kustina ķermeni, izplūst no sirds. Daļiņas, kas no plaušām nes skābekli, saņem enerģiju no dvēseles. Kad dvēsele savu vietu atstāj, tad visa asins atjaunošana izbeidzas. Medicīnas zinātne atzīst sarkano asinsķermenīšu nozīmi, bet nespēj noteikt, ka tiem enerģiju dod dvēsele. Tomēr medicīna piekrīt, ka sirds ir visa ķermeņa enerģijas devēja.

Garīgā veseluma atomiskās daļiņas var salīdzināt ar saulstaru daļiņām. Saules staros ir bezgalīgi daudz spīdošu daļiņu. Arī Visaugstā Kunga daļiņas ir Viņa staru atomiskās dzirkstelītes un tās apzīmē ar vārdu «prabha», augstākā enerģija. Tātad, vai mēs sekojam Vēdu zināšanām vai mūsdienu zinātnei, garīgās dvēseles esamību ķermenī nav iespējams noliegt. Zinātni par dvēseles esamību Bhagavad-gītā skaidri apraksta pati Dieva Augstākā Personība.

18. PANTS

अन्तवन्त इमे देहा नित्यस्योक्ताः शरीरिणः ।
अनाशिनोऽप्रमेयस्य तस्माद्युध्यस्व भारत ॥ १८ ॥

antavanta imē dēhā nitjasjoktāh šarīrinah
anāšino 'pramējasja tasmād judhjasva bhārata

anta-vantah – iznīcināmi; imē – visi šie; dēhāh – materiālie ķermeņi; nitjasja – mūžīgi pastāv; uktāh – ir teikts; šarīrinah – par iemiesotajām dvēselēm; anāšinah – nekad nevar tikt iznīcinātas; apramējasja – neizmērāmas; tasmāt – tāpēc; judhjasva – cīnies; bhārata – Bharatas pēcteci.

Neiznīcināmās, neizmērojamās un mūžīgās dzīvās būtnes materiālajam ķermenim noteikti pienāk gals, tāpēc cīnies, Bharatas pēcteci.

SKAIDROJUMS: Pēc savas dabas materiālais ķermenis ir pakļauts bojā ejai. Tas var iet bojā tūlīt, tas var iet bojā pēc simts gadiem. Tas ir tikai laika jautājums. Nav iespējams uzturēt ķermeni neierobežoti ilgu laiku. Bet dvēsele ir tik maza, ka nekāds ienaidnieks to nespēj pat ieraudzīt, nemaz jau nerunājot par nogalināšanu. Kā teikts iepriekšējā pantā, tā ir tik maza, ka neviens pat nespēj iedomāties, kā to izmērīt. Tātad nevar žēloties ne no viena viedokļa, jo dzīvo būtni, kāda tā ir, nevar nogalināt, un materiālo ķermeni nevar ilgstoši saglabāt vai mūžīgi aizsargāt. Garīgā veseluma sīkā daļiņa iegūst materiālo ķermeni atbilstoši savai darbībai, tāpēc ir jāievēro reliģijas principi. Vēdāntasūtrā dzīvā būtne salīdzināta ar gaismu, jo tā ir neatņemama augstākās gaismas daļiņa. Kā saules gaisma uztur visu Visumu, tā dvēseles gaisma uztur materiālo ķermeni. Tiklīdz dvēsele iziet no materiālā ķermeņa, tas sāk sadalīties, tāpēc dvēsele ir tā, kas uztur ķermeni. Pats ķermenis nav svarīgs. Ardžunam bija ieteikts cīnīties un neziedot reliģisku mērķi materiālu ķermenisku apsvērumu dēļ.

19. PANTS

य एनं वेत्ति हन्तारं यश्चैनं मन्यते हतम् ।
उभौ तौ न विजानीतो नायं हन्ति न हन्यते ॥ १९ ॥

ja ēnam vētti hantāram jaš čainam manjatē hatam
ubhau tau na vidžānīto nājam hanti na hanjatē

jah – kas; ēnam – to; vētti – zina; hantāram – slepkava; jah – kas; ča – arī; ēnam – to; manjatē – domā; hatam – noslepkavotu; ubhau – abi; tau – tie; na – nekad; vidžānītah – nezina; na – nekad; ajam – tas; hanti – nogalina; na – ne; hanjatē – tiek nogalināts.

Nezina ne tas, kas uzskata dzīvo būtni par nogalinātāju, ne tas, kas uzskata viņu par nogalinātu, jo patība ne nogalina, ne arī tiek nogalināta.

SKAIDROJUMS: Kad dzīvā būtne tiek ievainota ar nāvīgu ieroci, tad jāsaprot, ka dzīvā būtne ķermenī nav nogalināta. Dvēsele ir tik maza, ka to nav iespējams nogalināt ne ar kādu materiālu ieroci, kā tas kļūs skaidrs no nākamajiem pantiem. Dzīvo būtni nemaz nevar nogalināt, jo tā ir garīga. Tas, kas ir nogalināts vai nogalināms, ir tikai ķermenis. Tas, protams, nenozīmē, ka ķermeni vajadzētu nogalināt. Vēdas norāda: mā himsjāt sarvā bhūtāni – nekad nevienam nedari ļaunu. Tas, ka dzīvo būtni nevar nogalināt, nebūt neatļauj nogalināt dzīvniekus. Autoritāšu neatļauta kāda ķermeņa nogalināšana ir ļoti slikts darbs, par ko pienākas sods gan no valsts, gan arī no Dieva Kunga likumu puses. Taču Ardžuna nogalina reliģijas principu vārdā, bet ne pēc savām iegribām.

20. PANTS

न जायते म्रियते वा कदाचि-
न्नायं भूत्वा भविता वा न भूयः ।
अजो नित्यः शाश्वतोयं पुराणो
न हन्यते हन्यमाने शरीरे ॥ २० ॥

na džājatē mrijatē vā kadāčin
nājam bhūtvā bhavitā vā na bhūjah
adžo nitjah šāšvato 'jam purāno
na hanjatē hanjamānē šarīrē

na – nekad; džājatē – dzimst; mrijatē – mirst; vā – vai; kadāčit – kādā laikā (pagātnē, tagadnē vai nākotnē); na – nekad; ajam – tas; bhūtvā – radies; bhavitā – radīsies; vā – vai; na – ne; bhūjah – atkal rodas; adžah – nedzimis; nitjah – mūžīgs; šāšvatah – pastāvīgs; ajam – tas; purānah – visvecākais; na – nekad; hanjatē – netiek nogalināts; hanjamānē – kad nogalināts; šarīrē – ķermenis.

Dvēsele nekad nedzimst un nemirst. Tā nav radusies, nerodas un neradīsies. Tā ir nedzimusi, mūžīga, vienmēr pastāvoša un sākotnēja. Tā netiek nogalināta, kad tiek nogalināts ķermenis.

SKAIDROJUMS: Mazā atomiskā Augstākā Gara daļiņa pēc īpašībām neatšķiras no Visaugstākā. Atšķirībā no ķermeņa tā nemainās. Dažkārt dvēseli sauc par pastāvīgu jeb kūta-stha. Ķermenis ir pakļauts sešu veidu pārmaiņām. Tas piedzimst no mātes klēpja, kādu laiku pastāv, aug, kaut ko rada, pamazām sarūk un beigu beigās nogrimst aizmirstībā. Turpretī ar dvēseli šādas pārmaiņas nenotiek. Dvēsele ir nedzimusi, bet kad tā pieņem materiālu ķermeni, tad ķermenis piedzimst. Dvēsele tad nedzimst un dvēsele arī nemirst. Viss, kas dzimst, mirst. Bet dvēsele nedzimst un tāpēc tai nav ne pagātnes, ne tagadnes, ne nākotnes. Tā ir mūžīga, vienmēr pastāvoša un sākotnēja, t.i., nevar noteikt brīdi, kad tā sākusi esību. Ķermeniskā priekšstata ietekmē mēs gribam uzzināt, kad dvēsele dzimusi utt. Atšķirībā no ķermeņa dvēsele nekad nenoveco. Tāpēc arī vecie cilvēki jūt sevī tādu pašu garu kā bērnībā un jaunībā. Ķermeņa izmaiņas dvēseli neietekmē. Dvēsele nebojājas kā, piemēram, koks vai kas cits materiāls. Dvēsele arī nerada nekādus blakusproduktus. Ķermeņa blakusprodukti – bērni – arī ir atsevišķas dvēseles. Ķermenis rada iespaidu, ka dvēsele ir kāda cilvēka bērns. Ķermenis attīstās tāpēc, ka tajā ir dvēsele, bet pašai dvēselei nav nekādu pēcnācēju un tā nemainās. Tāpēc dvēsele ir brīva no sešām ķermeņa pārmaiņām.

Katha Upanišadā (1.2.18.) arī ir līdzīgs izteikums. Tur teikts:

na džājatē mrijatē vā vipaščin
nājam kutaščin na babhūva kaščit
adžo nitjah šāšvato 'jam purāno
na hanjatē hanjamānē šarīrē

Šī panta jēga un skaidrojums ir tāds pats kā Bhagavad-gītas pantam, bet te ir viens īpašs vārds, vipašcit, kas nozīmē «mācīts» jeb «ar zināšanām».

Dvēsele vienmēr ir zināšanu jeb apziņas pilna. Tāpēc apziņa ir dvēseles pazīme. Pat, ja cilvēks nespēj saskatīt dvēseli sirdī, kur tā atrodas, viņš var spriest par tās klātbūtni pēc apziņas. Dažreiz mēs mākoņu vai kāda cita iemesla dēļ debesīs neredzam sauli, tomēr gaisma no tās nāk vienmēr, un tāpēc mēs zinām, ka ir diena. Tiklīdz debesīs agri no rīta svīst gaisma, mēs varam saprast, ka debesīs ir saule. Gluži tāpat, ja ķermenī ir kaut nedaudz apziņas, vai tas būtu cilvēka vai dzīvnieka ķermenis, mēs varam zināt, ka tajā ir dvēsele. Tomēr dvēseles apziņa atšķiras no Visaugstākā apziņas, jo augstākā apziņa zina visu – pagātni, tagadni un nākotni. Atsevišķās dvēseles apziņa mēdz aizmirst. Ja dvēsele ir aizmirsusi savu īsto dabu, tad tā var mācīties un iegūt apgaismību no augstākajām zināšanām, ko dod Visaugstākais. Un Krišna nav tāds kā aizmāršīgā dvēsele. Citādi Viņa teiktais Bhagavad-gītā būtu bezjēdzīgs.

Ir divējādas dvēseles – sīkā dvēsele (anu-ātma) un Virsdvēsele (vibhu-ātma). To apstiprina arī Katha Upanišada (1.2.20.):

anor anījān mahato mahījān
ātmāsja džantor nihito guhājām
tam akratuh pašjati vīta-šoko
dhātuh prasādān mahimānam ātmanah

«Gan Virsdvēsele [Paramātma], gan atomiskā dvēsele [džīvātma] atrodas vienā un tajā pašā ķermeņa kokā, tajā pašā dzīvās būtnes sirdī, un tikai tas, kas atbrīvojies no visām materiālajām vēlmēm un bēdām, var ar Augstākā žēlastību saprast dvēseles godību.» Krišna ir arī Virsdvēseles avots, kā būs redzams nākamajās nodaļās, un Ardžuna ir atomiskā dvēsele, kas aizmirsusi savu īsto dabu, tāpēc tai vajadzīga apgaismība no Krišnas vai īstena Viņa pārstāvja (garīgā skolotāja).

21. PANTS

वेदाविनाशिनं नित्यं य एनमजमव्ययम् ।
कथं स पुरुषः पार्थ कं घातयति हन्ति कम् ॥ २१ ॥

vēdāvināšinam nitjam ja ēnam adžam avjajam
katham sa purušah pārtha kam ghātajati hanti kam

vēda – zina; avināšinam – neiznīcināmo; nitjam – vienmēr esošu; jah – kas; ēnam – to (dvēseli); adžam – nedzimušu; avjajam – nemainīgu; katham – kā; sah – tas; purušah – cilvēks; pārtha – ak, Pārtha (Ardžuna); kam – kam; ghātajati – likt ievainot; hanti – nogalināt; kam – kam.

Pārtha! Kā gan tas, kas zina, ka dvēsele ir neiznīcināma, mūžīga, nedzimusi un nemainīga, var kādu nogalināt vai likt kādam nogalināt?

SKAIDROJUMS: Katrai lietai ir sava jēga, un cilvēks, kam ir pilnīgas zināšanas, saprot, kā šo lietu pareizi izmantot. Gluži tāpat ir gadījumi, kad jābūt vardarbīgam, un zinošs cilvēks prot pielietot vardarbību. Tiesa var piespriest slepkavam nāves sodu, taču pašu tiesu nevar vainot par vardarbību, jo tā piespriež sodu pēc tiesas likumiem. «Manu-samhitā», cilvēces likumu grāmatā, arī ir teikts, ka slepkava ir jāsoda ar nāvi, lai nākamajā dzīvē viņam nebūtu jācieš par milzīgo grēku. Tāpēc, ja valdnieks piespriež slepkavam nāves sodu pakarot, tad tas nāk par labu pašam slepkavam. Arī, ja Krišna liek cīnīties, tad jāsaprot, ka vardarbība notiek augstākas patiesības dēļ, un Ardžunam tikai jāseko norādījumiem, labi zinot, ka vardarbība Krišnas dēļ vispār nav vardarbība, jo cilvēks, tas ir dvēsele, nemaz nevar tikt nogalināta, un taisnības dēļ tā dēvētā vardarbība ir atļauta. Ķirurģiskā operācija paredzēta, nevis lai nogalinātu pacientu, bet gan lai viņu izārstētu. Tāpēc Krišnas norādījums, lai Ardžuna cīnās, balstās uz pilnīgām zināšanām, jo tādā veidā nevar radīt grēku sekas.

22. PANTS

वासांसि जीर्णानि यथा विहाय
नवानि गृह्णाति नरोपराणि ।
तथा शरीराणि विहाय जीर्णा-
न्यन्यानि संयाति नवानि देही ॥ २२ ॥

vāsāmsi džīrnāni jathā vihāja navāni grihnāti naro 'parāni
tathā šarīrāni vihāja džīrnānj anjāni samjāti navāni dēhī

vāsāmsi – apģērbu; džīrnāni – vecu un novalkātu; jathā – kā; vihāja – nometot; navāni – jaunu; grihnāti – ņem; narah – cilvēks; aparāni – citu; tathā – tāpat; šarīrāni – ķermeņus; vihāja – pametot; džīrnāni – vecos un nederīgos; anjāni – citādu; samjāti – tiešām saņem; navāni – jaunu; dēhī – iemiesotais.

Cilvēks noģērbj vecās drānas un ietērpjas jaunās. Arī dvēsele, pametusi vecos un nederīgos materiālos ķermeņus, ieiet jaunos.

SKAIDROJUMS: Tas, ka atomiskā atsevišķā dvēsele maina ķermeņus, ir vispāratzīts. Pat mūsdienu zinātniekiem, kas netic dvēseles esamībai, bet tajā pašā laikā nespēj izskaidrot, no kurienes sirds ņem enerģiju, jāatzīst, ka ķermenis nepārtraukti mainās no zīdaiņa ķermeņa uz bērna ķermeni, no bērna ķermeņa uz jaunieša ķermeni un tad uz veca cilvēka ķermeni. No veca ķermeņa būtne pāriet citā ķermenī. Tas jau tika paskaidrots trīspadsmitajā pantā (2.13.).

Atomiskā atsevišķā dvēsele spēj pāriet citā ķermenī ar Virsdvēseles žēlastību. Kā draugs izpilda drauga vēlēšanos, tā Virsdvēsele izpilda atomiskās dvēseles vēlēšanos. Vēdas kā, piemēram, Mundaka Upanišada un arī Švētāšvatara Upanišada salīdzina dvēseli un Virsdvēseli ar diviem draudzīgiem putniem, kas sēž vienā kokā. Viens no putniem (atsevišķā atomiskā dvēsele) ēd koka augļus, bet otrs putns (Krišna) tikai skatās uz savu draugu. No šiem diviem putniem, lai gan tie pēc īpašībām neatšķiras, vienu valdzina materiālā koka augļi, bet otrs tikai novēro, ko dara viņa draugs. Krišna ir putns, kas skatās, un Ardžuna ir putns, kas ēd. Kaut arī viņi ir draugi, viens tomēr ir saimnieks, bet otrs ir kalps. Atomiskā dvēsele ir aizmirsusi savas attiecības ar otru dvēseli, tāpēc tai jāceļo no viena koka uz otru, no viena ķermeņa uz otru. Džīva, dvēsele, smagi cīnās materiālā ķermeņa kokā, bet, tiklīdz tā ir ar mieru pieņemt otru putnu par augstāko garīgo skolotāju, kā Ardžuna labprātīgi piekrita pildīt Krišnas norādījumus, tā pakļautais putns tūdaļ atbrīvojas no visām bēdām. Gan Mundaka Upanišada (3.1.2.), gan Švētāšvatara Upanišada (4.7.) to apstiprina:

samānē vrikšē purušo nimagno 'nīšajā šočati muhjamānah
džuštam jadā pašjatj anjam īšam asja mahimānam iti vīta-šokah

«Kaut arī abi putni sēž vienā un tajā pašā kokā, putns, kas ēd, ir pilnīgi iegrimis bažās un īgnumā, jo viņš bauda koka augļus. Bet, ja viņš tā vai citādi pievēršas savam draugam, kas ir Dievs Kungs, un uzzina Viņa godību, tad tas tūlīt atbrīvojas no visām raizēm.» Ardžuna tagad ir pievērsies savam mūžīgajam draugam Krišnam un uzklausa no Viņa Bhagavad-gītu. Klausoties Krišnas vārdus, viņš var saprast Dieva Kunga augstāko godību un atbrīvoties no bēdām.

Šeit Dievs Kungs iesaka Ardžunam nebēdāties par vectēva un skolotāja ķermeņu nomaiņu. Labāk priecāties par to, ka, nogalinot viņu ķermeņus taisnīgā cīņā, tie tūlīt attīrīsies no visām dažādo ķermenisko darbību sekām. Kas atdod savu dzīvību uz ziedojumu altāra vai taisnīgā cīņā, tas tūlīt šķīstās no ķermeniskām pretdarbībām un saņem augstāku un labāku dzīvi. Tāpēc Ardžunas žēlabām nebija nekāda pamata.

23. PANTS

नैनं छिन्दन्ति शस्त्राणि नैनं दहति पावकः ।
न चैनं क्लेदयन्त्यापो न शोषयति मारुतः ॥ २३ ॥

nainam čhindanti šastrāni nainam dahati pāvakah
na čainam klēdajantj āpo na šošajati mārutah

na – nekad; ēnam – šo dvēseli; čhindanti – var sacirst gabalos; šastrāni – ieroči; na – nekad; ēnam – šo dvēseli; dahati – dedzina; pāvakah – uguns; na – nekad; ča – arī; ēnam – šo dvēseli; klēdajanti – saslapē; āpah – ūdens; na – nekad; šošjati – izžāvē; mārutah – vējš.

Dvēseli nevar sacirst ne ar kādiem ieročiem, tā nedeg ugunī, nesamirkst ūdenī un neizkalst vējā.

SKAIDROJUMS: Ne ar kādiem ieročiem – ne zobeniem, ne uguns ieročiem, ne lietus ieročiem, ne viesuļvētras ieročiem utt. – nav iespējams nogalināt garīgo dvēseli. Kā redzams, bez mūsdienu uguns ieročiem ir vēl daudzi citi ieroči, kas veidoti no zemes, ūdens, gaisa, ētera utt. Pat mūsdienu kodolieročus var pieskaitīt uguns ieročiem, bet agrāk bija arī citi ieroči no dažādām materiālajām pamatvielām. Uguns ieročiem pretī tika likti ūdens ieroči, kurus mūsdienu zinātne nepazīst. Mūsdienu zinātne nekā nezina arī par viesuļvētras ieročiem. Tomēr, lai kādi arī ieroči nebūtu, dvēseli nevar ne sacirst gabalos, ne iznīcināt ne ar kādiem ieročiem, lai kādus arī zinātne neizdomātu.

Mājāvādī nespēj izskaidrot, kā atsevišķā dvēsele radusies tikai neziņas dēļ, ienākusi esībā un kā to pēc tam pārklājis maldinātājs spēks. Nekad nav bijis iespējams atcirst atsevišķās dvēseles nost no sākotnējās Augstākās Dvēseles. Patiesībā atsevišķās dvēseles ir mūžīgi atdalītas Augstākās Dvēseles daļas. Tās mūžīgi (sanātana) ir atomiskas atsevišķas dvēseles un tādējādi tām ir tieksme nokļūt maldinājuma varā. Tā viņas ir aizgājušas no Visaugstā Kunga sabiedrības, tāpat kā uguns dzirksteles tiecas nodzist, kad tās ir ārā no uguns, kaut arī tās pēc īpašībām neatšķiras no uguns. Varāha Pu-

rānā dzīvās būtnes aprakstītas kā Visaugstākā atsevišķas neatņemamas daļiņas. Arī saskaņā ar Bhagavad-gītu viņas tādas ir mūžīgi. Tātad arī pēc atbrīves no maldiem dzīvās būtnes paliek atdalītas, kā tas redzams no Dieva Kunga teiktā Ardžunam. Saņēmis zināšanas no Krišnas, Ardžuna ieguva atbrīvi, bet nekad nesaplūda ar Krišnu.

24. PANTS

अच्छेद्योयमदाह्योयमक्लेद्योशोष्य एव च ।
नित्यः सर्वगतः स्थाणुरचलोयं सनातनः ॥ २४ ॥

aччhēdjo 'jam adāhjo 'jam aklēdjo 'šošja ēva ča
nitjah sarva-gatah sthānur ačalo 'jam sanātanah

aччhēdah – nesalaužama; ajam – šī dvēsele; adāhjah – nedegoša; ajam – šī dvēsele; aklēdjah – neizšķīdināma; ašošja – neizžāvējama; ēva – noteikti; ča – un; nitjah – mūžīga; sarva-gatah – visur esoša; sthānuh – nemainīga; ačalah – nekustīga; ajam – šī dvēsele; sanātanah – mūžam vienāda.

Šo atsevišķo dvēseli nevar ne salauzt, ne izšķīdināt, ne sadedzināt, ne izžāvēt. Tā pastāv vienmēr un visur, tā ir nemainīga, nekustīga un mūžam vienāda.

SKAIDROJUMS: Visas šīs atomiskās dvēseles īpašības noteikti pierāda, ka individuālā dvēsele mūžīgi ir atomiska garīgā veseluma daļiņa, un tā arī mūžīgi ir atoms, tā nemainās. Monisma teoriju šajā gadījumā ir ļoti grūti pielietot, jo atsevišķā dvēsele nekad nesaplūst, zaudējot savu esamību. Pēc atbrīves no materiālajiem sārņiem atomiskā dvēsele var gribēt palikt garīga dzirkstelīte Dieva Augstākās Personības mirdzošajos staros, bet saprātīgas dvēseles iet uz garīgajām planētām, lai būtu kopā ar Dieva Augstāko Personību.

Vārds «sarva-gata» (visuresošs) ir svarīgs, jo nav nekādu šaubu, ka dzīvās būtnes Dieva radītajā pasaulē ir visur. Tās dzīvo uz zemes, ūdenī, gaisā, zemē un pat ugunī. Uzskats, ka uguns sterilizē, nav pareizs, jo te ir skaidri pateikts, ka dvēsele ugunī nedeg. Tāpēc nav nekādu šaubu, ka dzīvās būtnes ir arī uz Saules, tikai piemērotos ķermeņos. Ja Saule būtu neapdzīvota, tad vārds «sarva-gata» – «visuresošs» – zaudētu nozīmi.

25. PANTS

अव्यक्तोयमचिन्त्योयमविकार्योयमुच्यते ।
तस्मादेवं विदित्वैनं नानुशोचितुमर्हसि ॥ २५ ॥

avjakto 'jam ačintjo 'jam avikārjo 'jam učjatē
tasmād ēvam viditvainam nānušočitum arhasi

avjaktah – neredzama; ajam – šī dvēsele; ačintjah – neaptverama; ajam – šī dvēsele; avikārjah – nemainīga; ajam – šī dvēsele; učjatē – ir teikts; tasmāt – tāpēc; ēvam – tā; viditvā – labi zinot; ēnam – šo dvēseli; na – ne; anušačitum – bēdāties; arhasi – klājas.

Ir teikts, ka dvēsele ir neredzama, neaptverama un nemainīga. To zinot, tev nav jābēdājas par ķermeni.

SKAIDROJUMS: Kā jau iepriekš teikts, no materiālā viedokļa dvēsele ir tik maza, ka to nevar ieraudzīt pat ar visstiprāko mikroskopu, tāpēc tā ir neredzama. Kas attiecas uz dvēseles esamību, to nevar noteikt eksperimentāli, nelietojot šruti jeb Vēdu gudrības pierādījumus. Mums šī patiesība ir jāpieņem, jo nav nekāda cita avota, no kura varētu izprast dvēseles esamību, kaut arī dvēseli mēs varam sajust. Ir daudz kas tāds, ko mēs pieņemam, balstoties tikai uz augstāku autoritāti. Neviens nevar noliegt sava tēva esamību, jo to apstiprina mātes autoritāte. Ja cilvēks nebalstās uz mātes autoritāti, tad nav nekādas iespējas noteikt, kas ir viņa tēvs. Gluži tāpat nav cita veida kā izprast dvēseli, kā vienīgi Vēdu apgūšana. Citiem vārdiem sakot, dvēseli nevar aptvert ar cilvēka eksperimentālajām zināšanām. Dvēsele pati ir apziņa, un viņa apzinās. Arī tas ir teikts Vēdās un tas mums jāpieņem. Atšķirībā no mainīgā ķermeņa, dvēsele nemainās. Tā kā dvēsele ir mūžam nemainīga, tā

vienmēr ir un paliek atomiska salīdzinājumā ar bezgalīgo Augstāko Dvēseli. Augstākā dvēsele ir bezgalīga, atomiskā dvēsele ir bezgalīgi maza. Tāpēc bezgalīgi mazā dvēsele, kas ir nemainīga, nekad nevar līdzināties bezgalīgajai dvēselei jeb Dieva Augstākajai Personībai. Tas Vēdās ir atkārtots dažādos veidos, lai apstiprinātu, cik stingrs ir priekšstats par dvēseli. Atkārtošana ir nepieciešama, lai varētu saprast jautājumu pilnīgi, bez kļūdām.

26. PANTS

अथ चैनं नित्यजातं नित्यं वा मन्यसे मृतम् ।
तथापि त्वं महाबाहो नैनं शोचितुमर्हसि ॥ २६ ॥

atha čainam nitja-džātam nitjam vā manjasē mritam
tathāpi tvam mahā-bāho nainam šočitum arhasi

atha – arī, ja; ča – un; ēnam – šī dvēsele; nitja-džātam – vienmēr dzimst; nitjam – mūžīgi; vā – vai; manjasē – tu domā; mritam – mirst; tathā api – tomēr; tvam – tev; mahā-bāho – ak, stipriniek; na – nekad; ēnam – par dvēseli; šočitum – sērot; arhasi – klājas.

Stipriniek, ja tu tomēr domā, ka dvēsele [dzīvības pazīmes] vienmēr dzimst un uz mūžīgiem laikiem mirst, arī tad tev nav iemesla sērām.

SKAIDROJUMS: Ir tādi filozofi, ļoti tuvi budistiem, kas netic, ka dvēsele var pastāvēt atsevišķi no ķermeņa. Acīmredzot tad, kad Krišna teica Bhagavad-gītu, arī bija šādi filozofi, un tos sauca par lokājatikiem un vaibhāšikiem. Šie filozofi uzskata, ka dzīvības pazīmes rodas noteiktos matērijas attīstības apstākļos. Mūsdienu materiālistiskie zinātnieki un filozofi arī domā tāpat. Saskaņā ar viņu uzskatiem ķermenis veidots no fiziskiem elementiem, un noteiktā posmā, fizikālās un ķīmiskās mijiedarbībās, attīstās dzīvības pazīmes. Uz šīs filozofijas balstās antropoloģijas zinātne. Daudzas mūsdienu pseidoreliģijas, kas tagad nākušas modē Amerikā, kā arī nihilistiskās budistu sektas bez bhakti atbalsta šo filozofiju.

Pat ja Ardžuna neticētu dvēseles esamībai, kā to māca vaibhāšikas filozofija, arī tad viņam nebūtu nekāda iemesla sērot. Neviens nesēro, ja zaudē kādu daudzumu ķīmisku vielu, un tādēļ nepārtrauc pildīt savu nolikto pienākumu. Mūsdienu zinātnē un karā, lai uzvarētu ienaidnieku, tiek izniekotas daudzas tonnas ķīmisku vielu. Saskaņā ar vaibhāšikas filozofiju tā dēvētā dvēsele jeb ātma iet bojā līdz ar ķermeņa bojāeju. Tātad, vai Ardžuna pieņēma Vēdu mācību par atomisko dvēseli, vai arī neticēja dvēseles esamībai, viņam nebija iemesla sērot. Kā māca šī teorija, ik mirkli no matērijas rodas neskaitāmas dzīvās būtnes un ik mirkli neskaitāmas dzīvās būtnes iet bojā, tāpēc par to nav jēgas bēdāties. Ja dvēsele nepārdzimtu, tad Ardžunam nebūtu jābaidās no grēku sekām, kas nāktu par vectēva un skolotāja nogalināšanu. Bet tajā pašā laikā Krišna zobgalīgi uzrunāja Ardžunu par mahābāhu, stiprinieku, jo vismaz Viņš neatzina vaibhāšikas teoriju, kura neņem vērā Vēdu gudrību. Ardžuna bija kšatrijs un piederēja pie Vēdu kultūras un viņa pienākums bija sekot tās principiem.

27. PANTS

जातस्य हि ध्रुवो मृत्युर्ध्रुवं जन्म मृतस्य च ।
तस्मादपरिहार्येर्थे न त्वं शोचितुमर्हसि ॥ २७ ॥

džātasja hi dhruvo mritjur dhruvam džanma mritasja ča
tasmād aparihārjē 'rthē na tvam šočitum arhasi

džātasja – dzimušais; hi – noteikti; dhruvah – zināms; mritjuh – mirst; dhruvam – zināms; džanma – dzimšana; mritasja – mirušā; ča – arī; tasmāt – tāpēc; aparihārjē – neizbēgamā; arthē – jautājumā; na – ne; tvam – tev; šočitum – bēdāties; arhasi – klājas.

Kas dzimis, tas noteikti mirs, kas miris, tas noteikti piedzims atkal. Tāpēc nebēdājies un pildi savu neizbēgamo pienākumu.

SKAIDROJUMS: Dzimšana ir atkarīga no darbības, kas veikta dzīvē. Kad darbošanās laiks ir pagājis, ir jānomirst un jādzimst atkal. Tādā veidā būtne atkal un atkal griežas dzimšanas un nāves ritenī un nesaņem atbrīvi. Tas, ka pastāv dzimšanas un nāves ritenis, tomēr neattaisno nevajadzīgu slepkavību, nokaušanu vai karu. Bet tajā pašā laikā vardarbība un karš sabiedrībā ir neizbēgami, jo tie uztur kārtību un likumību.

Kurukšētras kauja, kas notika pēc Visaugstākā gribas, bija neizbēgama, un cīņa par taisnību ir kšatrija pienākums. Kāpēc kšatrijam būtu jābēdājas vai jāskumst par radinieku nāvi, ja viņš pilda savu īsto pienākumu? Viņam nav jāpārkāpj likums un tāpēc jācieš par grēkiem, no kā viņš tik ļoti baidās. Izvairīdamies no pienākuma pildīšanas, viņš nevarētu paglābt savus tuviniekus no nāves, bet nepareizā ceļa izvēles dēļ viņam būtu jākrīt.

28. PANTS

अव्यक्तादीनि भूतानि व्यक्तमध्यानि भारत ।
अव्यक्तनिधनान्येव तत्र का परिदेवना ॥ २८ ॥

avjaktādīni bhūtāni vjakta-madhjāni bhārata
avjakta-nidhanānj ēva tatra kā paridēvanā

avjakta-ādīni – sākumā neizpausts; bhūtāni – viss, kas radīts; vjakta – izpausts; madhjāni – vidū; bhārata – ak, Bharatas pēcteci; avjakta – neizpausts; nidhanāni – kad iznīcināts; ēva – tā; tatra – tāpēc; kā – kādas; paridēvanā – bēdas.

Viss, kas ir radīts, sākumā ir neizpausts, vidū – izpausts, un pēc iznīcināšanas atkal neizpausts. Kādēļ tad sērot?

SKAIDROJUMS: Ir divējādi filozofi – vieni, kas tic dvēseles esamībai, un otri, kas tai netic. Bet ne vienā, ne otrā gadījumā nav iemesla skumt. Tos, kas netic dvēseles esamībai, Vēdu gudrības sekotāji sauc par ateistiem. Un pat, ja mēs tikai argumenta dēļ pieņemtu šo ateistisko teoriju, tad arī nebūtu jābēdājas. Ja neapskata atsevišķu dvēseles esamību, materiālās pamatvielas pirms radīšanas ir neizpaustas. No smalkā neizpaustā stāvokļa rodas izpausme, tāpat kā no ētera rodas gaiss, no gaisa rodas uguns, no uguns rodas ūdens, no ūdens izpaužas zeme. No zemes rodas daudzas un dažādas izpausmes. Piemēram, liels debesskrāpis arī ir zemes izpausme. Kad to nojauc, tad izpaustība atkal pāriet neizpaustībā, un galu galā paliek tikai atomi. Enerģijas nezūdamības likums darbojas, bet laika gaitā viss izpaužas un pāriet neizpaustā stāvoklī. Lūk, kāda ir atšķirība. Kāpēc tad bēdāties par izpaustu vai neizpaustu stāvokli? Tā vai citādi, ja stāvoklis ir neizpausts, nekas nav zudis. Gan sākumā, gan beigās viss ir neizpausts, tikai vidū tas ir izpausts, bet materiāli nekādas īpašas atšķirības nav.

Un, ja mēs pieņemam Vēdu secinājumu, kas izteikts Bhagavad-gītā par to, ka materiālie ķermeņi laika gaitā iet bojā (antavanta imē dēhāh), bet dvēsele ir mūžīga (nitjasjoktāh šarīrinah), tad mums vienmēr jāatceras, ka ķermenis ir tas pats, kas drēbes: tad kāpēc bēdāties par pārģērbšanos? Attiecībā pret mūžīgo dvēseli materiālais ķermenis nemaz nepastāv. Tas ir kā sapnis. Sapnī mēs varam domāt, ka lidojam pa gaisu vai sēžam karaļa karietē, bet pamostoties redzam, ka neesam ne gaisā, ne karietē. Vēdu gudrība māca apzināties sevi, dodot izpratni, ka materiālais ķermenis nepastāv. Tāpēc, vai nu mēs ticam dvēseles esamībai vai nē, nav jēgas bēdāties par ķermeņa zaudēšanu.

29. PANTS

आश्चर्यवत्पश्यति कश्चिदेन-
माश्चर्यवद्वदति तथैव चान्यः ।
आश्चर्यवच्चैनमन्यः शृणोति
श्रुत्वाप्येनं वेद न चैव कश्चित् ॥ २९ ॥

āščarja-vat pašjati kaščid ēnam
āščarja-vad vadati tathaiva čānjah
āščarja-vač čainam anjah šrinoti
šrutvāpj ēnam vēda na čaiva kaščit

āščarja-vat – kā brīnumu; pašjati – redz; kaščit – kāds; ēnam – šo dvēseli; āščarja-vat – kā par brīnumu; vadati – runā par; tathā – tā; ēva – noteikti; ča – arī; anjah – cits; āščarja-vat – kā par brīnumu; ča – arī; ēnam – par šo dvēseli; anjah – cits; šrinoti – klausās; šrutvā – dzirdējis par; api – pat; ēnam – šo dvēseli; vēda – zina; na – nekad; ča – un; ēva – noteikti; kaščit – kāds.

Vieni raugās uz dvēseli kā uz brīnumu, otri runā par to kā par brīnumu, trešie klausās par to kā par brīnumu, bet ceturtie, pat dzirdējuši, neaptver to.

SKAIDROJUMS: Tā kā Gītopanišada pamatā balstās uz Upanišadu principiem, tad nemaz nav brīnums, ka līdzīga vieta ir Katha Upanišadā (1.2.7.):

šravanajāpi bahubhir jo na labhjah
šrinvanto 'pi bahavo jam na vidjuh
āščarjo vaktā kušalo 'sja labdhā
āščarjo 'sja gjātā kušalānušištah

Tas tik tiešām ir apbrīnojami, ka atomiskā dvēsele ir gan milzīgā dzīvnieka vai banjankoka ķermenī, gan arī ārkārtīgi sīkos mikrobos, kuru miljonus un miljardus var novietot vienā kubikcentimetrā. Cilvēki, kuriem nav daudz zināšanu un askētiskuma, nespēj aptvert atsevišķās atomiskās gara dzirksts brīnumu, pat ja to ir izskaidrojusi vislielākā zināšanu autoritāte, kura mācīja pat Brahmu, pirmo Visuma dzīvo būtni. Lielākajai daļai šī laikmeta cilvēku par visu ir rupji materiālistisks priekšstats, un viņi nespēj aptvert, kā tik maza daļiņa reizē var būt tik liela un tik sīka. Tāpēc dvēseles īpašības un apraksts cilvēkiem liekas apbrīnojamas. Materiālās enerģijas maldināti, cilvēki ir tik ļoti iegrimuši jutekļu apmierināšanas jautājumos, ka viņiem atliek ļoti maz laika sevis izpratnei, kaut arī ir pilnīgi skaidrs, ka bez sevis izprašanas jebkura darbība beidzas ar zaudējumu cīņā par esamību. Viņiem varbūt nemaz neienāk prātā, ka, domājot par dvēseli, var pielikt punktu materiālajām ciešanām.

Daži cilvēki, kas vēlas klausīties par dvēseli, varbūt apmeklē lekcijas un atrodas labā sabiedrībā, bet dažkārt neziņas dēļ viņi maldās un uzskata, ka atomiskā dvēsele un Virsdvēsele ir viens un tas pats, neredzot to dažādo lielumu. Ļoti grūti atrast cilvēku, kas pilnībā izprastu Virsdvēseles un atomiskās dvēseles stāvokļus, viņu darbību un attiecības, kā arī daudzas citas vairāk vai mazāk svarīgas lietas. Un vēl grūtāk ir atrast cilvēku, kas patiešām guvis labumu no zināšanām par dvēseli un kas spēj aprakstīt dažādus dvēseles stāvokļus. Bet, ja nu tomēr tā vai citādi cilvēks izprot jautājumus par dvēseli, tad viņa mūžs ir veiksmīgi nodzīvots.

Tomēr visvieglāk saprast patības jautājumus ir tad, ja mēs pieņemam vislielākās autoritātes, Kunga Krišnas izteikumus, kas doti Bhagavad-gītā, un ja mūs no ceļa nenovirza citas teorijas. Bet arī šajā gadījumā cilvēkam jāuzņemas grūtības un daudz kas jāziedo vai nu šajā dzīvē vai iepriekšējā, iekams viņš spēj atzīt Krišnu par Dieva Augstāko Personību. Tomēr tas ir iespējams ar tīra bhaktas bezcēloņu žēlastību, un cita ceļa nav.

30. PANTS

देही नित्यमवध्योयं देहे सर्वस्य भारत ।
तस्मात्सर्वाणि भूतानि न त्वं शोचितुमर्हसि ॥ ३० ॥

dēhī nitjam avadhjo 'jam dēhē sarvasja bhārata
tasmāt sarvāni bhūtāni na tvam šočitum arhasi

dēhī – materiālā ķermeņa īpašnieks; nitjam – mūžīgi; avadhjah – nevar tikt nogalināts; ajam – šī dvēsele; dēhē – ķermenī; sarvasja – ikviena; bhārata – ak, Bharatas pēcteci; tasmāt – tāpēc; sarvāni

– visām; bhūtāni – dzīvajām būtnēm (kas ir dzimušas); na – nekad; tvam – tev; šočitum – bēdāties; arhasi – klājas.

Bharatas pēcteci! To, kas mīt ķermenī, nekad nevar nogalināt. Tāpēc nav vērts sērot ne par vienu dzīvu būtni.

SKAIDROJUMS: Šeit Dievs Kungs mācību par nemainīgo garīgo dvēseli beidz. Dažādi aprakstot nemirstīgo dvēseli, Kungs Krišna pierāda, ka dvēsele ir nemirstīga, bet ķermenis ir laicīgs. Tāpēc Ardžunam, kas ir kšatrijs, neklātos mest pie malas pienākumu aiz bailēm, ka viņa vectēvs un skolotājs Bhīšma un Drona kaujā kritīs. Balstoties uz Šrī Krišnas autoritāti, ir jābūt pārliecinātam, ka dvēsele atšķiras no materiālā ķermeņa, ka tā pastāv, nevis izveidojas noteiktā matērijas attīstības pakāpē no ķīmisko elementu mijiedarbībām. Kaut arī dvēsele ir nemirstīga, vardarbība nav atļauta, bet arī karš nav aizliegts, kad tas patiešām vajadzīgs. Taču vajadzība ir atkarīga no Dieva Kunga atļaujas, nevis no cilvēka paša iegribām.

31. PANTS

स्वधर्ममपि चावेक्ष्य न विकम्पितुमर्हसि ।
धर्म्याद्धि युद्धाच्छ्रेयोन्यत्क्षत्रियस्य न विद्यते ॥ ३१ ॥

sva-dharmam api čāvēkšja na vikampitum arhasi
dharmjād dhi juddhāč čhrējo 'njat kšatrijasja na vidjatē

sva-dharmam – savus reliģijas principus; api – arī; ča – un; avēkšja – apsverot; na – ne; vikampitum – kavēties; arhasi – tev klājas; dharmjāt – reliģijas principu dēļ; hi – patiešām; juddhāt – nekā cīņa; šrējah – labāka nodarbošanās; anjat – kāda cita; kšatrijasja – kšatrijam; na – ne; vidjatē – pastāv.

Padomā par savu kšatrija pienākumu. Zini, ka tev nav nekā labāka par cīņu reliģijas principu dēļ. Tāpēc nekavējies.

SKAIDROJUMS: Sabiedrībā ir četras kārtas, un otro kārtu, kas gādā par labu vadību, sauc par kšatrijiem. «Kšat» nozīmē «ievainot». Ja kāds sargā citus pret ļaunumu, tad viņš ir kšatrijs («trājatē» nozīmē «aizsargāt»). Kšatriji mācās nogalināt medībās. Kšatrijs dodas uz mežu, izaicina tīģeri un ar zobenu aci pret aci cīnās ar to. Kad tīģeris nogalināts, tad notiek karaliskais sadedzināšanas rituāls. Džaipūras valdnieki kšatriji tā dara pat mūsdienās. Kšatriji īpaši mācās izaicināt un nogalināt, jo vardarbība reliģijas vārdā dažkārt ir nepieciešama. Tāpēc kšatriji nekad tieši nepieņem sanjāsu jeb atsacīšanās dzīves kārtu. Nevardarbība politikā var tikt izmantota diplomātijai, bet tā nekad nav princips. Reliģijas likumu grāmatās teikts:

āhavēšu mitho 'njonjam džighāmsanto mahī-kšitah
juddhamānāh param šaktjā svargam jāntj aparān-mukhāh

jagjēšu pašavo brahman hanjantē satatam dvidžaih
samskritāh kila mantraiš ča tē 'pi svargam avāpnuvan

«Ja kšatrijs vai valdnieks kaujas laukā cīnās ar kādu naidīgu valdnieku, tad viņš pēc nāves var nonākt debesu planētās, tāpat kā brāhmans, kas ziedo dzīvniekus ziedojumu ugunī.» Tāpēc nogalināšana kaujas laukā, aizstāvot reliģijas principus, un dzīvnieku nogalināšana ziedojumu ugunī nemaz netiek uzskatītas par vardarbību, jo šīs darbības ir reliģiskas un ikviens no tām gūst labumu. Upurētais dzīvnieks tūlīt sasniedz cilvēka dzīvi, un tam nav jāiziet pakāpeniskās pārdzimšanas ceļš. Kšatriji, kas nogalināti kaujas laukā, arī sasniedz debesu planētas, tāpat kā brāhmani, kas ziedo.

Ir divējādas sva-dharmas, īpašie pienākumi. Kamēr vien cilvēks nav atbrīvots, tikmēr viņam saskaņā ar reliģiskajiem principiem jāveic ķermeniskie pienākumi, lai sasniegtu atbrīvi. Kad cilvēks ir atbrīvots, tad viņa sva-dharma, noteiktais pienākums, kļūst garīgs un nebalstās vairs uz materiālo ķermenisko izpratni. Ķermeniskajā dzīves izpratnē brāhmaniem un kšatrijiem ir noteikti pienākumi un no tiem nevar izvairīties. Sva-dharmu ir noteicis Dievs Kungs. Tas tiks izskaidrots ceturtajā nodaļā. Ķermeniskajā līmenī sva-dharmu sauc par varnāšrama-dharmu jeb cilvēka ceļu uz garīgu iz-

pratni. Civilizācija sākas ar varnāšrama-dharmu jeb noteiktiem pienākumiem, kas atbilst ķermeņa materiālajai dabai. Ja cilvēks augstāku autoritāšu vadībā pilda savu pienākumu jebkādā darbības laukā, tad tas paceļ viņu augstākā līmenī.

32. PANTS

यदृच्छया चोपपन्नं स्वर्गद्वारमपावृतम् ।
सुखिनः क्षत्रियाः पार्थ लभन्ते युद्धमीदृशम् ॥ ३२ ॥

jadriččhajā čopapannam svarga-dvāram apāvritam
sukhinah kšatrijāh pārtha labhantē juddham īdrišam

jadriččhajā – pašas no sevis; ča – arī; upapannam – pienākušas; svarga – debesu planētu; dvāram – durvis; apāvritam – plaši atvērtas; sukhinah – ļoti laimīgi; kšatrijāh – karaliskās kārtas locekļi; pārtha – Prithas dēls; labhantē – sasniedz; juddham – karu; īdrišam – kā šis.

Pārtha! Laimīgi tie kšatriji, kuriem iespēja cīnīties šādā karā atnāk nemeklēta un paver durvis uz debesu planētām.

SKAIDROJUMS: Kungs Krišna ir augstākais pasaules skolotājs, un šeit viņš nosoda Ardžunas attieksmi, jo Ardžuna saka: «Es šajā cīņā neredzu nekā laba. Tādā veidā var uz mūžīgiem laikiem nonākt ellē.» Ardžuna tā runā tikai aiz neziņas. Viņš grib pildīt pienākumu bez vardarbības. Ja kšatrijs kaujas laukā grib atteikties no vardarbības, tad viņš ir vienkārši muļķis. Parāšara-smriti, reliģiskajā kodeksā, ko uzrakstīja Parāšara, dižens gudrais un Vjāsadēvas tēvs, ir teikts:

kšatrijo hi pradžā rakšan šastra-pānih pradandajan
nirdžitja para-sainjādi kšitim dharmēna pālajēt

«Kšatrija pienākums ir pasargāt cilvēkus no visādām grūtībām, un tāpēc likuma un kārtības uzturēšanai viņam noteiktos gadījumos jābūt vardarbīgam. Viņam jāsakauj visu naidīgo valdnieku karavīri un dievbijīgi jāvalda pār zemi.»

Ardžunam nav pilnīgi nekāda iemesla atteikties no cīņas. Ja Ardžuna uzvarētu savus ienaidniekus, tad viņš varētu baudīt karaļvalsti, bet, ja viņš cīņā kristu, tad nonāktu uz debesu planētām, kuru durvis viņam būtu plaši atvērtas. Cīņa dotu labumu jebkurā gadījumā.

33. PANTS

अथ चेत्त्वमिमं धर्म्यं सङ्ग्रामं न करिष्यसि ।
ततः स्वधर्मं कीर्तिं च हित्वा पापमवाप्स्यसि ॥ ३३ ॥

atha čēt tvam imam dharmjam sangrāmam na karišjasi
tatah sva-dharmam kīrtim ča hitvā pāpam avāpsjasi

atha – tāpēc; čēt – ja; tvam – tu; imam – šo; dharmjam – kā reliģisko pienākumu; sangrāmam – cīņu; na – ne; karišjasi – darīsi; tatah – tad; sva-dharmam – savu reliģisko pienākumu; kīrtim – godu; ča – arī; hitvā – zaudējot; pāpam – grēku sekas; avāpsjasi – iegūsi.

Bet, ja tu nepildīsi savu reliģisko pienākumu un necīnīsies, tad noteikti kritīsi grēkā par pienākuma nepildīšanu un zaudēsi karavīra godu.

SKAIDROJUMS: Ardžuna bija slavens karotājs, un šo slavu viņš bija ieguvis, cīnoties ar daudziem padieviem, pat ar Kungu Šivu. Kad Ardžuna bija sakāvis Kungu Šivu, kurš bija ģērbies kā mednieks, Šiva bija ļoti priecīgs par varoni un dāvāja viņam ieroci – pāšupata-astru. Visi zināja, ka Ardžuna ir dižs karavīrs. Pats Dronāčārja svētīja viņu un dāvāja īpašu ieroci, ar kuru Ardžuna varēja nogalināt pat savu skolotāju. Tik daudzas autoritātes bija apliecinājušas, ka viņš ir varonis, pat viņa pieņemtais tēvs Indra, debesu valdnieks. Ja Ardžuna aizietu no kaujas lauka, tad viņš ne tikai nepildītu savu kšatrija pienākumu, bet arī zaudētu visu slavu un labo vārdu, tā sagatavodams sev taisnu ceļu uz elli. Citiem vārdiem sakot, viņš aizietu uz elli nevis cīnoties, bet gan izvairoties no cīņas.

34. PANTS

अकीर्तिं चापि भूतानि कथयिष्यन्ति तेव्ययाम् ।
सम्भावितस्य चाकीर्तिर्मरणादतिरिच्यते ॥ ३४ ॥

akīrtim čāpi bhūtāni kathajišjanti tē 'vjajām
sambhāvitasja čākīrtir maranād atiričjatē

akīrtim – negodu; ča – arī; api – par; bhūtāni – visi cilvēki; kathajišjanti – runās; tē – par tevi; avjajām – mūžam; sambhāvitasja – godājamam cilvēkam; ča – arī; akīrtih – slikta slava; maranāt – par nāvi; atiričjatē – vairāk.

Tavs negods vienmēr būs ļaužu mutēs, un godātam cilvēkam negods ir ļaunāks par nāvi.

SKAIDROJUMS: Gan kā Ardžunas draugs, gan kā filozofs Kungs Krišna tagad izsaka savu slēdzienu par Ardžunas atteikšanos no cīņas. Kungs saka: «Ardžuna, ja tu aiziesi no kaujas lauka, pirms vēl cīņa ir sākusies, cilvēki tevi uzskatīs par gļēvuli. Ja tu, glābdams savu dzīvību, aizbēgsi no kaujas lauka, tad cilvēki runās par tevi sliktu, tāpēc Es tev iesaku: labāk mirsti kaujas laukā. Tādam godājamam cilvēkam kā tu neslava ir ļaunāka par nāvi. Nevis bēdz, baidoties par savu dzīvību, bet labāk mirsti kaujā. Tas paglābs tevi no neslavas, ka tu esi nepareizi izmantojis Manu draudzību, un no prestiža zaudēšanas sabiedrībā.»

Tātad, Dievs Kungs izteica savu viedokli: labāk Ardžunam krist kaujā nekā pamest kaujas lauku.

35. PANTS

भयादणादुपरतं मंस्यन्ते त्वां महारथाः ।
येषां च त्वं बहुमतो भूत्वा यास्यसि लाघवम् ॥ ३५ ॥

bhajād ranād uparatam mamsjantē tvām mahā-rathāh
jēšām ča tvam bahu-mato bhūtvā jāsjasi lāghavam

bhajāt – aiz bailēm; ranāt – no kaujas lauka; uparatam – aizgājis; mamsjantē – viņi uzskatīs; tvām – tevi; mahā-rathāh – lielie karavadoņi; jēšām – kuriem; ča – arī; tvam – tu; bahu-matah – ļoti cienīts; bhūtvā – esi bijis; jāsjasi – tu iesi; lāghavam – bezvērtīgs.

Lielie karavadoņi, kas augstu vērtējuši tavu vārdu un slavu, domās, ka tu esi aizgājis no kaujas lauka tikai aiz bailēm, un nicinās tevi.

SKAIDROJUMS: Kungs Krišna turpina izteikt savu vērtējumu: «Nedomā, ka tādi diženi virspavēlnieki kā Durjodhana, Karna un citi laikabiedri uzskatīs, ka tu esi aizgājis no kaujas lauka aiz līdzjūtības pret saviem brāļiem un vectēvu. Viņi domās, ka tu esi aizbēdzis aiz bailēm par savu dzīvību. Tad visas viņu labās domas par tevi būs pagalam.»

36. PANTS

अवाच्यवादांश्च बहून्वदिष्यन्ति तवाहिताः ।
निन्दन्तस्तव सामर्थ्यं ततो दुःखतरं नु किम् ॥ ३६ ॥

avāčja-vādāmš ča bahūn vadišjanti tavāhitāh
nindantas tava sāmarthjam tato duhkhataram nu kim

avāčja – nelaipnus; vādān – apmelojuma vārdus; ča – arī; bahūn – daudzus; vadišjanti – sacīs; tava – tavi; ahitāh – ienaidnieki; nindantah – nozākājot; tava – tavas; sāmarthjam – spējas; tatah – par to; duhkha-taram – sāpīgāks; nu – patiešām; kim – kas gan ir.

Ienaidnieki par tevi runās daudz sliktu vārdu un zākās tevi par gļēvuli. Kas gan var būt vēl sāpīgāks?

SKAIDROJUMS: Sākumā Kungs Krišna bija pārsteigts par Ardžunas negaidītajiem līdzjūtības uzplūdiem un teica, ka tāda līdzjūtība ārietim nepiestāv. Tagad tik daudzos vārdos Viņš ir apstiprinājis, ka ir pret šādu tā dēvēto līdzjūtību.

37. PANTS

हतो वा प्राप्स्यसि स्वर्गं जित्वा वा भोक्ष्यसे महीम् ।
तस्मादुत्तिष्ठ कौन्तेय युद्धाय कृतनिश्चयः ॥ ३७ ॥

hato vā prāpsjasi svargam džitvā vā bhokšjasē mahīm
tasmād uttištha kauntēja juddhāja krita-ništčajah

hatah – nogalināts; vā – vai; prāpsjasi – iegūsi; svargam – debesu valstību; džitvā – uzvarot; vā – vai; bhokšjasē – baudīsi; mahīm – pasauli; tasmāt – tāpēc; uttištha – celies; kauntēja – Kuntī dēls; juddhāja – cīnīties; krita – apņēmīgi; ništčajah – droši.

Kuntī dēls, ja tu kritīsi kaujas laukā, tad iegūsi debesu valstību – ja uzvarēsi, tad baudīsi valsti uz Zemes. Tāpēc celies un izšķiries cīņai.

SKAIDROJUMS: Kaut arī nebija zināms, vai Ardžunas puse uzvarēs, viņam tomēr bija jācīnās, jo pat ja Ardžuna tiktu nogalināts, viņš nonāktu uz debesu planētām.

38. PANTS

सुखदुःखे समे कृत्वा लाभालाभौ जयाजयौ ।
ततो युद्धाय युज्यस्व नैवं पापमवाप्स्यसि ॥ ३८ ॥

sukha-duhkhē samē kritvā lābhālābhau džajādžajau
tato juddhāja judžjasva naivam pāpam avāpsjasi

sukha – laimi; duhkhē – un ciešanas; samē – mierīgi; kritvā – darot tā; lābha-alābhau – gan ieguvumu, gan zaudējumu; džaja-adžajau – gan uzvaru, gan sakāvi; tatah – pēc tam; juddhāja – cīņas dēļ; judžjasva – cīnies; na – nekad; ēvam – tādā veidā; pāpam – grēku pretdarbības; avāpsjasi – iegūsi.

Cīnies, lai cīnītos, nedomā par laimi un ciešanām, zaudējumiem un ieguvumiem, uzvaru un sakāvi un, tā darīdams, tu nekad nekritīsi grēkā.

SKAIDROJUMS: Kungs Krišna tagad tieši saka, ka Ardžunam jācīnās pašas cīņas dēļ, jo Krišna vēlas, lai cīņa notiktu. Kas darbojas Krišnas apziņā, tas nedomā par laimi vai ciešanām, labumu un ieguvumu, uzvaru vai sakāvi. Viss ir jādara pārpasaulīgās Krišnas apziņas dēļ, tad materiāla darbība nerada sekas. Kas darbojas savu jutekļu apmierinājumam, vai skaidrībā, vai kaislībās, tas ir pakļauts labām vai sliktām pretdarbībām. Bet kas ir pilnīgi veltījis sevi darbībai Krišnas apziņā, tam vairāk nav nekādu parādu, nedz arī pienākumu ne pret vienu, atšķirībā no tā cilvēka, kurš darbojas parastā veidā. Ir teikts:

dēvarši-bhūtāpta-nrinām pitrīnām
na kinkaro nājam rinī ča rādžan
sarvātmanā jah šaranam šaranjam
gato mukundam parihritja kartam

«Katrs, kas ir pilnīgi uzticējis sevi Krišnam, Mukundam, un ir atmetis visus citus pienākumus, nav vairs parādā nevienam, un viņam nav nekādu pienākumu ne pret vienu – ne padieviem, ne gudrajiem, ne cilvēkiem, ne radiniekiem, ne cilvēci, ne senčiem.» (Bhāg.11.5.41.) Uz to Krišna netieši norāda Ardžunam šajā pantā, un tas tiks sīkāk izskaidrots nākošajos pantos.

39. PANTS

एषा तेऽभिहिता सांख्ये बुद्धिर्योगे त्विमां शृणु ।
बुद्ध्या युक्तो यया पार्थ कर्मबन्धं प्रहास्यसि ॥ ३९ ॥

ēšā tē 'bhihitā sānkhjē buddhir jogē tv imām šrinu
buddhjā jukto jajā pārtha karma-bandham prahāsjasi

ēšā – šis; tē – tev; abhihitā – aprakstīts; sānkhjē – ar analītisko mācību; buddhih – saprāta; jogē – darbu bez auglīgiem iznākumiem; tu – bet; imām – šo; šrinu – uzklausi; buddhjā – ar saprātu; juktah – savienots; jajā – ar ko; pārtha – ak, Prithas dēls; karma-bandham – no pretdarbību saitēm; prahāsjasi – tu varēsi atbrīvoties.

Līdz šim Es tev devu analītiskās zināšanas. Tagad klausies, kā darboties bez augļiem. Prithas dēls, darbojoties ar šīm zināšanām, tu varēsi atbrīvoties no darbības važām.

SKAIDROJUMS: Saskaņā ar Vēdu Nirukti vārdnīcu, vārds «sankhjā» nozīmē «tas, kas kaut ko sīki apraksta», un vārds «sānkhja» apzīmē filozofiju, kas apraksta īsteno dvēseles dabu. «Joga» norāda uz jutekļu savaldīšanu. Ardžunas lēmums necīnīties bija balstīts uz jutekļu apmierināšanu. Aizmirsis pamatpienākumu, viņš gribēja pārtraukt cīņu, jo domāja, ka, nenogalinot savus tuviniekus un radus, viņš būs laimīgāks, nekā baudot karaļvalsti pēc brālēnu un brāļu Dhritarāštras dēlu uzvarēšanas. Abos gadījumos viņš balstījās uz jutekļu apmierināšanu. Gan laime, ko Ardžuna gūtu no uzvaras, gan prieks, ka tuvinieki ir dzīvi, nāk no jutekļu apmierināšanas, kuras dēļ tiek ziedota gudrība un pienākums. Tādēļ Krišna gribēja paskaidrot Ardžunam, ka vectēva ķermeņa nogalināšana nemaz nebūs dvēseles nogalināšana. Kā Krišna jau teica, visi ir individuālas personas, arī pats Dievs Kungs vienmēr ir individuāls – pagātnē, tagadnē un nākotnē, – jo visi mēs mūžam esam individuālas dvēseles. Mēs tikai dažādos veidos mainām savas ķermeniskās drēbes, bet individualitāti mēs saglabājam vienmēr, arī pēc atbrīves no materiālo drēbju važām. Kungs Krišna ļoti uzskatāmi izskaidroja analītiskās zināšanas par ķermeni un dvēseli. Šīs aprakstošās zināšanas, kas no dažādiem redzes viedokļiem apskata dvēseli un ķermeni saskaņā ar Nirukti vārdnīcu nosauktas par sānkhju. Šai sānkhjai nav nekāda sakara ar ateista Kapilas sānkhjas filozofiju. Vēl ilgi pirms viltvārža Kapilas sānkhjas Šrīmad Bhāgavatamas sānkhjas filozofiju izklāstīja īstais Kungs Kapila, Kunga Krišnas avatārs. Viņš to izskaidroja savai mātei Dēvahūti. Tur Viņš skaidri norāda, ka puruša jeb Visaugstais Kungs ir darbīgais pirmsākums, un Viņš rada, paskatoties uz prakriti. Tas atbilst Vēdām un Gītai. Vēdās dotais apraksts norāda, ka Dievs Kungs paskatījās uz prakriti jeb dabu un apaugļoja to ar atomiskajām atsevišķajām dvēselēm. Visas šīs atsevišķās dvēseles darbojas materiālajā dabā, lai apmierinātu jutekļus, un, materiālās enerģijas apburtas, uzskata sevi par baudītājām. Šis priekšstats turpinās līdz pat pēdējam atbrīves mirklim, kad dzīvā būtne vēlas saplūst ar Dievu Kungu. Tās ir pēdējās lamatas, kuras izliek maija, jutekļu apmierināšanas maldi, un tikai pēc daudzām jo daudzām jutekļu apmierināšanas dzīvēm dižena dvēsele uztic sevi Vāsudēvam Kungam Krišnam, tā piepildot augstākās patiesības meklējumus.

Ardžuna jau ir pieņēmis Krišnu par savu garīgo skolotāju, uzticot sevi Viņam: šišjas tē 'ham šādhi mām tvām prapannam. Tāpēc Krišna tagad stāstīs Ardžunam, kā darboties budhi-jogā jeb karma-jogā, jeb, citiem vārdiem sakot, kā garīgi kalpot, lai apmierinātu tikai Dieva Kunga jutekļus. Budhi-joga ļoti skaidri aprakstīta desmitās nodaļas desmitajā pantā kā tieša saikne ar Dievu Kungu, kas Paramātmas veidā atrodas ikvienā sirdī. Taču šāda saikne nav iespējama bez garīgās kalpošanas. Tāpēc tas, kas garīgi jeb pārpasaulīgā mīlestībā kalpo Dievam Kungam, jeb citiem vārdiem sakot, apzinās Krišnu, ar īpašu Dieva Kunga žēlastību sasniedz budhi-jogas līmeni. Tāpēc Dievs Kungs norāda, ka tikai tiem, kas vienmēr pārpasaulīgā mīlestībā garīgi kalpo Viņam, Viņš dāvā tīras zināšanas par garīgo kalpošanu mīlestībā. Tādā veidā bhakta viegli var sasniegt Viņu un nonākt mūžīgas svētlaimes pilnajā Dieva valstībā.

Tātad budhi-joga, kas minēta šajā pantā, ir garīgā kalpošana Dievam Kungam, un šeit minētajam vārdam «sānkhja» nav nekāda sakara ar viltvārža Kapilas pausto ateistisko sānkhja-jogu. Tādēļ nedrīkst aiz pārpratuma uzskatīt, ka šeit minētajai sānkhja-jogai ir kāds sakars ar ateistisko sānkhju. Tajā laikā ateistiskajai sānkhjai nebija nekādas ietekmes, un arī Kungs Krišna nebūtu pieminējis šādus bezdievīgus filozofiskus prātojumus. Īsto sānkhjas filozofiju Kungs Kapila ir aprakstījis Šrīmad Bhāgavatamā, bet pat šai sānkhjai nav nekāda sakara ar pašreiz risinātajiem jautājumiem. Šeit

sānkhja nozīmē analītisku ķermeņa un dvēseles aprakstu. Kungs Krišna analītiski aprakstīja dvēseli Ardžunam tikai tāpēc, lai aizvestu viņu līdz jautājumiem par budhi-jogu jeb bhakti-jogu. Tāpēc Kunga Krišnas sānkhja un Kunga Kapilas sānkhja, kas aprakstīta Bhāgavatamā, ir viens un tas pats. Tās visas ir bhakti-joga. Tāpēc arī Kungs Krišna norāda, ka tikai nesaprātīgi cilvēki sānkhja-jogu un bhakti-jogu uzskata par atšķirīgām (sānkhja-jogau prithag bālāh pravadanti na panditāh).

Ateistiskajai sānkhja-jogai, protams, nav nekāda sakara ar bhakti-jogu, tomēr nesaprātīgi cilvēki apgalvo, ka Bhagavad-gīta runā par ateistisko sānkhja-jogu.

Tāpēc jāsaprot, ka budhi-joga nozīmē darbību Krišnas apziņā, pilnā garīgās kalpošanas svētlaimē un zināšanās. Ja cilvēks darbojas tikai Dieva Kunga priekam, lai cik tas grūti arī būtu, viņš darbojas saskaņā ar budhi-jogas principiem un vienmēr atrodas pārpasaulīgā svētlaimē. Kas tādā pārpasaulīgā veidā darbojas, tas tūlīt ar Dieva Kunga žēlastību iegūst visu pārpasaulīgo izpratni un ir pilnīgi atbrīvots, viņam vairs nav atsevišķi jāpūlas apgūt zināšanas. Darbs Krišnas apziņā un darbs augļu dēļ ļoti atšķiras, it īpaši attiecībā uz jutekļu apmierināšanu, lai iegūtu ģimenes laimi vai materiālu laimi. Tāpēc budhi-joga ir mūsu veiktā darba pārpasaulīga īpašība.

40. PANTS

नेहाभिक्रमनाशोस्ति प्रत्यवायो न विद्यते ।
स्वल्पमप्यस्य धर्मस्य त्रायते महतो भयात् ॥ ४० ॥

nēhābhikrama-nāšo 'sti pratjavājo na vidjatē
sv-alpam apj asja dharmasja trājatē mahato bhajāt

na – nav; iha – šai jogā; abhikrama – pūlēs; nāšah – zaudējuma; asti – ir; pratjavājah – mazināšanās; na – nekad; vidjatē – ir; su-alpam – mazs; api – lai gan; asja – šīs; dharmasja – nodarbības; trājatē – atbrīvo; mahatah – no ļoti lielām; bhajāt – briesmām.

Šai ceļā nav zaudējumu, un pat nelielas sekmes var pasargāt no vislielākajām briesmām.

SKAIDROJUMS: Darbība Krišnas apziņā jeb darbība Krišnas dēļ, nevēloties jutekliskas baudas, ir augstākā pārpasaulīgā darbības īpašība. Pat ja darbība ir tikai nedaudz iesākta, nekādi kavēkļi nevar stāties tai ceļā, un tā nekad nevar būt veltīga. Jebkurš darbs materiālā līmenī ir jāpabeidz, citādi no tā nav nekādas jēgas. Bet jebkuram darbam, kas aizsākts Krišnas apziņā, ir paliekoši augļi, pat ja tas ir nepabeigts. Šāda darba veicējs nezaudē pat tad, ja darbu viņš nepabeidz. Ja mēs paveicam vienu simtdaļu darba Krišnas apziņā, tad tas nezūd, un nākamreiz mēs varam sākt no otras simtdaļas, turpretī materiālajā līmenī, ja darbs nav paveikts pilnīgi un līdz galam, tad tas augļus nenes. Adžāmila savu darbu Krišnas apziņā padarīja tikai mazliet, bet ar Dieva Kunga žēlastību baudīja pilnīgi padarīta darba augļus. Šajā sakarībā Šrīmad Bhāgavatamā (1.5.17.) ir brīnišķīgs pants:

tjaktvā sva-dharmam čaranāmbudžam harēr
bhadžann apakvo 'tha patēt tato jadi
jatra kva vābhadram abhūd amušja kim
ko vārtha āpto 'bhadžatām sva-dharmatah

«Ja kāds pamet savu pienākumu un darbojas Krišnas apziņā, bet pēc tam krīt nepabeigta darba dēļ, tad ko viņš ir zaudējis? Un ko gan cilvēks iegūst, ja viņš pilnīgi padara materiālu darbu?» Jeb, kā saka kristieši: «Kāds labums, ja cilvēks iegūst visu pasauli, bet pazaudē nemirstīgo dvēseli?»

Materiālā darbība un tās augļi beidzas līdz ar ķermeņa nāvi. Bet darbība Krišnas apziņā atkal atved cilvēku Krišnas apziņā pat pēc ķermeņa nāves. Mēs vismaz var būt pārliecināti, ka nākamajā dzīvē piedzimsim par cilvēku vai nu augstas kultūras brāhmana ģimenē, vai bagātā aristokrātiskā ģimenē, kas dos iespēju turpināt ceļu uz augšu. Šī ir tāda Krišnas apziņas darbības īpašība, kādu nedod nekāda cita darbība.

41. PANTS

व्यवसायात्मिका बुद्धिरेकेह कुरुनन्दन ।
बहुशाखा ह्यनन्ताश्च बुद्धयोव्यवसायिनाम् ॥ ४१ ॥

vjavasājātmikā buddhir ēkēha kuru-nandana
bahu-šākhā hj anantāš ča buddhajo 'vjavasājinām

vjavasāja-ātmikā – stingrs Krišnas apziņā; buddhih – saprāts; ēkā – tikai viens; iha – šai pasaulē; kuru-nandana – mīļotais Kuru dēls; bahu-šākhāh – sazarots; hi – patiešām; anantāh – bezgalīgi; ča – arī; buddhajah – saprāts; avjavasājinām – tiem, kas nav Krišnas apziņā.

Kas iet pa šo ceļu, ir stingrs, viņam mērķis ir viens. Bet svārstīgo saprāts ir sazarots, Kuru mīļotais dēls.

SKAIDROJUMS: Ja cilvēks stingri tic, ka Krišnas apziņa viņam dos augstāko dzīves pilnību, tad viņa saprātu sauc par vjavasājātmiku. «Čaitanja čaritāmritā» (Madhja līla 22.62.) teikts:

'šraddhā'-šabdē – višvāsa kahē sudridha niščaja
krišnē bhakti kailē sarva-karma krita haja

Ticība nozīmē to, ka cilvēks nelokāmi paļaujas uz kaut ko cildenu. Kas darbojas Krišnas apziņā, tam vairs nav jādarbojas saistībā ar materiālo pasauli, un viņam vairs nav pienākumu pret ģimenes paražām, cilvēci vai nāciju. Mūsu auglīgā darbība ir atkarīga no agrākajiem labajiem vai sliktajiem darbiem. Kad cilvēkā atmostas Krišnas apziņa, tad viņam vairs nav jācenšas, lai viņa darbi nestu labus augļus. Krišnas apziņā jebkura darbība noris absolūtā līmenī, tā vairs nav pakļauta labā un ļaunā pretstatiem. Augstākā Krišnas apziņas pilnība ir atsacīšanās no materiālistiskas dzīves izpratnes. Attīstoties Krišnas apziņai, šis stāvoklis atnāk pats par sevi.

Stingra mērķa izpratne Krišnas apziņā balstās uz zināšanām. Vāsudēvah sarvam iti sa mahātmā sudurlabhah – cilvēks Krišnas apziņā ir ļoti reta un laba dvēsele, kas zina, ka Vāsudēva jeb Krišna ir visu izpausto cēloņu sakne. Laistot koka sakni, pašas par sevi tiek barotas lapas un zari, un, darbojoties Krišnas apziņā, cilvēks vislabākajā veidā kalpo visiem – sev, ģimenei, sabiedrībai, valstij, cilvēcei utt. Ja kāds ar savu darbību iepriecina Krišnu, tad apmierināti ir visi.

Vislabāk kalpot Krišnas apziņā tāda garīgā skolotāja vadībā, kurš ir īstens Krišnas pārstāvis, kurš pazīst sava mācekļa iedabu un spēj vadīt viņa darbību Krišnas apziņā. Tāpēc, lai labi apgūtu Krišnas apziņu, stingri jāklausa Krišnas pārstāvis un īstena garīgā skolotāja norādījumi jāpadara par dzīves uzdevumu. Šrīla Višvanātha Čakravartī Thākurs savās slavenajās lūgšanās garīgajam skolotājam māca:

jasja prasādād bhagavat-prasādo
jasjāprasādān na gatih kuto 'pi
dhjājan stuvams tasja jašas tri-sandhjam
vandē guroh šrī-čaranāravindam

«Iepriecinot garīgo skolotāju, mēs iepriecinām arī Dieva Augstāko Personību. Ja garīgais skolotājs nav apmierināts, tad nav nekādas iespējas iegūt Krišnas apziņu. Tāpēc jāmeditē un jālūdz viņa žēlastība trīs reizes dienā, un pazemīgi jānoliecas garīgā skolotāja priekšā.»

Taču viss ceļš ir atkarīgs no pilnīgām zināšanām par dvēseli un no pacelšanās pāri ķermeniskajai izpratnei, ne teorētiski, bet praktiski, kad vairs nav iespējama auglīga darbība un jutekļu apmierināšana. To, kura prāts nav stingrs, no ceļa noved dažādas auglīgas darbības.

42.–43. PANTS

यामिमां पुष्पितां वाचं प्रवदन्त्यविपश्चितः ।
वेदवादरताः पार्थ नान्यदस्तीति वादिनः ॥ ४२ ॥

कामात्मानः स्वर्गपरा जन्मकर्मफलप्रदाम् ।
क्रियाविशेषबहुलां भोगैश्वर्यगतिं प्रति ॥ ४३ ॥

jām imām pušpitām vāčam pravadantj avipaščitah
vēda-vāda-ratāh pārtha nānjad astīti vādinah

kāmātmānah svarga-parā džanma-karma-phala-pradām
krijā-višēša-bahulām bhogaišvarja-gatim prati

jām imām – visus šos; pušpitām – puķainos; vāčam – vārdus; pravadanti – saka; avipaščitah – cilvēki ar trūcīgām zināšanām; vēda-vāda-ratāh – šķietamie Vēdu sekotāji; pārtha – ak, Prithas dēls; na – nekad; anjat – nekā cita; asti – ir; iti – tā; vādinah – aizstāvji; kāma-ātmānah – grib apmierināt jutekļus; svarga-parāh – grib sasniegt debesu planētas; džanma-karma-phala-pradām – dod labu dzimšanu un citus auglīgus iznākumus; krijā-višēša – krāšņi rituāli; bahulām – dažādi; bhoga – jutekļu baudās; aišvarja – un bagātībā; gatim – iet; prati – pretim.

Cilvēki ar trūcīgām zināšanām ļoti pieķērušies Vēdu krāšņajiem vārdiem, kas iesaka darboties augļu dēļ, lai paceltos uz debesu planētām, iegūtu labu dzimšanu, varu, utt. Viņi kāro jutekļu apmierinājumu un dzīvi pārpilnībā un apgalvo, ka nav nekā augstāka.

SKAIDROJUMS: Cilvēki vispār nav īpaši saprātīgi, un aiz neziņas viņi lielākoties ir pieķērušies auglīgai darbībai, kas ieteikta Vēdu karma-kāndas daļā. Viņi negrib neko citu kā iespējas baudīt jutekļu priekus debesīs, kur netrūkst vīna un sieviešu, un materiāla pārpilnība ir parasta lieta. Lai varētu pacelties uz debesu planētām, Vēdas iesaka daudzus ziedojumus, it īpaši džotištomas ziedojumus. Patiesībā ir teikts, ka šie ziedojumi jāpilda tiem, kas grib nonākt uz debesu planētām, bet nejēgas domā, ka tas ir vienīgais Vēdu gudrības mērķis. Šādiem nepieredzējušiem cilvēkiem ir grūti apņēmīgi darboties Krišnas apziņā. Viņi ir līdzīgi muļķiem, kas pieķērušies indīga koka ziediem un nezina, pie kā šāda pieķeršanās var novest. Lūk, kā nesaprātīgi cilvēki ir pieķērušies debesu bagātībām un jutekļu baudām.

Vēdu karma-kāndas daļā ir teikts: apāma somam amritā abhūma un akšajam ha vai cāturmasjajādžinah sukritam bhavati. Citiem vārdiem sakot, tie, kas četrus mēnešus uzņemas grūtības, var dzert soma-rasas dzērienu, kļūt nemirstīgi un vienmēr laimīgi. Daži pat uz šīs Zemes ļoti kāro nobaudīt soma-rasu, lai varētu kļūt stipri un piemēroti jutekļu apmierināšanai. Šādi cilvēki netic atbrīvei no materiālās verdzības un ir ļoti pieķērušies greznajām Vēdu ziedojumu ceremonijām. Viņi parasti ir jutekliski un dzīvē nevēlas neko citu, kā vienīgi debesu priekus. Ir tādi Nandana-kānanas dārzi, kuros ir sievietes, skaistas kā eņģeļi, un ļoti daudz soma-rasas vīna. Šāda laime tik tiešām ir jutekliska, tāpēc tur nonāk tie, kas pieķērušies vienīgi materiālai, laicīgai baudai un grib būt materiālās pasaules kungi.

44. PANTS

भोगैश्वर्यप्रसक्तानां तयापहृतचेतसाम् ।
व्यवसायात्मिका बुद्धिः समाधौ न विधीयते ॥ ४४ ॥

bhogaišvarja-prasaktānām tajāpahrita-čētasām
vjavasājātmikā buddhih samādhau na vidhījatē

bhoga – materiālajai baudai; aišvarja – un bagātībai; prasaktānām – tiem, kas pieķērušies; tajā – ar šādām lietām; apahrita-čētasām – apmātiem prātiem; vjavasāja-ātmikā – stingra noteiktība; buddhih – garīgā kalpošana Dievam Kungam; samādhau – savaldītā prātā; na – nekad; vidhījatē – nenotiek.

Kas pārāk pieķērušies jutekļu baudām un materiālajai bagātībai, kas apmāti pēc tām, tie nekad nespēj stingri apņemties kalpot Visaugstajam Kungam.

SKAIDROJUMS: Samādhi nozīmē «stingri vērsts prāts». Vēdu Nirukti vārdnīcā teikts: samjag ādhījatē 'sminn ātma-tattva-jāthātmjam – «Ja prāts ir stingri vērsts uz patības izpratni, tad to sauc par

samādhi.» Samādhi nekad nespēj sasniegt tie, kas vēlas tikai materiālas jutekļu baudas, ne tie, kurus maldina šādas pārejošas lietas. Viņus lielākā vai mazākā mērā sodījusi materiālā enerģija.

45. PANTS

त्रैगुण्यविषया वेदा निस्त्रैगुण्यो भवार्जुन ।
निर्द्वन्द्वो नित्यसत्त्वस्थो निर्योगक्षेम आत्मवान् ॥ ४५ ॥

trai-gunja-višajā vēdā nistrai-gunjo bhavārdžuna
nirdvandvo nitja-sattva-stho nirjoga-kšēma ātmavān

trai-gunja – kas attiecas uz trijām materiālās dabas īpašībām; višajāh – jautājumā; vēdāh – Vēdu raksti; nistrai-gunjah – pāri trijām materiālās dabas īpašībām; bhava – esi; ardžuna – ak, Ardžuna; nirdvandvah – bez pretstatiem; nitja-sattva-sthah – tīrā garīgā esamībā; nirjoga-kšēmah – brīvs no domas par ieguvumiem un aizsardzību; ātma-vān – stingri sevī.

Vēdas runā galvenokārt par trijām materiālās dabas īpašībām. Ardžuna, pacelies pāri šīm trim īpašībām. Atbrīvojies no visiem pretstatiem, vēlmēm iegūt un būt drošībā un stingri nostājies sevī.

SKAIDROJUMS: Jebkura materiāla darbošanās satur darbības un sekas trijās materiālās dabas īpašībās. Tā tiek veikta augļu dēļ, un tas rada verdzību materiālajā pasaulē. Vēdas pārsvarā iesaka auglīgi darboties, lai lielākā cilvēku daļa pakāpeniski paceltos no jutekļu apmierināšanas līdz pārpasaulīgam līmenim. Ardžunam, Kunga Krišnas skolniekam un draugam, tika ieteikts pacelties līdz pārpasaulīgajam «Vēdāntas» filozofijas līmenim, kurš sākas ar brahma-džigjāsas jautājumu jeb jautājumiem par augstāko pārpasaulību. Visas dzīvās būtnes materiālajā pasaulē sūri un grūti cīnās par pastāvēšanu. Viņām Dievs Kungs pēc materiālās pasaules radīšanas deva Vēdu gudrību un ieteica atbrīvoties no materiālajām važām. Kad darbība jutekļu baudai – karma-kāndas nodaļa – beidzas, tad tiek dota sevis apzināšanās iespēja Upanišadu veidā. Upanišadas ir dažādu Vēdu daļas, tāpat kā Bhagavad-gīta ir daļa no piektās Vēdas – Mahābhāratas. Upanišadas iezīmē pārpasaulīgās dzīves sākumu.

Kamēr vien pastāv materiālais ķermenis, pastāv arī darbības materiālajās īpašībās un to sekas. Cilvēkam jāiemācās paciest pretstatus – laimi un ciešanas, aukstumu un karstumu. Paciešot tos, var atbrīvoties no uztraukumiem, kas saistīti ar ieguvumiem un zaudējumiem. Šis pārpasaulīgais stāvoklis ir sasniedzams pilnīgā Krišnas apziņā, kad cilvēks kļūst pilnīgi atkarīgs no Krišnas labās gribas.

46. PANTS

यावानर्थ उदपाने सर्वतः सम्प्लुतोदके ।
तावान्सर्वेषु वेदेषु ब्राह्मणस्य विजानतः ॥ ४६ ॥

jāvān artha udapānē sarvatah samplutodakē
tāvān sarvēšu vēdēšu brāhmanasja vidžānatah

jāvān – visam, kas; arthah – domāts; uda-pānē – akā ūdens; sarvatah – visādā ziņā; sampluta-udakē – lielā ūdens krātuvē; tāvān – tāpat; sarvēšu – visos; vēdēšu – Vēdu rakstos; brāhmanasja – kas zina Augstāko Brahmanu; vidžānatah – kam ir pilnīgas zināšanas.

Ko var dot neliela aka, to var dot arī liela ūdenskrātuve. Ko var dot Vēdas, to var saņemt arī Vēdu mērķa zinātājs.

SKAIDROJUMS: Rituāli un ziedošanas, kas minēti Vēdu rakstu karma-kāndas daļā, domāti, lai pamazām vestu cilvēkus uz sevis apzināšanos. Un sevis apzināšanās mērķis skaidri atklāts Bhagavad-gītas piecpadsmitajā nodaļā (15.15.): Vēdu apguves mērķis ir iepazīt Kungu Krišnu, visa pirmcēloni. Tātad apzināties sevi nozīmē izprast Krišnu un savas mūžīgās attiecības ar Viņu. Bhagavad-gītas piecpadsmitajā nodaļā (15.7.) stāstīts arī par dzīvās būtnes attiecībām ar Krišnu. Dzīvās būtnes

ir neatņemamas Krišnas daļiņas, tāpēc individuālās būtnes Krišnas apziņas atjaunošana ir augstākā Vēdu zināšanu pilnība. To apstiprina Šrīmad Bhāgavatama (3.33.7.) ar šādiem vārdiem:

aho bata šva-pačo 'to garijān
jadž-džihvāgrē vartatē nāma tubhjam
tēpus tapas tē džuhuvuh sasnur ārjā
brahmānūčur nāma grinanti jē tē

«Mans Kungs! Ja cilvēks daudzina Tavu svēto vārdu, tad viņš var būt dzimis kaut vai čandāla [suņu ēdāja] ģimenē, arī tad viņš atrodas augstākajā sevis apzināšanās līmenī. Tāds cilvēks ir labprātīgi uzņēmies visu veidu grūtības un ziedojis saskaņā ar Vēdu rituāliem, daudzas jo daudzas reizes apguvis Vēdu rakstus un šķīstījies visu svēto vietu ūdeņos. Tāds cilvēks uzskatāms par vislabāko no āriešu cilts.»

Tātad, lai saprastu Vēdu mērķi un nepieķertos tikai rituāliem, ir jābūt pietiekami saprātīgam, nedrīkst vēlēties nonākt debesu valstībā, kur ir daudz lielāki jutekļu prieki. Parasts šī laikmeta cilvēks nespēj ne izpildīt visus Vēdu rituālu likumus un ierobežojumus, ne arī pilnīgi apgūt Vēdāntu un Upanišadas. Lai izpildītu visu, uz ko aicina Vēdas, vajag daudz laika, spēka, zināšanu un iespēju. Mūsu laikmetā tas diez vai ir iespējams. Taču galvenais Vēdu kultūras mērķis ir sasniegts, ja cilvēks dzied Dieva Kunga svēto vārdu, kā to ieteica darīt Kungs Čaitanja, kritušo dvēseļu glābējs. Kad lielais Vēdu zinātnieks Prakāšānanda Sarasvatī jautāja Kungam Čaitanjam, kāpēc Kungs kā kaut kāds sentimentālists dzied Dieva svētos vārdus un neapgūst Vēdāntas filozofiju, tad Kungs Čaitanja atbildēja, ka garīgais skolotājs uzskatīja Viņu par galīgu muļķi, tāpēc teica, lai Viņš daudzina Kunga Krišnas svēto vārdu. Kungs Čaitanja tā darīja un nonāca neprātīgā ekstāzē. Šajā Kali laikmetā lielākā daļa cilvēku ir nejēgas un nav pietiekami izglītoti, lai saprastu Vēdāntas filozofiju, tāpēc augstākais Vēdāntas filozofijas mērķis ir sasniedzams, bez apvainojumiem daudzinot Dieva Kunga svēto vārdu. Vēdānta ir Vēdu gudrības pēdējais vārds, un Kungs Krišna ir Vēdāntas filozofijas autors un zinātājs. Vislielākais vēdāntists ir tā diženā dvēsele, kas gūst prieku, daudzinot Dieva Kunga svēto vārdu. Tas ir visa Vēdu misticisma galamērķis.

47. PANTS

कर्मण्येवाधिकारस्ते मा फलेषु कदाचन ।
मा कर्मफलहेतुर्भूर्मा ते सङ्गोस्त्वकर्मणि ॥ ४७ ॥

karmanj ēvādhikāras tē mā phalēšu kadāčana
mā karma-phala-hētur bhūr mā tē sango 'stv akarmani

karmani – noliktajos pienākumos; ēva – noteikti; adhikārah – tiesības; tē – tavas; mā – nekad; phalēšu – augļos; kadāčana – jebkad; mā – nekad; karma-phala – darba augļos; hētuh – cēlonis; bhūh – kļūsti; mā – nekad; tē – tev; sangah – piesaistība; astu – drīkst būt; akarmani – nolikto pienākumu nepildīšanai.

Tev ir tiesības pildīt nolikto pienākumu, bet nav tiesību uz darbības augļiem. Nekad nedomā, ka esi darbības iznākumu cēlonis, un nekad nevairies pildīt pienākumu.

SKAIDROJUMS: Šeit ir apskatītas trīs lietas: noliktais pienākums, darbība pēc paša iegribām un bezdarbība. Pienākums tiek nolikts atbilstoši materiālās dabas īpašībām, kādas cilvēks ieguvis. Darbība pēc iegribām nozīmē to, ka cilvēks darbojas bez autoritāšu piekrišanas. Bezdarbība nozīmē noliktā pienākuma nepildīšanu. Dievs Kungs iesaka Ardžunam nebūt bezdarbīgam un, nepieķeroties tā augļiem, pildīt nolikto pienākumu. Kas ir pieķēries darbības augļiem, tas ir cēlonis darbībai. Tāpēc viņš ir šīs darbības augļu baudītājs vai cietējs.

Kas attiecas uz noliktajiem pienākumiem, tie iedalāmi trijās daļās: ikdienas darbība, darbība ārkārtējos apstākļos un vēlama darbība. Ikdienas darbs, kas izpildīts atbilstoši svēto rakstu norādījumiem kā pienākums, ir darbs skaidrībā. Darbs, kas veikts augļu dēļ, rada verdzību, tapēc tas ir nelabvēlīgs.

Ikvienam ir īpašuma tiesības attiecībā uz noliktajiem pienākumiem, tomēr jādarbojas bez pieķeršanās augļiem. Ja cilvēks pilda pienākumu nesavtīgi, tad tas noteikti ved viņu uz atbrīvi.

Tāpēc Dievs Kungs ieteica Ardžunam cīnīties un pildīt pienākumu bez pieķeršanās augļiem. Ardžunas vēlme nepiedalīties kaujā arī ir sava veida pieķeršanās. Tāda pieķeršanās nekādā gadījumā neved uz atbrīvi. Jebkura pieķeršanās – vai tā laba, vai slikta – rada verdzību. Bezdarbība ir grēks. Tāpēc cīnīties un pildīt pienākumu Ardžunam ir vienīgā svētīgā izeja, kas ved uz atbrīvi.

48. PANTS

योगस्थः कुरु कर्माणि सङ्गं त्यक्त्वा धनञ्जय ।
सिद्ध्यसिद्ध्योः समो भूत्वा समत्वं योग उच्यते ॥ ४८ ॥

joga-sthah kuru karmāni sangam tjaktvā dhanandžaja
siddhj-asiddhjoh samo bhūtvā samatvam joga učjatē

joga-sthah – līdzsvarā; kuru – dari; karmāni – savus pienākumus; sangam – pieķeršanos; tjaktvā – atmetot; dhanandžaja – ak, Ardžuna; siddhi-asiddhjoh – veiksmē un neveiksmē; samah – līdzsvarā; bhūtvā – kļūstot; samatvam – nosvērtība; jogah – joga; učjatē – ir saukta.

Ardžuna, pildot pienākumu, esi līdzsvarots, atmet pieķeršanos veiksmei un neveiksmei. Šāds līdzsvars ir joga.

SKAIDROJUMS: Krišna stāsta Ardžunam, ka viņam jādarbojas jogā. Bet kas ir joga? Joga nozīmē prāta vēršanu uz Visaugstāko, savaldot jutekļus, kuri vienmēr satrauc cilvēku. Un kas ir Visaugstākais? Augstākais ir Dievs Kungs. Viņš pats aicina Ardžunu cīnīties, tāpēc Ardžunam nav nekāda sakara ar cīņas iznākumu. Ieguvums un uzvara – tā ir Krišnas darīšana. Ardžunam ieteikts darboties tā, kā norāda Krišna. Krišnas norādījumi, kas sekos tālāk, ir īstenā joga, un ar to nodarbojas Krišnas apziņā. Vienīgi Krišnas apziņā cilvēks var atbrīvoties no uzskata, ka viņš ir kaut kā īpašnieks. Ir jākļūst par Krišnas kalpu vai par Krišnas kalpa kalpu. Tas ir pareizais ceļš, kā izpildīt pienākumu Krišnas apziņā, kura ir vienīgā, kas var palīdzēt mums darboties jogā.

Ardžuna ir kšatrijs, un kā kšatrijs viņš ir varnāšrama-dharmas daļa. Višnu Purānā teikts, ka vienīgais varnāšrama-dharmas mērķis ir Višnu apmierināšana. Neviens nedrīkst apmierināt sevi. Tas ir materiālās pasaules likums. Visiem jāapmierina Krišna. Kamēr mēs neapmierinām Krišnu, tikmēr nav iespējams pareizi ievērot varnāšrama-dharmas principus. Netieši Ardžunam tika ieteikts darboties tā, kā Krišna viņam teica.

49. PANTS

दूरेण ह्यवरं कर्म बुद्धियोगाद्धनञ्जय ।
बुद्धौ शरणमन्विच्छ कृपणाः फलहेतवः ॥ ४९ ॥

dūrēna hj avaram karma buddhi-jogād dhanandžaja
buddhau šaranam anviččha kripanāh phala-hētavah

dūrēna – met tālu; hi – noteikti; avaram – zemu; karma – darbību; buddhi-jogāt – ar Krišnas apziņas spēku; dhanandžaja – ak, bagātību iekarotāj; buddhau – šādā apziņā; šaranam – pilnīgi uzticēt sevi; anviččha – centies; kripanāh – skopuļi; phala-hētavah – kas kāro augļus.

Dhanandžaja, ar garīgās kalpošanas spēku atmet visas zemiskās darbības un šādā apziņā uztici sevi Dievam Kungam. Darba augļus kāro tikai skopuļi.

SKAIDROJUMS: Kas patiešām sapratis, ka viņš ir mūžīgs Dieva kalps, tas atmet visas citas nodarbības un darbojas Krišnas apziņā. Kā jau tika paskaidrots, budhi-joga nozīmē pārpasaulīgu, mīlestības pilnu kalpošanu Dievam Kungam. Šāda garīga kalpošana ir pareizais darbības veids dzīvajai būtnei. Tikai sīkstuļi grib baudīt sava darba augļus, kas aizvien vairāk un vairāk iekaļ viņus materiālajās važās. Jebkura darbība, izņemot darbību Krišnas apziņā, ir slikta, jo tā pastāvīgi piesien darī-

tāju dzimšanas un nāves ritenim. Tāpēc nekad nevajag vēlēties būt par darbības cēloni. Viss jādara Krišnas apziņā, Krišnas priekam. Sīkstuļi nezina, kā izmantot bagātības, ko viņi ieguvuši ar labu veiksmi vai smagu darbu. Visi spēki jāveltī darbībai Krišnas apziņā, un tad mūžs būs pilns panākumu. Neveiksminieki līdzīgi sīkstuļiem neizmanto savus cilvēka spēkus, lai kalpotu Dievam Kungam.

50. PANTS

बुद्धियुक्तो जहातीह उभे सुकृतदुष्कृते ।
तस्माद्योगाय युज्यस्व योगः कर्मसु कौशलम् ॥ ५० ॥

buddhi-jukto džahātīha ubhē sukrita-duškritē
tasmād jogāja judžjasva jogah karmasu kaušalam

buddhi-juktah – kas garīgi kalpo; džahāti – var atbrīvoties no; iha – šajā dzīvē; ubhē – abiem; sukrita-duškritē – labiem un sliktiem iznākumiem; tasmāt – tāpēc; jogāja – garīgās kalpošanas dēļ; judžjasva – nodarbojies ar; jogah – Krišnas apziņu; karmasu – visas darbības; kaušalam – mākslu.

Kas garīgi kalpo, tas pat šajā dzīvē atbrīvojas no sliktas un labas darbības. Tāpēc tiecies pēc jogas, kas ir visas darbības māksla.

SKAIDROJUMS: Ikviena dzīvā būtne kopš neatminamiem laikiem ir sakrājusi dažādas labo un slikto darbu sekas. Tāpēc tā nekad nespēj saprast savu īsto, dabisko stāvokli. No šīs nesaprašanas var atbrīvoties, ja uzklausa Bhagavad-gītas mācību, kas aicina visādā ziņā uzticēt sevi Kungam Šrī Krišnam un atbrīvoties no mokošās darbību un seku ķēdes, kuras upuri mēs esam dzimšanu pēc dzimšanas. Tāpēc Ardžunam ir ieteikts darboties Krišnas apziņā, kas šķīsta no darbības augļiem.

51. PANTS

कर्मजं बुद्धियुक्ता हि फलं त्यक्त्वा मनीषिणः ।
जन्मबन्धविनिर्मुक्ताः पदं गच्छन्त्यनामयम् ॥ ५१ ॥

karma-džam buddhi-juktā hi phalam tjaktvā manīšinah
džanma-bandha-vinirmuktāh padam gaččhantj anāmajam

karma-džam – auglīgu darbību dēļ; buddhi-juktāh – garīgi kalpo; hi – noteikti; phalam – augļus; tjaktvā – atmetot; manīšinah – diženi gudrie un bhaktas; džanma-bandha – no dzimšanas un nāves važām; vinirmuktāh – atbrīvoti; padam – stāvokli; gaččhanti – sasniedz; anāmajam – bez ciešanām.

Garīgi kalpojot Dievam Kungam, diženi gudrie jeb bhaktas atbrīvojas no materiālās pasaules darbības augļiem. Viņi izkļūst no dzimšanas un nāves riteņa un, [atgriežoties pie Dieva], paceļas pāri visām ciešanām.

SKAIDROJUMS: Atbrīvotās būtnes dzīvo tur, kur nav materiālu ciešanu. Bhāgavatamā (10.14.58.) teikts:

samāšritā jē pada-pallava-plavam
mahat-padam punja-jašo murārēh
bhavāmbudhir vatsa-padam param padam
padam padam jad vipadām nē tēšām

«Tam, kas pieņēmis Dieva Kunga, Visuma izpausmes patvēruma Mukundas, mukti devēja lotospēdu laivu, materiālās pasaules okeāns ir kā ūdens peļķīte, kas sakrājusies teļa pēdas nospiedumā. Para pada, vieta, kur nav materiālu ciešanu jeb Vaikuntha ir viņa mērķis. Viņi netiecas turp, kur uz katra soļa dzīvē draud briesmas.»

Mēs aiz neziņas neaptveram, ka materiālā pasaule ir ciešanu pilna vieta, kur uz katra soļa draud briesmas. Tikai aiz neziņas nesaprātīgi cilvēki cenšas piemēroties apstākļiem ar auglīgu darbību, domājot, ka darbības augļi padarīs viņus laimīgus. Viņi neapjēdz, ka nekāds materiāls ķermenis ne-

vienā Visuma vietā tiem neļaus dzīvot bez ciešanām. Dzīves ciešanas – dzimšana, nāve, vecums un slimības – ir visās materiālās pasaules vietās. Bet tas, kas saprot, ka ir mūžīgs Dieva Kunga kalps un tādēļ zina Dieva Personības stāvokli, pārpasaulīgā mīlestībā kalpo Dievam Kungam. Tā viņš iegūst īpašības, kas vajadzīgas, lai nokļūtu uz Vaikunthas planētām, kur dzīve nav materiāla un ciešanu pilna un kur to neietekmē laiks un nāve. Zināt savu dabisko stāvokli nozīmē zināt arī Dieva Kunga cildeno stāvokli. Kas kļūdaini domā, ka dzīvā būtne un Dievs Kungs ir vienā līmenī, tas dzīvo tumsībā un nespēj garīgi kalpot Dievam Kungam. Viņš pats kļūst sev par kungu un tā gatavo sev atkārtotas dzimšanas un nāves ceļu. Bet tas, kas zina, ka viņam ir jākalpo un pievēršas kalpošanai Dievam Kungam, tūlīt kļūst cienīgs nonākt Vaikunthalokā. Kalpošanu, kas veikta Dieva dēļ, sauc par karma-jogu jeb budhi-jogu jeb, vienkāršiem vārdiem runājot, par garīgo kalpošanu Dievam Kungam.

52. PANTS

यदा ते मोहकलिलं बुद्धिर्व्यतितरिष्यति ।
तदा गन्तासि निर्वेदं श्रोतव्यस्य श्रुतस्य च ॥ ५२ ॥

jadā tē moha-kalilam buddhir vjatitarišjati
tadā gantāsi nirvēdam šrotavjasja šrutasja ča

jadā – kad; tē – tava; moha – māņu; kalilam – biezo mežu; buddhih – pārpasaulīgā kalpošana ar saprātu; vjatitarišjati – pārvarēs; tadā – tad; gantā asi – tu esi; nirvēdam – nejūtīgs; šrotavjasja – pret visu, kas jādzird; šrutasja – pret visu, kas dzirdēts; ča – arī.

Kad tavs saprāts izies no biezā maldu meža, tad tu kļūsi vienaldzīgs pret visu, ko esi dzirdējis, un pret visu, ko vēl dzirdēsi.

SKAIDROJUMS: Ir daudz piemēru no diženu Dieva Kunga bhaktu dzīves stāstiem, kad viņi, kalpojot Dievam Kungam, kļuvuši vienaldzīgi pret Vēdu rituāliem. Kad cilvēks patiešām izprot Krišnu un savas attiecības ar Krišnu, tad viņš dabīgā kārtā kļūst pilnīgi vienaldzīgs pret auglīgas darbības rituāliem, pat ja viņš ir pieredzējis brāhmans. Šrī Mādhavēndra Purī, dižens bhakta un āčārja bhaktu pēctecībā teica:

sandhjā-vandana bhadram astu bhavato bhoh snāna tubhjam namo
bho dēvāh pitaraš ča tarpana-vidhau nāham kšamah kšamjatām
jatra kvāpi nišadja jādava-kulottamasja kamsa-dvišah
smāram smāram agham harāmi tad alam manjē kim anjēna mē

«Manas lūgšanas trīs reizes dienā, esat slavētas! Ak, mazgāšanās, es noliecos tavā priekšā. Ak, padievi! Tēvi! Piedodiet, ka es nespēju parādīt jums cieņu. Lai kur es arī būtu, es atceros diženo Jadu dzimtas dēlu [Krišnu], Kamsas ienaidnieku, un tā es kļūstu brīvs no visām grēku saitēm. Es uzskatu, ka man ar to pietiek.»

Iesācējiem noteikti jāpilda Vēdu rituāli: dažādas lūgšanas trīs reizes dienā, mazgāšanās agri no rīta, senču godāšana utt. Bet, kad cilvēks pilnīgi apzinās Krišnu un pārpasaulīgi ar mīlestību kalpo Krišnam, tad viņš kļūst vienaldzīgs pret visiem šiem vadošajiem noteikumiem, jo viņš jau ir sasniedzis pilnību. Kas sasniedzis tādu līmeni, ka ar kalpošanu jau saprot Visaugsto Kungu Krišnu, tam vairs nav jāuzņemas dažādas askēzes un jāpilda rituāli, kas ieteikti svētajos rakstos. Bet, ja cilvēks nav sapratis, ka Vēdu mērķis ir sasniegt Krišnu, un tikai pilda rituālus utt., tad viņš bezjēdzīgi šķiež savu laiku. Kas darbojas Krišnas apziņā, tas paceļas pāri šabda-brahmas jeb Vēdu un Upanišadu robežām.

53. PANTS

श्रुतिविप्रतिपन्ना ते यदा स्थास्यति निश्चला ।
समाधावचला बुद्धिस्तदा योगमवाप्स्यसि ॥ ५३ ॥

šruti-vipratipannā tē jadā sthāsjati niščalā
samādhāv ačalā buddhis tadā jogam avāpsjasi

šruti – Vēdu atklāsmes; vipratipannā – auglīgu iznākumu neietekmēts; tē – tavs; jadā – kad; sthāsjati – paliks; niščalā – nekustīgs; samādhau – pārpasaulīgā apziņā jeb Krišnas apziņā; ačalā – nesvārstīgs; buddhih – saprāts; tadā – tad; jogam – sevis apzināšanos; avāpsjasi – sasniegsi.

Kad tavu prātu vairs nesatrauks Vēdu krāšņā valoda, un tas stingri nostāsies sevis apzināšanās transā, tad tu būsi sasniedzis dievišķo apziņu.

SKAIDROJUMS: Teikt, ka cilvēks ir sasniedzis samādhi, nozīmē teikt, ka viņš ir pilnīgi apzinājies Krišnu. Tas ir, cilvēks pilnīgā samādhi ir izpratis Brahmanu, Paramātmu un Bhagavānu. Augstākajā sevis apzināšanās pilnībā cilvēks saprot, ka viņš ir mūžīgs Krišnas kalps un ka viņa vienīgais uzdevums ir pildīt pienākumu Krišnas apziņā. Krišnas apziņas cilvēku jeb stingru Dieva Kunga bhaktu nesatrauc Vēdu puķainā valoda, un viņš nedarbojas augļu dēļ, lai sasniegtu debesu valstību. Kas ir Krišnas apziņā, tas tieši sazinās ar Krišnu, un šajā pārpasaulīgajā stāvoklī viņš saprot visus Krišnas norādījumus. Kas tā darbojas, tas noteikti sasniedz gribēto un iegūst augstākās zināšanas. Tikai jāpilda Krišnas vai Viņa pārstāvja garīgā skolotāja norādījumi.

54. PANTS

अर्जुन उवाच
स्थितप्रज्ञस्य का भाषा समाधिस्थस्य केशव ।
स्थितधीः किं प्रभाषेत किमासीत व्रजेत किम् ॥ ५४ ॥

ardžuna uvāča
sthita-pragjasja kā bhāšā samādhi-sthasja kēšava
sthita-dhīh kim prabhāšēta kim āsīta vradžēta kim

ardžunah uvāča – Ardžuna sacīja; sthita-pragjasja – kas stingri stāv Krišnas apziņā; kā – kāda; bhāšā – valoda; samādhi-sthasja – kas atrodas transā; kēšava – ak Krišna; sthita-dhīh – kas stingri ir Krišnas apziņā; kim – kā; prabhāšēta – runā; kim – kā; āsīta – sēž; vradžēta – staigā; kim – kā.

Ardžuna sacīja: Krišna! Kā pazīt to, kura apziņa iegrimusi pārpasaulībā? Kā viņš runā, kāda ir viņa valoda? Kā viņš sēž un kā viņš staigā?

SKAIDROJUMS: Katram cilvēkam, atkarībā no tā, kas viņš ir, ir noteiktas pazīmes, un arī Krišnas apziņas cilvēkam ir sava daba – viņš runā, iet, domā, jūt, utt. Bagātam cilvēkam ir noteiktas pazīmes, pēc kurām var teikt, ka viņš ir bagāts, slimam cilvēkam ir noteiktas pazīmes, pēc kurām var teikt, ka viņš ir slims, mācītam cilvēkam ir savas pazīmes, un tāpat arī pārpasaulīgās Krišnas apziņas cilvēkam ir noteiktas pazīmes, kas atklājas viņa darbībā. Šīs pazīmes var uzzināt no Bhagavadgītas. Vissvarīgākais ir tas, kā Krišnas apziņas cilvēks runā, jo runa ir vissvarīgākā jebkura cilvēka pazīme. Muļķi nevar pazīt, kamēr viņš never vaļā muti, labi ģērbtu muļķi noteikti nevar pazīt, kamēr viņš nesāk runāt, bet tikko viņš kaut ko saka, viss tūlīt kļūst skaidrs. Pazīme, pēc kuras tūlīt var zināt Krišnas apziņas cilvēku ir tā, ka viņš runā tikai par Krišnu un jautājumiem, kas saistīti ar Krišnu. Citas pazīmes seko pašas par sevi, kā teikts tālāk.

55. PANTS

श्रीभगवानुवाच
प्रजहाति यदा कामान्सर्वान्पार्थ मनोगतान् ।
आत्मन्येवात्मना तुष्टः स्थितप्रज्ञस्तदोच्यते ॥ ५५ ॥

šrī bhagavān uvāča
pradžahāti jadā kāmān sarvān pārtha mano-gatān
ātmanj ēvātmanā tuštah sthita-pragjas tadočjatē

šrī bhagavān uvāča – Dieva Augstākā Personība sacīja; pradžahāti – atmet; jadā – kad; kāmān – vēlmes apmierināt jutekļus; sarvān – visu veidu; pārtha – ak, Prithas dēls; manah-gatān – prāta sagudrojumus; ātmani – tīrā dvēseles stāvoklī; ēva – noteikti; ātmanā – ar attīrītu prātu; tuštah – apmierināts; sthita-pragjah – pāri visam stāvot; tadā – tad; učjatē – ir teikts.

Dieva Augstākā Personība sacīja: Pārtha, kad cilvēks atmet visas dažādās prāta sagudrotās jutekļu vēlmes, kad prāts, tā attīrīts, rod apmierinājumu tikai patībā, tad saka, ka viņš ir tīrā pārpasaulīgā apziņā.

SKAIDROJUMS: Bhāgavatama apstiprina, ka jebkuram, kas pilnīgi apzinās Krišnu jeb garīgi kalpo Dievam Kungam, ir visas diženo gudro īpašības, turpretī cilvēkam, kas nav tādā pārpasaulīgā stāvoklī, nekādu labu īpašību nav, jo viņš noteikti agri vai vēlu nonāks savu prāta sagudrojumu varā. Tātad šeit ir pareizi teikts, ka cilvēkam jāatmet visas prāta sagudrotās jutekļu vēlmes. Mākslīgi šādas jutekļu vēlmes pārtraukt nevar. Bet, ja cilvēks darbojas Krišnas apziņā, tad jutekļu vēlmes norimst pašas no sevis bez īpašām pūlēm. Tāpēc ikvienam nekavējoties jāsāk darboties Krišnas apziņā, jo garīgā kalpošana ļauj tūlīt nonākt pārpasaulīgas apziņas līmenī. Augsti attīstīta dvēsele vienmēr ir apmierināta sevī, jo apzinās, ka ir mūžīga Visaugstā Kunga kalpone. Kas ir tādā pārpasaulīgā līmenī, tam nav jutekļu vēlmju, kuras rodas no šaurā materiālisma. Tāds cilvēks vienmēr ir laimīgs savā dabīgajā stāvoklī, mūžam kalpojot Visaugstajam Kungam.

56. PANTS

दुःखेष्वनुद्विग्नमनाः सुखेषु विगतस्पृहः ।
वीतरागभयक्रोधः स्थितधीर्मुनिरुच्यते ॥ ५६ ॥

duhkhēšv anudvigna-manāh sukhēšu vigata-sprihah
vīta-rāga-bhaja-krodhah sthita-dhīr munir učjatē

duhkhēšu – trejādajās ciešanās; anudvigna-manāh – nesatrauktu prātu; sukhēšu – laimē; vigata-sprihah – vienaldzīgs; vīta – brīvs no; rāga – pieķeršanās; bhaja – bailēm; krodhah – un dusmām; sthita-dhīh – stingra prāta; munih – gudrais; učjatē – saukts.

Ko nesatrauc trejādās ciešanas, kas nepriecājas laimē, kas brīvs no pieķeršanās, bailēm un dusmām, tas ir gudrais ar stingru prātu.

SKAIDROJUMS: Vārds «muni» apzīmē tādu cilvēku, kurš var visvisādos veidos prātot un nenonākt ne pie kāda kārtīga secinājuma. Ir teikts, ka katram muni ir savs skatījums uz visu, un ja kāds muni neatšķiras no visiem citiem muni, tad viņu nemaz nevar saukt par muni vārda stingrā nozīmē. Na čāsāv rišir jasja matam na bhinnam (Mahābhārata, Vana 313.117.) Bet «sthita-dhīr» muni, kā šajā pantā saka Dievs Kungs, atšķiras no parasta muni. Sthita-dhīra muni vienmēr apzinās Krišnu, jo viņš savu radošo prātošanu ir izbeidzis. Viņu sauc par prašānta-nihšēša-mano-rathāntara (Stotra-ratna 43.), jeb par to, kas pacēlies pāri prātošanas līmenim un secinājis, ka Kungs Šrī Krišna jeb Vāsudēva ir viss (vāsudēvah sarvam iti sa mahātmā su-durlabhah). Viņu sauc par muni ar stingru prātu. Šādu cilvēku, kas pilnīgi apzinājies Krišnu, neskar trejādo ciešanu uzbrukumi, jo viņš uzskata visas ciešanas par Dieva Kunga žēlastību, un domā, ka pelnījis vēl vairāk ciešanu agrāko grēku dēļ. Viņš redz, ka visas ciešanas ar Dieva Kunga žēlastību sarukušas, cik vien iespējams. Kad šāds cilvēks ir laimīgs, viņš pateicas par to Dievam Kungam, uzskatot, ka nav pelnījis tādu laimi. Viņš apzinās, ka tikai ar Dieva Kunga žēlastību nonācis tādos apstākļos, kur var vēl labāk kalpot Kungam. Lai kalpotu Dievam Kungam, viņš vienmēr ir drosmīgs un darbīgs, viņu neietekmē pieķeršanās vai nepatika. Pieķerties nozīmē pieņemt kaut ko savu jutekļu apmierināšanai, bet nepieķeršanās ir tad, kad nav šādas jutekliskas pieķeršanās. Bet tam, kas ir stingrs Krišnas apziņā, nav ne pieķeršanās, ne nepieķeršanās, jo viņš ir veltījis mūžu kalpošanai Dievam Kungam. Tāpēc viņš pat nedusmojas, ja kaut kas neizdodas. Krišnas apziņas cilvēks vienmēr ir stingrs un noteikts gan panākumos, gan neveiksmēs.

57. PANTS

यः सर्वत्रानभिस्नेहस्तत्तत्प्राप्य शुभाशुभम् ।
नाभिनन्दति न द्वेष्टि तस्य प्रज्ञा प्रतिष्ठिता ॥ ५७ ॥

jah sarvatrānabhisnēhas tat tat prāpja šubhāšubham
nābhinandati na dvēšti tasja pragjā pratišthitā

jah – kas; sarvatra – visur; anabhisnēhah – bez pieķeršanās; tat – tas; tat – tas; prāpja – iegūstot; šubha – labu; ašubham – ļaunu; na – nekad; abhinandati – slavē; na – nekad; dvēšti – neienīst; tasja – tā; pragjā – pilnīgajās zināšanās; pratišthitā – stingrs.

Kas materiālajā pasaulē ir vienaldzīgs pret visu labo un ļauno, kas to neslavē un nenicina, tas ir stingrs pilnīgajās zināšanās.

SKAIDROJUMS: Materiālajā dzīvē vienmēr notiek kaut kas patīkams vai nepatīkams. Tas, kuru šādas materiālas pārmaiņas nesatrauc, kuru neskar ne labais, ne ļaunais, ir stingrs Krišnas apziņā. Kamēr vien mēs esam šajā materiālajā pasaulē, vienmēr var notikt kaut kas labs vai ļauns, jo šī pasaule ir pretstatu pilna. Bet, ja cilvēks ir stingrs Krišnas apziņā, tad viņu labais un ļaunais neskar, jo viņš domā tikai par Krišnu, absolūtu, kurā viss ir labs. Šāda Krišnas apziņa aizved cilvēku līdz pilnīgam pārpasaulīgam stāvoklim, ko apzīmē ar terminu samādhi.

58. PANTS

यदा संहरते चायं कूर्मोऽङ्गानीव सर्वशः ।
इन्द्रियाणीन्द्रियार्थेभ्यस्तस्य प्रज्ञा प्रतिष्ठिता ॥ ५८ ॥

jadā samharatē čājam kūrmo 'ngānīva sarvašah
indrijānīndrijārthēbhjas tasja pragjā pratišthitā

jadā – kad; samharatē – ievelk; ča – arī; ajam – viņš; kūrmah – bruņurupucis; angāni – locekļus; iva – kā; sarvašah – vispār; indrijāni – jutekļus; indrija-arthēbhjah – no jutekļu priekšmetiem; tasja – tā; pragjā – apziņa; pratišthitā – stingra.

Kas spēj novērst jutekļus no jutekļu priekšmetiem tāpat kā bruņurupucis ievelk locekļus bruņās, ir stingrs pilnīgajā apziņā.

SKAIDROJUMS: Jogu, bhaktu jeb sevi apzinājušos dvēseli var pazīt pēc tā, ka viņš spēj vadīt jutekļus tā, kā pats vēlas. Taču lielākā daļa cilvēku ir jutekļu kalpi, un jutekļi viņus vada. Lūk, kāda ir atbilde uz jautājumu, kādā stāvoklī atrodas jogs. Jutekļi ir kā indīgas čūskas. Tie grib darboties brīvi un bez ierobežojumiem. Jogam jeb bhaktam jābūt ļoti stipram, lai savaldītu čūskas – kā čūsku dīdītājam. Viņš nekad neļauj tām darboties neatkarīgi. Svētajos rakstos ir daudz norādījumu. Daļa ir «dari tā» un daļa ir «nedari tā». Kamēr cilvēks nespēj sekot šiem «dari» un «nedari», nespēj atturēties no jutekļu baudām, tikmēr viņš nevar būt stingrs Krišnas apziņā. Vislabākais piemērs, kas šeit arī dots, ir bruņurupucis. Bruņurupucis var vienā mirklī ievilkt savus jutekļus un jebkurā laikā tos atkal izlaist kaut kādam nolūkam. Gluži tāpat Krišnas apziņas cilvēks savus jutekļus izmanto tikai noteiktam nolūkam, kalpošanai Dievam Kungam, bet citos gadījumos viņš tos ievelk. Šeit Šrī Krišna māca Ardžunam izmantot jutekļus tikai kalpošanai Dievam Kungam, bet ne savam apmierinājumam. To, kā vienmēr izmantot jutekļus kalpošanai Dievam Kungam, var redzēt piemērā ar bruņurupuci, kurš savus jutekļus tur iekšpusē.

59. PANTS

विषया विनिवर्तन्ते निराहारस्य देहिनः ।
रसवर्जं रसोऽप्यस्य परं दृष्ट्वा निवर्तते ॥ ५९ ॥

višajā vinivartantē nirāhārasja dēhinah
rasa-vardžam raso 'pj asja param drištvā nivartatē

višajāh – no jutekļu baudas priekšmetiem; vinivartantē – atturas; nirāhārasja – ar aizliedzošiem ierobežojumiem; dēhinah – iemiesotajam; rasa-vardžam – atmetot garšu; rasah – baudas sajūta; api – kaut arī ir; asja – viņa; param – daudz augstākas; drištvā – redzot; nivartatē – viņš izbeidz.

Iemiesotā dvēsele var atturēties no jutekļu baudām, taču tieksme pēc tām saglabājas. Bet, izjutusi augstāku garšu, dvēsele zaudē šo tieksmi un nostiprinās apziņā.

SKAIDROJUMS: Kamēr cilvēks neatrodas pārpasaulīgā līmenī, tikmēr viņš nespēj pārtraukt jutekliski baudīt. Jutekļu baudu ierobežošana ar likumiem un noteikumiem ir kā noteiktu ēdienu ierobežošana slimniekam. Pašam slimniekam ierobežojumi nepatīk un arī aizliegtie ēdieni viņam joprojām garšo. Gluži tāpat jutekļu ierobežojumi dažos garīgajos ceļos, piemēram aštānga-jogā – jama, nijama, āsana, pranājāma, pratjāhāra, dhārana, dhjāna utt. – ir ieteikti ne visai saprātīgiem cilvēkiem, kuriem nav augstāku zināšanu. Bet tam, kas, ejot Krišnas apziņas ceļu, ir iepazinis Visaugstā Kunga Krišnas skaistumu, vairāk nav nekādas patikas pret nedzīvām, materiālām lietām. Tāpēc ierobežojumi doti ne visai saprātīgiem cilvēkiem, garīgās pilnveidošanās ceļa iesācējiem, bet šie ierobežojumi ir vajadzīgi tikai tik ilgi, kamēr nav izveidojusies Krišnas apziņas garša. Kas patiešām apzinās Krišnu, tas dabīgā kārtā zaudē patiku pret visu bezgaršīgo.

60. PANTS

यततो ह्यपि कौन्तेय पुरुषस्य विपश्चितः ।
इन्द्रियाणि प्रमाथीनि हरन्ति प्रसभं मनः ॥ ६० ॥

jatato hj api kauntēja purušasja vipaščitah
indrijāni pramāthīni haranti prasabham manah

jatatah – cenšoties; hi – noteikti; api – par spīti; kauntēja – ak, Kuntī dēls; purušasja – cilvēka; vipaščitah – kas spēj atšķirt; indrijāni – jutekļi; pramāthīni – satraucot; haranti – met; prasabham – ar spēku; manah – prātu.

Ardžuna, jutekļi ir tik spēcīgi un nevaldāmi, ka tie ar varu aizrauj projām pat tāda cilvēka prātu, kuram ir atšķiršanas spējas, un kurš cenšas pār tiem valdīt.

SKAIDROJUMS: Ir daudz mācītu gudro, filozofu un pārpasaulnieku, kas cenšas uzvarēt jutekļus, bet par spīti visām pūlēm pat lielākie no viņiem reizēm krīt par upuri materiālo jutekļu baudām, jo viņu prāts ir satraukts. Pat Višvāmitru, diženu gudro un pilnīgu jogu, no ceļa noveda Mēnaka. Kaut arī šis jogs ar dažādām askēzēm un jogas praksi centās savaldīt jutekļus, Mēnaka viņu pavedināja. Un tādu gadījumu, protams, pasaules vēsturē ir daudz. Ja cilvēks pilnīgi neapzinās Krišnu, tad viņam ir ļoti grūti savaldīt prātu un jutekļus. Ja prāts nav vērsts uz Krišnu, tad nav iespējams pārtraukt materiālo darbību. Praktisku piemēru ir devis Šrī Jāmunāčārja, dižens svētais un bhakta:

jad-avadhi mama čētah krišna-pādāravindē
nava-nava-rasa-dhāmanj udjatam rantum āsīt
tad-avadhi bata nāri-sangamē smarjamānē
bhavati mukha-vikārah sušthu ništhīvanam ča

«Kopš mans prāts kalpo Kunga Krišnas lotospēdām, es baudu aizvien jaunu un jaunu pārpasaulīgu prieku. Ja man prātā ienāk doma par dzimumdzīvi ar kādu sievieti, tad es riebumā novēršos no šīs domas un man gribas nospļauties.»

Krišnas apziņa ir tik pārpasaulīga un brīnišķīga, ka materiālas baudas pašas par sevi kļūst bezgaršīgas. Tas ir tā, kā kad izsalcis cilvēks būtu apmierinājis izsalkumu, sātīgi paēdot. Mahārādža Ambarīša arī uzvarēja lielo jogu Durvāsu Muni tikai tāpēc, ka viņa prāts bija gremdējies Krišnas apziņā (sa vai manah krišna-padāravindajor vačāmsi vaikuntha-gunānuvarnanē).

61. PANTS

तानि सर्वाणि संयम्य युक्त आसीत मत्परः ।
वशे हि यस्येन्द्रियाणि तस्य प्रज्ञा प्रतिष्ठिता ॥ ६१ ॥

tāni sarvāni samjamja jukta āsīta mat-parah
vašē hi džasjēndrijāni tasja pragjā pratišthitā

tāni – tos jutekļus; sarvāni – visus; samjamja – savaldot; juktah – nodarbinātiem; āsīta – jāatrodas; mat-parah – saistībā ar Mani; vašē – pilnīgi pakļauti; hi – noteikti; jasja – kura; indrijāni – jutekļi; tasja – viņa; pragjā – apziņa; pratišthitā – stingra.

Kas pakļauj jutekļus, pilnīgi valda pār tiem un vērš savu apziņu uz Mani, tas ir cilvēks ar stingru saprātu.

SKAIDROJUMS: Šajā pantā skaidri parādīts augstākais priekšstats par jogas pilnību Krišnas apziņā. Kamēr cilvēks neapzinās Krišnu, tikmēr jutekļus savaldīt nav iespējams. Kā tika citēts iepriekš, diženais gudrais Durvāsa Muni sastrīdējās ar Mahārādžu Ambarīšu. Durvāsa Muni bez pamata sadusmojās, jo bija lepns un tādēļ nespēja savaldīt jutekļus. Turpretī valdnieks, kaut arī viņš nebija tāds varens jogs kā gudrais Durvāsa Muni, bet gan Dieva Kunga bhakta, klusi pacieta visas gudrā netaisnības un tāpēc galu galā izrādījās uzvarētājs. Kā minēts Šrīmad Bhāgavatamā (9.4.18.–20.), valdnieks spēja savaldīt jutekļus, jo viņam bija šādas īpašības:

sa vai manah krišna-padāravindajor
vačāmsi vaikuntha-gunānuvarnanē
karau harēr mandira-mārdžanādišu
šrutim čakārāčjuta-sat-kathodajē

mukunda-lingālaja-daršanē drišau
tad-bhritja-gātra-sparšē 'nga-sangamam
ghrānam ča tat-pāda-sarodža-saurabhē
šrīmat-tulasjā rasanām tad-arpitē

pādau harēh kšētra-padānusarpanē
širo hrišīkēša-padābhivandanē
kāmam ča dāsjē na tu kāma-kāmjajā
jathottamašloka-džanāšrajā ratih

«Valdnieks Ambarīša vērsa savu prātu uz Kunga Krišnas lotospēdām, ar vārdiem atainoja Dieva Kunga valstību, ar rokām tīrīja Viņa templi, ar ausīm klausījās par Dieva Kunga spēlēm, ar acīm skatījās uz Viņa veidolu, ar ķermeni saskārās ar citu bhaktu ķermeņiem, ar degunu smaržoja puķes, kas bija piedāvātas Dieva Kunga lotospēdām, ar mēli garšoja Dievam piedāvātās tulasī lapas, ar kājām gāja uz svēto vietu, kur bija Dieva Kunga templis, ar galvu noliecās Dieva Kunga priekšā, ar prātu vēlējās piepildīt Dieva Kunga vēlmes – visas šīs īpašības ļāva viņam kļūt par mat-para, Dieva Kunga bhaktu.»

Šeit vissvarīgākais ir vārds «mat-para». Mahārādžas Ambarīšas dzīve ir piemērs, kā kļūt par mat-paru. Šrīla Baladēva Vidjābhūšana, liels zinātnieks un āčārja mat-paras pēctecībā atzīmē: mad-bhakti-prabhāvēna sarvēndrija-vidžaja-pūrvikā svātma-drištih sulabhēti bhāvah. «Jutekļus var pilnīgi savaldīt tikai ar garīgās kalpošanas spēku.» Vēl tiek dots piemērs ar uguni: «Kā liesmojoša uguns sadedzina visu, kas ir apkārt, tā Kungs Višnu, kas atrodas joga sirdī, sadedzina visus sārņus.» Arī «Joga-sūtra» iesaka meditēt uz Višnu, nevis uz tukšumu. Tā saucamie jogi, kuri meditē uz kaut ko, kas nav Višnu līmenī, tikai izšķiež savu laiku, veltīgi meklējot kaut kādu iedomu tēlu. Mums jāapzinās Krišna un jābūt Dieva Personības bhaktām. Lūk, kāds ir īstenais jogas mērķis.

62. PANTS

ध्यायतो विषयान्पुंसः सङ्गस्तेषूपजायते ।
सङ्गात्सञ्जायते कामः कामात्क्रोधोभिजायते ॥ ६२ ॥

dhjājato višajān pumsah sangas tēšūpadžājatē
sangāt sandžājatē kāmah kāmāt krodho 'bhidžājatē

dhjājatah – domājot par; višajān – jutekļu priekšmetiem; pumsah – cilvēka; sangah – pieķeršanās; tēšu – jutekļu priekšmetiem; upadžājatē – attīstās; sangāt – no pieķeršanās; sandžājatē – attīstās; kāmah – vēlme; kāmāt – no vēlmes; krodhah – dusmas; abhidžājatē – izpaužas.

Domājot par jutekļu priekšmetiem, cilvēks pieķeras tiem. No pieķeršanās rodas iekāre un no iekāres rodas dusmas.

SKAIDROJUMS: Kas neapzinās Krišnu, tas ir pakļauts materiālām vēlmēm, domājot par jutekļu priekšmetiem. Jutekļiem vajadzīga īsta nodarbošanās, un, ja tie nav pārpasaulīgi un ar mīlestību nekalpo Dievam Kungam, tad tie noteikti meklē materiālu kalpošanu. Materiālajā pasaulē ikviens, arī Kungs Šiva un Kungs Brahma – ko tad lai saka par citiem debesu planētu padieviem – ir pakļauts jutekļu priekšmetu ietekmei, un vienīgais ceļš, kā atrisināt materiālās esamības mīklu, ir Krišnas apziņa. Kungs Šiva bija iegrimis dziļā meditācijā, bet kad Pārvatī viņu iztraucēja un piedāvāja jutekliskas baudas, tad Šiva piekrita, un viss beidzās ar to, ka piedzima Kārtikēja. Kad Haridāsa Thākurs bija jauns Dieva Kunga bhakta, tad viņu gluži tāpat kārdināja Mājā-dēvī iemiesojums, bet Haridāsa viegli izturēja pārbaudi, jo bija tīrs Kunga Krišnas bhakta. Kā parādīts iepriekš minētajā Šrī Jāmunāčārjas pantā, patiess Dieva Kunga bhakta izvairās no jebkuras materiālās baudas, jo ir ieguvis augstāku garīgas baudas garšu, baudu, ko dod Dieva Kunga sabiedrība. Lūk, kur slēpjas panākumi. Tāpēc tas, kas neapzinās Krišnu, lai cik viņš labi būtu iemācījies mākslīgi apspiest jutekļus, noteikti kritīs, jo pat mazākā doma par jutekliskām baudām satrauks viņu, un viņš vēlēsies apmierināt jutekļus.

63. PANTS

क्रोधाद्भवति सम्मोहः सम्मोहात्स्मृतिविभ्रमः ।
स्मृतिभ्रंशाद्बुद्धिनाशो बुद्धिनाशात्प्रणश्यति ॥ ६३ ॥

krodhād bhavati sammohah sammohāt smriti-vibhramah
smriti-bhramšād buddhi-nāšo buddhi-nāšāt pranašjati

krodhāt – no dusmām; bhavati – rodas; sammohah – pilnīgi maldi; sammohāt – no maldiem; smriti – atmiņas; vibhramah – nenoturīgums; smriti-bhramšāt – pēc atmiņas aptumšošanās; buddhi-nāšah – saprāta zudums; buddhi-nāšāt – no saprāta zuduma; pranašjati – krīt.

Dusmas rada galīgus maldus, un maldi aptumšo atmiņu. Kad atmiņa ir aptumšota, zūd saprāts, un, kad zūd saprāts, tad cilvēks no jauna krīt materiālās pasaules atvarā.

SKAIDROJUMS: Šrīla Rūpa Gosvāmī norādīja (Bhakti-rasāmrita-sindhu 1.2.258.):

prāpančikatajā buddhjā hari-sambandhi-vastunah
mumukšubhih paritjāgo vairāgjam phalgu kathjatē

Kas iet uz priekšu Krišnas apziņā, tas zina, ka visu var izmantot kalpošanā Dievam Kungam. Bet, kas neko nesaprot no Krišnas apziņas, tas mākslīgi cenšas izvairīties no materiāliem jutekļu priekšmetiem, un galu galā, kaut arī viņš vēlas atbrīvoties no materiālās verdzības, šāds cilvēks nesasniedz atsacīšanās pilnību. Viņa tā dēvēto atsacīšanos sauc par phalgu jeb par mazāk svarīgu. Turpretī, Krišnas apziņas cilvēks zina, kā visu izmantot kalpošanā Dievam Kungam, tāpēc nekļūst par materiālas apziņas upuri. Piemēram, impersonālistam Dievs Kungs jeb Absolūts nespēj ēst, jo ir bezpersonisks. Impersonālists cenšas izvairīties no labiem ēdieniem, bet bhakta zina, ka Krišna ir augstākais baudītājs un ka Viņš ēd visu, kas ir piedāvāts ar mīlestību. Tāpēc bhakta, piedāvājis Die-

vam Kungam labus ēdienus, ēd to pārpalikumus, ko sauc par prasādu. Viss tiek garīgots, un nekāds kritiens vairs nedraud. Bhakta pieņem prasādu Krišnas apziņā, bet nebhakta no tās atsakās kā no materiālas. Impersonālisti nespēj baudīt dzīvi, jo viņu atteikšanās ir mākslīga, un tāpēc pat mazākais prāta satraukums atkal iemet viņus materiālās esamības atvarā. Ir teikts, ka tāda dvēsele, pat pacēlusies līdz atbrīves līmenim, krīt atpakaļ, jo tai nav garīgās kalpošanas pamata.

64. PANTS

रागद्वेषविमुक्तैस्तु विषयानिन्द्रियैश्चरन् ।
आत्मवश्यैर्विधेयात्मा प्रसादमधिगच्छति ॥ ६४ ॥

rāga-dvēša-vimuktais tu višajān indrijaiš čaran
ātma-vašjair vidhējātmā prasādam adhigaččhati

rāga – pieķeršanās; dvēša – nepatikas; vimuktaih – atbrīvojas; tu – bet; višajān – jutekļu priekšmetiem; indrijaih – ar jutekļiem; čaran – iedarbojas; ātma-vašjaih – viņa vadībā; vidhēja-ātmā – kas ievēro noteiktu brīvību; prasādam – Dieva Kunga žēlastību; adhigaččhati – sasniedz.

Bet cilvēks, kas pilnīgi brīvs no pieķeršanās un nepatikas, un kas, ievērojot ierobežojošos atbrīves principus, spēj savaldīt jutekļus, var iemantot Dieva Kunga žēlastību.

SKAIDROJUMS: Jau tika paskaidrots, ka cilvēks ārēji kaut kādā mākslīgā veidā var valdīt pār jutekļiem, bet kamēr jutekļi pārpasaulīgi nekalpo Dievam Kungam, tikmēr pastāv iespēja krist. Var likties, ka cilvēks, kas ir pilnīgā Krišnas apziņā, darbojas jutekliskā līmenī, bet tā kā viņš apzinās Krišnu, viņš nav pieķēries jutekliskai darbībai. Krišnas apziņas cilvēks domā tikai par Krišnas apmierināšanu un ne par ko citu. Tāpēc viņš stāv pāri jebkurai piesaistībai un nepiesaistībai. Ja Krišna vēlas, tad bhakta var izdarīt visu, kas citādi būtu nevēlams. Bet, ja Krišna nevēlas, tad bhakta nedarīs to, ko parasti būtu darījis savam apmierinājumam. Tāpēc bhakta pats izlemj, darīt vai nedarīt, jo darbojas tikai pēc Krišnas norādījumiem. Šādu apziņu savā bezcēloņu žēlastībā dod Dievs Kungs, un to bhakta var sasniegt pat tad, ja ir pieķēries jutekliskajam līmenim.

65. PANTS

प्रसादे सर्वदुःखानां हानिरस्योपजायते ।
प्रसन्नचेतसो ह्याशु बुद्धिः पर्यवतिष्ठते ॥ ६५ ॥

prasādē sarva-duhkhānām hānir asjopadžājatē
prasanna-čētaso hj āšu buddhih parjavatišthatē

prasādē – sasniedzot Dieva Kunga bezcēloņu žēlastību; sarva – visu; duhkhānām – materiālo ciešanu; hānih – iznīcināšana; asja – viņa; upadžājatē – notiek; prasanna-čētasah – laimīgā prātā; hi – noteikti; āšu – ļoti drīz; buddhih – saprāts; pari – pietiekami; avatišthatē – nostiprinās.

Kas ir šādi apmierināts [ir Krišnas apziņā], tas ir brīvs no materiālās esamības trejādajām ciešanām. Apmierinātā apziņā drīz nostiprinās saprāts.

66. PANTS

नास्ति बुद्धिरयुक्तस्य न चायुक्तस्य भावना ।
न चाभावयतः शान्तिरशान्तस्य कुतः सुखम् ॥ ६६ ॥

nāsti buddhir ajuktasja na čājuktasja bhāvanā
na čābhāvajatah šāntir ašāntasja kutah sukham

na asti – nevar būt; buddhih – pārpasaulīga saprāta; ajuktasja – tam, kas nav saistīts (ar Krišnas apziņu); na – ne; ča – un; ajuktasja – kam nav Krišnas apziņas; bhāvanā – stingrs prāts (laimē); na – ne; ča – un; abhāvajatah – kas nav stingrs; šāntih – miers; ašāntasja – nemierīgajam; kutah – kur ir; sukham – laime.

Tam, kas nav saistīts ar Visaugstāko [Krišnas apziņā], nevar būt ne pārpasaulīga saprāta, ne stingra prāta, bez kā nav iespējams miers. Bet kā gan cilvēks var būt laimīgs bez miera?

SKAIDROJUMS: Kamēr cilvēks neapzinās Krišnu, tikmēr viņš nevar būt mierīgs. Tas apstiprināts piektajā nodaļā (5.29.) – cilvēks var būt patiešām mierīgs tikai tad, kad viņš saprot, ka Krišna ir vienīgais visas ziedošanas un askēžu labo augļu baudītājs, ka Viņš ir visu kosmisko izpausmju īpašnieks, ka viņš ir īsts draugs visām dzīvajām būtnēm. Tāpēc, ja cilvēks neapzinās Krišnu, tad viņa prātam nevar būt mērķa. Uztraukumi rodas no vēlmes pēc galamērķa, un, ja cilvēks ir pārliecināts, ka Krišna ir baudītājs, īpašnieks un visu draugs, tad viņš ar stingru prātu var iegūt mieru. Tāpēc tas, kas darbojas bez saistības ar Krišnu, noteikti vienmēr cieš un nevar atrast mieru, lai cik viņš arī neizrādītu ārēju mieru un garīgu attīstību. Krišnas apziņa ir miera stāvoklis, kas izpaužas pats, un to var sasniegt tikai attiecībās ar Krišnu.

67. PANTS

इन्द्रियाणां हि चरतां यन्मनोनुविधीयते ।
तदस्य हरति प्रज्ञां वायुर्नावमिवाम्भसि ॥ ६७ ॥

indrijānām hi čaratām jan mano 'nuvidhījatē
tad asja harati pragjām vājur nāvam ivāmbhasi

indrijānām – no jutekļiem; hi – noteikti; čaratām – klejojot; jat – ar ko; manah – prāts; anuvidhījatē – nepārtraukti aizņemts; tat – tas; asja – viņa; harati – aiznes prom; pragjām – saprātu; vājuh – vējš; nāvam – laivu; iva – kā; ambhasi – uz ūdens.

Stiprs vējš aizdzen projām laivu, un viens vienīgs juteklis, kuram pievērsts prāts, var aiznest projām cilvēka saprātu.

SKAIDROJUMS: Kamēr visi jutekļi nekalpo Dievam Kungam un kaut viens no tiem nodarbojas ar sevis apmierināšanu, tikmēr bhakta var noiet no pārpasaulīgās attīstības ceļa. Kā teikts par Mahārādžas Ambarīšas dzīvi, visi jutekļi jānodarbina Krišnas apziņā, jo tas ir īstais prāta savaldīšanas paņēmiens.

68. PANTS

तस्माद्यस्य महाबाहो निगृहीतानि सर्वशः ।
इन्द्रियाणीन्द्रियार्थेभ्यस्तस्य प्रज्ञा प्रतिष्ठिता ॥ ६८ ॥

tasmād jasja mahā-bāho nigrihītāni sarvašah
indrijānīndrijārthēbhjas tasja pragjā pratišthitā

tasmāt – tāpēc; jasja – kura; mahā-bāho – ak, stipriniek; nigrihītāni – tā iegrožoti; sarvašah – visapkārt; indrijāni – jutekļi; indrija-arthēbhjah – no jutekļu priekšmetiem; tasja – viņa; pragjā – saprāts; pratišthitā – stingrs.

Stipriniek! Kas attur jutekļus no to priekšmetiem, tas noteikti ir cilvēks ar stingru saprātu.

SKAIDROJUMS: Lai savaldītu jutekļu apmierināšanas spēkus, pietiek ar Krišnas apziņu jeb visu jutekļu iesaistīšanu pārpasaulīgajā mīlestības pilnajā kalpošanā Dievam Kungam. Ienaidnieku var savaldīt ar pārspēku, un arī jutekļus var savaldīt, taču to nevar izdarīt ne ar kādiem cilvēka spēkiem, bet tikai liekot tiem kalpot Dievam Kungam. Kas ir sapratis, ka tikai Krišnas apziņa dod īstu saprātu, un ka ar šo mākslu jānodarbojas īstena garīgā skolotāja vadībā, to sauc par sādhaku jeb atbrīves cienīgu cilvēku.

69. PANTS

या निशा सर्वभूतानां तस्यां जागर्ति संयमी ।
यस्यां जाग्रति भूतानि सा निशा पश्यतो मुनेः ॥ ६९ ॥

jā nišā sarva-bhūtānām tasjām džāgarti samjamī
jasjām džāgrati bhūtāni sā nišā pašjato munēh

jā – kas; nišā – ir nakts; sarva – visu; bhūtānām – dzīvo būtņu; tasjām – tajā; džāgarti – ir nomodā; samjamī – kas valda pār sevi; jasjām – kurā; džāgrati – ir nomodā; bhūtāni – visas būtnes; sā – tā ir; nišā – nakts; pašjatah – iekšēji redzīgam; munēh – gudrajam.

Kas visām būtnēm ir nakts, tas ir nomoda laiks cilvēkam, kurš valda pār sevi. Kas visām būtnēm ir nomoda laiks, tā ir nakts iekšēji redzīgam gudrajam.

SKAIDROJUMS: Ir divu veidu saprātīgie cilvēki. Vieniem saprāts darbojas materiālajā jutekļu apmierināšanā, bet otriem ir iekšēja redze, un viņi ir nomodā, kad jāizkopj sevis apziņa. Iekšēji redzīga gudrā jeb domājoša cilvēka darbība ir nakts materiālos jautājumos iegrimušam cilvēkam. Materiālistiski cilvēki šādā naktī guļ, jo viņi nekā nezina par sevis apzināšanos. Iekšēji redzīgs gudrais šādā materiālistiska cilvēka «naktī» ir nomodā. Pamazām attīstot garīgumu, gudrais bauda pārpasaulīgu prieku, turpretī cilvēks, kas darbojas materiālistiski, no sevis apzināšanās viedokļa guļ un sapņo par dažādām jutekļu baudām, miegā būdams dažreiz laimīgs un dažreiz nelaimīgs. Iekšēji redzīgam cilvēkam materiālistiska laime un ciešanas vienmēr ir vienaldzīgas. Viņš turpina iet sevis apzināšanās ceļu, un to nesatrauc materiālas pretdarbības.

70. PANTS

आपूर्यमाणमचलप्रतिष्ठं
समुद्रमापः प्रविशन्ति यद्वत् ।
तद्वत्कामा यं प्रविशन्ति सर्वे
स शान्तिमाप्नोति न कामकामी ॥ ७० ॥

āpūrjamānam ačala-pratištham
samudram āpah pravišanti jadvat
tadvat kāmā jam pravišanti sarvē
sa šāntim āpnoti na kāma-kāmī

āpūrjamānam – vienmēr pildīts; ačala-pratištham – nesvārstīgs atrodas; samudram – okeāns; āpah – ūdeņi; pravišanti – ieplūst; jadvat – kā; tadvat – tā; kāmāh – vēlmes; jam – kam; pravišanti – ieiet; sarvē – visas; sah – tas; šāntim – mieru; āpnoti – iegūst; na – ne; kāma-kāmī – kas grib piepildīt vēlmes.

Okeānu vienmēr pilda upes, bet tas ir un paliek nemainīgs. Tikai tāds cilvēks, kuru nesatrauc vēlmju nepārtrauktā straume, var sasniegt mieru, bet ne tas, kas cenšas apmierināt vēlmes.

SKAIDROJUMS: Plašais okeāns ir vienmēr pilns ar ūdeni, un ūdens nemitīgi nāk klāt, īpaši lietus sezonā. Tomēr okeāns paliek tāds pats – mierīgs un nesatraukts. Tas neiziet no krastiem. To pašu var teikt par cilvēku, kas ir stingrs Krišnas apziņā. Kamēr vien cilvēkam ir materiāls ķermenis, tikmēr ķermeņa vajadzības pēc jutekļu apmierināšanas turpina pastāvēt. Tomēr bhaktu šādas vēlmes nesatrauc, jo viņš ir pilns. Krišnas apziņas cilvēkam nevajag neko, jo Dievs Kungs apmierina visas materiālās vajadzības. Tāpēc viņš ir kā okeāns – vienmēr pilns sevī. Vēlmes nāk pie viņa kā upju ūdeņi tek uz okeānu, bet viņš ir stingrs savā darbībā, un to nesatrauc jutekļu apmierināšanas vēlmes. Krišnas apziņas cilvēku var pazīt pēc tā, ka viņš vispār vairs netiecas apmierināt materiālos jutekļus, kaut arī vēlmes pastāv. Viņš ir apmierināts ar pārpasaulīgo, mīlestības pilno kalpošanu, tāpēc ir mierīgs kā okeāns un bauda pilnīgu mieru. Bet citi, kas grib apmierināt vēlmes līdz pat atbrīves mirklim, nemaz jau nerunājot par materiālajiem panākumiem, nekad neiegūst mieru. Tie, kas darbojas augļu vai atbrīves dēļ, arī jogi, kas tiecas pēc mistiskajiem spēkiem, ir nelaimīgi nepiepildītu vēlmju dēļ. Bet Krišnas apziņas cilvēks kalpo Dievam Kungam un ir laimīgs, un viņam nav nekādu vēlmju, kas jāpiepilda. Patiesībā viņš pat nevēlas atbrīvi no tā sauktās materiālās verdzības. Krišnas bhaktām nav nekādu materiālu vēlmju, un tāpēc viņi sasniedz pilnīgu mieru.

71. PANTS

विहाय कामान्यः सर्वान्पुमांश्चरति निःस्पृहः ।
निर्ममो निरहङ्कारः स शान्तिमधिगच्छति ॥ ७१ ॥

vihāja kāmān jah sarvān pumāmš čarati nihsprihah
nirmamo nirahankārah sa šāntim adhigaččhati

vihāja – atmetot; kāmān – materiālās jutekļu apmierināšanas vēlmes; jah – kas; sarvān – visas; pumān – cilvēks; čarati – dzīvo; nihsprihah – bez vēlmēm; nirmamah – bez īpašuma apziņas; nirahankārah – bez neīstā «es»; sah – viņš; šāntim – pilnīgu mieru; adhigaččhati – iegūst.

Kas ir atmetis visas jutekļu apmierināšanas vēlmes, dzīvo bez vēlmēm un īpašuma apziņas un brīvs no neīstā «es» – tikai tas var sasniegt īstu mieru.

SKAIDROJUMS: Būt bez vēlmēm nozīmē nevēlēties neko jutekļu apmierināšanai. Citiem vārdiem sakot, vēlme iegūt Krišnas apziņu ir īsta nevēlēšanās. Ja cilvēks saprot savu īsteno stāvokli – ka viņš ir mūžīgs Krišnas kalps, nesauc materiālo ķermeni par sevi un neapgalvo, ka viņam pieder viss uz pasaules, tad viņš ir pilnīgā Krišnas apziņā. Kas ir sasniedzis šādu pilnību, tas zina, ka viss ir Krišnas īpašums, tāpēc viss jāizmanto Krišnas apmierināšanai. Ardžuna negribēja cīnīties, jo necīnīšanās apmierinātu viņa jutekļus, bet, ieguvis pilnīgu Krišnas apziņu, viņš cīnījās, jo tā gribēja Krišna. Ardžuna pats nemaz negribēja cīnīties, bet Krišnas dēļ šis pats Ardžuna cīnījās visiem spēkiem. Īsta brīvība no vēlmēm ir vēlme apmierināt Krišnu, bet ne mākslīga cenšanās iznīcināt vēlmes. Dzīvā būtne nevar būt bez vēlmēm vai jutekļiem, bet tā var mainīt vēlmju līmeni. Cilvēks, kas materiāli nekā nevēlas, zina, ka viss pieder Krišnam (īšāvāsjam idam sarvam), un tāpēc viņš nemaldās un nesauc sevi par kaut kā īpašnieku. Viņa pārpasaulīgās zināšanas balstās uz sevis apzināšanos: viņš skaidri zina, ka visas dzīvās būtnes garīgā nozīmē ir neatņemamas Krišnas daļiņas, un ka dzīvā būtne nekad nesasniedz tādu līmeni kā Krišna vai vēl augstāku līmeni. Šī Krišnas apziņas izpratne ir īsta miera pamats.

72. PANTS

एषा ब्राह्मी स्थितिः पार्थ नैनां प्राप्य विमुह्यति ।
स्थित्वास्यामन्तकालेऽपि ब्रह्मनिर्वाणमृच्छति ॥ ७२ ॥

ēšā brāhmī sthitih pārtha nainām prāpja vimuhjati
sthitvāsjām anta-kālē 'pi brahma-nirvānam riččhati

ēšā – šis; brāhmī – garīgais; sthitih – stāvoklis; pārtha – ak, Prithas dēls; na – nekad; ēnām – to; prāpja – sasniedzot; vimuhjati – neapjūk; sthitvā – esot; asjām – šajā; anta-kālē – mūža beigās; api – arī; brahma-nirvānam – Dieva garīgo valstību; riččhati – sasniedz.

Tāds ir garīgas un dievbijīgas dzīves ceļš, pa kuru ejot, nevar nomaldīties. Kas iet pa to – kaut nāves stundā – tas ieiet Dieva valstībā.

SKAIDROJUMS: Krišnas apziņu jeb dievišķu dzīvi var sasniegt tūlīt, vienā mirklī, un to var nesasniegt pat pēc miljoniem piedzimšanu. Tas ir atkarīgs tikai no izpratnes un pieņemšanas. Khatvānga Mahārādža šo stāvokli sasniedza tikai dažas minūtes pirms nāves, uzticot sevi Krišnam. Nirvāna ir materiālistiskas dzīves beigas. Budistu filozofija māca, ka pēc materiālās dzīves beigām ir tikai tukšums, bet Bhagavad-gīta māca ko citu. Pēc materiālās dzīves beigšanas īstā dzīve tikai sākas. Rupjam materiālistam pietiek, ja viņš zina, ka ir jābeidz materiālistiski dzīvot, bet garīgi attīstīti cilvēki saprot, ka pēc materiālistiskās dzīves ir vēl cita dzīve. Ja cilvēkam paveicas, un viņš pirms šī mūža beigām iegūst Krišnas apziņu, tad viņš tūlīt sasniedz brahma-nirvānas līmeni. Starp Dieva valstību un garīgo kalpošanu Dievam Kungam nav nekādas atšķirības. Tās abas ir absolūtā līmenī, tāpēc pārpasaulīgā mīlestībā kalpot Dievam Kungam nozīmē sasniegt garīgo valstību. Materiālajā pasaulē visi darbojas, lai apmierinātu jutekļus, bet garīgajā valstībā visi darbojas Krišnas apziņā. Kas sa-

sniedz Krišnas apziņu, tas pat šajā dzīvē tūlīt sasniedz Brahmanu, un kas apzinās Krišnu, tas jau noteikti ir iegājis Dieva valstībā.

Brahmans ir tiešs matērijas pretstats. Tāpēc «brāhmī sthiti» nozīmē «neatrasties materiālas darbības līmenī». Garīgā kalpošana Dievam Kungam Bhagavad-gītā atzīta par atbrīves līmeni (sa gunān samatītjaitān brahma-bhūjāja kalpatē). Tāpēc «brāhmī sthiti» ir atbrīve no materiālās verdzības.

Šrīla Bhaktivinoda Thākurs par otro Bhagavad-gītas nodaļu teica, ka tā ir visa Gītas satura kopsavilkums. Bhagavad-gītā ir runāts par karma-jogu, gjāna-jogu un bhakti-jogu. Otrajā nodaļā skaidri runāts par karma-jogu un gjāna-jogu un nedaudz pastāstīts arī par bhakti-jogu, lai saturs būtu pilnīgi apskatīts.

Tā beidzas Bhaktivēdāntas skaidrojumi Šrīmad Bhagavad-gītas otrajai nodaļai, kas ir Gītas satura kopsavilkums.

TREŠĀ NODAĻA – Karma-joga

1. PANTS

अर्जुन उवाच
ज्यायसी चेत्कर्मणस्ते मता बुद्धिर्जनार्दन ।
तत्किं कर्मणि घोरे मां नियोजयसि केशव ॥ १ ॥

ardžuna uvāča
džjājasī čēt karmanas tē matā buddhir džanārdana
tat kim karmani ghorē mām nijodžajasi kēšava

ardžunah uvāča – Ardžuna sacīja; džjājasī – labāks; čēt – ja; karmanah – nekā auglīga darbība; tē – Tevis; matā – uzskatīts; buddhih – saprāts; džanārdana – ak, Krišna; tat – tāpēc; kim – kamdēļ; karmani – darbībā; ghorē – šausmīgā; mām – mani; nijodžajasi – Tu iesaisti; kēšava – ak, Krišna.

Ardžuna sacīja: Džanārdana, Kēšava! Kāpēc tu gribi, lai es piedalos šai briesmīgajā karā, ja uzskati, ka saprāts ir labāks par auglīgu darbību?

SKAIDROJUMS: Iepriekšējā nodaļā Dieva Augstākā Personība Šrī Krišna sīki aprakstīja dvēseles uzbūvi, lai izglābtu savu draugu Ardžunu no materiālo bēdu okeāna. Un ceļš, ko Viņš ieteica, ir budhi-joga jeb Krišnas apziņa. Dažkārt Krišnas apziņu nepareizi saprot kā bezdarbību, un cilvēks ar šādu maldīgu izpratni parasti aiziet uz vientuļu vietu, lai daudzinātu Kunga Krišnas svēto vārdu un pilnīgi apzinātos Krišnu. Bet tam, kas nav apguvis Krišnas apziņas filozofiju, nav ieteicams vientuļā vietā atkārtot Krišnas svēto vārdu, jo tā var iegūt tikai nezinoša cilvēka cieņu, kas nav neko vērta. Ardžuna arī domāja par Krišnas apziņu, budhi-jogu jeb saprātu garīgo zināšanu attīstīšanā kā par kaut kādu aiziešanu no darbīgās dzīves un askētismu vientuļā vietā. Citiem vārdiem sakot, viņš veikli gribēja izvairīties no cīņas, izmantojot Krišnas apziņu par ieganstu. Tomēr viņš bija patiess māceklis, tāpēc izstāstīja savus nodomus skolotājam un jautāja, kā vislabāk darīt. Atbildot Kungs Krišna šajā trešajā nodaļā sīki izskaidroja karma-jogu jeb darbību Krišnas apziņā.

2. PANTS

व्यामिश्रेणेव वाक्येन बुद्धिं मोहयसीव मे ।
तदेकं वद निश्चित्य येन श्रेयोहमाप्नुयाम् ॥ २ ॥

vjāmišrēnēva vākjēna buddhim mohajasīva mē
tad ēkam vada niščitja jēna šrējo 'ham āpnujām

vjāmišrēna – divdomīgiem; iva – noteikti; vākjēna – vārdiem; buddhim – saprātu; mohajasi – maldini; iva – noteikti; mē – manu; tat – tāpēc; ēkam – tikai vienu; vada – lūdzu saki; niščitja – pārliecinot; jēna – ar ko; šrējah – patiesu labumu; aham – es; āpnujām – varu gūt.

Manu saprātu mulsina Tavi pretrunīgie norādījumi. Tāpēc, lūdzu, saki skaidri, kas man būtu svētīgāk.

SKAIDROJUMS: Iepriekšējā nodaļā, kas ievadīja Bhagavad-gītu, tika stāstīts par dažādiem ceļiem: sānkhja-jogu, budhi-jogu, jutekļu savaldīšanu ar saprātu, darbu bez vēlmēm gūt augļus, kā arī tika aprakstīts iesācēja stāvoklis. Tas viss tika pasniegts bez īpašas kārtības. Lai darbotos un saprastu ceļu, nepieciešams labāks izklāsts. Tāpēc Ardžuna gribēja noskaidrot šos acīmredzami sarežģītos jautājumus, lai jebkurš cilvēks varētu tos bez pārpratumiem pieņemt. Kaut arī Krišna negribēja jaukt galvu Ardžunam ar maldinošiem vārdiem, Ardžuna nespēja saprast Krišnas apziņas ceļu ne bezdarbīgi, ne kalpojot. Citiem vārdiem sakot, ar saviem jautājumiem viņš padara skaidru Krišnas apziņas ceļu visiem, kas nopietni vēlas izprast Bhagavad-gītas noslēpumu.

3. PANTS

श्रीभगवानुवाच
लोकेऽस्मिन्द्विविधा निष्ठा पुरा प्रोक्ता मयानघ ।
ज्ञानयोगेन सांख्यानां कर्मयोगेन योगिनाम् ॥ ३ ॥

šrī bhagavān uvāča
lokē 'smin dvi-vidhā ništhā purā proktā majānagha
gjāna-jogēna sānkhjānām karma-jogēna joginām

šrī bhagavān uvāča – Dieva Augstākā Personība sacīja; lokē – pasaulē; asmin – šajā; dvi-vidhā – divu veidu; ništhā – ticības; purā – iepriekš; proktā – tika teikts; majā – Manis; anagha – ak, bezgrēcīgais; gjāna-jogēna – savienošanās ar zināšanām; sānkhjānām – filozofu, kas balstās uz pieredzi; karma-jogēna – savienošanās caur Dieva mīlestību; joginām – bhaktu

Dieva Augstākā Personība sacīja: Bezgrēcīgais Ardžuna! Es jau paskaidroju, ka ir divu veidu cilvēki, kas cenšas izprast patību. Vieni to cenšas darīt ar empīrisku un filozofisku prātošanu, bet otri – ar garīgo kalpošanu.

SKAIDROJUMS: Otrās nodaļas 39. pantā Dievs Kungs skaidroja divus paņēmienus – sānkhja-jogu un karma-jogu jeb budhi-jogu. Šajā pantā Viņš to pašu izskaidro vēl sīkāk. Sānkhja-joga jeb gara un matērijas dabas analītiskā izpēte domāta tiem cilvēkiem, kam patīk prātot un izprast visu ar eksperimentālām zināšanām un filozofiju. Citi cilvēki darbojas Krišnas apziņā, kā tas paskaidrots otrās nodaļas 61. pantā. Arī 39. pantā Dievs Kungs paskaidroja, ka, darbojoties budhi-jogā jeb Krišnas apziņā, cilvēks var pārraut darbības saites, jo šim ceļam nav nekādu trūkumu. Tas pats sīkāk izskaidrots 61. pantā – budhi-joga nozīmē būt pilnīgi atkarīgam no Visaugstākā (jeb tiešāk – no Krišnas), un tādā veidā var ļoti viegli savaldīt visus jutekļus. Abas jogas ir savstarpēji atkarīgas, tāpat kā reliģija un filozofija. Reliģija bez filozofijas ir sentiments un dažkārt pat fanātisms, bet filozofija bez reliģijas ir tukša prātošana. Galamērķis ir Krišna, jo arī filozofi, kas patiesīgi meklē Absolūto Patiesību, galu galā nonāk pie Krišnas apziņas. Tas pateikts arī Bhagavad-gītā. Ceļa mērķis ir saprast īsto patības stāvokli attiecībā pret Augstāko Patību. Filozofiskā prātošana ir netiešs ceļš, pa kuru pakāpeniski var nonākt līdz Krišnas apziņai, bet otrs ceļš ir tieša saikne ar visu Krišnas apziņā. No šiem abiem ceļiem Krišnas apziņas ceļš ir labāks, jo tas nav atkarīgs no jutekļu attīrīšanas ar filozofisko paņēmienu. Krišnas apziņa attīra pati par sevi, un tiešais garīgās kalpošanas paņēmiens ir reizē viegls un cildens.

4. PANTS

न कर्मणामनारम्भान्नैष्कर्म्यं पुरुषोऽश्नुते ।
न च सन्न्यसनादेव सिद्धिं समधिगच्छति ॥ ४ ॥

na karmanām anārambhān naiškarmjam purušo 'šnutē
na ča sannjasanād ēva siddhim samadhigaččhati

na – ne; karmanām – noliktos pienākumus; anārambhāt – nepildot; naiškarmjam – brīvību no pretdarbības; purušah – cilvēks; ašnutē – iegūst; na – ne; ča – arī; sannjasanāt – atsakoties; ēva – tikai; siddhim – panākumus; samadhigaččhati – gūst.

Nedarot darbu, nevar atbrīvoties no pretdarbības. Un ar atsacīšanos vien nevar sasniegt pilnību.

SKAIDROJUMS: Atsacīšanās dzīves kārtu var pieņemt tikai tad, kad cilvēks ir šķīstījies, pildot noliktos pienākumus, kas domāti, lai attīrītu materiālistisku cilvēku sirdis. Bez šķīstīšanās, tikai pēkšņi pieņemot ceturto dzīves kārtu (sanjāsu), nevar gūt panākumus. Empīriskie filozofi apgalvo, ka tikai pieņemot sanjāsu jeb pametot auglīgu darbību, cilvēks tūlīt līdzinās Nārājanam. Bet Kungs Krišna šo domu neatbalsta. Ja sirds nav tīra, tad sanjāsa ir tikai sabiedriskās kārtības traucēklis. Turpretī, ja cilvēks, pat nepildot noliktos pienākumus, sāk pārpasaulīgi kalpot Dievam Kungam, tad Kungs pieņem visu, ko šis cilvēks spēj dot (budhi-joga). Sv-alpam apj asja dharmasja trājatē mahato bhajāt. Pat vismazākā šo principu pildīšana ļauj tikt pāri vislielākajām grūtībām.

5. PANTS

न हि कश्चित्क्षणमपि जातु तिष्ठत्यकर्मकृत् ।
कार्यते ह्यवशः कर्म सर्वः प्रकृतिजैर्गुणैः ॥ ५ ॥

na hi kaščit kšanam api džātu tišthatj akarma-krit
kārjatē hj avašah karma sarvah prakriti-džair gunaih

na – ne; hi – noteikti; kaščit – ikviens; kšanam – uz mirkli; api – arī; džātu – jebkad; tišthati – paliek; akarma-krit – nedarot neko; kārjatē – spiests darīt; hi – noteikti; avašah – bezpalīdzīgi; karma – darbu; sarvah – visi; prakriti-džaih – dzimuši no materiālās dabas īpašībām; gunaih – ar īpašībām.

Ikviens spiests bezpalīdzīgi darboties atbilstoši materiālās dabas dotajām īpašībām, tāpēc neviens nespēj pat mirkli būt bezdarbīgs.

SKAIDROJUMS: Dvēsele ir darbīga ne tikai saistītajā dzīvē, tāda viņa ir pēc dabas. Ja nav dvēseles, tad materiālais ķermenis nekustas. Ķermenis ir tikai nedzīvs mehānisms, kurā darbojas garīgā dvēsele, kas vienmēr ir darbīga un nespēj apstāties pat ne mirkli. Tādēļ dvēsele jāiesaista labā darbībā, Krišnas apziņā, citādi viņa darīs to, ko liek maldinātāja enerģija. Saskarsmē ar materiālo enerģiju dvēsele iegūst materiālas īpašības un, lai dvēsele no šīs piesaistības atbrīvotos, tai jāliek pildīt šāstrās dotie pienākumi. Bet, ja dvēsele darbojas sev dabiskajā Krišnas apziņā, tad viss, ko tā dara, ir svētīgs viņai. Šrīmad Bhāgavatama (1.5.17.) to apstiprina:

tjaktvā sva-dharmam čaranāmbudžam harēr
bhadžann apakvo 'tha patēt tato jadi
jatra kva vābhadram abhūd amušja kim
ko vārtha āpto 'bhadžatām sva-dharmatah

«Ja cilvēks pieņem Krišnas apziņu un varbūt nepilda šāstrās dotos pienākumus un, pat ja krīt no sava līmeņa, tad viņš neko nezaudē. Bet, ja cilvēks izpilda visus šāstru attīrīšanās norādījumus, bet neapzinās Krišnu, tad kāda tam jēga?» Tātad šķīstīšanās vajadzīga, lai sasniegtu Krišnas apziņas līmeni. Tāpēc arī sanjāsa vai jebkurš šķīstīšanās paņēmiens domāts, lai sasniegtu galamērķi – Krišnas apziņu, bez kuras viss uzskatāms par neveiksmi.

6. PANTS

कर्मेन्द्रियाणि संयम्य य आस्ते मनसा स्मरन् ।
इन्द्रियार्थान्विमूढात्मा मिथ्याचारः स उच्यते ॥ ६ ॥

karmēndrijāni samjamja ja āstē manasā smaran
indrijārthān vimūdhātmā mithjāčārah sa učjatē

karma-indrijāni – piecus darbīgo jutekļu orgānus; samjamja – savaldot; jah – kas; āstē – paliek; manasā – prātā; smaran – domājot par; indrija-arthān – jutekļu priekšmetiem; vimūdha – muļķa; ātmā – dvēsele; mithjā-āčārah – liekulis; sah – viņš; učjatē – saukts.

Kas attur jutekļus no darbības, bet prātā apcer jutekļu priekšmetus, tas maldina sevi un ir liekulis.

SKAIDROJUMS: Ir daudz liekuļu, kas atsakās darboties Krišnas apziņā un tēlo meditāciju, patiesībā vēršot prātu uz jutekļu baudām. Šie liekuļi var arī runāt sausu filozofiju, lai maldinātu savus izsmalcinātos sekotājus, bet saskaņā ar šo pantu viņi ir vislielākie krāpnieki. Lai iegūtu jutekļu baudu, cilvēks var darboties jebkurā sabiedrības kārtā, un, ja viņš seko attiecīgās kārtas likumiem un noteikumiem, tad viņš var pakāpeniski attīrīt savu esamību. Bet tas, kas tēlo jogu, patiesībā meklējot jutekļu apmierināšanas priekšmetus, ir vislielākais krāpnieks, kaut arī viņš dažreiz runā par filozofiju. Viņa zināšanām nav nekādas vērtības, jo tāda grēcinieka zināšanu augļus atņem Dieva Kunga maldinātāja enerģija. Liekuļa prāts vienmēr ir netīrs, tāpēc jogas meditācijas tēlošanai nav nekādas jēgas.

7. PANTS

यस्त्विन्द्रियाणि मनसा नियम्यारभतेऽर्जुन ।
कर्मेन्द्रियैः कर्मयोगमसक्तः स विशिष्यते ॥ ७ ॥

jas tv indrijāni manasā nijamjārabhatē 'rdžuna
karmēndrijaih karma-jogam asaktah sa višišjatē

jah – kas; tu – bet; indrijāni – jutekļus; manasā – ar prātu; nijamja – vadīt; ārabhatē – sāk; ardžuna – ak, Ardžuna; karma-indrijaih – ar darbīgajiem jutekļu orgāniem; karma-jogam – garīgo kalpošanu; asaktah – bez pieķeršanās; sah – viņš; višišjatē – ir daudz labāks.

Bet, kas ar prātu patiesi cenšas vadīt darbīgos jutekļus bez pieķeršanās un uzsāk karma-jogu [Krišnas apziņā], tas ir daudz augstāks.

SKAIDROJUMS: Daudz labāk darīt savu darbu un iet uz dzīves mērķi – atbrīvi no materiālās verdzības un Dieva valstību, nekā kļūt par viltus pārpasaulnieku, lai netikli dzīvotu un baudītu jutekļu priekus. Augstākais svārtha-gati jeb pašlabuma mērķis ir Višnu sasniegšana. Visa varnu un āšramu iekārta izveidota, lai palīdzētu mums sasniegt dzīves mērķi. Arī ģimenes cilvēks var sasniegt šo mērķi, ja viņš noteiktā veidā kalpo Krišnas apziņā. Lai apzinātos sevi, cilvēks var dzīvot, ievērojot šāstrās dotos noteikumus, turpinot bez pieķeršanās darīt savu darbu, un tādējādi pilnveidoties. Patiesīgs cilvēks, kas seko šim ieteikumam, ir daudz labākā stāvoklī nekā liekulis, kas tikai tēlo garīgumu un krāpj nevainīgus ļaudis. Kārtīgs sētnieks ir daudz labāks par šarlatānu, kurš meditē, lai nopelnītu iztiku.

8. PANTS

नियतं कुरु कर्म त्वं कर्म ज्यायो ह्यकर्मणः ।
शरीरयात्रापि च ते न प्रसिद्धचेदकर्मणः ॥ ८ ॥

nijatam kuru karma tvam karma džjājo hj akarmanah
šarīra-jātrāpi ča tē na prasiddhjēd akarmanah

nijatam – noliktos; kuru – dari; karma – pienākumus; tvam – tu; karma – darbs; džjājah – labāks; hi – noteikti; akarmanah – par bezdarbību; šarīra – ķermeņa; jātrā – uzturēšana; api – pat; ča – arī; tē – tava; na – nekad; prasiddhjēt – veikta; akarmanah – bez darba.

Pildi savu nolikto pienākumu, jo darbs ir labāks par bezdarbību. Bez darba nevar pat uzturēt ķermeni.

SKAIDROJUMS: Ir daudz viltus meditētāju, kas cenšas pārliecināt citus par savu it kā augsto izcelsmi, un daudz pazīstamu darboņu, kas apgalvo, ka garīgās attīstības labad viņi ziedo visu. Kungs Krišna negrib, lai Ardžuna būtu liekulis. Viņš grib, lai Ardžuna pildītu savus kšatrija pienākumus. Ardžuna bija ģimenes cilvēks un karavadonis, tāpēc viņam vislabāk būtu bijis tādam palikt un pildīt ģimenes cilvēka un kšatrija reliģiskos pienākumus. Tāda darbība pamazām attīra pasaulīga cilvēka

sirdi un atbrīvo viņu no materiālajiem sārņiem. Tā dēvēto atsacīšanos, lai uzturētu sevi, neatbalsta ne svētie raksti, ne Dievs Kungs. Galu galā, lai saturētu kopā ķermeni un dvēseli, cilvēkam ir jāstrādā. Darbu nedrīkst atmest, kad ienāk prātā, bez attīrīšanās no materiālistiskām tieksmēm. Katram šai materiālajā pasaulē noteikti ir netīra tieksme valdīt pār materiālo dabu jeb, citiem vārdiem sakot, apmierināt jutekļus. No šādas piesārņotas tieksmes ir jāatbrīvojas. Kas to nedara un nepilda dotos pienākumus, tas nekad lai nemēģina kļūt par tā dēvēto pārpasaulnieku, kas pamet darbu un dzīvo uz citu rēķina.

9. PANTS

यज्ञार्थात्कर्मणोन्यत्र लोकोयं कर्मबन्धनः ।
तदर्थं कर्म कौन्तेय मुक्तसङ्गः समाचर ॥ ९ ॥

jagjārthāt karmano 'njatra loko 'jam karma-bandhanah
tad-artham karma kauntēja mukta-sangah samāčara

jagja-arthāt – darīts tikai Jagjas jeb Višņu labad; karmanah – nekā darbs; anjatra – citādi; lokah – pasaule; ajam – šī; karma-bandhanah – darba važās; tat – Viņa; artham – dēļ; karma – darbojas; kauntēja – Kuntī dēls; mukta-sangah – brīvs no saistības; samāčara – dari pilnīgi.

Darbs jāveic kā ziedojums Višņu, citādi tas piesien materiālajai pasaulei. Tāpēc, Kuntī dēls, pildi noliktos pienākumus Viņam par prieku, un tu vienmēr būsi brīvs no važām.

SKAIDROJUMS: Tā kā cilvēkam jāstrādā kaut vai tikai ķermeņa uzturēšanai, tad attiecīgajam sabiedriskajam stāvoklim un cilvēka īpašībai noliktie pienākumi izveidoti, lai šo mērķi varētu sasniegt. Jagja nozīmē Kungu Višņu vai ziedojumu. Visi ziedojumi domāti, lai iepriecinātu Kungu Višņu. Vēdas norāda: jagjo vai višnuh. Citiem vārdiem sakot, vienu un to pašu mērķi var sasniegt, vai nu pildot noliktās jagjas, vai tieši kalpojot Kungam Višņu. Tāpēc arī Krišnas apziņa ir jagja, kā tas teikts šajā pantā. Varnāšramas mērķis arī ir Kunga Višņu iepriecināšana. Varnāšramāčāravatā purušēna parah pumān/višnur ārādhjatē. (Višņu Purāna 3.8.8.)

Tāpēc cilvēkam jāstrādā, lai apmierinātu Višņu. Jebkurš cits darbs šajā materiālajā pasaulē radīs verdzību, jo gan labam, gan sliktam darbam ir savas pretdarbības, un jebkuras pretdarbības sasaista darītāju. Tāpēc ir jādarbojas Krišnas apziņā, lai apmierinātu Krišnu (Višņu), un, kas tā dara, tas ir atbrīves līmenī. Darbība ir liela māksla, un sākumā ir nepieciešama laba vadība. Jādarbojas ir ļoti rūpīgi un centīgi labā Kunga Krišnas bhaktas vadībā vai uzklausot Paša Kunga Krišnas norādījumus (tāda izdevība bija Ardžunam). Neko nedrīkst darīt jutekļu apmierināšanai, viss jādara Krišnas priekam. Tas ne tikai atbrīvo no darba pretdarbībām, bet arī pamazām paceļ cilvēku pārpasaulīgas mīlestības pilnas dievkalpošanas līmenī, kas ir vienīgais ceļš uz Dieva valstību.

10. PANTS

सहयज्ञाः प्रजाः सृष्ट्वा पुरोवाच प्रजापतिः ।
अनेन प्रसविष्यध्वमेष वोस्त्विष्टकामधुक् ॥ १० ॥

saha-jagjāh pradžāh srištvā purovāča pradžāpatih
anēna prasavišjadhvam ēša vo 'stv išta-kāma-dhuk

saha – kopā ar; jagjāh – ziedojumiem; pradžāh – paaudzes; srištvā – radot; purā – sen; uvāča – sacīja; pradžā-patih – radības Kungs; anēna – ar šo; prasavišjadhvam – lai vairojas labklājība; ēšah – šī; vah – jūsu; astu – lai ir; išta – visa, ko vēlaties; kāma-dhuk – devējs.

Radīšanas sākumā visu radību Kungs laida pasaulē cilvēku un padievu paaudzes, ziedojumus Višņu un svētīja tos: Lai šī jagja [ziedojums] nes jums laimi, jo ziedojot jūs saņemsiet visu, kas vajadzīgs laimīgai dzīvei un atbrīvei.

SKAIDROJUMS: Materiālā pasaule, ko izveidojis visu dzīvo radību Kungs (Višņu), ir iespēja saistītajām dvēselēm atgriezties mājās pie Dieva. Visas dzīvās būtnes šajā radītajā pasaulē sasaistījusi

materiālā daba, jo tās ir aizmirsušas savas attiecības ar Višnu jeb Krišnu, Dieva Augstāko Personību. Vēdu norādījumi mums palīdz saprast šo mūžīgo saikni, jeb, kā teikts Bhagavad-gītā: vēdaiš ča sarvair aham ēva vēdjah. Dievs Kungs saka, ka Vēdu mērķis ir saprast Viņu. Vēdu himnās teikts: patim višvasjātmēšvaram. Tāpēc dzīvo būtņu Kungs ir Dieva Augstākā Personība Višnu. Arī Šrīmad Bhāgavatamā (2.4.20.) Šrīla Šukadēva Gosvāmī daudzos veidos apraksta, ka Dievs Kungs ir pati jeb Kungs:

šrijah patir jagja-patih pradžā-patir
dhijām patir loka-patir dharā-patih
patir gatiš čāndhaka-vrišni-sātvatām
prasīdatām mē bhagavān satām patih

Pradžā-pati ir Kungs Višnu, un Viņš ir visu dzīvo būtņu, visu pasauļu un visa skaistuma Kungs, visa sargātājs. Kungs radīja materiālo pasauli, lai dotu saistītajām dvēselēm iespēju mācīties jagjas (ziedojumus) Višnu iepriecināšanai, un tās varētu ērti un bez raizēm dzīvot materiālajā pasaulē, bet pēc materiālā ķermeņa bojā ejas nonākt Dieva valstībā. Tas ir viss, kas jādara saistītajai dvēselei. Pildot jagju, saistītās dvēseles pamazām iegūst Krišnas apziņu un kļūst visādā ziņā dievbijīgas. Vēdu raksti Kali laikmetā iesaka sankīrtana-jagju (Dieva vārdu daudzināšanu), un šo pārpasaulīgo ceļu parādīja Kungs Čaitanja, lai atpestītu visus šī laikmeta cilvēkus. Sankīrtana-jagja un Krišnas apziņa iet roku rokā. Kungs Krišna savā bhakti veidolā (kā Kungs Čaitanja) minēts Šrīmad Bhāgavatamā (11.5.32.) ar īpašu norādi uz sankīrtana-jagju:

krišna-varnam tvišākrišnam sāngopāngāstra-pāršadam
jagjaih sankīrtana-prājair jadžanti hi su-mēdhasah

«Kali laikmetā cilvēki, kas ir pietiekami saprātīgi, ar sankīrtana-jagju godinās Dievu Kungu, kurš atnāk kopā ar saviem līdzgaitniekiem.» Citas Vēdu rakstos ieteiktās jagjas šajā Kali laikmetā ir grūtas, bet sankīrtana-jagja ir visādā ziņā viegla un cildena. Tā ieteikta arī Bhagavad-gītā (9.14.).

11. PANTS

देवान्भावयतानेन ते देवा भावयन्तु वः ।
परस्परं भावयन्तः श्रेयः परमवाप्स्यथ ॥ ११ ॥

dēvān bhāvajatānēna tē dēvā bhāvajantu vah
parasparam bhāvajantah šrējah param avāpsjatha

dēvān – padievi; bhāvajatā – iepriecināti; anēna – ar šo ziedojumu; tē – tie; dēvāh – padievi; bhāvajantu – iepriecinās; vah – jūs; parasparam – savstarpēji; bhāvajantah – iepriecinot vienam otru; šrējah – svētību; param – augstāko; avāpsjatha – sasniegsiet.

Ziedojumu iepriecinātie padievi būs vēlīgi arī jums. Tā, darot laimi viens otram, labi dzīvosiet visi.

SKAIDROJUMS: Padieviem ir dota vara, lai kārtotu materiālos jautājumus. Viņi gādā par gaisu, gaismu, ūdeni un visu citu, kas vajadzīgs dzīvās būtnes ķermeņa un dvēseles uzturēšanai. Tas viss ir uzticēts padieviem, kuru ir ļoti daudz un kuri darbojas dažādās Dieva Augstākās Personības ķermeņa daļās. Viņu prieks vai dusmas ir atkarīgi no tā, kā cilvēki pilda jagjas. Dažas jagjas domātas, lai apmierinātu noteiktus padievus, bet arī šajā gadījumā tiek godināts Kungs Višnu, kurš ir galvenais labumu saņēmējs. Arī Bhagavad-gītā teikts, ka pats Krišna bauda visas jagjas: bhoktāram jagjatapasām. Tāpēc visu jagju galvenais mērķis ir jagja-pati iepriecināšana. Kad jagjas tiek pareizi izpildītas, tad dabīgi arī padievi, kas atbild par dažādu labumu sagādāšanu, tiek iepriecināti, un netrūkst nekādu dabas bagātību.

Jagjas izpildīšana dod daudzus blakus labumus, kas galu galā ved uz atbrīvi no materiālās verdzības. Izdarot jagjas, tiek šķīstītas visas darbības. Vēdās teikts: āhāra-šuddhau sattva-šuddhih sattva-šuddhau dhruvā-smritih smriti-lambhē sarva-granthīnām vipramokšah. Izdarot jagju, tiek svētīts

ēdiens, un, ēdot svētītu ēdienu, attīrās visa cilvēka esamība. Attīroties esamībai, tiek svētīti smalkākie atmiņas audi, un, kad atmiņa ir svētīta, tad cilvēks var domāt par ceļu uz atbrīvi. Tas viss kopā ved uz Krišnas apziņu, kas ir ļoti nepieciešama mūsdienu sabiedrībai.

12. PANTS

इष्टान्भोगान्हि वो देवा दास्यन्ते यज्ञभाविताः ।
तैर्दत्तानप्रदायैभ्यो यो भुङ्क्ते स्तेन एव सः ॥ १२ ॥

ištān bhogān hi vo dēvā dāsjantē jagja-bhāvitāh
tair dattān apradājaibhjo jo bhunktē stēna ēva sah

ištān – gribētos; bhogān – labumus; hi – noteikti; vah – jums; dēvāh – padievi; dāsjantē – dāvās; jagja-bhāvitāh – ziedojumu apmierināti; taih – viņu; dattān – doto; apradāja – bez piedāvāšanas; ēbhjah – šiem padieviem; jah – kas; bhunktē – bauda; stēnah – zaglis; ēva – noteikti; sah – viņš.

Padievi gādā par visu dzīvei nepieciešamo, un jagjas [ziedojuma] iepriecināti, viņi jums dos visu, kas vajadzīgs. Bet, kas bauda šīs veltes un neziedo padieviem, ir zaglis.

SKAIDROJUMS: Padievi ir Dieva Augstākās Personības, Višnu ieceltie apgādnieki. Tāpēc viņi jāiepriecina, izdarot noliktās jagjas. Vēdas iesaka dažādas jagjas dažādiem padieviem, taču tās visas galu galā bauda Dieva Augstākā Personība. Kas nespēj izprast Dieva Augstāko personību, tam iesaka ziedot padieviem. Atbilstoši cilvēku dažādām materiālajām īpašībām, Vēdas iesaka dažādas jagjas. Atbilstoši savām īpašībām cilvēks izvēlas arī godināmo padievu. Piemēram, gaļēdājiem iesaka godināt dievieti Kālī, šaušalīgo materiālās pasaules veidolu, un šai dievietei iesaka ziedot dzīvniekus. Turpretī tiem, kas ir skaidrībā, iesaka godināt Višnu. Taču galu galā visas jagjas domātas, lai cilvēks pamazām nonāktu pārpasaulīgā līmenī. Parastam cilvēkam noteikti jāpilda vismaz piecas jagjas, kuras sauc par panča-mahā-jagju.

Tomēr jāzina, ka cilvēku sabiedrībai nepieciešamo gādā Dieva Kunga pārstāvji, padievi. Neviens neko nevar izgatavot. Apskatīsim cilvēku pārtiku. Tajā ietilpst graudi, augļi, dārzeņi, piens, cukurs, utt. tiem, kas ir skaidrībā. Neveģetārieši ēd arī gaļu u.c. Nevienu no šiem produktiem cilvēks nevar izgatavot. Apskatīsim arī siltumu, gaismu, ūdeni, gaisu utt., kas arī nepieciešami dzīvei. Cilvēku sabiedrība nespēj saražot nevienu no tiem. Bez Visaugstā Kunga nebūtu ne dāsnas saules un mēness gaismas, ne lietus, vēja u.c., bez kā neviens nespēj dzīvot. Acīmredzami mūsu dzīve atkarīga no tā, ko dod Dievs Kungs. Pat mūsu ražošanas uzņēmumiem vajag tik daudz izejvielu: metāla, sēra, dzīvsudraba, mangāna un tik daudz citu svarīgu vielu. Tās visas sagādā Dieva Kunga pārstāvji, lai mēs tās pareizi izmantotu un paši būtu stipri un veseli, un varētu apzināties sevi, kas vestu mūs pie augstākā dzīves mērķa, atbrīves no materiālās cīņas par esamību. Šo dzīves mērķi var sasniegt, izdarot jagjas. Ja mēs aizmirstam dzīves mērķi un tikai izmantojam Dieva pārstāvju sagādāto, lai apmierinātu jutekļus un aizvien vairāk sapītos materiālajā esamībā, kas nav radīšanas mērķis, tad mēs noteikti esam zagļi, un tāpēc mūs soda materiālās dabas likumi. Zagļu sabiedrība nekad nevar būt laimīga, jo zagļiem nav dzīves mērķa. Rupjajiem materiālistiskajiem zagļiem nav augstākā dzīves mērķa. Viņi domā tikai par jutekļu apmierināšanu un nezina, kā izdarīt jagju. Tomēr Kungs Čaitanja deva visvieglāko jagju – sankīrtana-jagju, kuru spēj veikt ikviens šajā pasaulē, kas pieņem Krišnas apziņas principus.

13. PANTS

यज्ञशिष्टाशिनः सन्तो मुच्यन्ते सर्वकिल्बिषैः ।
भुञ्जते ते त्वघं पापा ये पचन्त्यात्मकारणात् ॥ १३ ॥

jagja-šištāšinah santo mučjantē sarva-kilbišaih
bhundžatē tē tv agham pāpā jē pačantj ātma-kāranāt

jagja-šišta – ēdiena, kas baudīts pēc jagjas; ašinah – ēdāji; santah – bhaktas; mučjantē – gūst atbrīvi; sarva – no visiem; kilbišaih – grēkiem; bhundžatē – bauda; tē – tie; tu – bet; agham – briesmīgi; pāpāh – grēkotāji; jē – kas; pačanti – gatavo ēdienu; ātma-kāranāt – jutekļu baudai.

Dieva Kunga bhaktas atbrīvojas no visiem grēkiem, jo ēd to, kas vispirms ir ziedots. Bet tie, kas gatavo ēdienu tikai savu jutekļu baudai, ēd vienu vienīgu grēku.

SKAIDROJUMS: Visaugstā Kunga bhaktas jeb cilvēkus, kas apzinās Krišnu, sauc par santām, un viņi vienmēr mīl Dievu Kungu. Kā teikts Brahma-samhitā (5.38.): prēmāndžana-ččhurita-bhakti-viločanēna santah sadaiva hridajēšu vilokajanti. Santas, kas vienmēr mīlestībā vienoti ar Dieva Augstāko Personību, Govindu (visu prieku devēju) jeb Mukundu (atbrīves devēju), jeb Krišnu (visupievilcīgo) nespēj pieņemt neko, kas vispirms nav piedāvāts Augstākajai Personai. Tāpēc šādi bhaktas vienmēr izdara jagjas dažādos garīgās kalpošanas veidos: šravanā, kīrtanā, smaranā, arčanā utt., un šī jagju pildīšana vienmēr pasargā viņus no jebkādas grēcīgas saskarsmes sārņiem materiālajā pasaulē. Citi, kas gatavo ēdienu sev un jutekļu apmierināšanai, ir ne tikai zagļi, bet ēd arī visu veidu grēkus. Kā gan cilvēks var būt laimīgs, ja viņš reizē ir zaglis un grēcinieks? Tas ir neiespējami. Tāpēc, lai cilvēki kļūtu visādā veidā laimīgi, viņiem jāmāca pildīt vieglā sankīrtana-jagja pilnīgā Krišnas apziņā. Citādi pasaulē nebūs ne laimes, ne miera.

14. PANTS

अन्नाद्भवन्ति भूतानि पर्जन्यादन्नसम्भवः ।
यज्ञाद्भवति पर्जन्यो यज्ञः कर्मसमुद्भवः ॥ १४ ॥

annād bhavanti bhūtāni pardžanjād anna-sambhavah
jagjād bhavati pardžanjo jagjah karma-samudbhavah

annāt – no graudiem; bhavanti – aug; bhūtāni – materiālie ķermeņi; pardžanjāt – no lietus; anna – graudi; sambhavah – rodas; jagjāt – no ziedošanas; bhavati – kļūst iespējams; pardžanjah – lietus; jagjah – jagju izpilde; karma – noliktajiem pienākumiem; samudbhavah – rodas.

Visu radību uztur labība, bet labība nāk no lietus. Lietus nāk no jagjas [ziedošanas], bet jagja rodas no noliktā pienākuma.

SKAIDROJUMS: Šrīla Baladēva Vidjābhūšana, diženais Bhagavad-gītas skaidrotājs, rakstīja: jē indrādj-angatajāvasthitam jagjam sarvēšvaram višnum abhjarčja tač-čhēšam ašnanti tēna tad dēhajātrām sampādajanti, tē santah sarvēšvarasja jagja-purušasja bhaktāh sarva-kilbišair anādi-kālavivriddhair ātmānubhava-prati-bandhakair nikhilaih pāpair vimučjantē. Visaugstais Kungs jagjapuruša jeb visu ziedojumu baudītājs ir visu padievu valdnieks, un tie Viņam kalpo tā, kā dažādas ķermeņa daļas kalpo ķermenim. Tādi padievi kā Indra, Čandra un Varuna ir pilnvaroti materiālo jautājumu kārtotāji, un Vēdas iesaka viņus apmierināt, lai tie būtu priecīgi un gādātu pietiekami gaisa, gaismas un ūdens graudu audzēšanai. Kad tiek godināts Kungs Krišna, tad paši par sevi tiek godināti arī padievi, kas ir dažādas Dieva Kunga ķermeņa daļas, un nav nekādas vajadzības godināt padievus atsevišķi. Tāpēc Dieva Kunga bhaktas, kas apzinās Krišnu, piedāvā ēdienu Krišnam un tikai tad to ēd, baro ķermeni garīgi. Tā ne tikai tiek iznīcinātas agrākās grēku pretdarbības, bet arī ķermenis kļūst neuzņēmīgs pret visiem materiālās dzīves sārņiem. Ja izplatās epidēmija, tad vakcīna aizsargā cilvēku pret šo epidēmiju. Un arī ēdiens, kas piedāvāts Kungam Višnu un ko mēs ēdam, padara mūs pietiekami neuzņēmīgus pret materiālo pieķeršanos, un tas, kas pieradis ēst šādu ēdienu, ir Dieva Kunga bhakta. Tāpēc cilvēks, kas apzinās Krišnu un ēd tikai to, kas piedāvāts Viņam, var uzvarēt visu agrāko materiālo slimību sekas, kas traucē attīstīties sevis apziņai. Turpretī cilvēks, kas tā nerīkojas, padara vēl lielākus savu grēku kalnus un gatavo sev nākamo dzīvi cūkas vai suņa ķermenī, lai izciestu grēku sekas. Materiālā pasaule ir pilna netīrumu, bet tas, kuru aizsargā Dieva Kunga prasāda (Višnu piedāvāta ēdiena) pieņemšana, var būt drošs un nebaidīties no to uzbrukuma, turpretī, kas tā nedara, ir pakļauts piesārņojumam.

Īstais ēdiens ir graudi un dārzeņi. Cilvēki ēd dažādus graudus, dārzeņus, augļus utt., bet dzīvnieki ēd graudu un dārzeņu pārpalikumus, zāli, augus utt. Cilvēki, kas paraduši ēst gaļu, arī ir atkarīgi no augu ražas, jo citādi viņi nevarētu ēst dzīvniekus. Tāpēc galu galā mēs esam atkarīgi no ražas uz lauka, nevis no milzīgo rūpnīcu ražojumiem. Raža ir atkarīga no lietus, un pār lietu valda tādi padievi kā Indra, Saules, Mēness u.c. padievi, un tie visi ir Dieva Kunga kalpi. Dievu Kungu var iepriecināt ar ziedojumiem, un, kas tos pildīs, tas nedzīvos trūkumā – tāds ir dabas likums. Tāpēc jagja, it īpaši sankīrtana-jagja, kas ieteikta šim laikmetam, ir jāpilda, lai paglābtu mūs kaut vai no pārtikas trūkuma.

15. PANTS

कर्म ब्रह्मोद्भवं विद्धि ब्रह्माक्षरसमुद्भवम् ।
तस्मात्सर्वगतं ब्रह्म नित्यं यज्ञे प्रतिष्ठितम् ॥ १५ ॥

karma brahmodbhavam viddhi brahmākšara-samudbhavam
tasmāt sarva-gatam brahma nitjam jagjē pratišthitam

karma – darbs; brahma – no Vēdām; udbhavam – radies; viddhi – tev jāzina; brahma – Vēdas; akšara – no Augstākā Brahmana (Dieva Personības); samudbhavam – tieši izpaudušās; tasmāt – tāpēc; sarva-gatam – visu caurstrāvojošais; brahma – pārpasaulīgums; nitjam – mūžīgi; jagjē – ziedojumā; pratišthitam – atrodas.

Vēdās teikts, kā pareizi jārīkojas, bet Vēdas ir izpaudušās tieši no Dieva Augstākās Personības. Tāpēc visu caurstrāvojošais Pārpasaulīgums vienmēr ir ziedojumā.

SKAIDROJUMS: Jagjārtha-karma jeb tas, ka jādarbojas tikai Krišnas priekam, šajā pantā uzsvērts vēl vairāk. Ja mums jādarbojas jagja-purušas Višnu priekam, tad darbības norādījumi jāņem no Brahmana jeb pārpasaulīgajām Vēdām. Vēdas ir darbības likumi. Visu, kas darīts bez Vēdu norādījuma, sauc par vikarmu jeb autoritāšu neatzītu un grēcīgu darbu. Tāpēc vienmēr ir jāseko Vēdu norādījumiem, un tas atbrīvos no darbības sekām. Dzīvē cilvēks parasti seko valsts likumiem, un tāpat ir jāseko arī Dieva Kunga augstākās valsts likumiem. Šie Vēdu likumi ir tieši izpaudušies no Dieva Augstākās Personības elpas. Ir teikts: asja mahato bhūtasja nišvasitam ētad jad rig-vēdo jadžurvēdah sāma-vēdo 'tharvāngirasah. «Četras Vēdas – Rigvēda, Jadžurvēda, Sāmavēda un Atharvavēda – ir nākušas no diženās Dieva Personības elpas.» (Brihad-āranjaka Upanišada 4.5.11.) Dievs Kungs, kas ir visuvarens, spēj runāt elpojot, jo, kā to apstiprina Brahma-samhita, Kungam ir neaptveramas spējas veikt jebkuru jutekļu darbības ar jebkuriem citiem jutekļiem. Citiem vārdiem sakot, Kungs var runāt ar elpu un apaugļot ar acīm. Patiesībā ir teikts, ka Viņš palūkojās uz materiālo dabu un tādā veidā kļuva par visu dzīvo būtņu tēvu. Radījis jeb ielicis saistītās dvēseles materiālās dabas klēpī, Viņš deva norādījumus Vēdu gudrības veidā, lai saistītās dvēseles varētu atgriezties mājās pie Dieva. Mums vienmēr jāatceras, ka visas saistītās dvēseles materiālajā dabā vēlas materiālas baudas. Bet Vēdu norādījumi ir doti tā, lai cilvēks varētu apmierināt savas ačgārnās vēlmes un tad, kad beidzas tā saucamās baudas, atgriezties pie Dieva. Tā ir iespēja saistītajām dvēselēm iegūt atbrīvi, tāpēc viņām ir jāizmēģina jagjas ceļš un jāapzinās Krišna. Pat tie, kas nav sekojuši Vēdu norādījumiem, var pieņemt Krišnas apziņas principus, un tādā veidā tiks izpildītas arī visas Vēdu jagjas jeb karmas.

16. PANTS

एवं प्रवर्तितं चक्रं नानुवर्तयतीह यः ।
अघायुरिन्द्रियारामो मोघं पार्थ स जीवति ॥ १६ ॥

ēvam pravartitam čakram nānuvartajatīha jah
aghājur indrijārāmo mogham pārtha sa džīvati

ēvam – tā; pravartitam – Vēdu nolikts; čakram – apli; na – ne; anuvartajati – pieņem; iha – šajā mūžā; jah – kas; agha-ājuh – kura dzīve ir pilna grēku; indrija-ārāmah – apmierināts ar jutekļu baudām; mogham – velti; pārtha – ak, Prithas dēls (Ardžuna); sah – viņš; džīvati – dzīvo.

Mans dārgais Ardžuna! Kas cilvēka mūžā neseko Vēdās dotajam ziedojumu aplim, tas dzīvo grēcīgu dzīvi. Kas dzīvo tikai jutekļu apmierinājumam, tas dzīvo veltīgi.

SKAIDROJUMS: Šajā pantā Dievs Kungs nosoda bagātības pielūdzēju filozofiju «smagi strādā un baudi». Tāpēc tiem, kas grib baudīt šo materiālo pasauli, minētais jagju pildīšanas aplis ir pilnīgi nepieciešams. Kas šiem norādījumiem neseko, tas pakļauj sevi lielām briesmām un sodam. Pēc dabas likumiem cilvēka veidols ir domāts tieši pašapjēgai kādā no trijiem veidiem – ar karma-jogu, gjāna-jogu vai bhakti-jogu. Pārpasaulniekiem, kas stāv pāri labam un ļaunam, nav stingri jāpilda noliktās jagjas, bet tiem, kas apmierina jutekļus, jāattīrās ar minēto jagju apli. Darbība var būt daudzveidīga. Kas neapzinās Krišnu, tie noteikti ir jutekliskā apziņā, un tāpēc viņiem jādarbojas dievbijīgi. Jagjas ir dotas tādā veidā, lai jutekliskās apziņas cilvēks varētu apmierināt vēlmes un nesapīties jutekļu apmierināšanas sekās. Pasaules labklājība atkarīga nevis no mūsu pūlēm, bet gan no Visaugstā Kunga neredzamajiem nodomiem, kurus tieši izpilda padievi. Tāpēc jagjas ir domātas noteiktiem padieviem, kas minēti Vēdās. Netieši tā ir nodarbošanās ar Krišnas apziņu, jo katrs, kas iet uz priekšu jagju izpildē, noteikti sāk apzināties Krišnu. Bet, ja, pildot jagjas, cilvēks neiegūst Krišnas apziņu, tad jagjām ir tikai morāla nozīme. Tāpēc nevajag ierobežoties tikai ar morāles līmeni – vajag pacelties tam pāri un iegūt Krišnas apziņu.

17. PANTS

यस्त्वात्मरतिरेव स्यादात्मतृप्तश्च मानवः ।
आत्मन्येव च सन्तुष्टस्तस्य कार्यं न विद्यते ॥ १७ ॥

jas tv ātma-ratir ēva sjād ātma-triptaš ča mānavah
ātmanj ēva ča santuštas tasja kārjam na vidjatē

jah – kas; tu – bet; ātma-ratih – gūst prieku sevī; ēva – noteikti; sjāt – paliek; ātma-triptah – apgaismots sevī; ča – un; mānavah – cilvēks; ātmani – sevī; ēva – tikai; ča – un; santuštah – pilnīgi piesātināts; tasja – viņa; kārjam – pienākums; na – ne; vidjatē – pastāv.

Bet cilvēks, kas gūst prieku sevī un dzīvo sevis apziņā, kas pilnīgi apmierināts sevī un piesātināts sevī, tam nav pienākumu.

SKAIDROJUMS: Cilvēkam, kas pilnīgi apzinās Krišnu un ir apmierināts ar darbību Krišnas apziņā, vairs nav jāpilda nekādi pienākumi. Ja cilvēks apzinās Krišnu, tad viņš tūlīt attīrās no visas iekšējās bezdievības. Šādu attīrīšanos var panākt, pildot daudzus tūkstošus jagju. Kas tādā veidā attīra apziņu, tas pilnībā izprot savu mūžīgo stāvokli attiecībās ar Visaugstāko. Tad ar Dieva Kunga žēlastību šī cilvēka pienākumi noskaidrojas paši par sevi, un viņam vairs nav jāpilda Vēdu norādījumi. Šāds Krišnas apziņas cilvēks vairs nedomā par materiālu darbību, un viņam vairs nesagādā prieku tādas materiālas baudas kā vīns, sievietes un citas bezjēdzības.

18. PANTS

नैव तस्य कृतेनार्थो नाकृतेनेह कश्चन ।
न चास्य सर्वभूतेषु कश्चिदर्थव्यपाश्रयः ॥ १८ ॥

naiva tasja kritēnārtho nākritēnēha kaščana
na čāsja sarva-bhūtēšu kaščid artha-vjapāšrajah

na – nekad; ēva – noteikti; tasja – viņa; kritēna – pienākuma pildīšanā; arthah – nolūks; na – ne; akritēna – pienākuma nepildīšanā; iha – šai pasaulē; kaščana – kāds; na – ne; ča – un; asja – viņa; sarva-bhūtēšu – starp visām dzīvajām būtnēm; kaščit – kāds; artha – nolūks; vjapāšrajah – patveroties.

Kas apzinājies sevi, tam vairs nevajag pildīt noliktos pienākumus, bet nav arī iemesla tos nepildīt. Viņš nav atkarīgs ne no vienas dzīvās būtnes.

SKAIDROJUMS: Sevi izpratušam cilvēkam vairs nav jāpilda nekādi noliktie pienākumi, viņam jādarbojas tikai Krišnas apziņā. Krišnas apziņa nav bezdarbība, kā tas tiks paskaidrots nākamajos pantos. Krišnas apziņas cilvēkam nav jāmeklē patvērums ne pie kādas personas – ne cilvēka, ne padieva. Viss, kas tiek darīts Krišnas apziņā, jau ir pienākuma izpilde.

19. PANTS

तस्मादसक्तः सततं कार्यं कर्म समाचर ।
असक्तो ह्याचरन्कर्म परमाप्नोति पूरुषः ॥ १९ ॥

tasmād asaktah satatam kārjam karma samāčara
asakto hj āčaran karma param āpnoti pūrušah

tasmāt – tāpēc; asaktah – bez pieķeršanās; satatam – vienmēr; kārjam – kā pienākumu; karma – darbu; samāčara – dari; asaktah – nepieķēries; hi – noteikti; āčaran – darot; karma – darbu; param – Augstāko; āpnoti – sasniedz; pūrušah – cilvēks.

Tāpēc dari darbu kā pienākumu un nepieķeries tā augļiem. Strādājot bez pieķeršanās, cilvēks sasniedz Visaugstāko.

SKAIDROJUMS: Visaugstākais ir Dieva Personība bhaktām un atbrīve impersonālistiem. Tāpēc cilvēks, kas darbojas dēļ Krišnas jeb Krišnas apziņā, pareizā vadībā un bez pieķeršanās darba augļiem, noteikti iet pretī augstākajam dzīves mērķim. Ardžunam ir pateikts, ka viņam Krišnas dēļ jācīnās Kurukšētras kaujā, jo Krišna gribēja, lai Ardžuna cīnītos. Vēlēšanās būt labam un nevardarbīgam ir pieķeršanās, bet darbība Visaugstākā dēļ ir darbība bez pieķeršanās augļiem. Tā ir augstākajā pakāpē pilnīga darbība, un to iesaka Dieva Augstākā Personība Šrī Krišna.

Vēdu rituāli, piemēram, noliktie ziedojumi tiek pildīti, lai šķīstītos no bezdievīgām darbībām, kas veiktas jutekļu apmierināšanai. Bet darbība Krišnas apziņā stāv pāri laba vai ļauna darba sekām. Krišnas apziņas cilvēks nav pieķēries, jo darbība un tās augļi tiek veltīti vienīgi Krišnam. Šāds cilvēks dara visādus darbus, bet nav nekam pieķēries.

20. PANTS

कर्मणैव हि संसिद्धिमास्थिता जनकादयः ।
लोकसङ्ग्रहमेवापि सम्पश्यन्कर्तुमर्हसि ॥ २० ॥

karmanaiva hi samsiddhim āsthitā džanakādajah
loka-sangraham ēvāpi sampašjan kartum arhasi

karmanā – ar darbu; ēva – pat; hi – noteikti; samsiddhim – pilnībā; āsthitāh – atradās; džanakaādajah – Džanaka un citi valdnieki; loka-sangraham – cilvēkus; ēva api – arī; sampašjan – ņemot vērā; kartum – darboties; arhasi – tev klājas.

Džanaka un daudzi citi valdnieki sasniedza pilnību, tikai pildot nolikto pienākumu. Tev jāpilda pienākums kaut tādēļ, lai rādītu paraugu ļaudīm.

SKAIDROJUMS: Tādi valdnieki kā Džanaka bija pilnīgi sevi apzinājušās dvēseles, tāpēc viņiem nebija jāpilda Vēdās noliktie pienākumi. Tomēr viņi tos pildīja, lai rādītu paraugu cilvēkiem. Džanaka bija Sītas tēvs, un Sīta bija Kunga Šrī Rāmas sieva. Viņš bija dižens Kunga bhakta un tāpēc bija pārpasaulīgs. Bet viņš bija arī Mithilas (Biharas pavalsts Indijā) valdnieks, tāpēc viņam bija jāmāca savas valsts pilsoņiem pildīt noliktos pienākumus. Kungam Krišnam un Viņa mūžīgajam draugam Ardžunam nebija nekādas vajadzības cīnīties Kurukšētras kaujā, bet viņiem bija jāmāca cilvēkiem, ka arī vardarbība ir nepieciešama, kad jautājumu nevar izlemt ar labu. Pirms Kurukšētras kaujas bija darīts viss, lai kara nebūtu, pat Dieva Augstākā Personība pielika visas pūles, tomēr otra

puse bija nolēmusi cīnīties. Tāda taisnīga mērķa labad ir nepieciešams cīnīties. Kas apzinās Krišnu, tas varbūt vairs nedomā par pasaules jautājumiem, bet viņam jāmāca cilvēki pareizi dzīvot un darboties. Pieredzējuši Krišnas apziņas cilvēki darbojas tā, lai citi varētu sekot, un tas ir teikts nākamajā pantā.

21. PANTS

यद्यदाचरति श्रेष्ठस्तत्तदेवेतरो जनः ।
स यत्प्रमाणं कुरुते लोकस्तदनुवर्तते ॥ २१ ॥

jad jad āčarati šrēšthas tat tad ēvētaro džanah
sa jat pramānam kurutē lokas tad anuvartatē

jat jat – lai ko; āčarati – dara; šrēšthah – cienījams vadītājs; tat – to; tat – un tikai to; ēva – noteikti; itarah – parasts; džanah – cilvēks; sah – viņš; jat – lai kādu; pramānam – piemēru; kurutē – dara; lokah – visa pasaule; tat – tā; anuvartatē – iet viņa pēdās.

Lai ko arī dižens cilvēks darītu, parastie cilvēki viņam seko. Un, lai kādu paraugu viņš rādītu, visa pasaule dara tāpat.

SKAIDROJUMS: Cilvēkiem vienmēr vajadzīgs vadītājs, kas ar savu darbību varētu viņus mācīt. Vadītājs nevar iemācīt citiem nesmēķēt, ja viņš pats smēķē. Kungs Čaitanja teica, ka, pirms skolotājs māca citus, viņam pašam viss jādara pareizi. Kas tā rīkojas, tas ir āčārja jeb ideāls skolotājs. Tāpēc, lai mācītu cilvēkus, skolotājam pašam jāseko šāstru (rakstu) principiem. Skolotājs nedrīks izdomāt likumus, kas ir pretrunā ar svētajiem rakstiem. Tādi svētie raksti kā Manu-samhita un citas līdzīgas grāmatas ir paraugi, pēc kuriem jādzīvo visai cilvēcei. Tāpēc tam, ko māca skolotājs, jābalstās uz šādu šāstru principiem. Kas grib attīstīties, tam jāseko likumiem tā, kā tos ievēro diženie skolotāji. Arī Šrīmad Bhāgavatama apstiprina, ka ikvienam jāiet diženu bhaktu pēdās, un tas ir pareizais ceļš uz garīgu apzināšanos. Valdnieks un valsts galva, tēvs un skolotājs tiek uzskatīti par īsteniem nezinošo cilvēku vadītājiem. Visi šie īstenie vadītāji atbild par saviem padotajiem, tāpēc viņiem jāzina morāles un garīgo likumu raksti.

22. PANTS

न मे पार्थास्ति कर्तव्यं त्रिषु लोकेषु किञ्चन ।
नानवाप्तमवाप्तव्यं वर्त एव च कर्मणि ॥ २२ ॥

na mē pārthāsti kartavjam trišu lokēšu kinčana
nānavāptam avāptavjam varta ēva ča karmani

na – ne; mē – Man; pārtha – ak, Prithas dēls; asti – ir; kartavjam – nolikts pienākums; trišu – trijās; lokēšu – planētu sistēmās; kinčana – jebkāds; na – nekā; anavāptam – vēlēdamies; avāptavjam – iegūt; vartē – nodarbināts; ēva – noteikti; ča – arī; karmani – noliktajā pienākumā.

Prithas dēls! Visās trijās planētu sistēmās nav nekā tāda, kas Man būtu jādara. Es neko nevēlos, un Man neko nevajag – tomēr Es pildu noliktos pienākumus.

SKAIDROJUMS: Par Dieva Augstāko Personību Vēdu rakstos teikts:

tam īšvarānām paramam mahēšvaram
tam dēvatānām paramam ča daivatam
patim patīnām paramam parastād
vidāma dēvam bhuvanēšam īdjam

na tasja kārjam karanam ča vidjatē
na tat-samaš čābhjadhikaš ča drišjatē
parāsja šaktir vividhaiva šrūjatē
svābhāvikī gjāna-bala-krijā ča

«Visaugstais Kungs valda pār visiem vadītājiem, un Viņš ir vislielākais no visu planētu vadītājiem. Visi ir pakļauti Viņam. Visām būtnēm varu piešķir tikai un vienīgi Visaugstais Kungs; pašas būtnes nav augstākās. Visaugsto Kungu godina visi padievi, un Viņš dod norādījumus visiem norādījumu devējiem. Tāpēc Viņš stāv pāri visiem materiālajiem vadītājiem un vadoņiem, un visi Viņu godina. Neviens nav lielāks par Viņu, un Viņš ir visu cēloņu augstākais cēlonis.

Viņa ķermenis nav tāds, kāds ir parastas būtnes ķermenis. Viņa ķermenis un dvēsele neatšķiras. Viņš ir absolūts. Visi Viņa jutekļi ir pārpasaulīgi. Katrs Viņa juteklis var darīt jebkura cita jutekļa darbu. Tāpēc neviens nav lielāks par Viņu vai līdzīgs Viņam. Viņam ir visdažādākās spējas, un tāpēc visa Viņa darbība notiek pati par sevi, dabiskā kārtā.» (Švētāšvatara Upanišada 7.–8.)

Tā kā viss Dieva Augstākajā Personībā ir varenības pilns un pastāv pilnīgā patiesībā, tad Dieva Augstākajai Personībai nav nekādu pienākumu. Tam, kas grib saņemt darba augļus, ir jāpilda noteikts pienākums, bet tam, kas visās trijās planētu sistēmās neko nevēlas, noteikti nav nekāda pienākuma. Un tomēr Kungs Krišna iesaistījās Kurukšētras kaujā un vadīja kšatrijus, jo kšatrijiem ir pienākums aizsargāt cietējus. Kaut arī Viņš ir pāri visiem svēto rakstu norādījumiem, Viņš nedara neko tādu, kas tos pārkāptu.

23. PANTS

यदि ह्यहं न वर्तेयं जातु कर्मण्यतन्दितः ।
मम वर्त्मानुवर्तन्ते मनुष्याः पार्थ सर्वशः ॥ २३ ॥

jadi hj aham na vartējam džātu karmanj atandritah
mama vartmānuvartantē manušjāh pārtha sarvašah

jadi – ja; hi – noteikti; aham – es; na – ne; vartējam – nodarbotos; džātu – jebkad; karmani – ar noliktо pienākumu izpildīšanu; atandritah – ļoti kārtīgi; mama – Manam; vartma – ceļam; anuvartantē – sekotu; manušjāh – visi cilvēki; pārtha – ak, Prithas dēls; sarvašah – visādā ziņā.

Pārtha! Ja Es kaut reizi nepildītu noliktos pienākumus, tad visi sekotu Manam paraugam.

SKAIDROJUMS: Lai saglabātu mieru un līdzsvaru sabiedrībā un būtu iespējama garīgā attīstība, ir noteiktas ģimenes tradīcijas, kas jāievēro katram civilizētam cilvēkam. Kaut arī šādi likumi un noteikumi attiecas uz saistītajām dvēselēm un nevis uz Kungu Krišnu, Viņš tomēr tiem seko, jo ir atnācis atjaunot reliģijas pamatus. Ja Krišna tiem nesekotu, tad cilvēki ietu Viņa pēdās, jo Viņš ir vislielākā autoritāte. No Šrīmad Bhāgavatamas mēs varam uzzināt, ka Kungs Krišna pildīja visus reliģiskos pienākumus gan mājās, gan ārpus mājas, kā tas pieklājas ģimenes cilvēkam.

24. PANTS

उत्सीदेयुरिमे लोका न कुर्यां कर्म चेदहम् ।
सङ्करस्य च कर्ता स्यामुपहन्यामिमाः प्रजाः ॥ २४ ॥

utsīdējur imē lokā na kurjām karma čēd aham
sankarasja ča kartā sjām upahanjām imāh pradžāh

utsīdējuh – tiktu sagrautas; imē – visas šīs; lokāh – pasaules; na – ne; kurjām – pildītu; karma – noliktos pienākumus; čēt – ja; aham – Es; sankarasja – negribētu pēcnācēju; ča – un; kartā – radītājs; sjām – būtu; upahanjām – iznīcinātu; imāh – visas šīs; pradžāh – dzīvās būtnes.

Ja Es nepildītu noliktos pienākumus, tad sabruktu visas šīs pasaules. Es kļūtu par cēloni negribētu pēcnācēju dzimšanai un tādējādi izjauktu visu dzīvo būtņu mieru.

SKAIDROJUMS: Varna-sankara ir negribēti pēcnācēji, kas traucē sabiedrības mieru. Lai sabiedrības miers netiktu traucēts, ir noteikti likumi un noteikumi, kas cilvēkiem dod mieru un apvieno viņus garīgai attīstībai. Kad atnāk Kungs Krišna, Viņš pilnīgi dabiski seko šiem likumiem un noteikumiem, lai cilvēki tos ievērotu un apzinātos to svarīgumu. Dievs Kungs ir visu dzīvo būtņu tēvs,

un, ja dzīvās būtnes iet nepareizu ceļu, tad netieši par to ir atbildīgs Kungs. Tāpēc, ja kādreiz cilvēku vairākums neievēro vadošos principus, tad atnāk pats Kungs un labo sabiedrību. Tomēr mums vienmēr jāpatur prātā, ka mums jāiet Dieva Kunga pēdās, bet mēs nedrīkstam Viņu atdarināt. Sekošana un atdarināšana nav viens un tas pats. Mēs nespējam atdarināt Dievu Kungu un pacelt Govardhanas kalnu, ko Viņš izdarīja bērnībā. To nespēj neviens cilvēks. Mums jāseko Viņa norādījumiem, bet mēs nekad nedrīkstam atdarināt Viņu. Šrīmad Bhāgavatama (10.33.30.–31.) to apstiprina:

naitat samāčarēdž džātu manasāpi hj anīšvarah
vinašjatj āčaran maudhjād jathārudro 'bdhi-džam višam

īšvarānām vačah satjam tathaivāčaritam kvačit
tēšām jat sva-vačo-juktam buddhimāms tat samāčarēt

«Cilvēkam tikai jāseko Dieva Kunga un Viņa pilnvaroto kalpu norādījumiem. Tie atnesīs svētību, un jebkurš saprātīgs cilvēks bez ierunām sekos šiem norādījumiem. Tomēr jāuzmanās, lai neatdarinātu Dieva Kunga vai Viņa kalpu darbību. Nemēģiniet atdarināt Kungu Šivu un izdzert indes okeānu.»

Mums vienmēr jāatceras, cik augstā stāvoklī ir īšvaras, kas spēj vadīt Saules un Mēness kustību. Ja mums nav šādu spēku, tad mēs nedrīkstam atdarināt ārkārtīgi varenos īšvaras. Kungs Šiva ar vienu malku izdzēra indes okeānu, bet, ja kāds cilvēks iedzertu kaut pilienu no šī okeāna, tad viņš tūdaļ nomirtu. Ir daudz tā saucamo Kunga Šivas bhaktu, kuri grib smēķēt gandžu (marihuanu) un citas narkotikas, aizmirsdami, ka, tādā veidā atdarinot Kungu Šivu, viņi piesauc savu nāvi. Ir arī daudz tā saucamo Kunga Krišnas bhaktu, kuriem patīk atdarināt Krišnas mīlestības deju rāsa-līlu, bet kuri aizmirst savu nespēju pacelt Govardhanas kalnu. Tāpēc labāk nevis censties atdarināt varenos, bet gan sekot viņu norādījumiem. Nevajag arī censties ieņemt viņu stāvokli, ja nav tādu īpašību kā viņiem. Ir tik daudz Dieva «iemiesojumu», kuriem nav Visaugstā Dieva varas.

25. PANTS

सक्ताः कर्मण्यविद्वांसो यथा कुर्वन्ति भारत ।
कुर्याद्विद्वांस्तथासक्तश्चिकीर्षुर्लोकसङ्ग्रहम् ॥ २५ ॥

saktāh karmanj avidvāmso jathā kurvanti bhārata
kurjād vidvāms tathāsaktaš čikīršur loka-sangraham

saktāh – pieķērušies; karmani – noliktajos pienākumos; avidvāmsah – nelgas; jathā – kā; kurvanti – dara; bhārata – ak, Bharatas pēcteci; kurjāt – jādara; vidvān – mācītajam; tathā – tā; asaktah – bez pieķeršanās; čikīršuh – vēloties vadīt; loka-sangraham – cilvēci.

Kā pienākumus pilda nejēgas, kas pieķērušies darba augļiem, tā darbojas arī mācītie, taču bez pieķeršanās. Viņi to dara, lai vestu cilvēkus pa pareizo ceļu.

SKAIDROJUMS: Krišnas apziņas cilvēku no cilvēka, kas nav Krišnas apziņā, var atšķirt pēc dažādām vēlmēm. Krišnas apziņas cilvēks nedara neko, kas nepalīdz attīstīt Krišnas apziņu. Viņš var darboties tieši tāpat kā nejēga, kas pārlieku pieķēries materiālajai darbībai, bet nejēga darbojas savu jutekļu apmierinājumam, turpretī Krišnas apziņas cilvēks cenšas apmierināt Krišnu. Lai parādītu cilvēkiem, kā darboties un kā darba augļus izmantot Krišnas apziņā, tāpēc ir vajadzīgs cilvēks, kas apzinās Krišnu.

26. PANTS

न बुद्धिभेदं जनयेदज्ञानां कर्मसङ्गिनाम् ।
जोषयेत्सर्वकर्माणि विद्वान्युक्तः समाचरन् ॥ २६ ॥

na buddhi-bhēdam džanajēd agjānām karma-sanginām
džošajēt sarva-karmāni vidvān juktah samāčaran

na – ne; buddhi-bhēdam – jaucot saprātu; džanajēt – viņam jāliek; agjānām – nelgām; karma-sanginām – kas pieķērušies auglīgam darbam; džošajēt – viņam jāsavieno; sarva – visi; karmāni – darbi; vidvān – mācītais; juktah – nodarbināts; samāčaran – pildīšanā.

Lai nejauktu prātus nejēgām, kas pieķērušies noliktā pienākuma augļiem, gudrajam nav jāattur tie no darba. Viņam pašam garīgi jākalpo un jāiesaista viņi visdažādākajā darbībā [lai tie pakāpeniski attīstītos Krišnas apziņā].

SKAIDROJUMS: Vēdaiš ča sarvair aham ēva vēdjah. Tas ir visu Vēdu rituālu mērķis. Visi rituāli, visi ziedojumi un viss, kas vien ir Vēdās, arī norādījumi par materiālo darbību, domāti, lai izprastu Krišnu, dzīves augstāko mērķi. Bet, tā kā saistītās dvēseles nezina neko citu kā jutekļu apmierināšanu, viņas apgūst Vēdas šī mērķa labad. Ar auglīgu darbību un jutekļu apmierināšanu, ko ierobežo Vēdu rituāli, cilvēks pamazām paceļas līdz Krišnas apziņai. Tāpēc cilvēkam, kas apzinājies Krišnu, nav jātraucē citiem darboties ar viņu izpratni. Viņam jādarbojas un jārāda, kā visus darba augļus veltīt Krišnam. Mācīts Krišnas apziņas cilvēks spēj darboties tā, ka nejēgas, kas darbojas jutekļu apmierināšanai, var mācīties no viņa pareizu darbību un uzvedību. Kaut arī nejēgām nevajag traucēt darboties, cilvēks, kas tikai nedaudz attīstījies Krišnas apziņā, var tieši kalpot Dievam Kungam un nemeklēt citus Vēdu ieteikumus. Šādam veiksminiekam nav jāpilda Vēdu rituāli, jo tieša Krišnas apziņa dod visu, ko dod nolikto pienākumu pildīšana.

27. PANTS

प्रकृतेः क्रियमाणानि गुणैः कर्माणि सर्वशः ।
अहङ्कारविमूढात्मा कर्ताहमिति मन्यते ॥ २७ ॥

prakritēh krijamānāni gunaih karmāni sarvašah
ahankāra-vimūdhātmā kartāham iti manjatē

prakritēh – materiālās dabas; krijamānāni – darītas; gunaih – īpašību; karmāni – darbības; sarvašah – visu veidu; ahankāra-vimūdha – neīstā «es» maldināta; ātmā – garīgā dvēsele; kartā – darītāja; aham – es; iti – tā; manjatē – viņa domā.

Neīstā «es» maldinātā dvēsele uzskata sevi par darītāju, taču patiesībā visu dara trīs materiālās dabas īpašības.

SKAIDROJUMS: Divi cilvēki – viens Krišnas apziņā un otrs materiālajā apziņā – var darīt vienu un to pašu, un var likties, ka viņi darbojas vienā līmenī, tomēr starp viņu stāvokļiem ir milzīga atšķirība. Materiālās apziņas cilvēks neīstā «es» iespaidā uzskata sevi par visa darītāju. Viņš nezina, ka ķermeņa mehānismu ir radījusi materiālā daba, kura darbojas Visaugstā Kunga uzraudzībā. Materiālistisks cilvēks nezina, ka galu galā viņu vada Krišna. Neīstajā «es» apziņā cilvēks uzskata, ka darbojas neatkarīgi, un tā ir viņa neziņas pazīme. Viņš nezina, ka rupjo un smalko ķermeni ir radījusi materiālā daba Dieva Augstākās Personības vadībā, un tāpēc ar ķermeni un prātu jākalpo Krišnam un jāapzinās Krišna. Nejēgas ir aizmirsuši, ka Dieva Augstākā Personība ir Hrišīkēša jeb materiālā ķermeņa jutekļu valdnieks. Viņi ir tik ilgi izmantojuši jutekļus nepareizi – lai iegūtu juteklisku apmierinājumu, ka viņus maldina neīstais «es», kas liek aizmirst mūžīgās attiecības ar Krišnu.

28. PANTS

तत्त्ववित्तु महाबाहो गुणकर्मविभागयोः ।
गुणा गुणेषु वर्तन्त इति मत्वा न सज्जते ॥ २८ ॥

tattva-vit tu mahā-bāho guna-karma-vibhāgajoh
gunā gunēšu vartanta iti matvā na sadždžatē

tattva-vit – Absolūtās Patiesības zinātājs; tu – bet; mahā-bāho – ak, stipriniek; guna-karma – darbu materiālajā ietekmē; vibhāgajoh – atšķirības; gunāh – jutekļus; gunēšu – jutekļu apmierināšanā; vartantē – nodarbinātus; iti – tā; matvā – domājot; na – nekad; sadždžatē – pieķeras.

Stipriniek! Kas zina Absolūto Patiesību, tas nenodarbojas ar jutekļiem un to apmierināšanu, labi zinot, ar ko atšķiras garīgā kalpošana no darba augļu dēļ.

SKAIDROJUMS: Absolūtās patiesības zinātājs saprot, cik slikti ir būt materiālajā pasaulē, un zina, ka viņš ir Dieva Augstākās Personības Krišnas neatņemama daļiņa, ka viņa vieta nav materiālajā pasaulē. Viņš saprot, ka patiesībā ir neatņemama Visaugstākā daļiņa, kurš ir mūžīgas svētlaimes un zināšanu pilns, un apjēdz, ka tā vai citādi ir iekritis materiālistiskas dzīves uztveres slazdos. Tīrā esamības stāvoklī viņa uzdevums ir savienot savu darbību ar garīgo kalpošanu Dieva Augstākajai personībai, Krišnam. Tāpēc viņš darbojas Krišnas apziņā un dabiskā kārtā zaudē pieķeršanos materiālo jutekļu darbībai, kura ir atkarīga no apstākļiem un laicīga. Viņš zina, ka pār materiālo dzīvi valda Dievs Kungs, tāpēc neuztraucas ne par kādām materiālām pretdarbībām, kuras viņš uzskata par Dieva Kunga žēlastību. Saskaņā ar Šrīmad Bhāgavatamu, to, kas zina Absolūto Patiesību trijās iezīmēs – kā Brahmanu, Paramātmu un Dieva Augstāko Personību – sauc par tatva-vitu, jo viņš zina arī savu īsteno stāvokli attiecībā pret Augstāko.

29. PANTS

प्रकृतेर्गुणसम्मूढाः सज्जन्ते गुणकर्मसु ।
तानकृत्स्नविदो मन्दान्कृत्स्नविन्न विचालयेत् ॥ २९ ॥

prakritēr guna-sammūdhāh sadždžantē guna-karmasu
tān akritsna-vido mandān kritsna-vin na vičālajēt

prakritēh – materiālās dabas; guna – īpašību; sammūdhāh – materiālās pielīdzināšanās apmuļķoti; sadždžantē – viņi iesaistās; guna-karmasu – materiālā darbībā; tān – tos; akritsna-vidah – ar vājām zināšanām; mandān – slinkus uz sevis apzināšanos; kritsna-vit – kam ir īstenas zināšanas; na – nav; vičālajēt – jācenšas satraukt.

Materiālās dabas īpašību apstulbināti, nejēgas pilnīgi iegrimst materiālā darbībā un pieķeras tai. Bet gudrajam nevajag viņus traucēt, kaut arī viņu pienākumi nezināšanas dēļ ir zemāki.

SKAIDROJUMS: Nejēgas maldīgi uzskata rupjo materiālo apziņu par savu un ir materiālo apzīmējumu pilni. Šis ķermenis ir materiālās dabas dāvana, un cilvēku, kas pārlieku pieķēries ķermeniskajai apziņai, sauc par mandu jeb sliņķi, kuram nav jēgas par garīgo dvēseli. Nejēgas uzskata ķermeni par sevi, ķermeniskas saites ar citiem par radniecību, zemi, uz kuras ķermenis ir dzimis, par pielūdzamu, un domā, ka reliģisko rituālu jēga ir paši rituāli. Dažas no šādu materiālos apzīmējumos iegrimušu cilvēku darbībām ir sabiedrisks darbs, nacionālisms un altruisms. Šādu apzīmējumu apburti, viņi vienmēr aizņemti materiālistiskās darbībās; garīga apzināšanās viņiem ir pasaka, un tāpēc viņiem tā nerūp. Tiem, kuri saņēmuši garīgās dzīves gaismu, nav jācenšas uztraukt šādus materiālismā iegrimušus cilvēkus. Labāk klusi darboties garīgi. Materiāli apjukuši cilvēki var nodarboties ar tādiem dzīves morāles pamatprincipiem kā nevardarbību un līdzīgu materiālu labdarību.

Nejēgas nespēj novērtēt darbību Krišnas apziņā, un tāpēc Kungs Krišna iesaka netraucēt viņus un nezaudēt vērtīgo laiku. Bet Dieva Kunga bhaktas ir vēl žēlsirdīgāki par Kungu, jo viņi zina, ko Kungs vēlas. Tāpēc viņi nebaidās ne no kādām briesmām, pat iet pie nejēgām un cenšas viņus iesaistīt Krišnas apziņas darbībā, kas cilvēkam ir pilnīgi nepieciešama.

30. PANTS

मयि सर्वाणि कर्माणि सन्न्यस्याध्यात्मचेतसा ।
निराशीर्निर्ममो भूत्वा युध्यस्व विगतज्वरः ॥ ३० ॥

maji sarvāni karmāni sannjasjādhjātma-čētasā
nirāšīr nirmamo bhūtvā judhjasva vigata-džvarah

maji – Man; sarvāni – visu veidu; karmāni – darbības; sannjasja – pilnīgi atmetot; adhjātma – ar pilnīgām zināšanām par patību; čētasā – ar apziņu; nirāšīh – nevēloties ieguvumu; nirmamah – neko neuzskatot par savu; bhūtvā – tā esot; judhjasva – cīnies; vigata-džvarah – bez miegainības.

Tāpēc, Ardžuna, visus savus darbus veltī Man, pilnībā apzinies Mani, nevēlies ieguvuma un neko neuzskati par savu, nomet apātiju un cīnies.

SKAIDROJUMS: Šis pants skaidri norāda uz Bhagavad-gītas mērķi. Dievs Kungs māca, ka cilvēkam pilnīgi jāapzinās Krišna un jāpilda pienākums tā, kā to pilda karavīrs. Šāds norādījums var likties grūts, tomēr pienākumi ir jāpilda un jābūt atkarīgam no Krišnas, jo tāds ir dzīvās būtnes dabiskais stāvoklis. Dzīvā būtne nevar būt laimīga neatkarīgi, nesadarbojoties ar Visaugsto Kungu, jo mūžīgais un dabiskais dzīvās būtnes stāvoklis ir pakļaušanās Dieva Kunga vēlmēm. Šrī Krišna lika Ardžunam cīnīties tā, kā kad Dievs Kungs būtu virspavēlnieks. Visaugstā Kunga gribas izpildīšanai jāziedo viss un tajā pašā laikā jāpilda noliktie pienākumi, nesaucot neko par savu īpašumu. Ardžunam nebija jādomā par Dieva Kunga gribu, viņam bija tā jāpilda. Visaugstais Kungs ir visu dvēseļu dvēsele, tāpēc tas, kas ir pilnīgi un galīgi atkarīgs no Augstākās Dvēseles un nedomā par sevi, jeb, citiem vārdiem sakot, pilnīgi apzinās Krišnu, ir adhjātma-čēta. Vārds «nirāšīh» nozīmē, ka cilvēkam tikai jāpilda norādījumi, un viņš nedrīkst gaidīt augļus. Kasieris var skaitīt miljoniem sava saimnieka dolāru, bet ne centu nedrīkst saukt par savējo. Gluži tāpat, ir jāsaprot, ka nekas šajā pasaulē nepieder atsevišķai dzīvai būtnei, viss pieder Visaugstajam Kungam. Tā ir īstā jēga vārdam «maji» – «Man». Un, kad cilvēks darbojas šādā Krišnas apziņā, tad viņš noteikti neko nesauc par savu. Šo apziņu sauc par nirmamu jeb «nekas nav mans». Un, ja cilvēks negrib izpildīt šādu stingru norādījumu, kas neņem vērā tā saucamo ķermenisko radniecību, tad negribēšana ir jāatmet. Tādā veidā cilvēks var kļūt par vigata-džvaru jeb pārvarēt drudžainu vai miegainu prātu. Ikvienam atbilstoši savām īpašībām un stāvoklim ir kāds darbs, un šo darbu var darīt Krišnas apziņā, kā tas aprakstīts iepriekš. Tāda darbība ir ceļš uz atbrīvi.

31. PANTS

ये मे मतमिदं नित्यमनुतिष्ठन्ति मानवाः ।
श्रद्धावन्तोनसूयन्तो मुच्यन्ते तेपि कर्मभिः ॥ ३१ ॥

jē mē matam idam nitjam anutišthanti mānavāh
šraddhāvanto 'nasūjanto mučjantē tē 'pi karmabhih

jē – kas; mē – Manus; matam – norādījumus; idam – šos; nitjam – mūžīgi; anutišthanti – pastāvīgi pilda; mānavāh – cilvēki; šraddhā-vantah – ar ticību un mīlestību; anasūjantah – bez skaudības; mučjantē – atbrīvojas; tē – tie; api – pat; karmabhih – no auglīgo darbību likuma važām.

Kas savus pienākumus pilda pēc Maniem norādījumiem, ar ticību un bez skaudības seko tiem, tas atbrīvojas no auglīgas darbības važām.

SKAIDROJUMS: Dieva Augstākās Personības Krišnas norādījumi ir visas Vēdu gudrības būtība, un tāpēc tie ir patiesi vienmēr. Vēdas ir mūžīgas, un arī Krišnas apziņas patiesums ir mūžīgs. Šiem norādījumiem stingri jātic un nedrīkst apskaust Dievu Kungu. Ir daudz filozofu, kas skaidro Bhagavad-gītu, bet netic Krišnam. Viņi nekad neatbrīvosies no auglīgas darbības važām. Bet parasts cilvēks, kas stingri tic Dieva Kunga norādījumiem, pat ja nespēj tos izpildīt, atbrīvojas no karmas likuma važām. Krišnas apziņas sākumā cilvēks varbūt nepilda Dieva Kunga norādījumus pilnīgi, bet, ja viņš neturas tiem pretī un patiesīgi darbojas, nedomājot par sakāvi un bezcerīgumu, tad viņš noteikti paceļas tīras Krišnas apziņas līmenī.

32. PANTS

ये त्वेतदभ्यसूयन्तो नानुतिष्ठन्ति मे मतम् ।
सर्वज्ञानविमूढांस्तान्विद्धि नष्टानचेतसः ॥ ३२ ॥

jē tv ētad abhjasūjanto nānutišthanti mē matam
sarva-gjāna-vimūdhāms tān viddhi naštān ačētasah

jē – tie; tu – bet; ētat – šo; abhjasūjantah – aiz skaudības; na – ne; anutišthanti – pastāvīgi pilda; mē – Manus; matam – norādījumus; sarva-gjāna – visu veidu zināšanās; vimūdhān – pilnīgi apmuļķoti; tān – tie; viddhi – labi zinot; naštān – viss sagrauts; ačētasah – bez Krišnas apziņas.

Bet tiem, kas aiz skaudības neievēro šo mācību un neseko tai, trūkst jebkādu zināšanu, viņi ir apmuļķoti un visas viņu pūles sasniegt pilnību lemtas neveiksmei.

SKAIDROJUMS: Te skaidri pateikts, cik slikti ir neapzināties Krišnu. Kas nepakļaujas valsts galvas likumiem, tas saņem sodu. Un kas nepakļaujas Dieva Augstākās Personības norādījumiem, tas arī saņem sodu. Lai cik arī varens būtu nepakļāvīgais cilvēks, viņš nekā nezina par sevi, par Augstāko Brahmanu, Paramātmu un Dieva Personību, jo viņa sirds ir tukša. Tāpēc dzīvē viņš nevar cerēt uz pilnību.

33. PANTS

सदृशं चेष्टते स्वस्याः प्रकृतेर्ज्ञानवानपि ।
प्रकृतिं यान्ति भूतानि निग्रहः किं करिष्यति ॥ ३३ ॥

sadrišam čēštatē svasjāh prakritēr gjānavān api
prakritim jānti bhūtāni nigrahah kim karišjati

sadrišam – saskaņā; čēštatē – cenšas; svasjāh – ar savām; prakritēh – dabas īpašībām; gjāna-vān – mācītais; api – kaut arī; prakritim – dabai; jānti – pakļautas; bhūtāni – visas dzīvās būtnes; nigrahah – apspiešana; kim – ko; karišjati – var darīt.

Pat gudrais rīkojas saskaņā ar savu dabu, jo ikviens seko dabai, ko veido trīs īpašības. Ko gan var dot savas dabas apspiešana?

SKAIDROJUMS: Kamēr vien cilvēks nav pārpasaulīgajā Krišnas apziņas līmenī, tikmēr viņš nevar atbrīvoties no materiālās dabas īpašību ietekmes. Dievs Kungs to apstiprina septītajā nodaļā (7.14.) Tāpēc pat laicīgi visizglītotākais cilvēks nespēj izrauties no maijas važām tikai ar teorētiskajām zināšanām vai atdalot dvēseli no ķermeņa. Ir daudz tā dēvēto garīgo cilvēku, kas ārēji izrāda augstas garīgās zināšanas, bet iekšēji vai personīgajā dzīvē ir pilnīgi pakļauti noteiktām materiālās dabas īpašībām, kurām nespēj pacelties pāri. Cilvēks var būtu ar augstu akadēmisko izglītību, bet tā kā viņš ļoti ilgi ir bijis saistīts ar materiālo dabu, viņš ir tās vergs. Krišnas apziņa palīdz izrauties no materiālās verdzības, pat ja cilvēks pilda noliktos materiālos pienākumus. Kamēr cilvēks pilnīgi neapzinās Krišnu, tikmēr viņš nedrīkst pamest pienākumus. Neviens nedrīkst pēkšņi pamest noliktos pienākumus un mākslīgi kļūt par tā saucamo jogu vai pārpasaulnieku. Labāk būt savā vietā un censties sasniegt Krišnas apziņu augstākas personas vadībā. Lūk, kā var atbrīvoties no Krišnas maijas ķetnām.

34. PANTS

इन्द्रियस्येन्द्रियस्यार्थे रागद्वेषौ व्यवस्थितौ ।
तयोर्न वशमागच्छेत्तौ ह्यस्य परिपन्थिनौ ॥ ३४ ॥

indrijasjēndrijasjārthē rāga-dvēšau vjavasthitau
tajor na vašam āgaččhēt tau hj asja paripanthinau

indrijasja – jutekļu; indrijasja arthē – jutekļu priekšmetos; rāga – pieķeršanos; dvēšau – nepatiku; vjavasthitau – savaldīt; tajoh – tos; na – nekad; vašam – vada; āgaččhēt – jānonāk; tau – tie; hi – noteikti; asja – viņa; paripanthinau – klupšanas akmeņi.

Ir noteikumi, kas ļauj ierobežot pieķeršanos un nepatiku pret jutekļiem un to priekšmetiem. Nedrīkst nonākt pieķeršanās un nepatikas varā, jo tie ir klupšanas akmeņi sevis apzināšanās ceļā.

SKAIDROJUMS: Tiem, kas apzinās Krišnu, pilnīgi dabiski nepatīk materiālo jutekļu apmierināšana. Bet tiem, kas nav šādā apziņā, jāseko svēto rakstu likumiem un norādījumiem. Neierobežota jutekļu bauda rada materiālo verdzību, bet ja cilvēks seko svēto rakstu likumiem un noteikumiem, tad jutekļi viņu nesapin. Piemēram, saistītajai dvēselei ir nepieciešama dzimumbauda, un tā ir atļauta laulībā. Svētie raksti aizliedz vīrietim gulēt ar sievieti, kas nav viņa sieva. Uz jebkuru citu sievieti viņam jāskatās kā uz māti. Bet par spīti šiem norādījumiem, vīrieši tomēr meklē dzimumsakarus ar citām sievietēm. Šīs tieksmes ir jāsavalda, citādi tās kļūs par klupšanas akmeņiem sevis apzināšanās ceļā. Kamēr vien būtne dzīvo materiālā ķermenī, ir atļauts dot ķermenim nepieciešamo, bet ar ierobežojumiem. Tomēr nevajag skatīties uz šādām atlaidēm. Likumiem un ierobežojumiem jāseko bez pieķeršanās, jo arī ierobežota jutekļu apmierināšana var novest neceļos – pat uz drošākā ceļa vienmēr draud briesmas, lai kā arī par to rūpētos. Jutekļu apmierināšanas gars ir valdījis mūsos ļoti ilgi, jo ļoti ilgi esam bijuši saistīti ar materiālo. Par spīti tam, ka jutekļu apmierināšana ir ierobežota, pastāv iespēja krist, tāpēc visiem spēkiem jāizvairās no jebkuras pieķeršanās arī ierobežotai jutekļu baudai. Bet pieķeršanās Krišnas apziņai un pastāvīga darbošanās ar mīlestību pret Krišnu palīdz atsacīties no visām jutekliskajām darbībām. Tāpēc nevajag izvairīties no Krišnas apziņas nevienā dzīves posmā. Vienīgais jutekliskas nepieķeršanās mērķis ir pacelšanās Krišnas apziņas līmenī.

35. PANTS

श्रेयान्स्वधर्मो विगुणः परधर्मात्स्वनुष्ठितात् ।
स्वधर्मे निधनं श्रेयः परधर्मो भयावहः ॥ ३५ ॥

šrējān sva-dharmo vigunah para-dharmāt sv-anušthitāt
sva-dharmē nidhanam šrējah para-dharmo bhajāvahah

šrējān – daudz labāk; sva-dharmah – savus noliktos pienākumus; vigunah – kaut ar trūkumiem; para-dharmāt – nekā citu pienākumus; su-anušthitāt – veiktus pilnīgi; sva-dharmē – savā pienākumā; nidhanam – sagrāve; šrējah – labāka; para-dharmah – citu pienākums; bhaja-āvahah – bīstams.

Labāk kaut nepilnīgi veikt savu pienākumu nekā pilnīgi darīt cita darbu. Labāk iet bojā, pildot savu pienākumu, nekā darīt cita pienākumu, jo iet svešu ceļu ir bīstami.

SKAIDROJUMS: Tāpēc jāpilda savi pienākumi pilnīgā Krišnas apziņā, nevis cita noliktie pienākumi. Materiālie noliktie pienākumi ir tie pienākumi, kas atbilst cilvēka psihiskajam un fiziskajam stāvoklim, viņa pakļautībai materiālās dabas īpašībām. Garīgie pienākumi ir tie, kurus nosaka garīgais skolotājs, lai cilvēks varētu pārpasaulīgi kalpot Krišnam. Vai pienākumi ir materiāli vai garīgi, tie stingri jāpilda līdz pat nāvei, un nevajag atdarināt cita noliktos pienākumus. Garīgā līmeņa un materiālā līmeņa pienākumi var atšķirties, bet jebkurā gadījumā sekošana autoritāšu norādījumiem nes svētību darītājam. Kad cilvēku apbūrušas materiālās dabas īpašības, tad viņam jāseko likumiem, kas atbilst noteiktajiem apstākļiem, un nevajag atdarināt citus. Piemēram, brāhmans, kas ir skaidrībā, ir nevardarbīgs, turpretī kšatrijam, ko vada kaislības, vardarbība ir atļauta. Tāpēc kšatrijam ir labāk tikt sakautam, sekojot vardarbības likumiem, nekā atdarināt brāhmanu, kas nav vardarbīgs. Sirds jāšķīsta pakāpeniski, nevis strauji. Tomēr, kad cilvēks paceļas pāri materiālās dabas īpašībām un pilnīgi apzinās Krišnu, tad īstena garīgā skolotāja vadībā viņš var darīt jebkuru darbu. Pilnīgā Krišnas apziņā kšatrijs var darboties kā brāhmans, un brāhmans var darboties kā kšatrijs. Pārpasaulīgā stāvoklī materiālās pasaules atšķirības vairs nedarbojas. Piemēram, Višvāmitra sākumā bija kšatrijs, bet vēlāk darbojās kā brāhmans, turpretī Parašurāma bija brāhmans, bet vēlāk darbojās kā

kšatrijs. Pārpasaulīgā līmenī viņi to varēja darīt, bet, kamēr vien cilvēks ir materiālā līmenī, viņam jāpilda pienākums saskaņā ar materiālās dabas īpašībām un tajā pašā laikā pilnīgi jāapzinās Krišna.

36. PANTS

अर्जुन उवाच
अथ केन प्रयुक्तोयं पापं चरति पूरुषः ।
अनिच्छन्नपि वार्ष्णेय बलादिव नियोजितः ॥ ३६ ॥

ardžuna uvāča
atha kēna prajukto 'jam pāpam čarati pūrušah
aniččhann api vāršnēja balād iva nijodžitah

ardžunah uvāča – Ardžuna sacīja; atha – tad; kēna – kā; prajuktah – mudināts; ajam – tas; pāpam – grēkus; čarati – dara; pūrušah – cilvēks; aniččhan – negribot; api – kaut arī; vāršnēja – ak, Vrišni pēcteci; balāt – ar spēku; iva – it kā; nijodžitah – iesaistot.

Ardžuna sacīja: Vrišni pēcteci! Kas gan mudina cilvēku grēkot pat pret savu gribu, it kā ar varu piespiežot?

SKAIDROJUMS: Dzīvā būtne, neatņemama Visaugstākā daļiņa, sākotnēji ir tīra, garīga un brīva no materiālajiem sārņiem. Tādēļ pēc dabas tā nav pakļauta materiālās pasaules grēkiem. Bet, saskaroties ar materiālo dabu, tā tūlīt izdara daudzus grēkus, dažreiz pret pašas gribu. Tāpēc Ardžunas jautājums par dzīvo būtņu ačgārno dabu ir tiešām vietā. Kaut arī dzīvā būtne dažkārt nevēlas grēkot, tā ir spiesta to darīt. Tomēr grēkot nemudina vis Virsdvēsele, bet gan kaut kas cits, par ko Dievs Kungs runās nākamajā pantā.

37. PANTS

श्रीभगवानुवाच
काम एष क्रोध एष रजोगुणसमुद्भवः ।
महाशनो महापाप्मा विद्ध्येनमिह वैरिणम् ॥ ३७ ॥

šrī bhagavān uvāča
kāma ēša krodha ēša radžo-guna-samudbhavah
mahāšano mahā-pāpmā viddhj ēnam iha vairinam

šrī bhagavān uvāča – Dieva Personība sacīja; kāmah – iekāre; ēšah – šī; krodhah – dusmas; ēšah – šīs; radžah-guna – no kaislībām; samudbhavah – dzimušas; mahā-ašanah – visu aprijošais; mahā-pāpmā – ļoti grēcīgais; viddhi – zini; ēnam – šis; iha – materiālajā pasaulē; vairinam – lielākais ienaidnieks.

Dieva Augstākā Personība sacīja: Tikai iekāre, Ardžuna, kas rodas no saskares ar materiālajām kaislībām un vēlāk pāriet dusmās, un kas ir šīs pasaules visu aprijošais un grēcīgais ienaidnieks.

SKAIDROJUMS: Kad dzīvā būtne saskaras ar materiālo pasauli, tad viņas mūžīgā mīlestība pret Krišnu saskarsmē ar kaislību pārvēršas iekārē. Citiem vārdiem sakot, mīlestība uz Dievu pārvēršas iekārē tā, kā piens pārvēršas jogurtā, nonākot saskarsmē ar skābo tamarindu. Neapmierināta iekāre pārvēršas dusmās, dusmas kļūst par maldiem, un maldi turpina materiālo esamību. Tāpēc iekāre ir lielākais dzīvās būtnes ienaidnieks, un tikai iekāre liek tīrajai dzīvajai būtnei palikt materiālās pasaules pinekļos. Dusmas ir neziņas izpausme; šīs īpašības parādās kā dusmas un citas sekas. Tāpēc, ja kaislības nevis pagrimst līdz tumsībai, bet tās ar pareizu dzīvi un darbību paceļ līdz skaidrībai, tad cilvēks ar garīgu pieķeršanos var paglābties no pazudinošajām dusmām.

Dieva Augstākā Personība sevi izvērsa daudzos, lai garīgā svētlaime aizvien pieaugtu, un dzīvās būtnes ir neatņemamas šīs garīgās svētlaimes daļiņas. Viņas ir arī daļēji neatkarīgas, bet ja tās savu

neatkarību izlieto nepareizi, tad kalpošanas attieksme pārvēršas tieksmē baudīt jutekļus, un dzīvā būtne nonāk iekāres varā. Dievs Kungs ir radījis materiālo pasauli, lai saistītās dvēseles apmierinātu savas kaislīgās tieksmes, un kad ilgā un kaislību pilnā darbība noved būtni pilnīgā strupceļā, tad viņa sāk uzdot jautājumus par savu īsteno stāvokli.

Ar šiem jautājumiem sākas Vēdānta-sūtru, kur ir teikts: athāto brahma-džigjāsā – jāuzdod jautājumi par Visaugstāko. Un Visaugstākais ir aprakstīts Šrīmad Bhāgavatamā kā džanmādj asja jato 'nvajād itarataš ča – «Visa sākums ir Augstākais Brahmans.» Tāpēc arī iekāres sākums ir Visaugstākais. Tāpēc, ja iekāre pāraug mīlestībā uz Visaugstāko jeb Krišnas apziņā – jeb, citiem vārdiem sakot, būtne visu vēlas Krišnas dēļ – tad gan iekāre, gan dusmas var tikt garīgotas. Hanumāns, diženais Kunga Rāmas kalps, izpauda dusmas, sadedzinot Rāvanas zelta pilsētu, un tā viņš kļuva par vislielāko Dieva Kunga bhaktu. Arī šeit, Bhagavad-gītā Dievs Kungs aicina Ardžunu izmantot dusmas cīņā pret ienaidnieku, lai iepriecinātu Kungu. Tāpēc iekāre un dusmas, kad tās izmanto Krišnas apziņā, no mūsu ienaidniekiem kļūst par draugiem.

38. PANTS

धूमेनाव्रियते वह्निर्यथादर्शो मलेन च ।
यथोल्बेनावृतो गर्भस्तथा तेनेदमावृतम् ॥ ३८ ॥

dhūmēnāvrijatē vahnir jathādaršo malēna ča
jatholbēnāvrito garbhas tathā tēnēdam āvritam

dhūmēna – dūmiem; āvrijatē – pārklāta; vahnih – uguns; jathā – kā; ādaršah – spogulis; malēna – putekļu; ča – arī; jathā – kā; ulbēna – klēpja; āvritah – klāts; garbhah – dīglis; tathā – tā; tēna – iekāres; idam – tas; āvritam – klāts.

Kā uguni klāj dūmi, kā spoguli klāj putekļi, kā dīgli klāj klēpis, tā dzīvo būtni klāj iekāre.

SKAIDROJUMS: Dzīvā būtne var tikt pārklāta trejādi, un pārklājums aptumšo tās apziņu. Pārklājumu veido dažādas iekāres izpausmes, kas ir kā dūmi pār uguni, kā putekļi pār spoguli un kā klēpis pār dīgli. Kad iekāre tiek salīdzināta ar dūmiem, tad ar to saprot, ka dzīvās dzirksteles gaismu var mazliet uztvert. Citiem vārdiem sakot, kad dzīvā būtne nedaudz izpaužKrišnas apziņu, tad to var salīdzināt ar uguni, ko klāj dūmi. Kur ir dūmi, tur ir uguns, tomēr pašā sākumā atklāta uguns var nebūt. Šis līmenis salīdzināms ar Krišnas apziņas sākumu. Putekļi uz spoguļa attiecas uz prāta spoguļa tīrīšanu ar dažādiem garīgiem paņēmieniem. Labākais no tiem ir Dieva Kunga svēto vārdu daudzināšana. Dīglis, ko klāj mātes klēpis, ir piemērs, kas parāda nevarību. Bērns mātes klēpī nespēj pat pakustēties. Šādā stāvoklī ir koki. Arī koki ir dzīvas būtnes, bet viņi ir nonākuši tādā stāvoklī tāpēc, ka viņiem ir bijusi ļoti stipra iekāre, un no apziņas gandrīz nekas nav palicis pāri. Putekļains spogulis tiek salīdzināts ar putniem un zvēriem, bet dūmojoša uguns tiek salīdzināta ar cilvēku. Cilvēka veidolā dzīvā būtne būtne var nedaudz atjaunot Krišnas apziņu, un, ja būtne attīstās tālāk, viņa cilvēka veidolā var aizdedzināt garīgās dzīves uguni. Rūpīgi apejoties ar dūmiem, var aizdedzināt uguni. Tāpēc cilvēka dzīvības veids ir iespēja dzīvajai būtnei izrauties no materiālās esamības saitēm. Cilvēka dzīvības veidā, prasmīgā vadībā izkopjot Krišnas apziņu, būtne var uzvarēt savu ienaidnieku iekāri.

39. PANTS

आवृतं ज्ञानमेतेन ज्ञानिनो नित्यवैरिणा ।
कामरूपेण कौन्तेय दुष्पूरेणानलेन च ॥ ३९ ॥

āvritam gjānam ētēna gjānino nitja-vairinā
kāma-rūpēna kauntēja dušpūrēnānalēna ča

āvritam – pārklāta; gjānam – tīra apziņa; ētēna – ar šo; gjāninah – zinātāja; nitja-vairinā – mūžīgo ienaidnieku; kāma-rūpēna – iekāres veidolā; kauntēja – ak, Kuntī dēls; dušpūrēna – neapmierināma; analēna – ar uguni; ča – arī.

Kuntī dēls! Tādā veidā gudrās dzīvās būtnes tīro apziņu pārklāj iekāre – viņas mūžīgais ienaidnieks, kas nekad neapmierinās un liesmo kā uguns.

SKAIDROJUMS: Manu-smriti teikts, ka iekāri nevar apmierināt ne ar kādu baudu daudzumu, tāpat kā uguni nevar nodzēst, to nepārtraukti kurinot. Materiālajā pasaulē visas darbības ass ir dzimumdzīve, un tāpēc materiālo pasauli sauc par maithunja-āgaru jeb dzimumdzīves važām. Cietumos ieslodzītos parasti tur aiz restēm, un arī tos, kas neklausa Dieva likumiem, ieslēdz dzimumdzīves važās. Materiālistiskās civilizācijas attīstība, kas balstās uz jutekļu apmierināšanu, tikai pagarina dzīvās būtnes materiālo esamību. Tāpēc ar iekāri apzīmē tumsību, ar kuru dzīvā būtne tiek turēta materiālajā pasaulē. Kamēr cilvēks apmierina jutekļus, viņš var justies laimīgs, bet patiesībā tā saucamā laimes izjūta ir baudītāja ienaidnieks.

40. PANTS

इन्द्रियाणि मनो बुद्धिरस्याधिष्ठानमुच्यते ।
एतैर्विमोहयत्येष ज्ञानमावृत्य देहिनम् ॥ ४० ॥

indrijāni mano buddhir asjādhišthānam učjatē
ētair vimohajatj ēša gjānam āvritja dēhinam

indrijāni – jutekļi; manah – prāts; buddhih – saprāts; asja – šīs iekāres; adhišthānam – atrašanās vietas; učjatē – sauktas; ētaih – ar visām šīm; vimohajati – maldina; ēšah – šī iekāre; gjānam – zināšanas; āvritja – pārklājot; dēhinam – iemiesotā.

Iekāre mājo jutekļos, prātā un saprātā. Caur tiem viņa pārklāj dzīvās būtnes īstenās zināšanas un maldina to.

SKAIDROJUMS: Ienaidnieks saistītās dvēseles ķermenī ir ieņēmis dažādas stratēģiskas vietas, tāpēc Kungs Krišna norāda uz šīm vietām, lai tas, kas grib uzvarēt ienaidnieku, zinātu, kur to meklēt. Prāts ir visu jutekļu darbības vidū, tāpēc tad, kad mēs klausāmies par jutekļu priekšmetiem, prātā parasti rodas visādas domas par jutekļu apmierināšanu, un viss beidzas ar to, ka prāts un jutekļi kļūst par iekāres krātuvi. Pēc tam saprāts kļūst par iekāres pilnu tieksmju galvaspilsētu. Saprāts ir tiešs dvēseles kaimiņš. Iekāres pilnā saprāta ietekmē dvēsele iegūst neīsto sevis apziņu un uzskata sevi par matēriju, tātad arī par prātu un jutekļiem. Garīgā dvēsele pierod baudīt materiālos jutekļus un maldīgi uzskata to par īstu laimi. Šī neīstā dvēseles pielīdzināšanās ķermenim ļoti labi aprakstīta Šrīmad Bhāgavatamā (10.84.13.):

jasjātma-buddhih kunapē tri-dhātukē
sva-dhīh kalatrādišu bhauma idžja-dhīh
jat-tīrtha-buddhih salilē na karhičidž
džanēšv abhigjēšu sa ēva go-kharah

«Cilvēks, kas uzskata no trijām pamatvielām veidoto ķermeni par sevi, kas ķermeņa blakus produktus uzskata par radiniekiem, bet zemi, kur dzimis, uzskata par pielūgsmes cienīgu un iet uz svētajām vietām tikai lai nomazgātos, nevis sastaptu garīgi viedos, ir kā ēzelis vai govs.»

41. PANTS

तस्मात्त्वमिन्द्रियाण्यादौ नियम्य भरतर्षभ ।
पाप्मानं प्रजहि ह्येनं ज्ञानविज्ञाननाशनम् ॥ ४१ ॥

tasmāt tvam indrijānj ādau nijamja bharataršabha
pāpmānam pradžahi hj ēnam gjāna-vigjāna-nāšanam

tasmāt – tāpēc; tvam – tu; indrijāni – jutekļus; ādau – sākumā; nijamja – apvaldot; bharata-rišabha – ak, galvenais no Bharatas pēctečiem; pāpmānam – lielo grēka zīmi; pradžahi – iegrožo; hi – noteikti; ēnam – šo; gjāna – zināšanu; vigjāna – un zinātnes par tīro dvēseli; nāšanam – sagrāvēju.

Tāpēc, Ardžuna, labākais no Bharatām, vispirms, savaldot jutekļus, iegrožo šo lielo grēka iemiesojumu [iekāri] un tad nogalini zināšanu un sevis apzināšanās sagrāvēju.

SKAIDROJUMS: Dievs Kungs ieteica Ardžunam no paša sākuma savaldīt jutekļus, lai Ardžuna varētu savaldīt vislielāko grēcīgo ienaidnieku – iekāri, kas cilvēkā iznīcina zināšanas par patību un tieksmi apzināties sevi. Vārds «gjāna» norāda uz zināšanām, kas ļauj atšķirt patību no nepatības jeb, citiem vārdiem sakot, tās ir zināšanas, ka dvēsele nav ķermenis. Vārds «vigjāna» norāda uz īpašām zināšanām par garīgās dvēseles dabisko stāvokli un viņas attiecībām ar Augstāko Dvēseli. Tā tas ir paskaidrots Šrīmad Bhāgavatamā (2.9.31.):

gjānam parama-guhjam mē jad vigjāna-samanvitam
sa-rahasjam tad-angam ča grihāna gaditam majā

«Zināšanas par patību un Augstāko Patību ir ļoti augstas un noslēpumainas, bet šīs zināšanas un izpratni var iegūt, ja tās no dažādām pusēm izskaidro Pats Kungs.» Bhagavad-gīta dod mums vispārīgās un īpašās zināšanas par patību. Dzīvās būtnes ir Dieva Kunga neatņemamas daļiņas, un tāpēc to vienīgais uzdevums ir kalpot Viņam. Šo apziņu sauc par Krišnas apziņu. Tāpēc Krišnas apziņu jāmācās no mūža sākuma, un tā cilvēks var iegūt pilnīgu Krišnas apziņu un darboties saskaņā ar to.

Iekāre ir tikai izkropļots Dieva mīlestības atspulgs, bet Dieva mīlestība ir katrā būtnē no dabas. Ja cilvēks ir mācīts Krišnas apziņā no paša sākuma, tad dabiskā Dieva mīlestība nevar pārvērsties iekārē. Kad Dieva mīlestība kļūst par iekāri, tad ir ļoti grūti atgriezties sākotnējā stāvoklī. Tomēr Krišnas apziņa ir tik varena, ka pat nokavējies iesācējs var iemīlēt Dievu, ja seko garīgās kalpošanas vadošajiem principiem. Tāpēc, no jebkura dzīves brīža vai laika, kad cilvēks apzinās vajadzību kalpot, viņš var sākt virzīt jutekļus Krišnas apziņā, garīgajā kalpošanā Dievam Kungam un pārvērst iekāri mīlestībā pret Dievu, kas ir augstākā cilvēka dzīves pilnība.

42. PANTS

इन्द्रियाणि पराण्याहुरिन्द्रियेभ्यः परं मनः ।
मनसस्तु परा बुद्धिर्यो बुद्धेः परतस्तु सः ॥ ४२ ॥

indrijāni parānj āhur indrijēbhjah param manah
manasas tu parā buddhir jo buddhēh paratas tu sah

indrijāni – jutekļi; parāni – augstāki; āhuh – ir teikts; indrijēbhjah – par jutekļiem; param – augstāks; manah – prāts; manasah – par prātu; tu – arī; parā – augstāks; buddhih – saprāts; jah – kas; buddhēh – par saprātu; paratah – augstāks; tu – bet; sah – viņš.

Darbīgie jutekļi ir augstāki par nedzīvo matēriju, prāts ir augstāks par jutekļiem, saprāts ir vēl augstāks par prātu, bet viņa [dvēsele] ir pat vēl augstāka par saprātu.

SKAIDROJUMS: Jutekļi ir vietas, caur kurām izpaužas iekāre. Iekāre glabājas ķermenī, bet tai ir dota izeja caur jutekļiem. Tāpēc jutekļi ir augstāki par ķermeni kā veselumu. Šīs izejas vietas netiek lietotas, kad ir augstāka apziņa jeb Krišnas apziņa. Krišnas apziņā dvēsele ir tieši saistīta ar Dieva Augstāko Personību, tāpēc pāri šeit aprakstītajiem ķermeņa darbības līmeņiem stāv Augstākā Dvēsele. Ķermeņa darbība nozīmē jutekļu darbību, un jutekļu apturēšana nozīmē ķermeņa darbības pārtraukšanu. Bet prāts ir darbīgs, tāpēc, pat tad, kad ķermenis mierīgi guļ, prāts darbojas – kā tas notiek sapnī. Bet augstāks par prātu ir izlēmējs saprāts, un augstāka par saprātu ir dvēsele, kas ir pati augstākā. Ja dvēsele ir tieši saistīta ar Visaugstāko, tad, pilnīgi dabiski, arī visi tās padotie – saprāts, prāts un jutekļi – arī kalpos Viņam. Katha Upanišadā ir līdzīgs pants, kurā teikts, ka jutekļu priekšmeti ir augstāki par jutekļiem un prāts ir augstāks par jutekļu priekšmetiem. Ja prāts visu laiku tieši kalpo Dievam Kungam, tad jutekļi nemaz nevar nekalpot Viņam. Šī prāta attieksme jau tika izskaid-

rota. Param drištvā nivartatē. Ja prāts pārpasaulīgi kalpo Dievam Kungam, tad tas nekādā veidā nevar apmierināt zemākas tieksmes. Katha Upanišadā dvēsele nosaukta par mahānu, lielo. Tāpēc dvēsele ir pāri visam: jutekļu priekšmetiem, jutekļiem, prātam un saprātam. Tāpēc, ja mēs tieši sapratīsim dvēseles dabisko stāvokli, tad atrisināsim visus jautājumus.

Cilvēkam ar saprātu jāapjēdz dvēseles dabiskais stāvoklis un tad pastāvīgi jānodarbina prāts Krišnas apziņā. Tas visu atrisina. Garīgā ceļa iesācējam parasti iesaka turēties tālāk no jutekļu priekšmetiem. Bet ar to vien nepietiek, prāts ar jāstiprina ar saprātu. Ja ar saprātu cilvēks iesaista prātu Krišnas apziņā un pilnīgi uztic sevi Dieva Augstākajai Personībai, tad prāts pats par sevi kļūst stiprāks, un, pat ja jutekļi ir stipri kā čūskas, tie nevarēs nodarīt vairāk ļaunuma kā čūskas ar izlauztiem indes zobiem. Bet, kaut arī dvēsele ir saprāta, prāta un jutekļu saimnieks, satraukta prāta dēļ tā var noiet no ceļa, ja vien to nestiprina Krišnas sabiedrība Krišnas apziņā.

43. PANTS

एवं बुद्धेः परं बुद्ध्वा संस्तभ्यात्मानमात्मना ।
जहि शत्रुं महाबाहो कामरूपं दुरासदम् ॥ ४३ ॥

ēvam buddhēh param buddhvā samstabhjātmānam ātmanā
džahi šatrum mahā-bāho kāma-rūpam durāsadam

ēvam – tā; buddhēh – par saprātu; param – augstāko; buddhvā – zinot; samstabhja – nostiprinot; ātmānam – prātu; ātmanā – ar apdomīgu saprātu; džahi – uzveic; šatrum – ienaidnieku; mahā-bāho – ak, stipriniek; kāma-rūpam – iekāres veidolā; durāsadam – drausmīgo.

Stipriniek Ardžuna! Zinot, ka esi augstāks par materiālajiem jutekļiem, prātu un saprātu, stiprini prātu ar apdomīgu garīgu saprātu [Krišnas apziņu] un tā, ar garīgu spēku, uzveic nepiesātināmo ienaidnieku – iekāri.

SKAIDROJUMS: Trešā Bhagavad-gītas nodaļa loģiski noved pie Krišnas apziņas, kad cilvēks saprot, ka ir mūžīgs Dieva Augstākās Personības kalps, un neuzskata bezpersonisko tukšumu par augstāko mērķi. Materiālajā esamībā cilvēku noteikti ietekmē iekāre un vēlme valdīt pār materiālās dabas bagātībām. Vēlme būt kungam un apmierināt jutekļus ir lielākais saistītās dvēseles ienaidnieks, bet ar Krišnas apziņas spēku viņa var vadīt materiālos jutekļus, prātu un saprātu. Darbu un nolikto pienākumu nedrīkst atmest pēkšņi, pakāpeniski attīstot Krišnas apziņu un stingri vēršot saprātu uz tīro esību, dvēsele var pacelties pāri visam un vairs nepakļauties materiālajiem jutekļiem un prātam. Lūk, kāda ir šīs nodaļas jēga. Nenobriedušā materiālās esamības līmenī filozofiska prātošana un mākslīgi mēģinājumi savaldīt jutekļus ar tā saucamajām jogas pozām nekādi nespēj palīdzēt cilvēkam garīgajā dzīvē. Viņam ar augstāku saprātu jāapgūst Krišnas apziņa.

Tā beidzas Bhaktivēdāntas skaidrojumi Šrīmad Bhagavad-gītas trešajai nodaļai, kas vēsta par karma-jogu jeb noliktā pienākuma pildīšanu Krišnas apziņā.

CETURTĀ NODAĻA – Pārpasaulīgās zināšanas

1. PANTS

श्रीभगवानुवाच
इमं विवस्वते योगं प्रोक्तवानहमव्ययम् ।
विवस्वान्मनवे प्राह मनुरिक्ष्वाकवेब्रवीत् ॥ १ ॥

šrī bhagavān uvāča
imam vivasvatē jogam proktavān aham avjajam
vivasvān manavē prāha manur ikšvākavē 'bravīt

šrī bhagavān uvāča – Dieva Augstākā Personība sacīja; imam – šo; vivasvatē – Saules dievam; jogam – zinātni par attiecībām ar Augstāko; proktavān – mācīju; aham – Es; avjajam – neiznīcināmo; vivasvān – Vivasvāns (Saules dieva vārds); manavē – cilvēces tēvam (vārdā Vaivasvata); prāha – teica; manuh – cilvēces tēvs; ikšvākavē – valdniekam Ikšvāku; abravīt – teica.

Dieva Personība, Kungs Šrī Krišna, sacīja: Es mācīju šo neiznīcīgo jogas zinātni Saules dievam Vivasvānam, Vivasvāns mācīja to Manu, cilvēces tēvam, bet Manu to mācīja Ikšvāku.

SKAIDROJUMS: Šeit ir aprakstīta Bhagavad-gītas vēsture no ļoti seniem laikiem, kad Gīta tika dota visu planētu valdniekiem, sākot ar Saules planētu. Visu planētu valdniekiem īpaši jārūpējas par iedzīvotāju aizsardzību, tāpēc valdnieku kārtai jāzina Bhagavad-gīta, lai viņi varētu labi valdīt un pasargāt pavalstniekus no iekāres verdzības. Cilvēka dzīve domāta, lai attīstītu garīgās zināšanas mūžīgās attiecībās ar Dieva Augstāko Personību, un visu valstu un planētu vadītājiem tas jāmāca pilsoņiem, viņus izglītojot, dodot kultūru un bhakti. Citiem vārdiem sakot, visu valstu vadītājiem jāizplata Krišnas apziņas zinātne, lai cilvēki varētu to apgūt un iet panākumiem pilnu ceļu, izmantojot izdevību, ko dod cilvēka mūžs.

Šī laikmeta Saules dievu, Saules valdnieku sauc par Vivasvānu. Saule ir visu Saules sistēmas planētu avots. Brahma-samhitā (5.52.) teikts:

jač-čakšur ēša savitā sakala-grahānām
rādžā samasta-sura-mūrtir ašēša-tēdžāh
jasjāgjajā bhramati sambhrita-kāla-čakro
govindam ādi-purušam tam aham bhadžāmi

Kungs Brahma sacīja: «Es godinu Dieva Augstāko Personību Govindu [Krišnu], kurš ir sākotnējā persona un pēc kura gribas Saule, visu planētu valdniece, saņem neaptveramu spēku un karstumu. Saule, kas ir Dieva Kunga acs, klausīdama Viņa gribai, iet pa savu orbītu.»

Saule ir visu planētu valdniece, un Saules dievs (kuru pašlaik sauc par Vivasvānu) valda pār Sauli, kas ir visu citu planētu valdniece, jo apgādā tās ar siltumu un gaismu. Tā griežas pēc Krišnas gribas, un Kungs Krišna pašā sākumā pieņēma Vivasvānu par savu mācekli, kuram deva Bhagavad-gītas zinātni. Tāpēc Gīta ir nevis nenozīmīga pasaulīga zinātnieka sacerēts traktāts, bet gan bezgala senu zināšanu parauggrāmata.

Mahābhāratā (Šānti 348.51.–52.) mēs varam izlasīt Gītas vēsturi:

trētā-jugādau ča tato
vivasvān manavē dadau
manuš ča loka-bhritj-artham
sutājēkšvākavē dadau
ikšvākunā ča kathito
vjāpja lokān avasthitah

«Trētas jugas laikmeta sākumā šo zinātni par attiecībām ar Visaugstāko Vivasvāns mācīja Manu. Manu, cilvēces tēvs, mācīja to savam dēlam Mahārādžam Ikšvāku, Zemes valdniekam un Raghu dzimtas ciltstēvam, kurā atnāca Kungs Rāmačandra.» Tāpēc Bhagavad-gīta cilvēkiem bija pazīstama jau kopš Mahārādžas Ikšvāku laikiem.

Tagad ir pagājuši pieci tūkstoši gadu, kopš sākusies Kali juga, kura ilgst 432 000 gadu. Pirms tās bija Dvāparas juga (800 000 gadu), un vēl pirms tās bija Trētas juga (1 200 000 gadu). Tātad, apmēram pirms 2 005 000 gadiem Manu teica Bhagavad-gītu savam māceklim un dēlam Mahārādžam Ikšvāku, Zemes valdniekam. Pašreizējais Manu dzīvo apmēram 305 300 000 gadus, no kuriem 120 400 000 jau pagājuši. Ja pieņemam, ka Dievs Kungs Gītu teica māceklim, Saules dievam Vivasvānam pirms Manu dzimšanas, tad rupji novērtējot, Gīta tika pavēstīta vismaz pirms 120 400 000 gadiem, un cilvēce to zināja divus miljonus gadu atpakaļ. Pirms piectūkstoš gadiem Dievs Kungs to teica Ardžunam vēlreiz. Tas ir rupjš Gītas vēstures novērtējums, kas balstās uz pašu Gītu un tās teicēju Kungu Šrī Krišnu. Bhagavad-gīta tika stāstīta Saules dievam Vivasvānam, jo arī viņš ir kšatrijs, visu to kšatriju tēvs, kuri ir Saules dieva pēcteči jeb sūrja-vamšas kšatriji. Bhagavad-gītu ir teikusi Dieva Augstākā Personība, tāpēc tā ir tikpat svarīga kā Vēdas. Šīs zināšanas ir apaurušēja, pārcilvēciskas. Vēdu norādījumi tiek pieņemti tādi, kādi tie ir, bez cilvēku tulkojumiem, un tāpēc arī Gīta jāpieņem bez pasaulīgiem tulkojumiem. Pasaulīgie ķildnieki var prātot par Gītu cik vien tiem patīk, bet tā nav īstā Bhagavad-gīta. Tāpēc Bhagavad-gīta jāpieņem tāda, kāda tā ir, no mācekļu pēctecības, kas šeit aprakstīta – Dievs Kungs mācīja Saules dievu, Saules dievs mācīja savu dēlu Manu, un Manu mācīja savu dēlu Ikšvāku.

2. PANTS

एवं परम्पराप्राप्तमिमं राजर्षयो विदुः ।
स कालेनेह महता योगो नष्टः परन्तप ॥ २ ॥

ēvam paramparā-prāptam imam rādžaršajo viduh
sa kālēnēha mahatā jogo naštah parantapa

ēvam – tādējādi; paramparā – ar mācekļu pēctecību; prāptam – saņēma; imam – šo zinātni; rādžarišajah – svētie valdnieki; viduh – saprata; sah – šīs zināšanas; kālēna – laika gaitā; iha – šai pasaulē; mahatā – diženā; jogah – zinātne par attiecībām ar Augstāko; naštah – izklīda; parantapa – Ardžuna, ienaidnieku uzvarētāj.

Tā šī augstākā zinātne tika saņemta pa mācekļu pēctecību, un tā to saprata svētie valdnieki. Bet laika gaitā pēctecība pārtrūka, tāpēc šī zinātne, kā liekas, ir nozaudēta.

SKAIDROJUMS: Šeit skaidri pateikts, ka Gīta ir īpaši domāta svētajiem valdniekiem, jo viņiem, valdot pār iedzīvotājiem, jāīsteno tās mērķis. Bhagavad-gīta noteikti nebija domāta dēmoniskiem cilvēkiem, kuri izšķiestu tās vērtības un kuri izdomātu visdažādākos iztulkojumus, kas atbilstu viņu iegribām, un neviens no tā negūtu nekādu labumu. Tiklīdz sākotnējā jēga negodīgu skaidrotāju dēļ tika zaudēta, radās vajadzība pēc mācekļu pēctecības atjaunošanas. Pirms piectūkstoš gadiem pats Dievs Kungs atklāja, ka mācekļu pēctecība ir pārtrūkusi, un tāpēc Viņš paziņoja, ka Gītas jēga ir pazaudēta. Gluži tāpat arī pašlaik ir daudz Gītas izdevumu (it īpaši angļu valodā), bet gandrīz visi tie neatbilst autoritāšu atzītas pēctecības mācībai. Dažādi pasaulīgie zinātnieki ir devuši neskaitāmus skaidrojumus, bet gandrīz neviens no viņiem neatzīst Dieva Augstāko Personību Krišnu, kaut

arī ar Krišnas vārdiem viņi gūst krietnu naudu. Šāds gars ir dēmonisks, jo dēmoni netic Dievam, bet tikai bauda Visaugstākā īpašumu. Tā kā angļu valodā ir ļoti vajadzīgs tāds Gītas izdevums, kas atbilst paramparai (mācekļu pēctecībai), tad šis ir mēģinājums apmierināt vajadzību pēc tās. Bhagavad-gīta, ja to pieņem tādu, kāda tā ir, cilvēcei ir liela svētība, bet, ja to pieņem kā filozofisku prātojumu traktātu, tad tā ir tikai laika izšķiešana.

3. PANTS

स एवायं मया तेद्य योगः प्रोक्तः पुरातनः ।
भक्तोसि मे सखा चेति रहस्यं ह्येतदुत्तमम् ॥ ३ ॥

sa ēvājam majā tē 'dja jogah proktah purātanah
bhakto 'si mē sakhā čēti rahasjam hj ētad uttamam

sah – tā pati; ēva – noteikti; ajam – šī; majā – Manis; tē – tev; adja – šodien; jogah – jogas zinātne; proktah – teikta; purātanah – senā; bhaktah – bhakta; asi – esi; mē – Mans; sakhā – draugs; ča – arī; iti – tāpēc; rahasjam – noslēpumu; hi – noteikti; ētat – šo; uttamam – pārpasaulīgo.

Šodien Es tev pavēstu mūžseno zinātni par attiecībām ar Visaugstāko, jo tu esi Mans bhakta un Mans draugs un spēj izprast šīs zinātnes pārpasaulīgo noslēpumu.

SKAIDROJUMS: Ir divu veidu cilvēki: bhaktas un dēmoni. Dievs Kungs par šīs diženās zinātnes saņēmēju izvēlējās Ardžunu, jo viņš bija liels Dieva Kunga bhakta. Dēmons nespētu saprast šīs diženās zinātnes noslēpumu. Bhagavad-gītai, lielajai zināšanu grāmatai, ir daudz izdevumu. Dažiem no tiem skaidrojumus rakstījuši bhaktas, bet dažiem – dēmoni. Bhaktu skaidrojumi ir īsti, turpretī dēmonu skaidrojumi ir bezjēdzīgi. Ardžuna atzīst Krišnu par Dieva Augstāko Personību, un jebkurš Gītas skaidrojums, kas sarakstīts, ejot Ardžunas pēdās, ir īsta garīgā kalpošana šīs diženās zinātnes labā. Taču dēmoni neatzīst Kungu Krišnu par to, kas Viņš ir. Viņi izgudro kaut kādas pasakas par Krišnu un noved lasītājus no īstenā Krišnas norādījumu ceļa. Šeit ir brīdinājums neiet pa maldu ceļiem. Kas sekos Ardžunas mācekļu pēctecībai, tas gūs no diženās Šrīmad Bhagavad-gītas zinātnes lielu svētību.

4. PANTS

अर्जुन उवाच
अपरं भवतो जन्म परं जन्म विवस्वतः ।
कथमेतद्विजानीयां त्वमादौ प्रोक्तवानिति ॥ ४ ॥

ardžuna uvāča
aparam bhavato džanma param džanma vivasvatah
katham ētad vidžānījām tvam ādau proktavān iti

ardžunah uvāča – Ardžuna sacīja; aparam – vēlāka; bhavatah – Tava; džanma – dzimšana; param – agrāka; džanma – dzimšana; vivasvatah – Saules dievam; katham – kā; ētat – šo; vidžānījām – jāsaprot; tvam – Tu; ādau – sākumā; proktavān – mācīji; iti – tā.

Ardžuna sacīja: Saules dievs Vivasvāns ir dzimis pirms Tevis. Kā saprast, ka Tu sākumā mācīji viņam šo zinātni?

SKAIDROJUMS: Ardžuna ir atzīts Dieva Kunga bhakta. Kā gan viņš varēja neticēt Krišnas vārdiem? Patiesībā Ardžuna nejautā sevis dēļ, bet to dēļ, kuri netic Dieva Augstākajai Personībai, dēmonu dēļ, kuriem nepatīk doma, ka Krišna būtu jāatzīst par Dieva Augstāko Personību. Tikai viņu dēļ Ardžuna uzdod šo jautājumu tā, it kā pats neapzinātos Dieva Personību Krišnu. Kā būs redzams desmitajā nodaļā, Ardžuna lieliski zināja, ka Krišna ir Dieva Augstākā Personība, visa avots un augstākā pārpasaulība. Protams, Krišna arī atnāca kā Dēvakī dēls uz šīs Zemes. Ikdienišķam cilvēkam ļoti grūti saprast, kā Krišna varēja būt tā pati Dieva Augstākā Personība, mūžīgā sākotnējā persona. Tāpēc, lai šo jautājumu noskaidrotu, Ardžuna uzdeva jautājumu Krišnam, lai pats Krišna va-

rētu autoritatīvi atbildēt. Krišnas augstāko autoritāti atzīst visa pasaule, ne tikai tagad, bet arī no laika gala, un tikai dēmoni neatzīst Krišnu. Jebkurā gadījumā, tā kā Krišna ir vispāratzīta autoritāte, Ardžuna uzdeva Viņam šo jautājumu, lai Krišna aprakstītu sevi un nedotu iespēju to darīt dēmoniem, kas vienmēr visu izkropļo un skaidro Krišnu dēmoniem un viņu sekotājiem viņiem saprotamā veidā. Ikvienam sevis paša labad jāzina Krišnas zinātne. Tāpēc, ja pats Krišna stāsta par sevi, tad tas nes svētību visām pasaulēm. Dēmoniem paša Krišnas skaidrojumi var likties dīvaini, jo viņi vienmēr raugās uz Krišnu no sava viedokļa, bet bhaktas ar sirdi un dvēseli apsveic katru Krišnas vārdu, ko Viņš teicis par sevi. Bhaktas vienmēr godā šādus autoritatīvus Krišnas izteikumus, jo viņi vienmēr vēlas zināt arvien vairāk un vairāk par Viņu. Ateisti, kas uzskata Krišnu par cilvēku, šādā veidā var apjēgt, ka Krišna ir pārcilvēcīgs, ka Viņš ir sač-čid-ānanda-vigraha – mūžīgs svētlaimes un zināšanu veidols, ka Viņš ir pārpasaulīgs un pār Viņu nevalda materiālās dabas īpašības, laiks un telpa. Tāds Krišnas bhakta kā Ardžuna noteikti nešaubās par Krišnas pārpasaulīgumu. Ardžunas jautājums ir bhaktas cenšanās izaicināt to cilvēku ateistisko attieksmi, kuri uzskata Krišnu par ikdienišķu un cilvēcisku būtni, kas pakļauta materiālās dabas īpašībām.

5. PANTS

श्रीभगवानुवाच
बहूनि मे व्यतीतानि जन्मानि तव चार्जुन ।
तान्यहं वेद सर्वाणि न त्वं वेत्थ परन्तप ॥ ५ ॥

šrī bhagavān uvāča
bahūni mē vjatītāni džanmāni tava čārdžuna
tānj aham vēda sarvāni na tvam vēttha parantapa

šrī bhagavān uvāča – Dieva Augstākā Personība sacīja; bahūni – daudzas; mē – Manas; vjatītāni – pagājušas; džanmāni – dzimšanas; tava – tavas; ča – arī; ardžuna – Ardžuna; tāni – tās; aham – Es; vēda – zinu; sarvāni – visas; na – ne; tvam – tu; vēttha – zini; parantapa – ak, ienaidnieku uzvarētāj.

Dieva Personība sacīja: Mēs abi esam izgājuši cauri daudzām jo daudzām dzimšanām. Es atceros tās visas, bet tu, naidnieku veicēj, tās neatceries.

SKAIDROJUMS: Brahma-samhitā (5.33.) ir aprakstīti daudzi jo daudzi Dieva Kunga avatāri. Tur teikts:

advaitam ačjutam anādim ananta-rūpam
ādjam purāna-purušam nava-jauvanam ča
vēdēšu durlabham adurlabham ātma-bhaktau
govindam ādi-purušam tam aham bhadžāmi

«Es godinu Dieva Augstāko Personību Govindu [Krišnu], kas ir sākotnējā persona – absolūta, nekļūdīga un bez sākuma. Kaut arī Viņš ir izvērsies neskaitāmos veidolos, Viņš tomēr ir tas pats sākotnējais un visvecākais un vienmēr ziedošas jaunības pilns. Šādus mūžīgus, svētlaimīgus un zināšanu pilnus Dieva Kunga veidolus parasti pazīst tikai vislabākie Vēdu zinātnieki, bet tīriem bhaktām šie veidoli atklājas vienmēr.»

Brahma-samhitā (5.39.) teikts arī:

rāmādi-mūrtišu kalā-nijamēna tišthan
nānāvatāram akarod bhuvanēšu kintu
krišnah svajam samabhavat paramah pumān jo
govindam ādi-purušam tam aham bhadžāmi

«Es godinu Dieva Augstāko Personību Govindu [Krišnu], kurš vienmēr parādās dažādos avatāros kā, piemēram, Rāmā, Nrisimhā, un arī daudzos daļējos iemiesojumos, bet kas ir sākotnējā Dieva Personība Krišna, kas atnāk arī pats.»

Arī Vēdās teikts, ka Dievs Kungs, kaut arī Viņš ir viens vienīgs, izpaužas neskaitāmos veidolos. Viņš ir kā vaidurjas akmens, kas maina krāsu, bet pats nemainās. Visus šos daudzos veidolus izprot tīri bhaktas, bet tos nav iespējams izprast tikai ar Vēdu apgūšanu (vēdēšu durlabham adurlabham ātma-bhaktau). Tādi bhaktas kā Ardžuna pastāvīgi pavada Dievu Kungu, un ja Viņš atnāk, tad atnāk arī bhaktas, lai dažādos veidos kalpotu Dievam Kungam. Ardžuna ir viens no šiem bhaktām, un šis pants norāda, ka pirms vairākiem miljoniem gadu, kad Kungs Krišna teica Bhagavad-gītu Saules dievam Vivasvānam, tas pats Ardžuna, tikai citā izskatā, arī bija klāt. Bet Dievs Kungs no Ardžunas atšķiras ar to, ka Viņš šo gadījumu atceras, turpretī Ardžuna neatceras. Lūk, ar ko atšķiras mazā daļiņa, dzīvā būtne no Visaugstā Kunga. Kaut arī Ardžuna šeit tiek uzrunāts par lielu varoni un ienaidnieku uzveicēju, viņš nespēj atcerēties savas dažādās iepriekšējās dzīves. Tāpēc dzīvā būtne, lai cik liela tā būtu pēc materiāliem novērtējumiem, nekad nevar līdzināties Visaugstajam Kungam. Ikviens, kas pastāvīgi pavada Visaugsto Kungu, noteikti ir atbrīvota dvēsele, bet viņš nevar līdzināties Dievam Kungam. Dievs Kungs Brahma-samhitā nosaukts par nekļūdīgu (ačjutu), un tas nozīmē, ka Viņš nekad neaizmirst sevi, pat materiālā saskarsmē. Tāpēc Dievs Kungs un dzīvā būtne nekad un nekādā ziņā nevar būt vienādi, pat ja dzīvā būtne ir atbrīvota kā Ardžuna. Lai gan Ardžuna ir Dieva Kunga bhakta, viņš dažkārt aizmirst Dieva dabu, bet ar dievišķo žēlastību bhakta tūlīt var saprast Dieva Kunga nekļūdīgumu, turpretī nebhakta jeb dēmons nespēj saprast šo pārpasaulīgo dabu. Tāpēc Gītas mācību ar dēmonisku galvu saprast nav iespējams. Krišna atcerējās, ko Viņš bija darījis pirms miljoniem gadu, bet Ardžuna to nespēja, kaut arī viņi abi bija mūžīgi. Šeit mēs varam redzēt, ka dzīvā būtne ar ķermeņa maiņu visu aizmirst, bet Dievs Kungs visu atceras, jo Viņš nemaina savu sač-čid-ānandas ķermeni. Viņš ir advaita, kas nozīmē, ka Viņa ķermenis un Viņš pats neatšķiras. Viss, kas saistīts ar Viņu, ir garīgs, turpretī saistītā dvēsele atšķiras no sava materiālā ķermeņa. Dieva ķermenis un patība neatšķiras, tāpēc Viņš vienmēr ir citādā stāvoklī nekā dzīvā būtne, pat ja Viņš nonāk materiālā līmenī. Dēmoni nespēj pielāgoties Dieva Kunga pārpasaulīgajai dabai, kuru pats Dievs Kungs skaidro nākamajā pantā.

6. PANTS

अजोपि सन्नव्ययात्मा भूतानामीश्वरोपि सन् ।
प्रकृतिं स्वामधिष्ठाय सम्भवाम्यात्ममायया ॥ ६ ॥

adžo 'pi sann avjajātmā bhūtānām īšvaro 'pi san
prakritim svām adhišthāja sambhavāmj ātma-mājajā

adžah – nedzimis; api – kaut arī; san – esmu; avjaja – nepasliktinoties; ātmā – ķermenis; bhūtānām – visu dzimušo; īšvarah – Visaugstais Kungs; api – kaut arī; san – esmu; prakritim – pārpasaulīgā veidolā; svām – savā; adhišthāja – atrodos; sambhavāmi – Es iemiesojos; ātma-mājajā – ar savu iekšējo enerģiju.

Es esmu nedzimis, un Mans pārpasaulīgais ķermenis nekad neiet bojā. Es esmu visu dzīvo būtņu Kungs, un tomēr laikmetu pēc laikmeta Es ierodos savā sākotnējā pārpasaulīgajā veidolā.

SKAIDROJUMS: Dievs Kungs stāsta par to, cik neparasta ir Viņa dzimšana. Kaut arī Viņš varbūt izskatās pēc ikdienišķas personas, Viņš atceras visu par savām neskaitāmajām «dzimšanām», turpretī parasts cilvēks nevar atcerēties pat to, ko darījis pirms pāris stundām. Ja kādam cilvēkam pēkšņi pajautātu, ko viņš darījis tieši tajā laikā iepriekšējā dienā, tad viņam būtu ļoti grūti uzreiz atbildēt. Viņam noteikti būtu krietni jāpiepūlē atmiņa, lai atcerētos, ko viņš darījis tieši tajā laikā dienu iepriekš. Un tomēr, cilvēki bieži vien uzdrīkstas sevi saukt par Dievu, Krišnu. Nedrīkst ļaut sevi maldināt ar šādiem bezjēdzīgiem apgalvojumiem. Vēl Dievs Kungs runā par savu prakriti jeb veidolu. Prakriti nozīmē dabu, kā arī svarūpu, «savu veidolu». Kungs saka, ka Viņš atnāk savā ķermenī. Atšķirībā no parastas dzīvās būtnes Viņš nemaina vienu ķermeni pret otru. Saistītajai dvēselei vienā dzīvē var būt viens ķermenis, bet otrā dzīvē pavisam cits ķermenis. Materiālajā pasaulē dzīvām būtnēm nav noteikta ķermeņa, tās ceļo no viena ķermeņa otrā. Taču Dievs Kungs tā nedara. Viņš

vienmēr atnāk ar savu iekšējo spēku vienā un tajā pašā sākotnējā ķermenī. Citiem vārdiem runājot, Krišna atnāk uz šo materiālo pasauli savā sākotnējā mūžīgajā veidolā ar divām rokām, kurās tur flautu. Viņš atnāk tieši savā mūžīgajā ķermenī, materiālās pasaules neaptraipīts. Kaut arī Viņš atnāk tajā pašā pārpasaulīgajā ķermenī un ir Visuma Kungs, mums liekas, ka Viņš piedzimst kā parasta dzīvā būtne. Un kaut arī Viņa ķermenis atšķirībā no materiālā ķermeņa nekļūst sliktāks, rodas iespaids, ka Kungs Krišna izaug no bērna par pusaudzi un no pusaudža par jaunieti. Bet vispārsteidzošākais ir tas, ka Viņš nekad nekļūst vecāks par jaunieti. Laikā, kad notika Kurukšētras kauja, Viņam jau bija daudz mazbērnu, tātad pēc materiāliem aprēķiniem Viņš bija diezgan vecs. Un tomēr Viņš izskatījās kā divdesmit piecu gadu jauneklis. Mēs nekad neesam redzējuši veca Krišnas attēlu, jo atšķirībā no mums Viņš nekad nenoveco, kaut arī ir visvecākais pasaulē – pagātnē, tagadnē un nākotnē. Ne Viņa ķermenis, ne saprāts nekad nekļūst sliktāks un nemainās. Tāpēc skaidrs, ka par spīti Viņa dzīvei materiālajā pasaulē, Viņš ir un paliek tas pats nedzimušais, mūžīgais svētlaimes un zināšanu veidols, nemainīgs savā pārpasaulīgajā ķermenī un saprātā. Patiesībā Viņa atnākšana un aiziešana ir kā saules lēkts, kustība un noriets. Kad mēs neredzam sauli, tad domājam, ka tā ir norietējusi, un kad redzam to, tad domājam, ka saule ir pie debesīm. Īstenībā Saule vienmēr ir vienā vietā, bet mūsu slikto un trūkumu pilno jutekļu dēļ mēs rēķinam saules lēktu un rietu. Kunga Krišnas atnākšana un aiziešana pilnīgi atšķiras no parastas dzīvās būtnes atnākšanas un aiziešanas, tāpēc ir skaidrs, ka ar savu iekšējo spēku Viņš ir mūžīgs, zināšanu un svētlaimes pilns un Viņu nekad neaptraipa materiālā daba. Arī Vēdas apstiprina, ka Dieva Augstākā Personība ir nedzimusi, un tomēr Viņš atnāk un piedzimst savās daudzajās izpausmēs. Vēdu papildraksti arī apstiprina, ka, lai gan rodas iespaids, ka Dievs Kungs piedzimst, Viņš tomēr nemaina ķermeni. Bhāgavatamā Viņš parādās savai mātei Nārājanas izskatā ar četrām rokām un sešu veidu vareniem rotājumiem. Atnākdams savā sākotnējā mūžīgajā veidolā, Viņš visām dzīvajām būtnēm dod savu bezcēloņu žēlastību, lai būtnes varētu vērst prātu uz Viņu tādu, kāds Viņš ir, bet nevis uz prāta sagudrojumiem un iztēles ainām, par kādām impersonālisti maldīgi uzskata Dieva Kunga veidolu. Vārds «maija» jeb «ātmamaija» saskaņā ar «Višva-košas» vārdnīcu norāda uz Dieva Kunga bezcēloņu žēlastību. Dievs Kungs apzinās visas savas agrākās atnākšanas un aiziešanas, bet parasta dzīvā būtne, tikko saņēmusi nākamo ķermeni, aizmirst visu par iepriekšējo. Viņš ir visu dzīvo būtņu Kungs, jo Viņš, būdams uz Zemes, dara brīnišķīgus un pārcilvēciskus darbus. Tāpēc Dievs Kungs vienmēr ir tā pati Absolūtā Patiesība, un nav nekādas atšķirības starp Viņa veidolu un patību jeb īpašībām un ķermeni. Var jautāt, kāpēc Dievs Kungs atnāk uz šo pasauli un aiziet no tās. Uz to atbild nākamais pants.

7. PANTS

यदा यदा हि धर्मस्य ग्लानिर्भवति भारत ।
अभ्युत्थानमधर्मस्य तदात्मानं सृजाम्यहम् ॥ ७ ॥

jadā jadā hi dharmasja glānir bhavati bhārata
abhjutthānam adharmasja tadātmānam sridžāmj aham

jadā jadā – kad vien un kur vien; hi – noteikti; dharmasja – reliģijas; glānih – novirzes; bhavati – izpaužas; bhārata – ak, Bharatas pēcteci; abhjutthānam – pārsvars; adharmasja – bezdievības; tadā – tad; ātmānam – pats; sridžāmi – izpaužos; aham – Es.

Bharatas pēcteci! Ja kādreiz kaut kur pagrimst reliģija un pārsvaru gūst bezdievība, tad Es ierodos pats.

SKAIDROJUMS: Šeit ir svarīgs vārds «sridžāmi». «Sridžāmi» nevar apzīmēt radīšanu, tāpēc ka saskaņā ar iepriekšējo pantu Dieva Kunga veidols jeb ķermenis netiek radīts, jo visi Viņa veidoli pastāv mūžīgi. Tāpēc «sridžāmi» nozīmē, ka Dievs Kungs izpauž sevi tādu, kāds Viņš ir. Kaut arī Kungs atnāk noteiktā laikā, t.i., vienreiz, Brahmas dienā, septītā Manu divdesmit astotā laikmeta Dvāparas jugas beigās, Viņam nav noteikti jāievēro šādi likumi un noteikumi, jo Viņš ir pilnīgi brīvs un var darboties, kā vien grib. Tādēļ pēc savas gribas Viņš atnāk tad, kad pārsvaru gūst bezdievība un pazūd īstā reliģija. Reliģijas principi ir doti Vēdās, un jebkura novirze no pareizas Vēdu

likumu izpildīšanas padara cilvēku nereliģiozu. Bhāgavatamā teikts, ka šie principi ir Dieva likumi. Reliģiju var radīt tikai Dievs. Arī Vēdas tiek pieņemtas tā, kā tās sākotnēji teica pats Dievs Kungs Brahmas sirdī. Tāpēc dharmas jeb reliģijas principi ir tieši Dieva Augstākās Personības norādījumi (dharmam tu sākšād bhagavat-pranītam). Šie principi skaidri parādīti Bhagavad-gītā. Vēdu mērķis ir pēc Visaugstā Kunga gribas ieviest šos principus, un Dievs Kungs Bhagavad-gītas beigās skaidri norāda, ka augstākais reliģijas princips ir sevis uzticēšana Viņam, un nekā augstāka nav. Vēdu principi vada cilvēku pretī pilnīgai sevis uzticēšanai Dievam Kungam, un, ja kādreiz šos principus dēmoni neļauj pildīt, tad Viņš atnāk. No Bhāgavatamas mēs uzzinām, ka Kungs Buda ir Krišnas avatārs, kurš atnāca materiālisma ziedu laikos, kad materiālisti savas darbības attaisnošanai izmantoja Vēdu autoritāti. Kaut arī Vēdās ir noteikti ierobežojošie likumi un noteikumi, kas attiecas uz dzīvnieku upurēšanu kādam īpašam nolūkam, dēmoniski cilvēki upurēja dzīvniekus un nesekoja Vēdu principiem. Kungs Buda atnāca pārtraukt šīs nejēdzības un atjaunot Vēdu nevardarbības principus. Tāpēc jebkuram avatāram jeb Dieva Kunga iemiesojumam ir noteikts uzdevums, kas atklāts svētajos rakstos. Nevienu nedrīkst uzskatīt par avatāru, ja par viņu nav teikts svētajos rakstos. Nav tiesa, ka Dievs Kungs atnāk tikai Indijā. Viņš var izpausties jebkurā vietā un laikā, kad vien vēlas. Katrā atnākšanas reizē Viņš runā par reliģiju tik daudz, cik noteiktie cilvēki noteiktajos apstākļos spēj saprast. Bet uzdevums vienmēr ir viens un tas pats – vest cilvēkus uz Dieva apziņu un paklausību reliģijas principiem. Dažreiz Dievs Kungs atnāk pats, dažkārt Viņš sūta savu īsteno pārstāvi sava dēla vai kalpa izskatā vai savā slēptajā izskatā.

Bhagavad-gītas principi tika stāstīti Ardžunam, kā arī citām augstām personībām, jo Ardžuna bija ļoti augsta persona salīdzinājumā ar citām, parastām personām pasaulē. Tas, ka divi plus divi ir četri, ir pareizi gan pirmajā klasē, gan skolas beigās. Tomēr ir augstākā un zemākā matemātika. Tāpēc visi Dieva Kunga avatāri māca vienu un to pašu, bet tas liekas augstāks vai zemāks atkarībā no apstākļiem. Augstākie reliģijas principi sākas ar sabiedrības sadalījumu četrās sabiedriskās un četrās garīgās dzīves kārtās, par ko tiks pastāstīts vēlāk. Vienīgais avatāru uzdevums ir dot visiem Krišnas apziņu. Šāda apziņa tiek izpausta vai neizpausta tikai dažādu apstākļu dēļ.

8. PANTS

परित्राणाय साधूनां विनाशाय च दुष्कृताम् ।
धर्मसंस्थापनार्थाय सम्भवामि युगे युगे ॥ ८ ॥

paritrānāja sādhūnām vināšāja ča duškritām
dharma-samsthāpanārthāja sambhavāmi jugē jugē

paritrānāja – lai atpestītu; sādhūnām – bhaktas; vināšāja – lai iznīcinātu; ča – arī; duškritām – neliešus; dharma – reliģijas principus; samsthāpana-arthāja – atjaunotu; sambhavāmi – Es ierodos; jugē – laikmetu; jugē – pēc laikmeta.

Lai atpestītu dievbijīgos, iznīcinātu neliešus un atjaunotu reliģijas principus, Es atnāku pats laikmetu pēc laikmeta.

SKAIDROJUMS: Saskaņā ar Bhagavad-gītu sādhu (svētais cilvēks) ir cilvēks Krišnas apziņā. Cilvēks var likties nereliģiozs, bet, ja viņam ir visas Krišnas apziņas cilvēka īpašības, tad viņš uzskatāms par sādhu. Vārds «duškrita» attiecas uz tiem, kam Krišnas apziņa nerūp. Par šādiem neliešiem jeb duškritām teikts, ka viņi ir zemākie no cilvēkiem, pat ja viņus grezno pasaulīgā izglītība, turpretī cilvēks pilnīgā Krišnas apziņā tiek uzskatīts par sādhu, pat ja viņš ir neizglītots un nav baudījis augstu kultūru. Kas attiecas uz ateistiem, tad Visaugstajam Kungam nav nekādas vajadzības nākt pašam un iznīcināt viņus, kā Krišna izdarīja ar Kamsu un Rāvanu. Dievam Kungam ir daudz padoto, kas lieliski tiktu galā ar dēmoniem. Bet Dievs Kungs atnāk īpaši tādēļ, lai atvieglotu dzīvi bhaktām, kurus vienmēr moka dēmoni. Dēmons nedod mieru bhaktam, pat ja bhakta ir viņa radinieks. Prahlāda Mahārādža bija Hiranjakašipu dēls, tomēr Hiranjakašipu viņu mocīja; Dēvakī, Krišnas māte, bija Kamsas māsa, tomēr viņu un Vasudēvu, viņas vīru, Kamsa vajāja tikai tāpēc, ka viņiem bija jākļūst par Krišnas vecākiem. Tāpēc galvenais Kunga Krišnas atnākšanas mērķis bija atbrīvot Dē-

vakī, nevis nogalināt Kamsu, bet abus šos darbus Viņš izdarīja vienlaicīgi. Tāpēc šeit teikts, ka Dievs Kungs atnāk dažādos avatāros, lai atpestītu bhaktas un iznīcinātu nelietīgos dēmonus.

Krišnadāsas Kavirādžas «Čaitanja čaritāmritā» sekojoši panti (Madhja 20.263.–264.) izsaka Dieva atnākšanas būtību:

srišti-hētu jēi mūrti prapančē avatarē
sēi īšvara-mūrti `avatāra' nāma dharē
mājātīta paravjomē sabāra avasthāna
višvē avatari' dharē `avatāra' nāma

«Avatārs jeb Dieva iemiesojums atnāk no Dieva valstības, lai izpaustos materiālajā pasaulē. Un Dieva Augstākās Personības veidolu, kurā Viņš atnāk, sauc par iemiesojumu jeb avatāru. Šie avatāri atrodas garīgajā valstībā, Dieva valstībā. Kad viņi atnāk uz materiālo pasauli, tad tos apzīmē ar vārdu «avatārs».»

Ir dažādi avatāri, piemēram, purušāvatāri, gunāvatāri, līlāvatāri, šaktjāvēšas avatāri, manvantaras avatāri un jugāvatāri, un tie visi noteiktā kārtībā atnāk visās Visuma vietās. Bet Kungs Krišna ir sākotnējais Kungs, visu avatāru avots. Kungs Šrī Krišna atnāk ar īpašu nolūku, lai apmierinātu tīro bhaktu ilgas, kuri ļoti alkst redzēt Viņa sākotnējās Vrindāvanas rotaļas. Tāpēc galvenais Krišnas avatāra mērķis ir tīro bhaktu iepriecināšana.

Dievs Kungs norāda, ka Viņš atnāk katrā laikmetā. Tas nozīmē, ka Viņš atnāk arī Kali laikmetā. Kā teikts Šrīmad Bhāgavatamā, Kali laikmeta avatārs ir Kungs Čaitanja Mahāprabhu, kurš visiem mācīja godināt Krišnu ar sakīrtanas kustību (kopīgu svēto vārdu daudzināšanu) un izplatīja Krišnas apziņu pa visu Indiju. Viņš paredzēja, ka sankīrtanas kultūra izplatīsies pa visu pasauli, no pilsētas uz pilsētu un no ciema uz ciemu. Kungs Čaitanja, kas ir Krišnas – Dieva Augstākās Personības avatārs, aprakstīts nevis tieši, bet slēpti noslēpumainākajās svēto rakstu – Upanišadu, Mahābhāratas un Bhāgavatamas – daļās. Kunga Krišnas bhaktas ļoti piesaista Kunga Čaitanjas sankīrtanas kustība. Šis Dieva Kunga avatārs nenogalina neliešus, bet ar savu bezcēloņu žēlastību atbrīvo viņus.

9. PANTS

जन्म कर्म च मे दिव्यमेवं यो वेत्ति तत्त्वतः ।
त्यक्त्वा देहं पुनर्जन्म नैति मामेति सोऽर्जुन ॥ ९ ॥

džanma karma ča mē divjam ēvam jo vētti tattvatah
tjaktvā dēham punar džanma naiti mām ēti so 'rdžuna

džanma – dzimšana; karma – darbība; ča – arī; mē – Mana; divjam – pārpasaulīga; ēvam – tā; jah – kas; vētti – zina; tattvatah – patiesībā; tjaktvā – atstājot; dēham – ķermeni; punah – atkal; džanma – dzimšanu; na – nekad; ēti – nesasniedz; mām – Mani; ēti – sasniedz; sah – viņš; ardžuna – ak, Ardžuna.

Ardžuna! Kas zina Manas atnākšanas un darbības pārpasaulīgumu, tas, atstājis ķermeni, vairs nepiedzimst šai materiālajā pasaulē, bet sasniedz Manu mūžīgo mājvietu.

SKAIDROJUMS: Dieva Kunga atnākšana no Viņa pārpasaulīgās mājvietas jau tika izskaidrota sestajā pantā. Kas izprot patiesību par Dieva Personības atnākšanu, tas jau ir atbrīvots no materiālās verdzības un tūlīt pēc šī materiālā ķermeņa nāves atgriežas Dieva valstībā. Dzīvajai būtnei nepavisam nav viegli atbrīvoties no materiālās verdzības. Impersonālisti un jogi iegūst atbrīvi tikai pēc lieliem pārbaudījumiem un daudzām jo daudzām dzimšanām. Un pat tad viņu sasniegtā atbrīve – saplūšana ar Dieva Kunga bezpersonisko brahmadžoti – ir tikai daļēja, un vienmēr pastāv iespēja krist materiālajā pasaulē. Bet bhakta, tikai sapratis Dieva Kunga ķermeņa un darbības pārpasaulīgo dabu, pēc šī ķermeņa gala sasniedz Dieva mājvietu, un viņam nedraud briesmas atgriezties materiālajā pasaulē. Brahma-samhitā (5.33.) teikts, ka Dievam Kungam ir neskaitāmi veidoli un avatāri: advaitam ačjutam anādim ananta-rūpam. Kaut arī ir tik daudz pārpasaulīgu Dieva Kunga veidolu,

tie visi ir tā pati Dieva Augstākā Personība. Tas ir jāsaprot ar pārliecību, kaut arī to nespēj aptvert laicīgie zinātnieki un empīriskie filozofi. Kā teikts Vēdās (Puruša-bodhinī Upanišada):

ēko dēvo nitja-līlānurakto bhakta-vjāpī hridj antar-ātmā

«Dieva Augstākā Personība, kas ir viena, mūžīgi ir daudzos jo daudzos pārpasaulīgos veidolos un attiecībās ar saviem tīrajiem bhaktām.» Šo Vēdu izteikumu apstiprina pats Dievs Kungs šajā Gītas pantā. Kas atzīst Vēdu un Dieva Augstākās Personības autoritāti, nešķiež laiku filozofiskos prātojumos un pieņem šo patiesību, tas sasniedz augstāko atbrīves pilnību. Tikai ticot šai patiesībai, cilvēks nešaubīgi var sasniegt atbrīvi. Vēdu izteikums tat tvam asi patiešām der šajā gadījumā. Ikviens, kas saprot, ka Kungs Krišna ir Visaugstākais, vai kas Dievam saka: «Tu esi pats Visaugstākais Brahmans, Dieva Personība,» noteikti tūlīt tiek atbrīvots un tāpēc noteikti ieiet pārpasaulīgajā Dieva Kunga sabiedrībā. Citiem vārdiem sakot, šāds uzticīgs Dieva Kunga bhakta sasniedz pilnību, un to apstiprina arī Vēdas:

tam ēva viditvāti mritjum ēti nānjah panthā vidjatē 'janāja

«Zinot Kungu, Dieva Augstāko Personību, cilvēks var sasniegt pilnīgu brīvību no dzimšanas un nāves, un šo pilnību nevar sasniegt nekādā citā ceļā.» (Švētāšvatara Upanišada 3.8.) Tādam cilvēkam, kas nezina Kungu Krišnu, Dieva Augstāko Personību, nav cita ceļa, viņš noteikti dzīvo tumsībā un nespēj sasniegt atbrīvi, kā saka, laizot medus podu no ārpuses jeb skaidrojot Bhagavad-gītu saskaņā ar pasaulīgo izglītību. Šādi empīriskie filozofi var būt ļoti svarīgas personas materiālajā pasaulē, bet nav teikts, ka viņi noteikti ir pelnījuši atbrīvi. Šādiem pasaulīgiem zinātniekiem, kas aiz lepnuma vai sprāgst pušu, jāgaida Dieva Kunga bhaktas bezcēloņu žēlastība. Tāpēc ikvienam ar ticību un zināšanām jāizkopj Krišnas apziņa, un tā viņš varēs sasniegt pilnību.

10. PANTS

वीतरागभयक्रोधा मन्मया मामुपाश्रिताः ।
बहवो ज्ञानतपसा पूता मद्भावमागताः ॥ १० ॥

vīta-rāga-bhaja-krodhā man-majā mām upāšritāh
bahavo gjāna-tapasā pūtā mad-bhāvam āgatāh

vīta – atbrīvoti no; rāga – pieķeršanās; bhaja – bailēm; krodhāh – un dusmām; mat-majā – pilnīgi Manī; mām – Manī; upāšritāh – pilnīgi esot; bahavah – daudzi; gjāna – zināšanu; tapasā – ar askēzi; pūtāh – šķīstīti; mat-bhāvam – pārpasaulīgu mīlestību uz Mani; āgatāh – sasnieguši.

Atbrīvojušies no pieķeršanās, bailēm un dusmām, pilnīgi iegrimuši Manī un raduši patvērumu Manī, daudzi jo daudzi ir šķīstījušies ar zināšanām par Mani, – un visi sasnieguši pārpasaulīgu mīlestību uz Mani.

SKAIDROJUMS: Kā iepriekš teikts, ja cilvēks ir pārāk pieķēries materiālām lietām, tad viņam ļoti grūti saprast Augstākās Absolūtās Patiesības personas dabu. Cilvēki, kas pārāk pieķērušies ķermeniskajai dzīves izpratnei, parasti ir tik dziļi iegrimuši materiālismā, ka gandrīz nespēj apjēgt, ka Visaugstākais var būt persona. Šādi materiālisti pat nespēj iedomāties, ka pastāv pārpasaulīgs ķermenis, kas ir neiznīcināms, zināšanu un mūžīgas svētlaimes pilns. Pēc materiālistu priekšstatiem, ķermenis ir pakļauts bojā ejai, tas ir neziņas un ciešanu pilns. Tāpēc parasti, kad cilvēkiem stāsta par Dieva Kunga personisko veidolu, viņiem prātā ir tas pats ķermeniskais priekšstats. Šādiem materiālistiem visaugstākais ir milzīgais materiālās izpausmes veidols. Tāpēc viņi uzskata Visaugstāko par bezpersonisku. Un, tā kā viņi ir pārāk iegrimuši materiālismā, tad doma, ka arī pēc atbrīves no matērijas viņi saglabās personību, dzen viņus izmisumā. Kad viņiem stāsta, ka arī garīgajā dzīvē dvēsele ir individuāla un personiska, viņi nobīstas, ka atkal kļūs par personām, un tāpēc pilnīgi dabīgi dod priekšroku saplūšanai ar bezpersonisko tukšumu. Parasti viņi salīdzina dzīvās būtnes ar okeāna burbuļiem, kas saplūst ar okeānu. Tā ir augstākā garīgās esamības pilnība, ko var sasniegt bez individuālas personības. Tā ir baiļu pilna dzīve, bez pilnīgām zināšanām par garīgo esamību. Vēl jo vairāk, ir daudz tādu cilvēku, kas vispār nespēj saprast garīgo esamību. Apjukuši no tik dau-

dzām teorijām un dažādu filozofisko prātojumu pretrunām, viņi sadusmojas, viņiem tas viss kļūst pretīgs, un tie muļķīgā kārtā secina, ka nav nekāda augstākā cēloņa un viss galu galā ir tukšums. Šādi cilvēki ir slimi. Daļa ir pārlieku pieķērušies materiālajam un tāpēc nemaz nepiegriež vērību garīgajai dzīvei, daļa grib saplūst ar augstāko garīgo cēloni, un daļa netic nekam, bezcerībā dusmojoties par visu veidu garīgajiem prātojumiem. Šie pēdējie cilvēki meklē patvērumu sevis apreibināšanā, un viņu halucinācijas dažkārt tiek uzskatītas par garīgu redzējumu. No šiem trijiem materiālās pieķeršanās veidiem – garīgās dzīves neievērošanas, bailēm no garīga personiskuma un priekšstata par tukšumu, kas rodas no dzīves cerību sabrukuma – ir jāatbrīvojas. Lai to izdarītu, īstena garīgā skolotāja vadībā jārod pilnīgs patvērums pie Dieva Kunga un jāseko bhakti dzīves noteikumiem un vadošajiem principiem. Pēdējā bhakti dzīves pakāpe ir bhāva jeb pārpasaulīga mīlestība pret Dievu.

Saskaņā ar «Bhakti-rasāmrita-sindhu» (1.4.15.–16.), garīgās kalpošanas zinātni:

ādau šraddhā tatah sādhu- sango 'tha bhadžana-krijā
tato 'nartha-nivrittih sjāt tato ništhā ručis tatah

athāsaktis tato bhāvas tatah prēmābhjudančati
sādhakānām ajam prēmnah prādurbhāvē bhavēt kramah

«Sākumā cilvēkam jāvēlas apzināties sevi. Tas viņam liks meklēt garīgi attīstītu personu sabiedrību. Nākamajā pakāpē cilvēku iesvēta augsts garīgais skolotājs, un viņa vadībā iesācējs bhakta uzsāk garīgi kalpot. Garīgi kalpojot skolotāja vadībā, cilvēks pilnīgi atbrīvojas no materiālās pieķeršanās, kļūst stingrs sevis apzināšanās ceļā, un viņam sāk patikt klausīties par Dieva Absolūto Personību Šrī Krišnu. Šī garša liek vēl vairāk pieķerties Krišnas apziņai, un pieķeršanās kļūst par bhāvu jeb stāvokli, ar ko sākas pārpasaulīga mīlestība uz Dievu. Īsta mīlestība uz Dievu ir prēma, augstākā dzīves pilnība.» Prēmas stāvoklī cilvēks nepārtraukti pārpasaulīgi ar mīlestību kalpo Dievam Kungam. Tātad pamazām, garīgi kalpojot īstena garīgā skolotāja vadībā, var pacelties līdz augstākajam stāvoklim, pilnīgi atbrīvoties no jebkādas materiālas pieķeršanās, no bailēm par savu garīgo personiskumu un no cerību sabrukuma, kas noved pie tukšuma filozofijas. Tad cilvēks var galu galā sasniegt Visaugstā Kunga mājvietu.

11. PANTS

ये यथा मां प्रपद्यन्ते तांस्तथैव भजाम्यहम् ।
मम वर्त्मानुवर्तन्ते मनुष्याः पार्थ सर्वशः ॥ ११ ॥

jē jathā mām prapadjantē tāms tathaiva bhadžāmj aham
mama vartmānuvartantē manušjāh pārtha sarvašah

jē – visi, kas; jathā – kā; mām – Man; prapadjantē – uztic sevi; tān – tos; tathā – tā; ēva – noteikti; bhadžāmi – atalgoju; aham – Es; mama – Manam; vartma – ceļam; anuvartantē – seko; manušjāh – visi cilvēki; pārtha – Prithas dēls; sarvašah – visādā ziņā.

Prithas dēls! Kā cilvēks uztic sevi Man, tā Es viņu atalgoju. Ikviens visādā ziņā iet Manu ceļu.

SKAIDROJUMS: Visi meklē Krišnu dažādās Viņa izpausmēs. Krišnu, Dieva Augstāko Personību, daļēji var apzināties Viņa bezpersoniskajā brahmadžoti starojumā un visu caurstrāvojošajā Virsdvēselē, kas atrodas visur, arī atomos. Bet pilnīgi izprast Krišnu var tikai Viņa tīrie bhaktas. Tātad Krišnu apzinās ikviens, un tāpēc tiek apmierināts atbilstoši viņa vēlmei pēc Krišnas. Arī pārpasaulīgajā valstībā Krišnam ir pārpasaulīgas attiecības ar tīriem bhaktām, atbilstoši tam, kā bhakta vēlas Krišnu. Viens bhakta var vēlēties redzēt Krišnā augstāko vadoni, otrs – savu draugu, trešais – dēlu un ceturtais – savu mīlētāju. Krišna atalgo visus bhaktas vienādi atbilstoši viņu mīlestības stiprumam. Arī materiālajā pasaulē ir tā pati jūtu apmaiņa, un Dievs Kungs dod un saņem no katra cilvēka atbilstoši viņa godināšanas veidam. Tīrie bhaktas gan šeit, gan pārpasaulīgajā valstībā tiekas ar Kungu kā ar personu, var paši kalpot Viņam un gūt pārpasaulīgu svētlaimi, ko dod šī mīlestības pilnā kalpošana. Uzņemot viņus savā starojumā, Krišna palīdz arī impersonālistiem, kas grib izdarīt

garīgu pašnāvību, iznīcinot individuālo dzīvās būtnes esamību. Šādi impersonālisti nav ar mieru atzīt mūžīgo un svētlaimīgo Dieva Personību, tāpēc viņi nespēj baudīt pārpasaulīgās personiskās kalpošanas svētlaimi, jo ir iznīcinājuši savu individualitāti. Daži no viņiem, kas nav stingri pat bezpersoniskajā esamībā, atgriežas materiālā līmenī, lai izpaustu sevī dusošo vēlmi darboties. Viņi netiek uzņemti uz garīgajām planētām, bet viņiem vēlreiz tiek dota iespēja darboties uz materiālajām planētām. Tiem, kas darbojas augļu dēļ, Dievs Kungs dod nolikto pienākumu pildīšanas augļus, jo Viņš ir jagjēšvara. Jogiem, kas meklē mistiskos spēkus, Viņš dod šos spēkus. Citiem vārdiem sakot, jebkura panākumi ir atkarīgi no Dieva Kunga žēlastības, un visi garīgie ceļi ir tikai dažādas panākumu pakāpes uz viena un tā paša ceļa. Kamēr cilvēks nepaceļas līdz augstākajai Krišnas apziņas pilnībai, viņa centieni nesasniedz pilnību. Kā teikts Šrīmad Bhāgavatamā (2.3.10.):

akāmah sarva-kāmo vā mokša-kāma udāra-dhīh
tīvrēna bhakti-jogēna jadžēta purušam param

«Vai cilvēks nekā nevēlas [kā tas ir ar bhaktām], vai viņš vēlas darba augļus, vai viņš vēlas atbrīvi – visi spēki ir jāziedo, lai godinātu Dieva Augstāko Personību, un tas aizvedīs līdz augstākajai pilnībai, kuras virsotne ir Krišnas apziņa.»

12. PANTS

काङ्क्षन्तः कर्मणां सिद्धिं यजन्त इह देवताः ।
क्षिप्रं हि मानुषे लोके सिद्धिर्भवति कर्मजा ॥ १२ ॥

kānkšantah karmanām siddhim jadžanta iha dēvatāh
kšipram hi mānušē lokē siddhir bhavati karma-džā

kānkšantah – kārojot; karmanām – no auglīgām darbībām; siddhim – pilnību; jadžantē – viņi pielūdz upurējot; iha – materiālajā pasaulē; dēvatāh – padieviem; kšipram – ļoti ātri; hi – noteikti; mānušē – cilvēku sabiedrībā; lokē – šai pasaulē; siddhih – veiksme; bhavati – nāk; karma-džā – no auglīga darba.

Cilvēki šai pasaulē alkst panākumus, darbojoties augļu dēļ, un tāpēc godina padievus. Tik tiešām, šai pasaulē cilvēks ātri gūst panākumus no auglīga darba.

SKAIDROJUMS: Šai materiālajā pasaulē cilvēki parasti nezina, kas ir dievi jeb padievi. Ne visai saprātīgi cilvēki, kaut arī sauc sevi par lieliem zinātniekiem, uzskata padievus par dažādiem Visaugstā Kunga veidoliem. Patiesībā padievi nav dažādi Dieva veidoli, bet gan dažādas Dieva neatņemamas daļiņas. Dievs ir viens, un Viņam ir daudz neatņemamu daļiņu. Vēdas saka: nitjo nitjānām – Dievs ir viens. Īšvarah paramah krišnah. Augstākais Dievs ir viens, Krišna, bet padieviem ir dota vara tikai pārvaldīt šo materiālo pasauli. Visi padievi ir dzīvas būtnes (nitjānām) ar dažādu pakāpju materiālajiem spēkiem. Viņi nevar līdzināties Augstākajam Dievam – Nārājanam, Višnu jeb Krišnam. Ikviens, kas uzskata, ka Dievs un padievi ir vienā līmenī, ir ateists jeb pāšandī. Arī vislielākos padievus, piemēram, Brahmu un Šivu, nevar salīdzināt ar Visaugsto Kungu. Patiesībā tādi padievi kā Brahma un Šiva godina Dievu Kungu (šiva-virinči-nutam). Tāpēc vēl dīvainmāk, ka cilvēki ļauj sevi maldināt ar antropomorfismu un zoomorfismu un pielūdz varenus sabiedrības vadītājus. «Iha dēvatā» norāda uz varenu materiālās pasaules cilvēku vai padievu. Bet Nārājana, Višnu jeb Krišna, Dieva Augstākā Personība, nepieder šai pasaulei. Viņi stāv pāri materiāli radītajam, ir pārpasaulīgi. Pat Šrīpāda Šankarāčārja, impersonālistu vadītājs, norāda, ka Nārājana jeb Krišna stāv pāri materiālajai pasaulei. Tomēr nejēgas (hrita-gjāna) godina padievus, jo vēlas tūlītējus augļus. Viņi tos saņem, bet nezina, ka šie augļi ir laicīgi un domāti ne visai saprātīgiem cilvēkiem. Saprātīgs cilvēks apzinās Krišnu, un viņam nav nekādas vajadzības godināt nenozīmīgos padievus, lai iegūtu tūlītējus un laicīgus labumus. Materiālās pasaules padievi, kā arī viņu godinātāji, pazudīs līdz ar materiālās pasaules iznīcināšanu. Padievu dotie labumi ir materiāli un laicīgi. Gan materiālās pasaules, gan to iedzīvotāji, padievus un viņu godinātājus ieskaitot, ir burbuļi kosmiskajā okeānā. Tomēr šajā pasaulē cilvēki kā traki dzenas pakaļ tādām laicīgām lietām un materiālām pilnībām kā zemes īpašumam,

ģimenei un baudāmām lietām. Lai iegūtu šādas pārejošas lietas, cilvēki godina padievus un sabiedrības varenos. Ja cilvēks pielūdz kādu politisku vadītāju un tādējādi kļūst par valdības ministru, viņš uzskata, ka viņam ļoti paveicies. Tāpēc viņi krīt ceļos tā saucamo vadītāju jeb «sabiedrības pīlāru» priekšā, lai iegūtu laicīgus labumus, un arī dabū tos. Šādiem nejēgām nerūp Krišnas apziņa, kas uz visiem laikiem atrisina materiālās esamības grūtības. Viņi dzenas pēc jutekļu baudām, un, lai iegūtu mazliet iespējas baudīt, viņi grib kalpot ar materiālu varu apveltītajiem padieviem. Šis pants norāda, ka cilvēki reti interesējas par Krišnas apziņu. Galvenais, par ko viņi domā, ir materiālas baudas, un tāpēc viņi godina varenas dzīvās būtnes.

13. PANTS

चातुर्वर्ण्यं मया सृष्टं गुणकर्मविभागशः ।
तस्य कर्तारमपि मां विद्ध्यकर्तारमव्ययम् ॥ १३ ॥

čātur-varnjam majā srištam guna-karma-vibhāgašah
tasja kartāram api mām viddhj akartāram avjajam

čātuh-varnjam – cilvēku sabiedrības iedalījums četrās daļās; majā – Manis; srištam – radīts; guna – īpašības; karma – un darba; vibhāgašah – sadalījums; tasja – tā; kartāram – tēvs; api – kaut arī; mām – Es; viddhi – zini; akartāram – kā nedarītājs; avjajam – nemainīgs.

Saskaņā ar trijām materiālās dabas īpašībām un darbību tajās, Es esmu sadalījis sabiedrību četrās daļās. Kaut arī Es esmu šīs kārtības radītājs, tev jāzina, ka Es nekā nedaru un esmu nemainīgs.

SKAIDROJUMS: Dievs Kungs ir radījis visu. Viss ir nācis no Viņa, Viņš visu uztur, un pēc iznīcināšanas viss atrodas Viņā. Tāpēc Viņš ir arī četru sabiedrības kārtu radītājs. Pirmā ir saprātīgo cilvēku kārta, kurus sauc par brāhmaniem, jo viņus vada skaidrība. Nākamā ir pārvaldītāju kārta, kurus sauc par kšatrijiem, jo viņus vada kaislības. Tirgotājus, kurus sauc par vaišjām, vada kaislības, kas jauktas ar tumsību, un šūdras jeb strādniekus vada materiālās dabas īpašība – tumsība. Kaut arī Kungs Krišna ir radījis sabiedrības sadalījumu četrās daļās, Viņš pats neietilpst nevienā no šīm daļām, jo Viņš nav saistīta dvēsele, kuras veido cilvēku sabiedrību. Cilvēku sabiedrība ir līdzīga jebkurai dzīvnieku sabiedrībai, bet, lai paceltu cilvēku virs dzīvnieka līmeņa, Dievs Kungs sistemātiskai Krišnas apziņas attīstīšanai radījis minēto sabiedrības sadalījumu. To, ka noteikts cilvēks tiecas darīt noteiktu darbu, rada viņa iegūtās materiālās dabas īpašības. Šādas dzīvības pazīmes atbilstoši dažādām materiālās dabas īpašībām aprakstītas astoņpadsmitajā nodaļā. Bet Krišnas apziņas cilvēks ir pat augstāks par brāhmanu. Kaut arī brāhmaniem pēc īpašībām būtu jāzina Brahmans, Augstākā Absolūtā Patiesība, lielākā daļa no viņiem pievēršas tikai Kunga Krišnas bezpersoniskā Brahmana izpausmei. Bet tas, kas paceļas pāri ierobežotajām brāhmanu zināšanām un iegūst zināšanas par Dieva Augstāko Personību Kungu Šrī Krišnu, kļūst par Krišnas apziņas cilvēku jeb, citiem vārdiem sakot, par vaišnavu. Krišnas apziņa ietver sevī zināšanas par dažādām Krišnas pilnajām izpausmēm: Rāmu, Nrisimhu, Varāhu u.c. Un, kā Krišna stāv pāri sabiedrības iedalījumam četrās daļās, arī Krišnas apziņas cilvēks stāv pāri visiem iedalījumiem, vienalga, vai mēs apskatītu dalījumu šķirās, nācijās vai sugās.

14. PANTS

न मां कर्माणि लिम्पन्ति न मे कर्मफले स्पृहा ।
इति मां योभिजानाति कर्मभिर्न स बध्यते ॥ १४ ॥

na mām karmāni limpanti na mē karma-phalē sprihā
iti mām jo 'bhidžānāti karmabhir na sa badhjatē

na – nekad; mām – Man; karmāni – visādu veidu darbi; limpanti – atstāj iespaidu; na – ne; mē – Man; karma-phalē – auglīgā darbībā; sprihā – cenšanās; iti – tā; mām – Mani; jah – kas; abhidžānāti – zina; karmabhih – šādas darbības sekās; na – nekad; sah – viņš; badhjatē – nesapinas.

Neviens darbs Mani neietekmē, Es netiecos pēc darbības augļiem. Kas zina šo patiesību par Mani, tas nesapinas auglīga darba pretdarbībās.

SKAIDROJUMS: Kā materiālajā pasaulē ir valsts likumi, kuros teikts, ka valdnieks nevar kļūdīties vai ka valdnieks nav pakļauts valsts likumiem, arī Dievs Kungs, kaut arī Viņš ir materiālās pasaules radītājs, nav pakļauts materiālās pasaules darbībām. Viņš rada un stāv malā no radītā, turpretī dzīvās būtnes sapinās materiālās darbības augļos, jo tiecas valdīt pār dabas bagātībām. Uzņēmuma īpašnieks neatbild par strādnieku pareizajiem vai nepareizajiem darbiem, strādnieki atbild paši. Dzīvās būtnes darbojas, lai apmierinātu savus jutekļus, un Dievs Kungs nav viņām licis to darīt. Lai labāk apmierinātu jutekļus, dzīvās būtnes dara šīs pasaules darbus un tiecas pēc nāves sasniegt debesu planētas. Dievs Kungs ir pilnīgs sevī, un Viņu nepievelk tā saucamā debesu laime. Debesu padievi nav nekas vairāk kā Viņa kalpi. Īpašnieks nekad nevēlas tāda zema līmeņa laimi, kādu vēlas strādnieki. Viņš ir tālu prom no materiālās darbības un pretdarbības. Piemēram, lietus nav atbildīgs par dažādiem augu veidiem, kas izaug no zemes, kaut arī bez lietus nekas neizaugtu. Vēdu smriti to apstiprina:

nimitta-mātram ēvāsau sridžjānām sarga-karmani
pradhāna-kāranī-bhūtā jato vai sridžja-šaktajah

«Dievs Kungs ir vienīgais un augstākais radītās pasaules cēlonis. Tiešais cēlonis ir materiālā daba, kas padara kosmisko izpausmi redzamu.» Radītās būtnes ir ļoti dažādas – padievi, cilvēki un zemākie dzīvnieki, un visas tās ir pakļautas agrāko labo vai slikto darbu pretdarbībām. Dievs Kungs tikai dod iespējas, lai šāda darbība varētu notikt, un nosacījumus, ko uzliek dabas īpašības, bet Viņš nekad neatbild par būtņu agrākajām un pašreizējām darbībām. To apstiprina Vēdānta-sūtra (2.1.34.): vaišamja-nairghrinjē na sāpēkšatvāt – Dievs Kungs nekad nav labāks pret vienu būtni un sliktāks pret citu. Būtnes pašas atbild par saviem darbiem. Dievs Kungs tikai dod viņām iespēju izmantot materiālo dabu vai ārējo enerģiju. Ikviens, kas visos sīkumos izprot karmas jeb auglīgās darbības likumu, atbrīvojas no darbības augļu ietekmes. Citiem vārdiem sakot, kas izprot Dieva Kunga pārpasaulīgo dabu, ir pieredzējis Krišnas apziņas cilvēks, un tāpēc viņš nekad nav pakļauts karmas likumiem. Kas nezina Dieva Kunga pārpasaulīgo dabu un uzskata, ka Dievs Kungs darbojas augļu dēļ, tāpat kā parasta dzīvā būtne, noteikti sapinās auglīga darba pretdarbībās. Bet, kas zina Augstāko Patiesību, tā ir atbrīvota dvēsele, kas stingra Krišnas apziņā.

15. PANTS

एवं ज्ञात्वा कृतं कर्म पूर्वैरपि मुमुक्षुभिः ।
कुरु कर्मैव तस्मात्त्वं पूर्वैः पूर्वतरं कृतम् ॥ १५ ॥

ēvam gjātvā kritam karma pūrvair api mumukšubhih
kuru karmaiva tasmāt tvam pūrvaih pūrvataram kritam

ēvam – tā; gjātvā – labi zinot; kritam – darīts; karma – darbs; pūrvaih – agrāko autoritāšu; api – patiešām; mumukšubhih – kas sasniedza atbrīvi; kuru – dari; karma – nolikto pienākumu; ēva – noteikti; tasmāt – tāpēc; tvam – tu; pūrvaih – priekšteču; pūrva-taram – senos laikos; kritam – kā darīts.

Visas atbrīvotās dvēseles senos laikos šādi darbojoties, izprata Manu pārpasaulīgo dabu. Tāpēc pildi savu pienākumu, kā to kādreiz darīja viņi.

SKAIDROJUMS: Ir divu veidu cilvēki. Vieniem sirdis ir materiālu sārņu pilnas, bet otri ir brīvi no materiālā. Krišnas apziņa var vienlīdz svētīt abus. Tie, kas ir netīrumu pilni, var pieņemt Krišnas apziņu, lai pakāpeniski attīrītos, sekojot garīgās kalpošanas vadošajiem principiem. Tie, kas jau attīrījušies, var turpināt darboties tajā pašā Krišnas apziņā, lai citi varētu sekot viņu piemēram un gūt svētību. Nejēgas un Krišnas apziņas iesācēji bieži grib pārtraukt darbošanos bez Krišnas apziņas zināšanām. Dievs Kungs nepiekrita Ardžunam, kad tas gribēja aiziet no darbības kaujas laukā. Cilvēkam tikai jāzina, kā darboties. Aiziet no darbības Krišnas apziņā un kaut kur sēdēt, ārēji izrādot

Krišnas apziņu, ir sliktāk, nekā patiešām darboties Krišnas labad. Šeit Ardžunam tiek ieteikts darboties Krišnas apziņā un iet Dieva Kunga iepriekšējo mācekļu pēdās, kā, piemēram, jau minētā Saules dieva Vivasvāna pēdās. Visaugstais Kungs zina visu, ko darījis pats, un visu, ko agrāk darījuši cilvēki Krišnas apziņā. Tāpēc Viņš iesaka darboties tā, kā darbojās Saules dievs, kas darbības mākslu iemācījās no Dieva Kunga pirms vairākiem miljoniem gadu. Visi šie Kunga Krišnas mācekļi, kas šeit nosaukti par agrāk atbrīvotām personām, pildīja Krišnas noliktos pienākumus.

16. PANTS

किं कर्म किमकर्मेति कवयोप्यत्र मोहिताः ।
तत्ते कर्म प्रवक्ष्यामि यज्ज्ञात्वा मोक्ष्यसेऽशुभात् ॥ १६ ॥

kim karma kim akarmēti kavajo 'pj atra mohitāh
tat tē karma pravakšjāmi jadž gjātvā mokšjasē 'šubhāt

kim – kas; karma – darbība; kim – kas; akarma – bezdarbība; iti – tā; kavajah – saprātīgais; api – arī; atra – šajā jautājumā; mohitāh – apjūk; tat – to; tē – tev; karma – darbība; pravakšjāmi – izskaidrošu; jat – ko; gjātvā – zinot; mokšjasē – atbrīvosies; ašubhāt – no nelaimēm.

Pat saprātīgie nezina, kas ir darbība un kas ir bezdarbība. Tagad Es izskaidrošu, kas ir darbība, un, to zinot, tu atbrīvosies no visām nelaimēm.

SKAIDROJUMS: Krišnas apziņā jādarbojas tā, kā agrāk darbojušies īsteni bhaktas. Tas ir ieteikts piecpadsmitajā pantā. Tas, kāpēc nedrīkst darboties neatkarīgi, paskaidrots tālāk.

Lai darbotos Krišnas apziņā, jāseko autoritātēm, kas ir mācekļu pēctecības locekļi, kā tas paskaidrots šīs nodaļas sākumā. Krišnas apziņas ceļš vispirms tika atklāts Saules dievam, Saules dievs to izskaidroja savam dēlam Manu. Manu to izskaidroja savam dēlam Ikšvāku, un šī kārtība uz Zemes darbojas no tiem senajiem laikiem. Tāpēc cilvēkam jāseko iepriekšējām autoritātēm, kas ir mācekļu pēctecības locekļi. Citādi pat vissaprātīgākais cilvēks apjuks un nezinās, kā pareizi darboties Krišnas apziņā. Tādēļ Dievs Kungs nolēma tieši mācīt Ardžunam Krišnas apziņu. Un tāpēc, ka Kungs tieši mācīja Ardžunu, ikviens, kas iet Ardžunas pēdās, noteikti neapjūk.

Ir teikts, ka cilvēks nevar pārliecināties par reliģijas patiesumu tikai ar nepilnīgām eksperimentālām zināšanām. Patiesībā reliģijas principus var dot tikai pats Kungs. Dharmam tu sākšād bhagavatpranītam (Bhāg.6.3.19.). Neviens ar nepilnīgiem prātojumiem nespēj izdomāt reliģiju. Jāseko tādām lielām autoritātēm kā Brahmam, Šivam, Nāradam, Manu, Kumāriem, Kapilam, Prahlādam, Bhīšmam, Šukadēvam Gosvāmī, Jamarādžam, Džanakam un Bali Mahārādžam. Ar prātojumiem cilvēks nevar uzzināt, kas ir reliģija un sevis apzināšanās. Tāpēc, aiz bezcēloņu žēlastības pret saviem bhaktām, Dievs Kungs tieši paskaidro Ardžunam, kas ir darbība un kas ir bezdarbība. Tikai darbība, kas veikta Krišnas apziņā, var atbrīvot cilvēku no materiālās esamības saitēm.

17. PANTS

कर्मणो ह्यपि बोद्धव्यं बोद्धव्यं च विकर्मणः ।
अकर्मणश्च बोद्धव्यं गहना कर्मणो गतिः ॥ १७ ॥

karmano hj api boddhavjam boddhavjam ča vikarmanah
akarmanaš ča boddhavjam gahanā karmano gatih

karmanah – darba; hi – noteikti; api – arī; boddhavjam – jāsaprot; boddhavjam – jāsaprot; ča – arī; vikarmanah – aizliegtas darbības; akarmanah – bezdarbības; ča – arī; boddhavjam – jāsaprot; gahanā – ļoti grūti; karmanah – darba; gatih – ieeja.

Ļoti grūti ir saprast darbības līkločus. Tāpēc tev labi jāzina, kas ir darbība, kas ir aizliegta darbība un kas ir bezdarbība.

SKAIDROJUMS: Ja cilvēks nopietni vēlas atbrīvoties no materiālajām važām, tad viņam jāsaprot, ar ko atšķiras darbība, bezdarbība un autoritāšu neatļauta darbība. Cilvēkam jāpēta darbība, pretdarbība un izkropļota darbība, jo tas ir ļoti grūts jautājums. Lai saprastu Krišnas apziņu un tai atbilstošo darbību, cilvēkam jāmācās attiecības ar Visaugstāko, t.i., tas, kas tās ir iemācījies, labi zina, ka ikviena būtne ir mūžīgs Krišnas kalps un tāpēc tai jādarbojas Krišnas apziņā. Visa Bhagavad-gīta ved pie šī secinājuma. Jebkurš cits secinājums, kas ir pret šo apziņu un ar to saistīto darbību, ir vikarma jeb aizliegta darbība. Lai to saprastu, cilvēkam jātiekas ar Krišnas apziņas autoritātēm un jāmācās noslēpumi no viņām. Tas ir tikpat labi, kā mācīties tieši no Dieva Kunga. Citādi pat vissaprātīgākais cilvēks apjuks.

18. PANTS

कर्मण्यकर्म यः पश्येदकर्मणि च कर्म यः ।
स बुद्धिमान्मनुष्येषु स युक्तः कृत्स्नकर्मकृत् ॥ १८ ॥

karmanj akarma jah pašjēd akarmani ča karma jah
sa buddhimān manušjēšu sa juktah kritsna-karma-krit

karmani – darbībā; akarma – bezdarbību; jah – kas; pašjēt – redz; akarmani – bezdarbībā; ča – arī; karma – auglīgu darbību; jah – kas; sah – viņš; buddhi-mān – ir saprātīgais; manušjēšu – cilvēku sabiedrībā; sah – viņš; juktah – ir pārpasaulīgā stāvoklī; kritsna-karma-krit – kaut arī dara visvisādus darbus.

Kas darbībā redz bezdarbību un bezdarbībā redz darbību, tas ir saprātīgais starp ļaudīm un ir pacēlies pāri pasaulīgajam, kaut arī dara dažādus darbus.

SKAIDROJUMS: Cilvēks, kas darbojas Krišnas apziņā, pilnīgi dabiski ir brīvs no karmas saitēm. Viņš visu dara Krišnam, tāpēc nebauda un necieš ne no kādiem darbības augļiem. Tātad viņš ir saprātīgais starp ļaudīm, kaut arī Krišnas dēļ dara dažnedažādus darbus. «Akarma» nozīmē «bez darbības pretdarbībām». Impersonālisti pārtrauc auglīgi darboties aiz bailēm no tā, ka darbības iznākumi kļūs par klupšanas akmeni sevis apzināšanās ceļā, bet personālisti labi zina, ka viņi ir mūžīgi Dieva Augstākās Personības kalpi. Tāpēc viņi darbojas Krišnas apziņā. Viss tiek darīts Krišnam, tāpēc personālists kalpojot bauda tikai un vienīgi pārpasaulīgu laimi. Kas tā dara, tie darbojas, nevēloties savu jutekļu apmierinājumu. Ja cilvēks apzinās, ka viņš ir mūžīgs Krišnas kalps, tad viņš kļūst neuzņēmīgs pret jebkurām darbības pretdarbībām.

19. PANTS

यस्य सर्वे समारम्भाः कामसङ्कल्पवर्जिताः ।
ज्ञानाग्निदग्धकर्माणं तमाहुः पण्डितं बुधाः ॥ १९ ॥

jasja sarvē samārambhāh kāma-sankalpa-vardžitāh
gjānāgni-dagdha-karmānam tam āhuh panditam budhāh

jasja – kura; sarvē – visi; samārambhāh – centieni; kāma – balstītas uz jutekļu apmierināšanas vēlmi; sankalpa – noteiktības; vardžitāh – brīvi no; gjāna – pilnīgu zināšanu; agni – uguns; dagdha – sadedzināta; karmānam – kura darbība; tam – to; āhuh – paziņo; panditam – mācītie; budhāh – tie, kas zina.

Kas darbojas, nealkstot jutekļu baudas, tam ir pilnīgas zināšanas. Gudrie teic, ka viņa darbības izraisītās pretdarbības ir sadedzinātas pilnīgo zināšanu ugunī.

SKAIDROJUMS: Vienīgi tas, kam ir pilnīgas zināšanas, spēj saprast Krišnas apziņas cilvēka darbību. Krišnas apziņas cilvēks ir brīvs no jebkādām jutekļu apmierināšanas tieksmēm, tāpēc jāsaprot, ka viņš ir sadedzinājis darbības sekas, zinot, ka viņš ir mūžīgs Dieva Augstākās Personības kalps. Kas sasniedz šādu zināšanu pilnību, tas ir patiesi izglītots. Ja cilvēks izkopj zināšanas par to, ka viņš

ir mūžīgs Dieva Kunga kalps, tad šo ceļu var salīdzināt ar uguns kurināšanu. Ja tāda uguns vienreiz ir aizdedzināta, tad tā var sadedzināt visas darbības sekas.

20. PANTS

त्यक्त्वा कर्मफलासङ्गं नित्यतृप्तो निराश्रयः ।
कर्मण्यभिप्रवृत्तोपि नैव किञ्चित्करोति सः ॥ २० ॥

tjaktvā karma-phalāsangam nitja-tripto nirāšrajah
karmanj abhipravritto 'pi naiva kinčit karoti sah

tjaktvā – atmetis; karma-phala-āsangam – pieķeršanos auglīgiem iznākumiem; nitja – vienmēr; tripta-tah – apmierināts; nirāšrajah – bez jebkāda patvēruma; karmani – darbībā; abhipravrittah – pilnīgi aizņemts; api – kaut arī; na – ne; ēva – noteikti; kinčit – jebko; karoti – dara; sah – viņš.

Atmetis jebkādu pieķeršanos darbības iznākumiem, vienmēr apmierināts un neatkarīgs, viņš nestrādā augļu dēļ, kaut arī ir aizņemts dažādos darbos.

SKAIDROJUMS: Šāda brīvība no darbības saitēm iespējama tikai Krišnas apziņā, kad cilvēks visu dara Krišnam. Krišnas apziņas cilvēks darbojas aiz tīras mīlestības pret Dieva Augstāko Personību, un tāpēc darbības augļi viņu nepiesaista. Viņš pat nav pieķēries sevis uzturēšanai, jo visu ir atstājis Krišnam. Viņš negrib neko krāt, ne arī uzturēt to, kas viņam jau ir. Viņš pilda pienākumu, cik vien labi spēj, un visu atstāj Krišnas ziņā. Šāds cilvēks, kas nav nekam pieķēries, vienmēr ir brīvs no labā un ļaunā pretdarbībām; tas ir tā, it kā viņš nebūtu darījis it neko. Tā ir pazīme akarmai, darbībai, kura nenes augļus. Tāpēc jebkurš cits darbs, kas veikts bez Krišnas apziņas, sasaista darītāju, un tā ir īstā vikarma, kā jau tika aprakstīts iepriekš.

21. PANTS

निराशीर्यतचित्तात्मा त्यक्तसर्वपरिग्रहः ।
शारीरं केवलं कर्म कुर्वन्नाप्नोति किल्बिषम् ॥ २१ ॥

nirāšīr jata-čittātmā tjakta-sarva-parigrahah
šārīram kēvalam karma kurvan nāpnoti kilbišam

nirāšīh – nevēloties iznākumu; jata – savaldītu; čitta-ātmā – prātu un saprātu; tjakta – atmetot; sarva – visas; parigrahah – vēlmes būt par īpašnieku; šārīram – saturot kopā ķermeni un dvēseli; kēvalam – tikai; karma – darbu; kurvan – darot; na – nekad; āpnoti – neiemanto; kilbišam – grēcīgas sekas.

Kam ir izpratne, tas darbojas ar pilnīgi savaldītu prātu un saprātu, atmet vēlmi būt par īpašnieku un darbojas tikai dzīvības uzturēšanas dēļ. Tāpēc grēku pretdarbības viņu neietekmē.

SKAIDROJUMS: Krišnas apziņas cilvēks nedomā par labiem vai sliktiem darbības augļiem. Viņš pilnīgi vada prātu un saprātu. Viņš zina, ka ir Visaugstākā neatņemama daļiņa un ka loma, ko viņš spēlē kā veseluma daļiņa, nav viņa paša darbība, bet to caur viņu veic Visaugstākais. Kad kustas roka, tad tā nekustas pati no sevis, bet ar visa ķermeņa piepūli. Krišnas apziņas cilvēks vienmēr ir savienots ar augstāko vēlmi, jo viņš nevēlas apmierināt savus jutekļus. Viņš kustas kā mašīnas daļa. Mašīnas daļu, lai tā darbotos, vajag eļļot un tīrīt, un arī Krišnas apziņas cilvēks ar darbu uztur sevi, bet tikai tik daudz, lai spētu pārpasaulīgā mīlestībā kalpot Dievam Kungam. Tāpēc visas viņa pūliņu pretdarbības viņu neskar. Viņam, tāpat kā dzīvniekam, nepieder pat paša ķermenis. Ļauns dzīvnieka īpašnieks dažkārt nogalina sev piederošo dzīvnieku, tomēr dzīvnieks pat neiebilst. Viņam arī nav nekādas īstas neatkarības. Krišnas apziņas cilvēkam, kas pilnīgi iegrimis sevis apjēgšanā, pat nav laika domāt, ka viņš varētu būt kaut kā materiāla īpašnieks. Lai uzturētu ķermeni un dvēseli, viņam nav jāpelna nauda negodīgā ceļā. Tāpēc viņu nepiesārņo materiāli grēki. Viņš ir brīvs no visu darbību sekām.

22. PANTS

यदृच्छालाभसन्तुष्टो द्वन्द्वातीतो विमत्सरः ।
समः सिद्धावसिद्धौ च कृत्वापि न निबध्यते ॥ २२ ॥

jadriččhā-lābha-santušto dvandvātīto vimatsarah
samah siddhāv asiddhau ča kritvāpi na nibadhjatē

jadriččhā – pats par sevi; lābha – ar ieguvumu; santuštah – apmierināts; dvandva – pretstatiem; atītah – pacēlies pāri; vimatsarah – brīvs no skaudības; samah – stingrs; siddhau – panākumos; asiddhau – neveiksmēs; ča – arī; kritvā – darot; api – kaut arī; na – nekad; nibadhjatē – neietekmējas.

Kas apmierināts ar to, kas atnāk pats par sevi, kas brīvs no pretstatiem un skaudības, kas stingrs gan veiksmē, gan neveiksmē, tas nekad nesapinas, kaut arī darbojas.

SKAIDROJUMS: Krišnas apziņas cilvēks pat īpaši nepūlas uzturēt savu ķermeni. Viņš ir apmierināts ar to, kas atnāk pats par sevi. Viņš nelūdz un neaizņemas, bet godīgi strādā, cik vien viņa spēkos, un ir apmierināts ar to, ko dod godīgs darbs. Tāpēc viņš ir neatkarīgs un pats sevi apgādā. Viņš izvairās no kalpošanas citiem, lai netraucēti varētu kalpot vienīgi Krišnam. Tomēr, lai kalpotu Dievam Kungam, viņš var darīt jebkuru darbu un neuztraukties par materiālās pasaules pretstatiem. Materiālās pasaules pretstati izpaužas kā karstums un aukstums, laime un ciešanas. Krišnas apziņas cilvēks stāv pāri pretstatiem, jo Krišnas dēļ viņš ir gatavs darīt jebkuru darbu. Tāpēc viņš ir stingrs gan panākumos, gan neveiksmēs. Šīs pazīmes parādās tad, kad cilvēkam ir pilnīgas pārpasaulīgās zināšanas.

23. PANTS

गतसङ्गस्य मुक्तस्य ज्ञानावस्थितचेतसः ।
यज्ञायाचरतः कर्म समग्रं प्रविलीयते ॥ २३ ॥

gata-sangasja muktasja gjānāvasthita-čētasah
jagjājāčaratah karma samagram pravilījatē

gata-sangasja – tā, kas nav pieķēries materiālās dabas īpašībām; muktasja – atbrīvotā; gjāna-avasthita – kas atrodas pārpasaulībā; čētasah – kura gudrība; jagjāja – Jagjas (Krišnas) dēļ; āčaratah – darbojas; karma – darbs; samagram – pilnībā; pravilījatē – galīgi saplūst.

Kas nav pieķēries materiālās dabas īpašībām, kam ir pilnīgas pārpasaulīgās zināšanas, tā darbs pilnīgi saplūst ar pārpasaulību.

SKAIDROJUMS: Kad cilvēks pilnīgi apzinās Krišnu, tad viņš atbrīvojas no visiem pretstatiem un tādējādi ir brīvs no materiālo īpašību sārņiem. Viņš var iegūt atbrīvi, jo zina savu dabisko stāvokli attiecībās ar Krišnu, un tādējādi viņa prātu nevar novirzīt no Krišnas apziņas. Tādēļ arī viss, ko viņš dara, ir darīts dēļ Krišnas, kurš ir sākotnējais Višnu. Visi viņa darbi ir ziedojumi, jo ziedojumu mērķis ir iepriecināt Augstāko Personu, Višnu, Krišnu. Šādas darbības pretdarbības noteikti saplūdīs ar pārpasaulību, un cilvēkam nebūs jācieš materiālas sekas.

24. PANTS

ब्रह्मार्पणं ब्रह्म हविर्ब्रह्माग्नौ ब्रह्मणा हुतम् ।
ब्रह्मैव तेन गन्तव्यं ब्रह्मकर्मसमाधिना ॥ २४ ॥

brahmārpanam brahma havir brahmāgnau brahmanā hutam
brahmaiva tēna gantavjam brahma-karma-samādhinā

brahma – garīgs pēc dabas; arpanam – ziedojums; brahma – Augstākais; havih – sviests; brahma – garīgā; agnau – ziedojumu ugunī; brahmanā – garīgas dvēseles; hutam – ziedots; brahma – garīgo

valstību; ēva – noteikti; tēna – viņam; gantavjam – sasniegt; brahma – garīgā; karma – darbībā; samādhinā – pilnīgi iegrimstot.

Kas pilnīgi iegrimis Krišnas apziņā, tas noteikti sasniegs garīgo valstību, jo viņš ir pilnīgi ziedojies garīgai darbībai, kurā ziedojuma uguns ir absolūta un arī ziedojums ir garīgs.

SKAIDROJUMS: Šeit aprakstīts, kā darbība Krišnas apziņā var galu galā aizvest pie garīgā mērķa. Krišnas apziņā var darboties dažādi, un visi šie darbības veidi tiks aprakstīti nākamajos pantos. Pašreiz ir aprakstīts tikai Krišnas apziņas princips. Saistītā dvēsele, kas sapinusies materiālajā piesārņojumā, noteikti darbojas materiālā gaisotnē, un viņai ir jātiek ārā no šādas vides. Ceļš, pa kuru saistītā dvēsele var iziet no materiālās gaisotnes, ir Krišnas apziņa. Piemēram, ja cilvēks cieš no vēdera darbības traucējumiem, kuru radījusi pārmērīga piena lietošana, to var izārstēt ar citu piena produktu – jogurtu. Matērijā iegrimušu saistīto dvēseli var izārstēt ar Krišnas apziņu, kas dota Gītā. Šo ceļu parasti sauc par jagju jeb darbību (ziedojumu), kas domāts tikai Višnu jeb Krišnas iepriecināšanai. Jo vairāk darbība materiālajā pasaulē tiek veikta Krišnas apziņā, tikai Višnu dēļ, jo vairāk garīgojas gaisotne ar pilnīgu iegrimšanu šajā apziņā. Vārds «brahma» (Brahmans) nozīmē «garīgs». Dievs Kungs ir garīgs, un Viņa pārpasaulīgā ķermeņa starojumu sauc par brahmadžoti, Viņa garīgo mirdzumu. Viss esošais atrodas šajā brahmadžoti, bet kad džoti ir pārklāts ar maldiem (maiju) jeb jutekļu apmierināšanu, to sauc par materiālu. Šo materiālo šķidrautu var noņemt vienā mirklī ar Krišnas apziņu, tādā veidā ziedojums Krišnas apziņā, šāda ziedojuma jeb veltes saņēmējs, saņemšana, ziedotājs un iznākums kopā ņemti ir Brahmans jeb Absolūtā Patiesība. Absolūto Patiesību, kas pārklāta ar maiju, sauc par matēriju. Matērija, kas Absolūtās Patiesības dēļ savienota ar šo patiesību, atgūst savas garīgās īpašības. Krišnas apziņa ir paņēmiens, ar kuru var pārvērst maldīgo apziņu par Brahmanu jeb Visaugstāko. Kad prāts ir pilnīgi iegrimis Krišnas apziņā, tad saka, ka tas ir samādhi jeb transā. Viss, kas darīts šādā pārpasaulīgā apziņā, ir jagja jeb ziedojums Absolūtam. Šajā garīgās apziņas stāvoklī ziedotājs, ziedojums, saņemšana un darbības izpildītājs jeb vadītājs, kā arī augstākā ieguvuma iznākums – pilnīgi viss – saplūst ar Absolūtu, Augstāko Brahmanu. Tā tas notiek Krišnas apziņā.

25. PANTS

दैवमेवापरे यज्ञं योगिनः पर्युपासते ।
ब्रह्माग्नावपरे यज्ञं यज्ञेनैवोपजुह्वति ॥ २५ ॥

daivam ēvāparē jagjam joginah parjupāsatē
brahmāgnāv aparē jagjam jagjēnaivopadžuhvati

daivam – padievu godināšanā; ēva – tā; aparē – citi; jagjam – ziedo; joginah – jogi; parjupāsatē – pilnīgā veidā godina; brahma – Absolūtās Patiesības; agnau – ugunī; aparē – citi; jagjam – ziedo; jagjēna – ar ziedojumu; ēva – tā; upadžuhvati – ziedo.

Vieni jogi pilnīgi godina padievus, ziedojot tiem, citi ziedo Augstākā Brahmana ugunī.

SKAIDROJUMS: Kā tika aprakstīts iepriekš, cilvēku, kas pilda pienākumus Krišnas apziņā, sauc arī par pilnīgu jogu jeb vislielāko mistiķi. Bet ir vēl citi cilvēki, kas tāpat ziedo padieviem, un citi, kas ziedo Augstākajam Brahmanam jeb Visaugstā Kunga bezpersoniskajai iezīmei. Tātad, atkarībā no līmeņiem, ir dažādi ziedojumu veidi. Dažādu veidu ziedojumi, ko veic dažādi darītāji, tikai, pavirši raugoties, ir ziedojumu veidi. Īstenībā ziedojums nozīmē Visaugstā Kunga Višnu iepriecināšanu, kuru sauc arī par Jagju. Visus dažādos ziedojumu veidus var iedalīt divās pamatdaļās: ziedojumos pasaulīgu īpašumu dēļ un ziedojumos pārpasaulīgo zināšanu dēļ. Tie, kas apzinās Krišnu, ziedo visus materiālos īpašumus, lai apmierinātu Visaugsto Kungu, turpretī citi, kas vēlas laicīgu materiālu laimi, ziedo materiālos īpašumus, lai apmierinātu tādus padievus kā Indru, Saules dievu u.c. Bet impersonālisti ziedo savu patību, saplūstot ar bezpersoniskā Brahmana esamību. Padievi ir varenas dzīvās būtnes, kurām Visaugstais Kungs uzticējis visu materiālo norišu uzturēšanu un pārraudzīšanu kā, piemēram, Visuma apsildīšanu, apūdeņošanu un apgaismošanu. Tie, kas vēlas materiālus labu-

mus, ar dažādiem Vēdu rituālu ziedojumiem godina padievus. Viņus sauc par bahv-īšvara-vādī jeb par tiem, kas tic daudziem dieviem. Bet citi, kas godina Absolūtās Patiesības bezpersonisko iezīmi un sauc padievu veidolus par laicīgiem, ziedo savu individuālo patību augstākajā ugunī un beidz savu atsevišķo pastāvēšanu, saplūstot ar Visaugstākā esamību. Šādi impersonālisti ziedo savu laiku filozofiskiem prātojumiem, lai saprastu Visaugstākā pārpasaulīgo dabu. Citiem vārdiem sakot, tie, kas auglīgi darbojas, materiālas baudas dēļ ziedo materiālos īpašumus, bet impersonālisti ziedo savus materiālos apzīmējumus, lai saplūstu ar Visaugstākā esamību. Impersonālistiem ziedojumu uguns altāris ir Augstākais Brahmans, ziedojums ir patība, ko aprij Brahmana uguns. Taču Krišnas apziņas cilvēks, kā, piemēram, Ardžuna visu ziedo Krišnas apmierinājumam, un tādā veidā visi viņa materiālie īpašumi, kā arī viņš pats – pilnīgi viss – ir ziedots Krišnam. Tādējādi viņš ir visaugstākais jogs, bet viņš nezaudē savu atsevišķo esamību.

26. PANTS

श्रोत्रादीनीन्द्रियाण्यन्ये संयमाग्निषु जुह्वति ।
शब्दादीन्विषयानन्य इन्द्रियाग्निषु जुह्वति ॥ २६ ॥

šrotrādīnīndrijānj anjē samjamāgnišu džuhvati
šabdādīn višajān anja indrijāgnišu džuhvati

šrotra-ādīni – kā, piemēram, klausīšanos; indrijāni – jutekļus; anjē – citi; samjama – ierobežojumu; agnišu – ugunīs; džuhvati – ziedo; šabda-ādīn – skaņu u.c.; višajān – jutekļu apmierināšanas priekšmetus; anjē – citi; indrija – jutekļu orgānu; agnišu – ugunīs; džuhvati – tie ziedo.

Citi [īsti brahmačārī] ziedo klausīšanos un jutekļus prāta savaldīšanas ugunī, un vēl citi [ģimenes cilvēki, kas ievēro ierobežojumus] ziedo jutekļu priekšmetus jutekļu ugunī.

SKAIDROJUMS: Visu četru cilvēka dzīves kārtu locekļiem – brahmačārī, grihasthām, vānaprasthām un sanjāsī – ir jākļūst par pilnīgiem jogiem vai pārpasaulniekiem. Cilvēka dzīve nav domāta, lai mēs līdzīgi dzīvniekiem baudītu jutekļus, tāpēc četras cilvēka dzīves kārtas izveidotas tā, lai mēs varētu pilnīgoties garīgajā dzīvē. Brahmačārī jeb īstena garīgā skolotāja mācekļi savalda prātu, atturoties no jutekļu apmierināšanas. Brahmačārī klausās tikai to, kas saistīts ar Krišnas apziņu, klausīšanās ir saprašanas pamats, tāpēc tīri brahmačārī nodarbojas tikai ar «harēr nāmānukīrtanu» – klausīšanos par Dieva godību un tās apdziedāšanu. Viņi cenšas neklausīties materiālas skaņas, un viņu dzirde vienmēr ir aizņemta ar pārpasaulīgās skaņas Harē Krišna, Harē Krišna klausīšanos. Arī ģimenes cilvēki, kuriem nedaudz atļauts apmierināt jutekļus, to dara ar lielu savaldīšanos. Dzimumdzīve, apreibināšanās un gaļas ēšana ir galvenās cilvēku sabiedrības tieksmes, bet ģimenes cilvēks, kas ievēro noteikumus, nenodarbojas ar neierobežotu dzimumdzīvi un citādu jutekļu apmierināšanu. Tāpēc uz reliģijas principiem balstītas laulības pastāv visās civilizētās sabiedrībās, jo tas ir veids, kā ierobežot dzimumdzīvi. Šī ierobežotā dzimumdzīve bez pieķeršanās arī ir jagja, jo ģimenes cilvēks, kas parasti tiecas apmierināt jutekļus, ziedo šo tieksmi augstākas, pārpasaulīgas dzīves vārdā.

27. PANTS

सर्वाणीन्द्रियकर्माणि प्राणकर्माणि चापरे ।
आत्मसंयमयोगाग्नौ जुह्वति ज्ञानदीपिते ॥ २७ ॥

sarvānīndrija-karmāni prāna-karmāni čāparē
ātma-samjama-jogāgnau džuhvati gjāna-dīpitē

sarvāni – visu; indrija – jutekļu; karmāni – darbību; prāna-karmāni – dzīvības elpas darbību; ča – arī; aparē – citi; ātma-samjama – prāta savaldīšanas; joga – savienošana; agnau – ugunī; džuhvati – ziedo; gjāna-dīpitē – jo tiecas apzināties sevi.

Citi, kas grib apzināties sevi, savaldot prātu un jutekļus, ziedo visu jutekļu un dzīvības dvašas darbību savaldīta prāta ugunī.

SKAIDROJUMS: Šeit runāts par Patandžali jogu. Patandžali Joga-sūtrā dvēsele ir saukta par pratjag-ātmu un parāg-ātmu. Kamēr dvēsele ir pieķērusies jutekļu baudām, tikmēr viņa ir parāg-ātma, bet tiklīdz tā pati dvēsele zaudē pieķeršanos jutekļu baudām, viņa kļūst par pratjag-ātmu. Dvēsele ir pakļauta desmit ķermeņa dvašu darbībai un to var sajust caur elpošanas sistēmu. Patandžali joga māca tehniskā veidā vadīt ķermeņa dvašu darbību, lai galu galā visa šī darbība palīdzētu dvēselei attīrīties no materiālas pieķeršanās. Saskaņā ar šo jogu, pratjag-ātma ir galamērķis. Pratjag-ātma ir aizvesta prom no darbības matērijā. Jutekļi mijiedarbojas ar jutekļu priekšmetiem, piemēram, auss dzird, acis redz, deguns saož, mēle garšo, roka sajūt. Visi jutekļi darbojas ārpus patības. Tos sauc par prānas vāju darbībām. Apānas vāju iet uz leju, vjānas vāju saspiež un izpleš, samānas vāju gādā par līdzsvaru, udānas vāju iet uz augšu, un, kad cilvēks ir apskaidrots, tad viņš to visu izmanto sevis apjēgšanai.

28. PANTS

द्रव्ययज्ञास्तपोयज्ञा योगयज्ञास्तथापरे ।
स्वाध्यायज्ञानयज्ञाश्च यतयः संशितव्रताः ॥ २८ ॥

dravja-jagjās tapo-jagjā joga-jagjās tathāparē
svādhjāja-gjāna-jagjāš ča jatajah samšita-vratāh

dravja-jagjāh – ziedojot īpašumu; tapah-jagjāh – ziedojot askēzē; joga-jagjāh – ziedojot astoņpakāpju misticismā; tathā – tā; aparē – citi; svādhjāja – ziedojot ar Vēdu apguvi; gjāna-jagjāh – ziedojot ar pārpasaulīgo zinību attīstīšanu; ča – arī; jatajah – apskaidrotie; samšita-vratāh – uzņēmušies stingrus zvērestus.

Uzņēmušies stingrus zvērestus, daži iegūst apskaidrību, ziedojot īpašumus, citi – izdarot grūtas askēzes, ejot astoņpakāpju mistiskās jogas ceļu vai apgūstot Vēdas, lai attīstītu pārpasaulīgās zināšanas.

SKAIDROJUMS: Šos ziedojumus var iedalīt dažādās pakāpēs. Ir cilvēki, kas ziedo savus īpašumus un nodarbojas ar dažādu labdarību. Indijā bagāti tirgotāji un valdnieku pēcnācēji dibina dažādas labdarības iestādes: dharmašālu, annakšētru, atithišālu, anāthālaju un vidjāpīthu. Arī citās valstīs ir daudz slimnīcu, pansionātu un citu līdzīgu labdarības iestāžu, kur bez maksas izdala ēdienu, izglīto un ārstē nabadzīgus cilvēkus. Visu šādu labdarību sauc par dravjamaja-jagju. Ir arī citi cilvēki, kas grib pacelties uz augstākajām Visuma planētām, tāpēc labprātīgi uzņemas dažādas askēzes, kā, piemēram, čandrājanu un čaturmāsju. Kas iet šos ceļus, tie apņemas dzīvē ievērot noteiktus stingrus likumus. Piemēram, tie, kas uzņemas čaturmāsjas zvērestu, četrus mēnešus gadā (laikā no jūlija līdz oktobrim) neskujas, neēd noteiktus ēdienus un ēd vienreiz dienā, vai arī neiet prom no mājām. Šādu dzīves ērtību upuri sauc par tapomaja-jagju. Ir vēl citi, kas nodarbojas ar dažādām mistiskajām jogām, kā Patandžali ceļā (lai saplūstu ar Absolūta esamību) vai hathas jogas un aštāngas jogas ceļā (lai iegūtu noteiktas pilnības). Vēl citi ceļo pa dažādām svētajām vietām. Visas šīs darbības sauc par jogas jagju jeb ziedojumiem, kas dod noteiktas pilnības materiālajā pasaulē. Vēl ir citi, kas apgūst dažādus Vēdu rakstus, it īpaši Upanišadas un Vēdānta-sūtras vai sānkhjas filozofiju. To visu sauc par svādhjāja-jagju jeb ziedojumu mācoties. Visi šie jogi ar ticību ziedo dažādos veidos un tiecas sasniegt labāku dzīvi. Taču Krišnas apziņa atšķiras no tā visa, jo cilvēks tieši kalpo Visaugstajam Kungam. Krišnas apziņu nevar sasniegt ne ar vienu no iepriekšminētajiem ziedojumu veidiem, to var sasniegt tikai ar Dieva Kunga un Viņa īsteno bhaktu žēlastību. Tāpēc Krišnas apziņa ir pārpasaulīga.

29. PANTS

अपाने जुह्वति प्राणं प्राणेपानं तथापरे ।
प्राणापानगती रुद्ध्वा प्राणायामपरायणाः ।
अपरे नियताहाराः प्राणान्प्राणेषु जुह्वति ॥ २९ ॥

apānē džuhvati prānam prānē 'pānam tathāparē
prānāpana-gatī ruddhvā prānājāma-parājanāh
aparē nijatāhārāh prānān prānēšu džuhvati

apānē – dvašā, kas darbojas lejup; džuhvati – ziedo; prānam – dvašu, kas darbojas uz āru; prānē – dvašā, kas izplūst; apānam – dvašu, kas iet lejup; tathā – kā arī; aparē – citi; prāna – ārā ejošās dvašas; apāna – un lejupejošās dvašas; gatī – kustību; ruddhvā – apturot; prāna-ājāma – transs, kas rodas no visas elpas apturēšanas; parājanāh – tā vēloties; aparē – citi; nijata – savaldījuši; āhārāh – ēšanu; prānān – ārā ejošo dvašu; prānēšu – ārā ejošajā dvašā; džuhvati – ziedo.

Vēl citi, kas vēlas iegrožot elpu, lai gremdētos transā, ziedo izelpu ieelpā un ieelpu izelpā, un, pilnīgi apturējuši elpu, iegrimst transā. Citi ierobežo ēšanu un ziedo pašu izelpu.

SKAIDROJUMS: Šo jogas paņēmienu, kas ļauj vadīt elpošanu, sauc par prānājāmu, un ar to nodarbojas hathas jogas sākumā, pildot dažādus sēdēšanas vingrinājumus. Visi šie paņēmieni ir ieteikti, lai savaldītu jutekļus un ietu uz priekšu garīgajā apziņā. Te ietilpst arī ķermeņa dvašu vadīšana, lai liktu tām plūst pretējā virzienā. Apānas dvaša iet uz leju, un prāna iet uz augšu. Prānājāmas jogs elpo pretēji, kamēr dvašas sasniedz pūraku, līdzsvaru. Izelpas ziedošanu ieelpā sauc par rēčaku. Kad abas dvašas ir pilnīgi apstājušās, tad saka, ka cilvēks ir kumbhakas jogā. Kas nodarbojas ar kumbhakas jogu, tas var paildzināt mūžu, lai varētu sasniegt pilnīgu garīgo apzināšanos. Saprātīgs jogs grib sasniegt pilnību šajā dzīvē un negaidīt nākamo. Ar kumbhakas jogu, jogi paildzina mūžu par daudziem jo daudziem gadiem. Taču Krišnas apziņas cilvēks, kas vienmēr pārpasaulīgā mīlestībā kalpo Dievam Kungam, dabiskā kārtā valda pār jutekļiem. Viņš liek jutekļiem vienmēr kalpot Krišnam, un tiem nav nekādas iespējas darboties citādi. Tāpēc mūža beigās šāds cilvēks dabiskā kārtā pāriet uz Kunga Krišnas pārpasaulīgo līmeni, tāpēc viņam nemaz nevajag paildzināt mūžu. Viņš tūlīt nonāk atbrīves līmenī, jo kā teikts Bhagavad-gītā (14.26.):

mām ča jo 'vjabhičārēna bhakti-jogēna sēvatē
sa gunān samatītjaitān brahma-bhūjāja kalpatē

«Kas pilnīgi garīgi kalpo Dievam Kungam, tas paceļas pāri materiālās dabas īpašībām un tūlīt nonāk garīgā līmenī.» Krišnas apziņas cilvēks jau sāk ar pārpasaulīgu līmeni, un viņš nepārtraukti atrodas šādā apziņā. Tāpēc nevar būt nekādas runas par atkrišanu no ceļa, un galu galā viņš tūlīt aiziet uz Dieva Kunga mājvietu. Ierobežojumi ēdienā ir pilnīgi dabiski, jo viņš ēd tikai Krišnas prasādu jeb ēdienu, kas vispirms ir piedāvāts Dievam Kungam. Ierobežojumi ēšanā ļoti palīdz savaldīt jutekļus. Bet bez jutekļu savaldīšanas nav iespējams izrauties no materiālajām saitēm.

30. PANTS

सर्वेऽप्येते यज्ञविदो यज्ञक्षपितकल्मषाः ।
यज्ञशिष्टामृतभुजो यान्ति ब्रह्म सनातनम् ॥ ३० ॥

sarvē 'pj ētē jagja-vido jagja-kšapita-kalmašāh
jagja-šištāmrita-bhudžo jānti brahma sanātanam

sarvē – visi; api – lai gan dažādi; ētē – šie; jagja-vidah – zinot ziedojumu mērķi; jagja-kšapita – ziedojot attīrīti no; kalmašāh – grēku pretdarbībām; jagja-šišta – no jagjas iznākuma; amrita-bhudžah – kas nogaršojuši nektāru; jānti – iet; brahma – augstākajā; sanātanam – mūžībā.

Kas ziedo un zina ziedojumu jēgu, tie attīrās no grēku pretdarbībām, un, nobaudījuši ziedojumu nektāru, iet pretī augstākajam mūžīgajam.

SKAIDROJUMS: No iepriekšējiem paskaidrojumiem par dažādiem ziedojumu veidiem (savu īpašumu ziedošanu, Vēdu un filozofijas apgūšanu, jogas ceļu) kļūst skaidrs, ka visu to kopējais mērķis ir jutekļu savaldīšana. Jutekļu apmierināšana ir materiālās esamības sakne, kamēr vien cilvēks nespēj atturēties no jutekļu apmierināšanas, nevar būt nekādas runas par mūžīgu pilnīgu zināšanu, pilnīgas svētlaimes un pilnīgas dzīves līmeni. Šis līmenis ir mūžīgajā jeb Brahmana gaisotnē. Visi ie-

priekš minētie ziedojumi palīdz šķīstīties no materiālās esamības grēku pretdarbībām. Šādā veidā ejot uz priekšu, cilvēks ne tikai kļūst laimīgs un bagāts šajā dzīvē, bet arī pēc nāves ieiet mūžīgajā Dieva valstībā, vai nu saplūstot ar bezpersonisko Brahmanu, vai arī aizejot pie Dieva Augstākās Personības Krišnas.

31. PANTS

नायं लोकोस्त्ययज्ञस्य कुतोन्यः कुरुसत्तम ॥ ३१ ॥

nājam loko 'stj ajagjasja kuto 'njah kuru-sattama

na – nekad; ajam – uz šīs; lokah – planētas; asti – ir; ajagjasja – tam, kas neziedo; kutah – kur; anjah – cits; kuru-sat-tama – ak, labākais no Kuru.

Labākais no Kuru dzimtas, bez ziedošanas neviens nespēj dzīvot laimīgi – ne uz šīs planētas, ne šajā dzīvē – un ko tad lai saka par nākamo?

SKAIDROJUMS: Lai kādā materiālās esamības veidā būtne arī atrastos, tā noteikti neapzinās savu īsteno stāvokli. Citiem vārdiem sakot, mēs atrodamies materiālajā pasaulē savu daudzo grēcīgo dzīvju dēļ. Neziņa padara dzīvi grēcīgu, un grēcīga dzīve ievelk materiālajā esamībā. Cilvēka dzīve ir vienīgā iespējamā izeja no šiem pinekļiem. Tāpēc Vēdas dod mums iespēju izrauties, norādot ceļus: reliģiju, ekonomisku labklājību, ierobežotu jutekļu apmierināšanu un galu galā pilnīgu izkļūšanu no ciešanām. Reliģijas ceļš jeb dažādie minētie ziedojumu veidi paši par sevi atrisina mūsu ekonomiskās problēmas. Ja pildīsim jagjas, tad mums būs pietiekami daudz ēdiena, piena, utt., pat tā saucamās pārapdzīvotības gadījumā. Kad ķermenis ir pilnīgi apgādāts, tad dabiski seko jutekļu apmierināšana. Tādēļ Vēdas iesaka svētītu laulību, lai jutekļu apmierināšana būtu ierobežota. Tā cilvēks pamazām paceļas līdz atbrīvei no materiālajām saitēm, un augstākā atbrīvotas dzīves pilnība ir Visaugstā Kunga sabiedrība. Pilnību var sasniegt, pildot jagju (ziedojumus), kā aprakstīts iepriekš. Un, ja cilvēks netiecas saskaņā ar Vēdām pildīt jagjas, tad kā gan viņš var cerēt laimīgi dzīvot šajā ķermenī, nemaz jau nerunājot par citu ķermeni uz citas planētas? Uz dažādām debesu planētām ir dažādi materiālo ērtību līmeņi, un jebkurā gadījumā dažādu jagju pildītājus sagaida neizmērojama laime. Bet augstāko laimi cilvēks var sasniegt, nodarbojoties ar Krišnas apziņu un paceļoties uz garīgajām planētām. Tāpēc dzīve Krišnas apziņā atrisina visas materiālās esamības problēmas.

32. PANTS

एवं बहुविधा यज्ञा वितता ब्रह्मणो मुखे ।
कर्मजान्विद्धि तान्सर्वानेवं ज्ञात्वा विमोक्ष्यसे ॥ ३२ ॥

ēvam bahu-vidhā jagjā vitatā brahmano mukhē
karma-džān viddhi tān sarvān ēvam gjātvā vimokšjasē

ēvam – tā; bahu-vidhāh – dažādu veidu; jagjāh – ziedojumi; vitatāh – izplatīti; brahmanah – Vēdu; mukhē – caur muti; karma-džān – no darba radušies; viddhi – tev jāzina; tān – tie; sarvān – visi; ēvam – tā; gjātvā – zinot; vimokšjasē – tu būsi atbrīvots.

Visi šie ziedojumi ir atzīti Vēdās, un visi tie radušies no dažādu veidu darbības. To zinot, tu iegūsi atbrīvi.

SKAIDROJUMS: Dažādu veidu ziedojumi, par kuriem runāts iepriekš, ir minēti Vēdās, un katrs darītājs var atrast sev atbilstošu ziedojuma veidu. Cilvēki ir ļoti dziļi iegrimuši ķermeniskajā dzīves izpratnē, tāpēc šie ziedojumi izveidoti tā, lai cilvēks varētu tos pildīt vai nu ar ķermeni, vai prātu, vai saprātu. Bet visi tie ir ieteicami, lai galu galā būtne atbrīvotos no ķermeņa. To šeit apstiprina Dievs Kungs ar saviem vārdiem.

33. PANTS

श्रेयान्द्रव्यमयाद्यज्ञाज्ज्ञानयज्ञः परन्तप ।
सर्वं कर्माखिलं पार्थ ज्ञाने परिसमाप्यते ॥ ३३ ॥

šrējān dravja-majād jagjādž gjāna-jagjah parantapa
sarvam karmākhilam pārtha gjānē parisamāpjatē

šrējān – lielāks; dravja-majāt – nekā materiālā īpašuma; jagjāt – ziedojums; gjāna-jagjah – zināšanu ziedojums; parantapa – ak, naidnieku soģi; sarvam – visas; karma – darbības; akhilam – pilnībā; pārtha – ak, Prithas dēls; gjānē – zināšanās; parisamāpjatē – beidzas.

Naidnieku soģi! Ziedojums ar zināšanām ir labāks nekā tikai materiālā īpašuma ziedojums. Prithas dēls, visi darbības ziedojumi sasniedz pilnību pārpasaulīgajās zināšanās.

SKAIDROJUMS: Visu ziedojumu mērķis ir pilnīgo zināšanu iegūšana, pēc tam atbrīve no materiālajām ciešanām un galu galā mīlestības pilna pārpasaulīga kalpošana Visaugstajam Kungam (Krišnas apziņa). Tomēr šos dažādos ziedojumu veidus sedz noslēpums, un šis noslēpums ir jāzina. Ziedojumi dažkārt iegūst dažādus veidus atbilstoši ziedotāja ticībai. Kad ticība sasniedz pārpasaulīgo zināšanu līmeni, tad šāds ziedotājs jāuzskata par augstāku nekā tas, kas ziedo materiālos īpašumus bez zināšanām, jo bez zināšanām ziedojumi paliek materiālā līmenī un nedod nekāda garīga labuma. Īstas zināšanas savu virsotni sasniedz Krišnas apziņā, augstākajā pārpasaulīgo zināšanu pakāpē. Bez zināšanu apgūšanas ziedojumi ir tikai materiāla darbība. Bet tad, kad tie ir pacelti pārpasaulīgo zināšanu līmenī, visa darbība noris garīgā pakāpē. Atkarībā no apziņas, ziedojumus dažreiz sauc par karma-kāndu (auglīgu darbību) un dažreiz par gjāna-kāndu (zināšanām un patiesības meklējumiem). Labāk ir, ja tie noved pie zināšanām.

34. PANTS

तद्विद्धि प्रणिपातेन परिप्रश्नेन सेवया ।
उपदेक्ष्यन्ति ते ज्ञानं ज्ञानिनस्तत्त्वदर्शिनः ॥ ३४ ॥

tad viddhi pranipātēna pariprašnēna sēvajā
upadēkšjanti tē gjānam gjāninas tattva-daršinah

tat – zināšanas par dažādiem ziedojumiem; viddhi – centies saprast; pranipātēna – griežoties pie garīgā skolotāja; pariprašnēna – pazemīgi jautājot; sēvajā – kalpojot; upadēkšjanti – viņi iesvētīs; tē – tevi; gjānam – zināšanās; gjāninah – sevi apjēgušie; tattva – patiesības; daršinah – redzētāji.

Ej pie garīgā skolotāja un centies saprast patiesību. Pazemīgi jautā un kalpo viņam. Sevi apzinājušās dvēseles var svētīt tevi ar zināšanām, jo ir redzējušas patiesību.

SKAIDROJUMS: Garīgās apzināšanās ceļš, bez šaubām, ir grūts. Tāpēc Dievs Kungs mums iesaka iet pie īstena garīgā skolotāja, kurš ir tādas mācekļu pēctecības loceklis, kura aizsākas ar pašu Dievu Kungu. Neviens nevar būt īstens garīgais skolotājs, ja viņš nenāk no mācekļu pēctecības. Dievs Kungs ir sākotnējais garīgais skolotājs, un cilvēks, kas ir mācekļu pēctecībā, var savam māceklim nodot Dieva Kunga vēstījumu nesagrozītā veidā. Neviens nevar iegūt garīgu apziņu, izdomājot savu ceļu, kā tas ir modē pie muļķa liekuļiem. Bhāgavatamā (6.3.19.) teikts: dharmam tu sākšād bhagavat-pranītam – reliģijas ceļu tieši norāda Dievs Kungs. Tāpēc prātojumi un sausi strīdi nevar palīdzēt atrast īsto ceļu. Arī neatkarīgi apgūstot zināšanu grāmatas, nav iespējams iet uz priekšu garīgajā dzīvē. Lai saņemtu zināšanas, ir jāiet pie īstena garīgā skolotāja. Pilnīgi jāuztic sevi garīgajam skolotājam un pazemīgi, bez viltus lepnuma, jākalpo viņam. Šāda sevi izpratuša garīga skolotāja apmierinājums ir garīgās dzīves panākumu atslēga. Jautājumi un pakļaušanās ir tie, kas aizved līdz garīgai izpratnei. Kamēr cilvēks nav padevīgs un nekalpo, tikmēr jautājumi nekā nedod. Māceklim jāiztur skolotāja noteiktā pārbaude, un, kad skolotājs redz mācekļa patieso vēlmi, tad viņš dabiski svēta mācekli ar īstenu garīgo izpratni. Šajā pantā nosodīta gan akla sekošana, gan bezjēdzīgi jautājumi. Māceklim ne tikai pazemīgi jāklausās garīgais skolotājs, bet arī, pazemīgi kalpojot un jautājot,

jāiegūst skaidra izpratne. Īstens garīgais skolotājs pēc dabas ir ļoti labs pret mācekli. Tāpēc, kad māceklis ir pazemīgs un vienmēr gatavs kalpot, tad zināšanu apmaiņa un jautājumi kļūst pilnīgi.

35. PANTS

यज्ज्ञात्वा न पुनर्मोहमेवं यास्यसि पाण्डव ।
येन भूतान्यशेषाणि द्रक्ष्यस्यात्मन्यथो मयि ॥ ३५ ॥

jadž gjātvā na punar moham ēvam jāsjasi pāndava
jēna bhūtānj ašēšāni drakšjasj ātmanj atho maji

jat – ko; gjātvā – zinot; na – nekad; punah – atkal; moham – maldos; ēvam – tā; jāsjasi – iesi; pāndava – ak, Pāndu dēls; jēna – ar ko; bhūtāni – dzīvās būtnes; ašēšāni – visas; drakšjasi – redzēsi; ātmani – Augstākajā Dvēselē; atha u – jeb citiem vārdiem sakot; maji – Manī.

Ieguvis īstenas zināšanas no sevi apzinājušās dvēseles, tu nekad vairs nenomaldīsies, jo ar šīm zināšanām redzēsi, ka visas dzīvās būtnes ir Visaugstākā daļas, jeb, citiem vārdiem sakot, ka tās ir Manas.

SKAIDROJUMS: Kas saņēmis zināšanas no sevi apzinājušās dvēseles jeb kas zina lietu patieso būtību, uzzina arī, ka visas dzīvās būtnes ir Dieva Augstākās Personības Kunga Šrī Krišnas neatņemamas daļiņas. Apziņu, ka mēs pastāvam neatkarīgi no Krišnas, sauc par maiju*. Daži uzskata, ka mums nav nekāda sakara ar Krišnu, ka Krišna ir tikai izcila vēsturiska personība, un ka Absolūts ir bezpersoniskais Brahmans. Patiesībā, kā teikts Bhagavad-gītā, šis bezpersoniskais Brahmans ir tikai Krišnas personības starojums. Krišna kā Dieva Augstākā Personība ir visa cēlonis. Brahma-samhitā skaidri pateikts, ka Krišna, Dieva Augstākā Personība, ir visu cēloņu cēlonis. Arī avatāru miljoni ir tikai dažādi Viņa izvērsumi. Arī dzīvās būtnes ir Krišnas izvērsumi. Filozofi mājāvādī maldīgi domā, ka tik daudzos izvērsumos Krišna zaudē savu atsevišķo esamību. Šī doma pēc savas dabas ir materiāla. Materiālajā pasaulē mēs redzam, ka lieta, kas sadalīta mazos gabaliņos, zaudē savu sākotnējo būtību. Bet filozofi mājāvādī nesaprot, ka absolūtajā viens plus viens ir viens, un viens mīnus viens arī ir viens. Lūk, kā tas ir absolūtajā valstībā.

Mums trūkst sajēgas absolūtajā zinātnē, mūs tagad klāj maldi, tāpēc mēs domājam, ka esam šķirti no Krišnas. Kaut arī esam atsevišķas Krišnas daļiņas, mēs neesam šķirti no Viņa. Dzīvo būtņu ķermeniskā atšķirība ir maija, tādas patiesībā nav. Mūsu uzdevums ir Krišnas apmierināšana. Tikai maijas dēļ Ardžuna domāja, ka laicīgās ķermeniskās saites ar radiniekiem ir svarīgākas, nekā mūžīgā garīgā saikne ar Krišnu. Visa Gīta māca, ka dzīvā būtne, kas ir mūžīga Krišnas kalpone, nevar būt šķirta no Krišnas, un apziņa, ka mēs esam kaut kas ar Krišnu nesaistīts, ir maija. Dzīvajām būtnēm, kas ir atsevišķas Visaugstākā neatņemamas daļiņas, ir mērķis. Kopš neatminamiem laikiem, aizmirsušas šo mērķi, viņas mīt dažādos ķermeņos: cilvēku, dzīvnieku, padievu u.c. Šādas ķermeniskas atšķirības rodas no tā, ka būtnes ir aizmirsušas pārpasaulīgo kalpošanu Dievam Kungam. Bet, kad cilvēks pārpasaulīgi kalpo Krišnas apziņā, viņš tūlīt atbrīvojas no šiem maldiem. Šādas tīras zināšanas var iegūt tikai no īstena garīgā skolotāja un tādējādi var atbrīvoties no maldīgā uzskata, ka dzīvā būtne ir vienāda ar Krišnu. Pilnīgas zināšanas ir tādas, ka Augstākā Dvēsele Krišna ir augstākais visu dzīvo būtņu patvērums, un, to pametot, viņas nonāk materiālās enerģijas maldu varā un domā, ka viņas pastāv atsevišķi no Krišnas. Tādējādi dažādos materiālās sevis apziņas līmeņos dzīvās būtnes aizmirst Krišnu. Taču, kad šīs maldinātās dzīvās būtnes nonāk Krišnas apziņā, tad jāsaprot, ka viņas ir uz atbrīves ceļa, jeb, kā to apstiprina Bhāgavatama (2.10.6.): muktir hitvānjathā-rūpam svarūpēna vjavasthitih. Būt atbrīvotam nozīmē būt savā dabiskajā stāvoklī, mūžīga Krišnas kalpa stāvoklī (Krišnas apziņā).

* Šo vārdu sanskritā raksta kā mājā, un to var sadalīt par «mā» («ne») un «jā» («tā»).

36. PANTS

अपि चेदसि पापेभ्यः सर्वेभ्यः पापकृत्तमः ।
सर्वं ज्ञानप्लवेनैव वृजिनं सन्तरिष्यसि ॥ ३६ ॥

api čēd asi pāpēbhjah sarvēbhjah pāpa-krit-tamah
sarvam gjāna-plavēnaiva vridžinam santarišjasi

api – pat; čēt – ja; asi – esi; pāpēbhjah – no grēciniekiem; sarvēbhjah – visiem; pāpa-krit-tamah – vislielākais grēcinieks; sarvam – visu grēku sekas; gjāna-plavēna – ar pārpasaulīgo zināšanu laivu; ēva – noteikti; vridžinam – ciešanu okeānu; santarišjasi – pilnīgi šķērsosi.

Pat, ja tu esi vislielākais no visiem grēciniekiem, ar pārpasaulīgo zināšanu laivu tu spēsi šķērsot materiālo ciešanu okeānu.

SKAIDROJUMS: Ja cilvēks pareizi izprot savu dabisko stāvokli attiecībā pret Krišnu, tad viņš viegli un ātri var pacelties pāri cīņai par esamību, kura notiek neziņas okeānā. Šo materiālo pasauli dažreiz sauc par neziņas okeānu, bet dažreiz par degošu mežu. Lai cik stiprs arī būtu peldētājs, cīņa par esamību ir sūra un grūta. Un, ja kāds atnāk un izvelk šādu peldētāju no okeāna, tad viņš ir vislabākais glābējs. Pilnīgas zināšanas, ko dod Dieva Augstākā Personība, ir ceļš uz atbrīvi. Krišnas apziņas laiva ir ļoti vienkārša, bet tajā pašā laikā ļoti cildena.

37. PANTS

यथैधांसि समिद्धोऽग्निर्भस्मसात्कुरुतेऽर्जुन ।
ज्ञानाग्निः सर्वकर्माणि भस्मसात्कुरुते तथा ॥ ३७ ॥

jathaidhāmsi samiddho 'gnir bhasma-sāt kurutē 'rdžuna
gjānāgnih sarva-karmāni bhasma-sāt kurutē tathā

jathā – kā; ēdhāmsi – malku; samiddhah – degot; agnih – uguns; bhasma-sāt – pelnos; kurutē – pārvērš; ardžuna – ak, Ardžuna; gjāna-agnih – zināšanu uguns; sarva-karmāni – visas materiālās darbības sekas; bhasma-sāt – pelnos; kurutē – pārvērš; tathā – tāpat.

Ardžuna! Uguns pārvērš malku pelnos, un zināšanu uguns pārvērš pelnos visas materiālās darbības izraisītās pretdarbības.

SKAIDROJUMS: Pilnīgas zināšanas par patību un Augstāko Patību, kā arī par viņu attiecībām šeit salīdzinātas ar uguni. Šī uguns sadedzina ne tikai visu bezdievīgo darbu pretdarbības, bet arī visu dievbijīgo darbu sekas, pārvēršot tās pelnos. Sekām ir vairākas pakāpes: sekas veidojas, sekas briest, sekas jau ir sasniegtas un sekas a priori*. Bet zināšanas par dzīvās būtnes dabisko stāvokli to visu sadedzina pelnos. Kad cilvēkam ir pilnīgas zināšanas, tad visas pretdarbības, gan – a priori, gan a posteriori** – tiek sadedzinātas. Vēdās (Brihad-āranjaka Upanišada 4.4.22.) ir teikts: ubhē uhaivaiša ētē taratj amritah sādhv-āsādhūnī – «Cilvēks paceļas pāri gan dievbijīgas, gan bezdievīgas darbības sekām.»

* No cēloņa līdz rezultātam (latīņu val.).
** No rezultāta līdz cēlonim (latīņu val.).

38. PANTS

न हि ज्ञानेन सदृशं पवित्रमिह विद्यते ।
तत्स्वयं योगसंसिद्धः कालेनात्मनि विन्दति ॥ ३८ ॥

na hi gjānēna sadrišam pavitram iha vidjatē
tat svajam joga-samsiddhah kālēnātmani vindati

na – nekas; hi – noteikti; gjānēna – ar zināšanām; sadrišam – salīdzinājumā; pavitram – svētīts; iha – šai pasaulē; vidjatē – pastāv; tat – tas; svajam – pats; joga – bhakti; samsiddhah – kas nobriedis; kālēna – laika gaitā; ātmani – sevī; vindati – bauda.

Šai pasaulē nav nekā cildenāka un tīrāka par pārpasaulīgajām zināšanām. Šīs zināšanas ir nobriedis visa misticisma auglis. Kas pilnīgojies garīgajā kalpošanā, tas ar laiku pats tās bauda sevī.

SKAIDROJUMS: Kad mēs runājam par pārpasaulīgām zināšanām, tad darām to no garīgās izpratnes viedokļa. Tādējādi, nav nekā tik cēla un tīra kā pārpasaulīgās zināšanas. Neziņa ir mūsu verdzības cēlonis, bet zināšanas ir mūsu atbrīves cēlonis. Šīs zināšanas ir nobriedis garīgās kalpošanas auglis, un, kad cilvēkam ir pārpasaulīgas zināšanas, viņam nekur vairs nevajag meklēt mieru, jo miers ir viņā pašā. Citiem vārdiem sakot, šo zināšanu un miera augstākā virsotne ir Krišnas apziņa. Tas ir Bhagavad-gītas pēdējais vārds.

39. PANTS

श्रद्धावाँल्लभते ज्ञानं तत्परः संयतेन्द्रियः ।
ज्ञानं लब्ध्वा परां शान्तिमचिरेणाधिगच्छति ॥ ३९ ॥

šraddhāvāl labhatē gjānam tat-parah samjatēndrijah
gjānam labdhvā parām šāntim ačirēnādhigaččhati

šraddhā-vān – ticīgs cilvēks; labhatē – iegūst; gjānam – zināšanas; tat-parah – tām ļoti pieķēries; samjata – savaldītiem; indrijah – jutekļiem; gjānam – zināšanas; labdhvā – ieguvis; parām – pārpasaulīgu; šāntim – mieru; ačirēna – ļoti drīz; adhigaččhati – iegūst.

Ticīgais, kas sevi veltījis pārpasaulīgajām zināšanām un pakļāvis jutekļus, ir cienīgs šīs zināšanas saņemt. Tās saņēmis, viņš ātri iegūst augstāko garīgo mieru.

SKAIDROJUMS: Cilvēks, kas stingri tic Krišnam, var sasniegt šādas Krišnas apziņas zināšanas. Cilvēku sauc par ticīgu, ja viņš uzskata, ka pietiek darboties Krišnas apziņā, lai sasniegtu augstāko pilnību. Šādu ticību var iegūt, garīgi kalpojot un daudzinot Harē Krišna, Harē Krišna, Krišna Krišna, Harē Harē/Harē Rāma, Harē Rāma, Rāma Rāma, Harē Harē, kas attīra sirdi no visiem materiālajiem sārņiem. Un vēl ir jāvalda pār saviem jutekļiem. Kas tic Krišnam un valda pār jutekļiem, tas viegli un ātri var sasniegt pilnīgas Krišnas apziņas zināšanas.

40. PANTS

अज्ञश्चाश्रद्दधानश्च संशयात्मा विनश्यति ।
नायं लोकोस्ति न परो न सुखं संशयात्मनः ॥ ४० ॥

agjaš čāšraddadhānaš ča samšajātmā vinašjati
nājam loko 'sti na paro na sukham samšajātmanah

agjah – nelgas, kas nezina autoritatīvus rakstus; ča – un; ašraddadhānah – netic svētajiem rakstiem; ča – arī; samšaja – šaubu; ātmā – cilvēks; vinašjati – krīt atpakaļ; na – nekad; ajam – šajā; lokah – pasaulē; asti – ir; na – ne; parah – nākamajā dzīvē; na – ne; sukham – laime; samšaja – kas šaubās; ātmanah – cilvēka.

Bet tumsoņi un neticīgie, kas apšauba svētos rakstus, nesasniedz Dieva apziņu. Viņi krīt. Kas šaubās, tam nav laimes ne šai pasaulē, ne nākamajā.

SKAIDROJUMS: No daudziem autoritatīviem un vispārpieņemtiem svētajiem rakstiem Bhagavad-gīta ir vislabākā. Cilvēki, kas ir gandrīz kā dzīvnieki, nezina svētos rakstus un netic tiem. Un pat, ja daži tos zina un atceras kādas rakstu vietas, tad viņi nemaz netic rakstu vārdiem. Un pat, ja cilvēki tic tādiem svētajiem rakstiem kā Bhagavad-gīta, tad viņi netic Dieva Personībai Šrī Krišnam un negodina Viņu. Šādi cilvēki nespēj noturēties Krišnas apziņā. Viņi krīt. No visiem minētajiem cilvē-

kiem tie, kas netic un vienmēr šaubās, neiet uz priekšu nemaz. Cilvēki, kas netic Dievam un Viņa vārdiem, nesasniedz nekā laba ne šajā pasaulē, ne nākamajā. Viņiem vispār nav nekādas laimes. Tāpēc cilvēkiem ar ticību jāseko svēto rakstu norādījumiem, un tā viņi var pacelties zināšanu līmenī. Tikai šīs zināšanas var palīdzēt pacelties garīgās izpratnes pārpasaulīgajā līmenī. Citiem vārdiem sakot, tiem, kas šaubās, nav nekādu cerību garīgi pilnveidoties. Tāpēc jāiet diženu āčārju pēdās, kuri ir mācekļu pēctecībā, un tādā veidā var gūt panākumus.

41. PANTS

योगसन्न्यस्तकर्माणं ज्ञानसञ्छिन्नसंशयम् ।
आत्मवन्तं न कर्माणि निबध्नन्ति धनञ्जय ॥ ४१ ॥

joga-sannjasta-karmānam gjāna-sančhinna-s a mšajam
ātmavantam na karmāni nibadhnanti dhanandžaja

joga – ar garīgo kalpošanu karma-jogā; sannjasta – kas atsacījies; karmānam – no darbības augļiem; gjāna – ar zināšanām; sančhinna – nocirtis; samšajam – šaubas; ātma-vantam – atrodas patībā; na – nekad; karmāni – darbi; nibadhnanti – saista; dhanandžaja – ak, bagātību iekarotāj.

Bagātību iekarotāj! Kas garīgi kalpo un atsakās no darbības augļiem, kuram pārpasaulīgās zināšanas sagrāvušas visas šaubas, tas tiešām atrodas patībā. Darba sekas viņu nesaista.

SKAIDROJUMS: Kas seko Bhagavad-gītas norādījumiem tā, kā tos devis Dievs Kungs, pati Dieva Personība, tas ar pārpasaulīgo zināšanu žēlastību atbrīvojas no visām šaubām. Šis cilvēks ir Dieva Kunga neatņemama daļiņa, tāpēc pilnīgi apzinās Krišnu un jau ir nostiprinājies patības zināšanās. Viņš, bez šaubām, ir atbrīvojies no darbības važām.

42. PANTS

तस्मादज्ञानसम्भूतं हृत्स्थं ज्ञानासिनात्मनः ।
छित्त्वैनं संशयं योगमातिष्ठोत्तिष्ठ भारत ॥ ४२ ॥

tasmād agjāna-sambhūtam hrit-stham gjānāsinātmanah
čhittvainam samšajam jogam ātišthottištha bhārata

tasmāt – tāpēc; agjāna-sambhūtam – no neziņas dzimušās; hrit-stham – sirdī esošās; gjāna – zināšanu; asinā – ieroci; ātmanah – patības; čhittvā – nocērtot; ēnam – šīs; samšajam – šaubas; jogam – jogā; ātištha – esi; uttištha – celies cīņai; bhārata – ak, Bharatas pēcteci.

Tāpēc ņem zināšanu ieroci un cērt šaubas, kas tavā sirdī radušās no neziņas. Bharatas pēcteci, apbruņojies ar jogu, celies un cīnies.

SKAIDROJUMS: Joga, kas mācīta šajā nodaļā, ir sanātana-joga jeb dzīvās būtnes mūžīgā darbība. Šajā jogā ir divu veidu ziedojumi: viens ir materiālo īpašumu ziedojums un otrs ir zināšanu par patību apguve, kas ir pilnīgi garīga darbība. Ja materiālo īpašumu ziedojums nav savienots ar garīgu apzināšanos, tad šāds ziedojums kļūst materiāls. Bet tas, kas ziedo ar garīgu mērķi vai garīgi kalpojot, ziedo nevainojami. Nonākot līdz garīgai darbībai, mēs redzam, ka arī tā dalās divās daļās: patības izpratnē (sava dabiskā stāvokļa izpratnē) un patiesības par Dieva Augstāko Personību izpratnē. Kas iet pa «Bhagavad-gītas kāda tā ir» ceļu, tas viegli var saprast šīs divas garīgo zinību daļas. Viņam nav grūti iegūt pilnīgas zināšanas par sevi kā par Dieva Kunga neatņemamu daļiņu. Un šāda izpratne ir svētīga, jo tāds cilvēks var viegli izprast Dieva Kunga pārpasaulīgo darbību. Šīs nodaļas sākumā pats Kungs stāstīja par savu pārpasaulīgo darbību. Kas nesaprot Gītas norādījumus, ir neticīgais, viņš nepareizi izmanto daļējo neatkarību, ko devis Dievs Kungs. Kas, par spīti šiem norādījumiem, nesaprot, ka Dievs īstenībā ir mūžīgā, svētlaimīgā un visu zinošā Dieva Personība, tas noteikti ir galīgs nejēga. No neziņas var atbrīvoties, pakāpeniski pieņemot Krišnas apziņas principus. Krišnas apziņa atmostas, dažādos veidos ziedojot padieviem, ziedojot Brahmanam, ziedojot dzimumatturībā ģimenes dzīvē, savaldot jutekļus, nodarbojoties ar mistisko jogu, ar askēzi, atsakoties

no materiālā īpašuma, apgūstot Vēdas un darbojoties varnāšramas dharmas sabiedriskajā iekārtā. Visu to sauc par ziedojumiem, un tas viss balstās uz noteiktu principu ievērošanu. Visās šajās darbībās svarīga ir sevis apzināšanās. Tas, kas meklē šo mērķi, ir īstais Bhagavad-gītas apguvējs, bet tas, kas apšauba Krišnas autoritāti, atkrīt. Tāpēc ieteikts apgūt Bhagavad-gītu un jebkurus citus svētos rakstus īstena garīgā skolotāja vadībā, kalpojot un uzticot sevi viņam. Īstens garīgais skolotājs nāk no mūžsenas mācekļu pēctecības un nenovirzās no Visaugstā Kunga norādījumiem, kā tie pirms miljoniem gadu tika doti saules dievam, no kura Bhagavad-gītas mācība nonāca uz Zemes. Tāpēc Bhagavad-gītas ceļš jāiet tā, kā tas ir mācīts pašā Gītā, un jāsargās no savtīgiem slavas meklētājiem, kuri noved citus no īstā ceļa. Dievs Kungs noteikti ir augstākā persona, un Viņa darbība ir pārpasaulīga. Kas to saprot, tas ir atbrīvots jau no paša Bhagavad-gītas apguves sākuma.

Tā beidzas Bhaktivēdāntas skaidrojumi Šrīmad Bhagavad-gītas ceturtajai nodaļai, kas vēsta par pārpasaulīgajām zināšanām.

PIEKTĀ NODAĻA – Karma-joga – darbošanās Krišnas apziņā

1. PANTS

अर्जुन उवाच
सन्न्यासं कर्मणां कृष्ण पुनर्योगं च शंससि ।
यच्छ्रेय एतयोरेकं तन्मे ब्रूहि सुनिश्चितम् ॥ १ ॥

ardžuna uvāča
sannjāsam karmanām krišna punar jogam ča šamsasi
jač čhrēja ētajor ēkam tan mē brūhi su-niščitam

ardžunah uvāča – Ardžuna sacīja; sannjāsam – atsacīšanos; karmanām – no visām darbībām; krišna – ak, Krišna; punah – atkal; jogam – garīgo kalpošanu; ča – arī; šamsasi – Tu cildini; jat – kura; šrējah – svētīgāka; ētajoh – no šīm abām; ēkam – viena; tat – to; mē – man; brūhi – lūdzu saki; suniščitam – skaidri.

Ardžuna sacīja: Krišna! Vispirms Tu man liec atsacīties no darbības, bet pēc tam iesaki kalpot ar mīlestību. Esi tik labs un pasaki skaidri – kā ir svētīgāk?

SKAIDROJUMS: Šajā, piektajā Bhagavad-gītas, nodaļā Dievs Kungs norāda, ka garīgā kalpošana ir labāka par sausu prātošanu. Garīgā kalpošana ir vieglāka par prātošanu, jo tā pēc dabas ir pārpasaulīga un atbrīvo cilvēku no pretdarbībām. Otrajā nodaļā tika dotas sākotnējās zināšanas par dvēseli un tās ieslodzījumu materiālajā ķermenī. Tur tika paskaidrots arī, kā tikt ārā no materiālā krātiņa ar budhi-jogu jeb garīgo kalpošanu. Trešajā nodaļā tika paskaidrots, ka cilvēkam, kuram ir zināšanas, vairs nav jāpilda nekādi pienākumi. Un ceturtajā nodaļā Dievs Kungs stāstīja Ardžunam, ka visu veidu ziedojumu kalngals ir zināšanas. Tomēr ceturtās nodaļas beigās Dievs Kungs ieteica Ardžunam, balstoties uz pilnīgām zināšanām, celties un cīnīties. Tādējādi, vienlaicīgi uzsverot bhakti darba un bezdarbīgu zināšanu svarīgumu, Krišna samulsināja Ardžunu, un Ardžuna vairs nesaprata, ko darīt. Viņš saprata, ka atsacīties ar zināšanām nozīmē pārtraukt visu veidu darbību, kas veikta kā jutekļu darbība. Bet, ja cilvēks garīgi kalpo, tad kā gan viņš var pārtraukt darboties? Citiem vārdiem sakot, Ardžuna domāja, ka sanjāsa jeb atsacīšanās ar zināšanām nozīmē pilnīgu jebkādas darbības pārtraukšanu, jo atsacīšanās un darbība viņam likās nesavienojamas. Acīmredzot viņš nebija sapratis, ka darbība ar pilnīgām zināšanām nerada sekas, tāpēc neatšķiras no bezdarbības. Tāpēc Ardžuna jautā, vai vispār pārtraukt darboties vai darboties ar pilnīgām zināšanām.

2. PANTS

श्रीभगवानुवाच
सन्न्यासः कर्मयोगश्च निःश्रेयसकरावुभौ ।
तयोस्तु कर्मसन्न्यासात्कर्मयोगो विशिष्यते ॥ २ ॥

šrī bhagavān uvāča
sannjāsah karma-jogaš ča nihšrējasa-karāv ubhau
tajos tu karma-sannjāsāt karma-jogo višišjatē

šrī bhagavān uvāča – Dieva Augstākā Personība sacīja; sannjāsah – atsacīšanās no darbības; karma-jogah – darbs garīgi kalpojot; ča – arī; nihšrējasa-karau – ved pa atbrīves ceļu; ubhau – abi; tajoh – no tiem; tu – bet; karma-sannjāsāt – salīdzinājumā ar atsacīšanos no auglīga darba; karma-jogah – garīgā kalpošana; višišjatē – ir labāka.

Dieva Augstākā Personība atbildēja: Atbrīvi dod gan atsacīšanās no darbības, gan garīgā kalpošana. Taču no šīm divām garīgā kalpošana ir labāka nekā atsacīšanās no darbības.

SKAIDROJUMS: Auglīga darbība (jutekliskas baudas meklēšana) rada materiālo verdzību. Kamēr vien būtne darbojas, lai uzlabotu ķermeniskās ērtības, tā noteikti ceļos pa dažādu veidu ķermeņiem, tādā veidā nemitīgi turpinot materiālo verdzību. Šrīmad Bhāgavatama (5.5.4.–6.) to apstiprina šādiem vārdiem:

nūnam pramattah kurutē vikarma
jad indrija-prītaja āprinoti
na sādhu manjē jata ātmano 'jam
asann api klēša-da āsa dēhah

parābhavas tāvad abodha-džāto
jāvan na džigjāsata ātma-tattvam
jāvat krijās tāvad idam mano vai
karmātmakam jēna šarīra-bandhah

ēvam manah karma-vašam prajunktē
avidjajātmanj upadhījamānē
prītir na jāvan maji vāsudēvē
na mučjatē dēha-jogēna tāvat

«Cilvēki kā traki dzenas pēc jutekļu baudām un nezina, ka šis ciešanu pilnais ķermenis ir agrākās auglīgās darbības radīts. Kaut arī ķermenis ir laicīgs, tas vienmēr dažādos veidos sagādā mums raizes. Tāpēc darboties jutekļu apmierinājumam ir slikti. Dzīve ir bezjēdzīga, kamēr cilvēks neuzdod jautājumus par savu patieso būtību. Kamēr cilvēks nezina savu patieso būtību, tikmēr viņam auglīgi jādarbojas, lai apmierinātu jutekļus, un, kamēr viņš ir iegrimis jutekļu apmierināšanas apziņā, tikmēr viņam jāceļo no viena ķermeņa uz otru. Kaut arī prāts var būt iegrimis auglīgā darbībā un to ietekmē neziņa, cilvēkam ir jāattīsta mīlestība pret garīgo kalpošanu Vāsudēvam. Tikai tad var rast iespēju izkļūt no materiālās esamības verdzības.»

Tāpēc ar gjānu (jeb zināšanām, ka mēs neesam materiālie ķermeņi, bet gan garīgas dvēseles) vien nepietiek, lai atbrīvotos. Ir jādarbojas kā garīgai dvēselei, citādi nebūs nekādas izejas no materiālās verdzības. Darbība Krišnas apziņā nav darbība auglīgā līmenī. Darbība, kas veikta ar pilnīgām zināšanām, īstenās zināšanas vēl pastiprina. Ja nav Krišnas apziņas, tad atsacīšanās no auglīgas darbības nemaz nešķīsta saistītās dvēseles sirdi. Kamēr sirds ir netīra, tikmēr visa darbība noris auglīgā līmenī. Bet darbība Krišnas apziņā pilnīgi dabiski palīdz izvairīties no auglīgas darbības iznākuma, tāpēc nemaz nevajag nolaisties materiālā līmenī. Tādējādi darbība Krišnas apziņā vienmēr ir augstāka par atsacīšanos, jo atsakoties vienmēr draud briesmas atkrist. Šrīla Rūpa Gosvāmī grāmatā «Bhakti-rasāmrita-sindhu» (1.2.258.) apstiprina, ka atsacīšanās bez Krišnas apziņas ir nepilnīga:

prāpančikatajā buddhjā hari-sambandhi-vastunah
mumukšubhih paritjāgo vairāgjam phalgu kathjatē

«Kad cilvēks, kurš vēlas sasniegt atbrīvi, atsakās no tā, kas saistīts ar Dieva Augstāko Personību, uzskatot to par materiālu, viņa atsacīšanās uzskatāma par nepilnīgu.» Atsacīšanās ir pilnīga, ja cilvēks zina, ka viss pastāvošais pieder Dievam Kungam, un ka neviens neko nedrīkst saukt par savu. Ir jāsaprot, ka patiesībā nevienam nekas nepieder. Kāda vēl var būt runa par atsacīšanos? Kas zina, ka viss ir Krišnas īpašums, tas vienmēr ir atsacījies. Viss pieder Krišnam, tāpēc viss jāizmanto, lai

kalpotu Viņam. Šāda pilnīga atsacīšanās Krišnas apziņā ir daudz labāka nekā jebkāda mākslīga mājāvādas mācības sekotāja sanjāsī atsacīšanās.

3. PANTS

ज्ञेयः स नित्यसन्न्यासी यो न द्वेष्टि न काङ्क्षति ।
निर्द्वन्द्वो हि महाबाहो सुखं बन्धात्प्रमुच्यते ॥ ३ ॥

gjējah sa nitja-sannjāsī jo na dvēšti na kānkšati
nirdvandvo hi mahā-bāho sukham bandhāt pramučjatē

gjējah – jāzina; sah – viņš; nitja – vienmēr; sannjāsī – atsacījies; jah – kas; na – nekad; dvēšti – nenicina; na – ne; kānkšati – alkst; nirdvandvah – brīvs no visiem pretstatiem; hi – noteikti; mahābāho – ak, stipriniek; sukham – laimīgi; bandhāt – no verdzības; pramučjatē – pilnīgi atbrīvots.

Stipriniek Ardžuna! Zini, ka tas, kas nealkst darba augļu un nenicina tos, vienmēr ir atsacījies. Šāds cilvēks, brīvs no visiem pretstatiem, viegli izraujas no materiālās verdzības un pilnīgi atbrīvojas.

SKAIDROJUMS: Kas pilnīgi apzinās Krišnu, tas vienmēr ir atsacījies no visa, jo viņš nevēlas un neienīst darbības augļus. Šāds atsacījies cilvēks, kas pilnīgi veltījis sevi pārpasaulīgai, mīlestības pilnai kalpošanai Dievam Kungam, zina visu, jo viņš zina savu dabisko stāvokli attiecībās ar Krišnu. Viņš labi apzinās, ka Krišna ir veselums, un ka viņš ir neatņemama Krišnas daļiņa. Šādas zināšanas ir pilnīgas, jo tās ir pareizas gan no īpašību, gan no daudzuma viedokļa. Uzskats, ka dzīvā būtne ir Krišna, ir nepareizs, jo daļa nekad nevar līdzināties veselumam. Zināšanas par to, ka viens līdzinās otram pēc īpašībām, bet atšķiras pēc lieluma, ir pārpasaulīgas zināšanas, kas būtni padara sevī pilnīgu, kurai nav vairs ne pēc kā jātiecas un ne par ko nav jāžēlojas. Prātā vairs nav nekādu pretstatu, jo visi darbi tiek veltīti Krišnam. Kas tādā veidā ir atbrīvojies no pretstatiem, tas ir atbrīvots – pat šajā, materiālajā pasaulē.

4. PANTS

सांख्ययोगौ पृथग्बालाः प्रवदन्ति न पण्डिताः ।
एकमप्यास्थितः सम्यगुभयोर्विन्दते फलम् ॥ ४ ॥

sānkhja-jogau prithag bālāh pravadanti na panditāh
ēkam apj āsthitah samjag ubhajor vindatē phalam

sānkhja – analītiskā materiālās pasaules izpēte; jogau – garīgā kalpošana; prithak – atšķiras; bālāh – ne visai saprātīgs; pravadanti – saka; na – nekad; panditāh – mācītais; ēkam – vienā; api – pat; āsthitah – esot; samjak – pilnīgi; ubhajoh – abu; vindatē – bauda; phalam – augļus.

Tikai nejēgas šķir garīgo kalpošanu [karma-jogu] no materiālās pasaules analītiskās izpētes [sānkhjas]. Īsteni mācītie teic, ka, ejot pa vienu no šiem ceļiem, var baudīt abu augļus.

SKAIDROJUMS: Materiālās pasaules analītiskās izpētes mērķis ir atrast esamības dvēseli. Materiālās pasaules dvēsele ir Višnu jeb Virsdvēsele. Kas garīgi kalpo Dievam Kungam, tas kalpo arī Virsdvēselei. Viens ceļš ir koka saknes meklēšana, bet otrs ir saknes laistīšana. Īsts sānkhjas filozofijas apguvējs atrod materiālās pasaules sakni Višnu, un tad ar pilnīgām zināšanām kalpo Dievam Kungam. Tāpēc būtībā šie divi ceļi neatšķiras, jo abu mērķis ir Višnu. Kas šo galamērķi nezina, tie apgalvo, ka sānkhjas un karma-jogas mērķi atšķiras, bet mācītais zina mērķi, kas vieno šos dažādos ceļus.

5. PANTS

यत्सांख्यैः प्राप्यते स्थानं तद्योगैरपि गम्यते ।
एकं सांख्यं च योगं च यः पश्यति स पश्यति ॥ ५ ॥

jat sānkhjaih prāpjatē sthānam tad jogair api gamjatē
ēkam sānkhjam ča jogam ča jah pašjati sa pašjati

jat – kas; sānkhjaih – ar sānkhjas filozofiju; prāpjatē – ir sasniegta; sthānam – vieta; tat – tas; jogaih – ar garīgo kalpošanu; api – arī; gamjatē – sasniedzams; ēkam – viens; sānkhjam – analītiskā izpēte; ča – un; jogam – kalpošana; ča – un; jah – kas; pašjati – redz; sah – tas; pašjati – patiesi redz.

Ko var sasniegt ar sānkhjas filozofiju, to var sasniegt arī ar garīgo kalpošanu. Analītiskā izpēte un garīgā kalpošana ir vienā līmenī, un, kas to redz, tas redz lietas patiesā gaismā.

SKAIDROJUMS: Filozofiskās izpētes īstais nolūks ir atrast dzīves galamērķi. Tā kā dzīves galamērķis ir sevis apzināšanās, tad abu ceļu secinājumi neatšķiras. Ar sānkhjas filozofisko izpēti cilvēks nonāk pie secinājuma, ka dzīvā būtne nav neatņemama materiālās pasaules daļa, bet gan ir augstākā garīgā veseluma daļa. Tātad dvēselei nav nekāda sakara ar materiālo pasauli – tai sava darbība jāsaista ar Visaugstāko. Kad dvēsele darbojas Krišnas apziņā, tad tas patiesībā ir viņas dabiskais stāvoklis. Ejot pirmo ceļu, sānkhjas ceļu, cilvēkam jāatmet pieķeršanās matērijai, bet garīgās kalpošanas jogas ceļā cilvēkam jāpieķeras darbībai Krišnas apziņā. Patiesībā abi ceļi ir vienādi, kaut arī, pavirši raugoties, liekas, ka viens ir atsacīšanās ceļš, bet otrs ir pieķeršanās ceļš. Atsacīšanās no matērijas un pieķeršanās Krišnam ir viens un tas pats. Kas to redz, tas redz visu patiesā gaismā.

6. PANTS

सन्न्यासस्तु महाबाहो दुःखमाप्तुमयोगतः ।
योगयुक्तो मुनिर्ब्रह्म नचिरेणाधिगच्छति ॥ ६ ॥

sannjāsas tu mahā-bāho duhkham āptum ajogatah
joga-jukto munir brahma na čirēnādhigaččhati

sannjāsah – atsacīšanās dzīves kārta; tu – bet; mahā-bāho – ak, stipriniek; duhkham – ciešanām; āptum – apbēdina; ajogatah – bez garīgās kalpošanas; joga-juktah – kas garīgi kalpo; munih – domātājs; brahma – Visaugstāko; na čirēna – nekavējoties; adhigaččhati – sasniedz.

Neviens nevar kļūt laimīgs atsakoties no visām darbībām un bez garīgās kalpošanas Dievam Kungam. Bet gudrais, kas garīgi kalpo, var tūlīt sasniegt Visaugstāko.

SKAIDROJUMS: Ir divējādi sanjāsī jeb cilvēki atsacīšanās dzīves kārtā. Sanjāsī mājāvādī apgūst sānkhjas filozofiju, turpretī sanjāsī vaišnavi apgūst Bhāgavatamas filozofiju, kura ir pareizais Vēdānta-sūtras skaidrojums. Sanjāsī mājāvādī arī apgūst Vēdānta-sūtru, bet izmanto savus komentārus – Šankarāčārjas sarakstīto «Šārīraka-bhāšju». Bhāgavatamas mācības sekotāji garīgi kalpo Dievam Kungam saskaņā ar pāncarātrikī principiem, un tāpēc sanjāsī vaišnavi vienmēr pārpasaulīgi kalpo Dievam Kungam dažādos veidos. Sanjāsī vaišnaviem nav nekāda sakara ar materiālu darbību, un tomēr viņi dažādi kalpo Dievam Kungam. Bet sanjāsī mājāvādī, kas apgūst sānkhju, vēdāntu un prāto, nespēj nobaudīt pārpasaulīgās dievkalpošanas garšu. Viņu mācības ir apnicīgas, un dažkārt, noguruši no prātošanas par Brahmanu, viņi bez īstas izpratnes meklē patvērumu pie Bhāgavatamas. Tāpēc Šrīmad Bhāgavatamas apguve viņiem ir ļoti grūta. Sausie prātojumi un mākslīgie bezpersoniskie skaidrojumi nemaz nepalīdz sanjāsī mājāvādī. Sanjāsī vaišnavi, kas garīgi kalpo, ir laimīgi, pildot savus pārpasaulīgos pienākumus, un viņi zina, ka galu galā noteikti ieies Dieva valstībā. Sanjāsī mājāvādī dažkārt krīt no sevis apzināšanās ceļa un atkal uzsāk materiālistiski darboties. Viņi kļūst par filantropiem un altruistiem, kas ir tikai un vienīgi materiālās nodarbošanās. Tāpēc var secināt, ka Krišnas apziņas cilvēki atrodas labākā stāvoklī par tiem sanjāsī, kuri tikai prāto par to, kas ir Brahmans un kas nav Brahmans, lai gan arī viņi pēc daudzām dzīvēm nonāk līdz Krišnas apziņai.

7. PANTS

योगयुक्तो विशुद्धात्मा विजितात्मा जितेन्द्रियः ।
सर्वभूतात्मभूतात्मा कुर्वन्नपि न लिप्यते ॥ ७ ॥

joga-jukto višuddhātmā vidžitātmā džitēndrijah
sarva-bhūtātma-bhūtātmā kurvann api na lipjatē

joga-juktah – kas garīgi kalpo; višuddha-ātmā – šķīstījusies dvēsele; vidžita-ātmā – sevi savaldījusi; džita-indrijah – uzvarējusi jutekļus; sarva-bhūta – visām dzīvajām būtnēm; ātma-bhūta-ātmā – līdzjūtīga; kurvan api – kaut arī darbojas; na – nekad; lipjatē – nesapinas.

Tīra dvēsele, kas garīgi kalpo un valda pār prātu un jutekļiem, ir dārga ikvienam, un ikviens ir dārgs viņai. Šāds cilvēks vienmēr darbojas, bet nekad nesapinas.

SKAIDROJUMS: Kas iet Krišnas apziņas atbrīves ceļu, tas ir ļoti dārgs ikvienai dzīvai būtnei, un ikviena dzīvā būtne ir dārga viņam. Tas viss – pateicoties Krišnas apziņai. Šāds cilvēks nespēj domāt ne par vienu dzīvu būtni, kā par atdalītu no Krišnas, tāpat kā lapas un zari nav iedomājami bez koka. Viņš labi zina, ka ūdens, kas liets uz koka saknēm, nonāk līdz visām lapām un zariem, un ēdiens, kas nonācis vēderā, baro visu ķermeni. Kas darbojas Krišnas apziņā, tas kalpo visiem, un tāpēc ir dārgs visiem. Viņa darbība apmierina ikvienu, tāpēc viņa apziņa ir tīra. Viņa apziņa ir tīra, tāpēc prāts ir pilnīgi savaldīts. Un, tā kā prāts ir savaldīts, arī jutekļi ir savaldīti. Viņa prāts vienmēr vērsts uz Krišnu, tāpēc nav nekādas iespējas novirzīties no Krišnas. Un arī jutekļus šis cilvēks nevar izmantot nekam citam, kā Krišnas kalpošanai. Viņš negrib dzirdēt neko, kas nav saistīts ar Krišnu, negrib ēst neko, kas nav piedāvāts Krišnam, negrib iet nekur, ja tas nav saistīts ar Krišnu. Tāpēc viņa jutekļi ir savaldīti. Cilvēks ar savaldītiem jutekļiem nevar nodarīt pāri nevienam. Var rasties jautājums: «Kāpēc tad Ardžuna kaujā uzbruka citiem? Vai tad viņš neapzinājās Krišnu?» Tikai paviršu raugoties, var rasties iespaids, ka Ardžuna darīja pāri citiem, jo (kā jau tika paskaidrots otrajā nodaļā) kaujinieki turpināja savu individuālo esamību, jo dvēseli nevar nogalināt. Tātad, raugoties no garīgā viedokļa, Kurukšētras kaujas laukā neviens netika nogalināts. Krišna pats bija klāt, un pēc Viņa gribas visi tikai pārmainīja savus apģērbus. Tāpēc Ardžuna Kurukšētras kaujā īstenībā nemaz necīnījās, viņš tikai pilnīgā Krišnas apziņā izpildīja Krišnas gribu. Tāds cilvēks nekad nesapinas darbības sekās.

8.–9. PANTS

नैव किञ्चित्करोमीति युक्तो मन्येत तत्त्ववित् ।
पश्यञ्शृण्वन्स्पृशञ्जिघ्रन्नश्नन्गच्छन्स्वपन्श्वसन् ॥ ८ ॥
प्रलपन्विसृजन्गृह्णन्नुन्मिषन्निमिषन्नपि ।
इन्द्रियाणीन्द्रियार्थेषु वर्तन्त इति धारयन् ॥ ९ ॥

naiva kinčit karomīti jukto manjēta tattva-vit
pašjaņ šrinvan spršaņ džighrann ašnan gaččhan svapan švasan

pralapan visridžan grihnann unmišan nimišann api
indrijānīndrijārthēšu vartanta iti dhārajan

na – nekad; ēva – noteikti; kinčit – jebko; karomi – daru; iti – tā; juktah – dievišķā apziņā iegrimušais; manjēta – domā; tattva-vit – patiesības zinātājs; pašjan – redzot; šrinvan – dzirdot; spršan – pieskaroties; džighran – saožot; ašnan – ēdot; gaččhan – ejot; svapan – guļot; švasan – elpojot; pralapan – runājot; visridžan – izdalot; grihnan – saņemot; unmišan – atverot; nimišan – aizverot; api – par spīti; indrijāni – jutekļi; indrija-arthēšu – jutekļu apmierināšanā; vartantē – lai nodarbojas; iti – tā; dhārajan – domājot.

Cilvēks dievišķā apziņā redz, dzird, tausta, saož, ēd, iet, guļ un elpo, taču pats zina, ka īstenībā nekā nedara. Viņš vienmēr zina, ka, runājot, iztukšojot un piepildot vēderu, atverot un aizverot acis, tikai materiālie jutekļi mijiedarbojas ar priekšmetiem, bet pats viņš ir pāri tiem.

SKAIDROJUMS: Krišnas apziņas cilvēks savā esamībā ir tīrs un tāpēc viņam nav nekāda sakara ar darbību, kas atkarīga no pieciem tiešajiem un netiešajiem cēloņiem: darītāja, darba, apstākļiem, piepūles un veiksmes. Tas ir tāpēc, ka viņš pārpasaulīgā mīlestībā kalpo Krišnam. Kaut arī var likties,

ka viņš darbojas ar ķermeni un jutekļiem, viņš vienmēr atceras savu īsteno stāvokli – garīgo darbību. Materiālajā apziņā jutekļi visu laiku meklē apmierinājumu, bet Krišnas apziņā jutekļi apmierina Krišnas jutekļus. Tāpēc Krišnas apziņas cilvēks ir vienmēr brīvs, pat ja liekas, ka viņš darbojas jutekliski. Tādas jutekļu darbības kā redzēšana un dzirdēšana paredzētas zināšanu apguvei, turpretī pārvietošanās, runāšana, vēdera iztukšošana utt., paredzētas darbam. Krišnas apziņas cilvēku jutekļu darbība nekad neietekmē. Viņš nespēj darīt neko, kas nav kalpošana Dievam Kungam, jo zina, ka ir mūžīgs Dieva Kunga kalps.

10. PANTS

ब्रह्मण्याधाय कर्माणि सङ्गं त्यक्त्वा करोति यः ।
लिप्यते न स पापेन पद्मपत्रमिवाम्भसा ॥ १० ॥

brahmanj ādhāja karmāni sangam tjaktvā karoti jah
lipjatē na sa pāpēna padma-patram ivāmbhasā

brahmani – Dieva Augstākajai Personībai; ādhāja – atdodot; karmāni – visus darbus; sangam – pieķeršanos; tjaktvā – atmetot; karoti – dara; jah – kas; lipjatē – saistīts; na – nekad; sah – viņš; pāpēna – grēku; padma-patram – lotosa lapa; iva – kā; ambhasā – ūdens.

Kas pilda pienākumu bez pieķeršanās un atdod tā augļus Visaugstajam Kungam, to grēcīga darbība neskar, tāpat kā lotosa lapu neskar ūdens.

SKAIDROJUMS: Šeit vārds «brahmani» nozīmē «Krišnas apziņā». Materiālā pasaule ir pilnīga trīju materiālās dabas īpašību izpausme, kuras apzīmē ar vārdu «pradhāna». Vēdu himnas sarvam hj ētad brahma (Māndūkja Upanišada 2.), tasmād ētad brahma nāma-rūpam annam ča džājatē (Mundaka Upanišada 1.2.10.) un Bhagavad-gīta (14.3.), mama jonir mahad brahma, norāda, ka viss materiālajā pasaulē ir Brahmana izpausme, un, kaut arī viss ir izpaudies dažādos veidos, tas neatšķiras no cēloņa. Īšopanišadā teikts, ka viss ir saistīts ar Augstāko Brahmanu jeb Krišnu, un tādējādi viss pieder vienīgi Viņam. Ja cilvēks labi zina, ka viss pieder Krišnam, ka Viņš ir visa īpašnieks, un ka viss tāpēc kalpo Krišnam, tad viņam, dabiski vairs nav nekāda sakara ar darbības augļiem, gan tikumīgiem, gan grēcīgiem. Pat materiālo ķermeni, ko dāvājis Dievs Kungs noteikta veida darbībai, var izmantot Krišnas apziņā. Tad grēku seku sārņi to neskar, tāpat kā lotosa lapu neskar mitrums, kaut arī tā atrodas ūdenī. Arī Gītā (3.30.) Dievs Kungs saka: maji sarvāni karmāni sannjasja – «Visus savus darbus veltī Man [Krišnam].» Secinājums ir tāds, ka cilvēks bez Krišnas apziņas darbojas saskaņā ar materiālā ķermeņa un jutekļu izpratni, bet Krišnas apziņas cilvēks darbojas ar zināšanām, ka ķermenis ir Krišnas īpašums, tāpēc tas jāizmanto, lai kalpotu Krišnam.

11. PANTS

कायेन मनसा बुद्ध्या केवलैरिन्द्रियैरपि ।
योगिनः कर्म कुर्वन्ति सङ्गं त्यक्त्वात्मशुद्धये ॥ ११ ॥

kājēna manasā buddhjā kēvalair indrijair api
joginah karma kurvanti sangam tjaktvātma-šuddhajē

kājēna – ar ķermeni; manasā – prātu; buddhjā – saprātu; kēvalaih – šķīstītu; indrijaih – jutekļiem; api – pat; joginah – cilvēks, kas apzinās Krišnu; karma – darbību; kurvanti – dara; sangam – pieķeršanos; tjaktvā – atmetot; ātma – savu; šuddhajē – lai šķīstītos.

Jogi atmet pieķeršanos visam un darbojas ar ķermeni, prātu, saprātu un pat jutekļiem tikai tādēļ, lai šķīstītos.

SKAIDROJUMS: Ja cilvēks darbojas Krišnas apziņā, lai apmierinātu Krišnas jutekļus, tad jebkura darbība – vai tā veikta ar ķermeni, prātu, saprātu vai pat jutekļiem – ir brīva no materiālajiem sārņiem. Krišnas apziņas cilvēka darbība nerada materiālas sekas. Tāpēc tīra darbošanās, ko parasti

sauc par sad-āčāru, viegli iespējama Krišnas apziņā. Šrī Rūpa Gosvāmī darbā «Bhakti-rasāmrita-sindhu» (1.2.187.) apraksta to šādi:

īhā jasja harēr dāsjē karmanā manasā girā
nikhilāsv apj avasthāsu džīvan-muktah sa učjatē

«Kas darbojas Krišnas apziņā (jeb, citiem vārdiem sakot, kalpo Krišnam) ar ķermeni, prātu, saprātu un vārdiem, tas ir atbrīvots pat šajā materiālajā pasaulē, kaut arī var darīt daudzus tā saucamos materiālos darbus.» Viņam nav neīstās «es» apziņas, viņš neuzskata sevi par materiālo ķermeni vai par ķermeņa īpašnieku. Šis cilvēks zina, ka viņš nav ķermenis un, ka ķermenis nepieder viņam. Viņš pats pieder Krišnam, un arī viņa ķermenis pieder Krišnam. Izmantojot visu, ko radījis ķermenis, prāts, saprāts, vārdi, mūžs, bagātība, utt., – visu, kas vien viņam varētu piederēt, lai kalpotu Krišnam, viņš tūlīt savienojas ar Krišnu. Viņš un Krišna ir viens vesels, un viņš ir brīvs no neīstā «es», kas liek uzskatīt sevi par ķermeni utt. Lūk, kāds ir pilnīgs Krišnas apziņas līmenis.

12. PANTS

युक्तः कर्मफलं त्यक्त्वा शान्तिमाप्नोति नैष्ठिकीम् ।
अयुक्तः कामकारेण फले सक्तो निबध्यते ॥ १२ ॥

juktah karma-phalam tjaktvā šāntim āpnoti naišthikīm
ajuktah kāma-kārēna phalē sakto nibadhjatē

juktah – kas garīgi kalpo; karma-phalam – visu darbību augļus; tjaktvā – atmetot; šāntim – pilnīgu mieru; āpnoti – sasniedz; naišthikīm – nesvārstīgu; ajuktah – kas neapzinās Krišnu; kāma-kārēna – lai baudītu darba augļus; phalē – augļiem; saktah – pieķēries; nibadhjatē – sapinas.

Kas garīgi kalpo ar apņēmību, tas iemanto pilnīgu mieru, jo visu darbību augļus ziedo Man. Bet, kas nav ar Dievišķo un alkst darba augļu, tas sapinas.

SKAIDROJUMS: Krišnas apziņas cilvēks no ķermeniskās apziņas cilvēka atšķiras ar to, ka pirmais ir pieķēries Krišnam, bet otrais ir pieķēries savas darbības augļiem. Kas ir pieķēries Krišnam un darbojas tikai Viņa dēļ, tas noteikti ir atbrīvots cilvēks, un viņam nav jāraizējas par sava darba augļiem. Bhāgavatamā paskaidrots, ka uztraukumi par darba augļiem rodas no tā, ka cilvēks darbojas pretstatu līmenī, tas ir, bez zināšanām par Absolūto Patiesību. Krišna ir Augstākā Absolūtā Patiesība, Dieva Personība. Krišnas apziņā nav pretstatu. Visu esošo ir radījusi Krišnas enerģija, un Krišnā viss ir labs. Tāpēc darbība Krišnas apziņā notiek absolūtā līmenī, tā stāv pāri visam un tai nav materiālu seku. Tāpēc Krišnas apziņā cilvēks ir miera pilns. Bet, kas skaita ienākumus jutekļu apmierināšanai, tas nevar būt mierīgs. Krišnas apziņas noslēpums ir izpratne, ka nekas nepastāv ārpus Krišnas, un šī izpratne dod mieru un bezbailību.

13. PANTS

सर्वकर्माणि मनसा सन्न्यस्यास्ते सुखं वशी ।
नवद्वारे पुरे देही नैव कुर्वन्न कारयन् ॥ १३ ॥

sarva-karmāni manasā sannjasjāstē sukham vašī
nava-dvārē purē dēhī naiva kurvan na kārajan

sarva – visas; karmāni – darbības; manasā – ar prātu; sannjasja – atmetot; āstē – paliek; sukham – laimē; vašī – kas savaldījies; nava-dvārē – deviņu vārtu; purē – pilsētā; dēhī – iemiesotā dvēsele; na – nekad; ēva – noteikti; kurvan – dara; na – ne; kārajan – rada darbību.

Kad iemiesotā dzīvā būtne valda pār savu dabu un prātā atsakās no visām darbībām, tad viņa laimīgi dzīvo pilsētā ar deviņiem vārtiem [materiālajā ķermenī], neko nedarot un neradot darbību.

SKAIDROJUMS: Iemiesotā dvēsele dzīvo pilsētā ar deviņiem vārtiem. Ķermeņa jeb, tēlaini izsakoties, ķermeņa pilsētas darbību vada noteiktas dabas īpašības. Dvēsele, ko saista ķermenis, ja vien vēlas, var pacelties pāri šīm saitēm. Tā uzskata sevi par materiālo ķermeni tikai tādēļ, ka aizmirsusi savu augstāko dabu. Ar Krišnas apziņu tā var atjaunot savu īsteno stāvokli un atbrīvoties no miesas važām. Tāpēc, ja cilvēks uzsāk Krišnas apziņas ceļu, viņš pilnīgi atbrīvojas no ķermeniskās darbības. Viņš valda pār sevi, ir pārvērtis domas un laimīgi dzīvo pilsētā ar deviņiem vārtiem. Lūk, kas teikts par šiem vārtiem:

nava-dvārē purē dēhī hamso lēlājatē bahih
vašī sarvasja lokasja sthāvarasja čarasja ča

«Dieva Augstākā Personība, kas mīt dzīvās būtnes ķermenī, valda pār visām Visuma dzīvajām būtnēm. Ķermenī ir deviņi vārti [divas acis, divas nāsis, divas ausis, mute, tūplis un dzimumorgāni]. Saistītajā stāvoklī dzīvā būtne uzskata ķermeni par sevi, bet, kad tā saista sevi ar Dievu Kungu, kas atrodas viņā, tā kļūst tikpat brīva kā Dievs Kungs, pat dzīvojot ķermenī.» (Švētāšvatara Upanišada 3.18.)

Tāpēc Krišnas apziņas cilvēks ir brīvs gan no iekšējām, gan no ārējām materiālā ķermeņa darbībām.

14. PANTS

न कर्तृत्वं न कर्माणि लोकस्य सृजति प्रभुः ।
न कर्मफलसंयोगं स्वभावस्तु प्रवर्तते ॥ १४ ॥

na kartritvam na karmāni lokasja sridžati prabhuh
na karma-phala-samjogam svabhāvas tu pravartatē

na – nekad; kartritvam – īpašuma tiesības; na – ne; karmāni – darbību; lokasja – cilvēku; sridžati – rada; prabhuh – ķermeņa pilsētas saimnieks; na – ne; karma-phala – ar darbības augļiem; samjogam – saistību; svabhāvah – materiālās dabas īpašības; tu – bet; pravartatē – darbojas.

Iemiesotais gars, ķermeņa pilsētas saimnieks, nerada darbību, neliek cilvēkiem darboties un nerada darbības augļus. Visu to veic materiālās dabas īpašības.

SKAIDROJUMS: Dzīvā būtne, kā tas tiks paskaidrots septītajā nodaļā, ir viena no Visaugstā Kunga enerģijām jeb dabām, bet atšķiras no matērijas, kas ir cita, Dieva Kunga zemākā daba. Tā vai citādi, kopš neatminamiem laikiem augstākā daba, dzīvā būtne, ir saskārusies ar materiālo dabu. Būtnes laicīgais ķermenis jeb materiālā dzīvesvieta, ko tā ieguvusi, rada dažādas darbības un to sekas. Dzīvojot šādos saistītos apstākļos, būtne cieš no ķermeņa darbības, jo neziņas dēļ uzskata ķermeni par sevi. Neziņa, ko būtne ieguvusi neatminamā pagātnē, rada ķermeniskos uztraukumus un ciešanas. Tikko būtne paceļas pāri ķermeņa darbībai, tā tūlīt atbrīvojas arī no darbības sekām. Kamēr vien būtne atrodas ķermeņa pilsētā, tā uzskata sevi par pilsētas saimnieku, bet patiesībā tā nav ne īpašnieks, ne arī valda pār pilsētas darbību un sekām. Būtne tikai peld materiālā okeāna vidū un cīnās par dzīvību. Viļņi viņu mētā, un tā nevar neko padarīt. Vislabākais ir izkļūt no ūdens ar pārpasaulīgo Krišnas apziņu. Tikai tas var glābt no visām raizēm.

15. PANTS

नादत्ते कस्यचित्पापं न चैव सुकृतं विभुः ।
अज्ञानेनावृतं ज्ञानं तेन मुह्यन्ति जन्तवः ॥ १५ ॥

nādattē kasjačit pāpam na čaiva sukritam vibhuh
agjānēnāvritam gjānam tēna muhjanti džantavah

na – nekad; ādattē – pieņem; kasjačit – kāda; pāpam – grēku; na – ne; ča – arī; ēva – noteikti; sukritam – dievbijīgus darbus; vibhuh – Visaugstais Kungs; agjānēna – neziņas; āvritam – pārklātas; gjānam – zināšanas; tēna – tās; muhjanti – maldinātas; džantavah – dzīvās būtnes.

Visaugstais Kungs neuzņemas ne grēkus, ne labo darbu sekas. Bet iemiesotās būtnes dzīvo maldos, jo viņu īstenās zināšanas klāj tumsība.

SKAIDROJUMS: Sanskrita vārds «vibhu» nozīmē Visaugsto Kungu, kura zināšanas, bagātības, spēki, slava, skaistums un atsacīšanās spēja ir neierobežoti. Viņš vienmēr ir apmierināts sevī, un Viņu nesatrauc grēcīga vai dievbijīga darbība. Viņš nenoliek būtni kādos noteiktos apstākļos. Tos izvēlas pati neziņas maldinātā būtne, līdz ar to sākot darbību un seku ķēdi. Dzīvā būtne pēc savas augstākās dabas ir pilna zināšanu. Tomēr tās spēki ir ierobežoti, tāpēc viņai ir nosliece nonākt neziņas varā. Dievs Kungs ir visvarens, bet dzīvā būtne tāda nav. Dievs Kungs ir vibhu, viszinošs, bet būtne ir anu jeb atoma lielumā. Dzīvā būtne ir dvēsele, tāpēc viņai ir brīvā griba un viņa var vēlēties. Šīs vēlmes var piepildīt tikai visvarenais Kungs. Kad būtne apjūk savās vēlmēs, Dievs Kungs atļauj šīs vēlmes piepildīt, bet nekad neatbild par darbību un sekām, kas rodas izvēlētajos apstākļos. Iemiesotā dvēsele ir apjukusi, tāpēc tā uzskata sevi par apstākļu nosacīto ķermeni un tiek pakļauta pārejošajām dzīves ciešanām un laimei. Dievs Kungs Paramātmas jeb Virsdvēseles veidā vienmēr pavada dzīvo būtni, un tāpēc viņš zina atsevišķās dvēseles vēlmes, tāpat kā cilvēks puķes tuvumā sajūt tās smaržu. Vēlmes ir dvēseles smalkās saites. Dievs Kungs tās piepilda tā, kā dvēsele to pelnījusi: cilvēks domā, Dievs dara. Tāpēc dvēselei nav pilnīgas varas piepildīt savas vēlmes. Bet Dievs Kungs var piepildīt visas vēlmes, un, tā kā Viņš ir vienāds pret visiem, Viņš neiejaucas sīko un neatkarīgo dzīvo būtņu vēlmēs. Taču, kad dvēsele vēlas Krišnu, tad Dievs Kungs par šo dvēseli rūpējas īpaši un stiprina tās vēlmi, lai dvēsele varētu sasniegt Viņu un būtu mūžam laimīga. Tāpēc Vēdu himnās teikts: ēša u hj ēva sādhu karma kārajati tam jam ēbhjo lokēbhja unninīšatē. ēša u ēvāsādhu karma kārajati jam adho ninīšatē – «Dievs Kungs dod būtnei dievbijīgus darbus, lai tā varētu celties. Dievs Kungs dod tai bezdievīgus darbus, lai tā varētu aiziet uz elli.» (Kaušītakī Upanišada 3.8.)

agjo džantur anīšo 'jam ātmanah sukha-duhkhajoh
īšvara-prērito gaččhēt svargam vāšv abhram ēva ča

«Dzīvā būtne savās ciešanās un laimē ir pilnīgi atkarīga. Ar Visaugstā gribu viņa var aiziet gan uz debesīm, gan elli kā mākonis, ko dzen vējš.»

Tāpēc iemiesotā dvēsele ar neatminami seno vēlmi izvairīties no Krišnas apziņas rada pati savu apjukumu. Tātad, kaut arī viņa pēc dabas ir mūžīga, svētlaimīga un zinoša, sava mazuma dēļ tā aizmirst, ka viņas dabiskais stāvoklis ir kalpošana Dievam Kungam, un nonāk neziņas lamatās. Neziņas apburta, būtne apgalvo, ka Dievs Kungs ir atbildīgs par viņas sasaistību. Arī Vēdānta-sūtra (2.1.34.) to apstiprina. Vaišamja-nairghrinjē na sāpēkšatvāt tathā hi daršajati – «Var likties, ka Dievs Kungs kādu neieredz vai mīl, taču tas nav tiesa.»

16. PANTS

ज्ञानेन तु तदज्ञानं येषां नाशितमात्मनः ।
तेषामादित्यवज्ज्ञानं प्रकाशयति तत्परम् ॥ १६ ॥

gjānēna tu tad agjānam jēšām nāšitam ātmanah
tēšām āditja-vadž gjānam prakāšajati tat param

gjānēna – zināšanām; tu – bet; tat – tā; agjānam – neziņa; jēšām – kuras; nāšitam – sagrauta; ātmanah – dzīvās būtnes; tēšām – to; āditja-vat – kā uzlecoša saule; gjānam – zināšanas; prakāšajati – atklāj; tat param – Krišnas apziņa.

Bet, kad cilvēku apgaismo zināšanas, kas sagrauj neziņu, tad tās kā uzlecoša saule atklāj skatam pilnīgi visu.

SKAIDROJUMS: Tie, kas aizmirsuši Krišnu, noteikti ir apjukuši, bet tie, kas Viņu apzinās, nemaz nav apjukuši. Tas ir teikts Bhagavad-gītā: sarvam gjāna-plavēna, gjānāgnih sarva-karmāni un na hi gjānēna sadrišam. Zināšanas vienmēr tiek augstu vērtētas. Un kas tās ir par zināšanām? Pilnīgas zināšanas var sasniegt, kad cilvēks uztic sevi Krišnam, kā tas teikts septītās nodaļas deviņpadsmitajā

pantā: bahūnām džanmanām antē gjānāvān mām prapadjatē Kam ir īstenas zināšanas, tas pēc daudzām dzimšanām un nāvēm uztic sevi Krišnam, jeb, kad cilvēks iegūst Krišnas apziņu, tad viņam atklājas viss, it kā būtu uzlēkusi saule. Dzīvās būtnes ir apjukušas un maldās daudzos veidos. Piemēram, kad būtne nekaunīgi sāk uzskatīt sevi par Dievu, tad viņa ir iekritusi beidzamajās neziņas lamatās. Ja dzīvā būtne būtu Dievs, tad kā gan viņu varētu maldināt neziņa? Vai tad arī Dievs ir neziņas varā? Ja tā būtu, tad neziņa jeb Sātans būtu lielāks par Dievu. Īstas zināšanas var saņemt no cilvēka, kas pilnīgi apzinās Krišnu. Tāpēc jāmeklē šāds īstens garīgais skolotājs, un viņa vadībā jāmācās, kas ir Krišnas apziņa, jo Krišnas apziņa noteikti izkliedē neziņu, tāpat kā saule aizdzen tumsu. Cilvēks var lieliski zināt, ka viņš nav ķermenis un stāv pāri ķermenim, bet viņš var nezināt, ar ko atšķiras dvēsele no Virsdvēseles. Tomēr viņš var uzzināt visu, ja rod patvērumu pie īstena Krišnas apziņas garīgā skolotāja. Cilvēks var iepazīt Dievu un savas attiecības ar Dievu tikai tad, kad viņš patiešām satiek Dieva pārstāvi. Dieva pārstāvis nekad nesauc sevi par Dievu, kaut arī viņu ciena kā pašu Dievu, jo viņam ir zināšanas par Dievu. Jāiemācās atšķirt Dievu no dzīvās būtnes. Tāpēc Kungs Šrī Krišna otrajā nodaļā (2.12.) norāda, ka ikviena dzīvā būtne ir individuāla, un arī Dievs Kungs ir individuāls. Viņi tādi bija pagātnē, ir tagadnē un būs nākotnē, arī pēc atbrīves. Naktī ir tumšs, tāpēc viss izskatās vienāds, bet dienā, kad uzlēkusi saule, mēs redzam, kas ir kas. Sapratne par to, kas ir kas un individualitāte garīgajā dzīvē ir īstās zināšanas.

17. PANTS

तद्बुद्धयस्तदात्मानस्तन्निष्ठास्तत्परायणाः ।
गच्छन्त्यपुनरावृत्तिं ज्ञाननिर्धूतकल्मषाः ॥ १७ ॥

tad-buddhajas tad-ātmānas tan-ništhās tat-parājanāh
gaččhantj apunar-āvrittim gjāna-nirdhūta-kalmašāh

tat-buddhajah – kuru saprāts vienmēr ir Visaugstākajā; tat-ātmānah – kuru prāts vienmēr ir Visaugstākajā; tat-ništhāh – kuru ticība vērsta tikai uz Visaugstāko; tat-parājanāh – kas pilnīgi patvērušies pie Viņa; gaččhanti – iet; apunah-āvrittim – uz atbrīvi; gjāna – zināšanu; nirdhūta – notīrītām; kalmašāh – bažām.

Kad saprāts, prāts, ticība un patvērums ir Visaugstākajā, tad cilvēks ar pilnīgām zināšanām atbrīvojas no bažām un taisni iet atbrīves ceļu.

SKAIDROJUMS: Augstākā Pārpasaulīgā Patiesība ir Kungs Krišna. Visa Bhagavad-gīta vērsta uz to, lai pavēstītu, ka Krišna ir Dieva Augstākā Personība. Uz to norāda arī visi Vēdu raksti. Paratatva nozīmē Augstāko Īstenību, kuru Visaugstākā zinātāji saprot kā Brahmanu, Paramātmu un Bhagavānu. Bhagavāns jeb Dieva Augstākā Personība ir augstākā Absolūta virsotne. Augstāka par to nav nekā. Dievs Kungs saka: mattah parataram nānjat kinčid asti dhanandžaja. Krišna uztur arī bezpersonisko Brahmanu: brahmano hi pratišthāham. Tāpēc Krišna visādā ziņā ir Augstākā Realitāte. Tas, kura prāts, saprāts, ticība un patvērums vienmēr ir Krišnā jeb, citiem vārdiem sakot, kas pilnīgi apzinās Krišnu, tas noteikti ir nomazgājies tīrs no visām bažām un zina pilnīgi visu, kas saistīts ar pārpasaulību. Krišnas apziņas cilvēks pilnīgi saprot pretstatus (vienlaicīgo vienādību un individualitāti), kas ir Krišnā, un apbruņots ar šādām pārpasaulīgām zināšanām, viņš var stingri iet atbrīves ceļu.

18. PANTS

विद्याविनयसम्पन्ने ब्राह्मणे गवि हस्तिनि ।
शुनि चैव श्वपाके च पण्डिताः समदर्शिनः ॥ १८ ॥

vidjā-vinaja-sampannē brāhmanē gavi hastini
šuni čaiva šva-pākē ča panditāh sama-daršinah

vidjā – ar izglītību; vinaja – un pieklājību; sampannē – pilnīgi apgādāts; brāhmanē – brāhmanā; gavi – govī; hastini – zilonī; šuni – sunī; ča – un; ēva – noteikti; šva-pākē – suņu ēdājā; ča – katrā no tiem; panditāh – gudrie; sama-daršinah – redz ar vienādu skatu.

Pazemīgi gudrie ar tīro zināšanu tikumu vienādi raugās uz skoloto un lēnprātīgo brāhmanu, govi, ziloni, suni un suņu ēdāju [nepieskaramo].

SKAIDROJUMS: Krišnas apziņas cilvēks nešķiro būtnes sugās vai kastās. Brāhmans un nepieskaramais var atšķirties no sabiedriskā redzes viedokļa, suns, govs un zilonis var atšķirties no sugu viedokļa, bet šīs ķermeniskās atšķirības ir nenozīmīgas no mācīta pārpasaulnieka viedokļa. Tas ir tāpēc, ka visas šīs būtnes saistītas ar Visaugstāko, jo Viņš savā pilnīgajā daļā, Paramātmas veidā, atrodas ikvienā sirdī. Šāda Visaugstākā izpratne ir īstas zināšanas. Kas attiecas uz dažādu sugu un kastu ķermeņiem, Dievs Kungs ir vienādi labs pret visiem, jo uzskata ikvienu būtni par savu draugu, un, lai kādā stāvoklī būtne atrastos, Viņš vienmēr ir Paramātma tās sirdī. Dievs Kungs Paramātmas veidā ir gan nepieskaramajā, gan brāhmanā, kaut arī brāhmana un nepieskaramā ķermeņi tomēr atšķiras. Ķermeņi ir dažādu materiālās dabas īpašību materiāli veidojumi, bet dvēsele un Virsdvēsele ķermenī ir ar vienādām garīgām īpašībām. Tomēr tas, ka dvēsele un Virsdvēsele ir vienādas pēc īpašībām, nepadara tās vienādas lielumā, jo atsevišķā dvēsele atrodas tikai noteiktā ķermenī, turpretī Paramātma ir ikvienā ķermenī. Krišnas apziņas cilvēks to lieliski zina, tāpēc viņš patiešām ir mācīts un uz visu skatās vienādi. Dvēsele un Virsdvēsele līdzinās tajā ziņā, ka abas ir apzinošas, mūžīgas un svētlaimīgas, bet atšķiras ar to, ka atsevišķā dvēsele apzinās tikai savu ierobežoto ķermeni, turpretī Virsdvēsele apzinās visus ķermeņus. Virsdvēsele ir visos ķermeņos bez izņēmuma.

19. PANTS

इहैव तैर्जितः सर्गो येषां साम्ये स्थितं मनः ।
निर्दोषं हि समं ब्रह्म तस्माद्ब्रह्मणि ते स्थिताः ॥ १९ ॥

ihaiva tair džitah sargo jēšām sāmjē sthitam manah
nirdošam hi samam brahma tasmād brahmani tē sthitāh

iha – šai dzīvē; ēva – noteikti; taih – to; džitah – uzvarēta; sargah – dzimšana un nāve; jēšām – kuriem; sāmjē – vienādībā; sthitam – atrodas; manah – prāts; nirdošam – bezgrēcīgi; hi – noteikti; samam – vienādībā; brahma – kā Visaugstais; tasmāt – tāpēc; brahmani – Visaugstākajā; tē – tie; sthitāh – atrodas.

Tie, kuru prāti ir līdzsvaroti, jau ir pārrāvuši dzimšanas un nāves saites. Viņi ir bezgrēcīgi kā Brahmans un tādēļ atrodas Brahmanā.

SKAIDROJUMS: Prāta līdzsvars, kas te minēts, ir sevis apzināšanās pazīme. Kas patiešām ir sasniedzis šādu līmeni, tas ir pārrāvis materiālās saites, arī dzīvības un nāves saites. Kamēr vien dvēsele sevi uzskata par ķermeni, viņa ir saistīta, bet tiklīdz tā apzinās sevi un iegūst līdzsvaru, viņa atbrīvojas no saistītās dzīves. Citiem vārdiem sakot, tā vairs nav pakļauta dzimšanai materiālajā pasaulē, bet pēc nāves var ieiet garīgajā valstībā. Dievs Kungs ir nevainojams, jo Viņā nav pieķeršanās un dusmu. Kad dzīvā būtne ir bez pieķeršanās un dusmām, tā ir nevainojama un drīkst ieiet garīgajās debesīs. Šādi cilvēki uzskatāmi par atbrīvotiem, un viņu pazīmes tiks aprakstītas tālāk.

20. PANTS

न प्रहृष्येत्प्रियं प्राप्य नोद्विजेत्प्राप्य चाप्रियम् ।
स्थिरबुद्धिरसम्मूढो ब्रह्मविद्ब्रह्मणि स्थितः ॥ २० ॥

na prahrišjēt prijam prāpja nodvidžēt prāpja čāprijam
sthira-buddhir asammūdho brahma-vid brahmani sthitah

na – nekad; prahrišjēt – priecājas; prijam – patīkamu; prāpja – iegūstot; na – ne; udvidžēt – uztraucas; prāpja – iegūstot; ča – arī; aprijam – nepatīkamo; sthira-buddhih – sevī saprātīgs; asammūdhah

– nemaldināms; brahma-vit – kas pilnīgi zina Visaugstāko; brahmani – pārpasaulībā; sthitah – atrodas.

Cilvēks, kas nelīksmo par patīkamo un nežēlojas par nepatīkamo, kas ir sevī saprātīgs, nemaldīgs un apguvis zinātni par Dievu, jau atrodas pārpasaulībā.

SKAIDROJUMS: Šeit ir dotas sevi apjēguša cilvēka pazīmes. Pirmā pazīme ir tā, ka viņš ir brīvs no maldīgā priekšstata, ka ķermenis ir «es». Viņš labi zina, ka nav vis ķermenis, bet gan sīka Dieva Augstākās Personības daļiņa. Tāpēc viņš nepriecājas, ja kaut ko iegūst, un nežēlojas, ja zaudē kaut ko, kas saistīts ar ķermeni. Šādu prāta stingrību sauc par sthira-budhi jeb sevis saprātu. Tāpēc šāds cilvēks nekad nemaldās, uzskatot rupjo ķermeni par dvēseli, un nedomā, ka ķermenis ir mūžīgs, aizmirstot par dvēseles esamību. Šīs zināšanas paceļ viņu līmenī, kurā viņš pilnīgi izprot zinātni par Absolūto Patiesību: Brahmanu, Paramātmu un Bhagavānu. Tāpēc viņš labi zina arī savu dabisko stāvokli un nemēģina visādā ziņā saplūst ar Visaugstāko. Lūk, ko sauc par Brahmana apzināšanos jeb sevis apzināšanos. Tādu stingru apziņu sauc par Krišnas apziņu.

21. PANTS

बाह्यस्पर्शेष्वसक्तात्मा विन्दत्यात्मनि यत्सुखम् ।
स ब्रह्मयोगयुक्तात्मा सुखमक्षयमश्नुते ॥ २१ ॥

bāhja-sparšēšv asaktātmā vindatj ātmani jat sukham
sa brahma-joga-juktātmā sukham akšajam ašnutē

bāhja-sparšēšu – ārējo jutekļu priekiem; asakta-ātmā – kas nav pieķēries; vindati – bauda; ātmani – sevī; jat – kas; sukham – laimi; sah – viņš; brahma-joga – vēršot prātu Brahmanā; jukta-ātmā – savienots ar sevi; sukham – laimi; akšajam – bezgalīgu; ašnutē – bauda.

Šādu atbrīvotu cilvēku materiālo jutekļu baudas nesaista. Viņš vienmēr ir gremdējies sevī un bauda prieku sevī. Sevi apzinājusies dvēsele šādi gūst bezgalīgu laimi, jo vērš savu prātu uz Visaugstāko.

SKAIDROJUMS: Šrī Jāmunāčārja, dižens Krišnas apziņas bhakta teica:

jad-avadhi mama čētah krišna-padāravindē
nava-nava-rasa-dhāmanj udjatam rantum āsīt
tad-avadhi bata nārī-sangamē smarjamānē
bhavati mukha-vikārah sušthu ništhīvanam ča

«Kopš es pārpasaulīgā mīlestībā kalpoju Krišnam, vienmēr gūstot no Viņa arvien jaunu un jaunu prieku, jebkura doma par dzimumbaudu liek man riebumā nospļauties un nepatikā saviebties.» Cilvēks, kas nodarbojas ar brahma-jogu jeb apzinās Krišnu, ir tā iegrimis mīlestības pilnajā kalpošanā Dievam Kungam, ka pilnīgi zaudējis jebkādu materiālas jutekļu baudas garšu. Augstākā materiālā bauda ir dzimumbauda. Visa pasaule griežas tās apburta, un materiālisti vispār nevar darboties, ja viņus nedzen dzimumtieksme. Bet Krišnas apziņas cilvēks var ļoti daudz darīt bez dzimumbaudas, no kuras viņš izvairās. Tā var pārbaudīt garīgo apziņu. Garīgā apzināšanās un dzimumsakari nesader kopā. Krišnas apziņas cilvēku nevilina nekādas jutekļu baudas, jo viņš ir atbrīvota dvēsele.

22. PANTS

ये हि संस्पर्शजा भोगा दुःखयोनय एव ते ।
आद्यन्तवन्तः कौन्तेय न तेषु रमते बुधः ॥ २२ ॥

jē hi samsparša-džā bhogā duhkha-jonaja ēva tē
ādj-antavantah kauntēja na tēšu ramatē budhah

jē – tie; hi – noteikti; samsparša-džāh – saskaroties ar materiālajiem jutekļiem; bhogāh – baudu; duhkha – ciešanu; jonajah – avoti; ēva – noteikti; tē – tie; ādi – sākumam; anta – galam; vantah – pakļauti; kauntēja – ak, Kuntī dēls; na – nekad; tēšu – tajos; ramatē – līksmo; budhah – saprātīgais.

Saprātīgais nemeklē materiālo jutekļu baudas, kas ir visa posta un nelaimju avots. Kuntī dēls! Šādiem priekiem ir sākums un gals, tāpēc gudrais par tiem nepriecājas.

SKAIDROJUMS: Materiālā jutekļu bauda rodas no materiālo jutekļu saskarsmes ar to priekšmetiem, bet jutekļi ir laicīgi, jo pats ķermenis ir laicīgs. Atbrīvotu dvēseli neinteresē nekas laicīgs. Kā gan atbrīvota dvēsele, labi zinot pārpasaulīgos priekus, var būt ar mieru baudīt viltus priekus? Padma Purānā teikts:

ramantē jogino 'nantē satjānandē čid-ātmani
iti rāma-padēnāsau param brahmābhidhījatē

«Mistiķi no Absolūtās Patiesības gūst bezgalīgu pārpasaulīgu prieku un tāpēc Absolūto Patiesību, Dieva Personību, sauc arī par Rāmu.»

Arī Šrīmad Bhāgavatamā (5.5.1.) teikts:

nājam dēho dēha-bhādžām nri-lokē
kaštān kāmān arhatē vid-bhudžām jē
tapo divjam putrakā jēna sattvam
šuddhjēd jasmād brahma-saukhjam tv anantam

«Mīļie dēli, nav nekādas jēgas cilvēkam savā mūžā smagi strādāt, lai iegūtu jutekļu priekus. Šādus priekus bauda arī mēslu ēdāji [cūkas]. Labāk šajā dzīvē esiet askētiski, tas šķīstīs esamību, un galu galā jūs varēsiet baudīt bezgalīgu pārpasaulīgu svētlaimi.»

Tāpēc īsti jogi jeb mācīti pārpasaulnieki nepieķeras jutekļu baudām, kuras rada nepārtrauktu materiālo esamību. Jo vairāk cilvēks pieķeras materiālajām baudām, jo vairāk viņu sasaista materiālās ciešanas.

23. PANTS

शक्नोतीहैव यः सोढुं प्राक्शरीरविमोक्षणात् ।
कामक्रोधोद्भवं वेगं स युक्तः स सुखी नरः ॥ २३ ॥

šaknotīhaiva jah sodhum prāk šarīra-vimokšanāt
kāma-krodhodbhavam vēgam sa juktah sa sukhī narah

šaknoti – spēj; iha ēva – šajā ķermenī; jah – kas; sodhum – panest; prāk – pirms; šarīra – ķermeņa; vimokšanāt – pamešanas; kāma – vēlmes; krodha – un dusmas; udbhavam – radušās no; vēgam – mudinājuma; sah – viņš; juktah – transā; sah – viņš; sukhī – laimīgs; narah – cilvēks.

Kas vēl pirms aiziešanas no ķermeņa spēj paciest materiālo jutekļu spiedienu un savaldīt vēlmju un dusmu spēku, tam klājas labi, un viņš ir laimīgs šai pasaulē.

SKAIDROJUMS: Ja cilvēks grib stingri iet uz priekšu pa sevis apzināšanās ceļu, tad viņam jācenšas savaldīt materiālo jutekļu spēki. Tie ir runas spēki, dusmu spēki, prāta spēki, vēdera spēki, dzimumtieksmes spēki un mēles spēki. Kas spēj savaldīt visu šo jutekļu spēkus un prātu, tas ir gosvāmī jeb svāmī. Šādi gosvāmī dzīvē ievēro stingrus noteikumus un pilnīgi pārvar jutekļu spēkus. Neapmierinātas materiālās vēlmes rada dusmas, un tāpēc satraucas prāts, acis un elpa. Tāpēc pirms aiziešanas no materiālā ķermeņa jāiemācās valdīt pār tiem. Kas to spēj, tas uzskatāms par sevi apjēgušu, un šajā stāvoklī ir laimīgs. Pārpasaulniekam visiem spēkiem jāvalda pār vēlmēm un dusmām.

24. PANTS

योन्तःसुखोन्तरारामस्तथान्तर्ज्योतिरेव यः ।
स योगी ब्रह्मनिर्वाणं ब्रह्मभूतोधिगच्छति ॥ २४ ॥

jo 'ntah-sukho 'ntar-ārāmas tathāntar-džjotir ēva jah
sa jogī brahma-nirvānam brahma-bhūto 'dhigaččhati

jah – kas; antah-sukhah – laimīgs sevī; antah-ārāmah – smeļ prieku sevī; tathā – kā arī; antah-džjotih – vērsts uz iekšu; ēva – noteikti; jah – kas; sah – viņš; jogī – jogs; brahma-nirvānam – atbrīvi Visaugstākajā; brahma-bhūtah – sevi apzinājies; adhigaččhati – sasniedz.

Kas ir laimīgs un darbīgs sevī, iekšēji apskaidrots un priecīgs sevī, tas patiešām ir pilnību sasniedzis jogs. Viņš ir atbrīvots Visaugstākajā un sasniedz Visaugstāko.

SKAIDROJUMS: Kamēr cilvēks nespēj baudīt iekšējo laimi, kā gan viņš var pārtraukt ārējās nodarbības, kas dod virspusēju laimi? Atbrīvots cilvēks patiešām izjūt laimi. Tāpēc viņš var klusu sēdēt jebkurā vietā un baudīt iekšējās dzīves darbību. Šāds atbrīvots cilvēks vairs nevēlas ārēju materiālu laimi. Šo stāvokli sauc par brahma-bhūtu, un, kas to sasniedz, tas noteikti atgriežas mājās pie Dieva.

25. PANTS

लभन्ते ब्रह्मनिर्वाणमृषयः क्षीणकल्मषाः ।
छिन्नद्वैधा यतात्मानः सर्वभूतहिते रताः ॥ २५ ॥

labhantē brahma-nirvānam rišajah kšīna-kalmašāh
čhinna-dvaidhā jatātmānah sarva-bhūta-hitē ratāh

labhantē – sasniedz; brahma-nirvānam – atbrīvi Visaugstākajā; rišajah – kas darbīgs sevī; kšīna-kalmašāh – kas brīvs no visiem grēkiem; čhinna – atrāvies; dvaidhāh – pretstatiem; jata-ātmānah – apzinās sevi; sarva-bhūta – visu dzīvo būtņu; hitē – labā; ratāh – aizņemts.

Kas pacēlies pāri šaubu radītajiem pretstatiem, kas prātu vērš sevī, kas vienmēr darbojas visu dzīvo būtņu labā un ir brīvs no visiem grēkiem, tas sasniedz atbrīvi Visaugstākajā.

SKAIDROJUMS: Tikai par tādu cilvēku, kas pilnīgi apzinās Krišnu, var teikt, ka viņš darbojas visu dzīvo būtņu labā. Kad cilvēks patiešām zina, ka Krišna ir visa avots, tad viņš ar šīm zināšanām darbojas visu labā. Cilvēki cieš tāpēc, ka aizmirsuši Krišnu, augstāko baudītāju, augstāko īpašnieku un augstāko draugu. Tāpēc tas, kas darbojas, lai visā sabiedrībā atjaunotu šādu apziņu, ir vislielākais labdaris. Kas nav atbrīvots Visaugstākajā, tas nevar nodarboties ar šo visaugstāko labdarību. Krišnas apziņas cilvēks nešaubās par to, ka Krišna ir visaugstākais. Viņš nešaubās tāpēc, ka ir pilnīgi atbrīvojies no visiem grēkiem. Lūk, kāds ir dievišķās mīlestības līmenis.

Kas rūpējas tikai par sabiedrības fizisko labklājību, tas patiesībā nespēj palīdzēt nevienam. Laicīgs ķermeņa un prāta ciešanu atvieglojums nedod apmierinājumu. Īstais cēlonis, kāpēc cilvēks sūri un grūti cīnās par esamību, ir tas, ka viņš aizmirsis savas attiecības ar Visaugsto Kungu. Kad cilvēks pilnīgi apzinās attiecības ar Krišnu, tad viņš patiešām kļūst par atbrīvotu dvēseli, kaut arī dzīvo materiālajā miteklī.

26. PANTS

कामक्रोधविमुक्तानां यतीनां यतचेतसाम् ।
अभितो ब्रह्मनिर्वाणं वर्तते विदितात्मनाम् ॥ २६ ॥

kāma-krodha-vimuktānām jatīnām jata-čētasām
abhito brahma-nirvānam vartatē viditātmanām

kāma – no vēlmēm; krodha – un dusmām; vimuktānām – atbrīvotie; jatīnām – svēto cilvēku; jata-čētasām – kas vienmēr valda pār prātu; abhitah – pārliecināts, ka pavisam drīz; brahma-nirvānam – atbrīvi Visaugstākajā; vartatē – ir; vidita-ātmanām – to, kuri apzinājušies sevi.

Kas pilnīgi brīvi no dusmām un materiālām vēlmēm, kas apzinās sevi, valda pār sevi un pastāvīgi tiecas pēc pilnības, tie noteikti pavisam drīz sasniegs atbrīvi Visaugstākajā.

SKAIDROJUMS: No visiem svētajiem, kas pastāvīgi tiecas pretī pestīšanai, Krišnas apziņas cilvēks ir visaugstākais. Bhāgavatama (4.22.39.) to apstiprina šādi:

jat-pāda-pankadža-palāša-vilāsa-bhaktjā
karmāšajam grathitam udgrathajanti santah
tadvan na rikta-matajo jatajo 'pi ruddha-
sroto-ganās tam aranam bhadža vāsudēvam

«Tikai centieties garīgi kalpot un godināt Vāsudēvu, Dieva Augstāko Personību. Pat diženi gudrie nespēj savaldīt jutekļu spēkus tā, kā tie, kas pārpasaulīgas laimes pilni kalpo Dieva Kunga lotospēdām, ar visām saknēm izraujot dziļās auglīgas darbošanās vēlmes.»

Saistītās dvēseles vēlme baudīt darba augļus ir laidusi tik dziļas saknes, ka pat dižiem gudrajiem par spīti pūlēm ir grūti savaldīt šīs vēlmes. Dieva Kunga bhakta, kas pastāvīgi garīgi kalpo Krišnas apziņā, pilnīgi apzinās sevi un ļoti ātri sasniedz atbrīvi Visaugstākajā. Viņš pilnīgi apzinās sevi, tāpēc vienmēr ir transā. Lūk, vēl viens piemērs:

daršana-dhjāna-samsparšair matsja-kūrma-vihangamāh
svānj apatjāni pušnanti tathāham api padma-dža

«Tikai ar skatīšanos, apceri un pieskaršanos zivs, bruņurupucis un putns uztur savus pēcnācējus. Un arī es tā daru, ak, Padmadža!»

Zivs izaudzē mazuļus, tikai skatoties uz viņiem. Bruņurupucis izaudzē bruņurupucēnus, tikai domājot par tiem. Bruņurupuča olas guļ zemē, bet pats bruņurupucis peld ūdenī un domā par olām. Un arī bhaktam, kas apzinās Krišnu, kaut arī viņš ir ļoti tālu no Dieva Kunga mājvietas, lai nonāktu tur, pietiek tikai pastāvīgi domāt par Krišnu – darboties Krišnas apziņā. Viņš nesajūt materiālās ciešanas, un šo stāvokli sauc par brahma-nirvānu jeb stāvokli, kurā nav materiālu ciešanu, jo cilvēks vienmēr gremdējas Visaugstākajā.

27.–28. PANTS

स्पर्शान्कृत्वा बहिर्बाह्यांश्चक्षुश्चैवान्तरे भ्रुवोः ।
प्राणापानौ समौ कृत्वा नासाभ्यन्तरचारिणौ ॥ २७ ॥
यतेन्द्रियमनोबुद्धिर्मुनिर्मोक्षपरायणः ।
विगतेच्छाभयक्रोधो यः सदा मुक्त एव सः ॥ २८ ॥

sparšān kritvā bahir bāhjāmš čakšuš čaivāntarē bhruvoh
prānāpānau samau kritvā nāsābhjantara-čārinau

jatēndrija-mano-buddhir munir mokša-parājanah
vigatēččhā-bhaja-krodho jah sadā mukta ēva sah

sparšān – jutekļu priekšmetus, piemēram, skaņu; kritvā – turot; bahih – ārējo; bāhjān – bez vajadzības; čakšuh – acis; ča – arī; ēva – noteikti; antarē – starp; bhruvoh – uzacīm; prāna-apānau – augšup un lejup ejošo gaisu; samau – aizturētu; kritvā – turot; nāsa-abhjantara – nāsīs; čārinau – elpu; jata – savaldītiem; indrija – jutekļiem; manah – prātu; buddhih – saprātu; munih – pārpasaulnieks; mokša – atbrīvē; parājanah – nonāks; vigata – atmetis; iččhā – vēlmes; bhaja – bailes; krodhah – dusmas; jah – kas; sadā – vienmēr; muktah – atbrīvots; ēva – noteikti; sah – viņš.

Atvairot visus ārējos jutekļu priekšmetus, stingri turot acu skatu starp uzacīm, aizturot nāsīs ieelpu un izelpu un tā valdot pār prātu, jutekļiem un saprātu, pārpasaulnieks, kas tiecas pēc atbrīves, kļūst brīvs no vēlmēm, bailēm un dusmām. Kas vienmēr ir šādā stāvoklī, tas noteikti ir atbrīvots.

SKAIDROJUMS: Kas darbojas Krišnas apziņā, tas tūlīt var izprast savu garīgo būtību, un tad ar garīgo kalpošanu saprast Visaugsto Kungu. Kas ir stingrs garīgajā kalpošanā, tas paceļas pārpasaulībā un kļūst piemērots, lai sajustu Dieva Kunga klātbūtni savā darbības laukā. Šo īpašo stāvokli sauc par atbrīvi Visaugstākajā.

Paskaidrojis minētos atbrīves principus, Dievs Kungs māca Ardžunam, kā sasniegt šo stāvokli, nodarbojoties ar misticismu jeb jogu, kuru sauc par aštāngas jogu, ko var sadalīt astoņos posmos: jama, nijama, āsana, prānājāma, pratjāhāra, dhārana, dhjāna un samādhi. Sestajā nodaļā jautājums par jogu izskaidrots sīkāk, piektās nodaļas beigās dots tikai ieskats. Cilvēkam ar jogas pratjāhāru jāatslēdzas no tādiem jutekļu priekšmetiem kā skaņas, sajūtas, apveida, garšas un smaržas, un tad jātur skats starp uzacīm un jākoncentrējas uz deguna galu ar pusaizvērtām acīm. Nav nekādas jēgas pilnīgi aizvērt acis, jo tad var viegli aizsnausties. Nevajag arī tās turēt pilnīgi vaļā, jo tad var krist par upuri jutekļu priekšmetiem. Elpa jāaptur nāsīs, līdzsvarojot augšupejošās un lejupejošās ķermeņa dvašas. Ar šādu jogu var savaldīt jutekļus, novērsties no ārējiem jutekļu priekšmetiem un tādējādi sagatavoties atbrīvei Visaugstākajā.

Šī joga palīdz atbrīvoties no jebkurām bailēm un dusmām un tādā veidā pārpasaulīgā stāvoklī sajust Virsdvēseles klātbūtni. Citiem vārdiem sakot, Krišnas apziņa ir vieglākais veids, kā izpildīt jogas principus. Tas tiks pilnībā izskaidrots nākamajā nodaļā. Tomēr Krišnas apziņas cilvēkam, kas vienmēr garīgi kalpo, nedraud briesmas zaudēt varu pār jutekļiem un sākt darīt kaut ko citu. Tā var daudz labāk valdīt pār jutekļiem nekā ar aštānga-jogu.

29. PANTS

भोक्तारं यज्ञतपसां सर्वलोकमहेश्वरम् ।
सुहृदं सर्वभूतानां ज्ञात्वा मां शान्तिमृच्छति ॥ २९ ॥

bhoktāram jagja-tapasām sarva-loka-mahēšvaram
suhridam sarva-bhūtānām gjātvā mām šāntim riččhati

bhoktāram – labumu saņēmējs; jagja – ziedojumu; tapasām – un askēžu; sarva-loka – visu planētu un tāpēc arī to padievu; maha-īšvaram – Visaugstais Kungs; su-hridam – labvēlis; sarva – visu; bhūtānām – dzīvo būtņu; gjātvā – tā zinot; mām – Mani (Kungu Krišnu); šāntim – atbrīvi no materiālajām mokām; riččhati – sasniedz.

Kas pilnībā apzinās Mani un zina, ka visi ziedojumi un askēzes galu galā veltītas Man, kas zina, ka Es esmu visu planētu un padievu Visaugstais Kungs un visu dzīvo būtņu labvēlis, tas iegūst mieru un atbrīvojas no materiālajām ciešanām.

SKAIDROJUMS: Saistītās dvēseles, kas atrodas maldinātājas enerģijas ķetnās, alkst iegūt mieru materiālajā pasaulē. Bet viņas nezina miera formulu, kas dota šajā Bhagavad-gītas daļā. Augstākā miera formula ir vienkārša: Kungs Krišna bauda visas cilvēku darbības. Cilvēkiem viss jāziedo pārpasaulīgajai kalpošanai Dievam Kungam, jo viņš ir visu planētu un padievu īpašnieks. Neviens nav lielāks par Viņu. Viņš ir lielāks par vislielākajiem padieviem, Kungu Šivu un Kungu Brahmu. Vēdās (Švētāšvatara Upanišada 6.7.) par Visaugsto Kungu ir teikts: tam īšvarānām paramam mahēšvaram. Maldu apburtas, dzīvās būtnes cenšas valdīt pār visu, ko redz, bet patiesībā pār tām valda Dieva Kunga materiālā enerģija. Dievs Kungs ir materiālās dabas saimnieks, un saistītās dvēseles ir pakļautas stingrajiem materiālās dabas likumiem. Kamēr nav saprastas šīs vienkāršās patiesības, tikmēr nav ko cerēt uz mieru pasaulē ne individuālu, ne arī kolektīvu. Lūk, kāda ir Krišnas apziņas izpratne: Kungs Krišna ir augstākais valdītājs, bet dzīvās būtnes, arī lielie padievi, ir pakļauti Viņam. Pilnīgu mieru var sasniegt, tikai pilnīgi apzinoties Krišnu.

Šajā, piektajā nodaļā praktiski izskaidrota Krišnas apziņa, ko parasti sauc par karma-jogu. Šeit atbildēts uz prātotāju jautājumu – kā karma-joga var dot atbrīvi. Darboties Krišnas apziņā nozīmē darboties ar pilnīgām zināšanām, ka Dievs Kungs valda pār visu. Šāda darbība neatšķiras no pārpasaulīgajām zināšanām. Tieša Krišnas apziņa ir bhakti-joga, bet gjāna-joga ir ceļš, kas ved uz bhakti-jogu. Krišnas apziņa nozīmē darbību ar pilnīgām zināšanām par savām attiecībām ar Augstāko Absolūtu, un šīs apziņas virsotne ir pilnīgas zināšanas par Krišnu jeb Dieva Augstāko Personību. Tīra dvēsele mūžīgi kalpo Dievam, jo tā ir Viņa sīkā neatņemamā daļiņa. Tā saskaras ar maiju (maldiem) tāpēc, ka grib valdīt pār maiju, un tas ir viņas daudzo ciešanu cēlonis. Kamēr vien dvēsele saskaras ar matēriju, tikmēr tai liek strādāt materiālās vajadzības. Taču Krišnas apziņa dod dvēselei garīgu dzīvi pat tad, kad tā ir matērijas valstībā, jo tā ir veids, kā materiālajā pasaulē atmodināt garīgo esamību. Jo vairāk cilvēks iet uz priekšu, jo vairāk viņš atbrīvojas no matērijas ķetnām. Dievs Kungs nešķiro dvēseles labās un sliktās. Viss atkarīgs no tā, kā cilvēks pilda savus pienākumus Krišnas apziņā, kas palīdz visādā ziņā savaldīt jutekļus un uzvarēt vēlmes un dusmas. Kas stingri stāv Krišnas apziņā un savalda iepriekšminētās kaislības, tas patiesībā ir pārpasaulīgā stāvoklī, brahma-nirvānā. Astoņpakāpju mistiskā joga pati par sevi tiek izpildīta Krišnas apziņā, jo tiek sasniegts galamērķis. Pastāv pakāpenisks augšupceļš, pa kuru ved jama, nijama, āsana, prānājāma, pratjāhāra, dhārana, dhjāna un samādhi. Bet tas tikai ievada garīgās kalpošanas pilnību, kura ir vienīgā, kas cilvēkam var dot mieru. Tā ir augstākā dzīves pilnība.

Tā beidzas Bhaktivēdāntas skaidrojumi Šrīmad Bhagavad-gītas piektajai nodaļai, kas vēsta par karma-jogu jeb darbību Krišnas apziņā.

SESTĀ NODAĻA – Dhjāna-joga

1. PANTS

श्रीभगवानुवाच
अनाश्रितः कर्मफलं कार्यं कर्म करोति यः ।
स सन्न्यासी च योगी च न निरग्निर्न चाक्रियः ॥ १ ॥

šrī bhagavān uvāča
anāšritah karma-phalam kārjam karma karoti jah
sa sannjāsī ča jogī ča na niragnir na čākrijah

šrī bhagavān uvāča – Dievs Kungs sacīja; anāšritah – nemeklējot patvērumu; karma-phalam – darba augļos; kārjam – kā pienākumu; karma – darbu; karoti – dara; jah – kas; sah – viņš; sannjāsī – atsacīšanās kārtā; ča – arī; jogī – jogs; ča – arī; na – ne; nih – bez; agnih – uguns; na – ne; ča – arī; akrijah – bez pienākuma.

Dieva Augstākā Personība sacīja: Kas nav pieķēries darba augļiem un dara darbu kā pienākumu, tas ir atsacīšanās dzīves kārtā un ir īstens jogs, bet, kas neiededz uguni un nepilda pienākumu, tas nav.

SKAIDROJUMS: Šajā nodaļā Dievs Kungs izskaidro, ka astoņpakāpju joga ir līdzeklis prāta un jutekļu savaldīšanai. Parasti to tomēr cilvēkiem ir ļoti grūti izpildīt, it īpaši Kali laikmetā. Kaut arī šajā nodaļā ir ieteikta astoņpakāpju joga, Dievs Kungs uzsver, ka karma-joga jeb darbība Krišnas apziņā ir labāka. Visi šajā pasaulē darbojas, lai uzturētu ģimeni un īpašumu, un ikviens darbojas domājot par pašlabumu, sevis apmierināšanu – tiešu vai paplašinātu. Pilnības kritērijs ir darbošanās Krišnas apziņā bez domas par darbības augļu baudīšanu. Darboties Krišnas apziņā ir ikvienas būtnes pienākums, jo visas būtnes veidotas kā Visaugstākā neatņemamas daļiņas. Ķermeņa daļas darbojas, lai apmierinātu visu ķermeni. Locekļi darbojas, nevis lai apmierinātu sevi, bet gan lai apmierinātu veselumu. Gluži tāpat dzīvā būtne, kas darbojas, lai apmierinātu augstāko veselumu nevis sevi, ir pilnīgs sanjāsī, pilnīgs jogs.

Sanjāsī dažkārt iedomājas, ka viņi ir atbrīvojušies no materiālajiem pienākumiem un tāpēc pārtrauc pildīt agnihotras jagjas (uguns ziedojumus), bet patiesībā viņi meklē pašlabumu, jo vēlas saplūst ar bezpersonisko Brahmanu. Šī vēlme ir augstāka par jebkuru materiālo vēlmi, bet arī tā nav nesavtīga. Arī jogs mistiķis, kas sēž ar pusaizvērtām acīm un pārtrauc visu materiālo darbošanos, vēlas apmierināt sevi. Bet cilvēks, kas darbojas Krišnas apziņā, veseluma labad strādā nesavtīgi. Krišnas apziņas cilvēks nevēlas apmierināt sevi. Viņa panākumu kritērijs ir Krišnas apmierinājums, un tāpēc viņš ir pilnīgs sanjāsī un pilnīgs jogs. Kungs Čaitanja, atsacīšanās pilnības iemiesojums, lūdza:

na dhanam na džanam na sundarīm
kavitām vā džagad-īša kāmajē
mama džanmani džanmanīšvarē
bhavatād bhaktir ahaitukī tvaji

«Ak, Visvarenais Kungs! Es negribu krāt bagātības un baudīt skaistas sievietes. Es negribu arī sekotājus. Es vēlos tikai Tavu žēlastību, lai varētu garīgi kalpot Tev dzīvi pēc dzīves.»

2. PANTS

यं सन्न्यासमिति प्राहुर्योगं तं विद्धि पाण्डव ।
न ह्यसन्न्यस्तसङ्कल्पो योगी भवति कश्चन ॥ २ ॥

jam sannjāsam iti prāhur jogam tam viddhi pāndava
na hj asannjasta-sankalpo jogī bhavati kaščana

jam – kas; sannjāsam – atsacīšanās; iti – tā; prāhuh – viņi saka; jogam – savienošanās ar Visaugsto; tam – tas; viddhi – tev jāzina; pāndava – ak, Pāndu dēls; na – nekad; hi – noteikti; asannjasta – neatmetot; sankalpah – vēlmi apmierināt sevi; jogī – jogs, pārpasaulnieks; bhavati – kļūst; kaščana – kāds.

Zini, ka tas, ko sauc par atsacīšanos, ir tā pati joga jeb sevis savienošana ar Visaugstāko. Pāndu dēls! Neviens nevar kļūt par jogu, kamēr viņš neatmet jutekļu apmierināšanas vēlmi.

SKAIDROJUMS: Īstena sanjāsa-joga jeb bhakti nozīmē saprast dzīvo būtņu dabisko stāvokli un atbilstoši darboties. Dzīvā būtne nevar būt šķirta un neatkarīga no veseluma. Viņa ir Visaugstākā robeženerģija. Nonākusi materiālās enerģijas slazdos, būtne tiek sasaistīta, bet, kad tā apzinās Krišnu jeb apzinās garīgo enerģiju, viņa ir savā īstajā un dabiskajā stāvoklī. Tāpēc tas, kam ir pilnīgas zināšanas, pārtrauc jebkādu materiālo jutekļu apmierināšanu un atsakās no darbības, kas vērsta uz jutekļu apmierināšanu. Tā dara jogi, kas attur jutekļus no materiālās pieķeršanās. Bet Krišnas apziņas cilvēkam nav nekādu iespēju iesaistīt jutekļus darbā, kas nav vērsts uz Krišnu. Tāpēc Krišnas apziņas cilvēks vienlaikus ir sanjāsī un jogs. Zināšanu un jutekļu savaldīšanas mērķis, ko var sasniegt ar gjānu un jogu, tiek pats par sevi sasniegts Krišnas apziņā. Ja cilvēks nespēj pilnīgi atmest savtīgu darbību, tad gjāna un joga nevar palīdzēt. Dzīvās būtnes īstais mērķis ir atmest visu savtīgo apmierinājumu un sagatavoties Visaugstākā apmierināšanai. Krišnas apziņas cilvēks nevēlas nekādu pašapmierinājumu. Viņš vienmēr darbojas Visaugstākā priekam. Kas neko nezina par Visaugstāko, tas darbojas sevis apmierināšanai, jo nevar nedarboties. Cilvēks, darbojoties Krišnas apziņā, pilnībā sasniedz visus mērķus.

3. PANTS

आरुरुक्षोर्मुनेर्योगं कर्म कारणमुच्यते ।
योगारूढस्य तस्यैव शमः कारणमुच्यते ॥ ३ ॥

ārurukšor munēr jogam karma kāranam učjatē
jogārūdhasja tasjaiva šamah kāranam učjatē

ārurukšoh – kas tikko uzsācis jogu; munēh – gudrā; jogam – astoņpakāpju joga; karma – darbs; kāranam – līdzeklis; učjatē – ir teikts; joga – astoņpakāpju jogu; ārūdhasja – kas sasniedzis; tasja – viņa; ēva – noteikti; šamah – visas materiālās darbības pārtraukšana; kāranam – līdzeklis; učjatē – ir teikts.

Ir teikts, ka astoņpakāpju jogas uzsācējam darbs ir līdzeklis, bet tam, kas jau pilnveidojies jogā, līdzeklis ir visas materiālās darbības pārtraukšana.

SKAIDROJUMS: Sevis savienošanu ar Visaugstāko sauc par jogu. To var salīdzināt ar kāpnēm uz augstāko garīgo izpratni. Šīs kāpnes sākas dzīvo būtņu zemākajos materiālos apstākļos un aizved uz pilnīgu sevis apzināšanos garīgā dzīvē. Atkarībā no augstuma, dažādas kāpņu daļas sauc dažādos vārdos. Bet visas kāpnes kopumā sauc par jogu, un tās var sadalīt trīs daļās: gjāna-jogā, dhjāna-jogā un bhakti-jogā. Kāpņu sākums jogārurukša, bet paša augša – jogārūdha.

Kas attiecas uz astoņpakāpju jogu, tad mēģinājumi sākumā ieiet meditācijā, ievērojot vadošos principus, un dažādu sēdus vingrinājumu pildīšana (kas vairāk vai mazāk ir ķermeņa vingrinājumi) uz-

skatāmi par auglīgu materiālu darbību. Visa šī darbība ved uz pilnīgu prāta līdzsvaru, kas ļauj savaldīt jutekļus. Kad cilvēks ir iemācījies meditēt, tad viņš pārtrauc uztraucošo prāta darbību.

Taču Krišnas apziņas cilvēks jau no paša sākuma ir meditācijas līmenī, jo viņš vienmēr domā par Krišnu. Un tā kā viņš vienmēr kalpo Krišnam, tad var teikt, ka viņš ir pilnīgi pārtraucis materiālo darbību.

4. PANTS

यदा हि नेन्द्रियार्थेषु न कर्मस्वनुषज्जते ।
सर्वसङ्कल्पसन्न्यासी योगारूढस्तदोच्यते ॥ ४ ॥

jadā hi nēndrijārthēšu na karmasv anušadždžatē
sarva-sankalpa-sannjāsī jogārūdhas tadočjatē

jadā – kad; hi – noteikti; na – ne; indrija-arthēšu – jutekļu apmierināšanā; na – nekad; karmasu – auglīgā darbībā; anušadždžatē – cilvēks noteikti iesaistās; sarva-sankalpa – no visām materiālajām vēlmēm; sannjāsī – atsacījies; joga-ārūdhah – pilnveidojies jogā; tadā – tad; učjatē – ir teikts.

Ir teikts, ka cilvēks ir pilnveidojies jogā, kad viņš ir atsacījies no visām materiālajām vēlmēm un nedarbojas jutekļu apmierinājuma vai darba augļu dēļ.

SKAIDROJUMS: Kad cilvēks pārpasaulīgā mīlestībā pilnīgi kalpo Dievam Kungam, tad viņš ir priecīgs sevī un vairs neapmierina jutekļus un nedarbojas augļu dēļ. Ja viņš nedarītu to, tad viņam būtu jāapmierina jutekļi, jo neviens nevar dzīvot bez darbošanās. Kas neapzinās Krišnu, tam visu laiku jāmeklē uz sevi vērsta vai paplašināti savtīga darbība. Bet Krišnas apziņas cilvēks visu var darīt Krišnas priekam, un tādēļ nepieķerties jutekļu apmierināšanai. Kam nav šādas izpratnes, tam, pirms viņš sasniedz augstāko jogas kāpņu virsotni, mākslīgā kārtā jācenšas izvairīties no materiālām vēlmēm.

5. PANTS

उद्धरेदात्मनात्मानं नात्मानमवसादयेत् ।
आत्मैव ह्यात्मनो बन्धुरात्मैव रिपुरात्मनः ॥ ५ ॥

uddharēd ātmanātmānam nātmānam avasādajēt
ātmaiva hj ātmano bandhur ātmaiva ripur ātmanah

uddharēt – jāatbrīvo; ātmanā – ar prātu; ātmānam – saistītā dvēsele; na – nekad; ātmānam – saistītajai dvēselei; avasādajēt – jāļauj pagrimt; ātmā – prāts; ēva – noteikti; hi – patiešām; ātmanah – saistītās dvēseles; bandhuh – draugs; ātmā – prāts; ēva – noteikti; ripuh – ienaidnieks; ātmanah – saistītās dvēseles.

Prāts jāizmanto, lai atbrīvotos, bet nevis lai pagrimtu. Prāts ir gan saistītās dvēseles draugs, gan ienaidnieks.

SKAIDROJUMS: Vārds «ātmā» apzīmē ķermeni, prātu un dvēseli atkarībā no apstākļiem. Jogā prāts un saistītā dvēsele ir īpaši svarīgi. Tā kā prāts jogā ir galvenais, šeit vārds «ātmā» apzīmē prātu. Jogas mērķis ir savaldīt prātu un novērst to no pieķeršanās jutekļu priekšmetiem. Šeit uzsvērts, ka prātam jābūt tā apmācītam, lai tas varētu izpestīt saistīto dvēseli no neziņas muklāja. Materiālajā esamībā būtne ir pakļauta prāta un jutekļu ietekmei. Patiesībā tīrā dvēsele ir sapinusies materiālajā pasaulē tāpēc, ka prāts ir saistījies ar neīsto «es», kurš vēlas valdīt pār materiālo dabu. Tāpēc, lai to nevilinātu materiālās dabas mirdzums, prāts jāvingrina, un tādā veidā jāglābj saistītā dvēsele. Nevajag sevi gremdēt, pieķeroties jutekļu priekšmetiem. Jo vairāk cilvēks pieķeras jutekļu priekšmetiem, jo vairāk viņš sapinas materiālajā esamībā. Labākais veids, kā pārraut šīs saites, ir pastāvīga prāta nodarbināšana Krišnas apziņā. Vārds «hi» lietots, lai to uzsvērtu, t.i., ka cilvēkam tas ir jādara. Ir teikts arī:

mana ēva manušjānām kāranam bandha-mokšajoh
bandhāja višajāsango muktjai nirvišajam manah

«Prāts cilvēku paverdzina, un prāts cilvēku atbrīvo. Prāts, kas piesaistīts jutekļu priekšmetiem, rada verdzību, bet prāts, kas nav pieķēries jutekļu priekšmetiem, ved uz atbrīvi.» (Amrita-bindu Upanišada 2.) Tādēļ prāts, kas vienmēr darbojas Krišnas apziņā, ir augstākās atbrīves cēlonis.

6. PANTS

बन्धुरात्मात्मनस्तस्य येनात्मैवात्मना जितः ।
अनात्मनस्तु शत्रुत्वे वर्तेतात्मैव शत्रुवत् ॥ ६ ॥

bandhur ātmātmanas tasja jēnātmaivātmanā džitah
anātmanas tu šatrutvē vartētātmaiva šatru-vat

bandhuh – draugs; ātmā – prāts; ātmanah – dzīvās būtnes; tasja – tās; jēna – kura; ātmā – prāts; ēva – noteikti; ātmanā – dzīvās būtnes; džitah – uzvarēts; anātmanah – kam nav izdevies savaldīt prātu; tu – bet; šatrutvē – ienaida dēļ; vartēta – paliek; ātmā ēva – tas pats prāts; šatru-vat – par ienaidnieku.

Kas uzvarējis prātu, tam prāts ir vislabākais draugs. Kas to nav izdarījis, tam prāts ir vislielākais ienaidnieks.

SKAIDROJUMS: Astoņpakāpju jogas mērķis ir prāta savaldīšana, lai padarītu to par draugu un īstenotu cilvēka sūtību. Kamēr prāts nav savaldīts, tikmēr ārišķīga nodarbošanās ar jogu ir veltīga laika šķiešana. Kas nespēj savaldīt prātu, tas dzīvo kopā ar vislielāko ienaidnieku, un viņa dzīve un sūtība tiek laupītas. Dzīvās būtnes dabiskais stāvoklis ir augstākās gribas pildīšana. Kamēr prāts ir neuzvarēts ienaidnieks, tikmēr cilvēkam jākalpo iekārei, dusmām, mantrausībai, maldiem utt. Bet, kad prāts ir uzvarēts, tad cilvēks brīvprātīgi klausa Dieva Personību, kura Paramātmas veidā ir ikvienā sirdī. Īsta nodarbošanās ar jogu nozīmē satikšanos ar Paramātmu sirdī un sekošanu Tās norādījumiem. Ja cilvēks tieši uzsāk darboties Krišnas apziņā, tad dabīga pakļaušanās Dieva Kunga gribai seko pati par sevi.

7. PANTS

जितात्मनः प्रशान्तस्य परमात्मा समाहितः ।
शीतोष्णसुखदुःखेषु तथा मानापमानयोः ॥ ७ ॥

džitātmanah prašāntasja paramātmā samāhitah
šītošna-sukha-duhkhēšu tathā mānāpamānajoh

džita-ātmanah – tā, kas savaldījis prātu; prašāntasja – kas ar varu pār prātu ieguvis mieru; paramaātmā – Virsdvēselei; samāhitah – pilnīgi tuvoties; šīta – aukstumā; ušna – karstumā; sukha – laimē; duhkhēšu – un ciešanās; tathā – arī; māna – godā; apamānajoh – un negodā.

Kas uzvarējis prātu, tas jau ir sasniedzis Virsdvēseli, jo ieguvis mieru. Tam ir vienalga, karsts vai auksts, laime vai ciešanas, gods vai negods.

SKAIDROJUMS: Patiesībā katrai būtnei jāseko Dieva Augstākās Personības norādījumiem, kura ir Paramātma ikvienā sirdī. Kad prātu maldina ārējā enerģija, būtne sapinas materiālā darbībā. Tāpēc, tikko cilvēks ar jogu ir prātu savaldījis, var teikt, ka viņš jau ir sasniedzis mērķi. Būtnei ir jāpakļaujas augstākās varas norādījumiem. Kad prāts ir vērsts uz augstāko dabu, tad nav citas izejas, kā sekot Visaugstākā norādījumiem. Prātam jāpieņem kādi augstāki norādījumi un jāseko tiem. Prāta savaldīšana noved pie tā, ka būtne pati seko Paramātmas jeb Virsdvēseles norādījumiem. Kas apzinās Krišnu, tas tūlīt sasniedz šo pārpasaulīgo stāvokli, tāpēc Dieva Kunga bhaktu neskar materiālās esamības pretstati: laime un ciešanas, karstums un aukstums, utt. Tas ir pilnīgs samādhi jeb gremdēšanās Visaugstākajā.

8. PANTS

ज्ञानविज्ञानतृप्तात्मा कूटस्थो विजितेन्द्रियः ।
युक्त इत्युच्यते योगी समलोष्टाश्मकाञ्चनः ॥ ८ ॥

gjāna-vigjāna-triptātmā kūta-stho vidžitēndrijah
jukta itj učjatē jogī sama-loštrāšma-kāņčanah

gjāna – ar iegūtām zināšanām; vigjāna – un izprastām zināšanām; tripta – apmierināta; ātmā – dzīvā būtne; kūta-sthah – garīgā stāvoklī; vidžita-indrijah – savaldītiem jutekļiem; juktah – spēj apzināties sevi; iti – tā; učjatē – ir teikts; jogī – jogs; sama – līdzsvarā; loštra – olis; ašma – akmens; kāņčanah – zelts.

Ir teikts, ka cilvēks apzinās sevi un ir jogs, ja viņš ir pilnīgi apmierināts ar iegūtajām zināšanām un to izpratni. Viņš valda pār sevi un atrodas pārpasaulībā. Viņš vienādi raugās uz visu – vai tas ir olis, akmens vai zelts.

SKAIDROJUMS: Grāmatu zināšanas bez Augstākās Patiesības izpratnes ir bezjēdzīgas. Ir teikts:

atah šrī-krišna-nāmādi na bhavēd grāhjam indrijaih
sēvonmukhē hi džihvādau svajam ēva sphuratj adah

«Ar materiāli piesārņotiem jutekļiem neviens nespēj izprast Šrī Krišnas vārda, veidola, īpašību un spēļu pārpasaulību. Tikai tad, kad cilvēku garīgi piesātina pārpasaulīgā kalpošana Dievam Kungam, viņam atklājas Dieva Kunga pārpasaulīgais vārds, veidols, īpašības un spēles.» (Bhakti-rasāmrita-sindhu 1.2.234.)

Bhagavad-gīta ir Krišnas apziņas zinātne. Neviens ar laicīgo izglītību nespēj apzināties Krišnu. Kam paveicas, tas var tikties ar tīras apziņas cilvēkiem. Krišnas apziņas cilvēkam Krišna savā žēlastībā ir devis izpratni, jo bijis apmierināts ar viņa tīro garīgo kalpošanu. Kurš zināšanas ir izpratis, tas kļūst pilnīgs. Kam ir pārpasaulīgas zināšanas, tas var būt stingrs savā pārliecībā, bet kam ir tikai akadēmiskās zināšanas, tas ātri maldās un apjūk no šķietamām pretrunām. Kas valda pār sevi, tas ir izpratis sevi, jo viņš ir uzticējis sevi Krišnam. Tāds cilvēks stāv pāri visam, jo viņam nav nekāda sakara ar laicīgajām zināšanām. Viņam laicīgās zināšanas un prātojumi, kas citiem var likties zelta vērti, nav neko labāki par oļiem vai akmeņiem.

9. PANTS

सुहृन्मित्रार्युदासीनमध्यस्थद्वेष्यबन्धुषु ।
साधुष्वपि च पापेषु समबुद्धिर्विशिष्यते ॥ ९ ॥

suhrin-mitrārj-udāsīna- madhjastha-dvēšja-bandhušu
sādhušv api ča pāpēšu sama-buddhir višišjatē

su-hrit – labvēļiem; mitra – mīlošiem labdariem; ari – ienaidniekiem; udāsīna – vienaldzīgiem karotājiem; madhja-stha – starpniekiem starp karotājiem; dvēšja – skauģiem; bandhušu – radiem un draugiem; sādhušu – dievbijīgajiem; api – kā arī; ča – un; pāpēšu – grēciniekiem; sama-buddhih – ar vienādu saprātu; višišjatē – augsti attīstīts.

Vēl augstāk attīstīts ir tas, kas vienādi izturas pret godīgiem labvēļiem, mīlošiem labdariem, vienaldzīgajiem, starpniekiem, skauģiem, draugiem un ienaidniekiem, dievbijīgajiem un grēciniekiem.

10. PANTS

योगी युञ्जीत सततमात्मानं रहसि स्थितः ।
एकाकी यतचित्तात्मा निराशीरपरिग्रहः ॥ १० ॥

jogī jundžīta satatam ātmānam rahasi sthitah
ēkākī jata-čittātmā nirāšīr aparigrahah

jogī – pārpasaulniekam; jundžīta – jāvērš prāts Krišnas apziņā; satatam – pastāvīgi; ātmānam – pašam (ķermenim, prātam un patībai); rahasi – vientuļā vietā; sthitah – esot; ēkākī – vienam; jata-čitta-ātmā – vienmēr rūpīgam prātā; nirāšīh – nenovēršoties ne uz ko citu; aparigrahah – brīvam no īpašuma sajūtas.

Pārpasaulniekam pastāvīgi jāsaskaras ar Visaugstāko gan ķermenī, gan prātā, gan patībā. Viņam jādzīvo vienam vientuļā vietā un vienmēr rūpīgi jāvalda pār prātu. Viņam jābūt brīvam no vēlmēm, un viņš neko nedrīkst neko uzskatīt par savu īpašumu.

SKAIDROJUMS: Krišnu var apjēgt dažādās pakāpēs – kā Brahmanu, Paramātmu un Dieva Augstāko Personību. Īsi sakot, Krišnas apziņa nozīmē vienmēr pārpasaulīgā mīlestībā kalpot Dievam Kungam. Bet tie, kas pieķērušies bezpersoniskajam Brahmanam vai vienuviet esošajai Virsdvēselei, arī daļēji apzinās Krišnu, jo bezpersoniskais Brahmans ir garīgais Krišnas stars, un Virsdvēsele ir visucaurstrāvojošs daļējs Krišnas izvērsums. Tātad impersonālists un meditētājs arī netieši apzinās Krišnu. Kas apzinās Krišnu tieši, tas ir visaugstākais pārpasaulnieks, jo šāds bhakta zina, ko nozīmē Brahmans un Paramātma. Viņa zināšanas par Absolūto Patiesību ir pilnīgas, turpretī impersonālists un meditētājs jogs apzinās Krišnu nepilnīgi.

Tomēr visiem viņiem ieteikts savu ceļu iet pastāvīgi, lai viņi agri vai vēlu sasniegtu augstāko pilnību. Pārpasaulnieka pirmais darbs ir vienmēr vērst prātu uz Krišnu. Vienmēr jādomā par Krišnu, un nedrīkst Viņu aizmirst ne mirkli. Stingru prāta vēršanu uz Visaugstāko sauc par samādhi jeb transu. Lai varētu vērst prātu vienā virzienā, vienmēr jādzīvo vientuļā vietā un jāizvairās no ārēju priekšmetu radītiem traucējumiem. Ļoti rūpīgi jāpieņem tas, kas palīdz apzināties sevi, un jāatmet tas, kas var traucēt. Jābūt apņēmīgam un nedrīkst kārot nevajadzīgas materiālas lietas, kas sapin īpašuma apziņā.

Visi šie pilnības un piesardzības pasākumi tiek pilnīgi īstenoti, kad cilvēks tieši apzinās Krišnu, jo tieša Krišnas apziņa nozīmē atsacīšanos no visa, un ir ļoti maza iespēja krist par upuri mantai. Šrīla Rūpa Gosvāmī Krišnas apziņu raksturo šādi:

anāsaktasja višajān jathārham upajundžatah
nirbandhah krišna-sambandhē juktam vairāgjam učjatē
prāpančikatajā buddhjā hari-sambandhi-vastunah
mumukšubhih paritjāgo vairāgjam phalgu kathjatē

«Kad cilvēks nekam nav pieķēries, un tajā pašā laikā pieņem visu, kas saistīts ar Krišnu, viņš tiešām ir pacēlies pāri tieksmei pēc īpašuma. Bet tas, kas atmet visu, neko nezinot par saistību ar Krišnu, nav pilnīgi atsacījies.» (Bhakti-rasāmrita-sindhu 2.255.–256.)

Krišnas apziņas cilvēks labi zina, ka viss pieder Krišnam, un tāpēc viņš vienmēr ir brīvs no domas par īpašumu. Tāpēc viņš neko neilgojas iegūt. Viņš zina, kā pieņemt to, kas ir labvēlīgs Krišnas apziņai, un kā atmest to, kas nav labvēlīgs Krišnas apziņai. Viņš vienmēr stāv pāri materiālajam, ir pārpasaulīgs, vienmēr viens, jo viņam nav nekāda sakara ar tiem, kas neapzinās Krišnu. Tāpēc Krišnas apziņas cilvēks ir pilnīgs jogs.

11.–12. PANTS

शुचौ देशे प्रतिष्ठाप्य स्थिरमासनमात्मनः ।
नात्युच्छ्रितं नातिनीचं चैलाजिनकुशोत्तरम् ॥ ११ ॥
तत्रैकाग्रं मनः कृत्वा यतचित्तेन्द्रियक्रियः ।
उपविश्यासने युञ्ज्याद्योगमात्मविशुद्धये ॥ १२ ॥

šučau dēšē pratišthāpja sthiram āsanam ātmanah
nātj-uččhritam nāti-nīčam čailādžina-kušottaram

tatraikāgram manah kritvā jata-čittēndrija-krijah
upavišjāsanē jundžjād jogam ātma-višuddhajē

šučau – svētītā; dēšē – zemē; pratišthāpja – novietojot; sthiram – stingru; āsanam – sēdekli; ātmanah – savu; na – ne; ati – pārāk; uččhritam – augstu; na – ne; ati – pārāk; nīčam – zemu; čaila-adžina – mīkstas drēbes un briežādas; kuša – un kušas zāles; uttaram – pārklātu; tatra – tad; ēka-agram – ar pilnīgu uzmanību; manah – prātu; kritvā – darot; jata-čitta – savaldot prātu; indrija – jutekļus; krijah – un darbību; upavišja – sēžot; āsanē – sēdeklī; jundžjāt – jāpilda; jogam – joga; ātma – sirds; višuddhajē – šķīstīšanai.

Lai nodarbotos ar jogu, jādodas uz vientuļu vietu, jānoklāj zemē kušas zāle un jāpārklāj tā ar briežādu un mīkstu audumu. Sēdeklim jāatrodas svētītā vietā, un tas nedrīkst būt ne pārāk zems, ne pārāk augsts. Tad jogam stingri jāapsēžas un jāpilda joga, lai, savaldot prātu, šķīstītu sirdi, jutekļus un darbību un vērstu prātu vienā virzienā.

SKAIDROJUMS: Svētīta vieta nozīmē svētceļojumu vietu. Indijā jogi, pārpasaulnieki un bhaktas atstāj mājas un dzīvo tādās svētās vietās kā Prajāga, Mathura, Vrindāvana, Hrišīkēša un Haridvāra, un vientulībā nodarbojas ar jogu tādu svēto upju kā Gangas vai Jamunas tuvumā. Bet bieži vien tas nav iespējams, it īpaši cilvēkam no rietumiem. Tā saucamās jogas biedrības lielajās pilsētās var noderēt, lai labi nopelnītu, bet tās neder īstām jogas nodarbībām. Kas nav savaldījis sevi, un kura prāts ir pilns uztraukumu, tas nevar nodarboties ar meditāciju. Tāpēc Brihan-nāradīja Purānā teikts, ka Kali-jugā (tagadējā jugā jeb laikmetā), kad cilvēki parasti dzīvo īsu mūžu, ir lēni garīgajā izpratnē un vienmēr dažādu raižu pilni, labākais garīgās apzināšanās veids ir Dieva Kunga svēto vārdu daudzināšana.

harēr nāma harēr nāma harēr nāmaiva kēvalam
kalau nāstj ēva nāstj ēva nāstj ēva gatir anjathā

«Šajā strīdu un liekulības laikmetā vienīgais atpestīšanas ceļš ir Dieva Kunga svēto vārdu daudzināšana. Cita ceļa nav. Cita ceļa nav. Cita ceļa nav.»

13.–14. PANTS

समं कायशिरोग्रीवं धारयन्नचलं स्थिरः ।
सम्प्रेक्ष्य नासिकाग्रं स्वं दिशश्चानवलोकयन् ॥ १३ ॥
प्रशान्तात्मा विगतभीर्ब्रह्मचारिव्रते स्थितः ।
मनः संयम्य मच्चित्तो युक्त आसीत मत्परः ॥ १४ ॥

samam kāja-širo-grīvam dhārajann ačalam sthirah
samprēkšja nāsikāgram svam dišaš čānavalokajan

prašāntātmā vigata-bhīr brahmačāri-vratē sthitah
manah samjamja mač-čitto jukta āsīta mat-parah

samam – taisni; kāja – ķermeni; širah – galvu; grīvam – un kaklu; dhārajan – turot; ačalam – nekustīgi; sthirah – mierīgi; samprēkšja – skatoties; nāsikā – uz deguna; agram – galu; svam – savu; dišah – uz visām pusēm; ča – arī; anavalokajan – neskatoties; prašānta – nesatrauktu; ātmā – prātu; vigata-bhīh – bez bailēm; brahmačāri-vratē – ar dzimumatturības zvērestu; sthitah – esot; manah – prātu; samjamja – pilnīgi pakļaujot; mat – uz Mani (Krišnu); čittah – vēršot prātu; juktah – īstam jogam; āsīta – jāsēž; mat – Mani; parah – galamērķi.

Mugura, galva un kakls jātur taisni, acis stingri jāvērš uz degungalu. Tā, ar nesatrauktu un pakļautu prātu, bez bailēm un pilnīgā dzimumatturībā, jogam jāvērš prāts uz Manu veidolu sirdī un jāpadara Mani par dzīves galamērķi.

SKAIDROJUMS: Dzīves mērķis ir zināt Krišnu, kurš Paramātmas jeb četrroku Višnu veidolā atrodas ikvienā sirdī. Jogas vienīgais nolūks ir atklāt un redzēt šo vienuviet esošo Višnu veidolu. Šis

višnu-mūrti, kas atrodas ikvienā sirdī, pilnīgi pārstāv Krišnu. Tas, kurš atdarina jogu, lai sasniegtu kādu citu mērķi, noteikti izšķiež savu laiku. Krišna ir dzīves galamērķis, un višnu-mūrti, kas atrodas sirdī, ir jogas mērķis. Lai apzinātos šo višnu-mūrti sirdī, ir pilnīgi jāatturas no dzimumdzīves, tāpēc cilvēkam jāaiziet no mājām un jādzīvo vienam vientuļā vietā, jāsēž tā, kā minēts pantā. Nevar katru dienu mājās vai kaut kur citur baudīt dzimumdzīvi, apmeklēt tā saucamās jogas stundas un kļūt par jogu. Ir jāsavalda prāts un jāizvairās no jebkādas jutekļu apmierināšanas, no kurām dzimumdzīve ir galvenā. Dzimumatturības likumos, kurus sarakstījis viedais Jāgjavalkja, ir teikts:

karmanā manasā vāčā sarvāvasthāsu sarvadā
sarvatra maithuna-tjāgo brahmačarjam pračakšatē

«Brahmačarjas solījums ir domāts, lai palīdzētu pilnīgi atturēties no dzimumdzīves darbībā, vārdos un prātā visos laikos, visos apstākļos un visās vietās.» Nav iespējams pareizi nodarboties ar jogu, ja nodarbojas ar dzimumdzīvi. Tāpēc brahmačarju māca no pašas mazotnes, kad cilvēks vēl neko nezina par dzimumdzīvi. Piecgadīgus zēnus sūta uz guru-kulu pie garīgā skolotāja, un viņš tiem māca stingru brahmačārī kārtību. Bez tā nevar pilnveidoties nekādā jogā, vai tā būtu dhjāna, gjāna vai bhakti. Taču tas, kas ievēro ģimenes dzīves likumus un ierobežojumus un uztur dzimumsakarus tikai ar savu sievu (turklāt ar ierobežojumiem), arī ir brahmačārī. Šāds ģimenes cilvēks brahmačārī, kurš ievēro ierobežojumus, var tikt pieņemts bhakti mācībā, bet gjānas un dhjānas skolas ģimenes brahmačārī nepieņem vispār. Tās prasa pilnīgu atturību bez atlaides. Bhakti mācība atļauj ģimenes cilvēkiem brahmačārī ierobežotu dzimumdzīvi, jo bhakti-joga ir tik varena, ka cilvēks, kalpojot Dievam Kungam, dzimumtieksmi zaudē dabiski. Bhagavad-gītā (2.59.) teikts:

višajā vinivartantē nirāhārasja dēhinah
rasa-vardžam raso 'pj asja param drištvā nivartatē

Visi citi ir spiesti atturēties no jutekļu apmierināšanas, bet Dieva Kunga bhakta ir dabiski atsacījies, jo zina augstāku garšu. Kas nav bhakta, tas par šo garšu neko nezina.

«Vigata-bhīh» – kamēr cilvēks pilnīgi neapzinās Krišnu, tikmēr viņš nevar būt bezbailīgs. Saistītā dvēsele baidās, jo tās atmiņa ir izkropļota. Tā ir aizmirsusi savas mūžīgās attiecības ar Krišnu. Bhāgavatamā (11.2.37.) teikts: bhajam dvitījābhinivēšatah sjād īšād apētasja viparjajo 'smritih. Krišnas apziņa ir vienīgais pamats bezbailībai. Tāpēc pilnīgā veidā nodarboties ar jogu var tikai tas, kas apzinās Krišnu. Un, tā kā jogas galamērķis ir ieraudzīt Dievu Kungu iekšienē, tad Krišnas apziņas cilvēks jau ir visaugstākais no visiem jogiem. Šeit minētie jogas principi atšķiras no tā dēvēto jogas biedrību principiem.

15. PANTS

युञ्जन्नेवं सदात्मानं योगी नियतमानसः ।
शान्तिं निर्वाणपरमां मत्संस्थामधिगच्छति ॥ १५ ॥

jundžann ēvam sadātmānam jogī nijata-mānasah
šāntim nirvāna-paramām mat-samsthām adhigaččhati

jundžan – nodarbojoties ar; ēvam – kā iepriekš teikts; sadā – pastāvīgi; ātmānam – ar ķermeni, prātu un dvēseli; jogī – jogs pārpasaulnieks; nijata-mānasah – ar savaldītu prātu; šāntim – mieru; nirvāna-paramām – materiālās esamības pārtraukšanu; mat-samsthām – garīgās debesis (Debesu valstību); adhigaččhati – sasniedz.

Tā, vienmēr valdot pār ķermeni, prātu un darbību, pārpasaulnieks ar savaldītu prātu pārtrauc materiālo esamību un sasniedz Dieva valstību [Krišnas valstību].

SKAIDROJUMS: Šeit skaidri norādīts jogas galamērķis. Joga nav domāta, lai sasniegtu kaut ko materiālu, tā dod iespēju pilnīgi pārtraukt materiālo esamību. Kas grib uzlabot veselību vai tiecas pēc materiālām pilnībām, tas saskaņā ar Bhagavad-gītu nav nekāds jogs. Materiālās esamības pārtraukšana nenozīmē arī nekādu ieiešanu «tukšumā», kas ir pilnīgs mīts. Visā tajā, ko radījis Dievs

Kungs, nav nekāda tukšuma. Materiālās esamības pārtraukšana dod iespēju ieiet garīgajās debesīs, Dieva Kunga mājvietā. Arī Viņa mājvieta skaidri aprakstīta Bhagavad-gītā – tā ir vieta, kur nevajag ne sauli, ne mēnesi, ne arī elektrību. Visas garīgās valstības planētas spīd pašas līdzīgi saulei materiālajās debesīs. Dieva valstība ir visur, bet garīgās debesis un to planētas sauc par paru dhāmu jeb augstākajām mājvietām.

Pilnīgs jogs, kas nevainojami izprot Kungu Krišnu, kā šeit skaidri saka pats Dievs Kungs («mat-čitah», «mat-parah», «mat-sthānam»), var sasniegt īstenu mieru un galu galā aiziet uz Viņa augstāko mājvietu, Krišnaloku, ko sauc arī par Goloku Vrindāvanu. Brahma-samhitā (5.37.) ir skaidri teikts: goloka ēva nivasatj akhilātma-bhūtah – Dievs Kungs, kaut arī Viņš vienmēr atrodas savā mājvietā Golokā, ar savām augstajām garīgajām enerģijām ir arī visucaurstrāvojošs Brahmans un vienuviet esošā Paramātma. Neviens nevar sasniegt garīgās debesis (Vaikunthu) vai ieiet Dieva Kunga mūžīgajā mājvietā (Golokā Vrindāvanā), ja viņš pareizi neizprot Krišnu un Viņa pilnīgo izvērsumu Višnu. Tāpēc cilvēks, kas darbojas Krišnas apziņā, ir pilnīgs jogs, jo viņa prāts vienmēr apcer Krišnas darbību (sa vai manah krišna-padāravindajoh). Arī Vēdās (Švētāšvatara Upanišada 3.8.) teikts: tam ēva viditvāti mritjum ēti – «Pāri dzimšanas un nāves ceļam var pacelties, tikai izprotot Dieva Augstāko Personību, Krišnu.» Citiem vārdiem sakot, jogas pilnība ir brīvība no materiālās esamības, nevis kaut kāda vingrošana vai maģiska triku rādīšana, lai apmuļķotu nevainīgus cilvēkus.

16. PANTS

नात्यश्नतस्तु योगोस्ति न चैकान्तमनश्नतः ।
न चातिस्वप्नशीलस्य जाग्रतो नैव चार्जुन ॥ १६ ॥

nātj-ašnatas tu jogo 'sti na čaikāntam anašnatah
na čāti-svapna-šīlasja džāgrato naiva čārdžuna

na – nekad; ati – pārāk daudz; ašnatah – kas ēd; tu – bet; jogah – savienošanās ar Augstāko; asti – ir; na – ne; ča – arī; ēkāntam – pārāk; anašnatah – neēd; na – ne; ča – arī; ati – pārāk daudz; svapna-šīlasja – kas guļ; džāgratah – kas naktī pārāk daudz nomodā; na – ne; ēva – jebkad; ča – un; ardžuna – ak, Ardžuna.

Ardžuna! Cilvēks nevar kļūt par jogu, ja viņš ēd par daudz vai par maz, guļ par daudz vai par maz.

SKAIDROJUMS: Šeit jogiem ieteikts ievērot ēšanas un miega režīmu. Ēst par daudz nozīmē ēst vairāk, nekā vajag, lai saturētu kopā ķermeni un dvēseli. Nav nekādas vajadzības apēst dzīvniekus, jo ir pietiekami daudz graudu, dārzeņu, augļu un piena. Saskaņā ar Bhagavad-gītu šāds vienkāršs ēdiens ir ēdiens skaidrībā. Dzīvnieku miesu ēd tie, kas ir tumsībā. Tāpēc tie, kas ēd gaļu, dzer, smēķē un ēd to, kas nav vispirms piedāvāts Krišnam, cietīs no grēku sekām, jo viņi ēd tikai netīru ēdienu. Bhundžatē tē tv agham pāpā jē pačantj ātma-kāranāt. Ikviens, kas ēd tikai jutekļu priekam vai gatavo sev, nepiedāvājot ēdienu Krišnam, ēd vienīgi grēkus. Kas ēd grēkus un ēd vairāk, nekā viņam dots, nevar pareizi izpildīt jogu. Vislabāk ir ēst tikai Krišnam piedāvāta ēdiena pārpalikumus. Krišnas apziņas cilvēks neēd neko, kas vispirms nav piedāvāts Krišnam. Tāpēc tikai tas, kas apzinās Krišnu, var pilnīgā veidā izpildīt jogu. Kas mākslīgi atturas no ēdiena vai izdomā sev badošanos, tas nevar būt jogs. Krišnas apziņas cilvēks gavē tā, kā ieteikts svētajos rakstos. Viņš nebadojas un neēd vairāk kā vajadzīgs, un tāpēc viņš var pareizi nodarboties ar jogu. Kas ēd vairāk kā vajadzīgs, tas guļot daudz sapņo, tāpēc ka guļ vairāk kā vajadzīgs. Nevajag gulēt vairāk kā sešas stundas diennaktī. Kas guļ vairāk kā sešas stundas no divdesmit četrām, tas noteikti ir pakļauts tumsībai. Cilvēks tumsībā ir slinks un viņam patīk daudz gulēt. Tāds cilvēks nevar nodarboties ar jogu.

17. PANTS

युक्ताहारविहारस्य युक्तचेष्टस्य कर्मसु ।
युक्तस्वप्नावबोधस्य योगो भवति दुःखहा ॥ १७ ॥

juktāhāra-vihārasja jukta-čēštasja karmasu
jukta-svapnāvabodhasja jogo bhavati duhkha-hā

jukta – mēreni; āhāra – ēd; vihārasja – atpūšas; jukta – mēreni; čēštasja – kas strādā, lai uzturētu sevi; karmasu – izpildot pienākumus; jukta – mēreni; svapna-avabodhasja – guļ un ir nomodā; jogah – joga; bhavati – kļūst; duhkha-hā – samazinot sāpes.

Kas ēd, guļ, atpūšas un strādā ar mēru, tas ar jogu var atvieglot visas materiālās ciešanas.

SKAIDROJUMS: Pārmērības ēšanā, gulēšanā, aizsardzībā un dzimumdzīvē – visās ķermeņa prasībās – var apstādināt attīstību jogā. Kas attiecas uz ēšanu, tad to var ierobežot, tikai pieņemot prasādu, svētītu ēdienu. Saskaņā ar Bhagavad-gītu (9.26.), Kungam Krišnam var piedāvāt dārzeņus, ziedus, augļus, graudus, pienu, utt. Tādā veidā Krišnas apziņas cilvēks dabiski iemācās nepieņemt neko, kas nav cilvēka barība vai kas nav ēdiens skaidrībā. Kas attiecas uz gulēšanu, tad Krišnas apziņas cilvēks vienmēr ir aizņemts, pildot pienākumus Krišnas apziņā, un tāpēc jebkuru par daudz ilgi miegā pavadītu stundu uzskata par lielu zaudējumu. «Avjartha-kālātvam» – Krišnas apziņas cilvēks nevar pieņemt, ka pat minūte viņa mūža paiet bez kalpošanas Dievam Kungam. Tāpēc viņš guļ, cik vien iespējams maz. Šajā ziņā paraugs ir Šrīla Rūpa Gosvāmī, kas vienmēr kalpoja Krišnam un gulēja ne vairāk kā divas stundas diennaktī, bet dažreiz pat mazāk. Thākurs Haridāsa pat neēda un negulēja ne mirkli, iekams nebija pabeidzis savu ikdienas svētā vārda daudzināšanu uz virtenes trīssimt tūkstošus reižu. Kas attiecas uz darbu, tad Krišnas apziņas cilvēks nedara neko, kas nav saistīts ar Krišnu, un tāpēc viņa darbs vienmēr ir pareizi virzīts un jutekļu apmierināšanas neskarts. Tā kā nevar būt ne runas par jutekļu apmierināšanu, tad Krišnas apziņas cilvēks nepazīst materiālu dīkdienību. Un tā kā viss viņa darbs, runa, miegs, nomods un visas citas ķermeniskās darbības ir pareizi virzītas, tad viņu neskar materiālās ciešanas.

18. PANTS

यदा विनियतं चित्तमात्मन्येवावतिष्ठते ।
निस्पृहः सर्वकामेभ्यो युक्त इत्युच्यते तदा ॥ १८ ॥

jadā vinijatam čittam ātmanj ēvāvatišthatē
nisprihah sarva-kāmēbhjo jukta itj učjatē tadā

jadā – kad; vinijatam – savaldīts; čittam – prāts un tā darbība; ātmani – pārpasaulībā; ēva – noteikti; avatišthatē – nostājas; nisprihah – bez vēlmēm; sarva – visām; kāmēbhjah – materiālo jutekļu apmierināšanas; juktah – stingrs jogā; iti – tā; učjatē – ir teikts; tadā – tad.

Kad jogs ar jogas spēku savalda prātu un, brīvs no visām materiālajām vēlmēm, nostājas pārpasaulībā, tad saka, ka viņš ir nostiprinājies jogā.

SKAIDROJUMS: Joga darbība atšķiras no parasta cilvēka darbības ar to, ka viņš ir apturējis visas materiālās vēlmes, no kurām galvenā ir dzimumtieksme. Pilnīgs jogs ir savaldījis sava prāta darbību tik labi, ka viņu nevar satraukt nekādas materiālas vēlmes. Šo pilnību dabiskā kārtā sasniedz Krišnas apziņas cilvēki. Kā teikts Šrīmad Bhāgavatamā (9.4.18.–20.):

sa vai manah krišna-padāravindajor
vačāmsi vaikuntha-gunānuvarnanē
karau harēr mandira-mārdžanādišu
šrutim čakārāčjuta-sat-kathodajē

mukunda-lingālaja-daršanē drišau
tad-bhritja-gātra-sparšē 'nga-sangamam
ghrānam ča tat-pāda-sarodža-saurabhē
šrīmat-tulasjā rasanām tad-arpitē

pādau harēh kšētra-padānusarpanē
širo hrišīkēša-padābhivandanē
kāmam ča dāsjē na tu kāma-kāmjajā
jathottama-šloka-džanāšrajā ratih

«Valdnieks Ambarīša vispirms vērsa savu prātu uz Kunga Krišnas lotospēdām, pēc tam viņš ar saviem vārdiem aprakstīja Dieva Kunga pārpasaulīgās īpašības, ar savām rokām slaucīja Dieva Kunga templi, ar ausīm klausījās par Dieva Kunga pārpasaulīgajiem darbiem, ar acīm skatījās uz Dieva Kunga pārpasaulīgajiem veidoliem, ar savu ķermeni saskārās ar citu bhaktu ķermeņiem, ar degunu smaržoja Dievam Kungam piedāvātos lotosa ziedus, ar mēli garšoja tulasī lapas, kas bija piedāvātas Dieva Kunga lotospēdām, ar kājām gāja uz svētajām vietām un Dieva Kunga templi, galvu nolieca Dieva Kunga priekšā un savās vēlmēs izpildīja Dieva Kunga gribu. Visas šīs pārpasaulīgās darbības ir tīra bhaktas darbības.»

Kas iet impersonālisma ceļu, tas nevar pacelt savu apziņu šādā pārpasaulīgā līmenī, bet Krišnas apziņas cilvēkam tas ir ļoti viegli, kā tas redzams no Mahārādžas Ambarīšas darbības apraksta. Kamēr prāts nav stingri vērsts uz Dieva Kunga lotospēdām un pastāvīgi neatceras Viņu, tikmēr šāda pārpasaulīga darbība nav iespējama. Tāpēc šī darbība ietilpst garīgajā kalpošanā Dievam Kungam, un to sauc par arčanu jeb visu jutekļu izmantošanu, lai kalpotu Dievam Kungam. Jutekļiem un prātam vajadzīga nodarbošanās. To noliegšana nav iespējama. Tāpēc visiem cilvēkiem – īpaši tiem, kas nav atsacīšanās dzīves kārtā, – aprakstītā pārpasaulīgā jutekļu un prāta nodarbināšana ir vispilnīgākais ceļš uz pārpasaulīgajiem sasniegumiem. To Bhagavad-gītā sauc par juktu.

19. PANTS

यथा दीपो निवातस्थो नेङ्गते सोपमा स्मृता ।
योगिनो यतचित्तस्य युञ्जतो योगमात्मनः ॥ १९ ॥

jathā dīpo nivāta-stho nēngatē sopamā smritā
jogino jata-čittasja jundžato jogam ātmanah

jathā – kā; dīpah – gaismeklis; nivāta-sthah – bezvēja vietā; na – ne; ingatē – viļņojas; sā – šis; upamā – salīdzinājums; smritā – domāts; joginah – par jogu; jata-čittasja – kura prāts ir savaldīts; jundžatah – vienmēr nodarbināts; jogam – meditācijā; ātmanah – uz pārpasaulību.

Bezvējā mierīgi deg liesma, un pārpasaulnieks ar savaldītu prātu vienmēr stingri meditē uz pārpasaulīgo patību.

SKAIDROJUMS: Cilvēks, kas patiešām apzinājies Krišnu un vienmēr iegrimis pārpasaulībā, pastāvīgi un netraucēti meditē uz savu godināmo Kungu tikpat stingri, cik mierīgi bezvējā deg liesma.

20.–23. PANTS

यत्रोपरमते चित्तं निरुद्धं योगसेवया ।
यत्र चैवात्मनात्मानं पश्यन्नात्मनि तुष्यति ॥ २० ॥
सुखमात्यन्तिकं यत्तद्बुद्धिग्राह्यमतीन्द्रियम् ।
वेत्ति यत्र न चैवायं स्थितश्चलति तत्त्वतः ॥ २१ ॥
यं लब्ध्वा चापरं लाभं मन्यते नाधिकं ततः ।
यस्मिन्स्थितो न दुःखेन गुरुणापि विचाल्यते ॥ २२ ॥
तं विद्याद्दुःखसंयोगवियोगं योगसंज्ञितम् ॥ २३ ॥

jatroparamatē čittam niruddham joga-sēvajā
jatra čaivātmanātmānam pašjann ātmani tušjati

sukham ātjantikam jat tad buddhi-grāhjam atīndrijam
vētti jatra na čaivājam sthitaš čalati tattvatah

jam labdhvā čāparam lābham manjatē nādhikam tatah
jasmin sthito na duhkhēna gurunāpi vičāljatē

tam vidjād duhkha-samjoga- vijogam joga-samgjitam

jatra – tādā stāvoklī, kad; uparamatē – izbeidzas (jo cilvēks izjūt pārpasaulīgu laimi); čittam – prāta darbība; niruddham – turoties nost no matērijas; joga-sēvajā – pildot jogu; jatra – kurā; ča – arī; ēva – noteikti; ātmanā – ar tīru prātu; ātmānam – sevis; pašjan – izprotot stāvokli; ātmani – sevī; tušjati – gūst apmierinājumu; sukham – laimi; ātjantikam – augstāko; jat – kas; tat – tas; buddhi – ar saprātu; grāhjam – pieejamu; atīndrijam – pārpasaulīgo; vētti – zina; jatra – kur; na – nekad; ča – arī; ēva – noteikti; ajam – viņš; sthitah – atrodas; čalati – novirzās; tattvatah – no patiesības; jam – kas; labdhvā – ieguvis; ča – arī; aparam – jebkādu citu; lābham – ieguvumu; manjatē – uzskata; na – nekad; adhikam – vairāk; tatah – par to; jasmin – kurā; sthitah – esot; na – nekad; duhkhēna – ar ciešanām; gurunā api – pat tad, kad ļoti grūti; vičāljatē – satricināts; tam – tas; vidjāt – tev jāzina; duhkha-samjoga – par materiālās saskarsmes ciešanām; vijogam – iznīcināšanu; joga-samgjitam – ko sauc par jogas transu.

Šai pilnības līmenī, ko sauc par transu jeb samādhi, ar jogas spēku prāts pilnīgi atbrīvojas no materiālām domām. Tad cilvēks ar tīru prātu redz patību, bauda to, priecājas sevī un caur pārpasaulīgiem jutekļiem gūst bezgalīgu pārpasaulīgu laimi. Tad viņš vairs nekad nenovirzās no patiesības. Ieguvis to, viņš redz, ka lielāka ieguvuma nav. Šādu cilvēku nesatricina pat vislielākās grūtības. Tā ir patiesa brīvība no visām ciešanām, kas rodas saskarsmē ar materiālo.

SKAIDROJUMS: Nodarbojoties ar jogu, cilvēks pamazām zaudē pieķeršanos materiāliem priekšstatiem. Tā ir jogas pamatpazīme. Un pēc tam jogs nonāk transā jeb samādhi, kas nozīmē, ka viņš ar pārpasaulīgu prātu un saprātu apzinās Virsdvēseli, un viņam nerodas aplams priekšstats, ka viņš varētu būt Virsdvēsele. Joga vairāk vai mazāk balstās uz Patandžali mācību. Ir tādi neautoritatīvi komentētāji, kas cenšas individuālo dvēseli pielīdzināt Virsdvēselei, un monisti to uzskata par atbrīvi, bet viņi neizprot īsto Patandžali jogas mērķi. Patandžali mācībā tiek atzīta pārpasaulīga svētlaime, bet monisti to neatzīst, jo baidās pakļaut riskam savu vienīguma teoriju. Neduālists nepiekrīt, ka zināšanas atšķiras no zinātāja, bet šajā pantā tiek runāts par pārpasaulīgu laimi, kas tiek sajusta caur pārpasaulīgiem jutekļiem. Un to apstiprina Patandžali Muni, slavenais jogas izskaidrotājs. Diženais viedais «Joga-sūtrās» (3.34.) saka: purušārtha-šūnjānām gunānām pratiprasavah kaivaljam svarūpa-pratišthā vā čiti-šaktir iti.

Šī čiti-šakti jeb iekšējā spēja ir pārpasaulīga. Vārds «purušārtha» nozīmē materiālu reliģiozitāti, ekonomikas attīstību, jutekļu apmierināšanu un beigās mēģinājumu savienoties ar Visaugstāko. Šo «saplūšanu ar Visaugstāko» monisti sauc par kaivalju. Bet saskaņā ar Patandžali šī kaivalja ir iekšēja jeb pārpasaulīga spēja, kas dzīvajai būtnei ļauj apjēgt savu dabisko stāvokli. Jeb kā teicis Kungs Čaitanja, šo stāvokli sauc par «čēto-darpana-mārdžanu» jeb netīrā prāta spoguļa slaucīšanu. Šī «slaucīšana» īstenībā ir atbrīve jeb «bhava-mahā-dāvāgni-nirvāpana». Nirvānas teorijas sākums atbilst šim principam. Bhāgavatamā to sauc par «svarūpēna vjavasthitih». Bhagavad-gīta arī apstiprina to, kas teikts šajā pantā.

Pēc nirvānas jeb visa materiālā pārtraukšanas izpaužas garīga darbība jeb garīgā kalpošana Dievam Kungam, ko sauc arī par Krišnas apziņu. Runājot Bhāgavatamas vārdiem, «svarūpēna vjavasthitih» ir «būtnes īstā dzīve». Maija jeb maldi ir garīgās dzīves stāvoklis, ko aptraipījusi materiālā slimība. Atbrīve no šīs materiālās slimības nenozīmē būtnes sākotnējā mūžīgā stāvokļa sagraušanu. To atzīst arī Patandžali: kaivaljam svarūpa-pratišthā vā čiti-šaktir iti. Šis čiti-šakti jeb pārpasaulīgais prieks ir īstā dzīve. To apstiprina Vēdānta-sūtra (1.1.12.): ānanda-majo 'bhjāsāt. Dabiskais pārpasaulīgais

prieks ir jogas galamērķis un to var viegli sasniegt ar garīgo kalpošanu jeb bhakti jogu. Bhakti joga labi aprakstīta Bhagavad-gītas septītajā nodaļā.

Šajā nodaļā aprakstītajā jogā ir divu veidu samādhi: sampragjāta-samādhi un asampragjāta-samādhi. Kad cilvēks ar dažādiem filozofiskiem meklējumiem paceļas pārpasaulīgā līmenī, tad saka, ka viņš sasniedzis sampragjāta-samādhi. Asampragjāta-samādhi līmenī vairs nav nekādas saiknes ar laicīgo prieku, jo tad cilvēks jau ir pacēlies pāri jebkādai jutekliskai laimei. Kad jogs reiz sasniedzis šādu pārpasaulīgu stāvokli, tad viņš ir nesatricināms. Kamēr jogs nav sasniedzis šo stāvokli, tikmēr viņš ir neveiksminieks. Tā saucamā mūsdienu joga, kad cilvēks bauda dažādus jutekļu priekus, ir pretrunīga. Jogs, kas nodarbojas ar dzimumdzīvi un apreibināšanos, ir vienkārši smieklīgs. Pat tie jogi, kurus piesaista sidhi (pilnības), neatrodas pilnīgā stāvoklī. Ja jogu piesaista jogas blakusparādības, tad viņš nevar sasniegt pilnību, par ko runā šis pants. Tāpēc cilvēkiem, kas rāda dažādus brīnumainus vingrojumus vai sidhi jāzina, ka viņi tādā veidā ir pazaudējuši īsto jogas mērķi.

Labākā joga šajā laikmetā ir Krišnas apziņa, kas nemaldina cilvēku. Krišnas apziņas cilvēks savā darbā ir tik laimīgs, ka netiecas ne pēc kādas citas laimes. Lai nodarbotos ar hathas jogu, dhjānas jogu un gjānas jogu, ir tik daudz šķēršļu, it īpaši šajā liekulības laikmetā, taču šādas grūtības nerodas, nodarbojoties ar karmas jogu jeb bhakti jogu.

Kamēr vien pastāv materiālais ķermenis, tikmēr ir jāapmierina tā prasības: jāēd, jāguļ, jāaizsargājas un jāgādā pēcnācēji. Bet cilvēks, kas nodarbojas ar tīru bhakti jogu jeb Krišnas apziņu, apmierina šīs prasības, neuzbudinot jutekļus. Viņš pieņem tikai to, kas ir pilnīgi nepieciešams, un, vēršot ļaunu par labu, bauda pārpasaulīgu laimi Krišnas apziņā. Viņš ir bezjūtīgs pret tādām nejaušībām kā slimībām, negadījumiem, trūkumu un pat vistuvākā radinieka nāvi, bet vienmēr ātri izpilda pienākumus Krišnas apziņā jeb bhakti jogā. Nejaušības nekad viņu nenovirza no pienākuma. Kā teikts Bhagavad-gītā (2.14.): āgamāpājino 'nitjās tāms titikšasva bhārata. Viņš pacieš šādas nejaušības, jo zina, ka tās nāk un iet un neietekmē viņa pienākumus. Tā viņš sasniedz augstāko jogas pilnību.

24. PANTS

स निश्चयेन योक्तव्यो योगोनिर्विण्णचेतसा ।
सङ्कल्पप्रभवान्कामांस्त्यक्त्वा सर्वानशेषतः ।
मनसैवेन्द्रियग्रामं विनियम्य समन्ततः ॥ २४ ॥

sa niščajēna joktavjo jogo 'nirvinna-čētasā
sankalpa-prabhavān kāmāms tjaktvā sarvān ašēšatah
manasaivēndrija-grāmam vinijamja samantatah

sah – tam; niščajēna – ar stingru noteiktību; joktavjah – jāpilda; jogah – joga; anirvinna-čētasā – nenovirzoties; sankalpa – prātojumus; prabhavān – radušos no; kāmān – materiālām vēlmēm; tjaktvā – atmetot; sarvān – visus; ašēšatah – pilnīgi; manasā – ar prātu; ēva – noteikti; indrija-grāmam – visus jutekļus; vinijamja – iegrožojot; samantatah – no visām pusēm.

Jogas ceļš jāiet ar noteiktību un ticību un nedrīkst novirzīties no tā. Jāatmet pilnīgi visas materiālās vēlmes, kas dzimušas prātojumos, un ar prātu pilnīgi jāsavalda jutekļi.

SKAIDROJUMS: Tam, kas nodarbojas ar jogu, jābūt noteiktības pilnam un jādarbojas pacietīgi, bez novirzīšanās. Jābūt pārliecinātam, ka beigās noteikti gaida panākumi, un jābūt ļoti neatlaidīgam. Nevajag zaudēt dūšu, ja panākumi nenāk uzreiz. Kas ir stingrs, tas noteikti gūst panākumus. Attiecībā uz bhakti jogu Rūpa Gosvāmī ir teicis:

utsāhān niščajād dhairjāt tat-tat-karma-pravartanāt
sanga-tjāgāt sato vrittēh šadbhir bhaktih prasidhjati

«Bhakti jogu var pildīt sekmīgi, ar lielu aizrautību, neatlaidību un noteiktību, ja seko noliktajiem pienākumiem bhaktu sabiedrībā un darbojas pilnīgā skaidrībā.» (Upadēšāmrita 3.)

Kas attiecas uz noteiktību, tad jāseko zvirbulienes piemēram, kura pazaudēja savas olas okeāna viļņos. Zvirbuliene izdēja olas okeāna krastā, bet okeāns tās aizskaloja. Zvirbuliene ļoti nobēdājās un lūdza okeānam atdot olas. Bet okeāns pat neklausījās. Tāpēc zvirbuliene nolēma okeānu izsusināt. Viņa ņēma ūdeni savā mazajā knābītī un nesa to prom. Visi smējās par viņas apņēmību izdarīt neiespējamo. Ziņa par to, ko dara zvirbuliene, ātri izplatījās un galu galā nonāca pie Garudas, milzīgā putna, kas nes Kungu Višnu. Garuda apžēlojās par savu mazo māsu un aizlidoja pie viņas. Garudam ļoti patika mazās zvirbulienes noteiktība, un viņš apsolīja palīdzēt. Viņš aizgāja pie okeāna un teica: «Ja tu tūlīt neatdosi oliņas, tad es darīšu to pašu, ko dara zvirbuliene.» Okeāns nobijās un atdeva oliņas. Tā zvirbuliene ar Garudas žēlastību kļuva laimīga.

Arī nodarbošanās ar jogu, it īpaši ar bhakti jogu Krišnas apziņā, var likties ļoti grūta. Bet, kas ar lielu apņēmību seko tās principiem, tam Dievs Kungs noteikti palīdz, jo Viņš palīdz tiem, kas palīdz paši sev.

25. PANTS

शनैः शनैरुपरमेद्बुद्ध्या धृतिगृहीतया ।
आत्मसंस्थं मनः कृत्वा न किञ्चिदपि चिन्तयेत् ॥ २५ ॥

šanaih šanair uparamēd buddhjā dhriti-grihītajā
ātma-samstham manah kritvā na kinčid api čintajēt

šanaih – pakāpeniski; šanaih – soli pa solim; uparamēt – jāapvalda; buddhjā – ar saprātu; dhriti-grihītajā – pārliecības nestu; ātma-samstham – pārpasaulībā novietotu; manah – prātu; kritvā – padarot; na – ne; kinčit – ko citu; api – pat; čintajēt – nedomājot par.

Ar pilnīgas pārliecības stiprinātu saprātu pakāpeniski, soli pa solim, jānonāk transā. Prāts jāvērš vienīgi uz patību un ne uz ko citu.

SKAIDROJUMS: Ar stipru pārliecību un saprātu pamazām jāpārtrauc jutekliskās darbības. To sauc par pratjāhāru. Prātam, kuru vada pārliecība, meditācija un jutekļu darbības pārtraukšana, jāatrodas transā jeb samādhi. Tad vairs nedraud nekādas briesmas nonākt materiālā dzīves izpratnē. Tātad, kaut arī cilvēks ir saistīts ar matēriju kamēr vien pastāv materiālais ķermenis, nevajag domāt par jutekļu apmierināšanu. Nevajag domāt ne par kādiem citiem priekiem, kā vien par Augstākās Patības prieku. To ir viegli sasniegt, tieši darbojoties Krišnas apziņā.

26. PANTS

यतो यतो निश्चलति मनश्चञ्चलमस्थिरम् ।
ततस्ततो नियम्यैतदात्मन्येव वशं नयेत् ॥ २६ ॥

jato jato niščalati manaš čančalam asthiram
tatas tato nijamjaitad ātmanj ēva vašam najēt

jatah jatah – kad vien; niščalati – ļoti satraucas; manah – prāts; čančalam – svaidīgs; asthiram – nestingrs; tatah tatah – tad; nijamja – ierobežojot; ētat – to; ātmani – patībā; ēva – noteikti; vašam – savaldīšanai; najēt – jāpakļauj.

Lai arī kur savas svaidīgās un nepastāvīgās dabas dēļ prāts neaizklīstu, tas noteikti jāatved atpakaļ patības varā.

SKAIDROJUMS: Prāts pēc dabas ir svaidīgs un nepastāvīgs. Bet sevi izpratušam jogam jāvalda pār prātu, prāts nedrīkst valdīt pār viņu. Kas valda pār prātu (un tāpēc arī jutekļiem) ir gosvāmī jeb svāmī, bet tas, pār kuru valda prāts, ir go-dāsa jeb jutekļu kalps. Gosvāmī zina īsto jutekļu laimi. Jutekļi ir pārpasaulīgas laimes pilni, kad tie kalpo Hrišīkēšam jeb augstākajam jutekļu īpašniekam – Krišnam. Kalpošana Krišnam ar šķīstītiem jutekļiem ir Krišnas apziņa. Tādā veidā var pilnīgi savaldīt jutekļus. Vēl jo vairāk, tā ir pati jogas pilnība.

27. PANTS

प्रशान्तमनसं ह्येनं योगिनं सुखमुत्तमम् ।
उपैति शान्तरजसं ब्रह्मभूतमकल्मषम् ॥ २७ ॥

prašānta-manasam hj ēnam joginam sukham uttamam
upaiti šānta-radžasam brahma-bhūtam akalmašam

prašānta – mierīgs, vērsts uz Krišnas lotospēdām; manasam – kura prāts; hi – noteikti; ēnam – šis; joginam – jogs; sukham – laimi; uttamam – augstāko; upaiti – sasniedz; šānta-radžasam – viņa kaislības norimst; brahma-bhūtam – atbrīvi, apzinoties sevi par Absolūtu; akalmašam – brīvs no agrāko grēku pretdarbībām.

Jogs, kura prāts ir stingri vērsts uz Mani, noteikti sasniedz augstāko pārpasaulīgās laimes pilnību. Viņš stāv pāri kaislībām, apzinās, ka īpašībās ir vienāds ar Visaugstāko, un atbrīvojas no visām agrāko darbu pretdarbībām.

SKAIDROJUMS: Brahma-bhūta ir stāvoklis, kurā cilvēks ir brīvs no materiālajiem sārņiem un pārpasaulīgi kalpo Dievam Kungam. Mad-bhaktim labhatē parām (Bg. 18.54.). Nav iespējams palikt Brahmana, Absolūta stāvoklī, iekams prāts nav stingri vērsts uz Dieva Kunga lotospēdām. Sa vai manah krišna-padāravindajoh. Pastāvīga pārpasaulīgas mīlestības pilna kalpošana Dievam Kungam jeb Krišnas apziņa ir īstena brīvība no kaislībām un visiem materiālajiem sārņiem.

28. PANTS

युञ्जन्नेवं सदात्मानं योगी विगतकल्मषः ।
सुखेन ब्रह्मसंस्पर्शमत्यन्तं सुखमश्नुते ॥ २८ ॥

jundžann ēvam sadātmānam jogī vigata-kalmašah
sukhēna brahma-samsparšam atjantam sukham ašnutē

jundžan – nodarbojoties ar jogu; ēvam – tā; sadā – vienmēr; ātmānam – patība; jogī – kas saskaras ar Augstāko Patību; vigata – atbrīvots no; kalmašah – visiem materiālajiem sārņiem; sukhēna – pārpasaulīgā laimē; brahma-samsparšam – vienmēr saskaroties ar Augstāko; atjantam – augstāko; sukham – laimi; ašnutē – sasniedz.

Jogs, kas valda pār sevi un vienmēr nodarbojas ar jogu, atbrīvojas no visiem materiālajiem sārņiem un sasniedz augstāko laimi, ko dod pārpasaulīgā, mīlestības pilnā kalpošana Dievam Kungam.

SKAIDROJUMS: Apzināties sevi nozīmē zināt savu dabisko stāvokli attiecībā pret Visaugstāko. Individuālā dvēsele ir neatņemama Visaugstākā daļiņa, un viņas stāvoklis ir pārpasaulīga kalpošana Dievam Kungam. Šī pārpasaulīgā saskarsme ar Visaugstāko ir brahma-samsparša.

29. PANTS

सर्वभूतस्थमात्मानं सर्वभूतानि चात्मनि ।
ईक्षते योगयुक्तात्मा सर्वत्र समदर्शनः ॥ २९ ॥

sarva-bhūta-stham ātmānam sarva-bhūtāni čātmani
īkšatē joga-juktātmā sarvatra sama-daršanah

sarva-bhūta-stham – visās būtnēs; ātmānam – Virsdvēseli; sarva – visas; bhūtāni – būtnes; ča – arī; ātmani – patībā; īkšatē – redz; joga-jukta-ātmā – kas ir savienojies Krišnas apziņā; sarvatra – visur; sama-daršanah – redz vienādi.

Īsts jogs redz Mani visās būtnēs un redz Manī visas būtnes. Patiešām, kas apzinājies sevi, tas redz Mani, Visaugsto Kungu, visur.

SKAIDROJUMS: Jogs, kas apzinās Krišnu, redz pilnīgi, jo viņš redz Krišnu, Visaugstāko ikvienā sirdī Virsdvēseles (Paramātmas) veidā. Īšvarah sarva-bhūtānām hrid-dēšē 'rjuna tišthati. Dievs Kungs savā Paramātmas iezīmē atrodas gan suņa, gan brāhmana sirdī. Pilnīgs jogs zina, ka Dievs Kungs ir mūžīgi pārpasaulīgs, un atrašanās suņa vai brāhmana sirdī Viņu materiāli neietekmē. Lūk, kāda ir Dieva Kunga augstākā neitralitāte. Individuālā dvēsele arī atrodas kādā noteiktā sirdī, bet tā neatrodas visās sirdīs. Ar to individuālā dvēsele atšķiras no Virsdvēseles. Kas īsti nenodarbojas ar jogu, tas nespēj redzēt tik skaidri. Krišnas apziņas cilvēks var redzēt Krišnu gan ticīgā, gan neticīgā sirdī. Smriti tas ir apstiprināts šādiem vārdiem: ātatavāč ča mātritvāč ča ātmā hi paramo harih. Dievs Kungs, kas ir visu būtņu avots, ir kā māte un uzturētājs. Kā māte ir vienāda pret visiem bērniem, tā arī augstākais tēvs (jeb māte) ir vienāds pret visiem. Tāpēc Virsdvēsele vienmēr ir ikvienā dzīvajā būtnē. Arī ārēji skatoties, ikviena būtne atrodas Dieva Kunga enerģijā. Kā tiks paskaidrots septītajā nodaļā, Dievam Kungam sākotnēji ir divas enerģijas: garīgā (jeb augstākā) un materiālā (jeb zemākā). Dzīvo būtni, kaut arī tā ir daļa no augstākās enerģijas, sasaista zemākā enerģija. Dzīvā būtne vienmēr atrodas Dieva Kunga enerģijā. Katra būtne tādā vai citādā veidā atrodas Viņā.

Jogs uz visu skatās vienādi, jo redz, ka visas būtnes visos apstākļos kalpo Dievam, kaut arī tās ir dažādos stāvokļos dažāda auglīga darba dēļ. Atrazdamies materiālajā enerģijā, būtnes kalpo materiālajiem jutekļiem, bet garīgajā enerģijā tās tieši kalpo Visaugstajam Kungam. Jebkurā gadījumā būtne kalpo Dievam. Krišnas apziņas cilvēkam ir šāds pilnīgs redzējums.

30. PANTS

यो मां पश्यति सर्वत्र सर्वं च मयि पश्यति ।
तस्याहं न प्रणश्यामि स च मे न प्रणश्यति ॥ ३० ॥

jo mām pašjati sarvatra sarvam ča maji pašjati
tasjāham na pranašjāmi sa ča mē na pranašjati

jah – kas; mām – Mani; pašjati – redz; sarvatra – visur; sarvam – visu; ča – un; maji – Manī; pašjati – redz; tasja – tam; aham – Es; na – ne; pranašjāmi – esmu zudis; sah – viņš; ča – arī; mē – Man; na – nav; pranašjati – zudis.

Kas Mani redz visur un visu redz Manī, tam Es nekad neesmu zudis un viņš nekad nav zudis Man.

SKAIDROJUMS: Krišnas apziņas cilvēks noteikti redz Kungu Krišnu visur un visu redz Krišnā. Var likties, ka šāds cilvēks redz visas atsevišķās materiālās dabas izpausmes, tomēr visos gadījumos viņš apzinās Krišnu, zinot, ka viss ir Krišnas enerģijas izpausme. Nekas nevar pastāvēt bez Krišnas, un Krišna ir visa Kungs – tas ir Krišnas apziņas pamats. Krišnas apziņa nozīmē attīstīt mīlestību uz Krišnu, tas ir stāvoklis, kas augstāks pat par atbrīvi no matērijas. Šajā Krišnas apziņas stāvoklī, kas ir augstāks par sevis apzināšanos, bhakta saplūst ar Krišnu tai ziņā, ka Krišna bhaktam ir viss, un bhakta pilnībā iemīl Krišnu. Tad pastāv tuvas attiecības starp Krišnu un Viņa bhaktu. Šajā stāvoklī dzīvā būtne nekad nevar tikt iznīcināta, un arī Dieva Augstākā Personība nekad nezūd bhaktas skatam. Saplūšana ar Krišnu ir garīga iznīcināšanās. Bhakta nekad nepakļauj sevi tādām briesmām. Brahma-samhitā (5.38.) teikts:

prēmāndžana-ččhurita-bhakti-viločanēna
santah sadaiva hridajēšu vilokajanti
jam šjāmasundaram ačintja-guna-svarūpam
govindam ādi-purušam tam aham bhadžāmi

«Es godinu sākotnējo Kungu Govindu, kuru bhakta vienmēr skata mīlestības pilnām acīm. Viņu var redzēt mūžīgajā Šjāmasundaras veidolā, kas atrodas bhaktas sirdī.»

Šajā pakāpē Kungs Krišna nekad nepazūd bhaktas acīm, un bhakta nekad nezaudē Dievu Kungu. To pašu var teikt par jogu, kurš sirdī redz Dieva Kunga Paramātmas veidolu. Šāds jogs kļūst par tīru bhaktu un nespēj nodzīvot ne mirkli, neredzot sirdī Dievu Kungu.

31. PANTS

सर्वभूतस्थितं यो मां भजत्येकत्वमास्थितः ।
सर्वथा वर्तमानोपि स योगी मयि वर्तते ॥ ३१ ॥

sarva-bhūta-sthitam jo mām bhadžatj ēkatvam āsthitah
sarvathā vartamāno 'pi sa jogī maji vartatē

sarva-bhūta-sthitam – visās sirdīs esošam; jah – kas; mām – Man; bhadžati – garīgi kalpo; ēkatvam – vienībā; āsthitah – esošam; sarvathā – visādā ziņā; varta-mānah – atrodas; api – kaut arī; sah – viņš; jogī – pārpasaulnieks; maji – Manī; vartatē – paliek.

Jogs, kas zina, ka Es un Virsdvēsele esam viens un garīgi kalpo Tai, vienmēr un visos apstākļos ir Manī.

SKAIDROJUMS: Jogs, kas meditē uz Virsdvēseli, redz sevī pilnīgo Krišnas izpausmi Višnu veidolā, kura četrās rokās ir gliemežnīca, ritenis, vāle un lotoszieds. Jogam jāzina, ka Višnu neatšķiras no Krišnas. Krišna savā Virsdvēseles veidolā atrodas ikvienā sirdī. Vēl vairāk – neskaitāmās Virsdvēseles, kas atrodas neskaitāmo dzīvo būtņu sirdīs, ne ar ko neatšķiras viena no otras. Nav arī nekādas atšķirības starp Krišnas apziņas cilvēku, kas vienmēr pārpasaulīgā mīlestībā kalpo Krišnam, un pilnīgu jogu, kas meditē uz Virsdvēseli. Krišnas apziņas jogs, kas varbūt materiālajā esamībā dara visdažādākās lietas, vienmēr atrodas Krišnā. To apstiprina Šrīlas Rūpas Gosvāmī «Bhakti-rasāmrita-sindhu» (1.2.187.): nikhilāsv apj avasthāsu džīvān-muktah sa učjatē. Dieva Kunga bhakta, kas vienmēr darbojas Krišnas apziņā, ir dabiski atbrīvots. «Nārada-pančarātra» to apstiprina šādā veidā:

dik-kālādj-anavaččhinnē krišnē čēto vidhāja ča
tan-majo bhavati kšipram džīvo brahmani jodžajēt

«Stingri vēršot uzmanību uz Krišnas pārpasaulīgo veidolu, kas visu caurstrāvo un ir ārpus laika un telpas, cilvēks iegrimst domās par Krišnu un sasniedz laimi pārpasaulīgajā Krišnas sabiedrībā.»

Krišnas apziņa ir jogas transa augstākais stāvoklis. Pati izpratne, ka Krišna Paramātmas veidā ir ikvienā sirdī, padara jogu nekļūdīgu. Vēdās (Gopāla-tāpanī Upanišadā 1.21.) šī neaptveramā Dieva Kunga spēja apstiprināta šādi: ēko 'pi san bahudhā jo 'vabhāti. «Kaut arī Dievs Kungs ir viens, Viņš ir kā daudzi neskaitāmās sirdīs.» Arī smriti-šāstrā ir teikts:

ēka ēva paro višnuh sarva-vjāpī na samšajah
aišvarjād rūpam ēkam ča sūrja-vat bahudhējatē

«Višnu ir viens, un tomēr Viņš noteikti visu caurstrāvo. Kaut arī Viņam ir viens veidols ar savām neaptveramajām spējām Višnu atrodas visur, tāpat kā saule ir redzama daudzās vietās vienlaicīgi.»

32. PANTS

आत्मौपम्येन सर्वत्र समं पश्यति योर्जुन ।
सुखं वा यदि वा दुःखं स योगी परमो मतः ॥ ३२ ॥

ātmaupamjēna sarvatra samam pašjati jo 'rdžuna
sukham vā jadi vā duhkham sa jogī paramo matah

ātma – ar sevi; aupamjēna – salīdzinot; sarvatra – visur; samam – vienādi; pašjati – redz; jah – kas; ardžuna – ak, Ardžuna; sukham – laimē; vā – vai; jadi – ja; vā – vai; duhkham – ciešanās; sah – šāds; jogī – pārpasaulnieks; paramah – pilnīgs; matah – uzskatāms.

Ardžuna! Pilnīgs jogs ir tas, kas redz sevis un visu dzīvo būtņu vienādību, vienalga, vai tās ir laimīgas, vai nelaimīgas.

SKAIDROJUMS: Kas apzinās Krišnu, tas ir pilnīgs jogs – viņš apzinās ikviena laimi un nelaimi, jo visu pieredzējis pats. Dzīvā būtne cieš tāpēc, ka aizmirsusi savas attiecības ar Dievu. Un tā var būt laimīga, ja zina, ka Krišna ir visu dzīvo būtņu darbības augstākais baudītājs, visu zemju un planētu

īpašnieks un visu būtņu patiesākais draugs. Pilnīgs jogs zina, ka dzīvā būtne, pār kuru valda materiālās dabas īpašības, ir pakļauta trejādām ciešanām, jo ir aizmirsusi savas attiecības ar Krišnu. Kas apzinās Krišnu, tas ir laimīgs, tāpēc viņš visiem cenšas dot zināšanas par Krišnu. Tā kā pilnīgs jogs cenšas visiem atklāt Krišnas apziņas svarīgumu, viņš ir vislabākais pasaules labdaris un dārgākais Dieva Kunga kalps. Na ča tasmān manušjēšu kaščin mē prija-krittamah (Bg.18.69.). Citiem vārdiem sakot, Dieva Kunga bhakta vienmēr gādā par visu dzīvo būtņu labklājību, un tādēļ viņš ir vislabākais draugs ikvienam. Viņš ir vislabākais jogs, jo cenšas sasniegt jogas pilnību ne tikai sevis dēļ, bet gādā arī par citiem. Viņš netur ļaunu prātu uz citām būtnēm. Lūk, ar ko atšķiras tīrs Dieva Kunga bhakta no joga, kas domā tikai par sevi. Jogs, kas aizgājis uz vientuļu vietu, lai nodotos pilnīgai meditācijai, var nebūt tik pilnīgs kā bhakta, kurš dara ko spēj, lai ikvienu pievērstu Krišnas apziņai.

33. PANTS

अर्जुन उवाच
योयं योगस्त्वया प्रोक्तः साम्येन मधुसूदन ।
एतस्याहं न पश्यामि चञ्चलत्वात्स्थितिं स्थिराम् ॥ ३३ ॥

ardžuna uvāča
jo 'jam jogas tvajā proktah sāmjēna madhusūdana
ētasjāham na pašjāmi čančalatvāt sthitim sthirām

ardžunah uvāča – Ardžuna sacīja; jah ajam – šī sistēma; jogah – jogas; tvajā – Tevis; proktah – aprakstītā; sāmjēna – vispārīgi; madhu-sūdana – ak, dēmona Madhu nogalinātāj; ētasja – tās; aham – es; na – ne; pašjāmi – redzu; čančalatvāt – tāpēc, ka nemierīgi; sthitim – apstākļi; sthirām – stingrs.

Ardžuna sacīja: Madhusūdana! Tevis aprakstītā joga man liekas neizpildāma un nederīga, jo mans prāts ir nemierīgs un svārstīgs.

SKAIDROJUMS: Šeit Ardžuna atsakās no misticisma ceļa, kuru Kungs Krišna aprakstīja, sākot ar vārdiem šučau dēšē un beidzot ar jogī paramah, jo uzskata, ka tas viņam nebūs pa spēkam. Parasts cilvēks šajā Kali laikmetā nespēj aiziet no mājām uz kādu vientuļu vietu kaut kur kalnos vai džungļos, lai nodarbotos ar jogu. Šim laikmetam raksturīga sīva cīņa par dzīvi, kas ir tik īsa. Cilvēki nevēlas nopietni apzināties sevi pat ar visvienkāršākajiem un praktiskākajiem līdzekļiem, nemaz jau nerunājot par šo grūto jogu, kas nosaka dzīvesveidu, sēdēšanas pozu, pareizas vietas izvēli un liek atraut prātu no materiālās darbības. Ardžuna bija praktisks cilvēks, tāpēc uzskatīja, ka nespēj pildīt šo jogu, kaut arī bija ļoti apdāvināts. Viņš nāca no valdnieku ģimenes, un viņam bija ļoti daudz labu īpašību: viņš bija dižens karotājs, viņš ļoti ilgi dzīvoja, un, vēl jo vairāk, viņš bija vistuvākais draugs Kungam Krišnam, Dieva Augstākajai Personībai. Pirms pieciem tūkstošiem gadu Ardžunam bija daudz lielākas iespējas nekā mums tagad, un tomēr viņš atteicās no šīs jogas. Patiešām, nekur vēsturē nav teikts, ka Ardžuna ar to būtu nodarbojies. Tāpēc šajā Kali laikmetā šis ceļš uzskatāms gandrīz par neiespējamu. Protams, varbūt ir tādi cilvēki, kas var to izpildīt, bet parastiem cilvēkiem tas nav iespējams. Ja tas tā bija jau pirms pieciem tūkstošiem gadu, tad ko lai saka par mūsdienām? Tie, kas atdarina šo jogu dažādās tā saucamajās skolās un biedrībās, varbūt ir pašapmierināti, taču veltīgi izšķiež savu laiku. Viņi pilnīgi neko nezina par mērķi, kas jāsasniedz.

34. PANTS

चञ्चलं हि मनः कृष्ण प्रमाथि बलवद्दृढम् ।
तस्याहं निग्रहं मन्ये वायोरिव सुदुष्करम् ॥ ३४ ॥

čančalam hi manah krišna pramāthi balavad dridham
tasjāham nigraham manjē vājor iva su-duškaram

čančalam – svaidīgs; hi – noteikti; manah – prāts; krišna – ak, Krišna; pramāthi – nemierīgs; balavat – stiprs; dridham – stūrgalvīgs; tasja – tā; aham – es; nigraham – pakļaušanu; manjē – domāju; vājoh – vēja; iva – kā; su-duškaram – grūtu.

Krišna! Prāts ir svaidīgs, nemierīgs, stūrgalvīgs un ļoti stiprs. Es domāju, ka savaldīt to ir vēl grūtāk nekā savaldīt vēju.

SKAIDROJUMS: Prāts ir tik stiprs un stūrgalvīgs, ka dažreiz uzvar saprātu, kaut arī tam būtu saprātam jākalpo. Praktiskās pasaules cilvēkam, kuram jācīnās ar tik daudz ko, noteikti ir ļoti grūti uzvarēt prātu. Var mākslīgi panākt vienādu prāta attieksmi pret draugu un ienaidnieku, bet neviens pasaulīgs cilvēks to nespēj, jo tas ir vēl grūtāk nekā savaldīt vētru. Vēdu rakstos (Katha Upanišada 1.3.3.–4.) teikts:

ātmānam rathinam viddhi šarīram ratham ēva ča
buddhim tu sārathim viddhi manah pragraham ēva ča

indrijāni hajān āhur višajāms tēšu go-čarān
ātmēndrija-mano-juktam bhoktētj āhur manīšinah

«Dvēsele sēž materiālā ķermeņa ratos, un saprāts tos vada. Prāts ir groži un jutekļi ir zirgi. Tādā veidā patība bauda vai cieš no saskarsmes ar prātu un jutekļiem. Tā to izpratuši lielie domātāji.» Saprātam būtu jāvada prāts, bet prāts ir tik stiprs un stūrgalvīgs, ka bieži uzvar cilvēka saprātu kā akūta slimība, kurai zāles neko nevar padarīt. Tāds stiprs prāts ir jāsavalda ar jogu, bet šis ceļš nekad nevar derēt tādai pasaulīgai personai kā Ardžuna. Tad ko lai saka par mūsdienu cilvēku? Šeit dota ļoti laba līdzība: neviens nevar saķert vēju. Vēl grūtāk ir savaldīt nemierīgo prātu. Kā ieteica Kungs Čaitanja, vieglākais prāta savaldīšanas veids ir pazemīga Harē Krišna daudzināšana. Tā ir dižena mantra, kas var atpestīt visu cilvēci. Ieteiktais paņēmiens ir sa vai manah krišna padāravindajoh – prāts pilnīgi jāvērš uz Krišnu. Tikai tad nebūs nekā tāda, kas varētu satraukt prātu.

35. PANTS

श्रीभगवानुवाच
असंशयं महाबाहो मनो दुर्निग्रहं चलम् ।
अभ्यासेन तु कौन्तेय वैराग्येण च गृह्यते ॥ ३५ ॥

šrī bhagavān uvāča
asamšajam mahā-bāho mano durnigraham čalam
abhjāsēna tu kauntēja vairāgjēna ča grihjatē

šrī bhagavān uvāča – Dieva Personība sacīja; asamšajam – bez šaubām; mahā-bāho – ak, stipriniek; manah – prātu; durnigraham – grūti iegrožot; čalam – svārstīgo; abhjāsēna – ar nodarbībām; tu – bet; kauntēja – ak, Kuntī dēls; vairāgjēna – ar atsacīšanos; ča – arī; grihjatē – var tikt tā savaldīts.

Kungs Šrī Krišna sacīja: Stipriniek, Kuntī dēls! Iegrožot svaidīgo prātu ir ļoti grūti, bet to var panākt ar vingrināšanos un atsacīšanos.

SKAIDROJUMS: Dievs Kungs piekrīt Ardžunam, ka savaldīt stūrgalvīgo prātu ir ļoti grūti. Bet tai pašā laikā Viņš norāda, ka tas ir iespējams ar vingrināšanos un atsacīšanos. Kas tā ir par vingrināšanos? Šajā laikmetā neviens nespēj ievērot stingros likumus un ierobežojumus, kas liek iet uz svētu vietu, vērst prātu uz Virsdvēseli, savaldīt jutekļus un prātu, ievērot dzimumatturību, dzīvot vienam utt. Bet Krišnas apziņā cilvēks garīgi kalpo Dievam Kungam deviņos veidos. Pirmais un galvenais kalpošanas veids ir klausīšanās par Krišnu. Tas ir ļoti spēcīgs pārpasaulīgs paņēmiens, kā attīrīt prātu no jebkurām bažām. Jo vairāk cilvēks klausās par Krišnu, jo vairāk apgaismības viņš iegūst un jo vairāk viņš atsakās no visa, kas ved prātu projām no Krišnas. Atsakoties no šādas Dievam Kungam neveltītas prāta darbības, var ļoti viegli iemācīties vairāgju. Vairāgja nozīmē nepieķeršanos matērijai un prāta iesaistīšanu garīgā darbībā. Bezpersoniskā garīgā atsacīšanās ir grūtāka nekā prāta piesaistīšana Krišnas darbībai. Tas ir ļoti praktisks paņēmiens, jo, klausoties par Krišnu, cilvēks dabīgi pieķeras Augstākajam Garam. Šo pieķeršanos sauc par parēšānubhūti jeb garīgu apmierinājumu. Tas ir tāpat, kā kad izsalcis cilvēks ar katru kumosu apmierinātu savu izsalkumu. Jo vairāk viņš ēd, jo apmierinātāks un stiprāks viņš kļūst. Gluži tāpat, garīgi kalpojot, cilvēks iegūst pārpasaulīgu ap-

mierinājumu, jo prāts zaudē pieķeršanos materiāliem mērķiem. Tas ir līdzīgi slimības ārstēšanai ar pareizām zālēm un piemērotu diētu. Klausīšanās par Kunga Krišnas pārpasaulīgo darbību ir pareizās zāles trakajam prātam, un Krišnam piedāvātā ēdiena baudīšana ir piemērota diēta vājiniekam. Šī ārstēšana ir Krišnas apziņas ceļš.

36. PANTS

असंयतात्मना योगो दुष्प्राप इति मे मतिः ।
वश्यात्मना तु यतता शक्योवाप्तुमुपायतः ॥ ३६ ॥

asamjatātmanā jogo dušprāpa iti mē matih
vašjātmanā tu jatatā šakjo 'vāptum upājatah

asamjata – neiegrožotu; ātmanā – prātu; jogah – sevis apzināšanos; dušprāpah – grūti iegūt; iti – tā; mē – Mans; matih – uzskats; vašja – savaldītu; ātmanā – prātu; tu – bet; jatatā – cenšoties; šakjah – iespējams; avāptum – sasniegt; upājatah – piemērotiem līdzekļiem.

Ja prāts ir neiegrožots, tad sevis apzināšanās ir ļoti grūta. Bet ja prāts ir savaldīts, un cilvēks cenšas pareiziem līdzekļiem, tad viņš noteikti gūst sekmes. Tā Es uzskatu.

SKAIDROJUMS: Dieva Augstākā Personība paziņo, ka cilvēkam, kas nepieņem pareizās zāles prāta atvirzīšanai no materiālas darbības, ir ļoti grūti gūt panākumus sevis izprašanā. Censties nodarboties ar jogu un prātā turēt jutekļu baudas ir tas pats, kas censties iekurt uguni, lejot tai virsū ūdeni. Joga bez savaldīta prāta ir laika izšķiešana. Šāda ārišķīga joga var nest materiālu peļņu, bet tā ir pilnīgi nederīga garīgajai izpratnei. Tāpēc prāts ir pastāvīgi jāsavalda, nodarbinot to pārpasaulīgajā, mīlestības pilnajā kalpošanā Dievam Kungam. Kas neapzinās Krišnu, tas nespēj stingri savaldīt prātu. Krišnas apziņas cilvēks viegli, bez papildus piepūles sasniedz jogas mērķi, bet jogs nevar gūt panākumus, ja viņš neapzinās Krišnu.

37. PANTS

अर्जुन उवाच
अयतिः श्रद्धयोपेतो योगाच्चलितमानसः ।
अप्राप्य योगसंसिद्धिं कां गतिं कृष्ण गच्छति ॥ ३७ ॥

ardžuna uvāča
ajatih šraddhajopēto jogāč čalita-mānasah
aprāpja joga-samsiddhim kām gatim krišna gaččhati

ardžunah uvāča – Ardžuna sacīja; ajatih – neveiksmīgs pārpasaulnieks; šraddhajā – ar ticību; upētah – darbojas; jogāt – no jogas saites; čalita – novirzījies; mānasah – kam tāds prāts; aprāpja – nav sasniedzis; joga-samsiddhim – jogas augstāko pilnību; kām – kādu; gatim – mērķi; krišna – ak, Krišna; gaččhati – sasniedz.

Ardžuna sacīja: Krišna! Kas sagaida neveiksmīgu pārpasaulnieku, kurš ar ticību uzsāk sevis apzināšanās ceļu, bet vēlāk pasaulīga prāta dēļ atkrīt un nesasniedz jogas pilnību?

SKAIDROJUMS: Sevis apzināšanās un misticisma ceļš ir aprakstīts Bhagavad-gītā. Sevis apzināšanās pamats ir zināšanas par to, ka būtne nav materiālais ķermenis, ka tā atšķiras no ķermeņa, un ka būtne var būt laimīga mūžīgajā, svētlaimes un zināšanu pilnajā dzīvē. Tā stāv pāri gan ķermenim, gan prātam. Uz sevis apzināšanos var iet pa zināšanu ceļu, pa astoņpakāpju jogas ceļu un pa bhakti ceļu. Ikvienā no tiem ir jāizprot dzīvās būtnes dabiskais stāvoklis, viņas attiecības ar Dievu, un darbība, ar kuru var atjaunot zaudēto saikni un sasniegt augstāko Krišnas apziņas pilnību. Ejot pa vienu no minētajiem trim ceļiem, cilvēks noteikti agri vai vēlu sasniedz augstāko mērķi. To Dievs Kungs apstiprināja otrajā nodaļā: pat nelielas pūles pārpasaulīgajā ceļā dod lielas cerības uz atbrīvi. No šiem trim ceļiem, bhakti joga ir īpaši piemērota šim laikmetam, jo tā ir vistiešākais Dieva izprašanas paņēmiens. Lai būtu pilnīgi drošs, Ardžuna prasa Kungu Krišnu apstiprināt savu iepriekšējo

izteikumu. Cilvēks var patiesi pieņemt sevis apzināšanās ceļu, bet zināšanu izkopšana un astoņpakāpju joga šajā laikmetā parasti ir ļoti grūta. Tāpēc, par spīti pastāvīgām pūlēm, cilvēks daudzu iemeslu dēļ var to nespēt. Vispirms viņš var nebūt pietiekami nopietns, lai ietu šo ceļu. Iet pārpasaulīgo ceļu nozīmē vairāk vai mazāk pieteikt karu maldinātājam spēkam. Tāpēc, ja cilvēks grib izrauties no maldinātāja spēka ķetnām, tad šis spēks vēl jo vairāk cenšas viņu dažādi kārdināt un novest no ceļa. Saistīto dvēseli jau ir sakārdinājušas materiālās enerģijas īpašības, un nav nekāds brīnums, ka to sakārdina vēlreiz, pat ejot pārpasaulīgo ceļu. To sauc par jogāč čalita-mānasah – novirzīšanos no pārpasaulīgā ceļa. Ardžuna grib zināt, ar ko beidzas novirzīšanās no sevis apzināšanās ceļa.

38. PANTS

कच्चिन्नोभयविभ्रष्टश्छिन्नाभ्रमिव नश्यति ।
अप्रतिष्ठो महाबाहो विमूढो ब्रह्मणः पथि ॥ ३८ ॥

kaččin nobhaja-vibhraštaš čhinnābhram iva našjati
apratištho mahā-bāho vimūdho brahmanah pathi

kaččit – vai; na – ne; ubhaja – abos; vibhraštah – novirzījies no; čhinna – saplosīts; abhram – mākonis; iva – kā; našjati – iet bojā; apratišthah – bez kāda stāvokļa; mahā-bāho – ak, stipriniek Krišna; vimūdhah – nomaldījies; brahmanah – no pārpasaulīguma; pathi – ceļa.

Stipriniek Krišna! Vai cilvēks, kas nomaldījies no pārpasaulības ceļa, nezaudē gan materiālās, gan arī garīgās sekmes un, zaudējis balstu, neizgaist kā vēja saplosīts mākonis?

SKAIDROJUMS: Ir divi attīstības ceļi. Materiālisti nemaz neinteresējas par pārpasaulību, tāpēc viņiem vairāk rūp materiālā attīstība, attīstot ekonomiku vai ar noteiktiem darbiem paceļoties uz augstākajām planētām. Kas uzsāk pārpasaulības ceļu, tam jāpārtrauc visa materiālā darbība un jāziedo tā saucamā materiālā laime. Ja pārpasaulīgā ceļa iesācējs krīt, tad laikam viņš zaudē gan vienu, gan otru. Vārdu sakot, viņš nebauda ne materiālu laimi, ne garīgus panākumus. Viņam nav kur palikt, viņš ir kā saplosīts mākonis. Dažkārt debesīs no viena mākoņa atdalās maziņš mākonītis un pievienojas citam, lielākam mākonim. Bet, ja tas nevar pievienoties lielākajam, tad vējš viņu aizpūš, un tas pazūd plašo debesu nebūtībā. Brahmana pathi ir pārpasaulīgās apzināšanās ceļš, kuru ejot, ir jāsaprot, ka patība savā būtībā ir garīga, ka tā ir neatņemama Visaugstā Kunga daļiņa, kurš izpaudies kā Brahmans, Paramātma un Bhagavāns. Kungs Krišna ir pilnīgākā Augstākās Absolūtās Patiesības izpausme, un tāpēc tas, kas uzticējis sevi Augstākajai Personai, ir veiksmīgs pārpasaulnieks. Lai sasniegtu šo mērķi ar Brahmana un Paramātmas apzināšanos, vajadzīgas daudzas jo daudzas dzimšanas (bahūnām džanmanām antē). Tāpēc augstākais pārpasaulīgās apzināšanās ceļš ir bhakti joga jeb Krišnas apziņa, tiešais ceļš.

39. PANTS

एतन्मे संशयं कृष्ण छेत्तुमर्हस्यशेषतः ।
त्वदन्यः संशयस्यास्य छेत्ता न ह्युपपद्यते ॥ ३९ ॥

ētan mē samšajam krišna čhēttum arhasj ašēšatah
tvad-anjah samšajasjāsja čhēttā na hj upapadjatē

ētat – šīs ir; mē – manas; samšajam – šaubas; krišna – ak, Krišna; čhēttum – izkliedēt; arhasi – Tevi lūdzu; ašēšatah – pilnīgi; tvat – kā Tu; anjah – cits; samšajasja – šaubu; asja – šo; čhēttā – atbrīvotājs; na – nekad; hi – noteikti; upapadjatē – atrodams.

Lūk, par ko es šaubos, Krišna! Es lūdzu, izkliedē pilnīgi manas šaubas. Neviens, izņemot Tevi, nevar atbrīvot mani no tām.

SKAIDROJUMS: Krišna visā pilnībā zina pagātni, tagadni un nākotni. Bhagavad-gītas sākumā Dievs Kungs teica, ka dzīvās būtnes bija individuālas pagātnē, ir tādas tagad un saglabās individualitāti arī nākotnē, pat pēc atbrīves no materiālajām važām. Tādā veidā Viņš jau ir noskaidrojis jau-

tājumu par individuālās būtnes nākotni. Tagad Ardžuna vēlas zināt, kas sagaida neveiksmīgu pārpasaulnieku. Neviens nav lielāks par Krišnu vai līdzīgs Viņam, un tā saucamie lielie gudrie un filozofi, kuri atkarīgi no materiālās dabas žēlastības, noteikti nevar līdzināties Viņam. Tāpēc Krišnas spriedums ir galīgs un pilnīgi iznīcina šaubas, jo Viņš visos sīkumos zina pagātni, tagadni un nākotni, bet neviens nezina Viņu. Tikai Krišna un Krišnas apziņas bhaktas var zināt, kas ir kas.

40. PANTS

श्रीभगवानुवाच
पार्थ नैवेह नामुत्र विनाशस्तस्य विद्यते ।
न हि कल्याणकृत्कश्चिद्दुर्गतिं तात गच्छति ॥ ४० ॥

šrī bhagavān uvāča
pārtha naivēha nāmutra vināšas tasja vidjatē
na hi kaljāna-krit kaščid durgatim tāta gaččhati

šrī bhagavān uvāča – Dieva Augstākā Personība sacīja; pārtha – ak, Prithas dēls; na ēva – nekad nav tā; iha – šai materiālajā pasaulē; na – nekad; amutra – nākamajā dzīvē; vināšah – bojā eja; tasja – tā; vidjatē – pastāv; na – nekad; hi – noteikti; kaljāna-krit – kas dara svētīgus darbus; kaščit – jebkurš; durgatim – pagrimumā; tāta – Mans draugs; gaččhati – iet.

Dieva Augstākā Personība sacīja: Prithas dēls! Pārpasaulnieks, kas dara svētīgus darbus, neiet bojā ne šai pasaulē, ne nākošajā dzīvē. Mans draugs! Ļaunais nekad neuzveic to, kas dara labu.

SKAIDROJUMS: Šrīmad Bhāgavatamā (1.5.17.) Nārada Muni pamāca Vjāsadēvu:

tjaktvā sva-dharmam čaranāmbhudžam harēr
bhadžann apakvo 'tha patēt tato jadi
jatra kva vābhadram abhūd amušja kim
ko vārtha āpto 'bhadžatām sva-dharmatah

«Kas atmet visas materiālās cerības un rod pilnīgu patvērumu pie Dieva Augstākās Personības, tas neko un nekad nezaudē. Bet tas, kas nav bhakta, var lieliski pildīt savus pienākumus un neiegūt neko.» Lai sasniegtu materiālus mērķus, var darboties gan saskaņā ar rakstiem, gan ierastā veidā. Pārpasaulniekam ir jāatmet visa materiālā darbība, lai dzīvē attīstītos garīgi, Krišnas apziņā. Var iebilst, ka Krišnas apziņa dod augstāko pilnību tikai tad, ja tā ir pabeigta, un, ja cilvēks šādu pilnību nesasniedz, tad viņš ir zaudētājs gan materiāli, gan arī garīgi. Rakstos teikts, ka par nolikto pienākumu nepildīšanu pienākas sods, tāpēc tas, kas pareizi nepilda pārpasaulīgo darbu, tiek pakļauts šīm pretdarbībām. Bhāgavatamā apgalvots, ka neveiksmīgam pārpasaulniekam nav par ko raizēties. Pat tad, ja viņš saņem pretdarbības par nepilnīgu nolikto pienākumu pildīšanu, viņš nezaudē neko, jo svētīgā Krišnas apziņa nekad netiek aizmirsta, un to var turpināt pat tad, ja nākamajā dzīvē cilvēks ir zemas kārtas. Bet, ja cilvēks stingri seko noliktajiem pienākumiem, un viņam nav Krišnas apziņas, tad ne vienmēr viņš iegūst svētīgas sekas.

Panta jēgu var saprast šādi: cilvēkus var dalīt divās daļās – tajos, kas ievēro ierobežojumus, un tajos, kas neievēro. Tie, kas tikai apmierina jutekļus līdzīgi dzīvniekiem un neko nezina par nākamo dzīvi vai garīgo atpestīšanu, pieder pie neievērotājiem. Un tie, kas seko svēto rakstu nolikto pienākumu principiem, ir ievērotāji. Neievērotāji, vai tie ir civilizēti vai necivilizēti, izglītoti vai neizglītoti, stipri vai vāji, ir dzīvniecisku tieksmju pilni. Viņu darbošanās nekad nav svētīga, jo, baudot dzīvnieciskās tieksmes – ēdot, guļot, aizsargājoties un kopojoties —, viņi vienmēr paliek materiālajā esamībā, kas allaž ir ciešanu pilna. Toties, tie, kas ievēro rakstu norādījumus un tāpēc pakāpeniski paceļas līdz Krišnas apziņai, noteikti attīstās.

Svētīgā ceļa gājējus var sadalīt trijās daļās: (1) tie, kas seko svēto rakstu likumiem un norādījumiem un bauda materiālos labumus, (2) tie, kas cenšas galu galā sasniegt atbrīvi no materiālās esamības,

un (3) tie, kas ir bhaktas Krišnas apziņā. Tos, kas seko rakstu likumiem un ierobežojumiem materiālas laimes dēļ var iedalīt vēl divās daļās: tie, kas darbojas darba augļu dēļ, un tie, kas nevēlas šos augļus jutekļu apmierināšanai. Tie, kas vēlas darba augļus jutekļu apmierināšanai, var pacelties augstākā dzīves līmenī – pat uz augstākajām planētām, taču tādēļ, ka viņi nav brīvi no materiālās esamības, viņi neiet patiešām svētīgu ceļu. Vienīgā svētīgā darbošanās ir tā, kas ved uz atbrīvi. Jebkura darbība, kas galu galā nav vērsta uz sevis apzināšanos vai atbrīvi no pasaulīgās ķermeniskās dzīves izpratnes, nebūt nav svētīga. Darbība Krišnas apziņā ir vienīgā svētīgā darbība, un ikvienu, kas labprātīgi uzņemas ķermeniskas neērtības, lai ietu uz priekšu pa Krišnas apziņas ceļu, var saukt par pilnīgu pārpasaulnieku, kas izpilda stingras askēzes. Astoņpakāpju joga iznākumā ved uz Krišnas apziņas izpratni, tāpēc šāda darbošanās ir svētīga, un ikvienam, kas ziedo šim ceļam visus spēkus, nav ko baidīties no pagrimšanas.

41. PANTS

प्राप्य पुण्यकृतां लोकानुषित्वा शाश्वतीः समाः ।
शुचीनां श्रीमतां गेहे योगभ्रष्टोभिजायते ॥ ४१ ॥

prāpja punja-kritām lokān ušitvā šāšvatīh samāh
šučīnām šrīmatām gēhē joga-bhrašto 'bhidžājatē

prāpja – sasniedzis; punja-kritām – to, kas darījuši svētīgus darbus; lokān – planētas; ušitvā – dzīvojis; šāšvatīh – daudzus; samāh – gadus; šučīnām – dievbijīgo; šrī-matām – bagāto; gēhē – mājā; joga-bhraštah – kas atkritis no sevis apzināšanās ceļa; abhidžājatē – piedzimst.

Neveiksmīgs jogs daudzus jo daudzus gadus bauda dzīvi uz dievbijīgu būtņu planētām, bet pēc tam piedzimst taisnīgu un godīgu cilvēku ģimenē vai bagātu aristokrātu ģimenē.

SKAIDROJUMS: Neveiksmīgi jogi ir divējādi: vieni tādi kļuvuši pašā ceļa sākumā, bet otri tikai pēc ilgām nodarbībām ar jogu. Jogs, kas tāds kļuvis sākumā, nonāk uz augstākajām planētām, kur atļauts ieiet dievbijīgajiem. Pēc ilgas dzīvošanas tur, viņš atnāk atpakaļ uz šo planētu, lai piedzimtu taisnīgu un godīgu brāhmanu vaišnavu vai dižciltīgā tirgotāju ģimenē.

Īstais jogas mērķis ir sasniegt augstāko Krišnas apziņas līmeni, kā tas paskaidrots šīs nodaļas pēdējā pantā. Bet tie, kas tik tālu neaiziet un materiālu kārdinājumu dēļ atkrīt, ar Dieva Kunga žēlastību var pilnīgi īstenot savas materiālās tieksmes. Pēc tam viņiem tiek dota iespēja dzīvot pārticībā godīgās un aristokrātiskās ģimenēs. Kas piedzimuši šādās ģimenēs, var izmantot visas iespējas, lai paceltos līdz pilnīgai Krišnas apziņai.

42. PANTS

अथवा योगिनामेव कुले भवति धीमताम् ।
एतद्धि दुर्लभतरं लोके जन्म यदीदृशम् ॥ ४२ ॥

atha vā joginām ēva kulē bhavati dhīmatām
ētad dhi durlabhataram lokē džanma jad īdrišam

atha vā – vai; joginām – mācītu pārpasaulnieku; ēva – noteikti; kulē – ģimenē; bhavati – piedzimst; dhī-matām – kas apveltīti ar lielu gudrību; ētat – tā; hi – noteikti; durlabha-taram – ļoti reta; lokē – šai pasaulē; džanma – dzimšana; jat – kas; īdrišam – šāda.

Vai arī [ja cilvēks kritis pēc ilgas nodarbošanās ar jogu] viņš piedzimst ļoti gudru pārpasaulnieku ģimenē. Protams, tāda dzimšana šai pasaulē ir ļoti reta.

SKAIDROJUMS: Šeit tiek cildināta piedzimšana jogu vai pārpasaulnieku ģimenē, ar lielu gudrību apveltītu cilvēku ģimenē, jo šādā ģimenē piedzimušam bērnam no paša sākuma tiek dota garīga ievirze. Tas īpaši attiecas uz āčārju vai gosvāmī ģimenēm. Šādas ģimenes ir ļoti izglītotas un tajās ir daudz bhakti gara, kas nāk kā ieradums un audzināšana, tāpēc vecāki bērnam ir garīgie skolotāji. Indijā ir daudz šādu āčārju ģimeņu, bet tagad tās ir pagrimušas nepietiekamas izglītības un apmācī-

bu dēļ. Ar Dieva Kunga žēlastību vēl joprojām ir tādas ģimenes, kas paaudzi pēc paaudzes audzina pārpasaulniekus. Piedzimt šādā ģimenē noteikti ir liela laime. Laimīgā kārtā gan mūsu garīgajam skolotājam Om Višnupādam Šrī Šrīmad Bhaktisidhāntam Sarasvatī Gosvāmī Mahārādžam, gan man pašam ar Dieva Kunga žēlastību bija iespēja piedzimt šādās ģimenēs, un tāpēc mūs mācīja garīgi kalpot Dievam Kungam jau no pašas bērna kājas. Vēlāk pārpasaulīgā kārtā mēs viens otru satikām.

43. PANTS

तत्र तं बुद्धिसंयोगं लभते पौर्वदेहिकम् ।
यतते च ततो भूयः संसिद्धौ कुरुनन्दन ॥ ४३ ॥

tatra tam buddhi-samjogam labhatē paurva-dēhikam
jatatē ča tato bhūjah samsiddhau kuru-nandana

tatra – pēc tam; tam – tas; buddhi-samjogam – apziņas atmodu; labhatē – gūst; paurva-dēhikam – no iepriekšējā ķermeņa; jatatē – viņš cenšas; ča – arī; tatah – tad; bhūjah – atkal; samsiddhau – pēc pilnības; kuru-nandana – Kuru dēls.

Kuru dēls! Piedzimis šādā ģimenē, viņš atjauno iepriekšējā dzīvē sasniegto dievišķo apziņu un no jauna tiecas pēc pilnības.

SKAIDROJUMS: Labs piemērs tam, kā cilvēks atjauno iepriekšējo garīgo apziņu ir valdnieks Bharata, kas trešo dzimšanu saņēma labā brāhmanu ģimenē. Valdnieks Bharata valdīja pār visu pasauli, un kopš tā laika padievi šo planētu sauc par Bhārata-varšu. Pirms tam to sauca par Ilāvrita-varšu. Valdnieks, būdams jauns, atsacījās no visa, lai sasniegtu garīgu pilnību, bet viņam tas neizdevās. Vēlāk viņš piedzima labu brāhmanu ģimenē, un viņu sauca par Džada Bharatu, jo viņš bija ļoti noslēgts un ne ar vienu nerunāja. Tad valdnieks Rahūgana atklāja, ka Bharata ir vislielākais pārpasaulnieks. No šī piemēra var saprast, ka pārpasaulīga cenšanās jeb joga nekad neiet zudumā. Ar Dieva Kunga žēlastību pārpasaulnieks gūst atkārtotas iespējas pabeigt pilnveidošanos Krišnas apziņā.

44. PANTS

पूर्वाभ्यासेन तेनैव ह्रियते ह्यवशोपि सः ।
जिज्ञासुरपि योगस्य शब्दब्रह्मातिवर्तते ॥ ४४ ॥

pūrvābhjāsēna tēnaiva hrijatē hj avašo 'pi sah
džigjāsur api jogasja šabda-brahmātivartatē

pūrva – iepriekšējo; abhjāsēna – nodarbību; tēna – to; ēva – noteikti; hrijatē – piesaistās; hi – noteikti; avašah – pats par sevi; api – arī; sah – viņš; džigjāsuh – zinātkārs; api – pat; jogasja – par jogu; šabda-brahma – rakstu rituālistiskajiem principiem; ativartatē – paceļas pāri.

Ar savu iepriekšējās dzīves dievišķo apziņu cilvēks pats no sevis piesaistās jogai, pat nemeklējot to. Šāds zinātkārs pārpasaulnieks vienmēr stāv augstāk par rakstos norādītajiem rituāliem.

SKAIDROJUMS: Lieli jogi nav īpaši pieķērušies svēto rakstu rituāliem, bet viņus dabiski pievelk jogas principi, kas spēj tos pacelt līdz pilnīgai Krišnas apziņai, augstākajai jogas pilnībai. Šrīmad Bhāgavatamā (3.33.7.) teikts, kāpēc lieli pārpasaulnieki neņem vērā Vēdu rituālus:

aho bata šva-pačo 'to garījān
jadž-džihvāgrē vartatē nāma tubhjam
tēpus tapas tē džuhuvuh sasnur ārjā
brahmānūčur nāma grinanti jē tē

«Mans Kungs! Tie, kas daudzina Tavas Augstības svētos vārdus, ir aizgājuši ļoti tālu garīgajā dzīvē, pat ja viņi ir dzimuši suņēdāju ģimenēs. Viņi noteikti ir izpildījuši visas askēzes un rituālus, mazgājušies visās svētajās vietās un pabeiguši svēto rakstu apguvi.»

Slavenu piemēru parādīja Kungs Čaitanja, kurš pieņēma Thākuru Haridāsu par vienu no saviem tuvākajiem mācekļiem. Kaut arī Thākurs Haridāsa bija dzimis musulmaņu ģimenē, Kungs Čaitanja viņu pasludināja par nāmāčārju, jo Haridāsa stingri daudzināja trīssimt tūkstošus Dieva Kunga svēto vārdu ik dienas: Harē Krišna, Harē Krišna, Krišna Krišna, Harē Harē/Harē Rāma, Harē Rāma, Rāma Rāma, Harē Harē. Un tāpēc, ka viņš nepārtraukti daudzināja Dieva Kunga svēto vārdu, jāsaprot, ka iepriekšējās dzīvēs viņš bija izgājis cauri visiem Vēdu rituāliem, kurus sauc par šabda-brahmu. Kamēr cilvēks nav attīrījies, viņš nevar pieņemt Krišnas apziņas principus un daudzināt Dieva Kunga svēto vārdu, Harē Krišna.

45. PANTS

प्रयत्नाद्यतमानस्तु योगी संशुद्धकिल्बिषः ।
अनेकजन्मसंसिद्धस्ततो याति परां गतिम् ॥ ४५ ॥

prajatnād jatamānas tu jogī samšuddha-kilbišah
anēka-džanma-samsiddhas tato jāti parām gatim

prajatnāt – nelokāmi darbojoties; jatamānah – cenšoties; tu – un; jogī – šāds pārpasaulnieks; samšuddha – nomazgāts; kilbišah – no visiem grēkiem; anēka – pēc daudzām jo daudzām; džanma – dzimšanām; samsiddhah – sasniedzis pilnību; tatah – tad; jāti – sasniedz; parām – augstāko; gatim – mērķi.

Kad jogs patiesi cenšas iet uz priekšu, tad viņš attīrās no visiem sārņiem un pēc daudzām jogai veltītām dzīvēm galu galā sasniedz augstāko mērķi.

SKAIDROJUMS: Cilvēks, kas piedzimis taisnīgā, dižciltīgā vai svētā ģimenē, saprot, ka viņam ir ļoti labi apstākļi, lai nodarbotos ar jogu. Tāpēc viņš apņēmīgi turpina nepabeigto darbu un tādā veidā pilnīgi atbrīvojas no visiem materiālajiem sārņiem. Kad cilvēks galu galā ir pilnīgi brīvs no jebkāda piesārņojuma, tad viņš sasniedz augstāko pilnību – Krišnas apziņu. Krišnas apziņa ir pilnīga brīvība no visiem sārņiem. To apstiprina arī Bhagavad-gīta (7.28.):

jēšām tv anta-gatam pāpam džanānām punja-karmanām
tē dvandva-moha-nirmuktā bhadžantē mām dridha-vratāh

«Kad cilvēks, daudzas jo daudzas dzīves darbojoties dievbijīgi, ir pilnīgi atbrīvojies no visiem sārņiem un maldinājuma radītajiem pretstatiem, tad viņš sāk pārpasaulīgā mīlestībā kalpot Dievam Kungam.»

46. PANTS

तपस्विभ्योधिको योगी ज्ञानिभ्योपि मतोधिकः ।
कर्मिभ्यश्चाधिको योगी तस्माद्योगी भवार्जुन ॥ ४६ ॥

tapasvibhjo 'dhiko jogī gjānibhjo 'pi mato 'dhikah
karmibhjaš čādhiko jogī tasmād jogī bhavārdžuna

tapasvibhjah – par askētiem; adhikah – lielāks; jogī – jogs; gjānibhjah – par gudrajiem; api – arī; matah – uzskatāms; adhikah – lielāks; karmibhjah – par tiem, kas darbojas augļu dēļ; ča – arī; adhikah – lielāks; jogī – jogs; tasmāt – tāpēc; jogī – pārpasaulnieks; bhava – kļūsti; ardžuna – ak, Ardžuna.

Jogs ir augstāks par askētu, par gudro un par to, kas darbojas augļu dēļ. Tāpēc, Ardžuna, vienmēr esi jogs.

SKAIDROJUMS: Kad mēs runājam par jogu, tad ar to tiek saprasta mūsu apziņas savienošana ar Augstāko Absolūto Patiesību. Šo ceļu dažādi tā gājēji arī sauc dažādi, atkarībā no iešanas veida. Kad savienošana balstās galvenokārt uz auglīgu darbību, tad to sauc par karma-jogu, kad tās pamatā ir empīriskās zināšanas, tad to sauc par gjāna-jogu, bet, kad pamatā ir bhakti attiecības ar Visaugsto Kungu, tad to sauc par bhakti-jogu. Bhakti-joga jeb Krišnas apziņa ir visu jogu augstākā pilnība, kā tas tiks paskaidrots nākamajā pantā. Dievs Kungs šeit runājis par to, cik augsta ir joga, bet Viņš nav teicis, ka tā būtu augstāka par bhakti-jogu. Bhakti-joga ir pilnīgas garīgās zināšanas, un tāpēc nekas nevar būt augstāks par to. Askētisms bez zināšanām par patību ir nepilnīgs. Empīriskās zināšanas bez sevis uzticēšanas Visaugstajam Kungam arī ir nepilnīgas. Un auglīga darbība bez Krišnas apziņas ir veltīga laika šķiešana. Tāpēc visaugstākā no visām minētajām jogām ir bhakti joga, kas vēl skaidrāk būs pateikts nākamajā pantā.

47. PANTS

योगिनामपि सर्वेषां मद्गतेनान्तरात्मना ।
श्रद्धावान्भजते यो मां स मे युक्ततमो मतः ॥ ४७ ॥

joginām api sarvēšām mad-gatēnāntar-ātmanā
šraddhāvān bhadžatē jo mām sa mē juktatamo matah

joginām – no jogiem; api – arī; sarvēšām – visādiem; mat-gatēna – mīt Manī, vienmēr domājot par Mani; antah-ātmanā – sevī; šraddhā-vān – ar pilnīgu ticību; bhadžatē – ar mīlestību pārpasaulīgi kalpo; jah – kas; mām – Man (Visaugstajam Kungam); sah – viņš; mē – Manis; jukta-tamah – visaugstākais jogs; matah – uzskatīts.

No visiem jogiem tas, kas ar lielu ticību vienmēr mīt Manī, sevī domā par Mani un ar pārpasaulīgu mīlestību kalpo Man – tas jogā visciešāk saistīts ar Mani un tas ir visaugstākais. Tā es uzskatu.

SKAIDROJUMS: Šeit svarīgs ir vārds «bhadžatē». Vārda «bhadžatē» sakne nāk no darbības vārda «bhadž», kas apzīmē kalpošanu. «Godināt» vai «pielūgt» nav gluži tas pats, kas «bhadž». Šie vārdi ietver sevī cienīšanu, godāšanu un pielūgšanu. Bet kalpošana ar mīlestību un ticību ir īpaši domāta Dieva Augstākajai Personībai. Kāds var negodāt cienījamus cilvēkus vai padievus un tad viņu sauks par nepieklājīgu, bet nav iespējams nekalpot Visaugstajam Kungam, jo tā ir pilnīga sevis notiesāšana. Ikviena būtne ir neatņemama Dieva Augstākās Personības daļiņa, un tās dabiskais uzdevums ir kalpot Visaugstajam Kungam. Kas tā nedara, tas krīt. Bhāgavatamā (11.5.3.) tas apstiprināts šādi:

ja ēšām purušam sākšād ātma-prabhavam īšvaram
na bhadžantj avadžānanti sthānād bhraštāh patantj adhah

«Ikviens, kas nekalpo un aizmirst savu pienākumu pret sākotnējo Kungu, visu dzīvo būtņu avotu, noteikti krīt no sava dabiskā stāvokļa.»

Šajā pantā arī ir vārds «bhadžanti». Tāpēc «bhadžanti» var attiecināt tikai uz Visaugsto Kungu, turpretī vārdu «godināt» var attiecināt uz padieviem vai jebkurām citām parastām dzīvajām būtnēm. Vārds «avadžānanti», kas lietots šajā Šrīmad Bhāgavatamas pantā, atrodams arī Bhagavad-gītā. Avadžānanti mām mūdhāh – «Tikai nejēgas un nelieši izsmej Dieva Augstāko Personību, Kungu Krišnu.» Šie nejēgas pat raksta Bhagavad-gītas komentārus, neko nesaprotot no kalpošanas Dievam Kungam. Tāpēc viņi nespēj saprast, ar ko atšķiras «bhadžanti» no «godināt».

Visu jogu augstākā virsotne ir bhakti-joga. Visas citas jogas ir tikai līdzekļi, lai sasniegtu bhakti. Joga patiesībā nozīmē bhakti-jogu, visas citas jogas tikai ved uz bhakti-jogu. No karma-jogas sākuma līdz bhakti-jogas beigām ir ilgs sevis apzināšanās ceļš. Karma-joga darbojoties bez augļiem ir pats ceļa sākums. Kad karma-joga dod zināšanas un atsacīšanos, tad to sauc par gjāna-jogu. Kad gjāna-joga pāriet meditācijā uz Virsdvēseli ar dažādiem fiziskiem paņēmieniem un prāta vēršanu, tad to sauc par aštānga-jogu. Un, kad cilvēks paceļas pāri aštānga-jogai un nonāk līdz Dieva Augstākajai Personībai, tad to sauc par bhakti-jogu, virsotni. Patiesībā bhakti-joga ir galamērķis, bet, lai

sīkāk izprastu bhakti jogu, ir jāsaprot šīs citas jogas. Tāpēc jogs, kas pilnveidojas, ir uz īstā mūžīgās veiksmes ceļa. Kas pieķeras kaut kādai noteiktai vietai un tālāk neattīstās, to apzīmē ar vārdu karma-jogs, gjāna-jogs, dhjāna-jogs, rādža-jogs, hatha-jogs utt. Ja cilvēks ir pietiekami veiksmīgs un nonāk līdz bhakti-jogai, tad jāsaprot, ka viņš ir pacēlies pāri visām citām jogām. Tāpēc Krišnas apziņa ir augstākā jogas pakāpe, tāpat kā Himalaji ir pasaules augstākie kalni, kuros Everests ir augstākā virsotne.

Ir liela veiksme, ja cilvēks pie Krišnas apziņas nonāk pa bhakti-jogas ceļu, un tas ir labākais Vēdu norādījumu pildīšanas veids. Vislabākais jogs ir tas, kas vērš savu uzmanību uz Krišnu, ko sauc par Šjāmasundaru, kas ir brīnišķīgā mākoņa krāsā, kura lotosam līdzīgā seja mirdz kā saule, kura drēbes spīd no dārgakmeņiem un ķermeni rotā ziedu virtene. Visu apgaismo viņa krāšņais mirdzums, brahmadžoti. Viņš atnāk dažādos veidolos – kā Rāma, Nrisimha, Varāha un Krišna, Dieva Augstākā Personība. Viņš atnāk cilvēka izskatā kā Jašodas dēls, un Viņu sauc par Krišnu, Govindu un Vāsudēvu. Viņš ir vislabākais bērns, vīrs, draugs un skolotājs, un Viņš ir pilns varenības un pārpasaulīgu īpašību. Kas pilnīgi apzinās šīs Dieva Kunga iezīmes, tas ir visaugstākais jogs.

Šo, augstāko jogas pilnību var sasniegt tikai ar bhakti-jogu, un to apstiprina visi Vēdu raksti:

jasja dēvē parā bhaktir jathā dēvē tathā gurau
tasjaitē kathitā hj arthāh prakāšantē mahātmanah

«Tikai tām dižajām dvēselēm, kas nešaubīgi tic Dievam Kungam un garīgajam skolotājam, pati par sevi atklājas visa Vēdu zinību jēga.» (Švētāšvatara Upanišada 6.23.)

Bhaktir asja bhadžanam tad ihāmutropādhi-nairāsjēnāmušmin manah-kalpanam, ētad ēva naiškarmjam. «Bhakti nozīmē garīgu kalpošanu Dievam Kungam, nevēloties nekādu materiālu ieguvumu ne šajā dzīvē, ne nākamajā. Neko tādu nevēloties, ir pilnīgi jāgremdē prāts Visaugstākajā. Lūk, kāds ir naiškarmjas mērķis.» (Gopāla-tāpanī Upanišada 1.15.)

Tie ir daži paņēmieni, kā izpildīt bhakti jeb Krišnas apziņu, augstāko jogas pilnību.

Tā beidzas Bhaktivēdāntas skaidrojumi Šrīmad Bhagavad-gītas sestajai nodaļai, kas vēsta par dhjāna-jogu.

SEPTĪTĀ NODAĻA – Zināšanas par Absolūtu

1. PANTS

श्रीभगवानुवाच
मय्यासक्तमनाः पार्थ योगं युञ्जन्मदाश्रयः ।
असंशयं समग्रं मां यथा ज्ञास्यसि तच्छृणु ॥ १ ॥

šrī bhagavān uvāča
majj āsakta-manāh pārtha jogam jundžan mad-āšrajah
asamšajam samagram mām jathā gjāsjasi tač čhrinu

šrī bhagavān uvāča – Visaugstais Kungs sacīja; maji – Man; āsakta-manāh – pieķērušos prātu; pārtha – ak, Prithas dēls; jogam – ar sevis apzināšanos; jundžan – nodarbojoties; mat-āšrajah – Manis apziņā (Krišnas apziņā); asamšajam – bez šaubām; samagram – pilnīgi; mām – Man; jathā – kā; gjāsjasi – tu vari uzzināt; tat – to; šrinu – uzklausi.

Dieva Augstākā Personība sacīja: Prithas dēls! Tagad uzklausi, kā, nodarbojoties ar jogu pilnīgā Manis apziņā, ar prātu, kas pieķēries Man, tu vari pilnīgi un bez jebkādām šaubām iepazīt Mani.

SKAIDROJUMS: Šajā, septītajā Bhagavad-gītas nodaļā pilnībā aprakstīts, kāda ir Krišnas apziņa. Krišna ir visu varenību pilns, un šeit aprakstīts, kā Viņš izpauž šīs varenības. Šajā nodaļā aprakstīti arī četrējādi veiksmīgi cilvēki, kas pieķeras Krišnam, un četrējādi neveiksmīgi cilvēki, kas nekad nepieņem Krišnu.

Pirmajās sešās Bhagavad-gītas nodaļās aprakstīta dzīvā būtne, kura ir nemateriāla garīga dvēsele un var pacelties līdz pašapjēgai ar dažādām jogām. Sestās nodaļas beigās tika skaidri pateikts, ka stingra prāta vēršana uz Krišnu jeb, citiem vārdiem sakot, Krišnas apziņa, ir augstāka par visām citām jogām. Kas vērš savu prātu uz Krišnu, tas spēj pilnīgi izprast Absolūto Patiesību, un cits ceļš nav iespējams. Bezpersoniskā brahmadžoti vai vienuviet esošās Paramātmas apzināšanās vēl nedod pilnīgas zināšanas par Absolūto Patiesību, jo šie apzināšanās veidi ir daļēji. Pilna un zinātniska Krišnas izpratne, kā arī viss pārējais atklājas Krišnas apziņā. Pilnīgā Krišnas apziņā cilvēks apjēdz, ka Krišna ir galējās un neapšaubāmās zināšanas. Dažādās jogas ir tikai pakāpieni Krišnas apziņas ceļā. Kas tieši pieņem Krišnas apziņu, tas dabiskā kārtā pilnīgi iepazīst arī brahmadžoti un Paramātmu. Nodarbojoties ar Krišnas apziņas jogu, var visu iepazīt pilnībā – gan Absolūto Patiesību, gan dzīvās būtnes, gan materiālo dabu, kā arī tā visa izpausmes un piederumus.

Tāpēc ir jāsāk nodarboties ar jogu, kā teikts sestās nodaļas pēdējā pantā. Vērst prātu uz Krišnu, Visaugstāko ir iespējams, garīgi kalpojot ar noliktajiem deviņiem veidiem, no kuriem šravana ir pirmais un vissvarīgākais. Tāpēc Dievs Kungs saka Ardžunam: tač čhrinu jeb «Klausies Mani.» Neviens nevar būt lielāka autoritāte par Krišnu, un tāpēc, klausoties Viņu, cilvēks gūst vislielāko iespēju pilnīgi apzināties Krišnu. Tāpēc jāmācās tieši no paša Krišnas vai no tīra Krišnas bhaktas, nevis no kaut kāda iznireļa nebhaktas, kas uzpūties aiz lepnuma par savu akadēmisko izglītību.

Šrīmad Bhāgavatamas pirmā dziedājuma otrajā nodaļā aprakstīts, kā izprast Krišnu, Dieva Augstāko Personību, Absolūto Patiesību:

šrinvatām sva-kathāh krišnah punja-šravana-kīrtanah
hridj antah-stho hj abhadrāni vidhunoti suhrit satām

našta-prājēšv abhadrēšu nitjam bhāgavata-sēvajā
bhagavatj uttama-šlokē bhaktir bhavati naišthikī

tadā radžas-tamo-bhāvāh kāma-lobhādajaš ča jē
čēta ētair anāviddham sthitam sattvē prasīdati

ēvam prasanna-manaso bhagavad-bhakti-jogatah
bhagavat-tattva-vigjānam mukta-sangasja džājatē

bhidjatē hridaja-granthiš čhidjantē sarva-samšajāh
kšījantē čāsja karmāni drišta ēvātmanīšvarē

«Klausīšanās par Krišnu no Vēdu rakstiem vai klausīšanās tieši no Viņa Bhagavad-gītu pati par sevi ir ļoti svētīga. Un tam, kas klausās par Krišnu, ikviena sirdī esošais Kungs Krišna darbojas kā vislabākais draugs un attīra bhaktu, kurš pastāvīgi klausās par Viņu. Tā bhakta dabiski attīsta sevī dusošās pārpasaulīgās zināšanas. Jo vairāk viņš klausās par Krišnu no Bhāgavatamas un bhaktām, jo stiprāks viņš kļūst garīgajā kalpošanā Dievam Kungam. Ejot uz priekšu garīgajā kalpošanā, cilvēks atbrīvojas no kaislībām un neziņas un kļūst mazāk atkarīgs no materiālās iekāres un skopuma. Kad šie sārņi ir aizslaucīti, cilvēks stiprinās tīrā skaidrībā, garīgā kalpošana dod viņam jaunu dzīvību, un viņš pilnīgi izprot Dieva zinātni. Tādā veidā bhakti-joga pārcērt cieto materiālās pieķeršanās mezglu un tūlīt dod iespēju cilvēkam pacelties līdz asamšajam samagram līmenim, Augstākās Absolūtās Patiesības Dieva Personības izpratnei.» (Bhāg.1.2.17.–21.)

Tāpēc tikai ar klausīšanos no Krišnas vai no Viņa bhaktas Krišnas apziņā ir iespējams izprast Krišnas zinātni.

2. PANTS

ज्ञानं तेहं सविज्ञानमिदं वक्ष्याम्यशेषतः ।
यज्ज्ञात्वा नेह भूयोन्यज्ज्ञातव्यमवशिष्यते ॥ २ ॥

gjānam tē 'ham sa-vigjānam idam vakšjāmj ašēšatah
jadž gjātvā nēha bhūjo 'njadž gjātavjam avašišjatē

gjānam – jutekļiem iegūstamās zināšanas; tē – tev; aham – Es; sa – ar; vigjānam – garīgajām zināšanām; idam – tās; vakšjāmi – izskaidrošu; ašēšatah – pilnīgi; jat – ko; gjātvā – zinot; na – ne; iha – šai pasaulē; bhūjah – vēl; anjat – kaut kas; gjātavjam – izzināms; avašišjatē – paliek.

Tagad Es tev visā pilnībā pavēstīšu šīs zināšanas – gan jutekļiem iegūstamās, gan garīgās. Ja tās apgūsi, tad nekas tev vairs nepaliks nezināms.

SKAIDROJUMS: Pilnīgas zināšanas ietver sevī gan jutekļiem uztveramo pasauli, gan arī garu, kas ir aiz tās, un to abu avotu. Lūk, kādas ir pārpasaulīgās zināšanas. Dievs Kungs vēlas izskaidrot šīs zināšanas, jo Ardžuna ir tuvs Krišnas bhakta un draugs. Ceturtās nodaļas sākumā Dievs Kungs jau runāja par to, un šeit tas tiek apstiprināts vēlreiz: pilnīgas zināšanas var iegūt tikai Dieva Kunga bhakta, kas atrodas tiešā mācekļu pēctecībā, kura sākas tieši no paša Kunga. Tāpēc cilvēkam jābūt pietiekami saprātīgam un jāzina, kas ir visu zināšanu avots, visu cēloņu cēlonis un vienīgais meditācijas mērķis visās jogās. Kas iepazīst visu cēloņu cēloni, tas uzzina visu, un nekas nepaliek nezināms. Vēdās (Mundaka Upanišada 1.3.) teikts: kasmin bhagavo vigjātē sarvam idam vigjātam bhavati.

3. PANTS

मनुष्याणां सहस्रेषु कश्चिद्यतति सिद्धये ।
यततामपि सिद्धानां कश्चिन्मां वेत्ति तत्त्वतः ॥ ३ ॥

manušjānām sahasrēšu kaščid jatati siddhajē
jatatām api siddhānām kaščin mām vētti tattvatah

manušjānām – no cilvēku; sahasrēšu – tūkstošiem; kaščit – kāds; jatati – tiecas; siddhajē – pēc pilnības; jatatām – no tiem, kas tiecas; api – patiešām; siddhānām – no tiem, kas sasnieguši pilnību; kaščit – kāds; mām – Mani; vētti – zina; tattvatah – patiesībā.

No daudziem tūkstošiem cilvēku labi ja viens tiecas pēc pilnības. Bet no tiem, kas sasnieguši pilnību, labi ja viens patiesībā zina Mani.

SKAIDROJUMS: Cilvēki atrodas uz ļoti dažādiem attīstības līmeņiem, un varbūt tikai viens no daudziem tūkstošiem nopietni domā par pārpasaulīgo apzināšanos, lai zinātu, kas ir patība, kas ir ķermenis un kas ir Absolūtā Patiesība. Lielākā daļa cilvēku īsteno tikai dzīvnieciskās tieksmes: ēd, guļ, aizsargājas un kopojas un tikai retajam rūp pārpasaulīgās zināšanas. Pirmās sešas Bhagavadgītas nodaļas domātas tiem, kas vēlas iegūt pārpasaulīgās zināšanas, izprast sevi, Virsdvēseli un iet gjāna-jogas, dhjāna-jogas un patības atšķiršanas no matērijas ceļus. Bet Krišnu var zināt tikai tie, kas ir Krišnas apziņā. Citi pārpasaulnieki var sasniegt bezpersoniskā Brahmana izpratni, jo tas ir vieglāk nekā izprast Krišnu. Krišna ir Dieva Augstākā Personība, bet tajā pašā laikā Viņš nav aptverams ar Brahmana un Paramātmas zināšanām. Jogiem un gjānī neizdodas izprast Krišnu. Kaut arī vislielākais impersonālists Šrīpāda Šankarāčārja savos Gītas skaidrojumos atzina, ka Krišna ir Dieva Augstākā Personība, viņa sekotāji Krišnu par tādu nepieņem, jo ir ļoti grūti iepazīt Krišnu pat tad, ja cilvēks ir pārpasaulīgi izpratis bezpersonisko Brahmanu.

Krišna ir Dieva Augstākā Personība, visu cēloņu cēlonis, sākotnējais Kungs Govinda. Īšvarah paramah krišnah sač-čid-ānanda-vigrahah/anādir ādir govindah sarva-kārana-kāranam. Nebhaktām ir ļoti grūti iepazīt Viņu. Kaut arī tie apgalvo, ka bhakti jeb garīgās kalpošanas ceļš ir ļoti viegls, viņi pa to iet nespēj. Ja jau bhakti ceļš ir tik viegls, kā to apgalvo nebhaktas, tad kāpēc viņi iet pa grūto ceļu? Patiesībā bhakti ceļš nav viegls. Tā saucamais bhakti ceļš, pa kuru iet neautoritatīvi cilvēki, kuriem par bhakti nav nekādas sajēgas, var būt viegls, bet ja pa bhakti ceļu iet patiesi, saskaņā ar likumiem un ierobežojumiem, tad prātotāji zinātnieki un filozofi atkrīt no šī ceļa. Šrīla Rūpa Gosvāmī grāmatā «Bhakti-rasāmrita-sindhu» (1.2.101.) raksta:

šruti-smriti-purānādi- pančarātra-vidhim vinā
aikāntikī harēr bhaktir utpātājaiva kalpatē

«Tāda garīgā kalpošana Dievam Kungam, kad cilvēks neievēro autoritāšu atzītos Vēdu rakstus – Upanišadas, Purānas un «Nārada-pančarātru», ir tikai lieks sabiedrības traucēklis.»

Brahmanu apzinājies impersonālists vai Paramātmu apzinājies jogs nespēj saprast Dieva Augstāko Personību kā mātes Jašodas dēlu vai Ardžunas kaujas ratu vadītāju. Nezinot Krišnu, dažkārt apjūk pat diženie padievi (muhjanti jat sūrajah). Mām tu vēda na kaščana – «Neviens nezina Mani tādu, kāds Es esmu,» saka Dievs Kungs. Un, ja kāds Viņu zina, tad sa mahātmā su-durlabhah. «Šāda dižena dvēsele ir ļoti reta.» Kamēr cilvēks garīgi nekalpo Dievam Kungam, tikmēr viņš nevar zināt Krišnu tādu, kāds Viņš ir (tatvatah), pat ja viņš ir dižens zinātnieks vai filozofs. Tikai tīrs bhakta var kaut ko zināt par neaptveramajām un pārpasaulīgajām īpašībām, kas ir Krišnā, visu cēloņu cēlonī, par Viņa visvarenību un labumiem, Viņa bagātību, slavu, spēku, skaistumu, zināšanām un atsacīšanās spēju, jo Krišna ir ļoti labs pret bhaktām. Viņš ir pēdējais vārds Brahmana izpratnē, un tikai bhaktas var izprast Viņu tādu, kāds Viņš ir. Tāpēc ir teikts:

atah šrī-krišna-nāmādi na bhavēd grāhjam indrijaih
sēvonmukhē hi džihvādau svajam ēva sphuratj adah

«Neviens nespēj izprast Krišnu tādu, kāds Viņš ir, ar trulajiem materiālajiem jutekļiem. Bet Viņš atklāj sevi bhaktām, iepriecināts par viņu pārpasaulīgo mīlestības pilno kalpošanu.» (Bhakti-rasāmrita-sindhu 1.2.234.)

4. PANTS

भूमिरापोनलो वायुः खं मनो बुद्धिरेव च ।
अहङ्कार इतीयं मे भिन्ना प्रकृतिरष्टधा ॥ ४ ॥

bhūmir āpo 'nalo vājuh kham mano buddhir ēva ča
ahankāra itījam mē bhinnā prakritir aštadhā

bhūmih – zeme; āpah – ūdens; analah – uguns; vājuh – gaiss; kham – ēters; manah – prāts; buddhih – saprāts; ēva – noteikti; ča – un; ahankārah – neīstais «es»; iti – tā; ijam – visi šie; mē – Manas; bhinnā – savrupās; prakritih – enerģijas; aštadhā – astoņas.

Zeme, ūdens, uguns, gaiss, ēters, prāts, saprāts un neīstais «es» – šīs astoņas daļas ir Manas savrupās materiālās enerģijas.

SKAIDROJUMS: Zinātnē par Dievu tiek pētīts Dieva dabiskais stāvoklis un Viņa dažādās enerģijas. Materiālo enerģiju sauc par prakriti jeb Dieva Kunga enerģiju dažādos Viņa purušas avatāros (izvērsumos). Kā teikts Sātvata-tantrā:

višnos tu trīni rūpāni purušākhjānj atho viduh
ēkam tu mahatah sraštri dvitījam tv anda-samsthitam
tritījam sarva-bhūta-stham tāni gjātvā vimučjatē

«Lai radītu materiālo pasauli, Kunga Krišnas pilnīgā izpausme kļūst par trijiem Višnu. Pirmais, Mahā-Višnu, rada vispārējo materiālo enerģiju, ko sauc par mahat-tatvu. Otrais, Garbhodakašājī Višnu, ieiet visos Visumos, lai radītu tajos dažādību. Trešais, Kšīrodakašājī Višnu, atrodas visur kā visu caurstrāvojošā Virsdvēsele visos Visumos, un to sauc par Paramātmu. Viņš ir pat atomos. Ikviens, kas zina šos trīs Višnu, var tikt atbrīvots no materiālajām saitēm.»

Šī materiālā pasaule ir laicīga vienas Dieva Kunga enerģijas izpausme. Visu materiālās pasaules darbību vada šie trīs Kunga Krišnas Višnu izvērsumi. Šos purušas sauc par avatāriem (iemiesojumiem). Parasti, ja cilvēks nesaprot Dieva (Krišnas) zinātni, viņš uzskata materiālo pasauli par dzīvo būtņu baudas vietu un uzskata, ka dzīvās būtnes ir purušas – materiālās enerģijas cēloņi, vadītājas un baudītājas. Saskaņā ar Bhagavad-gītu, šis ateistiskais secinājums ir aplams. Pantā ir norādīts, ka Krišna ir sākotnējais materiālās izpausmes cēlonis. To apstiprina arī Šrīmad Bhāgavatama. Materiālās izpausmes sastāvdaļas ir savrupas Dieva Kunga enerģijas. Pat brahmadžoti, kas ir impersonālistu galamērķis, ir garīgā enerģija, kas izpaužas garīgajās debesīs. Brahmadžoti nav garīgas dažādības, kā tas ir Vaikunthalokās, un impersonālisti uzskata šo brahmadžoti par galīgo un mūžīgo mērķi. Paramātmas izpausme arī ir laicīgais, visucaurstrāvojošais Kšīrodakašājī Višnu aspekts. Paramātmas izpausme garīgajā valstībā nav mūžīga. Tāpēc īstā Absolūtā Patiesība ir Dieva Augstākā Personība Krišna. Viņam ir pilnīgi visas enerģijas, un Viņam pieder dažādas savrupās un iekšējās enerģijas.

Materiālajā enerģijā ir astoņas pamatizpausmes, kā tika minēts iepriekš. No tām piecas pirmās izpausmes – zeme, ūdens, uguns, gaiss un debesis – tiek sauktas par piecām milzīgajām jeb rupjajām radītajām vielām, un tajās ir iekļauti pieci jutekļu priekšmeti. Tās ir izpaudušās no fiziskās skaņas, taustes, apveida, garšas un smaržas. Materiālā zinātne aptver tikai un vienīgi šīs desmit daļas. Bet citas trīs daļas – prātu, saprātu un neīsto «es» apziņu – materiālisti neņem vērā. Arī filozofi, kas darbojas prāta laukā, ir nepilnīgi, jo nezina visa pirmavotu Krišnu. Neīstais «es» – «es esmu» un «tas ir mans», kas veido materiālās esamības pamatu – sevī ietver desmit jutekļu orgānus, kas paredzēti materiālajai darbībai. Saprāts attiecas uz vispārējo materiāli radīto, ko sauc par mahat-tatvu. Tāpēc no astoņām savrupajām Dieva Kunga enerģijām ir izpaudušās divdesmit četras materiālās pasaules pamatvielas, par kurām runā ateistiskā sānkhjas filozofija. Tās ir Krišnas enerģiju atvases

un ir atdalītas no Viņa, bet ateistiskie sānkhjas filozofi ar savām niecīgajām zināšanām neapjēdz, ka Krišna ir visu cēloņu cēlonis. Sānkhjas filozofija runā tikai par Krišnas ārējās enerģijas izpausmēm, kā tās aprakstītas Bhagavad-gītā.

5. PANTS

अपरेयमितस्त्वन्यां प्रकृतिं विद्धि मे पराम् ।
जीवभूतां महाबाहो ययेदं धार्यते जगत् ॥ ५ ॥

aparējam itas tv anjām prakritim viddhi mē parām
džīva-bhūtām mahā-bāho jajēdam dhārjatē džagat

aparā – zemākās; ijam – šīs; itah – bez tām; tu – bet; anjām – cita; prakritim – enerģija; viddhi – pacenties saprast; mē – Mana; parām – augstākā; džīva-bhūtām – ko veido dzīvās būtnes; mahā-bāho – ak, stipriniek; jajā – kuras; idam – šo; dhārjatē – izmanto; džagat – materiālo pasauli.

Stipriniek Ardžuna! Zini, ka bez tām pastāv cita, Mana augstākā enerģija – dzīvās būtnes, kuras izmanto zemāko, materiālo dabu.

SKAIDROJUMS: Šeit ir skaidri pateikts, ka dzīvās būtnes pieder Dieva Kunga augstākajai dabai (jeb enerģijai). Zemākā enerģija ir matērija, kas izpaužas dažādās pamatvielās: zemē, ūdenī, ugunī, gaisā, ēterā, prātā, saprātā un neīstajā «es». Abi materiālās dabas veidi – rupjais (zeme utt.) un smalkais (prāts utt.) – ir radušies no zemākās enerģijas. Dzīvās būtnes, kuras zemākās enerģijas izmanto dažādiem nolūkiem, pieder augstākajai Dieva Kunga enerģijai, un tieši pateicoties šai enerģijai darbojas visa materiālā pasaule. Kosmiskā izpausme nespēj darboties, kamēr to nekustina augstākā enerģija, dzīvās būtnes. Pār enerģijām vienmēr valda enerģijas avots, un tāpēc pār dzīvajām būtnēm vienmēr valda Dievs Kungs – tās nevar pastāvēt neatkarīgi. Būtnes un Dievs nekad nav vienādi savos spēkos, kā uzskata nesaprātīgi cilvēki. Atšķirība starp dzīvajām būtnēm un Dievu Kungu Šrīmad Bhāgavatamā (10.87.30.) aprakstīta šādi:

aparimitā dhruvās tanu-bhrito jadi sarva-gatās
tarhi na šāsjatēti nijamo dhruva nētarathā
adžani ča jan-majam tad avimučja nijantri bhavēt
samam anudžānatām jad amatam mata-duštatajā

«Augstākais Mūžīgais! Ja iemiesotās būtnes būtu mūžīgas un visucaurstrāvojošas kā Tu, tad tās nebūtu pakļautas Tev. Bet, ja dzīvās būtnes uzskata par Tavas Gaišības sīkajām enerģijām, tad tās tūlīt top pakļautas Tavai augstākajai vadībai. Tāpēc īsta atbrīve nozīmē būtņu pakļaušanos Tavai varai, un šī pakļaušanās padarīs tās laimīgas. Tikai šajā dabiskajā stāvoklī tās var kaut ko vadīt. Tāpēc cilvēki ar ierobežotajām zināšanām, kuri aizstāv monistisko teoriju par to, ka Dievs un dzīvās būtnes ir visādā veidā vienādas, patiesībā maldās, un viņu domas ir piesārņotas.»

Augstākais Kungs Krišna ir vienīgais vadītājs, un Viņš vada visas dzīvās būtnes. Šīs būtnes pieder Viņa augstākajai enerģijai, jo viņu esamības īpašības neatšķiras no Visaugstākā īpašībām, bet viņas nekad nevar līdzināties varenībā Dievam Kungam. Izmantojot rupjo un smalko zemāko enerģiju (matēriju), augstākā enerģija (dzīvā būtne) aizmirst savu īsto, garīgo prātu un saprātu. Būtne to aizmirst tāpēc, ka viņu ietekmē matērija. Bet, kad būtne atbrīvojas no maldinātājas – materiālās enerģijas, viņa sasniedz mukti jeb atbrīves pakāpi. Neīstais «es», materiālo maldu ietekmē, domā: «Es esmu matērija, un materiālie ieguvumi ir mani.» Savu patieso stāvokli būtne izprot tad, kad tā atbrīvojas no visiem materiālajiem priekšstatiem, arī no uzskata, ka viņai pilnībā jāsaplūst ar Dievu. Tāpēc var secināt, ka Gīta apstiprina dzīvās būtnes piederību vienai no daudzajām Krišnas enerģijām; un, kad dzīvā būtne atbrīvojas no materiālajiem sārņiem, tā pilnīgi apzinās Krišnu un ir atbrīvota.

6. PANTS

एतद्योनीनि भूतानि सर्वाणीत्युपधारय ।
अहं कृत्स्नस्य जगतः प्रभवः प्रलयस्तथा ॥ ६ ॥

ētad-jonīni bhūtāni sarvānitj upadhāraja
aham kritsnasja džagatah prabhavah pralajas tathā

ētat – šīs divas dabas; jonīni – kuru rašanās avots; bhūtāni – visa radītā; sarvāni – visu; iti – tā; upadhāraja – zini; aham – Es; kritsnasja – visu ietverošais; džagatah – pasaules; prabhavah – izpausmes avots; pralajah – iznīcināšanas; tathā – tāpat.

Šīs divas dabas ir visa radītā avots. Zini, ka Es esmu gals un sākums visam, kas vien šai pasaulē ir, – gan materiālajam, gan arī garīgajam.

SKAIDROJUMS: Viss esošais radies no gara un matērijas. Gars ir radīšanas pamatlauks, bet matērija ir gara radīta. Gars nerodas noteiktā matērijas attīstības pakāpē. Gluži otrādi, materiālā pasaule ir radusies tikai uz garīgās enerģijas pamata. Materiālais ķermenis attīstās tāpēc, ka matērijā atrodas gars: bērns izaug par pusaudzi un pēc tam par pieaugušu cilvēku tāpēc, ka darbojas augstākā enerģija, dvēsele. Arī visa kosmiskā izpausme, viss milzīgais Visums ir attīstījies tāpēc, ka tajā ir Virsdvēsele, Višnu. Tāpēc gars un matērija, kas savienojas, lai izpaustu šo milzīgo kosmisko veidolu, sākotnēji ir divas Dieva Kunga enerģijas, un Dievs ir visa pirmcēlonis. Sīkā un neatņemamā Dieva Kunga daļiņa, dzīvā būtne, var būt liela debesskrāpja, lielas rūpnīcas un pat lielas pilsētas cēlonis, bet tā nevar būt milzīgā Visuma cēlonis. Milzīgā Visuma cēlonis ir milzīgā dvēsele jeb Virsdvēsele. Un Krišna, Visaugstākais, ir gan milzīgo, gan sīko dvēseļu cēlonis. Tāpēc Viņš ir visu cēloņu pirmcēlonis. Tas apstiprināts Katha Upanišadā (2.2.13.) – nitjo nitjānām čētanaš čētanānām.

7. PANTS

मत्तः परतरं नान्यत्किञ्चिदस्ति धनञ्जय ।
मयि सर्वमिदं प्रोतं सूत्रे मणिगणा इव ॥ ७ ॥

mattah parataram nānjat kinčid asti dhanandžaja
maji sarvam idam protam sūtrē mani-ganā iva

mattah – par Mani; para-taram – augstāks; na – nav; anjat kinčit – nekas cits; asti – ir; dhanandžaja – ak, bagātību iekarotāj; maji – Manī; sarvam – viss, kas ir; idam – ko mēs redzam; protam – ir uzvērts; sūtrē – uz auklas; mani-ganāh – pērles; iva – kā.

Bagātību iekarotāj! Nav augstākas patiesības par Mani. Viss balstās uz Mani kā pērles, kas savērtas diegā.

SKAIDROJUMS: Bieži notiek diskusijas par to, vai Augstākā Absolūtā Patiesība ir personiska vai bezpersoniska. Kas attiecas uz Bhagavad-gītu, tad tā ik uz soļa apstiprina, ka Absolūtā Patiesība ir Dieva Personība Šrī Krišna. Un šajā pantā ir īpaši uzsvērts, ka Absolūtā Patiesība ir persona. To, ka Dieva Personība ir Augstākā Absolūtā Patiesība, apstiprina arī Brahma-samhita: īšvarah paramah krišnah sač-čid-ānanda-vigrahah – Augstākā Absolūtā Patiesība, Dieva Personība ir Kungs Krišna, kas ir sākotnējais Kungs, visa prieka krātuve, Govinda un pilnīgās laimes un zināšanu mūžīgais veidols. Šīs autoritātes neatstāj nekādas šaubas par to, ka Absolūtā Patiesība ir Augstākā Persona, visu cēloņu cēlonis. Taču impersonālisti balstās uz Vēdu viedokli, kas izteikts Švētāšvatara Upanišadā (3.10.): tato jad uttarataram tad arūpam anāmajam/ja ētad vidur amritās tē bhavanti athētarē duhkham ēvāpijanti. «Materiālajā pasaulē Brahma, šī Visuma sākotnējā dzīvā būtne, uzskatāms par augstāko no padieviem, cilvēkiem un zemākajiem dzīvniekiem. Bet pāri Brahmam ir Pārpasaulība, kurai nav materiāla veidola un kura ir brīva no visiem materiālajiem sārņiem. Ikviens, kas To spēj iepazīt, kļūst pārpasaulīgs, bet tie, kas Viņu nezina, cieš materiālajā pasaulē.»

Impersonālisti vairāk uzsver vārdu «arūpam». Bet šis «arūpam» nav bezpersonisks. Tas norāda uz pārpasaulīgu veidolu, pilnu mūžības, svētlaimes un zināšanu, kā tas aprakstīts iepriekš citētajā Brahma-samhitas pantā. Citi Švētāšvatara Upanišadas panti (3.8.–9.) to apstiprina šādiem vārdiem:

vēdāham ētam purušam mahāntam
āditja-varnam tamasah parastāt
tam ēva viditvāti mritjum ēti
nānjah panthā vidjatē 'janāja

jasmāt param nāparam asti kinčid
jasmān nānījo no džjājo 'sti kinčit
vrikša iva stabdho divi tišthatj ēkas
tēnēdam pūrnam purušēna sarvam

«Es zinu Dieva Augstāko Personību, kas stāv pāri visām tumšajām materiālistiskajām izpratnēm. Tikai tas, kas zina Viņu, var pacelties pāri dzimšanai un nāvei. Zināšanas par Augstāko Personu ir vienīgais ceļš uz atbrīvi, cita ceļa nav.

Nav tādas patiesības, kas būtu augstāka par Augstāko Personu, jo Viņš ir visaugstākais. Viņš ir mazāks par vismazāko, un Viņš ir lielāks par vislielāko. Viņš ir kā kluss koks, un Viņš apgaismo pārpasaulīgās debesis. Tāpat kā koks dzen saknes, Viņš izplata savas enerģijas.»

No šiem pantiem var secināt, ka Augstākā Absolūtā Patiesība ir Dieva Augstākā Personība, kas visu caurstrāvo ar savām daudzajām enerģijām – materiālajām un garīgajām.

8. PANTS

रसोहमप्सु कौन्तेय प्रभास्मि शशिसूर्ययोः ।
प्रणवः सर्ववेदेषु शब्दः खे पौरुषं नृषु ॥ ८ ॥

raso 'ham apsu kauntēja prabhāsmi šaši-sūrjajoh
pranavah sarva-vēdēšu šabdah khē paurušam nrišu

rasah – garša; aham – Es; apsu – ūdenī; kauntēja – ak, Kuntī dēls; prabhā – gaisma; asmi – esmu; šaši-sūrjajoh – Mēness un Saules; pranavah – trīs burti «a-u-m»; sarva – visās; vēdēšu – Vēdās; šabdah – skaņa; khē – ēterā; paurušam – spējas; nrišu – cilvēkā.

Kuntī dēls! Es esmu ūdens garša, Es esmu saules un mēness gaisma, zilbe «om» Vēdu mantrās, es esmu skaņa ēterā un spējas cilvēkā.

SKAIDROJUMS: Šajā pantā paskaidrots, kā Dievs Kungs visu caurstrāvo ar savām dažādajām materiālajām un garīgajām enerģijām. Visaugsto Kungu var visupirms sajust caur Viņa dažādajām enerģijām, un tādējādi Viņu var izprast bezpersoniski. Saules padievs ir persona, un viņu var sajust caur viņa visucaurstrāvojošo enerģiju – saules stariem. Un arī Dievu Kungu var sajust caur Viņa dažādajām visuresošajām enerģijām, kaut arī Viņš pats atrodas savā mūžīgajā mājvietā. ūdens garša ir ūdens aktīvais princips. Nevienam nepatīk dzert jūras ūdeni, jo tīrā ūdens garša ir sajaukta ar sāls garšu. ūdens pievilcība slēpjas tā garšas tīrībā, un šī tīrā garša ir viena no Dieva Kunga enerģijām. Impersonālists Dieva Kunga klātbūtni sajūt ūdenī ar tā garšu, un arī personālists cildina Dievu Kungu par to, ka Viņš žēlīgi dod garšīgu ūdeni, lai dzesētu cilvēka slāpes. Lūk, kā jāsajūt Visaugstākais. Patiesībā starp personālistiem un impersonālistiem nekāda strīda nav. Kas zina Dievu, tas zina, ka bezpersoniskā un personiskā izpratne vienlaicīgi ir visā un ka nekādas pretrunas te nav. Tāpēc Kungs Čaitanja iedibināja savu cildeno mācību par ačintja bhēdu un abhēda-tatvu, vienlaicīgo vienīgumu un atšķirību.

Arī saules un mēness gaisma sākotnēji izplūst no brahmadžoti, kas ir Dieva Kunga bezpersoniskais starojums. Un pranava jeb omkāra ir pārpasaulīga skaņa, ar ko sākas visas Vēdu himnas, un tā ir vēršanās pie Visaugstā Kunga. Impersonālisti ļoti baidās uzrunāt Augstāko Kungu Krišnu ar Viņa neskaitāmajiem vārdiem, tāpēc viņi dod priekšroku pārpasaulīgajai omkāras skaņai. Viņi nezina, ka

omkāra pārstāv Krišnu skaņas veidā. Nav nekā tāda, ko Krišnas apziņa neaptvertu, un, kas apzinās Krišnu, tas ir svētīts. Tie, kas nezina Krišnu, dzīvo maldos, tāpēc zināšanas par Krišnu ir atbrīve, bet neziņa ir saistītāja.

9. PANTS

पुण्यो गन्धः पृथिव्यां च तेजश्चास्मि विभावसौ ।
जीवनं सर्वभूतेषु तपश्चास्मि तपस्विषु ॥ ९ ॥

punjo gandhah prithivjām ča tēdžaš čāsmi vibhāvasau
džīvanam sarva-bhūtēšu tapaš čāsmi tapasvišu

punjah – sākotnējā; gandhah – smarža; prithivjām – zemē; ča – arī; tēdžah – karstums; ča – arī; asmi – esmu; vibhāvasau – ugunī; džīvanam – dzīvība; sarva – visās; bhūtēšu – būtnēs; tapah – askēzes; ča – arī; asmi – esmu; tapasvišu – askētos.

Es esmu sākotnējā zemes smarža un uguns karstums. Es esmu visa dzīvā dzīvība un visu askētu askēze.

SKAIDROJUMS: Vārds «punja» nozīmē to, kas nav sadalījies, «punja» ir sākotnējais. Visam materiālajā pasaulē ir kāda smarža, tāpat kā smarža ir puķei, zemei, ūdenim, ugunij, gaisam utt. Neaptraipītā, sākotnējā smarža, kas izplatās visur, ir Krišna. Gluži tāpat visam ir noteikta sākotnējā garša, un šo garšu var mainīt, samaisot ķīmiskās vielas. It visam ir kāda smarža un kāda garša. «Vibhāvasu» nozīmē «uguns». Bez uguns nevar darboties rūpnīcas, nevar gatavot ēst, utt., un šī uguns ir Krišna. Uguns karstums ir Krišna. Saskaņā ar Vēdu medicīnu, kuņģis slikti gremo, ja tajā ir zema temperatūra. Tāpēc uguns ir vajadzīga pat gremošanai. Krišnas apziņā mēs saprotam, ka zeme, ūdens, uguns, gaiss un jebkurš aktīvais princips, visi ķīmiskie elementi un materiālās pamatvielas pastāv Krišnas dēļ. Cilvēka mūžs arī ir Krišna. Tāpēc ar Krišnas žēlastību cilvēka mūžs var pagarināties vai saīsināties. Tādā veidā Krišnas apziņa darbojas visās jomās.

10. PANTS

बीजं मां सर्वभूतानां विद्धि पार्थ सनातनम् ।
बुद्धिर्बुद्धिमतामस्मि तेजस्तेजस्विनामहम् ॥ १० ॥

bīdžam mām sarva-bhūtānām viddhi pārtha sanātanam
buddhir buddhimatām asmi tēdžas tēdžasvinām aham

bīdžam – sēkla; mām – Es; sarva-bhūtānām – visu būtņu; viddhi – saproti; pārtha – Prithas dēls; sanātanam – sākotnējā, mūžīgā; buddhih – saprāts; buddhi-matām – saprātīgo; asmi – esmu; tēdžah – spēks; tēdžasvinām – stipro; aham – Es.

Prithas dēls! Zini, ka Es esmu visa pastāvošā pirmsēkla. Es esmu saprātīgo saprāts un vareno varenums.

SKAIDROJUMS: «Bīdžam» nozīmē «sēkla». Krišna ir visa sēkla. Ir dažādas dzīvās būtnes, kustīgas un nekustīgas. Putni, zvēri, cilvēki un daudzas citas radības ir kustīgas, bet koki un augi ir nekustīgi, tie nevar kustēties, bet tikai stāvēt. Ikviena būtne atrodas kādā no 8 400 000 dzīvības veidiem. Vienas būtnes ir kustīgas, citas ir nekustīgas. Jebkurā gadījumā viņu dzīvības sēkla ir Krišna. Kā teikts Vēdu rakstos, Brahmans jeb Augstākā Absolūtā Patiesība ir tas, no kā viss izplūst. Krišna ir Parabrahmans, Augstākais Gars. Brahmans ir bezpersonisks, bet Parabrahmans ir personisks. Bezpersoniskais Brahmans ir daļa no personiskā aspekta – tas ir teikts Bhagavad-gītā. Tāpēc sākotnēji Krišna ir visa avots. Viņš ir sakne. Kā sakne uztur visu koku, tā Krišna, visa esošā sēkla, uztur visu, kas ir šajā materiālajā izpausmē. Tas apstiprināts arī Vēdu rakstos (Katha Upanišada 2.2.13.):

nitjo nitjānām čētanaš čētanānām
ēko bahūnām jo vidadhāti kāmān

No visiem mūžīgajiem Viņš ir sākotnējais mūžīgais. No visām būtnēm Viņš ir augstākā būtne, un Viņš viens uztur visu dzīvību. Bez saprāta nav iespējams izdarīt neko, un Krišna arī saka, ka Viņš ir visa saprāta sakne. Kamēr cilvēks nav saprātīgs, tikmēr viņš nespēj saprast Dieva Augstāko Personību Krišnu.

11. PANTS

बलं बलवतां चाहं कामरागविवर्जितम् ।
धर्माविरुद्धो भूतेषु कामोस्मि भरतर्षभ ॥ ११ ॥

balam balavatām čāham kāma-rāga-vivardžitam
dharmāviruddho bhūtēšu kāmo 'smi bharataršabha

balam – spēks; bala-vatām – stipro; ča – un; aham – Es; kāma – iekāres; rāga – un pieķeršanās; vivardžitam – brīvs; dharma-aviruddhah – kas nav pretrunā ar reliģijas principiem; bhūtēšu – visās būtnēs; kāmah – dzimumdzīve; asmi – Es esmu; bharata-rišabha – ak, Bhāratu kungs.

Bhāratu kungs [Ardžuna]! Es esmu stipro spēks, brīvs no iekāres un vēlmēm. Es esmu dzimumdzīve, kas nav pretrunā ar reliģijas principiem.

SKAIDROJUMS: Stipra cilvēka spēks ir jāizmanto, lai aizsargātu vājos un nevis lai uzbruktu citiem. Arī dzimumdzīve, saskaņā ar reliģijas principiem (dharmu), jāizmanto bērnu radīšanai, un ne citādi. Tāpēc vecākiem jāatbild par to, lai bērni apzinātos Krišnu.

12. PANTS

ये चैव सात्त्विका भावा राजसास्तामसाश्च ये ।
मत्त एवेति तान्विद्धि न त्वहं तेषु ते मयि ॥ १२ ॥

ja čaiva sāttvikā bhāvā rādžasās tāmasāš ča jē
matta ēvēti tān viddhi na tv aham tēšu tē maji

jē – viss, kas; ča – un; ēva – noteikti; sāttvikāh – skaidrībā; bhāvāh – esības stāvokļi; rādžasāh – kaislībās; tāmasāh – tumsībā; ča – arī; jē – viss, kas; mattah – no Manis; ēva – noteikti; iti – tā; tān – tie; viddhi – zini; na – ne; tu – bet; aham – Es; tēšu – tajos; tē – tie; maji – Manī.

Zini, ka visi esamības stāvokļi – gan skaidrība, gan kaislības, gan tumsība – ir izpaudušies no Manas enerģijas. Vienā ziņā Es esmu viss, taču Es esmu neatkarīgs. Es neesmu pakļauts materiālās dabas īpašībām, gluži otrādi – tās ir Manī.

SKAIDROJUMS: Pasaulē visas materiālās darbības notiek triju materiālās dabas īpašību vadībā. Kaut arī šīs trīs materiālās īpašības izplūst no Visaugstā Kunga Krišnas, Viņš tām nav pakļauts. Piemēram, ar valsts likumiem var kādu sodīt, bet valdnieks, likumu devējs, šiem likumiem nav pakļauts. Arī materiālās dabas īpašības – skaidrība, kaislības un tumsība – izplūst no Visaugstā Kunga Krišnas, bet Krišna nav pakļauts materiālajai dabai. Tāpēc Viņš ir nirguna, kas nozīmē, ka šīs gunas jeb īpašības Viņu neskar, kaut arī izplūst no Viņa. Tā ir viena no īpašajām Bhagavāna jeb Dieva Augstākās Personības iezīmēm.

13. PANTS

त्रिभिर्गुणमयैर्भावैरेभिः सर्वमिदं जगत् ।
मोहितं नाभिजानाति मामेभ्यः परमव्ययम् ॥ १३ ॥

tribhir guna-majair bhāvair ēbhih sarvam idam džagat
mohitam nābhidžānāti mām ēbhjah param avjajam

tribhih – triju; guna-majaih – gunu veidotu; bhāvaih – stāvokļu; ēbhih – visu to; sarvam – veselums; idam – šis; džagat – visums; mohitam – maldināts; na abhidžānāti – nezina; mām – Mani; ēbhjah – pāri tiem; param – Augstāko; avjajam – neiznīcināmo.

Visa pasaule, triju īpašību [skaidrības, kaislību un tumsības] maldināta, nezina Mani. Es esmu pāri šīm īpašībām, Es esmu neizņīcināms.

SKAIDROJUMS: Visa pasaule ir triju materiālās dabas īpašību apburta. Tie, kurus šīs trīs īpašības ir maldinājušas, nespēj saprast, ka pāri materiālās dabas īpašībām stāv Visaugstais Kungs Krišna.

Visām dzīvajām būtnēm, kas pakļautas materiālajai dabai, ir noteikta veida ķermenis un tam atbilstoša noteikta psiholoģiska un bioloģiska darbība. Ir četras cilvēku kārtas, kas darbojas triju materiālās dabas īpašību ietekmē. Tos, kas ir tīrā skaidrībā, sauc par brāhmaniem. Tos, kas darbojas tīrās kaislībās, sauc par kšatrijiem. Tos, kas darbojas kaislībās un neziņā, sauc par vaišjām. Tos, kas ir pilnīgā neziņā, sauc par šūdrām. Un tie, kas ir vēl zemāk, ir dzīvnieki vai izturās kā dzīvnieki. Tomēr šie apzīmējumi nav mūžīgi. Es varu būt brāhmans, kšatrijs, vaišja vai vienalga kas – jebkurā gadījumā dzīve ir pārejoša. Un, kaut arī dzīve ir pārejoša, mēs nezinām, par ko kļūsim nākamajā dzīvē, un, maldinātāja spēka apburti, domājam par sevi saskaņā ar ķermenisko dzīves izpratni un tāpēc uzskatām sevi par amerikāņiem, indiešiem, krieviem, vai brāhmaniem, hinduistiem, musulmaņiem, utt. Un, ja mēs sapinamies šajās materiālās dabas īpašībās, tad aizmirstam Dieva Augstāko Personību, kas stāv aiz visām šīm īpašībām. Tāpēc Kungs Krišna norāda, ka triju materiālās dabas īpašību maldinātās būtnes nesaprot, ka aiz matērijas ir Dieva Augstākā Personība.

Pastāv daudz dažādu dzīvo būtņu – cilvēki, padievi, dzīvnieki utt. – un visi ir pakļauti materiālajai dabai, visi ir aizmirsuši pārpasaulīgo Dieva Personību. Tie, kas pakļauti kaislībām un tumsībai, un pat tie, kas pakļauti skaidrībai, nevar pacelties pāri bezpersoniskajai Absolūtās patiesības izpratnei, Brahmanam. Viņi apjūk Visaugstā Kunga personiskās iezīmes priekšā, kurai ir viss skaistums, bagātība, zināšanas, spēks, slava un atsacīšanās spēja. Ja neko nevar saprast pat skaidrībai pakļautie, tad uz ko gan var cerēt kaislībām un tumsībai pakļautie? Krišnas apziņa stāv pāri visām trijām materiālās dabas īpašībām, un tie, kas patiešām ir nostājušies uz Krišnas apziņas ceļa, ir patiesībā atbrīvoti.

14. PANTS

दैवी ह्येषा गुणमयी मम माया दुरत्यया ।
मामेव ये प्रपद्यन्ते मायामेतां तरन्ति ते ॥ १४ ॥

daivī hj ēšā guna-majī mama mājā duratjajā
mām ēva jē prapadjantē mājām ētām taranti tē

daivī – pārpasaulīga; hi – noteikti; ēšā – šī; guna-majī – no trijām materiālās dabas īpašībām veidotā; mama – Mana; mājā – enerģija; duratjajā – ļoti grūti uzveicamā; mām – Man; ēva – noteikti; jē – kas; prapadjantē – uztic sevi; mājām ētām – šo maldinātāju spēku; taranti – uzvar; tē – tie.

Ļoti grūti uzvarēt Manu dievišķo enerģiju, kas sastāv no trijām materiālās dabas īpašībām. Bet tie, kas uzticējuši sevi Man, pavisam viegli spēj pacelties tai pāri.

SKAIDROJUMS: Dieva Augstākajai Personībai ir neskaitāmas enerģijas, un visas tās ir dievišķas. Kaut arī būtnes ir daļa no Viņa enerģijām un tāpēc ir dievišķas, tās ir saskārušās ar materiālo enerģiju, un tādējādi viņu sākotnēji augstākais spēks ir pārklāts. Kas ir tādā veidā pārklāts ar materiālo enerģiju, tas nespēj šo enerģiju pārvarēt. Kā iepriekš tika teikts, gan materiālā, gan arī garīgā daba, kas izplūdušas no Dieva Augstākās Personības, ir mūžīgas. Dzīvās būtnes pieder mūžīgajai un augstākajai Dieva Kunga dabai, bet tā kā tās ir piesārņojusi zemākā daba – matērija, tad arī viņu maldi arī ir mūžīgi. Tāpēc saistītā dvēsele ir nitja-badha jeb mūžīgi saistīta. Neviens nespēj noteikt laiku materiālajā vēsturē, kad būtne ir kļuvusi saistīta. Tāpēc arī atbrīve no materiālās dabas ķetnām ir ļoti grūta, kaut arī materiālā daba ir zemākā enerģija, jo materiālo enerģiju galu galā vada augstākā griba, kuru būtne uzvarēt nevar. Zemākā, materiālā daba šeit ir nosaukta par dievišķu, jo tā ir dievišķi saistīta ar dievišķo gribu un kustas tās vadībā. Materiālā daba, ko vada dievišķā griba, kaut arī ir zemāka, brīnumainā kārtā izveido un sagrauj kosmisko izpausmi. Vēdas to apstiprina šādiem vārdiem: mājām tu prakritim vidjān mājinam tu mahēšvaram. «Kaut arī maija [maldi] ir neīsti jeb lai-

cīgi, maijas pamats ir augstākais burvis, Dieva Personība, kurš ir Mahēšvara, augstākais vadītājs.» (Švētāšvatara Upanišada 4.10.)

Vēl viena vārda «guna» nozīme ir «aukla», un tas nozīmē, ka saistītā dvēsele ir cieši aptīta ar maldu auklām. Cilvēks, kura rokas un kājas ir sasietas, pats nevar atbrīvoties – viņam jāsaņem kāda nesasieta cilvēka palīdzība. Tā kā sasietais nevar palīdzēt sasietajam, tad glābējam jābūt brīvam. Tāpēc tikai Kungs Krišna vai Viņa īstens pārstāvis garīgais skolotājs var atbrīvot saistīto dvēseli. Bez šādas, augstākas palīdzības neviens nevar atbrīvoties no materiālās dabas verdzības. Garīgā kalpošana jeb Krišnas apziņa var palīdzēt atbrīvoties. Krišna, kas ir maldinātāja spēka Kungs, var pavēlēt šai nepārvaramajai enerģijai atbrīvot saistīto dvēseli. Savā bezcēloņu žēlastībā pret dvēseli, kas uzticējusi sevi Viņam, un tēvišķā mīlestībā pret būtni, kas sākotnēji ir Viņa mīļotais bērns, Dievs Kungs pavēl to atbrīvot. Tāpēc sevis uzticēšana Dieva Kunga lotospēdām ir vienīgais veids, kā izrauties no stingrajām materiālās dabas ķetnām.

Svarīgi ir arī vārdi «mām ēva». «Mām» norāda vienīgi uz Krišnu (Višnu), bet ne uz Brahmu vai Šivu. Kaut arī Brahma un Šiva ir ļoti augsti, gandrīz vai Višnu līmenī, šādi radžo-gunas (kaislības) un tamo-gunas (tumsības) iemiesojumi nespēj atbrīvot saistīto dvēseli no maijas ķetnām. Citiem vārdiem sakot, Brahma un Šiva arī ir pakļauti maijai. Vienīgi Višnu valda pār maiju, tāpēc tikai Viņš var atbrīvot saistīto dvēseli. Vēdas (Švētāšvatara Upanišada 3.8.) to apstiprina ar vārdiem: tam ēva viditvā jeb «brīvība iespējama, tikai izprotot Krišnu». Pat Kungs Šiva apstiprina, ka atbrīvi var sasniegt tikai ar Višnu žēlastību. Kungs Šiva saka: mukti-pradātā sarvēšām višnur ēva na samšajah – «Nav nekādu šaubu par to, ka Višnu ikvienam ir atbrīves devējs.»

15. PANTS

न मां दुष्कृतिनो मूढाः प्रपद्यन्ते नराधमाः ।
माययापहृतज्ञाना आसुरं भावमाश्रिताः ॥ १५ ॥

na mām duškritino mūdhāh prapadjantē narādhamāh
mājajāpahrita-gjānā āsuram bhāvam āšritāh

na – ne; mām – Man; duškritinah – ļaundari; mūdhāh – muļķi; prapadjantē – uztic sevi; naraadhamāh – zemākie starp cilvēkiem; mājajā – maldinātāja spēka; apahrita – nolaupītas; gjānāh – kuru zināšanas; āsuram – dēmonisku; bhāvam – dabu; āšritāh – pieņemot.

Ļaundari – tie, kas ir pilnīgi nelgas, zemākie starp cilvēkiem, kuru zināšanas laupījuši maldi un kuriem ir ateistisku dēmonu daba, – neuztic sevi Man.

SKAIDROJUMS: Bhagavad-gītā teikts, ka tikai uzticot sevi Dieva Augstākās Personības Krišnas lotospēdām, iespējams pārvarēt stingros materiālās dabas likumus. Šajā brīdī rodas jautājums – kā tas ir, ka izglītotie filozofi, zinātnieki, darījumu cilvēki, administratori un visi citi parasto cilvēku vadītāji neuztic sevi Šrī Krišnas lotospēdām, visvarenajai Dieva Personībai? Par mukti jeb atbrīvi no materiālās dabas likumiem cilvēces vadītāji ir domājuši dažādos veidos, viņi ar milzīgu neatlaidību ir kaluši lielus plānus daudzus jo daudzus gadus un mūžus. Bet, ja atbrīvoties iespējams, vienkārši uzticot sevi Dieva Augstākās Personības lotospēdām, tad kāpēc gan šie saprātīgie un centīgie vadītāji nepieņem šo vienkāršo paņēmienu?

Gīta pavisam vaļsirdīgi atbild uz šo jautājumu. Patiešām saprātīgie sabiedrības vadītāji, piemēram, Brahma, Šiva, Kapila, Kumāri, Manu, Vjāsa, Dēvala, Asita, Džanaka, Prahlāda, Bali, un vēlāk Madhvāčārja, Rāmānudžāčārja, Šrī Čaitanja un daudzi citi, kas ir ticīgi filozofi, politiķi, skolotāji, zinātnieki, utt., uztic sevi Augstākās Personas lotospēdām, visvarenajai autoritātei. Tie, kas nav īsti filozofi, zinātnieki, skolotāji, administratori, utt., bet tikai sauc sevi par tādiem materiālu labumu dēļ, nepieņem Visaugstā Kunga plānu jeb ceļu. Viņiem nav nekādas saprašanas par Dievu, viņi tikai izdomā savus pasaulīgos plānus un tādējādi sarežģī materiālās esamības problēmas, veltīgi cenšoties tās atrisināt. Materiālā enerģija (daba) ir tik varena, ka tā spēj nostāties pretī autoritāšu neatzītajiem ateistu plāniem un sagraut «plānošanas komisiju» zināšanas.

Ateistiskie plānotāji šeit apzīmēti ar vārdu «duškritinah» jeb «ļaundari». «Kritī» norāda uz to, kas ir paveicis slavējamu darbu. Ateistiskie plānotāji dažkārt ir ļoti saprātīgi un dara teicamas lietas, jo jebkura milzīga plāna izpildei, vai tas būtu labs vai slikts, vajadzīgs saprāts. Tomēr ateisti savas smadzenes izmanto nepareizi, pretēji Visaugstā Kunga plāniem, tāpēc šos plānotājus sauc par duškritī, kas norāda, ka viņu saprāts un pūliņi ir virzīti aplam.

Gītā skaidri pateikts, ka materiālo enerģiju pilnīgi vada Visaugstais Kungs. Tā neko nespēj darīt neatkarīgi. Tā darbojas kā ēna un kustas tā, kā kustas priekšmets. Un tomēr materiālā enerģija ir ļoti varena, un ateists sava bezdievīgā rakstura dēļ nespēj izprast tās darbību un nespēj izprast arī Visaugstā Kunga plānu. Ateists ir pakļauts maldiem, kaislībām un neziņai, un visi viņa plāni ir veltīgi, kā tas notika ar Hiranjakašipu un Rāvanu. Viņu plāni tika samalti putekļos, kaut arī viņi abi bija lieliski materiālie zinātnieki, filozofi, vadītāji un skolotāji. Šie duškritinas jeb ļaundari ir četru veidu, kā tas tiks izklāstīts tālāk.

(1) Mūdhas ir galīgi muļķi, un viņi ir līdzīgi nastu nesējiem ēzeļiem. Viņi sava darba augļus grib baudīt paši, un negrib tajos dalīties ar Visaugstāko. Vislabākais piemērs ir nastu nesējs ēzelis. Šis pazemīgais lopiņš smagi strādā sava saimnieka labā. Ēzelis patiesībā nezina, kādēļ viņš dienu un nakti tik smagi strādā. Viņš ir apmierināts, ja baidoties no saimnieka sitieniem, var apēst klēpīti zāles, mazliet pasnaust un apmierināt dzimumtieksmi, pat ja mātīte viņam pāris reizes iesper pa purnu. Ēzelis mēdz dziedāt vārsmas un runāt par filozofiju, bet viņa brēcieni tikai traucē citus. Lūk, kādā stāvoklī ir tas muļķa strādnieks, kurš nezina, kā dēļ ir vērts strādāt. Viņš nezina, ka karma (darbība) domāta jagjai (ziedojumam).

Visbiežāk tie, kas dienu un nakti strādā, lai atvieglotu pašizdomāto pienākumu slogu, saka, ka viņiem nav laika klausīties par dzīvās būtnes nemirstību. Šādiem mūdhām materiālie ieguvumi, kuriem neizbēgami pienāk gals, nozīmē visu, par spīti tam, ka mūdhas bauda tikai pavisam mazu sava darba augļu daļiņu. Dažkārt viņi bez miega augu dienu un nakti strādā, lai saņemtu darba augļus, gandrīz neko neēd, kaut arī tādā veidā var dabūt kuņģa čūlu vai gremošanas traucējumus, augu dienu un nakti viņi smagi strādā tikai lai kalpotu kādiem iedomātiem saimniekiem. Neko nezinot par savu īsto saimnieku, muļķa strādātāji iznieko vērtīgo laiku, lai kalpotu bagātībai. Diemžēl viņi nekad neuztic sevi augstākajam visu saimnieku saimniekam, un viņiem arī nemaz nav laika klausīties par Viņu no pareizajiem avotiem. Cūka, kas ēd samazgas, nedomā par saldumiem, kas pagatavoti no cukura un kausēta sviesta. Arī auglīgais strādnieks, kas bez apstājas var klausīties par nepastāvīgās materiālās pasaules jutekļu baudas jaunumiem, nespēj atrast laiku, lai klausītos par mūžīgo dzīvības spēku, kas griež materiālo pasauli.

(2) Vēl viens duškritī jeb ļaundaru veids ir narādhama jeb zemākais no cilvēkiem. «Nara» nozīmē «cilvēks», bet «adhama» nozīmē «zemākais». No 8 400 000 dzīvo būtņu veidiem, 400 000 ir cilvēciski veidi. No šiem veidiem liela daļa ir necivilizēti. Civilizēti cilvēki ir tie, kas ievēro sabiedriskās, politiskās un reliģiskās dzīves vadošos principus. Tie, kas attīstīti sabiedriski un politiski, bet kuriem nav reliģijas principu, uzskatāmi par narādhamām. Reliģija nevar būt bez Dieva, jo reliģijas principiem jāved cilvēks pie zināšanām par Augstāko Patiesību un cilvēka attiecībām ar Viņu. Gītā Dieva Personība skaidri norāda, ka nav augstākas autoritātes par Viņu, un ka Viņš ir Augstākā Patiesība. Civilizēta cilvēka dzīve domāta, lai cilvēks atjaunotu zaudēto apziņu par savām mūžīgajām attiecībām ar Augstāko Patiesību, Dieva Personību Šrī Krišnu, kurš ir visvarens. Kas šo iespēju zaudē, tas ir narādhama. No svētajiem rakstiem mēs uzzinām, ka bērns mātes klēpī (kur viņš ir ļoti neērtā stāvoklī), lūdz Dievu, lai Dievs Kungs to atpestītu, un sola godināt vienīgi Dievu, tiklīdz piedzims. Grūtā brīdī lūgt Dievu ir dabiski ikvienai būtnei, jo tā ir mūžīgi saistīta ar Viņu. Bet pēc piedzimšanas bērns aizmirst visas dzemdību grūtības un aizmirst arī savu atbrīvotāju, jo viņu ietekmē maija, maldinātājs spēks.

Tiem, kas bērnu audzina, jāatjauno viņā dusošā dievišķā apziņa. Manu-smriti, reliģisko principu grāmatā, ir aprakstītas desmit ceremonijas, kas palīdz atjaunot Dieva apziņu varnāšramas iekārtā. Diemžēl tās nekur stingri nepilda, un tāpēc 999 cilvēki no tūkstoša ir narādhamas.

Kad visa sabiedrība kļūst par narādhamām, tad dabiski arī visa tā saucamā izglītība pilnīgi zaudē jēgu, jo darbojas visvarenā fiziskās dabas enerģija. Saskaņā ar Bhagavad-gītu, izglītots cilvēks ir tas, kas vienādi raugās uz mācīto brāhmanu, uz suni, govi, ziloni un suņu ēdāju. Lūk, kā uz visu skatās īsts bhakta. Šrī Nitjānanda Prabhu, Dieva avatārs, kas atnāca kā dievišķais skolotājs, atpestīja visīstākos narādhamas, brāļus Džagāju un Mādhāju, un parādīja, kā īsts bhakta var būt žēlīgs pat pret viszemākajiem cilvēkiem. Tātad narādhama ko ir nosodījusi Dieva Personība, ar bhaktas žēlastību var atkal atjaunot savu garīgo apziņu.

Sludinot bhāgavata-dharmu jeb bhaktas darbību Šrī Čaitanja Mahāprabhu ieteica cilvēkiem pazemīgi klausīties Dieva Personības vēstījumu. Šī vēstījuma būtība ir Bhagavad-gīta. Zemākos no cilvēkiem var atbrīvot tikai tad, ja viņi pazemīgi klausās šo vēstījumu, bet diemžēl viņi atsakās pat uzklausīt to, nemaz jau nerunājot par sevis pakļaušanu Visaugstā Kunga gribai. Narādhamas jeb zemākie no cilvēkiem galīgi nepilda cilvēka pamatpienākumu.

(3) Nākošie no duškritī ir mājajāpahrita-gjānī, jeb cilvēki, kuru plašās zināšanas ir dzēsusi materiālā maldinātāja spēka ietekme. Viņi ir ļoti mācīti kungi – lieli filozofi, dzejnieki, literāti, zinātnieki, utt. – bet maldinātājs spēks ir novedis viņus no ceļa, un tie neklausa Visaugstā Kunga norādījumiem.

Pašlaik ir ļoti daudz mājajāpahrita-gjānī, pat starp Bhagavad-gītas zinātniekiem. Gītā vienkārši un skaidri pateikts, ka Šrī Krišna ir Dieva Augstākā Personība. Nav neviena Viņam līdzīga vai lielāka par Viņu. Viņš ir nosaukts par Brahmas, sākotnējā visu cilvēku tēva tēvu. Patiesībā par Šrī Krišnu ir teikts, ka Viņš ir ne tikai Brahmas tēvs, bet arī visu dzīvības veidu tēvs. Viņš ir bezpersoniskā Brahmana un Paramātmas sakne, un Virsdvēsele ir Viņa pilnīgā daļa ikvienā būtnē. Viņš ir visa pirmavots, un ikvienam ir ieteikts uzticēt sevi Viņa lotospēdām. Par spīti visiem šiem skaidrajiem izteikumiem, mājajāpahrita-gjānī izsmej Visaugstā Kunga personību un uzskata Viņu tikai par kaut kādu cilvēku. Viņi nezina, ka svētītais cilvēciskais veidols ir izveidots atbilstoši mūžīgā un pārpasaulīgā Visaugstā Kunga veidolam.

Visi neautoritatīvie Gītas skaidrojumi, ko sarakstījuši mājajāpahrita-gjānī ārpus paramparas, ir klupšanas akmeņi garīgās sapratnes ceļā. Maldinātie skaidrotāji neuztic sevi Šrī Krišnas lotospēdām un nemāca arī citiem to darīt.

(4) Beidzamo duškritī daļu sauc par āsuram bhāvam āšritāh jeb tiem, kurus vada dēmoniski principi. Šie cilvēki ir klaji ateistiski. Daži no viņiem apgalvo, ka Visaugstais Kungs nekad nenāk uz šo materiālo pasauli, bet viņi nespēj dot nekādus reālus pamatojumus. Ir citi, kas padara Dievu Kungu par pakļautu bezpersoniskajai iezīmei, kaut arī Gītā ir teikts gluži pretējais. Neieredzot Dieva Augstāko Personību, ateisti norāda uz daudziem neīstiem avatāriem, kurus saražojušas viņu smadzenes. Šādi cilvēki, kuru dzīves vienīgais mērķis ir pelt Dieva Personību, nespēj uzticēt sevi Šrī Krišnas lotospēdām.

Šrī Jāmunāčārja Albandaru no Dienvidindijas ir teicis: «Mans Kungs! Tevi nespēj iepazīt ateistiskos principos iegrimuši cilvēki par spīti Tavām neparastajām īpašībām, iezīmēm un darbībai, par spīti Tavas personības apstiprinājumiem visos skaidrībā esošajos svētajos rakstos un par spīti tam, ka Tevi ir atzinušas slavenas autoritātes, kas ievērojamas ar savu pārpasaulīgās zinātnes apjēgas dziļumu un dievišķajām īpašībām.»

Tāpēc (1) galīgi nejēgas, (2) zemākie no cilvēkiem, (3) maldinātie prātnieki un (4) zvērinātie ateisti, kā minēts iepriekš, nekad neuztic sevi Dieva Personības lotospēdām, par spīti visiem rakstu un autoritāšu ieteikumiem.

16. PANTS

चतुर्विधा भजन्ते मां जनाः सुकृतिनोऽर्जुन ।
आर्तो जिज्ञासुरर्थार्थी ज्ञानी च भरतर्षभ ॥ १६ ॥

čatur-vidhā bhadžantē mām džanāh sukritino 'rdžuna
ārto džigjāsur arthārthī gjānī ča bharataršabha

čatuh-vidhāh – četru veidu; bhadžantē – kalpo; mām – Man; džanāh – cilvēki; su-kritinah – dievbijīgi; ardžuna – ak, Ardžuna; ārtah – cietēji; džigjāsuh – zinātkārie; artha-arthī – kas vēlas materiālos ieguvumus; gjānī – kas zina patiesību; ča – arī; bharata-rišabha – diženais Bharatas pēcteci.

Labākais no Bhāratām! Četru veidu dievbijīgie cilvēki sāk Man kalpot – cietēji, tie, kas vēlas bagātību, zinātkārie un Absolūta zināšanu meklētāji.

SKAIDROJUMS: Atšķirībā no ļaundariem, šeit aprakstīti svēto rakstu vadošo principu pildītāji, un viņus sauc par sukritinām jeb tiem, kas pakļaujas rakstu likumiem un ierobežojumiem, morālajiem un sabiedriskajiem likumiem un vairāk vai mazāk vēršas pie Visaugstā Kunga. Šos cilvēkus var iedalīt četrās daļās: tādos, kas dažreiz cieš, tādos, kam vajag naudu, tādos, kas dažreiz uzdod jautājumus, un tādos, kas reizēm meklē zināšanas par Absolūto Patiesību. Dažādos apstākļos šie cilvēki atnāk pie Visaugstā Kunga, lai garīgi kalpotu. Viņi nav tīri bhaktas, jo par savu kalpošanu grib kaut ko pretī. Tīri bhaktas ne pēc kā netiecas un nevēlas materiālus labumus. «Bhakti-rasāmrita-sindhu» (1.1.11.) par tīru garīgo kalpošanu teikts:

anjābhilāšitā-šūnjam gjāna-karmādj-anāvritam
ānukūljēna krišnānu- šīlanam bhaktir uttamā

«Visaugstajam Kungam Krišnam labvēlīgi jākalpo pārpasaulīgā mīlestībā, nevēloties materiālus labumus un ieguvumus, ko dod auglīga darbība vai filozofiski prātojumi. Lūk, ko sauc par tīru garīgo kalpošanu.»

Kad šie četru veidu cilvēki nāk pie Visaugstā Kunga, lai garīgi kalpotu, un pilnīgi šķīstās tīru bhaktu sabiedrībā, tad tie arī paši kļūst par tīriem bhaktām. Kas attiecas uz ļaundariem, tad viņiem garīgā kalpošana ir ļoti grūta, jo viņi dzīvo savtīgu un nepastāvīgu dzīvi bez garīgiem mērķiem. Bet, ja kāds no viņiem tomēr saskaras ar tīru bhaktu, tad arī viņš pats kļūst tīrs bhakta.

Tie, kas vienmēr darbojas augļu dēļ, atnāk pie Dieva Kunga materiālu ciešanu pilni, un, saskaroties ar tīriem bhaktām, arī paši savās ciešanās kļūst par Dieva Kunga bhaktām. Tie, kuru cerības ir sagruvušas, arī dažreiz nonāk saskarsmē ar tīriem bhaktām un grib kaut ko uzzināt par Dievu. Arī sausie filozofi, kad tie zaudē cerības visos zināšanu laukos, dažreiz vēlas mācīties par Dievu un nāk pie Visaugstā Kunga, lai garīgi kalpotu, un tādā veidā paceļas pāri zināšanām par bezpersonisko Brahmanu un vienuviet esošo Paramātmu un nonāk līdz personiskai Dieva izpratnei ar Visaugstā Kunga vai tīra Viņa bhaktas žēlastību. Vispār, kad cietēji, zinātkārie, zināšanu meklētāji un cilvēki naudas grūtībās atbrīvojas no visām materiālajām vēlmēm un pilnīgi apjēdz, ka materiālajam atalgojumam nav nekāda sakara ar garīgo augšupeju, tie kļūst par tīriem bhaktām. Kamēr bhakta nav sasniedzis šādu tīrību, tikmēr viņa pārpasaulīgā kalpošana Dievam Kungam ir auglīgas darbības un laicīgu zināšanu meklējumu aptraipīta. Tāpēc tam visam jāpaceļas pāri, un tad var nonākt līdz tīrai garīgajai kalpošanai.

17. PANTS

तेषां ज्ञानी नित्ययुक्त एकभक्तिर्विशिष्यते ।
प्रियो हि ज्ञानिनोत्यर्थमहं स च मम प्रियः ॥ १७ ॥

tēšām gjānī nitja-jukta ēka-bhaktir višišjatē
prijo hi gjānino 'tjartham aham sa ča mama prijah

tēšām – no tiem; gjānī – kas pilnīgi zina; nitja-juktah – vienmēr nodarbojas; ēka – tikai; bhaktih – garīgajā kalpošanā; višišjatē – īpaši; prijah – ļoti dārgs; hi – noteikti; gjāninah – zinošajam; atjartham – augsti; aham – Es esmu; sah – viņš; ča – arī; mama – Man; prijah – dārgs.

No viņiem vislabākais ir tas, kam ir pilnīgas zināšanas, un kurš vienmēr pilnībā kalpo Man. Jo viņam Es esmu ļoti dārgs un viņš ir dārgs man.

SKAIDROJUMS: Brīvi no visiem materiālo vēlmju sārņiem, cietēji, zinātkārie, trūkumcietēji un augstāko zināšanu meklētāji var kļūt par tīriem bhaktām. Bet no viņiem tas, kas zina Absolūto Pa-

tiesību un ir brīvs no visām materiālajām vēlmēm, patiešām kļūst par tīru Dieva Kunga bhaktu. Un Dievs Kungs norāda, ka no četrām kārtām vislabākais ir bhakta, kam ir pilnīgas zināšanas un kas tajā pašā laikā garīgi kalpo. Meklējot zināšanas, cilvēks saprot, ka patība atšķiras no materiālā ķermeņa, un, tālāk pilnveidojoties, viņš nonāk līdz bezpersoniskā Brahmana un Paramātmas izpratnei. Kad cilvēks ir pilnīgi šķīstījies, viņš saprot, ka viņa dabiskais stāvoklis ir būt par mūžīgu Dieva kalpu. Tiekoties ar tīriem bhaktām, zinātkārais, cietējs, tas, kas grib uzlabot materiālo stāvokli, un cilvēks ar zināšanām pilnīgi attīras. Bet sākumā tas, kas pilnīgi zina Visaugsto Kungu un tajā pašā laikā garīgi kalpo, ir ļoti dārgs Dievam Kungam. Kam ir tīras zināšanas par Dieva Augstākās Personības pārpasaulību, to garīgā kalpošana aizsargā tik stipri, ka materiālie sārņi viņu nevar pat skart.

18. PANTS

उदाराः सर्व एवैते ज्ञानी त्वात्मैव मे मतम् ।
आस्थितः स हि युक्तात्मा मामेवानुत्तमां गतिम् ॥ १८ ॥

udārāh sarva ēvaitē gjānī tv ātmaiva mē matam
āsthitah sa hi juktātmā mām ēvānuttamām gatim

udārāh – cēli; sarvē – visi; ēva – noteikti; ētē – šie; gjānī – kas zina; tu – bet; ātmā ēva – kā Es; mē – Man; matam – uzskats; āsthitah – atrodas; sah – viņš; hi – noteikti; jukta-ātmā – garīgi kalpo; mām – Manī; ēva – noteikti; anuttamām – augstākais; gatim – mērķis.

Visi šie bhaktas noteikti ir cildenas dvēseles, taču to, kas zina Mani, Es uzskatu par līdzīgu sev. Viņš pārpasaulīgi kalpo Man un noteikti sasniedz Mani, visaugstāko un vispilnīgāko mērķi.

SKAIDROJUMS: Tie, kam nav tik pilnīgu zināšanu, ir ne mazāk dārgi Dievam Kungam. Kungs norāda, ka visi ir cildenas dvēseles, jo ikviens, kas lai ar kādu mērķi nāk pie Viņa, ir mahātma jeb dižena dvēsele. Tie bhaktas, kas grib no garīgās kalpošanas kādu labumu, arī tiek pieņemti, jo arī šajā gadījumā notiek mīlestības apmaiņa. Aiz mīlestības viņi lūdz no Dieva Kunga kādus materiālus labumus, un, guvuši apmierinājumu, pilnveidojas garīgajā kalpošanā. Bet bhakta ar pilnīgām zināšanām uzskatāms par ļoti dārgu Kungam, jo viņa vienīgais mērķis ir mīlestībā kalpot Visaugstajam Kungam. Šāds bhakta nevar nodzīvot ne mirkli, nesaskaroties ar Kungu vai nekalpojot Viņam. Arī Dievs Kungs ļoti mīl bhaktu un nespēj šķirties no viņa.

Šrīmad Bhāgavatamā (9.4.68.) Dievs Kungs saka:

sādhavo hridajam mahjam sādhūnām hridajam tv aham
mad-anjat tē na džānanti nāham tēbhjo manāg api

«Bhaktas vienmēr ir Manā sirdī, un Es vienmēr esmu bhaktu sirdīs. Bhakta nezina neko citu, kā vienīgi Mani, un arī Es nespēju aizmirst bhaktu. Tīri bhaktas Man ir ļoti tuvi. Tīri bhaktas, kuriem ir pilnīgas zināšanas, nekad nezaudē garīgumu, un tāpēc Man viņi ir ļoti dārgi.»

19. PANTS

बहूनां जन्मनामन्ते ज्ञानवान्मां प्रपद्यते ।
वासुदेवः सर्वमिति स महात्मा सुदुर्लभः ॥ १९ ॥

bahūnām džanmanām antē gjānavān mām prapadjatē
vāsudēvah sarvam iti sa mahātmā su-durlabhah

bahūnām – daudzām; džanmanām – atkārtotām dzimšanām un nāvēm; antē – pēc; gjāna-vān – kam ir pilnīgas zināšanas; mām – Man; prapadjatē – uztic sevi; vāsudēvah – Dieva Personība Krišna; sarvam – viss; iti – tā; sah – šāda; mahā-ātmā – dižena dvēsele; su-durlabhah – ļoti reta.

Kam ir īstenas zināšanas, tas pēc daudzām dzimšanām un nāvēm uztic sevi Man, zinot, ka Es esmu viss esošais un visu cēloņu cēlonis. Tāda dižena dvēsele ir ļoti reta.

SKAIDROJUMS: Dzīvā būtne, daudzus jo daudzus mūžus garīgi kalpojot un izpildot pārpasaulīgus rituālus, patiešām var iegūt pārpasaulīgas un tīras zināšanas par to, ka Dieva Augstākā Personība ir sevis apzināšanās galamērķis. Garīgās apzināšanās sākumā cilvēkam, kamēr viņš vēl cenšas atmest savu pieķeršanos materiālismam, var būt nosliece uz impersonālismu, bet, attīstoties tālāk, viņš var saprast, ka garīgā dzīve ir darbība, un ka šī darbība veido garīgo kalpošanu. Kas to izprot, tas pieķeras Dieva Augstākajai Personībai un uztic sevi Viņam. Šajā brīdī cilvēks var saprast, ka Kunga Šrī Krišnas žēlastība ir viss, ka Viņš ir visu cēloņu cēlonis, un ka šī materiālā izpausme nav neatkarīga no Viņa. Cilvēks izprot, ka materiālā pasaule ir izkropļots garīgās daudzveidības atspulgs, un apzinās, ka pilnīgi visam ir kāds sakars ar Visaugsto Kungu Krišnu. Viņš domā par visu saistībā ar Vāsudēvu jeb Šrī Krišnu. Šāds vispārīgs Vāsudēvas redzējums paātrina pilnīgu sevis uzticēšanu Visaugstajam Kungam Šrī Krišnam kā augstākajam mērķim. Šādas dižas dvēseles, kas sevi tā uzticējušas, ir ļoti retas.

Šis pants ļoti labi izskaidrots Švētāšvatara Upanišadas trešās nodaļas četrpadsmitajā un piecpadsmitajā pantā:

sahasra-šīršā purušah sahasrākšah sahasra-pāt
sa bhūmim višvato vritvā- tjātišthad dašāngulam

puruša ēvēdam sarvam jad bhūtam jač ča bhavjam
utāmritatvasjēšāno jad annēnātirohati

Čhāndogja Upanišadā (5.1.15.) teikts: na vai vāčo na čakšūmši na šrotāni na manāmsītj āčakšatē prāna iti ēvāčakšatē prāno hj ēvaitāni sarvāni bhavanti – «Dzīvās būtnes ķermenī sākotnēji nav ne runas spējas, ne redzētspējas, ne dzirdētspējas, ne domātspējas, visas darbības ass ir dzīvība.» Arī Kungs Vāsudēva jeb Dieva Personība, Kungs Šrī Krišna ir visa pamats. Šajā ķermenī ir runas, redzes, dzirdes, prāta darbības u.c. spējas, bet tās nav svarīgas, ja nav saistītas ar Visaugsto Kungu. Un, tā kā Vāsudēva visu caurstrāvo, un viss ir Vāsudēva, tad bhakta uztic sevi Viņam pilnīgās zināšanās (citēts no Bhagavad-gītas 7.17. un 11.40.).

20. PANTS

कामैस्तैस्तैर्हृतज्ञानाः प्रपद्यन्तेन्यदेवताः ।
तं तं नियममास्थाय प्रकृत्या नियताः स्वया ॥ २० ॥

kāmais tais tair hrita-gjānāh prapadjantē 'nja-dēvatāh
tam tam nijamam āsthāja prakritjā nijatāh svajā

kāmaih – vēlmju; taih taih – dažādu; hrita – atņemtas; gjānāh – zināšanas; prapadjantē – sevi uztic; anja – citiem; dēvatāh – padieviem; tam tam – atbilstošajiem; nijamam – ierobežojumiem; āsthāja – seko; prakritjā – dabas; nijatāh – vadīti; svajā – savas.

Tie, kuru saprātu nolaupījušas materiālās vēlmes, uztic sevi padieviem un saskaņā ar savu dabu pilda padievu godināšanas likumus un ierobežojumus.

SKAIDROJUMS: Tie, kas ir brīvi no visiem materiālajiem sārņiem, uztic sevi Visaugstajam Kungam un garīgi kalpo Viņam. Kamēr vien materiālie sārņi vēl nav pilnīgi attīrīti, cilvēki pēc savas dabas ir nebhaktas. Bet pat tos, kam ir materiālas vēlmes un kas meklē patvērumu pie Visaugstā Kunga, īpaši nepievelk ārējā daba, jo, ejot uz pareizo mērķi, viņi pavisam drīz pilnīgi atbrīvojas no materiālās iekāres. Šrīmad Bhāgavatamā ieteikts: vienalga, vai cilvēks ir tīrs bhakta un ir pilnīgi brīvs no visām materiālajām vēlmēm, vai viņš ir materiālo vēlmju pilns, vai arī viņš vēlas atbrīvi no materiālajiem sārņiem, jebkurā gadījumā jāuztic sevi Vāsudēvam un jāgodina Viņu. Tas ir teikts Bhāgavatamā (2.3.10.):

akāmah sarva-kāmo vā mokša-kāma udāra-dhīh
tīvrēna bhakti-jogēna jadžēta purušam param

Ne visai saprātīgi cilvēki, kas zaudējuši garīgo sajēgu, meklē patvērumu pie padieviem, lai tie tūlīt piepildītu materiālās vēlmes. Parasti šādi cilvēki nevēršas pie Dieva Augstākās Personības, jo viņi ir zemākajās dabas īpašībās (tumsībā un kaislībās) un tāpēc godina dažādus padievus. Sekojot godināšanas likumiem un ierobežojumiem, viņi ir apmierināti. Padievu godinātājus vada sīkas vēlmes, un viņi nezina, kā sasniegt augstāko mērķi, bet Visaugstā Kunga bhakta nemaldās. Vēdu rakstos ieteikts godināt dažādus dievus dažādiem nolūkiem (piemēram, slimam cilvēkam iesaka godināt sauli), tāpēc nebhaktas uzskata, ka noteiktiem mērķiem labāk godināt padievus nekā Visaugsto Kungu. Bet tīrs bhakta zina, ka Visaugstais Kungs Krišna ir visa valdnieks. «Čaitanja čaritāmritā» (Ādi līla 5.142.) teikts: ēkalē īšvara krišna, āra saba bhritja – vienīgi Dieva Augstākā Personība Krišna ir valdnieks, visi citi ir kalpi. Tāpēc tīrs bhakta nekad neiet pie padieviem, lai apmierinātu materiālās vajadzības. Viņš ir atkarīgs no Visaugstā Kunga. Un tīrs bhakta ir apmierināts ar visu, ko Kungs dod.

21. PANTS

यो यो यां यां तनुं भक्तः श्रद्धयार्चितुमिच्छति ।
तस्य तस्याचलां श्रद्धां तामेव विदधाम्यहम् ॥ २१ ॥

jo jo jām jām tanum bhaktah šraddhajārčitum iččhati
tasja tasjāčalām šraddhām tām ēva vidadhāmj aham

jah jah – kas; jām jām – kurš; tanum – padieva veidola; bhaktah – bhakta; šraddhajā – ar ticību; arčitum – godināt; iččhati – vēlas; tasja tasja – viņam; ačalām – stingru; šraddhām – ticību; tām – to; ēva – noteikti; vidadhāmi – dodu; aham – Es.

Es esmu Virsdvēsele ikviena sirdī. Ja kāds cilvēks vēlas godināt padievu, tad Es stiprinu viņa ticību, lai viņš varētu veltīt sevi šai dievībai.

SKAIDROJUMS: Dievs visiem ir devis neatkarību. Tāpēc, ja cilvēks vēlas materiālas baudas un patiesi vēlas tās gūt no materiālajiem padieviem, tad Visaugstais Kungs, Virsdvēsele ikvienā sirdī, to saprot un dod šim cilvēkam visas iespējas. Būdams augstākais visu dzīvo būtņu tēvs, Viņš neiejaucas to neatkarībā, bet dod visas iespējas, lai būtnes varētu piepildīt visas savas materiālās vēlmes. Var rasties jautājums: kāpēc visuvarenais Dievs dod būtnēm iespēju baudīt materiālo pasauli un tādējādi ļauj viņām iekrist maldinātāja spēka lamatās? Atbilde ir tāda: ja Visaugstais Kungs kā Virsdvēsele šādas iespējas nedotu, tad neatkarībai nebūtu jēgas. Tāpēc Viņš visiem dod pilnīgu neatkarību, kā kurš to vēlas, bet Bhagavad-gītā mēs varam izlasīt Viņa augstāko norādījumu – jāatmet visas citas nodarbošanās un pilnīgi jāuztic sevi Viņam. Tas padarīs cilvēku laimīgu.

Gan dzīvās būtnes, gan padievi ir pakļauti Dieva Augstākās Personības gribai, tāpēc būtnes nevar godināt padievus kā pašas vēlas, un padievi nevar dot neko, ja tas nav saskaņā ar augstāko gribu. Ir teikts, ka ne zālīte nekustas bez Dieva Augstākās Personības gribas. Cilvēki, kas cieš materiālajā pasaulē, parasti iet pie padieviem, kā tas ieteikts Vēdu rakstos. Cilvēks, kas vēlas kādu noteiktu lietu, godina noteiktu padievu. Piemēram, slimniekam ieteikts godināt Saules dievu, bet cilvēks, kas vēlas izglītību, var godināt zinību dievieti Sarasvatī, cilvēks, kas grib skaistu sievu, var godināt dievieti Umu, Kunga Šivas sievu. Tādā veidā šāstras (Vēdu raksti) dažādos veidos iesaka godināt dažādus padievus. Un, tā kā noteikta būtne vēlas baudīt noteiktus materiālos labumus, tad Dievs Kungs tai dod stipru vēlmi šo svētību gūt no noteikta padieva, un tā būtne veiksmīgi iegūst svētību. Visaugstais Kungs dod būtnei arī attiecīgā padieva godināšanai nepieciešamo attieksmi. Padievi neko tādu būtnei dot nevar, bet Krišna, būdams Visaugstais Kungs un Virsdvēsele visu būtņu sirdīs, var virzīt cilvēku godināt noteiktus padievus. Padievi patiesībā ir dažādas Visaugstā Kunga Visuma ķermeņa daļas, tāpēc tie nav neatkarīgi. Vēdu rakstos teikts: «Dieva Augstākā Personība Virsdvēseles veidā ir arī padieva sirdī, tāpēc Dievs dara tā, lai padievs piepildītu būtnes vēlmi. Gan padievi, gan dzīvās būtnes ir atkarīgi no augstākās gribas. Tie nav neatkarīgi.»

22. PANTS

स तया श्रद्धया युक्तस्तस्याराधनमीहते ।
लभते च ततः कामान्मयैव विहितान्हितान् ॥ २२ ॥

sa tajā šraddhajā juktas tasjārādhanam īhatē
labhatē ča tatah kāmān majaiva vihitān hi tān

sah – viņš; tajā – ar šo; šraddhajā – iedvesmu; juktah – piešķirtu; tasja – padieva; ārādhanam – godināšanai; īhatē – cenšas; labhatē – iegūst; ča – un; tatah – no tā; kāmān – savas vēlmes; majā – Manis; ēva – viena; vihitān – dotas; hi – noteikti; tān – tās.

Ar šo ticību viņš cenšas godināt savu padievu un iegūst to, ko vēlējies. Taču patiesībā visus labumus dodu vienīgi Es.

SKAIDROJUMS: Padievi saviem godinātājiem nevar dāvāt neko, ja to neatļauj Visaugstais Kungs. Dzīvā būtne var aizmirst, ka viss pieder Visaugstajam Kungam, bet padievi to neaizmirst. Tātad padievu godināšana un visi viņu dotie labumi nenāk no padieviem, bet gan no Dieva Augstākās Personības. Nesaprātīgākās būtnes to nesaprot, un savā muļķībā iet pie padieviem lūgt labumus. Bet, ja tīram bhaktam ir kāda vajadzība, tad viņš lūdz tikai Visaugsto Kungu. Taču materiālu labumu lūgšana neliecina par tīru bhakti. Būtne parasti griežas pie padieviem, jo kā apmāta grib apmierināt savu iekāri. Tas notiek tad, kad būtne vēlas kaut ko, kas tai nepienākas, un pats Dievs Kungs vēlmi nepiepilda. «Čaitanja čaritāmritā» teikts, ka ir pretrunīgi godināt Visaugsto Kungu un tajā pašā laikā vēlēties materiālas baudas. Garīgā kalpošana Visaugstajam Kungam un padievu godināšana nevar būt vienā līmenī, jo padievu godināšana ir materiāla, bet kalpošana Visaugstajam Kungam ir pilnīgi garīga.

Būtnei, kura vēlas atgriezties pie Dieva, materiālās vēlmes ir šķēršļi. Tāpēc tīriem Dieva Kunga bhaktām netiek piešķirti tādi materiālie labumi, kādus vēlas ne visai saprātīgas būtnes, kurām labāk patīk godināt materiālās pasaules padievus nekā garīgi kalpot Visaugstajam Kungam.

23. PANTS

अन्तवत्तु फलं तेषां तद्भवत्यल्पमेधसाम् ।
देवान्देवयजो यान्ति मद्भक्ता यान्ति मामपि ॥ २३ ॥

antavat tu phalam tēšām tad bhavatj alpa-mēdhasām
dēvān dēva-jadžo jānti mad-bhaktā jānti mām api

anta-vat – pārejoši; tu – bet; phalam – augļi; tēšām – to; tat – tie; bhavati – kļūst; alpa-mēdhasām – to, kuriem maz saprāta; dēvān – pie padieviem; dēva-jadžah – padievu godinātāji; jānti – iet; mat – Mani; bhaktāh – bhaktas; jānti – iet; mām – pie Manis; api – arī.

Kam trūkst saprāta, tie godina padievus un iegūst pārejošus un ierobežotus labumus. Kas godina padievus, tie nonāk uz padievu planētām, bet Mani bhaktas galu galā sasniedz Manu augstāko planētu.

SKAIDROJUMS: Daži Bhagavad-gītas komentētāji apgalvo, ka, godinot padievus, var sasniegt Visaugsto Kungu, bet te ir skaidri pateikts, ka padievu godinātāji nonāk uz dažādām planētām, kur atrodas padievi, piemēram, saules godinātājs sasniedz Sauli, bet mēness godinātājs sasniedz Mēnesi. Gluži tāpat, ja kāds vēlas godināt tādu padievu kā Indra, tad viņš var sasniegt šī padieva planētu. Nav tā, ka var godināt jebkuru padievu un sasniegt Dieva Augstāko Personību. Tāds uzskats ir aplams, jo šeit ir skaidri teikts, ka padievu godinātāji nonāk uz dažādām materiālās pasaules planētām, bet Visaugstā Kunga bhaktas nonāk tieši uz Dieva Personības augstāko planētu.

Var teikt, ja padievi ir dažādas Visaugstā Kunga ķermeņa daļas, tad to pašu mērķi būtu jāsasniedz, arī godinot viņus. Tomēr padievu godinātāji nav visai saprātīgi, jo nezina, kādai ķermeņa daļai jādod ēdiens. Daži no viņiem ir galīgi nejēgas un apgalvo, ka ir daudzas daļas un daudzi veidi, kā dot

ēdienu. Tas nav īpaši saprātīgi. Vai var dot ķermenim ēdienu caur ausīm vai acīm? Viņi nezina, ka šie padievi ir dažādas Visaugstā Kunga Visuma ķermeņa daļas, un savā tumsībā uzskata, ka katrs padievs ir atsevišķs Dievs un Visaugstā Kunga sāncensis.

Visaugstā Kunga daļas ir ne tikai padievi, bet arī parastās dzīvās būtnes. Šrīmad Bhāgavatamā teikts, ka brāhmani ir Visaugstā Kunga galva, kšatriji ir Viņa rokas, vaišjas ir Viņa viduklis, šūdras ir Viņa kājas, un visi tie pilda dažādus uzdevumus. Neatkarīgi no apstākļiem, ja cilvēks zina, ka viņš un padievi ir neatņemamas Visaugstā Kunga daļiņas, tad viņa zināšanas ir pilnīgas. Bet, ja viņš to nesaprot, tad sasniedz dažādu padievu planētas. Tas nav tas pats mērķis, ko sasniedz bhakta.

Padievu dotajām svētībām pienāk gals, jo materiālās pasaules planētas, padievi un to pielūdzēji ir pakļauti bojāejai. Tāpēc šajā pantā skaidri teikts, ka viss, ko var sasniegt ar padievu godināšanu, ir pārejošs, un padievus godina tikai ne visai saprātīgas būtnes. Tīrs bhakta, kas apzinās Krišnu un garīgi kalpo Viņam, sasniedz mūžīgu, svētlaimīgu un zināšanu pilnu esamību, bet parastie padievu godinātāji to nesasniedz. Visaugstais Kungs ir bezgalīgs, Viņa labvēlība ir bezgalīga, Viņa žēlastība ir bezgalīga. Tāpēc arī Visaugstā Kunga žēlastība pret tīrajiem bhaktām ir bezgalīga.

24. PANTS

अव्यक्तं व्यक्तिमापन्नं मन्यन्ते मामबुद्धयः ।
परं भावमजानन्तो ममाव्ययमनुत्तमम् ॥ २४ ॥

avjaktam vjaktim āpannam manjantē mām abuddhajah
param bhāvam adžānanto mamāvjajam anuttamam

avjaktam – neizpaustais; vjaktim – personību; āpannam – sasniedzis; manjantē – domā; mām – Mani; abuddhajah – nesaprātīgie; param – augstāko; bhāvam – esamību; adžānantah – nezinot; mama – Manu; avjajam – neiznīcināmo; anuttamam – smalkāko.

Nesaprātīgie cilvēki, kas pilnībā nezina Mani, uzskata, ka Es, Krišna, Dieva Augstākā Personība, agrāk esmu bijis bezpersonisks, bet tagad esmu kļuvis par personību. Savu niecīgo zināšanu dēļ viņi nezina Manu augstāko dabu, kas ir neiznīcināma un visaugstākā.

SKAIDROJUMS: Par padievu pielūdzējiem tika teikts, ka viņi nav visai saprātīgi, un šeit tas pats teikts arī par impersonālistiem. Kungs Krišna savā personiskajā veidolā runā ar Ardžunu, un tomēr nejēgas impersonālisti strīdas, ka Visaugstajam Kungam galu galā nav veidola. Jāmunāčārja, dižens Dieva Kunga bhakta Rāmānudžāčārjas pēctecībā, šajā sakarā uzrakstījis ļoti atbilstošu pantu. Viņš saka:

tvām šīla-rūpa-čaritaih parama-prakrištaih
sattvēna sāttvikatajā prabalaiš ča šāstraih
prakhjāta-daiva-paramārtha-vidām mataiš ča
naivāsura-prakritajah prabhavanti boddhum

«Mans Kungs, tādi bhaktas kā Vjāsadēva un Nārada zina, ka Tu esi Dieva Personība. Izprotot dažādus Vēdu rakstus, cilvēks var uzzināt par Tavām īpašībām, veidolu un darbību un tā saprast, ka Tu esi Dieva Augstākā Personība. Bet tie, kurus vada kaislības un tumsība, dēmoni un nebhaktas, nevar Tevi apjēgt. Viņi to nespēj. Lai cik lietpratīgi nebhaktas arī spriestu par Vēdāntu, Upanišadām un citiem Vēdu rakstiem, Viņi nespēj saprast Dieva Personību.» (Stotra-ratna 12.)

Brahma-samhitā teikts, ka Dieva Personību nevar izprast, tikai apgūstot Vēdāntas rakstus. Tikai ar Visaugstā Kunga žēlastību var izprast Visaugstākā Personību. Tāpēc šajā pantā skaidri teikts, ka saprāta trūkst ne tikai padievu pielūdzējiem, bet arī nebhaktām, kas nodarbojas ar Vēdāntu un prāto par Vēdu rakstiem un kam nav ne piliena īstas Krišnas apziņas. Viņi nespēj saprast Dieva personisko dabu. Cilvēki, kas Absolūto Patiesību uzskata par bezpersonisku, nosaukti par abudhajām, un tas nozīmē, ka viņi nezina augstāko Absolūtās Patiesības iezīmi. Šrīmad Bhāgavatamā teikts, ka augstākā apjēga sākas no bezpersoniskā Brahmana, tad paceļas līdz vienuviet esošajai Virsdvēselei, bet

pēdējais Absolūtās Patiesības vārds ir Dieva Personība. Mūsdienu impersonālistiem ir vēl mazāk saprāta, jo viņi pat neseko savam diženajam priekštecim Šankarāčārjam, kurš īpaši norādīja, ka Krišna ir Dieva Augstākā Personība. Impersonālisti, nezinot Augstāko Patiesību, uzskata Krišnu tikai par Dēvakī un Vasudēvas dēlu, princi vai varenu būtni. To nosoda arī Bhagavad-gīta (9.11.): avadžānanti mām mūdhā mānušīm tanum āšritam – «Tikai nejēgas uzskata Mani par parastu būtni.»

Patiesībā neviens nespēj izprast Krišnu, ja nekalpo Viņam un neattīsta Krišnas apziņu. Bhāgavatama (10.14.29.) to apstiprina:

athāpi tē dēva padāmbudža-dvaja-
prasāda-lēšānugrihīta ēva hi
džānāti tattvam bhagavan mahimno
na čānja ēko 'pi čiram vičinvan

«Mans Kungs, ja kāds ir saņēmis pat vismazāko Tavu lotospēdu žēlastību, tad viņš var saprast Tavas personības diženumu. Bet, kas cenšas apjēgt Dieva Augstāko Personību ar prātošanu, tie nespēj to izdarīt, pat ja daudzus gadus apgūst Vēdas.» Nav iespējams izprast Dieva Augstāko Personību Krišnu vai Viņa veidolu, īpašības un vārdu tikai ar prātošanu vai Vēdu rakstu apspriešanu. Viņš jāsaprot ar garīgo kalpošanu. Tikai tad, kad cilvēks ir pilnīgi Krišnas apziņā, kura sākas ar mahāmantras daudzināšanu – Harē Krišna, Harē Krišna, Krišna Krišna, Harē Harē/Harē Rāma, Harē Rāma, Rāma Rāma, Harē Harē – viņš var saprast Dieva Augstāko Personību. Nebhaktas un impersonālisti domā, ka Krišnas ķermenis ir no materiālās dabas un ka Viņa darbība, veidols un viss cits ir maija. Šos impersonālistus sauc par mājāvādī. Viņi nezina galējo patiesību.

Divdesmitajā pantā skaidri pateikts: kāmais tais tair hrita-gjānāh prapadjantē 'nja-dēvatāh. «Tie, kurus aklus padarījušas kaislīgas vēlmes, uztic sevi dažādiem padieviem.» Ir zināms, ka bez Dieva Augstākās Personības ir vēl daudzi padievi ar savām planētām, un arī Dievam Kungam ir planēta. Kā teikts divdesmit trešajā pantā: dēvān dēva-jadžo jānti mad-bhaktā jānti mām api – padievu godinātāji aiziet uz dažādām padievu planētām, bet Kunga Krišnas bhaktas aiziet uz Krišnalokas planētu. Kaut arī tas ir skaidri pateikts, muļķa impersonālisti tomēr apgalvo, ka Dievs Kungs ir bezveidīgs un ka šie veidoli ir neīsti. Vai no Gītas izriet, ka padievi un viņu mājvietas ir bezpersoniski? Pilnīgi skaidrs, ka ne padievi, ne Krišna, Dieva Augstākā Personība, nav bezpersoniski. Viņi visi ir personas; Kungs Krišna ir Dieva Augstākā Personība, Viņam ir sava planēta, un arī padieviem ir savas planētas.

Tāpēc monistiskajā apgalvojumā, ka augstākā patiesība ir bezveidīga un ka veidols ir neīsts, nav nekādas patiesības. Šeit skaidri teikts, ka šis veidols nav neīsts. No Bhagavad-gītas mēs varam skaidri saprast, ka padievu veidoli un Visaugstā Kunga veidols pastāv vienlaicīgi, un ka Kungs Krišna ir sač-čid-ānanda, mūžīgas, svētlaimes pilnas zināšanas. Vēdas arī apstiprina, ka Augstākā Absolūtā Patiesība ir ānanda-majo 'bhjāsāt jeb pilna svētlaimes pēc dabas, un ka Tā ir neskaitāmu svētīgu īpašību krātuve. Un Gītā Dievs Kungs norāda, ka, lai gan Viņš ir adža (nedzimis), Viņš tomēr atnāk. Tas viss ir jāsaprot no Bhagavad-gītas. Mēs nevaram saprast, kādā veidā Dieva Augstākā Personība varētu būt bezpersoniska, un, saskaņā ar Gītā teikto, impersonālo monistu krāpjošā teorija ir maldīga. Šeit skaidri teikts, ka Augstākajai Absolūtajai Patiesībai Kungam Krišnam ir gan veidols, gan personība.

25. PANTS

नाहं प्रकाशः सर्वस्य योगमायासमावृतः ।
मूढोयं नाभिजानाति लोको मामजमव्ययम् ॥ २५ ॥

nāham prakāšah sarvasja joga-mājā-samāvritah
mūdho 'jam nābhidžānāti loko mām adžam avjajam

na – ne; aham – Es; prakāšah – izpaužos; sarvasja – visiem; joga-mājā – ar iekšējo spēku; samāvritah – pārklāts; mūdhah – nelgas; ajam – tie; na – ne; abhidžānāti – var saprast; lokah – cilvēki; mām – Mani; adžam – nedzimušo; avjajam – neizsmeļamo.

Es nekad neatklājos nelgām un nesaprātīgajiem. Viņu acīm Mani slēpj Mans iekšējais spēks, tādēļ viņi nezina, ka Es esmu nedzimis un nemaldīgs.

SKAIDROJUMS: Var strīdēties un teikt, ka laikā, kad Krišna bija uz Zemes, visi varēja redzēt Viņu, un kāpēc tad Viņš nav izpaudies nevienam tagad? Bet patiesībā Viņš nebija izpaudies visiem. Kad Krišna bija šeit, tad tikai daži cilvēki zināja, ka Viņš ir Dieva Augstākā Personība. Kad Kuru bija sapulcējušies, un Šišupāla iebilda pret to, ka Krišna vadītu sapulci, tad Bhīšma atbalstīja Krišnu un pavēstīja, ka Krišna ir Visaugstais Dievs. Arī Pāndavi un vēl daži citi zināja, ka Krišna ir Visaugstākais, bet ne visi. Viņš neatklāja sevi nebhaktām un parastiem cilvēkiem. Tāpēc Bhagavad-gītā Krišna saka, ka, izņemot tīros bhaktas, visi cilvēki uzskata Viņu par sev līdzīgu. Viņš izpaužas tikai bhaktām, un ir visa prieka krātuve. Bet no citu, nesaprātīgu nebhaktu acīm Viņu klāj iekšējais spēks.

Kuntī lūgšanās Šrīmad Bhāgavatamā (1.8.19.) ir teikts, ka Dievu Kungu klāj jogamaija, un tāpēc parasti cilvēki nespēj Viņu saprast. Par jogamaijas pārklāju teikts arī Īšopanišadā (15. mantrā), kur bhakta lūdz:

hiranmajēna pātrēna satjasjāpihitam mukham
tat tvam pūšann apāvrinu satja-dharmāja drištajē

«Mans Kungs! Tu uzturi visu Visumu, un garīgā kalpošana Tev ir visaugstākā reliģija. Tāpēc es lūdzu, lai Tu uzturētu arī mani. Tavu pārpasaulīgo veidolu klāj jogamaija. Brahmadžoti ir iekšējā spēka pārklājs. Esi tik labs un noņem žilbinošo mirdzumu, kas neļauj saredzēt Tavu sač-čid-ānanda-vigrahu, Tavu mūžīgo svētlaimes un zināšanu veidolu.» Dieva Augstākās Personības pārpasaulīgo svētlaimes un zināšanu veidolu klāj iekšējais brahmadžoti spēks, un tāpēc ne visai saprātīgie impersonālisti nespēj saskatīt Visaugstāko.

Arī Šrīmad Bhāgavatamā (10.14.7.) Brahma lūdz: «Dieva Augstākā Personība, Virsdvēsele, visu noslēpumu valdniek! Kas gan var saprast Tavus spēkus un spēles šajā pasaulē? Tu vienmēr paplašini savu iekšējo spēku, un tāpēc neviens nespēj Tevi saprast. Mācītie zinātnieki var pētīt materiālās pasaules un planētu atomisko uzbūvi, un tomēr viņi nespēj novērtēt Tavus spēkus un spējas, kaut arī Tu esi viņu priekšā.» Dieva Augstākā Personība Kungs Krišna ir ne tikai nedzimis, bet arī avjaja, neizsmeļams. Viņa mūžīgais veidols ir no svētlaimes un zināšanām un viņa spēki ir neizsmeļami.

26. PANTS

वेदाहं समतीतानि वर्तमानानि चार्जुन ।
भविष्याणि च भूतानि मां तु वेद न कश्चन ॥ २६ ॥

vēdāham samatītāni vartamānāni čārdžuna
bhavišjāni ča bhūtāni mām tu vēda na kaščana

vēda – zinu; aham – Es; samatītāni – pilnīgi pagātni; vartamānāni – tagadni; ča – un; ardžuna – ak, Ardžuna; bhavišjāni – nākotni; ča – arī; bhūtāni – visas dzīvās būtnes; mām – Mani; tu – bet; vēda – zina; na – ne; kaščana – kas.

Ardžuna! Es, Dieva Augstākā Personība, zinu visu, kas bijis, ir un būs. Es zinu arī visas dzīvās būtnes, bet Mani nezina neviens.

SKAIDROJUMS: Šeit skaidri teikts par personiskumu un bezpersoniskumu. Ja Krišna, Dieva Augstākās Personības veidols, būtu maija, materiāls, kā to uzskata impersonālisti, tad Viņš līdzīgi būtnēm mainītu ķermeņus un aizmirstu visu par iepriekšējām dzīvēm. Kas dzīvo materiālā ķermenī, tas nespēj atcerēties ne iepriekšējo dzīvi, ne paredzēt nākamo, nedz arī pateikt, ar ko beigsies šis mūžs.

Tāpēc būtne nezina ne pagātni, ne tagadni, ne nākotni. Kamēr cilvēks nav brīvs no materiālajiem sārņiem, tikmēr viņš nevar zināt pagātni, tagadni un nākotni.

Atšķirībā no parastas cilvēciskas būtnes, Kungs Krišna skaidri norāda, ka pilnīgi zina, kas notika agrāk, kas notiek tagad un kas vēl notiks. Ceturtajā nodaļā mēs redzējām, kā Krišna atceras, ka Viņš pirms daudziem miljoniem gadu mācīja Saules dievu Vivasvānu. Krišna zina ikvienu būtni, jo Viņš Virsdvēseles veidā atrodas ikvienā sirdī. Un kaut gan Viņš ir Virsdvēsele visās būtnēs un Dieva Augstākā Personība, mazāk saprātīgie cilvēki, pat, ja tie spēj izprast bezpersonisko Brahmanu, nespēj apjēgt, ka Šrī Krišna ir Augstākā Persona. Pārpasaulīgais Šrī Krišnas ķermenis noteikti nav pakļauts bojāejai. Viņš ir kā saule, un maija ir kā mākonis. Materiālajā pasaulē mēs redzam sauli, mākoņus, dažādas zvaigznes un planētas. Mākoņi to visu var pārklāt uz laiku, bet pārklājums pastāv tikai mūsu ierobežotās redzes dēļ. Saule, Mēness un zvaigznes patiesībā netiek pārklātas. Arī maija nespēj pārklāt Visaugsto Kungu. Ar savu iekšējo spēku Viņš neizpaužas nesaprātīgajiem. Kā teikts šīs nodaļas trešajā pantā, no daudziem jo daudziem cilvēku miljoniem tikai daži cenšas sasniegt pilnību šajā cilvēka mūžā. No daudziem jo daudziem tūkstošiem šādu pilnīgu cilvēku labi ja viens saprot, kas ir Kungs Krišna. Pat, ja cilvēks ir pilnīgi apzinājies Brahmanu vai vienuviet esošo Paramātmu, viņš var nesaprast Dieva Augstāko Personību Šrī Krišnu, ja pilnīgi neapzinās Krišnu.

27. PANTS

इच्छाद्वेषसमुत्थेन द्वन्द्वमोहेन भारत ।
सर्वभूतानि सम्मोहं सर्गे यान्ति परन्तप ॥ २७ ॥

iccchā-dvēša-samutthēna dvandva-mohēna bhārata
sarva-bhūtāni sammoham sargē jānti parantapa

iccchā – vēlmes; dvēša – un riebums; samutthēna – radies no; dvandva – pretstatiem; mohēna – maldu; bhārata – ak, Bharatas pēcteci; sarva – visas; bhūtāni – būtnes; sammoham – maldos; sargē – piedzimstot; jānti – iet; parantapa – ak, ienaidnieku uzvarētāj.

Bharatas pēcteci, naidnieku uzvarētāj! Visas dzīvās būtnes ir dzimušas maldos, kurus radījuši vēlmju un nepatikas pretstati.

SKAIDROJUMS: Īstais un dabiskais dzīvās būtnes stāvoklis ir pakļaušanās Visaugstajam Kungam, un tās ir tīras zināšanas. Kad būtni maldina atšķirtība no tīrajām zināšanām, tad pār viņu sāk valdīt maldinātājs spēks, un tā nespēj saprast Dieva Augstāko Personību. Maldinātājs spēks izpaužas kā vēlmju un nepatikas pretstati. Vēlmju un nepatikas dēļ nejēgas grib saplūst ar Visaugsto Kungu un neieredz Krišnu kā Dieva Augstāko Personību. Tīri bhaktas, kas nemaldās un nav vēlmju un nepatikas piesārņoti, spēj saprast, ka Kungs Šrī Krišna atnāk ar savu iekšējo spēku, bet tie, kurus maldina pretstati un neziņa, uzskata, ka Dieva Augstāko Personību ir radījušas materiālās enerģijas. Tā ir viņu nelaime. Šādi maldināti cilvēki atkarībā no apstākļiem dzīvo goda un negoda, laimes un ciešanu, vīrišķā un sievišķā, labā un sliktā, prieka un sāpju, utt., pretstatos un domā: «Tā ir mana sieva, tā ir mana māja, es esmu šīs mājas saimnieks, es esmu šīs sievietes vīrs.» Šie ir maldinājuma radītie pretstati. Tie, kurus tādā veidā maldina pretstati, ir pilnīgi nejēgas un tāpēc nespēj saprast Dieva Augstāko Personību.

28. PANTS

येषां त्वन्तगतं पापं जनानां पुण्यकर्मणाम् ।
ते द्वन्द्वमोहनिर्मुक्ता भजन्ते मां दृढव्रताः ॥ २८ ॥

jēšām tv anta-gatam pāpam džanānām punja-karmanām
tē dvandva-moha-nirmuktā bhadžantē mām dridha-vratāh

jēšām – kuru; tu – bet; anta-gatam – pilnīgi iznīcināti; pāpam – grēku; džanānām – cilvēku; punja – dievbijīgie; karmanām – kuru agrākie darbi; tē – tie; dvandva – pretstatu; moha – maldu; nirmuktāh – brīvi; bhadžantē – garīgi kalpo; mām – Man; dridha-vratāh – ar noteiktību.

Tie, kas iepriekšējās dzīvēs un šajā mūžā ir bijuši dievbijīgi un kuru grēki ir pilnīgi iznīcināti, tiek atbrīvoti no maldinājuma radītajiem pretstatiem un ar noteiktību kalpo Man.

SKAIDROJUMS: Šajā pantā minēti tie, kas piemēroti, lai nonāktu pārpasaulīgā līmenī. Ja cilvēks ir grēcinieks, ateists, muļķis un melis, tad viņam ir ļoti grūti pacelties pāri vēlmju un nepatikas pretstatiem. Tikai tie, kas dzīvojuši, sekojot reliģijas vadošajiem principiem, ir bijuši dievbijīgi un uzvarējuši grēku sekas, var uzsākt garīgo kalpošanu un pamazām pacelties līdz tīrām zināšanām par Dieva Augstāko Personību. Tad viņi pakāpeniski var transā meditēt uz Dieva Augstāko Personību. Tādā veidā var nonākt garīgā līmenī. Šāda pacelšanās iespējama Krišnas apziņā, tiekoties ar tīriem bhaktām, jo diženu bhaktu sabiedrība var atbrīvot no maldiem.

Šrīmad Bhāgavatamā (5.5.2.) teikts, ka tam, kas patiešām vēlas atbrīvi, ir jākalpo bhaktām (mahatsēvām dvāram āhur vimuktēh), bet, ja cilvēks biedrojas ar materiālistiem, viņš iet uz tumšākajiem esamības nostūriem (tamo-dvāram jošitām sangi-sangam). Visi Dieva Kunga bhaktas atnāk uz Zemi tikai tādēļ, lai atbrīvotu saistītās dvēseles no maldiem. Impersonālisti nezina, ka aizmirst savu dabisko stāvokli – pakļautību Visaugstajam Kungam, nozīmē vissliktākajā veidā pārkāpt Dieva likumus. Kamēr būtne neatgriežas savā dabiskajā stāvoklī, tikmēr tā nespēj apjēgt Dieva Augstāko Personību un ar noteiktību pilnīgi un pārpasaulīgā mīlestībā kalpot Viņam.

29. PANTS

जरामरणमोक्षाय मामाश्रित्य यतन्ति ये ।
ते ब्रह्म तद्विदुः कृत्स्नमध्यात्मं कर्म चाखिलम् ॥ २९ ॥

džarā-marana-mokšāja mām āšritja jatanti jē
tē brahma tad viduh kritsnam adhjātmam karma čākhilam

džarā – no vecuma; marana – un nāves; mokšāja – lai atbrīvotos; mām – Manu; āšritja – patvērumu; jatanti – cenšas; jē – kas; tē – tie; brahma – Brahmans; tat – patiesībā tas; viduh – viņi zina; kritsnam – visu; adhjātmam – pārpasaulīga; karma – darbība; ča – arī; akhilam – pilnīgi.

Saprātīgie, kas cenšas atbrīvoties no vecuma un nāves, meklē patvērumu garīgajā kalpošanā Man. Viņi patiešām ir Brahmans, jo pilnībā pārzina pārpasaulīgo darbību.

SKAIDROJUMS: Dzimšana, nāve, vecums un slimības ietekmē materiālo ķermeni, bet ne garīgo. Garīgais ķermenis nedzimst, nemirst, nenoveco un neslimo, un, kas iegūst garīgo ķermeni, nonāk Dieva Augstākās Personības sabiedrībā un mūžīgi kalpo Viņam, tas ir patiešām atbrīvots. «Aham brahmāsmi» – Es esmu gars. Ir teikts, ka būtnei jāsaprot, ka tā ir Brahmans, garīga dvēsele. Brahmana dzīves izpratne arī ir garīgā kalpošana, kā tas teikts šajā pantā. Tīrs bhakta atrodas pārpasaulīgajā Brahmana līmenī un zina visu par pārpasaulīgo darbību.

Četru veidu netīrie bhaktas, kas pārpasaulīgi kalpo Dievam Kungam, sasniedz savus attiecīgos mērķus, un ar Visaugstā Kunga žēlastību, pilnīgi apzinoties Krišnu, viņi patiešām bauda garīgo Visaugstā Kunga sabiedrību. Bet, kas godina padievus, tie nekad nesasniedz Visaugsto Kungu un nenonāk uz Viņa augstākās planētas. Pat mazāk saprātīgie, Brahmanu izpratušie cilvēki, nespēj sasniegt augstāko Krišnas planētu Goloku Vrindāvanu. Tikai tie, kas darbojas Krišnas apziņā (mām āšritja), var patiešām saukties par Brahmanu, jo viņi tik tiešām cenšas sasniegt Krišnas planētu. Šādiem cilvēkiem nav kļūdainu priekšstatu par Krišnu, un tādējādi viņi patiešām ir Brahmans.

Tie, kas godina Dieva Kunga arčas veidolu vai meditē uz Viņu, lai tikai atbrīvotos no materiālās verdzības, arī ar Dieva Kunga žēlastību zina Brahmana jēgu, adhibhūtu, utt., ko Dievs Kungs izskaidros nākamajā nodaļā.

30. PANTS

साधिभूताधिदैवं मां साधियज्ञं च ये विदुः ।
प्रयाणकालेऽपि च मां ते विदुर्युक्तचेतसः ॥ ३० ॥

sādhibhūtādhidaivam mām sādhijagjam ča jē viduh
prajāna-kālē 'pi ča mām tē vidur jukta-čētasah.

sa-adhibhūta – un kas valda pār materiālo izpausmi; adhidaivam – valda pār padieviem; mām – Mani; sa-adhijagjam – un valda pār visiem ziedojumiem; ča – arī; jē – kas; viduh – zina; prajāna – nāves; kālē – brīdī; api – pat; ča – un; mām – Mani; tē – tie; viduh – zina; jukta-čētasah – prātiem pievērstiem Man.

Kas pilnībā apzinās Mani un zina, ka Es, Visaugstais Kungs, valdu pār materiālo izpausmi, padieviem un visiem ziedojumu veidiem, tie pat nāves brīdī spēj saprast un zināt Mani, Dieva Augstāko Personību.

SKAIDROJUMS: Kas darbojas Krišnas apziņā, tas nekad nenoiet no ceļa, kurš ved uz pilnīgu Dieva Augstākās Personības izpratni. Pārpasaulīgā Krišnas apziņas cilvēku sabiedrībā var saprast, kādā veidā Visaugstais Kungs valda pār materiālo izpausmi un visiem padieviem. Pamazām šādā pārpasaulīgā sabiedrībā cilvēks pārliecinās par Dieva Augstākās Personības esamību, un nāves brīdī šāds Krišnas apziņas cilvēks neaizmirst Krišnu. Pilnīgi dabiski viņš paceļas uz Visaugstā Kunga planētu Goloku Vrindāvanu.

Septītajā nodaļā īpaši paskaidrots, kā pilnīgi apzināties Krišnu. Krišnas apziņa sākas ar Krišnas apziņas cilvēku sabiedrību. Šāda sabiedrība ir garīga un dod tiešu saskarsmi ar Visaugsto Kungu, un ar Viņa žēlastību cilvēks var apjēgt, ka Krišna ir Dieva Augstākā Personība. Tajā pašā laikā cilvēks var saprast dzīvās būtnes dabisko stāvokli un to, kā dzīvā būtne aizmirst Krišnu un sapinās materiālā darbībā. Pakāpeniski labā sabiedrībā attīstot Krišnas apziņu, dzīvā būtne saprot, ka iepinusies dabas likumu saitēs tādēļ, ka aizmirsusi Krišnu. Tā saprot arī to, ka cilvēciskais dzīvības veids ir izdevība atgūt Krišnas apziņu un ka mūžs pilnīgi jāizmanto, lai sasniegtu Visaugstā Kunga bezcēloņu žēlastību.

Šajā nodaļā apskatīti daudzi jautājumi: cilvēks, kas cieš, zinātkārs cilvēks, cilvēks, kam vajag kaut ko materiālu, apskatītas zināšanas par Brahmanu un Paramātmu, atbrīve no dzimšanas, nāves un slimībām un Visaugstā Kunga godināšana. Taču tam, kas patiešām ir sasniedzis Krišnas apziņu, par šiem ceļiem vairs nav jādomā. Viņš tieši darbojas Krišnas apziņā un tādā veidā patiešām sasniedz savu dabisko stāvokli, Kunga Krišnas mūžīga kalpa stāvokli. Tad viņam lielu prieku sagādā klausīšanās par Visaugsto Kungu un Viņa cildināšana, tīri garīgi kalpojot. Šāds cilvēks ir pārliecināts, ka, tā darot, viņš sasniegs visus savus mērķus. Šādu stingru ticību sauc par dridha-vratu, un tā ir bhakti jogas jeb pārpasaulīgas mīlestības pilnas kalpošanas sākums. Uz to norāda visi raksti. Bhagavad-gītas septītā nodaļa ir šīs pārliecības būtība.

Tā beidzas Bhaktivēdāntas skaidrojumi Šrīmad Bhagavad-gītas septītajai nodaļai, kas vēsta par Absolūta zināšanām.

ASTOTĀ NODAĻA – Kā sasniegt Visaugstāko

1. PANTS

अर्जुन उवाच
किं तद्ब्रह्म किमध्यात्मं किं कर्म पुरुषोत्तम ।
अधिभूतं च किं प्रोक्तमधिदैवं किमुच्यते ॥ १ ॥

ardžuna uvāča
kim tad brahma kim adhjātmam kim karma purušottama
adhibhūtam ča kim proktam adhidaivam kim učjatē

ardžunah uvāča – Ardžuna sacīja; kim – kas; tat – tas; brahma – Brahmans; kim – kas; adhjātmam – patība; kim – kas; karma – auglīga darbība; puruša-uttama – ak, Augstākā Persona; adhibhūtam – materiālā izpausme; ča – un; kim – kas; proktam – saukts; adhidaivam – padievi; kim – kas; učjatē – saukti.

Ardžuna jautāja: Mans Kungs, Augstākā Persona! Kas ir Brahmans? Kas ir patība? Kas ir auglīga darbība? Kas ir šī materiālā izpausme? Kas ir padievi? Lūdzu, izskaidro Man to.

SKAIDROJUMS: Šajā nodaļā Kungs Krišna atbild uz dažādiem Ardžunas jautājumiem, un pirmais jautājums ir: «Kas ir Brahmans?» Dievs Kungs izskaidro arī karmu (auglīgo darbību), garīgo kalpošanu, jogas principus un tīru garīgo kalpošanu. Šrīmad Bhāgavatamā paskaidrots, ka Absolūto Patiesību sauc par Brahmanu, Paramātmu un Bhagavānu. Arī dzīvo būtni, atsevišķo dvēseli sauc par Brahmanu. Ardžuna jautā arī par ātmu, kas attiecas uz ķermeni, dvēseli un prātu. Saskaņā ar Vēdu vārdnīcu, vārds «ātmā» norāda uz prātu, dvēseli, ķermeni un jutekļiem.

Ardžuna šeit uzrunā Visaugsto Kungu par Purušotamu, Augstāko Personu, un tas nozīmē, ka viņš uzdod Krišnam šos jautājumus nevis tikai kā draugam, bet kā Augstākajai Personai, kas ir augstākā autoritāte un spēj dot noteiktas atbildes.

2. PANTS

अधियज्ञः कथं कोऽत्र देहेऽस्मिन्मधुसूदन ।
प्रयाणकाले च कथं ज्ञेयोऽसि नियतात्मभिः ॥ २ ॥

adhijagjah katham ko 'tra dēhē 'smin madhusūdana
prajāna-kālē ča katham gjējo 'si nijatātmabhih

adhijagjah – ziedojumu Kungs; katham – kā; kah – kas; atra – te; dēhē – ķermenī; asmin – šajā; madhusūdana – ak, Madhusūdana; prajāna-kālē – nāves brīdī; ča – un; katham – kā; gjējah asi – zināts esi; nijata-ātmabhih – no tā, kas valda pār sevi.

Madhusūdana! Kas ir ziedojumu Kungs un kā viņš mājo ķermenī? Kā tie, kas garīgi kalpo, var atcerēties Tevi nāves brīdī?

SKAIDROJUMS: «Ziedojumu Kungs» var būt gan Indra, gan Višnu. Višnu ir galvenais no sākotnējiem padieviem, tādiem kā Brahma un Šiva, bet Indra ir galvenais pārvaldītājs padievs. Ar jagjām godina gan Indru, gan Višnu. Bet šeit Ardžuna jautā, kas patiešām ir jagju (ziedojumu) Kungs un kādā veidā Viņš atrodas dzīvās būtnes sirdī.

Ardžuna uzrunā Kungu par Madhusūdanu, jo Krišna nogalināja dēmonu Madhu. Patiesībā šiem jautājumiem, kas balstās uz šaubām, nekad nebūtu jārodas Ardžunas prātā, jo Ardžuna ir bhakta, kas apzinās Krišnu. Tāpēc šīs šaubas ir līdzīgas dēmoniem. Tā kā Krišna ir liels dēmonu nogalināšanas meistars, Ardžuna uzrunā Viņu par Madhusūdanu, lai Krišna varētu nogalināt dēmoniskās šaubas Ardžunas prātā.

Šajā pantā ļoti svarīgs ir vārds «prajāna-kālē», jo viss, ko mēs savā mūžā darām, tiek pārbaudīts nāves brīdī. Ardžuna ļoti vēlas zināt par tiem, kas pastāvīgi darbojas Krišnas apziņā. Kas notiks ar viņiem mūža beigās? Kad tuvojas nāve, tad ķermenis pārstāj darboties, un arī prāts ir ļoti sliktā stāvoklī. Kad ķermeniskais stāvoklis tik ļoti traucē, tad cilvēks var neatcerēties Visaugsto Kungu. Mahārādža Kulašēkhara, dižens bhakta, lūdz: «Mans Kungs! Tagad es esmu vesels, un labāk, ja es nomirstu tūlīt, lai mana prāta gulbis varētu redzēt ieeju Tavu lotospēdu stiebrā.» Šis salīdzinājums izmantots tāpēc, ka gulbjiem, ūdens putniem, patīk ierakties lotosziedos, viņi tiecas ielīst lotosā. Mahārādža Kulašēkhara saka Dievam Kungam: «Tagad mans prāts ir nesatraukts, un es esmu vesels. Ja nomiršu tūlīt, domājot par Tavām lotospēdām, tad mana garīgā kalpošana sasniegs pilnību. Bet, ja man jāgaida dabiskā nāve, tad es nezinu, kas notiks, jo nāves brīdī ķermenis nedarbosies kā vajag, kakls būs aizžņaugts, un es nezinu, vai spēšu daudzināt Tavu vārdu. Labāk, ja nomiršu tūlīt.» Ardžuna jautā, kā cilvēks var vērst savu prātu uz Krišnas lotospēdām šādā brīdī.

3. PANTS

श्रीभगवानुवाच
अक्षरं ब्रह्म परमं स्वभावोध्यात्ममुच्यते ।
भूतभावोद्भवकरो विसर्गः कर्मसंज्ञितः ॥ ३ ॥

šrī bhagavān uvāča
akšaram brahma paramam svabhāvo 'dhjātmam učjatē
bhūta-bhāvodbhava-karo visargah karma-samgjitah

šrī bhagavān uvāča – Dieva Augstākā Personība sacīja; akšaram – nesagraujamais; brahma – Brahmans; paramam – pārpasaulīgs; svabhāvah – mūžīgā daba; adhjātmam – patība; učjatē – saukts; bhūta-bhāva-udbhava-karah – rada dzīvo būtņu materiālos ķermeņus; visargah – radīšana; karma – auglīgas darbības; samgjitah – saukta.

Dieva Augstākā Personība sacīja: Nesagraujamo un pārpasaulīgo dzīvo būtni sauc par Brahmanu, un viņas mūžīgā daba ir adhjātma, patība. Darbība, kas vērsta uz dzīvās būtnes materiālā ķermeņa attīstīšanu, ir karma jeb auglīga darbība.

SKAIDROJUMS: Brahmans ir nesagraujams un vienmēr pastāvošs, viņš nekad nemainās. Bet aiz Brahmana ir Parabrahmans. Vārds «Brahmans» norāda uz dzīvo būtni, bet «Parabrahmans» norāda uz Dieva Augstāko Personību. Dzīvās būtnes dabiskais stāvoklis atšķiras no stāvokļa, kādā viņa atrodas materiālajā pasaulē. Materiālajā apziņā dvēseles daba ir būt matērijas kungam, bet garīgajā apziņā, Krišnas apziņā, viņai jākalpo Visaugstākajam. Kad dzīvā būtne ir materiālā apziņā, tad viņai materiālajā pasaulē jāpieņem dažādi ķermeņi. To sauc par karmu jeb ar materiālās apziņas spēku radīto daudzveidību.

Vēdu rakstos dzīvā būtne ir nosaukta par džīvātmu un Brahmanu, bet tā nekad netiek saukta par Parabrahmanu. Dzīvā būtne (džīvātmā) atrodas dažādos stāvokļos – dažreiz tā saplūst ar tumšo materiālo dabu un uzskata sevi par matēriju, dažreiz tā pielīdzina sevi augstākajai, garīgajai dabai. Tāpēc būtnes sauc par Visaugstā Kunga robežspēku. Atkarībā no tā, vai būtne pielīdzina sevi materiālajai vai garīgajai dabai, tā saņem materiālu vai garīgu ķermeni. Materiālajā dabā tā var saņemt jebkuru

no 8 400 000 dzīvības veidu ķermeņiem, bet garīgajā dabā tai ir tikai viens ķermenis. Materiālajā dabā tā izpaužas kā cilvēks, padievs, dzīvnieks, zvērs, putns utt., atkarībā no karmas. Lai sasniegtu materiālo debesu planētas un baudītu to iespējas, būtne dažreiz ziedo (izdara jagju), bet, kad visi labo darbu nopelni ir iztērēti, tā atgriežas atkal uz zemes cilvēka izskatā. To sauc par karmu.

Čhāndogja Upanišada apraksta Vēdu ziedošanas. Uz altāra tiek ziedoti piecu veidu piedāvājumi piecu veidu ugunīs. Piecu veidu uguns tiek saprasta kā debesu planētas, mākoņi, zeme, vīrietis un sieviete, bet piecu veidu ziedojumi ir ticība, baudītājs uz Mēness, lietus, graudi un sēkla.

Ziedošanas laikā dzīvā būtne veic noteiktus ziedojumus, lai sasniegtu debesu planētas un arī sasniedz tās. Kad ziedojumu nopelni ir izsmelti, tad būtne lietus veidā atnāk uz Zemi, tad pieņem graudu veidolu, tad vīrietis ēd graudus, un būtne pāriet sēklā, kura ieiet sievietē, un būtne atkal iegūst cilvēka ķermeni, lai ziedotu un atkal uzsāktu tādu pašu apli. Tādā veidā dzīvā būtne nemitīgi nāk un iet pa materiālo ceļu. Bet Krišnas apziņas cilvēks izvairās no šādiem ziedojumiem. Viņš tieši darbojas Krišnas apziņā un tā sagatavojas, lai atgrieztos pie Dieva.

Bhagavad-gītas komentētāji impersonālisti bez pamata uzskata, ka Brahmans materiālajā pasaulē pieņem džīvas veidu, un atsaucas uz Gītas piecpadsmitās nodaļas septīto pantu. Bet šajā pantā Dievs Kungs runā par dzīvo būtni kā par «Manu mūžīgo daļiņu». Dieva daļiņa, būtne, var krist materiālajā pasaulē, bet Visaugstais Kungs (Ačjuta) nekad nekrīt. Tāpēc uzskats, ka Visaugstais Brahmans kļūst par džīvu, ir nepieņemams. Svarīgi atcerēties, ka Vēdu rakstos Brahmans (dzīvā būtne) tiek šķirts no Parabrahmana (Visaugstā Kunga).

4. PANTS

अधिभूतं क्षरो भावः पुरुषश्चाधिदैवतम् ।
अधियज्ञोहमेवात्र देहे देहभृतां वर ॥ ४ ॥

adhibhūtam kšaro bhāvah purušaš čādhidaivatam
adhijagjo 'ham ēvātra dēhē dēha-bhritām vara

adhibhūtam – fiziskā izpausme; kšarah – vienmēr mainīgā; bhāvah – daba; purušah – Visuma veidols ar visiem padieviem, kā, piemēram, Saules un Mēness padievu; ča – un; adhidaivatam – saukts par adhidaivu; adhijagjah – Virsdvēsele; aham – Es (Krišna); ēva – noteikti; atra – šajā; dēhē – ķermenī; dēha-bhritām – iemiesotā; vara – ak, labākais.

Labākais no iemiesotajiem! Fiziskā un nepārtraukti mainīgā daba ir adhibhūta [materiālā izpausme]. Kunga Dieva Visuma veidols, kas ietver sevī visus padievus, kā, piemēram, Saules un Mēness padievus, ir adhidaiva. Un Es, Visaugstais Kungs, kas Virsdvēseles veidolā atrodas katras iemiesotās būtnes sirdī, esmu adhijagja [ziedojumu Kungs].

SKAIDROJUMS: Fiziskā daba nepārtraukti mainās. Materiālie ķermeņi parasti iziet cauri sešām pakāpēm: tie dzimst, aug, kādu laiku pastāv, rada blakusproduktus, sarūk un izzūd. Fizisko dabu sauc par adhibhūtu. Tā noteiktā laikā ir radīta un noteiktā laikā tiks iznīcināta. Priekšstatu par Visaugstā Kunga Visuma veidolu, kurā ir visi padievi un to planētas, sauc par adhidaivatu. Pašlaik ķermenī kopā ar atsevišķo dvēseli ir arī Virsdvēsele, kas pilnīgi pārstāv Kungu Krišnu. Virsdvēseli sauc par Paramātmu jeb adhijagju, un tā atrodas sirdī. Šajā pantā īpaši svarīgs ir vārds «ēva», jo Dievs Kungs uzsver, ka Paramātma neatšķiras no Viņa. Virsdvēsele, Dieva Augstākā Personība, atrodas blakus atsevišķajai dvēselei, tā ir atsevišķās dvēseles darbības lieciniece un dažādu dvēseles apziņas veidu avots. Virsdvēsele dod iespēju atsevišķai dvēselei brīvi darboties un vēro tās darbību. Tas, kā darbojas dažādas Visaugstā Kunga izpausmes, dabiskā veidā kļūst skaidrs tīram Krišnas apziņas bhaktam, kas pārpasaulīgi kalpo Dievam Kungam. Milzīgo Dieva Kunga Visuma veidolu, ko sauc par adhidaivatu, apcer iesācēji, kuri nespēj tuvoties Visaugstā Kunga Virsdvēseles izpausmei. Iesācējam ieteicams apcerēt Visuma veidolu jeb virāt-purušu, par kura kājām tiek uzskatītas zemākās planētas, kura acis ir Saule un Mēness un kura galva ir augstākās planētas.

5. PANTS

अन्तकाले च मामेव स्मरन्मुक्त्वा कलेवरम् ।
यः प्रयाति स मद्भावं याति नास्त्यत्र संशयः ॥ ५ ॥

anta-kālē ča mām ēva smaran muktvā kalēvaram
jah prajāti sa mad-bhāvam jāti nāstj atra samšajah

anta-kālē – beigu brīdī; ča – arī; mām – Mani; ēva – noteikti; smaran – atceroties; muktvā – atstājot; kalēvaram – ķermeni; jah – kas; prajāti – iet; sah – viņš; mat-bhāvam – Manu dabu; jāti – sasniedz; na – ne; asti – ir; atra – šeit; samšajah – šaubas.

Un kas nāves brīdī, atstājot ķermeni, atceras vienīgi Mani, tas tūdaļ sasniedz Manu dabu. Par to nav nekādu šaubu.

SKAIDROJUMS: Šajā pantā uzsvērts Krišnas apziņas svarīgums. Ikviens, kas atstāj ķermeni Krišnas apziņā, tūlīt paceļas līdz Visaugstā Kunga pārpasaulīgajai dabai. Visaugstais Kungs ir tīrākais no tīrajiem. Tāpēc ikviens, kas vienmēr apzinās Krišnu, arī ir tīrākais no tīrajiem. Svarīgs ir vārds «smaran» (atcerēties). Netīra dvēsele, kas nav garīgi kalpojusi Krišnas apziņā, nespēj atcerēties Krišnu. Tāpēc ar Krišnas apziņu jānodarbojas no pašas dzimšanas. Ja cilvēks vēlas dzīves beigās gūt panākumus, tad Krišnas atcerēšanās ir būtiska. Tāpēc pastāvīgi un nepārtraukti jādaudzina mahā-mantra – Harē Krišna, Harē Krišna, Krišna Krišna, Harē Harē/Harē Rāma, Harē Rāma, Rāma Rāma, Harē Harē. Kungs Čaitanja ieteica būt pacietīgiem kā kokiem (taror iva sahišnunā). Cilvēkam, kas daudzina Harē Krišnas mantru, pilnveidošanās ceļā var būt daudzi traucēkļi. Tomēr tas viss jāpacieš un jāturpina daudzināt Harē Krišna, Harē Krišna, Krišna Krišna, Harē Harē/Harē Rāma, Harē Rāma, Rāma Rāma, Harē Harē, lai dzīves beigās varētu gūt pilnīgu labumu no Krišnas apziņas.

6. PANTS

यं यं वापि स्मरन्भावं त्यजत्यन्ते कलेवरम् ।
तं तमेवैति कौन्तेय सदा तद्भावभावितः ॥ ६ ॥

jam jam vāpi smaran bhāvam tjadžatj antē kalēvaram
tam tam ēvaiti kauntēja sadā tad-bhāva-bhāvitah

jam jam – kādu; vā api – vispār; smaran – atceroties; bhāvam – dabu; tjadžati – atmet; antē – beigās; kalēvaram – šo ķermeni; tam tam – tāpat; ēva – noteikti; ēti – saņem; kauntēja – ak, Kuntī dēls; sadā – vienmēr; tat – to; bhāva – esamības stāvokli; bhāvitah – atceroties.

Kuntī dēls! Kādu esamības stāvokli cilvēks atceras aiziešanas brīdī, tādu stāvokli viņš noteikti arī sasniedz.

SKAIDROJUMS: Šeit aprakstīts, kā būtne maina savu dabu nāves pārbaudījuma brīdī. Cilvēks, kas mūža beigās, atstājot ķermeni, domā par Krišnu, sasniedz Visaugstā Kunga pārpasaulīgo dabu. Bet tas, kas domā par kaut ko citu, nekādā gadījumā nevar sasniegt to pašu stāvokli. Tas ir īpaši svarīgi. Kā lai nomirst pareizā prāta stāvoklī? Mahārādža Bharata bija dižena personība, bet nāves stundā domāja par briedi, tāpēc nākamajā dzīvē nonāca brieža ķermenī. Kaut arī, būdams briedis, viņš atcerējās savu agrāko darbību, viņam tomēr bija jāpieņem dzīvnieka ķermenis. Protams, visas cilvēka mūža domas ietekmē tas, ko cilvēks domā nāves brīdī, un tādā veidā šī dzīve rada nākamo. Kas šo dzīvi nodzīvo skaidrībā un vienmēr domā par Krišnu, tas arī nāves brīdī spēj atcerēties Krišnu. Tas palīdz cilvēkam pacelties līdz pārpasaulīgajai Krišnas dabai. Ja cilvēks ir pārpasaulīgi iegrimis kalpošanā Krišnam, tad arī nākamais viņa ķermenis būs pārpasaulīgs (garīgs) un nevis materiāls. Tāpēc Harē Krišna, Harē Krišna, Krišna Krišna, Harē Harē/ Harē Rāma, Harē Rāma, Rāma Rāma, Harē Harē daudzināšana ir vislabākais paņēmiens, kā veiksmīgi mainīt esamības veidu mūža beigās.

7. PANTS

तस्मात्सर्वेषु कालेषु मामनुस्मर युध्य च ।
मय्यर्पितमनोबुद्धिर्मामेवैष्यस्यसंशयः ॥ ७ ॥

tasmāt sarvēšu kālēšu mām anusmara judhja ča
majj arpita-mano-buddhir mām ēvaišjasj asamšajah

tasmāt – tāpēc; sarvēšu – visos; kālēšu – laikos; mām – Mani; anusmara – atceries; judhja – cīnies; ča – arī; maji – Man; arpita – uzticējis; manah – prātu; buddhih – saprātu; mām – Mani; ēva – noteikti; ēšjasi – tu sasniegsi; asamšajah – bez šaubām.

Tāpēc, Ardžuna, vienmēr domā par Mani – Krišnu – un tajā pašā laikā pildi savu nolikto pienākumu un cīnies. Ar darbību, kas veltīta Man, ar prātu un saprātu, kas vērsts uz Mani, tu noteikti sasniegsi Mani.

SKAIDROJUMS: Šis Krišnas norādījums Ardžunam ir ļoti svarīgs visiem cilvēkiem, kas darbojas materiāli. Dievs Kungs neaicina atmest pienākumu. To var pildīt un tajā pašā laikā daudzināt Harē Krišnas mantru un domāt par Krišnu. Tas atbrīvos no materiālajiem sārņiem un vērsīs prātu un saprātu uz Krišnu. Kas daudzinās Krišnas vārdu, tas, bez šaubām, nonāks uz augstākās planētas Krišnalokas.

8. PANTS

अभ्यासयोगयुक्तेन चेतसा नान्यगामिना ।
परमं पुरुषं दिव्यं याति पार्थानुचिन्तयन् ॥ ८ ॥

adhjāsa-joga-juktēna čētadā nānja-gāminā
paramam purušam divjam jāti pārthānučintajan

abhjāsa-joga – nodarbojoties; juktēna – ar meditāciju; čētasā – ar prātu un saprātu; na anja-gāminā – nenovirzot; paramam – Augstāko; purušam – Dieva Personību; divjam – pārpasaulīgo; jāti – sasniedz; pārtha – ak, Prithas dēls; anučintajan – vienmēr domājot par.

Pārtha! Kas meditē uz Mani kā uz Dieva Augstāko Personību, prātā vienmēr atceras Mani un nenovirzās no ceļa, tas noteikti sasniedz Mani.

SKAIDROJUMS: Šajā pantā Kungs Krišna uzsver, cik svarīgi atcerēties Viņu. Mūsu atmiņa par Krišnu atjaunojas, kad daudzinām Harē Krišnas mahāmantru. Klausoties un atkārtojot Visaugstā Kunga vārda skaņu, tiek nodarbinātas ausis, mēle un prāts. Šī mistiskā meditācija ir ļoti viegla un palīdz sasniegt Visaugsto Kungu. «Puruša» nozīmē «baudītājs». Kaut arī dzīvās būtnes pieder pie Visaugstā Kunga robeženerģijas, tās ir materiāli piesārņotas. Viņas uzskata sevi par baudītājām, bet viņas nav augstākās baudītājas. Šeit skaidri pateikts, ka augstākais baudītājs ir Dieva Augstākā Personība savās dažādajās izpausmēs un pilnajos izvērsumos kā Nārājana, Vāsudēva u.c.

Bhakta vienmēr domā par Visaugsto Kungu kā godināšanas mērķi, jebkurā no Viņa iezīmēm – par Nārājanu, Krišnu, Rāmu, utt., daudzinot Harē Krišnas mantru. Šāda darbošanās attīra bhaktu, un mūža beigās, pateicoties nepārtrauktajai daudzināšanai, viņš aiziet uz Dieva valstību. Joga ir meditācija uz Virsdvēseli mūsos, un gluži tāpat Harē Krišnas daudzināšana ļauj stingri vērst prātu uz Visaugsto Kungu. Prāts ir untumains un tāpēc tas ar spēku jāpiespiež domāt par Krišnu. Bieži tiek dots piemērs par kāpuru, kurš domā, kā kļūt par taurenīti, un tāpēc arī tajā pašā dzīvē pārvēršas par to. Arī mēs, ja pastāvīgi domāsim par Krišnu, mūža beigās iegūsim tādu pašu ķermeni, kā Krišnam.

9. PANTS

कविं पुराणमनुशासितार–
मणोरणीयांसमनुस्मरेद्यः ।

सर्वस्य धातारमचिन्त्यरूप-
मादित्यवर्णं तमसः परस्तात् ॥ ९ ॥

kavim purānam anušāsitāram
anor anījāmsam anusmarēd jah
sarvasja dhātāram ačintja-rūpam
āditja-varnam tamasah parastāt

kavim – kas zina visu; purānam – vecāko; anušāsitāram – valdītāju; anoh – nekā atomu; anījāmsam – mazāku; anusmarēt – vienmēr domā par; jah – kas; sarvasja – visa; dhātāram – uzturētāju; ačintja – neaptveramo; rūpam – kura veidols; āditja-varnam – spīd kā saule; tamasah – tumsai; parastāt – pāri stāvošs.

Uz Augstāko Personu jāmeditē kā uz visa zinātāju, visvecāko, visa valdnieku, mazāko par vismazāko, visa uzturētāju, kas stāv pāri materiāliem priekšstatiem, kas ir neaptverams un vienmēr ir persona. Viņš spīd kā saule, ir pārpasaulīgs, Viņš ir ārpus materiālās dabas.

Šajā pantā stāstīts, kā domāt par Visaugstāko. Galvenais ir tas, ka Viņš nav bezpersonisks vai tukšs. Nav iespējams meditēt uz kaut ko bezpersonisku vai uz tukšumu. Tas ir ļoti grūti. Taču meditācija uz Krišnu ir ļoti viegla, un tas arī šeit pateikts. Vispirms Dievs Kungs ir puruša, persona. Mēs domājam par personu Rāmu un personu Krišnu. Mēs varam domāt gan par Rāmu, gan par Krišnu, un tas, kāds Viņš ir, aprakstīts šajā Bhagavad-gītas pantā. Dievs Kungs ir kavi, t.i., Viņš zina pagātni, tagadni un nākotni, un tādējādi zina visu. Viņš ir visvecākā persona, jo ir visa sākums; viss ir dzimis no Viņa. Viņš ir arī Visuma augstākais valdnieks, un Viņš ir cilvēces uzturētājs un skolotājs. Viņš ir mazāks par vismazāko. Dzīvā būtne ir tik maza kā desmittūkstošā daļa no mata galiņa, bet Dievs Kungs ir tik neaptverami mazs, ka var ieiet šīs daļiņas sirdī. Tāpēc Viņš ir mazāks par vismazāko. Viņš ir Visaugstākais, tāpēc spēj ieiet atomā un vismazākās daļiņas sirdī, vadot to kā Virsdvēsele. Kaut arī Viņš ir tik mazs, Viņš caurstrāvo un uztur visu. Viņš balsta visas planētu sistēmas. Mēs bieži brīnāmies, kādā veidā milzīgās planētas lido gaisā. Šeit teikts, ka Visaugstais Kungs ar savām neaptveramajām enerģijām tur šīs milzīgās planētas un galaktikas. Šajā sakarībā ļoti svarīgs ir vārds «ačintja» (neaptverams). Mēs nespējam ne uztvert Dieva enerģijas, ne aptvert tās ar prātu, un tāpēc tās sauc par neaptveramām (ačintja). Vai kāds var kaut ko iebilst pret to? Viņš caurstrāvo šo materiālo pasauli un tomēr ir ārpus tās. Mēs pat nespējam aptvert materiālo pasauli, kas salīdzinājumā ar garīgo ir nenozīmīgi sīka. Kā lai mēs aptveram to, kas stāv tai pāri? Ačintja nozīmē to, kas ir pāri materiālajai pasaulei, ko mūsu pierādījumi, loģika un filozofiskie prātojumi nespēj skart, to, kas ir neaptverams. Tāpēc saprātīgiem cilvēkiem jāizvairās no bezjēdzīgiem strīdiem un prātošanas un jāpieņem tas, kas teikts rakstos – Vēdās, Bhagavad-gītā un Šrīmad Bhāgavatamā, un jāseko šo rakstu norādījumiem. Lūk, kāds ir ceļš uz izpratni.

10. PANTS

प्रयाणकाले मनसाचलेन
भक्त्या युक्तो योगबलेन चैव ।
भ्रुवोर्मध्ये प्राणमावेश्य सम्य-
क्स तं परं पुरुषमुपैति दिव्यम् ॥ १० ॥

prajāna-kālē manasāčalēna
bhaktjā jukto joga-balēna čaiva
bhruvor madhjē prānam āvēšja samjak
sa tam param purušam upaiti divjam

prajāna-kālē – nāves brīdī; manasā – ar prātu; ačalēna – nenovirzītu; bhaktjā – pilnīgā bhakti; juktah – nodarbināts; joga-balēna – ar jogas spēku; ča – arī; ēva – noteikti; bhruvoh – uzacīm; madhjē – starp; prānam – dzīvības dvašu; āvēšja – nostiprinot; samjak – pilnīgi; sah – viņš; tam – to; param – pārpasaulīgo; purušam – Dieva Personību; upaiti – sasniedz; divjam – garīgajā valstībā.

Kas nāves brīdī tur dzīvības dvašu starp uzacīm un ar jogas spēku un stingru prātu pilnīgā bhakti atceras Visaugsto Kungu, tas noteikti sasniedz Dieva Augstāko Personību.

SKAIDROJUMS: Šajā pantā skaidri pateikts, ka nāves brīdī prātam jābūt stingrā bhakti vērstam uz Dieva Augstāko personību. Tiem, kas nodarbojas ar jogu, ieteikts pacelt dzīvības spēku starp uzacīm (līdz āgjā-čakrai). Šeit ierosināts nodarboties ar šat-čakra-jogu, kurā ietilpst meditācija uz sešām čakrām. Tīrs bhakta nenodarbojas ar šādu jogu, bet, tā kā viņš vienmēr darbojas Krišnas apziņā, nāves brīdī viņš ar Dieva žēlastību spēj atcerēties Dieva Augstāko Personību. Tas ir izskaidrots četrpadsmitajā pantā.

Šeit ir svarīgi, kā izmantots vārds «joga-balēna», jo bez nodarbošanās ar jogu – vai tā būtu šat-čakra-joga vai bhakti-joga – nav iespējams nāves brīdī sasniegt šo pārpasaulīgo stāvokli. Nav iespējams nāves brīdī pēkšņi atcerēties Visaugsto Kungu – ir jānodarbojas ar kaut kādu jogu, it īpaši ar bhakti-jogu. Prāts nāves brīdī ir ļoti uztraukts, tāpēc jāmācās būt pārpasaulīgam ar jogu dzīves laikā.

11. PANTS

यदक्षरं वेदविदो वदन्ति
विशन्ति यद्यतयो वीतरागाः ।
यदिच्छन्तो ब्रह्मचर्यं चरन्ति
तत्ते पदं सङ्ग्रहेण प्रवक्ष्ये ॥ ११ ॥

jad akšaram vēda-vido vadanti
višanti jad jatajo vīta-rāgāh
jad iččhanto brahmačarjam čaranti
tat tē padam sangrahēna pravakšjē

jat – kas; akšaram – zilbi «om»; vēda-vidah – Vēdu zinātāji; vadanti – saka; višanti – ieiet; jat – kur; jatajah – diženi gudrie; vīta-rāgāh – atsacīšanās dzīves kārtā; jat – kas; iččhantah – vēloties; brahmačarjam – dzimumatturību; čaranti – dara; tat – tos; tē – tev; padam – apstākļus; sangrahēna – īsi; pravakšjē – izskaidrošu.

Kas zina Vēdas, kas izrunā omkāru un kuri ir diženi gudrie atsacīšanās dzīves kārtā, tie ieiet Brahmanā. Kas vēlas šādu pilnību, tas ievēro dzimumatturību. Tagad Es īsi aprakstīšu ceļu, kuru ejot, var sasniegt glābšanu.

SKAIDROJUMS: Kungs Šrī Krišna ieteica Ardžunam nodarboties ar šat-čakra-jogu, kurā dzīvības dvaša jāvērš starp uzacīm. Ardžuna nevarēja zināt, kā nodarboties ar šat-čakra-jogu, tāpēc Dievs Kungs nākamajos pantos to paskaidro. Dievs Kungs norāda, ka Brahmanam, kaut arī tas ir viens vienīgs, ir dažādas izpausmes un iezīmes. It īpaši impersonālistiem, akšara jeb omkāra – zilbe «om» – neatšķiras no Brahmana. Šeit Krišna izskaidro bezpersonisko Brahmanu, kurā ieiet gudrie atsacīšanās kārtā.

Vēdu izglītības iekārtā skolniekiem jau no paša sākuma māca izrunāt «om», viņi mācās par augstāko bezpersonisko Brahmanu, dzīvojot pie garīgā skolotāja pilnīgā dzimumatturībā. Šādā veidā viņi izprot divas Brahmana iezīmes. Tāda darbošanās ir ļoti nepieciešama, lai mācekļi pilnveidotos garīgajā dzīvē, bet pašlaik šāda brahmačārī dzīve (neprecēta cilvēka dzīve, atturoties no dzimumsakariem) nav iespējama. Sabiedrība ir tik ļoti mainījusies, ka mācekļiem nav iespējams no paša mācību sākuma atturēties no dzimumsakariem. Pasaulē ir daudz institūtu dažādās zināšanu nozarēs, bet nekur nav tāda atzīta institūta, kur mācekļi apgūtu brahmačārī principus. Kamēr cilvēks neatturas no dzimumsakariem, tikmēr attīstība garīgajā dzīvē ir ļoti grūta. Tāpēc Kungs Čaitanja pasludināja, ka, saskaņā ar rakstiem, šajā Kali laikmetā nav iespējams nekāds cits ceļš, kā vienīgi Kunga Krišnas svēto vārdu daudzināšana: Harē Krišna, Harē Krišna, Krišna Krišna, Harē Harē/Harē Rāma, Harē Rāma, Rāma Rāma, Harē Harē.

12. PANTS

सर्वद्वाराणि संयम्य मनो हृदि निरुध्य च ।
मूर्ध्न्याधायात्मनः प्राणमास्थितो योगधारणाम् ॥ १२ ॥

sarva-dvārāni samjamja mano hridi nirudhja ča
mūrdhnj ādhājātmanah prānam āsthito joga-dhāranām

sarva-dvārāni – visas ķermeņa durvis; samjamja – savaldot; manah – prātu; hridi – sirdī; nirudhja – ieslēdzot; ča – arī; mūrdhni – uz galvu; ādhāja – vēršot; ātmanah – dvēseles; prānam – dzīvības dvašu; āsthitah – atrodas; joga-dhāranām – jogas apstākļos.

Jogs ir pilnīgi brīvs no jutekliskas darbošanās. Aizverot jutekļu durvis, vēršot prātu uz sirdi un dzīvības dvašu uz galvas virsu, viņš nonāk jogā.

SKAIDROJUMS: Lai nodarbotos ar jogu tā, kā šeit ieteikts, vispirms jāaizver durvis visām jutekļu baudām. To sauc par pratjāhāru jeb jutekļu novēršanu no jutekļu priekšmetiem. Ir pilnīgi jāvalda pār zināšanu ieguvējiem jutekļiem – acīm, ausīm, degunu, mēli un tausti, un nedrīkst tos apmierināt. Tādā veidā prāts tiek pievērsts Virsdvēselei sirdī un dzīvības spēks paceļas līdz galvas augšai. Tas sīki aprakstīts sestajā nodaļā. Bet, kā minēts iepriekš, šāds ceļš mūsu laikmetā nav izdevīgs. Vislabākais ir Krišnas apziņas ceļš. Ja cilvēks spēj pastāvīgi kalpot Krišnam un vērst prātu uz Viņu, tad ir ļoti viegli atrasties netraucētā pārpasaulīgā transā jeb samādhi.

13. PANTS

ॐ इत्येकाक्षरं ब्रह्म व्याहरन्मामनुस्मरन् ।
यः प्रयाति त्यजन्देहं स याति परमां गतिम् ॥ १३ ॥

om itj ēkākšaram brahma vjāharan mām anusmaran
jah prajāti tjadžan dēham sa jāti paramām gatim

om – burtu savienojumu «om» (omkāru); iti – tā; ēka-akšaram – vienu zilbi; brahma – absolūtu; vjāharan – izrunājot; mām – Mani (Krišnu); anusmaran – atceroties; jah – kas; prajāti – aiziet; tjadžan – atstājot; dēham – ķermeni; sah – viņš; jāti – sasniedz; paramām – augstāko; gatim – mērķi.

Kas nodarbojies ar jogu un izrunājis svēto zilbi «om», visaugstāko burtu savienojumu, aiziet no ķermeņa, domājot par Dieva Augstāko Personību, tas noteikti sasniedz garīgās planētas.

SKAIDROJUMS: Šeit skaidri teikts, ka «om», Brahmans un Kungs Krišna neatšķiras viens no otra. Krišnas bezpersoniskā skaņa ir «om», bet skaņa «Harē Krišna» satur «om». Harē Krišna mantras daudzināšana nepārprotami ieteikta šim laikmetam. Tātad, ja cilvēks mūža beigās, aiziedams no ķermeņa, daudzina Harē Krišna, Harē Krišna, Krišna Krišna, Harē Harē/Harē Rāma, Harē Rāma, Rāma Rāma, Harē Harē, tad viņš noteikti sasniedz kādu no garīgajām planētām saskaņā ar savu darbošanās veidu. Krišnas bhaktas nonāk uz Krišnas planētas Golokas Vrindāvanas. Personālistiem ir arī bezgalīgi daudz citu planētu, Vaikunthas planētu garīgajās debesīs, bet impersonālisti paliek brahmadžoti.

14. PANTS

अनन्यचेताः सततं यो मां स्मरति नित्यशः ।
तस्याहं सुलभः पार्थ नित्ययुक्तस्य योगिनः ॥ १४ ॥

ananja-čētāh satatam jo mām smarati nitjašah
tasjāham sulabhah pārtha nitja-juktasja joginah

ananja-čētāh – nenovirzoties prātam; satatam – vienmēr; jah – kas; mām – Mani (Krišnu); smarati – atceras; nitjašah – vienmēr; tasja – viņam; aham – Es esmu; su-labhah – viegli sasniedzams; pārtha – ak, Prithas dēls; nitja – vienmēr; juktasja – nodarbojas; joginah – bhaktam.

Prithas dēls! Kas nekad neaizmirst Mani, tas viegli sasniedz Mani, jo vienmēr garīgi kalpo Man.

SKAIDROJUMS: Šis pants īpaši norāda, kādu mērķi sasniedz tīri Dieva Augstākās Personības bhaktas, kuri kalpo Viņam bhakti-jogā. Iepriekš bija runāts par četriem dažādiem bhaktu veidiem: cietējiem, zinātkārajiem, materiālo labumu meklētājiem un prātotājiem filozofiem. Aprakstīti arī dažādi atbrīves ceļi: karma-joga, gjāna-joga un hatha-joga. Šajās jogās ir mazliet bhakti, bet pantā runāts par tīru bhakti-jogu, bez kāda gjānas, karmas vai hathas piejaukuma. Kā norāda vārds «ananja-čētāh», tīrā bhakti-jogā bhakta nevēlas nekā cita, kā vienīgi Krišnu. Tīrs bhakta nevēlas pacelties uz augstākajām planētām, negrib savienoties ar brahmadžoti, neilgojas pēc glābšanas vai atbrīves no materiālajām važām. Tīrs bhakta nevēlas nekā. «Čaitanja čaritāmritā» tīrs bhakta ir nosaukts par niškāmu, kas nozīmē, ka viņš neko nevēlas sev. Pilnīgais miers pieder vienīgi viņam, bet ne tiem, kas vēlas kaut ko iegūt. Gjāna-jogs, karma-jogs un hatha-jogs ir savtīgi, turpretī pilnīgs bhakta nevēlas neko citu, kā tikai iepriecināt Dieva Augstāko Personību. Tāpēc Dievs Kungs norāda, ka ikviens nesvārstīgs bhakta var viegli sasniegt Viņu.

Tīrs bhakta vienmēr garīgi kalpo Krišnam kādā no Viņa personiskajām iezīmēm. Krišnam ir daudz pilnīgo izvērsumu un avatāru kā, piemēram, Rāma un Nrisimha, un bhakta var izvēlēties, uz kuru no šiem Visaugstā Kunga pārpasaulīgajiem veidoliem vērst prātu mīlestības pilnā kalpošanā. Šāds bhakta nekad nesastopas ar tām problēmām, ar kurām jānomokās citu jogas ceļu gājējiem. Bhakti-joga ir vienkārša, tīra un viegli izpildāma. Var sākt vienkārši ar Harē Krišnas mantras daudzināšanu. Dievs Kungs ir žēlsirdīgs pret visiem, bet, kā mēs jau paskaidrojām, Viņš ir īpaši žēlsirdīgs pret tiem, kas vienmēr bez novirzīšanās kalpo Viņam. Dievs Kungs dažādos veidos palīdz šādiem bhaktām. Kā teikts Vēdās (Katha Upanišada 1.2.23.): jam ēvaiša vrinutē tēna labhjas/tasjaiša ātmā vivrinute tanum svām – kas pilnīgi uzticējis sevi Visaugstajam Kungam un garīgi kalpo Viņam, tas spēj saprast Visaugsto Kungu tādu, kāds Viņš ir. Un kā teikts Bhagavad-gītā (10.10.): dadāmi buddhijogam tam – Dievs Kungs dod šādam bhaktam pietiekami daudz saprāta, lai bhakta galu galā varētu sasniegt Viņu garīgajā valstībā.

Tīrā bhaktā īpašs ir tas, ka viņš vienmēr domā par Krišnu, nenovirzoties un neņemot vērā laiku un vietu. Viņam traucēt nevar nekas. Viņam jāvar kalpot jebkurā vietā un laikā. Daži apgalvo, ka bhaktam jādzīvo tādās svētās vietās kā Vrindāvana vai svētās pilsētās, kur dzīvojis Dievs Kungs, bet tīrs bhakta var dzīvot jebkurā vietā un ar garīgo kalpošanu radīt Vrindāvanas gaisotni. Šrī Advaita teica Kungam Čaitanjam: «Kur Tu esi, mans Kungs, tur ir Vrindāvana.»

Kā norāda vārdi «satatam» un «nitjašah», kas nozīmē «vienmēr», «pastāvīgi» jeb «katru dienu», tīrs bhakta nepārtraukti atceras Krišnu un meditē uz Viņu. Lūk, kāds ir tīrs bhakta, kurš Dievu Kungu var sasniegt visvieglāk. Bhakti-joga ir ceļš, kuru Gīta iesaka vairāk, nekā jebkuru citu ceļu. Parasti bhakti-jogi darbojas piecos dažādos veidos: (1) šānta-bhakta garīgi kalpo neitralitātē; (2) dāsja-bhakta garīgi kalpo kā kalps; (3) sakhja-bhakta kalpo kā draugs; (4) vātsalja-bhakta kalpo kā māte vai tēvs; (5) mādhurja-bhakta kalpo kā Visaugstā Kunga mīlētājs. Jebkurā no šiem veidiem tīrais bhakta vienmēr pārpasaulīgā mīlestībā pastāvīgi kalpo Visaugstajam Kungam un nespēj aizmirst Visaugsto Kungu. Tādā veidā viņš viegli sasniedz Kungu. Tīrs bhakta ne uz mirkli nespēj aizmirst Dievu Kungu, un arī Visaugstais Kungs ne uz mirkli nespēj aizmirst tīro bhaktu. Lūk, kādu svētību Krišnas apziņas ceļā dod mahāmantras daudzināšana – Harē Krišna, Harē Krišna, Krišna Krišna, Harē Harē/Harē Rāma, Harē Rāma, Rāma Rāma, Harē Harē.

15. PANTS

मामुपेत्य पुनर्जन्म दुःखालयमशाश्वतम् ।
नाप्नुवन्ति महात्मानः संसिद्धिं परमां गताः ॥ १५ ॥

mām upētja punar džanma duhkhālajam ašāšvatam
nāpnuvanti mahātmānah samsiddhim paramām gatāh

mām – Mani; upētja – sasniedzot; punah – atkal; džanma – dzimšanu; duhkha-ālajam – ciešanu vietu; ašāšvatam – laicīgo; na – nekad; āpnuvanti – sasniedz; mahā-ātmānah – diženas dvēseles; samsiddhim – pilnību; paramām – augstāko; gatāh – sasniegušas.

Diženas dvēseles, garīgās kalpošanas jogi, kas sasnieguši Mani, nekad vairs neatgriežas šai laicīgajā, ciešanu pilnajā pasaulē, jo viņi ir sasnieguši augstāko pilnību.

SKAIDROJUMS: Tā kā laicīgā materiālā pasaule ir pilna dzimšanas, vecuma, slimību un nāves ciešanu, tad pavisam dabiski, ka tas, kas sasniedz augstāko pilnību un nonāk uz augstākās planētas Krišnalokas, Golokas Vrindāvanas, nevēlas atgriezties. Vēdu rakstos teikts, ka augstākā planēta ir avjakta, akšara un parama gati. Citiem vārdiem sakot, planēta ir ārpus materiālā redzējuma, tā ir neizskaidrojama un ir augstākais mērķis, kuru sasniedz mahātmas (diženas dvēseles). Mahātmas saņem pārpasaulīgus vēstījumus no sevi apjēgušiem bhaktām, pamazām izkopj garīgo kalpošanu Krišnas apziņā un tik ļoti iegrimst pārpasaulīgajā kalpošanā, ka vairs nevēlas pacelties ne uz kādām materiālajām planētām un pat ne uz garīgajām planētām. Viņi vēlas tikai Krišnu un Krišnas sabiedrību un neko citu. Lūk, kāda ir dzīves pilnība. Šajā pantā īpaši minēti Visaugstā Kunga Krišnas bhaktas personālisti. Šie bhaktas Krišnas apziņā sasniedz augstāko dzīves pilnību. Citiem vārdiem sakot, viņi ir visaugstākās dvēseles.

16. PANTS

आब्रह्मभुवनाल्लोकाः पुनरावर्तिनोऽर्जुन ।
मामुपेत्य तु कौन्तेय पुनर्जन्म न विद्यते ॥ १६ ॥

ā-brahma-bhuvanāl lokāh punar āvartino 'rdžuna
mām upētja tu kauntēja punar džanma na vidjatē

ā-brahma-bhuvanāt – līdz Brahmalokas planētai; lokāh – planētu sistēmas; punah – atkal; āvartinah – atgriežas; ardžuna – ak, Ardžuna; mām – Mani; upētja – sasniedzot; tu – bet; kauntēja – ak, Kuntī dēls; punah džanma – pārdzimšana; na – nekad; vidjatē – nenotiek.

Kuntī dēls! Visas materiālās pasaules planētas – no zemākās līdz pat augstākajai – ir ciešanu un atkārtotas pārdzimšanas vietas. Bet, kas sasniedz Manu mājvietu, tas nekad vairs nedzimst.

SKAIDROJUMS: Visiem jogiem – karmas, gjānas, hathas u.c. – galu galā jāsasniedz bhakti-jogas garīgā pilnība jeb Krišnas apziņa, pirms viņi var aiziet uz pārpasaulīgo Krišnas mājvietu un nekad neatgriezties. Tie, kas sasniedz augstākās materiālās planētas, padievu planētas, ir atkal pakļauti atkārtotai dzimšanai un nāvei. Zemes cilvēki paceļas uz augstākajām planētām, bet augstāko planētu – Brahmalokas, Čandralokas un Indralokas – iemītnieki krīt uz Zemi. Čhāndogja Upanišadā ieteiktais pančāgni-vidjas ziedojumu ceļš ļauj sasniegt Brahmaloku, bet, ja uz Brahmalokas būtne neizkopj Krišnas apziņu, tad tai jāatgriežas uz Zemes. Tie, kas attīstās Krišnas apziņā uz augstākajām planētām, pakāpeniski paceļas augstāk un augstāk un Visuma iznīcināšanas laikā pāriet mūžīgajā garīgajā valstībā. Šrīdhara Svāmī savā Bhagavad-gītas komentārā citē pantu:

brahmanā saha tē sarvē samprāptē pratisančarē
parasjāntē kritātmānah pravišanti param padam

«Kad materiālais Visums tiek iznīcināts, tad Brahma un viņa bhaktas, kas pastāvīgi apzinās Krišnu, pāriet garīgajā Visumā uz noteiktām planētām saskaņā ar savām vēlmēm.»

17. PANTS

सहस्रयुगपर्यन्तमहर्यद्ब्रह्मणो विदुः ।
रात्रिं युगसहस्रान्तां तेऽहोरात्रविदो जनाः ॥ १७ ॥

sahasra-juga-parjantam ahar jad brahmano viduh
rātrim juga-sahasrāntām tē 'ho-rātra-vido džanāh

sahasra – tūkstotis; juga – laikmetu; parjantam – ieskaitot; ahah – diena; jat – kas; brahmanah – Brahmas; viduh – zina; rātrim – nakts; juga – laikmetus; sahasra-antām – kas tāpat beidzas pēc tūkstoša; tē – tie; ahah-rātra – diena un nakts; vidah – kas saprot; džanāh – cilvēki.

Tūkstotis cilvēku laikmeti ir viena Brahmas diena. Tikpat gara ir arī viņa nakts.

SKAIDROJUMS: Materiālā Visuma pastāvēšanas laiks ir ierobežots. Tas ir izpausts kalpu ciklos. Kalpa ir Brahmas diena, un viena Brahmas diena sastāv no tūkstots cikliem, kur katrā ir četras jugas jeb laikmeti: Satjas, Trētas, Dvāparas un Kali. Satju raksturo tikumi, gudrība un reliģija, gandrīz nav tumsības un netikumu; tā ilgst 1 728 000 gadu. Trētas jugā parādās netikumi, un šī juga ilgst 1 296 000 gadu. Dvāparas jugā ir vēl vairāk netikumu un vēl mazāk reliģijas, un šī juga ilgst 864 000 gadu. Un visbeidzot Kali jugā (juga, kurā mēs dzīvojam tagad, un no kuras ir pagājuši 5000 gadu) ir pārpārēm strīdu, neziņas, bezdievības un netikumu, tikumi ir gandrīz izzuduši, un šī juga ilgst 432 000 gadu. Kali jugā netikumi pieaug tik tālu, ka jugas beigās atnāk pats Visaugstais Kungs Kalki avatāra veidolā, iznīcina dēmonus, izglābj bhaktas un uzsāk jaunu Satjas jugu. Un viss sākas no gala. Šīs četras jugas, iziedamas tūkstoš riņķu, veido vienu Brahmas dienu, un tikpat gara ir arī Brahmas nakts. Brahma dzīvo simts šādu «gadu» un tad nomirst. Šie «simts gadi» pēc Zemes mērogiem ilgst 311 triljonus 40 miljardus gadu. Brahmas mūžs liekas fantastisks un bezgalīgs, bet no mūžības viedokļa tas ir kā zibens uzliesmojums. Cēlonības okeānā ir bezgalīgi daudz Brahmu, un tie rodas un pazūd kā burbuļi Atlantijas okeānā. Brahma un viņa radītais ir tikai daļa no materiālā Visuma un tāpēc tas viss nāk un iet.

Materiālajā Visumā pat Brahma nav brīvs no dzimšanas, vecuma, slimībām un nāves. Tomēr Brahma, vadot Visumu, tieši kalpo Visaugstajam Kungam un tāpēc tūlīt sasniedz atbrīvi. Augsti sanjāsī nonāk uz paša Brahmas planētas Brahmalokas, kas ir augstākā materiālā Visuma planēta un kas pastāv ilgāk par visām augstākajām planētu sistēmām, bet, kad pienāk laiks, tad saskaņā ar materiālās dabas likumiem jāmirst arī Brahmam un visiem Brahmalokas iemītniekiem.

18. PANTS

अव्यक्ताद्व्यक्तयः सर्वाः प्रभवन्त्यहरागमे ।
रात्र्यागमे प्रलीयन्ते तत्रैवाव्यक्तसंज्ञके ॥ १८ ॥

avjaktād vjaktajah sarvāh prabhavantj ahar-āgamē
rātrj-āgamē pralījantē tatraivāvjakta-samgjakē

avjaktāt – no neizpaustā; vjaktajah – dzīvās būtnes; sarvāh – visas; prabhavanti – izpaužas; ahah-āgamē – dienas sākumā; rātri-āgamē – pienākot naktij; pralījantē – tiek iznīcinātas; tatra – tajā; ēva – noteikti; avjakta – neizpaustais; samgjakē – saukts.

Sākoties Brahmas dienai, visas dzīvās būtnes izpaužas no neizpaustā stāvokļa, bet pienākot naktij, tās atkal ieplūst neizpaustajā.

19. PANTS

भूतग्रामः स एवायं भूत्वा भूत्वा प्रलीयते ।
रात्र्यागमेवशः पार्थ प्रभवत्यहरागमे ॥ १९ ॥

bhūta-grāmah sa ēvājam bhūtvā bhūtvā pralījatē
rātrj-āgamē 'vašah pārtha prabhavatj ahar-āgamē

bhūta-grāmah – visu dzīvo būtņu kopums; sah – tās; ēva – noteikti; ajam – šis; bhūtvā bhūtvā – atkal un atkal piedzimstot; pralījatē – tiek iznīcinātas; rātri – nakts; āgamē – atnākšanā; avašah – pašas par sevi; pārtha – ak, Prithas dēls; prabhavati – izpaustas; ahah – dienai; āgamē – atnākot.

Atkal un atkal, atnākot Brahmas dienai, visas dzīvās būtnes atdzimst un līdz ar Brahmas nakti visas bezpalīdzīgi iet bojā.

SKAIDROJUMS: Nesaprātīgie, kas cenšas palikt materiālajā pasaulē, var pacelties uz augstākām planētām, bet pēc tam viņiem atkal jāatgriežas uz Zemes. Brahmas dienas laikā viņi var darboties uz materiālās pasaules augstākajām un zemākajām planētām, bet, atnākot Brahmas naktij, viņi visi tiek iznīcināti. Dienā viņi saņem dažādus ķermeņus, lai varētu materiāli darboties, bet naktī tiem ķermeņu vairs nav, un viņi paši atrodas Višnu ķermenī. No jauna pienākot Brahmas dienai, būtnes izpaužas atkal. Bhūtvā bhūtvā pralījatē – dienas laikā tās izpaužas un nakts laikā atkal tiek iznīcinātas. Un galu galā, kad Brahmas mūžs beidzas, tās visas tiek atkal iznīcinātas un paliek neizpaustas miljoniem un miljoniem gadu. Kad pienāk jauns laikmets un Brahma piedzimst atkal, būtnes izpaužas no jauna. Tādā veidā viņas apbur materiālā pasaule. Bet saprātīgie, kuri pieņem Krišnas apziņu, pilnīgi izmanto cilvēka dzīvi, lai garīgi kalpotu Dievam Kungam, daudzinot Harē Krišna, Harē Krišna, Krišna Krišna, Harē Harē/Harē Rāma, Harē Rāma, Rāma Rāma, Harē Harē. Tā viņi pat šajā mūžā paceļas uz garīgo Krišnas planētu un dzīvo tur mūžīgā svētlaimē bez kādas pārdzimšanas.

20. PANTS

परस्तस्मात्तु भावोन्योव्यक्तोव्यक्तात्सनातनः ।
यः स सर्वेषु भूतेषु नश्यत्सु न विनश्यति ॥ २० ॥

paras tasmāt tu bhāvo 'njo 'vjakto 'vjaktāt sanātanah
jah sa sarvēšu bhūtēšu našjatsu na vinašjati

parah – pārpasaulīga; tasmāt – tam; tu – bet; bhāvah – daba; anjah – cita; avjaktah – neizpausta; avjaktāt – neizpaustajam; sanātanah – mūžīga; jah sah – tā, kas; sarvēšu – visai; bhūtēšu – izpausmei; našjatsu – ejot bojā; na – nekad; vinašjati – neiet bojā.

Ir vēl cita, neizpausta daba, kas ir mūžīga un stāv pāri izpaustajai un neizpaustajai matērijai. Tā ir visaugstākā un nekad neiet bojā. Kad tiek iznīcināta visa šī pasaule, tad šī daļa paliek neskarta.

SKAIDROJUMS: Krišnas augstākā, garīgā enerģija ir pārpasaulīga un mūžīga. Tā stāv pāri visām materiālās dabas izmaiņām, kas izpaužas un tiek iznīcinātas Brahmas dienas un nakts laikā. Krišnas augstākā enerģija pēc īpašībām ir pilnīgi pretēja materiālajai enerģijai. Augstākā un zemākā daba izskaidrota septītajā nodaļā.

21. PANTS

अव्यक्तोक्षर इत्युक्तस्तमाहुः परमां गतिम् ।
यं प्राप्य न निवर्तन्ते तद्धाम परमं मम ॥ २१ ॥

avjakto 'kšara itj uktas tam āhuh paramām gatim
jam prāpja na nivartantē tad dhāma paramam mama

avjaktah – neizpausts; akšarah – neiznīcīgs; iti – tas; uktah – teikts; tam – tas; āhuh – zinām; paramām – augstākais; gatim – mērķis; jam – kuru; prāpja – sasniedzot; na – nekad; nivartantē – neatgriežas; tat – tā; dhāma – mājvieta; paramam – augstākā; mama – Mana.

Tas, ko vēdāntisti sauc par neizpausto un nemaldīgo, ko dēvē par augstāko mērķi, ir Mana augstākā mājvieta, kuru sasniedzot cilvēks nekad vairs neatgriežas atpakaļ.

SKAIDROJUMS: Par Dieva Augstākās Personības Krišnas mājvietu Brahma-samhitā teikts, ka tā ir čintāmani-dhāma jeb vieta, kur tiek piepildītas visas vēlēšanās. Kunga Krišnas augstākajā mājvietā, ko sauc par Goloku Vrindāvanu, ir daudz no filozofu akmeņiem celtu piļu. Tur ir arī vēlmju koki, kas var dot jebkuru ēdienu, un surabhi govis, kuras var dot bezgala daudz piena. Šajā mājvietā Dievam Kungam kalpo simti un tūkstoši laimes dieviešu (Lakšmī), un pašu Kungu sauc par Govindu, sākotnējo Kungu, visu cēloņu cēloni. Dievam Kungam patīk spēlēt flautu (vēnum kvanantam). Viņa pārpasaulīgais veidols ir vispievilcīgākais visās pasaulēs – Viņa acis ir līdzīgas lotosa ziedlapiņām, Viņa ķermenis ir mākoņa krāsā. Viņš ir pievilcīgāks un skaistāks par tūkstošiem mīlas dievu. Vi-

ņam ir safrānkrāsas drēbes, ziedu virtene ap kaklu un pāva spalva matos. Bhagavad-gītā Kungs Krišna tikai nedaudz apraksta savu mājvietu Goloku Vrindāvanu, kas ir augstākā garīgās valstības planēta. Ļoti spilgts apraksts dots Brahma-samhitā. Vēdu rakstos (Katha Upanišadā 1.3.11.) teikts, ka nav nekā augstāka par Visaugstā Dieva mājvietu, un šī mājvieta ir galamērķis (purušān na param kinčit sā kāšthā paramā gatih). Kas to sasniedz, tas vairs neatgriežas materiālajā pasaulē. Krišnas augstākā mājvieta neatšķiras no paša Krišnas, jo tā ir ar tādām pašām īpašībām. Tā Vrindāvana, kas atrodas uz Zemes, deviņdesmit jūdzes uz dievidaustrumiem no Deli, ir garīgo debesu augstākās Golokas Vrindāvanas kopija. Kad Krišna atnāca uz Zemi, tad Viņš pavadīja laiku šajā Vrindāvanas zemē, kas ir apmēram astoņdesmit četras kvadrātjūdzes liela un atrodas Indijā, Mathuras apgabalā.

22. PANTS

पुरुषः स परः पार्थ भक्त्या लभ्यस्त्वनन्यया ।
यस्यान्तःस्थानि भूतानि येन सर्वमिदं ततम् ॥ २२ ॥

purušah sa parah pārtha bhaktjā labhjas tv ananjajā
jasjāntah-sthāni bhūtāni jēna sarvam idam tatam

purušah – Augstākā Personība; sah – Viņš; parah – Vispārākais; pārtha – ak, Prithas dēls; bhaktjā – ar garīgo kalpošanu; labhjah – var tikt sasniegts; tu – bet; ananjajā – tīru, stingru; jasja – kura; antah-sthāni – iekšā; bhūtāni – visa materiālā izpausme; jēna – kura; sarvam – viss; idam – ko mēs redzam; tatam – caurausts.

Dieva Augstāko Personību, kas pārāka par visiem, var sasniegt ar tīru garīgo kalpošanu. Kaut arī Viņš atrodas savā mājvietā, Viņš visu caurstrāvo, viss ir Viņā.

SKAIDROJUMS: Šeit skaidri pateikts, ka augstākais mērķis, no kura nav jāatgriežas, ir Krišnas, Augstākās Personības mājvieta. Brahma-samhitā par šo augstāko mājvietu teikts, ka tā ir ānanda-činmaja-rasa – vieta, kur viss ir garīgas svētlaimes pilns. Visa daudzveidība, kas tur ir, pēc īpašībām ir garīga svētlaime; nekas tur nav materiāls. Šī daudzveidība izplatās paša Visaugstā Dieva garīgajos izvērsumos, jo izpausme viscaur ir veidota no garīgās enerģijas, kā tas paskaidrots septītajā nodaļā. Kas attiecas uz materiālo pasauli, tad, kaut arī Dievs Kungs vienmēr ir savā augstākajā mājvietā, Viņš visu caurstrāvo ar savu materiālo enerģiju. Tātad ar savām garīgajām un materiālajām enerģijām Viņš ir klāt visur – gan materiālajos, gan arī garīgajos Visumos. «Jasjāntah-sthāni» nozīmē, ka viss atrodas Viņā vai nu garīgajā vai materiālajā enerģijā. Ar šīm divām enerģijām Dievs Kungs visu caurstrāvo.

Nonākt augstākajā Krišnas mājvietā vai uz neskaitāmajām Vaikunthas planētām, iespējams tikai ar bhakti, garīgo kalpošanu, kā uz to skaidri norāda vārds «bhaktjā». Nav cita ceļa, kas varētu aizvest uz šo augstāko mājvietu. Arī Vēdās (Gopāla-tāpanī Upanišadā 3.2.) aprakstīta Dieva Augstākās Personības augstākā mājvieta. Ēko vašī sarva-gah krišnah. Šajā mājvietā ir tikai viena Dieva Augstākā Personība un to sauc par Krišnu. Viņš ir viszēlsirdīgākā Dievība, un, kaut arī Viņš te ir viens, Viņš ir pavairojies daudzos jo daudzos miljonos pilnīgo izvērsumu. Vēdās Dievs Kungs salīdzināts ar koku, kas mierīgi stāv, bet kurā aug visdažādākie augļi, ziedi un kas maina lapas. Dieva Kunga pilnīgie izvērsumi, kas valda pār Vaikunthas planētām, ir ar četrām rokām un dažādiem vārdiem: Purušotama, Trivikrama, Kēšava, Mādhava, Anirudha, Hrišīkēša, Šankaršana, Pradjumna, Šrīdhara, Vāsudēva, Dāmodara, Džanārdana, Nārājana, Vāmana, Padmanābha u.c.

Brahma-samhita (5.37.) arī apstiprina, ka, lai gan Dievs Kungs vienmēr ir augstākajā mājvietā Golokā Vrindāvanā, Viņš visu caurstrāvo, lai viss notiktu kā nākas (goloka ēva nivasatj akhilātma-bhūtah). Kā teikts Vēdās (Švētāšvatara Upanišada 6.8.): parāsja šaktir vividhaiva šrūjatē/svābhāvikī gjāna-bala-krijā ča – Viņa enerģijas izplatās tā, ka tās noteiktā kārtībā nekļūdīgi vada visu kosmisko izpausmi, kaut arī Visaugstais Kungs ir tālu, tālu prom.

23. PANTS

यत्र काले त्वनावृत्तिमावृत्तिं चैव योगिनः ।
प्रयाता यान्ति तं कालं वक्ष्यामि भरतर्षभ ॥ २३ ॥

jatra kālē tv anāvrittim āvrittim čaiva joginah
prajātā jānti tam kālam vakšjāmi bharataršabha

jatra – kurā; kālē – laikā; tu – un; anāvrittim – neatgriežas; āvrittim – atgriežas; ča – arī; ēva – noteikti; joginah – dažādi jogi; prajātāh – aizgājuši; jānti – sasniedz; tam – to; kālam – laiku; vakšjāmi – aprakstīšu; bharata-rišabha – ak, labākais no Bhāratām.

Labākais no Bhāratām! Tagad Es tev aprakstīšu dažādus laikus, kuros, aizejot no šīs pasaules, jogs vai nu atgriežas vai neatgriežas.

SKAIDROJUMS: Tīri Visaugstā Kunga bhaktas, kas pilnīgi uzticējuši sevi Viņam, nedomā par to, kad un kādā veidā viņi atstās ķermeni. Viņi visu uztic Krišnam, tāpēc viegli un laimīgi atgriežas pie Dieva. Bet tiem, kas nav tīri bhaktas un kas ir atkarīgi no tādiem garīgās apzināšanās paņēmieniem kā karma-joga, gjāna-joga un hatha-joga, jāaiziet no ķermeņa piemērotā laikā un tikai tad viņi var zināt, vai atgriezīsies šajā dzimšanas un nāves pasaulē, vai nē.

Ja jogs ir pilnīgs, tad viņš var izvēlēties laiku un apstākļus, kad aiziet no materiālās pasaules. Bet, ja viņš nav tik pilnīgs, tad panākumi atkarīgi no nejaušības – vai viņš aizies piemērotā laikā vai nē. Par laiku, kad cilvēks aiziet un neatgriežas, Dievs Kungs stāsta nākamajā pantā. Saskaņā ar Āčārju Baladēvu Vidjābhūšanu, šeit lietotais sanskrita vārds «kāla» attiecas uz laika noteicēju dievību.

24. PANTS

अग्निर्ज्योतिरहः शुक्लः षण्मासा उत्तरायणम् ।
तत्र प्रयाता गच्छन्ति ब्रह्म ब्रह्मविदो जनाः ॥ २४ ॥

agnir džjotir ahah šuklah šan-māsā uttarājanam
tatra prajātā gaččhanti brahma brahma-vido džanāh

agnih – ugunī; džjotih – gaismā; ahah – dienā; šuklah – divās gaišajās nedēļās; šat-māsāh – sešos mēnešos; uttara-ajanam – kad saule iet ziemeļu ceļu; tatra – te; prajātāh – tie, kas aiziet; gaččhanti – iet; brahma – pie Absolūta; brahma-vidah – kas zina Absolūtu; džanāh – cilvēki.

Kas zina Augstāko Brahmanu, tie sasniedz Augstāko, ja aiziet no šīs pasaules tad, kad valda uguns dievs, kad ir gaišs, kad ir svētīgs dienas laiks, divās augošā mēness nedēļās vai sešos mēnešos, kad saule iet ziemeļu ceļu.

SKAIDROJUMS: Kad minēta uguns, gaisma, diena un divas mēness nedēļas, tad jāsaprot, ka tām pāri stāv dažādas vadošās dievības, kas gādā par dvēseles aiziešanu. Nāves brīdī prāts ved uz jaunās dzīves ceļu. Ja kāds atstāj ķermeni minētajā laikā nejauši vai ar nolūku, tad viņš var sasniegt bezpersonisko brahmadžoti. Mistiķi, kas ir labi jogi, spēj izdarīt tā, ka viņi aiziet no ķermeņa noteiktā laikā un vietā. Citi nespēj to – ja viņi nejauši aiziet no ķermeņa svētīgā brīdī, tad viņi neatgriežas dzimšanas un nāves ritenī, bet pretējā gadījumā viņi var arī atgriezties. Taču tīriem Krišnas apziņas bhaktām nav jābaidās no atgriešanās, neatkarīgi no tā, vai viņi aiziet no ķermeņa labvēlīgā vai nelabvēlīgā laikā, nejauši vai ar nolūku.

25. PANTS

धूमो रात्रिस्तथा कृष्णः षण्मासा दक्षिणायनम् ।
तत्र चान्द्रमसं ज्योतिर्योगी प्राप्य निवर्तते ॥ २५ ॥

dhūmo rātris tathā krišnah šan-māsā dakšinājanam
tatra čāndramasam džjotir jogī prāpja nivartatē

dhūmah – dūmos; rātrih – naktī; tathā – arī; krišnah – divās tumšā mēness nedēļās; šat-māsāh – sešos mēnešos; dakšina-ajanam – kad saule iet dienvidu ceļu; tatra – šeit; čāndra-masam – mēnesi; džjotih – gaismu; jogī – jogs; prāpja – sasniedzot; nivartatē – atgriežas.

Jogs, kas no pasaules aiziet dūmos, naktī, divās dilstoša mēness nedēļās vai sešos mēnešos kad saule iet dienvidu ceļu, nonāk uz Mēness, bet pēc tam atgriežas atkal atpakaļ.

SKAIDROJUMS: Trešajā Šrīmad Bhāgavatamas dziedājumā Kapila Muni norāda, ka tie, kas ir auglīgu darbību un ziedojumu lietpratēji uz Zemes, pēc nāves sasniedz Mēnesi. Šīs augstās dvēseles dzīvo uz Mēness apmēram 10 000 gadu (pēc padievu laika) un bauda dzīvi, dzerot soma-rasu. Galu galā viņi atgriežas uz Zemes. Tas nozīmē, ka uz Mēness ir augstākas dzīvās būtnes, tikai tās varbūt nav uztveramas ar rupjajiem jutekļiem.

26. PANTS

शुक्लकृष्णे गती ह्येते जगतः शाश्वते मते ।
एकया यात्यनावृत्तिमन्ययावर्तते पुनः ॥ २६ ॥

šukla-krišnē gatī hj ētē džagatah šāšvatē matē
ēkajā jātj anāvrittim anjajāvartatē punah

šukla – gaismā; krišnē – un tumsā; gatī – aiziešanas ceļi; hi – noteikti; ētē – šie divi; džagatah – materiālās pasaules; šāšvatē – Vēdu; matē – viedoklī; ēkajā – pa vienu; jāti – iet; anāvrittim – neatgriežas; anjajā – pa otru; āvartatē – nāk atpakaļ; punah – atkal.

Saskaņā ar Vēdām no šīs pasaules var aiziet divējādi – gaismā un tumsā. Kas aiziet gaismā, tas neatgriežas, kas aiziet tumsā, tas atnāk atpakaļ.

SKAIDROJUMS: Tādu pašu aiziešanas un atgriešanās aprakstu ir devis Ācārja Baladēva Vidjābhūšana, un viņš to ir citējis no Čhāndogja Upanišadas (5.10.3.–5.). Kas auglīgi darbojas un filozofiski prāto, tie no laika gala nepārtraukti nāk un iet. Patiesībā viņi nesasniedz augstāko atpestīšanu, jo neuztic sevi Krišnam.

27. PANTS

नैते सृती पार्थ जानन्योगी मुह्यति कश्चन ।
तस्मात्सर्वेषु कालेषु योगयुक्तो भवार्जुन ॥ २७ ॥

naitē sritī pārtha džānan jogī muhjati kaščana
tasmāt sarvēšu kālēšu joga-jukto bhavārdžuna

na – nekad; ētē – šos divus; sritī – dažādos ceļus; pārtha – ak, Prithas dēls; džānan – pat ja zina; jogī – Dieva Kunga bhakta; muhjati – maldās; kaščana – jebkad; tasmāt – tāpēc; sarvēšu kālēšu – vienmēr; joga-juktah – nodarbināts Krišnas apziņā; bhava – kļūsti; ardžuna – ak, Ardžuna.

Ardžuna! Kaut arī bhaktas zina šos ceļus, tas viņus nesatrauc, Tāpēc vienmēr esi stingrs bhakta.

SKAIDROJUMS: Krišna šeit dod padomu Ardžunam, ka viņam nav jāuztraucas par dažādajiem ceļiem, pa kuriem dvēsele var aiziet no materiālās pasaules. Visaugstā Kunga bhaktam nav jāraizējas, vai viņš aizies ar nolūku, vai nejauši. Bhaktam stingri jāapzinās Krišna un jādaudzina Harē Krišnas mantra. Viņam jāzina, ka domāšana par šiem diviem ceļiem ir liekas raizes. Labākais veids, kā iegrimt Krišnas apziņā, ir vienmēr būt savienotam ar Krišnu kalpošanā, un tas ceļu uz garīgo valstību padarīs drošu, noteiktu un tiešu. Šai pantā īpaši svarīgs ir vārds «joga-jukta». Kas ir stingrs jogā, tas jebkuru darbu dara ar Krišnas apziņu. Šrī Rūpa Gosvāmī iesaka: anāsaktasja višajān jathārham upajundžatah – nedrīkst pieķerties materiālām lietām, un viss jādara Krišnas apziņā. Ejot šo ceļu, ko sauc par jukta-vairāgju, var sasniegt pilnību. Tāpēc bhaktu neuztrauc šie apraksti, jo viņš zina, ka ceļu uz augstāko mājvietu viņam nodrošina garīgā kalpošana.

28. PANTS

वेदेषु यज्ञेषु तपःसु चैव
दानेषु यत्पुण्यफलं प्रदिष्टम् ।
अत्येति तत्सर्वमिदं विदित्वा
योगी परं स्थानमुपैति चाद्यम् ॥ २८ ॥

vēdēšu jagjēšu tapahsu čaiva
dānēšu jat punja-phalam pradištam
atjēti tat sarvam idam viditvā
jogī param sthānam upaiti čādjam

vēdēšu – apgūstot Vēdas; jagjēšu – izpildot jagjas, ziedojumus; tapahsu – veicot dažādas askēzes; ča – arī; ēva – noteikti;dānēšu – dodot dāvanas; jat – kas; punja-phalam – dievbijīga darba augļi; pradištam – norādīti; atjēti – paceļas pāri; tat sarvam – visam tam; idam – to; viditvā – zinot; jogī – bhakta; param – augstāko; sthānam – mājvietu; upaiti – sasniedz; ča – arī; ādjam – sākotnējo.

Cilvēks, kas iet garīgās kalpošanas ceļu, nezaudē augļus, ko dod Vēdu apgūšana, askētiskums, ziedošana, dāvanu došana un filozofiska vai auglīga darbošanās. Garīgi kalpojot, viņš visu to iegūst un galu galā sasniedz augstāko mūžīgo mājvietu.

SKAIDROJUMS: Šajā pantā dots septītās un astotās nodaļas kopsavilkums. Minētajās nodaļās īpaši runāts par Krišnas apziņu un garīgo kalpošanu. Cilvēkam jāapgūst Vēdas garīgā skolotāja vadībā un, dzīvojot pie viņa, jāiziet daudzas askēzes. Brahmačārī jādzīvo garīgā skolotāja mājā un jākalpo viņam, jāstaigā apkārt, jālūdz dāvanas un jānes tās garīgajam skolotājam. Brahmačārī ēd tikai tad, kad garīgais skolotājs ļauj, un, ja kādu dienu skolotājs nepasauc mācekli, tad māceklim jāgavē. Tie ir daži Vēdu brahmačarjas principi.

Tikai pēc tam, kad skolotāja vadībā māceklis no piecu līdz divdesmit gadu vecumam ir apguvis Vēdas, viņš var kļūt par stingra rakstura cilvēku. Vēdu apgūšana nav domāta vis mīkstu krēslu cienoša prātnieka atpūtai, bet gan rakstura veidošanai. Kad brahmačārī ir beidzis mācības, viņš var precēties un uzsākt ģimenes dzīvi. Lai pilnveidotos tālāk, ģimenes cilvēkam ir jāpilda daudzi ziedojumi. Atbilstoši valstij, laikam un cilvēku apziņai, viņam ir jādod dāvanas, jāredz atšķirība starp labdarību skaidrībā vai kaislībās un tumsībā, kā tas aprakstīts Bhagavad-gītā. Pēc aiziešanas no ģimenes dzīves un vānaprasthas kārtas pieņemšanas viņam jāuzņemas lielas grūtības – jādzīvo mežā, par apģērbu jāizmanto koku miza, nedrīkst skūties, utt. Izejot cauri brahmačarjas, ģimenes dzīves, vānaprasthas un visbeidzot sanjāsas kārtai, cilvēks paceļas līdz dzīves pilnībai. Daži tad paceļas līdz debesu valstībai un, attīstoties vēl tālāk, iegūst atbrīvi garīgajās debesīs – vai nu bezpersoniskajā brahmadžoti, vai uz Vaikunthas planētām, vai uz Krišnalokas. Lūk, kāds ir Vēdu rakstos norādītais ceļš.

Taču Krišnas apziņa ir skaista ar to, ka uzsākot garīgi kalpot, var vienā mirklī pacelties pāri visiem dažādo dzīves kārtu rituāliem.

Vārdi «idam viditvā» norāda, ka cilvēkam jāsaprot septītajā un šajā Bhagavad-gītas nodaļā dotie Šrī Krišnas norādījumi. Šīs nodaļas jācenšas izprast nevis ar zināšanām un prātojumiem, bet ar klausīšanos bhaktu sabiedrībā. Nodaļas no septītās līdz divpadsmitajai ir Bhagavad-gītas būtība. Pirmās sešas un pēdējās sešas nodaļas ir kā vāki vidējām sešām nodaļām, kuras Dievs Kungs aizsargā īpaši. Ja cilvēks ir veiksmīgs un spēj saprast Bhagavad-gītu, it īpaši sešas vidējās nodaļas, un viņš to dara bhaktu sabiedrībā, tad viņa mūžs ir slavējams un daudz augstāks par askēzēs, ziedojumos, labdarībā un prātojumos pavadītu mūžu, jo visu šo darbību augļus var vienkārši sasniegt ar Krišnas apziņu.

Ja cilvēks kaut mazliet tic Bhagavad-gītai, tad viņam jāmācās Bhagavad-gīta no bhaktas, jo ceturtās nodaļas sākumā skaidri pateikts, ka Bhagavad-gītu spēj saprast vienīgi bhaktas; pilnīgi izprast Bhagavad-gītas mērķi cits neviens nespēj. Bhagavad-gīta jāmācās no Krišnas bhaktas, un nevis no kāda sausa prātotāja. Tā ir ticības pazīme. Kad cilvēks meklē bhaktu un galu galā nonāk bhaktas sabiedrībā, tad viņš patiešām sāk apgūt un izprast Bhagavad-gītu. Attīstoties bhaktas sabiedrībā, cilvēks

paceļas līdz garīgajai kalpošanai, un kalpošana izklīdina visas šaubas par Krišnu jeb Dievu, Krišnas darbību, veidolu, spēlēm, vārdu un citām iezīmēm. Kad cilvēks ir pilnīgi tīrs no visām šaubām, tad viņš ar stingrību sāk apgūt zināšanas. Tad viņš bauda Bhagavad-gītas apguvi un sasniedz stāvokli, kurā vienmēr jūt Krišnas apziņu. Šajā augstajā līmenī cilvēks pilnīgi iemīlas Krišnā. Šī augstākā dzīves pilnība dod iespēju bhaktam pāriet uz Krišnas mājvietu garīgajās debesīs Golokā Vrindāvanā, kur bhakta kļūst mūžam laimīgs.

Tā beidzas Bhaktivēdāntas skaidrojumi Šrīmad Bhagavad-gītas astotajai nodaļai, kas vēsta par Visaugstākā sasniegšanu.

DEVĪTĀ NODAĻA – Visnoslēpumainākās zināšanas

1. PANTS

श्रीभगवानुवाच
इदं तु ते गुह्यतमं प्रवक्ष्याम्यनसूयवे ।
ज्ञानं विज्ञानसहितं यज्ज्ञात्वा मोक्ष्यसेऽशुभात् ॥ १ ॥

šrī bhagavān uvāča
idam tu tē guhjatamam pravakšjāmj anasūjavē
gjānam vigjāna-sahitam jadž gjātvā mokšjasē 'šubhāt

šrī bhagavān uvāča – Dieva Augstākā Personība sacīja; idam – šīs; tu – bet; tē – tev; guhja-tamam – visnoslēpumainākās; pravakšjāmi – Es teikšu; anasūjavē – tam, kas neapskauž; gjānam – zināšanas; vigjāna – izprastām zināšanām; sahitam – ar; jat – kuras; gjātvā – zinot; mokšjasē – būsi brīvs; ašubhāt – no ciešanu pilnās materiālās esamības.

Dieva Augstākā Personība sacīja: Dārgais Ardžuna! Tu nekad neesi apskaudis Mani, tādēļ Es tev mācīšu šīs visnoslēpumainākās zināšanas un izpratni, kuras apguvis tu atbrīvosies no materiālās esamības ciešanām.

SKAIDROJUMS: Jo vairāk bhakta klausās par Visaugsto Kungu, jo vairāk apskaidrības viņš gūst. Klausīšanās ceļš ir ieteikts Šrīmad Bhāgavatamā: «Vēstījumi par Dieva Augstāko Personību ir pilni spēka, un šos spēkus var izprast, ja par Visaugsto Dievu runā bhaktu sabiedrībā. Neko tādu nevar sasniegt prātnieku vai akadēmisko zinātnieku sabiedrībā, jo šīs zināšanas ir jāizprot.»

Bhaktas pastāvīgi kalpo Visaugstajam Kungam. Dievs Kungs zina katras būtnes, kas darbojas Krišnas apziņā, domu gaitu un patiesīgumu un dod tai saprātu, lai viņa bhaktu sabiedrībā varētu izprast Krišnas zinātni. Sarunām par Krišnu ir liels spēks, un, ja cilvēkam ir paveicies – viņš nokļuvis šādā sabiedrībā un cenšas apgūt zināšanas, tad viņš noteikti iet uz priekšu garīgās izpratnes ceļā. Lai Ardžuna varētu pacelties vēl daudz augstākā kalpošanas līmenī, Kungs Krišna devītajā nodaļā apraksta vēl augstākas lietas par tām, kuras Viņš ir jau pavēstījis.

Pats Bhagavad-gītas sākums – pirmā nodaļa ir vairāk vai mazāk grāmatas ievads, otrajā un trešajā nodaļā aprakstītās garīgās zināšanas ir nosauktas par noslēpumainām. Jautājumi, par kuriem runāts septītajā un astotajā nodaļā, ir īpaši saistīti ar garīgo kalpošanu, un, tā kā tie dod apskaidrību Krišnas apziņā, tad tie ir nosaukti par vēl noslēpumainākiem. Devītajā nodaļā runāts par tīru bhakti. Tāpēc šīs zināšanas nosauktas par visnoslēpumainākajām. Kas apguvis visnoslēpumainākās zinības par Krišnu, tas dabiski ir pārpasaulīgs. Materiālā pasaule nesagādā viņam nekādas ciešanas, kaut arī viņš tajā atrodas. «Bhakti-rasāmrita-sindhu» ir teikts, ka tas, kurš patiesi vēlas ar mīlestību kalpot Visaugstajam Kungam, uzskatāms par atbrīvotu, kaut arī atrodas saistītā materiālā esamībā. Arī Bhagavad-gītas desmitajā nodaļā teikts, ka tas, kurš tā darbojas, ir atbrīvots.

Šis pirmais pants ir īpaši nozīmīgs. Vārdi «idam gjānam» (šīs zināšanas) norāda uz tīru garīgo kalpošanu, kurā ir deviņi darbības veidi: klausīšanās, daudzināšana, atcerēšanās, kalpošana, godināša-

na, lūgšanas, pakļaušanās, draudzība un visa atdošana. Pildot šīs deviņas garīgās kalpošanas daļas, cilvēks paceļas garīgā apziņā, Krišnas apziņā. Kad sirds tādā veidā no materiālajiem sārņiem ir attīrījusies, tad cilvēks var saprast Krišnas zinātni. Nepietiek saprast, ka dzīvā būtne ir nemateriāla. Garīgā apzināšanās var ar to sākties, bet jāredz atšķirība starp ķermeņa darbību un tāda cilvēka garīgu darbību, kurš saprot, ka viņš nav ķermenis.

Septītajā nodaļā mēs jau runājām par Dieva Augstākās Personības varenajām spējām, par Viņa dažādajām enerģijām, par zemāko un augstāko dabu un visu šo materiālo izpausmi. Tagad devītajā nodaļā ir runa par Dieva Kunga godību.

Vēl šajā pantā ir ļoti nozīmīgs sanskrita vārds «anasūjavē». Lielākā daļa komentētāju, pat ja viņi ir lieli zinātnieki, neieredz Krišnu, Dieva Augstāko Personību. Pat visgudrākie zinātnieki raksta par Bhagavad-gītu ļoti neprecīzi. Viņi neieredz Krišnu, tāpēc viņu skaidrojumi ir bezjēdzīgi. Īstenus skaidrojumus dod Dieva Kunga bhaktas. Neviens skauģis nespēj izskaidrot Bhagavad-gītu un dot pilnīgas zināšanas par Krišnu. Ja kāds nosoda Krišnu, Viņu nezinot, tad tas ir nejēga. No šādiem komentāriem rūpīgi jāizvairās. Tiem, kas saprot, ka Krišna ir Dieva Augstākā Personība, tīra un pārpasaulīga personība, šīs nodaļas dos lielu svētību.

2. PANTS

राजविद्या राजगुह्यं पवित्रमिदमुत्तमम् ।
प्रत्यक्षावगमं धर्म्यं सुसुखं कर्तुमव्ययम् ॥ २ ॥

rādža-vidjā rādža-guhjam pavitram idam uttamam
pratjakšāvagamam dharmjam su-sukham kartum avjajam

rādža-vidjā – izglītības valdnieks; rādža-guhjam – noslēpumaino zināšanu valdnieks; pavitram – vistīrākās; idam – šīs; uttamam – pārpasaulīgās; pratjakša – ar tiešu uztveri; avagamam – saprasts; dharmjam – reliģijas princips; su-sukham – ļoti laimīgi; kartum – izpildīt; avjajam – vienmēr.

Šī visaugstākā gudrība ir zināšanu zināšanas, noslēpumu noslēpums, vistīrākās zinības. Tās izprotot, var tieši apzināties sevi, tāpēc tās ir pati reliģijas pilnība. Tās ir mūžīgas un izpildāmas ar prieku.

SKAIDROJUMS: Šī Bhagavad-gītas nodaļa ir nosaukta par zināšanu valdnieci, jo tā ir visu iepriekš apskatīto mācību un filozofiju būtība. Galvenie Indijas filozofi ir Gautama, Kanāda, Kapila, Jagjavalkja, Šāndilja un Vaišvānara. Un, visbeidzot, Vjāsadēva, Vēdānta-sūtras autors. Tā kā zināšanu filozofijas un pārpasaulīgās gudrības laukā netrūkst. Tagad Dievs Kungs norāda, ka devītā nodaļa ir visu šo zināšanu valdniece, visu Vēdu gudrības un dažādu filozofiju būtība. Šīs zināšanas ir visnoslēpumainākās, jo noslēpumainās jeb pārpasaulīgās zināšanas nozīmē izpratni, ka dvēsele atšķiras no ķermeņa. Un visu šo noslēpumaino zināšanu valdniece ir garīgā kalpošana.

Lielākā daļa cilvēku nav izglītoti noslēpumainajās zināšanās, viņi ir mācījušies ārējās zināšanas. Kas attiecas uz parasto izglītību, tad cilvēki darbojas daudzās nozarēs: politikā, socioloģijā, fizikā, ķīmijā, matemātikā, astronomijā, inženierzinātnēs, utt. Visā pasaulē un milzīgajās universitātēs ir tik daudz zināšanu nozaru, bet diemžēl nevienā augstskolā nemāca zinātni par dvēseli. Bet dvēsele ir visbūtiskākā ķermeņa daļa: bez dvēseles ķermenis ir nevērtīgs. Tomēr cilvēki tik ļoti uzsver ķermeniskās vajadzības un nerūpējas par vissvarīgāko, par dvēseli.

Bhagavad-gīta, īpaši sākot ar otro nodaļu, uzsver dvēseles svarīgumu. Pašā sākumā Dievs Kungs norāda, ka ķermenis ir pakļauts bojāejai, bet dvēsele tai nav pakļauta (antavanta imē dēhā nitjasjoktāh šarīrinah). Lūk, kādas ir noslēpumainās zināšanas: jāzina, ka dvēsele atšķiras no ķermeņa un ka tā pēc dabas ir nemainīga, nesagraujama un mūžīga. Bet šeit nav pozitīvu ziņu par dvēseli. Dažreiz cilvēki uzskata, ka dvēsele atšķiras no ķermeņa, un ka nomirstot ķermenim, dvēsele atbrīvojas no ķermeņa, ka tā paliek tukšumā un kļūst bezpersoniska. Bet tas nav tiesa. Kā gan dvēsele, kas ir tik darbīga ķermenī, var būt bezdarbīga pēc aiziešanas no ķermeņa? Tā ir darbīga vienmēr. Ja tā ir mūžīga, tad tā ir mūžam darbīga, un tās darbība garīgajā valstībā ir garīgo zināšanu visnoslēpumainākā

daļa. Tāpēc šeit dvēseles darbība tiek saukta par visu zināšanu valdnieci, par visnoslēpumaināko zināšanu daļu.

Kā teikts Vēdu rakstos, šīs zināšanas ir vistīrākais darbības veids. Padma Purānā ir izpētīta cilvēka grēcīgā darbība un parādīts, kā grēks rada grēku. Kas auglīgi darbojas, tas vairāk vai mazāk ir sapinies grēku sekās. Piemēram, kad tiek iestādīta koka sēkla, tad koks neizaug tūlīt, ir jāpaiet laikam. Vispirms tas ir mazs asniņš, pēc tam tas sāk izskatīties pēc koka, pēc tam tas uzzied un nes augļus. Un tikai tad stādītājs var baudīt ziedus un augļus. Arī grēks ir kā sēkla – ir jāpaiet laikam, lai tas nestu augļus. Ir dažādas pakāpes. Būtne var būt pārtraukusi grēcīgi darboties, bet grēku augļi var vēl nākt un nākt. Ir grēki, kas vēl ir kā sēklas, un ir grēki, kas jau dod augļus, kurus mēs sajūtam kā sāpes un ciešanas.

Kā teikts septītās nodaļas divdesmit astotajā pantā, cilvēks, kuram visas grēku pretdarbības ir pilnīgi izbeigušās, kas vienmēr darbojas dievbijīgi un ir pilnīgi brīvs no materiālās pasaules pretstatiem, sāk garīgi kalpot Dieva Augstākajai Personībai Krišnam. Citiem vārdiem sakot, tie, kas patiešām kalpo Visaugstajam Kungam, ir jau atbrīvojušies no visām sekām. To apstiprina Padma Purāna:

aprārabdha-phalam pāpam kūtam bīdžam phalonmukham
kramēnaiva pralījēta višnu-bhakti-ratātmanām

Tie, kas garīgi kalpo Dieva Augstākajai Personībai, pamazām atbrīvojas no visām grēku sekām – vai tās būtu kā augļi, vai gatavas dot augļus, vai kā sēklas. Tāpēc garīgās kalpošanas attīrošais spēks ir ļoti varens un to sauc par «pavitra utamu», vistīrāko. «Utama» nozīmē «pārpasaulīgs». «Tamas» nozīmē «materiālā tumsas pasaule», un «utama» nozīmē to, kas ir pāri materiālai darbībai. Darbību garīgajā kalpošanā nekad nedrīkst uzskatīt par materiālu, kaut arī dažreiz var likties, ka bhaktas darbojas gluži kā visi citi. Kas spēj redzēt un zina kaut ko par garīgo kalpošanu, tas saprot, ka tā nav materiāla darbība. Tā ir garīga un pilna bhakti, to neaptraipa materiālās dabas īpašības.

Ir teikts, ka garīgā kalpošana ir tik pilnīga, ka tās iznākumu var sajust tieši. Jebkurš, kas daudzina Krišnas svētos vārdus (Harē Krišna, Harē Krišna, Krišna Krišna, Harē Harē/Harē Rāma, Harē Rāma, Rāma Rāma, Harē Harē) tīras un neapvainojošas daudzināšanas gaitā izjūt pārpasaulīgu prieku un ļoti ātri šķīstās no visiem materiālajiem sārņiem. To tik tiešām var redzēt. Vēl jo vairāk, ja cilvēks ne tikai klausās, bet arī cenšas citiem pavēstīt par garīgo kalpošanu, vai arī palīdz Krišnas apziņas misijas darbā, tad viņš pamazām jūt garīgo attīstību. Attīstība garīgajā dzīvē nav atkarīga ne no kādas iepriekšējas izglītības vai īpašībām. Pats ceļš ir tik tīrs, ka jebkurš, kas to iet, arī kļūst tīrs.

Vēdānta-sūtra (3.2.26.) to apraksta šādiem vārdiem: prakāšaš ča karmanj abhjāsāt. «Garīgā kalpošana ir tik varena, ka, to uzsākot, cilvēks noteikti gūst apskaidrību.» Labs piemērs ir Nāradas iepriekšējā dzīve. Viņš bija kalpones dēls. Viņš nebija ne izglītots, ne augstdzimis. Bet, kad viņa māte kalpoja diženiem bhaktām, tad palīdzēja arī Nārada, un dažreiz, kad mātes nebija klāt, viņš kalpoja pats. Nārada saka:

uččhišta-lēpān anumodito dvidžaih
sakrit sma bhundžē tad-apāsta-kilbišah
ēvam pravrittasja višuddha-čētasas
tad-dharma ēvātma-ručih pradžājatē

Šajā Šrīmad Bhāgavatamas (1.5.25.) pantā Nārada savam māceklim Vjāsadēvam stāsta par iepriekšējo dzīvi. Viņš saka, ka, kalpodams šiem tīrajiem bhaktām četrus mēnešus, kamēr tie neaizgāja projām, viņš visu laiku bija kopā ar tiem. Dažreiz gudrie uz šķīvjiem atstāja ēdiena pārpalikumus, un puisēns, kas mazgāja traukus, gribēja nogaršot pārpalikumus. Viņš lūdza šiem bhaktām atļauju to darīt, un kad tie atļāva, Nārada ēda pārpalikumus un atbrīvojās no visām grēku sekām. Viņš turpināja ēst pārpalikumus, un viņa sirds kļuva tikpat skaidra kā gudro sirdis. Lielie bhaktas klausījās un daudzināja Dieva Vārdu un tādā veidā baudīja pastāvīgas garīgās kalpošanas garšu, un arī Nārada pamazām ieguva šo garšu. Tālāk Nārada saka:

tatrānvaham krišna-kathāh pragājatām
anugrahēnāšrinavam manoharāh
tāh šraddhajā mē 'nupadam višrinvatah
prijašravasj anga mamābhavad ručih

Gudro sabiedrībā Nārada ieguva Dieva Kunga godības klausīšanās un daudzināšanas garšu un stipru vēlmi garīgi kalpot. Tāpēc, kā teikts Vēdānta-sūtrā: prakāšaš ča karmanj abhjāsāt – ja cilvēks garīgi kalpo, tad viss atklājas viņam pats no sevis, un viņš visu saprot. To sauc par pratjakšu, tiešu uztveri.

Vārds «dharmjam» nozīmē «reliģijas ceļš». Nārada patiesībā bija kalpones dēls. Viņam nebija iespējas iet skolā. Viņš tikai palīdzēja mātei, un laimīgā kārtā māte kalpoja bhaktām. Puisēnam Nāradam arī bija izdevība kalpot, un bhaktu sabiedrībā viņš sasniedza augstāko reliģijas mērķi. Augstākais reliģijas mērķis ir garīgā kalpošana, kā tas teikts Šrīmad Bhāgavatamā (sa vai pumsām paro dharmo jato bhaktir adhokšadžē). Reliģiozi cilvēki parasti nezina, ka augstākā reliģijas pilnība ir garīgā kalpošana. Kā mēs jau runājām, apspriežot astotās nodaļas pēdējo pantu (vēdēšu jagjēšu tapahsu čaiva), Vēdu zināšanas parasti vajadzīgas, lai apzinātos sevi. Bet šeit, kaut arī Nārada nekad nebija mācījies pie garīgā skolotāja un apguvis Vēdu principus, viņš sasniedza Vēdu apguves augstāko iznākumu. Šis paņēmiens ir tik varens, ka pat bez pastāvīgas reliģijas principu pildīšanas cilvēks var pacelties līdz augstākajai pilnībai. Kā tas iespējams? To apstiprina arī Vēdu raksti: āčārjavān purušo vēda. Pat, ja cilvēks ir neizglītots un nav apguvis Vēdas, diženu āčārju sabiedrībā viņš var iemācīties visu, kas vajadzīgs apjēgai.

Garīgās kalpošanas ceļš ir laimes pilns («su-sukha»). Kāpēc? Garīgā kalpošana sastāv no šravanam kīrtanam višnoh, tāpēc cilvēks var klausīties un daudzināt Dieva Kunga godību vai apmeklēt filozofiskas lekcijas par pārpasaulīgajām zināšanām, ko lasa autoritatīvi āčārjas. Var mācīties sēžot. Tad var ēst Dievam piedāvātā ēdiena pārpalikumus, jaukus un garšīgus ēdienus. Jebkurā pakāpē garīgā kalpošana ir prieka pilna. Garīgi kalpot var pat visnabadzīgākais cilvēks. Dievs Kungs saka: patram pušpam phalam tojam. Viņš ir gatavs pieņemt no bhaktas jebkuru piedāvājumu, vienalga kādu. Pat lapu, ziedu, kādu augli vai mazliet ūdens, kas ir pieejams jebkurā pasaules daļā, un to var piedāvāt jebkurš, neatkarīgi no sabiedriskā stāvokļa, un tas tiks pieņemts, ja piedāvāts ar mīlestību. Vēsturē tam ir daudz piemēru. Tikai nogaršojot Dieva Kunga lotospēdām piedāvātās tulasī lapas, tādi diženi gudrie kā Sanatkumārs ir kļuvuši par lieliem bhaktām. Tāpēc bhakti ceļš ir ļoti jauks, un to var iet ar prieku. Dievs pieņem tikai mīlestību, ar kuru mēs Viņam kaut ko piedāvājam.

Šeit teikts, ka garīgā kalpošana pastāv mūžīgi. Filozofiem mājāvādī nav taisnība. Kaut arī viņi dažkārt var pieņemt tā saucamo garīgo kalpošanu, viņi domā, ka kalpos tikai tik ilgi, kamēr nesasniegs atbrīvi, pēc kuras «saplūdīs ar Dievu». Šādu laicīgu «pagaidu» kalpošanu nevar uzskatīt par tīru garīgo kalpošanu. Īsta garīgā kalpošana turpinās arī pēc atbrīves. Kad bhakta nonāk uz Dieva valstības garīgajām planētām, tad viņš turpina kalpot Visaugstajam Kungam. Viņš necenšas saplūst ar Visaugsto Kungu.

Kā vēlāk būs redzams no Bhagavad-gītas, īstā garīgā kalpošana sākas pēc atbrīves. Kad būtne ir atbrīvota un atrodas Brahmana stāvoklī (brahma-bhūta), tad sākas garīgā kalpošana (samah sarvēšu bhūtēšu mad-bhaktim labhatē parām). Nav iespējams neatkarīgi izprast Dieva Augstāko Personību ar karma-jogu, gjāna-jogu, aštānga-jogu vai kādu citu jogu. Ejot šos jogas ceļus, var paiet pretī bhakti-jogai, bet, nenonākot garīgās kalpošanas līmenī, nav iespējams saprast, kas ir Dieva Augstākā Personība. Arī Šrīmad Bhāgavatamā apstiprināts, ka cilvēks, kas šķīstījies, garīgi kalpojot, īpaši klausoties Šrīmad Bhāgavatamu un Bhagavad-gītu no sevi apjēgušām dvēselēm, var izprast zinātni par Krišnu jeb zinātni par Dievu. Ēvam prasanna-manaso bhagavad-bhakti-jogatah. Kad sirds ir attīrīta no visām muļķībām, tad cilvēks var saprast, kas ir Dievs. Tādā veidā garīgā kalpošana jeb Krišnas apziņa ir visu zināšanu un visas noslēpumainās gudrības valdniece. Tā ir vistīrākā reliģija, kas izpildāma viegli un ar prieku. Tāpēc to vajag pieņemt.

3. PANTS

अश्रद्दधानाः पुरुषा धर्मस्यास्य परन्तप ।
अप्राप्य मां निवर्तन्ते मृत्युसंसारवर्त्मनि ॥ ३ ॥

ašraddadhānāh purušā dharmasjāsja parantapa
aprāpja mām nivartantē mritju-samsāra-vartmani

ašraddadhānāh – neticīgie; purušāh – cilvēki; dharmasja – uz reliģiju; asja – šo; parantapa – ak, naidnieku nogalinātāj; aprāpja – nesasniedzot; mām – Mani; nivartantē – atgriežas; mritju – nāves; samsāra – materiālajā esamībā; vartmani – uz ceļa.

Naidnieku uzvarētāj! Kas netic garīgajai kalpošanai, tas nevar sasniegt Mani. Tāds cilvēks atgriežas materiālajā pasaulē uz dzimšanas un nāves ceļa.

SKAIDROJUMS: Neticīgie nespēj iet garīgās kalpošanas ceļu. Tāda ir šī panta jēga. Ticība rodas bhaktu sabiedrībā. Nelaimīgi ir tie, kas, pat dzirdējuši no lielām autoritātēm visus Vēdu rakstu pierādījumus, tomēr netic Dievam. Viņi vilcinās un nespēj stingri kalpot Dievam Kungam. Tādējādi ticība ir vissvarīgākā Krišnas apziņas attīstīšanā. «Čaitanja čaritāmritā» teikts, ka ticība ir stingra pārliecība, ka, tikai kalpojot Visaugstajam Kungam Šrī Krišnam, iespējams sasniegt visas pilnības. Lūk, kas ir īsta ticība. Kā teikts Šrīmad Bhāgavatamā (4.31.14.):

jathā taror mūla-nišēčanēna
tripjanti tat-skandha-bhudžopašākhāh
prānopahārāč ča jathēndrijānām
tathaiva sarvārhanam ačjutēdžjā

«Lejot ūdeni uz koka saknēm, tiek apmierināti tā zari, zariņi un lapas. Dodot ēdienu kuņģim, tiek apmierināti visi ķermeņa jutekļi. Gluži tāpat, pārpasaulīgi kalpojot Visaugstajam Kungam, paši par sevi tiek apmierināti visi padievi un visas citas dzīvās būtnes.» Tāpēc, izlasot Bhagavad-gītu, tūlīt jānonāk pie Bhagavad-gītas secinājuma: jāatmet visas citas nodarbības un jāsāk kalpot Visaugstajam Kungam, Krišnam, Dieva Personībai. Ja cilvēks dzīvo ar šādu pārliecību, tad tā ir ticība.

Ticību var attīstīt, ejot Krišnas apziņas ceļu. Ir triju veidu Krišnas apziņas cilvēki. Trešā veida cilvēkiem nav ticības. Pat ja viņi ārēji nodarbojas ar garīgo kalpošanu, tie nevar sasniegt augstāko pilnību. Visbiežāk viņi pēc kāda laika atkrīt. Viņi var darboties, bet, tā kā tiem nav pilnīgas pārliecības un ticības, viņiem ir ļoti grūti turpināt Krišnas apziņu. Mēs savā misijas darbā esam redzējuši, kā cilvēki atnāk un darbojas Krišnas apziņā ar kādiem slēptiem mērķiem, un, tikko viņi ekonomiski ir labākā stāvoklī, tie pamet Krišnas apziņu un atkal staigā vecos ceļus. Tikai ar ticību iespējams pilnveidoties Krišnas apziņā. Kas attiecas uz ticības attīstību, tad tas, kas labi zina garīgās kalpošanas rakstus un sasniedzis stingru ticību, ir augstākā līmeņa cilvēks Krišnas apziņā. Otrajā līmenī ir tie, kas ne visai labi zina bhakti rakstus, bet kam dabiski ir stingra ticība, ka Krišnas bhakti jeb kalpošana Krišnam ir vislabākais ceļš, un kas to ar ticību pieņēmuši. Tādējādi viņi ir augstāki par trešās kārtas bhaktām, kuriem nav ne labu zināšanu rakstos, ne arī stipras ticības, bet kuri bhaktu sabiedrībā cenšas sekot un nav liekuļi. Trešās kārtas Krišnas apziņas cilvēks var atkrist, bet tas, kas ir otrajā kārtā, neatkrīt, nemaz jau nerunājot par pirmās kārtas Krišnas apziņas cilvēku, kurš neatkrīt nekādā gadījumā. Kas ir šajā līmenī, tas noteikti pilnveidosies un galu galā sasniegs mērķi. Kas attiecas uz trešās kārtas Krišnas apziņas cilvēku, tad, kaut arī viņš ir pārliecināts, ka garīgā kalpošana Krišnam ir ļoti laba, viņš tomēr vēl nav ieguvis pareizas zināšanas par Krišnu no tādiem rakstiem kā Šrīmad Bhāgavatama un Bhagavad-gīta. Reizēm šiem cilvēkiem ir nosliece uz karma-jogu un gjāna-jogu, un reizēm viņi ir uztraukti, bet tikko karma-jogas un gjāna-jogas slimība ir pāri, viņi kļūst par otrās vai pirmās kārtas Krišnas apziņas cilvēkiem. Ticība uz Krišnu arī iedalās trijās pakāpēs, un tas ir aprakstīts Šrīmad Bhāgavatamā. Pirmās pakāpes pieķeršanās, otrās pakāpes pieķeršanās un trešās pakāpes pieķeršanās arī izskaidrotas Šrīmad Bhāgavatamas vienpadsmitajā dziedājumā. Kas netic pat tad, kad klausījušies par Krišnu un garīgās kalpošanas pārākumu, un, kas to uzskata tikai par

slavas dziesmām, tiem šis ceļš ir ļoti grūts, pat ja liekas, ka viņi garīgi kalpo. Viņiem ir maz cerību sasniegt pilnību. Tādējādi ticība garīgajā kalpošanā ir ļoti svarīga.

4. PANTS

मया ततमिदं सर्वं जगदव्यक्तमूर्तिना ।
मत्स्थानि सर्वभूतानि न चाहं तेष्ववस्थितः ॥ ४ ॥

majā tatam idam sarvam džagad avjakta-mūrtinā
mat-sthāni sarva-bhūtāni na čāham tēšv avasthitah

majā – Manis; tatam – caurstrāvota; idam – tā; sarvam – visa; džagat – kosmiskā izpausme; avjakta-mūrtinā – neizpaustajā veidolā; mat-sthāni – Manī; sarva-bhūtāni – visas dzīvās būtnes; na – ne; ča – arī; aham – Es; tēšu – tajās; avasthitah – atrodos.

Savā neizpaustajā veidolā Es caurstrāvoju Visumu. Visas dzīvās būtnes ir Manī, bet Es neesmu tajās.

SKAIDROJUMS: Dieva Augstāko Personību nav iespējams uztvert ar rupjajiem materiālajiem jutekļiem. Ir teikts (Bhakti-rasāmrita-sindhu 1.2.234.):

atah šrī-krišna-nāmādi na bhavēd grāhjam indrijaih
sēvonmukhē hi džihvādau svajam ēva sphuratj adah

Kunga Šrī Krišnas vārdu, slavu, spēles utt. nevar uztvert ar materiālajiem jutekļiem. Viņš atklājas tikai tam, kas pareizā vadībā tīri garīgi kalpo. Brahma-samhitā (5.38.) teikts: prēmāndžana-ččhurita-bhakti-viločanēna santah sadaiva hridajēšu vilokajanti – ja cilvēks ir izkopis pārpasaulīgas mīlestības pilnu attieksmi pret Dieva Augstāko Personību Govindu, tad viņš var redzēt Dievu vienmēr, gan sevī, gan ārpus sevis. Tāpēc lielākajai daļai cilvēku Viņš ir neredzams. Šeit teikts, ka, lai gan Viņš visu caurstrāvo un visur ir klāt, Viņu nevar uztvert ar materiālajiem jutekļiem. Tas pateikts ar vārdu «avjakta-mūrtinā». Bet patiesībā, kaut arī mēs nevaram Viņu redzēt, viss balstās uz Viņu. Kā mēs jau runājām septītajā nodaļā, visa kosmiskā izpausme ir veidota tikai no divām Viņa enerģijām – augstākās, garīgās enerģijas un zemākās, materiālās enerģijas. Kā Saules stari izplatās pa Visumu, tā arī Dieva Kunga enerģija izplatās pa visu pasauli, un viss uz tās balstās.

Tāpēc nevajag secināt, ka savas izplatības dēļ Dievs Kungs ir zaudējis personisku esamību. Lai atspēkotu šo uzskatu, Dievs Kungs saka: «Es esmu visur, un viss ir Manī, tomēr Es esmu projām.» Piemēram, valdnieks vada valdību, kura nav nekas cits kā valdnieka enerģijas izpausme. Dažādas valdības nodaļas ir tikai valdnieka enerģijas izpausmes, un katra nodaļa balstās uz valdnieka varu. Tomēr neviens nevar prasīt, lai visās nodaļās strādātu pats valdnieks. Tas ir rupjš piemērs. Gluži tāpat visas izpausmes, ko mēs redzam un kas pastāv gan materiālajā, gan arī garīgajā pasaulē, balstās uz Dieva Augstākās Personības enerģiju. Radīšana notiek, izplatoties Viņa dažādajām enerģijām, un, kā teikts Bhagavad-gītā: vištābhjāham idam kritsnam – Viņš ir visur pats ar savām pārstāvēm, dažādām izplatītajām enerģijām.

5. PANTS

न च मत्स्थानि भूतानि पश्य मे योगमैश्वरम् ।
भूतभृन्न च भूतस्थो ममात्मा भूतभावनः ॥ ५ ॥

na ča mat-sthāni bhūtāni pašja mē jogam aišvaram
bhūta-bhrin na ča bhūta-stho mamātmā bhūta-bhāvanah

na – ne; ča – arī; mat-sthāni – Manī atrodas; bhūtāni – viss radītais; pašja – redzi; mē – Manu; jogam aišvaram – neaptveramo mistisko spēku; bhūta-bhrit – visu dzīvo būtņu uzturētājs; na – ne ča – arī; bhūta-sthah – kosmiskajā izpausmē; mama – Mana; ātmā – Patība; bhūta-bhāvanah – visu izpausmju avots.

Un tomēr viss radītais neatrodas Manī. Raugi Manu mistisko varenību! Kaut arī Es uzturu visas dzīvās būtnes un esmu visur, Es neesmu daļa no kosmiskās izpausmes, jo Es pats esmu radītā pirmavots.

SKAIDROJUMS: Dievs Kungs norāda, ka viss ir Viņā (mat-sthāni-sarva-bhūtāni). To nevajag pārprast. Dievs Kungs nav tieši saistīts ar materiālās izpausmes uzturēšanu. Ir tādi attēli, kur Atlants tur uz pleciem pasauli. Viņš izskatās ļoti piekusis no milzīgā smaguma. Krišna arī tur visu radīto Visumu, tomēr uz Viņu šādu attēlu nevar attiecināt. Krišna norāda, ka, lai gan viss balstās uz Viņu, Viņš ir savrup. Planētu sistēmas peld izplatījumā, un izplatījums ir Visaugstā Kunga enerģija. Bet Viņš atšķiras no izplatījuma. Viņš atrodas citur. Tāpēc Dievs Kungs saka: «Kaut arī viņi atrodas Manā neaptveramajā enerģijā, Es kā Dieva Augstākā Personība esmu savrup.» Lūk, kāda ir Dieva neaptveramā varenība.

Vēdu Nirukti vārdnīcā teikts: judžjate 'nēna kārjēšu – «Visaugstā Kunga spēles ir neaptverami brīnišķīgas, un Viņš tajās izpauž savu enerģiju.» Viņa persona ir pilna dažādu varenu enerģiju, un, ko Viņš nolemj, tas notiek. Lūk, kā jāizprot Dieva Augstākā Personība. Mēs varam gribēt kaut ko izdarīt, bet ir tik daudz šķēršļu, un dažreiz nav iespējams izdarīt tā, kā mēs gribam. Bet kad Krišna kaut ko vēlas, tad tikai ar Viņa gribu viss notiek tik pilnīgi, ka nav izprotams, kā tas noticis. Dievs Kungs to paskaidro: kaut arī Viņš ir visas materiālās izpausmes uzturētājs, Viņš šai materiālajai izpausmei pat nepieskaras. Tikai ar Viņa augstāko gribu viss tiek radīts, uzturēts un iznīcināts. Viņa prāts un Viņš pats neatšķiras (turpretī mēs atšķiramies no sava tagadējā materiālā prāta), jo Viņš ir absolūtais gars. Dievs Kungs vienlaicīgi ir visā; tomēr lielākā daļa cilvēku nesaprot, kā Viņš var pastāvēt personiski. Viņš atšķiras no materiālās izpausmes, un tomēr viss balstās uz Viņu. Tas šeit izskaidrots ar vārdiem «joga aišvara», kas apzīmē Dieva Augstākās Personības mistisko spēku.

6. PANTS

यथाकाशस्थितो नित्यं वायुः सर्वत्रगो महान् ।
तथा सर्वाणि भूतानि मत्स्थानीत्युपधारय ॥ ६ ॥

jathākāša-sthito nitjam vājuh sarvatra-go mahān
tathā sarvāni bhūtāni mat-sthānītj upadhāraja

jathā – kā; ākāša-sthitah – atrodas debesīs; nitjam – vienmēr; vājuh – vējš; sarvatra-gah – pūšot visur; mahān – lielais; tathā – tā; sarvāni bhūtāni – visas radītās būtnes; mat-sthāni – atrodas Manī; iti – tā; upadhāraja – saproti.

Tev jāzina, ka varenais vējš pūš visur, bet vienmēr ir debesīs un visas radītās būtnes ir Manī.

SKAIDROJUMS: Parasts cilvēks gandrīz nespēj aptvert, kā milzīgā radītā pasaule atrodas Dievā. Bet Viņš dod piemēru, kas mums palīdz to saprast. Debesis iespējams ir lielākā izpausme, ko mēs varam aptvert. Un debesīs vējš jeb gaiss ir lielākā izpausme kosmiskajā pasaulē. Gaisa kustība ietekmē visa kustību. Kaut arī vējš ir liels, tas tomēr atrodas debesīs. Tas neiziet ārpus debesīm. Gluži tāpat visas brīnišķīgās kosmiskās izpausmes pastāv ar Dieva augstāko gribu, un visas tās ir pakļautas šai augstākajai gribai. Kā mēs parasti sakām, ka pat zāles stiebriņš nekustas bez Dieva Augstākās Personības gribas. Viss notiek tā, kā Viņš grib: ar Viņa gribu viss ir radīts, viss tiek uzturēts un viss tiek iznīcināts. Tomēr Viņu tas viss neskar, tāpat kā debesis neskar vēja darbība.

Upanišadās teikts: jad-bhīšā vātah pavatē – «Vējš pūš aiz bailēm no Visaugstā Kunga.» (Taitirīja Upanišada 2.8.1.) Brihad-āranjaka Upanišadā (3.8.9.) teikts: ētasja vā akšarasja prašāsanē gārgi sūrja-čandramasau vidhritau tišthata ētasja vā akšarasja prašāsanē gārgi djāv-āprithivjau vidhritau tišthatah. «Pēc augstākās gribas, Dieva Augstākās Personības uzraudzībā kustas Saule, Mēness un citas lielās planētas.» Arī Brahma-samhitā (5.52.) teikts:

jač-čakšur ēša savitā sakala-grahānām
rādžā samasta-sura-mūrtir ašēša-tēdžāh
jasjāgjajā bhramati sambhrita-kāla-čakro
govindam ādi-purušam tam aham bhadžāmi

Šeit aprakstīta Saules kustība. Teikts, ka Saule uzskatāma par vienu no Visaugstā Kunga acīm un tai ir neaptverama spēja izstarot siltumu un gaismu. Tomēr tā iet pa savu noteikto ceļu, klausot augstākajai Govindas gribai. Tātad Vēdu rakstos mēs varam atrast pierādījumus, ka šo milzīgo materiālo izpausmi, kas mums liekas tik liela un brīnišķīga, pilnīgi vada Dieva Augstākā Personība. Sīkāk tas būs paskaidrots tālākajos šīs nodaļas pantos.

7. PANTS

सर्वभूतानि कौन्तेय प्रकृतिं यान्ति मामिकाम् ।
कल्पक्षये पुनस्तानि कल्पादौ विसृजाम्यहम् ॥ ७ ॥

sarva-bhūtāni kauntēja prakritim jānti māmikām
kalpa-kšajē punas tāni kalpādau visridžāmj aham

sarva-bhūtāni – viss radītais; kauntēja – ak, Kuntī dēls; prakritim – dabā; jānti – ieiet; māmikām – Manā; kalpa-kšajē – laikmeta beigās; punah – atkal; tāni – tās; kalpa-ādau – laikmeta sākumā; visridžāmi – radu; aham – Es.

Kuntī dēls! Laikmeta beigās visas materiālās izpausmes ieiet Manā dabā, un nākamā laikmeta sākumā Es ar savu spēku tās radu no jauna.

SKAIDROJUMS: Materiālās kosmiskās izpausmes radīšana, uzturēšana un iznīcināšana ir pilnīgi atkarīga no Dieva Personības augstākās gribas. «Laikmeta beigās» nozīmē tad, kad nomirst Brahma. Brahma dzīvo simts gadu, un viena viņa diena ilgst 4 300 000 000 Zemes gadu. Tikpat gara ir arī viņa nakts. Viņa mēnesī ir trīsdesmit šādu dienu un nakšu, un viņa gadā ir divpadsmit mēnešu. Pēc simts šādiem gadiem, kad Brahma nomirst, notiek iznīcināšana; tas nozīmē, ka Visaugstā Kunga izpaustā enerģija atkal ieiet Viņā. Pēc tam, kad atkal laiks izpaust kosmisko pasauli, to izdara Viņa griba. Bahu sjām – «Kaut arī Es esmu viens, Es kļūšu par daudziem.» Tas ir Vēdu aforisms (Čhāndogja Upanišada 6.2.3.) Viņš izvēršas materiālajā enerģijā, un visa kosmiskā izpausme rodas no jauna.

8. PANTS

प्रकृतिं स्वामवष्टभ्य विसृजामि पुनः पुनः ।
भूतग्राममिमं कृत्स्नमवशं प्रकृतेर्वशात् ॥ ८ ॥

prakritim svām avaštabhja visridžāmi punah punah
bhūta-grāmam imam kritsnam avašam prakritēr vašāt

prakritim – materiālo dabu; svām – savu; avaštabhja – ieejot; visridžāmi – radu; punah punah – atkal un atkal; bhūta-grāmam – visas kosmiskās izpausmes; imam – šīs; kritsnam – kopumā; avašam – pašas; prakritēh – dabas spēka; vašāt – pakļautībā.

Es nosaku visu kosmisko kārtību. Pēc Manas gribas materiālā daba atkal un atkal izpaužas, un pēc Manas gribas tā beigās tiek iznīcināta.

SKAIDROJUMS: Materiālā pasaule ir Dieva Augstākās Personības zemākās enerģijas izpausme. Tas jau vairākas reizes tika paskaidrots. Radīšanas sākumā materiālā enerģija tiek palaista kā mahat-tatva, kurā Dievs Kungs ieiet savā pirmajā Purušā, Mahā-Višnu. Viņš guļ cēlonības okeānā un izelpo neskaitāmus Visumus, un katrā Visumā Dievs Kungs ieiet kā Garbhodakašājī Višnu. Tā tiek radīts katrs Visums. Tālāk Dievs Kungs izpaužas kā Kšīrodakašājī Višnu, un šis Višnu ieiet visā – pat vissīkākajā atomā. Tas šeit ir izskaidrots. Viņš ieiet visā.

Kas attiecas uz dzīvajām būtnēm, tās tiek iesētas materiālajā dabā un atbilstoši saviem agrākajiem darbiem nonāk dažādos stāvokļos. Tā sākas materiālās pasaules darbība. Jau ar pašu radīšanu sāk darboties dažādi dzīvo būtņu veidi. Nekāda evolūcija nenotiek. Dažādie dzīvības veidi tiek radīti tūlīt pēc Visuma radīšanas. Cilvēki, dzīvnieki, zvēri un putni – visi tiek radīti reizē, jo izpaužas visas dzīvo būtņu vēlmes, kas tām bija iepriekšējās iznīcināšanas laikā. Vārds «avašam» šeit skaidri norāda, ka dzīvajām būtnēm ar šo norisi nav nekāda sakara. Tas stāvoklis, kas bija pagājušās radīšanas pēdējā dzīvē, izpaužas atkal, un to visu paveic Visaugstā Kunga griba. Lūk, kādas ir Dieva Augstākās Personības neaptveramās spējas. Pēc dažādo dzīvības veidu radīšanas Dievam ar būtnēm nav nekāda sakara. Radīšana notiek, lai dažādās būtnes varētu īstenot savas tieksmes, un tāpēc Dievs Kungs nav saistīts šajā norisē.

9. PANTS

न च मां तानि कर्माणि निबध्नन्ति धनञ्जय ।
उदासीनवदासीनमसक्तं तेषु कर्मसु ॥ ९ ॥

na ča mām tāni karmāni nibadhnanti dhanandžaja
udāsīna-vad āsīnam asaktam tēšu karmasu

na – ne; ča – arī; mām – Mani; tāni – tās; karmāni – darbības; nibadhnanti – saista; dhanandžaja – ak, bagātību iekarotāj; udāsīna-vat – kā vienaldzīgs; āsīnam – esmu; asaktam – nepieķēries; tēšu – tām; karmasu – darbībām.

Dhanandžaja! Visa šī darbība Mani nesasaista. Es nekad nepieķeros materiālai darbībai, Man tā ir vienaldzīga.

SKAIDROJUMS: Nevajag tāpēc domāt, ka Dieva Augstākā Personība nekā nedara. Viņš vienmēr darbojas garīgajā valstībā. Brahma-samhitā (5.6.) teikts: ātmārāmasja tasjāsti prakritjā na samāgamah – «Viņa darbība ir mūžīga, svētlaimīga un garīga, un viņam nav nekāda sakara ar materiālo darbību.» Materiālos darbus dara Viņa dažādie spēki. Dievam Kungam vienmēr ir vienaldzīga radītās pasaules materiālā darbība. Tas šeit pateikts ar vārdu «udāsīna-vat». Kaut arī viņš pilnīgi valda pār vissīkākajām materiālajām darbībām, Viņš ir vienaldzīgs. Dievu Kungu var salīdzināt ar tiesnesi. Tiesnesis izlemj tik daudz ko – kāds tiek pakārts, kāds tiek ieslodzīts cietumā, kādam tiek dota liela bagātība, bet viņš ir vienaldzīgs. Viņš nav saistīts ar ieguvumiem un zaudējumiem. Arī Dievs Kungs vienmēr ir vienaldzīgs, kaut arī Viņa rokās ir pilnīgi visa darbība. Vēdānta-sūtrā (2.1.34.) teikts: vaišamja-nairghrinjē na – Viņš neatrodas materiālās pasaules pretstatos. Viņš stāv tiem pāri. Viņš nav pieķēries materiālās pasaules radīšanai un iznīcināšanai. Dzīvās būtnes pieņem dažādus veidolus dažādos dzīvības veidos saskaņā ar savu agrāko darbību, un Dievs Kungs visā tajā neiejaucas.

10. PANTS

मयाध्यक्षेण प्रकृतिः सूयते सचराचरम् ।
हेतुनानेन कौन्तेय जगद्विपरिवर्तते ॥ १० ॥

majādhjakšēna prakritih sūjatē sa-čarāčaram
hētunānēna kauntēja džagad viparivartatē

majā – Manis; adhjakšēna – uzraudzīta; prakritih – materiālā daba; sūjatē – izpauž; sa – gan; čara-ačaram – kustīgās, gan nekustīgās; hētunā – tādēļ; anēna – šī; kauntēja – ak, Kuntī dēls; džagat – kosmiskā izpausme; viparivartatē – darbojas.

Kuntī dēls! Materiālā daba ir viena no Manām enerģijām, tā darbojas Manā vadībā un izpauž visu kustīgo un nekustīgo. Pēc tās likumiem šī izpausme atkal un atkal rodas un tiek iznīcināta.

SKAIDROJUMS: Šeit skaidri pateikts, ka Visaugstais Kungs ir augstākais vadītājs, kaut arī stāv pāri materiālās pasaules darbībai. Visaugstais Kungs ir augstākā griba un materiālās izpausmes pamats, bet visu vadības darbu veic materiālā daba. Vēl Krišna Bhagavad-gītā saka, ka «Es esmu tēvs» visām būtnēm visos dzīvības veidos. Tēvs ieliek mātes klēpī sēklu, lai būtu bērns, un arī Visaugstais Kungs ar skatienu iesēj visas būtnes materiālās dabas klēpī, un tās iznāk ārā dažādos veidos un sugās saskaņā ar agrākajām vēlmēm un darbību. Visas šīs dzīvās būtnes, lai gan dzimušas no Visaugstā Kunga skatiena, saņem dažādus ķermeņus saskaņā ar agrāko darbību un vēlmēm. Tātad Dievs Kungs nav tieši pieķēries materiālajai pasaulei. Viņš tikai paskatās uz materiālo dabu, tādā veidā to ierosinot, un viss tūlīt tiek radīts. Tā kā Dievs Kungs paskatās uz materiālo dabu, no Viņa puses tā neapšaubāmi ir darbība, bet Viņam nav nekāda tieša sakara ar materiālās pasaules izpausmi. Smriti dots šāds piemērs – ja kādam priekšā ir smaržīga puķe, un cilvēks sajūt šo smaržu, tad tomēr smarža un puķe ir atdalītas viena no otras. Līdzīga saistība ir starp materiālo pasauli un Dieva Augstāko Personību. Patiesībā Viņam nav nekāda sakara ar šo materiālo pasauli, bet Viņš ar savu skatienu rada un rīko. Īsi sakot, materiālā daba nespēj neko, ja to nevada Dieva Augstākā Personība. Tomēr Augstākā Personība nav pieķērusies nekādai materiālai darbībai.

11. PANTS

अवजानन्ति मां मूढा मानुषीं तनुमाश्रितम् ।
परं भावमजानन्तो मम भूतमहेश्वरम् ॥ ११ ॥

avadžānanti mām mūdhā mānušīm tanum āšritam
param bhāvam adžānanto mama bhūta-mahēšvaram

avadžānanti – izsmej; mām – Mani; mūdhāh – nelgas; mānušīm – cilvēka veida; tanum – ķermeni; āšritam – pieņemot; param – pārpasaulīgo; bhāvam – dabu; adžānantah – nezinot; mama – Manu; bhūta – visa esošā; maha-īšvaram – augstākais īpašnieks.

Nelgas Mani izsmej, kad atnāku cilvēka izskatā. Viņi nezina Manu pārpasaulīgo dabu, nezina, ka esmu visa esošā Visaugstais Kungs.

SKAIDROJUMS: No iepriekšējo šīs nodaļas pantu skaidrojumiem redzams, ka Dieva Augstākā Personība, kaut arī izskatās pēc cilvēka, nav parasta cilvēciska būtne. Dieva Personība, kas vada visas kosmiskās izpausmes radīšanu, uzturēšanu un iznīcināšanu, nevar būt cilvēks. Tomēr ir daudz tādu nejēgu, kas uzskata Krišnu tikai par varenu cilvēku un ne par ko vairāk. Patiesībā, kā teikts Brahma-samhitā (īšvarah paramah krišnah), Viņš ir Visaugstais Kungs, sākotnējā Augstākā Personība.

Ir daudz īšvaru, vadītāju, no kuriem viens ir lielāks par otru. Materiālajā pasaulē parasti kaut ko vada direktors, augstāks par viņu ir pilnvarotais, augstāks par pilnvaroto ir ministrs un augstāks par ministru ir prezidents. Katrs no viņiem ir vadītājs, bet viens vada otru. Brahma-samhitā teikts, ka Krišna ir augstākais vadītājs. Bez šaubām, ir daudz dažādu vadītāju gan materiālajā, gan arī garīgajā pasaulē, bet Krišna ir visaugstākais vadītājs (īšvarah paramah krišnah), un Viņa ķermenis ir sač-čid-ānanda, nemateriāls.

Materiālie ķermeņi nespēj darīt tādus brīnumus, kādi aprakstīti iepriekšējos pantos. Krišnas ķermenis ir mūžīgs, svētlaimīgs un zināšanu pilns. Kaut arī Viņš nav cilvēks, nejēgas Viņu izsmej un uzskata par cilvēku. Viņa ķermeni sauc par «mānušīm», jo Viņš darbojas gluži kā cilvēks, Ardžunas draugs, politiķis, kas iesaistīts Kurukšētras kaujā. Viņš darbojas kā cilvēks tik daudzos dažādos veidos, bet patiesībā Viņa ķermenis ir sač-čid-ānanda-vigraha – mūžīga svētlaime un absolūtas zināšanas. To apstiprina arī Vēdas. Sač-čid-ānanda-rūpāja krišnāja – «Es pazemīgi noliecos Dieva Augstākās Personības Krišnas priekšā, kurš ir mūžīgs un svētlaimīgs zināšanu veidols.» (Gopāla-tāpanī Upanišada 1.1.) Vēdās ir arī citi apraksti. Tam ēkam govindam – «Tu esi Govinda, jutekļu un govju prieks.» Sač-čid-ānanda-vigraham – «Un Tavs veidols ir pārpasaulīgs, zināšanu, svētlaimes un mūžības pilns.» (Gopāla-tāpanī Upanišada 1.35.)

Par spīti tam, ka Kunga Krišnas pārpasaulīgais ķermenis ir pilns svētlaimes un zināšanu, daudzi zinātnieki un Bhagavad-gītas skaidrotāji izsmej Krišnu, uzskatīdami Viņu par cilvēku. Zinātnieks var būt neparasts cilvēks, jo agrāk darījis daudz laba, bet šāds priekšstats par Šrī Krišnu nāk no trūcīgām zināšanām. Tāpēc tādu zinātnieku sauc par mūdhu, jo tikai nejēgas uzskata Krišnu par parastu cilvēku. Tikai nejēgas uzskata Krišnu par cilvēku, jo nezina Visaugstā Kunga un Viņa dažādo enerģiju noslēpumaino darbību. Viņi nezina, ka Krišnas ķermenis ir pilnīgu zināšanu un svētlaimes veidols, ka Viņš ir visa esošā īpašnieks un ka Viņš var dāvāt atbrīvi ikvienam. Bet, tā kā nejēgas nezina par daudzajām pārpasaulīgajām Krišnas īpašībām, tie Viņu izsmej.

Viņi arī nezina, ka Dieva Augstākās Personības atnākšana uz materiālo pasauli ir Viņa iekšējās enerģijas izpausme. Viņš ir materiālās enerģijas saimnieks. Kā jau vairākās vietās tika paskaidrots (mama mājā duratjajā), Viņš norāda, ka ārkārtīgi spēcīgā materiālā enerģija ir pakļauta Viņam, un ikviens, kas uztic sevi Viņam, var atbrīvoties no materiālās enerģijas varas. Ja jau dvēsele, kas uzticējusi sevi Krišnam, var izkļūt no materiālās enerģijas ietekmes, tad kā gan Visaugstajam Kungam, kurš vada radīšanu, uzturēšanu un iznīcināšanu, var būt tāds pats ķermenis kā mums? Tātad šāds priekšstats par Krišnu ir pilnīgi aplams. Taču nejēgas nespēj aptvert, ka Dieva Augstākā Personība Krišna, kas izskatās gluži parasts cilvēks, spēj vadīt visus milzīgās Visuma veidola izpausmes atomus. Vislielākais un vissīkākais viņiem ir neaptverams, tāpēc viņi nespēj iedomāties, ka cilvēkam līdzīgs veidols spēj vienlaicīgi gan bezgalīgo, gan niecīgo. Patiesībā, kaut arī Krišna vada bezgalīgo un galīgo, Viņš atrodas ārpus šīs izpausmes. Par viņa jogaišvarju, viņa neaptveramo pārpasaulīgo enerģiju ir teikts, ka Krišna vienlaicīgi spēj gan bezgalīgo, gan galīgo un, ka viņš atrodas savrup no tā. Kaut arī nejēgas nespēj iedomāties, kā Krišna, kurš izskatās gluži kā cilvēks, spēj valdīt pār bezgalīgo un galīgo, tīrie bhaktas to atzīst, jo zina, ka Krišna ir Dieva Augstākā Personība. Tāpēc tie pilnīgi uztic sevi Viņam un darbojas Krišnas apziņā, garīgi kalpo Dievam Kungam.

Impersonālisti un personālisti daudz diskutē par Dieva Kunga atnākšanu cilvēka izskatā. Bet, ja mēs uzklausām Bhagavad-gītu un Šrīmad Bhāgavatamu, autoritatīvus rakstus, kas māca zinātni par Krišnu, tad varam saprast, ka Krišna ir Dieva Augstākā Personība. Viņš nav cilvēks, kaut arī atnāca uz Zemi kā parasts cilvēks. Šrīmad Bhāgavatamas pirmā dziedājuma pirmajā nodaļā, kur Šaunakas vadītie gudrajie jautā par Krišnas darbību, ir teikts:

kritavān kila karmāni saha rāmēna kēšavah
ati-martjāni bhagavān gūdhah kapata-mānušah

«Kungs Šrī Krišna, Dieva Augstākā Personība, kopā ar Balarāmu spēlējās gluži kā cilvēks, un, tādā veidā noslēpies, veica daudz pārcilvēcisku darbu.» (Bhāg.1.1.20.) Tas, ka Dievs Kungs atnāk kā cilvēks, maldina nejēgas. Nekāda cilvēciska būtne nevarētu paveikt tos brīnumus, ko paveica Krišna, atrazdamies uz Zemes. Kad Krišna parādījās savam tēvam un mātei, Vasudēvam un Dēvakī, Viņš bija ar četrām rokām, bet pēc vecāku lūgšanām pārvērtās parastā bērnā. Kā teikts Bhāgavatamā (10.3.46.): babhūva prākritah šišuh – Viņš kļuva līdzīgs parastam bērnam, parastam cilvēkam. Šeit vēlreiz ir norādīts, ka Dieva Kunga atnākšana cilvēciskas būtnes izskatā ir viena no Viņa pārpasaulīgā ķermeņa iezīmēm. Arī vienpadsmitajā Bhagavad-gītas nodaļā teikts, ka Ardžuna lūdza parādīt Krišnam četrroku veidolu (tēnaiva rūpēna čatur-bhudžēna). Atklājis šo veidolu, Krišna pēc Ardžunas lūguma atkal atjaunoja savu sākotnējo cilvēcisko izskatu (tēnaiva rūpēna čatur-bhudžēna). Šīs dažādās Visaugstā Kunga iezīmes parastai cilvēciskai būtnei noteikti nepiemīt.

Daži no tiem, kas izsmej Krišnu un sirgst ar mājāvādas filozofiju, citē Šrīmad Bhāgavatamas (3.29.21.) pantu, lai pierādītu, ka Krišna ir cilvēks. Aham sarvēšu bhūtēšu bhūtātmāvasthitah sadā – «Visaugstākais ir katrā dzīvā būtnē.» Labāk ir uzklausīt tādus vaišnavu āčārjas kā Džīvu Gosvāmī un Višvanāthu Čakravartī Thākuru, bet nevis sekot neautoritatīvu personu komentāriem, kuri izsmej Krišnu. Džīva Gosvāmī, skaidrojot šo pantu, norāda, ka Krišna savā pilnīgajā Paramātmas izvērsumā atrodas kustīgajās un nekustīgajās būtnēs Virsdvēseles izskatā, tāpēc jebkurš iesācējs bhakta, kas pievērš uzmanību tikai Dieva Kunga arča-mūrti veidolam templī un neciena citas dzīvās būtnes, bezjēdzīgi godina Dieva Kunga veidolu templī. Ir triju veidu Dieva Kunga bhaktas, un iesācēji atro-

das viszemākajā pakāpē. Iesācējs bhakta pievērš vairāk uzmanības Dievībai templī nekā citiem bhaktām, tāpēc Višvanātha Čakravartī Thākurs brīdina, ka tāda veida domāšana ir jāizlabo. Bhaktam jāredz, ka jebkurš ķermenis ir Dieva Kunga tempļa iemiesojums, jo Krišna ir katrā sirdī kā Paramātma, tāpēc ikviens ķermenis, kurā mājo Paramātma, ir jāgodina tāpat kā Dievs Kungs templī. Tāpēc ikviens ir pienācīgi jāgodā, un cilvēks nedrīkst būt nevērīgs.

Ļoti daudzi impersonālisti smejas par Dieva Kunga godināšanu templī. Viņi saka: «Dievs ir visur. Kāpēc tad ierobežoties tikai ar godināšanu templī?» Bet, ja Dievs ir visur, vai tad Viņš nav arī templī vai Dievībā? Personālisti un impersonālisti var cīnīties viens ar otru bez gala, bet pilnīgs bhakta, kas apzinās Krišnu, zina, ka Krišna visu caurstrāvo, kaut arī Viņš ir Augstākā Personība, un to apstiprina Brahma-samhita. Viņa mājvieta ir Goloka Vrindāvana, un Viņš vienmēr tur atrodas, tomēr ar savas enerģijas dažādajām izpausmēm un savu pilnīgo izvērsumu Viņš atrodas visur, visās garīgās un materiālās pasaules daļās.

12. PANTS

मोघाशा मोघकर्माणो मोघज्ञाना विचेतसः ।
राक्षसीमासुरीं चैव प्रकृतिं मोहिनीं श्रिताः ॥ १२ ॥

moghāšā mogha-karmāno mogha-gjānā vičētasah
rākšasīm āsurīm čaiva prakritim mohinīm šritāh

mogha-āšāh – sagrauti cerībās; mogha-karmānah – sagrauti auglīgā darbībā; mogha-gjānāh – sagrauti zināšanās; vičētasah – maldināti; rākšasīm – dēmoniskā; āsurīm – ateistiskā; ča – un; ēva – noteikti; prakritim – dabā; mohinīm – maldinošā; šritāh – patveroties.

Kas ir tādos maldos, tos saista dēmoniski un ateistiski uzskati. Šais maldos visas viņu cerības uz atbrīvi, viņu auglīgā darbošanās un iegūtās zināšanas lemtas sagrāvei.

SKAIDROJUMS: Daudzi bhaktas uzskata, ka apzinās Krišnu un garīgi kalpo Viņam, bet sirdī neatzīst Dieva Augstāko Personību Krišnu par Absolūto patiesību. Viņi nekad nevarēs nogaršot garīgās kalpošanas augli, atgriešanos pie Dieva. Gluži tāpat arī tie, kas dievbijīgi un auglīgi darbojas un kas galu galā cer atbrīvoties no materiālajām važām, nekad negūs panākumus, jo viņi izsmej Dieva Augstāko Personību Krišnu. Citiem vārdiem sakot, tie, kas izsmej Krišnu, uzskatāmi par dēmoniem jeb ateistiem. Kā teikts septītajā Bhagavad-gītas nodaļā, šādi dēmoniski nelieši nekad neuztic sevi Krišnam. Tāpēc viņu prātojumi, lai sasniegtu Absolūto Patiesību, noved tos pie maldīga secinājuma, ka parasta dzīvā būtne un Krišna ir viens un tas pats. Ar šādu maldīgu pārliecību viņi domā, ka cilvēcisko būtni tikai klāj materiālā daba, un tikko būtne atbrīvojas no materiālā ķermeņa, tā vairs neatšķiras no Dieva. Maldu dēļ šis mēģinājums saplūst ar Krišnu ir veltīgs. Šāda ateistiska un dēmoniska garīgo zināšanu izkopšana vienmēr beidzas ar neveiksmi. Uz to norāda šis pants. Šādiem cilvēkiem Vēdu rakstu – Vēdānta-sūtras un Upanišadu – zināšanu apguve vienmēr ir veltīga.

Tāpēc ir liels apvainojums, ja uzskatām Krišnu, Dieva Augstāko Personību, par ikdienišķu cilvēku. Kas to dara, noteikti maldās, jo viņi nespēj izprast mūžīgo Krišnas veidolu. Brihad-višnu-smriti skaidri teikts:

jo vētti bhautikam dēham krišnasja paramātmanah
sa sarvasmād bahiš-kārjah šrauta-smārta-vidhānatah
mukham tasjāvalokjāpi sa-čēlam snānam āčarēt

«To, kurš uzskata Krišnas ķermeni par materiālu, nedrīkst pielaist ne pie kādiem rituāliem un darbības, kas veicami saskaņā ar šruti un smriti. Un, ja nejauši gadās redzēt šāda cilvēka seju, tad tūlīt jānomazgājas Gangā, lai šķīstītos no šīs sērgas. Cilvēki ņirgājas par Krišnu, jo ienīst Dieva Augstāko Personību. Viņu gals ir skaidri zināms: tie atkal un atkal dzims dēmoniskos un ateistiskos dzīvības veidos. Viņu īstās zināšanas pastāvīgi būs maldu klātas, un tie pakāpeniski nolaidīsies tumšākajos Visuma nostūros.»

13. PANTS

महात्मानस्तु मां पार्थ दैवीं प्रकृतिमाश्रिताः ।
भजन्त्यनन्यमनसो ज्ञात्वा भूतादिमव्ययम् ॥ १३ ॥

mahātmānas tu mām pārtha daivīm prakritim āšritāh
bhadžantj ananja-manaso gjātvā bhūtādim avjajam

mahā-ātmānah – diženās dvēseles; tu – bet; mām – Man; pārtha – ak, Prithas dēls; daivīm – dievišķā; prakritim – dabā; āšritāh – patvērušies; bhadžanti – kalpo; ananja-manasah – nenovirzoties prātam; gjātvā – zinot; bhūta – radīšanas; ādim – sākumu; avjajam – neizsmeļamo.

Prithas dēls! Diženās un no maldiem brīvās dvēseles aizsargā dievišķā daba. Tās pilnībā garīgi kalpo Man, jo zina, ka Es esmu Dieva Augstākā Personība, sākotnējā un neiznīcināmā.

SKAIDROJUMS: Šajā pantā skaidri aprakstīts mahātma. Pirmā mahātmas pazīme ir tā, ka viņš jau atrodas dievišķajā dabā. Viņu nevada materiālā daba. Kā tas iespējams? Tas paskaidrots septītajā nodaļā: ja cilvēks uztic sevi Dieva Augstākajai Personībai Šrī Krišnam, tad viņš tūlīt atbrīvojas no materiālās dabas ietekmes. Lūk, kas ir nepieciešams. Tikko cilvēks uztic sevi Dieva Augstākajai Personībai, viņš tūlīt atbrīvojas no materiālās dabas varas. Tas ir priekšnosacījums. Dzīvā būtne pieder robeženerģijai, tāpēc, tikko tā atbrīvojas no materiālās dabas varas, viņu sāk vadīt garīgā daba. Garīgās dabas vadību sauc par daivī prakriti, dievišķo dabu. Kad cilvēks uztic sevi Dieva Augstākajai Personībai un paceļas līdz dievišķajai dabai, viņš sasniedz diženas dvēseles, mahātmas, līmeni.

Mahātma nepievērš uzmanību nekam citam kā vienīgi Krišnam, jo lieliski zina, ka Krišna ir sākotnējā Augstākā Persona, visu cēloņu cēlonis. Par to nevar būt nekādu šaubu. Šāds mahātma jeb dižena dvēsele attīstās citu mahātmu, tīru bhaktu sabiedrībā. Tīrus bhaktas nepiesaista pat citas Krišnas iezīmes kā, piemēram, četrroku Mahā-Višnu. Viņus pievelk tikai Krišnas divroku veidols. Viņus nepiesaista citas Krišnas iezīmes un nerūp arī nekādi padievu vai cilvēku veidoli. Viņi vērš prātu tikai uz Krišnu un apzinās Viņu. Viņi vienmēr nelokāmi kalpo Dievam Kungam Krišnas apziņā.

14. PANTS

सततं कीर्तयन्तो मां यतन्तश्च दृढव्रताः ।
नमस्यन्तश्च मां भक्त्या नित्ययुक्ता उपासते ॥ १४ ॥

satatam kīrtajanto mām jatantaš ča dridha-vratāh
namasjantaš ča mām bhaktjā nitja-juktā upāsatē

satatam – vienmēr; kīrtajantah – dziedot; mām – par Mani; jatantah – cenšoties visiem spēkiem; ča – arī; dridha-vratāh – ar noteiktību; namasjantah – apliecinot cieņu; ča – un; mām – Man; bhaktjā – garīgi kalpojot; nitja-juktāh – vienmēr aizņemti; upāsatē – kalpo.

Vienmēr apdziedot Manu godību, visiem spēkiem un ar lielu noteiktību cenšoties, noliecoties Manā priekšā, šīs diženās dvēseles nepārtraukti garīgi kalpo Man.

SKAIDROJUMS: Mahātmas nevar radīt, ņemot parastus cilvēkus un nosaucot tos par mahātmām. Šeit ir dotas mahātmas pazīmes: viņš vienmēr daudzina Visaugstā Kunga Krišnas, Dieva Personības, godību. Viņam nav cita darba. Viņš vienmēr slavina Dievu Kungu. Citiem vārdiem sakot, viņš nav impersonālists. Kad ir runa par slavināšanu, tad jāsaprot, ka vajag slavināt Visaugsto Kungu, cildinot Viņa svēto vārdu, Viņa mūžīgo veidolu, Viņa pārpasaulīgās īpašības un neparastās spēles. Tas viss ir jāslavina, tāpēc mahātma ir pieķēries Dieva Augstākajai Personībai.

Kas pieķēries Visaugstā Kunga bezpersoniskajai iezīmei, brahmadžoti, tas Bhagavad-gītā netiek saukts par mahātmu. Tāds cilvēks nākamajā pantā aprakstīts citādi. Mahātma vienmēr dažādos veidos garīgi kalpo, kā tas aprakstīts Šrīmad Bhāgavatamā, klausoties un dziedot par Višnu, bet nevis par kādu padievu vai cilvēku. Bhakti ir «šravanam kīrtanam višnoh» un «smaranam», Viņa atcerē-

šanās. Šāds mahātma ir stingri apņēmies galu galā sasniegt Visaugstā Kunga sabiedrību vienā no piecām pārpasaulīgajām rasām. Lai sasniegtu šo mērķi, viņš ar visiem darbības veidiem – prāta, ķermeņa un balss darbību – kalpo Visaugstajam Kungam Šrī Krišnam. Lūk, kas ir pilnīga Krišnas apziņa.

Garīgajā kalpošanā ir tādas darbības, ko sauc par noteiktām, piemēram, gavēšana noteiktās dienās – vienpadsmitajā mēneša dienā, ēkādašī un Dieva Kunga atnākšanas dienā. Visus šos likumus un ierobežojumus ir devuši diženi āčārjas, lai tie, kas patiešām grib nonākt Dieva Augstākās Personības sabiedrībā pārpasaulīgajā valstībā, varētu tur tikt pieņemti. Mahātmas, diženas dvēseles, stingri ievēro visus šos likumus un ierobežojumus un tāpēc noteikti sasniedz izraudzīto mērķi.

Kā teikts šīs nodaļas otrajā pantā, garīgā kalpošana ir ne tikai viegla, bet arī ar prieku izpildāma. Nevajag nemaz uzņemties lielas grūtības un askēzes. Cilvēks var dzīvot un garīgi kalpot prasmīga garīgā skolotāja vadībā, un jebkurā stāvoklī – vai kā ģimenes cilvēks, vai kā sanjāsī vai kā brahmačārī – un jebkurā pasaules daļā viņš var garīgi kalpot Dieva Augstākajai Personībai, kļūstot par mahātmu, diženu dvēseli.

15. PANTS

ज्ञानयज्ञेन चाप्यन्ये यजन्तो मामुपासते ।
एकत्वेन पृथक्त्वेन बहुधा विश्वतोमुखम् ॥ १५ ॥

gjāna-jagjēna čāpj anjē jadžanto mām upāsatē
ēkatvēna prithaktvēna bahudhā višvato-mukham

gjāna-jagjēna – apgūstot zināšanas; ča – arī; api – noteikti; anjē – citi; jadžantah – ziedojot; mām – Mani; upāsatē – godina; ēkatvēna – vienībā; prithaktvēna – pretstatos; bahudhā – dažādībā; višvatah-mukham – un Visuma veidolā.

Citi ziedo, apgūstot zināšanas. Viņi godina Visaugsto Kungu kā vienu vienīgo, kā daudzveidīgo un kā Visuma veidolu.

SKAIDROJUMS: Šis pants ir iepriekšējo pantu kopsavilkums. Dievs Kungs saka Ardžunam, ka tie, kas pilnībā apzinās Krišnu un nezina neko citu, kā vienīgi Krišnu, ir mahātmas, tomēr ir arī citi cilvēki, kas nav gluži mahātmas, bet kas arī dažādos veidos godina Krišnu. Daži no viņiem jau aprakstīti: tie ir cietēji, cilvēki naudas grūtībās, zinātkārie un zināšanu apguvēji. Bet ir vēl trīs zemāki veidi: (1) tie, kas godina sevi, uzskatot sevi un Visaugsto Kungu par vienu veselu; (2) tie, kas sagudro kaut kādu Visaugstā Kunga veidolu un godina to; (3) tie, kas atzīst Dieva Augstākās Personības Visuma veidolu, višva-rūpu, un godina to. No šiem trijiem zemākie ir tie, kas godina sevi kā Visaugsto Kungu, uzskatot sevi par monistiem, un šādu cilvēku ir visvairāk. Viņi uzskata sevi par Visaugsto Kungu, un ar šādu attieksmi godina sevi. Tas arī ir Dieva godināšanas veids, jo viņi var saprast, ka nav vis materiālie ķermeņi, bet gan garīgas dvēseles. Vismaz šāda izpratne ir pārsvarā. Šādā veidā Visaugsto Kungu parasti godina impersonālisti. Pie otrajiem pieder padievu godinātāji, tie, kas iedomājas jebkuru veidolu par Visaugstā Kunga veidolu. Un trešie ir tie, kas nespēj aptvert neko, kas stāv pāri materiālajai Visuma izpausmei. Viņi uzskata Visumu par augstāko organismu jeb būtni un godina to. Arī Visums ir Dieva Kunga veidols.

16. PANTS

अहं क्रतुरहं यज्ञः स्वधाहमहमौषधम् ।
मन्त्रोहमहमेवाज्यमहमग्निरहं हुतम् ॥ १६ ॥

aham kratur aham jagjah svadhāham aham aušadham
mantro 'ham aham ēvādžjam aham agnir aham hutam

aham – Es; kratuh – Vēdu rituāls; aham – Es; jagjah – smriti ziedojums; svadhā – ziedojums senčiem; aham – Es; aham – Es; aušadham – dziedinošā zāle; mantrah – pārpasaulīgā dziesma; aham –

Es; aham – Es; ēva – noteikti; ādžjam – kausēts sviests; aham – Es; agnih – uguns; aham – Es; hutam – ziedojums.

Es esmu rituāls, Es esmu ziedošana, ziedojums senčiem, dziedinošā zāle un pārpasaulīgā dziesma. Es esmu sviests un uguns un ziedojums.

SKAIDROJUMS: Vēdu ziedojums, ko sauc džotištomu, arī ir Krišna, un Viņš ir arī mahā-jagja, kas minēta smriti. Ziedojumi Pitrilokai jeb ziedojumi, kas veltīti Pitrilokas iepriecināšanai, kas ir īpaša dziedinoša zāle kausēta sviesta veidā, arī ir Krišna. Mantras, kuras dzied šajā sakarībā, arī ir Krišna. Un daudzi no piena produktiem sagatavoti ēdieni, kas tiek ziedoti, arī ir Krišna. Arī uguns ir Krišna, jo uguns ir viena no piecām materiālajām pamatvielām un tāpēc to sauc par savrupo Krišnas enerģiju. Citiem vārdiem sakot, Vēdu ziedojumi, kas ieteikti Vēdu karma-kāndas daļā, arī kopumā ir Krišna. Jeb, citiem vārdiem sakot, ir jāsaprot, ka tie, kas garīgi kalpo Krišnam, ir paveikuši visus Vēdās ieteiktos ziedojumus.

17. PANTS

पिताहमस्य जगतो माता धाता पितामहः ।
वेद्यं पवित्रम् ॐकार ऋक् साम यजुरेव च ॥ १७ ॥

pitāham asja džagato mātā dhātā pitāmahah
vēdjam pavitram omkāra rik sāma jadžur ēva ča

pitā – tēvs; aham – Es; asja – šī; džagatah – Visuma; mātā – māte; dhātā – apgādātājs; pitāmahah – vectēvs; vēdjam – izzināmais; pavitram – šķīstītājs; om-kārah – zilbe «om»; rik – Rigvēda; sāma – Sāmavēda; jadžuh – Jadžurvēda; ēva – noteikti; ča – un.

Es esmu šī Visuma tēvs, māte, uzturētājs un vectēvs. Es esmu izziņas mērķis, šķīstītājs un zilbe «om». Es esmu arī Rigvēda, Sāmavēda un Jadžurvēda.

SKAIDROJUMS: Visas kosmiskās izpausmes – gan kustīgās, gan arī nekustīgās – ir izpaudušās ar dažādu darbību no Krišnas enerģijas. Materiālajā esamībā mēs radām dažādas attiecības ar dažādām dzīvām būtnēm, kuras ir tikai un vienīgi Krišnas robeženerģija. Prakriti radītajā pasaulē kāda no tām var likties kā mūsu tēvs, māte, vectēvs, radītājs, utt., bet patiesībā tās ir neatņemamas Krišnas daļiņas. Tādējādi dzīvās būtnes, kuras mēs uzskatām par mūsu tēvu, māti utt., nav nekas cits kā Krišna. Šajā pantā vārds «dhātā» nozīmē «radītājs». Ne tikai mūsu tēvs un māte ir neatņemamas Krišnas daļiņas, bet arī radītājs, vecāmāte un vectēvs, utt., arī ir Krišna. Patiesībā jebkura dzīvā būtne ir Krišna, jo tā ir neatņemama Krišnas daļiņa. Tāpēc vienīgais visu Vēdu mērķis ir Krišna. Viss, ko mēs varētu gribēt uzzināt no Vēdām, ved mūs pretī Krišnas izpratnei. Vēdu mērķis, kas palīdz mums šķīstīt savu dabisko stāvokli, ir Krišna. Arī dzīvā būtne, kas vēlas saprast visus Vēdu principus, ir neatņemama Krišnas daļiņa, un tāpēc tā arī ir Krišna. Visās Vēdu mantrās vārds «om», ko sauc arī par pranavu, ir pārpasaulīga skaņa, kas arī ir Krišna. Un tā kā visās četru Vēdu himnās – Sāmavēdas, Jadžurvēdas, Rigvēdas un Atharvavēdas himnās – pranava jeb omkāra ir ļoti svarīga, tā arī uzskatāma par Krišnu.

18. PANTS

गतिर्भर्ता प्रभुः साक्षी निवासः शरणं सुहृत् ।
प्रभवः प्रलयः स्थानं निधानं बीजमव्ययम् ॥ १८ ॥

gatir bhartā prabhuh sākšī nivāsah šaranam suhrit
prabhavah pralajah sthānam nidhānam bīdžam avjajam

gatih – mērķis; bhartā – atbalstītājs; prabhuh – Kungs; sākšī – liecinieks; nivāsah – mājvieta; šaranam – patvērums; su-hrit – vistuvākais draugs; prabhavah – radīšana; pralajah – iznīcināšana; sthānam – pamats; nidhānam – miera vieta; bīdžam – sēkla; avjajam – neiznīcināmā.

Es esmu mērķis, balsts, Kungs, liecinieks, mājvieta un patvērums un visdārgākais draugs. Es esmu radīšana un iznīcināšana, visa pamats, miera vieta un mūžīgā sēkla.

SKAIDROJUMS: «Gati» nozīmē mērķis, uz kuru mēs vēlamies iet. Bet galamērķis ir Krišna, kaut arī cilvēki to nezina. Kas nezina Krišnu, tas maldās, un viņa tā saucamā attīstība ir daļēja vai līdzīga murgam. Ir daudz cilvēku, kuru mērķis ir dažādi padievi, un stingri pildot noteiktas metodes, viņi sasniedz dažādas planētas, kuras sauc par Čandraloku, Sūrjaloku, Indraloku, Maharloku u.c. Bet visas šīs lokas jeb planētas ir Krišnas radītas, un tās vienlaicīgi ir un nav Krišna. Šādas planētas ir Krišnas enerģijas izpausmes, tāpēc tās arī ir Krišna, bet patiesībā tās ir tikai pakāpiens ceļā uz Krišnas izpratni. Tuvoties dažādām Krišnas enerģijām nozīmē tuvoties Krišnam netieši. Pie Krišnas jāiet tieši, jo tā var ietaupīt laiku un spēkus. Piemēram, ja mājā ir lifts, tad kāda gan jēga kāpt līdz augšējam stāvam pa kāpnēm, soli pa solim? Viss balstās uz Krišnas enerģiju, tāpēc bez Krišnas patvēruma nekas nevar pastāvēt. Krišna ir augstākais valdnieks, jo viss pieder Viņam un pastāv Viņa enerģijā. Krišna atrodas ikvienā sirdī, un Viņš ir augstākais liecinieks. Mītnes, valstis un planētas, kur mēs dzīvojam, arī ir Krišna. Krišna ir patvēruma augstākais mērķis, un tāpēc mums jārod patvērums pie Krišnas, vai meklējot aizsardzību, vai atbrīvi no ciešanām. Un, lai kur mēs meklētu patvērumu, mums jāzina, ka patvērums jāmeklē pie dzīva spēka. Krišna ir augstākā dzīvā būtne. Un, tā kā Krišna ir mūsu rašanās avots jeb visaugstais tēvs, neviens nevar būt labāks draugs par Krišnu, neviens nevar būt lielāks labvēlis. Krišna ir sākotnējais radīšanas avots un galējais balsts pēc iznīcināšanas. Tāpēc Krišna ir mūžīgais visu cēloņu cēlonis.

19. PANTS

तपाम्यहमहं वर्षं निगृह्णाम्युत्सृजामि च ।
अमृतं चैव मृत्युश्च सदसच्चाहमर्जुन ॥ १९ ॥

tapāmj aham aham varšam nigrihnāmj utsridžāmi ča
amritam čaiva mritjuš ča sad asač čāham ardžuna

tapāmi – dodu siltumu; aham – Es; aham – Es; varšam – lietu; nigrihnāmi – aizturu; utsridžāmi – sūtu; ča – un; amritam – nemirstība; ča – un; ēva – noteikti; mritjuh – nāve; ča – un; sat – gars; asat – matērija; ča – un; aham – Es; ardžuna – ak, Ardžuna.

Ardžuna! Es dodu siltumu, Es aizturu un sūtu lietu. Es esmu nemirstība un pati nāve. Manī ir gan gars, gan matērija.

SKAIDROJUMS: Krišna ar savām dažādajām enerģijām izplata siltumu un gaismu ar elektrības un saules starpniecību. Vasarā Krišna aiztur lietu, lai tas nelītu, bet lietus perioda laikā Viņš liek tam līt straumēm un bez apstājas. Enerģija, kas mūs uztur un paildzina mūsu mūžu, arī ir Krišna, un Krišna mūža beigās pie mums atnāk kā nāve. Izanalizējot šīs dažādās Krišnas enerģijas, var pārliecināties, ka Krišnam nepastāv atšķirība starp matēriju un garu, jeb, citiem vārdiem sakot, Viņš reizē ir matērija un gars. Kas pilnveidojies Krišnas apziņā, tam vairs šādas atšķirības nepastāv. Viņš visā redz vienīgi Krišnu.

Krišna reizē ir matērija un gars, tāpēc milzīgais Visuma veidols, kas sastāv no visām materiālajām izpausmēm, arī ir Krišna, un Viņa rotaļas Vrindāvanā divroku Šjāmasundaras izskatā, kurš spēlē flautu, arī ir Dieva Augstākās Personības rotaļas.

20. PANTS

त्रैविद्या मां सोमपाः पूतपापा
यज्ञैरिष्ट्वा स्वर्गतिं प्रार्थयन्ते ।
ते पुण्यमासाद्य सुरेन्द्रलोक-
मश्नन्ति दिव्यान्दिवि देवभोगान् ॥ २० ॥

trai-vidjā mām soma-pāh pūta-pāpā
jagjair ištvā svar-gatim prārthajantē
tē punjam āsādja surēndra-lokam
ašnanti divjān divi dēva-bhogān

trai-vidjāh – triju Vēdu zinātāji; mām – Man; soma-pāh – tie, kas dzer somas sulu; pūta – šķīstīti; pāpāh – no grēkiem; jagjaih – ar ziedojumiem; ištvā – godinot; svah-gatim – ceļu uz debesīm; prārthajantē – lūdz; tē – tie; punjam – dievbijīgi; āsādja – sasniedzot; sura-indra – Indras; lokam – pasauli; ašnanti – bauda; divjān – debesu; divi – debesīs; dēva-bhogān – dievu baudas.

Kas apgūst Vēdas, dzer somas sulu un vēlas nonākt uz augstākajām planētām, tie godina Mani netieši. Šķīstījušies no grēku pretdarbībām, viņi nonāk uz Indras debesu planētas, kur mīt dievbijīgie un bauda dievišķus priekus.

SKAIDROJUMS: Vārds «trai-vidjāh» norāda uz trijām Vēdām – Sāmavēdu, Jadžurvēdu un Rigvēdu. Brāhmanu, kurš ir apguvis šīs trīs Vēdas, sauc par trivēdī. Ikviens, kas ir ļoti pieķēries šo triju Vēdu zināšanām, sabiedrībā ir ļoti cienīts. Diemžēl ir daudz diženu Vēdu zinātnieku, kuri nezina Vēdu apguves galamērķi. Tāpēc Krišna šeit paziņo, ka Viņš ir trivēdī galamērķis. Īsteni trivēdī meklē patvērumu pie Krišnas lotospēdām un tīri garīgi kalpo Dievam Kungam, lai Viņu iepriecinātu. Garīgā kalpošana sākas ar Harē Krišnas mantras daudzināšanu, vienlaikus cenšoties patiesībā izprast Krišnu. Diemžēl oficiālie Vēdu apguvēji vairāk domā par ziedojumiem dažādiem padieviem kā, piemēram, Indram un Čandram. Tādā veidā cenšoties, dažādo padievu godinātāji noteikti šķīstās no zemāko dabas īpašību sārņiem un tā paceļas uz augstākajām planētām vai debesu planētām, kuras sauc par Maharloku, Džanaloku, Tapoloku utt. Kas ir nonācis uz šīm augstākajām planētām, tas var apmierināt jutekļus simts tūkstoš reižu vairāk nekā uz šīs planētas.

21. PANTS

ते तं भुक्त्वा स्वर्गलोकं विशालं
क्षीणे पुण्ये मर्त्यलोकं विशन्ति ।
एवं त्रयीधर्ममनुप्रपन्ना
गतागतं कामकामा लभन्ते ॥ २१ ॥

tē tam bhuktvā svarga-lokam višālam
kšīnē punjē martja-lokam višanti
ēvam traji-dharmam anuprapannā
gatāgatam kāma-kāmā labhantē

tē – tie; tam – tos; bhuktvā – baudījuši; svarga-lokam – debesīs; višālam – plaši; kšīnē – izsmēluši; punjē – dievbijīgās darbības augļus; martja-lokam – uz mirstīgo Zemi; višanti – krīt; ēvam – tā; trajī – triju Vēdu; dharmam – mācībai; anuprapannāh – sekojot; gata-āgatam – nāvi un dzimšanu; kāma-kāmāh – vēloties jutekliskas baudas; labhantē – iemanto.

Izbaudījuši debesīs neskaitāmus jutekļu priekus un izsmēluši savu dievbijīgo darbu sekas, viņi atkal atgriežas šajā nāves pasaulē. Tie, kas seko triju Vēdu mācībai un meklē jutekliskas baudas, iemanto tikai atkārtotu dzimšanu un nāvi.

SKAIDROJUMS: Tie, kas ir pacēlušies uz augstākajām planētām, bauda garāku dzīvi, un tur ir arī lielākas jutekļu apmierināšanas iespējas. Tomēr tur nevar dzīvot mūžīgi. Kad cilvēks izsmeļ sava dievbijīgā darba augļus, viņu nosūta atpakaļ uz Zemi. Kas nav sasniedzis zināšanu pilnību, uz ko norāda Vēdānta-sūtra (džanmādj asja jatah), jeb, citiem vārdiem sakot, kas nav izpratis Krišnu, visu cēloņu cēloni, tas nesasniedz dzīves galamērķi, nonāk strupceļā un ir spiests pacelties uz augstākajām planētām, pēc tam atkal nonākot lejā, it kā viņš sēdētu velna ritenī, kas ceļ uz augšu un nes lejā. Šādi cilvēki iet nevis uz garīgo valstību, no kuras vairs nevar krist atpakaļ, bet gan griežas dzimšanas un nāves ritenī uz augstākajām un zemākajām planētām. Labāk doties uz garīgo valstību un

baudīt mūžīgu svētlaimes un zināšanu pilnu dzīvi un nekad neatgriezties šajā ciešanu pilnajā materiālajā esamībā.

22. PANTS

अनन्याश्चिन्तयन्तो मां ये जनाः पर्युपासते ।
तेषां नित्याभियुक्तानां योगक्षेमं वहाम्यहम् ॥ २२ ॥

ananjāš čintajanto mām jē džanāh parjupāsatē
tēšām nitjābhijuktānām joga-kšēmam vahāmj aham

ananjāh – bez cita mērķa; čintajantah – vēršot prātu; mām – uz Mani; jē – kas; džanāh – cilvēki; parjupāsatē – pareizi godina; tēšām – tiem; nitja – vienmēr; abhijuktānām – stingriem garīgajā kalpošanā; joga – vajadzības; kšēmam – aizsardzību; vahāmi – nesu; aham – Es.

Bet tiem, kas vienmēr ar sirdi un dvēseli godina Mani un vērš prātu uz Manu pārpasaulīgo veidolu, Es dodu to, kā viņiem trūkst, un saglabāju to, kas ir.

SKAIDROJUMS: Kas ne mirkli nespēj nodzīvot bez Krišnas apziņas, domā par Krišnu divdesmit četras stundas diennaktī, garīgi kalpojot – klausoties, daudzinot, atceroties, lūdzot, godinot, kalpojot Dieva Kunga lotospēdām, kalpojot arī citādos veidos, izkopjot draudzību un pilnīgi uzticot sevi Dievam Kungam. Šāda darbība ir pilna svētības un garīga spēka, kas padara bhaktu pilnīgu sevis apziņā, jo vienīgā viņa vēlēšanās ir sasniegt Dieva Augstākās Personības sabiedrību. Šāds bhakta neapšaubāmi aiziet pie Dieva Kunga bez grūtībām. To sauc par jogu. Ar Dieva Kunga žēlastību šāds bhakta nekad neatgriežas materiālajos dzīves apstākļos. Vārds «kšēmam» norāda uz to, ka Dievs Kungs savā žēlastībā mūs aizsargā. Dievs Kungs ar jogu palīdz bhaktam sasniegt Krišnas apziņu, un, kad bhakta pilnīgi apzinās Krišnu, tad Dievs Kungs pasargā viņu no krišanas ciešanu pilnajā saistītajā dzīvē.

23. PANTS

येऽप्यन्यदेवताभक्ता यजन्ते श्रद्धयान्विताः ।
तेऽपि मामेव कौन्तेय यजन्त्यविधिपूर्वकम् ॥ २३ ॥

jē 'pj anja-dēvatā-bhaktā jadžantē šraddhajānvitāh
tē 'pi mām ēva kauntēja jadžantj avidhi-pūrvakam

jē – kas; api – arī; anja – citu; dēvatā – dievu; bhaktāh – bhaktas; jadžantē – godina; šraddhajā anvitāh – ar ticību; tē – tie; api – arī; mām – Mani; ēva – tikai; kauntēja – ak, Kuntī dēls; jadžanti – godina; avidhi-pūrvakam – nepareizi.

Kuntī dēls! Citu dievu pielūdzēji, kas šos dievus godina ar ticību, patiesībā godina vienīgi Mani, taču dara to nepareizi.

SKAIDROJUMS: Krišna saka: «Kas godina padievus, tie nav īpaši saprātīgi, kaut arī netieši viņi godina Mani.» Piemēram, ja cilvēks lej ūdeni uz koka zariem un lapām, bet nelaista tā saknes, tad viņam trūkst zināšanu vai arī viņš neseko vadošajiem principiem. Gluži tāpat var kalpot dažādām ķermeņa daļām, ja baro kuņģi. Varētu teikt, ka padievi ir dažādi Visaugstā Kunga valdības locekļi. Ir jāseko tiem likumiem, ko izdevusi valdība, bet ne tiem, ko izdevuši dažādi direktori un vadītāji. Gluži tāpat ikvienam ir jāgodina vienīgi Visaugstais Kungs. Tas dabiski apmierinās arī dažādos Dieva Kunga valdības locekļus. Vadītāji un direktori pārstāv valdību, un dot tiem kukuļus ir nelikumīgi. Tas šeit nosaukts par avidhi-pūrvaku. Citiem vārdiem sakot, Krišna neatbalsta padievu nevajadzīgu godināšanu.

24. PANTS

अहं हि सर्वयज्ञानां भोक्ता च प्रभुरेव च ।
न तु मामभिजानन्ति तत्त्वेनातश्च्यवन्ति ते ॥ २४ ॥

aham hi sarva-jagjānām bhoktā ča prabhur ēva ča
na tu mām abhidžānanti tattvēnātaš čjavanti tē

aham – Es; hi – noteikti; sarva – visu; jagjānām – ziedojumu; bhoktā – baudītājs; ča – un; prabhuh – Kungs; ēva – arī; ča – un; na – ne; tu – bet; mām – Mani; abhidžānanti – tie zina; tattvēna – patiesībā; atah – tāpēc; čjavanti – krīt; tē – tie.

Es esmu vienīgais visu ziedojumu baudītājs un Kungs. Tāpēc tie, kas nezina Manu īsteno pārpasaulīgo dabu, pagrimst.

SKAIDROJUMS: Šeit skaidri teikts, ka Vēdās ir ieteiktas daudzas un dažādas jagjas, bet patiesībā tās visas domātas, lai iepriecinātu Visaugsto Kungu. Jagja nozīmē Višnu. Otrajā Bhagavad-gītas nodaļā skaidri teikts, ka jādarbojas tikai tāpēc, lai apmierinātu Jagju jeb Višnu. Civilizācijas pilnība, ko sauc par varnāšrama-dharmu, īpaši domāta Višnu apmierināšanai. Tāpēc Krišna šajā pantā saka: «Es esmu visu ziedojumu baudītājs, jo Es esmu augstākais saimnieks.» Taču nesaprātīgie, kas to nezina, godina padievus laicīgu labumu dēļ. Tāpēc viņi krīt materiālajā esamībā un nesasniedz dzīves galamērķi. Ja kādam tomēr ir materiālās vēlmes, tad labāk lūgt Visaugsto Kungu (kaut arī tā nav tīra bhakti), un tādā veidā sasniegt savu mērķi.

25. PANTS

यान्ति देवव्रता देवान्पितॄन्यान्ति पितृव्रताः ।
भूतानि यान्ति भूतेज्या यान्ति मद्याजिनोपि माम् ॥ २५ ॥

jānti dēva-vratā dēvān pitrīn jānti pitri-vratāh
bhūtāni jānti bhūtēdžjā jānti mad-jādžino 'pi mām

jānti – iet; dēva-vratāh – padievu godinātāji; dēvān – pie padieviem; pitrīn – pie senčiem; jānti – iet; pitri-vratāh – senču godinātāji; bhūtāni – pie spokiem un gariem; jānti – iet; bhūta-idžjāh – spoku un garu godinātāji; jānti – iet; mat – Mani; jādžinah – bhaktas; api – bet; mām – pie Manis.

Kas godina padievus, tas piedzimst pie padieviem, kas godina senčus, tas aiziet pie senčiem, kas godina garus un spokus, tas arī par tādiem piedzimst, bet kas godina Mani, tas dzīvo ar Mani.

SKAIDROJUMS: Ja cilvēks vēlas nonākt uz Mēness, Saules vai kādas citas planētas, tad viņš var to izdarīt, sekojot tiem Vēdu principiem, kas ieteikti šī mērķa sasniegšanai, piemēram, paņēmienam, ko sauc par darša-paurnamāsī. Tas ļoti labi aprakstīts Vēdu auglīgās darbības daļā, kurā ieteikts īpaši godināt padievus, kas dzīvo uz dažādām debesu planētām. Gluži tāpat ar noteiktām jagjām var sasniegt Pitu planētas. Var arī aiziet uz spoku planētām un kļūt par Jakšu, Rakšu vai Pišāču. Pišāču godināšanu sauc par «melno mākslu» vai «melno maģiju». Daudzi cilvēki nodarbojas ar šo melno mākslu, uzskatot to par kaut ko garīgu, bet šāda darbība ir pilnīgi materiālistiska. Arī tīrs bhakta, kas godina vienīgi Dieva Augstāko Personību, noteikti sasniedz Vaikunthas un Krišnalokas planētas. Šis svarīgais pants ļoti skaidri norāda: ja, godinot padievus, var sasniegt debesu planētas, godinot pitas, var sasniegt Pitu planētas, nodarbojoties ar melno mākslu, var sasniegt spoku planētas, tad kāpēc gan lai tīrs bhakta nesasniegtu Krišnas vai Višnu planētas? Diemžēl daudzi cilvēki neko nezina par šīm cildenajām planētām, kur mājo Krišna un Višnu, un savas neziņas dēļ viņi atkrīt. Pat impersonālisti krīt no brahmadžoti. Tāpēc Krišnas apziņas kustība visai cilvēcei dod cildeno mācību par to, ka, tikai daudzinot Harē Krišnas mantru cilvēks var kļūt pilnīgs šajā dzīvē un atgriezties mājās pie Dieva.

26. PANTS

पत्रं पुष्पं फलं तोयं यो मे भक्त्या प्रयच्छति ।
तदहं भक्त्युपहृतमश्नामि प्रयतात्मनः ॥ २६ ॥

patram pušpam phalam tojam jo mē bhaktjā prajaččhati
tad aham bhaktj-upahritam ašnāmi prajatātmanah

patram – lapu; pušpam – puķi; phalam – augli; tojam – ūdeni; jah – kas; mē – Man; bhaktjā – ar bhakti; prajaččhati – piedāvā; tat – to; aham – Es; bhakti-upahritam – piedāvātu ar bhakti; ašnāmi – pieņemu; prajata-ātmanah – no tā, kam tīra apziņa.

Ja kāds Man no sirds piedāvā lapu, puķi, augli vai ūdeni, tad Es to pieņemu.

SKAIDROJUMS: Saprātīgam cilvēkam svarīgi būt Krišnas apziņā, ar pārpasaulīgu mīlestību kalpot Dievam Kungam, lai sasniegtu pastāvīgu, mūžīgas svētlaimes pilnu mājvietu. Šādu apbrīnojamu iznākumu var sasniegt ļoti viegli, un to var censties sasniegt pat visnabagākais cilvēks, kurš nav apveltīts ar kādām īpašām dotībām. Vienīgais, kas ir vajadzīgs – ir jābūt tīram Dieva Kunga bhaktam. Nav svarīgi kur un kādā stāvoklī cilvēks atrodas. Ceļš ir tik viegls, ka Visaugsto Kungu var iepriecināt, ar patiesu mīlestību piedāvājot Viņam lapu, augli vai nedaudz ūdens. Krišnas apziņas vārti nav slēgti nevienam, jo tā ir tik viegla un visur izpildāma. Kurš gan būs tāds muļķis, ka nevēlēsies tik vienkāršā veidā iegūt Krišnas apziņu un sasniegt augstāko pilnību – dzīvi mūžībā, svētlaimē un zināšanās? Krišna vēlas tikai mīlestības pilnu kalpošanu un neko vairāk. No sava tīrā bhaktas Krišna pieņem pat mazu puķīti. No nebhaktas Viņš negrib nekādu ziedojumu. Viņam neko ne no viena nevajag, jo Viņš ir pietiekams sevī, un tomēr Viņš pieņem sava bhaktas ziedojumu, dodot pretī un saņemot mīlestību. Krišnas apziņas attīstīšana ir augstākā dzīves pilnība. Vārds «bhakti» šajā pantā minēts divreiz, lai vairāk uzsvērtu, ka «bhakti» jeb garīgā kalpošana ir vienīgais ceļš pie Krišnas. Nekādi citi nosacījumi nevar likt Krišnu pieņemt ziedojumu, pat ne tas, ka cilvēks kļūst par brāhmanu, lielu zinātnieku, bagātnieku vai diženu filozofu. Ja bhakti nav pamatā, tad nekas nevar likt Krišnam pieņemt kaut ko no jebkura cilvēka. Bhakti nenosaka nekādi cēloņi. Ceļš ir mūžīgs. Tā ir tieša kalpošana absolūtajam veselumam.

Šeit Kungs Krišna norāda, ka Viņš ir vienīgais baudītājs, sākotnējais Kungs un īstenais ziedojumu mērķis, un atklāj, kādus ziedojumus Viņš vēlas saņemt. Ja kāds vēlas garīgi kalpot Visaugstākajam, lai šķīstītos un sasniegtu dzīves mērķi – pārpasaulīgas mīlestības pilnu kalpošanu Dievam, tad viņam jāsaprot, ko Dievs Kungs vēlas. Kas mīl Krišnu, tas dos Viņam visu, ko Viņš vēlas, un izvairīsies no visa nevēlamā un neprasītā. Tāpēc nevajag Krišnam piedāvāt gaļu, zivis un olas. Ja Krišna gribētu šādus ziedojumus, tad Viņš to pateiktu. Bet Viņš to nav teicis, Viņš prasa lapu, augli, puķi un ūdeni un saka: «Es tos pieņemšu.» Tāpēc mums jāsaprot, ka Viņš nepieņems gaļu, zivis un olas. Dārzeņi, graudi, augļi, piens un ūdens ir īstā cilvēka barība, un to iesaka pats Kungs Krišna. Ja mēs ēdam kaut ko citu, tad to nevar piedāvāt Viņam, jo Viņš to nepieņems. Tāpēc, ja mēs piedāvājam šādus ēdienus, mēs nevaram darboties mīlestības pilnas kalpošanas līmenī.

Trešās nodaļas trīspadsmitajā pantā Šrī Krišna paskaidro, ka tikai ziedojuma pārpalikumi ir šķīstīti, un tos var baudīt tikai tie cilvēki, kas meklē attīstību dzīvē un vēlas atbrīvoties no materiālajām važām. Tajā pašā pantā teikts, ka tie, kas nepiedāvā ēdienu, ēd vienu vienīgu grēku. Citiem vārdiem sakot, ar katru kumosu viņi aizvien vairāk un vairāk sapinas materiālās dabas sarežģījumos. Bet, pagatavojot jaukus un vienkāršus dārzeņu ēdienus un piedāvājot tos Kunga Krišnas attēlam vai Dievībai, noliecoties un lūdzot, lai Viņš pieņem šos vienkāršos ēdienus, cilvēks stingri attīstās, gūst iespēju šķīstīt ķermeni un radīt smalkos smadzeņu audus, kas ļauj skaidri domāt. Un vissvarīgākais ir, lai ziedojumā būtu mīlestība. Krišnam nevajag ēdienu, jo Viņam jau viss pieder, tomēr Krišna pieņem tā cilvēka ziedojumu, kas vēlas Viņu ar to iepriecināt. Sagatavošanā, pasniegšanā un piedāvāšanā vissvarīgākais ir mīlestība pret Krišnu.

Filozofi impersonālisti, kas apgalvo, ka Absolūtā Patiesība ir bez jutekļiem, nespēj apjēgt šo Bhagavad-gītas pantu. Viņiem tā ir vai nu metafora, vai arī Krišnas, Bhagavad-gītas teicēja, laicīguma pierādījums. Bet patiesībā Krišnam, Augstākajam Dievam, ir jutekļi, un ir teikts, ka Viņa jutekļi spēj viens otru aizvietot, citiem vārdiem sakot, viens juteklis var veikt jebkura cita jutekļa darbību. Lūk, ko nozīmē tas, ka Krišna ir absolūts. Ja jutekļu Viņam nebūtu, tad diez vai Viņu varētu uzskatīt par visādā ziņā pilnīgu. Septītajā nodaļā Krišna izskaidroja, ka materiālajā dabā Viņš ieliek dzī-

vās būtnes. To Viņš dara, skatoties uz materiālo dabu. Un šajā gadījumā tas, ka Krišna klausās bhaktas mīlestības pilnos vārdus, piedāvājot ēdienu, necik neatšķiras no tā, ja Krišna ēstu pats un visu nogaršotu. Tas ir jāuzsver – tā kā Krišna ir absolūts, Viņa klausīšanās necik neatšķiras no Viņa ēšanas un nogaršošanas. Tikai bhakta, kas pieņem Krišnu tādu, kādu Viņš sevi apraksta, bez jebkādiem iztulkojumiem, spēj saprast, ka Augstākā Absolūtā Patiesība var ēst un baudīt ēdienu.

27. PANTS

यत्करोषि यदश्नासि यज्जुहोषि ददासि यत् ।
यत्तपस्यसि कौन्तेय तत्कुरुष्व मदर्पणम् ॥ २७ ॥

jat karoši jad ašnāsi jadž džuhoši dadāsi jat
jat tapasjasi kauntēja tat kurušva mad-arpanam

jat – ko vien; karoši – tu dari; jat – ko vien; ašnāsi – tu ēd; jat – ko vien; džuhoši – tu piedāvā; dadāsi – dod; jat – ko vien; jat – kādas vien; tapasjasi – askēzes tu dari; kauntēja – ak, Kuntī dēls; tat – to; kurušva – dari; mat – Man; arpanam – kā piedāvājumu.

Kuntī dēls! Lai ko tu arī darītu, lai ko tu arī ēstu, lai ko tu arī piedāvātu vai atdotu, lai kādas arī askēzes tu veiktu – visu dari kā ziedojumu Man.

SKAIDROJUMS: Tādējādi ikviena cilvēka pienākums ir veidot savu dzīvi tā, lai viņš nekādos apstākļos neaizmirstu Krišnu. Ikvienam jāstrādā, lai saturētu kopā ķermeni un dvēseli, un Krišna šeit iesaka darboties Viņa dēļ. Lai dzīvotu, ikvienam kaut kas ir jāēd. Tāpēc jāēd Krišnam piedāvāta ēdiena pārpalikumi. Ikvienam civilizētam cilvēkam jāpilda kādi reliģiski rituāli, tāpēc Krišna iesaka: «Dari to Manis dēļ,» un to sauc par arčanu. Ikviens tiecas citiem dot dāvanas. Krišna saka: «Dodiet tās Man!» un tas nozīmē, ka visa nauda, kas paliek pāri, jāizmanto Krišnas apziņas kustības turpināšanai. Mūsdienās cilvēkus ļoti piesaista meditācija, kas šajā laikmetā ir nepraktiska, bet, ja kāds divdesmit četras stundas diennaktī uz krellītēm daudzina Harē Krišnas mantru, tad viņš noteikti ir vislielākais meditētājs un jogs, kā tas pamatots Bhagavad-gītas sestajā nodaļā.

28. PANTS

शुभाशुभफलैरेवं मोक्ष्यसे कर्मबन्धनैः ।
सन्न्यासयोगयुक्तात्मा विमुक्तो मामुपैष्यसि ॥ २८ ॥

šubhāšubha-phalair ēvam mokšjasē karma-bandhanaih
sannjāsa-joga-juktātmā vimukto mām upaišjasi

šubha – no labvēlīgiem; ašubha – un nelabvēlīgiem; phalaih – augļiem; ēvam – tā; mokšjasē – atbrīvosies; karma – no darba; bandhanaih – važām; sannjāsa – atsacīšanās; joga – joga; jukta-ātmā – ar prātu stingri vērstu; vimuktah – atbrīvots; mām – uz Mani; upaišjasi – tu sasniegsi.

Tā tu kļūsi brīvs no darbības važām un labvēlīgajām un nelabvēlīgajām sekām. Atsakoties un vēršot prātu uz Mani, tu atbrīvosies un sasniegsi Mani.

SKAIDROJUMS: Kas darbojas Krišnas apziņā kādas augstākas personas vadībā, to sauc par juktu. Apzīmējums ir jukta-vairāgja. Sīkāk to ir izskaidrojis Rūpa Gosvāmī šādiem vārdiem (Bhakti-rasāmrita-sindhu 2.255.):

anāsaktasja višajān jathārham upajundžatah
nirbandhah krišna-sambandhē juktam vairāgjam učjatē

Rūpa Gosvāmī norāda, ka tikmēr, kamēr mēs esam šai materiālajā pasaulē, mums ir jādarbojas, mēs nevaram pārtraukt darboties. Tāpēc, ja cilvēks darbojas un darbības augļus velta Krišnam, tad tā ir jukta-vairāgja. Šādas darbības nozīmē patiesu atsacīšanos un tās attīra prāta spoguli, un darītājs, pamazām ejot uz priekšu garīgajā apjēgā, pilnīgi uztic sevi Dieva Augstākajai Personībai. Tāpēc galu galā cilvēks iegūst atbrīvi, un ir arī teikts, kāda ir šī atbrīve. Ieguvis šo atbrīvi, cilvēks nesa-

plūst ar brahmadžoti, viņš aiziet uz Visaugstā Kunga planētu. Tas šeit ir skaidri pateikts: mām upaišjasi – «viņš atnāk pie Manis,» atpakaļ mājās, pie Dieva. Pastāv piecas dažādas atbrīves pakāpes, un šeit norādīts, ka bhakta, kurš visu mūžu izpildījis Visaugstā Kunga norādījumus, kā teikts, ir pacēlies tik augstu, ka pēc aiziešanas no ķermeņa atgriežas pie Dieva un nonāk tiešā Visaugstā Kunga sabiedrībā.

Ikviens, kam nav nekādu citu vēlmju, kā vienīgi veltīt mūžu kalpošanai Dievam Kungam, ir īstens sanjāsī. Šāds cilvēks vienmēr uzskata sevi par mūžīgu kalpu, kurš atkarīgs no Dieva Kunga augstākās gribas. Tāpēc viņš visus darbus veltī Dievam Kungam. Auglīgo darbību un pienākumus, kas minēti Vēdās, viņš neuzskata par nopietniem. Parastiem cilvēkiem noteikti jāpilda Vēdās minētie pienākumi, bet dažkārt var likties, ka tīrs bhakta, kas nepārtraukti kalpo Dievam Kungam, darbojas pretrunā ar Vēdu norādījumiem, taču patiesībā tas tā nav.

Tāpēc vaišnavu autoritātes norāda, ka pat vissaprātīgākais cilvēks nespēj saprast tīra bhaktas nodomus un darbību. Tas skan šādi: tānra vākja, krijā, mudrā vigjēha nā budžhaja (Čč. Madhja 23.39.). Kas tādā veidā vienmēr kalpo Dievam Kungam vai vienmēr domā, kā kalpot Viņam, tas uzskatāms par pilnīgi atbrīvotu jau tagad, un nākotnē viņš noteikti atgriežas mājās, pie Dieva. Šāds cilvēks stāv pāri materiāliem vērtējumiem, tāpat kā Krišna ir pāri jebkādiem vērtējumiem.

29. PANTS

समोहं सर्वभूतेषु न मे द्वेष्योस्ति न प्रियः ।
ये भजन्ति तु मां भक्त्या मयि ते तेषु चाप्यहम् ॥ २९ ॥

samo 'ham sarva-bhūtēšu na mē dvēšjo 'sti na prijah
jē bhadžanti tu mām bhaktjā maji tē tēšu čāpj aham

samah – vienāds; aham – Es; sarva-bhūtēšu – pret visām būtnēm; na – neviens; mē – Man; dvēšjah – nīstams; asti – ir; na – ne; prijah – dārgs; jē – kas; bhadžanti – garīgi kalpo; tu – bet; mām – Man; bhaktjā – ar bhakti; maji – Manī; tē – tie; tēšu – tajos; ča – arī; api – noteikti; aham – Es.

Es nevienu neapskaužu, Man nav ne izredzēto, ne arī neieredzēto. Es esmu vienāds pret visiem. Bet kas Man garīgi kalpo, tas ir Mans draugs, viņš ir Manī, un arī Es esmu viņa draugs.

SKAIDROJUMS: Šeit var rasties jautājums: ja jau Krišna ir vienāds pret visiem un neviens nav tuvs Viņa draugs, tad kādēļ gan Krišna īpaši domā par bhaktām, kas vienmēr pārpasaulīgi kalpo Viņam? Bet tā nav šķirošana, tas ir dabiski. Jebkurš cilvēks materiālajā pasaulē var būt liels labdaris, tomēr viņš īpaši rūpējas par saviem bērniem. Dievs Kungs jebkuru dzīvo būtni jebkurā veidolā sauc par savu dēlu un tāpēc visus bagātīgi apveltī ar dzīvei nepieciešamo. Viņš ir kā mākonis, kas lej lietu visur – gan uz akmeņiem, gan zemes, gan ūdens. Bet bhaktām Viņš pievērš īpašu uzmanību. Par tādiem bhaktām arī runā šis pants: viņi vienmēr apzinās Krišnu, un tāpēc tie vienmēr pārpasaulīgi mājo Krišnā. Pats vārds «Krišnas apziņa» norāda, ka tie, kas ir šādā apziņā, ir īsti pārpasaulnieki, kas atrodas Viņā. Dievs Kungs šeit skaidri norāda: maji tē – «Viņi ir Manī.» No tā pilnīgi dabiski izriet, ka arī Dievs Kungs ir viņos. Tas notiek savstarpēji. To paskaidro arī vārdi jē jathā mām prapadjantē tāms tathaiva bhadžāmj aham – «kā cilvēks uztic sevi Man, tā es par viņu rūpējos.» Šī pārpasaulīgā savstarpējā apmaiņa pastāv tāpēc, ka gan Dievs Kungs, gan bhakta, ir ar apziņu. Kad dimantu ieliek zelta gredzenā, tad tas izskatās ļoti skaists. Skaistāks kļūst gan zelts, gan dimants. Gan Dievs Kungs, gan dzīvās būtnes ir mūžam mirdzoši, un kad dzīvā būtne vēlas kalpot Visaugstajam Kungam, tad tā izskatās kā zelts. Dievs Kungs ir kā dimants, un viņi abi kopā ir ļoti skaisti. Kad dzīvās būtnes ir tīras, tad tās sauc par bhaktām. Visaugstais Kungs kļūst par savu bhaktu bhaktu. Ja savstarpējās attiecības starp bhaktu un Dievu Kungu nebūtu, tad nebūtu arī personālistu filozofijas. Impersonālajā filozofijā starp Visaugstāko un dzīvo būtni nav nekādu savstarpējo attiecību, bet personālistu filozofijā tāda ir.

Dievs Kungs bieži tiek salīdzināts ar vēlmju koku. Ja cilvēks kaut ko vēlas no šī koka, tad Dievs Kungs to dod. Bet šeit ir vēl pilnīgāks skaidrojums. Te ir teikts, ka Dievs Kungs ir bhaktu pusē. Tā

izpaužas Viņa īpašā žēlastība pret bhaktām. Nedrīkst uzskatīt, ka Dieva Kunga savstarpējās attiecības ar bhaktām ir pakļautas karmas likumam. Tās attiecas uz to pārpasaulīgo stāvokli, kurā darbojas Dievs Kungs un Viņa bhaktas. Garīgā kalpošana Dievam Kungam nav šīs materiālās pasaules darbība, tā ir daļa no garīgās valstības, kurā valda mūžība, svētlaime un zināšanas.

30. PANTS

अपि चेत्सुदुराचारो भजते मामनन्यभाक् ।
साधुरेव स मन्तव्यः सम्यग्व्यवसितो हि सः ॥ ३० ॥

api čēt su-durāčāro bhadžatē mām ananja-bhāk
sādhur ēva sa mantavjah samjag vjavasito hi sah

api – pat; čēt – ja; su-durāčārah – cilvēks izdara vissliktāko darbu; bhadžatē – garīgi kalpo; mām – Man; ananja-bhāk – nenovirzoties; sādhuh – svētais; ēva – noteikti; sah – viņš; mantavjah – uzskatāms; samjak – pilnīgi; vjavasitah – atrodas noteiktībā; hi – noteikti; sah – viņš.

Cilvēks var izdarīt pat vissliktāko darbu, bet, ja viņš garīgi kalpo Man, tad viņš uzskatāms par svēto, jo iet pareizo ceļu.

SKAIDROJUMS: Vārds «su-durāčārah», kas minēts šajā pantā, ir ļoti svarīgs, un tas pareizi jāsaprot. Kad dzīvā būtne ir saistīta, tad tā darbojas divējādi: sasaistītā un dabiskā veidā. Ķermeņa aizsargāšana, sabiedrības un valsts likumu ievērošana noteikti ir dažādas darbības, un saskaņā ar saistīto dzīvi tās veic pat bhaktas. Šādas darbības sauc par saistītām. Turklāt dzīvā būtne, kas pilnīgi apzinās savu garīgo dabu un darbojas Krišnas apziņā jeb garīgi kalpo Dievam Kungam, darbojas pārpasaulīgi. Šādas darbības tiek veiktas būtnes dabiskajā stāvoklī un tās sauc par garīgo kalpošanu. Pašlaik, saistītajā stāvoklī, garīgā kalpošana un saistītā kalpošana, kas attiecas uz ķermeni, notiek reizē. Bet gadās, ka šīs darbības ir pretrunīgas. Cik vien iespējams bhaktam ir jāuzmanās, lai viņš neizdarītu neko, kas varētu iedragāt viņa veselīgo stāvokli. Bhakta zina, ka viņa darbības pilnība ir atkarīga no Krišnas apzināšanās attīstības. Taču dažreiz varam redzēt, ka Krišnas apziņas cilvēks izdara kaut ko tādu, kas no sabiedriskā vai politiskā viedokļa var likties slikts. Bet šāds laicīgs kritiens vēl neko nenozīmē. Šrīmad Bhāgavatamā teikts, ka cilvēks, kas krīt, bet ar visu sirdi pārpasaulīgi kalpo Visaugstajam Kungam, saņem palīdzību no Dieva Kunga, kas atrodas bhaktas sirdī, attīra viņu un piedod tam slikto darbu. Materiālie sārņi ir tik smagi, ka pat jogs, kas pilnīgi kalpo Dievam Kungam, reizēm iekrīt slazdos, bet Krišnas apziņa ir tik stipra, ka pēc šāda nejauša kritiena cilvēks atkal ceļas. Tāpēc garīgā kalpošana vienmēr nes panākumus. Nedrīkst izsmiet bhaktu par nejaušu kritienu no nevainojamā ceļa, jo, kā tiks paskaidrots nākamajā pantā, ar laiku šādi nejauši kritieni beigsies, un tas notiks, kad bhakta pilnīgi būs Krišnas apziņā.

Tāpēc cilvēks, kas apzinās Krišnu un ar noteiktību daudzina Harē Krišna, Harē Krišna, Krišna Krišna, Harē Harē/Harē Rāma, Harē Rāma, Rāma Rāma, Harē Harē, jāuzskata par pārpasaulīgā stāvoklī esošu, pat ja nejauši izrādās, ka viņš ir pakritis. Vārdi «sādhur ēva», «viņš ir svētais», ir ļoti uzsvērti. Tie ir brīdinājums nebhaktām, ka bhaktu nedrīkst izsmiet nejauša kritiena dēļ. Viņš arī šāda kritiena gadījumā joprojām jāuzskata par svēto. Un vārds «mantavjah» ir vēl vairāk uzsvērts. Ja kāds šim likumam neseko un izsmej bhaktu par nejaušu kritienu, tad viņš pārkāpj Visaugstā Kunga likumu. Vienīgā bhaktas īpašība ir tā, ka viņš pilnīgi un nenovirzoties garīgi kalpo.

Nrisimha Purānā atrodams šāds izteikums:

bhagavati ča harāv ananja-čētā
bhriša-malino 'pi virādžatē manušjah
na hi šaša-kaluša-ččhabih kadāčit
timira-parābhavatām upaiti čandrah

Panta jēga ir šāda: pat ja cilvēks, kas pilnīgi garīgi kalpo Dievam Kungam, reizēm izdara kaut ko sliktu, tad sliktā darbība uzskatāma par līdzīgu uz Mēness redzamajiem tumšajiem plankumiem, kas

atgādina trusīti. Šie plankumi netraucē Mēnesim spīdēt. Gluži tāpat bhaktas nejauša novirzīšanās no svēta rakstura ceļa nepadara viņu sliktu.

Taču nedrīkst kļūdaini uzskatīt, ka bhakta, kas pārpasaulīgi kalpo, var darīt visādas nejēdzības. Šis pants attiecas tikai uz nejaušībām, kas rodas materiālo saišu varas dēļ. Garīgi kalpot nozīmē vairāk vai mazāk pieteikt karu maldinātājam spēkam. Kamēr vien cilvēks nav tik stiprs, lai cīnītos ar maldinātāju spēku, var būt nejauši kritieni. Bet, kad viņš ir pietiekami stiprs, tad, kā jau iepriekš tika paskaidrots, šādu kritienu vairs nav. Neviens nedrīkst izmantot šo pantu, lai darītu muļķības un joprojām uzskatītu sevi par bhaktu. Ja cilvēks ar garīgo kalpošanu neuzlabo raksturu, tad viņu nevar uzskatīt par augsta līmeņa bhaktu.

31. PANTS

क्षिप्रं भवति धर्मात्मा शश्वच्छान्तिं निगच्छति ।
कौन्तेय प्रतिजानीहि न मे भक्तः प्रणश्यति ॥ ३१ ॥

kšipram bhavati dharmātmā šašvač-čhāntim nigaččhati
kauntēja pratidžānīhi na mē bhaktah pranašjati

kšipram – ļoti drīz; bhavati – kļūst; dharma-ātmā – taisnais; šašvat-šāntim – mūžīgu mieru; nigačchati – sasniedz; kauntēja – Kuntī dēls; pratidžānīhi – paziņo; na – nekad; mē – Mans; bhaktah – bhakta; pranašjati – bojā iet.

Viņš ātri kļūst taisnais un sasniedz mūžīgo mieru. Kuntī dēls! Paziņo droši, ka Mans bhakta nekad neiet bojā.

SKAIDROJUMS: To nevajag pārprast. Septītajā nodaļā Dievs Kungs norāda, ka ļauna darītājs nevar kļūt par Dieva Kunga bhaktu. Kas nav Dieva Kunga bhakta, tam nav nekādu labu īpašību. Paliek jautājums – kā gan cilvēks, kas dara sliktus darbus – nejauši vai ar nodomu – var būt tīrs bhakta? Šāds jautājums nav bez pamata. Kā teikts septītajā nodaļā, neliešiem, kas nekad nepaceļas līdz garīgai kalpošanai Dievam Kungam, nav nekādu labu īpašību; to apstiprina Šrīmad Bhāgavatama. Parasti bhakta, kas kalpo deviņos veidos, attīra sirdi no materiālā piesārņojuma. Viņš ieliek Dieva Augstāko Personību sirdī, un viss grēcīgais piesārņojums dabiskā veidā tiek aizskalots projām. Nepārtraukta domāšana par Visaugsto Kungu attīra pati par sevi. Saskaņā ar Vēdām ir tāds noteikums, ka cilvēkam, kas kritis no augsta stāvokļa, jāiziet noteikti rituāli, lai šķīstītos. Bet šeit tāda nosacījuma nav, jo attīrīšanās jau notiek bhaktas sirdī, jo bhakta pastāvīgi atceras Dieva Augstāko Personību. Tāpēc nepārtraukti jādaudzina Harē Krišna, Harē Krišna, Krišna Krišna, Harē Harē/Harē Rāma, Harē Rāma, Rāma Rāma, Harē Harē. Tas pasargās bhaktu no nejaušiem kritieniem. Tādējādi viņš pastāvīgi būs brīvs no visiem materiālajiem sārņiem.

32. PANTS

मां हि पार्थ व्यपाश्रित्य येपि स्युः पापयोनयः ।
स्त्रियो वैश्यास्तथा शूद्रास्तेपि यान्ति परां गतिम् ॥ ३२ ॥

mām hi pārtha vjapāšritja jē 'pi sjuh pāpa-jonajah
strijo vaišjās tathā šūdrās tē 'pi jānti parām gatim

mām – pie Manis; hi – noteikti; pārtha – ak, Prithas dēls; vjapāšritja – patveras; jē – kas; api – arī; sjuh – ir; pāpa-jonajah – zema dzimuma; strijah – sievietes; vaišjāh – tirgoņi; tathā – arī; šūdrāh – zemas kārtas cilvēki; tē api – pat tie; jānti – iet; parām – uz augstāko; gatim – mērķi.

Prithas dēls! Kas rod patvērumu Manī, tie sasniedz augstāko mērķi, lai arī tie būtu zema dzimuma: sievietes, vaišjas [tirgotāji] un šūdras [strādnieki].

SKAIDROJUMS: Šeit Visaugstais Kungs skaidri pasaka, ka garīgajā kalpošanā cilvēki netiek dalīti augstās un zemās kārtās. Materiālajā dzīves izpratnē šāds dalījums pastāv, bet cilvēkam, kas pārpasaulīgi un garīgi kalpo Dievam Kungam, dalījuma nav. Visiem ir atvērts ceļš uz augstāko mērķi.

Šrīmad Bhāgavatamā (2.4.18.) teikts, ka pat zemākie, čandāli (suņu ēdāji), var šķīstīties tīra bhaktas sabiedrībā. Tāpēc garīgā kalpošana un tīra bhaktas vadība ir tik stipras, ka nav nekādas atšķirības starp zemākajām un augstākajām cilvēku kārtām; visi to var pieņemt. Jebkurš, kas rod patvērumu pie tīra bhaktas, pareizā vadībā var šķīstīties. Saskaņā ar dažādām materiālās dabas īpašībām, cilvēki ir skaidrībā (brāhmani), kaislībās (kšatriji jeb vadītāji), kaislību un tumsības maisījumā (vaišjas jeb tirgotāji) un tumsībā (šūdras jeb strādnieki). Zemāki par šūdrām ir čandāli, kas dzimuši grēcīgās ģimenēs. Parasti augstāko kārtu pārstāvji neuzturas grēcīgās ģimenēs dzimušo cilvēku sabiedrībā. Bet garīgā kalpošana ir tik stipra, ka tīrs Visaugstā Kunga bhakta var dot iespēju visu zemāko kārtu cilvēkiem sasniegt augstāko dzīves pilnību. Tas iespējams tikai tad, kad cilvēks rod patvērumu pie Krišnas. Kā šeit norāda vārds «vjapāšritja», cilvēkam jārod patvērums tikai un vienīgi pie Krišnas. Tad viņš būs daudz augstāks par lielajiem gjānī un jogiem.

33. PANTS

किं पुनर्ब्राह्मणाः पुण्या भक्ता राजर्षयस्तथा ।
अनित्यमसुखं लोकमिमं प्राप्य भजस्व माम् ॥ ३३ ॥

kim punar brāhmanāh punjā bhaktā rādžaršajas tathā
anitjam asukham lokam imam prāpja bhadžasva mām

kim – ko; punah – atkal; brāhmanāh – brāhmani; punjāh – taisnie; bhaktāh – bhaktas; rādža-rišajah – svētie valdnieki; tathā – arī; anitjam – laicīgajā; asukham – ciešanu pilnajā; lokam – pasaulē; imam – to; prāpja – ieguvis; bhadžasva – ar mīlestību kalpo; mām – Man.

Un ko tad lai saka par taisnajiem brāhmaniem, bhaktām un svētajiem valdniekiem? Tāpēc, atnācis uz šo laicīgo, ciešanu pilno pasauli, ar mīlestību kalpo Man.

SKAIDROJUMS: Materiālajā pasaulē cilvēki ir dažādu kārtu, bet galu galā šai pasaulē laimīgs nevar būt neviens. Šeit skaidri pateikts: anitjam asukham lokam – šī pasaule ir laicīga un ciešanu pilna; tā nav vieta saprātīgam cilvēkam. Dieva Augstākā Personība šo pasauli nosauc par laicīgu un ciešanu pilnu. Daži filozofi, it īpaši filozofi māj āvādī, apgalvo, ka šī pasaule ir neīsta, bet no Bhagavad-gītas mēs varam uzzināt, ka pasaule nav neīsta; tā ir pārejoša. Starp pārejošo un neīsto ir atšķirība. Šī pasaule ir laicīga, bet ir vēl cita, mūžīga pasaule. Šī pasaule ir ciešanu pilna, bet otra pasaule ir mūžīga un pilna svētlaimes.

Ardžuna bija dzimis svētā valdnieku ģimenē. Arī viņam Dievs Kungs saka: «Garīgi kalpo Man un ātri nāc pie Dieva, uz mājām.» Nevienam nav jāpaliek šajā laicīgajā, ciešanu pilnajā pasaulē. Ikvienam līdz sirds dziļumiem vajag pieķerties Dieva Augstākajai Personībai, un tas dos mūžīgu laimi. Garīgā kalpošana visaugstajam Kungam ir vienīgais ceļš, kā atrisināt visu sabiedrības kārtu problēmas. Tāpēc ikvienam jāpieņem Krišnas apziņa un jāpadara dzīve pilnīga.

34. PANTS

मन्मना भव मद्भक्तो मद्याजी मां नमस्कुरु ।
मामेवैष्यसि युक्त्वैवमात्मानं मत्परायणः ॥ ३४ ॥

man-manā bhava mad-bhakto mad-jādžī mām namaskuru
mām ēvaišjasi juktvaivam ātmānam mat-parājanah

mat-manāh – vienmēr domājot par Mani; bhava – kļūsti; mat – Mans; bhaktah – bhakta; mat – Mans; jādžī – godinātājs; mām – Man; namaskuru – noliecies; mām – pie Manis; ēva – pilnīgi; ēšjasi – tu atnāksi; juktvā – iegrimis; ēvam – tā; ātmānam – tava dvēsele; mat-parājanah – veltīta Man.

Vienmēr domā par Mani, kļūsti Mans bhakta, noliecies Manā priekšā un godini Mani. Pilnīgi gremdējies Manī, tu noteikti atnāksi pie Manis.

SKAIDROJUMS: Šis pants skaidri norāda, ka Krišnas apziņa ir vienīgais līdzeklis, kā atbrīvoties no šīs netīrās materiālās pasaules ķetnām. Dažreiz negodīgi komentētāji sagroza to, kas šeit skaidri

pateikts – ka visa garīgā kalpošana jāvelta Dieva Augstākajai Personībai Krišnam. Diemžēl negodīgi komentētāji novirza lasītāju prātu uz to, kas vispār nav iespējams. Šādi komentētāji nezina, ka Krišnas prāts neatšķiras no paša Krišnas. Krišna nav parasta dzīvā būtne; Viņš ir Absolūtā Patiesība. Viņa ķermenis, Viņa prāts un Viņš pats – tas viss ir viens un absolūts. Kā teikts Kūrma Purānā, un kā to ir citējis Bhaktisidhānta Sarasvatī Gosvāmī «Anubhāšjas» komentāros «Čaitanja-čaritāmritai» (Ādi 5.41.–48.): dēha-dēhi-vibhēdo 'jam nēšvarē vidjatē kvačit. Tas nozīmē, ka Krišna, Visaugstais Kungs, pats neatšķiras no sava ķermeņa. Bet, tā kā šie komentētāji nezina Krišnas zinātni, viņi slēpj Krišnu un atdala Viņa personību no Viņa prāta un ķermeņa. Kaut arī tā ir pilnīga tumsonība Krišnas zinātnē, dažiem šāda cilvēku maldināšana ir izdevīga.

Ir arī dēmoniski cilvēki. Arī tie domā par Krišnu, tikai ar ļaunu prātu, kā, piemēram valdnieks Kamsa, Krišnas tēvocis. Arī viņš vienmēr domāja par Krišnu, taču uzskatīja Viņu par ienaidnieku. Kamsa vienmēr uztraucās, ka Krišna atnāks un nogalinās viņu. Tāda domāšana mums nevar palīdzēt. Par Krišnu jādomā ar bhakti, ar mīlestību. Lūk, kas ir bhakti. Zināšanas par Krišnu jāizkopj pastāvīgi. Un ko nozīmē labvēlīga izkopšana? Tas nozīmē mācīties no īstena skolotāja. Krišna ir Dieva Augstākā Personība, un mēs jau vairākas reizes paskaidrojām, ka Viņa ķermenis nav materiāls, ka tas ir mūžīgs, svētlaimes un zināšanu pilns. Šādas sarunas par Krišnu palīdzēs cilvēkam kļūt par bhaktu. Ja gribēsim saprast Krišnu citādi, no nepareiziem avotiem, tad tas ne pie kā laba nenovedīs.

Tāpēc prāts jāvērš uz mūžīgo, sākotnējo Krišnas veidolu. Ar pārliecību sirdī, ka Krišna ir visaugstākais, ir jākalpo Viņam. Indijā ir simtiem tūkstošu Krišnas templu, un tajos cilvēki godina Viņu un garīgi kalpo Viņam. Kad cilvēks garīgi kalpo, tad viņam pazemīgi jānoliecas Krišnas priekšā. Viņam Dievības priekšā jānoliec galva un jākalpo ar prātu, ķermeni un darbību – ar visu. Tas ļauj pilnīgi un nenovirzoties iegrimt Krišnā. Tas palīdz nonākt uz Krišnalokas. Nevajag uzklausīt negodīgus komentētājus un novirzīties. Ir jāpilda deviņi garīgās kalpošanas veidi, no kuriem pirmie ir klausīšanās par Krišnu un Viņa daudzināšana. Tīra garīgā kalpošana ir augstākais, ko cilvēce var sasniegt.

Bhagavad-gītas septītajā un astotajā nodaļā izskaidrota tīra garīgā kalpošana Dievam Kungam, kas ir brīva no prātojot iegūtām zināšanām, mistiskās jogas un auglīgas darbības. Tos, kas nav pilnīgi tīri, var piesaistīt dažādas Dieva Kunga iezīmes, piemēram, bezpersoniskais brahmadžoti un vienuviet esošā Paramātma, bet tīrs bhakta tieši kalpo Visaugstajam Kungam.

Ir tāds brīnišķīgs dzejolis par Krišnu, kurā skaidri pateikts, ka ikviens, kas godina padievus, ir galīgi nesaprātīgs un nekad nevar iegūt augstāko Krišnas dāvanu. Bhakta sākumā dažreiz var izdarīt kaut ko nepareizi, bet viņš jāuzskata par augstāku nekā visi citi filozofi un jogi. Ja cilvēks vienmēr apzinās Krišnu, tad viņš ir uzskatāms par pilnīgu svēto. Viņa nejaušās nebhakti darbības ies mazumā, un drīz vien viņš pacelsies neapšaubāmas pilnības līmenī. Tīrs bhakta patiesībā nemaz nevar krist, jo Visaugstais Dievs pats rūpējas par saviem tīrajiem bhaktām. Tāpēc saprātīgam cilvēkam tieši jāpieņem Krišnas apziņas ceļš un laimīgi jādzīvo šai materiālajā pasaulē. Viņš galu galā saņems augstāko Krišnas dāvanu.

Tā beidzas Bhaktivēdāntas skaidrojumi Šrīmad Bhagavad-gītas devītajai nodaļai, kas vēsta par visnoslēpumainākajām zināšanām.

DESMITĀ NODAĻA – Absolūta varenība

1. PANTS

श्रीभगवानुवाच
भूय एव महाबाहो शृणु मे परमं वचः ।
यत्तेहं प्रीयमाणाय वक्ष्यामि हितकाम्यया ॥ १ ॥

šrī bhagavān uvāča
bhūja ēva mahā-bāho šrinu mē paramam vačah
jat tē 'ham prījamānāja vakšjāmi hita-kāmjajā

šrī bhagavān uvāča – Dieva Augstākā Personība sacīja; bhūjah – atkal; ēva – noteikti; mahā-bāho – ak, stipriniek; šrinu – uzklausi; mē – Manus; paramam – augstākos; vačah – norādījumus; jat – ko; tē – tev; aham – Es; prījamānāja – uzskatot tevi par dārgu sev; vakšjāmi – saku; hita-kāmjajā – tavam labumam.

Dieva Augstākā Personība sacīja: Stipriniek Ardžuna! Klausies, ko vēl Es tev teikšu. Tu Man esi dārgs draugs, un tevis labad Es došu zināšanas, kuras ir vēl augstākas par tām, ko jau vēstīju.

SKAIDROJUMS: Vārdu «Bhagavāns» Parāšara Muni izskaidro šādi: Bhagavāns jeb Dieva Augstākā Personība ir tas, kas pilnībā apveltīts ar sešām varenībām – pilnīgu spēku, pilnīgu slavu, bagātībām, zināšanām, skaistumu un atsacīšanās spēju. Kamēr Krišna bija uz Zemes, Viņš izpauda visas sešas varenības. Tāpēc tādi diženi gudrie kā Parāšara Muni ir atzinuši Krišnu par Dieva Augstāko Personību. Tagad Krišna māca Ardžunam vēl noslēpumainākas zināšanas par savu varenību un darbību. Iepriekš, sākot ar septīto nodaļu, Dievs Kungs jau izskaidroja savas dažādās enerģijas un to darbību. Tagad šajā nodaļā Viņš sīkāk izskaidro Ardžunam savas īpašās varenības. Iepriekšējā nodaļā Viņš skaidri aprakstīja savas dažādās enerģijas, lai mācītu stingras pārliecības pilnu bhakti. Bet šajā nodaļā Krišna stāsta Ardžunam par savām izpausmēm un dažādajām varenībām.

Jo vairāk cilvēks klausās par Visaugsto Dievu, jo vairāk viņš nostiprinās garīgajā kalpošanā. Bhaktu sabiedrībā vienmēr jāklausās par Dievu Kungu, tas uzlabos garīgo kalpošanu. Sarunās, kas notiek starp bhaktām, var piedalīties tikai tie, kas patiešām vēlas būt Krišnas apziņā. Citi nevar tajās būt klāt. Dievs Kungs skaidri norāda, ka šīs sarunas notiek Ardžunas dēļ, jo Ardžuna Viņam ir ļoti dārgs.

2. PANTS

न मे विदुः सुरगणाः प्रभवं न महर्षयः ।
अहमादिर्हि देवानां महर्षीणां च सर्वशः ॥ २ ॥

na mē viduh sura-ganāh prabhavam na maharšajah
aham ādir hi dēvānām maharšīnām ča sarvašah

na – ne; mē – Manus; viduh – zina; sura-ganāh – padievi; prabhavam – sākumu, varenības; na – ne; mahā-rišajah – diženi gudrie; aham – Es esmu; ādih – sākums; hi – noteikti; dēvānām – padievu; mahā-rišīnām – diženo gudro; ča – arī; sarvašah – visādā ziņā.

Manu sākumu un varenību nezina ne padievu pulki, ne diženie gudrie, jo vienīgi es esmu radījis gan padievus, gan gudros.

SKAIDROJUMS: Kā teikts Brahma-samhitā, Kungs Krišna ir Visaugstais Kungs. Neviens nav varenāks par Viņu; Viņš ir visu cēloņu cēlonis. Arī šeit pats Dievs Kungs norāda, ka Viņš ir visu padievu un gudro radīšanas cēlonis. Pat diženi gudrie un padievi nespēj saprast Krišnu; viņi nespēj saprast ne Viņa vārdu, ne Viņa personību, ko tad lai saka par šīs sīkās planētas tā saucamajiem zinātniekiem? Neviens nespēj saprast, kāpēc Visaugstais Dievs atnāk uz Zemi kā parasts cilvēks un dara tādus brīnumainus, neparastus darbus. Ir jāsaprot, ka izglītība nav tas, kas nepieciešams, lai apjēgtu Krišnu. Pat diženi gudrie un padievi ir centušies saprast Krišnu ar prātošanu un tas viņiem nav izdevies. Arī Šrīmad Bhāgavatamā skaidri pateikts, ka pat diženie padievi nespēj saprast Dieva Augstāko Personību. Viņi var prātot, cik vien to atļauj nepilnīgie jutekļi, un secināt pretējo, nonākot pie impersonālisma, pie kaut kā, kas nav izpaudies no trijām materiālās dabas īpašībām, viņi var kaut ko izdomāt un iztēloties, bet ar tādu muļķīgu prātošanu Krišnu saprast nav iespējams.

Šeit Dievs Kungs netieši saka ikvienam, kas vēlas zināt Absolūto Patiesību: «Šeit esmu Es, Dieva Augstākā Personība. Es esmu Visaugstākais.» Tas ir jāsaprot. Cilvēks var nesaprast neaptveramo Dievu Kungu, kas pats atrodas šeit, bet Viņš tomēr pastāv. Mēs varam patiešām saprast Krišnu, kurš ir mūžīgs, svētlaimes un zināšanu pilns, vienkārši apgūstot to, ko Viņš teicis Bhagavad-gītā un Šrīmad Bhāgavatamā. Tādu izpratni, ka Dievs ir augstāka vara vai bezpersoniskais Brahmans, spēj sasniegt cilvēki, kas atrodas Dieva zemākajā enerģijā, bet Dieva Personību nevar saprast neviens, kas nav pārpasaulīgā līmenī.

Lielākā daļa cilvēku nespēj saprast Krišnas patieso stāvokli, tāpēc Viņš atnāk savā bezcēloņu žēlastībā, vēlot labu šiem prātniekiem. Tomēr, par spīti Visaugstā Kunga neparastajai darbībai, šie prātnieki, materiālās dabas piesārņoti, joprojām domā, ka bezpersoniskais Brahmans ir Visaugstākais. Vienīgi bhaktas, kas pilnīgi uzticējuši sevi Visaugstajam Kungam, ar Augstākās Personības žēlastību spēj saprast, ka Visaugstākais ir Krišna. Dieva Kunga bhaktām nav jādomā par Dieva izprašanu kā bezpersonisko Brahmanu. Ticība un bhakti ļauj viņiem tūlīt uzticēt sevi Visaugstajam Kungam, un ar Krišnas bezcēloņu žēlastību viņi var izprast Krišnu. Neviens cits nespēj saprast Viņu. Tam piekrīt pat diženie gudrie: Kas ir ātma, kas ir Visaugstākais? Krišna ir Tas, kas mums jāgodina.

3. PANTS

यो मामजमनादिं च वेत्ति लोकमहेश्वरम् ।
असम्मूढः स मर्त्येषु सर्वपापैः प्रमुच्यते ॥ ३ ॥

jo mām adžam anādim ča vētti loka-mahēšvaram
asammūdhah sa martjēšu sarva-pāpaih pramučjatē

jah – kas; mām – Mani; adžam – nedzimušu; anādim – bez sākuma; ča – arī; vētti – zina; loka – planētu; mahā-īšvaram – augstāko valdnieku; asammūdhah – nemaldināts; sah – viņš; martjēšu – starp mirstīgajiem; sarva-pāpaih – no visu grēku sekām; pramučjatē – atpestīts.

Tikai tas, kas zina, ka Es esmu nedzimis, bez sākuma un visu pasauļu Augstākais Kungs, ir nemaldīgais starp cilvēkiem un ir atpestīts no visiem grēkiem.

SKAIDROJUMS: Kā teikts septītajā nodaļā (7.3.): manušjānām sahasrēšu kaščid jatati siddhajē – tie, kas cenšas pacelties garīgās apziņas līmenī, nav parasti cilvēki; viņi stāv pāri miljoniem un miljoniem parastu cilvēku, kam nav zināšanu garīgajā apjēgā. Bet no tiem, kas patiešām cenšas saprast savu garīgo stāvokli, tas, kas ir sapratis, ka Krišna ir Dieva Augstākā Personība, visa īpašnieks un nedzimušais, ir visveiksmīgākais garīgajā izpratnē. Tikai šajā pakāpē, kad cilvēks ir pilnīgi izpratis Krišnas augstāko stāvokli, viņš var pilnīgi atbrīvoties no visām grēku sekām.

Šeit Dievs Kungs ir nosaukts par Adžu, nedzimušo, bet Viņš atšķiras no visām dzīvajām būtnēm, kuras otrajā nodaļā nosauktas par adžu. Dievs Kungs atšķiras no visām būtnēm, kas dzimst un mirst materiālās pieķeršanās dēļ. Saistītās dvēseles maina ķermeņus, bet Viņa ķermenis nemainās. Pat atnākot uz materiālo pasauli, Viņš ir tas pats nedzimušais, tāpēc ceturtajā nodaļā ir teikts, ka Dievs Kungs ar savu iekšējo spēku nav pakļauts zemākajai, materiālajai enerģijai, bet vienmēr atrodas augstākajā enerģijā.

Šajā pantā vārdi «vēti loka-mahēšvaram» norāda, ka cilvēkam jāzina, ka Kungs Krišna ir Visuma planētu sistēmu augstākais īpašnieks. Viņš pastāvēja pirms radīšanas, un Viņš atšķiras no tā, ko pats radījis. Visi padievi ir radīti materiālajā pasaulē, bet kas attiecas uz Krišnu, ir teikts, ka Viņu nav radījis neviens, tāpēc Krišna atšķiras pat no tādiem dižiem padieviem kā Brahma un Šiva. Tā kā Viņš ir Brahmas, Šivas un visu citu padievu radītājs, Viņš ir visu planētu Augstākā Persona.

Tāpēc Šrī Krišna atšķiras no visa radītā, un kas to zina, tas tūlīt atbrīvojas no visām grēku sekām. Lai zinātu Visaugsto Kungu, jābūt brīvam no visām grēku sekām. Kā teikts Bhagavad-gītā, Visaugsto Kungu var iepazīt tikai ar garīgo kalpošanu un ne ar kādiem citiem līdzekļiem.

Nevajag censties saprast Krišnu kā cilvēcisku būtni. Kā iepriekš tika teikts, tikai nejēgas uzskata Viņu par cilvēku. Šeit tas pateikts vēl citādā veidā. Kas nav muļķis, kas ir pietiekami saprātīgs, lai apjēgtu Dieva dabisko stāvokli, tas vienmēr ir brīvs no visām grēku sekām.

Ja Krišna ir Dēvakī dēls, tad kā gan Viņš var būt nedzimis? Arī tas ir izskaidrots Šrīmad Bhāgavatamā. Parādoties Dēvakī un Vasudēvam, Viņš nepiedzima kā parasts bērns. Viņš atnāca savā sākotnējā veidolā un tad tikai pieņēma parasta bērna izskatu.

Viss, kas veikts Krišnas vadībā, ir pārpasaulīgs. To nevar piesārņot materiālās sekas, kas var būt labvēlīgas un nelabvēlīgas. Priekšstats par to, ka materiālajā pasaulē viss ir labvēlīgs vai nelabvēlīgs, ir vairāk vai mazāk prāta sagudrots, jo materiālajā pasaulē nav nekā labvēlīga. Viss ir nelabvēlīgs, jo nelabvēlīga ir pati materiālā daba. Mēs tikai iedomājamies, ka tā ir labvēlīga. Īsts labvēlīgums atkarīgs no darbības Krišnas apziņā, ar pilnīgu bhakti un kalpošanu. Tāpēc, ja mēs vēlamies visas darbības padarīt labvēlīgas, tad mums jādarbojas Visaugstā Kunga vadībā. Šie norādījumi doti tādos autoritatīvos rakstos kā Šrīmad Bhāgavatamā un Bhagavad-gītā, vai arī tos var saņemt no īstena garīgā skolotāja. Garīgais skolotājs ir Visaugstā Kunga pārstāvis, tāpēc viņa norādījumi ir tieši Visaugstā Kunga norādījumi. Garīgais skolotājs, svētie cilvēki un raksti norāda vienu un to pašu ceļu. Starp šiem trijiem avotiem nav nekādas pretrunas. Jebkura darbība, kas veikta šādā vadībā, ir brīva no materiālās pasaules dievbijīgo vai bezdievīgo darbu sekām. Bhaktas pārpasaulīgā attieksme pret darbību patiesībā ir atsacīšanās attieksme, un to sauc par sanjāsu. Kā teikts Bhagavad-gītas sestās nodaļas pirmajā pantā, patiešām atsacījies ir tas, kas dara darbu kā pienākumu, jo tā viņam licis Visaugstais Kungs, un kas nemeklē patvērumu darbības augļos (anāšritah karma-phalam). Kas darbojas Visaugstā Kunga vadībā, tas ir īsts sanjāsī un jogs, bet nevis tas, kas tikai ir uzvilcis sanjāsī vai viltus joga drēbes.

4.–5. PANTS

बुद्धिर्ज्ञानमसम्मोहः क्षमा सत्यं दमः शमः ।
सुखं दुःखं भवोभावो भयं चाभयमेव च ॥ ४ ॥
अहिंसा समता तुष्टिस्तपो दानं यशोयशः ।
भवन्ति भावा भूतानां मत्त एव पृथग्विधाः ॥ ५ ॥

buddhir gjānam asammohah kšamā satjam damah šamah
sukham duhkham bhavo 'bhāvo bhajam čābhajam ēva ča

ahimsā samatā tuštis tapo dānam jašo 'jašah
bhavanti bhāvā bhūtānām matta ēva prithag-vidhāh

buddhih – saprāts; gjānam – zināšanas; asammohah – brīvība no šaubām; kšamā – piedošana; satjam – patiesīgums; damah – vara pār jutekļiem; šamah – prāta savaldīšana; sukham – laime; duhkham – ciešanas; bhavah – dzimšana; abhāvah – nāve; bhajam – bailes; ča – arī; abhajam – bezbailība; ēva – arī; ča – un; ahimsā – nevardarbība; samatā – līdzsvars; tuštih – apmierinātība; tapah – askēze; dānam – devība; jašah – gods; ajašah – negods; bhavanti – notiek; bhāvāh – dabas; bhūtānām – dzīvo būtņu; mattah – no Manis; ēva – noteikti; prithak-vidhāh – dažādi iekārtots.

Saprāts, zināšanas, brīvība no šaubām un maldiem, piedošana, patiesīgums, jutekļu un prāta savaldīšana, laime un ciešanas, dzimšana, nāve, bailes, bezbailība, nevardarbība, līdzsvarotība, apmierinātība, askētiskums, devība, gods un negods – visas šīs dažādās dzīvo būtņu īpašības esmu radījis Es pats.

SKAIDROJUMS: Dzīvo būtņu īpašības – gan labās, gan sliktās – ir radījis Krišna, un tās šeit ir aprakstītas.

Saprāts norāda uz spēju visu pētīt pareizā gaismā, un zināšanas norāda uz izpratni par to, kas ir gars un kas ir matērija. Parastās zināšanas, kuras māca universitātēs, runā tikai par matēriju, un tās šeit nemaz netiek sauktas par zināšanām. Zināt nozīmē saprast, ar ko gars atšķiras no matērijas. Mūsdienu izglītība nedod zināšanas par garu. Tā runā tikai par materiālajiem elementiem un ķermeņa vajadzībām. Tāpēc akadēmiskās zināšanas ir nepilnīgas.

Asammohu, brīvību no šaubām un maldiem, var sasniegt tad, kad cilvēks nevilcinās un izprot pārpasaulīgo filozofiju. Lēni bet droši viņš atbrīvojas no apjukuma. Neko nevajag pieņemt akli, viss jāpieņem uzmanīgi un piesardzīgi. Ir jāattīsta kšama, pacietība un piedošana. Jābūt pacietīgam un jāpiedod nelieli apvainojumi, ko izdara citi. Satja, patiesīgums, nozīmē, ka viss jāstāsta tā, kā tas ir, lai nestu labumu citiem. Patiesību nedrīkst iztulkot kā pašam tīk. Saskaņā ar sabiedrības tradīcijām ir teikts, ka patiesību drīkst stāstīt tikai tad, kad tā ir patīkama citiem. Bet tas nav nekāds patiesīgums. Patiesība jāsaka tieši, lai citi varētu saprast, kā viss ir. Ja kāds cilvēks ir zaglis, un citi tiek brīdināti, ka viņš ir zaglis, tad tā ir patiesība. Lai gan dažkārt patiesība ir nepatīkama, nevajag baidīties to teikt. Patiesīgums prasa, lai citu dēļ visu teiktu tā, kā tas ir. Lūk, ko nozīmē patiesība.

Jutekļu savaldīšana nozīmē, ka jutekļus nevajag izmantot pārmērīgai sevis apmierināšanai. Nav aizliegts dot jutekļiem nepieciešamo, bet pārmērīgas jutekļu baudas kaitē garīgai attīstībai. Tāpēc jutekļi ir jāattur no nevajadzīgas darbības. Gluži tāpat arī prāts jāattur no nevajadzīgām domām. Tā ir šama. Nevajag izniekot laiku, domājot par naudas pelnīšanu. Tas būtu nepareizs domāšanas spēju izlietojums. Prāts jāizmanto, lai saprastu cilvēku galveno nepieciešamību, un tā ir jāpasniedz autoritatīvi. Domas spēks jāattīsta tādu cilvēku sabiedrībā, kuri ir autoritatīvi svēto rakstu zinātāji, svēti cilvēki, garīgie skolotāji un tie, kuru domāšana ir augsti attīstīta. Sukha, prieks un laime, vienmēr jāatrod tajā, kas labvēlīgs Krišnas apziņas garīgo zināšanu izkopšanai. Un tāpat tas, kas rada sāpes un ciešanas, nav labvēlīgs Krišnas apziņai. Jāpieņem viss, kas palīdz attīstīt Krišnas apziņu, un jāatmet viss, kas tai nav labvēlīgs.

Bhava, dzimšana, jāsaprot attiecībā uz ķermeni. Kas attiecas uz dvēseli, tad tā nedzimst un nemirst. Par to jau bija runāts Bhagavad-gītas sākumā. Dzimšana un nāve ir tad, kad būtne iemiesota materiālajā pasaulē. Bailes rodas no raizēm par nākotni. Krišnas apziņas cilvēks nepazīst baiļu, jo viņa darbība noteikti aizvedīs to uz garīgajām debesīm, uz mājām pie Dieva. Tāpēc viņa nākotne ir ļoti gaiša. Taču citi nezina, ko slēpj nākotne. Viņi nezina, ko slēpj nākamā dzīve. Tāpēc tie dzīvo pastāvīgā uztraukumā. Ja mēs vēlamies atbrīvoties no uztraukumiem, tad vislabākais veids, kā to izdarīt, ir izprast Krišnu un vienmēr apzināties Viņu. Tā mēs vienmēr būsim brīvi no jebkādām bailēm. Šrīmad Bhāgavatamā (11.2.37.) teikts: bhajam dvitījābhinivēšatah sjāt – bailes rodas no tā, ka iegrimstam maldinātājā spēkā. Bet tiem, kas ir brīvi no šī spēka, kas ir pārliecināti, ka viņi nav materiālie ķermeņi, bet gan garīgas Dieva Augstākās Personības daļas, un kas tāpēc pārpasaulīgi kalpo Visaugstajam Dievam, ne no kā nav jābaidās. Viņu nākotne ir gaiša. Baidās tikai tie, kas neapzinās Krišnu. Abhaja, bezbailība, iespējama tikai Krišnas apziņā.

Ahimsa, nevardarbība, nozīmē, ka nevajag darīt neko tādu, kas liek citiem ciest vai apjukt. Materiālā darbība, ko sola tik daudzi politiķi, sociologi, filantropi, utt., ne pie kā īpaši laba nenoved, jo politiķiem un filantropiem nav pārpasaulīga skatījuma – viņi nezina, kas patiesībā ir svētīgs sabiedrībai. Ahimsa nozīmē, ka cilvēki jāmāca tā, lai viņi pilnībā izmantotu cilvēciskā ķermeņa iespējas. Cilvēka ķermenis domāts garīgai apjēgai, tāpēc jebkura kustība vai uzdevums, kas neved uz šo mērķi, ir vardarbība pret cilvēka ķermeni. Par nevardarbību sauc to, kas visiem cilvēkiem atnes garīgu laimi.

Samata, līdzsvarotība, norāda uz atbrīvi no pieķeršanās un nepatikas. Ļoti pieķerties vai just nepatiku nav tas labākais. Materiālā pasaule jāuzņem bez pieķeršanās un nepatikas. Jāpieņem tas, kas palīdz apzināties Krišnu, un jāatsakās no tā, kas traucē. To sauc par samatu, līdzsvarotību. Krišnas apziņas cilvēkam nekas nav jāatmet vai jāpieņem. Viņš visu vērtē pēc tā, cik tas palīdz apzināties Krišnu.

Tušti, apmierinātība, nozīmē, ka nevajag vēlēties vairāk un vairāk materiālu labumu un darīt to, kas nav nepieciešams. Jābūt apmierinātam ar to, ko savā žēlastībā dod Visaugstais Kungs, tā ir īsta apmierinātība. Tapass nozīmē būt askētiskam un labprātīgi uzņemties grūtības. Vēdās doti daudzi likumi un ierobežojumi, kurus šeit var minēt, piemēram, celšanās agri no rīta un mazgāšanās. Dažreiz ir ļoti grūti agri piecelties, un šāda labprātīga grūtību uzņemšanās ir askēze. Gluži tāpat ir norādījumi, ka noteiktās mēneša dienās jāgavē. Varbūt gavēt cilvēkam ne visai patīk, bet, ja viņš ir stingri nolēmis pilnveidoties Krišnas apziņas zinātnē, tam jāuzņemas šādas ķermeniskas grūtības tad, kad tās ir ieteiktas. Tomēr nevajag badoties bez vajadzības vai pret Vēdu norādījumiem. Nevajag badoties politisku mērķu labad. Bhagavad-gītā tāda badošanās nosaukta par badošanos tumsībā, un viss, kas darīts tumsībā vai kaislībās, nepalīdz garīgi pilnveidoties. Viss, kas darīts skaidrībā, palīdz pilnveidoties, un arī gavēšana atbilstoši Vēdu norādījumiem bagātina cilvēka garīgās zināšanas.

Kas attiecas uz labdarību, tad puse no ienākumiem jāziedo kādam labam mērķim. Un kas būtu labs mērķis? Tas, kas virzīts uz Krišnas apziņu. Tas ir ne tikai labs mērķis, tas ir vislabākais mērķis. Krišna ir labs, tāpēc tas, kas vērsts uz Viņu, arī ir labs. Tāpēc jāziedo tiem cilvēkiem, kas darbojas Krišnas apziņā. Vēdas norāda, ka dāvanas ir jādod brāhmaniem. Tā cilvēki dara joprojām, kaut arī ne vienmēr gluži saskaņā ar Vēdu norādījumiem. Un tomēr norādījums ir tāds, ka dāvanas jādod brāhmaniem. Kāpēc? Tāpēc, ka viņi augstākajā līmenī izkopj garīgās zināšanas. Brāhmanam viss mūžs jāziedo, lai izprastu Brahmanu. Brahma džānātīti brāhmanah – kas zina Brahmanu, to sauc par brāhmanu. Tādējādi dāvanas tiek dotas brāhmaniem, jo viņi vienmēr augstā līmenī garīgi kalpo, un viņiem nav laika pelnīt iztiku. Vēdu rakstos teikts, ka dāvanas jādod arī tiem, kas ir atsacīšanās dzīves kārtā, sanjāsī. Sanjāsī iet no mājas uz māju, lūgdami dāvanas. Viņi to nedara naudas, bet gan misijas dēļ. Viņi iet no mājas uz māju, lai atmodinātu ģimenes cilvēkus no neziņas miega. Ģimenes cilvēki ir iegrimuši ģimenes lietās un aizmirsuši īsteno dzīves nolūku – Krišnas apziņas atmodināšanu, tāpēc sanjāsī uzdevums ir lūgt no ģimenes cilvēkiem dāvanas un iedvesmot viņus uz Krišnas apziņu. Kā teikts Vēdās, cilvēkam ir jāatmodina un jāsasniedz tas, kas viņam pienākas šajā cilvēka mūžā. Šīs zināšanas un ceļu dod sanjāsī, tāpēc dāvanas ir jādod cilvēkiem atsacīšanās dzīves kārtā, brāhmaniem un citiem labiem mērķiem, nevis katram, kurš ienāk prātā.

Jašass, slava jāsaprot saskaņā ar Kungu Čaitanju, kurš teica, ka cilvēku slavē, ja viņš ir dižens bhakta. Lūk, kāda ir īsta slava. Ja kāds ir kļuvis par diženu Krišnas apziņas cilvēku un citi to zina, tad viņš patiešām ir slavens. Kam nav šādas slavas, tas ir negodā.

Visas šīs īpašības ir izpaustas visā Visumā, pie cilvēkiem un padieviem. Ir daudz cilvēcisku dzīvības veidu uz citām planētām, un tur arī ir šīs īpašības. Ja kāds vēlas iet uz priekšu Krišnas apziņā, tad Krišna rada visas šīs īpašības, un cilvēks tās iekšēji izkopj. Kas garīgi kalpo Visaugstajam Kungam, tas attīsta visas labās īpašības, jo par to gādā Visaugstais Kungs.

Viss, ko mēs redzam – gan labais, gan sliktais – ir nācis no Krišnas. Materiālajā pasaulē nevar izpausties pats par sevi nekas tāds, kā nav Krišnā. Lūk, kādas ir zināšanas: kaut arī mēs zinām, ka viss ir dažādi izkārtots, mums jāapzinās, ka viss plūst no Krišnas.

6. PANTS

महर्षयः सप्त पूर्वे चत्वारो मनवस्तथा ।
मद्भावा मानसा जाता येषां लोक इमाः प्रजाः ॥ ६ ॥

maharšajah sapta pūrvē čatvāro manavas tathā
mad-bhāvā mānasā džātā jēšām loka imāh pradžāh

mahā-rišajah – diženie gudrie; sapta – septiņi; pūrvē – pirms; čatvārah – četri; manavah – Manu; tathā – arī; mat-bhāvāh – radušies no Manis; mānasāh – no prāta; džātāh – dzimuši; jēšām – tiem; lokē – pasaulē; imāh – visi šie; pradžāh – iedzīvotāji.

No Manis, no Mana prāta pasaulē nāca septiņi diženi gudrie un vēl pirms tiem četri diženi gudrie un Manu [ciltstēvi]. No tiem radās visi dažādo planētu iedzīvotāji.

SKAIDROJUMS: Dievs Kungs īsumā apraksta Visuma iedzīvotāju izcelšanos. Brahma ir sākotnējā būtne, kas dzimis no Visaugstā Kunga enerģijas; viņu sauc par Hiranjagarbhu. Un no Brahmas izpaudās septiņi viedie, un pirms tiem vēl četri viedie – Sanaka, Sananda, Sanātana un Sanatkumāra, kā arī Manu. Visus šos divdesmit piecus viedos sauc par Visuma dzīvo būtņu pirmtēviem. Pastāv neskaitāmi Visumi, un katrā Visumā ir neskaitāmi daudz planētu, uz katras planētas dzīvo visdažādākās būtnes. Tās visas ir radušās no šiem divdesmit pieciem pirmtēviem. Brahma tūkstoš padievu gadu pildīja askēzes un tad ar Krišnas žēlastību saprata, kā vajag radīt. Tad no Brahmas radās Sanaka, Sananda, Sanātana un Sanatkumāra, tad Rudra un septiņi gudrie, un tādā veidā no Dieva Augstākās Personības enerģijas radās visi brāhmani un kšatriji. Brahmu sauc par Pitāmahu, vectēvu, bet Krišnu sauc par Prapitāmahu, vecvectēvu. Tas teikts Bhagavad-gītas vienpadsmitajā nodaļā (11.39.).

7. PANTS

एतां विभूतिं योगं च मम यो वेत्ति तत्त्वतः ।
सोविकल्पेन योगेन युज्यते नात्र संशयः ॥ ७ ॥

ētām vibhūtim jogam ča mama jo vētti tattvatah
so 'vikalpēna jogēna judžjatē nātra samšajah

ētām – visu šo; vibhūtim – bagātību; jogam – mistisko spēku; ča – arī; mama – Manu; jah – kas; vētti – zina; tattvatah – īsteni; sah – viņš; avikalpēna – nedalīti; jogēna – garīgajā kalpošanā; judžjatē – nodarbojas; na – nav; atra – te; samšajah – šaubu.

Kas tik tiešām zina šo Manu varenību un mistisko spēku, tas pilnīgi veltī sevi tīrai garīgai kalpošanai. Par to nevar būt nekādu šaubu.

SKAIDROJUMS: Garīgo zināšanu virsotne ir zināšanas par Dieva Augstāko Personību. Kamēr cilvēks nav stingri pārliecināts par dažādām Visaugstā Kunga varenībām, tikmēr viņš nevar garīgi kalpot. Gandrīz vienmēr cilvēki zina, ka Dievs ir liels, bet viņi nezina neko sīkāk, viņi nezina, cik liels ir Dievs. Šeit ir dots sīkāks apraksts. Ja cilvēks tik tiešām zina, cik Dievs ir liels, tad viņš, dabiski, kļūst par sevi uzticējušu dvēseli un sāk garīgi kalpot Dievam Kungam. Kad cilvēks patiešām zina Visaugstākā varenību, tad viņam nav nekādas citas izejas, kā vienīgi uzticēt sevi Dievam Kungam. Šīs īstās zināšanas dotas Šrīmad Bhāgavatamā, Bhagavad-gītā un līdzīgos rakstos.

Visumu vada daudzi padievi, kuri atrodas uz dažādām planētām, un galvenie no tiem ir Brahma, Kungs Šiva un četri diženie Kumāri, kā arī citi pirmtēvi. Visuma iedzīvotājiem ir daudz priekšteču, un visi tie ir dzimuši no Visaugstā Kunga Krišnas. Dieva Augstākā Personība Krišna ir sākotnējais visu priekšteču tēvs.

Šīs ir tikai dažas no Visaugstā Kunga varenībām. Kad cilvēks par tām ir pilnīgi pārliecināts, tad viņš ar lielu ticību un bez šaubīšanās pieņem Krišnu un garīgi kalpo Viņam. Visas šīs zināšanas ir vaja-

dzīgas, lai cilvēks vēl vairāk vēlētos ar mīlestību garīgi kalpot Dievam Kungam. Nevajag atteikties pilnīgi izprast Krišnas lielumu, jo, zinot Viņa lielumu, cilvēks spēj stingri un patiesīgi garīgi kalpot.

8. PANTS

अहं सर्वस्य प्रभवो मत्तः सर्वं प्रवर्तते ।
इति मत्वा भजन्ते मां बुधा भावसमन्विताः ॥ ८ ॥

aham sarvasja prabhavo mattah sarvam pravartatē
iti matvā bhadžantē mām budhā bhāva-samanvitāh

aham – Es; sarvasja – visa; prabhavah – rašanās avots; mattah – no Manis; sarvam – viss; pravartatē – izplūst; iti – tā; matvā – zinot; bhadžantē – godina; mām – Mani; budhāh – mācītie; bhāva-samanvitāh – ar lielu uzmanību.

Es esmu garīgo un materiālo pasauļu avots. Viss izplūst no Manis. Gudrie, kas to labi apzinās, garīgi kalpo Man un godina Mani no visas sirds.

SKAIDROJUMS: Izglītots zinātnieks, kas pilnīgi apguvis Vēdas un saņēmis zināšanas no tādām autoritātēm kā Kungs Čaitanja un kas prot pielietot šīs zināšanas, spēj saprast, ka Krišna ir visa avots gan materiālajā, gan arī garīgajā pasaulē, un, tā kā viņš to pilnībā zina, viņš kļūst stingrs garīgajā kalpošanā Visaugstajam Kungam. Viņu nekad nevar novirzīt no ceļa nejēgu komentāri, nedz arī muļķi. Visi Vēdu raksti piekrīt, ka Krišna ir Brahmas, Šivas un visu citu padievu avots. Atharva Vēdā (Gopāla-tāpanī Upanišada 1.24.) teikts: jo brahmānam vidadhāti pūrvam jo vai vēdāmš ča gāpajati sma krišnah – «Tas bija Krišna, kas sākumā mācīja Brahmam Vēdu zināšanas un kas pagātnē izplatīja Vēdu zināšanas.» Vēl, «Nārājana Upanišadā» (1.) teikts, atha purušo ha vai nārājano 'kāmajata pradžāh sridžējēti: «Tad Augstākā Personība Nārājana vēlējās radīt dzīvās būtnes.» Upanišada turpina: nārājanād brahmā džājatē, nārājanād pradžāpatih pradžājatē, nārājanād indro džājatē, nārājanād aštau vasavo džājantē, nārājanād ēkādaša rudrā džājantē, nārājanād dvādašāditjāh – «No Nārājanas ir dzimis Brahma, un no Nārājanas ir dzimuši arī pirmtēvi. No Nārājanas ir dzimis Indra, no Nārājanas ir dzimuši astoņi Vasu, no Nārājanas ir dzimuši vienpadsmit Rudras, no Nārājanas ir dzimuši divpadsmit Āditjas.» Šis Nārājana ir Krišnas izvērsums.

Tajās pašās Vēdās teikts, brahmanjo dēvakī-putrah – «Dēvakī dēls, Krišna ir Augstākā Personība.» (Nārājana Upanišada 4.) Vēl ir teikts: ēko vai nārājana āsīn na brahmā na īšāno nāpo nāgni-samau nēmē djāv-āprithivī na nakšatrāni na sūrjah – «Radīšanas sākumā bija tikai Augstākā Personība Nārājana. Nebija ne Brahmas, ne Šivas, ne uguns, ne mēness, ne zvaigžņu, ne debess, ne saules.» (Mahā Upanišada 1.) Mahā Upanišadā arī teikts, ka Kungs Šiva piedzima no Visaugstā Kunga pieres. Tādējādi Vēdās teikts, ka jāgodina Visaugstais Kungs, Brahmas un Šivas radītājs.

Arī Mokša-dharmā Krišna saka:

pradžāpatim ča rudram čāpj aham ēva sridžāmi vai
tau hi mām na vidžānīto mama mājā-vimohitau

«Pirmtēvi, Šiva un citi ir Manis radīti, kaut arī tie nezina, ka viņi ir Manis radīti, jo tos maldina mans maldinātājs spēks.» Arī Varāha Purānā teikts:

nārājanah paro dēvas tasmādž džātaš čaturmukhah
tasmād rudro 'bhavad dēvah sa ča sarva-gjatām gatah

«Nārājana ir Dieva Augstākā Personība, un no Viņa ir dzimis Brahma, no kura piedzima Šiva.»

Kungs Krišna ir visu paaudžu avots, un Viņu sauc par vistiešāko visa cēloni. Viņš saka: «Tā kā viss ir radies no Manis, Es esmu visa pirmavots. Visi ir zem Manis; neviens nav virs Manis.» Nav neviena cita augstākā vadītāja, kā vienīgi Krišna. Kas tādā veidā izprot Krišnu no īstena garīgā skolotāja, atsaucoties uz Vēdu rakstiem, tas visus spēkus velta Krišnas apziņai un kļūst par īsteni mācītu cilvēku. Visi citi, kas nesaprot Krišnu pareizi, salīdzinājumā ar viņu ir galīgi muļķi. Vienīgi muļķis

var uzskatīt Krišnu par cilvēku. Krišnas apziņas cilvēkam šādu muļķu dēļ nevajag apjukt, viņam jāizvairās no neautoritatīviem Bhagavad-gītas komentāriem un iztulkojumiem un ar stingru apņēmību jāiet uz priekšu Krišnas apziņā.

9. PANTS

मच्चित्ता मद्गतप्राणा बोधयन्तः परस्परम् ।
कथयन्तश्च मां नित्यं तुष्यन्ति च रमन्ति च ॥ ९ ॥

mač-čittā mad-gata-prānā bodhajantah parasparam
kathajantaš ča mām nitjam tušjanti ča ramanti ča

mat-čittāh – prātiem pilnīgi Manī; mat-gata-prānāh – dzīvēm veltītām Man; bodhajantah – sludinot; parasparam – savā starpā; kathajantah – runājot; ča – arī; mām – par Mani; nitjam – vienmēr; tušjanti – gūst prieku; ča – arī; ramanti – bauda pārpasaulīgu laimi; ča – arī.

Manu tīro bhaktu domas mājo Manī, viņi dzīvo, lai kalpotu Man, un gūst lielu prieku un svētlaimi, apgaismojot viens otru un stāstot viens otram par Mani.

SKAIDROJUMS: Tīri bhaktas, kuru īpašības šeit minētas, pilnīgi veltī sevi pārpasaulīgai, mīlestības pilnai kalpošanai Dievam Kungam. Viņu prātus nav iespējams novērst no Krišnas lotospēdām. Viņi runā tikai par pārpasaulīgām lietām. Šajā pantā īpaši aprakstītas tīru bhaktu pazīmes. Visaugstā Kunga bhaktas cauru diennakti slavina Visaugstā Kunga īpašības un spēles. Viņu sirdis un dvēseles pastāvīgi gremdējas Krišnā, un viņi priecājas, runājot par Krišnu ar citiem bhaktām.

Garīgās kalpošanas sākotnējā pakāpē bhaktas gūst pārpasaulīgu prieku no pašas kalpošanas, bet brieduma pakāpē viņi patiešām ir iemīlējuši Dievu. Nonākuši šai pārpasaulīgajā stāvoklī, viņi bauda visaugstāko pilnību, kuru Dievs Kungs izpauž savā mājvietā. Kungs Čaitanja salīdzina pārpasaulīgo garīgo kalpošanu ar sēklas iesēšanu dzīvās būtnes sirdī. Pa dažādām Visuma planētām ceļo neskaitāmas dzīvās būtnes, un no tām tikai dažām uzsmaida laime satikt tīru bhaktu un gūt iespēju izprast garīgo kalpošanu. Šī garīgā kalpošana ir gluži kā sēkla, un, ja tā ir iesēta dzīvās būtnes sirdī un būtne klausās un daudzina Harē Krišna, Harē Krišna, Krišna Krišna, Harē Harē/Harē Rāma, Harē Rāma, Rāma Rāma, Harē Harē, tad sēkla nes augļus, tāpat kā koka sēkla nes augļus, ja to pastāvīgi laista. Garīgās kalpošanas stāds pamazām aug augumā, līdz izurbjas cauri materiālā Visuma pārklājam un ieiet garīgo debesu brahmadžoti mirdzumā. Arī garīgajās debesīs stāds turpina augt lielāks un lielāks, līdz sasniedz augstāko planētu, ko sauc par Goloku Vrindāvanu, augstāko Krišnas planētu. Galu galā augs rod patvērumu pie Krišnas lotospēdām, un tur paliek. Kā parasts augs zied un dod augļus, tā arī garīgās kalpošanas augs ar laiku dod augļus, un laistīšana, kas izpaužas kā klausīšanās un daudzināšana, turpinās. Garīgās kalpošanas augs pilnībā aprakstīts «Čaitanja čaritāmritā» (Madhjas līlā, deviņpadsmitajā nodaļā). Tur paskaidrots, ka tad, kad augs rod patvērumu pie Visaugstā Kunga lotospēdām, cilvēks pilnīgi iegrimst mīlestībā uz Dievu – viņš ne mirkli nespēj nodzīvot bez saskarsmes ar Visaugsto Kungu, tāpat kā zivs nespēj dzīvot bez ūdens. Šādā stāvoklī bhakta patiešām iegūst pārpasaulīgas īpašības, jo saskaras ar Visaugsto Kungu.

Šrīmad Bhāgavatamā arī ir daudz stāstu par Visaugstā Kunga un Viņa bhaktu attiecībām; tāpēc Šrīmad Bhāgavatama ir ļoti dārga bhaktām, un tas ir apstiprināts arī pašā Bhāgavatamā (12.13.18.): šrīmad-bhāgavatam purānam amalam jad vaišnavānām prijam. Šajā stāstījumā nav ne vārda par materiālu darbību, saimniecības attīstību, jutekļu apmierināšanu vai atbrīvi. Šrīmad Bhāgavatama ir vienīgais stāstījums, kurā pilnīgi aprakstīta Visaugstā Kunga un Viņa bhaktu pārpasaulīgā daba. Tāpēc Krišnu apzinājušās dvēseles pastāvīgi gūst prieku, klausoties šādus pārpasaulīgus rakstus, gluži kā jauns puisis un meitene gūst prieku viens otra sabiedrībā.

10. PANTS

तेषां सततयुक्तानां भजतां प्रीतिपूर्वकम् ।
ददामि बुद्धियोगं तं येन मामुपयान्ति ते ॥ १० ॥

tēšām satata-juktānām bhadžatām prīti-pūrvakam
dadāmi buddhi-jogam tam jēna mām upajānti tē

tēšām – tiem; satata-juktānām – vienmēr nodarbinātiem; bhadžatām – garīgajā kalpošanā; prīti-pūrvakam – mīlas ekstāzē; dadāmi – Es dodu; buddhi-jogam – īstu saprātu; tam – tādu; jēna – ar kuru; mām – pie Manis; upajānti – nonāk; tē – tie.

Tiem, kas ar mīlestību vienmēr garīgi kalpo Man, Es dodu izpratni, ar kuru viņi var nonākt pie Manis.

SKAIDROJUMS: Šajā pantā ļoti svarīgs ir vārds «budhi-jogam». Varam atcerēties, ka otrajā nodaļā, mācot Ardžunu, Dievs Kungs teica, ka Viņš ir runājis par daudz ko un ka Viņš mācīs budhi jogas ceļu. Tagad budhi joga tiek izskaidrota. Budhi joga pati par sevi ir darbība Krišnas apziņā, tā ir visaugstākais saprāts. Budhi nozīmē «saprāts», un joga nozīmē mistisku darbību jeb mistisku pacelšanos. Kad cilvēks cenšas atgriezties mājās pie Dieva un pilnīgi garīgi kalpo Krišnas apziņā, tad viņa darbību sauc par budhi jogu. Citiem vārdiem sakot, budhi joga ir paņēmiens, kas ļauj izkļūt no materiālās pasaules pinekļiem. Attīstības galamērķis ir Krišna. Cilvēki to nezina, tāpēc tik svarīga ir bhaktu un īstena garīgā skolotāja sabiedrība. Jāzina, ka mērķis ir Krišna, un kad mērķis ir nosprausts, tad lēnām, bet noteikti tiek noiets ceļš un sasniegts galamērķis.

Ja cilvēks zina dzīves galamērķi, bet ir pieķēries darbības augļiem, tad viņš darbojas karma jogā. Ja cilvēks zina, ka mērķis ir Krišna, bet viņam patīk prātot, lai saprastu Krišnu, tad viņš darbojas gjānas jogā. Un, kad cilvēks zina mērķi un meklē Krišnu vienīgi Krišnas apziņā un garīgajā kalpošanā, tad viņš darbojas bhakti jogā jeb budhi jogā, kas ir pilnīga joga. Šī pilnīgā joga ir dzīves augstākā pilnība.

Var gadīties, ka cilvēkam ir īstens garīgais skolotājs un viņš ir kādā garīgā organizācijā, bet tomēr, ja viņš nav pietiekami saprātīgs, lai attīstītos, tad Krišna dod norādījumus no iekšienes, lai šis cilvēks galu galā bez grūtībām nonāktu pie Krišnas. Vajadzīgs, lai cilvēks vienmēr darbotos Krišnas apziņā un ar mīlestību un bhakti dažādos veidos kalpotu. Viņam jādara kāds darbs Krišnam, un tas ir jādara ar mīlestību. Ja bhakta nav pietiekami saprātīgs, lai ietu uz priekšu pa sevis apzināšanās ceļu, bet ir patiesīgs un visu veltījis, lai garīgi kalpotu, tad Dievs Kungs dod viņam iespēju attīstīties un galu galā sasniegt Viņu.

11. PANTS

तेषामेवानुकम्पार्थमहमज्ञानजं तमः ।
नाशयाम्यात्मभावस्थो ज्ञानदीपेन भास्वता ॥ ११ ॥

tēšām ēvānukampārtham aham agjāna-džam tamah
nāšajāmj ātma-bhāva-stho gjāna-dīpēna bhāsvatā

tēšām – tiem; ēva – noteikti; anukampā-artham – lai dotu īpašu žēlastību; aham – Es; agjāna-džam – neziņas; tamah – tumsu; nāšajāmi – izkliedēju; ātma-bhāva – viņu sirdīs; sthah – esošais; gjāna – zināšanu; dīpēna – gaismekli; bhāsvatā – kvēlojošo.

Es mītu viņu sirdīs un aiz īpašas žēlastības ar zināšanu gaismekli sagrauju neziņas radīto tumsu.

SKAIDROJUMS: Kad Kungs Čaitanja Benaresā sludināja Harē Krišna, Harē Krišna, Krišna Krišna, Harē Harē/Harē Rāma, Harē Rāma, Rāma Rāma, Harē Harē daudzināšanu, tad Viņam sekoja tūkstošiem cilvēku. Prakāšānanda Sarasvatī, ļoti ietekmīgs un izglītots zinātnieks Benaresā tajā laikā, izsmēja Kungu Čaitanju, nosaukdams Viņu par sentimentālistu. Reizēm filozofi kritizē bhaktas, uzskatīdami, ka lielākā daļa bhaktu dzīvo neziņas tumsā un filozofijā ir naivi sentimentālisti. Bet patiesībā tas tā nav. Viņi ir ļoti izglītoti zinātnieki, kas izkopj bhakti filozofiju. Un, pat ja bhakta nemācās no saviem rakstiem vai garīgā skolotāja, ja viņš ir patiesīgs garīgajā kalpošanā, pats Kriš-

na, kas mīt sirdī, palīdz viņam. Tātad patiesīgs bhakta, kas darbojas Krišnas apziņā, nevar būt bez zināšanām. Vienīgais, kas vajadzīgs, ir garīgā kalpošana pilnīgā Krišnas apziņā.

Mūsdienu filozofi domā, ka bez izšķiršanas spējas nevar būt tīru zināšanu. Visaugstais Kungs viņiem atbild: pat, ja cilvēkam nav pietiekamas izglītības, pietiekamu zināšanu Vēdu principos, ja viņš tīri garīgi kalpo, tad Visaugstais Kungs viņam palīdz, kā tas teikts šajā pantā.

Dievs Kungs saka Ardžunam, ka vispār saprast Augstāko Patiesību, Absolūto Patiesību, Dieva Augstāko Personību tikai ar prātošanu nav iespējams, jo Augstākā Patiesība ir tik liela, ka nav iespējams Viņu saprast vai sasniegt tikai ar prāta piepūli. Ja cilvēks nav bhakta, ja viņš nemīl Augstāko Patiesību, tad viņš var prātot miljoniem gadu un nekad nesaprast Krišnu jeb Augstāko Patiesību. Krišnu, Augstāko Patiesību var iepriecināt tikai ar garīgo kalpošanu, un ar savu neaptveramo enerģiju Viņš var atklāties tīra bhaktas sirdī. Tāpēc Krišna vienmēr ir tīra bhaktas sirdī; Krišna ir kā saule un Viņa klātbūtnē neziņas tumsa pazūd vienā mirklī. Lūk, kāda ir īpašā žēlastība, ko Krišna dāvā tīrajiem bhaktām.

Daudzu dzīvju ilgas materiālas sabiedrības piesārņojuma dēļ būtnes sirds ir vienmēr pārklāta ar materiālisma putekļiem, bet, kad cilvēks garīgi kalpo un pastāvīgi daudzina Harē Krišnas mantru, tad putekļi ātri tiek noslaucīti un būtne paceļas tīro zināšanu līmenī. Galamērķi Višnu var sasniegt tikai ar šo daudzināšanu un garīgo kalpošanu un nevis ar prātošanu vai strīdiem. Tīriem bhaktām nav jāraizējas par materiālo vajadzību apmierināšanu, viņiem nav jāuztraucas, jo, kad sirds atbrīvojas no tumsas, tad par visu gādā Visaugstais Kungs, kuru iepriecina bhaktas mīlestības pilnā garīgā kalpošana. Tā ir Bhagavad-gītas mācības būtība. Apgūstot Bhagavad-gītu, cilvēks var kļūt par dvēseli, kas pilnīgi uzticējusi sevi Visaugstajam Kungam un tīri garīgi kalpo. Kad Dievs Kungs uzņemas rūpes par cilvēku, tad cilvēks pilnīgi atbrīvojas no visām materiālistiskām pūlēm.

12.–13. PANTS

अर्जुन उवाच
परं ब्रह्म परं धाम पवित्रं परमं भवान् ।
पुरुषं शाश्वतं दिव्यमादिदेवमजं विभुम् ॥ १२ ॥
आहुस्त्वामृषयः सर्वे देवर्षिर्नारदस्तथा ।
असितो देवलो व्यासः स्वयं चैव ब्रवीषि मे ॥ १३ ॥

ardžuna uvāča
param brahma param dhāma pavitram paramam bhavān
purušam šāšvatam divjam ādi-dēvam adžam vibhum

āhus tvām rišajah sarvē dēvaršir nāradas tathā
asito dēvalo vjāsah svajam čaiva bravīši mē

ardžunah uvāča – Ardžuna sacīja; param – augstākā; brahma – patiesība; param – augstākā; dhāma – mājvieta; pavitram – tīrais; paramam – augstākais; bhavān – Tu; purušam – personība; šāšvatam – sākotnējā; divjam – pārpasaulīgā; ādi-dēvam – sākotnējais Kungs; adžam – nedzimušais; vibhum – lielākais; āhuh – saka; tvām – par Tevi; rišajah – gudrie; sarvē – visi; dēva-riših – gudrais starp padieviem; nāradah – Nārada; tathā – arī; asitah – Asita; dēvalah – Dēvala; vjāsah – Vjāsa; svajam – pats; ča – arī; ēva – noteikti; bravīši – Tu skaidro; mē – man.

Ardžuna sacīja: Tu esi Dieva Augstākā Personība, augstākā mājvieta, vistīrākais, Absolūtā Patiesība. Tu esi mūžīgais, pārpasaulīgais, sākotnējā personība, nedzimušais un visvarenākais. To saka arī visi diženi gudrie – Nārada, Asita, Dēvala un Vjāsa, un tagad Tu pats to vēsti Man.

SKAIDROJUMS: Šajos divos pantos Visaugstais Kungs dod iespēju mūsdienu filozofam saprast, ka Visaugstais atšķiras no atsevišķās dvēseles, jo šeit tas ir skaidri pateikts. Noklausījies četrus galvenos Bhagavad-gītas pantus, kas doti šajā nodaļā, Ardžuna pilnīgi atbrīvojās no visām šaubām un

atzina Krišnu par Dieva Augstāko Personību. Viņš tūlīt droši paziņo: «Tu esi Para Brahma, Dieva Augstākā Personība.» Un iepriekš Krišna teica, ka Viņš ir visa un ikviena avots. Ikviens padievs un dzīvā būtne ir atkarīgi no Viņa. Neziņas dēļ cilvēki un padievi uzskata sevi par absolūtiem un neatkarīgiem no Dieva Augstākās Personības. Šo neziņu var pilnīgi sagraut ar garīgo kalpošanu. To jau iepriekšējā pantā Dievs Kungs paskaidroja. Tagad ar Krišnas žēlastību Ardžuna atzīst Viņu par Augstāko Patiesību saskaņā ar Vēdu norādījumiem. Ardžuna neglaimo Krišnam, savam labākajam draugam, saucot Viņu par Dieva Augstāko Personību, Absolūto Patiesību. Viss, ko Ardžuna šajos divos pantos saka, atbilst Vēdu patiesībai. Vēdu norādījumi apliecina, ka Visaugsto Kungu spēj saprast tikai tas, kas garīgi kalpo Viņam, bet citi to nespēj. Katru Ardžunas vārdu šajā pantā apstiprina Vēdu izteikumi.

Kēna Upanišadā teikts, ka Augstākais Brahmans ir visa pamats, un Krišna jau paskaidroja, ka viss balstās uz Viņa. Mundaka Upanišada apstiprina, ka Visaugsto Kungu, uz kura viss balstās, var izprast tikai tie, kas pastāvīgi domā par Viņu. Šo pastāvīgo domāšanu par Krišnu sauc par smaranu, vienu no garīgās kalpošanas veidiem. Tikai ar garīgo kalpošanu Krišnam cilvēks spēj saprast savu stāvokli un atbrīvoties no materiālā ķermeņa.

Vēdas atzīst Visaugsto Kungu par vistīrāko no tīrajiem. Kas saprot, ka Krišna ir vistīrākais no tīrajiem, tas var šķīstīties no visām grēcīgajām darbībām. Kamēr cilvēks neuztic sevi Visaugstajam Kungam, tikmēr viņš nespēj šķīstīties no grēcīgas darbības. Tas, ka Ardžuna atzīst Krišnu par tīrāko, atbilst Vēdu rakstu izteikumiem. To apstiprina arī diženas personības, no kurām galvenais ir Nārada.

Krišna ir Dieva Augstākā Personība, un cilvēkam vienmēr jāmeditē uz Viņu un jābauda pārpasaulīgās attiecības ar Viņu. Viņš ir augstākā esamība. Viņš ir brīvs no ķermeniskām vajadzībām, dzimšanas un nāves. To apstiprina ne tikai Ardžuna, bet arī visi Vēdu raksti, Purānas un hronikas. Krišnu tādā veidā apraksta visa Vēdu literatūra, un arī pats Visaugstais Kungs ceturtajā nodaļā saka: «Kaut arī Es esmu nedzimis, Es atnāku uz Zemi, lai dibinātu reliģijas principus.» Viņš ir augstākais pirmavots. Viņam nav cēloņa, jo Viņš ir visu cēloņu cēlonis, un viss izplūst no Viņa. Šīs pilnīgās zināšanas var iegūt ar Visaugstā Kunga žēlastību.

Šeit Ardžuna ar Krišnas žēlastību izpauž savas domas. Ja vēlamies saprast Bhagavad-gītu, tad mums jāpieņem šajos divos pantos teiktais. To sauc par paramparas kārtību, mācekļu pēctecības pieņemšanu. Kamēr cilvēks nav mācekļu pēctecības loceklis, tikmēr viņš nespēj saprast Bhagavad-gītu. To nav iespējams saprast ar tā saucamo akadēmisko izglītību. Diemžēl tie, kas lepojas ar savu akadēmisko izglītību, par spīti daudzajiem Vēdu rakstu pierādījumiem stūrgalvīgi turas pie pārliecības, ka Krišna ir parasta personība.

14. PANTS

सर्वमेतदृतं मन्ये यन्मां वदसि केशव ।
न हि ते भगवन्व्यक्तिं विदुर्देवा न दानवाः ॥ १४ ॥

sarvam ētad ritam manjē jan mām vadasi kēšava
na hi tē bhagavan vjaktim vidur dēvā na dānavāh

sarvam – visu; ētat – šo; ritam – patiesību; manjē – es pieņemu; jat – ko; mām – man; vadasi – Tu stāsti; kēšava – ak, Krišna; na – ne; hi – noteikti; tē – Tavu; bhagavan – ak, Dieva Personība; vjaktim – atklāsmi; viduh – var zināt; dēvāh – padievi; na – ne; dānavāh – dēmoni.

Krišna! Es ticu, ka viss, ko Tu man saki, ir patiesība. Kungs, Tavu personību nespēj apjēgt ne padievi, ne dēmoni.

SKAIDROJUMS: Ardžuna šeit apstiprina, ka neticīgas un dēmoniskas dabas cilvēki nespēj saprast Krišnu. Viņu nezina pat padievi, tad ko gan var zināt mūsdienu pasaules tā saucamiem zinātnieki. Ar Visaugstā Kunga žēlastību Ardžuna ir sapratis, ka Augstākā Patiesība ir Krišna un ka Viņš ir pilnīgais. Tāpēc mums jāseko pa Ardžunas pēdām. Viņš uzklausīja Bhagavad-gītas autoritāti. Kā

teikts ceturtajā nodaļā, parampara jeb mācekļu pēctecība Bhagavad-gītas izprašanai bija pārtrūkusi, un tāpēc Krišna atjaunoja šo mācekļu pēctecību sākot ar Ardžunu, jo Viņš uzskatīja Ardžunu par tuvu draugu un lielu bhaktu. Tāpēc, kā teikts Gītopanišadas ievadā, Bhagavad-gīta ir jāizprot paramparā. Kad parampara bija pazudusi, Ardžuna tika izraudzīts tās atjaunošanai. Ardžuna pieņēma visu, ko teica Krišna, un mums jācenšas darīt tāpat, tad mēs varēsim izprast Bhagavad-gītas būtību un tikai tad spēsim aptvert, ka Krišna ir Dieva Augstākā Personība.

15. PANTS

स्वयमेवात्मनात्मानं वेत्थ त्वं पुरुषोत्तम ।
भूतभावन भूतेश देवदेव जगत्पते ॥ १५ ॥

svajam ēvātmanātmānam vēttha tvam purušottama
bhūta-bhāvana bhūtēša dēva-dēva džagat-patē

svajam – pats; ēva – noteikti; ātmanā – ar sevi; ātmānam – sevi; vēttha – zini; tvam – Tu; puruša-uttama – ak, diženākā no personām; bhūta-bhāvana – ak, visa avots; bhūta-īša – ak, visa Kungs; dēva-dēva – ak, visu padievu Kungs; džagat-patē – ak, visa Visuma Kungs.

Patiešām, vienīgi Tu ar savu iekšējo spēku zini sevi, ak, Augstākā Persona, visa sākums, visu būtņu Kungs, dievu Dievs, Visuma Kungs.

SKAIDROJUMS: Visaugsto Kungu Krišnu spēj iepazīt tikai tie, kas, garīgi kalpojot, nonākuši saskarē ar Viņu – kā Ardžuna un viņa sekotāji. Cilvēki ar dēmonisku un ateistisku domāšanu Krišnu iepazīt nespēj. Prātošana, kas ved projām no Visaugstā Kunga, ir smags grēks, un, ja cilvēks nezina Krišnu, tad viņam nevajadzētu censties komentēt Bhagavad-gītu. Bhagavad-gītu ir teicis Krišna, un, tā kā tā ir zinātne par Krišnu, tā ir jāsaprot no Krišnas tādā veidā, kā to saprata Ardžuna. To nevajag uzklausīt no ateistiem.

Kā teikts Šrīmad Bhāgavatamā (1.2.11.):

vadanti tat tattva-vidas tattvam jadž gjānam advajam
brahmēti paramātmēti bhagavān iti šabdjatē

Augstākā Patiesība tiek izprasta trijos aspektos: kā bezpersoniskais Brahmans, vienuviet esošā Paramātma un galu galā kā Dieva Augstākā Personība. Tātad pēdējā Absolūtās Patiesības apzināšanās pakāpē cilvēks nonāk pie Dieva Augstākās Personības. Parasts cilvēks vai pat atbrīvots cilvēks, kas apzinājies bezpersonisko Brahmanu vai vienuviet esošo Paramātmu, var nesaprast Dieva Personību. Šādi cilvēki var censties saprast Augstāko Personu no Bhagavad-gītas pantiem, kurus teikusi šī persona Krišna. Dažkārt impersonālisti pieņem, ka Krišna ir Bhagavāns, vai arī viņi atzīst Krišnas autoritāti. Tomēr daudzi atbrīvoti cilvēki nespēj saprast, ka Krišna ir Purušotama, Augstākā Persona. Tāpēc Ardžuna uzrunā Viņu par Purušotamu. Tomēr cilvēks var joprojām nesaprast, ka Krišna ir visu dzīvo būtņu tēvs. Tāpēc Ardžuna uzrunā Viņu par Bhūtabhāvanu. Un, ja cilvēks uzzina, ka Krišna ir visu dzīvo būtņu tēvs, viņš var nezināt, ka Krišna ir augstākais vadītājs, tāpēc šeit Krišna ir uzrunāts par Bhūtēšu, augstāko vadītāju, kas valda pār visiem. Un, pat ja cilvēks zina, ka Krišna ir visu dzīvo būtņu augstākais vadītājs, viņš var nezināt, ka Krišna ir visu padievu avots, tāpēc Krišna šeit tiek uzrunāts par Dēvadēvu, visu padievu godināmo Dievu. Un, pat ja cilvēks zina, ka Krišna ir visu padievu godināmais Dievs, viņš var nezināt, ka Krišna ir visa augstākais īpašnieks, tāpēc Krišna tiek uzrunāts par Džagatpati. Tādējādi šajā pantā Ardžuna ar savu apjēgu māca patiesību par Krišnu, un, lai saprastu Krišnu tādu, kāds Viņš ir, mums jāiet Ardžunas pēdās.

16. PANTS

वक्तुमर्हस्यशेषेण दिव्या ह्यात्मविभूतयः ।
याभिर्विभूतिभिर्लोकानिमांस्त्वं व्याप्य तिष्ठसि ॥ १६ ॥

vaktum arhasj ašēšēna divjā hj ātma-vibhūtajah
jābhir vibhūtibhir lokān imāms tvam vjāpja tišthasi

vaktum – teikt; arhasi – Tev vajag; ašēšēna – sīki; divjāh – dievišķo; hi – noteikti; ātma – Tavu; vibhūtajah – varenību; jābhih – ar kurām; vibhūtibhih – varenībām; lokān – visas planētas; imān – šīs; tvam – Tu; vjāpja – caurstrāvojot; tišthasi – paliec.

Lūdzu pastāsti sīkāk par savu dievišķo varenību, ar kuru Tu caurstrāvo visas šīs pasaules.

SKAIDROJUMS: No šī panta mēs redzam, ka Ardžuna jau ir apmierināts ar savu Dieva Augstākās Personības Krišnas izpratni. Ar Krišnas žēlastību Ardžuna ir ieguvis savu pieredzi, saprātu, zināšanas un visu citu, ko caur to var saņemt, viņš ir izpratis, ka Krišna ir Dieva Augstākā Personība. Ardžuna vairs nešaubās, tomēr lūdz, lai Krišna izskaidro savu visucaurstrāvojošo dabu. Cilvēki vispār un it īpaši impersonālisti, domā galvenokārt par Visaugstākā visucaurstrāvojošo dabu. Tāpēc Ardžuna jautā Krišnam, kā Viņš caurstrāvo visu ar savām dažādajām enerģijām. Jāsaprot, ka Ardžuna to jautā citu cilvēku labad.

17. PANTS

कथं विद्यामहं योगिंस्त्वां सदा परिचिन्तयन् ।
केषु केषु च भावेषु चिन्त्योसि भगवन्मया ॥ १७ ॥

katham vidjām aham jogims tvām sadā paričintajan
kēšu kēšu ča bhāvēšu čintjo 'si bhagavan majā

katham – kā; vidjām aham – zināt es; jogin – ak, augstākais mistiķi; tvām – Tevi; sadā – vienmēr; paričintajan – domājot par; kēšu – kurās; kēšu – kurās; ča – arī; bhāvēšu – dabās; čintjah asi – jāatceras Tevi; bhagavan – ak, Augstākais; majā – no manis.

Krišna, augstākais mistiķi! Kā lai es vienmēr domāju par Tevi un kā lai es izzinu Tevi? Ak, Dieva Augstākā Personība, kādos veidolos lai atceros Tevi?

SKAIDROJUMS: Kā teikts iepriekšējā nodaļā, Dieva Augstāko Personību klāj Viņa jogamaija. Tikai sevi uzticējušas dvēseles un bhaktas var redzēt Viņu. Tagad Ardžuna ir pārliecināts, ka Viņa draugs Krišna ir Augstākais Dievs, bet viņš vēlas zināt ceļu, kuru ejot, parastie cilvēki varētu izprast visucaurstrāvojošo Dievu Kungu. Parastie cilvēki, dēmonus un ateistus ieskaitot, nespēj apjēgt Krišnu, jo Viņu aizsargā jogamaijas enerģija. Arī šos jautājumus Ardžuna uzdod viņu dēļ. Augsts bhakta domā ne tikai par savu izpratni, bet arī par visas cilvēces izpratni. Ardžuna ir vaišnavs, bhakta, tāpēc savā žēlastībā viņš atver ceļu parastajiem cilvēkiem uz visucaurstrāvojošā Visaugstā Kunga izpratni. Šeit viņš uzrunā Krišnu ar vārdu «Jogin», jo Šrī Krišna ir jogamaijas enerģijas saimnieks, un ar šo enerģiju Viņš atklājas un noslēpjas no parasto cilvēku acīm. Parastie cilvēki, kas nemīl Krišnu, nespēj vienmēr domāt par Viņu, tāpēc tiem nākas domāt materiāli. Ardžuna ņem vērā šīs pasaules materiālistisko cilvēku domāšanas veidu. Vārdi kēšu kēšu ča bhāvēšu norāda uz materiālo dabu (vārds «bhāva» nozīmē «priekšmets»). Materiālisti nespēj domāt par Krišnu garīgi, tāpēc tiem tiek ieteikts vērst prātu uz priekšmetiem un censties saskatīt Krišnas izpausmes tajos.

18. PANTS

विस्तरेणात्मनो योगं विभूतिं च जनार्दन ।
भूयः कथय तृप्तिर्हि शृण्वतो नास्ति मेमृतम् ॥ १८ ॥

vistarēnātmano jogam vibhūtim ča džanārdana
bhūjah kathaja triptir hi šrinvato nāsti mē 'mritam

vistarēna – sīki; ātmanah – savu; jogam – mistisko spēku; vibhūtim – varenību; ča – arī; džanaardana – ak, ateistu nogalinātāj; bhūjah – vēl; kathaja – apraksti; triptih – apmierinājuma; hi – noteikti; šrinvatah – klausoties; na asti – nav; mē – man; amritam – nektārs.

Džanārdana, lūdzu vēlreiz sīki izstāsti par savu mistisko spēku un varenību. Par Tevi es varētu klausīties bez gala. Jo vairāk es klausos, jo vairāk man gribas baudīt Tavu vārdu nektāru.

SKAIDROJUMS: Līdzīgus vārdus teica Šaunakas vadītie Naimišāranjas riši Sūtam Gosvāmī. Viņi sacīja:

vajam tu na vitripjāma uttama-šloka-vikramē
jač čhrinvatām rasa-gjānām svādu svādu padē padē

«Par Krišnas spēlēm, kuras slavina brīnišķīgas lūgšanas, var klausīties bez gala, tās nekad neapnīkst. Tie, kas nonākuši pārpasaulīgās attiecībās ar Krišnu, uz katra soļa bauda Dieva Kunga spēļu aprakstus.» (Bhāg.1.1.19.) Tātad, Ardžuna vēlas klausīties par Krišnu, it īpaši par to, kādā veidā Viņš ir visucaurstrāvojošais Visaugstais Kungs.

Kas attiecas uz amritu, nektāru, jebkurš stāstījums vai izteikums par Krišnu ir kā nektārs. Un šo nektāru tik tiešām var nogaršot. Mūsdienu stāsti, daiļliteratūra un vēsturiskie darbi atšķiras no Dieva Kunga pārpasaulīgajām spēlēm tajā ziņā, ka cilvēks nogurst, klausoties pasaulīgos stāstus, bet nekad nenogurst klausīties par Krišnu. Tikai tādēļ Visuma vēsture ir tik pilna stāstu par Dieva avatāriem. Purānas ir iepriekšējo laikmetu vēsture, kas saistīta ar dažādu Dieva Kunga avatāru spēlēm. Tādā veidā pat pēc daudzkārtējas pārlasīšanas šie stāsti nekad neapnīk.

19. PANTS

श्रीभगवानुवाच
हन्त ते कथयिष्यामि दिव्या ह्यात्मविभूतयः ।
प्राधान्यतः कुरुश्रेष्ठ नास्त्यन्तो विस्तरस्य मे ॥ १९ ॥

šrī bhagavān uvāča
hanta tē kathajišjāmi divjā hj ātma-vibhūtajah
prādhānjatah kuru-šrēštha nāstj anto vistarasja mē

šrī bhagavān uvāča – Dieva Augstākā Personība sacīja; hanta – jā; tē – tev; kathajišjāmi – Es teikšu; divjāh – dievišķo; hi – noteikti; ātma-vibhūtajah – savu varenību; prādhānjatah – galveno; kuru-šrēštha – ak, labākais no Kuru; na asti – nav; antah – gala; vistarasja – lielumam; mē – Manam.

Dieva Augstākā Personība sacīja: Labi, Ardžuna, Es tev stāstīšu par savām lieliskajām izpausmēm, taču tikai par galvenajām, jo Manai varenībai nav gala.

SKAIDROJUMS: Nav iespējams aptvert Krišnas un Viņa varenības lielumu. Atsevišķās dvēseles jutekļi ir ierobežoti un neļauj tai pilnībā saprast Krišnas darbus. Un tomēr, bhaktas cenšas aptvert Krišnu, bet ne tā, lai spētu Viņu pilnībā saprast jebkurā laikā vai jebkurā mūža posmā. Stāsti par Krišnu ir tik patīkami, ka bhaktām tie ir kā nektārs. Tāpēc bhaktas tos bauda. Runājot par Krišnas varenībām un dažādajām enerģijām, tīrie bhaktas gūst pārpasaulīgu baudu. Tāpēc viņi vēlas klausīties un runāt par šiem jautājumiem. Krišna zina, ka dzīvās būtnes neizprot Viņa varenības lielumu, tāpēc Viņš ir ar mieru stāstīt tikai par galvenajām savu dažādo enerģiju izpausmēm. Vārds prādhānjatah («galvenais») ir ļoti svarīgs, jo mēs spējam saprast tikai dažas galvenās Visaugstā Kunga iezīmes, jo to ir bezgalīgi daudz. Nav iespējams saprast tās visas. Un vārds «vibhūti», kas izmantots šajā pantā, norāda uz varenībām, ar kurām Viņš vada visu kosmisko izpausmi. Amarakošas vārdnīcā teikts, ka «vibhūti» norāda uz īpašu varenību.

Impersonālisti jeb panteisti nespēj izprast ne Visaugstā Kunga īpašo varenību, ne Viņa dievišķo enerģiju izpausmes. Viņa enerģijas caurvij gan materiālo pasauli, gan arī garīgo valstību visās to dažādajās izpausmēs. Tagad Krišna apraksta, kādā veidā Viņu var uztvert parasts cilvēks, tādējādi aprakstot daļu no savas daudzveidīgās enerģijas.

20. PANTS

अहमात्मा गुडाकेश सर्वभूताशयस्थितः ।
अहमादिश्च मध्यं च भूतानामन्त एव च ॥ २० ॥

aham ātmā gudākēša sarva-bhūtāšaja-sthitah
aham ādiš ča madhjam ča bhūtānām anta ēva ča

aham – Es; ātmā – dvēsele; gudākēša – ak, Ardžuna; sarva-bhūta – visu dzīvo būtņu; āšaja-sthitah – kas atrodas sirdī; aham – Es; ādih – sākums; ča – arī; madhjam – vidus; ča – arī; bhūtānām – visu dzīvo būtņu; antah – gals; ēva – noteikti; ča – un.

Ardžuna! Es esmu Virsdvēsele visu dzīvo būtņu sirdīs. Es esmu visu būtņu sākums, vidus un gals.

SKAIDROJUMS: Šajā pantā Ardžuna uzrunāts par Gudākēšu, kas nozīmē «tas, kas uzvarējis miega tumsu.» Kas guļ neziņas tumsā, tie nespēj saprast, kā Dieva Augstākā Personība dažādos veidos izpaužas materiālajā un garīgajā pasaulē. Tādējādi nozīmīgs ir veids, kā Krišna uzrunā Ardžunu. Tā kā Ardžuna stāv pāri šādai tumsai, Dieva Personība ir ar mieru aprakstīt viņam savas dažādās varenības.

Vispirms Krišna saka Ardžunam, ka Viņš sava sākotnējā izvērsuma veidā ir visas kosmiskās izpausmes dvēsele. Pirms materiālās radīšanas Visaugstais Kungs ar pilnīgajiem izvērsumiem pieņem purušas avatāru veidolus, un no Viņa viss sākas. Tāpēc Viņš ir mahattatvas, Visuma pamatvielu ātma jeb dvēsele. Materiālās enerģijas kopums nav radīšanas cēlonis; īstenībā Mahāvišnu ieiet mahattatvā, materiālās enerģijas kopumā. Viņš ir dvēsele. Kad Mahāvišnu ieiet izpaustajos Visumos, Viņš vēlreiz izpaužas kā Virsdvēsele katrā būtnē. Mēs zinām, ka dzīvās būtnes ķermenis pastāv tāpēc, ka tajā ir garīga dzirkstele. Bez garīgās dzirksteles esamības ķermenis nevar attīstīties. Gluži tāpat, kamēr Augstākā Dvēsele Krišna neieiet materiālajā izpausmē, tā nevar attīstīties. Kā teikts Subala Upanišadā: prakritj-ādi-sarva-bhūtāntar-jāmī sarva-šēšī ča nārājanah – «Dieva Augstākā Personība Virsdvēseles veidolā pastāv visos izpaustajos Visumos.»

Trīs puruša avatāri ir aprakstīti Šrīmad Bhāgavatamā. Tie aprakstīti arī Sātvata tantrā. Višnos tu trīni rūpāni purušākhjānj atho viduh – Dieva Augstākā Personība šajā materiālajā izpausmē izpaužas trijos veidos – kā Kāranodakašājī Višnu, Garbhodakašājī Višnu un Kšīrodakašājī Višnu. Mahāvišnu jeb Kāranodakašājī Višnu ir aprakstīts Brahma-samhitā (5.47.). Jah kāranārnava-džalē bhadžati sma joga-nidrām – Visaugstais Kungs Krišna, visu cēloņu cēlonis, Mahā-Višnu veidolā guļ kosmiskajā okeānā. Tāpēc Dieva Augstākā Personība ir šī Visuma sākums, Visuma izpausmju uzturētājs un visas enerģijas gals.

21. PANTS

आदित्यानामहं विष्णुर्ज्योतिषां रविरंशुमान् ।
मरीचिर्मरुतामस्मि नक्षत्राणामहं शशी ॥ २१ ॥

āditjānām aham višnur džjotišām ravir amšumān
marīčir marutām asmi nakšatrānām aham šašī

āditjānām – no Āditjām; aham – Es esmu; višnuh – Visaugstais Kungs; džjotišām – no visiem spīdekļiem; ravih – saule; amšu-mān – mirdzošā; marīčih – Marīči; marutām – no Marutām; asmi – esmu; nakšatrānām – no zvaigznēm; aham – Es; šašī – mēness.

No Āditjām Es esmu Višnu, no spīdekļiem Es esmu mirdzošā saule, no Marutām Es esmu Marīči, no zvaigznēm Es esmu Mēness.

SKAIDROJUMS: Ir divpadsmit Āditjas, no kuriem Krišna ir galvenais. No visiem debesu spīdekļiem Saule ir galvenā, un Brahma-samhitā Saule tiek saukta par Visaugstā Kunga mirdzošo aci. Debesīs pūš piecpadsmit dažādi vēji un no šiem vējiem vadošā dievība Marīči pārstāv Krišnu.

Naktī starp zvaigznēm visvairāk izceļas Mēness, un tādējādi tas pārstāv Krišnu. No šī panta mēs redzam, ka mēness ir viena no zvaigznēm; tāpēc zvaigznes, kas mirdz debesīs, arī atstaro Saules gaismu. Vēdu raksti neatzīst uzskatu par daudzu sauļu esamību Visumā. Saule ir viena, un zvaigznes, tāpat kā mēness, atspīd ar atstaroto saules gaismu. Šeit Bhagavad-gīta norāda, ka mēness ir viena no zvaigznēm, tāpēc spīdošās zvaigznes nav saules, tās ir līdzīgas Mēnesim.

22. PANTS

वेदानां सामवेदोस्मि देवानामस्मि वासवः ।
इन्द्रियाणां मनश्चास्मि भूतानामस्मि चेतना ॥ २२ ॥

vēdānām sāma-vēdo 'smi dēvānām asmi vāsavah
indrijānām manaš čāsmi bhūtānām asmi čētanā

vēdānām – no visām Vēdām; sāma-vēdah – Sāma Vēda; asmi – esmu; dēvānām – no visiem padieviem; asmi – esmu; vāsavah – debesu valdnieks; indrijānām – no visiem jutekļiem; manah – prāts; ča – arī; asmi – esmu; bhūtānām – no visām dzīvajām būtnēm; asmi – esmu; čētanā – dzīvības spēks.

No Vēdām Es esmu Sāma Vēda, no padieviem Es esmu Indra, debesu valdnieks, no jutekļiem Es esmu prāts, Es esmu dzīvības spēks [apziņa] dzīvajās būtnēs.

SKAIDROJUMS: Matērija un gars atšķiras ar to, ka matērijai nav apziņas. Apziņa ir dzīvajai būtnei, tāpēc šī apziņa ir mūžīga un augstākā. Apziņu nekādā veidā nevar radīt no matērijas.

23. PANTS

रुद्राणां शङ्करश्चास्मि वित्तेशो यक्षरक्षसाम् ।
वसूनां पावकश्चास्मि मेरुः शिखरिणामहम् ॥ २३ ॥

rudrānām šankaraš čāsmi vittēšo jakša-rakšasām
vasūnām pāvakaš čāsmi mēruh šikharinām aham

rudrānām – no visiem Rudrām; šankarah – Kungs Šiva; ča – arī; asmi – Es esmu; vitta-īšah – padievu dārgumu kungs; jakša-rakšasām – Jakšām un Rākšasiem; vasūnām – no Vasu; pāvakah – uguns; ča – arī; asmi – esmu; mēruh – Meru; šikharinām – no kalniem; aham – Es esmu.

No Rudrām Es esmu Kungs Šiva, no jakšām un rākšasiem Es esmu bagātības Kungs [Kuvēra], no Vasu Es esmu uguns [Agni] un no kalniem Es esmu Meru.

SKAIDROJUMS: Ir vienpadsmit Rudras, no kuriem Šankara, Kungs Šiva, ir galvenais. Viņš ir Visaugstā Kunga avatārs, kas Visumā atbild par tumsību. Jakšu un rākšasu vadonis ir Kuvēra, galvenais padievu mantzinis, un viņš ir Visaugstā Kunga pārstāvis. Meru ir kalns, kas slavens ar bagātīgiem izrakteņiem.

24. PANTS

पुरोधसां च मुख्यं मां विद्धि पार्थ बृहस्पतिम् ।
सेनानीनामहं स्कन्दः सरसामस्मि सागरः ॥ २४ ॥

purodhasām ča mukhjam mām viddhi pārtha brihaspatim
sēnānīnām aham skandah sarasām asmi sāgarah

purodhasām – no visiem priesteriem; ča – arī; mukhjam – galvenais; mām – Es; viddhi – saproti; pārtha – ak, Prithas dēls; brihaspatim – Brihaspati; sēnānīnām – no visiem karavadoņiem; aham – Es esmu; skandah – Kārtikēja; sarasām – no ūdeņiem; asmi – esmu; sāgarah – okeāns.

Ardžuna! Zini, ka no priesteriem Es esmu galvenais, Brihaspati, no karavadoņiem Es esmu Kārtikēja un no ūdeņiem Es esmu okeāns.

SKAIDROJUMS: Indra ir galvenais debesu planētu padievs un viņu sauc par debesu valdnieku. Planētu, uz kuras viņš valda, sauc par Indraloku. Brihaspati ir Indras priesteris, un, tā kā Indra ir galvenais no visiem valdniekiem, Brihaspati ir galvenais no visiem priesteriem. Un tāpat kā Indra ir galvenais no visiem valdniekiem, Skanda jeb Kārtikēja, Pārvatī un Kunga Šivas dēls, ir galvenais no visiem karavadoņiem. Un no visiem ūdeņiem okeāns ir vislielākais. Šīs Krišnas izpausmes ir tikai norādes uz Viņa diženumu.

25. PANTS

महर्षीणां भृगुरहं गिरामस्म्येकमक्षरम् ।
यज्ञानां जपयज्ञोस्मि स्थावराणां हिमालयः ॥ २५ ॥

maharṣīnām bhrigur aham girām asmj ēkam akšaram
jagjānām džapa-jagjo 'smi sthāvarānām himālajah

mahā-rišīnām – no diženiem gudrajiem; bhriguh – Bhrigu; aham – Es; girām – no vārdiem; asmi – esmu; ēkam akšaram – pranava; jagjānām – no ziedojumiem; džapa-jagjah – dziedāšana un atkārtošana; asmi – esmu; sthāvarānām – no nekustīgajiem; himālajah – Himalaju kalni.

No diženiem gudrajiem Es esmu Bhrigu, no skaņām Es esmu pārpasaulīgais «om», no ziedojumiem Es esmu svēto vārdu daudzināšana [džapa] un no nekustīgajiem Es esmu Himalaji.

SKAIDROJUMS: Brahma, pirmā dzīvā būtne Visumā, radīja vairākus dēlus, lai tie savukārt radītu dažādus dzīvības veidus. No šiem dēliem Bhrigu ir visvarenākais gudrais. No visām pārpasaulīgajām skaņām «om» («omkāra») pārstāv Krišnu. No visiem ziedojumiem Harē Krišna, Harē Krišna, Krišna Krišna, Harē Harē/Harē Rāma, Harē Rāma, Rāma Rāma, Harē Harē daudzināšana vistīrāk pārstāv Krišnu. Dažreiz tiek ieteiktas dzīvnieku upurēšanas, bet Harē Krišna, Harē Krišna ziedošanā nevar būt ne runas par vardarbību. Tas ir visvienkāršākais un vistīrākais ziedojums. Viss cildenais šajā pasaulē pārstāv Krišnu. Tāpēc Himalaji, pasaules lielākie kalni, arī pārstāv Viņu. Iepriekšējā pantā tika minēts Meru kalns, bet Meru ir kustināms, turpretī Himalaji nekad nevar tikt kustināti. Tādējādi Himalaji ir lielāki par Meru.

26. PANTS

अश्वत्थः सर्ववृक्षाणां देवर्षीणां च नारदः ।
गन्धर्वाणां चित्ररथः सिद्धानां कपिलो मुनिः ॥ २६ ॥

ašvatthah sarva-vrikšānām dēvaršīnām ča nāradah
gandharvānām čitrarathah siddhānām kapilo munih

ašvatthah – banjankoks; sarva-vrikšānām – no visiem kokiem; dēva-rišīnām – no visiem padievu gudrajiem; ča – un; nāradah – Nārada; gandharvānām – no visiem Gandharvu planētas iedzīvotājiem; čitrarathah – Čitraratha; siddhānām – no pilnīgajiem; kapilah munih – Kapila Muni.

No visiem kokiem Es esmu banjankoks, no padievu gudrajiem Es esmu Nārada. No gandharviem Es esmu Čitraratha, no pilnīgajām būtnēm Es esmu gudrais Kapila.

SKAIDROJUMS: Banjankoks (ašvatha) ir viens no augstākajiem un skaistākajiem kokiem un cilvēki Indijā bieži vien to ik rītu godina. No padieviem viņi arī godina Nāradu, kas uzskatāms par Visuma lielāko bhaktu. Tādējādi Viņš pārstāv Krišnu kā bhakta. Uz gandharvu planētas dzīvo brīnišķīgi dziedātāji un no tiem vislabākais dziedātājs ir Čitraratha. No pilnīgajām būtnēm Krišnu pārstāv Kapila, Dēvahūti dēls. Viņš ir uzskatāms par Krišnas avatāru, un Viņa filozofija ir minēta Šrīmad Bhāgavatamā. Vēlāk kļuva slavens cits Kapila, bet viņa filozofija bija ateistiska. Tādējādi starp viņiem ir milzīga atšķirība.

27. PANTS

उच्चैःश्रवसमश्वानां विद्धि माममृतोद्भवम् ।
ऐरावतं गजेन्द्राणां नराणां च नराधिपम् ॥ २७ ॥

uččaihšravasam ašvānām viddhi mām amritodbhavam
airāvatam gadžēndrānām narānām ča narādhipam

uččaihšravasam – Učaihšrava; ašvānām – no zirgiem; viddhi – zini; mām – Mani; amrita-udbhavam – no okeāna kulšanas radušies; airāvatam – Airāvata; gadža-indrānām – no karaliskajiem ziloņiem; narānām – no cilvēkiem; ča – un; nara-adhipam – valdnieks.

Zini, ka no zirgiem Es esmu Učaihšrava, kas radies kuļot okeānu, lai iegūtu nektāru. No karaliskajiem ziloņiem Es esmu Airāvata, un no cilvēkiem Es esmu valdnieks.

SKAIDROJUMS: Reiz padievi (bhaktas) un dēmoni (asuras) kūla jūru. No šīs kulšanas radās nektārs un inde, un Kungs Šiva izdzēra indi. No nektāra radās daudzas būtnes, viena no kurām bija zirgs Učaihšrava. Vēl viens dzīvnieks, kas radās no nektāra, bija zilonis Airāvata. Tā kā šie divi dzīvnieki radās no nektāra, tie ir īpaši svarīgi, un viņi pārstāv Krišnu.

No cilvēkiem Krišnu pārstāv valdnieks, jo Krišna ir Visuma uzturētājs, un valdnieki, kas par tādiem kļuvuši dievišķu īpašību dēļ, ir savu valstu uzturētāji. Tādi valdnieki kā Mahārādža Judhišthira, Mahārādža Parīkšits un Kungs Rāma bija ļoti taisnīgi un vienmēr domāja par pilsoņu labklājību. Vēdu rakstos valdnieks tiek uzskatīts par Dieva pārstāvi. Taču šajā laikmetā, kad pagrimst reliģijas principi, monarhija satrūdēja un galu galā tika iznīcināta. Bet jāsaprot, ka pagātnē cilvēki bija laimīgāki taisnīgu valdnieku vadītās zemēs.

28. PANTS

आयुधानामहं वज्रं धेनूनामस्मि कामधुक् ।
प्रजनश्चास्मि कन्दर्पः सर्पाणामस्मि वासुकिः ॥ २८ ॥

ājudhānām aham vadžram dhēnūnām asmi kāmadhuk
pradžanaš čāsmi kandarpah sarpānām asmi vāsukih

ājudhānām – no ieročiem; aham – Es; vadžram – zibens; dhēnūnām – no govīm; asmi – esmu; kāma-dhuk – surabhi govs; pradžanah – no bērnu radīšanas cēloņiem; ča – un; asmi – esmu; kandarpah – mīlas dievs; sarpānām – no čūskām; asmi – esmu; vāsukih – Vāsuki.

No ieročiem Es esmu zibens, no govīm Es esmu surabhi. No bērnu radīšanas cēloņiem Es esmu mīlas dievs Kandarpa un no čūskām Es esmu Vāsuki.

SKAIDROJUMS: Zibens, kas patiešām ir varens ierocis, pārstāv Krišnas spēku. Garīgajās debesīs, Krišnalokā, ir govis, kuras var slaukt jebkurā laikā, un tās dod pēc patikas daudz piena. Protams, materiālajā pasaulē šādu govju nav, bet šeit ir minēts, ka tādas ir Krišnalokā. Dievam Kungam ir daudz šādu surabhi govju. Ir teikts, ka Dievs Kungs gana surabhi govis. Kandarpa ir dzimumtieksme, lai radītu labus dēlus, tāpēc Kandarpa pārstāv Krišnu. Dažreiz dzimumdzīvi izmanto tikai jutekļu apmierināšanai, šāda dzimumdzīve nepārstāv Krišnu. Bet dzimumdzīve labu bērnu radīšanai ir Kandarpa un pārstāv Krišnu.

29. PANTS

अनन्तश्चास्मि नागानां वरुणो यादसामहम् ।
पितॄणामर्यमा चास्मि यमः संयमतामहम् ॥ २९ ॥

anantaš čāsmi nāgānām varuno jādasām aham
pitrīnām arjamā čāsmi jamah samjamatām aham

anantah – Ananta; ča – arī; asmi – esmu; nāgānām – no daudzgalvainajām čūskām; varunah – padievs, kas valda pār ūdeņiem; jādasām – no ūdens iemītniekiem; aham – Es; pitrīnām – no senčiem; arjamā – Arjama; ča – arī; asmi – esmu; jamah – nāves valdnieks; samjamatām – no visiem sodītājiem; aham – Es.

No daudzgalvainajām nāgām Es esmu Ananta. No ūdeņu iemītniekiem Es esmu padievs Varuna. No senčiem Es esmu Arjama, un no sprieduma izpildītājiem Es esmu Jama, nāves valdnieks.

SKAIDROJUMS: No daudzgalvainajām Nāgu čūskām Ananta ir vislielākā, un padievs Varuna ir vislielākais starp ūdeņu iemītniekiem. Viņi abi pārstāv Krišnu. Ir arī tāda Pitu jeb senču planēta, pār kuru valda Arjama, kas pārstāv Krišnu. Daudzas dzīvās būtnes soda neliešus, un no tām Jama ir galvenais. Jama atrodas uz planētas, kas nav tālu no Zemes. Uz turieni pēc nāves tiek aizvesti lieli grēcinieki, un Jama gādā, lai tie saņemtu dažādus sodus.

30. PANTS

प्रह्लादश्चास्मि दैत्यानां कालः कलयतामहम् ।
मृगाणां च मृगेन्द्रोहं वैनतेयश्च पक्षिणाम् ॥ ३० ॥

prahlādaš čāsmi daitjānām kālah kalajatām aham
mrigānām ča mrigēndro 'ham vainatējaš ča pakšinām

prahlādah – Prahlāda; ča – arī; asmi – esmu; daitjānām – no dēmoniem; kālah – laiks; kalajatām – no pakļāvējiem; aham – Es; mrigānām – no dzīvniekiem; ča – un; mriga-indrah – lauva; aham – Es; vainatējah – Garuda; ča – arī; pakšinām – no putniem.

No dēmoniem daitjām Es esmu bhakta Prahlāda, no pakļāvējiem Es esmu laiks, no zvēriem Es esmu lauva un no putniem Es esmu Garuda.

SKAIDROJUMS: Diti un Aditi ir divas māsas. Aditi dēlus sauc par āditjām, bet Diti dēlus sauc par daitjām. Visi āditjas ir Dieva Kunga bhaktas, bet visi Daitjas ir ateisti. Kaut arī Prahlāda piedzima Daitju ģimenē, viņš no pašas bērna kājas bija bhakta. Garīgās kalpošanas un dievišķās dabas dēļ viņš tiek uzskatīts par Krišnas pārstāvi.

Ir daudz pakļaušanas līdzekļu, bet laiks izdeldē visu, kas ir materiālajā Visumā, un tādējādi pārstāv Krišnu. No daudzajiem dzīvniekiem lauva ir visvarenākā un visniknākā; no miljoniem dažādu putnu Garuda, Kunga Višnu nesējs, ir vislielākais.

31. PANTS

पवनः पवतामस्मि रामः शस्त्रभृतामहम् ।
झषाणां मकरश्चास्मि स्रोतसामस्मि जाह्नवी ॥ ३१ ॥

pavanah pavatām asmi rāmah šastra-bhritām aham
džhašānām makaraš čāsmi srotasām asmi džāhnavī

pavanah – vējš; pavatām – no visa, kas attīra; asmi – esmu; rāmah – Rāma; šastra-bhritām – no ieroču nesējiem; aham – Es; džhašānām – no visām zivīm; makarah – haizivs; ča – arī; asmi – esmu; srotasām – no upēm; asmi – esmu; džāhnavī – Ganga.

No šķīstītājiem Es esmu vējš, no ieroču nesējiem Es esmu Rāma, no zivīm Es esmu haizivs un no upēm Es esmu Ganga.

SKAIDROJUMS: No visiem ūdens iemītniekiem haizivs ir viena no lielākajām un cilvēkam noteikti visbīstamākā. Tādējādi haizivs pārstāv Krišnu.

32. PANTS

सर्गाणामादिरन्तश्च मध्यं चैवाहमर्जुन ।
अध्यात्मविद्या विद्यानां वादः प्रवदतामहम् ॥ ३२ ॥

sargānām ādir antaš ča madhjam čaivāham ardžuna
adhjātma-vidjā vidjānām vādah pravadatām aham

sargānām – no visa radītā; ādih – sākums; antah – gals; ča – un; madhjam – vidus; ča – arī; ēva – noteikti; aham – Es; ardžuna – ak, Ardžuna; adhjātma-vidjā – garīgās zināšanas; vidjānām – no visas izglītības; vādah – dabīgais secinājums; pravadatām – no argumentiem; aham – Es.

Ardžuna! Es esmu visa radītā sākums, vidus un gals. No visām zinātnēm Es esmu garīgā zinātne par patību, un loģikā Es esmu galējā patiesība.

SKAIDROJUMS: No radītajām izpausmēm pirmais tika radīts materiālo pamatvielu kopums. Kā iepriekš tika paskaidrots, kosmisko izpausmi rada un vada Mahāvišnu, Garbhodakašājī Višnu un Kšīrodakašājī Višnu un pēc tam izpausmi iznīcina Kungs Šiva. Brahma ir pakārtotais radītājs. Visi šie radītāji, uzturētāji un iznīcinātāji ir Visaugstā Kunga iemiesojumi materiālajās īpašībās. Tāpēc Viņš ir visa radītā sākums, vidus un gals.

Augstu izglītību var iegūt no dažādām zināšanu grāmatām, kā, piemēram, četrām Vēdām, sešiem to papildinājumiem, Vēdānta-sūtras, loģikas grāmatām, reliģijas grāmatām un Purānām. Vispār pastāv četrpadsmit grāmatu veidu izglītībai. No tām, tās grāmatas, kas dod adhjātmavidju, garīgās zināšanas – it īpaši Vēdānta-sūtra – pārstāv Krišnu.

Loģikā ir dažādu veidu argumenti. Dot savam argumentam pierādījumu, kas der arī otrai pusei, ir džalpa. Cenšanās tikai sakaut pretinieku ir vitanda. Bet īstais secinājums ir vāda. Šī galējā patiesība pārstāv Krišnu.

33. PANTS

अक्षराणामकारोस्मि द्वन्द्वः सामासिकस्य च ।
अहमेवाक्षयः कालो धाताहं विश्वतोमुखः ॥ ३३ ॥

akšarānām a-kāro 'smi dvandvah sāmāsikasja ča
aham ēvākšajah kālo dhātāham višvato-mukhah

akšarānām – no burtiem; a-kārah – pirmais burts; asmi – esmu; dvandvah – divdaļīgais; sāmāsikasja – no saliktajiem; ča – un; aham – Es; ēva – noteikti; akšajah – mūžīgais; kālah – laiks; dhātā – radītājs; aham – Es; višvatah-mukhah – Brahma.

No burtiem Es esmu «A», no saliktajiem vārdiem Es esmu divdaļīgais. Es esmu arī mūžīgais laiks. No radītājiem Es esmu Brahma.

SKAIDROJUMS: Akāra, pirmais sanskrita alfabēta burts, ir Vēdu rakstu sākums. Bez akāras nekas nevar skanēt, tāpēc tā ir skaņas sākums. Sanskritā ir arī daudz saliktu vārdu, no kuriem divdaļīgo, piemēram, «rāmakrišna», sauc par dvandvu. Šajā saliktenī vārdi «rāma» un «krišna» ir vienādos locījumos, tāpēc salikteni sauc par divdaļīgu.

No visiem nogalinātājiem laiks ir galējais, jo laiks nogalina visu. Laiks pārstāv Krišnu, jo, pienākot noteiktam laikam, būs milzīga uguns, kas visu iznīcinās.

No dzīvajām būtnēm, kuras ir radītājas, četrgalvis Brahma ir galvenais. Tāpēc Viņš pārstāv Visaugsto Kungu Krišnu.

34. PANTS

मृत्युः सर्वहरश्चाहमुद्भवश्च भविष्यताम् ।
कीर्तिः श्रीर्वाक्च नारीणां स्मृतिर्मेधा धृतिः क्षमा ॥ ३४ ॥

mritjuh sarva-haraš čāham udbhavaš ča bhavišjatām
kīrtih šrīr vāk ča nārīnām smritir mēdhā dhritih kšamā

mritjuh – nāve; sarva-harah – visu aprijošā; ča – arī; aham – Es esmu; udbhavah – radīšana; ča – arī; bhavišjatām – no nākotnes izpausmēm; kīrtih – slava; šrīh – skaistums; vāk – daiļa valoda; ča – arī; nārīnām – no sievietēm; smritih – atmiņa; mēdhā – saprāts; dhritih – stingrums; kšamā – pacietība.

Es esmu visu aprijošā nāve. Es esmu visa nākamā radītājs. Sievietēs Es esmu slava, veiksme, daiļa valoda, atmiņa, saprāts, stingrība un pacietība.

SKAIDROJUMS: Tiklīdz cilvēks ir piedzimis, viņš sāk mirt. Tādējādi nāve katru mirkli rij visas dzīvās būtnes, un beigas sauc par pašu nāvi. Šī nāve ir Krišna. Tālāk attīstoties, visas dzīvās būtnes iet cauri sešām pamatizmaiņām. Tās dzimst, aug, kādu laiku pastāv, atražojas, kļūst mazākas un galu galā iet bojā. No šīm izmaiņām pirmā ir iznākšana no klēpja un tas ir Krišna. Pirmā rašanās ir visas tālākās darbības sākums.

Septiņas nosauktās varenības – slava, veiksme, daiļa valoda, atmiņa, saprāts, stingrība un pacietība – uzskatāmas par sievišķām. Ja kādam cilvēkam tās ir visas vai vismaz dažas, tad viņš kļūst slavens. Ja cilvēks ir ļoti taisnīgs, tad tas dara viņu slavenu. Sanskrits ir pilnīga valoda un tāpēc tā ir slavena. Ja pēc mācīšanās cilvēks visu atceras, tad viņam ir laba atmiņa jeb smriti dāvana. Spēja ne tikai lasīt daudz dažādu grāmatu, bet arī saprast tās un iegūtās zināšanas izmantot, ir saprāts (mēdha), kas ir vēl viena varenība. Spēja pārvarēt vājumu ir stingrība (dhriti). Un, kad cilvēkam ir visas šīs īpašības, turklāt viņš ir pazemīgs un maigs, kad viņš spēj būt līdzsvarots gan bēdās, gan lielā priekā, tad to sauc par pacietību (kšamu).

35. PANTS

बृहत्साम तथा साम्नां गायत्री छन्दसामहम् ।
मासानां मार्गशीर्षोऽहमृतूनां कुसुमाकरः ॥ ३५ ॥

brihat-sāma tathā sāmnām gājatrī čhandasām aham
māsānām mārga-šīršo 'ham ritūnām kusumākarah

brihat-sāma – Brihatsāma; tathā – arī; sāmnām – no Sāma Vēdas dziesmām; gājatrī – Gājatrī himnas; čhandasām – no dzejas; aham – Es; māsānām – no mēnešiem; mārga-šīršah – novembris-decembris; aham – Es; ritūnām – no gadalaikiem; kusuma-ākarah – pavasaris.

No Sāma Vēdas himnām Es esmu Brihatsāma, no dzejoļiem Es esmu Gājatrī. No mēnešiem Es esmu Mārgašīrša [novembris-decembris], un no gadalaikiem Es esmu ziedošais pavasaris.

SKAIDROJUMS: Dievs Kungs jau paskaidroja, ka no Vēdām Viņš ir Sāma Vēda. Sāma Vēda ir bagāta ar brīnišķīgām dziesmām, kuras spēlē dažādi padievi. Viena no šīm dziesmām ir Brihatsāma. Tai ir izsmalcināta melodija, un to dzied pusnaktī.

Sanskritā ir noteikti dzejas likumi; atskaņas un ritms netiek rakstīti patvaļīgi, kā tas ir mūsdienu dzejā. No šādiem likumiem atbilstošas dzejas visievērojamākā ir Gājatrī mantra, kuru skaita mācīti brāhmani. Gājatrī mantra minēta Šrīmad Bhāgavatamā. Gājatrī mantra ir īpaši domāta Dieva izpratnei, tāpēc tā pārstāv Visaugsto Kungu. Šī mantra paredzēta garīgi attīstītiem cilvēkiem, un kad cilvēks tās skaitīšanā gūst panākumus, viņš var ieiet Dieva Kunga pārpasaulīgajā stāvoklī. Lai skaitītu Gājatrī mantru, cilvēkam vispirms jāiegūst pilnīgā līmenī esoša cilvēka īpašības, skaidrības īpašības saskaņā ar materiālās dabas likumiem. Gājatrī mantra Vēdu civilizācijā ir ļoti svarīga, un tā tiek uzskatīta par Brahmana iemiesojumu skaņā. Brahma ir tās uzsācējs, un tā tiek nodota pa mācekļu pēctecību.

Novembra-decembra mēnesis tiek uzskatīts par vislabāko no visiem mēnešiem, jo tajā laikā Indijā no laukiem novāc graudus, un cilvēki ir ļoti laimīgi. Protams, no gadalaikiem visiem ļoti patīk pavasaris, jo tad nav ne pārāk karsts, ne pārāk auksts, zied puķes un koki. Pavasarī ir arī dažādas ce-

remonijas, kas palīdz cilvēkiem atcerēties Krišnas rotaļas; tāpēc tas tiek uzskatīts par vispriecīgāko no visiem gadalaikiem un pārstāv Visaugsto Kungu Krišnu.

36. PANTS

द्यूतं छलयतामस्मि तेजस्तेजस्विनामहम् ।
जयोस्मि व्यवसायोस्मि सत्त्वं सत्त्ववतामहम् ॥ ३६ ॥

djūtam čhalajatām asmi tēdžas tēdžasvinām aham
džajo 'smi vjavasājo 'smi sattvam sattvavatām aham

djūtam – azarta spēle; čhalajatām – no visiem krāpniekiem; asmi – esmu; tēdžah – mirdzums; tēdžasvinām – mirdzošā; aham – Es; džajah – uzvara; asmi – esmu; vjavasājah – drosme, piedzīvojums; asmi – esmu; sattvam – spēks; sattva-vatām – stiprā; aham – Es.

No krāpšanām Es esmu azarta spēle. Es esmu mirdzošā mirdzums, Es esmu uzvara, Es esmu piedzīvojums, Es esmu stiprā spēks.

SKAIDROJUMS: Visumā ir daudz dažādu krāpnieku. No visām krāpšanām azarta spēle ir vislielākā krāpšana, un tāpēc tā pārstāv Krišnu. Krišna ir Visaugstākais, tāpēc Viņš var būt daudz lielāks krāpnieks kā jebkurš no cilvēkiem. Ja Krišna grib kādu piekrāpt, tad neviens nespēj pārspēt Viņu krāpšanā. Krišnas lielums nav vienpusīgs – tas ir vispusīgs.

No uzvarošajiem Viņš ir uzvara. Viņš ir mirdzošā mirdzums. No uzņēmīgajiem un izveicīgajiem Viņš ir visuzņēmīgākais un visizveicīgākais. No piedzīvojumu meklētājiem Viņš ir piedzīvojumiem visbagātākais. No stiprajiem Viņš ir visstiprākais. Kad Krišna bija uz Zemes, tad neviens nevarēja pārspēt Viņu spēkā. Pat bērnībā Viņš pacēla Govardhanas kalnu. Neviens nespēj pārspēt Viņu krāpšanā, neviens nespēj pārspēt Viņu mirdzumā, neviens nespēj pārspēt Viņu uzvarā, neviens nespēj pārspēt Viņu uzņēmībā un neviens nespēj pārspēt Viņu spēkā.

37. PANTS

वृष्णीनां वासुदेवोस्मि पाण्डवानां धनञ्जयः ।
मुनीनामप्यहं व्यासः कवीनामुशना कविः ॥ ३७ ॥

vrišnīnām vāsudēvo 'smi pāndavānām dhanandžajah
munīnām apj aham vjāsah kavīnām ušanā kavih

vrišnīnām – no Vrišni pēcnācējiem; vāsudēvah – Krišna Dvārakā; asmi – esmu; pāndavānām – no Pāndaviem; dhanandžajah – Ardžuna; munīnām – no gudrajiem; api – arī; aham – Es; vjāsah – Vjāsa, Vēdu rakstu sastādītājs; kavīnām – no visiem lielajiem domātājiem; ušanā – Ušana; kavih – domātājs.

No Vrišni pēctečiem Es esmu Vāsudēva, no Pāndaviem Es esmu Ardžuna. No gudrajiem Es esmu Vjāsa un no lielajiem domātājiem Es esmu Ušana.

SKAIDROJUMS: Krišna ir Dieva Augstākā Personība, un Baladēva ir Krišnas tiešais izvērsums. Gan Kungs Krišna, gan Baladēva bija Vasudēvas dēli, tāpēc abus var saukt par Vāsudēvām. Raugoties no cita viedokļa, Krišna nekad neaiziet no Vrindāvanas, tāpēc visi Viņa veidoli, kas parādās citur, ir Viņa izvērsumi. Vāsudēva ir tiešais Krišnas izvērsums, tāpēc Vāsudēva neatšķiras no Krišnas. Jāsaprot, ka Vāsudēva, par kuru runā šis Bhagavad-gītas pants, ir Baladēva jeb Balarāma, jo Viņš ir visu avatāru avots, un tāpēc Viņš ir vienīgais Vāsudēvas avots. Dieva Kunga tiešie izvērsumi ir svāmša (paša Dieva Kunga izvērsumi), un ir arī citi izvērsumi, ko sauc par vibhinnāmšu (savrupajiem izvērsumiem).

No Pāndu dēliem Ardžuna ir slavens kā Dhanandžaja. Viņš ir labākais no cilvēkiem un tāpēc pārstāv Krišnu. No visiem muni jeb mācītiem cilvēkiem, kas apguvuši Vēdu zināšanas, Vjāsa ir vislielākais, jo viņš daudzos veidos izskaidroja Vēdu zināšanas, lai tās būtu saprotamas šī Kali laikmeta

ļaudīm. Vjāsa arī ir Krišnas avatārs, tāpēc arī Vjāsa pārstāv Krišnu. Kavi ir tie, kas var dziļi spriest par jebkuru tēmu. No kavi Ušana, Šukrāčārja, bija dēmonu garīgais skolotājs, viņš bija ārkārtīgi saprātīgs un tālredzīgs politiķis. Tādējādi Šukrāčārja ir vēl viens Krišnas varenības pārstāvis.

38. PANTS

दण्डो दमयतामस्मि नीतिरस्मि जिगीषताम् ।
मौनं चैवास्मि गुह्यानां ज्ञानं ज्ञानवतामहम् ॥ ३८ ॥

dando damajatām asmi nītir asmi džigīšatām
maunam čaivāsmi guhjānām gjānam gjānavatām aham

dandah – soda; damajatām – no pakļaušanas līdzekļiem; asmi – esmu; nītih – morāle; asmi – esmu; džigīšatām – uzvaras meklētājos; maunam – klusēšana; ča – un; ēva – arī; asmi – esmu; guhjānām – no noslēpumiem; gjānam – zināšanas; gjāna-vatām – gudro; aham – Es.

No nelikumības apkarošanas līdzekļiem Es esmu sods. No visa, kas ved pie uzvaras, Es esmu morāle. Es esmu noslēpumu klusums un gudro gudrība.

SKAIDROJUMS: Ir daudz nelikumību apkarošanas līdzekļu, no kuriem vissvarīgākie ir tie, kas samazina ļaundaru skaitu. Kad ļaundari tiek sodīti, tad sods pārstāv Krišnu. No visa, kas ļauj uzvarēt kādā darbības laukā, uz uzvaru visvairāk ved morāle. Visās noslēpumainajās darbībās – uzklausīšanā, domāšanā un apcerē – klusums ir vissvarīgākais, jo tas ļauj ļoti ātri attīstīties. Gudrais ir tas, kas spēj atšķirt garu no matērijas, Dieva augstāko dabu no zemākās. Šādas zināšanas ir pats Krišna.

39. PANTS

यच्चापि सर्वभूतानां बीजं तदहमर्जुन ।
न तदस्ति विना यत्स्यान्मया भूतं चराचरम् ॥ ३९ ॥

jač čāpi sarva-bhūtānām bīdžam tad aham ardžuna
na tad asti vinā jat sjān majā bhūtam čarāčaram

jat – kas; ča – arī; api – var būt; sarva-bhūtānām – visa radītā; bīdžam – sēkla; tat – tā; aham – Es; ardžuna – ak, Ardžuna; na – ne; tat – tas; asti – ir; vinā – bez; jat – kā; sjāt – pastāv; majā – Manis; bhūtam – radītais; čara-ačaram – kustīgais un nekustīgais.

Vēl, Ardžuna, Es esmu visa esošā radītāja sēkla. Nav nekā tāda, kas varētu pastāvēt bez Manis – gan kustīga, gan arī nekustīga.

SKAIDROJUMS: It visam ir kāds cēlonis, un šis cēlonis jeb izpausmes sēkla ir Krišna. Bez Krišnas enerģijas nekas nevar pastāvēt; tāpēc Krišnu sauc par visvareno. Bez Viņa spēka nevar pastāvēt nekas – ne kustīgais, ne arī nekustīgais. Viss, kas kā esamība nebalstās uz Krišnas enerģiju, ir maija, «tas, kā nav.»

40. PANTS

नान्तोऽस्ति मम दिव्यानां विभूतीनां परन्तप ।
एष तूद्देशतः प्रोक्तो विभूतेर्विस्तरो मया ॥ ४० ॥

nānto 'sti mama divjānām vibhūtīnām parantapa
ēša tūddēšatah prokto vibhūtēr vistaro majā

na – ne; antah – gals; asti – ir; mama – Manām; divjānām – dievišķajām; vibhūtīnām – varenībām; parantapa – ak, ienaidnieku uzvarētāj; ēšah – šie; tu – tikai; uddēšatah – kā piemēri; proktah – teikti; vibhūtēh – varenības; vistarah – plašumam; majā – Manis.

Stipriniek, naidnieku veicēj, Manām dievišķajām izpausmēm nav gala. Tas, ko Es tev stāstīju, bija tikai Manas bezgalīgās varenības piemērs.

SKAIDROJUMS: Kā teikts Vēdu rakstos, kaut arī Visaugstākā varenību un enerģijas var saprast dažādi, šīm varenībām nav robežu; tāpēc ne visas varenības un enerģijas ir izskaidrojamas. Ardžunam tika aprakstīti tikai daži piemēri, lai apmierinātu viņa ziņkārību.

41. PANTS

यद्यद्विभूतिमत्सत्त्वं श्रीमदूर्जितमेव वा ।
तत्तदेवावगच्छ त्वं मम तेजोंशसम्भवम् ॥ ४१ ॥

jad jad vibhūtimat sattvam šrīmad ūrdžitam ēva vā
tat tad ēvāvagaččha tvam mama tēdžo-'mša-sambhavam

jat jat – kāda vien; vibhūti – varenība; mat – ir; sattvam – pastāvoša; šrī-mat – skaista; ūrdžitam – slavena; ēva – noteikti; vā – vai; tat tat – tā; ēva – noteikti; avagaččha – jāsecina; tvam – tev; mama – Mana; tēdžah – mirdzuma; amša – daļas; sambhavam – dzimusi.

Zini, ka viss, kas ir varens, skaists un slavens, ir radies no niecīgas Mana mirdzuma dzirksts.

SKAIDROJUMS: Viss slavenais un skaistais jāsaprot tikai kā daļēja Krišnas varenības izpausme – gan garīgajā, gan materiālajā pasaulē. Jāsaprot, ka viss, kas ir neparasti varens, pārstāv Krišnas varenību.

42. PANTS

अथवा बहुनैतेन किं ज्ञातेन तवार्जुन ।
विष्टभ्याहमिदं कृत्स्नमेकांशेन स्थितो जगत् ॥ ४२ ॥

atha vā bahunaitēna kim gjātēna tavārdžuna
vištabhjāham idam kritsnam ēkāmšēna sthito džagat

atha vā – vai; bahunā – daudz; ētēna – ar šī veida; kim – ko; gjātēna – zinot; tava – tevis; ardžuna – ak, Ardžuna; vištabhja – caurstrāvoju; aham – Es; idam – šo; kritsnam – visu; ēka – ar vienu; amšēna – daļu; sthitah – atrodos; džagat – Visumu.

Vai vajag par to tik sīki stāstīt, Ardžuna? Ar vienu savu daļiņu Es caurstrāvoju un uzturu visu Visumu.

SKAIDROJUMS: Visaugsto Kungu visos materiālajos Visumos pārstāv Virsdvēsele, kas ieiet visā. Dievs Kungs šeit saka Ardžunam, ka nav jēgas izprast, kā viss pastāv savā atsevišķajā varenībā un lielumā. Mums jāzina, ka viss pastāv tāpēc, ka Virsdvēseles veidā tajā ir Krišna. It viss – no Brahmas, vismilzīgākās būtnes, līdz vismazākajai skudriņai – pastāv tāpēc, ka tajā ir Dievs Kungs, kas visu uztur.

Ir tāda misija, kas pastāvīgi sludina, ka jebkura padieva godināšana aizvedīs cilvēku pie Dieva Augstākās Personības jeb augstākā mērķa. Bet šeit padievu godināšana tiek pilnīgi noraidīta, jo pat lielākie padievi, piemēram, Brahma un Šiva, pārstāv tikai Visaugstā Kunga varenības daļu. Viņš ir ikviena dzimušā avots, un neviens nav lielāks par Viņu. Viņš ir asamaurdhva, kas nozīmē, ka neviens nav augstāks par Viņu un ka neviens nevar līdzināties Viņam. Padma Purānā teikts, ka tas, kas pielīdzina Visaugsto Kungu Krišnu padieviem – pat Brahmas un Šivas līmeņa padieviem – tūlīt kļūst par ateistu. Taču, ja cilvēks pilnīgi apgūst dažādus Krišnas enerģiju varenības un izvērsumu aprakstus, tad viņš, bez šaubām, spēj saprast Kunga Šrī Krišnas stāvokli un nenovirzoties vērst prātu uz Krišnas godināšanu. Dievs Kungs visu caurstrāvo ar sava daļējā pārstāvja izvērsumu Virsdvēseli, kas ieiet visā esošajā. Tāpēc tīri bhaktas vērš prātus Krišnas apziņā un pilnīgi garīgi kalpo, un tāpēc viņi vienmēr ir pārpasaulīgā stāvoklī. Šīs nodaļas astotais līdz vienpadsmitais pants ļoti skaidri norāda uz garīgo kalpošanu un Krišnas godināšanu. Lūk, kāds ir tīras garīgās kalpošanas ceļš. Šajā nodaļā tika pilnīgi izskaidrots, kā cilvēks var sasniegt augstāko bhakti pilnību Dieva Augstākās Personības sabiedrībā. Šrīla Baladēva Vidjābhūšana, dižens Krišnas mācekļu pēctecības āčārja, šīs nodaļas komentārus nobeidz ar vārdiem:

jač-čhakti-lēšāt surjādjā bhavantj atj-ugra-tēdžasah
jad-amšēna dhritam višvam sa krišno dašamē 'rčjatē

No Kunga Krišnas varenās enerģijas spēku gūst pat saule, un ar Krišnas daļējo izvērsumu tiek uzturēta visa pasaule. Tāpēc Kungs Šrī Krišna ir godināms.

Tā beidzas Bhaktivēdāntas skaidrojumi Šrīmad Bhagavad-gītas desmitajai nodaļai, kas vēsta par Absolūta varenību.

VIENPADSMITĀ NODAĻA – Visuma veidols

1. PANTS

अर्जुन उवाच
मदनुग्रहाय परमं गुह्यमध्यात्मसंज्ञितम् ।
यत्त्वयोक्तं वचस्तेन मोहोयं विगतो मम ॥ १ ॥

ardžuna uvāča
mad-anugrahāja paramam guhjam adhjātma-samgjitam
jat tvajoktam vačas tēna moho 'jam vigato mama

ardžunah uvāča – Ardžuna sacīja; mat-anugrahāja – lai parādītu man labvēlību; paramam – augstāko; guhjam – noslēpumu; adhjātma – garīgajā; samgjitam – jautājumā; jat – kas; tvajā – Tevis; uktam – teikti; vačah – vārdi; tēna – ar tiem; mohah – maldi; ajam – šie; vigatah – izkliedēti; mama – mani.

Ardžuna sacīja: Tu biji tik labs un atklāji man šos visaugstākos garīgos noslēpumus. Tagad es esmu atbrīvojies no maldiem.

SKAIDROJUMS: Šī nodaļa atklāj, ka Krišna ir visu cēloņu cēlonis. Viņš ir pat cēlonis Mahāvišnu, no kura izplūst materiālie Visumi. Krišna nav avatārs, Viņš ir visu avatāru avots. Tas tika pilnīgi izskaidrots iepriekšējā nodaļā.

Kas attiecas uz Ardžunu, tad viņš tagad saka, ka ir brīvs no maldiem. Tas nozīmē, ka Ardžuna vairs nedomā par Krišnu tikai kā par cilvēcisku būtni, savu draugu, bet redz Viņā visa avotu. Ardžuna ir ārkārtīgi apskaidrots un priecīgs, ka viņam ir tāds dižens draugs kā Krišna, bet tagad Ardžuna domā: «Es gan zinu, ka Krišna ir visa avots, bet citi to var neatzīt.» Tāpēc, lai visiem parādītu Krišnas dievišķumu, Ardžuna šajā nodaļā lūdz Krišnu parādīt Visuma veidolu. Patiesībā, ja kāds redz Krišnas Visuma veidolu, tad viņš nobīstas, kā tas notika ar Ardžunu, bet Krišna ir tik labs, ka pēc tam atkal atjauno savu sākotnējo veidolu. Ardžuna piekrīt tam, ka Krišna runā ar Ardžuna tikai viņa dēļ. To Krišna viņam jau vairākas reizes bija teicis. Tāpēc Ardžuna apstiprina, ka viss ar viņu notiek ar Krišnas žēlastību. Viņš tagad ir pārliecināts, ka Krišna ir visu cēloņu cēlonis un ka Virsdvēseles veidā Krišna ir ikvienā sirdī.

2. PANTS

भवाप्ययौ हि भूतानां श्रुतौ विस्तरशो मया ।
त्वत्तः कमलपत्राक्ष माहात्म्यमपि चाव्ययम् ॥ २ ॥

bhavāpjajau hi bhūtānām šrutau vistarašo majā
tvattah kamala-patrākša māhātmjam api čāvjajam

bhava – parādīšanās; apjajau – pazušana; hi – noteikti; bhūtānām – visu dzīvo būtņu; šrutau – dzirdēta; vistarašah – sīki; majā – manis; tvattah – no Tevis; kamala-patra-akša – ar lotosacīm; māhātmjam – slavu; api – arī; ča – un; avjajam – mūžīgo.

Ak, lotosacainais! Tu man sīki izstāstīji par visu dzīvo būtņu atnākšanu un aiziešanu. Tagad es esmu aptvēris Tavu mūžīgo slavu.

SKAIDROJUMS: Ardžuna no prieka uzrunā Kungu Krišnu par lotosacaino (Krišnas acis ir līdzīgas lotosa ziedlapiņām), jo iepriekšējā nodaļā Krišna ir viņu pārliecinājis, ka aham kritsnasja džagatah prabhavah pralajas tathā – «Es esmu visas materiālās izpausmes parādīšanās un izzušanas avots.» Ardžuna to visos sīkumos ir dzirdējis no Dieva Kunga. Ardžuna zina arī to, ka Krišnu neskar visas daudzās parādīšanās un izzušanas, kaut arī Viņš ir to avots. Kā Dievs Kungs devītajā nodaļā teica: Viņš visu caurstrāvo, tomēr ne visur Viņš pats ir klāt. Lūk, kāda ir neaptveramā Krišnas varenība, par kuru Ardžuna uzskata, ka viņš to ir pilnīgi sapratis.

3. PANTS

एवमेतद्यथात्थ त्वमात्मानं परमेश्वर ।
द्रष्टुमिच्छामि ते रूपमैश्वरं पुरुषोत्तम ॥ ३ ॥

ēvam ētad jathāttha tvam ātmānam paramēšvara
draštum iččhāmi tē rūpam aišvaram purušottama

ēvam – tā; ētat – to; jathā – kā tas ir; āttha – esi teicis; tvam – Tu; ātmānam – pats; parama-īšvara – ak, Visaugstais Kungs; draštum – redzēt; iččhāmi – es vēlos; tē – Tavu; rūpam – veidolu; aišvaram – dievišķo; puruša-uttama – ak, labākais no personībām.

Ak, diženākais no visām personībām! Ak, augstākais veidol! Es redzu Tevi savā priekšā tādu, kāds Tu esi un kādu Tu sevi aprakstīji. Bet es gribu redzēt to veidolu, kurā Tu esi ienācis kosmiskajā izpausmē. Es gribu redzēt šo Tavu veidolu.

SKAIDROJUMS: Dievs Kungs teica, ka kosmiskā izpausme ir radīta un darbojas tikai tāpēc, ka Viņš ir iegājis materiālajā Visumā ar savu pārstāvi. Kas attiecas uz Ardžunu, tad viņu Krišnas vārdi ir iedvesmojuši, bet, lai nākotnē pārliecinātu citus, kuri varbūt uzskata Krišnu par parastu personu, Ardžuna vēlas patiešām ieraudzīt Krišnu Visuma veidolā, lai zinātu, kā Krišna darbojas Visuma iekšienē, pats esot no tā prom. Svarīgi arī tas, ka Ardžuna uzrunā Dievu Kungu par purušotamu. Tā kā Dievs Kungs ir Dieva Augstākā Personība, Viņš atrodas arī pašā Ardžunā, tāpēc Viņš zina Ardžunas vēlmes un saprot, ka Ardžuna īpaši nevēlas redzēt Viņu Visuma veidolā, jo ir pilnīgi apmierināts ar Krišnas personisko veidolu. Bet Dievs Kungs arī saprot, ka Ardžuna vēlas redzēt Visuma veidolu, lai pārliecinātu citus. Ardžunam pašam nekādi apstiprinājumi nav vajadzīgi. Krišna arī saprot, ka Ardžuna vēlas redzēt Visuma veidolu, lai nākotnē, kad daudzi viltvārži sauks sevi par Dieva avatāriem, būtu iespējams viņus pārbaudīt. Tāpēc cilvēkiem jābūt uzmanīgiem: ja kāds sauc sevi par Krišnu, tad viņam jābūt gatavam parādīt Visuma veidolu, lai apstiprinātu, ka viņš tiešām ir Krišna.

4. PANTS

मन्यसे यदि तच्छक्यं मया द्रष्टुमिति प्रभो ।
योगेश्वर ततो मे त्वं दर्शयात्मानमव्ययम् ॥ ४ ॥

manjasē jadi tač čhakjam majā draštum iti prabho
jogēšvara tato mē tvam daršajātmānam avjajam

manjasē – domā; jadi – ja; tat – tas; šakjam – iespējams; majā – no manis; draštum – redzēt; iti – tā; prabho – Kungs; joga – īšvara – visu mistisko spēku Kungs; tatah – tad; mē – man; tvam – Tavu; daršaja – rādi; ātmānam – savu Patību; avjajam – mūžīgo.

Mans Kungs, visu mistisko spēku valdniek! Ja Tu uzskati, ka spēšu redzēt Tavu Visuma veidolu, tad esi tik labs un parādi man šo bezgalīgo kosmisko Patību.

SKAIDROJUMS: Ir teikts, ka ar materiāliem jutekļiem nevar ne redzēt, ne dzirdēt, ne saprast vai uztvert Visaugsto Kungu Krišnu. Bet, kas no paša sākuma ar mīlestību pārpasaulīgi kalpo Dievam

Kungam, tas Viņu var redzēt atklāsmē. Ikviena dzīvā būtne ir tikai garīga dzirkstele, tāpēc tā nespēj redzēt vai izprast Visaugsto Kungu. Ardžuna ir bhakta, un viņš nav atkarīgs no savas prātošanas iespējām; viņš atzīst dzīvās būtnes ierobežotību un piekrīt, ka Krišnas stāvoklis ir neaptverams. Ardžuna saprot, ka dzīvā būtne nespēj aptvert neierobežoto bezgalību. Ja bezgalīgais atklājas, tad tā dabu ir iespējams saprast ar bezgalīgā žēlastību. Šeit nozīmīgs arī vārds «jogēšvara», jo Dieva Kunga spēki ir neierobežoti. Ja Viņš grib, tad ar savu žēlastību var atklāties, kaut arī ir neierobežots. Tāpēc Ardžuna lūdz Krišnas neaptveramo žēlastību. Viņš nepavēl. Ja cilvēks pilnīgi neuztic sevi Dievam Kungam Krišnas apziņā un garīgi nekalpo, Krišnam nebūt nav jāatklājas. Tādējādi, ja cilvēks ir atkarīgs no savu prātojumu spēka, viņš nespēj ieraudzīt Krišnu.

5. PANTS

श्रीभगवानुवाच
पश्य मे पार्थ रूपाणि शतशोथ सहस्रशः ।
नानाविधानि दिव्यानि नानावर्णाकृतीनि च ॥ ५ ॥

šrī bhagavān uvāča
pašja mē pārtha rūpāni šatašo 'tha sahasrašah
nānā-vidhāni divjāni nānā-varnākritīni ča

šrī bhagavān uvāča – Dieva Augstākā Personība sacīja; pašja – raugi; mē – Manus; pārtha – ak, Prithas dēls; rūpāni – veidolus; šatašah – simtiem; atha – arī; sahasrašah – tūkstošiem; nānā-vidhāni – daudzveidīgos; divjāni – dievišķos; nānā – dažādās; varna – krāsās; ākritīni – veidolus; ča – arī.

Dieva Augstākā Personība sacīja: Dārgais Ardžuna, Prithas dēls! Raugi Manu varenību – simtiem un tūkstošiem dažādu daudzkrāsainu dievišķu veidolu.

SKAIDROJUMS: Ardžuna vēlējās redzēt Krišnu Visuma veidolā, kas, kaut arī pārpasaulīgs, ir izpaudies tikai kosmiskās izpausmes dēļ un tāpēc ir pakļauts materiālās dabas pārejošajam laikam. Kā materiālā daba ir izpausta un neizpausta, tā arī Krišnas Visuma veidols ir izpausts un neizpausts. Tas ir atšķirīgs no citiem Krišnas veidoliem, kas mūžīgi atrodas garīgajās debesīs. Kas attiecas uz bhaktām, viņi nekāro ieraudzīt Krišnas Visuma veidolu, bet, tā kā Ardžuna vēlējās to, Krišna to atklāja. Šo Visuma veidolu nespēj redzēt parasts cilvēks. Lai to skatītu, no Krišnas jāsaņem īpaša redze.

6. PANTS

पश्यादित्यान्वसून्रुद्रानश्विनौ मरुतस्तथा ।
बहून्यदृष्टपूर्वाणि पश्याश्चर्याणि भारत ॥ ६ ॥

pašjāditjān vasūn rudrān ašvinau marutas tathā
bahūnj adrišta-pūrvāni pašjāščarjāni bhārata

pašja – skati; āditjān – divpadsmit Aditi dēlus; vasūn – astoņus Vasu; rudrān – vienpadsmit Rudras veidolus; ašvinau – divus Ašvinī; marutah – četrdesmit deviņus Marutus (vēja padievus); tathā – arī; bahūni – daudzus; adrišta – neredzētus; pūrvāni – iepriekš; pašja – skati; āščarjāni – visus šos brīnumus; bhārata – labākais no Bhāratām.

Labākais no Bhāratām! Palūkojies uz dažādajām Āditju, Vasu, Rudru, Ašvinī kumāru un citu padievu izpausmēm. Skaties uz šiem daudzajiem brīnumiem, par kuriem agrāk neviens nav dzirdējis un ko neviens nav redzējis!

SKAIDROJUMS: Kaut arī Ardžuna bija paša Krišnas draugs un sevišķi izglītots cilvēks, viņš tomēr nevarēja zināt visu par Krišnu. Šeit teikts, ka cilvēki nav ne redzējuši, ne zinājuši par visiem šiem veidoliem un izpausmēm. Tagad Krišna atklāj šos brīnumainos veidolus.

7. PANTS

इहैकस्थं जगत्कृत्स्नं पश्याद्य सचराचरम् ।
मम देहे गुडाकेश यच्चान्यद्द्रष्टुमिच्छसि ॥ ७ ॥

ihaika-stham džagat kritsnam pašjādja sa-čarāčaram
mama dēhē gudākēša jač čānjad draštum iččhasi

iha – šai; ēka-stham – vienā vietā; džagat – Visumu; kritsnam – pilnīgi; pašja – skati; adja – tūlīt; sa – ar; čara – kustīgajiem; ačaram – un nekustīgajiem; mama – Manā; dēhē – šai ķermenī; gudākēša – ak, Ardžuna; jat – ko; ča – arī; anjat – citu; draštum – redzēt; iččhasi – tu vēlies.

Ardžuna! Skati šajā Manā ķermenī visu, ko vien vēlies redzēt. Šis Visuma veidols var atklāt visu, ko tu gribi redzēt tagad un ko vēlētos redzēt nākotnē. Šeit vienkopus ir viss – gan kustīgais, gan nekustīgais.

SKAIDROJUMS: Atrodoties vienā vietā, neviens nespēj redzēt pilnu Visumu. Pat vislielākie zinātnieki nespēj redzēt, kas notiek citās Visuma daļās. Bet tāds bhakta kā Ardžuna spēj redzēt visu, kas atrodas jebkurā Visuma daļā. Krišna dod viņam spēju redzēt visu, ko tas vēlas, – gan pagātnē, gan tagadnē, gan arī nākotnē. Tā ar Krišnas žēlastību Ardžuna spēj redzēt visu.

8. PANTS

न तु मां शक्यसे द्रष्टुमनेनैव स्वचक्षुषा ।
दिव्यं ददामि ते चक्षुः पश्य मे योगमैश्वरम् ॥ ८ ॥

na tu mām šakjasē draštum anēnaiva sva-čakšušā
divjam dadāmi tē čakšuh pašja mē jogam aišvaram

na – ne; tu – bet; mām – Mani; šakjasē – spēj; draštum – redzēt; anēna – ar šīm; ēva – noteikti; sva-čakšušā – savām acīm; divjam – dievišķas; dadāmi – dodu; tē – tev; čakšuh – acis; pašja – skati; mē – Manu; jogam aišvaram – neaptveramo mistisko varenību.

Taču ar savām tagadējām acīm tu nespēj Mani redzēt. Tādēļ došu tev dievišķas acis. Raugi Manu mistisko varenību!

SKAIDROJUMS: Tīrs bhakta nevēlas redzēt Krišnu nekādā citā kā vienīgi divroku veidolā. Bhakta var redzēt Krišnu ar Viņa žēlastību: ne ar prātu, bet ar garīgajām acīm. Lai redzētu Krišnas Visuma veidolu, Ardžunam teikts mainīt nevis prātu, bet redzi. Krišnas Visuma veidols nav īpaši svarīgs; tas kļūs skaidrs no nākamajiem pantiem. Tā kā Ardžuna vēlējās skatīt šo Visuma veidolu, lai tas būtu iespējams, Dievs Kungs deva viņam dievišķu redzi.

Tos bhaktas, kas atrodas atbilstošās pārpasaulīgās attiecībās ar Krišnu, piesaista Viņa mīlestības iezīmes, bet nevis bezdievīga varenības izrādīšana. Krišnas spēļu biedri, Krišnas draugi un Krišnas vecāki nekad nevēlas, lai Krišna parādītu savu varenību. Viņi ir tik dziļi iegrimuši tīrā mīlestībā, ka pat nezina, ka Krišna ir Dieva Augstākā Personība. Savā mīlestībā viņi aizmirst, ka Krišna ir Visaugstais Kungs. Šrīmad Bhāgavatamā teikts, ka zēni, kas rotaļājas ar Krišnu, ir ļoti dievbijīgas dvēseles, un pēc daudzām jo daudzām dzīvēm viņi ir sasnieguši šādu stāvokli. Šie zēni nezina, ka Krišna ir Dieva Augstākā Personība. Viņiem Krišna ir tuvs draugs. Tāpēc Šukadēva Gosvāmī citē šādu pantu:

ittham satām brahma-sukhānubhūtjā
dāsjam gatānām para-daivatēna
mājāšritānām nara-dārakēna
sākam vidžahruh krita-punja-pundžāh

«Šeit ir Augstākā Persona, kuru viedie uzskata par bezpersonisko Brahmanu, bhaktas par Dieva Augstāko Personību, bet parastie cilvēki par materiālās dabas radību. Tagad šie zēni, kas agrākajās

dzīvēs ir paveikuši daudzus jo daudzus dievbijīgus darbus, spēlējas ar Dieva Augstāko Personību.» (Bhāg.10.12.11.)

Patiesībā bhakta nevēlas redzēt višvarūpu, Visuma veidolu, bet Ardžuna to vēlējās redzēt, lai pamatotu Krišnas izteikumus un lai nākotnē cilvēki varētu saprast, ka Krišna mācīja ne tikai teorētiski un filozofiski, ka Viņš ir Visaugstākais, bet arī praktiski parādīja to Ardžunam. Ardžunam tas ir jāapstiprina, jo viņš ir paramparas sākums. Tiem, kas patiešām vēlas saprast Dieva Augstāko Personību Krišnu un kas seko Ardžunas pēdās, jāsaprot, ka Krišna ne tikai teorētiski mācīja, ka Viņš ir Visaugstākais, bet patiešām arī to atklāja.

Dievs Kungs deva Ardžunam vajadzīgo redzes spēju, lai Ardžuna varētu skatīt Viņa Visuma veidolu, jo zināja, ka Ardžuna nevēlas to sevis dēļ, kā tas jau tika paskaidrots.

9. PANTS

सञ्जय उवाच
एवमुक्त्वा ततो राजन्महायोगेश्वरो हरिः ।
दर्शयामास पार्थाय परमं रूपमैश्वरम् ॥ ९ ॥

sandžaja uvāča
ēvam uktvā tato rādžan mahā-jogēšvaro harih
daršajām āsa pārthāja paramam rūpam aišvaram

sandžajah uvāča – Sandžaja sacīja; ēvam – tā; uktvā – teicis; tatah – tad; rādžan – ak, valdniek; mahā-joga-īšvarah – visvarenākais mistiķis; harih – Dieva Augstākā Personība Krišna; daršajām āsa – parādīja; pārthāja – Ardžunam; paramam – dievišķo; rūpam aišvaram – Visuma veidolu.

Sandžaja sacīja: Valdniek, to teicis, visu mistisko spēku Visaugstais Kungs, Dieva Personība atklāja Ardžunam savu Visuma veidolu.

10.–11. PANTS

अनेकवक्त्रनयनमनेकाद्भुतदर्शनम् ।
अनेकदिव्याभरणं दिव्यानेकोद्यतायुधम् ॥ १० ॥
दिव्यमाल्याम्बरधरं दिव्यगन्धानुलेपनम् ।
सर्वाश्चर्यमयं देवमनन्तं विश्वतोमुखम् ॥ ११ ॥

anēka-vaktra-najanam anēkādbhuta-daršanam
anēka-divjābharanam divjānēkodjatājudham

divja-māljāmbara-dharam divja-gandhānulēpanam
sarvāščarja-majam dēvam anantam višvato-mukham

anēka – daudzas; vaktra – mutes; najanam – acis; anēka – daudzi; adbhuta – brīnišķīgi; daršanam – skati; anēka – daudz; divja – dievišķu; ābharanam – greznojumu; divja – dievišķu; anēka – daudz; udjata – paceltu; ājudham – ieroču; divja – dievišķas; mālja – virtenes; ambara – drēbes; dharam – valkājot; divja – dievišķām; gandha – smaržām; anulēpanam – ieziests; sarva – viss; āščarja-majam – brīnišķīgs; dēvam – mirdzošs; anantam – bezgalīgs; višvatah-mukham – visucaurstrāvojošs.

Ardžuna Visuma veidolā redzēja neskaitāmas mutes, neskaitāmas acis, neskaitāmus brīnišķīgus skatus. Veidolu greznoja daudz debesu rotu, tas turēja paceltus daudzus dievišķus ieročus. Viņam bija debesu drānas un ziedu virtenes, Viņa ķermenis bija svaidīts daudzām dievišķām eļļām. Tas viss bija brīnišķīgs, mirdzošs, bezgalīgs un visuresošs.

SKAIDROJUMS: Šajā pantā atkal un atkal lietots vārds daudz, kas norāda, ka rokām, mutēm, kājām un citām izpausmēm, ko redzēja Ardžuna, nebija gala. Šīs izpausmes pildīja Visumu, bet ar

Dieva Kunga žēlastību Ardžuna tās visas varēja redzēt, sēžot vienā vietā. Tas bija iespējams, pateicoties Krišnas neaptveramajām spējām.

12. PANTS

दिवि सूर्यसहस्रस्य भवेद्युगपदुत्थिता ।
यदि भाः सदृशी सा स्याद्भासस्तस्य महात्मनः ॥ १२ ॥

divi sūrja-sahasrasja bhavēd jugapad utthitā
jadi bhāh sadrišī sā sjād bhāsas tasja mahātmanah

divi – debesīs; sūrja – saules; sahasrasja – tūkstošiem; bhavēt – būtu; jugapat – reizē; utthitā – klāt; jadi – ja; bhāh – gaisma; sadrišī – tāda; sā – tā; sjāt – varētu būt; bhāsah – mirdzums; tasja – Viņa; mahā-ātmanah – diženā Kunga.

Ja pie debesīm reizē uzlēktu simtiem tūkstošu sauļu, tad to gaisma būtu līdzīga Augstākās Personas Visuma veidola mirdzumam.

SKAIDROJUMS: Ardžuna redzēto nosauca par neaprakstāmu, tomēr Sandžaja centās dot Dhritarāštram diženās atklāsmes prāta ainu. Ne Sandžajas, ne Dhritarāštras kaujas laukā nebija, tomēr Sandžaja ar Vjāsas žēlastību varēja redzēt visu notiekošo. Tagad viņš salīdzina redzēto, cik vien tas var būt saprotams, ar kaut ko iedomājamu (t.i. tūkstoš saulēm).

13. PANTS

तत्रैकस्थं जगत्कृत्स्नं प्रविभक्तमनेकधा ।
अपश्यद्देवदेवस्य शरीरे पाण्डवस्तदा ॥ १३ ॥

tatraika-stham džagat kritsnam pravibhaktam anēkadhā
apašjad dēva-dēvasja šarīrē pāndavas tadā

tatra – tur; ēka-stham – vienā vietā; džagat – Visumu; kritsnam – pilnīgi; pravibhaktam – sadalītu; anēkadhā – daudzos; apašjat – varēja redzēt; dēva-dēvasja – Dieva Augstākās Personības; šarīrē – Visuma veidola; pāndavah – Ardžuna; tadā – tad.

Tad Ardžuna Dieva Kunga Visuma veidolā ieraudzīja bezgala daudzas Visuma izpausmes. Kaut arī to bija daudzi jo daudzi tūkstoši, tās visas bija vienuviet.

SKAIDROJUMS: Ļoti svarīgs ir vārds «tatra» («tur»). Tas norāda, ka tad, kad Ardžuna redzēja Visuma veidolu, gan viņš, gan Krišna bija kaujas ratos. Citi kaujas laukā nespēja redzēt šo veidolu, jo Krišna bija devis redzi tikai Ardžunam. Ardžuna Krišnas ķermenī redzēja daudzus tūkstošus planētu. No Vēdu rakstiem mēs uzzinām, ka ir daudz Visumu un daudz planētu. Dažas ir no zemes, dažas ir no zelta, dažas ir no dārgakmeņiem, dažas ir ļoti lielas, citas nav tik lielas, utt. Sēžot kaujas ratos, Ardžuna to visu varēja redzēt. Bet neviens nespēja saprast, kas notiek Krišnas un Ardžunas starpā.

14. PANTS

ततः स विस्मयाविष्टो हृष्टरोमा धनञ्जयः ।
प्रणम्य शिरसा देवं कृताञ्जलिरभाषत ॥ १४ ॥

tatah sa vismajāvišto hrišta-romā dhanandžajah
pranamja širasā dēvam kritāndžalir abhāšata

tatah – tad; sah – viņš; vismaja-āvištah – apbrīnas pārņemts; hrišta-romā – matiem gaisā lielās ekstāzes dēļ; dhanandžajah – Ardžuna; pranamja – noliecoties; širasā – ar galvu; dēvam – Dieva Augstākās Personības priekšā; krita-andžalih – saliktām rokām; abhāšata – sāka runāt.

Tad Ardžunam, apjukušam un apbrīnas pārņemtam, mati sacēlās stāvus; Viņš nolieca galvu un ar saliktām rokām sāka lūgt Visaugsto Kungu.

SKAIDROJUMS: Tiklīdz Ardžuna saņēma dievišķo redzi, viņa un Krišnas attiecības tūlīt izmainījās. Iepriekš tās balstījās uz draudzību, bet tagad, pēc atklāsmes, Ardžuna dziļā godbijībā noliecas Krišnas priekšā un ar saliktām rokām lūdz viņu. Ardžuna cildina Visuma veidolu. Tādējādi Ardžunas attiecībās draudzības vietā stājas izbrīns. Diženi bhaktas redz Krišnā visu attiecību avotu. Rakstos minēti divpadsmit pamatattiecību veidi, un visi tie ir Krišnā. Starp divām būtnēm, starp dieviem, starp Visaugsto Kungu un Viņa bhaktu var būt daudz dažādu attiecību, un Viņš ir visu šo attiecību krātuve.

Šeit Ardžunu iedvesmojušas izbrīna attiecības, un šajā izbrīnā pēc dabas nosvērtais un klusais Ardžuna nonāca ekstāzē, viņa mati cēlās stāvus un saliktām rokām Viņš noliecās Visaugstā Kunga priekšā. Protams, viņš nebija nobijies. Viņu bija pārņēmis izbrīns par Visaugsto Kungu. Ardžuna tik ļoti bija izbrīna pārņemts, ka šīs jūtas ņēma virsroku pār dabisko mīlestības pilno draudzību, un tāpēc Ardžuna tā reaģēja.

15. PANTS

अर्जुन उवाच
पश्यामि देवांस्तव देव देहे
सर्वांस्तथा भूतविशेषसङ्घान् ।
ब्रह्माणमीशं कमलासनस्थ-
मृषींश्च सर्वानुरगांश्च दिव्यान् ॥ १५ ॥

ardžuna uvāča
pašjāmi dēvāms tava dēva dēhē
sarvāms tathā bhūta-višēša-sanghān
brahmānam īšam kamalāsana-stham
rišīmš ča sarvān uragāmš ča divjān

ardžunah uvāča – Ardžuna sacīja; pašjāmi – Es redzu; dēvān – visus padievus; tava – Tavā; dēva – ak, Kungs; dēhē – ķermenī; sarvān – visas; tathā – arī; bhūta – dzīvās būtnes; višēša-sanghān – sanākušas; brahmānam – Kungu Brahmu; īšam – Kungu Šivu; kamala-āsana-stham – lotosziedā sēdošo; rišīn – diženos gudros; ča – arī; sarvān – visas; uragān – čūskas; ča – arī; divjān – dievišķās.

Ardžuna sacīja: Dārgais Kungs Krišna, Es redzu Tavā ķermenī sanākušus visus padievus un dažādas citas dzīvās būtnes. Es redzu Brahmu, kas sēž lotosa ziedā, Kungu Šivu, visus gudros un dievišķās čūskas.

SKAIDROJUMS: Ardžuna redz visu, kas ir Visumā, tāpēc viņš redz Brahmu, Visuma pirmo dzīvo radību, debesu čūsku, uz kuras zemākajos Visuma apvidos guļ Garbhodakašājī Višnu. Šo čūskas gultu sauc par Vāsuki. Ir arī citas čūskas, ko sauc par Vāsuki. Ardžuna redz visu, sākot ar Garbhodakašājī Višnu, un beidzot ar augstāko Visuma planētu, lotoszieda planētu, uz kuras mīt Brahma, pirmā dzīvā radība Visumā. Tas nozīmē, ka Ardžuna, sēdēdams vienā vietā kaujas ratos, varēja redzēt visu no sākuma līdz galam. Lūk, kas ir iespējams ar Visaugstā Kunga Krišnas žēlastību.

16. PANTS

अनेकबाहूदरवक्त्रनेत्रं
पश्यामि त्वां सर्वतोऽनन्तरूपम् ।
नान्तं न मध्यं न पुनस्तवादिं
पश्यामि विश्वेश्वर विश्वरूप ॥ १६ ॥

anēka-bāhūdara-vaktra-nētram
pašjāmi tvām sarvato 'nanta-rūpam
nāntam na madhjam na punas tavādim
pašjāmi višvēšvara višva-rūpa

anēka – daudzas; bāhu – rokas; udara – vēderus; vaktra – mutes; nētram – acis; pašjāmi – es redzu; tvām – Tevī; sarvatah – visur; ananta-rūpam – bezgalīgajā veidolā; na antam – ne gala; na madhjam – ne vidus; na punah – ne atkal; tava – Tava; ādim – sākuma; pašjāmi – es redzu; višva-īšvara – ak, Visuma Kungs; višva-rūpa – Visuma veidolā.

Visuma Kungs, Visuma veidol! Es Tavā ķermenī redzu neskaitāmas rokas, vēderus, mutes un acis, kas ir visur, un tām nav gala. Es Tev neredzu beigu, vidus un sākuma.

SKAIDROJUMS: Krišna ir Dieva Augstākā Personība; Viņš ir neierobežots, tāpēc caur Viņu var redzēt visu.

17. PANTS

किरीटिनं गदिनं चक्रिणं च
तेजोराशिं सर्वतो दीप्तिमन्तम् ।
पश्यामि त्वां दुर्निरीक्ष्यं समन्ता-
द्दीप्तानलार्कद्युतिमप्रमेयम् ॥ १७ ॥

kirītinam gadinam čakrinam ča
tēdžo-rāšim sarvato dīptimantam
pašjāmi tvām durnirīkšjam samantād
dīptānalārka-djutim apramējam

kirītinam – ar kroņiem; gadinam – scepteriem; čakrinam – ar diskiem; ča – un; tēdžah-rāšim – mirdzums; sarvatah – no visām pusēm; dīpti-mantam – kvēlojošs; pašjāmi – es redzu; tvām – Tevi; durnirīkšjam – grūti redzēt; samantāt – visur; dīpta-anala – liesmojošā uguns; arka – Saules; djutim – saulesstaru; apramējam – neizmērojama.

Uz Tavu veidolu ir grūti skatīties, jo tas ir ārkārtīgi spožs un spilgts – kā liesmojoša uguns, kā neizmērojamais Saules starojums. Tomēr es redzu šo mirdzošo veidolu visur, rotātu visdažādākajiem kroņiem, vālēm un diskiem.

18. PANTS

त्वमक्षरं परमं वेदितव्यं
त्वमस्य विश्वस्य परं निधानम् ।
त्वमव्ययः शाश्वतधर्मगोप्ता
सनातनस्त्वं पुरुषो मतो मे ॥ १८ ॥

tvam akšaram paramam vēditavjam
tvam asja višvasja param nidhānam
tvam avjajah šāšvata-dharma-goptā
sanātanas tvam purušo mato mē

tvam – Tu; akšaram – nekļūdīgais; paramam – augstākais; vēditavjam – jāsaprot; tvam – Tu; asja – šī; višvasja – Visuma; param – augstākais; nidhānam – pamats; tvam – Tu; avjajah – nezūdošais; šāšvata-dharma-goptā – mūžīgās reliģijas uzturētājs; sanātanah – mūžīgais; tvam – Tu; purušah – Augstākā Personība; matah mē – tā es uzskatu.

Tu esi augstākais sākotnējais mērķis. Tu esi pats šī Visuma pamats. Tu esi nezūdošs, Tu esi visvecākais. Tu esi mūžīgās reliģijas uzturētājs, Dieva Personība. Tā es uzskatu.

19. PANTS

अनादिमध्यान्तमनन्तवीर्य-
मनन्तबाहुं शशिसूर्यनेत्रम् ।

पश्यामि त्वां दीप्तहुताशवक्त्रं
स्वतेजसा विश्वमिदं तपन्तम् ॥ १९ ॥

anādi-madhjāntam ananta-vīrjam
ananta-bāhum šaši-sūrja-nētram
pašjāmi tvām dīpta-hutāša-vaktram
sva-tēdžasā višvam idam tapantam

anādi – bez sākuma; madhja – vidus; antam – vai gala; ananta – bezgalīgs; vīrjam – gods; ananta – bez gala; bāhum – rokas; šaši – Mēness; sūrja – Saule; nētram – acis; pašjāmi – es redzu; tvām – Tevi; dīpta – liesmojoša; hutāša-vaktram – uguns nāk no Tavas mutes; sva-tēdžasā – ar saviem stariem; višvam – Visumu; idam – šo; tapantam – karsē.

Tev nav ne sākuma, ne vidus, ne gala. Tavai godībai nav robežu. Tev ir neskaitāmas rokas; Saule un Mēness ir Tavas acis. Es redzu kā no Tavas mutes nāk liesmojoša uguns, kas ar savu starojumu dedzina visu Visumu.

SKAIDROJUMS: Dieva Augstākās Personības sešām varenībām nav robežu. Šeit un daudzās citās vietās ir atkārtojumi, bet saskaņā ar rakstiem Krišnas godības atkārtošana nav literārs trūkums. Ir teikts, ka apjucis, izbrīnīts un ļoti sajūsmināts cilvēks atkārto vienu un to pašu atkal un atkal. Tas nav trūkums.

20. PANTS

द्यावापृथिव्योरिदमन्तरं हि
व्याप्तं त्वयैकेन दिशश्च सर्वाः ।
दृष्ट्वाद्भुतं रूपमुग्रं तवेदं
लोकत्रयं प्रव्यथितं महात्मन् ॥ २० ॥

djāv ā-prithivjor idam antaram hi
vjāptam tvajaikēna dišaš ča sarvāh
drištvādbhutam rūpam ugram tavēdam
loka-trajam pravjathitam mahātman

djau – no izplatījuma; ā-prithivjoh – līdz zemei; idam – tas; antaram – starpā; hi – noteikti; vjāptam – pārņemts; tvajā – Tevis; ēkēna – viena; dišah – virzieni; ča – un; sarvāh – visi; drištvā – redzot; adbhutam – brīnišķīgo; rūpam – veidolu; ugram – briesmīgo; tava – Tavu; idam – šo; loka – planētu sistēmas; trajam – trīs; pravjathitam – satrauktas; mahā-ātman – ak, diženais.

Tu esi viens, bet piepildi debesis, planētas un visu izplatījumu. Ak, diženais! Redzot šo apbrīnojamo un briesmīgo veidolu, bailēs dreb visas planētu sistēmas.

SKAIDROJUMS: Šajā pantā nozīmīgi ir vārdi «djāv ā-prithivjoh» («telpa starp debesīm un zemi») un «loka-trajam» («trijas pasaules»), jo, kā var saprast, Dieva Kunga Visuma veidolu redzēja ne tikai Ardžuna, bet arī būtnes citās planētu sistēmās. Ardžunas Visuma veidola redzējums nebija sapnis. Visi, kam Dievs Kungs deva dievišķu redzi, varēja kaujas laukā skatīt Visuma veidolu.

21. PANTS

अमी हि त्वां सुरसङ्घा विशन्ति
केचिद्भीताः प्राञ्जलयो गृणन्ति ।
स्वस्तीत्युक्त्वा महर्षिसिद्धसङ्घाः
स्तुवन्ति त्वां स्तुतिभिः पुष्कलाभिः ॥ २१ ॥

amī hi tvām sura-sanghā višanti
kēčid bhītāh prāndžalajo grinanti

svastītj uktvā maharši-siddha-sanghāh
stuvanti tvām stutibhih puškalābhih

amī – visi; hi – noteikti; tvām – Tavā; sura-sanghāh – padievu pulki; višanti – ieiet; kēčit – daži; bhītāh – aiz bailēm; prāndžalajah – saliktām rokām; grinanti – lūdz; svasti – visu mieru; iti – tā; uktvā – runājot; mahā-riši – diženi gudrie; siddha-sanghāh – pilnīgās būtnes; stuvanti – dzied himnas; tvām – Tev; stutibhih – ar lūgšanām; puškalābhih – Vēdu himnas.

Visi padievu pulki noliecas Tavā priekšā un ieiet Tevī. Daži padievi, salikuši rokas, izbailēs lūdz. Diženo gudro un pilnīgo būtņu pulki sauc: «Mieru, mieru!» un godina Tevi ar Vēdu himnām.

SKAIDROJUMS: Padievi visās planētu sistēmās nobijās no šausmīgā Visuma veidola un tā žilbinošā starojuma un tāpēc lūdza aizsardzību.

22. PANTS

रुद्रादित्या वसवो ये च साध्या
विश्वेश्विनौ मरुतश्चोष्मपाश्च ।
गन्धर्वयक्षासुरसिद्धसङ्घा
वीक्षन्ते त्वां विस्मिताश्चैव सर्वे ॥ २२ ॥

rudrāditjā vasavo jē ča sādhjā
višvē 'švinau marutaš čošmapāš ča
gandharva-jakšāsura-siddha-sanghā
vīkšantē tvām vismitāš čaiva sarvē

rudra – Kunga Šivas izpausmes; āditjāh – Āditjas; vasavah – Vasu; jē – tie; ča – un; sādhjāh – Sādhjas; višvē – Višvēdēvas; ašvinau – Ašvinī kumāri; marutah – Marutas; ča – un; ušma-pāh – senči; ča – un; gandharva – gandharvi; jakša – jakšas; asura – dēmoni; siddha – un pilnīgie padievi; sanghāh – pulkos; vīkšantē – skatās; tvām – Tevi; vismitāh – izbrīnā; ča – arī; ēva – noteikti; sarvē – visi.

Visas dažādās Kunga Šivas izpausmes, Āditjas, Vasu, Sādhjas, Višvēdēvas, divi Ašvī, Maruti, senči, gandharvi, jakšas, asuri un pilnību sasniegušie padievi izbrīnā raugās uz Tevi.

23. PANTS

रूपं महत्ते बहुवक्त्रनेत्रं
महाबाहो बहुबाहूरुपादम् ।
बहूदरं बहुदंष्ट्राकरालं
दृष्ट्वा लोकाः प्रव्यथितास्तथाहम् ॥ २३ ॥

rūpam mahat tē bahu-vaktra-nētram
mahā-bāho bahu-bāhūru-pādam
bahūdaram bahu-damštrā-karālam
drištvā lokāh pravjathitās tathāham

rūpam – veidolu; mahat – milzīgo; tē – Tavu; bahu – daudzām; vaktra – sejām; nētram – un acīm; mahā-bāho – ak, stipriniek; bahu – daudzām; bāhu – rokām; ūru – stilbiem; pādam – un kājām; bahu-udaram – daudziem vēderiem; bahu-damštrā – daudziem zobiem; karālam – briesmīgo; drištvā – redzot; lokāh – visas planētas; pravjathitāh – bailēs dreb; tathā – tāpat; aham – es.

Stipriniek! Visas planētas un to padievi bailēs dreb, redzot Tavu milzīgo veidolu ar daudzajām sejām, acīm, rokām, stilbiem, kājām un vēderiem, daudziem šausmīgiem zobiem, un tāpat drebu arī es.

24. PANTS

नभःस्पृशं दीप्तमनेकवर्णं
व्यात्ताननं दीप्तविशालनेत्रम् ।
दृष्ट्वा हि त्वां प्रव्यथितान्तरात्मा
धृतिं न विन्दामि शमं च विष्णो ॥ २४ ॥

nabhah-sprišam dīptam anēka-varnam
vjāttānanam dīpta-višāla-nētram
drištvā hi tvām pravjathitāntar-ātmā
dhritim na vindāmi šamam ča višno

nabhah-sprišam – līdz debesīm; dīptam – spīdošas; anēka – daudzas; varnam – krāsas; vjātta – atvērtas; ānanam – mutes; dīpta – spīdošas; višāla – milzīgas; nētram – acis; drištvā – redzot; hi – noteikti; tvām – Tevi; pravjathita – satraukts; antah – iekšā; ātmā – dvēseles; dhritim – stingrības; na – ne; vindāmi – ir man; šamam – prāta līdzsvara; ča – arī; višno – ak, Kungs Višnu.

Visucaurstrāvojošais Višnu! Redzot Tevi daudzās mirdzošās krāsās, augstu kā debesis, redzot Tavas atvērtās mutes un milzīgās spīdošās acis, mani pārņem bailes. Es vairs nespēju turēt prātu mierā un līdzsvarā.

25. PANTS

दंष्ट्राकरालानि च ते मुखानि
दृष्ट्वैव कालानलसन्निभानि ।
दिशो न जाने न लभे च शर्म
प्रसीद देवेश जगन्निवास ॥ २५ ॥

damštrā-karālāni ča tē mukhāni
drištvaiva kālānala-sannibhāni
dišo na džānē na labhē ča šarma
prasīda dēvēša džagan-nivāsa

damštrā – zobus; karālāni – briesmīgos; ča – arī; tē – Tavas; mukhāni – sejas; drištvā – redzot; ēva – tā; kāla-anala – nāves uguns; sannibhāni – it kā; dišah – virzienus; na – ne; džānē – zinu; na – ne; labhē – iegūstu; ča – un; šarma – žēlastība; prasīda – esi iepriecināts; dēva-īša – visu kungu Kungs; džagat-nivāsa – pasauļu patvērums.

Visu kungu Kungs, visu pasauļu patvērums! Lūdzu esi man žēlīgs. Es nespēju būt mierīgs, redzot Tavas sejas, kas zvēro kā nāve, un Tavus šausmīgos zobus. Es esmu pilnīgi apjucis.

26.–27. PANTS

अमी च त्वां धृतराष्ट्रस्य पुत्राः
सर्वे सहैवावनिपालसङ्घैः ।
भीष्मो द्रोणः सूतपुत्रस्तथासौ
सहास्मदीयैरपि योधमुख्यैः ॥ २६ ॥
वक्त्राणि ते त्वरमाणा विशन्ति
दंष्ट्राकरालानि भयानकानि ।
केचिद्विलग्ना दशनान्तरेषु
सन्दृश्यन्ते चूर्णितैरुत्तमाङ्गैः ॥ २७ ॥

amī ča tvām dhritarāštrasja putrāh
sarvē sahaivāvani-pāla-sanghaih

bhīšmo dronah sūta-putras tathāsau
sahāsmadīyair api jodha-mukhyaih

vaktrāni tē tvaramānā višanti
damštrā-karālāni bhajānakāni
kēčid vilagnā dašanāntarēšu
sandrišjantē čūrnitair uttamāngaih

amī – šie; ča – arī; tvām – Tavi; dhritarāštrasja – Dhritarāštras; putrāh – dēli; sarvē – visi; saha – ar; ēva – patiešām; avani-pāla – kareivīgo valdnieku; sanghaih – pulkiem; bhīšmah – Bhīšmadēva; dronah – Dronāčārja; sūta-putrah – Karna; tathā – arī; asau – tas; saha – ar; asmadīyaih – mūsu; api – arī; jodha-mukhyaih – galvenajiem karotājiem; vaktrāni – mutēs; tē – Tavās; tvaramānāh – metas; višanti – iekšā; damštrā – zobi; karālāni – briesmīgi; bhajānakāni – šausmīgi; kēčit – daži; vilagnāh – iesprūduši; dašana-antarēšu – starp zobiem; sandrišjantē – redzami; čūrnitaih – sašķaidītām; uttama-angaih – galvām.

Visi Dhritarāštras dēli kopā ar sabiedrotajiem valdniekiem un Bhīšmu, Dronu un Karnu un arī ar mūsu galvenajiem karotājiem pazūd Tavās šausmīgajās mutēs. Daži sašķaidītām galvām iesprūduši starp zobiem.

SKAIDROJUMS: Iepriekšējā pantā Dievs Kungs solīja parādīt Ardžunam to, ko viņš ļoti vēlas redzēt. Nu Ardžuna redz, ka visi pretinieku vadoņi (Bhīšma, Drona, Karna un visi Dhritarāštras dēli), viņu karavīri un paša Ardžunas karavīri tiek iznīcināti. Tas norāda, ka gandrīz pēc visu Kurukšētras laukā sanākušo karotāju nāves Ardžuna uzvarēs. Vēl pieminēts, ka arī Bhīšma, kuru uzskatīja par neuzvaramu, tiks iznīcināts. Un arī Karna. Kaujā kritīs ne tikai diženi otras puses karotāji kā, piemēram, Bhīšma, bet arī diženi karotāji no Ardžunas puses.

28. PANTS

यथा नदीनां बहवोम्बुवेगाः
समुद्रमेवाभिमुखा द्रवन्ति ।
तथा तवामी नरलोकवीरा
विशन्ति वक्त्राण्यभिविज्वलन्ति ॥ २८ ॥

jathā nadīnām bahavo 'mbu-vēgāh
samudram ēvābhimukhā dravanti
tathā tavāmī nara-loka-vīrā
višanti vaktrānj abhividžvalanti

jathā – kā; nadīnām – upju; bahavah – daudzi; ambu-vēgāh – ūdeņu viļņi; samudram – okeānam; ēva – noteikti; abhimukhāh – pretī; dravanti – slīd; tathā – tā; tava – Tavās; amī – visi šie; nara-loka-vīrāh – cilvēku sabiedrības valdnieki; višanti – iet iekšā; vaktrāni – mutēs; abhividžvalanti – un deg.

Kā upju neskaitāmie viļņi slīd uz okeānu, tā visi šie diženie karotāji degot pazūd Tavās mutēs.

29. PANTS

यथा प्रदीप्तं ज्वलनं पतङ्गा
विशन्ति नाशाय समृद्धवेगाः ।
तथैव नाशाय विशन्ति लोका-
स्तवापि वक्त्राणि समृद्धवेगाः ॥ २९ ॥

jathā pradīptam džvalanam patangā
višanti nāšāja samriddha-vēgāh

tathaiva nāšāja višanti lokās
tavāpi vaktrāni samriddha-vēgāh

jathā – kā; pradīptam – liesmojošā; džvalanam – ugunī; patangāh – naktstauriņi; višanti – ielido; nāšāja – lai ietu bojā; samriddha – ar visu; vēgāh – ātrumu; tathā ēva – tāpat; nāšāja – lai ietu bojā; višanti – iet iekšā; lokāh – visi cilvēki; tava – Tavās; api – arī; vaktrāni – mutēs; samriddha-vēgāh – ar visu ātrumu.

Kā naktstauriņi skrien ugunī un iet tur bojā, tā visi cilvēki metas Tavās mutēs.

30. PANTS

लेलिह्यसे ग्रसमानः समन्ता-
ल्लोकान्समग्रान्वदनैर्ज्वलद्भिः ।
तेजोभिरापूर्य जगत्समग्रं
भासस्तवोग्राः प्रतपन्ति विष्णो ॥ ३० ॥

lēlihjasē grasamānah samantāl
lokān samagrān vadanair džvaladbhih
tēdžobhir āpūrja džagat samagram
bhāsas tavogrāh pratapanti višno

lēlihjasē – laizi; grasamānah – aprij; samantāt – no visām pusēm; lokān – cilvēkus; samagrān – visus; vadanaih – ar mutēm; džvaladbhih – liesmojošām; tēdžobhih – ar mirdzumu; āpūrja – pārklājot; džagat – Visumu; samagram – visu; bhāsah – stari; tava – Tavi; ugrāh – šausmīgie; pratapanti – dedzina; višno – ak, visucaurstrāvojošais.

Višnu, es redzu, kā Tu ar savām liesmojošajām mutēm aprij visus cilvēkus. Ar savu mirdzumu Tu pārklāj visu Visumu un izpaudies šausmīgos, dedzinošos staros.

31. PANTS

आख्याहि मे को भवानुग्ररूपो
नमोस्तु ते देववर प्रसीद ।
विज्ञातुमिच्छामि भवन्तमाद्यं
न हि प्रजानामि तव प्रवृत्तिम् ॥ ३१ ॥

ākhjāhi mē ko bhavān ugra-rūpo
namo 'stu tē dēva-vara prasīda
vigjātum iččhāmi bhavantam ādjam
na hi pradžānāmi tava pravrittim

ākhjāhi – lūdzu izskaidro; mē – man; kah – kas; bhavān – Tu; ugra-rūpah – šausmīgais veidol; namah astu – pazemīgi noliecos; tē – Tavā priekšā; dēva-vara – ak, diženais starp padieviem; prasīda – esi žēlīgs; vigjātum – zināt; iččhāmi – vēlos; bhavantam – Tevi; ādjam – sākotnējo; na – ne; hi – noteikti; pradžānāmi – zinu; tava – Tavu; pravrittim – uzdevumu.

Kungu Kungs, šausmīgais veidol! Lūdzu saki, kas Tu esi. Es pazemīgi noliecos Tavā priekšā. Lūdzu esi žēlsirdīgs. Tu esi sākotnējais Kungs. Es gribu zināt Tevi, bet nezinu Tavus nodomus.

32. PANTS

श्रीभगवानुवाच
कालोस्मि लोकक्षयकृत्प्रवृद्धो
लोकान्समाहर्तुमिह प्रवृत्तः ।

ऋतेऽपि त्वां न भविष्यन्ति सर्वे
येऽवस्थिताः प्रत्यनीकेषु योधाः ॥ ३२ ॥

šrī bhagavān uvāča
kālo 'smi loka-kšaja-krit pravriddho
lokān samāhartum iha pravrittah
ritē 'pi tvām na bhavišjanti sarvē
jē 'vasthitāh pratjanīkēšu jodhāh

šrī bhagavān uvāča – Dieva Personība sacīja; kālah – laiks; asmi – esmu; loka – pasauļu; kšaja-krit – sagrāvējs; pravriddhah – lielais; lokān – visus cilvēkus; samāhartum – iznīcinot; iha – šai pasaulē; pravrittah – nodarbojos; ritē – izņemot; api – pat; tvām – jūs; na – ne; bhavišjanti – būs; sarvē – visi; jē – kas; avasthitāh – atrodas; prati-anīkēšu – pretējās pusēs; jodhāh – karotāji.

Dieva Augstākā Personība sacīja: Es esmu laiks, lielais pasauļu sagrāvējs, un esmu atnācis nogalināt visus cilvēkus. Izņemot jūs [Pāndavus], visi abu pušu karotāji kritīs.

SKAIDROJUMS: Kaut arī Ardžuna zināja, ka Krišna ir viņa draugs un Dieva Augstākā Personība, viņam prātu bija sajaukuši dažādie Krišnas atklātie veidoli. Tāpēc viņš jautāja tālāk par īsteno šī iznīcinošā spēka sūtību. Vēdās teikts, ka Augstākā Patiesība iznīcina visu, pat brāhmanus. Kā teikts Katha Upanišadā (1.2.25.):

jasja brahma ča kšatram ča ubhē bhavata odanah
mritjur jasjopasēčanam ka itthā vēda jatra sah

Galu galā visus brāhmanus, kšatrijus un visus citus kā savu ēdienu aprij Visaugstākais. Šis Visaugstā Kunga veidols ir visu aprijošs milzis, un šeit Krišna atklājas visu aprijošā laika veidolā. Viņš aprīs visus, kas ir kaujas laukā, izņemot dažus Pāndavus.

Ardžuna neatbalstīja cīņu un domāja, ka labāk ir necīnīties – tad nebūs nekāda cerību sabrukuma. Atbildot Dievs Kungs saka, ka, pat ja Ardžuna necīnīsies, visi viņi tiks iznīcināti, jo tāds ir Dieva nodoms. Ja Ardžuna pārtrauktu cīnīties, tad viņi nomirtu citādā veidā. Nāvi nevarēja apturēt, pat ja Ardžuna necīnītos. Patiesībā viņi jau bija miruši. Laiks ir iznīcība, un pēc Visaugstā Kunga vēlmes visām izpausmēm ir jāiet bojā. Lūk, kāds ir dabas likums.

33. PANTS

तस्मात्त्वमुत्तिष्ठ यशो लभस्व
जित्वा शत्रून्भुंक्ष्व राज्यं समृद्धम् ।
मयैवैते निहताः पूर्वमेव
निमित्तमात्रं भव सव्यसाचिन् ॥ ३३ ॥

tasmāt tvam uttištha jašo labhasva
džitvā šatrūn bhunkšva rādžjam samriddham
majaivaitē nihatāh pūrvam ēva
nimitta-mātram bhava savja-sāčin

tasmāt – tāpēc; tvam – tu; uttištha – celies; jašah – slavu; labhasva – iegūt; džitvā – uzvarot; šatrūn – ienaidniekus; bhunkšva – baudi; rādžjam – karaļvalsti; samriddham – plaukstošu; majā – Manis; ēva – noteikti; ētē – šie; nihatāh – nogalināti; pūrvam ēva – iepriekš; nimitta-mātram – tikai cēlonis; bhava – kļūsti; savja-sāčin – ak, Savjasāčī.

Tāpēc celies un cīnies. Tevi gaida slava. Sakauj ienaidniekus un baudi plaukstošu karaļvalsti. Es jau esmu viņus nogalinājis, un tev jābūt tikai par ieroci kaujā, Savjasāčī.

SKAIDROJUMS: Vārds «savja-sāčin» norāda uz to, kas ļoti meistarīgi prot šaut bultas kaujas laukā, tāpēc Ardžunu uzrunā kā prasmīgu karotāju, kas ar bultām var nogalināt savus ienaidniekus.

«Tikai kļūsti par ieroci» – nimitta-mātram. Šis vārds arī ir ļoti būtisks. Visa pasaule kustas saskaņā ar Dieva Augstākās Personības gribu. Nejēgas, kam nav pietiekami daudz zināšanu, domā, ka daba darbojas bez jebkāda plāna, un visas izpausmes ir izveidojušās nejauši. Ir daudz tā saucamo zinātnieku, kas spriež: «Varbūt tas ir tā, un varbūt tas ir šitā», bet patiesībā nevar būt nekādas runas par «varbūt» un «iespējams». Ir noteikts plāns, kas tiek īstenots materiālajā pasaulē. Un kāds ir šis plāns? Šī kosmiskā izpausme ir iespēja saistītajām dvēselēm atgriezties mājās, pie Dieva. Kamēr vien tās uzskata sevi par valdītājām un cenšas būt materiālās pasaules kungi, tikmēr viņas ir saistītas. Bet ikviens, kurš spēj saprast Visaugstā Kunga nodomus un izkopt Krišnas apziņu, ir vissaprātīgākais. Kosmiskās izpausmes radīšana un iznīcināšana ir pakļauta Dieva augstākajai vadībai. Tādējādi Kurukšētras kauja tika izcīnīta saskaņā ar Dieva nodomiem. Ardžuna atteicās cīnīties, bet viņam pateica, ka saskaņā ar Visaugstā Kunga vēlmi viņam jācīnās. Tad viņš būs laimīgs. Kas pilnīgi apzinās Krišnu un ir veltījis mūžu pārpasaulīgajai kalpošanai Dievam Kungam, tas ir pilnīgs.

34. PANTS

द्रोणं च भीष्मं च जयद्रथं च
कर्णं तथान्यानपि योधवीरान् ।
मया हतांस्त्वं जहि माव्यथिष्ठा
युध्यस्व जेतासि रणे सपत्नान् ॥ ३४ ॥

dronam ča bhīšmam ča džajadratham ča
karnam tathānjān api jodha-vīrān
majā hatāms tvam džahi mā vjathišthā
judhjasva džētāsi ranē sapatnān

dronam ča – arī Drona; bhīšmam ča – arī Bhīšma; džajadratham ča – arī Džajadratha; karnam – Karna; tathā – arī; anjān – citi; api – noteikti; jodha-vīrān – diženi karotāji; majā – Manis; hatān – jau nogalināti; tvam – tu; džahi – iznīcini; mā – ne; vjathišthāh – uztraucies; judhjasva – tikai cīnies; džētā asi – uzvarēsi; ranē – kaujā; sapatnān – ienaidniekus.

Es jau esmu nogalinājis visus lielos karotājus – Dronu, Bhīšmu, Džajadrathu, Karnu un citus. Tāpēc nonāvē viņus un neraizējies. Tikai cīnies, un tu kaujā uzveiksi savus ienaidniekus.

SKAIDROJUMS: Dieva Augstākā Personība ir visu paredzējusi, bet Tā ir tik laba un pilna žēlastības, ka godu par padarīto darbu atstāj bhaktām, kuri darbojas saskaņā ar Viņas vēlmēm. Tāpēc dzīve jāvirza tā, lai visi darbotos Krišnas apziņā un caur garīgo skolotāju saprastu Dieva Augstāko Personību. Dieva Augstākās Personības nodomus var uzzināt ar Tās žēlastību, un bhaktu nodomi ir tikpat labi kā Viņas nodomi. Cilvēkam jāseko šādiem nodomiem un jāuzvar cīņā par esamību.

35. PANTS

सञ्जय उवाच
एतच्छ्रुत्वा वचनं केशवस्य
कृताञ्जलिर्वेपमानः किरीटी ।
नमस्कृत्वा भूय एवाह कृष्णं
सगद्गदं भीतभीतः प्रणम्य ॥ ३५ ॥

sandžaja uvāča
ētač čhrutvā vačanam kēšavasja
kritāndžalir vēpamānah kirītī
namaskritvā bhūja ēvāha krišnam
sa-gadgadam bhīta-bhītah pranamja

sandžajah uvāča – Sandžaja sacīja; ētat – to; šrutvā – dzirdējis; vačanam – runu; kēšavasja – Krišnas; krita-andžalih – saliktām rokām; vēpamānah – drebot; kirītī – Ardžuna; namaskritvā – nolieco-

ties; bhūjah – atkal; ēva – arī; āha – sacīja; krišnam – Krišnam; sa-gadgadam – drebošu balsi; bhīta-bhītah – baiļu pilns; pranamja – noliecoties.

Sandžaja Dhritarāštram sacīja: Valdniek, dzirdējis Dieva Augstākās Personības teikto, bailēs drebošais Ardžuna lūgšanā saliktām rokām atkal un atkal noliecās Krišnas priekšā un trīcošā balsī sacīja:

SKAIDROJUMS: Kā mēs jau paskaidrojām, Dieva Augstākās Personības Visuma veidola radīto apstākļu dēļ Ardžunu pārņēma apjukums un izbrīns; viņš atkal un atkal pazemīgi noliecās Krišnas priekšā un drebošā balsī lūdza Viņu ne kā draugs, bet kā izbrīnīts bhakta.

36. PANTS

अर्जुन उवाच
स्थाने हृषीकेश तव प्रकीर्त्या
जगत्प्रहृष्यत्यनुरज्यते च ।
रक्षांसि भीतानि दिशो द्रवन्ति
सर्वे नमस्यन्ति च सिद्धसङ्घाः ॥ ३६ ॥

ardžuna uvāča
sthānē hrišīkēša tava prakīrtjā
džagat prahrišjatj anuradžjatē ča
rakšāmsi bhītāni dišo dravanti
sarvē samasjanti ča siddha-sanghāh

ardžunah uvāča – Ardžuna sacīja; sthānē – pareizi; hrišīka-īša – ak, visu jutekļu valdniek; tava – Tavu; prakīrtjā – ar slavu; džagat – visa pasaule; prahrišjati – līksmo; anuradžjatē – pieķeras; ča – un; rakšāmsi – dēmoni; bhītāni – bailēs; dišah – uz visām pusēm; dravanti – bēg; sarvē – visi; namasjanti – noliecas; ča – arī; siddha-sanghāh – pilnību sasniegušie cilvēki.

Ardžuna sacīja: Ak, jutekļu valdniek! Dzirdot Tavu vārdu, līksmo visa pasaule, un visi pieķeras Tev. Pilnību sasniegušās būtnes pazemīgi noliecas Tavā priekšā, bet dēmoni bailēs bēg uz visām pusēm. Viss ir tā, kā tam jābūt.

SKAIDROJUMS: Kad Ardžuna dzirdēja no Krišnas, kāds būs Kurukšētras kaujas iznākums, pār viņu nāca apgaismība, un, tā kā Ardžuna bija dižens Dieva Augstākās Personības bhakta un draugs, viņš teica, ka viss, ko dara Krišna, ir tā, kā tam jābūt. Ardžuna apstiprināja, ka bhaktām Krišna ir uzturētājs un godināšanas mērķis, bet nebhaktām Viņš ir sagrāvējs. Viņa darbība ir vienādi laba visiem. Šeit Ardžuna saprot, ka kosmiskajā telpā bija daudz padievu, sidhu un augstāko planētu saprātīgāko būtņu, kas bija ieradušies, lai vērotu kauju, jo tajā piedalījās Krišna. Kad Ardžuna redzēja Dieva Kunga Visuma veidolu, padieviem tas ļoti patika, bet citi, dēmoni un ateisti, nevarēja noskatīties, kā cildina Dievu Kungu. Aiz dabiskām bailēm no Dieva Augstākās Personības iznīcinošā veidola viņi bēga cik jaudas. Ardžuna cildina to, kā Krišna apietas ar bhaktām un ateistiem. Visos gadījumos bhakta slavina Dievu Kungu, jo zina, ka ikviens Viņa darbs ir svētīgs visiem.

37. PANTS

कस्माच्च ते न नमेरन्महात्मन्
गरीयसे ब्रह्मणोऽप्यादिकर्त्रे ।
अनन्त देवेश जगन्निवास
त्वमक्षरं सदसत्तत्परं यत् ॥ ३७ ॥

kasmāč ča tē na namēran mahātman
garījasē brahmano 'pj ādi-kartrē

ananta dēvēša džagan-nivāsa
tvam akšaram sad-asat tat param jat

kasmāt – kāpēc; ča – arī; tē – Tevi; na – ne; namēran – godināt noliecoties; mahā-ātman – ak, diženais; garījasē – kas labāks; brahmanah – par Brahmu; api – kaut arī; ādi-kartrē – sākotnējam radītājam; ananta – ak, bezgalīgais; dēva-īša – dievu Dievs; džagat-nivāsa – Visuma patvērums; tvam – Tu; akšaram – neiznīcināms; sat-asat – cēloņiem un sekām; tat param – pāri; jat – jo.

Ak, diženais, kas esi lielāks par pašu Brahmu. Tu esi sākotnējais radītājs. Kādēļ tad nenoliekties Tavā priekšā? Ak, bezgalīgais dievu Dievs, Visuma patvērums! Tu esi neiznīcināms, Tu esi visu cēloņu cēlonis, pārpasaulīgais.

SKAIDROJUMS: Noliecoties Krišnas priekšā, Ardžuna saka, ka Krišna ir godināms visiem. Viņš visu caurstrāvo, un Viņš ir ikvienas dvēseles Dvēsele. Ardžuna uzrunā Krišnu par mahātmu, kas nozīmē, ka Krišna ir bezgalīgais un visaugstsirdīgākais. Vārds «ananta» norāda, ka nav nekā tāda, ko nepārklātu Visaugstā Kunga enerģija, un «dēvēša» nozīmē, ka viņš valda pār visiem padieviem un ir pāri tiem visiem. Viņš ir visa Visuma patvērums. Ardžuna arī domāja, ka visām pilnīgajām dzīvajām būtnēm un varenajiem padieviem pieklājas pazemīgi noliekties Viņa priekšā, jo neviens nav lielāks par Viņu. Ardžuna īpaši piemin, ka Krišna ir lielāks par Brahmu, jo Viņš to ir radījis. Brahma ir dzimis no lotosa stiebra, kas izaudzis no Garbhodakašājī Višnu nabas, kurš ir Krišnas pilnīgais izvērsums, tāpēc Brahmam un Kungam Šivam, kurš ir dzimis no Brahmas, un visiem citiem padieviem ir zemu jānoliecas Krišnas priekšā. Šrīmad Bhāgavatamā teikts, ka Dievu Kungu godā Kungs Šiva, Brahma un citi līdzīgi padievi. Vārds «akšaram» ir ļoti būtisks, jo materiālā pasaule ir pakļauta bojāejai, bet Dievs Kungs stāv pāri šai materiālajai pasaulei. Viņš ir visu cēloņu cēlonis un tādējādi Viņš ir augstāks par visām saistītajām dvēselēm, kas atrodas materiālajā dabā, kā arī par pašu kosmisko izpausmi. Tāpēc Viņš ir Visaugstais.

38. PANTS

त्वमादिदेवः पुरुषः पुराण-
स्त्वमस्य विश्वस्य परं निधानम् ।
वेत्तासि वेद्यं च परं च धाम
त्वया ततं विश्वमनन्तरूप ॥ ३८ ॥

tvam ādi-dēvah purušah purānas
tvam asja višvasja param nidhānam
vēttāsi vēdjam ča param ča dhāma
tvajā tatam višvam ananta-rūpa

tvam – Tu; ādi-dēvah – sākotnējais Visaugstais Dievs; purušah – personība; purānah – mūžsenā; tvam – Tu; asja – šim; višvasja – Visumam; param – pāri; nidhānam – patvērums; vēttā – zinātājs; asi – esi; vēdjam – izzināmais; ča – un; param – pārpasaulīgais; ča – un; dhāma – patvērums; tvajā – Tevis; tatam – caurstrāvots; višvam – Visums; ananta-rūpa – ak, bezgalīgais veidol.

Tu esi sākotnējā Dieva Personība, vissenākais, izpaustā Visuma galējais patvērums. Tu esi visa zinātājs, un Tu esi viss izzināmais. Tu esi augstākā mājvieta, pāri materiālajām īpašībām. Ak, bezgalīgais veidol! Tu caurstrāvo visu šo kosmisko izpausmi.

SKAIDROJUMS: Viss balstās uz Dieva Augstāko Personību, tāpēc Viņš ir augstākais patvērums. «Nidhānam» nozīmē, ka viss, pat Brahmana starojums, balstās uz Dieva Augstāko Personību Krišnu. Viņš zina visu, kas notiek šajā pasaulē, un, ja zināšanām ir kāds gals, tad Viņš ir visu zināšanu gals, tāpēc Viņš ir zināmais un izzināmais. Viņš ir zināšanu mērķis, jo Viņš visu caurstrāvo. Viņš ir garīgās valstības cēlonis, tāpēc Viņš ir pārpasaulīgs. Viņš ir arī pārpasaulīgās valstības galvenā personība.

39. PANTS

वायुर्यमोऽग्निर्वरुणः शशाङ्कः
प्रजापतिस्त्वं प्रपितामहश्च ।
नमो नमस्तेस्तु सहस्रकृत्वः
पुनश्च भूयोपि नमो नमस्ते ॥ ३९ ॥

vājur jamo 'gnir varunah šašānkah
pradžāpatis tvam prapitāmahaš ča
namo namas tē 'stu sahasra-kritvah
punaš ča bhūjo 'pi namo namas tē

vājuh – gaiss; jamah – valdnieks; agnih – uguns; varunah – ūdens; šaša-ankah – mēness; pradžāpatih – Brahma; tvam – Tu; prapitāmahah – vecvectēvs; ča – arī; namah – noliecot Tavā priekšā; namah – noliecos; tē – Tev; astu – lai ir; sahasra-kritvah – tūkstoškārt; punah ča – un vēlreiz; bhūjah – atkal; api – arī; namah – noliecos; namah tē – noliecos Tavā priekšā.

Tu esi gaiss, un Tu esi visaugstākais valdnieks! Tu esi uguns, Tu esi ūdens, un Tu esi Mēness! Tu esi Brahma, pirmā dzīvā būtne, un Tu esi vecvectēvs. Tāpēc es tūkstoškārt pazemīgi noliecos Tavā priekšā, es vēlreiz un vēlreiz noliecos Tavā priekšā.

SKAIDROJUMS: Šeit Dievu Kungu uzrunā par gaisu, jo gaiss ir vissvarīgākais visu padievu pārstāvis, tā kā tas visu caurstrāvo. Ardžuna uzrunā Krišnu arī par vecvectēvu, jo Krišna ir Brahmas, pirmās Visuma radības tēvs.

40. PANTS

नमः पुरस्तादथ पृष्ठतस्ते
नमोस्तु ते सर्वत एव सर्व ।
अनन्तवीर्यामितविक्रमस्त्वं
सर्वं समाप्नोषि ततोसि सर्वः ॥ ४० ॥

namah purastād atha prišthatas tē
namo 'stu tē sarvata ēva sarva
ananta-vīrjāmita-vikramas tvam
sarvam samāpnoši tato 'si sarvah

namah – noliecos; purastāt – no priekšas; atha – arī; prišthatah – no aizmugures; tē – Tev; namah astu – noliecos; tē – Tev; sarvatah – no visām pusēm; ēva – patiešām; sarva – jo Tu esi viss; ananta-vīrja – bezgalīgs spēks; amita-vikramah – un bezgalīga vara; tvam – Tu; sarvam – visu; samāpnoši – Tu pārklāj; tatah – tāpēc; asi – esi; sarvah – viss.

Es noliecos no priekšas, aizmugures un visām pusēm! Neierobežotais spēks, Tavās rokās ir visa bezgalīgā vara! Tu caurstrāvo visu un tāpēc esi viss!

SKAIDROJUMS: Mīlas ekstāzē Krišnas draugs Ardžuna noliecas Krišnam no visām pusēm. Ardžuna atzīst, ka Krišna ir visu spēku un varonības saimnieks un ka Viņš ir daudz augstāks par visiem diženajiem karotājiem, kas atradās kaujas laukā. Višnu Purānā (1.9.69.) teikts:

jo 'jam tavāgato dēva samīpam dēvatā-ganah
sa tvam ēva džagat-sraštā jatah sarva-gato bhavān

«Ak, Dieva Augstākā Personība! Jebkurš, kas nāk Tavā priekšā, pat ja tas ir padievs, ir Tevis radīts.»

41.–42. PANTS

सखेति मत्वा प्रसभं यदुक्तं
हे कृष्ण हे यादव हे सखेति ।
अजानता महिमानं तवेदं
मया प्रमादात्प्रणयेन वापि ॥ ४१ ॥
यच्चावहासार्थमसत्कृतोसि
विहारशय्यासनभोजनेषु ।
एकोथवाप्यच्युत तत्समक्षं
तत्क्षामये त्वामहमप्रमेयम् ॥ ४२ ॥

sakhēti matvā prasabham jad uktam
hē krišna hē jādava hē sakhēti
adžānatā mahimānam tavēdam
majā pramādāt pranajēna vāpi

jač čāvahāsārtham asat-krito 'si
vihāra-šajjāsana-bhodžanēšu
ēko 'tha vāpj ačjuta tat-samakšam
tat kšāmajē tvām aham apramējam

sakhā – draugs; iti – tā; matvā – domājot; prasabham – iedomīgi; jat – ko; uktam – teicu; hē krišna – Krišna; hē jādava – Jādava; hē sakhē – mans draugs; iti – tā; adžānatā – nezinot; mahimānam – godību; tava – Tavu; idam – šo; majā – manis; pramādāt – aiz muļķības; pranajēna – mīlestības; vā api – vai arī; jat – ko; ča – arī; avahāsa-artham – jokojot; asat-kritah – izsmiets; asi – esi; vihāra – atpūtā; šajjā – guļot; āsana – sēžot; bhodžanēšu – un kopā ēdot; ēkah – viens; atha vā – vai; api – arī; ačjuta – ak, nemaldīgais; tat-samakšam – ar citiem; tat – par to; kšāmajē – lūdzu piedošanu; tvām – no Tevis; aham – es; apramējam – neizmērojamais.

Es Tevi, savu draugu, esmu neapdomīgi saucis par Krišnu, Jādavu un draugu, nezinot Tavu godību. Piedod visu, ko esmu nodarījis mīlestībā vai neprātā. Es daudzreiz esmu jokojis par Tevi – gan kopā atpūšoties un guļot, gan sēžot un ēdot, gan divatā, gan draugu pulkā. Ak, nemaldīgais! Lūdzu piedod visus šos apvainojumus.

SKAIDROJUMS: Kaut arī Krišna ir izpaudies Ardžunas priekšā Visuma veidolā, Ardžuna atceras savas draudzīgās attiecības ar Krišnu un tāpēc lūdz piedošanu, lai Krišna atvaino viņam par daudzajiem draudzīgajiem jokiem un izturēšanos. Ardžuna atzīst, ka iepriekš viņš nespēja aptvert, ka Krišna var parādīties tādā Visuma veidolā, kaut arī Krišna to skaidroja kā tuvs draugs. Ardžuna nezina, cik reizes viņš ir izrādījis necieņu pret Krišnu, uzrunājot Viņu «mans draugs», «ak, Krišna», «ak, Jādava», nedomājot par Krišnas varenību. Bet Krišna ir tik labs un žēlsirdīgs, ka par spīti šai varenībai Viņš spēlēja Ardžunas drauga lomu. Lūk, kāda ir pārpasaulīgā mīlestība starp Dievu Kungu un bhaktu. Krišnas un dzīvās būtnes attiecības ir mūžīgas un nemainīgas; tās nav iespējams aizmirst, kā mēs to redzam Ardžunas piemērā. Kaut arī Ardžuna ir redzējis Visuma veidola varenību, viņš nespēj aizmirst draudzību ar Krišnu.

43. PANTS

पितासि लोकस्य चराचरस्य
त्वमस्य पूज्यश्च गुरुर्गरीयान् ।
न त्वत्समोस्त्यभ्यधिकः कुतोन्यो
लोकत्रयेप्यप्रतिमप्रभाव ॥ ४३ ॥

pitāsi lokasja čarāčarasja
tvam asja pūdžjaš ča gurur garījān

na tvat-samo 'stj abhjadhikah kuto 'njo
loka-trajē 'pj apratima-prabhāva

pitā – tēvs; asi – esi; lokasja – visas pasaules; čara – kustīgā; ačarasja – un nekustīgā; tvam – Tu; asja – tā; pūdžjah – godināmais; ča – arī; guruh – skolotājs; garījān – slavenais; na – nav; tvat-samah – Tev līdzīga; asti – ir; abhjadhikah – lielāks; kutah – kā iespējams; anjah – cits; loka-trajē – trijās planētu sistēmās; api – arī; apratima-prabhāva – ak, bezgalīgā vara.

Tu esi visas šīs kosmiskās izpausmes, visa kustīgā un nekustīgā tēvs. Tu esi godināmais Kungs, Tu esi augstākais garīgais skolotājs. Neviens nevar līdzināties Tev vai kļūt tāds, kāds esi Tu. Ak, bezgalīgās varas Kungs! Kas gan var pārspēt Tevi šajās trijās pasaulēs!

SKAIDROJUMS: Dieva Augstākā Personība Krišna ir jāgodina tā, kā dēlam jāgodina tēvs. Krišna ir garīgais skolotājs, jo sākotnēji Viņš deva Vēdu norādījumus Brahmam, un tagad Viņš māca Bhagavad-gītu Ardžunam, tāpēc Viņš ir sākotnējais garīgais skolotājs, un jebkuram īstenam šī laika garīgajam skolotājam ir jābūt Krišnas mācekļu pēctecības loceklim. Kas nepārstāv Krišnu, tas nevar būt garīgais skolotājs un mācīt pārpasaulīgos jautājumus.

Dievam Kungam visādā ziņā tiek izrādīta cieņa. Viņa diženums ir neizmērojams. Neviens nevar būt lielāks par Dieva Augstāko Personību Krišnu, jo neviens kādā izpausmē nav līdzīgs Krišnam vai lielāks par Viņu ne garīgā, ne materiālā. Visi ir zemāki par Viņu. Neviens Viņu nevar pārspēt, tas ir teikts Švētāšvatara Upanišadā (6.8.):

na tasja kārjam karanam ča vidjatē
na tat-samaš čābhjadhikaš ča drišjatē

Visaugstajam Kungam Krišnam ir ķermenis un jutekļi gluži kā parastam cilvēkam, taču Viņš neatšķiras no saviem jutekļiem, sava ķermeņa, sava prāta un sevis. Nejēgas, kas nezina Krišnu pilnīgi, apgalvo, ka Krišna atšķiras no savas dvēseles, prāta, sirds un visa cita. Krišna ir absolūts, tāpēc Viņa darbība un spēki ir visaugstākie. Ir arī teikts, ka, lai gan Krišnas jutekļi nav tādi kā mūsējie, Viņš var veikt visas jutekliskās darbības. Tāpēc Viņa jutekļi nav ne ierobežoti, ne arī nepilnīgi. Neviens nevar būt dižāks par Viņu, neviens nevar būt tāds kā Viņš, visi ir zemāki par Viņu.

Augstākās Personības zināšanas, spēks un darbība ir viscaur pārpasaulīgi. Kā teikts Bhagavad-gītā (4.9.):

džanma karma ča mē divjam ēvam jo vētti tattvatah
tjaktvā dēham punar džanma naiti mām ēti so 'rdžuna

Kas zina Krišnas pārpasaulīgo ķermeni, darbošanos un pilnību, tas pēc aiziešanas no ķermeņa nonāk pie Viņa un vairs neatgriežas šajā ciešanu pilnajā pasaulē. Tāpēc jāsaprot, ka Krišnas darbība atšķiras no citu darbības. Vislabāk ir sekot Krišnas principiem; tas mūs padarīs pilnīgus. Ir arī teikts, ka neviens nav Krišnas saimnieks, visi ir Viņa kalpi. «Čaitanja čaritāmrita» (Ādi 5.142.) to apstiprina: ēkalē īšvara krišna, āra saba bhritja – vienīgi Krišna ir Dievs, bet visi citi ir Viņa kalpi. Visi pakļaujas Viņa gribai. Neviens nevar tai neklausīt. Visi darbojas saskaņā ar Viņa norādījumiem, Viņa uzraudzībā. Kā teikts Brahma-samhitā, Viņš ir visu cēloņu cēlonis.

44. PANTS

तस्मात्प्रणम्य प्रणिधाय कायं
प्रसादये त्वामहमीशमीड्यम् ।
पितेव पुत्रस्य सखेव सख्युः
प्रियः प्रियायार्हसि देव सोढुम् ॥ ४४ ॥

tasmāt pranamja pranidhāja kājam
prasādajē tvām aham īšam īdjam

pitēva putrasja sakhēva sakhjuh
prijah prijājārhasi dēva sodhum

tasmāt – tāpēc; pranamja – noliecoties; pranidhāja – nometoties; kājam – ar ķermeni; prasādajē – lai lūgtu žēlastību; tvām – Tev; aham – es; īšam – Visaugstajam Kungam; īdjam – godināmajam; pitā iva – kā tēvs; putrasja – ar dēlu; sakhā iva – kā draugs; sakhjuh – ar draugu; prijah – mīlētājs; prijājāh – ar iemīļoto; arhasi – Tev vajag; dēva – mans Kungs; sodhum – paciest.

Tu esi Visaugstais Kungs. Katrai dzīvajai būtnei jāgodā Tevi. Es nometos Tavā priekšā un lūdzu žēlastību. Kā tēvs pacieš dēla bezkaunību, kā draugs pacieš drauga pāridarījumu, kā sieva pacieš sava iemīļotā vaļību, tā esi iecietīgs pret to, ko es varbūt Tev esmu nodarījis.

SKAIDROJUMS: Krišnas bhaktām ar Krišnu ir dažādas attiecības: viens var izturēties pret Krišnu kā pret dēlu, cits var izturēties pret Krišnu kā pret vīru, draugu vai saimnieku. Krišna un Ardžuna bija draugi. Kā tēvs pacieš, kā vīrs un saimnieks pacieš, tā arī Krišna pacieš.

45. PANTS

अदृष्टपूर्वं हृषितोस्मि दृष्ट्वा
भयेन च प्रव्यथितं मनो मे ।
तदेव मे दर्शय देव रूपं
प्रसीद देवेश जगन्निवास ॥ ४५ ॥

adrišta-pūrvam hrišito 'smi drištvā
bhajēna ča pravjathitam mano mē
tad ēva mē daršaja dēva rūpam
prasīda dēvēša džagan-nivāsa

adrišta-pūrvam – iepriekš neredzēto; hrišitah – iepriecināts; asmi – esmu; drištvā – redzot; bhajēna – aiz bailēm; ča – arī; pravjathitam – uztraukts; manah – prāts; mē – mans; tat – to; ēva – noteikti; mē – man; daršaja – parādi; dēva – Kungs; rūpam – veidolu; prasīda – esi žēlīgs; dēva-īša – kungu Kungs; džagat-nivāsa – Visuma patvērums.

Es esmu laimīgs, redzot agrāk neredzēto Visuma veidolu, taču mani māc bailes. Tāpēc, ak, kungu Kungs, Visuma mājvieta, lūdzu, esi žēlīgs un parādies no jauna Dieva Personības veidolā.

SKAIDROJUMS: Ardžuna ir ļoti tuvs Krišnam, jo viņš ir labs Krišnas draugs un kā draugs priecājas par drauga varenību, tā Ardžuna bija ļoti priecīgs redzēt, ka viņa draugs Krišna ir Dieva Augstākā Personība un var parādīt tādu brīnišķīgu Visuma veidolu. Bet tajā pašā laikā, redzējis Visuma veidolu, Ardžuna bīstas, ka savā tīrajā draudzībā Krišnu ir tik daudz apvainojis. Tāpēc viņa prāts ir baiļu satraukts, kaut arī nav iemesla baidīties. Tāpēc Ardžuna lūdz Krišnu parādīt Nārājanas veidolu, jo Krišna spēj pieņemt jebkuru veidolu. Šis Visuma veidols ir materiāls un laicīgs, jo materiālā pasaule ir laicīga. Bet uz Vaikunthas planētām Krišnam ir pārpasaulīgs četrroku Nārājanas veidols. Garīgajās debesīs ir neskaitāmas planētas, un uz katras no tām ir Krišna savā pilnajā izpausmē, kur katrai ir citāds vārds. Tādējādi Ardžuna vēlējās redzēt vienu no veidoliem, kas ir izpausts uz Vaikunthas planētām. Protams, uz katras no Vaikunthas planētām Nārājana ir ar četrām rokām, bet rokās dažādā kārtībā ir simboli: gliemežnīca, vāle, lotoss un disks. Atbilstoši dažādām rokām, kādās tiek turētas šīs lietas, Nārājanam ir dažādi vārdi. Visi šie veidoli neatšķiras no Krišnas, tāpēc Ardžuna lūdz parādīt četrroku veidolu.

46. PANTS

किरीटिनं गदिनं चक्रहस्त-
मिच्छामि त्वां द्रष्टुमहं तथैव ।

तेनैव रूपेण चतुर्भुजेन
सहस्रबाहो भव विश्वमूर्ते ॥ ४६ ॥

kirītinam gadinam čakra-hastam
iččhāmi tvām draštum aham tathaiva
tēnaiva rūpēna čatur-bhudžēna
sahasra-bāho bhava višva-mūrtē

kirītinam – ar kroni; gadinam – vāli; čakra-hastam – disku rokā; iččhāmi – vēlos; tvām – Tevi; draštum – redzēt; aham – es; tathā ēva – tādu; tēna ēva – tajā; rūpēna – veidolā; čatuh-bhudžēna – četrroku; sahasra-bāho – tūkstošrokainais; bhava – kļūsti; višva-mūrtē – Visuma veidol.

Visuma veidol, tūkstošroku Kungs! Es vēlos Tevi redzēt četrroku veidolā, kronētu galvu, rokās vāli, disku, gliemežnīcu un lotosziedu. Es tādu Tevi ilgojos redzēt.

SKAIDROJUMS: Brahma-samhitā (5.39.) teikts: rāmādi-mūrtišu kalā-nijamēna tišthan – Dievs Kungs vienmēr pastāv simtos un tūkstošos veidolu, un galvenie no tiem ir Rāma, Nrisimha, Nārājana utt. Kunga veidoliem nav skaita. Bet Ardžuna zināja, ka Krišna ir sākotnējā Dieva Personība, kas pieņēmusi savu laicīgo Visuma veidolu. Tagad Viņš lūdz parādīt Nārājanas veidolu, garīgu veidolu. Šis pants neapšaubāmi apstiprina Šrīmad Bhāgavatamas izteikumu, ka Krišna ir sākotnējā Dieva Personība un ka visas citas iezīmes rodas no Viņa. Viņš neatšķiras no saviem pilnajiem izvērsumiem, un Viņš ir Dievs jebkurā no saviem neskaitāmajiem veidoliem. Visos šajos veidolos Viņš ir jauns. Tā ir pastāvīga Dieva Augstākās Personības pazīme. Kas zina Krišnu, tas tūlīt atbrīvojas no materiālās pasaules sārņiem.

47. PANTS

श्रीभगवानुवाच
मया प्रसन्नेन तवार्जुनेदं
रूपं परं दर्शितमात्मयोगात् ।
तेजोमयं विश्वमनन्तमाद्यं
यन्मे त्वदन्येन न दृष्टपूर्वम् ॥ ४७ ॥

šrī bhagavān uvāča
majā prasannēna tavārdžunēdam
rūpam param daršitam ātma-jogāt
tēdžo-majam višvam anantam ādjam
jan mē tvad anjēna na drišta-pūrvam

šrī bhagavān uvāča – Dieva Augstākā Personība sacīja; majā – Manis; prasannēna – laimīgi; tava – tev; ardžuna – Ardžuna; idam – šis; rūpam – veidols; param – pārpasaulīgais; daršitam – parādīts; ātma-jogāt – ar Manu iekšējo spēku; tēdžah-majam – pilns mirdzuma; višvam – viss Visums; anantam – bezgalīgais; ādjam – sākotnējais; jat – ko; mē – Manu; tvat anjēna – bez tevis; na drišta-pūrvam – neviens iepriekš nav redzējis.

Dieva Augstākā Personība sacīja: Dārgais Ardžuna! Pateicoties Manam iekšējam spēkam, tev laimējās redzēt Visuma veidolu, kas ir pats augstākais materiālajā pasaulē. Pirms tevis neviens nav redzējis šo sākotnējo, bezgalīgo un mirdzuma pilno veidolu.

SKAIDROJUMS: Ardžuna vēlējās redzēt Visaugstā Kunga Visuma veidolu, tāpēc Kungs Krišna aiz žēlastības pret bhaktu Ardžunu parādīja savu mirdzuma un varenības pilno Visuma veidolu. Šis veidols spīdēja kā Saule, un tā daudzās sejas ātri mainījās. Krišna šo veidolu parādīja tikai, lai apmierinātu sava drauga Ardžunas vēlmi. Šo veidolu Krišna izpauda caur iekšējo spēku, ko cilvēks ar prātu nespēj aptvert. Pirms Ardžunas neviens nebija redzējis šo Visuma veidolu, bet, tā kā šis veidols tika parādīts Ardžunam, to varēja redzēt arī bhaktas no debesu planētām un citām ārējās telpas

planētām. Viņi to iepriekš nebija redzējuši, bet, pateicoties Ardžunam, viņi tagad to spēja redzēt. Citiem vārdiem sakot, visi Dieva Kunga mācekļi bhaktas spēja redzēt Visuma veidolu, ko Krišna savā žēlastībā parādīja Ardžunam. Ir tādi komentāri, kuros teikts, ka šis veidols tika parādīts arī Durjodhanam, kad Krišna gāja pie viņa, lai runātu par mieru. Diemžēl Durjodhana nepieņēma miera piedāvājumu, un tajā laikā Krišna izpauda dažus no saviem Visuma veidoliem. Bet šie veidoli atšķīrās no tā, kas tika parādīts Ardžunam. Šeit skaidri teikts, ka neviens nebija iepriekš redzējis šo veidolu.

48. PANTS

न वेदयज्ञाध्ययनैर्न दानै-
र्न च क्रियाभिर्न तपोभिरुग्रैः ।
एवंरूपः शक्य अहं नृलोकेद्र
ष्टुं त्वदन्येन कुरुप्रवीर ॥ ४८ ॥

na vēda-jagjādhjajanair na dānair
na ča krijābhir na tapobhir ugraih
ēvam-rūpah šakja aham nri-lokē
draštum tvad anjēna kuru-pravīra

na – ne; vēda-jagja – ar ziedošanu; adhjajanaih – Vēdu apgūšanu; na – ne; dānaih – dāvanu došanu; na – ne; ča – arī; krijābhih – ar dievbijīgiem darbiem; na – ne; tapobhih – ar smagām askēzēm; ugraih – briesmīgām; ēvam-rūpah – šajā veidolā; šakjah – var; aham – Es; nri-lokē – šai materiālajā pasaulē; draštum – redzams; tvat – kā tu; anjēna – cita; kuru-pravīra – ak, labākais no Kuru karotājiem.

Labākais no Kuru karotājiem! Pirms tevis neviens nav redzējis šo Manu Visuma veidolu. To materiālajā pasaulē nevar ieraudzīt ne ar Vēdu apgūšanu, ne ar ziedošanu, ne ar dāvanu došanu, ne ar dievbijīgiem darbiem, ne smagām askēzēm.

SKAIDROJUMS: Tagad var skaidri saprast, ko nozīmē dievišķa redze. Kam var būt dievišķa redze? «Dievišķa» nozīmē «kā dievam». Kamēr būtne nesasniedz tādu dievišķu līmeni kā padieva līmeni, tikmēr tai nevar būt dievišķas redzes. Un kas ir padievs? Vēdu rakstos teikts, ka padievi ir tie, kas ir Kunga Višnu bhaktas (višnu-bhaktāh smritā devāh). Tie, kas ir ateistiski, t.i., tie, kas netic Višnu vai arī par Visaugstāko atzīst tikai Krišnas bezpersonisko daļu, nevar iegūt dievišķu redzi. Nav iespējams nopelt Krišnu un tajā pat laikā redzēt dievišķi. Kas pats nav dievišķs, tam nevar būt dievišķa redze. Citiem vārdiem sakot, tie, kam ir dievišķa redze, var arī skatīties kā Ardžuna.

Bhagavad-gīta apraksta Visuma veidolu. Kaut arī pirms Ardžunas neviens šo aprakstu nezināja, pēc šī gadījuma mums jau ir kaut kāds priekšstats par višvarūpu. Tie, kas ir patiešām dievišķi, var redzēt Dieva Kunga Visuma veidolu. Bet, kas nav tīrs Krišnas bhakta, tas to nevar redzēt. Taču bhaktas, kas patiešām ir dievišķā dabā un kam ir dievišķs redzējums, īpaši nevēlas redzēt Dieva Kunga Visuma veidolu. Kā teikts iepriekšējā pantā, Ardžuna vēlējās redzēt Kunga Krišnas četrroku Višnu veidolu un patiesībā baidījās no Visuma veidola.

Šajā pantā ir vairāki svarīgi vārdi, piemēram, «vēda-jagjādhjajanaih», kas norāda uz Vēdu rakstu apgūšanu un ziedošanas noteikumiem. Vēda norāda uz visu veidu Vēdu rakstiem kā, piemēram, četrām Vēdām (Rigvēdu, Jadžurvēdu, Sāmavēdu un Atharvavēdu), astoņpadsmit Purānām, Upanišadām un Vēdānta-sūtru. Tās var apgūt mājās vai jebkurā citā vietā. Gluži tāpat ir arī sūtras – Kalpasūtras un Mīmāmsā-sūtras – no kurām var apgūt ziedošanas paņēmienus. Vārds «dānaih» norāda uz dāvanām, kas tiek dotas piemērotiem cilvēkiem, piemēram tiem, kas ar mīlestību garīgi kalpo Dievam Kungam – brāhmaniem un vaišnaviem. Gluži tāpat dievbijīga darbība attiecas uz agnihotru un dažādu kārtu noliktajiem pienākumiem. Un par tapasju sauc labprātīgu ķermeņa sāpju pieņemšanu. Tātad cilvēks var nodarboties ar visām šīm lietām – viņš var uzņemties ķermeniskas askēzes, dot dāvanas, apgūt Vēdas, utt., bet, kamēr viņš nav bhakta, kāds bija Ardžuna, tikmēr viņš nevar

ieraudzīt Visuma veidolu. Impersonālisti iedomājas, ka redz Dieva Kunga Visuma veidolu, bet no Bhagavad-gītas mēs uzzinām, ka impersonālisti nav bhaktas. Tāpēc viņi nespēj redzēt Dieva Kunga Visuma veidolu.

Ir daudz tādu cilvēku, kas pasludina citus par avatāriem. Viņi nepatiesi apgalvo, ka kāds parasts cilvēks ir avatārs, bet tās ir pilnīgas muļķības. Mums jāseko Bhagavad-gītas principiem, citādi nebūs nekādas iespējas sasniegt pilnīgas garīgās zināšanas. Kaut arī Bhagavad-gīta tiek uzskatīta par Dieva zinātnes apguves iesākumu, tā tomēr ir tik pilnīga, ka ļauj cilvēkam saprast, kas ir kas. Viltus avatāru sekotāji var teikt, ka arī viņi ir redzējuši Dieva pārpasaulīgo avatāru, Visuma veidolu, bet to nevar pieņemt, jo šeit ir skaidri pateikts, ka tikmēr, kamēr cilvēks nav kļuvis par Krišnas bhaktu, viņš nespēj redzēt Dieva Kunga Visuma veidolu. Tātad visupirms cilvēkam ir jākļūst par tīru Krišnas bhaktu; tad viņš var apgalvot, ka var aprakstīt redzēto Visuma veidolu. Krišnas bhaktam viltus avatāri un to sekotāji ir nepieņemami.

49. PANTS

मा ते व्यथा मा च विमूढभावो
दृष्ट्वा रूपं घोरमीदृङ्ममेदम् ।
व्यपेतभीः प्रीतमनाः पुनस्त्वं
तदेव मे रूपमिदं प्रपश्य ॥ ४९ ॥

mā tē vjathā mā ča vimūdha-bhāvo
drištvā rūpam ghoram īdrin mamēdam
vjapēta-bhīh prīta-manāh punas tvam
tad ēva mē rūpam idam prapašja

mā – lai nebūtu; tē – tev; vjathā – uztraukuma; mā – lai nebūtu; ča – arī; vimūdha-bhāvah – apjukuma; drištvā – redzot; rūpam – veidolu; ghoram – šausmīgo; īdrik – kāds tas ir; mama – Manu; idam – šo; vjapēta-bhīh – brīvo no visām bailēm; prīta-manāh – priecīgu prātu; punah – atkal; tvam – tu; tat – to; ēva – tā; mē – Manu; rūpam – veidolu; idam – šo; prapašja – skati.

Neuztraucies un nemulsti, redzot šo Manu šausmīgo veidolu. Pietiks to skatīt. Mans bhakta! Nomierinies un skati to veidolu, kuru vēlies redzēt.

SKAIDROJUMS: Bhagavad-gītas sākumā Ardžuna raizējās par Bhīšmas un Dronas, sava godājamā vectēva un skolotāja nogalināšanu. Taču Krišna teica, ka nav jābaidās no vectēva nogalināšanas. Kad Dhritarāštras dēli Kuru sapulces laikā centās izģērbt Draupadī, tad Bhīšma un Drona neteica ne vārda, un par šādu pienākuma nepildīšanu viņi bija pelnījuši nāvi. Krišna parādīja Ardžunam Visuma veidolu tikai tāpēc, lai Ardžuna redzētu, ka šie cilvēki par savu nelikumīgo darbošanos jau ir nogalināti. Tas viss tika parādīts Ardžunam tāpēc, ka bhaktas vienmēr ir mierīgi un nav spējīgi uz tādiem briesmīgiem darbiem. Visuma veidola atklāšanas nolūks tika parādīts; tagad Ardžuna vēlas redzēt četrroku veidolu, un Krišna viņam to rāda. Bhakta īpaši nevēlas redzēt Visuma veidolu, jo ar to nav iespējama savstarpēja mīlestība. Bhakta vai nu vēlas izpaust savas cieņas un goda jūtas, vai arī redzēt divroku Krišnas veidolu, lai ar mīlestību kalpotu Dieva Augstākajai Personībai un saņemtu Viņas mīlestību.

50. PANTS

सञ्जय उवाच
इत्यर्जुनं वासुदेवस्तथोक्त्वा
स्वकं रूपं दर्शयामास भूयः ।
आश्वासयामास च भीतमेनं
भूत्वा पुनः सौम्यवपुर्महात्मा ॥ ५० ॥

sandžaja uvāča
itj ardžunam vāsudēvas tathoktvā
svakam rūpam daršajām āsa bhūjah
āšvāsajām āsa ča bhītam ēnam
bhūtvā punah saumja-vapur mahātmā

sandžajah uvāča – Sandžaja sacīja; iti – tā; ardžunam – Ardžunam; vāsudēvah – Krišna; tathā – tā; uktvā – runājis; svakam – savu; rūpam – veidolu; daršajām āsa – parādīja; bhūjah – atkal; āšvāsajām āsa – uzmundrinot; ča – arī; bhītam – nobijušos; ēnam – viņu; bhūtvā – kļūstot; punah – atkal; saumja-vapuh – brīnišķīgs veidols; mahā-ātmā – diženais.

Sandžaja Dhritarāštram sacīja: To teicis, Dieva Augstākā Personība Krišna, atklāja savu īsteno četrroku veidolu, bet pēc tam divroku veidolu, tā uzmundrinot nobijušos Ardžunu.

SKAIDROJUMS: Kad Krišna atnāca kā Vasudēvas un Dēvakī dēls, Viņš vispirms parādījās četrroku Nārājanas izskatā, bet, kad vecāki lūdza, Viņš pieņēma parasta bērna izskatu. Gluži tāpat Krišna zināja, ka Ardžunam neinteresē četrroku veidols, bet, tā kā Ardžuna lūdza parādīt šo veidolu, Krišna to izdarīja un tad parādījās divroku veidolā. Ļoti būtisks ir vārds «saumja-vapuh». Saumjavapu ir ārkārtīgi brīnišķīgs veidols, to sauc par visskaistāko veidolu. Kad bija redzams šis veidols, tas visus valdzināja, nebija vajadzīgs nekas cits. Un, tā kā Krišna ir Visuma vadītājs, Viņš tikai aizdzina Ardžunas, sava bhaktas, bailes un atkal parādīja Ardžunam savu brīnišķīgo Krišnas veidolu. Brahma-samhitā (5.38.) teikts: premāndžana-ččhurita-bhakti-viločanēna – tikai tas, kura acis ir ieziestas ar mīlestību, spēj redzēt brīnišķīgo Šrī Krišnas veidolu.

51. PANTS

अर्जुन उवाच
दृष्ट्वेदं मानुषं रूपं तव सौम्यं जनार्दन ।
इदानीमस्मि संवृत्तः सचेताः प्रकृतिं गतः ॥ ५१ ॥

ardžuna uvāča
drištvēdam mānušam rūpam tava saumjam džanārdana
idānīm asmi samvrittah sa-čētāh prakritim gatah

ardžunah uvāča – Ardžuna sacīja; drištvā – redzot; idam – šo; mānušam – cilvēcisko; rūpam – veidolu; tava – Tavu; saumjam – ļoti skaisto; džanārdana – ak, naidnieku soģi; idānīm – tagad; asmi – esmu; samvrittah – nomierinājies; sa-čētāh – savā apziņā; prakritim – savā dabā; gatah – atgriezies.

Redzot Krišnu sākotnējā veidolā, Ardžuna sacīja: Džanārdana, Tavs cilvēka veidols ir tik brīnišķīgs. Nu es esmu mierīgs un tāds kā vienmēr.

SKAIDROJUMS: Šeit vārdi «mānušam rūpam» skaidri norāda, ka Dieva Augstākā Personība sākotnēji ir ar divām rokām. Par tiem, kas izsmej Krišnu, uzskatot Viņu par parastu personu, teikts, ka viņi nezina Krišnas dievišķo dabu. Ja Krišna būtu parasts cilvēks, tad kā gan Viņš varētu parādīt Visuma veidolu un pēc tam četrroku Nārājanas veidolu? Tātad Bhagavad-gīta ļoti skaidri norāda, ka tas, kas uzskata Krišnu par parastu personu un maldina lasītāju, apgalvojot, ka caur Krišnu runā bezpersoniskais Brahmans, nodara vislielāko netaisnību. Krišna patiešām ir parādījis savu Visuma veidolu un četrroku Višnu veidolu. Kā gan Viņš var būt parasta cilvēciska būtne? Tīru bhaktu nemaldina kļūdaini Bhagavad-gītas komentāri, jo viņš zina, kas ir kas. Sākotnējie Bhagavad-gītas panti ir skaidri kā Saule, tiem nav vajadzīgs muļķa komentētāju mākslīgais apgaismojums.

52. PANTS

श्रीभगवानुवाच
सुदुर्दर्शमिदं रूपं दृष्टवानसि यन्मम ।
देवा अप्यस्य रूपस्य नित्यं दर्शनकाङ्क्षिणः ॥ ५२ ॥

šrī bhagavān uvāča
su-durdaršam idam rūpam drištavān asi jan mama
dēvā apj asja rūpasja nitjam daršana-kānkšinah

šrī bhagavān uvāča – Dieva Augstākā Personība sacīja; su-durdaršam – ļoti grūti redzēt; idam – šo; rūpam – veidolu; drištavān asi – ko tu redzējis esi; jat – kuru; mama – Manu; dēvāh – padievi; api – arī; asja – šo; rūpasja – veidolu; nitjam – vienmēr; daršana-kānkšinah – cenšas ieraudzīt.

Dieva Augstākā Personība sacīja: Dārgais Ardžuna! Šo veidolu, ko tu skati, ieraudzīt ir ļoti grūti. Pat padievi vienmēr cenšas ieraudzīt šo viņiem tik dārgo veidolu.

SKAIDROJUMS: Šīs nodaļas četrdesmit astotajā pantā Kungs Krišna pārtrauca rādīt Visuma veidolu un paziņoja Ardžunam, ka šo veidolu nevar ieraudzīt ar daudziem jo daudziem dievbijīgiem darbiem, ziedojumiem, utt. Šeit ir lietots vārds «su-durdašam», kas norāda, ka Krišnas divroku veidols ir vēl noslēpumaināks. Ja cilvēks dažādām askēzēm, Vēdu apguvei un filozofiskai prātošanai pieliek mazliet garīgās kalpošanas, tad viņš var ieraudzīt Krišnas Visuma veidolu. Tas ir iespējams, bet pilnīgi bez bhakti neviens nespēj redzēt; tas jau tika paskaidrots. Tomēr aiz Visuma veidola ir vēl Krišnas divroku veidols, ko ieraudzīt ir vēl grūtāk pat tādiem padieviem kā Brahma un Kungs Šiva. Viņi vēlas redzēt Krišnu, un Šrīmad Bhāgavatamā norādīts, ka tad, kad Krišnam bija jābūt mātes Dēvakī klēpī, visi debesu padievi atnāca ieraudzīt Krišnas brīnumu un skaitīja Dievam Kungam jaukas lūgšanas, kaut arī tajā laikā Viņš tiem bija neredzams. Viņi gaidīja, lai ieraudzītu Krišnu. Nejēgas var izsmiet Viņu, uzskatot To par parastu personu, var godāt nevis Krišnu, bet gan bezpersonisko «kaut ko» Viņā, taču tas viss ir muļķības. Krišnu divroku veidolā patiešām vēlas redzēt tādi padievi kā Brahma un Šiva.

Tas apstiprināts arī Bhagavad-gītā (9.11.): avadžānanti mām mūdhā mānušīm tanum āšritah – Viņš nav redzams nejēgām, kas izsmej Viņu. Krišnas ķermenis, kā to apstiprina Brahma-samhita un pats Krišna Bhagavad-gītā, ir pilnīgi garīgs un pilns svētlaimes un mūžības. Viņa ķermenis nekad nav tāds kā materiālais ķermenis. Bet dažiem, kas pēta Krišnu, lasot Bhagavad-gītu un citus līdzīgus Vēdu rakstus, saprast Viņu ir ļoti grūti. Kas cenšas to izdarīt materiāli, tam Krišna ir dižena vēsturiska personība un ļoti izglītots filozofs, tomēr parasts cilvēks, kuram, neskatoties uz savu varenību, bija jāpieņem materiāls ķermenis. Šādi cilvēki uzskata, ka Absolūtā Patiesība galu galā ir bezpersoniska, tāpēc viņi domā, ka no bezpersoniskās iezīmes Viņš ir pieņēmis personisko iezīmi, kas saistīta ar materiālo dabu. Tādas ir materiālistu domas par Visaugsto Kungu. Vēl ir arī prātotāju domas. Tie, kas meklē zināšanas, arī domā par Krišnu un uzskata Viņu par mazāk svarīgu nekā Visaugstākā kosmiskais veidols. Tādējādi daži uzskata, ka Visuma veidols, ko Krišna izpauda Ardžunam, ir svarīgāks par Viņa personisko veidolu. Pēc viņu domām Visaugstākā personiskais veidols ir kaut kas iedomāts. Viņi tic, ka galu galā Absolūtā Patiesība nav persona. Bet pārpasaulīgais ceļš ir aprakstīts Bhagavad-gītas ceturtajā nodaļā: tā ir klausīšanās par Krišnu no autoritātēm. Lūk, kāds ir īstenais Vēdu paņēmiens, un tie, kas patiešām seko Vēdām, klausās par Krišnu no autoritātēm un atkārtoti klausoties par Krišnu, tie Viņu iemīl. Kā mēs jau vairākas reizes runājām, Krišnu klāj Viņa jogamaijas spēks. Viņš nav redzams un neatklājas visiem. Viņu var redzēt tikai tas, kuram Viņš atklājas. To apstiprina Vēdu raksti: Absolūto Patiesību var izprast tas, kas ir uzticējis sevi Krišnam. Pārpasaulnieks, kas pastāvīgi apzinās Krišnu un garīgi kalpo Viņam, var iegūt garīgu redzi un atklāsmē ieraudzīt Krišnu. Šādu atklāsmi nespēj sasniegt pat padievi, tāpēc arī viņiem izprast Krišnu ir ļoti grūti, un augsti padievi vienmēr cer ieraudzīt Krišnu divroku veidolā. Secinājums ir tāds, ka, lai gan ieraudzīt Krišnas Visuma veidolu ir ļoti, ļoti grūti, un to katrs nespēj, tomēr vēl grūtāk ir izprast Viņa personisko Šjāmasundaras veidolu.

53. PANTS

नाहं वेदैर्न तपसा न दानेन न चेज्यया ।
शक्य एवंविधो द्रष्टुं दृष्टवानसि मां यथा ॥ ५३ ॥

nāham vēdair na tapasā na dānēna na čēdžjajā
šakja ēvam-vidho draštum drištavān asi mām jathā

na – ne; aham – Es; vēdaih – ar Vēdu apgūšanu; na – ne; tapasā – ar smagām askēzēm; na – ne; dānēna – dāvanu došanu; na – ne; ča – arī; idžjajā – ar pielūgšanu; šakjah – iespējams; ēvam-vidhah – tādu; draštum – redzēt; drištavān – redzējis; asi – esi; mām – Mani; jathā – kā.

Ne Vēdu apgūšana, ne grūtas askēzes, ne dāvanu došana, ne pielūgšana nedod iespēju redzēt Mani tādu, kādu tu redzi ar šīm pārpasaulīgajām acīm.

SKAIDROJUMS: Krišna saviem vecākiem Dēvakī un Vasudēvam visupirms parādījās četrroku veidolā, bet pēc tam pārvērtās divroku veidolā. Šo noslēpumu ir ļoti grūti saprast tiem, kas ir ateisti un kas garīgi nekalpo. Zinātnieki, kas apguvuši Vēdu rakstus tikai ar gramatikas zināšanām un akadēmiskām spējām, Krišnu saprast nespēj. Krišnu nespēj saprast arī tie, kas formāli iet uz templi, lai godinātu Viņu. Šie cilvēki tikai aiziet uz templi, bet nespēj saprast Krišnu tādu, kāds Viņš ir. Krišnu var saprast, vienīgi ejot garīgās kalpošanas ceļu, kā to Krišna pats paskaidro nākamajā pantā.

54. PANTS

भक्त्या त्वनन्यया शक्य अहमेवंविधोऽर्जुन ।
ज्ञातुं द्रष्टुं च तत्त्वेन प्रवेष्टुं च परन्तप ॥ ५४ ॥

bhaktjā tv ananjajā šakja aham ēvam-vidho 'rdžuna
gjātum draštum ča tattvēna pravēštum ča parantapa

bhaktjā – ar garīgo kalpošanu; tu – bet; ananjajā – nesajauktu ar auglīgu darbību un spekulatīvām zināšanām; šakjah – iespējams; aham – Es; ēvam-vidhah – kā tāds; ardžuna – Ardžuna; gjātum – zināt; draštum – redzēt; ča – un; tattvēna – patiesībā; pravēštum – ieiet; ča – arī; parantapa – ak, stipriniek.

Dārgais Ardžuna! Izprast un redzēt Mani tādu, kāds Es stāvu tavā priekšā, var tikai ar tīru garīgo kalpošanu. Tikai tā tu vari aptvert Manis izpratnes noslēpumu.

SKAIDROJUMS: Krišnu iespējams saprast tikai ar nedalītu garīgo kalpošanu. Viņš šajā pantā skaidri norāda, ka neautoritatīvi komentētāji, kas cenšas izprast Bhagavad-gītu ar prātošanu, tikai izšķiež savu laiku. Tas viņiem jāsaprot. Neviens nespēj izprast Krišnu un to, kā Viņš parādījās saviem vecākiem četrroku veidolā un tūlīt pārvērtās divroku veidolā. To ir ļoti grūti saprast, apgūstot Vēdas vai filozofiski prātojot. Tāpēc ir skaidri pateikts, ka neviens nevar redzēt Viņu vai saprast šos jautājumus. Taču tie, kas ir pieredzējuši Vēdu rakstu apguvē, var daudz ko uzzināt par Viņu no Vēdu rakstiem. Ir daudz likumu un ierobežojumu, un, ja cilvēks vispār vēlas saprast Krišnu, tad viņam jāievēro autoritatīvos rakstos minētie vadošie norādījumi. Piemēram, ja cilvēks grib būt stingrs askēts, viņš var gavēt Džanmāštamī dienā, Krišnas atnākšanas dienā, kā arī divās ēkādašī dienās (vienpadsmitajā dienā pēc jauna mēness un vienpadsmitajā dienā pēc pilna mēness). Kas attiecas uz dāvanu došanu, tad skaidrs, ka dāvanas jādod Krišnas bhaktām, kas garīgi kalpo, lai izplatītu Krišnas filozofiju jeb Krišnas apziņu pa visu pasauli. Krišnas apziņa ir svētība cilvēcei. Rūpa Gosvāmī nosauca Kungu Čaitanju par visdevīgāko no labdariem, jo Viņš brīvi dalīja Krišnas mīlestību, ko ir ļoti grūti iegūt. Tātad, ja cilvēks dod kādu daļu no savas naudas tiem, kas izplata Krišnas apziņu, tad šī dāvana, kas dota Krišnas apziņas izplatīšanai, ir vislielākā dāvana pasaulē. Un, ja cilvēks atbilstoši priekšrakstiem godina templī (Indijas tempļos vienmēr ir kāds tēls, parasti Višnu vai Krišnas tēls), tad ar Dieva Augstākās Personības godināšanu un cienīšanu cilvēks var pilnveidoties. Tiem, kas sāk garīgi kalpot Dievam Kungam, godināšana templī ir nepieciešama, un to apstiprina Vēdu raksti (Švētāšvatara Upanišada 6.23.):

jasja dēvē parā bhaktir jathā dēvē tathā gurau
tasjaitē kathitā hj arthāh prakāšantē mahātmanah

Tas, kas ir stingrs Visaugstā Kunga bhakta un ko vada garīgais skolotājs, kuram šis cilvēks arī stingri tic, var redzēt Dieva Augstāko Personību atklāsmē. Krišnu nevar izprast ar prātošanu. Ja cilvēks tieši nemācās īstena garīgā skolotāja vadībā, tad viņš nevar Krišnu pat sākt saprast. Lai norādītu, ka nekādu citu ceļu nevar iet, ka neko citu nevar ieteikt, nekas cits nevar izdoties, īpaši lietots vārds «tu».

Krišnas personīgie veidoli – ar divām un ar četrām rokām – pilnīgi atšķiras no laicīgā Visuma veidola, kas tika parādīts Ardžunam. Četrroku Nārājanas un divroku Krišnas veidoli ir mūžīgi un pārpasaulīgi, turpretī Ardžunam parādītais Visuma veidols ir laicīgs. Pats vārds «sududaršam», kas nozīmē «grūti ieraugāms», norāda, ka neviens nebija redzējis šo Visuma veidolu. Tas arī norāda, ka bhaktām nav nekādas vajadzības to redzēt. Šo veidolu Krišna parādīja Ardžunam, lai nākotnē, kad kāds sevi sauc par Dieva iemiesojumu, cilvēki varētu viņam palūgt parādīt Visuma veidolu.

Vārds «na», kas vairākkārt lietots iepriekšējā pantā, norāda, ka nevajag īpaši lepoties ar tādām pilnvarām kā akadēmisko izglītību Vēdu rakstos. Labāk garīgi kalpot Krišnam. Tikai tad var mēģināt rakstīt Bhagavad-gītas komentārus.

Krišna nomaina savu Visuma veidolu pret četrroku Nārājanas veidolu un tad parāda savu dabisko divroku veidolu. Tas norāda, ka četrroku veidoli un citi Vēdu rakstos minētie veidoli izplūst no sākotnējā divroku Krišnas. Viņš ir avots, no kura viss izplūst. Krišna atšķiras pat no šiem veidoliem, nemaz jau nerunājot par bezpersonisko priekšstatu. Kas attiecas uz Krišnas četrroku veidoliem, ir skaidri pateikts, ka pat Krišnam vistuvākais četrroku veidols (ko sauc par Mahāvišnu, kas guļ kosmiskajā okeānā un no kura elpas izplūst un ieplūst neskaitāmi Visumi) arī ir Visaugstā Kunga izvērsums. Kā teikts Brahma-samhitā (5.48.):

jasjaika-nišvasita-kālam athāvalambja
džīvanti loma-vila-džā džagad-anda-nāthāh
višnur mahān sa iha jasja kalā-višēšo
govindam ādi-purušam tam aham bhadžāmi

«Mahāvišnu, kurā ieiet visi neskaitāmie Visumi un no kura elpas tie atkal rodas, ir pilnais Krišnas izvērsums. Tāpēc es godinu Govindu, Krišnu, visu cēloņu cēloni.» Tāpēc cilvēkam galu galā jāgodina Krišnas personiskais veidols, Dieva Augstākā Personība, kas ir mūžam svētlaimīgs un zinošs. Viņš ir visu Višnu veidolu avots, Viņš ir visu avatāru veidolu avots, un Viņš ir sākotnējā Augstākā Personība, kā to apstiprina Bhagavad-gīta.

Vēdu rakstos (Gopāla-tāpanī Upanišada 1.1.) ir šāds izteikums:

sač-čid-ānanda-rūpāja krišnājāklišta-kārinē
namo vēdānta-vēdjāja guravē buddhi-sākšinē

«Es pazemīgi noliecos Krišnas priekšā, kurš ir pārpasaulīgs svētlaimes, mūžības un zināšanu veidols. Es noliecos Viņa priekšā, jo saprast Viņu nozīmē saprast Vēdas, un tāpēc Viņš ir augstākais garīgais skolotājs.» Tālāk teikts: krišno vai paramam daivatam – «Krišna ir Dieva Augstākā Personība.» (Gopāla-tāpanī Upanišada 1.3.) Ēko vašī sarva-gah krišna īdjah – «Tikai šis Krišna ir Dieva Augstākā Personība, un Viņš ir jāgodina.» Ēko 'pi san bahudhā jo 'vabhāti – «Krišna ir viens, bet Viņš izpaužas bezgalīgi daudzos veidolos un izvērstajos avatāros.» (Gopāla-tāpanī Upanišada 1.21.)

Brahma-samhitā (5.1.) teikts:

īšvarah paramah krišnah sač-čid-ānanda-vigrahah
anādir ādir govindah sarva-kārana-kāranam

«Dieva Augstākā Personība ir Krišna, kuram ir mūžības, zināšanu un svētlaimes ķermenis. Viņam nav sākuma, jo Viņš ir visa sākums. Viņš ir visu cēloņu cēlonis.»

Citā vietā teikts: jatrāvatīrnam krišnākhjam param brahma narākriti – «Augstākā Absolūtā Patiesība ir persona. Viņu sauc par Krišnu, un Viņš reizēm atnāk uz šo Zemi.» Gluži tāpat Šrīmad Bhāgava-

tamā ir aprakstīti visi Dieva Augstākās Personības avatāri, un šajā sarakstā ir arī Krišnas vārds. Bet tālāk teikts, ka Krišna nav vis Dieva avatārs, bet gan pati sākotnējā Dieva Augstākā Personība (ētē čāmša-kalāh pumsah krišnas tu bhagavān svajam).

Arī Bhagavad-gītā Dievs Kungs saka: mattah parataram nānjat – «Nav nekā augstāka par Manu Dieva Personības Krišnas veidolu.» Citā Bhagavad-gītas vietā Viņš saka: aham ādir hi dēvānām – «Es esmu visu padievu avots.» Un sapratis no Krišnas Bhagavad-gītu, arī Ardžuna to apstiprina šādiem vārdiem: param brahma param dhāma pavitram paramam bhavān – «Tagad es pilnībā saprotu, ka Tu esi Dieva Augstākā Personība, Absolūtā Patiesība, un ka Tu esi visa patvērums.» Tāpēc Visuma veidols, ko Krišna parādīja Ardžunam, nav sākotnējais Dieva veidols. Sākotnējais ir Krišnas veidols. Visuma veidols ar daudziem jo daudziem tūkstošiem galvu un roku tika izpausts tikai, lai pievērstu tādu cilvēku uzmanību, kuri nemīl Dievu. Tas nav sākotnējais Dieva veidols.

Visuma veidols nepiesaista tīrus bhaktas, kuri mīl Dievu Kungu dažādās pārpasaulīgās attiecībās. Visaugstais Dievs dod un saņem pārpasaulīgu mīlestību savā sākotnējā Krišnas veidolā. Tāpēc Ardžunam, kas bija tik tuvs Krišnas draugs, šis Visuma izpausmes veidols nebija patīkams; gluži otrādi, tas bija šausminošs. Ardžunam, kurš pastāvīgi pavadīja Krišnu, bija jābūt ar pārpasaulīgām acīm; viņš nebija parasts cilvēks. Tāpēc Visuma veidols viņu nevaldzināja. Šis veidols var likties brīnišķīgs tiem, kas cenšas pacelties ar auglīgu darbību, bet cilvēkiem, kas garīgi kalpo, visdārgākais ir divroku Krišnas veidols.

55. PANTS

मत्कर्मकृन्मत्परमो मद्भक्तः सङ्गवर्जितः ।
निर्वैरः सर्वभूतेषु यः स मामेति पाण्डव ॥ ५५ ॥

mat-karma-krin mat-paramo mad-bhaktah sanga-vardžitah
nirvairah sarva-bhūtēšu jah sa mām ēti pāndava

mat-karma-krit – kas dara darbu Man; mat-paramah – uzskatot Mani par Augstāko; mat-bhaktah – garīgi kalpo Man; sanga-vardžitah – brīvs no auglīgas darbības un prātojumu sārņiem; nirvairah – bez ienaidnieka; sarva-bhūtēšu – starp visām dzīvajām būtnēm; jah – kas; sah – viņš; mām – pie Manis; ēti – iet; pāndava – ak, Pāndu dēls.

Dārgais Ardžuna! Kas pilnīgi garīgi kalpo Man, brīvs no auglīgas darbības un prātojumu sārņiem, kas strādā Manis dēļ, kas padara Mani par augstāko dzīves mērķi, kas ir draugs katrai dzīvajai būtnei, tas noteikti nonāk pie Manis.

SKAIDROJUMS: Ikvienam, kas grib aiziet pie visaugstākās no visām Dieva Personībām, nonākt uz Krišnalokas planētas garīgajās debesīs un būt cieši saistīts ar Augstāko Personību Krišnu, ir jāpieņem šis paņēmiens, kā to norādījis pats Visaugstākais. Tāpēc šis pants uzskatāms par Bhagavad-gītas būtību. Bhagavad-gīta ir grāmata, kas domāta saistītajām dvēselēm, kuras darbojas materiālajā pasaulē, lai valdītu pār dabu, un kas neko nezina par īsto garīgo dzīvi. Bhagavad-gīta ir domāta, lai cilvēkam parādītu ceļu uz garīgās esamības izpratni, mācītu viņam mūžīgās attiecības ar augstāko garīgo personību un rādītu ceļu uz mājām, pie Dieva. Lūk, šis pants skaidri parāda ceļu, pa kuru cilvēks var sasniegt panākumus garīgajā darbībā – garīgās kalpošanas ceļu.

Kas attiecas uz darbu, tad cilvēkam visi spēki jāveltī darbībai Krišnas apziņā. Kā teikts «Bhakti-rasāmrita-sindhu» (2.255.):

anāsaktasja višajān jathārham upajundžatah
nirbandhah krišna-sambandhē juktam vairāgjam učjatē

Nevienam nevajag darīt neko, kas nav saistīts ar Krišnu. To sauc par krišnakarmu. Cilvēks var darīt daudz ko, bet viņam nevajag pieķerties darba augļiem; viss jādara tikai Krišnas dēļ. Piemēram, cilvēks var tirgoties, bet, lai pārvērstu šo darbību Krišnas apziņas darbībā, viņam jātirgojas Krišnas dēļ. Ja Krišna ir visu darījumu īpašnieks, tad Viņam jābauda darījumu augļi. Ja tirgotājam pieder

daudzi tūkstoši dolāru, un, ja viņam tas viss jāziedo Krišnam, tad viņš to var darīt. Tas būs darbs Krišnam. Šis cilvēks var būvēt nevis lielu ēku savu jutekļu apmierināšanai, bet gan uzbūvēt skaistu templi Krišnam, uzstādīt tajā Krišnas Dievību un parūpēties, lai Tai kalpotu saskaņā ar autoritatīvām garīgās kalpošanas grāmatām. Tā visa ir krišnakarma. Nevajag pieķerties darba augļiem, tie jāziedo Krišnam, bet ziedojumi pārpalikumi, kas ir prasāda, var tikt pieņemti. Ja cilvēks uzbūvē Krišnam lielu ēku un uzstāda tajā Krišnas Dievību, tad viņš var arī tajā dzīvot, tikai jāsaprot, ka celtnes īpašnieks ir Krišna. Lūk, ko sauc par Krišnas apziņu. Bet, ja cilvēks nespēj uzbūvēt Krišnas templi, viņš var slaucīt templi: arī tā ir krišnakarma. Var kopt dārzu. Ikviens, kam ir zeme (vismaz Indijā jebkuram nabagam ir mazliet zemes), var izmantot to Krišnam, audzējot puķes un piedāvājot tās Viņam. Var stādīt tulasī augus, jo tulasī lapas ir ļoti svarīgas, un Krišna to ir ieteicis Bhagavadgītā. Patram pušpam phalam tojam. Krišna vēlas, lai cilvēks Viņam piedāvātu vismaz lapu, puķi, augli vai mazliet ūdens, un ar šādu ziedojumu Viņš ir apmierināts. Šeit «lapa» īpaši norāda uz tulasī. Tātad cilvēks var iestādīt tulasī un laistīt to. Tā Krišnam var kalpot pat visnabadzīgākais cilvēks. Tie ir tikai daži piemēri, kā var strādāt Krišnam.

Vārds «mat-paramah» norāda uz to, kurš par dzīves augstāko pilnību uzskata Krišnas sabiedrību Viņa augstākajā mājvietā. Šāds cilvēks nevēlas pacelties uz tādām augstākajām planētām kā Mēnesi un Sauli vai debesu planētām, vai pat augstāko šī Visuma planētu Brahmaloku. Viņu tas nesaista. Viņu pievelk tikai nokļūšana garīgajās debesīs. Un pat garīgajās debesīs viņu neapmierina saplūšana ar brahmadžoti mirdzumu, jo viņš vēlas aiziet uz augstāko garīgo planētu Krišnaloku, Goloku Vrindāvanu. Šis cilvēks zina pilnīgi visu par šo planētu, tāpēc viņš nevēlas nekādu citu. Kā norāda vārds «mad-bhaktah», viņš pilnīgi veltī sevi garīgai kalpošanai, īpaši deviņiem garīgās kalpošanas paņēmieniem, kuri ir: klausīšanās, daudzināšana, atcerēšanās, godināšana, kalpošana Dieva Kunga lotospēdām, lūgšanas, Dieva Kunga gribas izpildīšana, draudzība ar Viņu un visa uzticēšana Viņam. Cilvēks var nodarboties ar visiem deviņiem paņēmieniem vai astoņiem, vai septiņiem, vai vismaz ar vienu, un tas noteikti padarīs viņu pilnīgu.

Ļoti svarīgs ir vārds «sanga-vardžitah». Nevajag atrasties tādu cilvēku sabiedrībā, kas ir pret Krišnu. Pret Krišnu ir ne tikai ateisti, bet arī tie, kas pieķērušies auglīgai darbībai un prātošanai. Tāpēc tīra garīgā kalpošana aprakstīta «Bhakti-rasāmrita-sindhu» (1.1.11.) šādi:

anjābhilāšitā-šūnjam gjāna-karmādj-anāvritam
ānukūljēna krišnānu- šīlanam bhaktir uttamā

Šajā pantā Šrīla Rūpa Gosvāmī skaidri norāda, ka cilvēkam, kurš vēlas tīri garīgi kalpot, jāatbrīvojas no visiem materiālajiem sārņiem. Viņam jābūt brīvam no tādu cilvēku sabiedrības, kas pieķērušies auglīgai darbībai un prātošanai. Kad cilvēks ir brīvs no šādas nevēlamas sabiedrības un materiālo vēlmju sārņiem un labvēlīgi izkopj zināšanas par Krišnu, tad to sauc par tīru garīgo kalpošanu. Ānukūljasja sankalpah prātikūljasja vardžanam (Hari-bhakti-vilāsa 11.676.). Par Krišnu jādomā un Viņa dēļ jādarbojas labvēlīgi, nevis nelabvēlīgi. Kamsa bija Krišnas ienaidnieks. Kopš pašas Krišnas dzimšanas Kamsa daudzos un dažādos veidos domāja, kā nogalināt Krišnu, un, tā kā tas viņam nekad neizdevās, viņš vienmēr domāja par Krišnu. Gan strādājot, gan ēdot, gan guļot viņš vienmēr visādos veidos apzinājās Krišnu, bet šī Krišnas apziņa nebija labvēlīga, un tāpēc, par spīti tam, ka viņš domāja par Krišnu cauru dienu un nakti, viņš bija dēmons, un galu galā Krišna viņu nogalināja. Protams, ikviens, ko Krišna nogalina, tūlīt sasniedz atbrīvi, bet tas nav tīra bhaktas mērķis. Tīrs bhakta nevēlas pat atbrīvi. Viņš nevēlas pat pacelties uz augstāko planētu Goloku Vrindāvanu. Viņa vienīgais mērķis ir jebkurā vietā kalpot Krišnam.

Krišnas bhakta ir draugs ikvienam. Tāpēc ir teikts, ka viņam nav ienaidnieku («nirvairah»). Kā tas var būt? Bhakta, kas apzinās Krišnu, zina, ka vienīgi garīgā kalpošana Krišnam var atpestīt cilvēku no visām dzīves grūtībām. Viņš pats to ir pieredzējis un tāpēc vēlas šo kārtību, Krišnas apziņu dot cilvēcei. Vēsturē ir daudz bhaktu piemēru, kuri bija gatavi atdot savas dzīvības, lai izplatītu Dieva apziņu. Vispazīstamākais piemērs ir Kungs Jēzus Kristus. Nebhaktas viņu piesita krustā, bet viņš ziedoja dzīvību, lai izplatītu Dieva apziņu. Protams, domāt, ka viņš tika nogalināts, būtu virspusēji.

Arī Indijā ir daudz piemēru, tādi kā Thākurs Haridāsa un Prahlāda Mahārādža. Kāpēc viņi lika uz spēles pat dzīvību? Tāpēc, ka vēlējās izplatīt Krišnas apziņu, bet tas ir grūti. Krišnas apziņas cilvēks zina, ka būtnes cieš tādēļ, ka aizmirsušas savas mūžīgās attiecības ar Krišnu. Tāpēc augstākais labums, ko var dot sabiedrībai, ir sava tuvākā atbrīvošana no visām materiālajām grūtībām. Tādā veidā tīrs bhakta kalpo Dievam Kungam. Tagad mēs varam iedomāties, cik liela ir Krišnas želastība pret tiem, kas garīgi kalpo Viņam un ir gatavi upurēt Viņa dēļ visu. Tāpēc šādiem cilvēkiem pēc aiziešanas no ķermeņa noteikti jāsasniedz augstākā planēta.

Kopsavilkumā Krišna ir parādījis Visuma veidolu, kas ir laicīga izpausme, laika veidolu, kas visu aprij, un pat četrroku Višnu veidolu. Tādējādi Krišna ir visu šo izpausmju avots. Krišna nav sākotnējās višvarūpas vai Višnu izpausme. Krišna ir visu veidolu avots. Ir simtiem un tūkstošiem Višnu, bet bhaktam neviens Krišnas veidols nav tik svarīgs kā sākotnējais veidols, divroku Šjāmasundara. Brahma-samhitā teikts, ka tie, kas mīlestībā un uzticībā pieķērušies Krišnas Šjāmasundaras veidolam, vienmēr redz Viņu savās sirdīs. Viņi neredz neko citu. Tāpēc jāsaprot vienpadsmitās nodaļas mācība – Krišnas veidols ir visbūtiskākais un visaugstākais.

Tā beidzas Bhaktivēdāntas skaidrojumi Šrīmad Bhagavad-gītas vienpadsmitajai nodaļai, kas vēsta par Visuma veidolu.

DIVPADSMITĀ NODAĻA – Garīgā kalpošana

1. PANTS

अर्जुन उवाच
एवं सततयुक्ता ये भक्तास्त्वां पर्युपासते ।
ये चाप्यक्षरमव्यक्तं तेषां के योगवित्तमाः ॥ १ ॥

ardžuna uvāča
ēvam satata-juktā jē bhaktās tvām parjupāsatē
jē čāpj akšaram avjaktam tēšām kē joga-vittamāh

ardžunah uvāča – Ardžuna sacīja; ēvam – tā; satata – vienmēr; juktāh – nodarbojas; jē – kas; bhaktāh – bhaktas; tvām – Tevi; parjupāsatē – pareizi godina; jē – kas; ča – arī; api – atkal; akšaram – pāri jutekļiem; avjaktam – neizpausto; tēšām – no tiem; kē – kas; joga-vit-tamāh – vispilnīgākais jogas zināšanās.

Ardžuna jautāja: Kas ir pilnīgāki? Vai tie, kas vienmēr īsteni kalpo Tev, vai tie, kas godina bezpersonisko Brahmanu, neizpausto?

SKAIDROJUMS: Krišna tagad ir izskaidrojis, kas ir personiskais, bezpersoniskais un kosmiskais, kā arī aprakstījis visu veidu bhaktas un jogus. Vispār pārpasaulniekus var iedalīt divās daļās. Vieni ir impersonālisti, bet otri ir personālisti. Personālisti bhaktas visiem spēkiem kalpo Visaugstajam Kungam. Impersonālisti to dara netieši, viņi meditē uz bezpersonisko Brahmanu, uz neizpausto.

Šajā nodaļā mēs varam uzzināt, ka no dažādiem Absolūtās Patiesības izprašanas ceļiem visaugstākā ir bhakti joga jeb garīgā kalpošana. Ja cilvēks vispār grib nonākt Dieva Augstākās Personības sabiedrībā, tad viņam jāpieņem garīgā kalpošana.

Tos, kas godina Visaugsto Kungu tieši, ar garīgo kalpošanu, sauc par personālistiem. Tos, kas meditē uz bezpersonisko Brahmanu, sauc par impersonālistiem. Ardžuna jautā, kuri ir labākā stāvoklī. Pastāv dažādi Absolūtās Patiesības apzināšanās ceļi, bet Krišna šajā nodaļā norāda, ka bhakti joga jeb garīgā kalpošana Viņam ir augstākā no visiem. Tā ir vistiešākais un visvieglākais līdzeklis, kā nonākt Dieva sabiedrībā.

Otrajā Bhagavad-gītas nodaļā Visaugstais Kungs izskaidroja, ka dzīvā būtne nav materiālais ķermenis; tā ir garīga dzirkstele. Un Absolūtā Patiesība ir garīgais veselums. Septītajā nodaļā Krišna runāja par dzīvo būtni kā par neatņemamu augstākā veseluma sastāvdaļu un ieteica pievērst uzmanību tikai un vienīgi veselumam. Astotajā nodaļā tika teikts, ka ikviens, kas aiziešanas brīdī domā par Krišnu, tūlīt pāriet uz garīgajām debesīm, uz Krišnas mājvietu. Un sestās nodaļas beigās Dievs Kungs skaidri pateica, ka no visiem jogiem vispilnīgākais ir tas, kas vienmēr sevī domā par Krišnu. Tātad gandrīz vai katrā nodaļā secināts, ka jāpieķeras ir Krišnas personiskajam veidolam, jo tā ir augstākā garīgā izpratne.

Tomēr ir tādi cilvēki, kas nav pieķērušies Krišnas personiskajam veidolam. Viņi ir tik stingri atsacījušies, ka, pat skaidrojot Bhagavad-gītu, grib novērst citus no Krišnas un visu bhakti pievērst bez-

personiskajam brahmadžoti. Viņiem labāk patīk meditēt uz Absolūtās Patiesības bezpersonisko veidolu, kas nav sasniedzams jutekļiem un ir neizpausts.

Tātad patiesībā ir divu veidu pārpasaulnieki. Tagad Ardžuna cenšas atrisināt jautājumu, kurš no šiem ceļiem ir vieglāks un kuri pārpasaulnieki ir vispilnīgākie. Citiem vārdiem sakot, viņš grib noskaidrot savu stāvokli, jo ir pieķēries Krišnas personiskajam veidolam. Viņš nav pieķēries bezpersoniskajam Brahmanam. Viņš grib zināt, vai atrodas drošā stāvoklī. Uz Visaugstā Kunga bezpersonisko izpausmi gan materiālajā pasaulē, gan arī garīgajā valstībā ir ļoti grūti meditēt. Patiesībā neviens nespēj pilnīgi aptvert Absolūtās Patiesības bezpersonisko iezīmi. Tāpēc Ardžuna grib pateikt: «Kāda jēga tādā veidā izniekot laiku?» Vienpadsmitajā nodaļā Ardžuna redzēja, ka vislabāk ir pieķerties Krišnas personiskajam veidolam, jo tā viņš var izprast arī visus citus Krišnas veidolus un nekas netraucē viņam mīlēt Krišnu. Šis būtiskais Ardžunas jautājums Krišnam noskaidros atšķirības starp bezpersonisko un personisko Absolūtās Patiesības izpratni.

2. PANTS

श्रीभगवानुवाच
मय्यावेश्य मनो ये मां नित्ययुक्ता उपासते ।
श्रद्धया परयोपेतास्ते मे युक्ततमा मताः ॥ २ ॥

šrī bhagavān uvāča
majj āvēšja mano jē mām nitja-juktā upāsatē
šraddhajā parajopētās tē mē juktatamā matāh

šrī bhagavān uvāča – Dieva Augstākā Personība sacīja; maji – uz Mani; āvēšja – vēršot; manah – prātu; jē – kas; mām – Man; nitja – vienmēr; juktāh – nodarbināti; upāsatē – godināšanā; šraddhajā – ar ticību; parajā – pārpasaulīgu; upētāh – apveltīti; tē – tie; mē – Manis; jukta-tamāh – vispilnīgākie jogā; matāh – uzskatīti.

Dieva Augstākā Personība sacīja: Par pašiem pilnīgākajiem Es uzskatu tos, kuri vērš prātu uz Mani kā personu un vienmēr ar lielu un pārpasaulīgu ticību godina Mani.

SKAIDROJUMS: Atbildot uz Ardžunas jautājumu, Krišna skaidri norāda, ka vispilnīgākais jogs ir tas, kas vērš prātu uz Viņa personisko veidolu un godina Viņu ar ticību un bhakti. Kas tā apzinās Krišnu, tas materiāli nedarbojas, jo viss tiek darīts Krišnam. Tīrs bhakta ir pastāvīgi aizņemts. Reizēm viņš dzied, reizēm klausās vai lasa grāmatas par Krišnu, reizēm gatavo prasādam vai iet uz tirgu, lai kaut ko nopirktu Krišnam, reizēm viņš mazgā templi vai traukus, un jebkurā darbā viņš ne mirkli nevelta kaut kam citam kā vienīgi Krišnam. Šāda darbība ir pilnīgs samādhi.

3.–4. PANTS

ये त्वक्षरमनिर्देश्यमव्यक्तं पर्युपासते ।
सर्वत्रगमचिन्त्यं च कूटस्थमचलं ध्रुवम् ॥ ३ ॥
सन्नियम्येन्द्रियग्रामं सर्वत्र समबुद्धयः ।
ते प्राप्नुवन्ति मामेव सर्वभूतहिते रताः ॥ ४ ॥

jē tv akšaram anirdēšjam avjaktam parjupāsatē
sarvatra-gam ačintjam ča kūta-stham ačalam dhruvam

sannijamjēndrija-grāmam sarvatra sama-buddhajah
tē prāpnuvanti mām ēva sarva-bhūta-hitē ratāh

jē – kas; tu – bet; akšaram – ārpus jutekļu uztveres; anirdēšjam – nenoteikto; avjaktam – neizpausto; parjupāsatē – pilnīgi godina; sarvatra-gam – visucaurstrāvojošo; ačintjam – neaptveramo; ča – arī; kūta-stham – nemainīgo; ačalam – nekustīgo; dhruvam – stingro; sannijamja – savaldot; indrija-grāmam – visus jutekļus; sarvatra – visur; sama-buddhajah – vienādu attieksmi; tē – tie; prāpnuvanti

– sasniedz; mām – Mani; ēva – noteikti; sarva-bhūta-hitē – visu dzīvo būtņu labumam; ratāh – darbojas.

Bet tie, kuri atdod visu, lai godinātu neizpausto, kas nav uztverams ar jutekļiem, visucaurstrāvojošo, neaptveramo, nemainīgo, stingro un nekustīgo Absolūtās Patiesības bezpersonisko uztveri, kuri savalda jutekļus un vienādi izturas pret visiem un darbojas visu labā, – tie arī galu galā sasniedz Mani.

SKAIDROJUMS: Tie, kas negodina Visaugsto Dievu Krišnu tieši, bet cenšas to pašu mērķi sasniegt netiešā ceļā, galu galā arī sasniedz to pašu Šrī Krišnu. «Pēc daudzām dzimšanām gudrais meklē patvērumu Manī, zinot, ka Vāsudēva ir viss.» Kad cilvēks pēc daudzām jo daudzām dzimšanām iegūst pilnīgas zināšanas, viņš uztic sevi Kungam Krišnam. Ja cilvēks iet pie Dieva pa ceļu, kas minēts šajā pantā, tad viņam jāsavalda jutekļi, jākalpo visiem un jādarbojas visu dzīvo būtņu labā. Te ir secināts, ka jāiet pie Kunga Krišnas, citādi pilnīgu apjēgu iegūt nav iespējams. Bieži vien cilvēkam jāiziet cauri lielām askēzēm, pirms viņš pilnīgi uztic sevi Krišnam.

Lai uztvertu Virsdvēseli atsevišķajā dvēselē, cilvēkam jāpārtrauc jutekliskās darbības – redzēšana, dzirdēšana, garšošana, strādāšana utt. Tad viņš var saprast, ka Augstākā Dvēsele ir visur. Kas to aptvēris, tas nevienu neapskauž un neienīst; viņš neredz atšķirību starp cilvēku un dzīvnieku, jo redz tikai dvēseli, nevis ārējo apvalku. Bet parastam cilvēkam šis bezpersoniskās apzināšanās ceļš ir ļoti grūts.

5. PANTS

क्लेशोऽधिकतरस्तेषामव्यक्तासक्तचेतसाम् ।
अव्यक्ता हि गतिर्दुःखं देहवद्भिरवाप्यते ॥ ५ ॥

klēšo 'dhikataras tēšām avjaktāsakta-čētasām
avjaktā hi gatir duhkham dēhavadbhir avāpjatē

klēšah – ciešanas; adhika-tarah – ļoti daudz; tēšām – tiem; avjakta – neizpaustajam; āsakta – pieķērušies; čētasām – kuru prāti; avjaktā – neizpaustajam; hi – noteikti; gatih – pretī ceļš; duhkham – ar ciešanām; dēha-vadbhih – iemiesotā; avāpjatē – sasniegts.

Kuri prātā pieķērušies Visaugstākajam kā neizpaustajam un bezpersoniskajam, tiem ceļš ir ļoti grūts. Iemiesotajiem allaž ir ļoti grūti iet pa to uz priekšu.

SKAIDROJUMS: Tos pārpasaulniekus, kuri iet pa neaptveramās, neizpaustās, bezpersoniskās Visaugstā Kunga iezīmes ceļu, sauc par gjānas jogiem, un tos, kas pilnīgi apzinās Krišnu un garīgi kalpo Dievam Kungam, sauc par bhakti jogiem. Šeit skaidri parādīts, ar ko atšķiras gjānas joga un bhakti joga. Gjānas jogas ceļš, kaut arī tas galu galā aizved pie tā paša mērķa, ir ļoti grūts, turpretī bhakti joga, tieša kalpošana Dieva Augstākajai Personībai, ir vieglāka un dabiska iemiesotajām dvēselēm. Atsevišķā dvēsele kopš neatminamiem laikiem ir iemiesota. Tai ir ļoti grūti pat teorētiski saprast, ka viņa nav ķermenis. Tāpēc bhakti jogā godina Krišnas Dievību, jo tā iespējams izmantot šo pašu ķermenisko apziņu, kas tik dziļi ir mūsu prātos. Protams, Dieva Augstākās Personības godināšana templī Viņa Dievības veidolā nav elku pielūgšana. Vēdu raksti norāda, ka šī godināšana var būt saguna un nirguna – Visaugstākā godināšana, kuram ir pazīmes vai nav pazīmju. Dievības godināšana templī ir sagunas godināšana, jo Dievu Kungu pārstāv materiālas vielas. Tomēr Dieva Kunga veidols, kaut arī to pārstāv tādas materiālās vielas kā akmens, koks vai eļļas gleznojums, patiesībā nav materiāls. Lūk, kāda ir Visaugstā Kunga absolūtā daba.

Šeit varam apskatīt vienkāršu piemēru. Uz ielas ir pastkastītes, un, ja mēs šajās pastkastītēs iemetam savas vēstules, tad tās dabiski bez sarežģījumiem nonāk tur, kur sūtītas. Bet kaut kāda veca kastīte vai kāda līdzīga kaste, kuru pasts neapkalpo, nedarbosies. Gluži tāpat Dievam Kungam ir autoritatīvs pārstāvis Dievība, ko sauc arī par arčas vigrahu. Šī arčas vigraha ir Visaugstā Kunga iemiesojums. Dievs caur šo veidolu pieņem kalpošanu. Dievs Kungs ir visuvarens un visuspēcīgs, tāpēc

arčas vigrahas veidā Viņš var pieņemt bhaktas kalpošanu, lai cilvēks, kas dzīvo saistīto dzīvi, varētu ērti kalpot.

Tātad bhaktam nav grūti tuvoties Visaugstākajam nekavējoties un tieši, bet tiem, kas iet bezpersonisko garīgās apzināšanās ceļu, šis ceļš ir ļoti grūts. Viņiem jāizprot Visaugstākā neizpaustā izpausme, jāapgūst tādi Vēdu raksti kā Upanišadas un jāmācās valoda, jāsaprot neuztveramas sajūtas, un tas viss jāapzinās. Parastam cilvēkam tas nav viegli. Bet Krišnas apziņas cilvēks, kas garīgi kalpo, vienkārši darbojoties garīgā skolotāja vadībā, noliecoties noteiktā veidā Dievības priekšā, klausoties par Dieva Kunga godību, baudot Dievam Kungam piedāvāta ēdiena pārpalikumus, ļoti viegli izprot Dieva Augstāko Personību. Nav nekādu šaubu par to, ka impersonālisti nevajadzīgi uzņemas iet grūto ceļu, kuru ejot var galu galā arī neapzināties Absolūto Patiesību. Bet personālists pilnīgi droši, bez uztraukumiem un grūtībām tieši aiziet pie Augstākās Personības. Līdzīgs izteikums ir arī Šrīmad Bhāgavatamā: ja cilvēkam galu galā jāuztic sevi Dieva Augstākajai Personībai (šo sevis uzticēšanu sauc par bhakti), bet viņš tā vietā uzņemas grūto darbu, t.i., saprast kas ir Brahmans un kas nav Brahmans, un tā pavada visu mūžu, tad tas beidzas tikai ar ciešanām. Tāpēc šeit ieteikts neiet šo grūto sevis apzināšanās ceļu, jo nevar zināt, ar ko tas beigsies.

Dzīvā būtne ir mūžīga un atsevišķa dvēsele, un, ja tā vēlas saplūst ar garīgo veselumu, tad viņa var apzināties savas sākotnējās dabas mūžīgo un zināšanu pilno pusi, bet svētlaimes puse paliek neapzināta. Ar kāda bhaktas žēlastību šāds pārpasaulnieks, kas ir ļoti izglītots gjānas jogā, var nonākt līdz bhakti jogai jeb garīgajai kalpošanai. Šādā brīdī ilgā nodarbošanās ar impersonālismu arī kļūst par traucēkli, jo cilvēks nespēj atmest vecos priekšstatus. Tāpēc neizpaustais vienmēr sagādā grūtības iemiesotajai dvēselei gan nodarbošanās gaitā, gan apzināšanās laikā. Ikviena dzīvā dvēsele ir daļēji neatkarīga un cilvēkam skaidri jāzina, ka šī neizpaustības apzināšanās ir pretrunā ar garīgas svētlaimes pilno patību. Šo ceļu nevajag iet. Ikvienai dzīvajai būtnei vislabākais ir Krišnas apziņas ceļš, kas rada pilnīgu garīgo kalpošanu. Kas negrib garīgi kalpot, tam draud briesmas nonākt ateismā. Tāpēc, kā teikts šajā pantā, nekad, it īpaši šajā laikmetā, nevajag mēģināt iet ceļu, kurā uzmanība jāvērš uz neizpausto, neaptveramo, kas ir ārpus jutekļu uztveres robežām. Kungs Krišna to neiesaka.

6.–7. PANTS

ये तु सर्वाणि कर्माणि मयि सन्न्यस्य मत्पराः ।
अनन्येनैव योगेन मां ध्यायन्त उपासते ॥ ६ ॥
तेषामहं समुद्धर्ता मृत्युसंसारसागरात् ।
भवामि न चिरात्पार्थ मय्यावेशितचेतसाम् ॥ ७ ॥

jē tu sarvāni karmāni maji sannjasja mat-parāh
ananjēnaiva jogēna mām dhjājanta upāsatē

tēšām aham samuddhartā mritju-samsāra-sāgarāt
bhavāmi na čirāt pārtha majj āvēšita-čētasām

jē – tie; tu – bet; sarvāni – visu; karmāni – darbību; maji – Man; sannjasja – atmetot; mat-parāh – pieķērušies Man; ananjēna – bez cita; ēva – noteikti; jogēna – ar bhakti jogu; mām – uz Mani; dhjājantah – meditējot; upāsatē – godina; tēšām – tiem; aham – Es; samuddhartā – atpestītājs; mritju – no nāves; samsāra – materiālajā esamībā; sāgarāt – no okeāna; bhavāmi – Es kļūstu; na – ne; čirāt – pēc ilga laika; pārtha – Prithas dēls; maji – uz Mani; āvēšita – vērsti; čētasām – kuru prāti.

Ak, Prithas dēls! Turpretī tos, kas godina Mani, veltot visus savus darbus Man, kas ir stingri bhaktas, kas garīgi kalpo un vienmēr meditē uz Mani, prātu vēršot uz Mani – tos Es ātri izglābju no dzimšanas un nāves okeāna.

SKAIDROJUMS: Šeit skaidri teikts, ka bhaktas ir ļoti veiksmīgi, jo Dievs Kungs viņus pavisam drīz atbrīvo no materiālās esamības. Kas tīri garīgi kalpo, tas saprot, ka Dievs ir liels un ka atsevišķā

dvēsele ir pakļauta Viņam. Tās pienākums ir kalpot Dievam Kungam, un, ja viņa nekalpo Dievam, tad tā kalpo maijai.

Kā tika teikts iepriekš, Visaugsto Kungu var novērtēt tikai ar garīgo kalpošanu. Tāpēc pilnīgi jāveltī sevi Viņam. Lai sasniegtu Krišnu, prāts stingri jāvērš uz Viņu. Jāstrādā tikai Krišnas dēļ. Nav svarīgi, kādu darbu cilvēks dara, svarīgi, lai tas tiktu veikts tikai Krišnas dēļ. Lūk, kādai jābūt garīgajai kalpošanai. Bhakta nevēlas nekādus sasniegumus, viņš vēlas tikai iepriecināt Dieva Augstāko Personību. Bhaktas dzīves mērķis ir Krišnas prieks, un tā dēļ viņš var ziedot visu, kā to izdarīja Ardžuna Kurukšētras kaujā. Paņēmiens ir ļoti vienkāršs: cilvēks var darīt savu darbu un tajā pašā laikā daudzināt Harē Krišna, Harē Krišna, Krišna Krišna, Harē Harē/Harē Rāma, Harē Rāma, Rāma Rāma, Harē Harē. Šāda pārpasaulīga daudzināšana piesaista bhaktu Dieva Personībai.

Visaugstais Kungs šeit apsola nekavējoties atpestīt tīru bhaktu, kas tā darbojas, no materiālās esamības okeāna. Tie, kas pilnveidojušies jogā, var ar jogas spēku pēc savas gribas pārvietot dvēseli uz jebkuru planētu, citi izmanto citas iespējas, bet, kas attiecas uz bhaktu, šeit ir skaidri pateikts, ka viņu pieņems pats Dievs Kungs. Bhaktam nevajag gaidīt, lai iegūtu lielu pieredzi un aizietu uz garīgajām debesīm.

Varāha Purānā ir šāds pants:

najāmi paramam sthānam arčir-ādi-gatim vinā
garuda-skandham āropja jathēčča̱m anivāritah

Šī panta jēga ir tāda, ka bhaktam nav jānodarbojas ar aštāngas jogu, lai pārvietotu dvēseli uz garīgajām planētām. Atbildību par to uzņemas pats Visaugstais Kungs. Krišna šeit skaidri norāda, ka Viņš pats kļūst par atpestītāju. Par bērnu pilnībā rūpējas vecāki, un viņš ir drošībā. Un arī bhaktam nav jāpūlas, lai ar jogu pārceltos uz citām planētām. Dievs Kungs pats savā žēlastībā atnāk, sēžot putna Garudas mugurā, un vienā mirklī atpestī bhaktu no materiālās esamības. Cilvēks, kas iekritis okeānā, var visiem spēkiem pūlēties un būt ļoti labs peldētājs, bet viņš nespēj izglābties. Bet, ja kāds atnāk un izvelk šo cilvēku no ūdens, tad viņš pavisam viegli tiek izglābts. Arī Dievs Kungs izvelk bhaktu no šīs materiālās esamības. Vienīgais, kas jādara, – ir jāapzinās Krišna un pilnīgi jāvelta sevi garīgajai kalpošanai. Jebkuram saprātīgam cilvēkam par visiem ceļiem augstāks jātur garīgās kalpošanas ceļš. «Nārājanīja» to apstiprina šādiem vārdiem:

jā vai sādhana-sampattih purušārtha-čatuštajē
tajā vinā tad āpnoti naro nārājanāšrajah

Šī panta jēga ir tāda, ka nevajag dažādos veidos auglīgi darboties vai izkopt zināšanas ar prātošanu. Kas veltī sevi Augstākajai Personībai, tas iegūst visu, ko var gūt no citiem jogas ceļiem – prātošanas, rituāliem, ziedojumiem, labdarības, utt. Lūk, kādu īpašu svētību dod garīgā kalpošana.

Tikai daudzinot Krišnas svēto vārdu – Harē Krišna, Harē Krišna, Krišna Krišna, Harē Harē/Harē Rāma, Harē Rāma, Rāma Rāma, Harē Harē – Dieva Kunga bhakta viegli un laimīgi var sasniegt augstāko mērķi, ko nevar sasniegt pa jebkādiem citiem reliģijas ceļiem.

Astoņpadsmitajā nodaļā lasāms Bhagavad-gītas secinājums:

sarva-dharmān paritjadžja mām ēkam šaranam vradža
aham tvām sarva-pāpēbhjo mokšajišjāmi mā šučah

Cilvēkam jāatmet visi citi sevis apzināšanās paņēmieni un tikai garīgi jākalpo Krišnas apziņā. Tas dos iespēju sasniegt augstāko dzīves pilnību. Nav vajadzības domāt par pagājušās dzīves grēkiem, jo Visaugstais Kungs pilnīgi gādā par cilvēku. Tāpēc nevajag bezjēdzīgi censties atpestīt sevi ar garīgo apzināšanos. Ikvienam jārod patvērums pie augstākā visvarenā Dieva Krišnas. Tā ir augstākā dzīves pilnība.

8. PANTS

मय्येव मन आधत्स्व मयि बुद्धिं निवेशय ।
निवसिष्यसि मय्येव अत ऊर्ध्वं न संशयः ॥ ८ ॥

majj ēva mana ādhatsva maji buddhim nivēšaja
nivasišjasi majj ēva ata ūrdhvam na samšajah

maji – uz Mani; ēva – noteikti; manah – prātu; ādhatsva – vērs; maji – uz Mani; buddhim – saprātu; nivēšaja – izmanto; nivasišjasi – dzīvosi; maji – Manī; ēva – noteikti; atah ūrdhvam – pēc tam; na – nav; samšajah – šaubu.

Vērs savu prātu un saprātu uz Mani, Dieva Augstāko Personību. Tā tu mūžīgi būsi Manī. Par to nav šaubu.

SKAIDROJUMS: Kas garīgi kalpo Kungam Krišnam, tam ir tiešas attiecības ar Visaugsto Kungu, tāpēc nav šaubu par to, ka viņa stāvoklis jau no paša sākuma ir pārpasaulīgs. Bhakta nedzīvo materiālā līmenī – viņš dzīvo Krišnā. Dievs Kungs neatšķiras no sava svētā vārda, tāpēc, kad bhakta daudzina Harē Krišna, tad Krišna un Viņa iekšējais spēks dejo uz bhaktas mēles. Kad bhakta piedāvā Krišnam ēdienu, tad Krišna to tieši pieņem, un bhakta, ēdot pārpalikumus, iegūst Krišnas īpašības. Kas tā nekalpo, tas nespēj saprast, kā tas notiek, kaut arī šo paņēmienu iesaka Bhagavad-gīta un citi Vēdu raksti.

9. PANTS

अथ चित्तं समाधातुं न शक्नोषि मयि स्थिरम् ।
अभ्यासयोगेन ततो मामिच्छाप्तुं धनञ्जय ॥ ९ ॥

atha čittam samādhātum na šaknoši maji sthiram
abhjāsa-jogēna tato mām iččhāptum dhanandžaja

atha – ja, tāpēc; čittam – prātu; samādhātum – vērst; na – ne; šaknoši – spēj; maji – uz Mani; sthiram – stingri; abhjāsa-jogēna – ar garīgo kalpošanu; tatah – tad; mām – Mani; iččhā – vēlies; āptum – iegūt; dhanam-džaja – ak, bagātību iekarotāj, Ardžuna.

Mans draugs, Ardžuna, bagātību iekarotāj! Ja Tu nespēj stingri vērst prātu uz Mani, tad pildi bhakti jogas vadošos principus. Tad tu vēlēsies sasniegt Mani arvien vairāk.

SKAIDROJUMS: Šajā pantā norādīts uz diviem bhakti jogas paņēmieniem. Pirmais attiecas uz tiem, kas jau patiešām izkopuši pieķeršanos Dieva Augstākajai Personībai Krišnam ar pārpasaulīgu mīlestību. Otrais domāts tiem, kas vēl nav pārpasaulīgā mīlestībā pieķērušies Augstākajai Personai. Šai, otrajai cilvēku daļai ir nolikti dažādi likumi un ierobežojumi, kam sekot, lai galu galā paceltos līmenī, kurā cilvēks ir pieķēries Krišnam.

Bhakti joga ir jutekļu šķīstīšana. Pašlaik materiālajā esamībā jutekļi vienmēr ir netīri, jo tie ir saistīti sevis apmierināšanā. Bet, nodarbojoties ar bhakti jogu, jutekļus var attīrīt, un, kad tie ir tīri, tie nonāk tiešā saskarsmē ar Visaugsto Kungu. Materiālajā esamībā es varu kaut kādā veidā kalpot kādam saimniekam, bet darīt to bez mīlestības. To es daru tikai naudas dēļ. Un arī saimnieks mani nemīl; viņš tikai pieņem manu kalpošanu un maksā. Tātad ne par kādu mīlestību runāt nevar. Bet garīgajā dzīvē cilvēkam jāpaceļas līdz tīrai mīlestībai. Šo mīlestības līmeni var sasniegt garīgi kalpojot, un to var darīt ar pašreizējiem jutekļiem.

Mīlestība uz Dievu tagad dus ikviena sirdī. Un šeit mīlestība uz Dievu izpaužas dažādi, tā ir materiālas sabiedrības piesārņota. Sirds ir jāattīra no materiālās sabiedrības un jāatmodina šī dusošā, dabiskā mīlestība pret Krišnu. Tas ir viss ceļš.

Lai pildītu bhakti jogas vadošos principus, jādarbojas prasmīga garīgā skolotāja vadībā un jāseko noteikumiem: jāceļas agri no rīta, jāmazgājas, jāiet uz templi, jāskaita lūgšanas un jādaudzina Harē Krišna, jāplūc puķes un jāpiedāvā tās Dievībai, jāgatavo ēdiens, lai piedāvātu to Dievībai, jābauda

prasādam, utt. Ir daudz dažādu likumu un ierobežojumu, kurus jāievēro. Un pastāvīgi jāklausās Bhagavad-gīta un Šrīmad Bhāgavatama no tīriem bhaktām. Šāda darbošanās ikvienam var palīdzēt pacelties Dieva mīlestības līmenī, un tad ir droši, ka cilvēks ieies garīgajā Dieva valstībā. Nodarbošanās ar bhakti jogu, ievērojot likumus un ierobežojumus garīgā skolotāja vadībā, noteikti pacels cilvēku līdz Dieva mīlestības līmenim.

10. PANTS

अभ्यासेप्यसमर्थोसि मत्कर्मपरमो भव ।
मदर्थमपि कर्माणि कुर्वन्सिद्धिमवाप्स्यसि ॥ १० ॥

abhjāsē 'pj asamartho 'si mat-karma-paramo bhava
mad-artham api karmāni kurvan siddhim avāpsjasi

abhjāsē – darbībā; api – pat ja; asamarthah – nespējīgs; asi – esi; mat-karma – Manam darbam; paramah – veltīts; bhava – kļūsti; mat-artham – Manis dēļ; api – pat; karmāni – darbu; kurvan – darot; siddhim – pilnību; avāpsjasi – sasniegsi.

Ja tu nespēj pildīt bhakti jogas ierobežojumus, tad centies strādāt Manis dēļ, un, tā strādājot, tu sasniegsi pilnību.

SKAIDROJUMS: Kas nespēj pat ievērot bhakti jogas vadošos principus garīgā skolotāja vadībā, tas tomēr var pacelties līdz pilnībai, strādājot Visaugstā Kunga dēļ. Kā to darīt jau tika paskaidrots vienpadsmitās nodaļas piecdesmit piektajā pantā. Vajag tikai atbalstīt Krišnas apziņas izplatīšanu. Krišnas apziņu izplata ļoti daudzi bhaktas un viņiem vajadzīga palīdzība. Tātad, pat ja cilvēks nespēj tieši pildīt bhakti jogas vadošos principus, viņš var palīdzēt citiem. Jebkuram pasākumam vajag zemi, naudu, organizāciju un darbu. Tāpat kā darījumos vajadzīga vieta, kur atrasties, nauda, ko lietot, noteikts darbs un organizācija, lai varētu attīstīties, tas pats ir vajadzīgs arī kalpojot Krišnam. Vienīgā atšķirība ir tā, ka materiālismā cilvēks darbojas, lai apmierinātu jutekļus. Taču to pašu darbu var darīt Krišnas priekam, un tad tā ir garīga darbība. Ja cilvēkam ir pietiekami daudz naudas, tad viņš var palīdzēt celt iestādi vai templi Krišnas apziņas izplatīšanai. Var palīdzēt izdot grāmatas un laikrakstus. Ir daudz dažādu darbības lauku, un jācenšas šādā veidā darboties. Ja cilvēks nevar ziedot darbības augļus, tad viņš var dot kaut daļu ienākumu Krišnas apziņas izplatīšanai. Labprātīga kalpošana Krišnas apziņai palīdzēs pacelties augstākā Dieva mīlestības līmenī, pēc kā var sasniegt pilnību.

11. PANTS

अथैतदप्यशक्तोसि कर्तुं मद्योगमाश्रितः ।
सर्वकर्मफलत्यागं ततः कुरु यतात्मवान् ॥ ११ ॥

athaitad apj ašakto 'si kartum mad-jogam āšritah
sarva-karma-phala-tjāgam tatah kuru jatātmavān

atha – pat ja; ētat – to; api – arī; ašaktah – nespējīgs; asi – esi; kartum – darīt; mat – Man; jogam – garīgajā kalpošanā; āšritah – patveroties; sarva-karma – visas darbības; phala – augļu; tjāgam – atsacīšanos; tatah – tad; kuru – dari; jata-ātma-vān – sevī esot.

Ja tu tomēr nespēj arī darboties, apzinoties Mani, tad centies atsacīties no darbības augļiem un rast apmierinājumu sevī.

SKAIDROJUMS: Var būt tā, ka cilvēks kādu sabiedrisku, ģimenes, reliģisku vai kādu citu traucēkļu dēļ nespēj pat simpatizēt darbībai Krišnas apziņā. Ja cilvēks grib tieši darboties Krišnas apziņā, tad pret to var iebilst ģimenes locekļi un var būt vēl daudzas citas grūtības. Kam ir šādas grūtības, tam ieteikts ziedot uzkrātos darbības augļus kādam labam mērķim. Kā to darīt aprakstīts Vēdu likumos. Tur ir daudz ziedojumu aprakstu un īpašo punjas darbības aprakstu, kas ir īpaša darbošanās, kurā var izmantot iepriekšējās darbības augļus. Tādā veidā cilvēks pamazām var pacelties līdz zinā-

šanu līmenim. Reizēm ir tā, ka cilvēks, kuru pilnīgi neinteresē darbošanās Krišnas apziņā, kaut ko ziedo slimnīcai vai kādam citam sabiedriskam institūtam un tādējādi atdod grūti nopelnītos darbības augļus. Tas ieteikts arī šeit, jo, atsakoties no darbības augļiem, cilvēks noteikti ar laiku attīra prātu, un, kad prāts ir tīrs, viņš spēj saprast Krišnas apziņu. Protams, Krišnas apziņa nav atkarīga ne no kādas citas pieredzes, jo tā viena pati var attīrīt cilvēka prātu, bet, ja kaut kas traucē pieņemt Krišnas apziņu, tad cilvēks var censties atteikties no savas darbības augļiem. Šajā sakarībā var uzskatīt, ka kalpošana sabiedrībai, kopībai, nācijai, valstij utt. kādu dienu var pāraugt tīrā garīgā kalpošanā Visaugstajam Kungam. Bhagavad-gītā (18.46.) teikts: jatah pravrittir bhūtānām – ja cilvēks nolemj ziedot augstākajam mērķim, kaut arī viņš nezina, ka augstākais mērķis ir Krišna, tad ar ziedošanu pakāpeniski var saprast, ka Krišna ir augstākais mērķis.

12. PANTS

श्रेयो हि ज्ञानमभ्यासाज्ज्ञानाद्ध्यानं विशिष्यते ।
ध्यानात्कर्मफलत्यागस्त्यागाच्छान्तिरनन्तरम् ॥ १२ ॥

šrējo hi gjānam abhjāsādž gjānād dhjānam višišjatē
dhjānāt karma-phala-tjāgas tjāgāč čhāntir anantaram

šrējah – labāk; hi – noteikti; gjānam – zināšanas; abhjāsāt – nekā nodarbības; gjānāt – nekā zināšanas; dhjānam – meditācija; višišjatē – uzskatāma labāka; dhjānāt – nekā meditācija; karma-phala-tjāgah – atsacīšanās no darbības augļiem; tjāgāt – ar atsacīšanos; šāntih – miers; anantaram – tad.

Ja tu tā nespēj darboties, tad apgūsti zināšanas. Taču labāka par zināšanām ir meditācija, un labāka par meditāciju ir atsacīšanās no darbības augļiem, jo atsakoties var sasniegt prāta mieru.

SKAIDROJUMS: Kā jau minēts iepriekšējos pantos, ir divu veidu garīgā kalpošana: vadošo principu ceļš un pilnīgas pieķeršanās ceļš, mīlestība uz Dieva Augstāko Personību. Tiem, kas patiešām nespēj sekot Krišnas apziņas principiem, labāk izkopt zināšanas, jo ar zināšanām cilvēks spēj izprast savu īsteno stāvokli. Zināšanas pakāpeniski attīstās līdz meditācijai. Ar meditāciju cilvēks pakāpeniski spēj izprast Dieva Augstāko Personību. Ir tādi ceļi, kas cilvēkam liek saprast, ka viņš pats ir Visaugstākais, un šādai meditācijai dod priekšroku tie, kas nespēj garīgi kalpot. Ja cilvēks nespēj meditēt šādā veidā, tad pastāv noliktie pienākumi brāhmaniem, kšatrijiem, vaišjām un šūdrām, kas doti Vēdu rakstos un par kuriem mēs varēsim lasīt Bhagavad-gītas pēdējā nodaļā. Bet jebkurā gadījumā ir jāatsakās no darba augļiem, tas nozīmē izmantot karmas augļus kādam labam mērķim.

Kopsavilkumā var teikt, ka sasniegt Dieva Augstāko Personību, augstāko mērķi, var ar diviem paņēmieniem: viens ir pakāpeniska attīstība, bet otrs ir tiešs ceļš. Garīgā kalpošana Krišnas apziņā ir tiešais paņēmiens, bet otrais paņēmiens satur atsacīšanos no darbības augļiem. Tad cilvēks var pacelties līdz zināšanām, tad līdz meditācijai, tad līdz Virsdvēseles izpratnei un tad līdz Dieva Augstākajai Personībai. Var iet soli pa solim un var iet tieši. Ne visi spēj iet tiešo ceļu, tāpēc labs ir arī netiešais. Tomēr jāsaprot, ka Ardžunam nav ieteikts netiešais ceļš, jo viņš jau ar mīlestību garīgi kalpo Visaugstajam Kungam. Tas domāts citiem, kas nav šajā līmenī; tiem jāiet pakāpeniskais atsacīšanās, zināšanu, meditācijas un Virsdvēseles un Brahmana apzināšanās ceļš. Bet, kas attiecas uz Bhagavad-gītu, tajā ir uzsvērts tiešais paņēmiens. Ikvienam ieteikts izmantot tiešo paņēmienu un uzticēt sevi Dieva Augstākajai Personībai Krišnam.

13.–14. PANTS

अद्वेष्टा सर्वभूतानां मैत्रः करुण एव च ।
निर्ममो निरहङ्कारः समदुःखसुखः क्षमी ॥ १३ ॥
सन्तुष्टः सततं योगी यतात्मा दृढनिश्चयः ।
मय्यर्पितमनोबुद्धिर्यो मद्भक्तः स मे प्रियः ॥ १४ ॥

advēštā sarva-bhūtānām maitrah karuna ēva ča
nirmamo nirahankārah sama-duhkha-sukhah kšamī

santuštah satatam jogī jatātmā dridha-niščajah
majj arpita-mano-buddhir jo mad-bhaktah sa mē prijah

advēštā – bez skaudības; sarva-bhūtānām – pret visām dzīvajām būtnēm; maitrah – draudzīgs; karunah – žēlsirdīgs; ēva – noteikti; ča – arī; nirmamah – neko neuzskatot par savu; nirahankārah – bez neīstā «es»; sama – vienāds; duhkha – ciešanās; sukhah – un laimē; kšamī – piedodošs; santuštah – apmierināts; satatam – vienmēr; jogī – nodarbojas ar bhakti; jata-ātmā – valda pār sevi; dridha-niščajah – ar noteiktību; maji – Manī; arpita – nodarbinātu; manah – prātu; buddhih – un saprātu; jah – kas; mat-bhaktah – Mans bhakta; sah – viņš; mē – Man; prijah – dārgs.

Kas nevienu neapskauž un ir labs draugs visām dzīvajām būtnēm, kas neko neuzskata par savu īpašumu un ir brīvs no neīstā «es», kas ir vienāds laimē un nelaimē, kas ir pacietīgs, vienmēr apmierināts, kas valda pār sevi un ar noteiktību garīgi kalpo Man, prātu un saprātu vēršot uz Mani, tāds bhakta ir ļoti dārgs Man.

SKAIDROJUMS: Dievs Kungs atkal atgriežas pie jautājuma par tīru garīgo kalpošanu un šajos divos pantos apraksta tīra bhaktas pārpasaulīgās īpašības. Tīru bhaktu nekas un nekādos apstākļos nesatrauc. Viņš nevienu neapskauž. Bhakta arī nekad nekļūst par sava ienaidnieka ienaidnieku – viņš domā: «Šis cilvēks rīkojas kā ienaidnieks manu agrāko slikto darbu dēļ. Tāpēc labāk to pacietīšu nekā atbildēšu ar to pašu.» Šrīmad Bhāgavatamā (10.14.8.) teikts: tat tē 'nukampām susamīkšamāno bhundžāna ēvātma-kritam vipākam. Ja bhakta kādreiz cieš vai nonāk grūtībās, viņš to uzskata par Dieva Kunga žēlastību. Viņš domā: «Agrāko slikto darbu dēļ man būtu jācieš vēl daudz, daudz vairāk nekā ciešu tagad. Tikai ar Visaugstā Kunga žēlastību es nesaņemu visu sodu, kas man pienākas. Ar Dieva Augstākās Personības žēlastību es tieku sodīts pavisam maz.» Tāpēc viņš vienmēr ir kluss un pacietīgs, par spīti daudzām ciešanām. Bhakta vienmēr ir arī labs pret visiem, pat pret ienaidniekiem. «Nirmama» nozīmē, ka bhakta nepiegriež īpašu vērību ķermeņa sāpēm un ciešanām, jo labi zina, ka viņš nav materiālais ķermenis. Viņš sevi neuzskata par ķermeni, tāpēc ir brīvs no neīstās «es» apziņas un vienāds laimē un ciešanās. Viņš ir pacietīgs un apmierināts ar to, ko Visaugstais Kungs savā žēlastībā dod. Viņš daudz nepūlas, lai sasniegtu kaut ko tādu, kas nāk ar lielām grūtībām; tāpēc viņš vienmēr ir prieka pilns. Bhakta ir pilnīgs mistiķis, kas stingri seko garīgā skolotāja norādījumiem, un, tā kā viņa jutekļi ir savaldīti, viņš ir stingrs savā ceļā. Bhaktu neietekmē neīsti argumenti, jo neviens nespēj novest viņu no garīgās kalpošanas ceļa, kuru viņš iet ar lielu noteiktību. Bhakta pilnībā apzinās, ka Krišna ir mūžīgais Kungs, tāpēc neviens nespēj viņu satraukt. Visas šīs īpašības dod iespēju bhaktam pilnīgi vērst prātu un saprātu uz Visaugsto Kungu. Tik augsta garīgā kalpošana neapšaubāmi ir ļoti reta, bet, sekojot garīgās kalpošanas vadošajiem principiem, tādā līmenī var nonākt. Vēl jo vairāk, Dievs Kungs saka, ka šāds bhakta Viņam ir ļoti dārgs, jo Viņu vienmēr iepriecina visas bhaktas darbības, kas veiktas pilnīgā Krišnas apziņā.

15. PANTS

यस्मान्नोद्विजते लोको लोकान्नोद्विजते च यः ।
हर्षामर्षभयोद्वेगैर्मुक्तो यः स च मे प्रियः ॥ १५ ॥

jasmān nodvidžatē loko lokān nodvidžatē ča jah
haršāmarša-bhajodvēgair mukto jah sa ča mē prijah

jasmāt – no kā; na – nav; udvidžatē – satraukti; lokah – cilvēki; lokāt – no cilvēkiem; na – nav; udvidžatē – satraukts; ča – arī; jah – kas; harša – no laimes; amarša – ciešanām; bhaja – bailēm; udvēgaih – un bažām; muktah – brīvs; jah – kas; sah – viņš; ča – arī; mē – Man; prijah – ļoti dārgs.

Kas nesatrauc citus un ko nesatrauc citi, kas ir līdzsvarots laimē un ciešanās, bailēs un bažās, tas Man ir ļoti dārgs.

SKAIDROJUMS: Šeit turpināts bhaktas īpašību apraksts. Bhakta nevienam nerada grūtības, raizes, bailes vai neapmierinātību. Bhakta ir labs pret visiem, tāpēc viņš darbojas tā, lai nesatrauktu citus. Tajā pašā laikā, ja citi grib satraukt bhaktu, tad viņiem tas neizdodas. Ar Dieva Kunga žēlastību bhakta ir iemācījies saglabāt mieru par spīti jebkādiem ārējiem traucēkļiem. Patiesībā bhakta vienmēr ir iegrimis Krišnas apziņā un garīgi kalpo, tāpēc šādi materiāli apstākļi nespēj viņu uztraukt. Parasti materiālistiski cilvēki ir ļoti laimīgi, ja ir kāds jutekļu un ķermeņa apmierinājums, bet redzot, ka cits apmierina jutekļus vai kaut ko tādu, kā viņam nav, viņš ir bēdīgs un skaudīgs. Gaidot atmaksu no ienaidnieka, materiālists dzīvo bailēs, un, ja kaut kas neizdodas, viņš ir nomākts. Bhakta, kas vienmēr stāv pāri visiem šiem uztraukumiem, ir ļoti dārgs Krišnam.

16. PANTS

अनपेक्षः शुचिर्दक्ष उदासीनो गतव्यथः ।
सर्वारम्भपरित्यागी यो मद्भक्तः स मे प्रियः ॥ १६ ॥

anapēkšah šučir dakša udāsīno gata-vjathah
sarvārambha-paritjāgī jo mad-bhaktah sa mē prijah

anapēkšah – vienāds; šučih – tīrs; dakšah – prasmīgs; udāsīnah – bez rūpēm; gata-vjathah – brīvs no visām ciešanām; sarva-ārambha – no visām pūlēm; paritjāgī – atsacījies; jah – kas; mat-bhaktah – Mans bhakta; sah – viņš; mē – Man; prijah – ļoti dārgs.

Mans bhakta ir ļoti dārgs Man, jo viņu neietekmē notikumu gaita, viņš ir tīrs, prasmīgs, brīvs no ciešanām un rūpēm un netiecas neko iegūt.

SKAIDROJUMS: Bhaktam var piedāvāt naudu, bet viņam nevajag cīnīties, lai to iegūtu. Ja ar Visaugstākā žēlastību nauda nāk pati par sevi, tad viņš nesatraucas. Bhakta mazgājas vismaz divreiz dienā un ceļas agri no rīta, lai garīgi kalpotu. Viņš dabiski ir tīrs gan iekšēji, gan ārēji. Bhakta vienmēr ir prasmīgs, jo viņš labi zina visas darbības būtību un ir pārliecināts par autoritatīvo rakstu patiesumu. Bhakta nekad nenostājas neviena pusē, tāpēc viņš ir brīvs no rūpēm. Nekas viņu nesāpina, jo viņš ir brīvs no visiem apzīmējumiem: bhakta zina, ka šis ķermenis ir apzīmējums, tāpēc, ja ķermenim kaut kas sāp, viņu tas neskar. Tīrs bhakta netiecas ne pēc kā, kas ir pretrunā ar garīgās kalpošanas principiem. Piemēram, lielas ēkas celšana prasa daudz spēka, un bhakta neuzņemas šādu darbu, ja tas nepalīdz viņam pilnveidoties garīgajā kalpošanā. Viņš var uzbūvēt Dievam Kungam templi un tā dēļ uzņemties jebkuras raizes, bet viņš nebūvēs lielu māju saviem radiniekiem.

17. PANTS

यो न हृष्यति न द्वेष्टि न शोचति न काङ्क्षति ।
शुभाशुभपरित्यागी भक्तिमान्यः स मे प्रियः ॥ १७ ॥

jo na hrišjati na dvēšti na šočati na kānkšati
šubhāšubha-paritjāgī bhaktimān jah sa mē prijah

jah – kas; na – ne; hrišjati – priecājas; na – ne; dvēšti – bēdājas; na – ne; šočati – žēlojas; na – ne; kānkšati – vēlas; šubha – no labvēlīgā; ašubha – un nelabvēlīgā; paritjāgī – atsacījies; bhakti-mān – bhakta; jah – kas; sah – viņš; mē – Man; prijah – dārgs.

Bhakta, kas nelīksmo un neskumst, nežēlojas un nevēlas, kas atsakās no visa labvēlīgā un nelabvēlīgā, ir Man ļoti dārgs.

SKAIDROJUMS: Tīrs bhakta nepriecājas un nebēdājas par materiāliem ieguvumiem vai zaudējumiem, viņš īpaši neilgojas iegūt dēlu vai mācekli un nebēdājas, ja viņu nav. Ja bhakta zaudē kaut ko ļoti dārgu, viņš neskumst. Un, ja viņš neiegūst kaut ko tādu, ko vēlas, viņš nebēdājas. Viņš stāv pāri visām labvēlīgajām un nelabvēlīgajām grēcīgajām darbībām. Viņš ir gatavs uz visu, lai apmierinātu Visaugsto Kungu. Nekas viņam nav šķērslis, lai garīgi kalpotu. Šāds bhakta ir ļoti dārgs Krišnam.

18.–19. PANTS

समः शत्रौ च मित्रे च तथा मानापमानयोः ।
शीतोष्णसुखदुःखेषु समः सङ्गविवर्जितः ॥ १८ ॥
तुल्यनिन्दास्तुतिर्मौनी सन्तुष्टो येन केनचित् ।
अनिकेतः स्थिरमतिर्भक्तिमान्मे प्रियो नरः ॥ १९ ॥

samah šatrau ča mitrē ča tathā mānāpamānajoh
šītošna-sukha-duhkhēšu samah sanga-vivardžitah

tulja-nindā-stutir maunī santušto jēna kēnačit
anikētah sthira-matir bhaktimān mē prijo narah

samah – vienāds; šatrau – pret ienaidnieku; ča – arī; mitrē – draugu; ča – arī; tathā – tāpat; māna – godā; apamānajoh – un negodā; šīta – aukstumā; ušna – karstumā; sukha – laimē; duhkhēšu – un ciešanās; samah – līdzsvarots; sanga-vivardžitah – brīvs no jebkādas sabiedrības; tulja – vienāds; nindā – apvainojumos; stutih – un pagodinājumā; maunī – kluss; santuštah – apmierināts; jēna kēnačit – ar visu; anikētah – bez mājvietas; sthira – stingru; matih – noteiktību; bhakti-mān – garīgi kalpo; mē – Man; prijah – dārgs; narah – cilvēks.

Kas vienāds pret draugiem un ienaidniekiem, kas līdzsvarots godā un negodā, karstumā un aukstumā, laimē un ciešanās, slavā un neslavā, kas nekad nav sliktā sabiedrībā, kas vienmēr ir kluss un apmierināts ar visu, kas neraizējas par dzīves vietu un kas ir stingrs zināšanās un garīgi kalpo Visaugstajam, Man ir ļoti dārgs.

SKAIDROJUMS: Bhakta vienmēr ir brīvs no jebkādas sliktas sabiedrības. Reizēm cilvēku slavē, reizēm peļ, sabiedrībā tas ir dabiski. Bet bhakta vienmēr stāv pāri mākslīgai slavai un neslavai, ciešanām un laimei. Viņš visu pacieš. Viņš nerunā ne par ko citu kā vienīgi par Krišnu, tāpēc viņu sauc par klusējošo. Būt klusam nenozīmē nerunāt: būt klusam nozīmē nerunāt muļķības. Jārunā tikai par būtiskām lietām, un visbūtiskākais bhaktam ir runāt par Visaugsto Kungu. Bhakta ir laimīgs visos apstākļos; reizēm viņš var ēst kaut ko ļoti garšīgu, reizēm nē, bet viņš ir apmierināts. Bhakta nedomā arī par to, kur dzīvos. Viņš var dzīvot zem koka, viņš var dzīvot pilī, bet nepieķerties ne vienam, ne otram. Bhaktu sauc par stingru, jo viņš ir stingrs apņēmībā un zināšanās. Bhaktas īpašību apraksta mēs varam redzēt atkārtojumus, bet tas ir tādēļ, lai uzsvērtu, ka viņam šīs īpašības ir jāiegūst. Kam nav labu īpašību, tas nevar būt tīrs bhakta. Harāv abhaktasja kuto mahad-gunāh – kas nav bhakta, tam nav labu īpašību. Kas grib, lai viņu atzītu par bhaktu, tam jāattīsta labās īpašības. Protams, bhakta necenšas mākslīgi iegūt šīs īpašības, darbība Krišnas apziņā un garīgā kalpošana tās attīsta pati par sevi.

20. PANTS

ये तु धर्मामृतमिदं यथोक्तं पर्युपासते ।
श्रद्दधाना मत्परमा भक्तास्तेतीव मे प्रियाः ॥ २० ॥

jē tu dharmāmritam idam jathoktam parjupāsatē
šraddadhānā mat-paramā bhaktās tē 'tīva mē prijāh

jē – kas; tu – bet; dharma – reliģijas; amritam – nektāru; idam – šo; jathā – kā; uktam – teikts; parjupāsatē – pilnīgi nodarbojas; šraddadhānāh – ar ticību; mat-paramāh – uzskatot Mani, Visaugsto Kungu par visu; bhaktāh – bhaktas; tē – tie; atīva – ļoti, ļoti; mē – Man; prijāh – dārgi.

Tas, kurš ar pilnīgu ticību iet pa mūžīgo garīgās kalpošanas ceļu un kam Es esmu augstākais mērķis, Man ir ļoti, ļoti dārgs.

SKAIDROJUMS: Šajā nodaļā no otrā panta līdz beigām – no majj āvēšja mano jē mām («vēršot prātu uz Mani») līdz jē tu dharmāmritam idam («šī mūžīgās darbības reliģija») – Visaugstais Kungs izskaidroja pārpasaulīgās kalpošanas ceļu, pa kuru var nonākt pie Viņa. Šādi ceļi ir ļoti dārgi Die-

vam Kungam, un Viņš pieņem cilvēku, kurš pa tiem iet. Ardžuna jautāja, kurš ceļš labāks – vai bezpersoniskā Brahmana ceļš, vai personāla kalpošana Dieva Augstākajai Personībai – un Dievs Kungs skaidri atbildēja, ka bez šaubām garīgā kalpošana Dieva Personībai ir vislabākais garīgās apzināšanās paņēmiens. Citiem vārdiem sakot, šajā nodaļā pateikts, ka labā sabiedrībā cilvēkā attīstās pieķeršanās tīrai garīgai kalpošanai, tādējādi viņš pieņem īstenu garīgo skolotāju; no skolotāja iemācās klausīties, daudzināt un ar ticību, pieķeršanos un bhakti ievērot garīgās kalpošanas vadošos principus, tā sākot pārpasaulīgi kalpot Dievam Kungam. Šajā nodaļā ieteikts šis ceļš, tāpēc nav nekādu šaubu par to, ka garīgā kalpošana ir vienīgais absolūtais sevis apzināšanās ceļš, kas ved pie Dieva Augstākās Personības. Kā teikts šajā nodaļā, Augstākās Absolūtās Patiesības bezpersoniskā izpratne ieteicama tikai tikmēr, kamēr cilvēks nav uzticējis sevi patības apjēgai. Citiem vārdiem sakot, kamēr cilvēkam nav iespējas tikties ar tīriem bhaktām, bezpersoniskā izpratne var būt svētīga. Kam ir bezpersoniska Absolūtās Patiesības izpratne, tas darbojas bez pieķeršanās augļiem, meditē un izkopj zināšanas, lai saprastu garu un matēriju. Kad cilvēks nonāk tīra bhaktas sabiedrībā, tad tas vairs nav nepieciešams. Par laimi, ja cilvēks tieši attīsta vēlmi darboties Krišnas apziņā un tīri garīgi kalpot, tad viņam vairs nav jāiet pakāpeniskais garīgās apzināšanās ceļš. Kā aprakstīts sešās vidējās Bhagavad-gītas nodaļās, garīgā kalpošana ir daudz labvēlīgāka. Nav vajadzības rūpēties par dvēseles saturēšanu kopā ar ķermeni, jo ar Dieva Kunga žēlastību viss notiek pats no sevis.

Tā beidzas Bhaktivēdāntas skaidrojumi Šrīmad Bhagavad-gītas divpadsmitajai nodaļai, kas vēsta par garīgo kalpošanu.

TRĪSPADSMITĀ NODAĻA – Daba, baudītājs un apziņa

1.–2. PANTS

अर्जुन उवाच
प्रकृतिं पुरुषं चैव क्षेत्रं क्षेत्रज्ञमेव च ।
एतद्वेदितुमिच्छामि ज्ञानं ज्ञेयं च केशव ॥ १ ॥
श्रीभगवानुवाच
इदं शरीरं कौन्तेय क्षेत्रमित्यभिधीयते ।
एतद्यो वेत्ति तं प्राहुः क्षेत्रज्ञ इति तद्विदः ॥ २ ॥

ardžuna uvāča
prakritim purušam čaiva kšētram kšētra-gjam ēva ča
ētad vēditum iččhāmi gjānam gjējam ča kēšava

šrī bhagavān uvāča
idam šarīram kauntēja kšētram itj abhidhījatē
ētad jo vētti tam prāhuh kšētra-gja iti tad-vidah

ardžunah uvāča – Ardžuna sacīja; prakritim – dabu; purušam – baudītāju; ča – arī; ēva – noteikti; kšētram – lauku; kšētra-gjam – lauka zinātāju; ēva – noteikti; ča – arī; ētat – visu to; vēditum – saprast; iččhāmi – vēlos es; gjānam – zināšanas; gjējam – zināšanu mērķi; ča – arī; kēšava – ak, Krišna; šrī bhagavān uvāča – Dieva Augstākā Personība sacīja; idam – šis; šarīram – ķermenis; kauntēja – Kuntī dēls; kšētram – lauks; iti – tā; abhidhījatē – ir saukts; ētat – to; jah – kas; vētti – zina; tam – viņš; prāhuh – ir saukts; kšētra-gjah – lauka zinātājs; iti – tā; tat-vidah – kas to zina.

Ardžuna sacīja: Dārgais Krišna! Es vēlos uzzināt, kas ir prakriti [daba], kas ir puruša [baudītājs], kas ir lauks un tā zinātājs, kas ir zināšanas un izziņas mērķis.

Dieva Augstākā Personība sacīja: Kuntī dēls! Šo ķermeni sauc par lauku un to, kas pazīst ķermeni, sauc par lauka zinātāju.

SKAIDROJUMS: Ardžuna gribēja zināt, kas ir prakriti (daba), puruša (baudītājs), kšētra (lauks), kšētragja (tā zinātājs), zināšanas un izziņas mērķis. Kad viņš par to pajautāja, Krišna teica, ka šo ķermeni sauc par lauku un to, kas zina šo ķermeni, sauc par lauka zinātāju. Šis ķermenis ir saistītās dvēseles darbības lauks. Dvēsele ir sapinusies materiālajā esamībā un cenšas valdīt pār materiālo dabu. Saskaņā ar savu spēju valdīt tā saņem darbības lauku. Šis darbības lauks ir ķermenis. Un kas ir ķermenis? Ķermenis sastāv no jutekļiem. Saistītā dvēsele vēlas jutekliski baudīt un saskaņā ar savu baudītspēju tā saņem ķermeni jeb darbības lauku. Tāpēc ķermeni sauc par kšētru, saistītās dvēseles darbības lauku. Cilvēku, kas uzskata sevi par ķermeni, sauc par kšētragju, lauka zinātāju. Nav nemaz grūti saprast, ar ko atšķiras lauks no tā zinātāja, ķermenis no ķermeņa zinātāja. Vajag tikai padomāt: no bērnības līdz vecumam ķermenis mainās tik daudzas reizes, bet persona ir un paliek viena un tā pati. Tātad darbības lauka zinātājs atšķiras no paša darbības lauka. Tādā veidā dzīvā saistītā dvēsele var saprast, ka tā atšķiras no ķermeņa. Tas tika aprakstīts sākumā – dēhino 'smin —,

dzīvā būtne atrodas ķermenī, un ķermenis mainās no bērnības uz pusaudža un jaunieša gadiem un no jaunības uz vecumu, bet persona, kurai ķermenis pieder, zina, ka tas mainās. Skaidri redzams, ka īpašnieks ir kšētragja. Reizēm mēs domājam: «Es esmu laimīgs,» «Es esmu vīrietis,» «Es esmu sieviete,» «Es esmu suns,» «Es esmu kaķis.» Šie visi ir zinātāja ķermeniskie apzīmējumi. Bet zinātājs atšķiras no ķermeņa. Mēs lietojam daudz dažādu priekšmetu – drēbes u.c., tomēr zinām, ka atšķiramies no tiem. Un, mazliet padomājot, mēs varam arī saprast, ka atšķiramies no ķermeņa. Es, jūs vai kāds cits, kam pieder ķermenis, esam kšētragja, darbības lauka zinātāji, bet ķermenis ir kšētra, pats darbības lauks.

Pirmajās sešās Bhagavad-gītas nodaļās tika aprakstīts ķermeņa zinātājs (dzīvā būtne) un stāvoklis, kurā viņš spēj saprast Visaugsto Kungu. Vidējās sešās Bhagavad-gītas nodaļās aprakstīta Dieva Augstākā Personība un attiecības starp atsevišķo dvēseli un Virsdvēseli saistībā ar garīgo kalpošanu. Šajās nodaļās parādīts, ka Dieva Augstākā Personība ir valdītāja, bet atsevišķā dvēsele ir tai pakļauta. Dzīvās būtnes ir pakļautas visos apstākļos, bet aizmiršanas dēļ tās cieš. Kad būtnes apskaidro dievbijīga darbība, tad tās dažādos veidos vēršas pie Visaugstā Kunga – kā cietējas, kā tie, kam vajag naudu, kā zinātkārie un kā zināšanu meklētāji. Arī tas ir aprakstīts. Tagad, sākot ar trīspadsmito nodaļu, paskaidrots, kā dzīvās būtnes saskaras ar materiālo dabu un kā tās saņem atbrīvi no Visaugstā Kunga ar dažāda veida auglīgu darbību, izkopjot zināšanas un garīgi kalpojot. Dzīvā būtne pilnīgi atšķiras no materiālā ķermeņa, tomēr tā vai citādi tā ir saistījusies ar ķermeni. Arī tas ir paskaidrots.

3. PANTS

क्षेत्रज्ञं चापि मां विद्धि सर्वक्षेत्रेषु भारत ।
क्षेत्रक्षेत्रज्ञयोर्ज्ञानं यत्तज्ज्ञानं मतं मम ॥ ३ ॥

kšētra-gjam čāpi mām viddhi sarva-kšētrēšu bhārata
kšētra-kšētragjajor gjānam jat tadž gjānam matam mama

kšētra-gjam – lauka zinātājs; ča – arī; api – noteikti; mām – Es; viddhi – zini; sarva – visos; kšētrēšu – ķermeniskajos laukos; bhārata – Bharatas pēcteci; kšētra – par darbības lauku (ķermeni); kšētragjajoh – un lauka zinātāju; gjānam – zināšanas; jat – kas; tat – tās; gjānam – zināšanas; matam – uzskats; mama – Mans.

Bharatas pēcteci! Tev jāsaprot, ka Es arī esmu zinātājs visos ķermeņos. Ķermeņa un tā zinātāja sapratne ir zināšanas. Tā Es uzskatu.

SKAIDROJUMS: Runājot par ķermeni un ķermeņa zinātāju, dvēseli un Virsdvēseli, mēs redzēsim, ka jāapskata trīs dažādi jautājumi: jautājums par Dievu Kungu, dzīvo būtni un matēriju. Katrā darbības laukā, katrā ķermenī ir divas dvēseles: atsevišķā dvēsele un Virsdvēsele. Tā kā Virsdvēsele ir Dieva Augstākās Personības Krišnas pilnais izvērsums, Krišna saka: «Arī Es esmu zinātājs, bet Es neesmu atsevišķais ķermeņa zinātājs. Es esmu virszinātājs. Paramātmas jeb Virsdvēseles veidolā Es atrodos ikvienā ķermenī.»

Kas ļoti sīki saskaņā ar Bhagavad-gītu pēta jautājumu par darbības lauku un lauka zinātāju, tas var iegūt zināšanas.

Dievs Kungs saka: «Es esmu darbības lauka zinātājs katrā atsevišķā ķermenī.» Atsevišķā būtne var zināt savu ķermeni, bet tā nezina citu ķermeņus. Dieva Augstākā Personība, kas Virsdvēseles veidā ir visos ķermeņos, zina visu par visiem ķermeņiem. Viņš zina visu dažāda veida būtņu ķermeņus. Valsts iedzīvotājs var zināt visu par savu zemes gabalu, turpretī valdnieks zina ne tikai savu pili, bet arī visus atsevišķu pavalstnieku īpašumus. Gluži tāpat būtnei var piederēt atsevišķs ķermenis, bet Visaugstais Kungs ir visu ķermeņu īpašnieks. Valdnieks ir sākotnējais valsts īpašnieks, bet pavalstnieks ir pakārtotais īpašnieks. Un tāpat Visaugstais Kungs ir augstākais visu ķermeņu īpašnieks.

Ķermenis sastāv no jutekļiem. Visaugstais Kungs ir Hrišīkēša, kas nozīmē «jutekļu valdnieks». Viņš ir sākotnējais jutekļu valdnieks, tāpat kā valsts valdnieks ir sākotnējais visas valsts darbības

vadītājs, pavalstnieki ir pakārtotie vadītāji. Dievs Kungs saka: «Es arī esmu zinātājs.» Tas nozīmē, ka Viņš ir augstākais zinātājs; atsevišķā dvēsele zina tikai savu ķermeni. Vēdu rakstos ir teikts:

kšētrāni hi šarīrāni bīdžam čāpi šubhāšubhē
tāni vētti sa jogātmā tatah kšētra-gja učjatē

Šo ķermeni sauc par kšētru, un tajā mīt ķermeņa īpašnieks un Visaugstais Kungs, kurš zina gan ķermeni, gan ķermeņa īpašnieku. Tāpēc Viņu sauc par visu lauku zinātāju. Atšķirība starp darbības lauku, darbības zinātāju un augstāko darbības zinātāju aprakstīta šādi. Pilnīgas zināšanas par ķermeņa, atsevišķās dvēseles un Virsdvēseles uzbūvi saskaņā ar Vēdu rakstiem sauc par gjānu. Tā uzskata Krišna. Zināt nozīmē saprast, ka gan dvēsele, gan Virsdvēsele ir viens veselums un tomēr atšķiras. Kas neizprot darbības lauku un darbības zinātāju, tā zināšanas nav pilnīgas. Jāsaprot, kādā stāvoklī ir prakriti (daba), puruša (dabas baudītājs) un īšvara (zinātājs, kas valda jeb vada dabu un atsevišķo dvēseli). Šos trīs nedrīkst sajaukt, jo to spējas ir dažādas. Nedrīkst sajaukt gleznotāju ar gleznu vai molbertu. Šī materiālā pasaule, kas ir darbības lauks, ir daba; dabas baudītājs ir dzīvā būtne, un pāri tām abām ir augstākais vadītājs, Dieva Personība. Vēdu valodā (Švētāšvatara Upanišada 1.12.) tas teikts šādiem vārdiem: bhoktā bhogjam prēritāram ča matvā/sarvam proktam trividham brahmam ētat. Pastāv trīs Brahmana izpratnes: prakriti ir Brahmans kā darbības lauks, džīva (atsevišķā dvēsele) ir Brahmans, kas cenšas vadīt materiālo dabu, un to abu vadītājs arī ir Brahmans, bet Viņš ir īstais vadītājs.

Šajā nodaļā būs arī paskaidrots, ka no šiem diviem zinātājiem viens kļūdās, bet otrs ir nekļūdīgs. Viens ir augstākais, bet otrs ir pakļautais. Kas abus šos lauka zinātājus uzskata par vienu un to pašu, tas runā pretī Dieva Augstākajai Personībai, kas šeit ļoti skaidri norāda: «Es arī esmu darbības lauka zinātājs.» Kas virvi uzskata par čūsku, tam nav zināšanu. Pastāv dažādu veidu ķermeņi, un ir dažādi ķermeņu īpašnieki. Katrai atsevišķai dvēselei ir pašai sava spēja valdīt pār materiālo dabu, tāpēc pastāv dažādi ķermeņi. Bet tajos ir arī Visaugstākais, kas visu vada. Svarīgs ir vārds «ča», jo tas norāda uz ķermeņu kopskaitu. Tas ir Šrīlas Baladēvas Vidjābhūšanas viedoklis. Krišna ir Virsdvēsele, kas atrodas ikvienā ķermenī blakus atsevišķai dvēselei. Un Krišna šeit skaidri norāda, ka Virsdvēsele vada gan darbības lauku, gan ierobežoto baudītāju.

4. PANTS

तत्क्षेत्रं यच्च यादृक्च यद्विकारि यतश्च यत् ।
स च यो यत्प्रभावश्च तत्समासेन मे शृणु ॥ ४ ॥

tat kšētram jač ča jādrik ča jad-vikāri jataš ča jat
sa ča jo jat-prabhāvaš ča tat samāsēna mē šrinu

tat – tas; kšētram – darbības lauks; jat – kāds; ča – arī; jādrik – kāds tas ir; ča – arī; jat – kādas; vikāri – izmaiņas; jatah – no kurienes; ča – arī; jat – kas; sah – viņš; ča – arī; jah – kas; jat – kā; prabhāvah – ietekme; ča – arī; tat – to; samāsēna – kopsavilkumā; mē – no Manis; šrinu – saproti.

Klausies, tagad Es tev īsumā aprakstīšu darbības lauku, pastāstīšu, no kā tas sastāv, kā mainās, no kā tas ir radīts, kas ir šī lauka zinātājs un kāda ir viņa ietekme.

SKAIDROJUMS: Dievs Kungs apraksta darbības lauku un darbības lauka zinātāju to dabiskajos stāvokļos. Cilvēkam jāzina, kāda ir ķermeņa uzbūve, no kādiem materiāliem tas veidots, kā vadībā tas darbojas, kā tas mainās, no kurienes šīs izmaiņas nāk, kādi ir cēloņi, kādi ir iemesli, kāds ir atsevišķās dvēseles galamērķis un kāds ir atsevišķās dvēseles patiesais veidols. Jāzina arī, ar ko atšķiras atsevišķā dvēsele no Virsdvēseles, jāsaprot viņu dažādās ietekmes, spējas utt. Vajag tikai saprast Bhagavad-gītu tieši no Dieva Augstākās Personības dotā apraksta, un tad tas viss būs skaidrs. Bet jāuzmanās, lai neuzskatītu, ka Dieva Augstākā Personība, kas atrodas ikvienā ķermenī, neatšķiras no atsevišķās dvēseles, džīvas. Tā būtu vienlīdzības zīmes likšana starp vareno un nespējīgo.

5. PANTS

ऋषिभिर्बहुधा गीतं छन्दोभिर्विविधैः पृथक् ।
ब्रह्मसूत्रपदैश्चैव हेतुमद्भिर्विनिश्चितैः ॥ ५ ॥

rišbhir bahudhā gītam čhandobhir vividhaih prithak
brahma-sūtra-padaiš čaiva hētumadbhir viniščitaih

rišibhih – gudro; bahudhā – daudzveidīgi; gītam – aprakstīts; čhandobhih – Vēdu himnu; vividhaih – dažādi; prithak – daudzveidīgi; brahma-sūtra – Vēdāntas; padaih – aforismu; ča – arī; ēva – noteikti; hētu-madbhih – ar cēloni un sekām; viniščitaih – noteikts.

Zināšanas par darbības lauku un darbības lauka zinātāju daudzi gudrie devuši dažādos Vēdu rakstos. Īpaši tās aprakstītas Vēdānta-sūtrā, kur norādīts uz cēloņiem un sekām.

SKAIDROJUMS: Dieva Augstākā Personība Krišna ir augstākā autoritāte šo zināšanu izskaidrošanā. Tomēr izglītoti zinātnieki un atzītās autoritātes, kā parasts, vienmēr dod iepriekšējo autoritāšu pierādījumus. Krišna skaidro šo visstrīdīgāko jautājumu par dvēseles un Virsdvēseles dažādību un vienādību, balstoties uz rakstiem, Vēdāntu, kas ir atzīta autoritāte. Vispirms Viņš saka: «Tas atbilst dažādu gudro mācībai.» Kas attiecas uz gudrajiem, bez Viņa vēl Vjāsadēva (Vēdānta-sūtras autors) ir dižens gudrais, un Vēdānta-sūtrā atšķirība ir lieliski izskaidrota. Arī Vjāsadēvas tēvs Parāšara ir dižens gudrais, un viņš savās reliģijas grāmatās rakstīja, aham tvam ča tathānj ... «Mēs – tu, es un dažādas citas dzīvās būtnes – esam pārpasaulīgi, kaut arī dzīvojam materiālos ķermeņos. Tagad mēs esam krituši un saskaņā ar savu dažādo karmu staigājam triju materiālās dabas īpašību ceļus. Daži ir augstākas, daži ir zemākas dabas. Augstākas un zemākas dabas pastāv neziņas dēļ un izpaužas bezgalīgi daudzās dzīvajās būtnēs. Bet nekļūdīgo Virsdvēseli neskar trīs dabas īpašības, tā ir pārpasaulīga.» Arī sākotnējās Vēdās dvēsele, Virsdvēsele un ķermenis ir uzskatīti par atšķirīgiem, it īpaši tas redzams Katha Upanišadā. To ir izskaidrojuši daudzi viedie, un Parāšaru uzskata par galveno no viņiem.

Vārds «čhandobhih» norāda uz dažādiem Vēdu rakstiem. Piemēram, Taitirīja Upanišada, kas ir Jadžurvēdas atzarojums, apraksta dabu, dzīvo būtni un Dieva Augstāko Personību.

Kā iepriekš tika teikts, kšētra ir darbības lauks, un ir divu veidu kšētragjas: atsevišķā dzīvā būtne un augstākā dzīvā būtne. Kā teikts Taitirīja Upanišadā (2.9.): brahma puččham pratišthā. Ir tāda Visaugstā Kunga enerģijas izpausme, ko sauc par annamaju, atkarību no ēdiena, kas nepieciešams dzīvības uzturēšanai. Šī ir materiālistiska Visaugstākā apzināšanās. Tālāk seko prānamaja: izpratis Augstāko Absolūto Patiesību ēdienā, cilvēks var apjēgt Absolūto Patiesību dzīvības pazīmēs jeb dzīvības veidos. Gjānamajas pakāpē izpratne paceļas pāri dzīvības pazīmēm līdz domāšanas, jušanas un vēlēšanās līmenim. Tālāk seko Brahmana apzināšanās, ko sauc par vigjānamaju, kurā dzīvās būtnes prātu un dzīvības pazīmes var atšķirt no pašas dzīvās būtnes. Nākamā un augstākā pakāpe ir ānandamaja, visusvētlaimīgās dabas apzināšanās. Tātad pastāv piecas Brahmana apzināšanās pakāpes, ko sauc par brahmapučhu. No šīm piecām pirmās trīs – annamaja, prānamaja un gjānamaja – ir saistītas ar dzīvo būtņu darbības laukiem. Pāri visiem šiem darbības laukiem stāv Visaugstais Kungs, kas ir ānandamaja. Arī Vēdānta-sūtra apraksta Visaugstāko, sakot: ānanda-majo 'bhjāsāt – Dieva Augstākā Personība pēc dabas ir prieka pilna. Lai baudītu pārpasaulīgo svētlaimi, Viņa izvēršas vigjānamajā, prānamajā, gjānamajā un annamajā. Darbības laukā dzīvā būtne tiek uzskatīta par baudītāju, un viņa atšķiras no ānandamajas. Tas nozīmē – ja dzīvā būtne nolemj baudīt, savienojoties ar ānandamaju, tad viņa kļūst pilnīga. Lūk, kā izskatās Visaugstais Kungs, augstākais lauka zinātājs, dzīvā būtne – pakārtotais zinātājs un daba – darbības lauks. Šī patiesība ir jāmeklē Vēdānta-sūtrā jeb Brahma-sūtrās.

Šeit minēts, ka Brahma-sūtru aforismi ir lieliski sastādīti, atbilstoši cēloņiem un sekām. Dažas no sūtrām jeb aforismiem ir na vijad ašrutēh (2.3.2.), nātmā šrutēh (2.3.18.) un parāt tu tač-čhrutēh (2.3.40.). Pirmais aforisms norāda uz darbības lauku, otrais norāda uz dzīvo būtni un trešais norāda uz Visaugsto Kungu, visu dažādo dzīvo būtņu izpausmju augstāko labumu.

6.–7. PANTS

महाभूतान्यहङ्कारो बुद्धिरव्यक्तमेव च ।
इन्द्रियाणि दशैकं च पञ्च चेन्द्रियगोचराः ॥ ६ ॥
इच्छा द्वेषः सुखं दुःखं सङ्घातश्चेतना धृतिः ।
एतत्क्षेत्रं समासेन सविकारमुदाहृतम् ॥ ७ ॥

mahā-bhūtānj ahankāro buddhir avjaktam ēva ča
indrijāni dašaikam ča panča čēndrija-gočarāh

iččhā dvēšah sukham duhkham sanghātaš čētanā dhritih
ētat kšētram samāsēna sa-vikāram udāhritam

mahā-bhūtāni – lielās pamatvielas; ahankārah – neīstā patība; buddhih – saprāts; avjaktam – neizpaustais; ēva – noteikti; ča – arī; indrijāni – jutekļi; daša-ēkam – vienpadsmit; ča – arī; panča – pieci; ča – arī; indrija-go-čarāh – jutekļu priekšmeti; iččhā – vēlmes; dvēšah – naids; sukham – laime; duhkham – ciešanas; sanghātah – kopums; čētanā – dzīvības pazīmes; dhritih – pārliecība; ētat – tas viss; kšētram – darbības lauks; samāsēna – kopumā; sa-vikāram – ar mijiedarbībām; udāhritam – parādīts ar piemēru.

Piecas galvenās pamatvielas, neīstais «es», saprāts, neizpaustais, desmit jutekļi un prāts, pieci jutekļu priekšmeti, vēlmes, naids, laime, ciešanas, kopums, dzīvības pazīmes un pārliecība – tas viss kopā veido darbības lauku un tā mijiedarbības.

SKAIDROJUMS: No visiem viedo autoritatīvajiem izteikumiem, Vēdu himnām un Vēdānta-sūtras aforismiem šīs pasaules sastāvdaļas var saprast šādi. Vispirms ir zeme, ūdens, uguns, gaiss un ēters. Šīs ir piecas lielās pamatvielas (mahābhūta). Tad seko neīstais «es», saprāts un triju materiālās dabas īpašību neizpaustais stāvoklis. Tālāk seko pieci jutekļi, ar kuriem tiek saņemtas zināšanas: acis, ausis, deguns, mēle un āda. Tālāk pieci darbīgie jutekļi: balss, kājas, rokas, tūplis un dzimumorgāni. Tālāk pāri jutekļiem stāv prāts, kas ir iekšienē un ko var saukt par iekšējo jutekli. Tāpēc, pieskaitot prātu, kopā ir vienpadsmit jutekļu. Tālāk seko pieci jutekļu priekšmeti: smarža, garša, apveids, pieskāriens un skaņa. Visu šo divdesmit četru pamatvielu kopumu sauc par darbības lauku. Ja cilvēks analītiski izpēta šos divdesmit četrus priekšmetus, tad viņš ļoti labi spēj saprast darbības lauku. Tālāk seko vēlmes, naids, laime un ciešanas, kas ir mijiedarbības un pārstāv piecas lielās rupjā ķermeņa pamatvielas. Dzīvības pazīmes, ko pārstāv apziņa un pārliecība, ir smalkā ķermeņa izpausme – prāts, «es» un saprāts. Šīs smalkās pamatvielas arī ir iekļautas darbības laukā.

Piecas galvenās pamatvielas ir neīstā «es» rupjās pārstāves, bet neīstais «es» savukārt pārstāv neīstā «es» sākotnējo stāvokli, ko apzīmē ar vārdiem «materiālistiskā izpratne» jeb tāmasabudhi, saprāts neziņā. Tālāk tās pārstāv triju materiālās dabas īpašību neizpausto stāvokli. Neizpaustās materiālās dabas īpašības sauc par pradhānu.

Ja kāds divdesmit četras pamatvielas un to mijiedarbības vēlas zināt sīkāk, tad viņam šī filozofija jāapgūst dziļāk. Bhagavad-gītā dots tikai kopsavilkums.

Ķermenis ir visu šo lietu pārstāvis, un tas mainās. Sešas tā izmaiņas ir šādas – ķermenis dzimst, aug, pastāv, rada blakusproduktus, sarūk un galu galā iet bojā. Tāpēc lauks ir nepastāvīgs, materiāls. Turpretī kšētragja, lauka zinātājs un īpašnieks, ir citādāks.

8.–12. PANTS

अमानित्वमदम्भित्वमहिंसा क्षान्तिरार्जवम् ।
आचार्योपासनं शौचं स्थैर्यमात्मविनिग्रहः ॥ ८ ॥
इन्द्रियार्थेषु वैराग्यमनहङ्कार एव च ।
जन्ममृत्युजराव्याधिदुःखदोषानुदर्शनम् ॥ ९ ॥

असक्तिरनभिष्वङ्गः पुत्रदारगृहादिषु ।
नित्यं च समचित्तत्वमिष्टानिष्टोपपत्तिषु ॥ १० ॥
मयि चानन्ययोगेन भक्तिरव्यभिचारिणी ।
विविक्तदेशसेवित्वमरतिर्जनसंसदि ॥ ११ ॥
अध्यात्मज्ञाननित्यत्वं तत्त्वज्ञानार्थदर्शनम् ।
एतज्ज्ञानमिति प्रोक्तमज्ञानं यदतोन्यथा ॥ १२ ॥

amānitvam adambhitvam ahimsā kšāntir ārdžavam
āčārjopāsanam šaučam sthairjam ātma-vinigrahah

indrijārthēšu vairāgjam anahankāra ēva ča
džanma-mritju-džarā-vjādhi- duhkha-došānudaršanam

asaktir anabhišvangah putra-dāra-grihādišu
nitjam ča sama-čittatvam ištāništopapattišu

maji čānanja-jogēna bhaktir avjabhičārinī
vivikta-dēša-sēvitvam aratir džana-samsadi

adhjātma-gjāna-nitjatvam tattva-gjānārtha - daršanam
ētadž gjānam iti proktam agjānam jad ato 'njathā

amānitvam – pazemība; adambhitvam – nelepošanās; ahimsā – nevardarbība; kšāntih – paciešana; ārdžavam – vienkāršība; āčārja-upāsanam – vēršanās pie īstena garīgā skolotāja; šaučam – tīrība; sthairjam – stingrība; ātma-vinigrahah – pašsavaldīšanās; indrija-arthēšu – attiecībā uz jutekļiem; vairāgjam – spēja atsacīties; anahankārah – brīvība no neīstās patības; ēva – noteikti; ča – arī; džanma – dzimšanas; mritju – nāves; džarā – vecuma; vjādhi – slimību; duhkha – ciešanu; doša – ļaunuma; anudaršanam – redzēšana; asaktih – bez pieķeršanās; anabhišvangah – bez sabiedrības; putra – dēla; dāra – sievas; griha-ādišu – mājas un citām lietām; nitjam – vienmēr; ča – arī; samačittatvam – līdzsvarots; išta – gribēto; aništa – un negribēto; upapattišu – iegūstot; maji – Man; ča – arī; ananja-jogēna – ar tīru garīgo kalpošanu; bhaktih – bhakti; avjabhičārinī – nepārtraukta; vivikta – uz vientuļām; dēša – vietām; sēvitvam – tiekšanās; aratih – bez pieķeršanās; džana-samsadi – cilvēkiem vispār; adhjātma – attiecībā uz patību; gjāna – zināšanās; nitjatvam – nemainība; tattva-gjāna – patiesības zināšanas; artha – dēļ; daršanam – filozofija; ētat – tas viss; gjānam – zināšanas; iti – tā; proktam – paziņots; agjānam – neziņa; jat – kas; atah – no tā; anjathā – cits.

Pazemība, kautrība, nevardarbība, visa paciešana, vienkāršība, vēršanās pie īstena garīgā skolotāja, tīrība, stingrība, pašsavaldīšanās, atsacīšanās no jutekļu baudām, brīvība no neīstā «es», sapratne, ka dzimšana, nāve, slimības un vecums ir ļaunums, atsacīšanās, nepieķeršanās bērniem, sievai, mājai un visam citam, vienāda attieksme pret patīkamo un nepatīkamo, pastāvīga un tīra sevis veltīšana Man, tieksme dzīvot vientuļā vietā, atšķirtība no kopējās ļaužu masas, sevis apzināšanās svarīguma izpratne, filozofiski Absolūtās Patiesības meklējumi – to visu Es saucu par zināšanām, bet viss pārējais ir neziņa.

SKAIDROJUMS: Šo zināšanu ceļu ne visai saprātīgi cilvēki reizēm kļūdaini uzskata par darbības lauka mijiedarbībām. Bet patiesībā šis ir īstais zināšanu ceļš. Ja cilvēks iet šo ceļu, tad viņam ir iespēja nonākt pie Absolūtās Patiesības. Tā nav divdesmit četru pamatvielu mijiedarbība, kas iepriekš tika aprakstīta. Tas patiesībā ir līdzeklis, kā izkļūt no šo pamatvielu pinekļiem. Iemiesotā dvēsele ir ieslodzīta ķermenī, kas ir no divdesmit četrām pamatvielām veidots pārvalks, un šeit aprakstītais zināšanu ceļš ir līdzeklis, kā no tā izkļūt. No visa, kas teikts par zināšanu ceļu, vissvarīgākais aprakstīts vienpadsmitā panta pirmajā rindā. Maji čānanja-jogēna bhaktir avjabhičārinī – zināšanu ceļš beidzas ar tīru garīgo kalpošanu Dievam Kungam. Tādējādi, ja cilvēks nesasniedz vai nespēj sasniegt pārpasaulīgu kalpošanu Dievam Kungam, tad pārējām deviņpadsmit īpašībām nav lielas vērtības. Bet, ja cilvēks sāk garīgi kalpot, pilnīgi apzinoties Krišnu, tad pārējās deviņpadsmit īpašības viņā attīstās pašas no sevis. Kā teikts Šrīmad Bhāgavatamā (5.18.12.): jasjāsti bhaktir bhagavatj

akinčanā sarvair gunais tatra samāsatē surāh. Visas labās zināšanu īpašības attīstās tajā, kas sasniedzis garīgās kalpošanas pakāpi. Garīgā skolotāja pieņemšana, kas minēta astotajā pantā, ir būtiska. Pat tam, kas uzsācis garīgi kalpot, tas ir visbūtiskākais. Pārpasaulīgā dzīve sākas ar īstena garīgā skolotāja pieņemšanu. Dieva Augstākā Personība Šrī Krišna šeit skaidri norāda, ka šis zināšanu ceļš ir īstais ceļš. Viss, kas sadomāts ārpus tā, ir muļķības.

Runājot par aprakstītajām zināšanām, to daļas var analizēt sekojoši. Pazemība nozīmē, ka cilvēkam nevajag vēlēties, lai citi viņu godinātu un tādējādi apmierinātu. Materiālā dzīves izpratne liek ļoti vēlēties, lai citi mūs godinātu, bet no tā cilvēka viedokļa, kuram ir pilnīgas zināšanas un kas zina, ka viņš nav ķermenis, viss – gods un negods —, kas attiecas uz ķermeni, ir bezjēdzīgs. Nevajag ilgoties pēc šī materiālā malda. Cilvēki ļoti grib būt slaveni ar savu dievbijīgumu, un tāpēc reizēm gadās tā, ka, neizprotot reliģijas principus, cilvēks pievienojas kādai grupai, kas patiesībā neseko reliģijas principiem, un grib sevi reklamēt par padomdevēju reliģijas jautājumos. Kas attiecas uz patiesu attīstību garīgajā zinātnē, ir jābūt kādam kritērijam, pēc kura cilvēks varētu pārbaudīt savu attīstību. To var izdarīt pēc šiem punktiem.

Nevardarbība parasti tiek saprasta kā ķermeņa nenogalināšana vai nesagraušana, bet patiesībā tā nozīmē nelikt citiem ciest. Lielākā cilvēku daļa ir iekrituši materiālistiskās dzīves izpratnes neziņas slazdos un tāpēc pastāvīgi cieš materiālās sāpes. Tātad, kamēr cilvēks nepalīdz citiem augt garīgajās zināšanās, tikmēr viņš ir vardarbīgs. Visiem spēkiem jācenšas dot cilvēkiem īstās zināšanas, lai tie varētu izglītoties un atbrīvoties no materiālajiem pinekļiem. Lūk, kas ir nevardarbība.

Paciešana nozīmē, ka cilvēkam jāmācās panest apvainojumus un negodu. Ja cilvēks apgūst garīgās zināšanas, tad citi viņam sagādā daudz apvainojumu un negoda. Tas ir sagaidāms, jo tā ir veidota materiālā daba. Pat piecgadīgais zēns Prahlāda, kas apguva garīgās zināšanas, nonāca briesmās, jo viņa tēvs nostājās pret garīgo kalpošanu. Tēvs dažādi centās puisēnu nogalināt, bet viņš visu pacieta. Tātad garīgo zināšanu attīstības ceļā var būt daudz traucēkļu, bet mums jābūt pacietīgiem un ar noteiktību jāiet uz priekšu.

Vienkāršība nozīmē, ka nav jābūt diplomātiskam, jābūt tik atklātam, lai pat ienaidniekam varētu norādīt īsteno patiesību. Kas attiecas uz garīgā skolotāja pieņemšanu, tad tā ir būtiska, jo bez garīgā skolotāja norādījumiem nav iespējams iet uz priekšu garīgajā zinātnē. Pie garīgā skolotāja jāiet pilnīgā pazemībā, visiem spēkiem jākalpo viņam tā, lai viņš būtu priecīgs un svētītu savu mācekli. Īstens garīgais skolotājs ir Krišnas pārstāvis – ja viņš svēta savu mācekli, tad māceklis tūlīt paiet uz priekšu garīgajā ceļā, pat ja neseko vadošajiem principiem. Vai arī, ja cilvēks visiem spēkiem ir kalpojis garīgajam skolotājam, tad viņam ir vieglāk pildīt vadošos principus.

Tīrība ir būtiska, lai varētu iet uz priekšu garīgajā dzīvē. Tīrība ir divējāda: iekšēja un ārēja. Ārējā tīrība nozīmē mazgāšanos, bet iekšējā tīrība ir pastāvīga domāšana par Krišnu un Harē Krišna, Harē Krišna, Krišna Krišna, Harē Harē/Harē Rāma, Harē Rāma, Rāma Rāma, Harē Harē daudzināšana. Šis paņēmiens attīra prātu no agrāk uzkrātās karmas putekļiem.

Stingrība nozīmē, ka garīgais ceļš jāiet ar lielu noteiktību. Bez šādas noteiktības īsta attīstība nav iespējama. Un pašsavaldīšanās nozīmē, ka nevajag pieņemt neko, kas kaitē garīgai attīstībai. Pie tā ir jāpierod un jāatmet viss, kas neļauj garīgi pilnveidoties. Lūk, kas ir īsta atsacīšanās. Jutekļi ir ļoti stipri, un tie vienmēr grib, lai viņus apmierinātu. Nevajag paļauties nevajadzīgām prasībām. Jutekļus jāapmierina tikai tik daudz, lai ķermenis būtu derīgs pienākuma pildīšanai un ļautu attīstīties garīgajā dzīvē. Vissvarīgākais un nevaldāmākais juteklis ir mēle. Kas spēj savaldīt mēli, tam ir visas iespējas savaldīt citus jutekļus. Mēle var garšot un runāt. Tāpēc pastāvīgi jādara tā, lai mēle baudītu tikai Krišnam piedāvāta ēdiena pārpalikumus un daudzinātu Harē Krišna. Kas attiecas uz acīm, tad tām nedrīkst ļaut redzēt neko citu, kā vienīgi brīnišķīgo Krišnas veidolu. Tas savaldīs acis. Gluži tāpat ausīm ir jāklausās par Krišnu un degunam jāsmaržo puķes, kas piedāvātas Krišnam. Tāds ir garīgās kalpošanas ceļš, un šeit mēs redzam, ka Bhagavad-gītā izklāstīta tikai un vienīgi garīgās kalpošanas zinātne. Garīgā kalpošana ir galvenais un vienīgais mērķis. Nesaprātīgi Bhagavad-gītas

komentētāji cenšas novirzīt lasītāju prātus uz citiem jautājumiem, bet Bhagavad-gīta neapskata nekādus citus jautājumus kā tikai garīgo kalpošanu.

Neīstais «es» nozīmē «es esmu ķermenis». Kad cilvēks saprot, ka viņš ir nevis ķermenis, bet dvēsele, tad viņš sasniedz savu īsto «es». «Es» pastāv. Nosodīts tiek neīstais «es», bet ne īstais. Vēdu rakstos (Brihad-āranjaka Upanišada 1.4.10.) teikts: aham brahmāsmi – es esmu Brahmans, es esmu gars. Šis «es esmu», patības sajūta pastāv arī tad, kad cilvēks ir atbrīvots un apzinās sevi. Šī «es esmu» apziņa ir «es», bet, kad to attiecina uz neīsto ķermeni, tad tas kļūst par neīsto «es». Kad patības apziņa tiek attiecināta uz īstenību, tad tas ir īstais «es». Daži filozofi uzskata, ka «es» ir atmetams, bet «es» nav iespējams atmest, jo tas nozīmē identitāti. Protams, mums vajag atmest maldīgo sevis pielīdzināšanu ķermenim.

Jācenšas saprast, ka dzimšana, nāve, vecums un slimības ir ciešanas. Dzimšana aprakstīta dažādos Vēdu rakstos. Šrīmad Bhāgavatamā ļoti uzskatāmi attēlota nedzimuša bērna pasaule, atrašanās mātes klēpī, ciešanas utt. Labi jāsaprot, ka dzimšana ir pilna ciešanu. Mēs esam aizmirsuši ciešanas mātes klēpī, tāpēc necenšamies atrisināt atkārtotas dzimšanas un nāves jautājumu. Arī nāves brīdī nākas pārciest ļoti daudz ko, un arī tas ir minēts autoritatīvos rakstos. Par to ir jārunā. Un, kas attiecas uz slimībām un vecumu, tad katrs no pieredzes par to zina. Neviens negrib slimot un neviens negrib novecot, bet no tā nevar izvairīties. Kamēr mēs uz materiālo dzīvi neraugāmies pesimistiski un nedomājam par ciešanām, ko atnes dzimšana, nāve, vecums un slimības, tikmēr mums nav dzinuļa attīstībai garīgajā dzīvē.

Kas attiecas uz nepieķeršanos bērniem, sievai un mājai, tas nenozīmē, ka pret tiem nedrīkst būt nekādu jūtu. Pilnīgi dabiski, ka mēs tos mīlam. Bet, kad tie traucē garīgi pilnveidoties, tad nevajag tiem pieķerties. Vislabākais veids, kā padarīt ģimenes dzīvi patīkamu, ir Krišnas apziņa. Ja cilvēks pilnīgi apzinās Krišnu, tad viņš var padarīt mājas dzīvi pavisam laimīgu, jo Krišnas apziņas ceļš ir viegls. Vajag tikai daudzināt Harē Krišna, Harē Krišna, Krišna Krišna, Harē Harē/Harē Rāma, Harē Rāma, Rāma Rāma, Harē Harē, baudīt Krišnam piedāvāta ēdiena pārpalikumus, apspriest tādas grāmatas kā Bhagavad-gītu un Šrīmad Bhāgavatamu un kalpot Dievībām. Šīs četras darbības padarīs cilvēku laimīgu. To var mācīt arī ģimenes locekļiem. Ģimene var no rīta un vakarā kopā sēdēt un daudzināt Harē Krišna, Harē Krišna, Krišna Krišna, Harē Harē/Harē Rāma, Harē Rāma, Rāma Rāma, Harē Harē. Ģimenes dzīvi var veidot tā, lai šādā veidā sekotu četriem minētajiem principiem un attīstītu Krišnas apziņu; tad nav nekādas vajadzības mainīt ģimenes dzīves kārtu pret atsacīšanās dzīves kārtu. Bet, ja ģimenes dzīve nav labvēlīga garīgai attīstībai, tad no tās ir jāatsakās. Lai izprastu Krišnu vai kalpotu Viņam, jāziedo viss, kā to izdarīja Ardžuna. Ardžuna negribēja nogalināt savus ģimenes locekļus, bet, kad saprata, ka tie traucē izprast Krišnu, viņš uzklausīja Krišnas norādījumus, cīnījās un nogalināja tos. Jebkurā gadījumā, nevajag pieķerties ģimenes dzīves priekiem un bēdām, jo šajā pasaulē neviens nekad nevar būt pilnīgi laimīgs vai nelaimīgs.

Laime un ciešanas nāk līdzi materiālajai dzīvei. Tās jāmācās paciest, kā ieteikts Bhagavad-gītā. Laimes un ciešanu atnākšanu un aiziešanu nekad nevar apturēt, tāpēc nevajag pieķerties materiālistiskajam dzīves veidam un abos gadījumos jābūt dabiski apmierinātam. Parasti, saņemot kaut ko gribētu, mēs esam ļoti laimīgi, un, saņemot kaut ko negribētu, ciešam. Bet, ja esam patiešām garīgā līmenī, tad tas viss mūs nesatrauc. Lai šo stāvokli sasniegtu, mums jāmācās pastāvīgi garīgi kalpot. Garīgi kalpot Krišnam bez novirzīšanās nozīmē garīgi kalpot deviņos veidos —, daudzināt, klausīties, godināt, cienīt utt. – kā aprakstīts devītās nodaļas pēdējā pantā. Lūk, kāds ceļš ir jāiet.

Pilnīgi dabiski, ka cilvēks, kas sācis garīgo dzīvi, negribēs būt kopā ar materiālistiskiem cilvēkiem. Kas tā darītu, tas cirstu zaru, uz kura pats sēž. Cilvēks var pārbaudīt sevi un paskatīties, cik viņā ir vēlmes dzīvot vientuļā vietā bez nevēlamas sabiedrības. Dabiski, ka bhakta nevēlas izklaidēties bez vajadzības, iet uz kino vai darboties sabiedrībā, jo viņš saprot, ka tā ir tikai laika izšķiešana. Daudzi zinātnieki un filozofi pēta dzimumdzīvi vai kādu citu jautājumu, bet šāda pētniecība un filozofiska prātošana ir bezjēdzīga. Vairāk vai mazāk tās ir muļķības. Saskaņā ar Bhagavad-gītu ar filozofisku apdomu jāpēta dvēseles daba. Jāpēta un jācenšas saprast patība. Lūk, kas šeit ieteikts.

Kas attiecas uz sevis apzināšanos, šeit skaidri pateikts, ka īpaši laba ir bhakti joga. Tiklīdz mēs runājam par bhakti, ir jārunā par Virsdvēseles un atsevišķās dvēseles attiecībām. Atsevišķā dvēsele un Virsdvēsele nevar būt viens un tas pats, vismaz bhakti izpratnē ne. Atsevišķās dvēseles kalpošana Augstākajai Dvēselei ir mūžīga, nitja, kā šeit skaidri norādīts. Tātad bhakti jeb garīgā kalpošana ir mūžīga. Lūk, kādai jābūt filozofiskajai pārliecībai.

Tas ir izskaidrots Šrīmad Bhāgavatamā (1.2.11.): vadanti tat tattva-vidas tattvam jadž gjānam advajam. «Īstenie Absolūtās Patiesības sapratēji zina, ka Patība tiek izprasta trijās pakāpēs – kā Brahmans, Paramātma un Bhagavāns.» Bhagavāns ir augstākā Absolūtās Patiesības apzināšanās virsotne, tāpēc jācenšas sasniegt Dieva Augstākās Personības izprašanas līmenis un garīgi jākalpo Dievam Kungam. Tā ir zināšanu pilnība.

Ceļš, kas sākas ar pazemības mācīšanos un ved līdz pat Augstākās Patiesības, Absolūtās Dieva Personības izpratnei, ir trepes, kas sākas apakšstāvā un ved līdz augšējam stāvam. Uz šīm kāpnēm ir daudz cilvēku, kas tikuši līdz pirmajam, otrajam vai trešajam stāvam, bet, kamēr cilvēks nav sasniedzis augšējo stāvu, Krišnas izpratni, tikmēr viņš ir zemākajā zināšanu līmenī. Ja kāds vēlas sacensties ar Dievu un tajā pašā laikā iet uz priekšu garīgajās zināšanās, tad nekas viņam neiznāks. Ir skaidri pateikts, ka īsta saprašana nav iespējama bez pazemības. Sevis uzskatīšana par Dievu ir vislielākā uzpūtība. Dzīvo būtni pastāvīgi spārda stingrie materiālās dabas likumi, un tomēr savā nezinā tā domā: «Es esmu Dievs.» Tāpēc zināšanas sākas ar amānitvu, pazemību. Cilvēkam jābūt pazemīgam un jāzina, ka viņš ir pakļauts Visaugstajam Kungam. Kas saceļas pret Visaugsto Kungu, tas tiek pakļauts materiālajai dabai. Tas jāzina un jābūt pārliecinātam par šo patiesību.

13. PANTS

ज्ञेयं यत्तत्प्रवक्ष्यामि यज्ज्ञात्वामृतमश्नुते ।
अनादिमत्परं ब्रह्म न सत्तन्नासदुच्यते ॥ १३ ॥

gjējam jat tat pravakšjāmi jadž gjātvāmritam ašnutē
anādi mat-param brahma na sat tan nāsad učjatē

gjējam – izzināmo; jat – ko; tat – to; pravakšjāmi – Es tagad izskaidrošu; jat – kuru; gjātvā – zinot; amritam – nektāru; ašnutē – cilvēks nogaršo; anādi – bez sākuma; mat-param – Man pakļauts; brahma – gars; na – ne; sat – cēlonis; tat – tam; na – ne; asat – sekas; učjatē – ir teikts.

Tagad Es tev skaidrošu izzināmo, kuru aptverot, tu sajutīsi mūžības garšu. Brahmanam, garam, nav sākuma, tas ir pakļauts Man un atrodas ārpus materiālās pasaules cēloņiem un sekām.

SKAIDROJUMS: Dievs Kungs ir izskaidrojis darbības lauku un lauka zinātāju. Viņš ir arī izskaidrojis, kā iepazīt darbības lauka zinātāju. Tagad Viņš sāk skaidrot izzināmo, vispirms dvēseli, tad Virsdvēseli. Ja zinātājs zina gan dvēseli, gan Virsdvēseli, tad viņš var nobaudīt dzīves nektāru. Kā tika izskaidrots otrajā nodaļā, dzīvā būtne ir mūžīga. Tas apstiprināts arī šeit. Nav noteikta laika, kad džīva ir dzimusi. Neviens arī nevar izpētīt, kā džīvātma ir izpaudusies no Visaugstā Kunga. Tāpēc tai nav sākuma. Vēdu raksti to apstiprina: na džājatē mrijatē vā vipaščit (Katha Upanišada 1.2.18.). Ķermeņa zinātājs nekad nav dzimis un nekad nemirst, viņš ir pilns zināšanu.

Visaugstais Kungs Virsdvēseles veidolā Vēdu rakstos (Švētāšvatara Upanišada 6.16.) nosaukts par pradhāna-kšetragja-patir gunēšah, galveno ķermeņa zinātāju un triju materiālās dabas īpašību saimnieku. Smriti teikts: dāsa-bhūto harēr ēva nānjasjaiva kadāčana. Dzīvās būtnes mūžīgi kalpo Visaugstajam Kungam. To savā mācībā apstiprināja arī Kungs Čaitanja. Tāpēc Brahmana apraksts, kas dots šajā pantā, attiecas uz atsevišķo dvēseli, un, kad vārds «Brahmans» tiek attiecināts uz dzīvo būtni, tad jāsaprot, ka tas ir vigjānabrahma pretstatā ānandabrahmam. Ānanda-brahma ir Augstākais Brahmans, Dieva Personība.

14. PANTS

सर्वतः पाणिपादं तत्सर्वतोक्षिशिरोमुखम् ।
सर्वतः श्रुतिमल्लोके सर्वमावृत्य तिष्ठति ॥ १४ ॥

sarvatah pāni-pādam tat sarvato 'kši-širo-mukham
sarvatah šrutimal lokē sarvam āvritja tišthati

sarvatah – visur; pāni – rokas; pādam – kājas; tat – tā; sarvatah – visur; akši – acis; širah – galvas; mukham – sejas; sarvatah – visur; šruti-mat – ir ausis; lokē – pasaulē; sarvam – visu; āvritja – pārklājot; tišthati – pastāv.

Visur ir Virsdvēseles rokas un kājas, visur ir Viņas acis, galvas un sejas, visur ir Viņas ausis. Tā, visu caurstrāvojot, pastāv Virsdvēsele.

SKAIDROJUMS: Kā Saule izplata bezgala daudz staru, tā dara arī Virsdvēsele jeb Dieva Augstākā Personība. Tā pastāv visucaurstrāvojošā veidā, un Viņā pastāv visas atsevišķās dzīvās būtnes, sākot ar pirmo lielo skolotāju Brahmu līdz pat mazajām skudriņām. Ir bezgala daudz galvu, kāju, roku, acu un dzīvo būtņu. Viss pastāv Virsdvēselē. Tāpēc Virsdvēsele caurstrāvo visu. Taču atsevišķā dvēsele nevar teikt, ka visur ir viņas kājas, rokas un acis. Tas nav iespējams. Ja būtne savā neziņā domā, ka viņas kājas un rokas ir visur, tikai viņa to neapzinās, bet, iegūstot zināšanas, viņa nonāks šādā līmenī, tad tāda domāšana ir pretrunīga. Tas nozīmē, ka materiālās dabas saistītā atsevišķā dvēsele nav augstākā. Visaugstākais atšķiras no atsevišķās dvēseles. Visaugstais Kungs var izstiept savu roku bezgalīgi; atsevišķā dvēsele to nevar. Bhagavad-gītā Dievs Kungs saka: ja kāds Viņam piedāvā puķi, augli vai mazliet ūdens, Viņš tos pieņem. Ja Dievs Kungs ir tālu, tad kā gan Viņš to var izdarīt? Dievs Kungs ir visuvarens: lai gan Viņš ir savā mājvietā, kas ir tālu jo tālu projām no Zemes, Viņš var izstiept roku un pieņemt piedāvājumu. Lūk, kādas ir Viņa spējas. Brahma-samhitā (5.37.) teikts: goloka ēva nivasatj akhilātma-bhūtah – Viņš vienmēr spēlējas uz savas pārpasaulīgās planētas, tomēr visu caurstrāvo. Atsevišķā dvēsele nevar apgalvot, ka viņa visu caurstrāvo. Tāpēc šis pants apraksta Augstāko Dvēseli, Dieva Personību, bet nevis atsevišķo dvēseli.

15. PANTS

सर्वेन्द्रियगुणाभासं सर्वेन्द्रियविवर्जितम् ।
असक्तं सर्वभृच्चैव निर्गुणं गुणभोक्तृ च ॥ १५ ॥

sarvēndrija-gunābhāsam sarvēndrija-vivardžitam
asaktam sarva-bhrič čaiva nirgunam guna-bhoktri ča

sarva – visu; indrija – jutekļu; guna – īpašību; ābhāsam – pirmavots; sarva – visu; indrija – jutekļu; vivardžitam – bez; asaktam – bez pieķeršanās; sarva-bhrit – visa uzturētāja; ča – arī; ēva – noteikti; nirgunam – bez materiālām īpašībām; guna-bhoktri – gunu valdniece; ča – arī.

Virsdvēsele ir visu jutekļu pirmavots, taču pati ir bez jutekļiem. Viņa nekam nav pieķērusies, kaut arī uztur visas būtnes. Viņa ir pāri materiālās dabas īpašībām un tajā pašā laikā vada tās.

SKAIDROJUMS: Kaut arī Visaugstais Kungs ir dzīvo būtņu visu jutekļu avots, Viņam nav tādu materiālu jutekļu kā dzīvajām būtnēm. Patiesībā atsevišķajām dvēselēm ir garīgi jutekļi, bet saistītajā dzīvē tie ir materiālo pamatvielu pārklāti un tāpēc jutekļu darbība izpaužas caur matēriju. Visaugstā Kunga jutekļi nav tā pārklāti. Viņa jutekļi ir pārpasaulīgi un tāpēc tos sauc par nirgunu. Guna nozīmē materiālās īpašības, bet Viņa jutekļus nepārklāj nekas materiāls. Jāsaprot, ka Viņa jutekļi nav tādi kā mūsējie. Kaut arī Viņš ir visas mūsu jutekliskās darbības avots, Viņam ir savi, pārpasaulīgi jutekļi, kas nav piesārņoti. Tas ļoti labi izskaidrots Švētāšvatara Upanišadā (3.19.): apāni-pādo džavano grahītā. Dieva Augstākajai Personībai nav ar matēriju aptraipītu roku, bet ir rokas, kas pieņem visu, kas tiek Viņam ziedots. Lūk, ar ko Virsdvēsele atšķiras no saistītajām dvēselēm. Dievam Kungam nav materiālu acu, bet acis Viņam ir – kā gan citādi Viņš varētu redzēt? Viņš redz visu –

pagātni, tagadni un nākotni. Virsdvēsele dzīvo būtnes sirdī un zina, ko mēs esam darījuši pagātnē, ko darām tagad un kas mūs sagaida nākotnē. Tas apstiprināts arī Bhagavad-gītā: Viņš zina visu, bet neviens nezina Viņu. Ir teikts, ka Visaugstajam Kungam nav tādu kāju kā mums, bet Viņš var ceļot cauri telpai, jo Viņam ir garīgas kājas. Citiem vārdiem sakot, Dievs Kungs nav bezpersonisks; Viņam ir acis, kājas, rokas un viss pārējais, un, tā kā mēs esam Visaugstā Kunga neatņemamas daļiņas, arī mums tas viss ir. Bet Viņa rokas, kājas, acis un jutekļi nav materiālās dabas piesārņoti. Bhagavad-gīta arī apstiprina, ka Dievs Kungs ar savu iekšējo spēju parādās tāds, kāds Viņš ir. Viņš nav materiālās enerģijas piesārņots, jo Viņš ir materiālās enerģijas Kungs. Vēdu rakstos mēs varam izlasīt, ka viss, kas ir Viņā, ir garīgs. Viņam ir mūžīgs veidols, saccidānandavigraha. Viņam ir visas varenības. Viņš ir visu bagātību un visu enerģiju īpašnieks. Viņš ir vissaprātīgākais, un Viņš ir zināšanu pilns. Šīs ir dažas no Dieva Augstākās Personības pazīmēm. Viņš ir visu dzīvo būtņu uzturētājs un visu darbību liecinieks. Kā mēs varam saprast no Vēdu rakstiem, Visaugstais Kungs vienmēr ir pārpasaulīgs. Kaut arī mēs neredzam Viņa galvu, seju, rokas un kājas, Viņam tās ir, un, nonākot pārpasaulīgā līmenī, mēs varēsim redzēt Dieva Kunga veidolu. Tāpēc impersonālisti, kurus joprojām saista matērija, nespēj saprast Dieva Personību.

16. PANTS

बहिरन्तश्च भूतानामचरं चरमेव च ।
सूक्ष्मत्वात्तदविज्ञेयं दूरस्थं चान्तिके च तत् ॥ १६ ॥

bahir antaš ča bhūtānām ačaram čaram ēva ča
sūkšmatvāt tad avigjējam dūra-stham čāntikē ča tat

bahih – ārpusē; antah – iekšpusē; ča – arī; bhūtānām – visām dzīvajām būtnēm; ačaram – nekustīgajām; čaram – kustīgajām; ēva – arī; ča – un; sūkšmatvāt – tā kā ir ļoti smalka; tat – tā; avigjējam – nezināmā; dūra-stham – tālu projām; ča – arī; antikē – tuva; ča – un; tat – tā.

Augstākā Patiesība ir visu dzīvo būtņu ārpusē un iekšpusē, Tā ir kustīgajās un nekustīgajās būtnēs. Tā ir ļoti smalka, tāpēc ar materiāliem jutekļiem to nevar redzēt vai iepazīt. Tā ir ļoti, ļoti tālu, un Tā ir arī tuvu.

SKAIDROJUMS: No Vēdu rakstiem mēs uzzinām, ka Nārājana, Augstākā Persona, atrodas gan katras dzīvās būtnes iekšienē, gan ārpusē. Viņš ir gan garīgajā, gan arī materiālajā pasaulē. Viņš ir tālu projām, tomēr tuvu mums. Vēdu rakstos par to ir teikts: āsīno dūram vradžati šajāno jāti sarvatah (Katha Upanišada 1.2.21.). Viņš vienmēr ir pārpasaulīgas svētlaimes pilns, tāpēc mēs nespējam aptvert, kā Viņš bauda savu pilnīgo varenību. Ar šiem materiālajiem jutekļiem mēs nespējam redzēt vai saprast. Tāpēc Vēdu valodā teikts, ka Viņa izpratnei nevar izmantot mūsu materiālo prātu un jutekļus. Bet, kam ir šķīstīts prāts un jutekļi, tas, garīgi kalpojot Krišnas apziņā, var redzēt Viņu nepārtraukti. Brahma-samhita apstiprina, ka bhakta, kas attīstījis sevī mīlestību pret Visaugsto Dievu, var redzēt Viņu vienmēr, nepārtraukti. Bhagavad-gīta (11.54.) apstiprina, ka Dievu Kungu var redzēt un saprast tikai ar garīgo kalpošanu. Bhaktjā tv ananjajā šakjah.

17. PANTS

अविभक्तं च भूतेषु विभक्तमिव च स्थितम् ।
भूतभर्तृ च तज्ज्ञेयं ग्रसिष्णु प्रभविष्णु च ॥ १७ ॥

avibhaktam ča bhūtēšu vibhaktam iva ča sthitam
bhūta-bhartri ča tadž gjējam grasišnu prabhavišnu ča

avibhaktam – nesadalīta; ča – arī; bhūtēšu – visās dzīvajās būtnēs; vidbhaktam – sadalīta; iva – it kā; ča – arī; sthitam – atrodas; bhūta-bhartri – visu dzīvo būtņu uzturētāja; ča – arī; tat – tā; gjējam – jāsaprot; grasišnu – aprijot; prabhavišnu – attīstot; ča – arī.

Lai gan šķiet, ka Virsdvēsele ir sadalīta starp visām būtnēm, tā ir nedalīta, tā ir viens vesels. Viņa uztur visas dzīvās būtnes, taču jāsaprot, ka Viņa arī aprij un attīsta tās.

SKAIDROJUMS: Dievs Kungs Virsdvēseles veidā atrodas ikvienā sirdī. Vai tas nozīmē, ka Viņš ir sadalījies? Nē. Patiesībā Viņš ir viens. To var salīdzināt ar sauli: saule ir zenītā, un tā ir savā vietā. Mēs varam piectūkstoš jūdzes jebkurā virzienā prasīt cilvēkiem: «Kur ir saule?» Visi atbildēs: «Tā spīd man virs galvas.» Vēdu rakstos šis piemērs dots, lai parādītu, ka Dievs Kungs ir nesadalīts, kaut arī liekas sadalīts. Vēdu rakstos arī teikts, ka viens Višnu savā visvarenībā ir visur, tāpat kā saule parādās daudzās vietās un daudziem cilvēkiem. Un Visaugstais Kungs, kas ir ikvienas dzīvās būtnes uzturētājs, iznīcināšanas laikā visu aprij. Tas tika apstiprināts vienpadsmitajā nodaļā, kur Dievs Kungs saka, ka Viņš ir atnācis aprīt visus Kurukšētras karotājus. Visaugstais Kungs arī teica, ka Viņš visu aprij kā laiks. Viņš ir visa iznīcinātājs, nogalinātājs. Kad ir radīšana, Viņš no sākotnējā stāvokļa visus izveido, bet iznīcināšanas laikā Viņš visus aprij. Vēdu himnas apstiprina, ka Viņš ir visu dzīvo būtņu sākums un visa balsts. Pēc radīšanas viss balstās uz Viņa visvarenību, un pēc iznīcināšanas viss atkal atgriežas un atdusās Viņā. To apstiprina Vēdu himnas. Jato vā imāni bhūtāni džājantē jēna džātāni džīvanti jat prajantj abhisamvišanti tad brahma tad vidžigjāsasva (Taitirīja Upanišada 3.1.).

18. PANTS

ज्योतिषामपि तज्ज्योतिस्तमसः परमुच्यते ।
ज्ञानं ज्ञेयं ज्ञानगम्यं हृदि सर्वस्य विष्ठितम् ॥ १८ ॥

džjotišām api tadž džjotis tamasah param učjatē
gjānam gjējam gjāna-gamjam hridi sarvasja višthitam

džjotišām – visā, kas spīd; api – arī; tat – Tā; džjotih – gaismas avots; tamasah – tumsai; param – pāri; učjatē – ir teikts; gjānam – zināšanas; gjējam – izzināmais; gjāna-gamjam – tas, ko var sasniegt ar zināšanām; hridi – sirdī; sarvasja – visiem; višthitam – atrodas.

Virsdvēsele ir gaisma visā, kas spīd. Viņa stāv pāri matērijas tumsai un ir neizpausta. Viņa ir zināšanas, Viņa ir izziņas priekšmets un zināšanu mērķis. Viņa atrodas ikviena sirdī.

SKAIDROJUMS: Virsdvēsele, Dieva Augstākā Personība, ir gaisma visā, kas spīd, piemēram, saulē, mēnesī un zvaigznēs. Vēdu rakstos teikts, ka garīgajā valstībā nevajag ne sauli, ne mēnesi, jo tur ir Visaugstā Kunga starojums. Materiālajā pasaulē šo brahmadžoti, Dieva Kunga garīgo starojumu klāj mahattatva, materiālās pamatvielas, tāpēc materiālajā pasaulē, lai būtu gaisma, mums vajadzīga saule, mēness, elektrība utt. Bet garīgajā valstībā neko tādu nevajag. Vēdu rakstos skaidri teikts, ka Visaugstā Kunga starojums visu apgaismo. Tāpēc skaidrs, ka Viņš neatrodas materiālajā pasaulē. Viņš atrodas garīgajā valstībā, kas ir tālu jo tālu garīgajās debesīs. Arī tas apstiprināts Vēdu rakstos. Āditja-varnam tamasah parastāt (Švētāšvatara Upanišada 3.8.). Viņš ir gluži kā saule, mūžīgi spīdošs, bet Viņš ir tālu, tālu pāri šīs materiālās pasaules tumsai.

Viņa zināšanas ir pārpasaulīgas. Vēdu raksti apstiprina, ka Brahmans ir koncentrētas pārpasaulīgās zināšanas. Tam, kas vēlas pārcelties uz šo garīgo valstību, zināšanas dod Visaugstais Kungs, kas atrodas ikvienā sirdī. Vienā Vēdu mantrā (Švētāšvatara Upanišada 6.18.) teikts: tam ha dēvam ātma-buddhi-prakāšam mumukšur vai šaranam aham prapadjē. Ja kāds vispār vēlas atbrīvi, tad viņam jāuztic sevi Dieva Augstākajai Personībai. Kas attiecas uz augstāko zināšanu mērķi, arī tas ir apstiprināts Vēdu rakstos: tam ēva viditvāti mritjum ēti. «Tikai zinot Viņu, var iziet ārpus dzimšanas un nāves robežām.» (Švētāšvatara Upanišada 3.8.)

Viņš ir ikvienā sirdī, un Viņš ir augstākais vadītājs. Visaugstākā rokas un kājas ir visur, bet to nevar teikt par atsevišķo dvēseli. Tāpēc jāatzīst, ka ir divi darbības lauka zinātāji, atsevišķā dvēsele un Virsdvēsele. Mūsu kājas un rokas atrodas noteiktā vietā, bet Krišnas kājas un rokas ir visur. To apstiprina Švētāšvatara Upanišada (3.17.): sarvasja prabhum īšānam sarvasja šaranam brihat. Dieva Augstākā Personība, Virsdvēsele, ir prabhu jeb visu dzīvo būtņu saimnieks, tāpēc Viņš ir visu dzīvo

būtņu galīgais patvērums. Tāpēc nevar noliegt, ka Augstākā Virsdvēsele un atsevišķā dvēsele vienmēr atšķiras.

19. PANTS

इति क्षेत्रं तथा ज्ञानं ज्ञेयं चोक्तं समासतः ।
मद्भक्त एतद्विज्ञाय मद्भावायोपपद्यते ॥ १९ ॥

iti kšētram tathā gjānam gjējam čoktam samāsatah
mad-bhakta ētad vigjāja mad-bhāvājopapadjatē

iti – tā; kšētram – darbības lauks (ķermenis); tathā – arī; gjānam – zināšanas; gjējam – izzināmais; ča – arī; uktam – aprakstīts; samāsatah – kopumā; mat-bhaktah – Mans bhakta; ētat – visu to; vigjāja – sapratis; mat-bhāvāja – Manu dabu; upapadjatē – sasniedz.

Es esmu īsumā izskaidrojis darbības lauku [ķermeni], zināšanas un izzināmo. Tikai Mani bhaktas spēj to pilnībā saprast un sasniegt Manu dabu.

SKAIDROJUMS: Dievs Kungs īsumā ir aprakstījis ķermeni, zināšanas un izzināmo. Šīs zināšanas ir par trim lietām: zinātāju, izzināmo un izziņu. Šie trīs kopā ir zinātne par zināšanām. Pilnīgas zināšanas tīri Dieva Kunga bhaktas saprot tieši. Citi tās nespēj saprast. Monisti apgalvo, ka galu galā šīs trīs daļas kļūst par vienu, bet bhaktas to nepieņem. Zināšanas un to attīstība nozīmē sevis izprašanu Krišnas apziņā. Mūs vada materiālā apziņa, bet tiklīdz visu savu apziņu pievēršam Krišnas darbībai un apjēdzam, ka Krišna ir viss, mēs sasniedzam īstas zināšanas. Citiem vārdiem sakot, zināšanas nav nekas cits kā pilnīgas garīgās kalpošanas izpratnes sākuma pakāpe. Piecpadsmitajā nodaļā tas būs ļoti skaidri pateikts.

Tagad kopsavilkumā mēs varam saprast, ka 6. un 7. pantā, sākot ar mahā-bhūtāni līdz čētanā dhritih, tiek analizētas materiālās pamatvielas un noteiktas dzīvības pazīmju izpausmes. Kopumā tās veido ķermeni, darbības lauku. Un 8. līdz 12. pants, no amānitvam līdz tattva-gjānārtha-daršanam, apraksta zināšanu ceļu, kas māca saprast abu veidu darbības lauka zinātājus, dvēseli un Virsdvēseli. Tālāk, no 13. līdz 18. pantam, sākot ar anādi mat-param un beidzot ar hridi sarvasja višthitam, ir aprakstīta dvēsele un Visaugstais Kungs jeb Virsdvēsele.

Tātad ir aprakstītas trīs lietas: darbības lauks (ķermenis), saprašanas ceļš un dvēsele kopā ar Virsdvēseli. Šeit īpaši pateikts, ka tikai tīri Dieva Kunga bhaktas spēj skaidri izprast šīs trīs lietas. Tātad šie bhaktas spēj pilnā mērā īstenot Bhagavad-gītas mācību, sasniegt augstāko mērķi, Visaugstā Kunga Krišnas dabu. Citiem vārdiem sakot, neviens cits kā tikai bhaktas spēj saprast Bhagavad-gītu un sasniegt vēlamo.

20. PANTS

प्रकृतिं पुरुषं चैव विद्ध्यनादी उभावपि ।
विकारांश्च गुणांश्चैव विद्धि प्रकृतिसम्भवान् ॥ २० ॥

prakritim purušam čaiva viddhj anādī ubhāv api
vikārāmš ča gunāmš čaiva viddhi prakriti-sambhavān

prakritim – materiālā daba; purušam – dzīvās būtnes; ča – arī; ēva – noteikti; viddhi – zini; anādī – bez sākuma; ubhau – abas; api – arī; vikārān – izmaiņas; ča – arī; gunān – materiālās dabas trīs īpašības; ča – arī; ēva – noteikti; viddhi – zini; prakriti – no materiālās dabas; sambhavān – radušās.

Zini, ka materiālajai dabai un dzīvajām būtnēm nav sākuma. To izmaiņas un matērijas īpašības radījusi materiālā daba.

SKAIDROJUMS: Ar zināšanām, kas dotas šajā nodaļā, mēs varam izprast ķermeni (darbības lauku) un ķermeņa zinātājus (gan atsevišķo dvēseli, gan Virsdvēseli). Ķermenis ir darbības lauks, un tas ir veidots no materiālās dabas. Atsevišķā dvēsele, kas ir iemiesota un bauda ķermeņa darbību, ir puru-

ša jeb dzīvā būtne. Tā ir viens zinātājs; otrs ir Virsdvēsele. Protams, jāsaprot, ka gan Virsdvēsele, gan atsevišķā būtne ir dažādas Dieva Augstākās Personības izpausmes. Dzīvā būtne pieder pie Viņa enerģijām, bet Virsdvēsele – pie Viņa personiskajiem izvērsumiem.

Gan materiālā daba, gan dzīvā būtne ir mūžīgas. Tās pastāvēja jau pirms radīšanas. Materiālā izpausme radusies no Visaugstā Kunga enerģijas, un arī dzīvās būtnes radušās no enerģijas, bet tikai no augstākās enerģijas. Gan dzīvās būtnes, gan materiālā daba pastāvēja pirms šī kosmosa izpaušanās. Materiālā daba bija iegrimusi Dieva Augstākajā Personībā, Mahāvišnu, un, kad bija laiks, tā izpaudās ar mahattatvas starpniecību. Arī dzīvās būtnes ir Visaugstajā Kungā, bet, tā kā viņas ir saistītas, tās negrib kalpot Kungam. Tāpēc viņām nav atļauts ieiet garīgajās debesīs. Bet līdz ar materiālās dabas radīšanu šīm dzīvajām būtnēm atkal tiek dota iespēja darboties materiālajā pasaulē un gatavoties ieiešanai garīgajā valstībā. Lūk, kāda ir materiālās radīšanas mīkla. Patiesībā dzīvā būtne sākotnēji ir Visaugstā Kunga neatņemama daļiņa, bet savas dumpīgās dabas dēļ tā ir saistīta materiālajā dabā. Patiesībā nav svarīgi, kādā veidā šīs dzīvās būtnes jeb Dieva Kunga augstākās būtnes ir saskārušās ar materiālo dabu. Taču Dieva Augstākā Personība zina, kā un kāpēc tas notika. Rakstos Dievs Kungs norāda, ka tie, kurus piesaistījusi materiālā daba, grūti cīnās par esamību. Bet no šajos dažos pantos aprakstītā mums noteikti jāzina, ka visas materiālās dabas pārvērtības un ietekmes, kas nāk no trijām īpašībām, arī ir materiālās dabas radītas. Visas pārvērtības un dažādība, kas attiecas uz dzīvajām būtnēm, ir ķermeņa dēļ. Kas attiecas uz garu, visas dzīvās būtnes ir vienādas.

21. PANTS

कार्यकारणकर्तृत्वे हेतुः प्रकृतिरुच्यते ।
पुरुषः सुखदुःखानां भोक्तृत्वे हेतुरुच्यते ॥ २१ ॥

kārja-kārana-kartritvē hētuh prakritir učjatē
purušah sukha-duhkhānām bhoktritvē hētur učjatē

kārja – seku; kārana – un cēloņu; kartritvē – radīšanā; hētuh – līdzeklis; prakritih – materiālā daba; učjatē – ir teikts; purušah – dzīvā būtne; sukha – laimes; duhkhānām – un ciešanu; bhoktritvē – baudās; hētuh – līdzeklis; učjatē – ir teikts.

Saka, ka materiālā daba ir visu materiālo cēloņu un seku cēlonis, bet dzīvā būtne ir dažādu ciešanu un baudu cēlonis šajā pasaulē.

SKAIDROJUMS: Dažādas dzīvo būtņu ķermeņu un jutekļu izpausmes ir radījusi materiālā daba. Ir 8 400 000 dzīvo būtņu veidi, un visa šī daudzveidība ir materiālās dabas radīta. Šie veidi rodas no dažādiem dzīvo būtņu jutekļu priekiem; dzīvā būtne vēlas baudīt dzīvi tādā vai citādā ķermenī. Dažādos ķermeņos būtne bauda dažāda veida laimi un ciešanas. Materiālā laime un ciešanas nāk no ķermeņa, bet nevis no pašas būtnes kāda tā ir. Tās sākotnējā stāvoklī par baudu nav jāšaubās, tāpēc jau tas ir īstais stāvoklis. Būtne vēlas valdīt pār materiālo dabu, tāpēc viņa ir materiālajā pasaulē. Garīgajā valstībā nekā tāda nav. Garīgā valstība ir tīra, bet materiālajā pasaulē visi smagi cīnās, lai iegūtu dažādus jutekļu priekus. Skaidrāk būtu teikt, ka ķermenis ir radies no jutekļiem. Jutekļi ir vēlmes apmierināšanas līdzekļi. Un viss kopā – ķermenis un jutekļu līdzekļi – ir materiālās dabas doti, un, kā mēs redzēsim no nākamā panta, dzīvā būtne nonāk vai nu svētīgos vai nelabvēlīgos apstākļos atbilstoši savām agrākajām vēlmēm un darbībai. Atkarībā no būtnes vēlmēm un darbības materiālā daba piešķir viņai atbilstošu dzīves vietu. Būtne pati ir šādu dzīvesvietu iegūšanas cēlonis un sekojošo baudu un ciešanu cēlonis. Reiz novietota noteikta veida ķermenī, būtne nonāk dabas varā, jo ķermenis, kas ir matērija, darbojas saskaņā ar materiālās dabas likumiem. Tad dzīvā būtne nespēj mainīt šo likumu. Iedomāsimies, ka būtne ir ielikta suņa ķermenī. Tikko tā ir ielikta šajā ķermenī, viņai jādarbojas kā sunim. Tā nevar darboties citādi. Un, ja dzīvā būtne ir ielikta cūkas ķermenī, tad tā ir spiesta ēst mēslus un darboties kā cūka. Ja dzīvā būtne ir ielikta padieva ķermenī, tad tai jādarbojas saskaņā ar šo ķermeni. Tas ir dabas likums. Bet jebkuros apstākļos blakus atsevišķajai dvēselei ir Virsdvēsele. Vēdās (Mundaka Upanišadā 3.1.1.) tas izskaidrots šādi: dvā suparnā

sajudžā sakhājah. Visaugstais Kungs ir tik labs pret dzīvo būtni, ka vienmēr pavada atsevišķo dvēseli un visos apstākļos ir tai blakus kā Virsdvēsele jeb Paramātma.

22. PANTS

पुरुषः प्रकृतिस्थो हि भुङ्क्ते प्रकृतिजान्गुणान् ।
कारणं गुणसङ्गोस्य सदसद्योनिजन्मसु ॥ २२ ॥

purušah prakriti-stho hi bhunktē prakriti-džān gunān
kāranam guna-sango 'sja sad-asad-joni-džanmasu

purušah – dzīvā būtne; prakriti-sthah – atrodoties materiālajā enerģijā; hi – noteikti; bhunktē – bauda; prakriti-džān – materiālās dabas radītās; gunān – dabas īpašības; kāranam – cēlonis; guna-sangah – saistīšanās ar dabas īpašībām; asja – dzīvās būtnes; sat-asat – labos un sliktos; joni – dzīvības veidos; džanmasu – piedzimst.

Dzīvā būtne, atrazdamās materiālajā dabā, staigā dzīves ceļus un bauda trijas materiālās dabas īpašības. Tas notiek tādēļ, ka viņa ir saskārusies ar materiālo dabu. Ejot cauri dažādiem dzīvības veidiem, tā sastop gan labu, gan ļaunu.

SKAIDROJUMS: Šis pants ir ļoti svarīgs, lai saprastu, kā dzīvā būtne pārceļo no viena ķermeņa otrā. Otrajā nodaļā teikts, ka būtne ceļo no ķermeņa uz ķermeni līdzīgi tam, kā cilvēks maina drēbes. Šī drēbju maiņa notiek tādēļ, ka būtne ir pieķērusies materiālajai esamībai. Kamēr vien viņu valdzina šī viltus izpausme, tai nākas ceļot no viena ķermeņa otrā. Būtne grib valdīt pār materiālo dabu, tāpēc viņa ir ielikta šādos nevēlamos apstākļos. Materiālo vēlmju ietekmēta, būtne reizēm piedzimst par padievu, reizēm par cilvēku, reizēm par zvēru, par putnu, par tārpu, par zivi, par svēto, par kukaini. Tā tas turpinās. Un visos gadījumos dzīvā būtne uzskata sevi par apstākļu noteicēju, tomēr ir pakļauta materiālajai dabai.

Šeit paskaidrots, ka būtne tiek ielikta šādos dažādos ķermeņos. Tas rodas no saistības ar dažādām dabas īpašībām. Tāpēc ir jāpaceļas pāri trijām materiālajām īpašībām un jānonāk pārpasaulīgā stāvoklī. To sauc par Krišnas apziņu. Kamēr vien būtne neapzinās Krišnu, materiālā apziņa liek tai ceļot no ķermeņa uz ķermeni, jo tai kopš neatminamiem laikiem ir materiālas vēlmes. Bet šis priekšstats ir jāmaina. Izmaiņa var notikt tikai tad, ja klausāmies autoritatīvus avotus. Šeit dots vislabākais piemērs: Ardžuna klausās Dieva zinātni no Krišnas. Ja dzīvā būtne pakļaujas un klausās, tad viņa zaudē ilgi auklēto vēlmi valdīt pār materiālo dabu un pamazām, atmetot šo vēlmi, arvien vairāk bauda garīgu laimi. Vēdu mantrā teikts: jo vairāk būtne mācās Dieva Augstākās Personības sabiedrībā, jo vairāk tā bauda mūžīgu, svētlaimes pilnu dzīvi.

23. PANTS

उपद्रष्टानुमन्ता च भर्ता भोक्ता महेश्वरः ।
परमात्मेति चाप्युक्तो देहेस्मिन्पुरुषः परः ॥ २३ ॥

upadraštānumantā ča bhartā bhoktā mahēšvarah
paramātmēti čāpj ukto dēhē 'smin purušah parah

upadraštā – novērotājs; anumantā – atļāvējs; ča – arī; bhartā – saimnieks; bhoktā – augstākais baudītājs; mahā-īšvarah – Visaugstais Kungs; parama-ātmā – Virsdvēsele; iti – arī; ča – un; api – patiešām; uktah – ir teikts; dēhē – ķermenī; asmin – šajā; purušah – baudītājs; parah – pārpasaulīgais.

Šajā ķermenī ir vēl viens pārpasaulīgs baudītājs, Dievs Kungs, augstākais īpašnieks, kurš novēro un atļauj un kurš ir Virsdvēsele.

SKAIDROJUMS: Šeit teikts, ka Virsdvēsele, kas vienmēr ir kopā ar atsevišķo dvēseli, pārstāv Visaugsto Kungu. Viņa nav parasta dzīvā būtne. Monistu filozofi uzskata, ka ķermeņa zinātājs ir viens, tāpēc domā, ka atsevišķā dvēsele un Virsdvēsele neatšķiras. Lai šo jautājumu noskaidrotu, Dievs Kungs norāda, ka Viņš Paramātmas veidolā ir katrā ķermenī. Viņš atšķiras no atsevišķās dvēseles;

Viņš ir para, pārpasaulīgs. Atsevišķā dvēsele bauda darbību noteiktā laukā, bet Virsdvēsele nav ierobežots baudītājs un nepiedalās ķermeniskā darbībā, bet novēro, uzrauga, atļauj un ir augstākais baudītājs. Viņu sauc par Paramātmu, nevis ātmu, un Tā ir pārpasaulīga. Ir skaidri pateikts, ka ātma un Paramātma atšķiras. Virsdvēseles, Paramātmas kājas un rokas ir visur, bet atsevišķās dvēseles kājas un rokas nav visur. Un, tā kā Paramātma ir Visaugstais Kungs, Viņa ir blakus atsevišķajai dvēselei, lai ļautu tai piepildīt vēlmi materiāli baudīt. Bez Augstākās Dvēseles atļaujas atsevišķā dvēsele neko nevar darīt. Atsevišķais ir bhukta, uzturētais, bet Dievs Kungs ir bhokta, uzturētājs. Pastāv neskaitāmas dzīvās būtnes, un Viņš ir visu to draugs.

Katra atsevišķā dzīvā būtne mūžīgi ir Visaugstā Kunga neatņemama daļiņa; būtne un Visaugstais Kungs ir ļoti tuvi draugi. Bet dzīvā būtne tiecas neklausīt Visaugsto Kungu un darboties neatkarīgi, cenšoties valdīt pār dabu, un šīs tieksmes dēļ viņu sauc par Visaugstā Kunga robeženerģiju. Dzīvā būtne var atrasties vai nu materiālajā, vai arī garīgajā enerģijā. Kamēr vien būtni saista materiālā enerģija, Visaugstais Kungs kā tās draugs, Virsdvēsele, ir kopā ar viņu, lai palīdzētu tai atgriezties garīgajā enerģijā. Dievs Kungs vienmēr vēlas, lai dvēsele atgrieztos garīgajā enerģijā, bet savas mazās neatkarības dēļ atsevišķā būtne pastāvīgi atsakās no saskarsmes ar garīgo gaismu. Šī nepareizā neatkarības izlietošana rada viņas materiālās nesaskaņas saistītajā dabā. Tāpēc Dievs Kungs vienmēr dod norādījumus no iekšpuses un ārpuses. No ārpuses Viņš dod norādījumus tā, kā teikts Bhagavad-gītā, un no iekšpuses Viņš cenšas pārliecināt dzīvo būtni, ka tās darbība materiālajā laukā nemaz neved uz īstu laimi. «Atmet to un vērs savu ticību uz Mani. Tad tu būsi laimīgs,» Viņš saka. Tāpēc saprātīgs cilvēks, kas tic Paramātmai jeb Dieva Augstākajai Personībai, sāk iet pretī mūžīgai, svētlaimes un zināšanu pilnai dzīvei.

24. PANTS

य एवं वेत्ति पुरुषं प्रकृतिं च गुणैः सह ।
सर्वथा वर्तमानोपि न स भूयोभिजायते ॥ २४ ॥

ja ēvam vētti purušam prakritim ča gunaih saha
sarvathā vartamāno 'pi na sa bhūjo 'bhidžājatē

jah – kas; ēvam – tā; vētti – zina; purušam – dzīvo būtni; prakritim – materiālo dabu; ča – un; gunaih – materiālās dabas īpašības; saha – ar; sarvathā – visos veidos; vartamānah – atrodas; api – par spīti; na – nekad; sah – viņš; bhūjah – atkal; abhidžājatē – piedzimst.

Kas izprot šo mācību par materiālo dabu, dzīvo būtni un dabas īpašību mijiedarbībām, tas noteikti sasniedz atbrīvi. Viņš nekad vairs nepiedzimst, lai kas arī viņš tagad būtu.

SKAIDROJUMS: Kas skaidri izprot materiālo dabu, Virsdvēseli, atsevišķo dvēseli un viņu savstarpējās attiecības, tas kļūst atbrīves cienīgs un pievēršas garīgajai gaisotnei; viņš vairs nav spiests atgriezties materiālajā dabā. Tas notiek pateicoties zināšanām. Zināšanu mērķis ir skaidri saprast, ka dzīvā būtne ir nejauši kritusi šajā materiālajā esamībā. Cilvēkam pašam, tiekoties ar autoritātēm, svētiem cilvēkiem un garīgo skolotāju, jāsaprot savs stāvoklis un, izprotot Bhagavad-gītu, kā to ir izskaidrojusi Dieva personība, jāatgriežas garīgajā apziņā jeb Krišnas apziņā. Tad viņš noteikti vairs nekad neatgriezīsies materiālajā esamībā; viņš pāries garīgajā valstībā, lai dzīvotu mūžīgas svētlaimes un zināšanu pilnu dzīvi.

25. PANTS

ध्यानेनात्मनि पश्यन्ति केचिदात्मानमात्मना ।
अन्ये सांख्येन योगेन कर्मयोगेन चापरे ॥ २५ ॥

dhjānēnātmani pašjanti kēčid ātmānam ātmanā
anjē sānkhjēna jogēna karma-jogēna čāparē

dhjānēna – meditējot; ātmani – sevī; pašjanti – redz; kēčit – daži; ātmānam – Virsdvēseli; ātmanā – ar prātu; anjē – citi; sānkhjēna – ar filozofisku spriešanu; jogēna – ar jogu; karma-jogēna – darbojoties un nevēloties augļus; ča – arī; aparē – citi.

Vieni aptver Virsdvēseli sevī, meditējot, otri to redz, apgūstot zināšanas, trešie – ar darbu, pēc kura augļiem viņi netiecas.

SKAIDROJUMS: Dievs Kungs stāsta Ardžunam, ka, atkarībā no tā, kā cilvēks cenšas apzināties sevi, saistītās dvēseles var iedalīt divās daļās. Ateisti, agnostiķi un skeptiķi nespēj nonākt līdz garīgai izpratnei. Bet ir vēl citi, kas ir uzticīgi savai garīgās dzīves izpratnei, un viņus sauc par iekšēji redzīgiem bhaktām, filozofiem un tiem, kas atsacījušies no sava darba augļiem. Monisma mācības aizstāvjus arī var pieskaitīt ateistiem un agnostiķiem. Citiem vārdiem sakot, tikai Dieva Augstākās Personības bhaktām ir vislabākā garīgā izpratne, jo viņi saprot, ka aiz šīs materiālās dabas ir garīgā valstība un Dieva Augstākā Personība, kas ir izvērsusies kā Paramātma, Virsdvēsele ikvienā, visucaurstrāvojošais Dievs. Protams, pie ticīgajiem var pieskaitīt arī tos, kas, attīstot zināšanas, cenšas saprast Augstāko Absolūto Patiesību. Sānkhjas filozofi analizē materiālo pasauli un iedala to divdesmit četrās pamatvielās. Par divdesmit piekto viņi uzskata dvēseli. Kad viņi saprot, ka atsevišķā dvēsele stāv pāri materiālajām pamatvielām, tad viņi spēj arī saprast, ka pāri atsevišķajai dvēselei ir Dieva Augstākā Personība. Tā ir divdesmit sestā «pamatviela». Tā viņi pamazām nonāk līdz garīgajai kalpošanai Krišnas apziņā. Tiem, kas darbojas bez pieķeršanās augļiem, arī ir pareiza attieksme. Viņiem tiek dota iespēja attīstīties līdz garīgai kalpošanai Krišnas apziņā. Šeit teikts, ka ir cilvēki, kuru apziņa ir tīra un kuri cenšas atrast Virsdvēseli ar meditāciju, un atklājuši sevī Virsdvēseli, nonāk pārpasaulīgā stāvoklī. Gluži tāpat ir citi, kas cenšas saprast Augstāko Dvēseli, izkopjot zināšanas, un vēl citi, kas nodarbojas ar hathas jogu un ar šādu bērnišķību cenšas apmierināt Dieva Augstāko Personību.

26. PANTS

अन्ये त्वेवमजानन्तः श्रुत्वान्येभ्य उपासते ।
तेपि चातितरन्त्येव मृत्युं श्रुतिपरायणाः ॥ २६ ॥

anjē tv ēvam adžānantah šrutvānjēbhja upāsatē
tē 'pi čātitarantj ēva mritjum šruti-parājanāh

anjē – citi; tu – bet; ēvam – tā; adžānantah – bez garīgām zināšanām; šrutvā – klausoties; anjēbhjah – no citiem; upāsatē – sāk godināt; tē – tie; api – arī; ča – un; atitaranti – paceļas pāri; ēva – noteikti; mritjum – nāves ceļam; šruti-parājanāh – vēloties klausīties.

Vēl ir tādi, kuriem nav garīgo zināšanu, bet viņi sāk godināt Augstāko Personību, dzirdējuši par To no citiem. Viņi tiecas uzklausīt autoritātes, tāpēc arī paceļas pāri dzimšanas un nāves ceļam.

SKAIDROJUMS: Šis pants ir īpaši attiecināms uz mūsdienu sabiedrību, kurai nav gandrīz nekādas izglītības garīgajos jautājumos. Daži cilvēki var likties ateistiski, agnosticiski vai filozofiski, bet patiesībā viņiem nav filozofijas zināšanu. Parastam cilvēkam, ja viņš ir laba dvēsele, klausoties tiek dota iespēja attīstīties. Klausīšanās ir ļoti svarīga. Kungs Čaitanja, kurš sludināja Krišnas apziņu mūsdienu pasaulē, ļoti uzsvēra klausīšanās svarīgumu, jo parastam cilvēkam pietiek klausīties no autoritatīviem avotiem, lai pilnveidotos, it īpaši, ja viņš saskaņā ar Kunga Čaitanjas norādījumiem klausās pārpasaulīgo skaņu Harē Krišna, Harē Krišna, Krišna Krišna, Harē Harē/Harē Rāma, Harē Rāma, Rāma Rāma, Harē Harē. Tāpēc ir teikts, ka visiem cilvēkiem jācenšas klausīties no sevi apjēgušām dvēselēm un pamazām jāiemācās visu saprast. Tad viņi noteikti sāk godināt Visaugsto Kungu. Kungs Čaitanja teica, ka šajā laikmetā nevienam nav jāmaina savs stāvoklis, tikai jāatmet cenšanās izprast Absolūto Patiesību ar prātošanu. Jāmācās kļūt par kalpu tiem, kas zina Visaugsto Kungu. Ja cilvēkam paveicas un viņš rod patvērumu pie tīra bhaktas, klausās no viņa par sevis apzināšanos un seko viņa pēdās, tad šis cilvēks pakāpeniski paceļas tīra bhaktas līmenī. Šajā pantā īpaši

uzsvērta klausīšanās, un tas ir ļoti pareizi. Kaut arī parastie cilvēki bieži nav tik spējīgi kā tā dēvētie filozofi, klausīšanās ar ticību no autoritatīvas personas palīdzēs viņiem pacelties pāri materiālajai esamībai un atgriezties mājās, pie Dieva.

27. PANTS

यावत्सञ्जायते किञ्चित्सत्त्वं स्थावरजङ्गमम् ।
क्षेत्रक्षेत्रज्ञसंयोगात्तद्विद्धि भरतर्षभ ॥ २७ ॥

jāvat sandžājatē kinčit sattvam sthāvara-džangamam
kšētra-kšētragja-samjogāt tad viddhi bharataršabha

jāvat – viss, kas; sandžājatē – rodas; kinčit – viss; sattvam – pastāvošais; sthāvara – nekustīgais; džangamam – kustīgais; kšētra – ķermeņa; kšētra-gja – un ķermeņa zinātāja; samjogāt – saistībā; tat viddhi – to zini; bharata-rišabha – galvenais no Bhāratām.

Galvenais no Bhāratām! Zini, ka viss pastāvošais – gan kustīgais, gan nekustīgais – ir tikai darbības lauka un tā zinātāja savienojums.

SKAIDROJUMS: Šajā pantā izskaidrota gan materiālā daba, gan dzīvā būtne, kas pastāvēja pirms kosmosa radīšanas. Viss, kas ir radīts, ir tikai dzīvās būtnes un materiālās dabas savienojums. Ir daudz nekustīgu izpausmju – koki, kalni, pauguri —, un daudz kustīgu, un visas tās ir tikai zemākās un augstākās dabas jeb dzīvās būtnes, savienojumi. Bez augstākās dabas – dzīvās būtnes klātbūtnes nekas nevar augt. Attiecības starp matēriju un dabu turpinās mūžīgi, un šis savienojums ir Visaugstā Kunga radīts, tāpēc Viņš vada gan augstāko, gan zemāko dabu. Viņš ir radījis materiālo dabu, un augstākā daba ir ielikta šajā materiālajā dabā; tādā veidā notiek visas darbības un rodas visas izpausmes.

28. PANTS

समं सर्वेषु भूतेषु तिष्ठन्तं परमेश्वरम् ।
विनश्यत्स्वविनश्यन्तं यः पश्यति स पश्यति ॥ २८ ॥

samam sarvēšu bhūtēšu tišthantam paramēšvaram
vinašjatsv avinašjantam jah pašjati sa pašjati

samam – vienādi; sarvēšu – visās; bhūtēšu – dzīvajās būtnēs; tišthan-tam – atrodas; parama-īšvaram – Virsdvēsele; vinašjatsu – iznīcināmajā; avinašjantam – neiznīcināta; jah – kas; pašjati – redz; sah – viņš; pašjati – patiesi redz.

Kas redz, ka Virsdvēsele pavada atsevišķo dvēseli visos ķermeņos, un saprot, ka ne dvēsele, ne Virsdvēsele, kuras mīt mirstīgā ķermenī, nekad netiek iznīcinātas, tas redz patiesi.

SKAIDROJUMS: Ikviens, kas pateicoties labai sabiedrībai spēj redzēt trīs lietas – ķermeni, ķermeņa īpašnieku jeb atsevišķo dvēseli un atsevišķās dvēseles draugu —, kas ir kopā, patiešām zina. Kamēr cilvēks nav saskāries ar īstenu garīgo jautājumu zinātāju, tikmēr viņš nespēj redzēt šīs trīs lietas. Tie, kam nav šādas saskarsmes, dzīvo neziņā; viņi redz tikai ķermeni un domā, ka ar ķermeņa nāvi visam ir beigas. Bet patiesībā tas tā nav. Pēc ķermeņa bojāejas paliek gan dvēsele, gan Virsdvēsele, un tās dažādos kustīgos un nekustīgos veidolos turpina pastāvēt mūžīgi. Sanskrita vārdu «paramēšvara» reizēm tulko kā «atsevišķā dvēsele», jo dvēsele ir materiālā ķermeņa saimnieks, un pēc ķermeņa nāves tā pāriet citā veidolā. Šajā nozīmē viņa ir saimnieks. Bet ir citi, kas skaidro šo «paramēšvara» kā «Virsdvēsele». Jebkurā gadījumā turpina pastāvēt gan Virsdvēsele, gan atsevišķā dvēsele. Tās neiet bojā. Kas to redz, tas redz, kas notiek patiesībā.

29. PANTS

समं पश्यन्हि सर्वत्र समवस्थितमीश्वरम् ।
न हिनस्त्यात्मनात्मानं ततो याति परां गतिम् ॥ २९ ॥

samam pašjan hi sarvatra samavasthitam īšvaram
na hinastj ātmanātmānam tato jāti parām gatim

samam – vienādi; pašjan – redzot; hi – noteikti; sarvatra – visu; samavasthitam – vienādi esot; īšvaram – Virsdvēseli; na – ne; hinasti – pagrimst; ātmanā – ar prātu; ātmānam – dvēsele; tatah – tad; jāti – sasniedz; parām – pārpasaulīgo; gatim – mērķi.

Kas redz, ka Virsdvēsele ir visur, ikvienā dzīvajā būtnē, tas nepazudina sevi ar postošu prāta darbību. Tā viņš tuvojas pārpasaulīgajam mērķim.

SKAIDROJUMS: Pieņemot materiālo esamību, dzīvā būtne ir nonākusi citādā stāvoklī nekā garīgajā esamībā. Bet, ja cilvēks saprot, ka Visaugstākais savā Paramātmas izpausmē ir visur, t.i., ja viņš spēj saskatīt Dieva Augstākās Personības klātbūtni visā dzīvajā, tad viņš nepazudina sevi ar postošu domāšanu un pakāpeniski paceļas uz garīgo valstību. Prāts parasti ir pieķēries jutekļu apmierināšanai, bet, kad tas pievēršas Virsdvēselei, cilvēks pilnveidojas garīgajā izpratnē.

30. PANTS

प्रकृत्यैव च कर्माणि क्रियमाणानि सर्वशः ।
यः पश्यति तथात्मानमकर्तारं स पश्यति ॥ ३० ॥

prakritjaiva ča karmāni krijamānāni sarvašah
jah pašjati tathātmānam akartāram sa pašjati

prakritjā – materiālās dabas; ēva – noteikti; ča – arī; karmāni – darbība; krijamānāni – darīta; sarvašah – visādā ziņā; jah – kas; pašjati – redz; tathā – arī; ātmānam – sevi; akartāram – nedarītāju; sah – viņš; pašjati – redz pilnīgi.

Kas redz, ka visu dara materiālās dabas radītais ķermenis, bet patība ir bezdarbīga, tas ir patiešām redzīgs.

SKAIDROJUMS: Šo ķermeni Virsdvēseles vadībā ir izveidojusi materiālā daba, un nekādu ķermenisko darbību būtne neveic. Viss, kas būtnei ir jādara vai nu laimes, vai ciešanu dēļ, ir uzspiests ķermeņa uzbūves dēļ. Taču patība atrodas ārpus šīs ķermeniskās darbības. Ķermenis būtnei tiek dots saskaņā ar viņas agrākajām vēlmēm. Lai piepildītu vēlmes, būtnei tiek dots ķermenis, saskaņā ar kuru tā darbojas. Var teikt, ka ķermenis ir vēlmju piepildīšanas mašīna, ko izveidojis Visaugstais Kungs. Vēlmju dēļ būtne tiek ielikta grūtos apstākļos, lai ciestu vai baudītu. Kad dzīvā būtne attīsta šādu pārpasaulīgu redzējumu, viņa spēj atšķirt sevi no ķermeniskās darbības. Kas tā redz, tas ir patiešām redzīgs.

31. PANTS

यदा भूतपृथग्भावमेकस्थमनुपश्यति ।
तत एव च विस्तारं ब्रह्म सम्पद्यते तदा ॥ ३१ ॥

jadā bhūta-prithag-bhāvam ēka-stham anupašjati
tata ēva ča vistāram brahma sampadjatē tadā

jadā – kad; bhūta – dzīvo būtņu; prithak-bhāvam – atšķirības; ēka-stham – esot vienā; anupašjati – cilvēks cenšas redzēt, uzklausot autoritāti; tatah ēva – no tā laika; ča – arī; vistāram – izpausme; brahma – Absolūtu; sampadjatē – viņš sasniedz; tadā – tad.

Kad saprātīgs cilvēks pārstāj uzskatīt dzīvās būtnes par dažādām dažādu ķermeņu dēļ un redz, ka dzīvās būtnes ir visur, tad viņš izprot Brahmanu.

SKAIDROJUMS: Kad cilvēks spēj redzēt, ka dažādi dzīvo būtņu ķermeņi pastāv tāpēc, ka atsevišķajām dvēselēm ir dažādas vēlmes, bet tie patiesībā dvēselei nepieder, tad viņš redz patiesi. Materiālistiskajā dzīves izpratnē mēs redzam padievus, cilvēkus, suņus, kaķus u.c. Šis materiālais skatī-

jums nav īstais skatījums. Materiālistiskais dalījums rodas dzīves materiālas izpratnes dēļ. Pēc materiālā ķermeņa bojāejas paliek tikai garīgā dvēsele. Garīgā dvēsele saskaras ar materiālo dabu, tāpēc saņem dažādus ķermeņus. Kas to redz, tas redz garīgi, atbrīvojies no tāda iedalījuma kā cilvēki, dzīvnieki, augsts, zems, utt., cilvēks šķīsta savu apziņu un spēj apzināties Krišnu un savu garīgo būtību. Nākamajā pantā būs paskaidrots, kā cilvēks redz šajā stāvoklī.

32. PANTS

अनादित्वान्निर्गुणत्वात्परमात्मायमव्ययः ।
शरीरस्थोऽपि कौन्तेय न करोति न लिप्यते ॥ ३२ ॥

anāditvān nirgunatvāt paramātmājam avjajah
šarīra-stho 'pi kauntēja na karoti na lipjatē

anāditvāt – tā kā ir mūžīgs; nirgunatvāt – pārpasaulīgs; parama – pāri materiālajai dabai; ātmā – gars; ajam – šis; avjajah – neiznīcināmais; šarīra-sthah – kas mīt ķermenī; api – kaut arī; kauntēja – Kuntī dēls; na karoti – nedara nekā; na lipjatē – nesapinas.

Ardžuna! Kas redz ar mūžības acīm, tas redz, ka nemirstīgā dvēsele ir pārpasaulīga, mūžīga un dabas īpašību neskarta. Lai gan saistīta ar materiālo ķermeni, tā nedarbojas un nesapinas.

SKAIDROJUMS: Materiālā ķermeņa dzimšanas dēļ liekas, ka arī dzīvā būtne piedzimst, bet patiesībā tā ir mūžīga; tā nav dzimusi, un, par spīti tam, ka viņa atrodas materiālajā ķermenī, tā ir pārpasaulīga un mūžīga. To nav iespējams iznīcināt. Pēc dabas tā ir pilna svētlaimes. Būtne neveic nekādu materiālu darbību, tāpēc darbība, kas veikta aiz saskarsmes ar materiālo ķermeni, viņu nesasaista.

33. PANTS

यथा सर्वगतं सौक्ष्म्यादाकाशं नोपलिप्यते ।
सर्वत्रावस्थितो देहे तथात्मा नोपलिप्यते ॥ ३३ ॥

jathā sarva-gatam saukšmjād ākāšam nopalipjatē
sarvatrāvasthito dēhē tathātmā nopalipjatē

jathā – kā; sarva-gatam – visucaurstrāvojošās; saukšmjāt – tā kā ir smalkas; ākāšam – debesis; na – ne; upalipjatē – sajaucas; sarvatra – visur; avasthitah – esot; dēhē – ķermenī; tathā – tā; ātmā – patība; na – ne; upalipjatē – sajaucas.

Debesis ir ļoti smalkas, tāpēc tās nesajaucas ne ar ko, lai gan caurstrāvo visu. Arī dvēsele, kas redz Brahmanu, nesajaucas ar ķermeni, kaut arī atrodas tajā.

SKAIDROJUMS: Gaiss ieiet ūdenī, dubļos, mēslos un visā citā, tomēr tas ne ar ko nesajaucas. Arī dzīvā būtne atrodas visdažādākajos ķermeņos, tomēr ir pāri tiem, jo ir smalka. Tāpēc ar materiālām acīm nevar redzēt, kā dzīvā būtne saskaras ar ķermeni un kā tā iziet no ķermeņa pēc nāves. To nespēj pateikt neviens zinātnieks.

34. PANTS

यथा प्रकाशयत्येकः कृत्स्नं लोकमिमं रविः ।
क्षेत्रं क्षेत्री तथा कृत्स्नं प्रकाशयति भारत ॥ ३४ ॥

jathā prakāšajatj ēkah kritsnam lokam imam ravih
kšētram kšētrī tathā kritsnam prakāšajati bhārata

jathā – kā; prakāšajati – apgaismo; ēkah – viena; kritsnam – visu; lokam – Visumu; imam – šī; ravih – Saule; kšētram – šo ķermeni; kšētrī – dvēsele; tathā – tāpat; kritsnam – visu; prakāšajati – apgaismo; bhārata – Bharatas dēls.

Bharatas dēls! Kā Saule viena pati apgaismo Visumu, tā dzīvā būtne, kas ķermenī ir viena pati, apgaismo visu ķermeni ar apziņu.

SKAIDROJUMS: Par apziņu runā daudz dažādu teoriju. Šeit, Bhagavad-gītā, dots piemērs par Sauli un saulesstariem. Saule atrodas vienā vietā, bet apgaismo Visumu, un mazā garīgā dvēsele, kas atrodas šā ķermeņa sirdī, apgaismo ar apziņu visu ķermeni. Tādējādi apziņa ir dvēseles klātbūtnes pierādījums, tāpat kā saulesstari un gaisma ir Saules esamības pierādījums. Kad ķermenī ir dvēsele, tad visu ķermeni caurstrāvo apziņa, bet, tiklīdz dvēsele aiziet no ķermeņa, tajā vairs nav apziņas. Saprātīgs cilvēks to viegli apjēgs. Tāpēc apziņa nav matērijas savienojumu radīta. Tā ir dzīvās būtnes pazīme. Dzīvās būtnes apziņa, kas pēc īpašībām neatšķiras no augstākās apziņas, patiesībā nav augstākā, jo viena ķermeņa apziņa nespēj aptvert citus ķermeņus. Bet Virsdvēsele, kas atrodas visos ķermeņos un ir atsevišķās dvēseles draugs, apzinās visus ķermeņus. Lūk, ar ko atšķiras augstākā apziņa no atsevišķās apziņas.

35. PANTS

क्षेत्रक्षेत्रज्ञयोरेवमन्तरं ज्ञानचक्षुषा ।
भूतप्रकृतिमोक्षं च ये विदुर्यान्ति ते परम् ॥ ३५ ॥

kšētra-kšētragjajor ēvam antaram gjāna-čakšušā
bhūta-prakriti-mokšam ča jē vidur jānti tē param

kšētra – ķermeņa; kšētra-gjajoh – ķermeņa īpašnieka; ēvam – tā; antaram – atšķirību; gjāna-čakšušā – ar zināšanu acīm; bhūta – dzīvās būtnes; prakriti – no materiālās dabas; mokšam – atbrīvi; ča – arī; jē – kas; viduh – zina; jānti – iet; tē – tie; param – pie Visaugstākā.

Kas ar zināšanu acīm redz atšķirību starp ķermeni un ķermeņa zinātāju un spēj arī saprast atbrīvi no materiālās dabas jūga, tas sasniedz augstāko mērķi.

SKAIDROJUMS: Trīspadsmitās nodaļas jēga ir tāda, ka cilvēkam jāzina atšķirība starp ķermeni, ķermeņa īpašnieku un Virsdvēseli. Jāsaprot atbrīves ceļš, kas aprakstīts no astotā līdz divpadsmitajam pantam. Tad cilvēks var sasniegt augstāko mērķi.

Ticīgam cilvēkam vispirms jāatrod laba sabiedrība, kurā var klausīties par Dievu un tādā veidā pakāpeniski iegūt apgaismību. Ja cilvēks pieņem garīgo skolotāju, viņš var mācīties atšķirt garu no matērijas, un tas ir pakāpiens tālākai garīgai izpratnei. Garīgais skolotājs ar dažādiem norādījumiem māca skolniekus atbrīvoties no materiālistiskās dzīves izpratnes. Piemēram, Bhagavad-gītā mēs redzam, ka Krišna māca Ardžunu, lai atbrīvotu viņu no materiālistiskiem apsvērumiem.

Mēs varam saprast, ka šis ķermenis ir matērija; to un tā divdesmit četras pamatvielas var analizēt. Ķermenis ir rupjā izpausme. Smalkā izpausme ir prāts un psiholoģiskas parādības. Dzīvības pazīmes ir šo iezīmju mijiedarbības. Bet tam visam pāri ir dvēsele, un ir arī Virsdvēsele. Dvēsele un Virsdvēsele ir divas un dažādas. Materiālā pasaule darbojas, savienojoties dvēselei un divdesmit četrām materiālajām pamatvielām. Kas spēj saskatīt, ka visa materiālā izpausme ir dvēseles un materiālo pamatvielu savienojums, kas spēj redzēt Augstākās Dvēseles stāvokli, tas ir cienīgs ieiet garīgajā valstībā. Šie jautājumi domāti apcerei un izprašanai, un šo nodaļu pilnīgi jāsaprot ar garīgā skolotāja palīdzību.

Tā beidzas Bhaktivēdāntas skaidrojumi Šrīmad Bhagavad-gītas trīspadsmitajai nodaļai, kas vēsta par dabu, baudītāju un apziņu.

ČETRPADSMITĀ NODAĻA – Materiālās dabas trīs īpašības

1. PANTS

श्रीभगवानुवाच
परं भूयः प्रवक्ष्यामि ज्ञानानां ज्ञानमुत्तमम् ।
यज्ज्ञात्वा मुनयः सर्वे परां सिद्धिमितो गताः ॥ १ ॥

šrī bhagavān uvāča
param bhūjah pravakšjāmi gjānānām gjānam uttamam
jadž gjātvā munajah sarvē parām siddhim ito gatāh

šrī bhagavān uvāča – Dieva Augstākā Personība sacīja; param – pārpasaulīgās; bhūjah – atkal; pravakšjāmi – Es teikšu; gjānānām – visu zināšanu; gjānam – zināšanas; uttamam – augstākās; jat – kuras; gjātvā – zinot; munajah – gudrie; sarvē – visi; parām – pārpasaulīgu; siddhim – pilnību; itah – no šīs pasaules; gatāh – sasniedza.

Dieva Augstākā Personība sacīja: Tagad atkal Es tev vēstīšu visaugstāko gudrību, visu zināšanu zināšanas, kuras izprotot, visi gudrie ir sasnieguši augstāko pilnību.

SKAIDROJUMS: No septītās līdz divpadsmitajai nodaļai Šrī Krišna pilnīgi atklāj Absolūto Patiesību, Dieva Augstāko Personību. Tagad pats Dievs Kungs tālāk izglīto Ardžunu. Kas ar filozofisku prātošanu saprot šo nodaļu, tas saprot garīgo kalpošanu. Trīspadsmitajā nodaļā noskaidrots, ka, pazemīgi izkopjot zināšanas, var atbrīvoties no materiālajām saitēm. Paskaidrots arī, ka dzīvā būtne ir sapinusies materiālajā pasaulē tāpēc, ka saskārusies ar materiālās dabas īpašībām. Tagad šajā nodaļā Augstākā Personība izskaidro, kādas ir šīs īpašības, kā tās darbojas, kā tās saista un kā tās atbrīvo. Visaugstais Kungs sludina, ka šajā nodaļā dotās zināšanas ir augstākas par iepriekšējās nodaļās dotajām. Saprotot šīs zināšanas, dažādi viedie ir sasnieguši pilnību un aizgājuši uz garīgo valstību. Tagad Dievs Kungs izskaidro tās pašas zināšanas vēl labākā veidā. Šīs zināšanas ir daudz augstākas par visiem zināšanu ceļiem, par kuriem tika stāstīts iepriekš, un, zinot tās, var sasniegt pilnību. Tādējādi tiek uzskatīts, ka tas, kas izprot četrpadsmito nodaļu, sasniedz pilnību.

2. PANTS

इदं ज्ञानमुपाश्रित्य मम साधर्म्यमागताः ।
सर्गेपि नोपजायन्ते प्रलये न व्यथन्ति च ॥ २ ॥

idam gjānam upāšritja mama sādharmjam āgatāh
sargē 'pi nopadžājantē pralajē na vjathanti ča

idam – šais; gjānam – zināšanās; upāšritja – patvērušies; mama – Manu; sādharmjam – tādu pašu dabu; āgatāh – sasniedzis; sargē api – pat radīšanā; na – ne; upadžājantē – dzimst; pralajē – iznīcināšanā; na – ne; vjathanti – uztraukts; ča – arī.

Kas ir stingrs šajās zināšanās, sasniedz pārpasaulīgu dabu – tādu pašu kā Manējo. Tad viņš vairs nepiedzimst radīšanā un paliek neskarts iznīcināšanā.

SKAIDROJUMS: Kas ieguvis pilnīgas pārpasaulīgās zināšanas, tas pēc īpašībām kļūst vienāds ar Dieva Augstāko Personību un atbrīvojas no atkārtotas dzimšanas un nāves. Tomēr viņš nezaudē patību un joprojām ir atsevišķā dvēsele. No Vēdu rakstiem mēs uzzinām, ka atbrīvotas dvēseles, kas sasniegušas garīgo debesu pārpasaulīgās planētas, vienmēr meklē Visaugstā Kunga lotospēdas un ar mīlestību pārpasaulīgi kalpo Viņam. Tātad arī pēc atbrīves bhaktas nezaudē savu individualitāti.

Parasti visas zināšanas, ko mēs saņemam materiālajā pasaulē, ir triju materiālās dabas īpašību piesārņotas. Zināšanas, kas ir brīvas no triju materiālās dabas īpašību sārņiem, sauc par pārpasaulīgajām zināšanām. Tikko cilvēks atrodas pārpasaulīgajās zināšanās, viņš ir tādā pašā līmenī kā Augstākā Persona. Tie, kas neko nezina par garīgajām debesīm, uzskata, ka pēc atbrīves no materiālā veidola materiālās darbības viņi kļūst garīgi bezveidīgi, bez jebkādas dažādības. Tomēr, kā šajā pasaulē ir materiāla daudzveidība, tā daudzveidība ir arī garīgajā valstībā. Kas to nezina, tie domā, ka garīgā esamība ir materiālās dažādības pretstats. Bet patiesībā garīgajās debesīs būtne iegūst garīgu veidolu. Tur notiek garīga darbība, un šādu garīgu stāvokli sauc par bhakti dzīvi. Gaisotne ir pilnīgi tīra, un būtne pēc īpašībām līdzinās Visaugstajam Kungam. Lai iegūtu šādas zināšanas, ir jāattīsta visas garīgās īpašības. To, kas tādējādi attīsta garīgās īpašības, neskar ne materiālās pasaules radīšana, ne iznīcināšana.

3. PANTS

मम योनिर्महद्ब्रह्म तस्मिन्गर्भं दधाम्यहम् ।
सम्भवः सर्वभूतानां ततो भवति भारत ॥ ३ ॥

mama jonir mahad brahma tasmin garbham dadhāmj aham
sambhavah sarva-bhūtānām tato bhavati bhārata

mama – Mans; jonih – dzimšanas avots; mahat – visa materiālā esamība; brahma – augstākais; tasmin – tajā; garbham – grūtniecību; dadhāmi – radu; aham – Es; sambhavah – iespēja; sarva-bhūtānām – visām dzīvajām būtnēm; tatah – pēc tam; bhavati – kļūst; bhārata – ak, Bharatas dēls.

Bharatas dēls! Viss materiālais pirmpamats, ko sauc par Brahmanu, ir dzimšanas avots. Es apaugļoju Brahmanu un dodu visām būtnēm iespēju piedzimt.

SKAIDROJUMS: Pasauli var izskaidrot šādi: viss, kas notiek, pateicoties kšētras un kšētragjas, ķermeņa un dvēseles, savienojumam. Šo materiālās dabas un dzīvās būtnes savienojumu ir padarījis iespējamu pats Visaugstais Dievs. Mahattatva ir vispārējais cēlonis visai kosmiskajai izpausmei; visu materiālo cēlonību, kurā ir trīs materiālās dabas īpašības, reizēm sauc par Brahmanu. Augstākā Personība apaugļo šo vispārējo vielu un dod iespēju rasties neskaitāmiem Visumiem. Šī visa materiālā viela, mahattatva, Vēdu rakstos saukta par Brahmanu (Mundaka Upanišada 1.1.9.): tasmād ētad brahma nāma-rūpam annam ča džājatē. Augstākā Persona apaugļo šo Brahmanu ar dzīvo būtņu sēklu. Visas divdesmit četras pamatvielas, sākot ar zemi, ūdeni, uguni un gaisu, ir materiālā enerģija, un tās veido to, ko sauc par mahadbrahmu jeb lielo Brahmanu, materiālo dabu. Kā paskaidrots septītajā nodaļā, pāri tam ir cita, augstāka daba – dzīvā būtne. Materiālajai dabai pēc Dieva Augstākās Personības gribas ir piejaukta augstākā daba, un pēc tam no šīs materiālās dabas ir dzimušas visas dzīvās būtnes.

Skorpions dēj oliņas rīsa kaudzēs, un reizēm saka, ka skorpions dzimst no rīsiem. Bet rīsi nav skorpiona cēlonis. Patiesībā oliņas ir izdējusi skorpiona mātīte. Un arī materiālā daba nav dzīvo būtņu dzimšanas cēlonis. Sēklu ir devusi Dieva Augstākā Personība, un tikai liekas, ka dzīvās būtnes ir materiālās dabas radītas. Tādējādi katrai būtnei saskaņā ar tās agrāko darbību ir noteikts materiālās dabas radīts ķermenis, un tā var baudīt vai ciest, atbilstoši saviem pagātnes darbiem. Dievs Kungs ir visu dzīvo būtņu izpausmju cēlonis šajā materiālajā pasaulē.

4. PANTS

सर्वयोनिषु कौन्तेय मूर्तयः सम्भवन्ति याः ।
तासां ब्रह्म महद्योनिरहं बीजप्रदः पिता ॥ ४ ॥

sarva-jonišu kauntēja mūrtajah sambhavanti jāh
tāsām brahma mahad jonir aham bīdža-pradah pitā

sarva-jonišu – visi dzīvības veidi; kauntēja – ak, Kuntī dēls; mūrtajah – veidolos; sambhavanti – tie parādās; jāh – kādos; tāsām – to visu; brahma – augstākais; mahat jonih – dzimšanas avots materiālās dabas klēpī; aham – Es; bīdža-pradah – sēklas devējs; pitā – tēvs.

Kuntī dēls! Zini, ka Es dodu iespēju piedzimt materiālajā dabā visām dzīvajām būtnēm. Es esmu sēklas devējs tēvs.

SKAIDROJUMS: Šajā pantā skaidri norādīts, ka Dieva Augstākā Personība Krišna ir visu dzīvo būtņu sākotnējais tēvs. Dzīvās būtnes ir materiālās un garīgās dabas savienojums. Šādas dzīvās būtnes ir ne tikai uz šīs planētas, bet uz katras planētas – pat augstākās, kur dzīvo Brahma. Dzīvās būtnes ir visur, pat ūdenī un ugunī. Tās visas pastāv mātes, materiālās dabas dēļ, un Krišna ir sēklas devējs. Jēga ir tāda, ka materiālā pasaule ir apaugļota ar dzīvajām būtnēm, kas radīšanas laikā atnāk dažādos veidolos saskaņā ar saviem agrākajiem darbiem.

5. PANTS

सत्त्वं रजस्तम इति गुणाः प्रकृतिसम्भवाः ।
निबध्नन्ति महाबाहो देहे देहिनमव्ययम् ॥ ५ ॥

sattvam radžas tama iti gunāh prakriti-sambhavāh
nibadhnanti mahā-bāho dēhē dēhinam avjajam

sattvam – skaidrība; radžah – kaislības; tamah – tumsība; iti – tādējādi; gunāh – īpašība; prakriti – no materiālās dabas; sambhavāh – radušās; nibadhnanti – sasaista; mahā-bāho – ak, stipriniek; dēhē – šai ķermenī; dēhinam – dzīvo būtni; avjajam – mūžīgo.

Stipriniek Ardžuna! Materiālo dabu veido trīs īpašības – skaidrība, kaislības un tumsība. Kad mūžīgā dzīvā būtne saskaras ar dabu, tad šīs īpašības viņu sasaista.

SKAIDROJUMS: Dzīvā būtne ir pārpasaulīga, tāpēc tai nav nekāda sakara ar materiālo dabu. Bet, tā kā viņu sasaista materiālā daba, tā darbojas triju materiālās dabas īpašību apburta. Saskaņā ar dažādo dabu dzīvajām būtnēm ir dažādi ķermeņi, tāpēc tām jādarbojas saskaņā ar šo dabu. Tas ir laimes un ciešanu daudzveidības cēlonis.

6. PANTS

तत्र सत्त्वं निर्मलत्वात्प्रकाशकमनामयम् ।
सुखसङ्गेन बध्नाति ज्ञानसङ्गेन चानघ ॥ ६ ॥

tatra sattvam nirmalatvāt prakāšakam anāmajam
sukha-sangēna badhnāti gjāna-sangēna čānagha

tatra – te; sattvam – skaidrība; nirmalatvāt – tīrākā materiālajā pasaulē; prakāšakam – apgaismojot; anāmajam – bez jebkādām grēku sekām; sukha – ar laimi; sangēna – saskaroties; badhnāti – sasaista; gjāna – ar zināšanām; sangēna – saskaroties; ča – arī; anagha – ak, bezgrēcīgais.

Bezgrēcīgais! Skaidrība ir tīrāka nekā pārējās īpašības, tā apgaismo un atbrīvo no visām grēku pretdarbībām. Tos, kurus vada skaidrība, sasaista laimes sajūta un zināšanas.

SKAIDROJUMS: Materiālās dabas saistītās dzīvās būtnes ir dažādas. Vieni ir laimīgi, citi ir ļoti darbīgi, bet citi ir bezpalīdzīgi. Visi šie psiholoģisko izpausmju veidi ir cēloņi būtnes sasaistībai dabā. Dažādi saistības veidi izskaidroti šajā Bhagavad-gītas daļā. Vispirms tiek apskatīta skaidrība.

Kas materiālajā pasaulē attīsta skaidrību, tas kļūst gudrāks par tiem, kuri saistīti citādā veidā. Cilvēku skaidrībā īpaši neskar materiālās ciešanas, un viņš tiecas attīstīt materiālās zināšanas. Šī veida pārstāvis ir brāhmans; brāhmaniem jāatrodas skaidrībā. Laimes sajūta rodas no tā, ka cilvēks saprot, ka skaidrībā viņš ir vairāk vai mazāk brīvs no grēku sekām. Patiesībā Vēdu rakstos teikts, ka skaidrība nozīmē lielākas zināšanas un lielāku laimes sajūtu.

Slikti ir tas, ka dzīvā būtne skaidrībā tiek saistīta ar sajūtu, ka viņa ir ļoti zinoša un labāka par citiem. Tādā veidā būtne tiek sasaistīta. Vislabākais piemērs ir zinātnieki un filozofi. Gan vieni, gan otri ļoti lepojas ar savām zināšanām, un, tā kā viņi parasti uzlabo savus dzīves apstākļus, viņi izjūt zināmu materiālo laimi. Šī augstas laimes sajūta saistītajā dzīvē sasien viņus materiālajā dabā ar skaidrību. Tāpēc viņiem patīk darboties skaidrībā, un, kamēr vien šī patika saglabājas, viņiem materiālajā dabā jāpieņem noteikta veida ķermeņi. Tādējādi viņiem nav iespējas atbrīvoties vai aiziet uz garīgo valstību. Cilvēks atkal un atkal var būt filozofs, zinātnieks vai dzejnieks, un atkal un atkal nonākt tajās pašās dzimšanas un nāves likstās. Bet materiālās enerģijas maldu dēļ viņš domās, ka šāda dzīve ir patīkama.

7. PANTS

रजो रागात्मकं विद्धि तृष्णासङ्गसमुद्भवम् ।
तन्निबध्नाति कौन्तेय कर्मसङ्गेन देहिनम् ॥ ७ ॥

radžo rāgātmakam viddhi trišnā-sanga-samudbhavam
tan nibadhnāti kauntēja karma-sangēna dēhinam

radžah – kaislības; rāga-ātmakam – radušās no vēlmēm un iekāres; viddhi – zini; trišnā – ar ilgām; sanga – saskarē; samudbhavam – radušās no; tat – tās; nibadhnāti – saista; kauntēja – ak, Kuntī dēls; karma-sangēna – saskaroties ar auglīgu darbību; dēhinam – iemiesotais.

Kuntī dēls! Kaislības rodas no neierobežotām vēlmēm un ilgām. Tās piesaista iemiesoto dzīvo būtni pie materiālas un auglīgas darbības.

SKAIDROJUMS: Kaislības raksturo vīrieša un sievietes savstarpējo pieķeršanos. Vīrietis piesaista sievieti un sieviete piesaista vīrieti. To sauc par kaislību. Un kad kaislības pieaug, cilvēkā attīstās vēlme materiāli baudīt. Viņš vēlas apmierināt jutekļus. Lai apmierinātu jutekļus, kaislību cilvēks vēlas stāvokli sabiedrībā, nācijā, viņš grib laimīgu ģimenes dzīvi, labus bērnus, sievu un māju. Tas viss nāk no kaislībām. Kamēr vien cilvēks kāro visas šīs lietas, viņam ir ļoti grūti jāstrādā. Tāpēc šeit skaidri teikts, ka viņš saskaras ar savas darbības augļiem, un viņu šī darbība sasaista. Lai ieprieciātu sievu, bērnus un sabiedrību, lai uzturētu prestižu, ir jāstrādā. Tāpēc visa materiālā sabiedrība vairāk vai mazāk ir kaislībās. Mūsdienu civilizāciju var uzskatīt par attīstītu kaislības ziņā. Agrāk attīstību vērtēja pēc skaidrības. Ja pat tie, kas ir skaidrībā, nespēj sasniegt atbrīvi, tad ko lai saka par tiem, kas ir sapinušies kaislībās.

8. PANTS

तमस्त्वज्ञानजं विद्धि मोहनं सर्वदेहिनाम् ।
प्रमादालस्यनिद्राभिस्तन्निबध्नाति भारत ॥ ८ ॥

tamas tv agjāna-džam viddhi mohanam sarva-dēhinām
pramādālasja-nidrābhis tan nibadhnāti bhārata

tamah – tumsība; tu – bet; agjāna-džam – radusies no neziņas; viddhi – zini; mohanam – maldi; sarva-dēhinām – visu iemiesoto būtņu; pramāda – ar ārprātu; ālasja – kūtrumu; nidrābhih – un miegu; tat – tā; nibadhnāti – sasaista; bhārata – ak, Bharatas dēls.

Bharatas dēls! Neziņas radītā tumsonība maldina visas iemiesotās dzīvās būtnes. Tā rada ārprātu, kūtrumu un miegainību, kas sasaista dvēseli.

SKAIDROJUMS: Šajā pantā ļoti svarīgs ir īpašais vārda «tu» lietojums. Tas nozīmē, ka tumsība ir ļoti īpatnēja iemiesotās dvēseles īpašība. Tumsība ir tiešs skaidrības pretstats. Attīstot zināšanas skaidrībā, cilvēks var saprast, kas ir kas, bet tumsībā viss ir pilnīgi otrādi. Ikviens, kuru apbur tumsība, zaudē prātu, un ārprātīgais nespēj saprast, kas ir kas. Viņš nevis attīstās, bet gan pagrimst. Vēdu rakstos dota tumsības definīcija. Vastu-jāthātmja-gjānāvarakam viparjaja-gjāna-džanakam tamah – tumsības apburts cilvēks nespēj redzēt lietas patiesajā gaismā. Piemēram, ikviens var redzēt, ka nomirst viņa vectēvs, tātad nomirs arī viņš pats; cilvēks ir mirstīgs. Bērni, ko viņš rada, arī nomirs. Tātad nāve ir neizbēgama. Tomēr cilvēki kā traki dzenas pēc naudas, dienu un nakti smagi strādā, nedomājot par mūžīgo garu. Tas ir ārprāts. Ārprātā viņi nevēlas attīstīt garīgo izpratni. Šādi cilvēki ir ļoti slinki. Kad viņus uzaicina uz tikšanos, lai vairotu garīgo izpratni, tad viņus tā īpaši neinteresē. Viņi nav pat darbīgi kā cilvēki kaislībās. Vēl viena neziņas cilvēka pazīme ir tā, ka viņš guļ vairāk kā vajadzīgs. Gulēt sešas stundas ir pietiekami, bet tumsības cilvēks guļ vismaz desmit vai divpadsmit stundas dienā. Šāds cilvēks vienmēr izskatās nomākts un mīl apreibināties un gulēt. Lūk, kādas pazīmes raksturo cilvēku, ko saista tumsība.

9. PANTS

सत्त्वं सुखे सञ्जयति रजः कर्मणि भारत ।
ज्ञानमावृत्य तु तमः प्रमादे सञ्जयत्युत ॥ ९ ॥

sattvam sukhē sandžajati radžah karmani bhārata
gjānam āvritja tu tamah pramādē sandžajatj uta

sattvam – skaidrība; sukhē – laimē; sandžajati – saista; radžah – kaislības; karmani – auglīgā darbā; bhārata – ak, Bharatas dēls; gjānam – zināšanas; āvritja – pārklājot; tu – bet; tamah – tumsība; pramādē – ārprātā; sandžajati – saista; uta – ir teikts.

Bharatas dēls! Skaidrība piesaista laimei, kaislības piesaista auglīgai darbībai, bet tumsība pārklāj zināšanas un piesaista ārprātam.

SKAIDROJUMS: Cilvēku, kas ir skaidrībā, apmierina darbs vai intelektuāli meklējumi, piemēram, filozofu, zinātnieku vai skolotāju, kas darbojas savā zināšanu laukā, var apmierināt šī darbība. Kaislību cilvēks var auglīgi darboties; viņam pieder tik, cik viņš spēj nopelnīt, un viņš ziedo labiem mērķiem. Reizēm šādi cilvēki cenšas atvērt slimnīcas, ziedot labdarības iestādēm, utt. Šīs pazīmes raksturo kaislību cilvēku. Un tumsība pārklāj zināšanas. Viss, ko cilvēks dara tumsībā, nenes labu ne pašam, ne citiem.

10. PANTS

रजस्तमश्चाभिभूय सत्त्वं भवति भारत ।
रजः सत्त्वं तमश्चैव तमः सत्त्वं रजस्तथा ॥ १० ॥

radžas tamaš čābhibhūja sattvam bhavati bhārata
radžah sattvam tamaš čaiva tamah sattvam radžas tathā

radžah – kaislības; tamah – tumsību; ča – arī; abhibhūja – uzveicot; sattvam – skaidrība; bhavati – gūst pārsvaru; bhārata – Bharatas dēls; radžah – kaislības; sattvam – skaidrība; tamah – tumsība; ča – un; ēva – tāpat; tamah – tumsība; sattvam – skaidrība; radžah – kaislības; tathā – tā.

Bharatas dēls! Reizēm skaidrība pārvar kaislības un tumsību. Reizēm kaislības uzvar skaidrību un tumsību, un reizēm tumsība uzvar skaidrību un kaislības. Tā dabas īpašības vienmēr cīnās par varu.

SKAIDROJUMS: Kad valda kaislības, tad skaidrība un tumsība ir uzvarētas. Kad valda skaidrība, tad kaislības un tumsība ir uzvarētas. Un kad valda tumsība, tad kaislības un skaidrība ir uzvarētas. Šīs sacensības turpinās vienmēr. Tāpēc tam, kas patiešām vēlas iet uz priekšu Krišnas apziņā, jāpaceļas pāri šīm īpašībām. Kādas noteiktas dabas īpašības pārsvars izpaužas cilvēka attiecībās, darbī-

bā, ēšanā utt. Tas viss būs izskaidrots beigu nodaļās. Bet, ja cilvēks vēlas, viņš ar darbību var izkopt skaidrību un tādējādi uzvarēt tumsību un kaislības. Vai arī cilvēks var attīstīt kaislību un uzvarēt skaidrību un tumsību. Var arī attīstīt tumsību un uzvarēt skaidrību un kaislības. Kaut arī pastāv trīs materiālās dabas īpašības, ja cilvēks ir apņēmīgs, viņš var saņemt skaidrības svētību un, paceļoties pāri skaidrībai, nonākt tīrā skaidrībā, ko sauc par vasudēvas stāvokli, stāvokli, kurā cilvēks var saprast Dieva zinātni. Pēc noteiktām darbības izpausmēm var spriest, kādā dabas īpašībā cilvēks atrodas.

11. PANTS

सर्वद्वारेषु देहेस्मिन्प्रकाश उपजायते ।
ज्ञानं यदा तदा विद्याद्विवृद्धं सत्त्वमित्युत ॥ ११ ॥

sarva-dvārēšu dēhē 'smin prakāša upadžājatē
gjānam jadā tadā vidjād vivriddham sattvam itj uta

sarva-dvārēšu – visos vārtos; dēhē asmin – šai ķermenī; prakāšah – apgaismotība; upadžājatē – attīstās; gjānam – zināšanas; jadā – kad; tadā – tad; vidjāt – zini; vivriddham – pieaug; sattvam – skaidrība; iti uta – ir teikts.

Skaidrība izpaužas tad, kad visus ķermeņa vārtus apgaismo zināšanas.

SKAIDROJUMS: Ķermenī ir deviņi vārti: divas acis, divas ausis, divas nāsis, mute, dzimumorgāni un tūplis. Kad visus vārtus apgaismo skaidrības pazīmes, tad jāsaprot, ka cilvēks ir attīstījis skaidrību. Skaidrībā cilvēks var redzēt lietas patiesajā gaismā un sajust to īsto garšu. Viņš attīrās iekšēji un ārēji. Visos vārtos attīstās laimes pazīmes un tas ir skaidrības stāvoklis.

12. PANTS

लोभः प्रवृत्तिरारम्भः कर्मणामशमः स्पृहा ।
रजस्येतानि जायन्ते विवृद्धे भरतर्षभ ॥ १२ ॥

lobhah pravrittir ārambhah karmanām ašamah sprihā
radžasj ētāni džājantē vivriddhē bharataršabha

lobhah – alkatība; pravrittih – darbība; ārambhah – pūles; karmanām – darbībā; ašamah – nevaldāmas; sprihā – vēlmes; radžasi – no kaislībām; ētāni – tās; džājantē – attīstās; vivriddhē – kad par daudz; bharata-rišabha – ak, galvenais no Bhāratām.

Galvenais no Bhāratām! Kad pieaug kaislības, tad parādās liela pieķeršanās, auglīga darbība, liela piepūle, nevaldāmas vēlmes un ilgas.

SKAIDROJUMS: Kas ir kaislībās, tas nekad nav apmierināts ar to stāvokli, ko viņš ir sasniedzis; viņš vēlas kaut ko augstāku. Ja šāds cilvēks grib uzbūvēt māju, tad viņš to būvē līdzīgu pilij, it kā spētu tajā dzīvot mūžīgi. Un viņā attīstās stipras alkas pēc jutekļu apmierināšanas. Jutekļu apmierināšanai nav gala. Viņš vienmēr vēlas būt kopā ar ģimeni, būt savās mājās un turpināt jutekļu apmierināšanu. Tam nav gala. Jāsaprot, ka visas šīs pazīmes raksturo kaislības.

13. PANTS

अप्रकाशोप्रवृत्तिश्च प्रमादो मोह एव च ।
तमस्येतानि जायन्ते विवृद्धे कुरुनन्दन ॥ १३ ॥

aprakāšo 'pravrittiš ča pramādo moha ēva ča
tamasj ētāni džājantē vivriddhē kuru-nandana

aprakāšah – tumsība; apravrittih – bezdarbība; ča – un; pramādah – ārprāts; mohah – maldi; ēva – noteikti; ča – arī; tamasi – tumsība; ētāni – tie; džājantē – izpaužas; vivriddhē – kad attīstās; kurunandana – Kuru dēls.

Kuru dēls! Kad pieaug tumsība, tad izpaužas bezdarbība, tumsa, ārprāts un maldi.

SKAIDROJUMS: Kad nav gaismas, nav zināšanu. Tumsības cilvēks nedarbojas saskaņā ar vadošajiem principiem; viņš vēlas darboties pēc savām iegribām, bezmērķīgi. Ja šāds cilvēks spēj strādāt, viņš nepieliek nekādas pūles. Tie ir maldi. Kaut arī apziņa turpina darboties, dzīve ir bezdarbīga. Šīs pazīmes raksturo cilvēku tumsībā.

14. PANTS

यदा सत्त्वे प्रवृद्धे तु प्रलयं याति देहभृत् ।
तदोत्तमविदां लोकानमलान्प्रतिपद्यते ॥ १४ ॥

jadā sattvē pravriddhē tu pralajam jāti dēha-bhrit
tadottama-vidām lokān amalān pratipadjatē

jadā – kad; sattvē – skaidrība; pravriddhē – attīstās; tu – bet; pralajam – iznīcināšana; jāti – iet; dēha-bhrit – iemiesotais; tadā – tad; uttama-vidām – diženu gudro; lokān – planētas; amalān – tīrās; pratipadjatē – sasniedz.

Kas nomirst skaidrībā, tas sasniedz tīrās augstākās planētas, kur mīt diženi gudrie.

SKAIDROJUMS: Skaidrības cilvēks sasniedz augstākās planētu sistēmas, piemēram, Brahmaloku vai Džanaloku un bauda dievišķu laimi. Svarīgs ir vārds «amalān», kas nozīmē «brīvs no kaislībām un tumsības». Materiālajā pasaulē ir daudz netīra, bet skaidrība ir vistīrākais esamības veids materiālajā pasaulē. Dažādām dzīvajām būtnēm ir dažādas planētas. Kas nomirst skaidrībā, tie paceļas uz planētām, kur dzīvo diženi gudrie un bhaktas.

15. PANTS

रजसि प्रलयं गत्वा कर्मसङ्गिषु जायते ।
तथा प्रलीनस्तमसि मूढयोनिषु जायते ॥ १५ ॥

radžasi pralajam gatvā karma-sangišu džājatē
tathā pralīnas tamasi mūdha-jonišu džājatē

radžasi – kaislībās; pralajam – iznīcināšanu; gatvā – sasniedzot; karma-sangišu – kopā ar tiem, kas darbojas augļu dēļ; džājatē – piedzimst; tathā – tāpat; pralīnah – ejot bojā; tamasi – tumsībā; mūdha-jonišu – dzīvnieku veidos; džājatē – piedzimst.

Kas nomirst kaislībās, tas piedzimst pie tiem, kuri darbojas augļu dēļ. Kas nomirst tumsībā, tas piedzimst par dzīvnieku.

SKAIDROJUMS: Daži uzskata, ka dvēsele, kas sasniegusi cilvēciskās dzīves līmeni, nekad vairs nenolaižas zemāk. Tas nav tiesa. Saskaņā ar šo pantu cilvēks, kas attīstījis neziņu, pēc nāves nonāk dzīvnieka ķermenī. No turienes viņam atkal jāpaceļas un jāiziet evolūcija, lai atkal nonāktu cilvēka dzīvības veidā. Tāpēc tiem, kam rūp cilvēka dzīve, jāpieņem skaidrība, labā sabiedrībā jāpaceļas pāri šīm īpašībām un jānonāk Krišnas apziņā. Tas ir cilvēka dzīves mērķis. Citādi nevar zināt, vai cilvēks arī nākamajā dzīvē būs cilvēks.

16. PANTS

कर्मणः सुकृतस्याहुः सात्त्विकं निर्मलं फलम् ।
रजसस्तु फलं दुःखमज्ञानं तमसः फलम् ॥ १६ ॥

karmanah sukritasjāhuh sāttvikam nirmalam phalam
radžasas tu phalam duhkham agjānam tamasah phalam

karmanah – no darba; su-kritasja – dievbijīga; āhuh – ir teikts; sāttvikam – skaidrībā; nirmalam – attīrīts; phalam – auglis; radžasah – kaislībās; tu – bet; phalam – auglis; duhkham – ciešanas; agjānam – muļķība; tamasah – tumsības; phalam – auglis.

Dievbijīgas darbības augļi ir tīri, tie nāk no skaidrības. Kaislības nes ciešanas, bet tumsība rada muļķību.

SKAIDROJUMS: Dievbijīga darbība skaidrībā nes tīrus augļus. Tāpēc gudrie, kas ir brīvi no maldiem, ir laimīgi. Darbība kaislībās nes tikai ciešanas. Jebkura darbība, kas vērsta uz materiālu laimi, noteikti beidzas ar neveiksmi. Piemēram, ja kāds vēlas uzbūvēt debesskrāpi, tad viņam daudz kas jāizcieš, lai šis lielais debesskrāpis varētu tikt uzcelts. Finansētājam daudz kas jāizcieš, lai nopelnītu tik daudz naudas, un tiem, kas vergo būvdarbos, jāpanes fiziski smagais darbs. Ciešanas pastāv. Tāpēc Bhagavad-gīta norāda, ka jebkura darbība, kas veikta kaislību apmātībā, noteikti ir lielas ciešanas. Prātā var būt nedaudz laimes – «Man pieder šī māja un šī nauda» – bet tā nav īsta laime.

Kas attiecas uz tumsību, tajā darītājam nav zināšanu un tāpēc visa viņa darbība rada ciešanas tagad un dzīvnieka dzīvi nākotnē. Dzīvnieku dzīve vienmēr ir pilna ciešanu, kaut arī maldu, maijas, apburti viņi to nesaprot. Dzīvnieki tiek nokauti arī aiz tumsības. Dzīvnieku nogalinātāji nezina, ka nākotnē šie dzīvnieki saņems tādus ķermeņus, lai nogalinātu pašus slepkavas. Tas ir dabas likums. Ja cilvēku sabiedrībā kāds nogalina cilvēku, tad viņš ir jāpakar. Tas ir valsts likums. Tumsības dēļ cilvēki neapjēdz, ka pastāv pilnīga valsts, pār kuru valda Visaugstais Kungs. Ikviena dzīvā radība ir Visaugstā Kunga dēls, un Viņš nepiedod pat skudras nogalināšanu. Par to ir jāmaksā. Tātad dzīvnieku nogalināšana, lai apmierinātu garšu, ir visbriesmīgākā tumsība. Cilvēkam nav nepieciešams nogalināt dzīvniekus, jo Dievs ir devis tik daudz kā brīnišķīga. Bet, ja cilvēks tomēr ēd gaļu, tad skaidrs, ka viņš darbojas tumsībā un savu nākotni padara ļoti drūmu. No visiem dzīvnieku nogalināšanas veidiem visļaunākā ir govju nogalināšana, jo govis dod mums tik daudz prieka piena veidā. Govju kaušana ir visbriesmīgākā tumsība. Vēdu rakstos (Rigvēda 9.4.64.) vārdi «gobhih prīnita-matsaram» norāda – ja cilvēks, kuru pilnīgi apmierina piens, tomēr vēlas nogalināt govi, tad viņš ir visbriesmīgākajā tumsībā. Vēdu rakstos ir arī lūgšana, kurā teikts:

namo brahmanja-dēvāja go-brāhmana-hitāja ča
džagad-dhitāja krišnāja govindāja namo namah

«Mans Kungs, Tu esi govju un brāhmanu labvēlis, Tu esi visas cilvēces un pasaules labvēlis.» (Višnu Purāna 1.19.65.) Tas nozīmē, ka šajā lūgšanā īpaši uzsvērta govju un brāhmanu aizsardzība. Brāhmani ir garīgās izglītības simbols, un govis ir visvērtīgākās barības simbols. Šīs divas radības, brāhmani un govis, ir pilnīgi jāaizsargā – lūk, kas ir īsta civilizācijas attīstība. Mūsdienu sabiedrībā garīgās zināšanas ir pamestas novārtā un tiek veicināta govju nogalināšana. Tātad jāsaprot, ka sabiedrība iet aplamā virzienā un pati rok sev kapu. Civilizācija, kas vada cilvēkus tā, lai tie nākamajā dzīvē kļūtu par dzīvniekiem, noteikti nav cilvēciska civilizācija. Tik tiešām, pašreizējo civilizāciju briesmīgā veidā maldina kaislības un tumsība. Šis laikmets ir ļoti bīstams, un visām nācijām jāgādā, lai dotu cilvēkiem iespēju iet vieglāko ceļu, Krišnas apziņas ceļu, un glābtu cilvēci no vislielākajām briesmām.

17. PANTS

सत्त्वात्सञ्जायते ज्ञानं रजसो लोभ एव च ।
प्रमादमोहौ तमसो भवतोऽज्ञानमेव च ॥ १७ ॥

sattvāt sandžājatē gjānam radžaso lobha ēva ča
pramāda-mohau tamaso bhavato 'gjānam ēva ča

sattvāt – no skaidrības; sandžājatē – attīstās; gjānam – zināšanas; radžasah – no kaislībām; lobhah – alkatība; ēva – noteikti; ča – arī; pramāda – ārprāts; mohau – un maldi; tamasah – no tumsības; bhavatah – attīstās; agjānam – neziņa; ēva – noteikti; ča – arī.

Skaidrība rada īstenas zināšanas, kaislības rada alkatību, bet tumsība rada muļķību, ārprātu un maldus.

SKAIDROJUMS: Tā kā pašreizējā civilizācija dzīvajām būtnēm nav īpaši labvēlīga, ir ieteicama Krišnas apziņa. Ar Krišnas apziņu sabiedrība attīstīsies skaidrībā. Kad attīstās skaidrība, cilvēki redz lietas patiesajā gaismā. Cilvēki, kas ir tumsībā, ir līdzīgi dzīvniekiem un nespēj skaidri redzēt. Tumsībā viņi, piemēram, neredz, ka par dzīvnieku nogalināšanu tiem draud atmaksa – nākamajā dzīvē tas pats dzīvnieks var nogalināt viņus. Cilvēki nav izglītoti īstajās zināšanās, tāpēc tie ir bezatbildīgi. Lai izbeigtu šo bezatbildību, visiem jādod izglītība, kā augt skaidrībā. Kad cilvēki būs patiešām izglītoti skaidrībā, viņi atjēgsies un ar pilnīgām zināšanām redzēs lietu patieso būtību. Tad cilvēki būs laimīgi un pārtikuši. Pat, ja lielākā ļaužu daļa nav laimīga un pārtikusi, bet noteikta daļa sabiedrības attīsta Krišnas apziņu un dzīvo skaidrībā, tad visā pasaulē iespējams miers un labklājība. Citādi, ja pasaule ir iegrimusi kaislībās un tumsībā, tad nevar būt ne miera, ne labklājības. Kaislībās cilvēki kļūst alkatīgi, un viņu kārei pēc jutekļu baudām nav robežu. Mēs varam redzēt, ka pat tādam cilvēkam, kuram pietiek naudas un ir labi apstākļi jutekļu apmierināšanai, nav ne laimes, ne mierīga prāta. Tas arī nav iespējams, jo viņš ir kaislībās. Ja cilvēks vispār vēlas būt laimīgs, tad nauda viņam nepalīdzēs; viņam jādarbojas Krišnas apziņā un jāpaceļas līdz skaidrībai. Kas darbojas kaislībās, tas ne tikai ir nelaimīgs prātā, bet arī viņa nodarbošanās ir raižu pilna. Lai saglabātu savu stāvokli sabiedrībā, viņam ir tik daudz jāplāno un jādomā, kur dabūt naudu. Tas ir nožēlojami. Cilvēki, kas ir tumsībā, kļūst ārprātīgi. Viņi cieš savos apstākļos un meklē izeju sevis apreibināšanā, tādējādi vēl dziļāk iegrimstot tumsībā. Viņu dzīves nākotne ir ļoti tumša.

18. PANTS

ऊर्ध्वं गच्छन्ति सत्त्वस्था मध्ये तिष्ठन्ति राजसाः ।
जघन्यगुणवृत्तिस्था अधो गच्छन्ति तामसाः ॥ १८ ॥

ūrdhvam gaччhanti sattva-sthā madhjē tišthanti rādžasāh
džaghanja-guna-vritti-sthā adho gaччhanti tāmasāh

ūrdhvam – uz augšu; gaччhanti – iet; sattva-sthāh – tie, kas ir skaidrībā; madhjē – vidū; tišthanti – mīt; rādžasāh – tie, kas ir kaislībās; džaghanja – pretīgās; guna – īpašībās; vritti-sthāh – kura nodarbošanās; adhah – uz leju; gaччhanti – iet; tāmasāh – tie, kas ir tumsībā.

Skaidrie pakāpeniski paceļas uz augstākajām planētām, kaislīgie dzīvo uz zemes līmeņa planētām, bet pretīgās tumsības pārņemtie nonāk elles pasaulēs.

SKAIDROJUMS: Šajā pantā vēl skaidrāk parādīts, kāds iznākums ir darbībai katrā no trijām dabas īpašībām. Pastāv augstākā planētu sistēma, kas sastāv no debesu planētām; tur visi ir ļoti augstas personības. Atbilstoši skaidrības attīstības pakāpei, dzīvā būtne var nonākt uz dažādām šīs sistēmas planētām. Augstākā planēta ir Satjaloka jeb Brahmaloka, kur dzīvo šī Visuma pirmā būtne kungs Brahma. Mēs jau redzējām, ka mums ir grūti pat novērtēt brīnišķīgos dzīves apstākļus uz Brahmalokas, bet augstākais dzīves stāvoklis, skaidrība, var mūs uz turieni aizvest.

Kaislības ir jauktas. Tās ir pa vidu starp skaidrību un tumsību. Cilvēks ne vienmēr ir tīrs, bet, pat ja viņš būs pilnīgi kaislībās, tad viņš dzīvos uz šīs Zemes kā valdnieks vai bagātnieks. Bet, tā kā arī šeit ir sajaukumi, cilvēks var iet uz leju. Zemes cilvēki, kas dzīvo kaislībās un tumsībā, nevar ar varu, ar kādu mašīnu nonākt uz augstākajām planētām. Arī kaislībās pastāv iespēja nākamajā dzīvē kļūt ārprātīgam.

Zemākā īpašība, tumsība, šeit nosaukta par pretīgu. Kas attīsta tumsību, tam draud lielas briesmas. Tā ir zemākā materiālās dabas īpašība. Zemāk par cilvēcisko līmeni ir astoņi miljoni dzīvo būtņu veidi – putni, zvēri, rāpuļi, koki utt. – un atbilstoši tumsības līmenim cilvēki tiek ielikti šajos pretīgajos apstākļos. Vārds «tāmasāh» šeit ir ļoti svarīgs. «Tāmasāh» norāda uz tiem, kas pastāvīgi atrodas tumsībā un nepaceļas augstākās īpašībās. Viņu nākotne ir ļoti tumša.

Tumsības un kaislību cilvēkiem ir iespēja pacelties skaidrības līmenī un šo paņēmienu sauc par Krišnas apziņu. Un, kas šo iespēju neizmanto, tas noteikti turpina dzīvot zemākajās īpašībās.

19. PANTS

नान्यं गुणेभ्यः कर्तारं यदा द्रष्टानुपश्यति ।
गुणेभ्यश्च परं वेत्ति मद्भावं सोधिगच्छति ॥ १९ ॥

nānjam gunēbhjah kartāram jadā draštānupašjati
gunēbhjaš ča param vētti mad-bhāvam so 'dhigaččhati

na – nekas; anjam – cits; gunēbhjah – kā īpašības; kartāram – darītājas; jadā – kad; draštā – redzētājs; anupašjati – pareizi redz; gunēbhjah – dabas īpašībām; ča – un; param – pārpasaulīgo; vētti – zina; mat-bhāvam – uz Manu garīgo dabu; sah – viņš; adhigaččhati – pacelts tiek.

Kas redz, ka patiesībā visu darbību veic tikai un vienīgi dabas īpašības, un zina Visaugsto Kungu, kurš ir pāri šīm īpašībām, tas sasniedz Manu garīgo dabu.

SKAIDROJUMS: Pacelties pāri visām darbībām materiālās dabas īpašībās var, tikai mācoties par tām no zinošām dvēselēm un pareizi izprotot šīs darbības. Īstais garīgais skolotājs ir Krišna, un Viņš dod šīs garīgās zināšanas Ardžunam. Gluži tāpat no tiem, kas pilnīgi apzinās Krišnu, ir jāmācās šī zinātne par darbību saskaņā ar dabas īpašībām. Citādi dzīve būs nepareizi virzīta. Uzklausot īstena garīgā skolotāja norādījumus, dzīvā būtne var uzzināt savu garīgo stāvokli, iepazīt materiālo ķermeni, jutekļus, zināt, kā tā ir sapinusies un kāda ir dabas materiālo īpašību burvība. Būtne ir bezpalīdzīga, šo īpašību sagrābta, bet, redzot savu īsteno stāvokli, tā var nonākt pārpasaulīgā līmenī un atbrīvoties, lai dzīvotu garīgo dzīvi. Patiesībā dzīvā būtne nav dažādo darbību darītāja. Viņa ir spiesta darboties, jo atrodas noteikta veida ķermenī, ko vada noteikta materiālās dabas īpašība. Kamēr vien cilvēkam nepalīdz garīga autoritāte, viņš nevar aptvert savu patieso stāvokli. Tiekoties ar īstenu garīgo skolotāju, viņš spēj ieraudzīt savu īsteno stāvokli un ar tādu izpratni nostiprināties pilnīgā Krišnas apziņā. Pār Krišnas apziņas cilvēku nevalda materiālo dabas īpašību burvība. Septītajā nodaļā jau tika teikts, ka tas, kas uzticējis sevi Krišnam, tiek atbrīvots no darbības materiālajā dabā. To, kas spēj redzēt lietas patiesajā gaismā, pamazām beidz ietekmēt materiālās dabas īpašības.

20. PANTS

गुणानेतानतीत्य त्रीन्देही देहसमुद्भवान् ।
जन्ममृत्युजरादुःखैर्विमुक्तोमृतमश्नुते ॥ २० ॥

gunān ētān atītja trīn dēhī dēha-samudbhavān
džanma-mritju-džarā-duhkhair vimukto 'mritam ašnutē

gunān – īpašībām; ētān – šīm; atītja – paceļoties pāri; trīn – trijām; dēhī – iemiesotais; dēha – ķermeņa; samudbhavān – kas radies no; džanma – dzimšanas; mritju – nāves; džarā – vecuma; duhkhaih – ciešanām; vimuktah – atbrīvots; amritam – nektāru; ašnutē – bauda.

Ja iemiesotā būtne paceļas pāri šīm trim īpašībām, kas saistītas ar materiālo ķermeni, tad tā atbrīvojas no dzimšanas, nāves, vecuma un ciešanām un bauda nektāru jau šajā mūžā.

SKAIDROJUMS: Šajā pantā izskaidrots, kā cilvēks var atrasties pārpasaulīgā stāvoklī, pat esot šajā ķermenī, un pilnīgi apzināties Krišnu. Sanskrita vārds «dēhī» nozīmē «iemiesots». Kaut arī cilvēks ir materiālajā ķermenī, attīstoties garīgajās zināšanās, viņš var atbrīvoties no dabas īpašību ietekmes. Viņš var baudīt garīgās dzīves laimi pat šajā ķermenī, jo, aizejot no tā, viņš noteikti nonāk garīgajās debesīs. Bet pat šajā ķermenī viņš var baudīt garīgu laimi. Citiem vārdiem sakot, garīgā kalpošana Krišnas apziņā norāda, ka cilvēks ir brīvs no materiālajām saitēm, un tas būs paskaidrots astoņpadsmitajā nodaļā. Kad cilvēks atbrīvojas no materiālās dabas īpašību ietekmes, viņš sāk garīgi kalpot.

21. PANTS

अर्जुन उवाच
कैर्लिङ्गैस्त्रीन्गुणानेतानतीतो भवति प्रभो ।
किमाचारः कथं चैतांस्त्रीन्गुणानतिवर्तते ॥ २१ ॥

ardžuna uvāča
kair lingais trīn gunān ētān atīto bhavati prabho
kim āčārah katham čaitāms trīn gunān ativartatē

ardžunah uvāča – Ardžuna sacīja; kaih – ar kādām; lingaih – pazīmēm; trīn – trijām; gunān – īpašībām; ētān – šīm; atītah – pacēlies pāri; bhavati – ir; prabho – mans Kungs; kim – kā; āčārah – izturas; katham – kā; ča – arī; ētān – šīm; trīn – trijām; gunān – īpašībām; ativartatē – paceļas pāri.

Ardžuna jautāja: Mans Kungs! Kā pazīt to, kas pacēlies pāri šīm trim īpašībām? Kā viņš izturas? Kā viņš paceļas tām pāri?

SKAIDROJUMS: Šajā pantā Ardžuna uzdod ļoti labus jautājumus. Viņš vēlas zināt tā cilvēka pazīmes, kurš jau pacēlies pāri materiālajām īpašībām. Vispirms viņš jautā par šādas pārpasaulīgas personas pazīmēm. Kā cilvēks var zināt, ka viņš jau pacēlies pāri materiālās dabas īpašību ietekmei? Pēc tam Ardžuna jautā, kā šāds cilvēks dzīvo un darbojas. Vai viņš ievēro ierobežojumus, vai nē. Tad Ardžuna jautā par līdzekļiem, ar kuriem var sasniegt pārpasaulīgo dabu. Tas ir ļoti svarīgi. Kamēr cilvēks nezina tiešos līdzekļus, ar kuriem var nonākt pārpasaulīgā stāvoklī, tikmēr viņam nevar būt pārpasaulīgu pazīmju. Tātad visi šie Ardžunas jautājumi ir ļoti svarīgi, un Dievs Kungs uz tiem atbild.

22.–25. PANTS

श्रीभगवानुवाच
प्रकाशं च प्रवृत्तिं च मोहमेव च पाण्डव ।
न द्वेष्टि सम्प्रवृत्तानि न निवृत्तानि काङ्क्षति ॥ २२ ॥
उदासीनवदासीनो गुणैर्यो न विचाल्यते ।
गुणा वर्तन्त इत्येवं योवतिष्ठति नेङ्गते ॥ २३ ॥
समदुःखसुखः स्वस्थः समलोष्टाश्मकाञ्चनः ।
तुल्यप्रियाप्रियो धीरस्तुल्यनिन्दात्मसंस्तुतिः ॥ २४ ॥
मानापमानयोस्तुल्यस्तुल्यो मित्रारिपक्षयोः ।
सर्वारम्भपरित्यागी गुणातीतः स उच्यते ॥ २५ ॥

šrī bhagavān uvāča
prakāšam ča pravrittim ča moham ēva ča pāndava
na dvēšti sampravrittāni na nivrittāni kānkšati

udāsīna-vad āsīno gunair jo na vičāljatē
gunā vartanta itj ēvam jo 'vatišthati nēngatē

sama-duhkha-sukhah sva-sthah sama-loštāšma-kāndčanah
tulja-prijāprijo dhīras tulja-nindātma-samstutih

mānāpamānajos tuljas tuljo mitrāri-pakšajoh
sarvārambha-paritjāgī gunātītah sa učjatē

šrī bhagavān uvāča – Dieva Augstākā Personība sacīja; prakāšam – gaismu; ča – un; pravrittim – pieķeršanos; ča – un; moham – maldus; ēva ča – arī; pāndava – ak, Pāndu dēls; na dvēšti – neienīst; sampravrittāni – kaut attīstīti; na nivrittāni – ne apturēt attīstību; kānkšati – vēlas; udāsīna-vat – kā vienaldzīgs; āsīnah – attiecas; gunaih – ar īpašībām; jah – kas; na – ne; vičāljatē – satraukts; gunāh – īpašības; vartantē – darbojas; iti ēvam – zinot to; jah – kas; avatišthati – paliek; na – ne; ingatē –

svārstās; sama – vienāds; duhkha – ciešanās; sukhah – un laimē; sva-sthah – esot sevī; sama – vienādi; lošta – kukurzni; ašma – akmeni; kāņčanah – zeltu; tulja – vienādu attieksmi; prija – pret dārgo; aprijah – un nepatīkamo; dhīrah – stingrs; tulja – vienāds; nindā – neslavā; ātma-samstutih – un pagodinājumā; māna – godā; apamānajoh – un negodā; tuljah – vienāds; tuljah – vienāds; mitra – pret draugiem; ari – un ienaidniekiem; pakšajoh – pusēm; sarva – visām; ārambha – pūlēm; paritjāgī – atsacījies; guna-atītah – pāri materiālās dabas īpašībām; sah – viņš; učjatē – ir teikts, ka atrodas.

Dieva Augstākā Personība sacīja: Pāndu dēls! Kas neienīst gaismu, pieķeršanos un maldus, kad tie ir, un neilgojas pēc tiem, kad to nav, kas nesvārstās un ir mierīgs materiālo īpašību pretdarbībās, kas ir vienāds pret visu un pārpasaulīgs, jo zina, ka darbību veic vienīgi īpašības, kas vienmēr ir sevī un ir vienāds laimē un ciešanās, kas vienādi raugās uz kukurzni, akmeni un zeltu, kas vienādi izturas pret patīkamo un nepatīkamo, kas ir stingrs un vienāds cildinājumos un pazemojumos, godā un negodā, kas vienāds pret draugu un ienaidnieku un kas pilnīgi atsacījies no materiālās darbības – tas ir pacēlies pāri materiālās dabas īpašībām.

SKAIDROJUMS: Ardžuna uzdeva trīs dažādus jautājumus, un Dievs Kungs atbild uz tiem pēc kārtas. Šajos pantos Krišna vispirms norāda, ka pārpasaulīga persona nevienu neapskauž un neko nekāro. Kad dzīvā būtne atrodas materiālajā pasaulē un ir iemiesota materiālā ķermenī, jāsaprot, ka to vada viena no trijām materiālās dabas īpašībām. Kad viņa patiešām iziet no ķermeņa, tā izraujas no dabas materiālo īpašību ķetnām. Bet, kamēr būtne atrodas materiālajā ķermenī, tai jābūt vienādai pret visu. Būtnei ir garīgi jākalpo Dievam Kungam, un tad viņa pilnīgi dabiski aizmirsīs pielīdzināt sevi materiālajam ķermenim. Kas apzinās sevi par materiālo ķermeni, tas darbojas tikai jutekļu apmierinājumam, bet, kad šis cilvēks pievērš apziņu Krišnam, tad jutekļu apmierināšana apstājas pati par sevi. Viņam nav vairs vajadzīgs šis materiālais ķermenis un nav jāuzklausa materiālā ķermeņa pavēles. Materiālās īpašības ķermenī turpina darboties, bet garīgo dvēseli, patību, tās neskar. Kā tas iespējams? Būtne nevēlas baudīt ķermeni un nevēlas no tā izkļūt. Tādā pārpasaulīgā stāvoklī bhakta gluži dabiski atbrīvojas. Viņam nav vajadzības censties atbrīvoties no materiālās dabas īpašību ietekmes.

Nākamais jautājums saistīts ar pārpasaulīgas personas rīcību. Materiālā līmeņa cilvēku skar tā saucamais gods un negods, kas tiek izrādīts ķermenim, bet pārpasaulīgu cilvēku neskar šāds viltus gods un negods. Viņš pilda savu pienākumu Krišnas apziņā, un viņam vienalga, vai kāds viņu godā vai pazemo. Viņš pieņem to, kas ir labvēlīgs pienākuma pildīšanai Krišnas apziņā, bet citādi viņam nevajag neko materiālu, vai tas būtu akmens, vai zelts. Šāds cilvēks visus, kas palīdz viņam darboties Krišnas apziņā, uzskata par labiem draugiem un neienīst tā saucamos ienaidniekus. Viņš ir vienāds pret visiem un visu redz vienā līmenī, jo labi zina, ka viņam nav nekāda sakara ar materiālo esamību. Sabiedriski vai politiski jautājumi viņu neskar, jo viņš zina, ka viss nāk un viss mainās. Viņš neko necenšas darīt sevis dēļ. Krišnas dēļ viņš var censties izdarīt visu, bet sevis dēļ viņš necenšas darīt neko. Kas tā dara, tas tik tiešām nonāk pārpasaulīgā stāvoklī.

26. PANTS

मां च योव्यभिचारेण भक्तियोगेन सेवते ।
स गुणान्समतीत्यैतान्ब्रह्मभूयाय कल्पते ॥ २६ ॥

mām ča jo 'vjabhičārēna bhakti-jogēna sēvatē
sa gunān samatītjaitān brahma-bhūjāja kalpatē

mām – Man; ča – arī; jah – kas; avjabhičārēna – nenovirzoties; bhakti-jogēna – garīgi kalpojot; sēvatē – kalpo; sah – tas; gunān – materiālās dabas īpašībām; samatītja – paceļoties pāri; ētān – visām tām; brahma-bhūjāja – pacelts Brahmana līmenī; kalpatē – top.

Kas pilnībā kalpo Man un nepārstāj kalpot nekādos apstākļos, tas tūlīt paceļas pāri materiālās dabas īpašībām un nonāk Brahmana līmenī.

SKAIDROJUMS: Šis pants ir atbilde uz trešo Ardžunas jautājumu. Ar kādiem līdzekļiem var sasniegt pārpasaulīgu stāvokli? Kā iepriekš paskaidrots, materiālā pasaule darbojas materiālās dabas īpašību apburta. Nevajag uztraukties par dabas īpašību darbību, apziņa jāvērš nevis uz šādu darbību, bet gan uz Krišnas darbību. Krišnas darbību sauc par bhakti jogu – pastāvīgu darbošanos Krišnas dēļ. Tas nozīmē ne tikai Krišnu, bet arī dažādus Viņa pilnos izvērsumus, kā, piemēram, Rāmu un Nārājanu. Viņam ir neskaitāmi izvērsumi. Kas kalpo jebkuram no šiem Krišnas veidoliem vai Viņa pilnajiem izvērsumiem, tas atrodas pārpasaulīgā stāvoklī. Jāsaprot arī, ka visi šie Krišnas veidoli ir pilnīgi pārpasaulīgi, svētlaimīgi, zināšanu pilni un mūžīgi. Šādas Dieva personības ir visvarenas un visuzinošas, un viņām ir visas pārpasaulīgās īpašības. Tātad, ja cilvēks ar stingru apņēmību garīgi kalpo Krišnam vai Viņa pilnajiem izvērsumiem, tad viņš viegli var uzvarēt materiālās dabas īpašības, kuras uzveikt ir ļoti grūti. Tas jau tika izskaidrots septītajā nodaļā. Kas uztic sevi Krišnam, tas tūlīt paceļas pāri materiālās dabas īpašību ietekmei. Apzināties Krišnu jeb garīgi kalpot nozīmē kļūt līdzīgam Krišnam. Dievs Kungs saka, ka Viņa daba ir mūžīga, svētlaimes un zināšanu pilna, un dzīvās būtnes ir neatņemamas Visaugstākā daļiņas, tāpat kā zelta gabaliņi ir daļiņas no zelta, kas ir atradnēs. Tātad dzīvā būtne savā garīgajā stāvoklī pēc īpašībām ir kā zelts, kā Krišna. Individualitātes atšķirība turpinās, citādi nevarētu runāt par bhakti jogu. Bhakti joga nozīmē, ka ir Dievs Kungs, ir bhakta un ir darbība, mīlestības apmaiņa starp Dievu Kungu un bhaktu. Tāpēc individualitāte ir gan Dieva Augstākajā Personībā, gan individuālajā personā, citādi bhakti jogai nebūtu nekādas jēgas. Ja būtne nav tādā pašā pārpasaulīgā stāvoklī kā Dievs Kungs, tā nevar Viņam kalpot. Lai kalpotu valdniekam, jāiegūst atbilstošas īpašības. Tas nozīmē kļūt par Brahmanu, atbrīvoties no visiem materiālajiem sārņiem. Vēdu rakstos teikts: brahmaiva san brahmāpj ēti. Augstāko Brahmanu var sasniegt, kļūstot par Brahmanu. Tas nozīmē, ka pēc īpašībām jālīdzinās Brahmanam. Sasniedzot Brahmanu, būtne nezaudē savu mūžīgo Brahmana identitāti, tā vienmēr ir atsevišķa dvēsele.

27. PANTS

ब्रह्मणो हि प्रतिष्ठाहममृतस्याव्ययस्य च ।
शाश्वतस्य च धर्मस्य सुखस्यैकान्तिकस्य च ॥ २७ ॥

brahmano hi pratišthāham amritasjāvjajasja ča
šāšvatasja ča dharmasja sukhasjaikāntikasja ča

brahmanah – bezpersoniskā brahmadžoti; hi – noteikti; pratišthā – balsts; aham – Es esmu; amritasja – nemirstīgā; avjajasja – neiznīcināmā; ča – arī; šāšvatasja – mūžīgā; ča – un; dharmasja – dabīgā stāvokļa; sukhasja – laimes; aikāntikasja – galējās; ča – arī.

Es esmu pamats bezpersoniskajam Brahmanam – nemirstīgajam, neiznīcināmajam un mūžīgajam, kas ir augstākās laimes dabiskais stāvoklis.

SKAIDROJUMS: Brahmanu raksturo nemirstība, neiznīcināmība, mūžīgums un laime. Brahmans ir pārpasaulīgās apzināšanās sākums. Paramātma, Virsdvēsele ir vidus, otrā pārpasaulīgās apzināšanās pakāpe, un Dieva Augstākā Personība ir augstākā Absolūtās Patiesības apzināšanās. Tāpēc gan Paramātma, gan bezpersoniskais Brahmans ietilpst Augstākajā Personā. Septītajā nodaļā izskaidrots, ka materiālā daba ir Visaugstā Kunga zemākās enerģijas izpausme. Dievs Kungs apaugļo zemāko materiālo dabu ar augstākās dabas daļiņām un tas ir garīgais pieskāriens materiālajai dabai. Kad materiālās dabas saistītā dzīvā būtne sāk izkopt garīgās zināšanas, tā paceļas no materiālās esamības un pakāpeniski sasniedz Brahmana izpratni par Visaugstāko. Brahmana jēdziena izpratne ir pirmā sevis apzināšanās pakāpe. Šajā pakāpē Brahmanu apzinājies cilvēks stāv pāri materiālajam, bet viņš vēl nav sasniedzis Brahmana apzināšanās pilnību. Ja viņš vēlas, viņš var turpināt atrasties Brahmana stāvoklī un tad pakāpeniski pacelties līdz Paramātmas izpratnei, un tad līdz Dieva Augstākās Personības izpratnei. Vēdu rakstos tam ir daudz piemēru. Četri Kumāri vispirms bija bezpersoniskā Brahmana patiesības izpratnē, bet tad viņi pakāpeniski pacēlās garīgās kalpošanas līmenī. Tam, kas nevar pacelties pāri bezpersoniskajai Brahmana izpratnei, draud briesmas krist. Šrīmad Bhāgavatamā teikts, ka cilvēks, kas varbūt ir pacēlies bezpersoniskā Brahmana līmenī, bet neiet tālāk, un kurš

neko nezina par Augstāko Personu, nav ar pilnīgi tīru saprātu. Tāpēc, par spīti nonākšanai Brahmana līmenī, ja cilvēks garīgi nekalpo Dievam Kungam, pastāv iespēja krist. Vēdu valodā arī teikts: raso vai sah, rasam hj ēvājam labdhvānandī bhavati – «Kad cilvēks izprot Dieva Personību, prieka avotu, Krišnu, tad viņš patiešām iegūst pārpasaulīgu svētlaimi.» (Taitirīja Upanišada 2.7.1.) Visaugstajam Kungam ir sešas pilnības, un, kad bhakta iet pie Viņa, tad notiek šo pilnību apmaiņa. Valdnieka kalps bauda gandrīz tāpat kā pats valdnieks. Tātad garīgo kalpošanu pavada mūžīga un nesatricināma laime un mūžīga dzīve. Tāpēc Brahmana apzināšanās, mūžība jeb nesagraujamība ir arī garīgajā kalpošanā. Tā jau ir cilvēkam, kas garīgi kalpo.

Dzīvā būtne pēc dabas ir Brahmans, tomēr tā vēlas valdīt pār materiālo pasauli un tādēļ krīt. Dabiskajā stāvoklī dzīvā būtne ir pāri trijām materiālās dabas īpašībām, bet saskarsmē ar materiālo dabu tā sapinas dažādās materiālās dabas īpašībās – skaidrībā, kaislībās un neziņā. Aiz saskarsmes ar trijām materiālajām īpašībām viņa vēlas valdīt pār materiālo dabu. Garīgi kalpojot pilnīgā Krišnas apziņā, būtne tūlīt nonāk pārpasaulīgā stāvoklī un viņas nelikumīgā vēlme valdīt pār materiālo dabu pazūd. Tāpēc garīgās kalpošanas ceļš, kas sākas ar klausīšanos, daudzināšanu un atcerēšanos – deviņiem noliktajiem paņēmieniem garīgās kalpošanas izprašanai – jāiet bhaktu sabiedrībā. Pakāpeniski šādā sabiedrībā garīgā skolotāja ietekmē cilvēks atbrīvojas no vēlmes valdīt un ar stingrību sāk pārpasaulīgi un ar mīlestību kalpot Dievam Kungam. Šis paņēmiens tiek ieteikts no divdesmit pirmā līdz pēdējam šīs nodaļas pantam. Garīgā kalpošana Dievam Kungam ir ļoti vienkārša: vienmēr jākalpo Dievam Kungam, jāēd Dievībai piedāvātā ēdiena pārpalikumi, jāsmaržo puķes, kas piedāvātas Dieva Kunga lotospēdām, jāapmeklē vietas, kur notikušas Dieva Kunga pārpasaulīgās spēles, jālasa par Dieva Kunga dažādo darbību, jādod un jāsaņem mīlestība no Viņa bhaktām, vienmēr jādaudzina pārpasaulīgā skaņa Harē Krišna, Harē Krišna, Krišna Krišna, Harē Harē/Harē Rāma, Harē Rāma, Rāma Rāma, Harē Harē, jāievēro gavēņu dienas, kopīgi atceroties Dieva Kunga un Viņa bhaktu atnākšanas un aiziešanas dienas. Ejot šādu ceļu, var pilnīgi atsacīties no visām materiālajām darbībām. Kas tādā veidā var nonākt brahmadžoti jeb dažāda veida Brahmana izpratnē, pēc īpašībām ir vienāds ar Dieva Augstāko Personību.

Tā beidzas Bhaktivēdāntas skaidrojumi Šrīmad Bhagavad-gītas četrpadsmitajai nodaļai, kas vēsta par materiālās dabas trijām īpašībām.

PIECPADSMITĀ NODAĻA – Augstākās Personības joga

1. PANTS

श्रीभगवानुवाच
ऊर्ध्वमूलमधःशाखमश्वत्थं प्राहुरव्ययम् ।
छन्दांसि यस्य पर्णानि यस्तं वेद स वेदवित् ॥ १ ॥

šrī bhagavān uvāča
ūrdhva-mūlam adhah-šākham ašvattham prāhur avjajam
čhandāmsi jasja parnāni jas tam vēda sa vēda-vit

šrī bhagavān uvāča – Dieva Augstākā Personība sacīja; ūrdhva-mūlam – saknēm augšā; adhah – lejā; šākham – zariem; ašvattham – banjankoks; prāhuh – ir teikts; avjajam – mūžīgais; čhandāmsi – Vēdu himnas; jasja – kura; parnāni – lapas; jah – kas; tam – to; vēda – zina; sah – tas; vēda-vit – Vēdu zinātājs.

Dieva Augstākā Personība sacīja: Ir zināms, ka pastāv mūžīgs banjankoks ar saknēm uz augšu un zariem uz leju. Tā lapas ir Vēdu himnas. Kas zina šo koku, tas zina Vēdas.

SKAIDROJUMS: Pēc bhakti jogas svarīguma apspriešanas var rasties jautājums: «Bet kā ir ar Vēdām?» Šajā nodaļā paskaidrots, ka Vēdu apguves mērķis ir Krišnas izprašana. Tāpēc tas, kas apzinās Krišnu un garīgi kalpo Viņam, jau zina Vēdas.

Ieslodzījums šajā materiālajā pasaulē tiek salīdzināts ar banjankoku. Kas auglīgi darbojas, tas nevar atrast galu šim banjankokam. Viņš klaiņo no viena zara uz otru, uz trešo, uz ceturto. Materiālās pasaules kokam nav gala, un tam, kas ir pieķēries šim kokam, nav cerību uz atbrīvi. Vēdu himnas, kas domātas, lai cilvēku paceltu, tiek sauktas par šī koka lapām. Koka saknes aug uz augšu, jo tās sākas no turienes, kur dzīvo Brahma, no šī Visuma augstākās planētas. Kas spēj aptvert šo neiznīcināmo maldu koku, tas var no tā izrauties.

Šis atbrīves ceļš ir jāizprot. Iepriekšējās nodaļās tika paskaidrots, ka ir daudz paņēmienu, ar kuriem var atbrīvoties no materiālajām saitēm. Un līdz pat trīspadsmitajai nodaļai mēs redzējām, ka garīgā kalpošana Visaugstajam Kungam ir vislabākais paņēmiens. Garīgās kalpošanas pamats ir nepieķeršanās materiālai darbībai un pieķeršanās pārpasaulīgajai kalpošanai Dievam Kungam. Šīs nodaļas sākumā apskatīts, kā salauzt pieķeršanos materiālajai pasaulei. Materiālās esamības sakne aug uz augšu. Tas nozīmē, ka tā sākas no kopējās materiālās vielas, no augstākās šī Visuma planētas. No turienes izvēršas viss Visums, kuram ir tik daudz zaru, kas pārstāv dažādas planētu sistēmas. Augļi ir dzīvo būtņu darbības augļi: reliģija, saimnieciskais uzplaukums, jutekļu apmierināšana un atbrīve.

Pašlaik mēs tieši neredzam šo pasauli kā koku ar zariem uz leju un saknēm uz augšu, bet tāds koks pastāv. To var redzēt upes vai ezera malā. Krasta kokiem, kas atspīd ūdenī, zari ir uz leju un saknes uz augšu. Citiem vārdiem sakot, materiālās pasaules koks ir tikai īstā garīgās valstības koka atspulgs. Garīgā pasaule atspīd vēlmē, tāpat kā koks atspīd ūdenī. Vēlme ir pamats tam, ka mēs visu

redzam atstarotajā, materiālajā gaismā. Kas grib izkļūt no šīs materiālās esamības, tam izpētes ceļā jāiepazīst šis koks. Tad viņš var pārcirst savas attiecības ar to.

Šis koks ir īstā koka atspulgs, tāpēc tas ir pilnīgi tāds pats kā īstais koks. Garīgajā valstībā ir viss. Impersonālisti par šī materiālā koka sakni uzskata Brahmanu, un no šīs saknes saskaņā ar sānkhjas filozofiju rodas prakriti, puruša, tad trīs gunas, tad piecas rupjās pamatvielas (pančа-mahā-bhūta), tad desmit jutekļi (dašēndrija), prāts utt. Šādā veidā viņi sadala visu materiālo pasauli divdesmit četrās pamatvielās. Ja Brahmans ir visu izpausmju viduspunkts, tad materiālā pasaule ir izpaudusies 180 grādos ap šo vidu, un otri 180 grādi veido garīgo valstību. Materiālā pasaule ir izkropļots atspulgs, tāpēc garīgajā valstībā jābūt tādai pašai daudzveidībai, tikai īstenībā. Prakriti ir Visaugstā Kunga ārējā enerģija, un puruša ir pats Visaugstais Kungs, un tas ir izskaidrots Bhagavad-gītā. Tā kā šī izpausme ir materiāla, tā ir laicīga. Atspulgs ir laicīgs, jo reizēm to var redzēt, bet reizēm nē. Bet tas, kas tiek atstarots, ir mūžīgs. Īstā koka materiālais atspulgs ir jānocērt. Ja par kādu cilvēku saka, ka viņš zina Vēdas, tad jāsaprot, ka viņš zina, kā nocirst pieķeršanos šai materiālajai pasaulei. Kas to zina, tas patiešām zina Vēdas. Ja cilvēku piesaista Vēdu rituāli, viņu piesaista koka brīnišķīgi zaļās lapas. Viņš nezina, kāds tieši ir Vēdu mērķis. Vēdu mērķis, kā to atklāj pati Dieva Personība, ir nocirst šo atstaroto koku un sasniegt īsto garīgās valstības koku.

2. PANTS

अधश्चोर्ध्वं प्रसृतास्तस्य शाखा
गुणप्रवृद्धा विषयप्रवालाः ।
अधश्च मूलान्यनुसन्ततानि
कर्मानुबन्धीनि मनुष्यलोके ॥ २ ॥

adhaš čordhvam prasritās tasja šākhā
guna-pravriddhā višaja-pravālāh
adhaš ča mūlānj anusantatāni
karmānubandhīni manušja-lokē

adhah – lejup; ča – un; ūrdhvam – augšup; prasritāh – izpletušies; tasja – tā; šākhāh – zari; guna – materiālās dabas īpašību; pravriddhāh – attīstīti; višaja – jutekļu priekšmetu; pravālāh – dzinumi; adhah – uz leju; ča – un; mūlāni – saknes; anusantatāni – izpletušās; karma – pie darba; anubandhīni – saista; manušja-lokē – cilvēku pasaulē.

Šī koka zari triju, materiālās dabas īpašību baroti, plešas augšup un lejup. Tā dzinumi ir jutekļu priekšmeti. Kokam ir arī saknes, kas iet uz leju, un tās saistītas ar cilvēku sabiedrības auglīgo darbību.

SKAIDROJUMS: Šeit turpinās banjankoka apraksts. Tā zari stiepjas uz visām pusēm. Zemākajās daļās ir visdažādākās dzīvo būtņu izpausmes: cilvēki, dzīvnieki, govis, suņi, kaķi, utt. Tie atrodas zaru zemākajā daļā, bet augstākajā daļā ir augstāki dzīvo būtņu veidi: padievi, gandharvi un daudzi citi augstākie dzīvības veidi. Kā koku baro ūdens, tā šo koku baro trīs materiālās dabas īpašības. Reizēm mēs redzam zemi, kas ir neauglīga, jo nav ūdens, reizēm zeme ir sulīgi zaļa; gluži tāpat, kur kādas materiālās dabas īpašības ir vairāk, tur vairāk arī izpaužas dažādi dzīvības veidi.

Koka dzinumi tiek uzskatīti par jutekļu priekšmetiem. Attīstoties dažādām dabas īpašībām, mēs attīstām dažādus jutekļus, un ar jutekļiem mēs baudām dažādu veidu jutekļu priekšmetus. Zaru galiņi ir jutekļi – ausis, deguns, acis u.c., kas ir piesaistīti dažādu jutekļu priekšmetu baudīšanai. Dzinumi ir skaņa, apveids, pieskāriens utt. – jutekļu priekšmeti. Palīgsaknes ir pieķeršanās un nepatika, kas ir blakus iznākums dažāda veida ciešanām un jutekļu baudām. Tiek uzskatīts, ka tieksmes uz dievbijību un bezdievību attīstās no šīm palīgsaknēm, kas aug uz visām pusēm. Īstā sakne nāk no Brahmalokas, un citas saknes nāk no cilvēku planētu sistēmām. Kad būtne ir izbaudījusi savu labo darbu augļus augšējās planētu sistēmās, tā atnāk uz Zemes un atjauno karmu, auglīgo darbību, kas vērsta uz pacelšanos augšup. Šī cilvēku planēta tiek uzskatīta par darbības lauku.

3.–4. PANTS

न रूपमस्येह तथोपलभ्यते
नान्तो न चादिर्न च सम्प्रतिष्ठा ।
अश्वत्थमेनं सुविरूढमूल-
मसङ्गशस्त्रेण दृढेन छित्त्वा ॥ ३ ॥
ततः पदं तत्परिमार्गितव्यं
यस्मिन्गता न निवर्तन्ति भूयः ।
तमेव चाद्यं पुरुषं प्रपद्ये
यतः प्रवृत्तिः प्रसृता पुराणी ॥ ४ ॥

na rūpam asjēha tathopalabhjatē
nānto na čādir na ča sampratišthā
ašvattham ēnam su-virūdha-mūlam
asanga-šastrēna dridhēna čhittvā

tatah padam tat parimārgitavjam
jasmin gatā na nivartanti bhūjah
tam ēva čādjam purušam prapadjē
jatah pravrittih prasritā purānī

na – ne; rūpam – veids; asja – šī koka; iha – šai pasaulē; tathā – arī; upalabhjatē – uztverams; na – ne; antah – gals; na – ne; ča – arī; ādih – sākums; na – ne; ča – arī; sampratišthā – pamats; ašvattham – banjankoks; ēnam – šis; su-virūdha – stingri; mūlam – iesakņojies; asanga-šastrēna – ar atsacīšanās ieroci; dridhēna – stingro; čhittvā – nocērtot; tatah – tad; padam – apstākļi; tat – tie; parimārgitavjam – jāatrod; jasmin – kur; gatāh – aizejot; na – nekad; nivartanti – neatgriežas; bhūjah – atkal; tam – Viņam; ēva – noteikti; ča – arī; ādjam – sākotnējam; purušam – Dieva Personībai; prapadjē – uztic sevi; jatah – no kura; pravrittih – sākumā; prasritā – izpleties; purāni – ļoti vecs.

Šai pasaulē koka īsteno veidu nav iespējams apjaust. Neviens nezina, kur tas beidzas un kur sākas, kur ir tā pamats. Tāpēc jāņem rokās atsacīšanās ierocis un stingri sakņotais koks ar noteiktību jānocērt. Tad jāatrod vieta, no kuras neviens nekad neatgriežas, un tur jāuztic sevi Dieva Augstākajai Personībai, no kuras viss ir sācies un izplatījies kopš neatminamiem laikiem.

SKAIDROJUMS: Te ir skaidri pateikts, ka šī banjankoka īsteno veidolu materiālajā pasaulē nevar saprast. Tā kā saknes iet uz augšu, īstais koks turpinās otrā pusē. Kad būtni saista šī koka materiālie izvērsumi, tā nevar redzēt, cik tālu šis koks stiepjas, un nevar redzēt, kur šis koks sākas. Tomēr cēlonis ir jāatrod. «Es esmu sava tēva dēls, mans tēvs ir tāda un tāda cilvēka dēls utt.» Tā meklējot, var nonākt pie Brahmas, kuru radījis Garbhodakašājī Višnu. Šāda izpēte beidzas, kad cilvēks sasniedz Dieva Augstāko Personību. Koka sākums, Dieva Augstākā Personība, jāmeklē tādu cilvēku sabiedrībā, kuri zina Dieva Augstāko Personību. Izprotot to, var pakāpeniski pārvarēt pieķeršanos šim īstenības viltus atspulgam, ar zināšanām pārcirst saites un patiešām sasniegt īsto koku.

Vārds «asanga» šajā sakarībā ir ļoti svarīgs, jo pieķeršanās jutekļu baudām un valdīšanai pār materiālo dabu ir ļoti stipra. Tāpēc ir jāmācās atsacīties, iztirzājot garīgo zinātni un balstoties uz autoritatīviem rakstiem, jāklausās cilvēki, kuriem patiešām ir zināšanas. Kas apspriež garīgos jautājumus bhaktu sabiedrībā, tas nonāk pie Dieva Augstākās Personības. Tad pirmais, kas jādara, ir jāuztic sevi Viņam. Šeit ir dots tās vietas apraksts, uz kurieni aizejot, cilvēks nekad vairs neatgriežas uz šo maldīgo, atstaroto koku. Dieva Augstākā Personība Krišna ir pirmsakne, no kuras viss ir izplūdis. Lai saņemtu Dieva Personības labvēlību, jāuztic sevi Viņam, un to var izdarīt, garīgi kalpojot: klausoties, daudzinot, utt. Viņš ir materiālās pasaules turpinājuma cēlonis. Dievs Kungs pats jau to paskaidroja. Aham sarvasja prabhavah – «Es esmu visa avots.» Tāpēc, lai izkļūtu no šī stingrā materi-

ālās dzīves banjankoka saitēm, jāuztic sevi Krišnam. Tikko cilvēks uztic sevi Krišnam, viņš gluži dabiski zaudē pieķeršanos šim materiālajam turpinājumam.

5. PANTS

निर्मानमोहा जितसङ्गदोषा
अध्यात्मनित्या विनिवृत्तकामाः ।
द्वन्द्वैर्विमुक्ताः सुखदुःखसंज्ञै-
र्गच्छन्त्यमूढाः पदमव्ययं तत् ॥ ५ ॥

nirmāna-mohā džita-sanga-došā
adhjātma-nitjā vinivritta-kāmāh
dvandvair vimuktāh sukha-duhkha-samgjair
gaččhantj amūdhāh padam avjajam tat

nih – bez; māna – viltus lepnuma; mohāh – un maldiem; džita – uzvarot; sanga – saistības; došāh – trūkumus; adhjātma – garīgās zināšanas; nitjāh – mūžībā; vinivritta – bez saistības; kāmāh – ar iekāri; dvandvaih – no pretstatiem; vimuktāh – atbrīvots; sukha-duhkha – laimes un ciešanu; samgjaih – sauktiem; gaččhanti – sasniedz; amūdhāh – nemaldoties; padam – apstākļus; avjajam – mūžīgos; tat – tos.

Tie, kas ir brīvi no viltus lepnuma, maldiem un viltus sabiedrības, kas izprot mūžību un tikuši galā ar materiālo iekāri, kas brīvi no laimes un ciešanu pretstatiem, kas nemaldās un zina, kā uzticēt sevi Augstākajai Personai – tie sasniedz mūžīgo valstību.

SKAIDROJUMS: Šeit ļoti labi aprakstīta sevis uzticēšana. Vispirms cilvēku nedrīkst maldināt lepnums. Saistītā dvēsele ir ļoti augstprātīga, jo uzskata sevi par materiālās dabas kungu, tādēļ tai ir ļoti grūti uzticēt sevi Dieva Augstākajai Personībai. Būtnei jāizkopj īstās zināšanas un jāsaprot, ka tā nav materiālās dabas kungs; Kungs ir Dieva Augstākā Personība. Kad cilvēks ir brīvs no lepnuma radītajiem maldiem, viņš var sākt sevis uzticēšanu. Kas šajā materiālajā pasaulē vienmēr grib kādu godu, tas nespēj uzticēt sevi Augstākajai Personai. Lepnums rodas no maldiem. Būtne atnāk uz šejieni, īsu laiku ir te, un tad atkal aiziet, tomēr uzskata sevi par pasaules kungu. Tāpēc viņa visu sarežģī un vienmēr nonāk nepatikšanās. Šādos maldos griežas visa pasaule. Cilvēki maldīgi uzskata, ka Zeme pieder viņiem tāpēc ir to sadalījuši. No maldīgā uzskata, ka cilvēce ir pasaules īpašnieks, ir jāatbrīvojas. Kas ir brīvs no šīs maldīgās izpratnes, tas ir brīvs no visām viltus saitēm, ko rada ģimenes, sabiedriskā un nacionālā pieķeršanās. Šīs kļūmīgās saites piesaista materiālajai pasaulei. Pēc tam ir jāattīsta garīgās zināšanas. Cilvēkam jāizkopj zināšanas un jāsaprot, kas viņam patiesībā pieder un kas nepieder. Un sapratis lietu patieso būtību, viņš atbrīvojas no visiem izpratnes pretstatiem – laimes un ciešanām, prieka un sāpēm. Viņš ir pilns zināšanu un tad spēj uzticēt sevi Dieva Augstākajai Personībai.

6. PANTS

न तद्भासयते सूर्यो न शशाङ्को न पावकः ।
यद्गत्वा न निवर्तन्ते तद्धाम परमं मम ॥ ६ ॥

na tad bhāsajatē sūrjo na šašānko na pāvakah
jad gatvā na nivartantē tad dhāma paramam mama

na – ne; tat – to; bhāsajatē – apgaismo; sūrjah – Saule; na – ne; šašānkah – Mēness; na – ne; pāvakah – uguns; jat – kur; gatvā – aizejot; na – nekad; nivartantē – neatgriežas; tat dhāma – tā mājvieta; paramam – augstākā; mama – Mana.

Manu augstāko mājvietu neapgaismo ne saule, ne mēness, ne uguns, nedz arī kāda mākslīga gaisma. Kas to sasniedz, tas nekad vairs neatgriežas materiālajā pasaulē.

SKAIDROJUMS: Šeit ir aprakstīta garīgā valstība, Dieva Augstākās Personības Krišnas mājvieta, ko sauc par Krišnaloku, Goloku Vrindāvanu. Garīgajās debesīs nav vajadzīga saules, mēness, uguns vai elektriskā gaisma, jo visas planētas apgaismo sevi pašas. Mūsu Visumā ir tikai viena planēta, kas spīd pati – saule, bet garīgajās debesīs spīd visas planētas. Visu šo planētu (kuras sauc par Vaikunthām) mirdzums veido spīdošās debesis, ko sauc par brahmadžoti. Patiesībā gaisma izplūst no Krišnas planētas Golokas Vrindāvanas. Daļu no šī mirdzuma klāj mahattatva, materiālā pasaule. Otra, galvenā mirdzošo debesu daļa ir pilna garīgām planētām, kuras sauc par Vaikunthām, no kurām galvenā ir Goloka Vrindāvana.

Kamēr vien dzīvā būtne ir šajā tumšajā materiālajā pasaulē, tā dzīvo saistītu dzīvi, bet tiklīdz viņa izcērtas cauri neīstajam, izkropļotajam materiālās pasaules kokam un sasniedz garīgās debesis, tā atbrīvojas. Tad vairs šeit nav iespējams atgriezties. Saistītajā dzīvē būtne uzskata sevi par materiālās pasaules kungu, bet atbrīvota tā ieiet garīgajā valstībā un kļūst par Visaugstā Kunga pavadoni. Tur viņa bauda mūžīgu svētlaimi, mūžīgu dzīvi un pilnīgas zināšanas.

Šīm ziņām ir jāvaldzina cilvēku. Viņam vajag vēlēties aiziet uz šo mūžīgo pasauli, izrauties no šī neīstā patiesības atspulga. Tam, kurš pārāk pieķēries šai materiālajai pasaulei, ir ļoti grūti pārcirst šo pieķeršanos, bet, ja viņš pieņem Krišnas apziņu, pastāv iespēja pieķeršanos pārvarēt. Jātiekas ar bhaktām, ar tiem, kas ir Krišnas apziņā. Jāatrod tāda sabiedrība, kas veltījusi sevi Krišnas apziņai, un jāmācās garīgi kalpot. Tā var pārcirst šo pieķeršanos materiālajai pasaulei. Nav iespējams pārvarēt pieķeršanos, uzvelkot tikai safrānkrāsas drēbes. Jāpieķeras garīgajai kalpošanai Dievam Kungam. Tāpēc visā nopietnībā jāsaprot, ka garīgā kalpošana, kā tā aprakstīta divpadsmitajā nodaļā, ir vienīgais veids, kā izrauties no īstā koka viltus atspulga. Četrpadsmitajā nodaļā aprakstīts piesārņojums, kuru rada dažāda veida materiālā darbība. Tikai par garīgo kalpošanu teikts, ka tā ir pilnīgi pārpasaulīga.

Šeit ļoti svarīgi ir vārdi «paramam mama». Patiesībā katrs nostūris ir Visaugstā Kunga īpašums, bet garīgā valstība ir parama, sešu varenību pilna. Arī Katha Upanišada (2.2.15.) apstiprina, ka garīgajā valstībā nav vajadzīga saules, mēness vai zvaigžņu gaisma (na tatra sūrjo bhāti na čandra-tārakam), jo visas garīgās debesis apgaismo Visaugstā Kunga iekšējais spēks. Šo augstāko mājvietu var sasniegt vienīgi ar sevis uzticēšanu un ne ar kādiem citiem līdzekļiem.

7. PANTS

ममैवांशो जीवलोके जीवभूतः सनातनः ।
मनःषष्ठानीन्द्रियाणि प्रकृतिस्थानि कर्षति ॥ ७ ॥

mamaivāmšo džīva-lokē džīva-bhūtah sanātanah
manah-šašthānīndrijāni prakriti-sthāni karšati

mama – Mana; ēva – noteikti; amšah – daļiņa; džīva-lokē – saistītās dzīves pasaulē; džīva-bhūtah – saistītā dzīvā būtne; sanātanah – mūžīgā; manah – ar prātu; šašthāni – sešiem; indrijāni – jutekļiem; prakriti – materiālajā dabā; sthāni – esot; karšati – smagi cīnās.

Dzīvās būtnes šai saistītajā pasaulē ir manas mūžīgās daļiņas. Saistītajā dzīvē tās smagi cīnās ar sešiem jutekļiem, no kuriem viens ir prāts.

SKAIDROJUMS: Šajā pantā skaidri norādīts, kas ir dzīvā būtne. Dzīvā būtne mūžīgi ir neatņemama Visaugstā Kunga daļiņa. Nav tiesa, ka tā ir individuāla saistītajā dzīvē un pēc atbrīves saplūst ar Visaugsto Kungu. Tā mūžīgi ir daļiņa. Ir skaidri pateikts – «sanātana». Saskaņā ar Vēdu viedokli, Visaugstais Kungs izpaužas un paplašinās neskaitāmos izvērsumos, no kuriem sākotnējos izvērsumus sauc par višnutatvu, bet otrējos izvērsumus sauc par dzīvajām būtnēm. Citiem vārdiem sakot, višnutatva ir paša Dieva izvērsums, bet dzīvās būtnes ir savrupie izvērsumi. Dievs Kungs izvēršas pats, izpaužas dažādos veidos: kā Kungs Rāma, Nrisimhadēva, Višnumūrti un visas valdošās Vaikunthas planētu dievības. Savrupie izvērsumi, dzīvās būtnes, ir mūžīgi kalpi. Dieva Augstākās Personības tiešie izvērsumi, Viņa atsevišķās individualitātes pastāv vienmēr. Arī savrupajiem izvērsu-

miem – dzīvajām būtnēm – ir savas identitātes. Dzīvās būtnes ir neatņemamas Visaugstā Kunga daļiņas, tāpēc tām daļēji arī piemīt Viņa īpašības, no kurām viena ir neatkarība. Katrai dzīvajai būtnei kā atsevišķai dvēselei ir sava individualitāte un mazliet neatkarības. Šo neatkarību izlietojot nepareizi, dvēsele tiek sasaistīta, bet izmantojot to pareizi, dvēsele vienmēr ir brīva. Jebkurā gadījumā, dvēsele ir mūžīga, tāpat kā mūžīgs ir Visaugstais Kungs. Kad dvēsele ir brīva, to nesaista materiālie apstākļi, un viņa pārpasaulīgi kalpo Dievam Kungam; saistītajā dzīvē pār to valda materiālās īpašības un viņa aizmirst pārpasaulīgo mīlestības pilno kalpošanu Dievam Kungam. Tāpēc būtnei jācīnās ļoti smagi, lai uzturētu savu esamību materiālajā pasaulē.

Visas dzīvās būtnes, ne tikai cilvēki, kaķi un suņi, bet pat lielāki materiālās pasaules vadītāji – Brahma, Kungs Šiva un pat Višnu – ir neatņemamas Visaugstā Kunga daļiņas. Viņas visas ir mūžīgas, tās nav laicīgas izpausmes. Ļoti nozīmīgs ir vārds «karšati» («smagi cīnās»). Saistītā dvēsele ir sasieta, saķēdēta dzelzs ķēdēm. Viņu saista neīstais «es», un prāts ir galvenais, kas to notur materiālajā esamībā. Kad prāts ir skaidrībā, tad darbība ir laba; kad prāts ir kaislībās, tad darbība sagādā uztraukumus; kad prāts ir tumsībā, tad būtne ceļo pa zemākajiem dzīvības veidiem. Taču šajā pantā skaidri norādīts, ka saistīto dvēseli klāj materiālais ķermenis ar tā prātu un jutekļiem. Kad dvēsele atbrīvojas, tad materiālais pārklājs sabrūk, bet garīgais ķermenis izpaužas pēc savām spējām. Mādhjandināj ana-šruti teikts: sa vā ēša brahma-ništha idam šarīram martjam atisridžja brahmābhisampadja brahmanā pašjati brahmanā šrinoti brahmanaivēdam sarvam anubhavati. Šeit teikts, ka dzīvā būtne, atmetusi materiālo miesu un iegājusi garīgajā valstībā, atjauno garīgo ķermeni, un šai garīgajā ķermenī var skatīt Dieva Augstāko Personību vaigu vaigā. Tā var tieši runāt ar Viņu un saprast Augstāko Personību tādu, kāda Tā ir. No smriti mēs arī uzzinām: vasanti jatra purušāh sarvē vaikuntha-mūrtajah – uz garīgajām planētām ikvienam ir tāds pats ķermenis kā Dieva Augstākajai Personībai. Kas attiecas uz ķermeņa uzbūvi, tad neatņemamās daļiņas, dzīvās būtnes, neatšķiras no višnumūrti izvērsumiem. Citiem vārdiem sakot, atbrīves brīdī dzīvā būtne ar Dieva Augstākās Personības žēlastību saņem garīgu ķermeni.

Vēl ļoti nozīmīgs ir vārds «mamaivāmšah» («atsevišķas un neatņemamas Visaugstā Kunga daļiņas»). Atsevišķa Visaugstā Kunga daļiņa nav kāda materiāla, salauzta daļa. Jau otrajā nodaļā mēs uzzinājām, ka garu nevar sacirst gabalos. Šo daļu nevajag saprast materiāli. Tas nav matērija, ko var sacirst gabalos un atkal savienot. Šāds priekšstats te neder, jo sanskritā ir lietots vārds «sanātana» («mūžīgs»). Atsevišķā daļiņa ir mūžīga. Otrajā nodaļā arī teikts, ka ikvienā atsevišķā ķermenī ir maza Visaugstā Kunga daļiņa (dēhino 'smin jathā dēhē). Šī atsevišķā daļiņa, kad to atbrīvo no ķermeniskajām važām, atgūst savu sākotnējo garīgo ķermeni garīgajās debesīs, uz garīgām planētām un bauda Visaugstā Kunga sabiedrību. Tomēr no šejienes var saprast, ka dzīvā būtne, kas ir atsevišķa un neatņemama Visaugstā Kunga daļiņa, pēc īpašībām neatšķiras no Dieva Kunga, tāpat kā zelta gabaliņi arī ir zelts.

8. PANTS

शरीरं यदवाप्नोति यच्चाप्युत्क्रामतीश्वरः ।
गृहीत्वैतानि संयाति वायुर्गन्धानिवाशयात् ॥ ८ ॥

šarīram jad avāpnoti jač čāpj utkrāmatīšvarah
grihītvaitāni samjāti vājur gandhān ivāšajāt

šarīram – ķermeni; jat – kā; avāpnoti – saņem; jat – kā; ča api – arī; utkrāmati – atstāj; īšvarah – ķermeņa kungs; grihītvā – saņemot; ētāni – visu to; samjāti – aiziet; vājuh – gaiss; gandhān – smaržas; iva – kā; āšajāt – no to avota.

Kā vējš nes smaržu, tā dzīvā būtne materiālajā pasaulē dzīves izpratni pārnes no viena ķermeņa otrā. Viņa pieņem ķermeni un tad to atstāj, lai pieņemtu citu.

SKAIDROJUMS: Šeit dzīvā būtne ir aprakstīta kā īšvara, sava ķermeņa valdnieks. Ja viņa grib, tad tā var nomainīt savu ķermeni pret augstāku, ja grib, tad pret zemāku. Tai ir mazliet neatkarības.

Ķermeņa maiņa ir atkarīga no būtnes. Nāves brīdī pašas radītā apziņa aiznes viņu nākamajā ķermenī. Ja būtne ir padarījusi savu apziņu līdzīgu kaķa vai suņa apziņai, tad viņa noteikti nonāk kaķa vai suņa ķermenī. Un, ja viņa ir vērsusi apziņu uz dievišķām īpašībām, tad tā apmaina savu ķermeni pret padieva ķermeni. Un, ja būtne apzinās Krišnu, tad viņa aiziet uz Krišnaloku garīgajā valstībā un ir kopā ar Krišnu. Ar ķermeņa bojāeju viss vēl nebeidzas. Atsevišķā dvēsele pārceļo no viena ķermeņa citā, un šis ķermenis un pašreizējā darbība ir nākamā ķermeņa pamats. Būtne saņem nākamo ķermeni saskaņā ar karmu, un šis ķermenis noteiktā laikā ir jāatstāj. Šeit teikts, ka smalkais ķermenis, kas pārnes izpratni uz otru ķermeni, nākamajā dzīvē attīsta jaunu ķermeni. Šo pārceļošanu no viena ķermeņa citā un cīņu, esot ķermenī, sauc par karšati jeb cīņu par esamību.

9. PANTS

श्रोत्रं चक्षुः स्पर्शनं च रसनं घ्राणमेव च ।
अधिष्ठाय मनश्चायं विषयानुपसेवते ॥ ९ ॥

šrotram čakšuh sparšanam ča rasanam ghrānam ēva ča
adhišthāja manaš čājam višajān upasēvatē

šrotram – ausis; čakšuh – acis; sparšanam – tauste; ča – arī; rasanam – mēle; ghrānam – oža; ēva – arī; ča – un; adhišthāja – esot; manah – prātā; ča – arī; ajam – viņš; višajān – jutekļu priekšmetus; upasēvatē – bauda.

Kad dzīvā būtne ieiet citā rupjajā ķermenī, tad tās prātu apjož atbilstoša dzirde, redze, garša, oža un tauste. Tad būtne bauda atbilstošus jutekļu priekšmetus.

SKAIDROJUMS: Citiem vārdiem sakot, ja dzīvā būtne savai apziņai pieliek klāt kaķu un suņu īpašības, tad nākamajā dzīvē viņa saņem kaķa vai suņa ķermeni un bauda to. Sākotnēji apziņa ir tīra kā ūdens. Bet, ja mēs piejaucam ūdenim noteiktu krāsu, tas mainās. Arī apziņa ir tīra, jo garīgā dvēsele ir tīra. Bet apziņa mainās atkarībā no saskarsmes ar materiālajām īpašībām. Īstā apziņa ir Krišnas apziņa. Tāpēc tad, kad būtne apzinās Krišnu, viņa dzīvo tīru dzīvi. Bet, ja apziņai ir piejaukta kaut kāda materiāla domāšana, tad nākamajā dzīvē būtne saņem atbilstošu ķermeni. Tam nav noteikti atkal jābūt cilvēka ķermenim, viņa var saņemt kaķa, suņa, cūkas, padieva vai jebkuru citu no daudzajiem ķermeņu veidiem, jo ir 8 400 000 dzīvo būtņu veidu.

10. PANTS

उत्क्रामन्तं स्थितं वापि भुञ्जानं वा गुणान्वितम् ।
विमूढा नानुपश्यन्ति पश्यन्ति ज्ञानचक्षुषः ॥ १० ॥

utkrāmantam sthitam vāpi bhundžānam vā gunānvitam
vimūdhā nānupašjanti pašjanti gjāna-čakšušah

utkrāmantam – aizejot no ķermeņa; sthitam – atrodas ķermenī; vā api – vai arī; bhundžānam – bauda; vā – vai; guna-anvitam – materiālās dabas īpašību apburts; vimūdhāh – nejēgas; na – ne; anupašjanti – redz; pašjanti – redz; gjāna-čakšušah – tie, kam ir zināšanu acis.

Nelgas nespēj apjēgt, kā dzīvā būtne var aiziet no ķermeņa, un kādu ķermeni viņa bauda, materiālās dabas īpašību apburta. Bet tas, kura acis atvērušas zināšanas, to visu redz.

SKAIDROJUMS: Vārds «gjāna-čakšušah» ir ļoti būtisks. Bez zināšanām cilvēks nespēj saprast ne to, kā dzīvā būtne aiziet no pašreizējā ķermeņa, ne kādu ķermeņa veidu tā saņem nākamajā dzīvē, ne kāpēc tā dzīvo noteikta veida ķermenī. Lai to saprastu, vajag daudz zināšanu, kuras izprastas no Bhagavad-gītas un līdzīgiem rakstiem, kas uzklausīti no īstena garīgā skolotāja. Kas ir iemācījies to visu apjēgt, ir laimīgs. Ikviena dzīvā būtne ķermeni atstāj noteiktos apstākļos, tā dzīvo noteiktos apstākļos un bauda noteiktos apstākļos, materiālās dabas apburta. Kā sekas viņa izcieš dažāda veida laimi un sāpes, maldīgi domājot par jutekļu baudām. Tie, kurus nemitīgi muļķo iekāre un vēlmes, pilnīgi zaudē spēju saprast ķermeņa izmaiņas un atrašanos noteiktā ķermenī. Viņi to nespēj aptvert.

Bet tie, kas ir attīstījuši garīgās zināšanas, spēj redzēt, ka gars atšķiras no ķermeņa, maina ķermeņus un dažādos veidos bauda. Kas to zina, tas var saprast, kā saistītā dzīvā būtne cieš materiālajā esamībā. Tāpēc tie, kam ir augsti attīstīta Krišnas apziņa, dara visu, lai dotu šīs zināšanas ļaudīm, jo to dzīves apstākļi ir ciešanu pilni. Jāpaceļas pāri šīm ciešanām, jāapzinās Krišna un jāatbrīvojas, lai varētu aiziet uz garīgo valstību.

11. PANTS

यतन्तो योगिनश्चैनं पश्यन्त्यात्मन्यवस्थितम् ।
यतन्तोप्यकृतात्मानो नैनं पश्यन्त्यचेतसः ॥ ११ ॥

jatanto joginaš čainam pašjantj ātmanj avasthitam
jatanto 'pj akritātmāno nainam pašjantj ačētasah

jatantah – kas cenšas; joginah – pārpasaulnieki; ča – arī; ēnam – to; pašjanti – var redzēt; ātmani – sevī; avasthitam – esot; jatantah – cenšoties; api – kaut arī; akrita-ātmānah – kas neapzinās sevi; na – ne; ēnam – to; pašjanti – redz; ačētasah – ar neattīstītiem prātiem.

Neatlaidīgi pārpasaulnieki, kas apzinās sevi, redz to visu skaidri. Bet tie, kuru prāti ir neattīstīti un kuri neapzinās sevi, par spīti centībai notiekošo saredzēt nespēj.

SKAIDROJUMS: Pa garīgās sevis apzināšanās ceļu iet daudz pārpasaulnieku, bet kas sevi neapzinās, nespēj redzēt, kā mainās dzīvās būtnes ķermenis. Šajā sakarībā svarīgs ir vārds «joginah». Mūsdienās ir daudz tā saucamo jogu un daudz tā dēvēto jogas biedrību, bet patiesībā sevis apzināšanās jautājumos viņi ir akli. Viņi tikai ir pieķērušies kaut kādiem vingrojumiem un ir apmierināti, ja ķermenis ir stiprs un vesels. Nekādu citu ziņu viņiem nav. Viņus sauc par jatanto 'pj akritātmānah. Kaut arī šie cilvēki cenšas sekot tā saucamajai jogai, viņi nav apzinājušies sevi. Šādi cilvēki nespēj izprast dvēseles pārceļošanu. Visu notiekošo spēj saprast tikai tie, kas patiešām nodarbojas ar jogu un ir apzinājušies sevi, pasauli un Visaugsto Kungu, citiem vārdiem sakot, tie ir bhakti jogi, kas tīri garīgi kalpo Krišnas apziņā.

12. PANTS

यदादित्यगतं तेजो जगद्भासयतेखिलम् ।
यच्चन्द्रमसि यच्चाग्नौ तत्तेजो विद्धि मामकम् ॥ १२ ॥

jad āditja-gatam tēdžo džagad bhāsajatē 'khilam
jač čandramasi jač čāgnau tat tēdžo viddhi māmakam

jat – kas; āditja-gatam – saulē; tēdžah – mirdzums; džagat – visu pasauli; bhāsajatē – apgaismo; akhilam – pilnīgi; jat – kas; čandramasi – mēnesī; jat – kas; ča – arī; agnau – ugunī; tat – tas; tēdžah – mirdzums; viddhi – saproti; māmakam – no Manis.

Saules mirdzums, kas kliedē visas pasaules tumsu, nāk no Manis. Arī mēness un uguns spožums nāk no Manis.

SKAIDROJUMS: Nesaprātīgie nespēj saprast notikumu gaitu. Bet kas saprot to, ko šeit skaidro Dievs Kungs, tas var pacelties līdz zināšanām. Katrs spēj redzēt sauli, mēnesi, uguni un elektrību. Tikai jāpacenšas saprast, ka saules, mēness, elektrības un uguns mirdzums nāk no Dieva Augstākās Personības. Kam ir šāda dzīves izpratne, tas sāk apzināties Krišnu, un tādā veidā materiālās pasaules saistītā dvēsele var garīgi pilnveidoties. Dzīvās būtnes pēc būtības ir neatņemamas Visaugstā Kunga daļiņas, un Kungs šeit norāda, kā viņas var atgriezties pie Dieva, mājās.

No šī panta mēs varam saprast, ka saule apgaismo visu saules sistēmu. Pastāv daudz Visumu un saules sistēmu, daudz sauļu, mēnešu un planētu, bet katrā Visumā ir tikai viena saule. Kā teikts Bhagavad-gītā (10.21.), mēness ir viena no zvaigznēm (nakšatrānām aham šašī). Saule spīd tādēļ, ka mirdz garīgās debesis, kuras apgaismo Visaugstā Kunga garīgais starojums. Ar saules lēktu sākas cilvēku darbība. Viņi iededz uguni, lai gatavotu ēdienu, iededz uguni, lai sāktu darbu rūpnīcās,

utt. Uguns palīdz darīt tik daudzas lietas. Tāpēc dzīvajām būtnēm tā patīk saullēkts, uguns un mēness gaisma. Bez tām viņas dzīvot nevar. Ja cilvēks spēj saprast, ka saules, mēness un uguns gaisma un varenība nāk no Dieva Augstākās Personības, Krišnas, tad viņš sāk apzināties Krišnu. Mēness gaisma baro visus augus. Mēness gaisma ir tik jauka, ka cilvēki viegli var saprast, ka viņi dzīvo ar Dieva Augstākās Personības Krišnas žēlastību. Bez Viņa žēlastības nebūtu saules, bez Viņa žēlastības nebūtu mēness, bez Viņa žēlastības nebūtu uguns, un bez saules, mēness un uguns neviens nespētu dzīvot. Lūk, dažas domas, kas var ierosināt saistītajā dvēselē Krišnas apziņu.

13. PANTS

गामाविश्य च भूतानि धारयाम्यहमोजसा ।
पुष्णामि चौषधीः सर्वाः सोमो भूत्वा रसात्मकः ॥ १३ ॥

gām āvišja ča bhūtāni dhārajāmj aham odžasā
pušnāmi čaušadhīh sarvāh somo bhūtvā rasātmakah

gām – planētās; āvišja – ieejot; ča – arī; bhūtāni – dzīvās būtnes; dhārajāmi – uzturu; aham – Es; odžasā – ar savu enerģiju; pušnāmi – baroju; ča – un; aušadhīh – augus; sarvāh – visus; somah – mēness; bhūtvā – kļūstot; rasa-ātmakah – dodu sulu.

Es esmu katrā planētā un ar savu spēku vadu tās kustību pa orbītu. Es kļūstu par mēnesi un dodu dzīvības sulu visiem augiem.

SKAIDROJUMS: Saprotams, ka visas planētas peld gaisā tikai ar Dieva Kunga enerģiju. Dievs Kungs ieiet katrā atomā, katrā planētā un katrā dzīvajā būtnē. Par to ir runāts Brahma-samhitā. Šeit teikts, ka viena Dieva Augstākās Personības pilnā daļa – Paramātma ieiet planētās, Visumā, dzīvajā būtnē un pat atomā. Pateicoties Viņai, viss atbilstošā veidā izpaužas. Kad ķermenī ir garīgā dvēsele, tad cilvēks ir dzīvs un var peldēt pa ūdeni, bet, kad dzīvā dzirkstele atstāj ķermeni un ķermenis nomirst, tad tas grimst. Protams, kad ķermenis ir sadalījies, tas atkal kļūst ļoti viegls un peld virs ūdenī, bet tikko cilvēks ir miris, viņš ūdenī grimst. Gluži tāpat visas šīs planētas peld Visumā, un tas ir tādēļ, ka tajās ir Dieva Augstākās Personības augstākā enerģija. Viņa enerģija tur ikvienu planētu gluži kā sauju smilšu. Ja kāds tur sauju smilšu, tad tās nevar nokrist zemē, bet, ja viņš smiltis aizmet, tad tās nokrīt zemē. Arī šīs planētas, kas peld gaisā, patiesībā tiek turētas Visaugstā Kunga Visuma veidola dūrē. Ar Viņa spēku un enerģiju viss kustīgais un nekustīgais atrodas savā vietā. Vēdu himnās teikts, ka pateicoties Dieva Augstākajai Personībai spīd saule un planētas iet savu ceļu. Ja nebūtu Viņa, visas planētas pajuktu gaisā kā putekļi un ietu bojā. Un pateicoties Dieva Augstākajai Personībai, mēness baro visus augus. Pateicoties mēnesim, augļi un dārzeņi kļūst garšīgi. Ja nebūtu mēness, tie neaugtu un nebūtu sulīgi. Cilvēki strādā, ērti dzīvo un bauda ēdienu tāpēc, ka viņus apgādā Visaugstais Kungs. Citādi cilvēcei pienāktu gals. Vārds «rasātmakah» ir ļoti būtisks. Viss iegūst garšu tāpēc, ka ar mēness starpniecību uz to iedarbojas Visaugstais Kungs.

14. PANTS

अहं वैश्वानरो भूत्वा प्राणिनां देहमाश्रितः ।
प्राणापानसमायुक्तः पचाम्यन्नं चतुर्विधम् ॥ १४ ॥

aham vaišvānaro bhūtvā prāninām dēham āšritah
prānāpāna-samājuktah pačāmj annam čatur-vidham

aham – Es; vaišvānarah – par savu pilnīgo daļu – gremošanas uguni; bhūtvā – kļūstot; prāninām – visu dzīvo būtņu; dēham – ķermeņos; āšritah – atrodos; prāna – izplūstošo dvašu; apāna – dvašu, kas iet lejup; samājuktah – līdzsvarā turot; pačāmi – Es gremoju; annam – ēdienu; čatuh-vidham – četru veidu.

Es esmu gremošanas uguns visu dzīvo būtņu ķermeņos. Es savienojos ar dzīvības dvašu, kas plūst iekšā un ārā, lai gremotu četrējādu barību.

SKAIDROJUMS: Saskaņā ar Ājurvēdisko šāstru, kuņģī ir uguns, kura sagremo visu ēdienu, kas tur nonāk. Kad uguns nedeg, tad mēs neesam izsalkuši, bet, kad tā deg, mēs gribam ēst. Reizēm, kad uguns nedeg kā nākas, vajadzīga ārstēšana. Jebkurā gadījumā šī uguns pārstāv Dieva Augstāko Personību. Vēdu mantras (Brihad-āranjaka Upanišada 5.9.1.) arī apstiprina, ka Visaugstais Kungs jeb Brahmans uguns veidā atrodas kuņģī un gremo visu veidu ēdienu (ajam agnir vaišvānaro jo 'jam antah purušē jēnēdam annam pačjatē). Tā kā Viņš palīdz sagremot visu veidu ēdienus, dzīvā būtne nav neatkarīga arī ēšanā. Kamēr Visaugstais Kungs tai nepalīdz gremot, nav iespējams ēst. Viņš rada un sagremo ēdienu, un ar Viņa žēlastību mēs baudām dzīvi. Tas apstiprināts arī Vēdānta-sūtrā (1.2.27.). Šabdādibhjo 'ntah pratišthānāč ča – Dievs Kungs ir skaņā un ķermenī, gaisā un pat kuņģī kā gremotājs spēks. Pastāv četru veidu ēdieni – ko norij, ko košļā, ko laiza, un ko sūkā – un Viņš ir gremošanas spēks tiem visiem.

15. PANTS

सर्वस्य चाहं हृदि सन्निविष्टो
मत्तः स्मृतिर्ज्ञानमपोहनं च ।
वेदैश्च सर्वैरहमेव वेद्यो
वेदान्तकृद्वेदविदेव चाहम् ॥ १५ ॥

sarvasja čāham hridi sannivišto
mattah smritir gjānam apohanam ča
vēdaiš ča sarvair aham ēva vēdjo
vēdānta-krid vēda-vid ēva čāham

sarvasja – visu dzīvo būtņu; ča – un; aham – Es; hridi – sirdī; sannivištah – atrodos; mattah – no Manis; smritih – atmiņa; gjānam – zināšanas; apohanam – aizmiršana; ča – un; vēdaih – Vēdu; ča – arī; sarvaih – visu; aham – Es esmu; ēva – noteikti; vēdjah – izzināms; vēdānta-krit – Vēdāntas sastādītājs; vēda-vit – Vēdu zinātājs; ēva – noteikti; ča – un; aham – Es.

Es esmu ikvienā sirdī un dodu atmiņu, zināšanas un aizmiršanu. Es esmu tas, kas jāzin no visām Vēdām. Es esmu Vēdāntas sastādītājs un Vēdu zinātājs.

SKAIDROJUMS: Visaugstais Kungs Paramātmas veidā atrodas ikvienā sirdī, un Viņš ir tas, no kā sākas jebkura darbība. Dzīvā būtne aizmirst visu par pagājušo dzīvi, bet viņai jādarbojas saskaņā ar Visaugstā Kunga norādījumiem, kurš novēro visu tās darbību. Tāpēc būtne sāk darboties saskaņā ar saviem agrākajiem darbiem. Viņai tiek dotas vajadzīgās zināšanas un atmiņa, un viņa arī aizmirst savu pagājušo dzīvi. Tādējādi, Dievs Kungs ir ne tikai visucaurstrāvojošs, Viņš atrodas arī katrā atsevišķajā sirdī. Viņš piešķir dažādos darbības augļus. Viņš ir godināms ne tikai kā bezpersoniskais Brahmans, Dieva Augstākā Personība un vienuviet esošā Paramātma, bet arī kā Vēdu iemiesojums. Vēdas dod cilvēkiem pareizo ievirzi, lai viņi varētu atbilstoši veidot dzīvi un atgriezties pie Dieva, mājās. Vēdas dod zināšanas par Dieva Augstāko Personību, Krišnu, un Krišna savā Vjāsadēvas avatārā ir Vēdānta-sūtras sastādītājs. Vēdānta-sūtras skaidrojums, ko sarakstījis Vjāsadēva, Šrīmad Bhāgavatama, dod īsteno Vēdānta-sūtras izpratni. Visaugstais Kungs ir tik pilnīgs, ka saistītās dvēseles atpestīšanai Viņš gādā un gremo ēdienu, novēro darbību, dod zināšanas kā Vēdas un kā Dieva Augstākā Personība, Šrī Krišna, Bhagavad-gītas skolotājs. Saistītajai dvēselei jāgodina Viņš. Tādējādi, Dievs ir visa labā devējs; Dievs ir visužēlīgs.

Antah-pravištah šāstā džanānām. Tiklīdz dzīvā būtne atstāj šo ķermeni, viņa visu aizmirst, bet Visaugstais Kungs atkal ievirza to darbībā. Kaut arī būtne aizmirst, Dievs Kungs dod saprātu, lai tā varētu atjaunot iepriekšējā dzīvē pārtraukto darbību. Tātad, dzīvā būtne ne tikai cieš šajā pasaulē saskaņā ar Visaugstā Kunga norādījumiem, kurš atrodas sirdī, bet arī saņem no Viņa iespēju saprast Vēdas. Ja cilvēks nopietni vēlas saprast Vēdu zināšanas, tad Krišna dod vajadzīgo saprātu. Kāpēc Viņš mums dod Vēdu zināšanas? Tāpēc, ka ikvienai dzīvai būtnei jāsaprot Krišna. Visos Vēdu rakstos, sākot ar četrām Vēdām, Vēdānta-sūtrā, Upanišadās un Purānās tiek slavināta Visaugstā Kunga

godība. Viņu var sasniegt pildot Vēdu rituālus, apspriežot Vēdu filozofiju un garīgi kalpojot Dievam Kungam. Tāpēc Vēdu mērķis ir Krišnas izprašana. Vēdas dod mums norādījumus, ar kuriem izprast Krišnu, un ceļus, kā apzināties Viņu. Galamērķis ir Dieva Augstākā Personība. Vēdānta-sūtra (1.1.4.) to apstiprina ar vārdiem: tat tu samanvajāt. Pilnību var sasniegt trijās pakāpēs. Izprotot Vēdu rakstus, cilvēks var izprast savas attiecības ar Dieva Augstāko Personību, ar dažādiem paņēmieniem var tuvoties Viņam, un galu galā sasniegt augstāko mērķi, kas nav nekas cits kā Dieva Augstākā Personība. Šajā pantā skaidri atklāts Vēdu nolūks, Vēdu izpratne un Vēdu mērķis.

16. PANTS

द्वाविमौ पुरुषौ लोके क्षरश्चाक्षर एव च ।
क्षरः सर्वाणि भूतानि कूटस्थोक्षर उच्यते ॥ १६ ॥

dvāv imau purušau lokē kšaraš čākšara ēva ča
kšarah sarvāni bhūtāni kūta-stho 'kšara učjatē

dvau – divējādas; imau – šīs; purušau – dzīvās būtnes; lokē – pasaulē; kšarah – maldīgas; ča – un; akšarah – nemaldīgas; ēva – noteikti; ča – un; kšarah – maldīgas; sarvāni – visas; bhūtāni – dzīvās būtnes; kūta-sthah – vienībā; akšarah – nemaldīgo; učjatē – ir teikts.

Ir būtnes, kas kļūdās, un ir būtnes, kas nekļūdās. Materiālajā pasaulē visas būtnes kļūdās, bet garīgajā visas ir nekļūdīgas.

SKAIDROJUMS: Kā jau tika paskaidrots, Dieva Kunga avatārs Vjāsadēva sastādīja Vēdānta-sūtru. Šeit Kungs dod Vēdānta-sūtras satura kopsavilkumu. Viņš norāda, ka neskaitāmās dzīvās būtnes var iedalīt divās daļās – kuras kļūdās, un kuras nekļūdās. Dzīvās būtnes mūžīgi ir atsevišķas un neatņemamas Dieva Augstākās Personības daļiņas. Kad tās ir saskārušās ar materiālo pasauli, tās sauc par džīvabhūtu, un šeit dotie sanskrita vārdi «kšarah sarvāni bhūtāni» nozīmē, ka šīs būtnes kļūdās. Bet tos, kuri ir vienoti ar Dieva Augstāko Personību, sauc par nekļūdīgiem. Vienotība gan nenozīmē, ka viņiem nav individualitātes, bet gan to, ka ir vienprātība. Tie visi piekrīt Dieva Kunga radīšanas nolūkam. Protams, garīgajā valstībā nekāda radīšana nenotiek, bet, tā kā Dieva Augstākā Personība, kā teikts Vēdānta-sūtrā, ir visa izplūstošā avots, šī izpratne tiek paskaidrota.

Saskaņā ar Dieva Augstākās Personības Kunga Krišnas teikto, ir divu veidu dzīvās būtnes. Vēdas to apstiprina, tāpēc par to nevar būt nekādu šaubu. Dzīvajām būtnēm, kas šajā materiālajā pasaulē cīnās ar prātu un pieciem jutekļiem, ir materiālie ķermeņi, kas mainās. Kamēr vien dzīvā būtne ir saistīta, tā maina ķermeni, jo ir saskarsmē ar matēriju; matērija mainās, tāpēc liekas, ka mainās arī dzīvā būtne. Bet garīgajā valstībā ķermenis nav no matērijas, tāpēc tajā nenotiek nekādas izmaiņas. Materiālajā pasaulē ar dzīvo būtni notiek sešas izmaiņas: dzimšana, augšana, pastāvēšana, pēcnācēju radīšana, sarukšana un bojā eja. Tās ir materiālā ķermeņa izmaiņas. Bet garīgajā valstībā ķermenis nemainās; nav vecuma, nav dzimšanas, nav nāves. Viss pastāv vienotībā. Kšarah sarvāni bhūtāni – jebkura dzīvā būtne, kas saskaras ar matēriju – sākot ar pirmo radīto būtni, Brahmu, un beidzot ar sīku skudriņu – visi maina ķermeņus, tāpēc visi ir kļūdīgi. Bet garīgajā valstībā visi ir vienmēr brīvi vienotībā.

17. PANTS

उत्तमः पुरुषस्त्वन्यः परमात्मेत्युदाहृतः ।
यो लोकत्रयमाविश्य बिभर्त्यव्यय ईश्वरः ॥ १७ ॥

uttamah purušas tv anjah paramātmētj udāhritah
jo loka-trajam āviša bibhartj avjaja īšvarah

uttamah – labākā; purušah – personība; tu – bet; anjah – cita; parama – augstākā; ātmā – patība; iti – tā; udāhritah – ir teikts; jah – kas; loka – Visuma; trajam – trijās daļās; āviša – ieejot; bibharti – uztur; avjajah – neiznīcināmais; īšvarah – Kungs.

Bez tām ir vēl cita, visaugstākā personība, Augstākā Dvēsele, pats mūžīgais Kungs, kas atrodas trijās pasaulēs un uztur tās.

SKAIDROJUMS: Šī panta doma ļoti labi izskaidrota Katha Upanišadā (2.2.13.) un Švētāšvatara Upanišadā (6.13.). Ir skaidri pateikts, ka pāri neskaitāmajām būtnēm, no kurām daļa ir saistītas un daļa atbrīvotas, ir Augstākā Personība, kas ir Paramātma. Upanišadu pantā teikts: nitjo nitjānām čētanaš čētanānām. Jēga ir tāda, ka starp visām dzīvajām būtnēm, saistītajām un brīvajām, ir viena, augstākā dzīvā personība, Dieva Augstākā Personība, kas tās uztur un dod tām visas iespējas baudīt saskaņā ar dažāda veida darbību. Dieva Augstākā Personība atrodas ikvienā sirdī kā Paramātma. Gudrais, kas spēj Viņu saprast, var sasniegt pilnīgu mieru, bet citi ne.

18. PANTS

यस्मात्क्षरमतीतोहमक्षरादपि चोत्तमः ।
अतोस्मि लोके वेदे च प्रथितः पुरुषोत्तमः ॥ १८ ॥

jasmāt kšaram atīto 'ham akšarād api čottamah
ato 'smi lokē vēdē ča prathitah purušottamah

jasmāt – jo; kšaram – maldīgajiem; atītah – pāri; aham – Es esmu; akšarāt – nemaldīgajiem; api – arī; ča – un; uttamah – labākais; atah – tāpēc; asmi – esmu; lokē – pasaulē; vēdē – Vēdās; ča – un; prathitah – cildināts; puruša-uttamah – Augstākā Persona.

Es esmu pāri maldīgajiem un nemaldīgajiem, Es esmu visaugstākais, tāpēc pasaule un Vēdas cildina Mani par Augstāko Personību.

SKAIDROJUMS: Neviens nevar būt augstāks par Dieva Augstāko Personību Krišnu – ne saistīta dvēsele, ne atbrīvota dvēsele. Tāpēc viņš ir dižākā no personībām. Tagad ir skaidrs, ka dzīvās būtnes un Dieva Augstākā Personība ir individuālas. Tās atšķiras ar to, ka atsevišķās būtnes, gan saistītās, gan atbrīvotās, nevar lielumā pārspēt Dieva Augstākās Personības neaptveramās spējas. Nepareizi ir domāt, ka Visaugstais Kungs un dzīvās būtnes ir vienā un tajā pašā līmenī un visādā ziņā vienādas. Starp šīm personībām vienmēr pastāv augstākas un zemākas. Vārds «utama» ir ļoti būtisks. Neviens nevar būt augstāks par Dieva Augstāko Personību.

Vārds «lokē» nozīmē «pauruša āgama (smriti rakstos)». Kā apstiprina Nirukti vārdnīca: lokjatē vēdārtho 'nēna – «Vēdu mērķis ir izskaidrots smriti rakstos.»

Visaugstais Kungs savā vienuviet esošajā Paramātmas aspektā aprakstīts arī pašās Vēdās. Vēdās (Čhāndogja Upanišadā 8.12.3.) ir šāds pants: tāvad ēša samprasādo 'smāč čharīrāt samutthāja param džjoti-rūpam sampadja svēna rūpēnābhinišpadjatē sa uttamah purušah. «Virsdvēsele, kas iziet no ķermeņa, ieiet bezpersoniskajā brahmadžoti, tad Viņas veidols atrodas Viņas garīgajā būtībā. Šo Augstāko sauc par Augstāko Personību.» Tas nozīmē, ka Augstākā Personība izpauž un izplata savu garīgo mirdzumu, kas ir galējā gaisma. Šai Augstākajai Personībai ir arī vienuviet esošais aspekts, Paramātma. Atnākot kā avatārs, Satjavatī un Parāšaras dēls Vjāsadēva, Viņš skaidro Vēdu zināšanas.

19. PANTS

यो मामेवमसम्मूढो जानाति पुरुषोत्तमम् ।
स सर्वविद्भजति मां सर्वभावेन भारत ॥ १९ ॥

jo mām ēvam asammūdho džānāti purušottamam
sa sarva-vid bhadžati mām sarva-bhāvēna bhārata

jah – kas; mām – Mani; ēvam – tā; asammūdhah – bez šaubām; džānāti – zina; puruša-uttamam – Dieva Augstāko Personību; sah – viņš; sarva-vit – visa zinātājs; bhadžati – garīgi kalpo; mām – Man; sarva-bhāvēna – visādā ziņā; bhārata – ak, Bharatas dēls.

Ak, Bharatas dēls! Kas nešaubās un zina, ka Es esmu Dieva Augstākā Personība, tas zina visu un garīgi kalpo Man.

SKAIDROJUMS: Par dzīvo būtņu dabisko stāvokli un Augstāko Absolūto Patiesību ir daudz filozofisku prātojumu. Tagad šajā pantā Dieva Augstākā Personība skaidri norāda, ka ikviens, kas zina, ka Kungs Krišna ir Augstākā Persona, patiesībā ir visa zinātājs. Nepilnīgs zinātājs tikai turpina prātot par Absolūto Patiesību, bet pilnīgs zinātājs nezaudē vērtīgo laiku un tieši nodarbojas ar Krišnas apziņu, garīgo kalpošanu Visaugstajam Kungam. Bhagavad-gītā tas ir uzsvērts uz katra soļa. Un tomēr ir daudz ietiepīgu Bhagavad-gītas skaidrotāju, kas uzskata, ka Augstākā Absolūtā Patiesība un dzīvās būtnes ir viens un tas pats.

Vēdu zināšanas sauc par šruti, mācīšanos klausoties. Vēdu vēstījums patiešām jāuzklausa no tādām autoritātēm kā Krišna un Viņa pārstāvji. Šeit Krišna visu ļoti labi izšķir un mums jāklausās no šī avota. Nevajag klausīties kā cūkām, ar to nepietiek, jāspēj saprast autoritātes. Tas nenozīmē, ka vajag akadēmiski prātot. Pazemīgi jāklausās Bhagavad-gīta un jāsaprot, ka dzīvās būtnes vienmēr ir pakļautas Dieva Augstākajai Personībai. Kas to spēj saprast, tas saskaņā ar Dieva Augstākās Personības Šrī Krišnas vārdiem zina Vēdu mērķi; neviens cits šo mērķi nezina.

Ļoti būtisks ir vārds «bhadžati». Šis vārds tiek lietots attiecībā uz kalpošanu Visaugstajam Kungam. Ja cilvēks pilnīgi apzinās Krišnu un garīgi kalpo Dievam Kungam, tad jāsaprot, ka viņš ir aptvēris visas Vēdu zināšanas. Vaišnavu paramparā ir teikts, ka cilvēkam, kas garīgi kalpo Krišnam, nav vajadzīgs nekāds cits Augstākās Absolūtās Patiesības saprašanas garīgais paņēmiens. Viņš jau to ir sapratis, jo garīgi kalpo Dievam Kungam. Viņš jau ir nogājis visus ceļus, kas ved uz saprašanu. Bet, ja kāds, simtiem un tūkstošiem dzīvju prātodams, nav apjēdzis, ka Krišna ir Dieva Augstākā Personība, un ka jāuztic sevi Viņam, tad visa viņa daudzus gadus un dzīves ilgā prātošana ir bijusi bezjēdzīga laika šķiešana.

20. PANTS

इति गुह्यतमं शास्त्रमिदमुक्तं मयानघ ।
एतद्बुद्ध्वा बुद्धिमान्स्यात्कृतकृत्यश्च भारत ॥ २० ॥

iti guhjatamam šāstram idam uktam majānagha
ētad buddhvā buddhimān sjāt krita-kritjaš ča bhārata

iti – tā; guhja-tamam – visnoslēpumainākie; šāstram – svētie raksti; idam – šie; uktam – atklāti; majā – Manis; anagha – ak, bezgrēcīgais; ētat – tā; buddhvā – saprotot; buddhi-mān – saprātīgs; sjāt – kļūst; krita-kritjah – vispilnīgākais savos centienos; ča – un; bhārata – Bharatas dēls.

Šī Vēdu rakstu daļa ir vislielākais noslēpums. Bezgrēcīgais, tagad Es esmu tev to atklājis. Kas izpratīs to, tas kļūs par gudro un sasniegs visu, kas sasniedzams.

SKAIDROJUMS: Dievs Kungs šeit skaidri norāda, ka šī ir visu svēto rakstu būtība. Un cilvēkam tā jāsaprot tādā veidā, kā to ir devusi Dieva Augstākā Personība. Tā cilvēks var kļūt saprātīgs un pilnīgs pārpasaulīgajās zināšanās. Citiem vārdiem sakot, saprotot šo Dieva Augstākās Personības filozofiju un pārpasaulīgi kalpojot Viņam, ikviens var atbrīvoties no visiem materiālās dabas īpašību sārņiem. Garīgā kalpošana ir garīgās izpratnes ceļš. Kur ir garīgā kalpošana, tur nevar būt materiālu sārņu. Garīgā kalpošana Dievam Kungam neatšķiras no paša Kunga, jo ir garīga; garīgā kalpošana notiek Visaugstā Kunga iekšējā enerģijā. Dievu Kungu sauc par sauli, neziņu sauc par tumsu. Kur ir saule, tur nevar būt ne runas par tumsu. Tāpēc tur, kur ir garīgā kalpošana īstena garīgā skolotāja vadībā, nevar būt ne runas par tumsību.

Ikvienam, kas grib kļūt saprātīgs un tīrs, ir jāpieņem šī Krišnas apziņa un garīgi jākalpo. Kamēr cilvēks nepaceļas līdz Krišnas izpratnei un garīgi nekalpo, tikmēr viņš nav pilnīgi saprātīgs, lai cik arī augstu viņa saprātu vērtētu parastie cilvēki.

Būtisks ir vārds «anagha», ar kuru tiek uzrunāts Ardžuna. Anagha, «bezgrēcīgais», nozīmē, ka tam, kas nav brīvs no visām grēku sekām, ir ļoti grūti saprast Krišnu. Jāatbrīvojas no visiem sārņiem, no visas grēcīgās darbības; tad ir iespējams saprast. Bet garīgā kalpošana ir tik tīra un spēcīga, ka tas, kas garīgi kalpo, pats par sevi nonāk bezgrēcībā.

Garīgi kalpojot tīru bhaktu sabiedrībā, pilnīgā Krišnas apziņā, ir jāuzvar noteikti trūkumi. Vissvarīgākais, kam jāpaceļas pāri, ir vājums sirdī. Pirmo kritienu rada vēlme valdīt pār materiālo dabu. Tādā veidā būtne pārtrauc ar mīlestību garīgi kalpot Visaugstajam Kungam. Otrais sirds vājums ir tas, ka pieaugot tieksmei valdīt pār materiālo dabu, būtne pieķeras matērijai un materiāliem īpašumiem. Materiālās esamības grūtības rodas no šiem sirds vājumiem. Šīs nodaļas pirmie pieci panti apraksta, kā atbrīvoties no šiem sirds vājumiem, bet pārējā daļa, no sestā panta līdz beigām, runā par purušotamas jogu.

Tā beidzas Bhaktivēdāntas skaidrojumi Šrīmad Bhagavad-gītas piecpadsmitajai nodaļai, kas vēsta par purušotamas jogu, Augstākās Personības jogu.

SEŠPADSMITĀ NODAĻA – Dievišķas un dēmoniskas dabas

1.–3. PANTS

श्रीभगवानुवाच
अभयं सत्त्वसंशुद्धिर्ज्ञानयोगव्यवस्थितिः ।
दानं दमश्च यज्ञश्च स्वाध्यायस्तप आर्जवम् ॥ १ ॥
अहिंसा सत्यमक्रोधस्त्यागः शान्तिरपैशुनम् ।
दया भूतेष्वलोलुप्त्वं मार्दवं ह्रीरचापलम् ॥ २ ॥
तेजः क्षमा धृतिः शौचमद्रोहो नातिमानिता ।
भवन्ति सम्पदं दैवीमभिजातस्य भारत ॥ ३ ॥

šrī bhagavān uvāča
abhajam sattva-samšuddhir gjāna-joga-vjavasthitih
dānam damaš ča jagjaš ča svādhjājas tapa ārdžavam

ahimsā satjam akrodhas tjāgah šāntir apaišunam
dajā bhūtēšv aloluptvam mārdavam hrīr ačāpalam

tēdžah kšamā dhritih šaučam adroho nāti-mānitā
bhavanti sampadam daivīm abhidžātasja bhārata

šrī bhagavān uvāča – Dieva Augstākā Personība sacīja; abhajam – bezbailība; sattva-samšuddhih – esamības šķīstīšana; gjāna – zināšanās; joga – par pievienošanos; vjavasthitih – apstākļi; dānam – dāvanu došana; damah – prāta savaldīšana; ča – un; jagjah – ziedošana; ča – un; svādhjājah – Vēdu rakstu apgūšana; tapah – askēze; ārdžavam – vienkāršība; ahimsā – nevardarbība; satjam – patiesīgums; akrodhah – nedusmošanās; tjāgah – atsacīšanās; šāntih – miers; apaišunam – nepatika pret trūkumu meklēšanu citos; dajā – žēlastība; bhūtēšu – pret visām dzīvajām būtnēm; aloluptvam – brīvība no alkatības; mārdavam – laipnība; hrīh – pazemība; ačāpalam – noteiktība; tēdžah – spēks; kšamā – piedošana; dhritih – drosme; šaučam – tīrība; adrohah – brīvība no skaudības; na – ne; atimānitā – godkāre; bhavanti – ir; sampadam – īpašības; daivīm – pārpasaulīgas dabas; abhidžātasja – kas dzimis no; bhārata – ak, Bharatas dēls.

Dieva Augstākā Personība sacīja: Bharatas dēls! Bezbailība, esamības šķīstīšana, garīgā izglītošanās, dāvanu došana, pašsavaldīšanās, ziedošana, Vēdu apgūšana, askēze, vienkāršība, nevardarbība, patiesīgums, nedusmošanās, atsacīšanās, miers, trūkumu nemeklēšana citos, līdzjūtība pret visām dzīvajām būtnēm, brīvība no alkatības, laipnība, pazemība, stingra noteiktība, spēks, piedošana, drosme, tīrība, brīvība no skaudības un godkāres – šīs ir svētu un ar dievišķu dabu apveltītu cilvēku pārpasaulīgās īpašības.

SKAIDROJUMS: Piecpadsmitās nodaļas sākumā tika izskaidrots materiālās pasaules banjankoks. Tā gaisa saknes tika salīdzinātas ar dzīvo būtņu labvēlīgo un nelabvēlīgo darbību. Arī devītajā nodaļā tika runāts par dēvām jeb dievišķas dabas cilvēkiem un par asurām, bezdievjiem jeb dēmoniem. Saskaņā ar Vēdu rituāliem darbība skaidrībā atbrīves ceļā tiek uzskatīta par labvēlīgu, un šādu

darbību sauc par daivī prakriti, pārpasaulīgu pēc dabas. Tie, kas atrodas pārpasaulīgā dabā, iet uz priekšu pa atbrīves ceļu. Bet tiem, kas darbojas kaislībās un tumsībā, nav iespējas atbrīvoties. Viņiem vai nu būs jāpaliek šai materiālajā pasaulē kā cilvēkiem, vai arī jānolaižas pie dzīvniekiem, un pat zemāk. Šajā, sešpadsmitajā nodaļā Dievs Kungs izskaidro gan pārpasaulīgo dabu un ar to saistītās īpašības, gan dēmonisko dabu un tās īpašības. Viņš arī izskaidro šo īpašību labās un sliktās puses.

Vārds «abhidžātasja» attiecībā uz cilvēku, kas piedzimis ar pārpasaulīgām īpašībām vai dievišķām tieksmēm, ir ļoti svarīgs. Bērna radīšanu dievišķā gaisotnē Vēdu rakstos sauc par garbhādhānas samskāru. Ja vecāki vēlas bērnu ar dievišķām īpašībām, viņiem jāievēro desmit cilvēku sabiedrības principi. Bhagavad-gītā mēs iepriekš arī lasījām, ka dzimumdzīve laba bērna ieņemšanai ir Pats Krišna. Dzimumdzīve nav aizliegta, ja vien to izmanto Krišnas apziņā. Tiem, kas apzinās Krišnu, vismaz nevajag dzemdēt bērnus kā kaķiem un suņiem; bērni jārada tā, lai tie pēc piedzimšanas varētu iegūt Krišnas apziņu. Lūk, kādām priekšrocībām jābūt bērnam, kura tēvs un māte gremdējušies Krišnas apziņā.

Sabiedriskā iekārta, ko sauc par varnāšramas dharmu – sabiedrības iedalījumu četrās sabiedriskās dzīves kārtās un četrās nodarbošanās kārtās jeb kastās – nav domāta, lai sadalītu sabiedrību atkarībā no dzimšanas. Kārtas tiek veidotas atbilstoši izglītībai. Tās pastāv, lai sabiedrībā būtu miers un uzplaukums. Šeit minētās īpašības ir nosauktas par pārpasaulīgām, tās domātas, lai cilvēks varētu iet uz priekšu garīgajā izpratnē un varētu atbrīvoties no materiālās pasaules.

Varnāšramas iekārtā sanjāsī jeb cilvēku atsacīšanās dzīves kārtā jāuzskata par visu citu kārtu un sabiedrības pakāpju galvu un garīgo skolotāju. Brāhmanus uzskata par trīs pārējo sabiedrības daļu – kšatriju, vaišju un šūdru – garīgajiem skolotājiem, bet sanjāsī, kas ir visaugstākais šajā iekārtā, uzskata arī par brāhmanu garīgo skolotāju. Pirmā sanjāsī īpašība ir bezbailība. Sanjāsī jādzīvo vienam, bez kāda atbalsta un drošības, ka būs kāda palīdzība, tāpēc viņam jābūt atkarīgam tikai no Dieva Augstākās Personības žēlastības. Ja cilvēks domā: «Kas mani aizsargās, kad es saraušu visas saites?» tad viņam nevajag pieņemt atsacīšanās dzīves kārtu. Šādam cilvēkam jābūt pilnīgi pārliecinātam, ka Krišna jeb Dieva Augstākā Personība Savā vienuviet esošajā Paramātmas veidolā vienmēr ir viņā, vienmēr visu redz un vienmēr zina, ko viņš grib darīt. Jābūt pilnīgi pārliecinātam, ka Krišna kā Paramātma parūpēsies par dvēseli, kas uzticējusi sevi Viņam. Ir jādomā: «Es nekad nebūšu viens. Pat vistumšākajā meža biezoknī ar mani būs Krišna, Viņš mani no visa aizsargās.» Šādu pārliecību sauc par abhaju, bezbailību. Tas ir prāta stāvoklis, kas nepieciešams atsacīšanās dzīves kārtā.

Tālāk seko esamības šķīstīšana. Atsacīšanās dzīves kārtā jāievēro ļoti daudz likumu un ierobežojumu. Vissvarīgākais ir tas, ka sanjāsī ir stingri aizliegtas jebkādas tuvas attiecības ar sievietēm. Viņam pat aizliegts vientuļā vietā sarunāties ar sievieti. Kungs Čaitanja bija paraugsanjāsī, un, kad Viņš uzturējās Purī, Viņa bhaktas sievietes nedrīkstēja pat pienākt tuvumā, lai noliektos Viņa priekšā. Viņām tika ieteikts godināt Kungu Čaitanju no attāluma. Tas nav nekāds naids pret sievietēm, tas ir stingrs noteikums, ka sanjāsī nedrīkst būt tuvās attiecībās ar sievietēm. Lai attīrītu esamību, cilvēkam jāievēro attiecīgā dzīves stāvokļa likumi un ierobežojumi. Sanjāsī ir stingri aizliegtas tuvas attiecības ar sievietēm un bagātība jutekļu apmierināšanai. Kungs Čaitanja bija priekšzīmīgs sanjāsī, un no Viņa dzīves mēs varam mācīties, ka attiecībā uz sievietēm Viņš bija ļoti stingrs. Kaut arī Kungs Čaitanja uzskatāms par visiecietīgāko Dieva avatāru, kas pieņēma vispagrimušākās saistītās dvēseles, attiecībā uz sievietēm Viņš stingri ievēroja sanjāsas dzīves kārtas likumus un ierobežojumus. Reiz notika tā, ka viens no Kunga Čaitanjas tuvajiem līdzgaitniekiem Čhota Haridāsa, kas pavadīja Viņu kopā ar citiem tuvākajiem līdzgaitniekiem, ar iekāri paskatījās uz jaunu sievieti, un Kungs Čaitanja bija tik stingrs, ka tūlīt padzina Čhotu Haridāsu no Savu pavadoņu loka. Kungs Čaitanja teica: «Ja sanjāsī vai jebkurš, kas cenšas izrauties no materiālās dabas ķetnām, pacelties līdz garīgajai dabai un atgriezties mājās, pie Dieva, skatās uz materiālajiem īpašumiem un sievietēm, lai apmierinātu jutekļus – pat ne bauda tās, bet tikai skatās ar šādu tieksmi —, tad tas ir nosodāmi; labāk izdarīt pašnāvību, nekā just šādas aizliegtas vēlmes.» Tātad šie ir šķīstīšanās paņēmieni.

Tālāk seko «gjāna-joga-vjavasthiti»: zināšanu izkopšana. Sanjāsī dzīve domāta, lai dotu zināšanas ģimenes cilvēkiem un citiem, kas aizmirsuši īsto mērķi, garīgo pilnveidošanos. Sanjāsī jāiet no mājas uz māju un jālūdz dāvanas iztikai, bet tas nenozīmē, ka viņš ir ubags. Arī pazemība ir viena no pārpasaulīga cilvēka īpašībām, un tikai aiz pazemības sanjāsī iet no mājas uz māju. Viņš neiet, lai ubagotu, bet lai satiktu ģimenes cilvēkus un atmodinātu viņos Krišnas apziņu. Lūk, kāds ir sanjāsī pienākums. Ja cilvēks patiešām ir ļoti pilnveidojies un to liek garīgais skolotājs, tad viņam ar gudrību un izpratni jāsludina Krišnas apziņa. Pat tad, ja cilvēks ir pieņēmis atsacīšanās dzīves kārtu un viņš nezina pietiekami daudz, viņam visiem spēkiem jāklausās īstens garīgais skolotājs un jācenšas izkopt zināšanas. Sanjāsī jeb cilvēkam atsacīšanās dzīves kārtā jābūt bezbailīgam, satvasamšudhi (jāšķīstās), un jānodarbojas ar gjānas jogu (jāizkopj zināšanas).

Tālāk seko labdarība. Ar labdarību jānodarbojas ģimenes cilvēkiem. Godīgiem līdzekļiem jāpelna iztika un puse ienākumu jāziedo Krišnas apziņas izplatīšanai pa visu pasauli. Tādējādi ģimenes cilvēkiem jāziedo nauda biedrībām, kas ar to nodarbojas. Labdarībai jābūt pareizi virzītai. Kā tiks paskaidrots vēlāk, ir dažāda veida labdarības – labdarība skaidrībā, kaislībās un tumsībā. Rakstos ieteikta labdarība skaidrībā, bet nav ieteikta labdarība kaislībās un tumsībā, jo tā ir veltīga naudas izšķiešana. Līdzekļi jāziedo tikai Krišnas apziņas izplatīšanai visā pasaulē. Tā ir labdarība skaidrībā.

Tālāk, kas attiecas uz damu (pašsavaldīšanos), tā domāta visiem un jo īpaši ģimenes cilvēkiem. Kaut arī ģimenes cilvēkam ir sieva, viņam jutekļi dzimumdzīvei nav jāizmanto bez vajadzības. Ģimenes cilvēku dzimumdzīve arī ir ierobežota; tā jāizmanto tikai bērnu radīšanai. Ja bērni nav vajadzīgi, tad nevajag arī baudīt dzimumdzīvi. Mūsdienu sabiedrība bauda dzimumdzīvi, izmantojot pretapaugļošanās līdzekļus vai pat vēl pretīgākus paņēmienus, lai nebūtu jāatbild par bērniem. Tā ir nevis pārpasaulīga, bet gan dēmoniska īpašība. Ja kāds, pat ja viņš ir ģimenes cilvēks, vēlas iet uz priekšu garīgajā dzīvē, tad viņam jāierobežo dzimumdzīve un jārada bērni tikai tādēļ, lai kalpotu Krišnam. Ja cilvēks spēj radīt bērnus, kuri apzināsies Krišnu, tad viņam var būt simtiem bērnu, bet, ja viņš to nespēj, tad nevajag nodarboties ar dzimumdzīvi tikai jutekļu baudas dēļ.

Ziedošana ir nākamais, ar ko jānodarbojas ģimenes cilvēkiem, jo ziedojumiem vajag daudz naudas. Citām dzīves kārtām – brahmačārī, vānaprasthām un sanjāsī – naudas nav; viņi dzīvo no dāvanām. Tāpēc dažādie ziedojumi ir domāti ģimenes cilvēkiem. Viņiem jāveic Vēdu rakstos minētie agnihotras ziedojumi, bet mūsdienās šādi ziedojumi ir ļoti dārgi un ģimenes cilvēki tos nespēj pildīt. Vislabākais ziedojums, kas ieteikts šajā laikmetā, ir sankīrtanas jagja. Sankīrtanas jagja, Harē Krišna, Harē Krišna, Krišna Krišna, Harē Harē/Harē Rāma, Harē Rāma, Rāma Rāma, Harē Harē daudzināšana, ir vislētākais un vislabākais ziedojums; to var veikt ikviens un gūt no tā labumu. Tātad labdarība, pašsavaldīšanās un ziedošana domātas ģimenes cilvēkiem.

Tālāk seko svādhjāja, Vēdu apgūšana; tā ir domāta brahmačārī jeb mācekļiem. Brahmačārī nedrīkst būt nekādas saskarsmes ar sievietēm; viņiem jādzīvo dzimumatturībā, prāts jāizmanto, lai apgūtu Vēdas un izkoptu garīgās zināšanas. Tā ir svādhjāja.

Tapass jeb askēze īpaši domāta tiem, kas beiguši darba dzīvi. Nevajag visu mūžu būt ģimenes cilvēkam, vienmēr jāatceras, ka pastāv četras dzīves kārtas: brahmačarja, grihastha, vānaprastha un sanjāsa. Tādēļ pēc grihasthas jeb ģimenes dzīves jāpieņem vānaprastha. Ja cilvēks dzīvo simts gadus, tad divdesmit piecus gadus viņam jāmācās, divdesmit piecus gadus jādzīvo ģimenē, divdesmit piecus gadus jādzīvo aizgājušam no darba dzīves un divdesmit piecus gadus jādzīvo atsacīšanās kārtā. Tie ir Vēdu reliģiskās kārtības norādījumi. Cilvēkam, kas aizgājis no ģimenes dzīves, jānodarbojas ar ķermeņa, prāta un mēles askēzi. Lūk, kas ir tapasja. Visa varnāšramas dharmas sabiedrība domāta tapasjai. Bez tapasjas jeb askēzes neviens cilvēks nevar sasniegt atbrīvi. Teorija par to, ka dzīvē nav vajadzības pēc askēzes, ka var tikai prātot un viss būs kārtībā, netiek ieteikta ne Vēdu rakstos, ne Bhagavad-gītā. Šādas teorijas izdomā tie, kas plātās ar garīgumu un cenšas, lai viņiem būtu daudz sekotāju. Ja būs ierobežojumi, likumi un norādījumi, tad cilvēki nenāks. Tāpēc tie, kas reliģijas vārdā vēlas sekotājus, lai tikai varētu parādīt sevi, nenosaka nekādus ierobežojumus mācekļiem, un arī paši tos nepilda. Bet Vēdas šādus paņēmienus neatbalsta.

Kas attiecas uz brahmanisko īpašību – vienkāršību, tad tā jāievēro ne tikai noteiktā dzīves posmā, bet visos āšramos: brahmačārī, grihasthas, vānaprasthas un sanjāsas āšramā. Cilvēkam jābūt ļoti vienkāršam un atklātam.

Ahimsa nozīmē neapturēt nevienas dzīvās būtnes attīstību. Nevajag domāt, ka, ja garīgā dzirkstele nekad netiek nogalināta, pat ja ķermenis tiek nogalināts, tad nav nekas ļauns jutekļu apmierināšanai nogalināt dzīvniekus. Tagad cilvēki daudz ēd gaļu neskatoties uz to, ka ir pietiekami daudz graudu, augļu un piena. Dzīvniekus nogalināt nav nepieciešams. Tas ir norādījums visiem. Ja citas izejas nav, tad dzīvnieku var nogalināt, bet tad tas ir jāupurē. Jebkurā gadījumā, ja cilvēcei ir pietiekami daudz pārtikas, tiem, kas vēlas iet uz priekšu garīgajā izpratnē, nevajag pret dzīvniekiem būt vardarbīgiem. Īsta ahimsa nozīmē neapturēt neviena attīstību. Arī dzīvnieki attīstās, pārejot no viena dzīvnieku veida otrā. Ja dzīvnieku nogalina, tad viņa attīstība tiek apturēta. Ja dzīvnieks noteiktajā ķermenī ir nodzīvojis tik un tik gadu un tik un tik dienu, un tiek nogalināts nelaikā, tad viņam šajā dzīvības veidā jāatgriežas vēlreiz, lai pabeigtu dzīvot savas dienas un varētu pacelties uz citu dzīvo būtņu veidu. Tāpēc nevajag apturēt viņu attīstību nevajag apturēt, lai tikai apmierinātu savu garšu. Lūk, kas ir ahimsa.

Satja. Šis vārds nozīmē, ka pašlabuma dēļ nedrīkst sagrozīt patiesību. Vēdu rakstos gadās sarežģītas vietas, bet to jēga jāmācās no īstena garīgā skolotāja. Lūk, kā jāizprot Vēdas. Šruti nozīmē, ka jāuzklausa autoritāte. Nedrīkst rakstus iztulkot savā labā. Ir daudz Bhagavad-gītas skaidrojumu, kas sākotnējo darbu iztulko nepareizi. Jāpasniedz patiesā jēga, un tā jāmācās no īstena garīgā skolotāja.

Akrodha nozīmē dusmu savaldīšanu. Jābūt pacietīgam pat tad, ja kāds izaicina, jo dusmās tiek apgānīts viss ķermenis. Dusmas rodas no kaislībām un iekāres, tāpēc cilvēkam pārpasaulīgā stāvoklī ir jāprot tās savaldīt. «Apaišuna» nozīmē, ka nevajag citos meklēt trūkumus un bez vajadzības tos labot. Protams, ja zagli nosauc par zagli, tad tā nav trūkumu meklēšana, bet nosaukt godīgu cilvēku par zagli ir liels grēks, ja cilvēks grib iet uz priekšu garīgajā dzīvē. «Hrī» nozīmē, ka jābūt pieticīgam un nevajag darīt sliktus darbus. Ačāpalam, noteiktība, nozīmē, ka nevajag uztraukties vai zaudēt cerības, ja kaut kas neizdodas. Tā var gadīties, bet nevajag bēdāt, pacietīgi un ar noteiktību jāiet uz priekšu.

Šeit minētais tēdžass domāts kšatrijiem. Viņiem vienmēr jābūt ļoti stipriem un jāaizsargā vājie. Viņi nedrīkst palikt nevardarbīgi, ja vajag lietot varu, tad tā ir jālieto. Bet tas, kas spēj savaldīt ienaidnieku, noteiktos apstākļos var būt žēlsirdīgs. Viņš var piedot nelielus pāridarījumus.

Šauča nozīmē tīrību, ne tikai prāta un ķermeņa tīrību, bet arī darbības tīrību. Tas īpaši attiecas uz tirgotājiem, kuri nedrīkst iesaistīties nelikumīgos darījumos. Nātimānita, brīvība no godkāres, attiecas uz šūdrām, strādniekiem, kas saskaņā ar Vēdu norādījumiem pieder zemākajai no četrām kārtām. Viņi nedrīkst bez vajadzības lepoties un celt degunu gaisā, viņiem jāpaliek savā kārtā. Šūdru pienākums ir cienīt augstākās kārtas, lai sabiedrībā būtu kārtība.

Visas šīs divdesmit sešas īpašības ir pārpasaulīgas. Tās jāizkopj saskaņā ar sabiedrisko un nodarbošanās kārtu. Panta jēga ir tāda, ka par spīti ciešanu pilnajiem materiālajiem apstākļiem, ja visas kārtas izkopj šīs īpašības darbībā, tad cilvēki var pakāpeniski nonākt augstākajā pārpasaulīgās izpratnes pakāpē.

4. PANTS

दम्भो दर्पोऽभिमानश्च क्रोधः पारुष्यमेव च ।
अज्ञानं चाभिजातस्य पार्थ सम्पदमासुरीम् ॥ ४ ॥

dambho darpo 'bhimānaš ča krodhah pārušjam ēva ča
agjānam čābhidžātasja pārtha sampadam āsurīm

dambhah – lepnums; darpah – augstprātība; abhimānah – iedomība; ča – un; krodhah – dusmas; pārušjam – bardzība; ēva – noteikti; ča – un; agjānam – neziņa; ča – un; abhidžātasja – tā, kas dzimis no; pārtha – Prithas dēls; sampadam – īpašības; āsurīm – dēmoniskas dabas.

Prithas dēls! Lepnums, augstprātība, iedomība, dusmas, bardzība un neziņa ir dēmoniskas dabas cilvēku īpašības.

SKAIDROJUMS: Šajā pantā parādīts lielceļš uz elli. Dēmoni vēlas izrādīt dievbijību un attīstību garīgajā zinātnē, bet patiesībā tās principiem neseko. Viņi vienmēr ir augstprātīgi un lepojas ar kaut kāda veida izglītību un bagātībām. Viņi vēlas, lai citi viņus godinātu, prasa, lai viņus cienītu, kaut arī paši to nav pelnījuši. Viņi dusmojas par sīkumiem, saka asus vārdus un nepavisam nav maigi. Viņi nezina, kas ir jādara un kas nav jādara. Viņi visu dara pēc pašu iegribām un vēlmēm, neatzīdami nekādas autoritātes. Dēmoni savas sliktās īpašības iegūst jau mātes klēpī un augot tās izpauž.

5. PANTS

दैवी सम्पद्विमोक्षाय निबन्धायासुरी मता ।
मा शुचः सम्पदं दैवीमभिजातोसि पाण्डव ॥ ५ ॥

daivī sampad vimokšāja nibandhājāsurī matā
mā šučah sampadam daivīm abhidžāto 'si pāndava

daivī – pārpasaulīgas; sampat – īpašības; vimokšāja – domātas atbrīvei; nibandhāja – verdzībai; āsurī – dēmoniskas īpašības; matā – uzskatāmas; mā – ne; šučah – raizējies; sampadam – īpašībām; daivīm – pārpasaulīgām; abhidžātah – dzimis no; asi – esi; pāndava – Pāndu dēls.

Pārpasaulīgās īpašības ved uz atbrīvi, bet dēmoniskās iekaļ važās. Neraizējies, Pāndu dēls, tu no dzimšanas esi apveltīts ar dievišķām īpašībām.

SKAIDROJUMS: Kungs Krišna uzmundrina Ardžunu, sakot, ka Ardžuna nav dzimis ar dēmoniskām īpašībām. Tas, ka Ardžuna bija nonācis kaujas laukā, nebija dēmoniski, jo viņš apsvēra visus «par» un «pret». Ardžuna domāja, vai drīkst nogalināt tādus cienījamus cilvēkus kā Bhīšmu un Dronu, tātad viņš nebija pakļauts dusmām, viltus lepnumam un nebija skarbs. Tāpēc viņš pēc īpašībām nebija dēmons. Kšatrijam, karavīram, šaut bultas uz ienaidnieku ir pārpasaulīgi, bet atteikties no šāda pienākuma ir dēmoniski. Tāpēc Ardžunam nebija ne par ko jābēdā. Kas ievēro savas kārtas vadošos principus, tas atrodas pārpasaulīgā līmenī.

6. PANTS

द्वौ भूतसर्गौ लोकेऽस्मिन्दैव आसुर एव च ।
दैवो विस्तरशः प्रोक्त आसुरं पार्थ मे शृणु ॥ ६ ॥

dvau bhūta-sargau lokē 'smin daiva āsura ēva ča
daivo vistarašah prokta āsuram pārtha mē šrinu

dvau – divas; bhūta-sargau – radītās dzīvās būtnes; lokē – pasaulē; asmin – šajā; daivah – dievišķas; āsurah – dēmoniskas; ēva – noteikti; ča – un; daivah – dievišķās; vistarašah – sīki; proktah – aprakstītas; āsuram – dēmoniskās; pārtha – Prithas dēls; mē – no Manis; šrinu – klausies.

Prithas dēls! Pasaulē mīt divējādas būtnes. Vienas ir dievišķas, bet otras ir dēmoniskas. Par dievišķajām īpašībām Es tev nupat sīki izstāstīju. Tagad klausies par dēmoniskajām.

SKAIDROJUMS: Pārliecinājis Ardžunu, ka viņš ir dzimis ar dievišķām īpašībām, Kungs Krišna tagad apraksta dēmoniskās. Šajā pasaulē ir divējādas saistītās dvēseles. Tie, kas dzimuši ar dievišķām īpašībām, ievēro ierobežojumus, viņi pakļaujas rakstu un autoritāšu norādījumiem. Cilvēkam jāpilda pienākumi saskaņā ar autoritatīviem rakstiem. Šādu domāšanas veidu sauc par dievišķu. Kas neseko rakstos noliktajiem vadošajiem principiem un darbojas pēc savām iegribām, to sauc par dēmonisku jeb asurisku. Vienīgais, kas atšķir abas šīs daļas, ir pakļaušanās rakstu vadošajiem norādījumiem. Vēdu rakstos minēts, ka gan padievi, gan dēmoni ir dzimuši no Pradžāpati; vienīgā atšķirība ir tā, ka vieni pakļaujas Vēdu norādījumiem, bet otri ne.

7. PANTS

प्रवृत्तिं च निवृत्तिं च जना न विदुरासुराः ।
न शौचं नापि चाचारो न सत्यं तेषु विद्यते ॥ ७ ॥

pravrittim ča nivrittim ča džanā na vidur āsurāh
na šaučam nāpi čāčāro na satjam tēšu vidjatē

pravrittim – pareizu darbību; ča – arī; nivrittim – nepareizu darbību; ča – un; džanāh – cilvēki; na – ne; viduh – zina; āsurāh – dēmoniskie; na – ne; šaučam – tīrība; na – ne; api – arī; ča – un; āčārah – uzvedība; na – ne; satjam – patiesīgums; tēšu – tajos; vidjatē – ir.

Dēmoni nezina, kas ir jādara un ko nedrīkst darīt. Viņiem nav ne tīrības, ne labas uzvedības, ne patiesīguma.

SKAIDROJUMS: Katrā civilizētā sabiedrībā ir kādi rakstu likumi un ierobežojumi, kuriem cilvēki sākotnēji seko. Īpaši ārieši, kas pieņem Vēdu civilizāciju un ir visattīstītākie civilizētie cilvēki, uzskata rakstu norādījumu nesekotājus par dēmoniem. Tāpēc šeit teikts, ka dēmoni nezina rakstu likumus un viņiem nav nekādas vēlēšanās tos ievērot. Lielākā daļa dēmonu nezina šos likumus, un pat, ja kādi zina, tad negrib ievērot. Viņiem nav ne ticības, ne vēlēšanās darboties saskaņā ar Vēdu norādījumiem. Dēmoni nav ne ārēji, ne iekšēji tīri. Cilvēkam vienmēr jāgādā, lai ķermenis būtu tīrs: jāmazgājas, jātīra zobi, jāskujas, jāmaina drēbes, utt. Kas attiecas uz iekšējo tīrību, vienmēr jāatceras Dieva svētie vārdi un jādaudzina Harē Krišna, Harē Krišna, Krišna Krišna, Harē Harē/Harē Rāma, Harē Rāma, Rāma Rāma, Harē Harē. Šie ārējās un iekšējās tīrības likumi dēmoniem nepatīk un viņi tos arī neievēro.

Kas attiecas uz uzvedību, tad ir daudz likumu un ierobežojumu, kas nosaka cilvēka uzvedību, kā, piemēram, Manu-samhita, kas ir likums visam cilvēku dzimumam. Hinduisti seko Manu-samhitai līdz pat šai dienai. Mantošanas likumi, kā arī citi likumi, nāk no šīs grāmatas. Manu-samhitā skaidri pateikts, ka sievietēm nedrīkst dot brīvību. Tas nenozīmē, ka sievietes ir vergi; tās ir kā bērni. Bērniem netiek dota brīvība, bet tas nenozīmē, ka viņi ir vergi. Dēmoni šādus norādījumus neievēro un uzskata, ka sievietēm jādod tikpat daudz brīvības kā vīriešiem. Taču tas nav uzlabojis pasaules sabiedrisko stāvokli. Patiesībā sieviete jebkurā dzīves posmā jāaizsargā. Bērnībā un pusaudža gados viņu sarga tēvs, jaunībā – vīrs, un vecumā – pieaugušie dēli. Lūk, kāda ir pareiza sabiedriskā uzvedība saskaņā ar Manu-samhitu. Bet mūsdienu izglītība mākslīgi radījusi priekšstatu par sievieti kā par neatkarīgu un augstprātīgu, tāpēc laulības mūsdienu sabiedrībā kļuvušas par šķitumu. Arī sieviešu morāle mūsdienās nav īpaši augsta. Tāpēc dēmoni nepieņem nevienu norādījumu, kas ir svētīgs sabiedrībai; tā kā viņi neseko viedo pieredzei un likumiem un ierobežojumiem, dzīves apstākļi dēmonisko cilvēku sabiedrībā apstākļi ir ļoti nožēlojami.

8. PANTS

असत्यमप्रतिष्ठं ते जगदाहुरनीश्वरम् ।
अपरस्परसम्भूतं किमन्यत्कामहैतुकम् ॥ ८ ॥

asatjam apratištham tē džagad āhur anīšvaram
aparaspara-sambhūtam kim anjat kāma-haitukam

asatjam – nereāla; apratištham – bez pamata; tē – tie; džagat – kosmiskā izpausme; āhuh – saka; anīšvaram – bez valdnieka; aparaspara – bez cēloņa; sambhūtam – radusies; kim anjat – nav cita cēloņa; kāma-haitukam – tikai iekāres dēļ.

Viņi apgalvo, ka pasaule ir šķietama, ka tai nav pamata un nav Dieva, kas to vada. Viņi apgalvo, ka pasauli radījusi dzimumtieksme un vienīgais tās cēlonis ir iekāre.

SKAIDROJUMS: Dēmoni secina, ka pasaule ir šķietama. Tai nav cēloņu un seku, nav vadītāja, nav nolūka: viss ir nereāls. Viņi apgalvo, ka šī kosmiskā izpausme rodas no nejaušām materiālām darbī-

bām un pretdarbībām. Dēmoni neuzskata, ka pasauli Dievs ir radījis ar noteiktu nolūku. Viņiem ir sava teorija: pasaule ir radusies pati no sevis un nav nekāda iemesla domāt, ka aiz tās stāv Dievs. Viņiem nav nekādas atšķirības starp garu un matēriju, un viņi neatzīst Augstāko Garu. Viss ir tikai matērija, un viss kosmoss tiek uzskatīts par vienu vienīgu neziņu. Dēmoni apgalvo, ka viss ir tukšums, un jebkura pastāvošā izpausme pastāv tikai mūsu neziņas pilnās uztveres dēļ. Viņi uzskata pašu par sevi saprotamu, ka visa dažādība ir neziņas izpausme. Miegā mēs varam radīt tik daudz ko patiesībā nepastāvošu un pamostoties saprast, ka tas bija tikai sapnis. Bet īstenībā, kaut arī dēmoni sauc dzīvi par sapni, viņi ļoti prasmīgi bauda šo sapni. Un tāpēc viņi nevis iegūst zināšanas, bet gan dziļāk un dziļāk iepinas savā sapņu zemē. Viņi secina: kā bērns rodas tikai no dzimumsakariem starp vīrieti un sievieti, arī šī pasaule ir dzimusi bez kādas dvēseles. Viņiem dzīvās būtnes ir tikai matērijas savienojums, un nevar būt nekāda runa par dvēseles esamību. Kā daudzas dzīvās būtnes bez jebkāda cēloņa rodas no izgarojumiem un miruša ķermeņa, tā arī visa pasaule ir radusies no kosmiskās izpausmes materiālajiem savienojumiem. Tāpēc materiālā daba ir šīs izpausmes cēlonis un cita cēloņa nav. Viņi netic tam, ko Krišna saka Bhagavad-gītā: majādhjakšēna prakritih sūjatē sačarāčaram. «Manā vadībā kustas visa materiālā pasaule.» Citiem vārdiem sakot, dēmoniem nav pilnīgu zināšanu par šīs pasaules radīšanu, ikvienam no viņiem ir kāda sava teorija. Pēc viņu domām, viens rakstu tulkojums ne ar neatšķiras no jebkura cita; viņi netic, ka ir kāda noteikta rakstu norādījumu izpratne.

9. PANTS

एतां दृष्टिमवष्टभ्य नष्टात्मानोल्पबुद्धयः ।
प्रभवन्त्युग्रकर्माणः क्षयाय जगतोहिताः ॥ ९ ॥

ētām drištim avaštabhja naštātmāno 'lpa-buddhajah
prabhavantj ugra-karmānah kšajāja džagato 'hitāh

ētām – šo; drištim – uzskatu; avaštabhja – pieņemot; našta – zaudējuši; ātmānah – sevi; alpa-buddhajah – mazāk saprātīgie; prabhavanti – dzīvo labklājībā; ugra-karmānah – darot sāpju pilnus darbus; kšajāja – iznīcināšanai; džagatah – pasaules; ahitāh – nelabvēlīgus.

Ar šādiem uzskatiem nesaprātīgie un pazudušie dēmoni dara kaitīgus un šausmīgus darbus, kas ved pasauli pretī bojāejai.

SKAIDROJUMS: Dēmoni dara tādus darbus, kas ved pasauli pretī sagrāvei. Dievs Kungs šeit saka, ka viņi nav visai saprātīgi. Materiālisti, kam nav Dieva izpratnes, uzskata, ka viņi attīstās. Bet saskaņā ar Bhagavad-gītu viņiem vispār nav veselā saprāta. Viņi cenšas baudīt materiālo pasauli cik vien iespējams, un tāpēc, pastāvīgi izdomā kaut ko jaunu, lai apmierinātu jutekļus. Šie materiālistiskie jaunievedumi tiek uzskatīti par civilizācijas attīstību, bet galu galā cilvēki kļūst aizvien vardarbīgāki un ļaunāki – pret dzīvniekiem un pret citiem cilvēkiem. Viņiem nav nekādas sajēgas, kā izturēties vienam pret otru. Dzīvnieku nogalināšana starp dēmoniskiem cilvēkiem ir ļoti izplatīta. Šādi cilvēki uzskatāmi par pasaules ienaidniekiem, jo galu galā viņi radīs kaut ko tādu, kas iznīcinās pilnīgi visu. Šis pants netieši paredz kodolieroču izgudrošanu, ar ko šodien tik ļoti lepojas pasaule. Jebkuru brīdi var notikt karš un šie atomieroči var radīt sajukumu. Šādas lietas ir radītas tikai pasaules iznīcināšanai, un šeit tas ir norādīts. Šādi ieroči sabiedrībā tiek izgudroti bezdievības dēļ; tie nav domāti pasaules mieram un labklājībai.

10. PANTS

काममाश्रित्य दुष्पूरं दम्भमानमदान्विताः ।
मोहाद्गृहीत्वासद्ग्राहान्प्रवर्तन्तेशुचिव्रताः ॥ १० ॥

kāmam āšritja dušpūram dambha-māna-madānvitāh
mohād grihītvāsad-grāhān pravartantē 'šuči-vratāh

kāmam – iekārē; āšritja – patvērušies; dušpūram – nepiesātināmajā; dambha – lepnuma; māna – un augstprātības; mada-anvitāh – iedomībā iegrimuši; mohāt – maldos; grihītvā – pieņemot; asat – laicīgas; grāhān – lietas; pravartantē – dzīvo labklājībā; ašuči – netīros; vratāh – zvērestus.

Dēmoni, kurus vada nepiesātināma iekāre, lepnums un augstprātība, dzīvo maldos, vienmēr tiecas darīt nešķīstus darbus un piesaistās pārejošajam.

SKAIDROJUMS: Šeit ir aprakstīta dēmoniska domāšana. Dēmonu iekāre nav piesātināma. Viņu bezgalīgās vēlmes pēc materiālās baudas aug augumā. Viņi vienmēr ir raižu pilni, jo pieņem pārejošo, tomēr aiz maldiem turpina darboties. Viņiem nav zināšanu, un viņi neapjēdz, ka iet aplamu ceļu. Pieņemot pārejošo, šādi dēmoni rada paši savu Dievu, rada savas himnas un attiecīgi tās dzied. Viss beidzas ar to, ka viņi aizvien vairāk un vairāk pieķeras divām lietām – dzimumbaudai un materiālu labumu krāšanai. Šajā sakarībā ļoti nozīmīgs ir vārds «ašuči-vratāh», «netīrie paradumi». Šādus dēmoniskus cilvēkus piesaista tikai vīns, sievietes, azarta spēles un gaļas ēšana; lūk, kādi ir viņu ašuči, netīrie paradumi. Augstprātības un viltus lepnuma vadīti, viņi rada reliģijas principus, kas neatbilst Vēdu norādījumiem. Kaut arī šādi dēmoniski cilvēki ir vispretīgākie pasaulē, mākslīgiem līdzekļiem viņi rada sev viltus godu. Kaut arī iet uz elli, viņi uzskata sevi par ļoti attīstītiem.

11.–12. PANTS

चिन्तामपरिमेयां च प्रलयान्तामुपाश्रिताः ।
कामोपभोगपरमा एतावदिति निश्चिताः ॥ ११ ॥
आशापाशशतैर्बद्धाः कामक्रोधपरायणाः ।
ईहन्ते कामभोगार्थमन्यायेनार्थसञ्चयान् ॥ १२ ॥

čintām aparimējām ča pralajāntām upāšritāh
kāmopabhoga-paramā ētāvad iti niščitāh

āšā-pāša-šatair baddhāh kāma-krodha-parājanāh
īhantē kāma-bhogārtham anjājēnārtha-sančajān

čintām – bailes un raizes; aparimējām – neizmērojamas; ča – un; pralaja-antām – līdz pašai nāvei; upāšritāh – patvērušies; kāma-upabhoga – jutekļu apmierināšana; paramāh – dzīves augstākais mērķis; ētāvat – tā; iti – tādā veidā; niščitāh – tādā veidā nolēmuši; āšā-pāša – sapīšanās cerību tīklā; šataih – simtiem; baddhāh – sasieti; kāma – iekāres; krodha – dusmu; parājanāh – vienmēr atrodas prātā; īhantē – viņi vēlas; kāma – iekāri; bhoga – jutekļu baudas; artham – lai; anjājēna – neatļautu; artha – mantu; sančajān – krātu.

Viņi uzskata, ka cilvēcei visvairāk nepieciešamas jutekliskas baudas. Līdz pašai nāvei viņi ir bezgalīgi noraizējušies. Sapinušies simttūkstoš vēlmju tīklā, iegrimuši iekārē un dusmās, viņi negodīgi krāj naudu, lai varētu baudīt.

SKAIDROJUMS: Dēmoni uzskata, ka jutekļu baudas ir dzīves galamērķis, un uztur šādu priekšstatu līdz pat nāvei. Viņi netic, ka pēc nāves seko dzīve, un ka pēc nāves viņi saņem dažādus ķermeņus saskaņā ar karmu jeb darbību šajā pasaulē. Viņu dzīves plāniem nav gala, viņi kaļ plānu pēc plāna, un nevienu no tiem neīsteno. Mēs paši esam redzējuši šādu dēmoniski domājošu cilvēku, kas pat nāves brīdī lūdza ārstu pagarināt viņa mūžu par četriem gadiem, jo savus nodomus vēl nebija īstenojis. Šādi nelgas nezina, ka ārsts nevar pagarināt mūžu ne par mirkli. Kad pienāk laiks, tad cilvēka vēlmes vairs netiek ņemtas vērā. Dabas likumi neļauj baudīt ne mirkli ilgāk par nolikto laiku.

Dēmons, kas netic Dievam jeb Virsdvēselei sevī, visādos veidos grēko, lai apmierinātu jutekļus. Viņš nezina, ka katrā sirdī ir liecinieks. Virsdvēsele vēro atsevišķās dvēseles darbošanos. Kā teikts Upanišadās, vienā kokā sēž divi putni. Viens darbojas, bauda un cieš no augļiem, kas ir koka zaros, otrs vēro. Bet tas, kas ir dēmonisks, nezina Vēdu rakstus un nekam netic, tāpēc domā, ka jutekļu baudas dēļ var darīt visu ko, neatkarīgi no sekām.

13.–15. PANTS

इदमद्य मया लब्धमिमं प्राप्स्ये मनोरथम् ।
इदमस्तीदमपि मे भविष्यति पुनर्धनम् ॥ १३ ॥
असौ मया हतः शत्रुर्हनिष्ये चापरानपि ।
ईश्वरोहमहं भोगी सिद्धोहं बलवान्सुखी ॥ १४ ॥
आढ्योभिजनवानस्मि कोन्योस्ति सदृशो मया ।
यक्ष्ये दास्यामि मोदिष्य इत्यज्ञानविमोहिताः ॥ १५ ॥

idam adja majā labdham imam prāpsjē manoratham
idam astīdam api mē bhavišjati punar dhanam

asau majā hatah šatrur hanišjē čāparān api
īšvaro 'ham aham bhogī siddho 'ham balavān sukhī

ādhjo 'bhidžanavān asmi ko 'njo 'sti sadrišo majā
jakšjē dāsjāmi modišja itj agjāna-vimohitāh

idam – tas; adja – šodien; majā – manis; labdham – iegūts; imam – to; prāpsjē – es iegūšu; manahratham – kā vēlos; idam – tas; asti – ir; idam – tas; api – arī; mē – mans; bhavišjati – būs vairāk; punah – atkal; dhanam – bagātība; asau – tas; majā – manis; hatah – nogalināts; šatruh – ienaidnieks; hanišjē – nogalināšu; ča – arī; aparān – citus; api – noteikti; īšvarah – kungs; aham – es; aham – es; bhogī – baudītājs; siddhah – pilnīgs; aham – es; bala-vān – varens; sukhī – laimīgs; ādhjah – bagāts; abhidžana-vān – apkārt man augstdzimuši radi; asmi – esmu; kah – kas; anjah – cits; asti – ir; sadrišah – kā; majā – es; jakšjē – ziedošu; dāsjāmi – došu dāvanas; modišjē – priecāšos; iti – tā; agjāna – neziņas; vimohitāh – maldināts.

Dēmons domā: «Šodien man ir tik daudz bagātību, un mani nodomi sola vēl vairāk. Tagad man pieder tik un tik daudz, bet nākotnē man būs vēl daudz, daudz vairāk. Šis cilvēks bija mans ienaidnieks, un es viņu nogalināju. Un arī citus ienaidniekus es nogalināšu. Es esmu kungs pār visu un visa baudītājs. Es esmu pilnīgs, varens un laimīgs. Es esmu visbagātākais, man apkārt ir augstdzimuši radi. Neviens nav tik varens un laimīgs kā es. Es ziedošu, došu dāvanas un priecāšos.» Lūk, kā domā neziņas maldināts cilvēks.

16. PANTS

अनेकचित्तविभ्रान्ता मोहजालसमावृताः ।
प्रसक्ताः कामभोगेषु पतन्ति नरकेऽशुचौ ॥ १६ ॥

anēka-čitta-vibhrāntā moha-džāla-samāvritāh
prasaktāh kāma-bhogēšu patanti narakē 'šučau

anēka – daudzu; čitta – raižu; vibhrāntāh – maldināti; moha – maldu; džāla – tīklu; samāvritāh – apkārt; prasaktāh – pieķērušies; kāma-bhogēšu – jutekļu apmierināšanai; patanti – nogrimst; narakē – ellē; ašučau – netīrā.

Dažādu raižu maldināti un maldu tīklos sapinušies, viņi pārlieku pieķeras jutekliskām baudām un nonāk ellē.

SKAIDROJUMS: Dēmonisks cilvēks nezina mēru savai vēlmei pēc naudas. Tā ir bezgalīga. Viņš domā tikai par to, cik lieli ir viņa īpašumi pašlaik un kā savu bagātību padarīt aizvien lielāku. Tādēļ viņš neapstājas nekāda grēka priekšā un, lai gūtu apmierinājumu, nodarbojas ar neatļautiem darījumiem. Viņš ir savu pašreizējo īpašumu apburts, viņam ir zeme, ģimene, māja, bankas rēķins un viņš vienmēr domā, kā iegūt vairāk. Viņš tic saviem spēkiem un nezina, ka visi viņa ieguvumi nāk no agrākajiem labajiem darbiem. Viņam ir iespēja šādas lietas uzkrāt, bet viņam nav sajēgas par agrākajiem cēloņiem. Dēmons domā, ka visas bagātības ir viņa paša pūliņu augļi. Dēmonisks cilvēks tic savam darbam, nevis karmas likumam. Cilvēks piedzimst labā ģimenē, kļūst bagāts, ļoti izglītots

vai ļoti skaists saskaņā ar karmas likumu, jo agrāk ir darījis labus darbus. Dēmons domā, ka tas viss notiek nejauši un atkarībā no pašas personas spējām. Aiz dažādiem cilvēkiem, skaistuma un izglītības viņi nesaskata nekādu kārtību. Ja kāds sacenšas ar šādu dēmonisku cilvēku, tad viņš ir ienaidnieks. Ir daudz dēmonu, un katrs no viņiem ir otra ienaidnieks. Naids kļūst arvien dziļāks un dziļāks – starp personībām, tad starp ģimenēm, starp sabiedrībām un beidzot starp nācijām. Tāpēc pasaulē vienmēr ir strīdi, kari un ienaids.

Ikviens dēmons uzskata, ka viņš var dzīvot uz citu rēķina. Parasti dēmonisks cilvēks uzskata sevi par Visaugsto Dievu, un dēmonisks sludinātājs saviem sekotājiem saka: «Kādēļ jūs meklējat Dievu kaut kur citur? Jūs paši esat Dievs! Jūs varat darīt visu, ko vēlaties. Neticiet Dievam. Aizmetiet Dievu projām. Dievs ir miris.» Lūk, kā sludina dēmoni.

Kaut arī dēmonisks cilvēks redz, ka citi ir tikpat bagāti un ietekmīgi kā viņš, vai pat pārāki, šāds dēmons uzskata sevi par vēl bagātāku un ietekmīgāku. Kas attiecas uz pacelšanos augstākajā planētu sistēmā, viņš netic jagjām jeb ziedojumiem. Dēmoni domā, ka viņi paši izdomās savu jagju un uztaisīs tādu mašīnu, ar ko varēs sasniegt jebkuru augstāko planētu. Vislabākais šādu dēmonisku cilvēku piemērs bija Rāvana. Viņš piedāvāja uzbūvēt kāpnes, lai ikviens bez jebkādiem Vēdu ziedojumiem varētu sasniegt debesu planētas. Arī mūsu laikmeta dēmoniskie cilvēki ar mehāniskiem līdzekļiem tiecas sasniegt augstākās planētu sistēmas. Tie ir maldu piemēri. Viss beidzas ar to, ka viņi, pašiem nezinot, iet uz elli. Šeit ļoti nozīmīgs ir sanskrita vārds «moha-džāla». «Džāla» nozīmē «tīkls»; viņi ir kā tīklā noķertas zivis, kas netiek no tā ārā.

17. PANTS

आत्मसम्भाविताः स्तब्धा धनमानमदान्विताः ।
यजन्ते नामयज्ञैस्ते दम्भेनाविधिपूर्वकम् ॥ १७ ॥

ātma-sambhāvitāh stabdhā dhana-māna-madānvitāh
jadžantē nāma-jagjais tē dambhēnāvidhi-pūrvakam

ātma-sambhāvitāh – pašapmierināti; stabdhāh – nekaunīgi; dhana-māna – bagātības un viltus lepnuma; mada – maldos; anvitāh – iegrimuši; jadžantē – ziedo; nāma – tikai vārda pēc; jagjaih – ar ziedojumiem; tē – tie; dambhēna – aiz lepnuma; avidhi-pūrvakam – nesekojot nekādiem likumiem un noteikumiem.

Vienmēr pašapmierināti un nekaunīgi, bagātības un viltus lepnuma maldināti, viņi dažkārt izskata pēc augstprātīgi ziedo, neievērojot nekādus likumus un ierobežojumus.

SKAIDROJUMS: Uzskatot sevi par pasaules centru, neņemot vērā nekādas autoritātes vai rakstus, dēmoni reizēm pilda tā saucamos reliģijas jeb ziedošanas rituālus. Un, tā kā viņi netic autoritātēm, ir ļoti nekaunīgi. Tas notiek bagātības un viltus lepnuma radīto maldu dēļ. Dažreiz šādi dēmoni uzņemas sludinātāju lomas, muļķo cilvēkus un iegūst reliģijas reformatoru vai Dieva iemiesojumu slavu. Viņi ziedo izskata pēc, godina padievus vai rada paši savu Dievu. Ļaudis sauc viņus par Dieviem un pielūdz, nejēgas uzskata viņus par reliģijā un garīgajās zināšanās ļoti attīstītiem. Dēmoni velk mugurā atsacīšanās dzīves kārtas drēbes, un šajās drēbēs dara visādas muļķības. Patiesībā tam, kas ir atsacījies no šīs pasaules, ir ļoti daudz ierobežojumu. Bet dēmoniem šie ierobežojumi nerūp. Viņi domā, ka jebkurš ceļš, ko cilvēks rada, ir viņa paša ceļš, ka nepastāv kāds nosprausts ceļš, pa kuru būtu jāiet. Šeit ir īpaši uzsvērts vārds «avidhi-pūrvakam», kas nozīmē likumu un ierobežojumu neievērošanu. Tas vienmēr notiek aiz neziņas un maldiem.

18. PANTS

अहङ्कारं बलं दर्पं कामं क्रोधं च संश्रिताः ।
मामात्मपरदेहेषु प्रद्विषन्तोऽभ्यसूयकाः ॥ १८ ॥

ahankāram balam darpam kāmam krodham ca samšritāh
mām ātma-para-dēhēšu pradvišanto 'bhjasūjakāh

ahankāram – neīstajā «es»; balam – spēkā; darpam – lepnumā; kāmam – iekārē; krodham – dusmās; ča – arī; samšritāh – patvērušies; mām – Mani; ātma – savos; para – un citu; dēhēšu – ķermeņos; pradvišantah – zaimojot; abhjasūjakāh – apskaužot.

Neīstā «es», spēka, lepnuma, iekāres un dusmu maldināti, dēmoni apskauž Dieva Augstāko Personību, kas mājo viņu un citu ķermeņos. Viņi zaimo īsteno reliģiju.

SKAIDROJUMS: Dēmoniskam cilvēkam, kas vienmēr ir pret Dieva augstāko varu, nepatīk svētie raksti un ticība. Viņš neieredz rakstus un Dieva Augstākās Personības esamību. Tas rodas no viņa tā saucamā lepnuma, bagātībām un spēka. Viņš nezina, ka šī dzīve ir gatavošanās nākamajai. To nezinot, viņš patiesībā ienīst kā sevi, tā arī citus. Viņš ir vardarbīgs gan pret citu ķermeņiem, gan pret savējo. Viņš nedomā par to, ka visu vada Dieva Personība, jo viņam nav zināšanu. Neieredzot rakstus un Dieva Augstāko Personību, viņš izvirza viltus argumentus pret Dieva esamību un noliedz rakstu autoritāti. Viņš uzskata, ka ir neatkarīgs un spējīgs paveikt jebkuru darbu. Viņš domā, ka neviens nespēj viņam līdzināties ne spēkā, ne varenībā, ne bagātībā, tāpēc var darboties kā pašam tīk, un neviens viņu nespēj apturēt. Ja dēmonam ir ienaidnieks, kas varētu apturēt viņa jutekliskās darbības attīstību, tad viņš domā par to, kā saviem spēkiem šo ienaidnieku uzveikt.

19. PANTS

तानहं द्विषतः क्रूरान्संसारेषु नराधमान् ।
क्षिपाम्यजस्रमशुभानासुरीष्वेव योनिषु ॥ १९ ॥

tān aham dvišatah krūrān samsārēšu narādhamān
kšipāmj adžasram ašubhān āsurīšv ēva jonišu

tān – tos; aham – Es; dvišatah – skaudīgos; krūrān – ļaunos; samsārēšu – materiālās esamības okeānā; nara-adhamān – zemākos no cilvēkiem; kšipāmi – Es lieku; adžasram – uz mūžīgiem laikiem; ašubhān – nelabvēlīgos; āsurīšu – dēmoniskos; ēva – noteikti; jonišu – klēpjos.

Skaudīgos un ļaunos, zemākos no cilvēkiem, Es uz mūžīgiem laikiem iemetu materiālās esamības okeānā dažādos dēmoniskos dzīvības veidos.

SKAIDROJUMS: Šajā pantā skaidri norādīts, ka tieši augstākā griba novieto atsevišķo dvēseli noteiktā ķermenī. Dēmonisks cilvēks var nepiekrist tam, ka Dievs Kungs ir visaugstākais, un viņš tiešām var darboties pēc savām iegribām, bet nākamā dzimšana būs atkarīga no Dieva Augstākās Personības, nevis no viņa. Šrīmad Bhāgavatamas trešajā dziedājumā teikts, ka atsevišķā dvēsele pēc nāves tiek ielikta mātes klēpī, kur augstākās varas uzraudzībā saņem attiecīgu ķermeni. Tāpēc materiālajā esamībā mēs redzam tik daudz dzīvo būtņu veidus – dzīvniekus, kukaiņus, cilvēkus, utt. Visu to ir iekārtojusi augstākā vara. Nekas nav nejaušs. Kas attiecas uz dēmoniem, ir skaidri pateikts, ka viņi pastāvīgi tiek likti dēmonu klēpjos, un tā tie turpina būt ļaunie un zemākie no cilvēkiem. Šādi dēmoniski cilvēku veidi vienmēr ir pilni iekāres, vienmēr vardarbīgi, naidīgi un netīri. Daudzie mednieku veidi džungļos arī pieskaitāmi dēmoniskiem dzīvības veidiem.

20. PANTS

आसुरीं योनिमापन्ना मूढा जन्मनिजन्मनि ।
मामप्राप्यैव कौन्तेय ततो यान्त्यधमां गतिम् ॥ २० ॥

āsurīm jonim āpannā mūdhā džanmani džanmani
mām aprāpjaiva kauntēja tato jāntj adhamām gatim

āsurīm – dēmoniskus; jonim – dzīvības veidus; āpannāh – iegūstot; mūdhāh – nelgas; džanmani džanmani – dzimšanu pēc dzimšanas; mām – Mani; aprāpja – nesasniedzot; ēva – noteikti; kauntēja – Kuntī dēls; tatah – pēc tam; jānti – iet; adhamām – nolādētu; gatim – mērķi.

Kuntī dēls! Atkal un atkal piedzimstot dēmoniskos dzīvības veidos, šādi cilvēki nekad nevēršas pie Manis. Pamazām viņi nogrimst līdz pašiem atbaidošākajiem esamības veidiem.

SKAIDROJUMS: Ir zināms, ka Dievs ir visužēlīgs, bet šeit mēs redzam, ka Dievs nekad nežēlo dēmonus. Šeit skaidri pateikts, ka dēmoniskie cilvēki dzīvi pēc dzīves tiek likti tādu pašu dēmonu klēpjos, un, neiegūstot Visaugstā Kunga žēlastību, viņi iet zemāk un zemāk, galu galā sasniedzot kaķu, suņu un cūku ķermeņus. Skaidri pateikts, ka dēmoniem nav gandrīz nekādas iespējas saņemt Dieva žēlastību nevienā dzīves posmā. Vēdās arī teikts, ka šādas personas pamazām grimst zemāk un zemāk un kļūst par suņiem un cūkām. Varētu iebilst, ka šai ziņā Dievu nevar saukt par visužēlīgu, jo viņš nežēlo dēmonus. Atbildi uz šo jautājumu mēs varam atrast Vēdāntasūtrās; tur teikts, ka Visaugstais Kungs nevienu neienīst. Tas, ka asuras nonāk zemākajos dzīvības līmeņos, ir tikai vēl viena Viņa žēlastības izpausme. Reizēm Visaugstais Kungs nogalina asuras, bet arī šī nogalināšana viņiem ir svētīga, jo Vēdu rakstos mēs varam izlasīt, ka ikviens, kuru nogalina Visaugstais Kungs, iegūst atbrīvi. Vēsturē ir daudz šādu gadījumu ar asurām – Rāvanu, Kamsu, Hiranjakašipu —, kad Dievs Kungs atnāca dažādos avatāros, lai viņus nogalinātu. Tāpēc Dieva žēlastību saņem arī asuras, ja viņiem paveicas un Dievs tos nogalina.

21. PANTS

त्रिविधं नरकस्येदं द्वारं नाशनमात्मनः ।
कामः क्रोधस्तथा लोभस्तस्मादेतत्त्रयं त्यजेत् ॥ २१ ॥

tri-vidham narakasjēdam dvāram nāšanam ātmanah
kāmah krodhas tathā lobhas tasmād ētat trajam tjadžēt

tri-vidham – triju veidu; narakasja – elles; idam – šie; dvāram – vārti; nāšanam – iznīcinošie; ātmanah – patību; kāmah – iekāre; krodhah – dusmas; tathā – kā arī; lobhah – alkatība; tasmāt – tāpēc; ētat – šos; trajam – trijus; tjadžēt – jāatmet.

Treji vārti ved uz elli – iekāre, dusmas un alkatība. Ikvienam saprātīgam cilvēkam jāatbrīvojas no šīm īpašībām, jo tās ved dvēseli pagrimumā.

SKAIDROJUMS: Šeit aprakstīts dēmoniskās dzīves sākums. Cilvēks cenšas apmierināt iekāri, un, kad tas neizdodas, viņš kļūst dusmīgs un alkatīgs. Saprātīgam cilvēkam, kas negrib nolaisties līdz dēmoniskajiem dzīvības veidiem, jācenšas tikt vaļā no šiem trijiem ienaidniekiem, kuri var nobeigt patību tiktāl, ka vairs nebūs iespējams atbrīvoties no šiem materiālajiem pinekļiem.

22. PANTS

एतैर्विमुक्तः कौन्तेय तमोद्वारैस्त्रिभिर्नरः ।
आचरत्यात्मनः श्रेयस्ततो याति परां गतिम् ॥ २२ ॥

ētair vimuktah kauntēja tamo-dvārais tribhir narah
ačaratj ātmanah šrējas tato jāti parām gatim

ētaih – no tiem; vimuktah – atbrīvots; kauntēja – Kuntī dēls; tamah-dvāraih – tumsas vārtiem; tribhih – trejādiem; narah – cilvēks; ačarati – dara; ātmanah – sevis; šrējah – svētībai; tatah – tad; jāti – iet; parām – uz augstāko; gatim – mērķi.

Kuntī dēls! Kas izglābies no šiem trijiem elles vārtiem, tas iet pretim pašapjēgai un pakāpeniski sasniedz augstāko mērķi.

SKAIDROJUMS: No šiem trijiem cilvēciskās dzīves ienaidniekiem – iekāres, dusmām un alkatības – ir ļoti jāuzmanās. Jo brīvāks no iekāres, dusmām un alkatības ir cilvēks, jo tīrāka kļūst viņa esamība. Tad viņš spēj sekot Vēdu rakstos dotajiem likumiem un norādījumiem. Sekojot cilvēka dzīves vadošajiem principiem, būtne pakāpeniski paceļas līdz garīgās apzināšanās pakāpei. Ja cilvēkam paveicas un viņš šādā veidā nonāk līdz Krišnas apziņas līmenim, tad viņu gaida panākumi. Vēdu rakstos ieteikti darbības un pretdarbības ceļi, lai dotu iespēju nonākt šķīstīšanās līmenī. Viss paņē-

miens balstās uz iekāres, alkatības un dusmu atmešanu. Šādā veidā izkopjot zināšanas, cilvēks var pacelties augstākajā sevis apzināšanās stāvoklī. Sevis apzināšanās pilnība ir garīgajā kalpošanā. Saistītā dvēsele, kas garīgi kalpo, noteikti tiek atbrīvota. Tāpēc saskaņā ar Vēdu iekārtu pastāv četras sabiedriskās dzīves kārtas un četras garīgās dzīves kārtas, ko sauc par kastu un garīgo kārtu sistēmu. Dažādām kastām jeb sabiedrības daļām ir dažādi likumi un ierobežojumi, un, ja cilvēks spēj tos ievērot, viņš dabiski paceļas augstākajā garīgās apzināšanās līmenī. Tad viņš noteikti var iegūt atbrīvi.

23. PANTS

यः शास्त्रविधिमुत्सृज्य वर्तते कामकारतः ।
न स सिद्धिमवाप्नोति न सुखं न परां गतिम् ॥ २३ ॥

jah šāstra-vidhim utsridžja vartatē kāma-kāratah
na sa siddhim avāpnoti na sukham na parām gatim

jah – kas; šāstra-vidhim – rakstu ierobežojumus; utsridžja – atmetot; vartatē – paliek; kāma-kāratah – darbojoties pēc savām iegribām un iekāres; na – ne; sah – viņš; siddhim – pilnību; avāpnoti – sasniedz; na – ne; sukham – laimi; na – ne; parām – augstāko; gatim – pilnības pakāpi.

Kas neievēro rakstu norādījumus un rīkojas pēc savām iegribām, tas nesasniedz ne pilnību, ne laimi, ne augstāko mērķi.

SKAIDROJUMS: Kā iepriekš tika aprakstīts, dažādām cilvēku sabiedrības kastām un kārtām ir doti šāstravidhi jeb šāstru norādījumi. Ikvienam tie būtu jāpilda. Ja cilvēks tiem neseko un darbojas pēc savām iegribām saskaņā ar savu iekāri, alkatību un vēlmēm, tad viņš dzīvē nekad nesasniedz pilnību. Citiem vārdiem sakot, cilvēks var visu zināt teorētiski, bet, ja viņš to nelieto savā dzīvē, viņš uzskatāms par zemāko no cilvēkiem. Cilvēciskajā dzīvības veidā būtnei vajadzētu būt saprātīgai un sekot norādījumiem, lai dzīvē varētu nonākt līdz augstākajam līmenim, bet, ja viņa tiem neseko, tad sākas pagrimums. Un, pat ja būtne seko likumiem, ierobežojumiem un morāles principiem, bet galu galā nenonāk līdz Visaugstā Kunga izpratnei, tad visas viņas zināšanas tiek laupītas. Un, pat ja būtne pieņem Dieva esamību, bet nekalpo Viņam, tad visi tās centieni zaudē jēgu. Tāpēc cilvēkam pakāpeniski jāpaceļas Krišnas apziņas un garīgās kalpošanas līmenī; tikai un vienīgi tad viņš var sasniegt augstāko pilnību.

Ļoti nozīmīgs ir vārds «kāma-kāratah». Cilvēks, kas apzināti pārkāpj likumus, darbojas iekārē. Viņš zina, ka tas ir aizliegts, bet dara. To sauc par darbību pēc paša iegribām. Viņš zina, kā jārīkojas, tomēr tā nerīkojas; viņu vada iegribas. Visaugstais Kungs šādus cilvēkus nosoda. Viņi nevar sasniegt to pilnību, kas domāta cilvēka mūžam. Cilvēka mūžs īpaši paredzēts esamības šķīstīšanai, un tas, kas neseko likumiem un ierobežojumiem, nevar ne šķīstīties, ne sasniegt īstu laimi.

24. PANTS

तस्माच्छास्त्रं प्रमाणं ते कार्याकार्यव्यवस्थितौ ।
ज्ञात्वा शास्त्रविधानोक्तं कर्म कर्तुमिहार्हसि ॥ २४ ॥

tasmāč čhāstram pramānam tē kārjākārja-vjavasthitau
gjātvā šāstra-vidhānoktam karma kartum ihārhasi

tasmāt – tāpēc; šāstram – raksti; pramānam – atklāj; tē – tavu; kārja – pienākumu; akārja – un aizliegtu darbību; vjavasthitau – nosakot; gjātvā – zinot; šāstra – rakstu; vidhāna – ierobežojumus; uktam – kā teikts; karma – darbu; kartum – darīt; iha – šai pasaulē; arhasi – tev vajag.

No rakstu norādījumiem jāsaprot, kas ir jādara un kas nav jādara. Zinot šos likumus un ierobežojumus, jārīkojas tā, lai pakāpeniski pilnveidotos.

SKAIDROJUMS: Kā teikts piecpadsmitajā nodaļā, visi Vēdu likumi un ierobežojumi domāti, lai iepazītu Krišnu. Kas no Bhagavad-gītas saprot Krišnu, nonāk Krišnas apziņā un garīgi kalpo, tas ir

sasniedzis augstāko zināšanu pilnību, ko var dot Vēdu raksti. Kungs Čaitanja Mahāprabhu padarīja šo ceļu ļoti vieglu. Viņš lūdza, lai cilvēki tikai daudzina Harē Krišna, Harē Krišna, Krišna Krišna, Harē Harē/Harē Rāma, Harē Rāma, Rāma Rāma, Harē Harē, garīgi kalpo Dievam Kungam un bauda Dievībai piedāvāta ēdiena pārpalikumus. Kas tieši pilda visas šīs garīgās kalpošanas darbības, tas ir apguvis visus Vēdu rakstus. Viņš pilnīgā veidā ir nonācis līdz to secinājumam. Protams, parastam cilvēkam, kas neapzinās Krišnu un garīgi nekalpo, darāmais un neatļautais jāsaprot no Vēdu norādījumiem. Jādarbojas saskaņā ar tiem, bez jebkādiem iebildumiem. Lūk, kāda ir sekošana šāstru jeb rakstu likumiem. Šāstrai nav četru saistītās dvēseles pamattrūkumu: nepilnīgu jutekļu, tieksmes krāpt, noteiktas kļūdīšanās un nonākšanas maldos. Šie četri saistītās dzīves pamattrūkumi padara būtni nepiemērotu likumu un ierobežojumu izvirzīšanai. Tāpēc šāstrās, kuras šie četri trūkumi neskar, aprakstītos likumus un ierobežojumus atzīst bez izmaiņām visi diženie svētie, āčārjas un lielas dvēseles.

Indijā ir daudz garīgās izpratnes kopu, kas parasti tiek iedalītas divās daļās: impersonālistos un personālistos. Tomēr abu šo daļu pārstāvji dzīvo saskaņā ar Vēdu priekšrakstiem. Kas neseko rakstiem, tas nespēj pacelties pilnības līmenī. Tāpēc tas, kas patiešām saprot šāstru jēgu, uzskatāms par veiksmīgu.

Cilvēku sabiedrībā jebkuru pagrimumu rada nepatika pret Dieva Augstākās Personības izpratnes principiem. Tas ir vislielākais cilvēciskās dzīves pārkāpums. Tāpēc maija, Dieva Augstākās Personības materiālā enerģija vienmēr sagādā mums raizes ar triju veidu ciešanām. Materiālo enerģiju veido trīs materiālās dabas īpašības. Lai varētu uzsākt ceļu pretī Visaugstā Kunga izpratnei, jāpaceļas vismaz līdz skaidrībai. Nepaceļoties līdz skaidrībai, cilvēks paliek tumsībā un kaislībās, kas rada dēmonisku dzīvi. Tie, kuri dzīvo kaislībās un tumsībā, izsmej rakstus, izsmej svētos cilvēkus un izsmej pareizu Dieva Augstākās Personības izpratni. Viņi nepakļaujas garīgā skolotāja norādījumiem un neievēro rakstu ierobežojumus. Viņus nepiesaista pat garīgās kalpošanas slava. Viņi rada paši savu augšupejas ceļu. Lūk, kādi ir daži cilvēku sabiedrības trūkumi, kas ved uz dēmonisku dzīvi. Bet, ja cilvēks spēj atrast īstenu garīgo skolotāju, kurš pa augšupejas ceļu var aizvest līdz augstākajam līmenim, tad viņa mūžs vainagojas panākumiem.

Tā beidzas Bhaktivēdāntas skaidrojumi Šrīmad Bhagavad-gītas sešpadsmitajai nodaļai, kas vēsta par dievišķām un dēmoniskām dabām.

SEPTIŅPADSMITĀ NODAĻA – Ticību iedalījums

1. PANTS

अर्जुन उवाच
ये शास्त्रविधिमुत्सृज्य यजन्ते श्रद्धयान्विताः ।
तेषां निष्ठा तु का कृष्ण सत्त्वमाहो रजस्तमः ॥ १ ॥

ardžuna uvāča
jē šāstra-vidhim utsridžja jadžantē šraddhajānvitāh
tēšām ništhā tu kā krišna sattvam āho radžas tamah

ardžunah uvāča – Ardžuna sacīja; jē – kas; šāstra-vidhim – rakstu norādījumus; utsridžja – atmetot; jadžantē – godina; šraddhajā – pilnīgā ticībā; anvitāh – piederētā; tēšām – tiem; ništhā – ticība; tu – bet; kā – kas; krišna – Krišna; sattvam – skaidrībā; āho – vai; radžah – kaislībās; tamah – tumsībā.

Ardžuna jautāja: Krišna, kas notiek ar cilvēku, kurš neievēro svēto rakstu norādījumus, bet godina pēc saviem priekšstatiem – vai viņš ir skaidrībā, kaislībās vai tumsībā?

SKAIDROJUMS: Ceturtās nodaļas trīsdesmit devītajā pantā teikts, ka cilvēks, kas ar ticību godina noteiktā veidā, pakāpeniski paceļas līdz zināšanu līmenim un sasniedz miera un labklājības augstāko līmeni. Sešpadsmitajā nodaļā secināts, ka tas, kas neseko rakstu principiem, ir asura jeb dēmons, un tas, kas uzticīgi seko šiem norādījumiem, ir dēva jeb padievs. Bet, ja cilvēks ar ticību seko likumiem, kas nav norādīti rakstos, tad kas viņš ir? Ardžuna grib, lai Krišna izkliedē šīs šaubas. Vai tie, kas rada kaut kādu Dievu, izvēloties cilvēku un ticot viņam, godina skaidrībā, kaislībās vai tumsībā? Vai viņi sasniedz dzīves pilnību? Vai viņi var iegūt īstenas zināšanas un pacelties līdz augstākajai pilnībai? Vai tie, kas neseko rakstu likumiem un ierobežojumiem, bet kaut kam tic un godina dievus, padievus un cilvēkus, ar savām pūlēm sasniedz panākumus? Ardžuna uzdod Krišnam šos jautājumus.

2. PANTS

श्रीभगवानुवाच
त्रिविधा भवति श्रद्धा देहिनां सा स्वभावजा ।
सात्त्विकी राजसी चैव तामसी चेति तां शृणु ॥ २ ॥

šrī bhagavān uvāča
tri-vidhā bhavati šraddhā dēhinām sā svabhāva-džā
sāttvikī rādžasī čaiva tāmasī čēti tām šrinu

šrī bhagavān uvāča – Dieva Augstākā Personība sacīja; tri-vidhā – triju veidu; bhavati – kļūst; šraddhā – ticība; dēhinām – iemiesotā; sā – tā; sva-bhāva-džā – saskaņā ar viņa materiālās dabas īpašību; sāttvikī – skaidrībā; rādžasī – kaislībās; ča – arī; ēva – noteikti; tāmasī – tumsībā; ča – un; iti – tā; tām – to; šrinu – klausies no Manis.

Dieva Augstākā Personība sacīja: Kāda dabas īpašība ir iemiesotajai dvēselei, tāda arī ir viņas ticība. Ticība var būt trejāda – skaidrībā, kaislībās un tumsībā. Klausies, ko teikšu par tām.

SKAIDROJUMS: Tos, kas zina rakstu likumus un ierobežojumus, bet aiz slinkuma vai kūtruma tos nepieņem, vada materiālās dabas īpašības. Atbilstoši agrākajai darbībai skaidrībā, kaislībās vai neziņā, viņi saņem dabu, kurai ir attiecīgā īpašība. Dzīvās būtnes saskarsme ar dažādām dabas īpašībām ir notikusi nepārtraukti; tā kā dzīvā būtne saskaras ar materiālo dabu, viņa iegūst dažādus domāšanas veidus atbilstoši savai saskarsmei ar materiālajām īpašībām. Tomēr šo dabu var mainīt, ja cilvēks tiekas ar īstenu garīgo skolotāju un ievēro viņa un rakstu likumus. Pakāpeniski cilvēks var mainīties no tumsības uz skaidrību vai no kaislībām uz skaidrību. Secinājums tāds, ka akla ticība attiecīgajā dabas īpašībā nevar palīdzēt cilvēkam pacelties pilnības līmenī. Viss ir jāapsver rūpīgi, ar saprātu, īstena garīgā skolotāja sabiedrībā. Tādā veidā iespējams mainīt savu stāvokli, attīstot augstāku materiālās dabas īpašību.

3. PANTS

सत्त्वानुरूपा सर्वस्य श्रद्धा भवति भारत ।
श्रद्धामयोयं पुरुषो यो यच्छ्रद्धः स एव सः ॥ ३ ॥

sattvānurūpā sarvasja šraddhā bhavati bhārata
šraddhā-majo 'jam purušo jo jač-čhraddhah sa ēva sah

sattva-anurūpā – saskaņā ar esamību; sarvasja – ikviena; šraddhā – ticība; bhavati – kļūst; bhārata – Bharatas dēls; šraddhā – ticība; majah – pilna; ajam – tās; purušah – dzīvās būtnes; jah – kas; jat – ar kādu; šraddhah – ticību; sah – tā; ēva – noteikti; sah – viņa.

Bharatas dēls! Kādā materiālās dabas īpašībā cilvēks dzīvo, tāda ticība viņam arī rodas. Dzīvās būtnes ticību nosaka pēc īpašībām, kādas viņa ieguvusi.

SKAIDROJUMS: Katram ir kāda ticība, lai kas arī viņš būtu. Bet šī ticība tiek uzskatīta par labu, kaislīgu vai tumšu atkarībā no dabas, kāda viņam ir. Tādējādi, atkarībā no ticības veida, cilvēks tiekas ar noteiktiem cilvēkiem. Patiesībā ikviena dzīvā būtne, kā tas teikts piecpadsmitajā nodaļā, sākotnēji ir neatņemama Visaugstā Kunga daļiņa. Tāpēc būtne sākotnēji stāv pāri visām materiālās dabas īpašībām. Bet kad viņa aizmirst savas attiecības ar Dieva Augstāko Personību un saistītajā dzīvē nonāk saskarsmē ar materiālo dabu, saskaroties ar visdažādākajiem materiālās dabas veidiem, tā rada pati savu stāvokli. Mākslīgā ticība un esamība, kas no tā rodas, ir pilnīgi materiāla. Būtni var vadīt kaut kāds iespaids vai dzīves izpratne, bet sākotnēji viņa ir nirguna, pārpasaulīga. Tāpēc, lai atjaunotu attiecības ar Visaugsto Kungu, ir jāattīrās no iegūtajiem materiālajiem sārņiem. Tas ir vienīgais mājupceļš, kas ejams bez bailēm, tā ir Krišnas apziņa. Kas atrodas Krišnas apziņā, tas noteikti sasniedz pilnību. Bet, kas nepieņem šo sevis apzināšanās ceļu, to noteikti vada materiālās dabas īpašības.

Šajā pantā ļoti būtisks ir vārds «šradha» jeb «ticība». Šradha jeb ticība sākotnēji nāk no skaidrības. Cilvēks var ticēt padievam, kādam radītam Dievam vai kādam prāta sagudrojumam. Stiprai ticībai jārada darbība materiālā skaidrībā. Bet materiālajā dzīves stāvoklī nekāda darbība nav pilnīgi tīra. Tā ir jaukta. Tā nav tīrā skaidrībā. Tīra skaidrība ir pārpasaulīga; attīrītā skaidrībā cilvēks var izprast īsteno Dieva Augstākās Personības dabu. Kamēr vien ticība nav pilnīgi attīrītā skaidrībā, tikmēr to var piesārņot jebkura materiālās dabas īpašība. Piesārņotās materiālās dabas īpašības izvēršas līdz sirdij. Tāpēc ticība nostiprinās saskaņā ar stāvokli, kādā sirds saskaras ar noteikto materiālās dabas īpašību. Jāsaprot: ja sirds ir skaidrībā, tad arī ticība ir skaidrībā. Ja sirds ir kaislībās, tad arī ticība ir kaislībās. Un, ja sirds ir tumsībā un maldos, tad arī ticība ir piesārņota tādā pašā veidā. Tātad mēs šajā pasaulē redzam dažādus ticības veidus, un šo dažādo ticības veidu dēļ pastāv arī dažādas reliģijas. Īstais reliģiskās ticības princips ir tīrā skaidrībā, bet, tā kā sirds nav tīra, mēs redzam

dažādus reliģijas principus. Tātad saskaņā ar dažādiem ticības veidiem ir arī dažādi godināšanas veidi.

4. PANTS

यजन्ते सात्त्विका देवान्यक्षरक्षांसि राजसाः ।
प्रेतान्भूतगणांश्चान्ये यजन्ते तामसा जनाः ॥ ४ ॥

jadžantē sāttvikā dēvān jakša-rakšāmsi rādžasāh
prētān bhūta-ganāmš čānjē jadžantē tāmasā džanāh

jadžantē – godina; sāttvikāh – kas skaidrībā; dēvān – padievus; jakša-rakšāmsi – dēmonus; rādžasāh – tie, kas kaislībās; prētān – mirušo garus; bhūta-ganān – spokus; ča – un; anjē – citus; jadžantē – godina; tāmasāh – tumsībā; džanāh – cilvēki.

Skaidrie godina padievus, kaislīgie godina dēmonus, bet tumsoņi godina garus un spokus.

SKAIDROJUMS: Šajā pantā Dieva Augstākā Personība apraksta dažāda veida godinātājus atbilstoši viņu ārējai darbībai. Kā norāda raksti, jāgodina tikai Dieva Augstākā Personība, bet tie, kas to nezina vai neseko rakstu norādījumiem, saskaņā ar savu stāvokli materiālās dabas īpašībās izvēlas dažādus godināšanas priekšmetus. Tie, kas ir skaidrībā, parasti godina padievus. Padievi ir, piemēram, Brahma, Šiva un citi – Indra, Čandra un Saules dievs. Ir dažādi padievi. Cilvēki, kas ir skaidrībā, noteiktiem nolūkiem godina noteiktus padievus. Gluži tāpat tie, kas ir kaislībās, godina dēmonus. Otrā Pasaules kara laikā Kalkutā bija tāds cilvēks, kas godināja Hitleru, jo, pateicoties karam, viņš ar nelikumīgiem darījumiem bija sarausis daudz bagātības. Arī tie, pār kuriem valda kaislības un tumsība, parasti izvēlas kādu varenu cilvēku un uzskata viņu par Dievu. Viņi domā, ka vienalga ko var izvēlēties par Dievu, godināšanas iznākums būs viens un tas pats.

Šeit ir skaidri aprakstīts, ka tie, kas ir kaislībās, godina un rada šādus dievus, bet tie, kas ir neziņā vai tumsībā, godina mirušo garus. Reizēm cilvēki iet uz kapiem un pielūdz kādu mironi. Dzimumpakalpojumi arī uzskatāmi par tumsību. Nomaļos Indijas ciematos ir cilvēki, kas pielūdz garus. Indijā mēs esam redzējuši, ka zemākas kārtas cilvēki mēdz iet uz mežu, un, ja viņi zina, ka tajā un tajā kokā dzīvo gars, tad viņi pielūdz šo koku un piedāvā tam upurus. Šie dažādie godināšanas veidi patiesībā nav Dieva godināšana. Dievu godina tie, kas ir pārpasaulīgā un tīrā skaidrībā. Šrīmad Bhāgavatamā (4.3.23.) teikts: sattvam višuddham vasudēva-šabditam – «Kad cilvēks ir tīrā skaidrībā, viņš godina Vāsudēvu.» Tas nozīmē, ka tie, kas pilnīgi attīrījušies no materiālās dabas īpašībām un atrodas pārpasaulīgā līmenī, var godināt Dieva Augstāko Personību.

Tiek uzskatīts, ka impersonālisti ir skaidrībā, un viņi godina piecu veidu padievus. Viņi godina bezpersoniskā Višnu veidolu materiālajā pasaulē, ko sauc par filozofēto Višnu. Višnu ir Dieva Augstākās Personības izvērsums, bet, tā kā impersonālisti galu galā netic Dieva Augstākajai Personībai, viņi iedomājas, ka Višnu veidols ir tikai vēl viens bezpersoniskā Brahmana aspekts; viņi tāpat iedomājas, ka Kungs Brahma ir bezpersoniskais veidols materiālajā kaislībā. Tādējādi viņi reizēm sauc piecu veidu dievus par godināmiem, bet, tā kā viņi domā, ka īstā patiesība ir bezpersoniska, tie galu galā atmet visus godināšanas priekšmetus. Secinājumā var teikt, ka no dažādām materiālās dabas īpašībām var atbrīvoties pārpasaulīgas dabas cilvēku sabiedrībā.

5.–6. PANTS

अशास्त्रविहितं घोरं तप्यन्ते ये तपो जनाः ।
दम्भाहङ्कारसंयुक्ताः कामरागबलान्विताः ॥ ५ ॥
कर्षयन्तः शरीरस्थं भूतग्राममचेतसः ।
मां चैवान्तः शरीरस्थं तान्विद्ध्यासुरनिश्चयान् ॥ ६ ॥

ašāstra-vihitam ghoram tapjantē jē tapo džanāh
dambhāhankāra-samjuktāh kāma-rāga-balānvitāh

karšajantah šarīra-stham bhūta-grāmam ačētasah
mām čaivāntah šarīra-stham tān viddhj āsura-ništčajān

ašāstra – rakstos neminētas; vihitam – vadīti; ghoram – citiem kaitīgas; tapjantē – cieš; jē – kas; tapah – askēzes; džanāh – cilvēki; dambha – ar lepnumu; ahankāra – un egoismu; samjuktāh – nodarbināti; kāma – iekāres; rāga – un pieķeršanās; bala – spēka; anvitāh – dzīti; karšajantah – mokot; šarīra-stham – kas atrodas ķermenī; bhūta-grāmam – materiālo pamatvielu savienojumu; ačētasah – ar nepareizi virzītu domāšanu; mām – Mani; ča – arī; ēva – noteikti; antah – iekšā; šarīra-stham – ķermenī esošo; tān – tos; viddhi – zini; āsura-ništčajān – dēmonus.

Tie, kas aiz lepnuma un savtības izdara skarbas, rakstos neminētas askēzes, tie, kurus dzen iekāre un pieķeršanās, tie, kas ir nelgas un moka ķermeņa materiālās pamatvielas un Virsdvēseli, kura atrodas ķermenī, ir dēmoni.

SKAIDROJUMS: Ir cilvēki, kas paši rada rakstos neminētus askēžu veidus. Piemēram, badošanās kāda slēpta iemesla dēļ, lai kaut ko sasniegtu politikā, nav minēta rakstu norādījumos. Raksti iesaka gavēt garīgas pilnveidošanās labad, bet nevis kāda sabiedriska vai politiska mērķa sasniegšanai. Kas uzņemas šādas askēzes, tie saskaņā ar Bhagavad-gītu noteikti ir dēmoniski. Viņi darbojas pret rakstu norādījumiem un ļaudīm nedod nekādu labumu. Patiesībā viņi darbojas aiz lepnuma, neīstā «es», aiz iekāres un pieķeršanās materiālajām baudām. Šāda darbība ne tikai grauj materiālās pamatvielas, no kurām veidots ķermenis, bet arī traucē pašu Dieva Augstāko Personību, kas dzīvo ķermenī. Šāda autoritāšu neatzīta badošanās vai askēzes politisku mērķu dēļ noteikti traucē arī citus. Tāda darbība nav minēta Vēdu rakstos. Dēmonisks cilvēks var domāt, ka ar šādiem paņēmieniem iespējams piespiest ienaidniekus vai partijas pakļauties viņa vēlmei, bet reizēm šāds cilvēks no badošanās nomirst. Dieva Augstākā Personība neatbalsta šādu darbību un saka, ka tie, kas tā dara, ir dēmoni. Šāda sevis izrādīšana apvaino Dieva Augstāko Personību, jo balstās uz nepakļaušanos Vēdu rakstu norādījumiem. Šajā sakarībā nozīmīgs ir vārds «ačētasah». Cilvēkiem ar veselu prātu jāpakļaujas rakstu norādījumiem. Kas tādi nav, tie neievēro un nepakļaujas rakstiem un izgudro savus askēzes veidus. Vienmēr jāatceras, pie kā noved dēmoniska dzīve; tas tika aprakstīts iepriekšējā nodaļā. Dievs Kungs liek tiem piedzimt dēmonisku būtņu klēpjos. Tāpēc dzīvi pēc dzīves tie ir dēmoniski un nezina savas attiecības ar Dieva Augstāko Personību. Bet, ja šādiem cilvēkiem laimējas nonākt garīgā skolotāja vadībā, kurš var norādīt viņiem Vēdu gudrības ceļu, tad tie var tikt ārā no šiem pinekļiem un galu galā sasniegt augstāko mērķi.

7. PANTS

आहारस्त्वपि सर्वस्य त्रिविधो भवति प्रियः ।
यज्ञस्तपस्तथा दानं तेषां भेदमिमं शृणु ॥ ७ ॥

āhāras tv api sarvasja tri-vidho bhavati prijah
jagjas tapas tathā dānam tēšām bhēdam imam šrinu

āhārah – ēšana; tu – noteikti; api – arī; sarvasja – ikviena; tri-vidhah – trīs veidu; bhavati – ir; prijah – dārga; jagjah – ziedojumi; tapah – askēzes; tathā – tāpat; dānam – dāvanu došana; tēšām – to; bhēdam – atšķirības; imam – šīs; šrinu – klausies.

Kādas ir cilvēka materiālās dabas īpašības, tāds ēdiens viņam ir tuvs. Arī tas ir trejāds. To pašu var teikt par ziedojumiem, askēzi un dāvanu došanu. Klausies, ar ko šie veidi atšķiras.

SKAIDROJUMS: Kāds ir cilvēka stāvoklis materiālās dabas īpašībās, tāds ir arī viņa ēšanas, ziedošanas, askēzes un labdarības veids. Šīs darbības ne vienmēr notiek vienādā līmenī. Tie, kas spēj analītiski saprast, kāda darbība notiek kādās materiālās dabas īpašībās, ir patiešām gudri; tie, kas visu veidu ziedojumus, ēdienus un labdarību uzskata par vienu un to pašu, neredzot atšķirību, ir nejēgas. Ir tādi misionāri, kas sludina, ka cilvēks var darīt vienalga ko un sasniegt pilnību. Bet šie muļķa vadoņi nedarbojas saskaņā ar rakstu norādījumiem. Viņi tikai izdomā visādus ceļus un maldina ļaudis.

8. PANTS

आयुःसत्त्वबलारोग्यसुखप्रीतिविवर्धनाः ।
रस्याः स्निग्धाः स्थिरा हृद्या आहाराः सात्त्विकप्रियाः ॥ ८ ॥

āju-sattva-balārogja- sukha-prīti-vivardhanāh
rasjāh snigdhāh sthirā hridjā āhārāh sāttvika-prijāh

āju – mūžu; sattva – esamību; bala – spēku; ārogja – veselību; sukha – laimi; prīti – prieku; vivardhanāh – palielina; rasjāh – sulīgs; snigdhāh – sātīgs; sthirāh – veselīgs; hridjāh – kas sirdij nes prieku; āhārāh – ēdiens; sāttvika – skaidrībā; prijāh – garšo.

Skaidrajiem patīk tāds ēdiens, kas paildzina mūžu, attīra esamību, dod spēku, veselību, laimi un prieku. Šāds ēdiens ir sulīgs, sātīgs, veselīgs un priecē sirdi.

9. PANTS

कट्वम्लवणात्युष्णतीक्ष्णरूक्षविदाहिनः ।
आहारा राजसस्येष्टा दुःखशोकामयप्रदाः ॥ ९ ॥

katv-amla-lavanātj-ušna- tīkšna-rūkša-vidāhinah
āhārā rādžasasjēštā duhkha-šokāmaja-pradāh

katu – rūgts; amla – skābs; lavana – sāļš; ati-ušna – ļoti karsts; tīkšna – ass; rūkša – sauss; vidāhinah – dedzinošs; āhārāh – ēdiens; rādžasasja – kaislīgajiem; ištāh – garšo; duhkha – ciešanas; šoka – bēdas; āmaja – slimības; pradāh – rada.

Kaislīgajiem patīk ļoti rūgts, skābs, sāļš, karsts, ass, sauss un dedzinošs ēdiens. Tāds ēdiens rada ciešanas, bēdas un slimības.

10. PANTS

यातयामं गतरसं पूति पर्युषितं च यत् ।
उच्छिष्टमपि चामेध्यं भोजनं तामसप्रियम् ॥ १० ॥

jāta-jāmam gata-rasam pūti parjušitam ča jat
uččištam api čāmēdhjam bhodžanam tāmasa-prijam

jāta-jāmam – ēdiens, kas pagatavots vairāk kā pirms trijām stundām; gata-rasam – bezgaršīgs; pūti – pūstošs; parjušitam – sadalījies; ča – arī; jat – kas; uččištam – citu barības pārpalikumi; api – arī; ča – un; amēdhjam – nepieskarams; bhodžanam – ēdiens; tāmasa – tumsoņiem; prijam – dārgs.

Tumsoņiem patīk tāds ēdiens, kas pagatavots vairāk kā pirms trim stundām, kas ir bezgaršīgs, sadalījies un sapuvis, kas palicis pāri citiem un ir nepieskarams.

SKAIDROJUMS: Ēdienam ir jāpagarina mūžs, jāšķīsta prāts un jāstiprina ķermenis. Tas ir vienīgais mērķis. Pagātnē lielās autoritātes izvēlējās tos ēdienus, kas visvairāk dod veselību un paildzina mūžu: piena produktus, cukuru, rīsus, kviešus, augļus un dārzeņus. Šie ēdieni ļoti patīk tiem, kas ir skaidrībā. Ir arī citi ēdieni, piemēram, cepta kukurūza un sīrups, kas paši par sevi nav īpaši garšīgi, bet tie ir ļoti patīkami kopā ar pienu vai citiem ēdieniem. Tad tie ir skaidrībā. Visi šie ēdieni pēc dabas ir tīri. Tie stipri atšķiras no tādām nepieskaramām lietām kā gaļa un alkohols. Sātīgajiem jeb treknajiem ēdieniem, kas minēti astotajā pantā, nav nekāda sakara ar dzīvnieku taukiem, kurus iegūst nokaujot. Dzīvnieku tauki ir pieejami kā piens, kas ir visbrīnišķīgākais no visiem ēdieniem. Piens, sviests, siers un līdzīgi produkti sagādā dzīvnieku taukus tādā veidā, kas izslēdz jebkādu vajadzību nogalināt šos nevainīgos radījumus. Tas notiek tikai necilvēciska domāšanas veida dēļ. Nepieciešamos taukus civilizētā veidā var iegūt ar pienu. Kauj tie, kas ir zemāki par cilvēku līmeni. Olbaltumvielas lielā daudzumā ir šķeltajos zirņos, dālā, veselos kviešu graudos, utt.

Ēdieni kaislībās, kas ir rūgti, pārāk sāļi, pārāk asi, kuros ir ļoti daudz sarkano piparu, rada ciešanas, samazinot gļotu daudzumu kuņģī un noved pie slimībām. Ēdiens neziņā jeb tumsībā parasti nav svaigs. Jebkurš ēdiens, kas gatavots vairāk kā trīs stundas pirms ēšanas (izņemot prasādu, ēdienu, kas piedāvāts Dievam Kungam) uzskatāms par ēdienu tumsībā. Tā kā šāds ēdiens ir sadalījies, tas smird un piesaista tumsoņus, bet atbaida skaidros.

Ēdiena pārpalikumus var ēst tad, ja šis ēdiens vispirms ir piedāvāts Visaugstajam Kungam, vai to ir ēdusi svēta personība, it īpaši garīgais skolotājs. Citi ēdiena pārpalikumi pieskaitāmi tumsībai un vairo slimības. Šādi ēdieni ļoti garšo tiem, kas ir tumsībā, bet tiem pat nepieskaras cilvēki, kas ir skaidrībā. Vislabākais ēdiens ir Dieva Augstākajai Personībai piedāvātā ēdiena pārpalikumi. Bhagavad-gītā Visaugstais Kungs norāda, ka Viņš pieņem dārzeņu, miltu un piena ēdienus, kad tie piedāvāti ar mīlestību. Patram pušpam phalam tojam. Protams, bhakti un mīlestība ir galvenais, ko pieņem Dieva Augstākā Personība. Bet ir arī teikts, ka prasādai jābūt sagatavotai noteiktā veidā. Jebkuru ēdienu, kas gatavots saskaņā ar rakstu norādījumiem un piedāvāts Dieva Augstākajai Personībai, var pieņemt pat tad, ja tas pagatavots pirms ļoti ilga laika, jo šāds ēdiens ir pārpasaulīgs. Tāpēc, lai ēdiens būtu attīrošs, ēdams un garšotu visiem, tas visupirms ir jāpiedāvā Dieva Augstākajai Personībai.

11. PANTS

अफलाकाङ्क्षिभिर्यज्ञो विधिदृष्टो य इज्यते ।
यष्टव्यमेवेति मनः समाधाय स सात्त्विकः ॥ ११ ॥

aphalākānkšibhir jagjo vidhi-dišto ja idžjatē
jaštavjam ēvēti manah samādhāja sa sāttvikah

aphala-ākānkšibhih – kas nevēlas augļus; jagjah – ziedojums; vidhi-dištah – saskaņā ar rakstu norādījumiem; jah – kas; idžjatē – izdarīts; jaštavjam – jādara; ēva – noteikti; iti – tā; manah – prātu; samādhāja – prātu vēršot; sah – tas; sāttvikah – skaidrībā.

Kas ziedots saskaņā ar rakstiem, pildot pienākumu un negaidot atlīdzību, ir ziedojums skaidrībā.

SKAIDROJUMS: Parasti, ja kāds ziedo, viņš grib ar to kaut ko sasniegt, bet šeit teikts, ka ziedojumi jāveic bez šādām vēlmēm. Tie jādara kā pienākums. Apskatīsim, piemēram, kā tiek izpildīti rituāli templos un baznīcās. Parasti tas tiek darīts kaut kādu materiālu labumu dēļ, bet tā nav nekāda skaidrība. Uz templi vai baznīcu jāiet tāpēc, ka tas ir pienākums, lai pagodinātu Dieva Augstāko Personību un piedāvātu ziedus un ēdienu. Visi domā, ka nav nekādas jēgas iet uz templi, lai tikai godinātu Dievu. Bet raksti neieteic godināšanu ekonomisku labumu dēļ. Jāiet tikai tādēļ, lai pagodinātu Dievību. Tas ļauj nonākt skaidrībā. Ikviena civilizēta cilvēka pienākums ir pakļauties rakstu norādījumiem un cienīt Dieva Augstāko Personību.

12. PANTS

अभिसन्धाय तु फलं दम्भार्थमपि चैव यत् ।
इज्यते भरतश्रेष्ठ तं यज्ञं विद्धि राजसम् ॥ १२ ॥

abhisandhāja tu phalam dambhārtham api čaiva jat
idžjatē bharata-šrēštha tam jagjam viddhi rādžasam

abhisandhāja – vēloties; tu – bet; phalam – augļu; dambha – lepnuma; artham – dēļ; api – arī; ča – un; ēva – noteikti; jat – kas; idžjatē – izdarīts; bharata-šrēštha – ak, galvenais no Bhāratām; tam – tas; jagjam – ziedojums; viddhi – zini; rādžasam – kaislībās.

Dižākais no Bhāratām! Zini, ka tas, kas ziedots aiz lepnuma, lai gūtu kādu materiālu labumu, ir ziedojums kaislībās.

SKAIDROJUMS: Reizēm ziedojumi un rituāli tiek veikti, lai nonāktu debesu valstībā vai iegūtu kādus materiālus labumus šajā pasaulē. Šādi ziedojumi un rituāli pieskaitāmi kaislībām.

13. PANTS

विधिहीनमसृष्टान्नं मन्त्रहीनमदक्षिणम् ।
श्रद्धाविरहितं यज्ञं तामसं परिचक्षते ॥ १३ ॥

vidhi-hīnam asrištānnam mantra-hīnam adakšinam
šraddhā-virahitam jagjam tāmasam paričakšatē

vidhi-hīnam – bez rakstu norādījumiem; asrišta-annam – bez prasādas izdalīšanas; mantra-hīnam – bez Vēdu himnu dziedāšanas; adakšinam – bez priesteru apdāvināšanas; šraddhā – ticības; virahitam – bez; jadžnam – ziedojums; tāmasam – tumsībā; paričakšatē – uzskatāms.

Kas ziedots, neņemot vērā rakstus, neizdalot prasādu [garīgo ēdienu], nedziedot Vēdu himnas, neatalgojot priesterus un bez ticības, tas uzskatāms par ziedojumu tumsībā.

SKAIDROJUMS: Ticība tumsībā jeb neziņā patiesībā ir neticība. Reizēm cilvēki godina kādu padievu, lai iegūtu naudu un pēc tam to iztērētu, lai izklaidētos, neievērojot rakstu norādījumus. Šādu ceremoniālu ticības izrādīšanu nevar uzskatīt par patiesu. Tas viss ir tumsībā un rada dēmonisku domāšanu, nenesot sabiedrībai nekādu labumu.

14. PANTS

देवद्विजगुरुप्राज्ञपूजनं शौचमार्जवम् ।
ब्रह्मचर्यमहिंसा च शारीरं तप उच्यते ॥ १४ ॥

dēva-dvidža-guru-prāgja- pūdžana m šaučam ārdžavam
brahmačarjam ahimsā ča šārīram tapa učjatē

dēva – Visaugstā Kunga; dvidža – brāhmanu; guru – garīgā skolotāja; prāgja – un godājamu personību; pūdžanam – godināšana; šaučam – tīrība; ārdžavam – vienkāršība; brahmačarjam – dzimumatturība; ahimsā – nevardarbība; ča – arī; šārīram – ķermeniskā; tapah – askēze; učjatē – saukta.

Ķermeņa askēze ir Visaugstā Kunga godināšana, brāhmanu, garīgā skolotāja un godājamu cilvēku (tēva, mātes) godināšana, tīrība, vienkāršība, dzimumatturība un nevardarbība.

SKAIDROJUMS: Visaugstais Dievs šeit izskaidro dažādu veidu askēzes. Vispirms viņš izskaidro ķermeņa askēzes. Cilvēkam jāgodā vai jāmācās godāt Dievu vai padievus, pilnīgus un īstenus brāhmanus, garīgo skolotāju, vecākus – tēvu un māti – un katru, kas zina Vēdas. Visi šie cilvēki ir pienācīgi jāgodā. Jāmācās attīrīties ārēji un iekšēji, jābūt vienkāršam un patiesam. Nevajag darīt neko, kas nav atļauts rakstos. Nevajag pārkāpt laulību, jo raksti dzimumdzīvi atļauj tikai un vienīgi laulībā. To sauc par dzimumatturību. Šīs ir askēzes, kas attiecas uz ķermeni.

15. PANTS

अनुद्वेगकरं वाक्यं सत्यं प्रियहितं च यत् ।
स्वाध्यायाभ्यसनं चैव वाङ्मयं तप उच्यते ॥ १५ ॥

anudvēga-karam vākjam satjam prija-hitam ča jat
svādhjājābhjasanam čaiva vān-majam tapa učjatē

anudvēga-karam – nesatraucot; vākjam – vārdus; satjam – patiesīgus; prija – dārgus; hitam – svētīgi; ča – arī; jat – kas; svādhjāja – Vēdu apgūšanas; abhjasanam – nodarbības; ča – arī; ēva – noteikti; vāk-majam – balss; tapah – askēze; učjatē – saukta.

Runas askēze nozīmē runāt tikai patiesus, patīkamus, un svētīgus vārdus, kas nesatrauc citus, kā arī pastāvīgi lasīt Vēdu rakstus.

SKAIDROJUMS: Nevajag runāt tā, lai satrauktu citu cilvēku prātus. Protams, kad runā skolotājs, tad viņam jārunā patiesība, lai mācītu skolniekus, bet šādam skolotājam nevajag tā runāt ar tiem, kas nav viņa mācekļi, jo viņš var satraukt to prātus. Nevajadzētu runāt arī muļķības. Tā ir askēze, kas attiecas uz runu. Runāšanu garīgā sabiedrībā atbalsta svētie raksti. Vajag citēt rakstu autoritātes, lai pamatotu savus vārdus. Tajā pašā laikā šādai runai jābūt patīkamai ausīm. Ar tādām sarunām var gūt visaugstāko labumu un pacelt sabiedrību. Vēdu rakstiem nav gala un tos vajag apgūt. To sauc par runas askēzi.

16. PANTS

मनःप्रसादः सौम्यत्वं मौनमात्मविनिग्रहः ।
भावसंशुद्धिरित्येतत्तपो मानसमुच्यते ॥ १६ ॥

manah-prasādah saumjatvam maunam ātma-vinigrahah
bhāva-samšuddhir itj ētat tapo mānasam učjatē

manah-prasādah – prāta apmierinājums; saumjatvam – bez divkosības; maunam – nopietnība; ātma – sevis; vinigrahah – savaldīšana; bhāva – savas dabas; samšuddhih – šķīstīšana; iti – tā; ētat – šī; tapah – askēze; mānasam – prāta; učjatē – saukta.

Apmierinātība, vienkāršība, nopietnība, pašsavaldīšanās un savas esamības šķīstīšana ir prāta askēze.

SKAIDROJUMS: Lai padarītu prātu askētisku, tas jāattur no jutekļu apmierināšanas. Prāts vienmēr jāmāca domāt, kā darīt labu citiem. Vislabākā prāta vingrināšana ir domas nopietnība. Nevajag novirzīties no Krišnas apziņas un vienmēr jāizvairās no jutekļu apmierināšanas. Lai šķīstītu savu dabu, jāiegūst Krišnas apziņa. Prāta apmierinājumu var iegūt, vedot to prom no domām par jutekļu apmierināšanu. Jo vairāk mēs domājam par jutekļu baudām, jo neapmierinātāks kļūst prāts. Šajā laikmetā mēs bez vajadzības nodarbinām prātu ar tik daudziem jutekļu apmierināšanas veidiem, ka prāts nemaz nespēj būt apmierināts. Vislabāk ir vērst prātu uz Vēdu rakstiem, kuri ir pilni jauku stāstu, kā tas ir Purānās un Mahābhāratā. Cilvēks var izmantot šīs zināšanas un šķīstīties. Prātam jābūt brīvam no divkosības, vienmēr vajag domāt par visu būtņu labklājību. Būt klusam nozīmē vienmēr domāt par sevis apzināšanos. Krišnas apziņas cilvēks šai ziņā ir pilnīgi kluss. Savaldīt prātu nozīmē pārvarēt pieķeršanos jutekļu baudām. Cilvēkam savā darbībā jābūt godīgam un tādējādi jāšķīsta esamība. Visas šīs darbības kopā veido prāta askēzi.

17. PANTS

श्रद्धया परया तप्तं तपस्तत्त्रिविधं नरैः ।
अफलाकाङ्क्षिभिर्युक्तैः सात्त्विकं परिचक्षते ॥ १७ ॥

šraddhajā parajā taptam tapas tat tri-vidham naraih
aphalākānkšibhir juktaih sāttvikam paričakšatē

šraddhajā – ar ticību; parajā – pārpasaulīga; taptam – izpildīta; tapah – askēze; tat – tā; tri-vidham – triju veidu; naraih – cilvēku; aphala-ākānkšibhih – kas nevēlas augļus; juktaih – darbojas; sāttvikam – skaidrībā; paričakšatē – saukti.

Šo triju veidu askēzi, ko cilvēki veic pārpasaulīgā ticībā, nevēloties materiālus labumus un veltot visu Visaugstākajam, sauc par askēzi skaidrībā.

18. PANTS

सत्कारमानपूजार्थं तपो दम्भेन चैव यत् ।
क्रियते तदिह प्रोक्तं राजसं चलमध्रुवम् ॥ १८ ॥

satkāra-māna-pūdžārtham tapo dambhēna čaiva jat
krijatē tad iha proktam rādžasam čalam adhruvam

sat-kāra – cieņas; māna – goda; pūdžā – pielūgsmes; artham – dēļ; tapah – askēze; dambhēna – ar lepnumu; ča – arī; ēva – noteikti; jat – kas; krijatē – darīta; tat – tā; iha – šai pasaulē; proktam – saukta; rādžasam – kaislībās; čalam – svaidīga; adhruvam – laicīga.

Askēze, kas veikta aiz lepnuma, lai gūtu cieņu, godu un pielūgsmi, tiek saukta par askēzi kaislībās. Tā ir nenoturīga un pārejoša.

SKAIDROJUMS: Reizēm askēze tiek veikta cilvēku piesaistīšanai, lai iegūtu, cieņu, godu un pielūgsmi. Cilvēki kaislībās dara tā, lai pakļautie viņus godinātu, mazgātu viņiem pēdas un dāvātu bagātības. Kas mākslīgi ar askēzi izveido šādus apstākļus, tas atrodas kaislībās. Iegūtie augļi ir laicīgi, tie var kādu laiku pastāvēt, bet tas nav mūžīgi.

19. PANTS

मूढग्राहेणात्मनो यत्पीडया क्रियते तपः ।
परस्योत्सादनार्थं वा तत्तामसमुदाहृतम् ॥ १९ ॥

mūdha-grāhēnātmano jat pīdajā krijatē tapah
parasjotsādanārtham vā tat tāmasam udāhritam

mūdha – muļķīga; grāhēna – ar pūlēm; ātmanah – sevis; jat – kas; pīdajā – mocīšanu; krijatē – izdarīta; tapah – askēze; parasja – citu; utsādana-artham – iznīcināšanas dēļ; vā – vai; tat – tā; tāmasam – tumsībā; udāhritam – ir saukta.

Askēze, kas izdarīta aiz muļķības, mokot sevi vai ievainojot un nogalinot citus, tiek saukta par askēzi tumsībā.

SKAIDROJUMS: Ir muļķīgas askēzes gadījumi, ko uzņēmušies dēmoni. Piemēram, Hiranjakašipu izdarīja grūtas askēzes, lai kļūtu nemirstīgs un nogalinātu padievus. Viņš to lūdza Brahmam, bet galu galā viņu nogalināja Dieva Augstākā Personība. Izdarīt askēzes, lai sasniegtu kaut ko neiespējamu, noteikti ir liela tumsonība.

20. PANTS

दातव्यमिति यद्दानं दीयतेनुपकारिणे ।
देशे काले च पात्रे च तद्दानं सात्त्विकं स्मृतम् ॥ २० ॥

dātavjam iti jad dānam dījatē 'nupakārinē
dēšē kālē ča pātrē ča tad dānam sāttvikam smritam

dātavjam – vērta dot; iti – tā; jat – kas; dānam – dāvana; dījatē – dota; anupakārinē – nesavtīgi; dēšē – īstajā vietā; kālē – īstajā laikā; ča – arī; pātrē – īstajam cilvēkam; ča – un; tat – tā; dānam – dāvana; sāttvikam – skaidrībā; smritam – uzskatāma.

Dāvana, kas dota kā pienākums, nesavtīgi, īstajā laikā un vietā un īstajam cilvēkam, uzskatāma par dāvanu skaidrībā.

SKAIDROJUMS: Vēdu rakstos ieteikts dot dāvanas cilvēkiem, kas darbojas garīgi. Nav ieteikts dot dāvanas, kam pagadās. Vienmēr jāņem vērā garīgā pilnība. Tāpēc dāvanas ieteicams dot svētceļojumu vietās, saules vai mēness aptumsumu laikā, mēneša beigās, ar labām īpašībām apveltītam brāhmanam vai vaišnavam (bhaktam), templī. Šādas dāvanas jādod, nedomājot par atalgojumu. Reizēm dāvanas aiz žēlastības tiek dotas nabagiem, bet, ja nabags nav dāvanas cienīgs, tad tas nenes nekādu garīgo attīstību. Citiem vārdiem sakot, Vēdu raksti ieteic nedot dāvanas, kam pagadās.

21. PANTS

यत्तु प्रत्युपकारार्थं फलमुद्दिश्य वा पुनः ।
दीयते च परिक्लिष्टं तद्दानं राजसं स्मृतम् ॥ २१ ॥

jat tu pratjupakārārtham phalam uddišja vā punah
dījatē ča pariklištam tad dānam rādžasam smritam

jat – kas; tu – bet; prati-upakāra-artham – savtīgi; phalam – augļus; uddišja – vēloties; vā – vai; punah – atkal; dījatē – dota; ča – arī; pariklištam – nelabprāt; tat – tā; dānam – dāvana; rādžasam – kaislībās; smritam – uzskatāma.

Bet dāvana, kas dota ar savtīgu nolūku, lai iegūtu kaut ko, vai kas dota nelabprāt, ir dāvana kaislībās.

SKAIDROJUMS: Reizēm cilvēki nodarbojas ar labdarību, lai nonāktu debesu valstībā, bet pēc tam vēl uztraucas un nožēlo: «Kāpēc es tik daudz atdevu?» Reizēm dāvanas tiek dotas kādu saistību dēļ vai pēc augstākstāvošas personas lūguma. Visi šie labdarības veidi tiek pieskaitīti kaislībām.

Ir daudz tādu fondu, kas dod dāvanas organizācijām, kurās notiek jutekļu apmierināšana. Vēdu raksti šādu labdarību neiesaka. Ieteikta labdarība vienīgi skaidrībā.

22. PANTS

अदेशकाले यद्दानमपात्रेभ्यश्च दीयते ।
असत्कृतमवज्ञातं तत्तामसमुदाहृतम् ॥ २२ ॥

adēša-kālē jad dānam upātrēbhjaš ča dījatē
asat-kritam avagjātam tat tāmasam udāhritam

adēša – nešķīstā vietā; kālē – nelaikā; jat – kas; dānam – dāvāts; upātrēbhjah – neīstajam cilvēkam; ča – arī; dījatē – dots; asat-kritam – necienīgi; avagjātam – pavirši; tat – tas; tāmasam – tumsībā; udāhritam – ir saukts.

Dāvana, kas dota netīrā vietā, nelaikā, cilvēkam, kam nav vērts dot, kas dota pavirši un bez cieņas, ir dāvana tumsībā.

SKAIDROJUMS: Šeit ieteikts neziedot līdzekļus apreibināšanās un azarta spēļu mērķiem. Tāda labdarība ir tumsība. Tā nenes neko svētīgu, tikai iedrošina grēcīgus cilvēkus. Gluži tāpat, ja kāds ziedo piemērotam cilvēkam, taču bez cieņas un uzmanības, tad arī šāda labdarība pieskaitāma tumsībai.

23. PANTS

ॐ तत्सदिति निर्देशो ब्रह्मणस्त्रिविधः स्मृतः ।
ब्राह्मणास्तेन वेदाश्च यज्ञाश्च विहिताः पुरा ॥ २३ ॥

om tat sad iti nirdēšo brahmanas tri-vidhah smritah
brāhmanās tēna vēdāš ča jagjāš ča vihitāh purā

om – norāde uz Visaugstāko; tat – to; sat – mūžīgo; iti – tā; nirdēšah – norāde; brahmanah – Visaugstākā; tri-vidhah – trīsdaļu; smritah – uzskatīta; brāhmanāh – brāhmani; tēna – ar to; vēdāh – Vēdu rakstus; ča – arī; jagjāh – ziedojumos; ča – arī; vihitāh – izmantoja; purā – agrāk.

Uz Augstāko Absolūto Patiesību no laika gala norādīja ar trijiem vārdiem – «om tat sat». Šos vārdus izrunāja brāhmani, dziedot Vēdu himnas un ziedojot par prieku Visaugstākajam.

SKAIDROJUMS: Jau tika paskaidrots, ka askēze, ziedošana, labdarība un ēdiens ir trejādi: skaidrībā, kaislībās un tumsībā. Bet, vai šīs darbības ir pirmajā, otrajā vai trešajā daļā, tās visas ir saistītas, materiālo dabas īpašību piesārņotas. Kad tās tiek vērstas uz Visaugstāko – «om tat sat», Dieva Aug-

stāko Personību, mūžīgo – tad tās pārvēršas par garīgās augšupejas līdzekļiem. Lūk, uz kādu mērķi norāda raksti. Šie trīs vārdi, «om tat sat», īpaši norāda uz Absolūto Patiesību, Dieva Augstāko Personību. Vēdu himnās vienmēr ir vārds «om».

Kas darbojas, nesekojot rakstu norādījumiem, tas nesasniedz Absolūto Patiesību. Viņš gūst pārejošus augļus, bet nesasniedz dzīves galamērķi. Secinājums tāds, ka labdarībai, ziedošanai un askēzei jābūt skaidrībā. Kas tiek darīts kaislībās vai tumsībā, tas pēc īpašībām noteikti ir zemāks. Vārdus «om tat sat» izrunā kopā ar Visaugstā Kunga svēto vārdu, piemēram: «om tad višnoh». Visās Vēdu himnās, kur izrunā Visaugstā Kunga svēto vārdu, arī ir «om». Lūk, uz ko norāda Vēdu himnas. Šie trīs vārdi ir ņemti no Vēdu himnām. Om itj ētad brahmano nēdištham nāma (Rigvēda) norāda uz pirmo mērķi. Tat tvam asi (Čhāndogja Upanišada 6.8.7.) norāda uz otro mērķi. Un sad ēva saumja (Čhāndogja Upanišada 6.2.1.) norāda uz trešo mērķi. Kopā iznāk «om tat sat». Agrāk, kad Brahma, pirmā radītā dzīvā būtne, ziedoja, viņš ar šiem vārdiem norādīja uz Dieva Augstāko Personību. Tāpēc to ir vienmēr darījusi arī mācekļu pēctecība. Tātad šī himna ir ļoti nozīmīga. Tāpēc Bhagavadgīta iesaka darīt jebkuru darbu «om tat sat», Dieva Augstākajai Personībai. Kas ar šiem trim vārdiem izdara askēzi, dod dāvanas un ziedo, tas darbojas Krišnas apziņā. Krišnas apziņa ir zinātniska pārpasaulīga darbība, kas dod iespēju atgriezties mājās, pie Dieva. Šāda pārpasaulīga darbība nav spēku izšķiešana.

24. PANTS

तस्माद् ॐ इत्युदाहृत्य यज्ञदानतपःक्रियाः ।
प्रवर्तन्ते विधानोक्ताः सततं ब्रह्मवादिनाम् ॥ २४ ॥

tasmād om itj udāhritja jagja-dāna-tapah-krijāh
pravartantē vidhānoktāh satatam brahma-vādinām

tasmāt – tāpēc; om – kas sākas ar «om»; iti – tā; udāhritja – norāda; jagja – uz ziedošanas; dāna – dāvināšanas; tapah – un askēzes; krijāh – veikšanu; pravartantē – sākoties; vidhāna-uktāh – saskaņā ar rakstu norādījumiem; satatam – vienmēr; brahma-vādinām – pārpasaulnieku.

Tāpēc pārpasaulnieki gan ziedojot, gan dodot dāvanas, gan izdarot askēzes saskaņā ar svēto rakstu norādījumiem, vienmēr sāk ar «om», un tas viņus ved pretī Visaugstākajam.

SKAIDROJUMS: Om tad višnoh paramam padam (Rigvēda 1.22.20.). Višnu lotospēdas ir augstākais bhakti līmenis. Ja cilvēks visu dara Dieva Augstākās Personības dēļ, tad visa viņa darbība noteikti ir pilnīga.

25. PANTS

तदित्यनभिसन्धाय फलं यज्ञतपःक्रियाः ।
दानक्रियाश्च विविधाः क्रियन्ते मोक्षकाङ्क्षिभिः ॥ २५ ॥

tad itj anabhisandhāja phalam jagja-tapah-krijāh
dāna-krijāš ča vividhāh krijantē mokša-kānkšibhih

tat – tas; iti – tā; anabhisandhāja – nevēloties; phalam – augļus; jagja – no ziedojumiem; tapah – un askēžu; krijāh – veikšanas; dāna – dāvanu došanas; krijāh – veikšanas; ča – arī; vividhāh – dažādas; krijantē – darīts; mokša-kānkšibhih – to, kas patiešām vēlas atbrīvi.

Nevēloties augļus, jāizdara dažādas askēzes, ziedošanas un jādod dāvanas, un jāsaka «tat». Šādas pārpasaulīgas darbības mērķis ir atbrīve no materiālajām važām.

SKAIDROJUMS: Lai paceltos garīgā līmenī, nedrīkst darboties materiālu ieguvumu dēļ. Jādarbojas, lai galu galā pārietu garīgajā valstībā, aizietu mājās, pie Dieva.

26.–27. PANTS

सद्भावे साधुभावे च सदित्येतत्प्रयुज्यते ।
प्रशस्ते कर्मणि तथा सच्छब्दः पार्थ युज्यते ॥ २६ ॥
यज्ञे तपसि दाने च स्थितिः सदिति चोच्यते ।
कर्म चैव तदर्थीयं सदित्येवाभिधीयते ॥ २७ ॥

sad-bhāvē sādhu-bhāvē ča sad itj ētat prajudžjatē
prašastē karmani tathā sač-čhabdah pārtha judžjatē

jagjē tapasi dānē ča sthitih sad iti čočjatē
karma čaiva tad-arthījam sad itj ēvābhidhījatē

sat-bhāvē – par Visaugstākā dabu; sādhu-bhāvē – par svēta cilvēka dabu; ča – arī; sat – vārds sat; iti – tā; ētat – šis; prajudžjatē – ir lietots; prašastē – īstenā; karmani – darbībā; tathā – arī; sat-šabdah – skaņa sat; pārtha – Prithas dēls; judžjatē – lietota ; jagjē – ziedojumos; tapasi – askēzē; dānē – dāvanu došanā; ča – arī; sthitih – apstākļos; sat – Augstākais; iti – tā; ča – un; učjatē – ir izrunāts; karma – darbība; ča – arī; ēva – noteikti; tat – tam; arthījam – domāta; sat – Augstākais; iti – tā; ēva – noteikti; abhidhījatē – norādīts.

Prithas dēls! Garīgās kalpošanas mērķis ir Absolūtā Patiesība un uz to norāda vārds «sat». Par «sat» sauc ziedotājus, ziedojumus, askēzes un dāvanu došanu, kas pēc dabas ir absolūti un veikti, lai iepriecinātu Augstāko Personu.

SKAIDROJUMS: Vārdi «prašastē karmani» jeb «noliktie pienākumi» norāda, ka Vēdu rakstos ir ieteiktas daudzas darbības, kas attīra cilvēku, sākot ar viņa ieņemšanu un beidzot ar mūža beigām. Šāda šķīstīšanās tiek veikta, lai dzīvā būtne galu galā saņemtu atbrīvi. Visās šādās darbībās ieteikts skandēt «om tat sat». Vārdi «sad-bhāvē» un «sādhu-bhāvē» norāda uz pārpasaulīgiem apstākļiem. Darbību Krišnas apziņā sauc par satvu, un cilvēku, kas pilnīgi apjēdz darbību Krišnas apziņā, sauc par sādhu. Šrīmad Bhāgavatamā (3.25.25.) teikts, ka pārpasaulīgie jautājumi noskaidrojas bhaktu sabiedrībā. Tur ir vārdi «satām prasangāt». Bez labas sabiedrības nav iespējams iegūt pārpasaulīgas zināšanas. Kad cilvēks tiek iesvētīts vai viņam tiek dota svētā aukla, tad tas tiek darīts ar vārdiem «om tat sat». Gluži tāpat visās jagjās mērķis ir Visaugstākais, «om tat sat». Tālāk vārdi «tad-arthījam» nozīmē kalpošanu tam, kas pārstāv Visaugstāko, piemēram, tādu kalpošanu kā ēdiena gatavošana, palīdzēšana Kunga templī vai jebkuru citu darbu Dieva Kunga godības sludināšanā. Šos augstākos vārdus, «om tat sat», izmanto dažādos veidos, lai padarītu jebkuru darbību pilnīgu un pabeigtu.

28. PANTS

अश्रद्धया हुतं दत्तं तपस्तप्तं कृतं च यत् ।
असदित्युच्यते पार्थ न च तत्प्रेत्य नो इह ॥ २८ ॥

ašraddhajā hutam dattam tapas taptam kritam ča jat
asad itj učjatē pārtha na ča tat prētja no iha

ašraddhajā – bez ticības; hutam – ziedots; dattam – dots; tapah – askēze; taptam – veikta; kritam – darīts; ča – arī; jat – kas; asat – neīsts; iti – tā; učjatē – ir teikts; pārtha – Prithas dēls; na – ne; ča – arī; tat – tas; prētja – pēc nāves; na u – ne; iha – šajā mūžā.

Viss, kas ziedots un dāvāts, ir pārejošs, visas askēzes ir veltīgas, ja nav ticības Visaugstākajam. Prithas dēls, to sauc par asatu un no tā nav jēgas ne šajā dzīvē, ne arī nākamajā.

SKAIDROJUMS: Viss, kas darīts bez pārpasaulīga mērķa – vai tas ir ziedojums, labdarība vai askēze – ir bezjēdzīgs. Tāpēc šajā pantā paziņots, ka šāda darbība ir ļoti slikta. Viss ir jādara Visaugstākā dēļ, Krišnas apziņā. Bez šādas ticības un pareizas vadības nevar būt nekādu augļu. Visos Vēdu rakstos ieteikts ticēt Visaugstākajam. Visu Vēdu meklējumu galamērķis ir Krišnas izpratne. Nese-

kojot šim norādījumam, nav iespējams gūt panākumus. Tāpēc vislabākais ir no paša sākuma darboties Krišnas apziņā īstena garīgā skolotāja vadībā. Tādā veidā viss vainagosies panākumiem.

Saistītajā stāvoklī cilvēki ir pieķērušies padievu, garu un tādu jakšu kā Kuvēra godināšanai. Skaidrība ir augstāka par kaislībām un tumsību, bet tas, kas tieši uzsāk darboties Krišnas apziņā, stāv pāri visām trijām materiālās dabas īpašībām. Kaut arī pastāv pakāpeniskas augšupejas ceļš, vislabāk ir tieši pieņemt Krišnas apziņu tīru bhaktu sabiedrībā. Un tas ir ieteikts šajā nodaļā. Lai šādā veidā gūtu panākumus, ir jāatrod īstens garīgais skolotājs un viņa vadībā jāmācās. Tā var iegūt ticību uz Visaugstāko. Kad ticība laika gaitā nobriest, tā kļūst par Dieva mīlestību. Šī mīlestība ir dzīvo būtņu augstākais mērķis. Tāpēc jāpieņem tieši Krišnas apziņa. Lūk, ko vēsta septiņpadsmitā nodaļa.

Tā beidzas Bhaktivēdāntas skaidrojumi Šrīmad Bhagavad-gītas septiņpadsmitajai nodaļai, kas vēsta par ticību iedalījumu.

ASTOŅPADSMITĀ NODAĻA – Atsacīšanās pilnība

1. PANTS

अर्जुन उवाच
सन्न्यासस्य महाबाहो तत्त्वमिच्छामि वेदितुम् ।
त्यागस्य च हृषीकेश पृथक्केशिनिषूदन ॥ १ ॥

ardžuna uvāča
sannjāsasja mahā-bāho tattvam iččhāmi vēditum
tjāgasja ča hrišīkēša prithak kēši-nišūdana

ardžunah uvāča – Ardžuna sacīja; sannjāsasja – atsacīšanās; mahā-bāho – stipriniek; tattvam – patiesību; iččhāmi – vēlos; vēditum – saprast; tjāgasja – atsacīšanās; ča – arī; hrišīkēša – jutekļu valdniek; prithak – dažādi; kēši-nišūdana – Kēšī dēmona nogalinātāj.

Ardžuna sacīja: Stipriniek, jutekļu valdniek un Kēšī dēmona nogalinātāj! Es gribu saprast, kāds ir atsacīšanās [tjāgas] un atsacīšanās dzīves kārtas [sanjāsas] mērķis.

SKAIDROJUMS: Patiesībā Bhagavad-gīta ir pabeigta jau septiņpadsmit nodaļās. Astoņpadsmitā nodaļa ir papildu apkopojums visam, par ko runāts iepriekš. Katrā Bhagavad-gītas nodaļā Kungs Krišna uzsver, ka garīgā kalpošana Dieva Augstākajai Personībai ir augstākais dzīves mērķis. Tā visa kopsavilkums dots astoņpadsmitajā nodaļā, kur tas nosaukts par visnoslēpumaināko zināšanu ceļu. Pirmajās sešās nodaļās tika uzsvērta garīgā kalpošana: joginām api sarvēšām ... «No visiem jogiem jeb pārpasaulniekiem vislabākais ir tas, kas vienmēr sevī domā par Mani.» Nākamajās sešās nodaļās runāts par tīru garīgo kalpošanu, tās dabu un darbību. Tālākajās sešās nodaļās aprakstītas zināšanas, atsacīšanās, materiālās un pārpasaulīgās dabas darbība un garīgā kalpošana. Tika secināts, ka jebkura darbība jāveic saistībā ar Visaugsto Kungu, ko pārstāv vārdi «om tat sat», kuri norāda uz Višnu, Augstāko Personu. Trešajā Bhagavad-gītas daļā tika parādīts, ka vienīgi garīgā kalpošana ir augstākais dzīves mērķis. Tas tika pamatots, citējot agrākos āčārjas un Brahma-sūtras jeb Vēdānta-sūtru. Daļa impersonālistu uzskata, ka viņiem pieder monopols uz Vēdānta-sūtras zināšanām, bet patiesībā Vēdānta-sūtra domāta, lai saprastu garīgo kalpošanu, jo pats Dievs Kungs ir Vēdānta-sūtras sastādītājs un Viņš ir tās zinātājs. Tas ir aprakstīts piecpadsmitajā nodaļā. Visos rakstos, visās Vēdās mērķis ir garīgā kalpošana. Tā ir izskaidrota Bhagavad-gītā.

Otrā nodaļa ir visu aprakstīto jautājumu kopsavilkums, un arī astoņpadsmitā nodaļa ir visu norādījumu kopsavilkums. Ir norādīts, ka dzīves mērķis ir atsacīšanās un pārpasaulīga stāvokļa sasniegšana, kas augstāks par trijām materiālās dabas īpašībām. Ardžuna vēlas noskaidrot divus atšķirīgus Bhagavad-gītas jautājumus: atsacīšanos (tjāgu) un atsacīšanās dzīves kārtu (sanjāsu). Tāpēc viņš jautā, ko šie vārdi nozīmē.

Nozīmīgi ir divi vārdi, ar kuriem šajā pantā uzrunāts Visaugstais Kungs – Hrišīkēša un Kēšinišūdana. Hrišīkēša ir Krišna, visu jutekļu saimnieks, kurš vienmēr var mums palīdzēt sasniegt prāta mieru. Ardžuna lūdz Krišnu apkopot visu tā, lai viņš vienmēr spētu saglabāt līdzsvaru. Ardžuna vēl šaubās, un šaubas vienmēr tiek salīdzinātas ar dēmoniem. Tāpēc viņš uzrunā Krišnu par Kēšinišū-

danu. Kēšī bija briesmīgs dēmons, un Dievs Kungs viņu nogalināja. Tagad Ardžuna grib, lai Krišna nogalinātu viņa šaubu dēmonu.

2. PANTS

श्रीभगवानुवाच
काम्यानां कर्मणां न्यासं सन्न्यासं कवयो विदुः ।
सर्वकर्मफलत्यागं प्राहुस्त्यागं विचक्षणाः ॥ २ ॥

šrī bhagavān uvāča
kāmjānām karmanām njāsam sannjāsam kavajo viduh
sarva-karma-phala-tjāgam prāhus tjāgam vičakšanāh

šrī bhagavān uvāča – Dieva Augstākā Personība sacīja; kāmjānām – ar vēlmēm; karmanām – no darbības; njāsam – atsacīšanās; sannjāsam – atsacīšanās dzīves kārtu; kavajah – mācītie; viduh – zina; sarva – visu; karma – darbu; phala – augļu; tjāgam – atsacīšanos; prāhuh – sauc; tjāgam – par atsacīšanos; vičakšanāh – pieredzējušais.

Dieva Augstākā Personība sacīja: Par atsacīšanās dzīves kārtu [sanjāsu] diženi gudrie sauc atsacīšanos no jebkuras materiālu vēlmju radītas darbības. Par atsacīšanos [tjāgu] viedie sauc atsacīšanos no visiem darbības augļiem.

SKAIDROJUMS: Jāatmet darbošanās augļu dēļ. Tas ir Bhagavad-gītas norādījums. Bet darbību, kas attīsta garīgās zināšanas, atmest nedrīkst. Tas kļūs skaidrs no nākamajiem pantiem. Vēdu rakstos daudzkārt ieteikts ziedot noteiktu mērķu labad. Ir ziedojumi, kas ļauj iegūt labu dēlu vai pacelties uz augstākajām planētām, bet no ziedojumiem, uz kuriem mudina vēlmes, ir jāatsakās. Taču nedrīkst atsacīties no ziedojumiem, kas palīdz šķīstīt sirdi vai iet uz priekšu garīgajā zinātnē.

3. PANTS

त्याज्यं दोषवदित्येके कर्म प्राहुर्मनीषिणः ।
यज्ञदानतपःकर्म न त्याज्यमिति चापरे ॥ ३ ॥

tjādžjam doša-vad itj ēkē karma prāhur manīšinah
jagja-dāna-tapah-karma na tjādžjam iti čāparē

tjādžjam – jāatmet; doša-vat – kā ļaunums; iti – tā; ēkē – vieni; karma – darbs; prāhuh – saka; manīšinah – diženi domātāji; jagja – ziedošanas; dāna – dāvanu došanas; tapah – un askēzes; karma – darbi; na – nav; tjādžjam – jāatmet; iti – tā; ča – un; aparē – citi.

Vieni gudrie apgalvo, ka jebkura auglīga darbība ir nepareiza un tāpēc atmetama, bet citi saka, ka no ziedošanas, dāvanu došanas un askēzes nekādā gadījumā nedrīkst atteikties.

SKAIDROJUMS: Vēdu rakstos runāts par daudzām darbībām, par kurām notiek strīdi. Piemēram, ir teikts, ka dzīvnieku var nogalināt upurēšanā, tomēr daži uzskata, ka dzīvnieku nogalināšana ir slikta jebkurā gadījumā. Kaut arī Vēdu raksti iesaka dzīvnieku nogalināšanu ziedojumos, šie dzīvnieki netiek uzskatīti par nogalinātiem. Ziedojums dod dzīvniekam jaunu dzīvi. Reizēm dzīvnieks saņem jaunu dzīvnieka dzīvi pēc nogalināšanas ziedojumā, reizēm dzīvnieks tūlīt sasniedz cilvēcisko dzīvības veidu. Gudrajiem par šo jautājumu ir dažādi viedokļi. Vieni saka, ka no dzīvnieku nogalināšanas jāizvairās vienmēr, citi domā, ka nogalināt dzīvnieku noteiktam ziedojumam ir labi. Tagad pats Dievs Kungs izskaidros šos visus dažādos viedokļus par ziedošanas darbību.

4. PANTS

निश्चयं शृणु मे तत्र त्यागे भरतसत्तम ।
त्यागो हि पुरुषव्याघ्र त्रिविधः सम्प्रकीर्तितः ॥ ४ ॥

niščajam šrinu mē tatra tjāgē bharata-sattama
tjāgo hi puruša-vjāghra tri-vidhah samprakīrtitah

niščajam – noteikti; šrinu – klausies; mē – no Manis; tatra – šai ziņā; tjāgē – par atsacīšanos; bharata-sat-tama – labākais no Bhāratām; tjāgah – atsacīšanās; hi – noteikti; puruša-vjāghra – tīģeri starp ļaudīm; tri-vidhah – triju veidu; samprakīrtitah – paziņots.

Labākais no Bhāratām! Klausies, ko Es teikšu par atsacīšanos. Tīģeri starp cilvēkiem! Rakstos teikts, ka atsacīšanās ir trejāda.

SKAIDROJUMS: Kaut arī par atsacīšanos ir dažādi viedokļi, šeit Dieva Augstākā Personība Šrī Krišna izsaka savu spriedumu, kas jāpieņem par galējo. Būtībā Vēdas ir dažādi likumi, ko devis Dievs Kungs. Šeit Dievs Kungs runā pats, un Viņa vārdi jāuzskata par galīgiem. Kungs norāda, ka par atsacīšanos jārunā saskaņā ar trijām materiālās dabas īpašībām, kurās tā darīta.

5. PANTS

यज्ञदानतपःकर्म न त्याज्यं कार्यमेव तत् ।
यज्ञो दानं तपश्चैव पावनानि मनीषिणाम् ॥ ५ ॥

jagja-dāna-tapah-karma na tjādžjam kārjam ēva tat
jagjo dānam tapaš čaiva pāvanāni manīšinām

jagja – no ziedojumiem; dāna – dāvāšanas; tapah – un askēzes; karma – veikšanas; na – nekad; tjādžjam – atteikties; kārjam – jādara; ēva – noteikti; tat – tā; jagjah – ziedojumi; dānam – dāvāšana; tapah – askēze; ča – arī; ēva – noteikti; pāvanāni – attīroši; manīšinām – pat diženām dvēselēm.

Nedrīkst atsacīties no ziedošanas, dāvināšanas un askēzes, šie darbi ir jāveic. Ziedojumi, dāvanu došana un askēzes attīra arī diženas dvēseles.

SKAIDROJUMS: Jogiem jādarbojas sabiedrības attīstības labā. Pastāv daudz šķīstīšanās paņēmienu, kuri cilvēku paceļ garīgajā dzīvē. Viens no šiem ziedojumiem ir laulību ceremonija. To sauc par vivāhajagju. Vai sanjāsī, kurš ir atsacīšanās dzīves kārtā un pārrāvis ģimenes saites, vajadzētu atbalstīt laulības? Dievs Kungs šeit norāda, ka nekad nevajag atsacīties no ziedojumiem, kas domāti cilvēku labklājībai. Vivāhajagja, laulības ceremonija, domāta cilvēku prāta savaldīšanai, lai tas būtu mierīgs un būtu iespējams garīgi pilnveidoties. Kas attiecas uz lielāko ļaužu daļu, tad šī vivāhajagja jāatbalsta pat atsacīšanās dzīves kārtas cilvēkiem. Sanjāsī nekad nedrīkst būt kopā ar sievieti, bet tas nenozīmē, ka cilvēks agrākā dzīves posmā, jauns cilvēks, nevarētu precēties. Visi noliktie ziedojumi domāti Visaugstā Kunga sasniegšanai. Tāpēc zemākos līmeņos no tiem nedrīkst atteikties. Arī labdarība šķīsta sirdi. Ja dāvanas tiek dotas atbilstošiem cilvēkiem, kā aprakstīts iepriekš, tad tas palīdz garīgajā dzīvē iet uz priekšu.

6. PANTS

एतान्यपि तु कर्माणि सङ्गं त्यक्त्वा फलानि च ।
कर्तव्यानीति मे पार्थ निश्चितं मतमुत्तमम् ॥ ६ ॥

ētānj api tu karmāni sangam tjaktvā phalāni ča
kartavjānīti mē pārtha niščitam matam uttamam

ētāni – visi šie; api – noteikti; tu – bet; karmāni – darbi; sangam – kopā ar; tjaktvā – atsacīšanos; phalāni – augļiem; ča – arī; kartavjāni – jāveic kā pienākums; iti – tā; mē – Mans; pārtha – Prithas dēls; niščitam – noteikti; matam – viedoklis; uttamam – labākais.

Tas viss jādara kā pienākums, bez pieķeršanās un nedomājot par augļiem. Prithas dēls! Tādas ir Manas domas.

SKAIDROJUMS: Kaut arī visi ziedojumi šķīsta, nevajag no tiem gaidīt augļus. Citiem vārdiem sakot, jāatsakās no visiem ziedojumiem, kas domāti materiālai attīstībai, bet nedrīkst izbeigt ziedoju-

mus, kas šķīsta esamību un paceļ garīgā līmenī. Jāatbalsta viss, kas ved pretī Krišnas apziņai. Arī Šrīmad Bhāgavatamā teikts, ka jāpieņem jebkura darbība, kas ved uz garīgo kalpošanu Dievam Kungam. Tas ir augstākais reliģijas kritērijs. Dieva Kunga bhaktam jāveic jebkurš darbs, ziedojums vai labdarība, kas palīdz viņam garīgi kalpot Kungam.

7. PANTS

नियतस्य तु सन्न्यासः कर्मणो नोपपद्यते ।
मोहात्तस्य परित्यागस्तामसः परिकीर्तितः ॥ ७ ॥

nijatasja tu sannjāsah karmano nopapadjatē
mohāt tasja paritjāgas tāmasah parikīrtitah

nijatasja – priekšrakstīto; tu – bet; sannjāsah – atsacīšanās; karmanah – darbības; na – ne; upapadjatē – klājas; mohāt – maldu; tasja – to; paritjāgah – atsacīšanās; tāmasah – tumsībā; parikīrtitah – paziņota.

Nedrīkst atsacīties pildīt noliktos pienākumus. Ja cilvēks maldu dēļ atsakās pildīt noliktos pienākumus, tad tāda atsacīšanās ir atsacīšanās tumsībā.

SKAIDROJUMS: Jāatmet darbs, kas vērsts uz materiālu apmierinājumu, bet tāda darbība, kas paceļ cilvēku garīgas darbošanās līmenī, kā, piemēram, ēdiena gatavošana Visaugstajam Kungam, ēdiena piedāvāšana Viņam un šī ēdiena pieņemšana, ir ieteicama. Ir teikts, ka cilvēks atsacīšanās kārtā nedrīkst gatavot ēdienu sev. Gatavošana sev ir aizliegta, bet gatavošana Visaugstajam Kungam nav aizliegta. Gluži tāpat sanjāsī var izdarīt laulību ceremoniju, lai palīdzētu savam māceklim pilnveidoties Krišnas apziņā. Kas atsakās no šādas darbības, tas darbojas tumsībā.

8. PANTS

दुःखमित्येव यत्कर्म कायक्लेशभयात्त्यजेत् ।
स कृत्वा राजसं त्यागं नैव त्यागफलं लभेत् ॥ ८ ॥

duhkham itj ēva jat karma kāja-klēša-bhajāt tjadžēt
sa kritvā rādžasam tjāgam naiva tjāga-phalam labhēt

duhkham – nelaimju; iti – tā; ēva – noteikti; jat – kas; karma – darbu; kāja – ķermenim; klēša – ciešanas; bhajāt – aiz bailēm; tjadžēt – atsakās; sah – viņš; kritvā – darījis; rādžasam – kaislībās; tjāgam – atsacīšanos; na – ne; ēva – noteikti; tjāga – atsacīšanās; phalam – augļus; labhēt – iegūst.

Kas atsakās pildīt nolikto pienākumu aiz bailēm no ķermeņa neērtībām vai tādēļ, ka tas varētu sagādāt raizes, tas atsakās kaislībās. Tāda rīcība neveicina atsacīšanos.

SKAIDROJUMS: Tam, kas ir Krišnas apziņā, nevajag atteikties no naudas pelnīšanas aiz bailēm no auglīgas darbības. Ja strādājot cilvēks var izmantot naudu Krišnas apziņā vai arī, ceļoties agri no rīta, viņš var izkopt savu pārpasaulīgo Krišnas apziņu, tad nevajag no tā atteikties aiz bailēm vai tāpēc, ka tas ir grūti. Šāda atsacīšanās ir atsacīšanās kaislībās. Kaislīga darbošanās vienmēr nes ciešanas. Ja cilvēks atsakās darboties šādā garā, tad viņš nekad nesasniedz to, ko dod atsacīšanās.

9. PANTS

कार्यमित्येव यत्कर्म नियतं क्रियतेऽर्जुन ।
सङ्गं त्यक्त्वा फलं चैव स त्यागः सात्त्विको मतः ॥ ९ ॥

kārjam itj ēva jat karma nijatam krijatē 'rdžuna
sangam tjaktvā phalam čaiva sa tjāgah sāttviko matah

kārjam – jādara; iti – tā; ēva – patiešām; jat – kurš; karma – darbs; nijatam – noliktais; krijatē – darīts; ardžuna – Ardžuna; sangam – kopā ar; tjaktvā – atmetot; phalam – augļus; ča – arī; ēva – noteikti; sah – tā; tjāgah – atsacīšanās; sāttvikah – skaidrībā; matah – Mans viedoklis.

Ardžuna! Ja cilvēks tikai tāpēc pilda nolikto pienākumu, ka tas ir jāpilda, un atsakās no materiālistiskas sabiedrības un pieķeršanās darba augļiem, tad viņa atsacīšanās ir atsacīšanās skaidrībā.

SKAIDROJUMS: Lūk, ar kādu domu jāpilda noliktie pienākumi. Jādarbojas bez pieķeršanās augļiem; nedrīkst saistīties ar darbības īpašībām. Krišnas apziņas cilvēks, kas strādā rūpnīcā, nesaista sevi ar darbu rūpnīcā un ar citiem rūpnīcas strādniekiem. Viņš tikai strādā Krišnam. Un, atdodot augļus Krišnam, viņš darbojas pārpasaulīgi.

10. PANTS

न द्वेष्ट्यकुशलं कर्म कुशले नानुषज्जते ।
त्यागी सत्त्वसमाविष्टो मेधावी छिन्नसंशयः ॥ १० ॥

na dvēštj akušalam karma kušalē nānušadždžatē
tjāgī sattva-samāvišto mēdhāvī čhinna-samšajah

na – ne; dvēšti – ienīst; akušalam – nelabvēlīgu; karma – darbu; kušalē – labvēlīgā; na – ne; anušadždžatē – pieķeras; tjāgī – kas atsacījies; sattva – skaidrībā; samāvištah – iegrimis; mēdhāvī – saprātīgs; čhinna – nocirtis; samšajah – visas šaubas.

Saprātīgs cilvēks, kas patiešām atsacījies un vienmēr ir skaidrībā, neienīst nelabvēlīgu darbību un nepieķeras labvēlīgai. Viņš nešaubās par to, kas jādara.

SKAIDROJUMS: Cilvēks Krišnas apziņā jeb skaidrībā neienīst nevienu un neko, kas sagādā raizes ķermenim. Viņš darbojas īstajā vietā un laikā, nebaidoties no ciešanām, ko var sagādāt pienākums. Šāds cilvēks, kas atrodas pārpasaulībā, uzskatāms par vissaprātīgāko, kurš nešaubās par to, ko dara.

11. PANTS

न हि देहभृता शक्यं त्यक्तुं कर्माण्यशेषतः ।
यस्तु कर्मफलत्यागी स त्यागीत्यभिधीयते ॥ ११ ॥

na hi dēha-bhritā šakjam tjaktum karmānj ašēšatah
jas tu karma-phala-tjāgī sa tjāgītj abhidhījatē

na – nav; hi – noteikti; dēha-bhritā – iemiesotajam; šakjam – iespējams; tjaktum – atsacīties; karmāni – no darbības; ašēšatah – pavisam; jah – kas; tu – bet; karma – no darbības; phala – augļiem; tjāgī – atsacījies; sah – viņš; tjāgī – atsacījies; iti – tā; abhidhījatē – ir teikts.

Iemiesota būtne nespēj pilnīgi izbeigt darboties. Taču tas, kas atsakās no darbības augļiem, ir patiešām atsacījies.

SKAIDROJUMS: Bhagavad-gītā teikts, ka cilvēks nekad nevar beigt darboties. Tāpēc tas, kas darbojas Krišnas dēļ un nebauda darba augļus, kas visu ziedo Krišnam, ir patiešām atsacījies. Ir daudz tādu Starptautiskās Krišnas apziņas biedrības locekļu, kas grūti strādā savā darba vietā, rūpnīcā vai kaut kur citur un visu nopelnīto atdod biedrībai. Šādas augstas dvēseles ir īsteni sanjāsī, un viņi ir atsacīšanās dzīves kārtā. Šeit skaidri norādīts, kā atsacīties no darbības augļiem un kā dēļ to darīt.

12. PANTS

अनिष्टमिष्टं मिश्रं च त्रिविधं कर्मणः फलम् ।
भवत्यत्यागिनां प्रेत्य न तु सन्न्यासिनां क्वचित् ॥ १२ ॥

aništam ištam mišram ča tri-vidham karmanah phalam
bhavatj atjāginām prētja na tu sannjāsinām kvačit

aništam – ved uz elli; ištam – ved uz debesīm; mišram – sajaukti; ča – un; tri-vidham – trejādi; karmanah – darbības; phalam – augļi; bhavati – nāk; atjāginām – tiem, kas nav atsacījušies; prētja – pēc nāves; na – ne; tu – bet; sannjāsinām – tam, kas atsacījies; kvačit – jebkad.

Kas nav atsacījies, tas pēc nāves saņem trejādus darbības augļus: gribētus, negribētus un jauktus. Bet tam, kas dzīvo atsacīšanās kārtā, nav ne jācieš, ne jābauda.

SKAIDROJUMS: Krišnas apziņas cilvēks, kas darbojas, zinot savas attiecības ar Krišnu, ir vienmēr brīvs. Tāpēc viņam pēc nāves nav jābauda vai jācieš no savas darbības augļiem.

13. PANTS

पञ्चैतानि महाबाहो कारणानि निबोध मे ।
सांख्ये कृतान्ते प्रोक्तानि सिद्धये सर्वकर्मणाम् ॥ १३ ॥

pančaitāni mahā-bāho kāranāni nibodha mē
sānkhjē kritāntē proktāni siddhajē sarva-karmanām

panča – pieci; ētāni – šie; mahā-bāho – stipriniek; kāranāni – cēloņi; nibodha – saproti; mē – no Manis; sānkhjē – Vēdāntā; krita-antē – secinājumos; proktāni – teikts; siddhajē – pilnībai; sarva – visas; karmanām – darbības.

Stipriniek Ardžuna! Vēdānta norāda, ka jebkurai darbībai ir pieci priekšnoteikumi. Klausies, kādi tie ir.

SKAIDROJUMS: Var rasties jautājums: ja katram darbam ir kaut kādas sekas, tad kā var iznākt, ka Krišnas apziņas cilvēks necieš un nebauda darbības sekas? Lai parādītu, kā tas iespējams, Dievs Kungs citē Vēdāntas filozofiju. Viņš norāda, ka jebkurai darbībai ir pieci priekšnoteikumi un, lai darbībā gūtu panākumus, visi pieci jāņem vērā. «Sānkhja» nozīmē zināšanu kodolu, un Vēdānta ir galīgais zināšanu kodols, ko atzīst visi galvenie āčārjas. Pat Šankara atzīst, ka Vēdānta-sūtra ir zināšanu kodols. Tāpēc tāds autoritatīvs darbs ir jāņem vērā.

Galējā vara pieder Virsdvēselei. Bhagavad-gītā teikts: sarvasja čāham hridi sannivištah. Viņa ikvienam liek noteiktā veidā darboties, atgādinot agrāko darbību. Darbība Krišnas apziņā notiek Krišnas iekšējā vadībā un nerada sekas ne šajā dzīvē, ne dzīvē pēc nāves.

14. PANTS

अधिष्ठानं तथा कर्ता करणं च पृथग्विधम् ।
विविधाश्च पृथक्चेष्टा दैवं चैवात्र पञ्चमम् ॥ १४ ॥

adhišthānam tathā kartā karanam ča prithag-vidham
vividhāš ča prithak čēštā daivam čaivātra pančamam

adhišthānam – vieta; tathā – arī; kartā – darītājs; karanam – līdzekļi; ča – un; prithak-vidham – dažādi; vividhāh – dažādas; ča – un; prithak – atsevišķas; čēštāh – pūles; daivam – Visaugstākais; ča – arī; ēva – noteikti; atra – šeit; pančamam – piektais.

Darbības vieta [ķermenis], darītājs, dažādi jutekļi, daudzas un dažādas piepūles un visbeidzot Virsdvēsele – tie ir pieci darbības priekšnoteikumi.

SKAIDROJUMS: Vārds «adhišthānam» norāda uz ķermeni. Dvēsele ķermenī darbojas, lai radītu darbības augļus, tāpēc to sauc par kartu, darītāju. Tas, ka dvēsele ir zinātājs un darītājs, ir teikts šruti. Ēša hi draštā sraštā (Prašna Upanišada 4.9.). To apstiprina arī Vēdānta-sūtras pantos gjo 'ta ēva (2.3.18.) un kartā šāstrārthavattvāt (2.3.33.). Darbības rīki ir jutekļi un ar tiem dvēsele dažādos veidos darbojas. Katra darbība prasa savas pūles. Bet visas darbības ir atkarīgas no Virsdvēseles gribas, kura atrodas sirdī kā draugs. Visaugstais Kungs ir augstākais cēlonis. Šādos apstākļos to, kas no sirds darbojas Krišnas apziņā Virsdvēseles vadībā, pilnīgi dabiski nekāda darbība nesaista. Tie,

kas pilnīgi apzinās Krišnu, galu galā nav atbildīgi par savu darbību. Viss ir atkarīgs no augstākās gribas, Virsdvēseles, Dieva Augstākās Personības.

15. PANTS

शरीरवाङ्मनोभिर्यत्कर्म प्रारभते नरः ।
न्याय्यं वा विपरीतं वा पञ्चैते तस्य हेतवः ॥ १५ ॥

šarīra-vān-manobhir jat karma prārabhatē narah
njājjam vā viparītam vā pančaitē tasja hētavah

šarīra – ar ķermeni; vāk – runu; manobhih – un prātu; jat – kas; karma – darbu; prārabhatē – sāk; narah – cilvēks; njājjam – pareizu; vā – vai; viparītam – pretēju; vā – vai; panča – pieci; ētē – šie; tasja – tā; hētavah – cēloņi.

Visu labo un visu slikto, ko cilvēks dara ar ķermeni, prātu un runu, nosaka šie pieci priekšnoteikumi.

SKAIDROJUMS: Vārdi «labais» un «sliktais» šajā pantā ir ļoti būtiski. Labs jeb pareizs darbs ir darbs, kas veikts saskaņā ar rakstu norādījumiem, un slikts jeb nepareizs darbs ir tāds darbs, kas veikts pret rakstu norādījumiem. Bet visam, kas tiek darīts, vajadzīgi šie pieci priekšnoteikumi, lai darbību varētu pilnībā izpildīt.

16. PANTS

तत्रैवं सति कर्तारमात्मानं केवलं तु यः ।
पश्यत्यकृतबुद्धित्वान्न स पश्यति दुर्मतिः ॥ १६ ॥

tatraivam sati kartāram ātmānam kēvalam tu jah
pašjatj akrita-buddhitvān na sa pašjati durmatih

tatra – tur; ēvam – tā; sati – esot; kartāram – darītājs; ātmānam – sevi; kēvalam – vienīgi; tu – bet; jah – kas; pašjati – redz; akrita-buddhitvāt – nesaprātīguma dēļ; na – ne; sah – viņš; pašjati – redz; durmatih – nelga.

Kas uzskata sevi par vienīgo darītāju un neņem vērā šos piecus priekšnoteikumus, tas nav īpaši saprātīgs un neredz lietu patieso būtību.

SKAIDROJUMS: Nejēga nespēj saprast, ka Virsdvēsele kā draugs atrodas cilvēka iekšienē un vada visu viņa darbību. Kaut arī materiālie cēloņi ir vieta, darītājs, piepūle un jutekļi, augstākais cēlonis ir Visaugstais, Dieva Personība. Tāpēc jāprot saskatīt ne tikai četrus materiālos cēloņus, bet arī augstāko iedarbīgo cēloni. Kas neredz Virsdvēseli, tas uzskata sevi par darītāju.

17. PANTS

यस्य नाहंकृतो भावो बुद्धिर्यस्य न लिप्यते ।
हत्वापि स इमाँल्लोकान्न हन्ति न निबध्यते ॥ १७ ॥

jasja nāhankrito bhāvo buddhir jasja na lipjatē
hatvāpi sa imāl lokān na hanti na nibadhjatē

jasja – kas; na – ne; ahankritah – neīstā «es»; bhāvah – daba; buddhih – saprāts; jasja – kura; na – nav; lipjatē – pieķēries; hatvā – nogalinot; api – pat; sah – viņš; imān – šai; lokān – pasaulē; na – ne; hanti – nogalina; na – ne; nibadhjatē – sapinas.

Kuru nevada neīstais «es» un kura saprāts ir brīvs, tas šai pasaulē arī nogalinot nenogalina. Darbība viņu nesasaista.

SKAIDROJUMS: Šajā pantā Dievs Kungs paziņo Ardžunam, ka viņa vēlme necīnīties nāk no neīstā «es». Ardžuna uzskatīja sevi par darbības veicēju, bet nedomāja par augstāko atļāvēju iekšienē un

ārpusē. Ja cilvēks nezina, ka pastāv augstākais noteicējs, tad kāpēc viņam būtu jādarbojas? Bet, kas zina darbības rīkus un sevi kā darītāju, kā arī to, ka Visaugstais Kungs ir augstākais atļāvējs, tas jebkuru darbu veic pilnīgi. Šāds cilvēks nekad nenonāk maldos. Cilvēka paša darbība un atbildība rodas no neīstā «es» un bezdievības jeb Krišnas apziņas trūkuma. Ikviens, kas darbojas Krišnas apziņā Virsdvēseles jeb Dieva Augstākās Personības vadībā, pat nogalinot nenogalina. Viņu arī neskar šādas nogalināšanas sekas. Kad karavīrs nogalina pēc augstāka virsnieka pavēles, tad viņu nevar tiesāt. Bet, ja karavīrs nogalina pats, tad viņu noteikti gaida tiesa.

18. PANTS

ज्ञानं ज्ञेयं परिज्ञाता त्रिविधा कर्मचोदना ।
करणं कर्म कर्तेति त्रिविधः कर्मसङ्ग्रहः ॥ १८ ॥

gjānam gjējam parigjātā tri-vidhā karma-čodanā
karanam karma kartēti tri-vidhah karma-sangrahah

gjānam – zināšanu mērķis; gjējam – zināšanas; parigjātā – zinātājs; tri-vidhā – triju veidu; karma – darbības; čodanā – ierosinātāji; karanam – jutekļi; karma – darbība; kartā – darītājs; iti – tā; tri-vidhah – triju veidu; karma – darbības; sangrahah – veidotāji.

Zināšanas, zināšanu mērķis un zinātājs ir trīs darbības ierosinātāji, jutekļi, darbs un darītājs ir trīs darbības veidotāji.

SKAIDROJUMS: Pastāv trejādi ikdienas darbības ierosinātāji: zināšanas, izzināmais un zinātājs. Darbības rīki, pats darbs un darītājs ir darbības sastāvdaļas. Šīs daļas veido jebkura cilvēka darbību. Lai notiktu darbība, jābūt kādam ierosinātājam, ko sauc par iedvesmu. Lēmums, kas tiek pieņemts pirms darbības, ir smalkā veida darbība. Pēc tam darbs kļūst par darbību. Vispirms jāiziet psiholoģiskais process – domāšana, jušana un vēlēšanās, un to sauc par ierosinājumu. Iedvesma darboties ir tas pats, ja tā nāk no rakstiem vai garīgā skolotāja norādījumiem. Kad ir iedvesma un darītājs, tad patiešām notiek darbība, kurā palīdz jutekļi, ieskaitot prātu, kas ir visu jutekļu centrā. Visas šīs darbības daļas kopā sauc par darba uzkrāšanu.

19. PANTS

ज्ञानं कर्म च कर्ता च त्रिधैव गुणभेदतः ।
प्रोच्यते गुणसंख्याने यथावच्छृणु तान्यपि ॥ १९ ॥

gjānam karma ča kartā ča tridhaiva guna-bhēdatah
pročjatē guna-sankhjānē jathāvač čhrinu tānj api

gjānam – zināšanas; karma – darbs; ča – arī; kartā – darītājs; ča – arī; tridhā – trejādi; ēva – noteikti; guna-bhēdatah – saskaņā ar dažādām materiālās dabas īpašībām; pročjatē – ir teikts; guna-sankhjānē – saskaņā ar dažādām īpašībām; jathā-vat – kā tie ir; šrinu – klausies; tāni – tos; api – arī.

Saskaņā ar trijām materiālās dabas īpašībām ir trejādas zināšanas, darbības un darītāji. Tagad klausies, ko par tiem teikšu.

SKAIDROJUMS: Četrpadsmitajā nodaļā tika sīki aprakstīts materiālās dabas iedalījums trijās daļās. Tur bija teikts, ka skaidrība apgaismo, kaislības ved materiālismā, bet tumsība rada slinkumu un kūtrumu. Visas materiālās dabas īpašības saista; tās neatbrīvo. Pat tas, kas ir skaidrībā, ir saistīts. Septiņpadsmitajā nodaļā tika aprakstīti dažādi godināšanas veidi, ko cilvēki veic dažādās dabas īpašībās. Šajā pantā Dievs Kungs saka, ka Viņš grib runāt par dažāda veida zināšanām, darītājiem un pašu darbu saskaņā ar trijām materiālajām īpašībām.

20. PANTS

सर्वभूतेषु येनैकं भावमव्ययमीक्षते ।
अविभक्तं विभक्तेषु तज्ज्ञानं विद्धि सात्त्विकम् ॥ २० ॥

sarva-bhūtēšu jēnaikam bhāvam avjajam īkšatē
avibhaktam vibhaktēšu tadž gjānam viddhi sāttvikam

sarva-bhūtēšu – visās dzīvajās būtnēs; jēna – ar ko; ēkam – vienu; bhāvam – apstākļos; avjajam – neiznīcināmu; īkšatē – redz; avibhaktam – nedalāmu; vibhaktēšu – neskaitāmi sadalītu; tat – tās; gjānam – zināšanas; viddhi – zini; sāttvikam – skaidrībā.

Zināšanas, ar kurām cilvēks visās dzīvajās būtnēs redz vienotu garīgo dabu par spīti tam, ka būtnēm ir neskaitāmi un dažādi veidoli, ir zināšanas skaidrībā.

SKAIDROJUMS: Cilvēkam, kas redz garīgo dvēseli visās dzīvajās būtnēs – padievos, cilvēkos, dzīvniekos, putnos, zvēros, zivīs un augos – ir zināšanas skaidrībā. Visās dzīvajās būtnēs ir viena garīgā dvēsele, kaut arī tām atkarībā no iepriekš veiktā darba ir dažādi ķermeņi. Kā aprakstīts septītajā nodaļā, dzīvības spēks katrā ķermenī izpaužas Visaugstā Kunga augstākās dabas klātbūtnes dēļ. Tāpēc redzēt vienu garīgo dabu, dzīvības spēku visos ķermeņos, nozīmē redzēt skaidrībā. Šī dzīvā enerģija ir neiznīcināma, kaut arī ķermeņi ir pakļauti bojāejai. Atšķirības tiek uztvertas saskaņā ar ķermeni; saistītās dzīves materiālajā esamībā ir daudz veidolu, tāpēc dzīvības spēks liekas sadalīts. Šādas bezpersoniskas zināšanas ir sevis apzināšanās aspekts.

21. PANTS

पृथक्त्वेन तु यज्ज्ञानं नानाभावान्पृथग्विधान् ।
वेत्ति सर्वेषु भूतेषु तज्ज्ञानं विद्धि राजसम् ॥ २१ ॥

prithaktvēna tu jadž gjānam nānā-bhāvān prithag-vidhān
vētti sarvēšu bhūtēšu tadž gjānam viddhi rādžasam

prithaktvēna – tādēļ, ka sadalīts; tu – bet; jat – kuras; gjānam – zināšanas; nānā-bhāvān – dažādos apstākļos; prithak-vidhān – dažādi; vētti – zina; sarvēšu – visās; bhūtēšu – dzīvajās būtnēs; tat – tās; gjānam – zināšanas; viddhi – jāzina; rādžasam – kaislībās.

Zināšanas, ar kurām cilvēks dažādos ķermeņos redz dažādas dzīvās būtnes, ir zināšanas kaislībās.

SKAIDROJUMS: Priekšstats par to, ka materiālais ķermenis ir dzīvā būtne un ka ar ķermeņa bojāeju tiek iznīcināta arī apziņa, ir zināšanas kaislībās. Saskaņā ar šīm zināšanām ķermeņi atšķiras viens no otra, jo attīstās dažādi apziņas veidi; citiem vārdiem sakot, nav atsevišķas dvēseles, kas izpauž apziņu. Ķermenis pats ir dvēsele un ārpus ķermeņa nav nekādas dvēseles. Saskaņā ar šādām zināšanām apziņa ir laicīga. Vai arī – nav atsevišķu dvēseļu, bet ir viena, visucaurstrāvojoša dvēsele, kas ir pilna zināšanu, un šis ķermenis ir laicīgās neziņas izpausme. Vai arī ārpus šī ķermeņa nav īpašas atsevišķās vai augstākās dvēseles. Visi šie priekšstati uzskatāmi par kaislību radītiem.

22. PANTS

यत्तु कृत्स्नवदेकस्मिन्कार्ये सक्तमहैतुकम् ।
अतत्त्वार्थवदल्पं च तत्तामसमुदाहृतम् ॥ २२ ॥

jat tu kritsna-vad ēkasmin kārjē saktam ahaitukam
atattvārtha-vad alpam ča tat tāmasam udāhritam

jat – kas; tu – bet; kritsna-vat – kā pilnīgi visam; ēkasmin – vienam; kārjē – darbam; saktam – pieķēries; ahaitukam – bez cēloņa; atattva-artha-vat – nezinot patiesību; alpam – vājas; ča – un; tat – tās; tāmasam – tumsībā; udāhritam – ir teikts.

Un zināšanas, ar kurām cilvēks pieķeras vienam darbības veidam, it kā tas būtu vienīgais, vājas zināšanas bez jēgas par patiesību, ir zināšanas tumsībā.

SKAIDROJUMS: Parasto cilvēku «zināšanas» vienmēr ir tumsībā, jo ikviena dzīvā būtne saistītajā dzīvē ir dzimusi tumsībā. Kas nepilnveido zināšanas, balstoties uz autoritātēm vai rakstu norādījumiem, tam ir tikai ķermeņa ierobežotās zināšanas. Šāds cilvēks nemaz nedomā darboties saskaņā ar rakstu norādījumiem. Viņa Dievs ir nauda, un zināšanas nozīmē ķermenisko prasību apmierināšanu. Šādām zināšanām nav nekāda sakara ar Absolūto Patiesību. Tās vairāk vai mazāk līdzinās dzīvnieku zināšanām, kas ir zināšanas par ēšanu, gulēšanu, aizsargāšanos un kopošanos. Par tādām zināšanām šeit teikts, ka tās rodas no tumsības. Citiem vārdiem sakot, zināšanas par garīgo dvēseli, kas stāv pāri ķermenim, ir zināšanas skaidrībā, zināšanas, kas rada daudzas teorijas un doktrīnas ar laicīgo loģiku un prātošanu, ir radušās no kaislībām, un zināšanas, kas saistītas vienīgi ar ķermeniskām ērtībām, ir zināšanas tumsībā.

23. PANTS

नियतं सङ्गरहितमरागद्वेषतः कृतम् ।
अफलप्रेप्सुना कर्म यत्तत्सात्त्विकमुच्यते ॥ २३ ॥

nijatam sanga-rahitam arāga-dvēšatah kritam
aphala-prēpsunā karma jat tat sāttvikam učjatē

nijatam – pareizi vadīta; sanga-rahitam – bez pieķeršanās; arāga-dvēšatah – bez mīlestības un naida; kritam – darīta; aphala-prēpsunā – bez vēlmes iegūt augļus; karma – darbība; jat – kas; tat – tā; sāttvikam – skaidrībā; učjatē – saukta.

Pareizi vadīta darbība, kas veikta bez pieķeršanās, bez mīlestības un naida, bez vēlmes baudīt augļus, ir darbība skaidrībā.

SKAIDROJUMS: Pienākumu pildīšana, kas noteikta rakstos saskaņā ar dažādām sabiedrības kārtām un daļām, kas tiek darīta bez pieķeršanās, īpašuma tiesībām un tāpēc bez jebkādas mīlestības un naida, kas veikta Krišnas apziņā, lai iepriecinātu Visaugstāko, bez sevis apmierināšanas un baudīšanas, ir darbība skaidrībā.

24. PANTS

यत्तु कामेप्सुना कर्म साहङ्कारेण वा पुनः ।
क्रियते बहुलायासं तद्राजसमुदाहृतम् ॥ २४ ॥

jat tu kāmēpsunā karma sāhankārēna vā punah
krijatē bahulājāsam tad rādžasam udāhritam

jat – kas; tu – bet; kāma-īpsunā – tā, kurš vēlas baudīt augļus; karma – darbs; sa-ahankārēna – ar neīsto «es»; vā – vai; punah – atkal; krijatē – darīts; bahula-ājāsam – ar lielu darbu; tat – tas; rādžasam – kaislībās; udāhritam – ir teikts.

Bet darbība, kas veikta ar lielām pūlēm un vēlmi baudīt, darbība, ko nosaka neīstais «es», ir darbība kaislībās.

25. PANTS

अनुबन्धं क्षयं हिंसामनपेक्ष्य च पौरुषम् ।
मोहादारभ्यते कर्म यत्तत्तामसमुच्यते ॥ २५ ॥

anubandham kšajam himsām anapēkšja ča paurušam
mohād ārabhjatē karma jat tat tāmasam učjatē

anubandham – nākotnes verdzības; kšajam – iznīcināšanas; himsām – un ciešanu citiem; anapēkšja – nedomājot par sekām; ča – arī; paurušam – pašatļauta; mohāt – maldos; ārabhjatē – sākts; karma – darbs; jat – kas; tat – tas; tāmasam – tumsībā; učjatē – ir teikts, ka ir.

Darbība, kas veikta maldos, neievērojot rakstu norādījumus, nedomājot par nākotnē sagaidāmo verdzību un citiem nodarīto ļaunumu un ciešanām, ir darbība tumsībā.

SKAIDROJUMS: Par savu darbību ir jāatbild vai nu valsts, vai Visaugstā Kunga pārstāvju priekšā, kurus sauc par jamadūtām. Bezatbildīgs darbs ir iznīcinošs, jo tas grauj rakstos dotos vadošos principus. Tas bieži vien balstās uz vardarbību un citu dzīvo būtņu ciešanām. Šādu bezatbildīgu darbu cilvēks veic pats savas pieredzes gaismā. Tie ir maldi. Un šāds maldīgs darbs ir tumsības auglis.

26. PANTS

मुक्तसङ्गोनहंवादी धृत्युत्साहसमन्वितः ।
सिद्ध्यसिद्ध्योर्निर्विकारः कर्ता सात्त्विक उच्यते ॥ २६ ॥

mukta-sango 'naham-vādī dhritj-utsāha-samanvitah
siddhj-asiddhjor nirvikārah kartā sāttvika učjatē

mukta-sangah – kas brīvs no jebkādas materiālas sabiedrības; anaham-vādī – bez neīstā «es»; dhriti – ar noteiktību; utsāha – un lielu aizrautību; samanvitah – apveltīts; siddhi – pilnībā; asiddhjoh – un neveiksmē; nirvikārah – nemainoties; kartā – darītājs; sāttvikah – skaidrībā; učjatē – ir teikts.

Kas ar lielu apņēmību un aizrautību pilda pienākumu, brīvs no materiālās dabas īpašībām un neīstā «es», vienāds gan panākumos, gan neveiksmēs, tas darbojas skaidrībā.

SKAIDROJUMS: Krišnas apziņas cilvēks vienmēr stāv pāri materiālās dabas īpašībām. Viņš negaida augļus no darba, kas viņam uzticēts, jo ir augstāks par neīsto «es» un lepnumu. Tomēr viņš ir pilns aizrautības, lai izpildītu šo darbu. Viņš neraizējas par grūtībām, kuras nākas uzņemties; viņš vienmēr ir pilns aizrautības. Šāds cilvēks nedomā par panākumiem vai neveiksmēm; viņš ir vienāds gan ciešanās, gan laimē. Kas tā darbojas, tas ir skaidrībā.

27. PANTS

रागी कर्मफलप्रेप्सुर्लुब्धो हिंसात्मकोशुचिः ।
हर्षशोकान्वितः कर्ता राजसः परिकीर्तितः ॥ २७ ॥

rāgī karma-phala-prēpsur lubdho himsātmako 'šučih
harša-šokānvitah kartā rādžasah parikīrtitah

rāgī – ļoti pieķēries; karma-phala – darbības augļus; prēpsuh – vēloties; lubdhah – alkatīgs; himsā-ātmakah – vienmēr skaudīgs; ašučih – netīrs; harša-šoka-anvitah – pakļauts priekiem un bēdām; kartā – darītājs; rādžasah – kaislībās; parikīrtitah – ir paziņots.

Kas ļoti pieķēries darbībai un tās augļiem un vēlas tos baudīt, kas ir alkatīgs, vienmēr skaudīgs, netīrs, pakļauts priekiem un bēdām, tas darbojas kaislībās.

SKAIDROJUMS: Cilvēks ir pārlieku pieķēries noteikta veida darbībai vai tās iznākumam tāpēc, ka viņš ir pārāk pieķēries materiālismam, mājai un pavardam, sievai un bērniem. Šāds cilvēks dzīvē nevēlas neko augstāku. Viņš domā tikai par to, kā padarīt savu pasauli pēc iespējas ērtāku. Parasti viņš ir ļoti alkatīgs un domā, ka visi viņa sasniegumi ir mūžīgi un nezūdoši. Šāds cilvēks ienīst un apskauž citus, ir gatavs izdarīt visu ko, lai tikai apmierinātu jutekļus. Tāpēc šāds cilvēks ir netīrs un viņam vienalga, vai viņš pelna tīriem vai netīriem līdzekļiem. Viņš ir ļoti laimīgs, ja darbs izdodas, un ļoti nelaimīgs, ja neizdodas. Lūk, kāds ir tas, kas darbojas kaislībās.

28. PANTS

अयुक्तः प्राकृतः स्तब्धः शठो नैष्कृतिकोलसः ।
विषादी दीर्घसूत्री च कर्ता तामस उच्यते ॥ २८ ॥

ajuktah prākritah stabdhah šatho naiškritiko 'lasah
višādī dīrgha-sūtrī ča kartā tāmasa učjatē

Gauranga.lv

ajuktah – neievērojot svētos rakstus; prākritah – materiālistisks; stabdhah – stūrgalvīgs; šathah – melīgs; naiškritikah – meistars citu aizskaršanā; alasah – slinks; višādī – saīdzis; dīrgha-sūtrī – vilcinās; ča – arī; kartā – darītājs; tāmasah – tumsībā; učjatē – ir teikts.

Kas vienmēr darbojas pretrunā ar rakstiem, kas ir materiālistisks, stūrgalvīgs, melīgs, vienmēr aizskar citus, ir slinks, īgns un lēns, tas darbojas tumsībā.

SKAIDROJUMS: Rakstos mēs varam izlasīt, kāds darbs ir jādara un kādu nevajag darīt. Tie, kam šie norādījumi nerūp, dara to, ko nedrīkst darīt. Parasti šādi cilvēki ir materiālistiski. Viņi darbojas saskaņā ar dabas īpašībām, bet ne saskaņā ar rakstu norādījumiem. Tie, kas tā darbojas, parasti neizturas īpaši labi, bieži ir ļoti viltīgi un lieli meistari citu apvainošanā. Viņi ir ļoti slinki; pat ja ir kāds pienākums, viņi to pilda slikti, atliek uz vēlāku laiku. Tāpēc viņi vienmēr izskatās īgni. Viņi ir ļoti lēni; stundas darbu velk gadu garumā. Kas tā darbojas, tas atrodas tumsībā.

29. PANTS

बुद्धेर्भेदं धृतेश्चैव गुणतस्त्रिविधं शृणु ।
प्रोच्यमानमशेषेण पृथक्त्वेन धनञ्जय ॥ २९ ॥

buddhēr bhēdam dhritēš čaiva gunatas tri-vidham šrinu
pročjamānam ašēšēna prithaktvēna dhanandžaja

buddhēh – saprāta; bhēdam – atšķirības; dhritēh – stingrības; ča – arī; ēva – noteikti; gunatah – materiālās dabas īpašību; tri-vidham – triju veidu; šrinu – klausies; pročjamānam – kā Es aprakstīju; ašēšēna – sīki; prithaktvēna – dažādi; dhanandžaja – bagātību iekarotāj.

Klausies, bagātību iekarotāj! Tagad Es tev sīki aprakstīšu dažādas izpratnes un noteiktību, kas atbilst trijām materiālās dabas īpašībām.

SKAIDROJUMS: Tagad, izskaidrojis zināšanas, izzināmo un zinātāju trijos dažādos veidos atbilstoši materiālās dabas īpašībām, Dievs Kungs tādā pašā veidā izskaidros darītāja saprātu un noteiktību.

30. PANTS

प्रवृत्तिं च निवृत्तिं च कार्याकार्ये भयाभये ।
बन्धं मोक्षं च या वेत्ति बुद्धिः सा पार्थ सात्त्विकी ॥ ३० ॥

pravrittim ča nivrittim ča kārjākārjē bhajābhajē
bandham mokšam ča jā vētti buddhih sā pārtha sāttvikī

pravrittim – darot; ča – arī; nivrittim – nedarot; ča – un; kārja – kas jādara; akārjē – kas nav jādara; bhaja – bailes; abhajē – un bezbailību; bandham – verdzību; mokšam – atbrīvi; ča – un; jā – kas; vētti – zina; buddhih – izpratne; sā – tā; pārtha – Prithas dēls; sāttvikī – skaidrībā.

Prithas dēls! Ja cilvēks saprot, kas jādara un kas nav jādara, no kā jābaidās un no kā nav jābaidās, kas sasaista un kas atbrīvo, tad viņa saprāts ir skaidrībā.

SKAIDROJUMS: Darbību saskaņā ar rakstu norādījumiem sauc par pravriti jeb tādu darbību, kas ir jāveic. Un darbība, par kuru nav tādu norādījumu, nav jāveic. Tas, kas nezina rakstu norādījumus, sapinas darbībās un pretdarbībās. Izpratne, kas ar saprātu ļauj atšķirt vienu darbības veidu no otra, atrodas skaidrībā.

31. PANTS

यया धर्ममधर्मं च कार्यं चाकार्यमेव च ।
अयथावत्प्रजानाति बुद्धिः सा पार्थ राजसी ॥ ३१ ॥

jajā dharmam adharmam ča kārjam čākārjam ēva ča
ajathāvat pradžānāti buddhih sā pārtha rādžasī

jajā – ar kuru; dharmam – reliģijas principus; adharmam – bezdievību; ča – un; kārjam – kas jādara; ča – arī; akārjam – kas nav jādara; ēva – noteikti; ča – arī; ajathā-vat – nepilnīgi; pradžānāti – zina; buddhih – saprāts; sā – tā; pārtha – Prithas dēls; rādžasī – kaislībās.

Prithas dēls! Ja cilvēks nespēj atšķirt reliģiju no bezdievības, nezina, kas jādara un kas nav jādara, tad viņa saprāts ir kaislībās.

32. PANTS

अधर्मं धर्ममिति या मन्यते तमसावृता ।
सर्वार्थान्विपरीतांश्च बुद्धिः सा पार्थ तामसी ॥ ३२ ॥

adharmam dharmam iti jā manjatē tamasāvritā
sarvārthān viparītāmš ča buddhih sā pārtha tāmasī

adharmam – bezdievība; dharmam – reliģija; iti – tā; jā – kas; manjatē – domā; tamasā – maldu; āvritā – pārklāts; sarva-arthān – visu; viparītān – pilnīgi ačgārni; ča – arī; buddhih – saprāts; sā – tā; pārtha – Prithas dēls; tāmasī – tumsībā.

Ja cilvēks maldu un tumsonības dēļ bezdievību uzskata par reliģiju un reliģiju par bezdievību un vienmēr iet aplamu ceļu, tad viņa saprāts ir tumsībā.

SKAIDROJUMS: Saprāts tumsībā vienmēr darbojas pretēji tam, kā vajadzētu darboties. Tas atzīst reliģijas, kas patiesībā nav reliģijas, un atmet īsteno reliģiju. Kas ir tumsībā, tas diženu dvēseli uzskata par parastu cilvēku un parastu cilvēku uzskata par diženu dvēseli. Viņš domā, ka patiesība ir meli un meli ir patiesība. Jebkurā darbībā šāds cilvēks izvēlas nepareizu ceļu, tāpēc viņa saprāts ir tumsībā.

33. PANTS

धृत्या यया धारयते मनःप्राणेन्द्रियक्रियाः ।
योगेनाव्यभिचारिण्या धृतिः सा पार्थ सात्त्विकी ॥ ३३ ॥

dhritjā jajā dhārajatē manah-prānēndrija-krijāh
jogēnāvjabhičārinjā dhritih sā pārtha sāttvikī

dhritjā – noteiktība; jajā – ar kuru; dhārajatē – uztur; manah – prāta; prāna – dzīvības; indrija – un jutekļu; krijāh – darbību; jogēna – ar jogu; avjabhičārinjā – nepārtraukti; dhritih – noteiktība; sā – tā; pārtha – Prithas dēls; sāttvikī – skaidrībā.

Prithas dēls! Nesalaužama noteiktība, ko nesatricināmu padara joga, noteiktība, kas ļauj vadīt prāta, dzīvības un jutekļu darbību, ir noteiktība skaidrībā.

SKAIDROJUMS: Joga ir līdzeklis Augstākās Dvēseles izpratnei. Kas ar noteiktību stingri vēršas uz Augstāko Dvēseli, virzot savu prātu, dzīvi un jutekļu darbību uz Visaugstāko, tas darbojas Krišnas apziņā. Šāda noteiktība ir noteiktība skaidrībā. Vārds «avjabhičārinjā» ir ļoti būtisks, jo norāda, ka cilvēku, kas darbojas Krišnas apziņā, nekad nenovirza nekādas citas darbības.

34. PANTS

यया तु धर्मकामार्थान्धृत्या धारयतेऽर्जुन ।
प्रसङ्गेन फलाकाङ्क्षी धृतिः सा पार्थ राजसी ॥ ३४ ॥

jajā tu dharma-kāmārthān dhritjā dhārajatē 'rdžuna
prasangēna phalākānkšī dhritih sā pārtha rādžasī

jajā – ar kuru; tu – bet; dharma – reliģiozitāti; kāma – jutekļu apmierināšanu; arthān – un saimniecisko attīstību; dhritjā – ar apņēmību; dhārajatē – uztur; ardžuna – Ardžuna; prasangēna – pieķeršanās dēļ; phala-ākānkšī – vēloties darbības augļus; dhritih – noteiktība; sā – tā; pārtha – Prithas dēls; rādžasī – kaislībās.

Ardžuna! Bet tā noteiktība, ar kuru cilvēks dzenas pēc darbības augļiem reliģijā, saimnieciskajā attīstībā un jutekļu apmierināšanā, ir noteiktība kaislībās.

SKAIDROJUMS: Jebkurš, kas vienmēr vēlas reliģijas un saimnieciskās attīstības augļus, kura vienīgā vēlme ir jutekļu apmierināšana un kura prāts, dzīve un jutekļi ir vērsti tādā virzienā, darbojas kaislībās.

35. PANTS

यया स्वप्नं भयं शोकं विषादं मदमेव च ।
न विमुञ्चति दुर्मेधा धृतिः सा पार्थ तामसी ॥ ३५ ॥

jajā svapnam bhajam šokam višādam madam ēva ča
na vimunčati durmēdhā dhritih sā pārtha tāmasī

jajā – ar kuru; svapnam – sapņošanu; bhajam – bailes; šokam – žēlabas; višādam – īgnumu; madam – maldus; ēva – noteikti; ča – arī; na – ne; vimunčati – atmet; durmēdhā – nesaprātīgs; dhritih – noteiktība; sā – tā; pārtha – Prithas dēls; tāmasī – tumsībā.

Prithas dēls. Tā noteiktība, ar kuru cilvēks nevar tikt vaļā no sapņošanas, bailēm, žēlabām, īgnuma un maldiem – tāda nesaprātīga noteiktība – ir noteiktība tumsībā.

SKAIDROJUMS: Nevajag domāt, ka tie, kas ir skaidrībā, nesapņo. Šeit «sapņot» nozīmē pārāk daudz gulēt. Sapņi ir vienmēr – gan skaidrībā, gan kaislībās —, un arī tumsībā cilvēks, gluži dabiski, sapņo. Bet tie, kas nespēj izvairīties no pārmērīgas gulēšanas, kas nespēj nelepoties ar materiālām baudām, kas vienmēr sapņo par valdīšanu pār materiālo pasauli un kuru dzīve, prāts un jutekļi darbojas šādā veidā, ir ar noteiktību tumsībā.

36. PANTS

सुखं त्विदानीं त्रिविधं शृणु मे भरतर्षभ ।
अभ्यासादमते यत्र दुःखान्तं च निगच्छति ॥ ३६ ॥

sukham tv idānīm tri-vidham šrinu mē bharataršabha
abhjāsād ramatē jatra duhkhāntam ča nigaččhati

sukham – laimi; tu – bet; idānīm – tagad; tri-vidham – triju veidu; šrinu – klausies; mē – no Manis; bharata-rišabha – labākais no Bhāratām; abhjāsāt – pildot; ramatē – bauda; jatra – kur; duhkha – no ciešanām; antam – beigas; ča – arī; nigaččhati – iegūst.

Labākais no Bhāratām! Tagad Es tev vēstīšu par trejādu laimi, kādu bauda saistītās dvēseles un kura reizēm dara galu visām ciešanām.

SKAIDROJUMS: Saistītā dvēsele atkal un atkal cenšas baudīt materiālu laimi. Tā ir sagremotā atgremošana. Bet reizēm šādas baudīšanas gaitā viņa atbrīvojas no materiālajām saitēm, nonākot diženas dvēseles sabiedrībā. Citiem vārdiem sakot, saistītā dvēsele vienmēr nodarbojas ar kaut kādu jutekļu apmierināšanu, bet kad tā, nonākusi labā sabiedrībā, apjēdz, ka tas viss ir viena un tā pati atkārtošana, tad viņa atmodina savu īsto Krišnas apziņu un reizēm atbrīvojas no šādas atkārtotas tā dēvētās laimes.

37. PANTS

यत्तदग्रे विषमिव परिणामेऽमृतोपमम् ।
तत्सुखं सात्त्विकं प्रोक्तमात्मबुद्धिप्रसादजम् ॥ ३७ ॥

jat tad agrē višam iva parināmē 'mritopamam
tat sukham sāttvikam proktam ātma-buddhi-prasāda-džam

jat – kas; tat – tā; agrē – sākumā; višam iva – kā inde; parināmē – beigās; amrita – nektāram; upamam – līdzīga; tat – tā; sukham – laime; sāttvikam – skaidrībā; proktam – ir teikts; ātma – sevī; buddhi – saprāta; prasāda-džam – dzimusi no apmierinājuma.

Laime, kas sākumā var likties inde, taču beigās izrādās nektārs, un kas atmodina cilvēkā sevis apziņu, ir laime skaidrībā.

SKAIDROJUMS: Sevis apzināšanās ceļā cilvēkam jāievēro daudzi likumi un ierobežojumi, lai savaldītu prātu un jutekļus un vērstu prātu uz patību. Visi šie paņēmieni ir ļoti grūti un rūgti kā inde, bet, ja cilvēks veiksmīgi ievēro šos ierobežojumus un nonāk pārpasaulīgā stāvoklī, tad viņš sāk dzert īsto nektāru un baudīt dzīvi.

38. PANTS

विषयेन्द्रियसंयोगाद्यत्तदग्रेमृतोपमम् ।
परिणामे विषमिव तत्सुखं राजसं स्मृतम् ॥ ३८ ॥

višajēndrija-samjogād jat tad agrē 'mritopamam
parināmē višam iva tat sukham rādžasam smritam

višaja – no jutekļu priekšmetiem; indrija – un jutekļiem; samjogāt – kopā; jat – kas; tat – tā; agrē – sākumā; amrita-upamam – kā nektārs; parināmē – beigās; višam iva – kā inde; tat – tā; sukham – laime; rādžasam – kaislībās; smritam – uzskatāma.

Laime, kas rodas, jutekļiem saskaroties ar to priekšmetiem, un kas sākumā liekas kā nektārs, taču beigās izrādās inde, ir laime kaislībās.

SKAIDROJUMS: Jauns vīrietis satiek jaunu sievieti, jutekļi liek vīrietim skatīties uz sievieti, pieskarties viņai un iegūt viņu. Sākumā tas jutekļiem var būt ļoti patīkami, bet pēc kāda laika tas pārvēršas par indi. Viņi aiziet viens no otra, izšķiras, nožēlo, bēdājas utt. Šāda laime vienmēr ir kaislībās. Laime, kas rodas, jutekļiem saskaroties ar to priekšmetiem, vienmēr rada ciešanas, un no tās visiem spēkiem jāizvairās.

39. PANTS

यदग्रे चानुबन्धे च सुखं मोहनमात्मनः ।
निद्रालस्यप्रमादोत्थं तत्तामसमुदाहृतम् ॥ ३९ ॥

jad agrē čānubandhē ča sukham mohanam ātmanah
nidrālasja-pramādottham tat tāmasam udāhritam

jat – kas; agrē – sākumā; ča – arī; anubandhē – beigās; ča – arī; sukham – laime; mohanam – maldīga; ātmanah – patības; nidrā – miega; ālasja – slinkuma; pramāda – un maldiem; uttham – radusies; tat – tā; tāmasam – tumsībā; udāhritam – ir teikts.

Un laime, kas ir akla pret sevis apzināšanos, kas ir maldīga no sākuma līdz galam un kas rodas no miega, slinkuma un maldiem, ir laime tumsībā.

SKAIDROJUMS: Kas rod prieku slinkumā un miegā, tas noteikti ir tumsībā, neziņā; kas nezina, kā darboties un kā nedarboties, arī ir neziņā. Tam, kas dzīvo tumsībā, viss ir maldi. Laimes nav ne sākumā, ne beigās. Kaislību cilvēks var būt laimīgs sākumā, kaut arī šī laime ir ātri gaistoša, un būt nelaimīgs beigās, bet tumsībā cilvēks cieš gan sākumā, gan beigās.

40. PANTS

न तदस्ति पृथिव्यां वा दिवि देवेषु वा पुनः ।
सत्त्वं प्रकृतिजैर्मुक्तं यदेभिः स्यात्त्रिभिर्गुणैः ॥ ४० ॥

na tad asti prithivjām vā divi dēvēšu vā punah
sattvam prakriti-džair muktam jad ēbhih sjāt tribhir gunaih

na – ne; tat – tas; asti – ir; prithivjām – uz Zemes; vā – vai; divi – augstākajās planētās; dēvēšu – starp padieviem; vā – vai; punah – atkal; sattvam – esamības; prakriti-džaih – dzimušas no materiālās dabas; muktam – atbrīvots; jat – kas; ēbhih – no šo ietekmes; sjāt – ir; tribhih – triju; gunaih – materiālās dabas īpašību.

Nav tādas būtnes – arī pie padieviem augstākajās planētās ne –, kas būtu brīva no šīm trijām materiālās dabas klēpi dzimušajām īpašībām.

SKAIDROJUMS: Šeit Dievs Kungs izdara kopsavilkumu par triju materiālās dabas īpašību ietekmi visā Visumā.

41. PANTS

ब्राह्मणक्षत्रियविशां शूद्राणां च परन्तप ।
कर्माणि प्रविभक्तानि स्वभावप्रभवैर्गुणैः ॥ ४१ ॥

brāhmana-kšatrija-višām šūdrānām ča parantapa
karmāni pravibhaktāni svabhāva-prabhavair gunaih

brāhmana – brāhmanu; kšatrija – kšatriju; višām – un vaišju; šūdrānām – šūdru; ča – un; parantapa – ienaidnieku uzvarētāj; karmāni – darbība; pravibhaktāni – dalās; svabhāva – viņu dabas; prabhavaih – dzimušas no; gunaih – materiālās dabas īpašībām.

Ak, ienaidnieku soģi. Brāhmani, kšatriji, vaišjas un šūdras atšķiras ar īpašībām, kas radušās no viņu dabas, atbilstoši materiālajām īpašībām.

42. PANTS

शमो दमस्तपः शौचं क्षान्तिरार्जवमेव च ।
ज्ञानं विज्ञानमास्तिक्यं ब्रह्मकर्म स्वभावजम् ॥ ४२ ॥

šamo damas tapah šaučam kšāntir ārdžavam ēva ča
gjānam vigjānam āstikjam brahma-karma svabhāva-džam

šamah – miers; damah – pašsavaldīšanās; tapah – askēze; šaučam – tīrība; kšāntih – pacietība; ārdžavam – godīgums; ēva – noteikti; ča – un; gjānam – zināšanas; vigjānam – gudrība; āstikjam – reliģiozitāte; brahma – brāhmana; karma – pienākums; svabhāva-džam – dzimis no viņa dabas.

Miers, pašsavaldīšanās, askēze, tīrība, pacietība, godīgums, zināšanas, gudrība un reliģiozitāte ir brāhmanu dabiskās īpašības, kuras izpaužas viņu darbībā.

43. PANTS

शौर्यं तेजो धृतिर्दाक्ष्यं युद्धे चाप्यपलायनम् ।
दानमीश्वरभावश्च क्षात्रं कर्म स्वभावजम् ॥ ४३ ॥

šaurjam tēdžo dhritir dākšjam juddhē čāpj apalājanam
dānam īšvara-bhāvaš ča kšātram karma svabhāva-džam

šaurjam – varonība; tēdžah – spēks; dhritih – noteiktība; dākšjam – attapība; juddhē – cīņā; ča – un; api – arī; apalājanam – neizvairīšanās; dānam – augstsirdība; īšvara – valdoša; bhāvah – daba; ča – un; kšātram – kšatrija; karma – pienākums; svabhāva-džam – radies no viņa dabas.

Varonība, spēks, noteiktība, attapība, drosme kaujā, augstsirdība un vadītprasme ir dabiskās kšatriju darbības īpašības.

44. PANTS

कृषिगोरक्ष्यवाणिज्यं वैश्यकर्म स्वभावजम् ।
परिचर्यात्मकं कर्म शूद्रस्यापि स्वभावजम् ॥ ४४ ॥

kriši-go-rakšja-vānidžjam vaišja-karma svabhāva-džam
paričarjātmakam karma šūdrasjāpi svabhāva-džam

kriši – aršana; go – govju; rakšja – aizsargāšana; vānidžjam – tirdzniecība; vaišja – vaišjas; karma – pienākums; svabhāva-džam – dzimis no viņa dabas; paričarjā – kalpošana; ātmakam – sastāvoša no; karma – pienākuma; šūdrasja – šūdru; api – arī; svabhāva-džam – dzimis no viņa dabas.

Lauksaimniecība, govju aizsargāšana un tirdzniecība ir dabiskais vaišju darbs, bet šūdrām jāstrādā un jākalpo citiem.

45. PANTS

स्वे स्वे कर्मण्यभिरतः संसिद्धिं लभते नरः ।
स्वकर्मनिरतः सिद्धिं यथा विन्दति तच्छृणु ॥ ४५ ॥

svē svē karmanj abhiratah samsiddhim labhatē narah
sva-karma-niratah siddhim jathā vindati tač čhrinu

svē svē – katrs savam; karmani – darbam; abhiratah – sekojot; samsiddhim – pilnību; labhatē – sasniedz; narah – cilvēks; sva-karma – savu pienākumu; niratah – pildot; siddhim – pilnību; jathā – kā; vindati – sasniedz; tat – to; šrinu – klausies.

Ikviens var sasniegt pilnību, sekojot savām darbības īpašībām. Tagad klausies, kā to izdarīt.

46. PANTS

यतः प्रवृत्तिर्भूतानां येन सर्वमिदं ततम् ।
स्वकर्मणा तमभ्यर्च्य सिद्धिं विन्दति मानवः ॥ ४६ ॥

jatah pravrittir bhūtānām jēna sarvam idam tatam
sva-karmanā tam abhjarčja siddhim vindati mānavah

jatah – no kura; pravrittih – izplūst; bhūtānām – visas dzīvās būtnes; jēna – kura; sarvam – viss; idam – tas; tatam – caurstrāvots; sva-karmanā – savus pienākumus; tam – Viņam; abhjarčja – godinot; siddhim – pilnību; vindati – sasniedz; mānavah – cilvēks.

Cilvēks var sasniegt pilnību, pildot savu pienākumu, ja godina Dievu Kungu, visu būtņu avotu, kas visu caurstrāvo.

SKAIDROJUMS: Kā teikts piecpadsmitajā nodaļā, visas dzīvās būtnes ir sīkas neatņemamas Visaugstā Kunga daļiņas. Tādējādi, Visaugstais Kungs ir visu dzīvo būtņu sākums. To apstiprina Vēdānta-sūtra: džanmādj asja jatah. Tāpēc Visaugstais Kungs ir ikvienas dzīvās būtnes dzīvības sākums. Un, kā teikts Bhagavad-gītas septītajā nodaļā, Visaugstais Kungs ar savām divām enerģijām, ārējo enerģiju un iekšējo enerģiju, visu caurstrāvo. Tāpēc jāgodina Visaugstais Kungs un Viņa enerģijas. Bhaktas vaišnavi parasti godina Visaugsto Kungu kopā ar Viņa iekšējo enerģiju. Viņa ārējā enerģija ir izkropļots iekšējās enerģijas atspulgs. Ārējā enerģija ir fons, bet Visaugstais Kungs ar savas pilnīgās daļas izvērsumu – Paramātmu – atrodas visur. Viņš ir visu padievu Virsdvēsele, visu cilvēku un dzīvnieku Virsdvēsele, Viņš ir visur. Cilvēkam jāzina, ka viņš ir Visaugstā Kunga neatņemama daļiņa, un tādēļ viņa pienākums ir kalpot Visaugstākajam. Ikvienam garīgi jākalpo Dievam Kungam pilnīgā Krišnas apziņā. Lūk, ko iesaka šis pants.

Ikvienam jāsaprot, ka viņam noteikto nodarbošanās veidu ir devis Hrišīkēša, jutekļu saimnieks. Un ar šī darba augļiem jāgodina Dieva Augstākā Personība Šrī Krišna. Ja cilvēks vienmēr tā domā, pilnīgi apzinās Krišnu, tad ar Dieva Kunga žēlastību viņš visu pilnīgi apjēdz. Tā ir dzīves pilnība. Dievs Kungs Bhagavad-gītā (12.7.) saka: tēšām aham samuddhartā. Visaugstais Kungs pats uzņemas atbrīvot šādu bhaktu. Tā ir visaugstākā dzīves pilnība. Lai kādu darbu cilvēks arī darītu, kalpojot Visaugstajam Kungam, viņš sasniedz visaugstāko pilnību.

47. PANTS

श्रेयान्स्वधर्मो विगुणः परधर्मात्स्वनुष्ठितात् ।
स्वभावनियतं कर्म कुर्वन्नाप्नोति किल्बिषम् ॥ ४७ ॥

šrējān sva-dharmo vigunah para-dharmāt sv-anušthitāt
svabhāva-nijatam karma kurvan nāpnoti kilbišam

šrējān – labāk; sva-dharmah – savs pienākums; vigunah – nepilnīgi pildīts; para-dharmāt – nekā cita pienākums; su-anušthitāt – veikts pilnīgi; svabhāva-nijatam – nolikto saskaņā ar dabu; karma – darbu; kurvan – darot; na – ne; āpnoti – iegūst; kilbišam – grēku sekas.

Labāk kaut nepilnīgi pildīt savu pienākumu, nekā pilnīgi darīt cita darbu. Pienākumi, kas atbilst cilvēka dabai, nekad nerada grēcīgas pretdarbības.

SKAIDROJUMS: Cilvēka dabiskais pienākums ir noteikts Bhagavad-gītā. Kā jau bija teikts iepriekšējā pantā, brāhmanu, kšatriju, vaišju un šūdru pienākumi ir doti saskaņā ar viņu dabas īpašībām. Nevajag pildīt cita pienākumu. Cilvēkam, kuru pēc dabas piesaista šūdru darbs, nevajag mākslīgi sevi saukt par brāhmanu, pat ja viņš ir dzimis brāhmanu ģimenē. Šādā veidā jādarbojas saskaņā ar savu dabu; darbs ir labs, ja ar to cilvēks kalpo Visaugstajam Kungam. Brāhmana dabiskais pienākums noteikti ir skaidrībā, bet, ja cilvēks pēc dabas nav skaidrībā, tad viņš nedrīkst atdarināt brāhmana pienākumu. Kšatrijam jeb vadītājam jādara daudzi nepatīkami darbi; kšatrijam jābūt vardarbīgam, lai nogalinātu ienaidniekus, un reizēm kšatrijam jāmelo diplomātijas nolūkos. Šāda vardarbība un divkosība saistīta ar politiku, bet kšatrijam tāpēc nav jāatsakās pildīt savus dabiskos pienākumus un nav jācenšas pildīt brāhmana pienākumi.

Jādarbojas tā, lai iepriecinātu Visaugsto Kungu. Piemēram, Ardžuna bija kšatrijs. Viņš vilcinājās un negribēja cīnīties ar pretiniekiem. Bet, ja šāda cīņa notiek Krišnas, Dieva Augstākās Personības, dēļ, tad nav jābaidās no pagrimšanas. Arī tirgotājam reizēm darījumos daudz jāmelo, lai gūtu ienākumus. Ja viņš tā nedarītu, tad nekādu ienākumu nebūtu. Dažreiz tirgotājs saka: «Mīļais pircēj, es tev visu pārdodu tā, kā pats esmu pircis.» Bet jāsaprot, ka bez ienākumiem neviens tirgotājs nespēj pastāvēt. Tāpēc, ja tirgotājs apgalvo, ka viņam nekādu ienākumu nav, tad tie ir salti meli. Bet tirgotājam nevajag domāt, ka viņam jāatsakās no pienākuma, kas prasa melot, un jāsāk darīt brāhmana darbs. Tas nav ieteikts. Nav svarīgi, vai cilvēks ir kšatrijs, vaišja vai šūdra, ja tikai viņš ar savu darbu kalpo Dieva Augstākajai Personībai. Pat brāhmaniem, kas pilda dažādus ziedojumus, reizēm jānogalina dzīvnieki, jo dažreiz tie šādās ceremonijās tiek upurēti. Gluži tāpat, ja kšatrijs pildot pienākumu nogalina ienaidnieku, tad viņš negrēko. Trešajā nodaļā šie jautājumi tika skaidri un sīki apskatīti: ikvienam jāstrādā Jagjas jeb Višnu, Dieva Augstākās Personības dēļ. Viss, kas darīts savu jutekļu apmierināšanai, sasaista. Secinājums tāds, ka ikvienam jādarbojas saskaņā ar iegūto dabas īpašību un jāstrādā vienīgi, lai kalpotu augstākajam mērķim, Visaugstajam Kungam.

48. PANTS

सहजं कर्म कौन्तेय सदोषमपि न त्यजेत् ।
सर्वारम्भा हि दोषेण धूमेनाग्निरिवावृताः ॥ ४८ ॥

saha-džam karma kauntēja sa-došam api na tjadžēt
sarvārambhā hi došēna dhūmēnāgnir ivāvritāh

saha-džam – dzimis reizē; karma – darbs; kauntēja – Kuntī dēls; sa-došam – ar trūkumiem; api – kaut arī; na – nav; tjadžēt – jāatmet; sarva-ārambhāh – jebkura uzdrošināšanās; hi – noteikti; došēna – ar trūkumiem; dhūmēna – ar dūmiem; agnih – uguns; iva – kā; āvritāh – pārklāta.

Kā uguni klāj dūmi, tā katrām pūlēm ir kāds trūkums. Tāpēc cilvēkam nevajag atteikties no darba, kas radies no viņa dabas, kaut arī tas varbūt ir trūkumu pilns, Kuntī dēls.

SKAIDROJUMS: Saistītajā dzīvē jebkurš darbs ir materiālās dabas īpašību piesārņots. Pat, ja cilvēks ir brāhmans, viņam jāizdara ziedojumi, kuros nepieciešams nogalināt dzīvniekus. Arī kšatrijam, lai cik dievbijīgs viņš nebūtu, ir jācīnās ar ienaidniekiem. No tā viņš izvairīties nevar. Lai arī cik dievbijīgs būtu tirgotājs, viņam reizēm nākas slēpt savus ienākumus, lai varētu turpināt darījumus, vai arī nākas kārtot nelikumīgus darījumus. Tas ir nepieciešams, no tā nevar izvairīties. Arī, ja cilvēks ir šūdra un kalpo sliktam saimniekam, tad viņam jāpilda saimnieka griba, pat, ja tas ir kaut kas tāds, ko neklātos darīt. Par spīti šiem trūkumiem jāturpina pildīt noliktie pienākumi, jo tie ir radušies no paša cilvēka dabas.

Šeit dots ļoti labs piemērs. Lai gan uguns ir tīra, no tās nāk dūmi. Tomēr dūmi nepadara uguni netīru. Kaut arī ugunij ir dūmi, tā tiek uzskatīta par vistīrāko no pamatvielām. Ja cilvēks grib pamest kšatrija darbu un uzņemties brāhmana pienākumu, tad viņš nevar būt drošs, ka brāhmana darbā nebūs nepatīkamu pienākumu. Varam secināt, ka materiālajā pasaulē neviens nevar būt pilnīgi brīvs no materiālās dabas sārņiem. Šajā ziņā ļoti labs ir piemērs par uguni un dūmiem. Kad ziemā cilvēks velk ārā no ugunskura akmeni, dažreiz no dūmiem sūrst acis un citas ķermeņa daļas, bet par spīti visiem traucēkļiem uguns tomēr ir jāizmanto. Gluži tāpat nevajag atteikties no sava dabiskā pienākuma, ja tajā ir kaut kas nepatīkams. Gluži otrādi, apņēmīgi jākalpo Visaugstajam Kungam, pildot savu dabisko pienākumu Krišnas apziņā. Tā ir pilnība. Kad cilvēks pilda savu dabisko pienākumu, lai iepriecinātu Visaugsto Kungu, tad visi šā pienākuma trūkumi tiek iznīcināti. Kad darba augļi ir šķīstīti, cilvēks, garīgi kalpojot, pilnībā ierauga savu «es», un tā ir sevis apzināšanās.

49. PANTS

असक्तबुद्धिः सर्वत्र जितात्मा विगतस्पृहः ।
नैष्कर्म्यसिद्धिं परमां सन्न्यासेनाधिगच्छति ॥ ४९ ॥

asakta-buddhih sarvatra džitātmā vigata-sprihah
naiškarmja-siddhim paramām sannjāsēnādhigaččhati

asakta-buddhih – kura saprāts nav pieķēries; sarvatra – visur; džita-ātmā – savaldītu prātu; vigata-sprihah – bez materiālām vēlmēm; naiškarmja-siddhim – pretdarbību brīvības pilnību; paramām – augstāko; sannjāsēna – ar atsacīšanās dzīves kārtu; adhigaččhati – cilvēks sasniedz.

Kas valda pār sevi, ir nepieķēries un atmet visas materiālās baudas, tas ar atsacīšanos var sasniegt augstāko brīvību no pretdarbībām.

SKAIDROJUMS: Īstena atsacīšanās nozīmē, ka cilvēkam vienmēr jāuzskata sevi par neatņemamu Visaugstā Kunga daļiņu un jāsaprot, ka viņam nav tiesību baudīt sava darba augļus. Tā kā viņš ir neatņemama Visaugstā Kunga daļiņa, arī darba augļi jābauda Visaugstajam Kungam. Lūk, kāda ir īstena Krišnas apziņa. Kas darbojas Krišnas apziņā, tas patiešām ir sanjāsī, cilvēks atsacīšanās dzīves kārtā. Kam ir šāda izpratne, tas ir laimīgs, jo viņš patiešām darbojas Visaugstākā labad. Tāpēc viņš nav pieķēries nekam materiālam; viņš pārstāj meklēt tajā prieku un gūst pārpasaulīgu laimi, kalpojot Dievam Kungam. Sanjāsī jābūt brīvam no agrākās darbības sekām, bet Krišnas apziņas cilvēks, gluži dabiski, sasniedz pilnību, pat nepieņemot tā saucamo atsacīšanās dzīves kārtu. Šādu prāta stāvokli sauc par jogārūdhu, jogas pilnību. Kā teikts trešajā nodaļā: jas tv ātma-ratir ēva sjāt – kas ir apmierināts sevī, tas nebaidās ne no kādām savas darbības sekām.

50. PANTS

सिद्धिं प्राप्तो यथा ब्रह्म तथाप्नोति निबोध मे ।
समासेनैव कौन्तेय निष्ठा ज्ञानस्य या परा ॥ ५० ॥

siddhim prāpto jathā brahma tathāpnoti nibodha mē
samāsēnaiva kauntēja ništhā gjānasja jā parā

siddhim – pilnību; prāptah – sasniedzot; jathā – kā; brahma – Visaugstāko; tathā – tā; āpnoti – sasniedz; nibodha – centies saprast; mē – no Manis; samāsēna – kopsavilkumā; ēva – noteikti; kauntēja – Kuntī dēls; ništhā – pakāpi; gjānasja – zināšanu; jā – kura; parā – pārpasaulīga.

Kuntī dēls! Tagad Es tev īsumā pastāstīšu, kā cilvēks, kas sasniedzis šo pilnību, var sasniegt augstāko pilnību, Brahmanu, augstākās zināšanas.

SKAIDROJUMS: Dievs Kungs apraksta Ardžunam, kā sasniegt augstāko pilnību, pildot savu dabisko pienākumu, pildot to Dieva Augstākās Personības labad. Cilvēks sasniedz augstāko Brahmana pakāpi, vienkārši atsakoties no darba augļiem Visaugstā Kunga dēļ. Lūk, kāds ir sevis apzināšanās ceļš. Īstenā zināšanu pilnība ir tīrā Krišnas apziņa, kas aprakstīta nākamajos pantos.

51.–53. PANTS

बुद्ध्या विशुद्धया युक्तो धृत्यात्मानं नियम्य च ।
शब्दादीन्विषयांस्त्यक्त्वा रागद्वेषौ व्युदस्य च ॥ ५१ ॥
विविक्तसेवी लघ्वाशी यतवाक्कायमानसः ।
ध्यानयोगपरो नित्यं वैराग्यं समुपाश्रितः ॥ ५२ ॥
अहङ्कारं बलं दर्पं कामं क्रोधं परिग्रहम् ।
विमुच्य निर्ममः शान्तो ब्रह्मभूयाय कल्पते ॥ ५३ ॥

buddhjā višuddhajā jukto dhritjātmānam nijamja ča
šabdādīn višajāms tjaktvā rāga-dvēšau vjudasja ča

vivikta-sēvī laghv-āšī jata-vāk-kāja-mānasah
dhjāna-joga-paro nitjam vairāgjam samupāšritah

ahankāram balam darpam kāmam krodham parigraham
vimučja nirmamah šānto brahma-bhūjāja kalpatē

buddhjā – ar saprātu; višuddhajā – pilnīgi attīrīts; juktah – nodarbināts; dhritjā – ar noteiktību; ātmānam – sevi; nijamja – ierobežojot; ča – arī; šabda-ādīn – kā skaņu; višajān – jutekļu priekšmetus; tjaktvā – atmetot; rāga – pieķeršanos; dvēšau – un naidu; vjudasja – liekot pie malas; ča – arī; vivikta-sēvī – dzīvojot vientuļā vietā; laghu-āšī – maz ēdot; jata – savaldītu; vāk – runu; kāja – ķermeni; mānasah – un prātu; dhjāna-joga-parah – iegrimis transā; nitjam – nepārtraukti, divdesmit četras stundas diennaktī; vairāgjam – atsacīšanās; samupāšritah – patvērumu pieņēmis; ahankāram – neīstā «es»; balam – viltus spēka; darpam – viltus lepnuma; kāmam – iekāres; krodham – dusmu; parigraham – un materiālu lietu pieņemšanas; vimučja – atbrīvots no; nirmamah – neuzskatot neko par savu; šāntah – mierīgs; brahma-bhūjāja – lai apzinātos sevi; kalpatē – piemērots.

Tas, kuru šķīstījis saprāts, un kurš ar noteiktību valda pār prātu, atmetot jutekļu apmierināšanas priekšmetus un ir brīvs no pieķeršanās un nepatikas, kas dzīvo vientuļā vietā, maz ēd, valda pār ķermeni, prātu un runu, kas vienmēr ir iegrimis sevī, atsacījies no visa, brīvs no neīstā «es», viltus spēka, viltus lepnuma, iekāres, dusmām un materiālu lietu pieņemšanas, kas neko neuzskata par savu un ir mierīgs – tas noteikti nonāk sevis apzināšanās līmenī.

SKAIDROJUMS: Kad cilvēks ir šķīstījies ar saprātu, viņš pastāvīgi atrodas skaidrībā. Tādējādi viņš sāk valdīt pār prātu un vienmēr ir transā. Viņš nav pieķēries jutekļu apmierināšanas priekšmetiem un ir brīvs no piesaistības un nepatikas pret darbību. Šāds atsacījies cilvēks pilnīgi dabiski dod

priekšroku dzīvei vientuļā vietā, neēd vairāk kā vajadzīgs un vada ķermeņa un prāta darbību. Viņam nav neīstā «es», jo viņš neuzskata ķermeni par sevi. Viņš arī nevēlas padarīt ķermeni resnu un spēcīgu, pieņemot tik daudzas materiālas lietas. Tā kā šādam cilvēkam nav ķermeniskās dzīves izpratnes, viņam nav arī viltus lepnuma. Viņš ir apmierināts ar visu, kas nāk ar Dieva Kunga žēlastību, un nekad nedusmojas, ja nevar apmierināt jutekļus. Viņš arī nepūlas iegūt jutekļu priekšmetus. Pilnīgi atbrīvojies no neīstā «es», viņš zaudē pieķeršanos visam materiālajam un sasniedz Brahmana apziņu. Šo līmeni sauc par brahmabhūtas līmeni. Kad cilvēks ir brīvs no dzīves materiālās izpratnes, viņš kļūst mierīgs un nesatraucams. Tas aprakstīts Bhagavad-gītā (2.70.):

āpūrjamānam ačala-pratištham
samudram āpah pravišanti jadvat
tadvat kāmā jam pravišanti sarvē
sa šāntim āpnoti na kāma-kāmī

«Okeānu vienmēr pilda upes, bet tas ir un paliek nemainīgs. Un tikai tāds cilvēks, kuru nesatrauc vēlmju nepārtrauktā straume, var sasniegt mieru, bet ne tas, kas vēlmes cenšas apmierināt.»

54. PANTS

ब्रह्मभूतः प्रसन्नात्मा न शोचति न काङ्क्षति ।
समः सर्वेषु भूतेषु मद्भक्तिं लभते पराम् ॥ ५४ ॥

brahma-bhūtah prasannātmā na šočati na kānkšati
samah sarvēšu bhūtēšu mad-bhaktim labhatē parām

brahma-bhūtah – viens ar Absolūtu; prasanna-ātmā – pilnīgi priecīgs; na – ne; šočati – žēlojas; na – ne; kānkšati – vēlas; samah – vienāds; sarvēšu – pret visām; bhūtēšu – dzīvajām būtnēm; mat-bhaktim – garīgo kalpošanu Man; labhatē – sasniedz; parām – pārpasaulīgo.

Kas pacēlies pāri visam, tas tūlīt izprot Augstāko Brahmanu un iegūst pilnīgu prieku. Viņš nežēlojas un nevēlas iegūt neko. Viņš ir vienāds pret visām būtnēm. Šādā stāvoklī cilvēks uzsāk tīru garīgo kalpošanu Man.

SKAIDROJUMS: Impersonālistam brahmabhūtas pakāpe jeb saplūšana ar Absolūtu ir augstākais, kas var būt. Bet personālistam jeb tīram bhaktam ir jāiet tālāk līdz tīrai garīgai kalpošanai. Tas nozīmē, ka cilvēks, kas tīri garīgi kalpo Visaugstajam Kungam, jau ir atbrīves pakāpē, ko sauc par brahmabhūtu, vienotību ar Absolūtu. Kas nav vienots ar Augstāko, Absolūtu, tas nevar kalpot Viņam. Absolūtajā izpratnē kalps un tas, kam kalpo, neatšķiras, tomēr augstākajā garīgajā izpratnē atšķirība pastāv.

Materiālajā dzīves izpratnē, kad cilvēks darbojas jutekļu apmierināšanai, ciešanas ir, bet absolūtajā pasaulē, kad viņš tīri garīgi kalpo, nekādu ciešanu nav. Bhaktam, kas apzinās Krišnu, nav ko vēlēties un par ko skumt. Tā kā Dievs ir pilnīgs, dzīvā būtne, kas kalpo Dievam Krišnas apziņā, arī kļūst sevī pilna. Tāda būtne ir kā upe, kurā nav netīra ūdens. Tā kā bhakta nedomā ne par ko citu kā vienīgi par Krišnu, viņš, dabiski, vienmēr ir prieka pilns. Viņš nežēlojas par materiālu zaudējumu un netiecas pēc ieguvumiem, jo ir piepildīts ar kalpošanu Dievam. Bhakta nevēlas materiālas baudas, jo zina, ka ikviena dzīvā būtne ir sīka, neatņemama Visaugstā Kunga daļiņa, tāpēc mūžīgi kalpo Viņam. Viņš neuzskata materiālajā pasaulē vienu par augstāku un otru par zemāku; augstums un zemums ir gaistoši, un bhaktam nav nekāda sakara ar to, kas uz laiku parādās un pēc tam pazūd. Viņam akmens un zelts ir vienlīdz vērtīgi. Šis ir brahmabhūtas līmenis, un tīrs bhakta to ļoti viegli sasniedz. Šajā esamības pakāpē doma par saplūšanu ar Augstāko Brahmanu un savas individualitātes iznīcināšanu kļūst līdzīga ellei, doma par debesu valstības sasniegšanu liekas kā murgs, un jutekļi pārvēršas par čūskām ar izlauztiem zobiem. No čūskas, kurai izlauzti zobi, nav jābaidās un nav jābaidās no jutekļiem, kad tie ir savaldīti paši par sevi. Materiāli slimam cilvēkam pasaule ir ciešanu pilna, bet bhaktam visa pasaule ir kā Vaikuntha jeb garīgās debesis. Augstākā šī materiālā Visuma

personība bhaktam nav svarīgāka par skudru. Šādu līmeni var sasniegt ar Kunga Čaitanjas žēlastību, kurš šajā laikmetā sludināja tīru garīgo kalpošanu.

55. PANTS

भक्त्या मामभिजानाति यावान्यश्चास्मि तत्त्वतः ।
ततो मां तत्त्वतो ज्ञात्वा विशते तदनन्तरम् ॥ ५५ ॥

bhaktjā mām abhidžānāti jāvān jaš čāsmi tattvatah
tato mām tattvato gjātvā višatē tad-anantaram

bhaktjā – ar tīru garīgo kalpošanu; mām – Mani; abhidžānāti – var iepazīt; jāvān – kāds; jah ča asmi – Es esmu; tattvatah – patiesībā; tatah – tad; mām – Mani; tattvatah – patiešām; gjātvā – zinot; višatē – ieiet; tat-anantaram – pēc tam.

Mani, Dieva Augstāko Personību, var patiešām saprast tikai ar garīgo kalpošanu. Kad cilvēks ar bhakti pilnīgi apzinās Mani, tad viņš var ieiet Manā valstībā.

SKAIDROJUMS: Dieva Augstāko Personību Krišnu un Viņa pilnīgās daļas nav iespējams saprast ar prātošanu, to nespēj aptvert nebhaktas. Ja kāds vēlas izprast Dieva Augstāko Personību, tad viņam tīra bhaktas vadībā tīri garīgi jākalpo. Citādi patiesība par Dieva Augstāko Personību vienmēr paliks apslēpta. Kā jau teikts Bhagavad-gītā (7.25.): nāham prakāšah sarvasja – Viņš katram neatklājas. Neviens nespēj izprast Dievu tikai ar augstu izglītību vai prātošanu. Krišnu spēj apjēgt tikai tas, kas patiešām darbojas Krišnas apziņā un garīgi kalpo. Augstskolas diploms šeit neder.

Kas pilnībā pārzina Krišnas zinātni, tas kļūst piemērots ieiešanai garīgajā valstībā, Krišnas mājvietā. Tas, ka cilvēks kļūst par Brahmanu nenozīmē, ka viņš zaudē identitāti. Pastāv garīgā kalpošana, un kamēr vien tā ir, jābūt Dievam, bhaktam un garīgās kalpošanas norisei. Šādas zināšanas nekad nezūd, arī pēc atbrīves ne. Atbrīve ietver sevī atbrīvošanos no dzīves materiālās izpratnes; garīgajā dzīvē ir tā pati atšķirība, tā pati individualitāte, tikai tīrā Krišnas apziņā. Nevajag kļūdaini uzskatīt, ka vārds «višatē», «ieiet Manī», runā par labu monistu teorijai, ka būtne sajaucas ar bezpersonisko Brahmanu viendabīgā maisījumā. Tas tā nav. Vārds «višatē» nozīmē, ka būtne var ieiet Visaugstā Kunga mājvietā ar visu savu individualitāti, lai būtu kopā ar Viņu un kalpotu Viņam. Piemēram, zaļš putns ielido zaļā kokā nevis tāpēc, lai saplūstu ar koku, bet gan tāpēc, lai baudītu koka augļus. Impersonālisti parasti runā par upi, kas ietek okeānā un saplūst ar to. Tas var darīt laimīgus impersonālistus, bet personālists saglabā savu personisko individualitāti kā zivs okeānā. Ienirstot dziļi okeānā, mēs redzam daudzas dzīvās būtnes. Virspusēja iepazīšanās ar okeānu ir nepietiekama; pilnībā jāzina visas radības, kas dzīvo tā dziļumos.

Tā kā bhakta tīri garīgi kalpo, viņš dziļi spēj izprast Visaugstā Kunga pārpasaulīgās īpašības un varenību. Kā teikts vienpadsmitajā nodaļā, Viņu var saprast tikai ar garīgo kalpošanu. Tas pats ir apstiprināts arī šeit – ar garīgo kalpošanu cilvēks var saprast Dieva Augstāko Personību un ieiet Viņa valstībā.

Kad cilvēks sasniedz brahmabhūtas līmeni jeb atbrīvojas no materiālās izpratnes, viņš sāk garīgi kalpot, klausoties par Dievu Kungu. Ja cilvēks klausās par Visaugsto Kungu, tad brahmabhūtas līmenis nāk pats no sevis un pazūd materiālie sārņi – alkatība un kāre apmierināt jutekļus. Jo vairāk bhaktas sirds attīrās no iekāres un vēlmēm, jo vairāk viņš pieķeras kalpošanai Dievam Kungam un ar šo pieķeršanos atbrīvojas no materiālajiem sārņiem. Šajā dzīves pakāpē viņš spēj saprast Visaugsto Kungu. Tas teikts arī Šrīmad Bhāgavatamā. Pēc atbrīves bhakti jeb pārpasaulīgā kalpošana turpinās. Vēdānta-sūtra (4.1.12.) to apstiprina: ā-prājanāt tatrāpi hi drištam. Tas nozīmē, ka pēc atbrīves garīgā kalpošana turpinās. Šrīmad Bhāgavatama apraksta īstu bhakti atbrīvi kā dzīvās būtnes atgriešanos savā identitātē, savā dabiskajā stāvoklī. Dabiskais stāvoklis jau tika izskaidrots: katra dzīvā būtne ir sīka un neatņemama Visaugstā Kunga daļiņa. Tāpēc tās dabiskais stāvoklis ir kalpošana. Pēc atbrīves kalpošana nebeidzas. Īsta atbrīve ir atbrīve no aplamas dzīves izpratnes.

56. PANTS

सर्वकर्माण्यपि सदा कुर्वाणो मद्व्यपाश्रयः ।
मत्प्रसादादवाप्नोति शाश्वतं पदमव्ययम् ॥ ५६ ॥

sarva-karmānj api sadā kurvāno mad-vjapāšrajah
mat-prasādād avāpnoti šāšvatam padam avjajam

sarva – visus; karmāni – darbus; api – kaut arī; sadā – vienmēr; kurvānah – darot; mat-vjapāšrajah – Manis aizsargāts; mat-prasādāt – ar Manu žēlastību; avāpnoti – sasniedz; šāšvatam – mūžīgo; padam – mājvietu; avjajam – neiznīcināmo.

Lai gan Mans tīrais bhakta dara visvisādus darbus, viņš, Manis aizsargāts, ar Manu žēlastību sasniedz mūžīgo un neiznīcināmo mājvietu.

SKAIDROJUMS: Vārds «mad-vjapāšrajah» nozīmē «Visaugstā Kunga aizsardzībā». Tīrs bhakta, lai atbrīvotos no materiālajiem sārņiem darbojas Visaugstā Kunga vai Viņa pārstāvja, garīgā skolotāja vadībā. Tīru bhaktu neierobežo laiks. Viņš cauru dienu un nakti pilnīgi veltī sevi darbībai Visaugstā Kunga vadībā. Un pret bhaktu, kurš tādā veidā darbojas Krišnas apziņā Dievs Kungs ir ļoti labs. Par spīti visām grūtībām, šāds bhakta galu galā nonāk pārpasaulīgajā mājvietā Krišnalokā. Viņš tur noteikti nonāk, par to nav jāšaubās. Šai augstākajā mājvietā nekas nemainās, viss ir mūžīgs, neiznīcināms un zināšanu pilns.

57. PANTS

चेतसा सर्वकर्माणि मयि सन्न्यस्य मत्परः ।
बुद्धियोगमुपाश्रित्य मच्चित्तः सततं भव ॥ ५७ ॥

čētasā sarva-karmāni maji sannjasja mat-parah
buddhi-jogam upāšritja mač-čittah satatam bhava

čētasā – ar saprātu; sarva-karmāni – visādus darbus; maji – Man; sannjasja – atdodot; mat-parah – Manis aizsargāts; buddhi-jogam – garīgi darbojoties; upāšritja – patveroties; mat-čittah – Manis apziņā; satatam – nepārtraukti, divdesmit četras stundas diennaktī; bhava – kļūsti.

Jebkurā darbā paļaujies uz Mani un Es tevi aizsargāšu. Kalpo Man un pilnīgi apzinies Mani.

SKAIDROJUMS: Kad cilvēks darbojas Krišnas apziņā, viņš nedarbojas kā pasaules valdnieks. Jādarbojas kā kalpam pilnīgā Visaugstā Kunga vadībā. Kalps nav neatkarīgs. Viņš darbojas tikai pēc saimnieka norādījumiem. Kalpu, kurš darbojas saimnieka labā, neskar ieguvumi un zaudējumi. Viņš tikai uzticīgi pilda savu pienākumu saskaņā ar Dieva Kunga gribu. Varētu iebilst, ka Ardžuna darbojās tiešā Krišnas vadībā, bet ko lai dara, ja Krišnas nav klāt? Ja cilvēks darbojas saskaņā ar Krišnas norādījumiem, kas doti šajā grāmatā, kā arī Krišnas pārstāvja vadībā, tad iznākums ir tāds pats. Šajā pantā ļoti svarīgs ir sanskrita vārds «mat-parah». Tas norāda, ka dzīvē nav nekāda cita mērķa, kā vienīgi darbība Krišnas apziņā Krišnas iepriecināšanai. Un tā darbojoties, jādomā vienīgi par Krišnu: «Krišna man ir licis darīt šo darbu.» Tādā veidā darbojoties, cilvēkam, dabiski, jādomā par Krišnu. Lūk, kāda ir pilnīga Krišnas apziņa. Tomēr jāatceras, ka nedrīkst patvaļīga darba augļus piedāvāt Visaugstajam Kungam. Tāda darbošanās nav garīgā kalpošana Krišnas apziņā. Jādarbojas saskaņā ar Krišnas norādījumiem. Tas ir ļoti svarīgi. Krišnas norādījumi nāk pa mācekļu pēctecību no īstena garīgā skolotāja. Tāpēc garīgā skolotāja norādījums jāuzņem kā dzīves galvenais pienākums. Ja cilvēkam ir īstens garīgais skolotājs un viņš darbojas pēc tā norādījumiem, tad par dzīves pilnības sasniegšanu Krišnas apziņā nav ko šaubīties.

58. PANTS

मच्चित्तः सर्वदुर्गाणि मत्प्रसादात्तरिष्यसि ।
अथ चेत्त्वमहङ्कारान्न श्रोष्यसि विनङ्क्ष्यसि ॥ ५८ ॥

mač-čittah sarva-durgāni mat-prasādāt tarišjasi
atha čēt tvam ahankārān na šrošjasi vinankšjasi

mat – Manis; čittah – apziņā; sarva – visus; durgāni – šķēršļus; mat-prasādāt – ar Manu žēlastību; tarišjasi – pārvarēsi; atha – bet; čēt – ja; tvam – tu; ahankārāt – neīstā «es» dēļ; na šrošjasi – neklausīsies; vinankšjasi – pazudīsi.

Ja tu apzināsies Mani, tad ar Manu žēlastību pārvarēsi visus saistītās dzīves šķēršļus, bet, ja darbosies neīstajā sevis apziņā un neklausīsi Mani, tad pazudīsi.

SKAIDROJUMS: Kas pilnīgi apzinās Krišnu, tas netiecas bez vajadzības pildīt savas esamības pienākumus. Nejēgas šo lielo brīvību no visām vēlmēm nespēj saprast. Tam, kas darbojas Krišnas apziņā, Kungs Krišna kļūst par vistuvāko draugu. Krišna vienmēr gādā, lai Viņa draugam būtu ērti, Viņš veltī sevi draugam, kas cauru dienu un nakti uzticīgi darbojas, lai iepriecinātu Dievu Kungu. Tāpēc nevienam nevajag ļaut, lai viņu aizvelk projām ķermeniskās dzīves izpratnes neīstais «es». Nevajag sevi maldīgi uzskatīt par brīvu darboties un neatkarīgu no materiālās dabas likumiem. Cilvēks jau atrodas stingro materiālās dabas likumu varā. Bet, tiklīdz viņš darbojas Krišnas apziņā, viņš ir atbrīvots, brīvs no materiālā apjukuma. Vienmēr jāatceras, ka tas, kas nedarbojas Krišnas apziņā, pazūd materiālajā atvarā, dzimšanas un nāves okeānā. Neviena saistītā dvēsele patiesībā nezina, kas ir jādara un kas nav jādara, bet, kas darbojas Krišnas apziņā ir brīvs darbībā, jo Krišna vienmēr iekšienē saka kā rīkoties, un to apstiprina garīgais skolotājs.

59. PANTS

यदहङ्कारमाश्रित्य न योत्स्य इति मन्यसे ।
मिथ्यैष व्यवसायस्ते प्रकृतिस्त्वां नियोक्ष्यति ॥ ५९ ॥

jad ahankāram āšritja na jotsja iti manjasē
mithjaiša vjavasājas tē prakritis tvām nijokšjati

jat – ja; ahankāram – neīstajā «es»; āšritja – patveroties; na jotsjē – necīnīšos; iti – tā; manjasē – domā; mithjā ēšah – maldīga tā visa; vjavasājah – noteiktība; tē – tava; prakritih – materiālā daba; tvām – tev; nijokšjati – darboties liks.

Tu maldīsies, ja neklausīsi Mani un necīnīsies. Tava daba tā kā tā liks tev karot.

SKAIDROJUMS: Ardžuna bija karotājs, dzimis ar kšatrija dabu. Tāpēc cīnīšanās bija viņa dabiskais pienākums. Bet neīstā «es» dēļ viņš baidījās, ka, nogalinot skolotāju, vectēvu un draugus, pār viņu nāks grēku sekas. Patiesībā viņš sevi uzskatīja par darbības saimnieku, it kā pats noteiktu šādas darbības slikto vai labo iznākumu. Viņš bija aizmirsis, ka blakus stāv Dieva Augstākā Personība un aicina cīnīties. Lūk, kā var aizmirst saistītā dvēsele. Dieva Augstākā Personība norāda, kas ir labs un kas slikts, un cilvēkam tikai jādarbojas Krišnas apziņā, lai sasniegtu dzīves pilnību. Neviens nevar nosacīt likteni tā, kā to var Visaugstais Kungs, tāpēc vislabākais ir uzklausīt Viņa norādījumus un darboties. Nedrīkst neievērot Dieva Augstākās Personības vai garīgā skolotāja, Dieva pārstāvja norādījumus. Dieva Augstākās Personības griba jāizpilda nevilcinoties, un tad cilvēks būs drošībā jebkuros apstākļos.

60. PANTS

स्वभावजेन कौन्तेय निबद्धः स्वेन कर्मणा ।
कर्तुं नेच्छसि यन्मोहात्करिष्यस्यवशोपि तत् ॥ ६० ॥

svabhāva-džēna kauntēja nibaddhah svēna karmanā
kartum nēččhasi jan mohāt karišjasj avašo 'pi tat

svabhāva-džēna – dzimis no tavas dabas; kauntēja – Kuntī dēls; nibaddhah – sasaistīts; svēna – savu; karmanā – darbību; kartum – darīt; na – ne; iččhasi – vēlies; jat – kas; mohāt – maldos; karišjasi – darīsi; avašah – ne pēc savas gribas; api – pat; tat – to.

Tikai maldos tu tagad negribi darīt tā, kā Es teicu. Bet tava daba piespiedīs darīt to pašu, Kuntī dēls.

SKAIDROJUMS: Ja cilvēks atsakās darboties pēc Visaugstā Kunga norādījumiem, tad viņu piespiež darboties īpašības, kurās viņš atrodas. Ikvienu ir apbūris noteikts dabas īpašību savienojums, un viņš atbilstoši darbojas. Bet kas brīvprātīgi pilda Visaugstā Kunga norādījumus, tas iegūst slavu.

61. PANTS

ईश्वरः सर्वभूतानां हृद्देशेऽर्जुन तिष्ठति ।
भ्रामयन्सर्वभूतानि यन्त्रारूढानि मायया ॥ ६१ ॥

īšvarah sarva-bhūtānām hrid-dēšē 'rdžuna tišthati
bhrāmajan sarva-bhūtāni jantrārūdhāni mājajā

īšvarah – Visaugstais Kungs; sarva-bhūtānām – visu dzīvo būtņu; hrit-dēšē – sirdī; ardžuna – Ardžuna; tišthati – atrodas; bhrāmajan – liek ceļot; sarva-bhūtāni – visām dzīvajām būtnēm; jantra – mašīnā; ārūdhani – novietotas; mājajā – materiālās enerģijas apburtas.

Ardžuna! Visaugstais Kungs mājo ikvienā sirdī un vada visu būtņu gaitas, bet būtnes tikai sēž materiālās enerģijas radītajā mašīnā.

SKAIDROJUMS: Ardžuna nebija augstākais zinātājs, un viņa lēmums cīnīties vai necīnīties bija ierobežotā saprāta nosacīts. Kungs Krišna jau norādīja, ka atsevišķā dvēsele nav visa kalngals. Pati Dieva Augstākā Personība Krišna atrodas dzīvās būtnes sirdī vienuviet esošās Virsdvēseles veidolā un vada būtni. Nomainījusi ķermeņus, dzīvā būtne aizmirst savus agrākos darbus, bet Virsdvēsele, kas zina pagātni, tagadni un nākotni, ir visas darbības lieciniece. Tāpēc visas dzīvo būtņu darbības vada Virsdvēsele. Dzīvā būtne saņem to, ko pelnījusi, un to nes materiālais ķermenis, kuru Virsdvēseles vadībā radījusi materiālā enerģija. Tiklīdz dzīvā būtne ir ievietota noteikta veida ķermenī, tai nākas darboties ķermenisko apstākļu ietekmē. Cilvēks, kas brauc jaudīgā mašīnā, brauc ātrāk, nekā tas, kurš brauc mazākas jaudas mašīnā, kaut arī dzīvās būtnes – vadītāji var būt vienādi. Gluži tāpat pēc Augstākās Dvēseles gribas materiālā daba darina noteikta veida būtnēm noteikta veida ķermeņus, lai tās varētu darboties saskaņā ar savām agrākajām vēlmēm. Dzīvās būtnes nav neatkarīgas. Nevajag uzskatīt sevi par neatkarīgu no Dieva Augstākās Personības. Atsevišķā dvēsele vienmēr ir pakļauta Dievam Kungam. Tāpēc mūsu pienākums ir uzticēt sevi Viņam, un uz to norāda nākamais pants.

62. PANTS

तमेव शरणं गच्छ सर्वभावेन भारत ।
तत्प्रसादात्परां शान्तिं स्थानं प्राप्स्यसि शाश्वतम् ॥ ६२ ॥

tam ēva šaranam gaččha sarva-bhāvēna bhārata
tat-prasādāt parām šāntim sthānam prāpsjasi šāšvatam

tam – Viņam; ēva – noteikti; šaranam gaččha – uztici sevi; sarva-bhāvēna – visādā ziņā; bhārata – Bharatas dēls; tat-prasādāt – ar Viņa žēlastību; parām – pārpasaulīgu; šāntim – mieru; sthānam – mājvietu; prāpsjasi – sasniegsi; šāšvatam – mūžīgo.

Bharatas pēcteci, pilnīgi uztici sevi Viņam. Ar Viņa žēlastību Tu iegūsi pārpasaulīgu mieru un sasniegsi augstāko mūžīgo mājvietu.

SKAIDROJUMS: Tāpēc dzīvai būtnei jāuztic sevi Dieva Augstākajai Personībai, kas atrodas ikvienā sirdī un var atbrīvot no jebkādām materiālās esamības ciešanām. Tā uzticot sevi, cilvēks ne tikai atbrīvojas no visām dzīves ciešanām, bet arī galu galā sasniedz Visaugsto Dievu. Pārpasaulīgā valstība atainota Vēdu rakstos (Rigvēda 1.22.20.): tad višnoh paramam padam. Tā kā viss radītais ir Dieva valstība, viss materiālais patiesībā ir garīgs, bet parama pada īpaši norāda uz mūžīgo valstību, ko sauc par garīgajām debesīm jeb Vaikunthu.

Piecpadsmitajā Bhagavad-gītas nodaļā teikts: sarvasja čāham hridi sannivištah – Dievs Kungs atrodas ikviena sirdī. Tāpēc šis ieteikums – uzticēt sevi Virsdvēselei iekšienē – nozīmē uzticēt sevi Dieva Augstākajai Personībai Krišnam. Ardžuna jau atzina Krišnu par Visaugstāko desmitajā nodaļā kā param brahma param dhāma. Ardžuna atzina Krišnu par Dieva Augstāko Personību un visu dzīvo būtņu augstāko mājvietu, ne tikai balstoties uz paša pieredzi, bet arī uz tādām diženām autoritātēm kā Nāradu, Asitu, Dēvalu un Vjāsu.

63. PANTS

इति ते ज्ञानमाख्यातं गुह्याद्गुह्यतरं मया ।
विमृश्यैतदशेषेण यथेच्छसि तथा कुरु ॥ ६३ ॥

iti tē gjānam ākhjātam guhjād guhjataram majā
vimrišjaitad ašēšēna jathēčchasi tathā kuru

iti – tā; tē – tev; gjānam – zināšanas; ākhjātam – aprakstītas; guhjāt – nekā noslēpumainas; guhjataram – vēl noslēpumainākas; majā – Manis; vimrišja – apsver; ētat – to; ašēšēna – pilnīgi; jathā – kā; ičchasi – vēlies; tathā – tā; kuru – dari.

Nu Es tev esmu atklājis zināšanas, kas ir vēl lielāks noslēpums nekā iepriekšējās. Labi apdomā visu un dari kā vēlies.

SKAIDROJUMS: Dievs Kungs jau ir izskaidrojis Ardžunam brahmabhūtas zināšanas. Kurš atrodas brahma-bhūtas stāvoklī, tas ir prieka pilns, viņš nekad neskumst un neko nevēlas. Tas viss ir pateicoties noslēpumainajām zināšanām. Krišna atklāj arī zināšanas par Virsdvēseli. Arī tās ir Brahmana zināšanas, zināšanas par Brahmanu, bet tās ir augstākas.

Šeit vārdi «jathēčhasi tathā kuru» – «Dari kā vēlies» norāda, ka Dievs Kungs neiejaucas dzīvās būtnes sīkajā neatkarībā. Bhagavad-gītā Dievs Kungs ir vispusīgi izskaidrojis, kā būtne var pacelties augstākā dzīves stāvoklī. Labākais Ardžunam dotais padoms ir uzticēt sevi Virsdvēselei, kas atrodas sirdī. Cilvēkam ar pareizu izšķirtspēju jāpiekrīt darboties saskaņā ar Virsdvēseles gribu. Tas palīdzēs pastāvīgi apzināties Krišnu, kas ir cilvēka mūža augstākā pilnība. Dieva Augstākā Personība tieši norāda Ardžunam iet cīņā. Labākais, ko dzīvā būtne var darīt sevis labad, ir pakļaušanās Dieva Augstākajai Personībai. Tas nav jādara Visaugstākā dēļ. Pirms sevis uzticēšanas cilvēks var šo jautājumu apdomāt, cik vien tālu sniedzas viņa saprāts; tas ir vislabākais veids, kā pieņemt Dieva Augstākās Personības norādījumus. Šādi norādījumi nāk arī no garīgā skolotāja, īstena Krišnas pārstāvja.

64. PANTS

सर्वगुह्यतमं भूयः शृणु मे परमं वचः ।
इष्टोसि मे दृढमिति ततो वक्ष्यामि ते हितम् ॥ ६४ ॥

sarva-guhjatamam bhūjah šrinu mē paramam vačah
išto 'si mē dridham iti tato vakšjāmi tē hitam

sarva-guhja-tamam – visnoslēpumainākās; bhūjah – atkal; šrinu – klausies; mē – no Manis; paramam – augstākos; vačah – norādījumus; ištah asi – tu esi dārgs; mē – Man; dridham – ļoti; iti – tā; tatah – tāpēc; vakšjāmi – Es runāju; tē – tavam; hitam – labumam.

Tu Man esi ļoti, ļoti dārgs un tāpēc Es tev dodu augstākos norādījumus, atklāju pašas noslēpumainākās zināšanas. Klausies, Es to stāstu tevis labad.

SKAIDROJUMS: Dievs Kungs deva Ardžunam zināšanas, kas ir noslēpumainas (zināšanas par Brahmanu), un zināšanas, kas ir vēl noslēpumainākas (zināšanas par Virsdvēseli ikvienā sirdī). Tagad viņš dod visnoslēpumaināko zināšanu daļu: «Tikai uztici sevi Dieva Augstākajai Personībai.» Devītās nodaļas beigās Krišna teica: man manāh – «Vienmēr domā tikai par Mani.» Tas pats norādījums atkārtojas šeit, lai uzsvērtu Bhagavad-gītas mācības būtību. Šo būtību nespēj saprast parasti

cilvēki, bet tikai tie, kas patiešām ir ļoti dārgi Krišnam, tīri Viņa bhaktas. Tas ir visu Vēdu rakstu vissvarīgākais norādījums. Tas, ko Krišna šajā sakarā saka, ir visbūtiskākā zināšanu daļa, un tas ir jāpilda ne tikai Ardžunam, bet arī visām dzīvajām būtnēm.

65. PANTS

मन्मना भव मद्भक्तो मद्याजी मां नमस्कुरु ।
मामेवैष्यसि सत्यं ते प्रतिजाने प्रियोसि मे ॥ ६५ ॥

man-manā bhava mad-bhakto mad-jādžī mām namaskuru
mām ēvaišjasi satjam tē pratidžānē prijo 'si mē

mat-manāh – domājot par Mani; bhava – kļūsti; mat-bhaktah – Mans bhakta; mat-jādžī – Mans godinātājs; mām – Mani; namaskuru – cildini; mām – pie Manis; ēva – noteikti; ēšjasi – atnāksi; satjam – patiešām; tē – tev; pratidžānē – apsolu; prijah – dārgs; asi – esi; mē – Man.

Vienmēr domā par Mani un kļūsti Mans bhakta. Godā un cildini Mani, un tu noteikti atnāksi pie Manis. Es to apsolu, jo tu Man esi ļoti dārgs draugs.

SKAIDROJUMS: Visnoslēpumainākā zināšanu daļa ir tā, ka cilvēkam jākļūst par tīru Krišnas bhaktu, vienmēr jādomā par Viņu un jādarbojas Viņa dēļ. Nevajag kļūt par oficiālu meditētāju. Dzīve jāveido tā, lai vienmēr būtu iespēja domāt par Krišnu. Jādarbojas tā, lai katra ikdienas darbība būtu saistīta ar Krišnu. Dzīve jāiekārto tā, lai cauru dienu un nakti varētu domāt vienīgi par Krišnu. Un Dievs Kungs apsola, ka ikviens, kas tik tīri apzinās Krišnu, noteikti atgriežas Krišnas mājvietā, kur var dzīvot tiešā Krišnas sabiedrībā. Šīs visnoslēpumainākās zināšanas tiek dotas Ardžunam tādēļ, ka viņš ir tuvs Krišnas draugs. Ikviens, kas iet Ardžunas pēdās, var kļūt Krišnam par dārgu draugu un sasniegt tādu pašu pilnību kā Ardžuna.

Ar šiem vārdiem uzsvērts, ka prāts jāvērš uz Krišnu – veidolu ar divām rokām, kurās Viņš tur flautu, uz mākoņzilu puisēnu ar daiļu seju un pāva spalvām matos. Krišna aprakstīts Brahma-samhitā un citās grāmatās. Prāts jāvērš uz šo sākotnējo Dieva veidolu Krišnu. Nevajag novirzīt uzmanību uz citiem Dieva Kunga veidoliem. Dievam Kungam ir daudz veidolu kā, piemēram, Višnu, Nārājana, Rāma, Varāha, utt., bet bhaktam jāvērš prāts uz to veidolu, kas stāvēja Ardžunas priekšā. Prāta vēršana uz Krišnas veidolu ir visnoslēpumainākā zināšanu daļa, un tā tika atklāta Ardžunam tāpēc, ka viņš bija ļoti dārgs Krišnas draugs.

66. PANTS

सर्वधर्मान्परित्यज्य मामेकं शरणं व्रज ।
अहं त्वां सर्वपापेभ्यो मोक्षयिष्यामि मा शुचः ॥ ६६ ॥

sarva-dharmān paritjadžja mām ēkam šaranam vradža
aham tvām sarva-pāpēbhjo mokšajišjāmi mā šučah

sarva-dharmān – visu veidu reliģijas; paritjadžja – atmetot; mām – Man; ēkam – vienīgi; šaranam – uzticēt sevi; vradža – ej; aham – Es; tvām – tevi; sarva – visām; pāpēbhjah – grēku sekām; mokšajišjāmi – atbrīvošu; mā – ne; šučah – raizējies.

Atmet visu veidu reliģijas un uztici sevi vienīgi Man. Es atbrīvošu tevi no visu grēku pretdarbībām. Nebaidies!

SKAIDROJUMS: Dievs Kungs ir aprakstījis dažādu zināšanu un reliģiju ceļus – zināšanas par Augstāko Brahmanu, zināšanas par Virsdvēseli, zināšanas par dažādām sabiedriskās dzīves kārtām un līmeņiem, zināšanas par atsacīšanās dzīves kārtu, zināšanas par nepieķeršanos, jutekļu un prāta savaldīšanu, meditāciju, utt. Viņš ir aprakstījis tik daudzus reliģijas veidus. Tagad, Bhagavad-gītas kopsavilkumā Dievs Kungs saka, lai Ardžuna atmet visus viņam izskaidrotos ceļus; Ardžunam tikai jāuztic sevi Krišnam. Šī sevis uzticēšana glābs viņu no visām grēku sekām, jo pats Dievs Kungs apsola viņu aizsargāt.

Astotajā nodaļā tika teikts, ka tikai tas, kas atbrīvojies no visām grēku sekām, var godināt Kungu Krišņu. Kāds var iedomāties, ka tikmēr, kamēr viņš nav atbrīvojies no visām grēku sekām, nav iespējams uzticēt sevi Krišnam. Lai izklīdinātu šādas šaubas teikts, ka pat tas, kas nav brīvs no visām grēku sekām, uzticot sevi Krišnam, pilnīgi atbrīvojas. Nav vajadzības pūlēties atbrīvoties no grēku sekām. Nekavējoties jāatzīst, ka Krišna ir visu dzīvo būtņu augstākais glābējs. Ar ticību un mīlestību jāuztic sevi Viņam.

Sevis uzticēšana Krišnam aprakstīta «Hari-bhakti-vilāsā» (11.676.):

ānukūljasja sankalpah prātikūljasja vardžanam
rakšišjatīti višvāso goptritvē varanam tathā
ātma-nikšēpa-kārpanjē šad-vidhā šaranāgatih

Saskaņā ar bhakti ceļu jāpieņem tikai tie reliģijas principi, kas galu galā aizved pie garīgās kalpošanas Dievam Kungam. Cilvēks var pildīt savu pienākumu saskaņā ar stāvokli sabiedrības kārtās, bet ja, pildot pienākumu viņš nenonāk līdz Krišnas apziņai, tad visa darbība ir veltīga. Jāizvairās no visa, kas neved pretī Krišnas apziņas pilnībai. Cilvēkam jābūt pārliecinātam, ka jebkuros apstākļos Krišna aizsargās viņu no jebkurām grūtībām. Nav jādomā par to, kā saturēt kopā ķermeni un dvēseli. Krišna par to parūpēsies. Vienmēr jābūt bezpalīdzīgam un jāuzskata Krišna par vienīgo attīstības pamatu. Tiklīdz cilvēks nopietni sāk garīgi kalpot Dievam Kungam pilnīgā Krišnas apziņā, viņš tūlīt atbrīvojas no visiem materiālās dabas sārņiem. Pastāv dažādi reliģijas ceļi, šķīstīšanās paņēmieni, izkopjot zināšanas, meditējot mistiskajā jogā, utt., bet tam, kas uztic sevi Krišnam, nav jāiet šie ceļi. Vienkārša sevis uzticēšana Krišnam glābs viņu no bezjēdzīgas laika izšķiešanas. Tādā veidā cilvēks var attīstīties tūlīt un atbrīvoties no visām grēku sekām.

Cilvēkam jāmīl brīnišķīgais Krišnas veidols. Visaugsto Kungu sauc par Krišnu tāpēc, ka Viņš ir visupiesaistošs. Laimīgs ir tas, kuru piesaista daiļais, visuspēcīgais un varenais Krišnas veidols. Pastāv dažādi pārpasaulnieki – vieni ir pieķērušies bezpersoniskajam Brahmanam, otri ir pieķērušies Virsdvēseles iezīmei, bet tie, kurus piesaista Dieva Augstākās Personības personiskā iezīme un it īpaši tie, kurus piesaista Dieva Augstākā Personība kā pats Krišna, ir vispilnīgākie pārpasaulnieki. Citiem vārdiem sakot, garīgā kalpošana Krišnam pilnīgā apziņā ir visnoslēpumainākā zināšanu daļa, un tā ir visas Bhagavad-gītas būtība. Par pārpasaulniekiem sauc karma-jogus, empīriskos filozofus, mistiķus un bhaktas, bet tīri bhaktas ir visaugstākie no visiem. Vārdi «mā šučah», «nebaidies, nevilcinies, neraizējies», kas šeit teikti, ir ļoti būtiski. Cilvēks var apjukumā nesaprast, kā iespējams atmest visus reliģijas veidus un vienkārši uzticēt sevi Krišnam, bet šādas raizes ir bezjēdzīgas.

67. PANTS

इदं ते नातपस्काय नाभक्ताय कदाचन ।
न चाशुश्रूषवे वाच्यं न च मां योभ्यसूयति ॥ ६७ ॥

idam tē nātapaskāja nābhaktāja kadāčana
na čāšušrūšavē vāčjam na ča mām jo 'bhjasūjati

idam – šīs; tē – tevis; na – ne; atapaskāja – tiem, kas nav askētiski; na – ne; abhaktāja – tiem, kas nav bhaktas; kadāčana – jebkad; na – ne; ča – arī; ašušrūšavē – tiem, kas nekalpo; vāčjam – jāsaka; na – ne; ča – arī; mām – Mani; jah – kas; abhjasūjati – apskaužot.

Šīs noslēpumainās zināšanas nedrīkst atklāt tiem, kas nav askētiski, kas nav bhaktas, kas garīgi nekalpo un kas apskaužot Mani.

SKAIDROJUMS: Tiem, kas nav izgājuši reliģijas askēzes, kas nekad nav mēģinājuši garīgi kalpot Krišnas apziņā, kas nekad nav tiekušies pie tīriem bhaktām un it īpaši tiem, kas apzinās Krišnu tikai kā vēsturisku personību, vai tiem, kas apskaužot Krišnas diženumu, nedrīkst teikt šīs visnoslēpumainākās zināšanas. Tomēr reizēm var redzēt, ka dēmoniski cilvēki, kas neieredz Krišnu, godina Viņu citādos veidos, padara par savu amatu Bhagavad-gītas patvaļīgu izskaidrošanu, lai iegūtu naudu, bet ikvienam, kas patiešām vēlas saprast Krišnu, jāizvairās no tādiem Bhagavad-gītas komentāriem.

Patiesībā Bhagavad-gītas jēgu nespēj saprast tie, kas darbojas jutekļu līmenī. Un pat, ja cilvēks nav jutekļu līmenī un stingri ievēro Vēdu rakstu norādījumus, ja viņš nav bhakta, tad arī viņš nespēj saprast Krišnu. Un pat, ja cilvēks izliekas par Krišnas bhaktu, bet nedarbojas Krišnas apziņā, tad arī viņš nespēj saprast Krišnu. Daudzi ienīst Krišnu tāpēc, ka Viņš Bhagavad-gītā sevi ir nosaucis par Visaugstāko un teicis, ka neviens nav augstāks par Viņu vai līdzīgs Viņam. Krišnu apskauž daudzi. Šādiem cilvēkiem nav jāstāsta Bhagavad-gīta, jo viņi to nespēj saprast. Neticīgais nespēj izprast Bhagavad-gītu un Krišnu. Neizprotot Krišnu ar autoritatīvu un tīru bhaktu uzklausīšanu, nevajag mēģināt komentēt Bhagavad-gītu.

68. PANTS

य इदं परमं गुह्यं मद्भक्तेष्वभिधास्यति ।
भक्तिं मयि परां कृत्वा मामेवैष्यत्यसंशयः ॥ ६८ ॥

ja idam paramam guhjam mad-bhaktēšv abhidhāsjati
bhaktim maji parām kritvā mām ēvaišjatj asamšajah

jah – kas; idam – šo; paramam – pašu lielāko; guhjam – noslēpumu; mat – Maniem; bhaktēšu – bhaktām; abhidhāsjati – izskaidro; bhaktim – garīgo kalpošanu; maji – Man; parām – pārpasaulīgo; kritvā – darot; mām – pie Manis; ēva – noteikti; ēšjati – atnāk; asamšajah – bez šaubām.

Kas šo visaugstāko noslēpumu atklāj bhaktām, tas noteikti sasniedz tīru garīgo kalpošanu un atgriežas pie Manis.

SKAIDROJUMS: Parasti Bhagavad-gītu iesaka apspriest tikai bhaktu sabiedrībā, jo nebhaktas nespēj saprast ne Krišnu, ne Bhagavad-gītu. Tiem, kas nepieņem Krišnu tādu, kāds Viņš ir, un Bhagavad-gītu, kāda tā ir, nevajag censties saprast Bhagavad-gītu pēc savām iegribām un kļūt par apvainotājiem. Bhagavad-gītu jāskaidro tiem, kas ir gatavi atzīt Krišnu par Dieva Augstāko Personību. Bhagavad-gīta jāapspriež vienīgi bhaktām un nevis filozofiskiem prātotājiem. Ikviens, kas patiesi cenšas pasniegt Bhagavad-gītu tādu, kāda tā ir, pilnveidojas garīgā darbībā un sasniedz tīru bhakti. Šāds tīrs bhakta noteikti atgriežas mājās, pie Dieva.

69. PANTS

न च तस्मान्मनुष्येषु कश्चिन्मे प्रियकृत्तमः ।
भविता न च मे तस्मादन्यः प्रियतरो भुवि ॥ ६९ ॥

na ča tasmān manušjēšu kaščin mē prija-krittamah
bhavitā na ča mē tasmād anjah prijataro bhuvi

na – nekad; ča – un; tasmāt – kā viņš; manušjēšu – starp cilvēkiem; kaščit – kāds; mē – Man; prija-krit-tamah – dārgāks; bhavitā – kļūs; na – ne; ča – un; mē – Man; tasmāt – nekā viņš; anjah – cits; prija-tarah – dārgāks; bhuvi – šai pasaulē.

Šai pasaulē Man nav un nebūs dārgāka kalpa par viņu.

70. PANTS

अध्येष्यते च य इमं धर्म्यं संवादमावयोः ।
ज्ञानयज्ञेन तेनाहमिष्टः स्यामिति मे मतिः ॥ ७० ॥

adhjēšjatē ča ja imam dharmjam samvādam āvajoh
gjāna-jagjēna tēnāham ištah sjām iti mē matih

adhjēšjatē – apgūs; ča – arī; jah – kas; imam – šo; dharmjam – svēto; samvādam – sarunu; āvajoh – mūsu; gjāna – zināšanu; jagjēna – ziedojumu; tēna – viņa; aham – Es; ištah – godināts; sjām – būšu; iti – tāds; mē – Mans; matih – uzskats.

Un Es pasludinu: Kas apgūst mūsu svēto sarunu, tas godina Mani ar saprātu.

71. PANTS

श्रद्धावाननसूयश्च शृणुयादपि यो नरः ।
सोपि मुक्तः शुभाँल्लोकान्प्राप्नुयात्पुण्यकर्मणाम् ॥ ७१ ॥

šraddhāvān anasūjaš ča šrinujād api jo narah
so 'pi muktah šubhāl lokān prāpnujāt punja-karmanām

šraddhā-vān – ar ticību; anasūjah – bez skaudības; ča – un; šrinujāt – klausās; api – noteikti; jah – kurš; narah – cilvēks; sah – viņš; api – arī; muktah – atbrīvots; šubhān – labvēlīgas; lokān – planētas; prāpnujāt – sasniedz; punja-karmanām – dievbijīgo.

Un ikviens, kas to klausās ar ticību un bez skaudības, atbrīvojas no grēku pretdarbībām un sasniedz svētīgās dievbijīgo planētas.

SKAIDROJUMS: Sešdesmit septītajā šīs nodaļas pantā Dievs Kungs nepārprotami aizliedza teikt Gītu tiem, kas neieredz Dievu Kungu. Citiem vārdiem sakot, Bhagavad-gīta domāta tikai bhaktām. Bet reizēm ir tā, ka Dieva Kunga bhakta lasa lekcijas, kurās ļauts piedalīties ikvienam un ne visiem noteikti jābūt bhaktām. Kādēļ viņi lasa šādas lekcijas? Šeit paskaidrots, ka, lai gan ne visi ir bhaktas, daudzi cilvēki tomēr neienīst Krišnu. Viņi tic, ka Krišna ir Dieva Augstākā Personība. Ja šādi cilvēki no īstena bhaktas uzzina par Dievu Kungu, tad viņi tūlīt atbrīvojas no visām grēku sekām un pēc tam sasniedz planētu sistēmu, kur dzīvo taisnīgie. Tāpēc, ja cilvēks pat necenšas būt tīrs bhakta, bet tikai klausās Bhagavad-gītu, viņš bauda taisnīgas darbības augļus. Tādā veidā tīrs Dieva Kunga bhakta dod iespēju ikvienam atbrīvoties no visu grēku sekām un kļūt par Dieva Kunga bhaktu.

Parasti tie, kas ir brīvi no grēku sekām, kas ir taisnīgi, ļoti viegli pieņem Krišnas apziņu. Šeit ir ļoti svarīgs vārds «punja-karmanām». Tas norāda uz lielu ziedojumu izpildīšanu, kā, piemēram, uz ašvamēdhajagju, kas minēta Vēdu rakstos. Tie, kas ir taisnīgi un garīgi kalpo, bet vēl nav pilnīgi tīri, var sasniegt Polārzvaigznes planētu sistēmu jeb Dhruvaloku, kur valda Dhruva Mahārādža. Viņš ir dižens Dieva Kunga bhakta, un viņam ir īpaša planēta, ko sauc par Polārzvaigzni.

72. PANTS

कच्चिदेतच्छ्रुतं पार्थ त्वयैकाग्रेण चेतसा ।
कच्चिदज्ञानसम्मोहः प्रनष्टस्ते धनञ्जय ॥ ७२ ॥

kaččid ētač čhrutam pārtha tvajaikāgrēna čētasā
kaččid agjāna-sammohah pranaštas tē dhanandžaja

kaččit – vai; ētat – to; šrutam – klausījies; pārtha – Prithas dēls; tvajā – tu; ēka-agrēna – ļoti uzmanīgu; čētasā – prātu; kaččit – vai; agjāna – neziņa; sammohah – maldi; pranaštah – izklīduši; tē – tavi; dhanandžaja – bagātību iekarotāj (Ardžuna).

Prithas dēls! Bagātību iekarotāj! Vai tu uzmanīgi klausījies? Vai tava neziņa un maldi ir izklīduši?

SKAIDROJUMS: Dievs Kungs darbojas kā Ardžunas garīgais skolotājs. Tāpēc Viņa pienākums ir pajautāt Ardžunam, vai tas ir pareizi izpratis visu Bhagavad-gītu. Ja nē, tad Dievs Kungs ir gatavs vēlreiz izskaidrot jebkuru jautājumu, un, ja vajag, tad pat visu Bhagavad-gītu. Patiesībā ikviens, kas klausās Bhagavad-gītu no īstena garīgā skolotāja – Krišnas vai Viņa pārstāvja, redz, ka viņa maldi izklīst. Bhagavad-gīta nav parasta grāmata, ko sarakstījis kāds dzejnieks vai rakstnieks; to ir teikusi Dieva Augstākā Personība. Un ikviens, kam laimējas dzirdēt šo mācību no Krišnas vai Viņa īstena garīgā pārstāvja, noteikti iegūst atbrīvi un izkļūst no neziņas tumsas.

73. PANTS

अर्जुन उवाच
नष्टो मोहः स्मृतिर्लब्धा त्वत्प्रसादान्मयाच्युत ।
स्थितोस्मि गतसन्देहः करिष्ये वचनं तव ॥ ७३ ॥

ardžuna uvāča
našto mohah smritir labdhā tvat-prasādān majāčjuta
sthito 'smi gata-sandēhah karišjē vačanam tava

ardžunah uvāča – Ardžuna sacīja; naštah – izklīduši; mohah – maldi; smritih – atmiņa; labdhā – atgriezusies; tvat-prasādāt – ar Tavu žēlastību; majā – manis; ačjuta – nemaldīgais Krišna; sthitah – stingrs; asmi – esmu; gata – aizgājušas; sandēhah – visas šaubas; karišjē – darīšu; vačanam – kā teiksi; tava – Tu.

Ardžuna sacīja: Dārgais Krišna! Ak, nemaldīgais! Nu mani maldi ir prom. Ar Tavu žēlastību esmu atguvis atmiņu. Tagad es esmu stingrs un brīvs no šaubām. Es darīšu tā, kā Tu teiksi.

SKAIDROJUMS: Dzīvās būtnes dabiskais stāvoklis, kādu pārstāv Ardžuna, ir darbošanās saskaņā ar Visaugstā Kunga gribu. Būtnei jāprot sevi savaldīt. Šrī Čaitanja Mahāprabhu norāda, ka dzīvās būtnes īstenais stāvoklis ir būt par Visaugstā Kunga mūžīgu kalpu. To aizmirstot, dzīvā būtne nonāk materiālās dabas saitēs, bet, kalpojot Visaugstajam Kungam, tā kļūst par brīvu Dieva kalpu. Dzīvās būtnes dabiskais stāvoklis ir kalpa stāvoklis, tai jākalpo vai nu maldinātājai maijai, vai Visaugstajam Kungam. Ja tā kalpo Visaugstajam Kungam, tad tas ir viņas dabiskais stāvoklis, bet, ja tai labāk patīk kalpot maldinātājai ārējai enerģijai, tad viņa noteikti nonāks verdzībā. Nonākusi maldos, dzīvā būtne kalpo šajā materiālajā pasaulē. Viņu saista iekāre un vēlmes, tomēr tā uzskata sevi par pasaules saimnieku. Tie ir maldi. Kad cilvēks ir brīvs, viņa maldi ir beigušies, un viņš brīvprātīgi uztic sevi Visaugstākajam, lai darbotos, kā Viņš vēlas. Beidzamie maldi, pēdējās maijas lamatas ir priekšstats, ka būtne ir Dievs. Dzīvā būtne uzskata, ka tā vairs nav vis saistītā dvēsele, bet gan Dievs. Viņa ir tik nesaprātīga, ka neiedomājas: «Ja es būtu Dievs, tad kā gan es varētu šaubīties?» Par to viņa nepadomā. Tātad tās ir beidzamās maldu lamatas. Lai patiešām atbrīvotos no maldinātāja spēka, jāizprot Krišna, Dieva Augstākā Personība, un jābūt ar mieru darboties saskaņā ar Viņa gribu.

Šajā pantā ļoti svarīgs ir vārds «moha». «Moha» norāda uz to, kas ir zināšanu pretstats. Īstās zināšanas ir izpratne, ka ikviena dzīvā būtne ir mūžīgs Dieva Kunga kalps, bet dzīvā būtne nedomā tā, viņa uzskata sevi nevis par kalpu, bet gan par materiālās pasaules saimnieku, jo vēlas valdīt pār materiālo dabu. Tie ir maldi. Šos maldus var pārvarēt ar Dieva Kunga vai tīra bhaktas žēlastību. Kad šie maldi beidzas, cilvēks ir ar mieru darboties Krišnas apziņā.

Krišnas apziņa ir darbošanās saskaņā ar Krišnas gribu. Saistītā dvēsele, matērijas ārējās enerģijas apburta, nezina, ka Visaugstais Kungs ir saimnieks, kas ir pilns zināšanu un visa īpašnieks. Viņš var dāvāt bhaktām visu, ko vēlas; Viņš ir ikviena draugs, un Viņš īpaši mīl savus bhaktas. Viņš vada materiālo dabu un visas dzīvās būtnes. Viņš vada arī mūžīgo laiku, un Viņam ir visa varenība un visi spēki. Dieva Augstākā Personība var pat piedāvāt sevi bhaktam. Kas nezina Viņu, tas ir maldu varā, tas nekļūst vis par bhaktu, bet gan par maijas kalpu. Taču, noklausījies Bhagavad-gītu no Dieva Augstākās Personības, Ardžuna atbrīvojās no visiem maldiem. Viņš saprata, ka Krišna ir ne tikai viņa draugs, bet arī Dieva Augstākā Personība. Un viņš patiešām saprata Krišnu. Tātad apgūt Bhagavad-gītu nozīmē patiešām saprast Krišnu. Kad cilvēkam ir pilnīgas zināšanas, viņš dabiski uztic sevi Krišnam. Kad Ardžuna saprata, ka Krišna grib samazināt pārāk lielo cilvēku skaita pieaugumu, viņš piekrita cīnīties saskaņā ar Krišnas vēlmi. Viņš atkal paņēma savus ieročus – bultas un loku, lai cīnītos Dieva Augstākās Personības vadībā.

74. PANTS

सञ्जय उवाच
इत्यहं वासुदेवस्य पार्थस्य च महात्मनः ।
संवादमिममश्रौषमद्भुतं रोमहर्षणम् ॥ ७४ ॥

sandžaja uvāča
itj aham vāsudēvasja pārthasja ča mahātmanah
samvādam imam ašraušam adbhutam roma-haršanam

sandžajah uvāča – Sandžaja sacīja; iti – tā; aham – es; vāsudēvasja – Krišnas; pārthasja – un Ardžunas; ča – arī; mahā-ātmanah – diženu dvēseļu; samvādam – sarunu; imam – šo; ašraušam – esmu dzirdējis; adbhutam – brīnišķīgo; roma-haršanam – kas liek matiem celties stāvus.

Sandžaja sacīja: Tā es noklausījos divu diženu dvēseļu – Krišnas un Ardžunas – sarunu. Tā bija tik brīnišķīga, ka man mati ceļas stāvus.

SKAIDROJUMS: Bhagavad-gītas sākumā Dhritarāštra jautāja savam rakstvedim Sandžajam: «Kas notika Kurukšētras kaujas laukā?» Tad ar garīgā skolotāja Vjāsas žēlastību viss notiekošais atklājās Sandžajas sirdī. Tādā veidā viņš varēja visu aprakstīt. Saruna bija brīnišķīga, jo tik svarīga saruna starp divām diženām dvēselēm nekad vēl nebija notikusi un nekad vairs nenotiks. Tā bija brīnišķīga, jo Dieva Augstākā Personība stāstīja par sevi un savām enerģijām dzīvajai būtnei Ardžunam, diženam Dieva Kunga bhaktam. Ja mēs vēlamies izprast Krišnu un ejam Ardžunas pēdās, tad mūsu dzīve ir laimes un panākumu pilna. Sandžaja to saprata un izprašanas gaitā atstāstīja sarunu Dhritarāštram. Tagad var secināt, ka tur, kur ir Krišna un Ardžuna, ir uzvara.

75. PANTS

व्यासप्रसादाच्छ्रुतवानेतद्गुह्यमहं परम् ।
योगं योगेश्वरात्कृष्णात्साक्षात्कथयतः स्वयम् ॥ ७५ ॥

vjāsa-prasādāč čhrutavān ētad guhjam aham param
jogam jogēšvarāt krišnāt sākšāt kathajatah svajam

vjāsa-prasādāt – ar Vjāsadēvas žēlastību; šrutavān – dzirdēju; ētat – šo; guhjam – noslēpumaino; aham – es; param – augstāko; jogam – misticisma; joga-īšvarāt – no visa misticisma valdnieka; krišnāt – Krišnas; sākšāt – tieši; kathajatah – runājot; svajam – paša.

Ar Vjāsas žēlastību šo visnoslēpumainmāko sarunu es dzirdēju tieši no visa misticisma valdnieka Krišnas, kurš pats to vēstīja Ardžunam.

SKAIDROJUMS: Vjāsa bija Sandžajas garīgais skolotājs, un Sandžaja atzina, ka tikai ar Vjāsas žēlastību viņš varēja saprast Dieva Augstāko Personību. Tas nozīmē, ka Krišna jāizprot nevis tieši, bet gan caur garīgo skolotāju. Garīgais skolotājs ir kā caurspīdīga vide, un mūsu uztvērums joprojām ir tiešs. Lūk, kāds ir mācekļu pēctecības noslēpums. Ja garīgais skolotājs ir īstens, tad mēs varam dzirdēt Bhagavad-gītu tikpat tieši kā Ardžuna. Pasaulē ir daudz mistiķu un jogu, bet Krišna ir visu jogas mācību pavēlnieks. Bhagavad-gītā ir skaidri dots Krišnas norādījums – uzticēt sevi Krišnam. Kas tā dara, tas ir visaugstākais jogs. To apstiprina pēdējais sestās nodaļas pants. Joginām api sarvēšām.

Nārada ir tiešs Krišnas māceklis un Vjāsas garīgais skolotājs. Tāpēc Vjāsa ir tikpat autoritatīvs kā Ardžuna, ka viņš ir mācekļu pēctecībā, un Sandžaja ir tiešs Vjāsas māceklis. Tāpēc Vjāsa ar savu žēlastību šķīstīja Sandžajas jutekļus, un Sandžaja varēja tieši redzēt un dzirdēt Krišnu. Kas tieši dzird Krišnu, tas var saprast šīs noslēpumainās zināšanas. Kas nav mācekļu pēctecībā, tas nevar dzirdēt Krišnu, tāpēc viņa zināšanas vienmēr ir nepilnīgas, vismaz tiktāl, cik tas attiecas uz Bhagavad-gītas izpratni.

Bhagavad-gītā izskaidrotas visas jogas: karma-joga, gjāna-joga un bhakti-joga. Krišna ir visas šīs mistikas valdnieks. Tomēr jāsaprot, ka, lai gan Ardžunam laimējās izprast Krišnu tieši, arī Sandžaja ar Vjāsas žēlastību varēja tieši klausīties Krišnu. Patiesībā nav nekādas atšķirības, vai mēs tieši klausāmies Krišnu, vai mēs tieši klausāmies Viņu caur tādu īstenu garīgo skolotāju kā Vjāsa. Garīgais skolotājs ir arī Vjāsadēvas pārstāvis. Tāpēc saskaņā ar Vēdu kārtību garīgā skolotāja dzimšanas dienā mācekļi rīko ceremoniju, ko sauc par Vjāsapūdžu.

76. PANTS

राजन्संस्मृत्य संस्मृत्य संवादमिममद्भुतम् ।
केशवार्जुनयोः पुण्यं हृष्यामि च मुहुर्मुहुः ॥ ७६ ॥

rādžan samsmritja samsmritja samvādam imam adbhutam
kēšavārdžunajoh punjam hrišjāmi ča muhur muhuh

rādžan – valdniek; samsmritja – atceroties; samsmritja – atceroties; samvādam – vēstījumu; imam – šo; adbhutam – brīnišķīgo; kēšava – Kunga Krišnas; ardžunajoh – un Ardžunas; punjam – dievbijīgo; hrišjāmi – līksmoju; ča – arī; muhuh muhuh – atkal un atkal.

Valdniek! Vairākkārt atceroties šo brīnišķo un svēto Krišnas un Ardžunas sarunu, es priekā trīsu.

SKAIDROJUMS: Bhagavad-gītas izpratne ir tik pārpasaulīga, ka jebkurš, kas uzzina šo Krišnas un Ardžunas sarunu, kļūst taisnīgs un nespēj šo sarunu aizmirst. Lūk, cik pārpasaulīga ir garīgā dzīve. Citiem vārdiem sakot, kas dzird Gītu no īstā avota, tieši no Krišnas, tas sasniedz pilnīgu Krišnas apziņu. Krišnas apziņa dod aizvien lielāku un lielāku apskaidrību, un cilvēks bauda dzīvi priecīgā satraukumā ne tikai kādu brīdi, bet visu laiku.

77. PANTS

तच्च संस्मृत्य संस्मृत्य रूपमत्यद्भुतं हरेः ।
विस्मयो मे महान्राजन्हृष्यामि च पुनः पुनः ॥ ७७ ॥

tač ča samsmritja samsmritja rūpam atj-adbhutam harēh
vismajo mē mahān rādžan hrišjāmi ča punah punah

tat – to; ča – arī; samsmritja – atceroties; samsmritja – atceroties; rūpam – veidolu; ati – ļoti; adbhutam – brīnišķīgo; harēh – Krišnas; vismajah – brīnums; mē – man; mahān – liels; rādžan – valdniek; hrišjāmi – līksmoju; ča – arī; punah punah – atkal un atkal.

Valdniek, atceroties apbrīnojamo Kunga Krišnas veidolu, mani pārņem aizvien lielāks un lielāks izbrīns, un atkal un atkal mana sirds pildās ar līksmi.

SKAIDROJUMS: Varam saprast, ka arī Sandžaja ar Vjāsas žēlastību varēja redzēt Visuma veidolu, ko Krišna atklāja Ardžunam. Protams, ir teikts, ka Kungs Krišna nekad iepriekš nebija atklājis šo veidolu. Tas tika parādīts tikai Ardžunam, tomēr arī daži lieli bhaktas varēja redzēt Krišnas Visuma veidolu, kad tas tika parādīts Ardžunam, un Vjāsa bija viens no tiem. Viņš ir viens no diženākajiem Dieva Kunga bhaktām, un viņu uzskata par avatāru, kuram Krišna devis īpašus spēkus. Vjāsa šo veidolu atklāja Sandžajam, kurš atcerējās šo brīnišķīgo Ardžunam atklāto veidolu un līksmoja atkal un atkal.

78. PANTS

यत्र योगेश्वरः कृष्णो यत्र पार्थो धनुर्धरः ।
तत्र श्रीर्विजयो भूतिर्ध्रुवा नीतिर्मतिर्मम ॥ ७८ ॥

jatra jogēšvarah krišno jatra pārtho dhanur-dharah
tatra šrīr vidžajo bhūtir dhruvā nītir matir mama

Gauranga.lv

jatra – kur; joga-īšvarah – misticisma pavēlnieks; krišnah – Kungs Krišna; jatra – kur; pārthah – Prithas dēls; dhanuh-dharah – loka un bultu nesējs; tatra – tur; šrīh – bagātība; vidžajah – uzvara; bhūtih – neparasts spēks; dhruvā – noteikti; nītih – tikumība; matih mama – viedoklis mans.

Kur ir Krišna, visu mistiķu pavēlnieks, un kur ir Ardžuna, visdižākais strēlnieks, tur noteikti ir arī bagātība, uzvara, neparasts spēks un tikums. Tā es uzskatu.

SKAIDROJUMS: Bhagavad-gīta sākās ar Dhritarāštras jautājumu. Viņš cerēja, ka uzvarēs viņa dēli, kuriem palīdzēja tādi diženi karotāji kā Bhīšma, Drona un Karna. Viņš cerēja, ka uzvara būs viņa pusē. Bet Sandžaja, aprakstījis notikumus kaujas laukā, teica valdniekam: «Tu domā par uzvaru, bet es uzskatu, ka tur, kur ir Krišna un Ardžuna, ir veiksme.» Viņš tieši apstiprināja, ka Dhritarāštras pusei uz uzvaru nav ko cerēt. Uzvara noteikti bija Ardžunas pusē, jo tur bija Krišna. Tas, ka Krišna kļuva par Ardžunas kaujas ratu vadītāju, ir vēl viena varenības izpausme. Krišnam pilnībā pieder visas varenības, un viena no tām ir spēja atsacīties. Ir daudz šādas atsacīšanās gadījumu, un Krišna ir arī atsacīšanās valdnieks.

Patiesībā cīņa notika starp Durjodhanu un Judhišthiru. Ardžuna tikai palīdzēja savam vecākajam brālim Judhišthiram. Krišna un Ardžuna bija Judhišthiras pusē tāpēc par Judhišthiras uzvaru nebija jāšaubās. Cīņa notika par pasaules varu, un Sandžaja pareģoja, ka vara pāries Judhišthiras rokās. Šeit ir arī pareģots, ka Judhišthira pēc uzvaras uzplauks arvien vairāk un vairāk, jo viņš bija ne tikai taisnīgs un dievbijīgs, bet arī morāli stingrs. Visā savā mūžā viņš ne reizi netika melojis.

Ir daudz nesaprātīgu cilvēku, kas Bhagavad-gītu uzskata par divu draugu sarunu kaujas laukā. Bet tāda grāmata nevarētu būt svētie raksti. Daži strīdēsies, ka Krišna kūdīja Ardžunu uz kauju, kas ir amorāli, bet šeit ir skaidri redzama patiesība: Bhagavad-gīta ir visaugstākie morāles norādījumi. Augstākais morāles norādījums dots devītās nodaļas trīsdesmit ceturtajā pantā: man-manā bhava mad-bhaktah. Cilvēkam jākļūst par Krišnas bhaktu, un visas reliģijas būtība ir sevis uzticēšana Krišnam (sarva-dharmān paritjadžja mām ēkam šaranam vradža). Bhagavad-gītas norādījumi ir visaugstākā reliģija un morāle. Visi citi ceļi var šķīstīt un vest uz šo ceļu, bet pēdējais Gītas norādījums ir pēdējais visas reliģijas un morāles vārds: uzticēt sevi Krišnam. Lūk, kāds ir astoņpadsmitās nodaļas spriedums.

No Bhagavad-gītas mēs varam saprast, ka sevis apzināšanās ar filozofisko prātošanu un meditāciju ir viens ceļš, bet pilnīga sevis uzticēšana Krišnam ir virsotne. Tā ir Bhagavad-gītas mācības būtība. Vadošo principu ievērošana saskaņā ar sabiedriskās dzīves kārtām un dažādām reliģijām paņēmieniem var būt noslēpumains zināšanu ceļš. Un, kaut gan reliģijas rituāli ir noslēpumaini, meditācija un zināšanu izkopšana ir vēl noslēpumaināka. Un sevis uzticēšana Krišnam, garīgi kalpojot pilnīgā Krišnas apziņā, ir visnoslēpumainākais norādījums. Lūk, kāda ir astoņpadsmitās nodaļas būtība.

Vēl viena Bhagavad-gītas iezīme ir tāda, ka īstenā patiesība ir Dieva Augstākā Personība Krišna. Absolūtā Patiesība tiek izprasta trijās iezīmēs – kā bezpersoniskais Brahmans, vienuviet esošā Paramātma un galu galā kā Dieva Augstākā Personība Krišna. Pilnīgi zināt Absolūto Patiesību nozīmē pilnīgi zināt Krišnu. Ja cilvēks saprot Krišnu, tad visu veidu zināšanas ir šīs sapratnes daļas. Krišna ir pārpasaulīgs, jo Viņš vienmēr atrodas savā mūžīgajā iekšējā spējā. Dzīvās būtnes ir izpaudušās no Viņa enerģijas, un tās iedalāmas divās daļās: mūžīgi saistītajās un mūžīgi brīvajās. Šādas dzīvās būtnes ir neskaitāmas, un tās tiek uzskatītas par būtiskām Krišnas daļām. Materiālā enerģija izpaužas divdesmit četrās daļās. Radīšanu nosaka mūžīgais laiks, un ārējā enerģija rada un iznīcina pasauli. Šī kosmiskās pasaules izpausme atkārtoti kļūst redzama un neredzama.

Bhagavad-gītā ir runāts par pieciem pamatjautājumiem: Dieva Augstāko Personību, materiālo dabu, dzīvajām būtnēm, mūžīgo laiku un visu veidu darbību. Tas viss ir atkarīgs no Dieva Augstākās Personības Krišnas. Visi priekšstati par Absolūto Patiesību – bezpersoniskais Brahmans, vienuviet esošā Paramātma un jebkurš cits pārpasaulīgais priekšstats – ietilpst Dieva Augstākās Personības izpratnē. Lai gan ārēji Dieva Augstākā Personība, dzīvā būtne, materiālā daba un laiks liekas atšķirīgi, no Visaugstākā nekas neatšķiras. Bet Visaugstākais vienmēr atšķiras no visa. Kunga Čaitanjas filozofija ir «neaptveramās vienības un atšķirības» filozofija. Šī filozofijas sistēma veido pilnīgu Absolūtās Patiesības izpratni.

Dzīvā būtne savā sākotnējā stāvoklī ir tīrs gars. Tā ir gluži kā atomiska Augstākā Gara daļiņa. Tādējādi Kungu Krišnu var salīdzināt ar Sauli, bet dzīvās būtnes – ar Saules stariem. Dzīvās būtnes ir Krišnas robeženerģija, tāpēc tām ir tieksme nonāk saskarsmē vai nu ar materiālo enerģiju, vai arī ar garīgo enerģiju. Citiem vārdiem sakot, dzīvā būtne atrodas starp šīm abām Dieva Kunga enerģijām un tā kā viņa pieder Dieva Kunga augstākajai enerģijai, tai ir mazliet neatkarības. Pareizi izmantojot šo neatkarību, tā tieši pakļaujas Krišnas gribai. Tādā veidā viņa sasniedz savu dabisko stāvokli prieka devējā spējā.

Tā beidzas Bhaktivēdāntas skaidrojumi Šrīmad Bhagavad-gītas astoņpadsmitajai nodaļai, kas vēsta par Bhagavad-gītas kopsavilkumu – atsacīšanās pilnību.

Skaidrojošā vārdnīca

Ačintja-bhēdābhēda-tatva – Kunga Čaitanjas mācība par Dieva un Viņa enerģiju neaptveramo vienību un atšķirību.

Ahimsa – nevardarbība.

Akarma – darbības, kas atbrīvo cilvēku no dzimšanas un nāves riteņa.

Anumāna – zināšanas, kas iegūtas ar induktīvo (spriešanas) paņēmienu. Ar šādām zināšanām vēl nevar sasniegt Absolūto Patiesību.

Apaurušēja – vārdi, kurus nav izteikusi pasaulīga personība. Pārpasaulīgi vārdi, ko pavēstījis Dievs Kungs.

Arčana – kalpošana Dievībai.

Arčā-vigraha – Dieva Kunga godināmais veidols, kas sastāv no materiālajiem elementiem, lai mēs varētu Viņu ieraudzīt.

Ašta-sidhi – astoņas mistiskās pilnības, kas sasniedzamas ar jogu.

Asura – dēmons un ateists; rupjš materiālists.

Avatārs – Dieva Kunga veidols, Kungam atnākot uz materiālo pasauli.

Avjakta – neizpausts.

Āčārja – īstens skolotājs, kurš māca ar savu piemēru, garīgais skolotājs.

Āšrams – viena no četrām garīgās dzīves kārtām. Skat. arī brahmačarja, grihastha, vānaprastha, sanjāsa.

Ārati – ceremonija, kurā tiek sveikts Kungs, daudzinot Viņa svētos vārdus, kā arī piedāvājot ēdienu, gaismekļus, vēdekļus, ziedus un smaržkociņus.

Āroha – augšupejošais zināšanu apgūšanas ceļš, t.i., pilnīgu zināšanu saņemšana no īstenām autoritātēm, piemēram, Vēdu rakstiem.

Ātma – dvēsele.

Bhagavad-gīta – Krišnas, Dieva Kunga, saruna ar bhaktu Ardžunu. Bhagavad-gītā pavēstīts, ka garīgā kalpošana ir gan cilvēka dzīves galamērķis, gan līdzeklis šī mērķa sasniegšanai.

Bhagavāns – Augstākās Patiesības augstākā personālā veidola iezīme Dieva Augstākā Personība, kas ir pilnībā apveltīta ar sešām varenībām (bagātību, spēku, slavu, skaistumu, zināšanām un atsacīšanās spēju).

Bhakta – Visaugstā Kunga kalps.

Bhakti – mīlestība uz Dievu. Garīgā kalpošana.

Bhakti-joga – savienošanās ar Visaugsto Kungu, garīgi kalpojot.

Brahma – pirmā radītā dzīvā būtne Visumā un materiālā Visuma pakārtotais radītājs.

Brahmačarja – mācekļa dzīve dzimumatturībā; saskaņā ar Vēdām tā ir pirmā garīgās dzīves kārta.

Brahmans – Absolūtās Patiesības bezpersoniskā (impersonālā) iezīme, kas visu caurstrāvo.

Brahmavādī – pārpasaulnieks impersonālists.

Brāhmans – Vēdu sabiedrības pirmās, saprātīgākās kārtas pārstāvis; priesteris.

Buda – Dieva Kunga avatārs, kas ieradās ar nolūku mācīt ļaudīm nevardarbību (ahimsu).

Čētana – ar apziņu apveltīta dzīva būtne.

Dēmons – cilvēks ateists, kas neievēro svēto rakstu norādījumus, kas vienmēr alkst arvien lielāku materiālo baudu un kas noliedz Dievu.

Dēva dāsī – dejotājas un dziedones, kas kalpo Dievībām.

Dharma – reliģija; pienākums, īpaši mūsu mūžīgās kalpa attiecības ar Kungu.

Dvēsele – Dieva neatņemamā garīgā daļiņa, kas atšķiras no rupjā un smalkā ķermeņa, atrodas būtnes sirdī un caurstrāvo ķermeni ar apziņu.

Džīva-tatva – dzīvās būtnes, Dieva Kunga niecīgās daļiņas.

Ēkādašī – īpaša diena, kurā ieteicams vairāk domāt par Krišnu. Ēkādašī ir vienpadsmitā diena pēc jauna, kā arī pēc pilna mēness. Šajā dienā uzturā jāizvairās lietot graudaugus un pākšaugus.

Garīgā kalpošana – pilnīga sevis uzticēšana Visaugstajam Kungam un kalpošana Kungam ar tīru mīlestību un bhakti.

Gjāna – zināšanas un to izkopšana.

Goloka Vrindāvana (Krišnaloka) – augstākā garīgā planēta, paša Kunga Krišna mājvieta.

Gopī – Krišnas draudzenes, ganu meitenes, kuras ir pilnīgi uzticējušas sevi Kungam un ir Viņa tuvākās bhaktas.

Grihastha – ģimenes cilvēka dzīve saskaņā ar svēto rakstu norādījumiem; garīgās dzīves otrā kārta vēdiskajā sabiedrībā.

Guru – garīgais skolotājs.

Harē Krišnas mantra – Harē Krišna, Harē Krišna, Krišna Krišna, Harē Harē

Harē Rāma, Harē Rāma, Rāma Rāma, Harē Harē

Indra – galvenais no valdošajiem padieviem un debesu planētu valdnieks.

Jagja – Vēdiskā ziedošanas ceremonija; arī Visaugstais Kungs, kurš ir visu ziedošanu galamērķis.

Jamarādža – padievs, kas ir atbildīgs par grēcīgo dzīvo būtņu nāvi un sodīšanu.

Jogs – pārpasaulnieks, kurš tiecas savienoties ar Visaugsto Kungu.

Juga – viens no četriem Visuma laikmetiem. Visuma pastāvēšanas laikā atkārtojas daudzi četru jugu cikli, no kuriem katrs ilgst 1 728 000 gadu.

Kali-juga (Kali laikmets) – pašreizējais laikmets, kam raksturīgs ļaužu ķildīgums. Tas ir pēdējais četru laikmetu ciklā, un šis laikmets ir sācies pirms pieciem tūkstošiem gadu un ilgs vēl 427 000 gadu.

Kaniṣṭha-adhikārī – cilvēks uz Dieva apzināšanās zemākās pakāpes.

Karatālas – mazi sitamie šķīvji, kurus lieto kīrtanā.

Karma – materiālistiska darbība, kas veikta darba augļu dēļ, un tās rezultāti.

Karma-bandhana – darbības, kas piesaista materiālajai pasaulei.

Karma-kānda – Vēdu rakstu daļa, kurā ieteikta rituālu veikšana materiālu labumu iegūšanai.

Karma-joga – darbība garīgajā kalpošanā; arī auglīga darbība, kas veikta saskaņā ar Vēdu norādījumiem.

Karmī – tas, kurš darbojas augļu dēļ. Materiālists.

Kīrtana – garīgā kalpošana, daudzinot Dieva svētos vārdus un slavinot Visaugsto Kungu.

Krišnaloka – Skat. Goloka Vrindāvana.

Kšatrijs – karotājs vai valdnieks; vēdiskās sabiedrības otrā kārta.

Mahāmantra – diženā atbrīves dziesma:

Harē Krišna, Harē Krišna, Krišna Krišna, Harē Harē

Harē Rāma, Harē Rāma, Rāma Rāma, Harē Harē

Mahāratha – varens karotājs, kurš viens pats spēj cīnīties ar desmit tūkstošiem karavīru.

Mantra – Vēdu himnu pārpasaulīgā skaņa, kas var atbrīvot prātu no maldiem.

Mathura – Kunga Krišnas mājvieta netālu no Vrindāvanas. Mathurā Viņš piedzima un vēlāk, pēc savām bērnības rotaļām Vrindāvanā, Viņš tajā atgriezās.

Maija – Visaugstā Kunga zemākā, maldinošā enerģija, kas valda pār materiālo pasauli; arī stāvoklis, kurā mēs esam aizmirsuši savas mūžīgās attiecības ar Krišnu.

Mācekļu pēctecība – garīgo skolotāju ķēde, pa kuru neskartā veidā tiek nodots Dieva vēstījums.

Madhjama-adhikārī – cilvēks, kas sasniedzis Dieva apzināšanās vidējo pakāpi.

Mahābhāgavata – izcila personība, kas sasniegusi augstāko garīgo pilnību un redz visu saistībā ar Visaugsto Kungu.

Mājāvādī – filozofi impersonālisti, kuri iedomājas, ka Visaugstajam Kungam nav veidola un ka dzīvā būtne līdzinās Dievam.

Mridanga – māla bungas, kas tiek izmantotas kopīgā Dieva svēto vārdu daudzināšanā.

Mukti – atbrīve no pastāvīgā dzimšanas un nāves cikla.

Nārājana-para – tas, kurš ir veltījis savu mūžu Visaugstajam Kungam – Nārājanam jeb Krišnam.

Nirguna – brīvs no materiālo īpašību ietekmes.

Neīstais «es» – neīstā sevis apziņa, sevis uzskatīšana par laicīgo ķermeni.

Padievi – izcilas dzīvās būtnes, piemēram, Brahma, Indra u.c., kurām Visaugstais Kungs ir devis īpašas spējas darboties kā Visuma pārvaldītājiem.

Parampara – mācekļu pēctecība, kuras locekļi ir īsteni garīgie skolotāji.

Pārpasaulīgs – ārpus materiālās pasaules, transcendentāls.

Pradžāpati – padievi, kuri rūpējas par Visuma iedzīvotāju skaita palielināšanu.

Prasāda – Kunga žēlastība; veģetārs ēdiens vai kāda lieta, kas vispirms piedāvāta Visaugstajam Kungam un tādējādi padarīta garīga.

Pratjakša – tiešs pierādījums, kas balstās uz materiālo jutekļu uztveres spēju.

Prāts – smalka matērijas pamatviela, ar ko darbojas dzīvā būtne. Prāts analizē no jutekļiem pienākošos impulsus, pieņemot vai noraidot noteiktu informāciju.

Purānas – Vēdu pielikumi, kas vēstī par vēsturiskiem notikumiem. Tās ietver stāstus par Visaugstā Kunga dažādajiem avatāriem un sīkus norādījumus garīgās kalpošanas praksē.

Puruša avatāri – trīs sākotnējie Višnu izvērsumi, kas rada, uztur un iznīcina Visumu.

Ratha-jātra – ikgadēji svētki, kuros Visaugstais Kungs Dievības veidolā kā Kungs Džaganātha kopā ar savu brāli Baladēvu un māsu Subhadru atstāj templi un brauc lielos ratos.

Riši – svētais.

Sač-čid-ānanda – garīgās dzīves dabiskais stāvoklis – mūžīga pastāvēšana, pilnīga apziņa un bezgalīga laime.

Sač-čid-ānanda-vigraha – Kunga pārpasaulīgais veidols, kas ir mūžīgs, zināšanu un svētlaimes pilns.

Saistītā dvēsele – iemiesotās dvēseles, kas nonāk materiālās dabas likumu varā un tāpēc uzskata sevi par ķermeņiem un cieš un bauda laicīgajā pasaulē.

Sankīrtana – kopēja Visaugstā Kunga Krišnas slavināšana, sevišķi Dieva svēto vārdu daudzināšana. Tas ir garīgās apzināšanās paņēmiens, kas ieteikts šajā laikmetā.

Sanjāsa – dzīve atsacīšanās kārtā; saskaņā ar Vēdām tā ir garīgās dzīves ceturtā kārta.

Saprāts – smalka matērijas pamatviela. Saprāts spēj novērtēt prāta saņemtos impulsus un izstrādāt darbības plānus.

Sarvagja – Visaugstais Kunga, kurš zina visu – gan pagātni, gan tagadni, gan nākotni.

Sādhana-bhakti – garīgās kalpošanas sākuma stadijas vadošā prakse.

Sātvika – tas, kurš atrodas skaidrībā.

Svāmī – tas, kurš valda pār prātu un jutekļiem; tā tiek saukts cilvēks, kurš ir atsacīšanās jeb sanjāsas dzīves kārtā.

Šabda-pramāna – pilnīgas zināšanas, kas ir nekļūdīgas, jo saņemtas no autoritatīva avota, piemēram, Vēdu rakstiem.

Šāstras – svētie raksti, piemēram, Vēdas, kā arī to pielikumi un komentāri.

Šrīmad Bhāgavatama – vistīrākā Purāna jeb vēsturiski stāsti, kas vēstī vienīgi par tīru garīgo kalpošanu Visaugstajam Kungam. Pirms pieciem tūkstošiem gadu Šukadēva Gosvāmī to pavēstīja Parīkšitam Mahārādžam, un to vēlreiz izstāstīja Sūta Gosvāmī Naimišāranjas gudrajiem. Šī Purāna sastāv no divpadsmit dziedājumiem, kuros ietilpst astoņpadsmit tūkstoši pantu.

Šiva – īpašs Kunga avatārs, kas darbojas kā padievs un atbild par neziņas īpašību un materiālā Visuma iznīcināšanu noteiktā laikā.

Šūdra – strādnieks; Vēdu sabiedrības ceturtā kārta.

Tapasja – askēze; brīvprātīga grūtību uzņemšanās augstāka mērķa labad.

Tilaka – svētas zīmes, ko vaišnavs ar māliem liek sev uz pieres un citām ķermeņa daļām.

Upanišadas – Vēdu filozofiskie darbi, kas domāti, lai paceltu lasītāju tuvāk Absolūtās Patiesības personiskās dabas izpratnei.

Utama-adhikārī – persona uz Dieva apzināšanās augstākās pakāpes.

Vaikuntha – garīgā valstība, kurā nav raižu. Tā ir tālu ārpus materiālā Visuma.

Vaišnavs – Visaugstā Kunga Višnu jeb Krišnas bhakta.

Vaišja – zemkopis vai tirgotājs; vēdiskās sabiedrības trešā kārta.

Varna – viena no četrām sabiedrības kārtām vēdiskajā civilizācijā. Tā tiek noteikta saskaņā ar darbību, uz kuru cilvēkam ir tieksme, kā arī ar to, kāda materiālās dabas īpašība (guna) visvairāk ietekmē šo cilvēku. Skat. arī brāhmans, kšatrijs, vaišja, šūdra.

Varna-sankara – bērni, kuru ieņemšana nav notikusi saskaņā ar Vēdu reliģijas principiem; negribēti pēcnācēji.

Varnāšrama – sabiedrības iedalījums četrās sociālās un četrās garīgās dzīves kārtās. Ideālā Vēdiskā sabiedrība ir balstīta uz varnāšramas principiem.

Vānaprastha – tas, kurš aizgājis no darba dzīves; saskaņā ar Vēdām tā ir trešā garīgās dzīves kārta.

Vēdas – sākotnējie svētie raksti, ko teicis Kungs Krišna.

Vēdānta – Vēdu secinājums. Šrīlas Vjāsadēvas sarakstītās sūtras, kurās koncentrētā veidā izklāstīta Absolūtās Patiesības daba.

Vibhūti – Visaugstā Kunga bagātības un spējas.

Virāt-rūpa – iedomāts Dieva Kunga Visuma veidols.

Višnu – Visaugstais Kungs; Kunga Krišnas izvērsumi uz Vaikunthas planētām, kā arī izvērsumi materiālo Visumu radīšanai un uzturēšanai.

Višnu-tatva – Dieva stāvoklis jeb kategorija. Šis termins ir attiecināms uz Visaugstā Kunga sākotnējiem izvērsumiem.

Vrindāvana – Krišnas mūžīgā mājvieta, kur Viņš pilnībā izpauž savu mīlestību; ciemats, kurā Kungs pirms pieciem tūkstošiem gadu atklāja savas bērnības rotaļas.

Vjāsadēva – Kunga Krišnas avatārs, kurš deva cilvēcei Vēdas, Purānas, Vēdānta-sūtras un Mahābhāratu.